Anut nukan Ämän Eposek

The New Testament in the Girawa Language of Papua New Guinea

Anut nukan Ämän Eposek

The New Testament in the Girawa Language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Girawa long Niugini

copyright © 1994 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Girawa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jun 2025 from source files dated 31 Aug 2023
857654ed-60eb-5741-bcea-dd5397d3f069

Contents

Anut nukan Ämän Eposek 1
Matiu 2
Mak 51
Luk 81
Jon 130
Aposel 165
Rom 209
1 Korin 235
2 Korin 256
Galesia 270
Efesas 279
Filipai 286
Kolosi 292
1 Tesalonaika 298
2 Tesalonaika 303
1 Timoti 306
2 Timoti 313
Taitas 318
Filemon 322
Ibru 324
Jems 343
1 Pita 349
2 Pita 355
1 Jon 359
2 Jon 364
3 Jon 365
Jut 366
Revelesen 368
Read the New Testament 391
Karauk Ämän Onoktapau 403

Anut nukan Ämän Eposek

The New Testament in the Girawa Language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Girawa long Niugini

Anut nukan Ämän Eposek
The New Testament in the Girawa Language of Papua New Guinea
[bbr]

Translation: © 1994, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Print publication 1994 by The Bible League

Web version
2013, Wycliffe Bible Translators
www.Wycliffe.org

http://pngscriptures.org

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0

You are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait
Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long *http://tokplesbaibel.org.* Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**
Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.
Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**
Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long *http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode.*
Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

Matiu
Jisas nukan Ämän Eposek Matiu nukas jer wewon
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko meienuk, woisan 35 orip manonuk, Matiu ko kar Jisas nukan ämän oi ariäwon ro kos okoro Jisas nukan Ämän Eposek jer wewon. Matiu kos okoro ämän nukakan jaukut Jura roasiret jer we marowon. Akan ronkat Anut nukas akan kamwaraun ro näwäu sare maronuk, kowai rai ronkateäin. Utianik, akan ro näwäu owo senek kowai ak äpu wa, okon, Jisas okoro omnokou opok kowon, akan ronkat oirorоr orip raumoi, Jisas mesin akan woiaka epar mau wa. Matiu nukas Jisas ko akan kamwaräun ro näwäu epar ätär maraun kiro buk jer we marowon.

Okoro buk tainoraun ämän

1:12-23 Jisas ko owose pewon.
3:1-12 An jomariäwon ro, Jon nukan sarau.
3:13–4:11 Jon nukas Jisas an jomuronuk, Satan nukas Jisas ate aparwon.
4:12–18:35 Jisas ko Galili provins opok, Anut nukan ämän roasiret aware ariewon.
19:1–20:34 Jisas ko Galili provins utomoi, Jerusalem näu mena kowon.
21:1–24:66 Jisas ko tup karar Jerusalem näu mena raunuk, owo onok pewon.
28:1-20 Jisas ko meiemara, kon roasiret amiakap penuk, ak ko aparin.

Jisas Krais nukan Askanai.

1 Okoro Jisas Krais nukan askanai akan enmaka, Jisas ko Devit nukan kinjauk ko Apraham nukan askanai.

2-6 Apraham ko akan momonaka pakas pote Devit kamwareäwon ro, akan enmak okoro jer we moin, rau:
kiro Apraham,
Apraham nukan mokoi Aisak,
Aisak nukan mokoi Jekob,
Jekob nukan mokoi Juda, kon amakut pak,
Juda nukan mokoi Peres, ko Sera ori awan aninawa Tamar,
Peres nukan mokoi Hesron,
Hesron nukan mokoi Ram,
Ram nukan mokoi Aminarap,
Aminarap nukan mokoi Nason,
Nason nukan mokoi Salmon,
Salmon nukan mokoi Boas, kon anak Rehab,
Boas nukan mokoi Obet, kon anak Rut,
Obet nukan mokoi Jesi,
Jesi nukan mokoi, kamwareäwon ro king Devit.

7-11 Devit rawon ses opok Israel roasiret Babilon mena karapus imware manoin, okoro askanai akan enmaka:
kiro Devit,
Devit nukan mokoi Solomon, ko Uria nukan waun mokoi,
Solomon nukan mokoi Rehoboam,
Rehoboam nukan mokoi Abija,
Abija nukan mokoi Esa,
Esa nukan mokoi Jehosapat,
Jehosapat nukan mokoi Jehoram,
Jehoram nukan mokoi Usia,
Usia nukan mokoi Jotam,
Jotam nukan mokoi Ehas,
Ehas nukan mokoi Esekaia,
Esekaia nukan mokoi Manasa,
Manasa nukan mokoi Emon,
Emon nukan mokoi Josaia,
Josaia nukan mokoi Jekonaia, kon amakut pak.

12-16 Babilon mena Israel roasiret pote rain ses opok, pote Jisas an jowon ses opok, okoro askanai akan enmaka:
kiro Jekonaia,
Jekonaia nukan mokoi Sealtiel,

Sealtiel nukan mokoi Serubabel,
Serubabel nukan mokoi Abiut,
Abiut nukan mokoi Eliakim,
Eliakim nukan mokoi Eso,
Eso nukan mokoi Sadok,
Sadok nukan mokoi Ekim,
Ekim nukan mokoi Eraiat,
Eraiat nukan mokoi Eleasa,
Eleasa nukan mokoi Matan,
Matan nukan mokoi Jekob,
Jekob nukan mokoi Josep, ko kon wau Maria, ko Jisas nukan anak.
Jisas ko Krais. Kiro enip onoktapau 'Anut nukas äsimorwon, ätäi imäikaun ro'.
17 Keseria, kiro askanai 14 orip akan tupsiu pakas ak Apraham raiäwon ses pakas pote Devit rawon opok. Karauk askanai ak 14 orip akan tupsiu pakas, Devit rawon ses pakas pote Babilon mena karapus rain opok. Keseriar, askanai 14 orip akan tupsiu pakas karapus rain pakas pote Jisas Krais an jowon ses opok rain.

Maria Jisas Krais An Jowon.
(Luk 2:1-7)

18 Jisas Krais owose pewon? Kon pewon onok kesek. Kon anak Maria ko Josep owaun sare moin. Utianik, meter kiro ro asir ori au ouratäu wa opok, Maria ko äpu mowon Anut nukan Osou Näus ko amaiwo sarewon.
19 Josep ko erekapu onok eposek miäu. Keseria, ko roasiret amiak opok Maria utonuk, Maria wou aru mai. Keserianik, ko ämäi ämäi Maria utaun ronkatewon.
20 Utianik, Josep ko asik utaun ronkat ounuk ounuk, Anut nukan sarau eitekus nini epir pakas keser auruwon, "Josep. Devit nukan askanai, Anut nukan Osou Näu nukasar Maria amaiwo sarewon. Keseria, na kiro asik owaun itok, ko nan asik.
21 Ko mokoi an jounuk, na kon enip Jisas mam. Kiro enip onoktapau 'kos kon roasiret akan onok aru jäkäi mareanik, ak ätäi imwarai'."
22 Rurisapai, kiro onok erekapu Näwäu nukas Anut nukan ämän roianik, areawon ro, Aisaia, auruwon siar kiro epar peu. Aisaia nukas äiewon,
23 "Kar asir makun ko ro pak niniäu wa, ko amaiwo sareanik, ko mokoi an jowai, kiro mokoi kon enip Emaniuer äiäiei. Kiro onoktapau kesek, 'Anut ik pak rau'." *Aisaia 7:14*
24 Keserianik, Josep ko siräumara, Anut nukan sarau eitek nukas auruwon siar kon asir Maria ätäi owon.
25 Utianik, Josep ko kiro asir pak ninau wa erar rai rai, pote Maria ko mokoi an jowon. Mokoi an jounuk, Josep nukas kiro mokoi enip Jisas mowon.

2

Pai ninareäi roat ak Jisas aparaun koin.

1 Jisas ko anakus Betlehem mena Judia provins opok an jowon. Kiro ses opok, Herot ko kiro omsau kamwareäwon ro näwäu king rawon. Maria an joi raunuk raunuk, karauk san peäwon pakan äpu miäin roat ak pai awau penuk, aparianik, ak kiro pai tainori Jerusalem näu mena koin.
2 Ak koianik, akas kiro pakan keser totwaroin, "Juda akan kamwaraun mokoi awau pewon, kiro erapok pe rau? Ik kon pai san peäwon pakas penuk, aparianik, ik ko jou muraun koum."
3 Kiro omsau kamwareäwon ro king Herot kiro ämän roianik, ko wou aru mowon, roasiret erekapu Jerusalem menan ak erek woiaka aru moin.
4 Keseria, Herot nukas Anut kamuk raiäi roat näunäu pak sintore ämän tamareäi roat pak ak erekapu ämän surmaronuk, kouna, totwarowon, "Krais, Anut nukas ko äsimornuk, kowai, kiro ro ko erapok pe rau?"
5 Akas ätäi ko aurin, "Betlehem mena Judia provins opok. Meter Anut nukan ämän roianik, areawon ro nukas keser jer we mowon:
6 'Betlehem, na mena eteinak Judia provins opok, na ruris wa rawaun. Wa senes. Nan kar ro näwäu päi. Kiro ro päi ko isan Israel roasiret kamwarai.'
Keseria, ko Betlehem mena kowai." *Maika 5:2*
7 Keser aurna, Herot nukas ämäi ämäi kiro roat san peäwon pakan totwarowon, "Kiro pai owo ses opok pewon?" Kiro onok totwarowon rowaun.
8 Ko Betlehem mena äsimwareanik, keser ämän awarowon: "Ak potoinai, kiro mokoi jekur itane aparia, is ätäi koi airaiei. Keserna, isas pak erek pote jou muram." Ko kiro mokoi pote wäun rai keser kiro sät ämän awarowon.

9-10 Keseria, kiro pai ninareäi roat ak Herot nukan ämän roumoi, ute manoin. Ak apu
opok pote rai, kiro pai meter san peäwon pakaimas aparin. Kiro pai amke pote kiro mokoi
rawon ou opok kämioik rawon aparianik, ak woiaka näu sareanik, nepipirin.
11 Ak pote kiro owa toneanik, kiro mokoinak kon anak pak rawon aparianik, akan
uoraka sur weanik, kiro mokoinak jou murin. Keseria, ak karauk osap enip aiauk gol pak
pauda kapasmer pak am an anakas sou eposek orip pak oianik, kiro mokoinak nurin.
12 Ak kiro mokoinak osap nurianik, rauna rauna, Anut nukas nini epir pakas ämän jekur
awarowon siar, "Ak ätäi Herot siakup wa potaiei." Keseria, kiro roat kar apu pakaima
akan mena ätäi manoin.

Josep Maria ori awan mokoi imäianik, imine Ijip omsau manoirin.

13 Pai ninareäi roat ute manona, Anut nukan sarau eitek kararas pemara, nini epir
pakaima Josep keser auruwon, "Herot nukas mokoi wäun itanera. Keseria, na kurte
siräinam, mokoi anak ori imwatoinam, Ijip omsau imine pote rawam. Au kiro opok
rawaieir. Imkanik, isakasar ätäi aisoita, ak ätäi kowaiei."
14 Kiro pututur, Josep ko siräumara, mokoi anak ori Ijip omsau imwate manowon.
15 Ko kiro opok pote raunuk raunuk, Herot meiewon. Keseria, kiro ämän meter Näwäu
nukas Anut nukan ämän roianik, areawon ro nukas äiewon epar pewon, 'Isan mokoi Ijip
omsau pakan urweita, kowon.' *Hosea 11:1*

Mokoit erekapu akwarona, meiein.

16 Josep ko Ijip omsau manonuk, Herot ko pai ninareäi roat akas sät aurianik, manoin
ämän roianik, ko kasak pewon. Keseria, kon marai roat awaronuk, ak kiro Betlehem mena
pak karauk mena Betlehem mena siakup rain pak ak kiro menan mokoinakut apur jeäin
woisan oiroror orip pak rusapaian mokoinakut pak erekapu akwarona, meiein. Owon,
ko pai ninareäi roat akas kiro ses kiro pai pewon aurin.
17 Kiro onok Anut nukan ämän roianik, areawon ro Jeremaia nukas areawon ämän
rusapai epar peu:
18 Ko keser äiewon, 'Rama mena waiein jejep roin. Resel ko kon mokoit akanun waira.
Karauk asiret akas kon wou näu saräun ämän aurna, ko akan ämän rowau wa. Ko ätäi
wai rawon. Kon mokoit rawau wa, erekapu meiein.' *Jeremaia 31:15*

Josep Marai ori ätäi Jisas imäianik, Nasaret mena potoin.

19 Rai rai, Herot meienuk, Anut nukan sarau eitekus Josep Ijip omsau rawon nini epir
pakaima pe auruwon,
20 "Na siräinam, mokoi kon anak ori ätäi Israel akan omnokou opok imwate potam.
Owon, kiro roat ak mokoi wäun keserin roat ak meiein."
21 Keseria, Josep ko siräumara, kiro mokoi anak ori ätäi Israel akan omnokou opok
imwate potowon.
22 Herot ko meienuk, Arkelaus ko kon momokun omoi pe oumara, Judia provins
kamewon. Josep ko kiro ämän roumara, kiro opok potaun iminewon. Ko iminenuk,
Anut nukas nini epir pakas ämän sosop jekur nurunuk, ko Judia provins tonau wa, Galili
provins potowon.
23 Ko pote Nasaret mena om owon. Keseria, Anut nukan ämän roianik, areain roat akas
arein kiro ämän epar peu: 'Ko Nasaret menan ro.'

3

Jon ko an jomareäwon ros ämän äiewon.

1 Jisas ko näwäu sarenuk, kiro ses opok, Jon, an jomareäwon ro, ko ro wäpik mena Judia
provins om puru opok sarau onoktorowon.
2 Jon nukas roasiret ko siakup kouna, awarowon, "Ak akan onok aru pakan ätäi pirirwe.
Owon, Anut ak kamwaraun ses kou!"
3 Jon nuka mesin Anut nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia nukas meter
ronkatemara, arewon:
"Kar ro, ko ro wäpik mena om puru opok urwera. 'Näwäu nukan apu jekur sare muruwe.
Kon apu tuku muruwe!' " *Aisaia 40:3*
4 Jon nukan omjo opur kamel urik oumara, omjo ate mowon, ko kar opur kerau oumara,
let senek takeäwon. Ko sonkäpit pak upes an pak jeäwon.
5 Jerusalem menan roasiret pak karauk roasiret erekapu Judia provins opok rai pak,
Jordan An kasakup raiäin roasiret pak erekapu ak ko siakup koin.
6 Ak akan onok aru Anut aurna, Jon nukas Jordan An opok an jomarowon.

7 Jon ko Parisi Sadusi roat sosop an jowaun koin apwaromara, kos awarowon, “Ak män
nukan tupsiu senek, akan onok aru senes Anut ak akwaraun kowai ses opok ak owose
imine manaiei?
8 Ak akan onok aru sumkäineinai, woiaka pirirwe. Kiro karauk roat äpu maiei akan onok
aru pakan ätäi piririn.
9 Ak akan ronkat keser wa oumoi, äiäu, ‘Apraham ko iken askanai. Keseria, Anut nukas
ik sareikonuk, ik eposek rawam.’ Is ak epar senes awarom okoro aiauk omnokou opok
rai Anut nukas oianik, Apraham nukan kinjaukut senek ate maun itok.
10 Anut nukan ipous man ateanik, am rurukup me rau. Karauk am nemauk jekur wa
muriäu, manas kiro am patirianik, oi ep unik uru kurenuk, jerai.
11 Is rusapai anas ak an jomariäim, kiro akan onok aru pakan piriraun kesermin. Utianik,
kar ro ruris koura, kon sakaus isan sakau itimorai, kos Anut nukan Osou Näu ep orip
pakas an jomarai. Is ko itimorau senek wa, is ro eposek wa. Keseria, is kon su ämäi
murau senek wa.
12 Ko sauwor ipous ate rau, kiro sauworis wit oreanik, oik monuk, uriris kiro wit sinok
utarianik, wit näu oianik, kon owa seper mai, sinok apoi oianik, ep wa koseriäu opok
makai.”

Jon nukas Jisas an jomuruwon.
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

13 Kiro ses opok, Jisas ko Galili provins utomara, pote, Jordan An opok ko Jon nukas an
jomuraun rai kowon.
14 Utianik, Jon nukas Jisas kon ronkat ätäi piriraun rai auruwon. “Na kiro onok wa
keserau. Nasar is an joi muraun itok. Na owon isas an jomusaun rai koum?”
15 Jisas nukas ätäi auruwon, “Mus, rurisapai nas keser! Kiro Anut nukan onok ik
erekapu keseram. Iu kesersa, Anut apaitianik, äiäi, kiro onok tuku.” Keseria, Jisas nukas
Jon auruwon siar Jon keserwon.
16 Jon nukas Jisas an jomurnuk, ko kurte an utomara, kasakup pewon. Ko kasakup
pemara, Anut nukas omar im tuewon aparwon, ko Anut nukan Osou Näu ai manap senek
ko opok koianik, tapakup rawon aparwon.
17 Näwäu nukas kar ron pätu senekus omar oikas urwenuk, rowon, “Okoro isan mokoi
senes konun isan woias meieäim. Isan woias konun näu sareu.”

4

Satan nukas Jisas ate aparwon.

1 Keserianik, Anut nukan Osou Näus Jisas ro wäpik mena om puru opok Satan nukas
ate aparaun imäi potowon.
2 Omre 40 orip Jisas ko o wäpik sou rawon.
3 Kiro ses opok, Satan nukas ko siakup pemara, auruwon, “Na Anut nukan Mokoi raroi,
na okoro aiauk aurta, bret etäunuk, je.”
4 Utianik, Jisas nukas ätäi sakau ämän auruwon, “Ei, Anut nukan ämänis keser äieu,
‘Ro bret karar jeanik, awau wa rawai, Anut nukan ämän karar tainorianik, epar awau
rawai.’ ” *Lo 8:3*
5 Keseria, Satan nukas Jisas Jerusalem näu mena imäi manowon, Anut osap nuriäi ou
näwäu kämioik mowon.
6 Keserianik, auruwon, “Na Anut nukan Mokoi raroi, nakasar kiro pakas omnokou opok
pitikänir nopot? Kiro Anut nukan ämänis äieu,
‘Anut nukas kon sarau eitek nanun awarai: Akas nan ipon karaim karaim ateanik, oi ne
musaiei. Keserna, kar aiaukus nan ison wa wäi.’ ” *Buk Song 91:11-12*
7 Jisas nukas ätäi sakau ämän auruwon, “Ei, utianik, Anut nukan ämänis keser äieu,
‘Na nan Näwäu Anut wa ate apar.’ ” *Lo 6:16*
8 Satan nukas Jisas omtapau rumukäu senes kämioik imäi tonomara, osap erekapu
sakau orip okoro omnokou opok rau ätär muruwon.
9 Satan nukas auruwon, “Na nan uon sur wenam, na is jou murota, okoro osap na apari
raum kiro erekapu na isam.”
10 Kesernuk, Jisas nukas auruwon, “Satan, na ute man! Anut nukan ämänis äieu,
‘Na nan Näwäu karar jou mur. Na Anut nukan sarau karar muram.’ ” *Lo 6:13*
11 Keser aurunuk, Satan ko Jisas ute manowon. Anut nukan sarau eitek akas koianik,
Jisas sarein.

Jisas ko Galili provins opok sarau onoktorowon.
(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

12 Kiro ses opok, Jisas ko Jon karapus owa kurein ämän roianik, kiro mena ute Galili
provins opok potowon.
13 Ko Nasaret mena karar rawau wa, ko pote Kapaneam mena rawon, kiro mena Galili
An Unik siakup, Sebiulan Naptali ori awan tupsiu akan om taku opok pote rawon.
14 Keseria, kiro onok Anut nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia nukas meter arewon
siar epar peu.
15 'Sebiulan nukan omnokou pak Naptali nukan omnokou pak, näu apu mas an kasakup
omnokou rau pak Jordan An kasakup karaima, Galili provins pakan roasiret pak karauk
menan roasiret pak akan woiaka Anut mesin epar wa miäi ak raiäin.
16 Kiro pakan roasiret ak pututu rai, ak arou näwäu aparaiei! Karauk roasiret ak
erekapu om pututu senes uru meiauri rai ak nais arou merek aparaiei.' *Aisaia 9:1-2*
17 Kiro ses opok, Jisas kon sarau onoktoroianik, keser äiewon: "Anut ak kamwaraun ses
kou. Kesernuk, akan onok aru pakan ätäi pirirwe!"

Jisas nukas was oiäi roat 4 orip urwarowon.
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

18 Jisas ko Galili An Unik kasakupaias ari ari pote, was oiäirin roat ori apwatowon. Kar
ro Saimon, kon kar enip Pita; kon amak enip Andru, au was owaun jo an unik opok kure
rairin.
19 Jisas nukas keser awatowon, "Au koi, is tainoirsa, isas au roasiret imwaraun onok
ätär matam."
20 Jisas nukas keser äienukar, au awan was oiäin jo pak karauk osap ous opok utomoi,
kurte Jisas tainor manoirin.
21 Ko pote, kar ro oirori apwatowon. Kiro ro Jems kon amak Jon pak, au Sebedi nukan
mokoit ori. Au awan momonawa Sebedi pak akan ous opok rain, ak akan was oiäi jo
kiräiwon, okon, jekur rain. Jisas nukas kiro roat ori urwatowon.
22 Au kurte awan ous pak awan momonawa pak utomoi, Jisas pak manoin.

Jisas ko sip roasiret jekwarowon.
(Luk 6:17-19)

23 Jisas ko Galili provins ari ari potomara, Anut nukan Ämän Eposek Juda roasiret akan
tururiäi owa tonemara, awarowon, "Anut ko koi ätäi roasiret imwarai." Jisas ko ämän
keser äianik, karauk roasiret ui pak sip pak osou aru orip pak jekwarowon.
24 Roasiret kon onok aparianik, kiro ämän Siria provins erekapu manowon. Keseria,
kiro pakan roat akas karauk sip roat sosop pak, roat tätäi näwäu orip pak, roat osou aru
akan woiaka uru rau pak ate karwareäu roat pak isiaka ipiaka meiewon roat pak, Jisas
siakup imware kouna, kos erekapu jekwarowon.
25 Roasiret sosop sosop Galili provins pakan pak näu mena 10 orip enip Dekopolis pakan
pak Jerusalem menan pak Judia provins pakan, omnokou Jordan An karaima pak ak
erekapu Jisas tainori manoin.

5

Omtapau opok, Jisas nukas roasiret Anut nukan ämän awarowon.

1 Jisas ko roasiret sosop apwareanik, pote kar omtapau opok tane rawon. Kesernuk,
kon tamareäu roat akas ko siakup koin.
2 Ak keserna, Jisas ko owosein akan woiaka näu saräiei räi awarowon. Ko keser
awarowon:
3 "Inok roasiret ak äpu akasar akan totomaka sarwarau senek wa, akararnak onok
eposek mau senek wa, ak woiaka eposek saräiei. Anut nukas ak kamwareäu.
4 Inok roasiret ak wai raiäi, ak woiaka eposek saräiei. Anut nukas kiro roasiret akan
woiaka aru ätäi jekur maronuk, rawaiei.
5 Inok roasiret akan enmak akasar wa jou miäi, ak woiaka eposek saräiei. Anut nukas
ak osap araun awaronuk, kiro erekapu akan owaiei!
6 Inok roasiret ak Anut nukan onok eposek owaun sarau sakau maiei ak woiaka eposek
saräiei. Owon, Anut nukas akan sarau moin apwareanik, sarwarai.
7 Inok roasiret ak karauk roasiret akanun woiakas meiewon, ak woiaka eposek saräiei.
Anut nukas keseriar akanun wous meiäi!
8 Inok roasiret ak woiaka uru ukun wäpik ak woiaka eposek saräiei. Ak Anut aparaiei.
9 Inok roasiret akan sarau kiro karauk roat weräuna, erar rawaun patir ariai, ak woiaka
eposek saräiei. Anut nukas ak isan mokoit awarai!

10 Inok roasiret ak onok eposek orip Anut nukan sarau muruna, karauk roat akas
apwareanik, kasiaka penuk, karauk usu ak opok mona, ak woiaka eposek saräiei. Kiro
roat Anut nukas kamwareäu.
11 Ak is tainori arina, karauk roat ak apwareanik, sät ämän enmak opok mianik, jeim
wareanik, akwarona, ak woiaka wa aru mau, ak woiaka näu saräiei.
12 Ak woiaka näu saräiei, owon, Anut nukas karauk osap eposek sare marowon omar
oik rau tawa owaiei. Kiro onok meter iken karauk asanokot akas Anut nukan ämän
roianik, areain roat akwaroin siar roat akas ran rusapai ak kesewaraiei."

Roasiret woiaka epar moin ak siu, arou pak senek.
(Mak 9:50; Luk 14:34-35)

13 Jisas nukas ätäi awarowon, "Roasiret akan woiaka epar moin erekapu ak siu senek.
Utianik, siu ko mitu wäpik sarenuk, ätäi kiro siu mitu sare maun senek wa. Kiro erekapu
aru mowon, ak känkurena, roasiret akas isiakas tai kureäi!
14 Roasiret akan woiaka epar moin kiro ak omsau akan arou senek. Näu mena omtapau
opok ou miäi kiro ämäiäu senek wa.
15 Kar ros kon arou aioi mianik, baket uru wa miäu. Ko arou aioianik, kämioik amparar
äsäi monuk, roasiret erekapu kon merek opok raiäi.
16 Kiro onok senek akan arou merek kiro roasiret akan amiak opok maraiei. Keseria,
akas ak owo onok eposek keserin ak aparianik, akan momonaka omar oik rau ak kon
enip jou maiei."

Jisas nukas roasiret Anut nukan sintore ämän awarowon.

17 Jisas nukas ätäiar roasiret awarowon, "Ak is Moses nukan sintore ämän pak Anut
nukan ämän roianik, areain roat akan ämän maroin kiro oi kuräun koim ra ak keser wa
ronkatäu. Utianik, is kiro ämän oi kuräun kowau wa, is akan ämän kiro iporaun koim.
18 Is epar senes awarom, omar pak omnokou pak rain ses opok kar sintore ämän eteinak
wa ämäiäu. Akan ämän karar karar erekapu epar, päi kiro ses opok epar, akan sintore
ämän patarai.
19 Keserianik, inok ros kiro sintore ämän eteinak senes wa tainorianik, kos karauk roat
kon onok ätär maronuk, kon enip Anut nukan amuk opok eteinak senes rawai. Kar onok
kiro kesek, na inok ros kiro sintore ämän eteinak erekapu tainorianik, nas pak karauk
roat kiro onok ätär maram nan enmat kiro Anut nukan amuk opok näwäu rawai.
20 Is ak epar awarom, akan woiakas epar Anut mesin meieanik, akan onok eposek äpu
meiäi roat pak Parisi roat akan ämän tamareäi roat pak itimwarau wa, ak epar Anut
nukan kamwaraun mena tone rawau senek wa."

Jisas nukas roat kasiaka peäu ätäi woiaka näu saräun ämän marowon.
(Luk 12:57-59)

21 Jisas nukas ätäiar awarowon, "Ak okoro ämän meter asanokot akas arena, roiäin, 'Na
kar ro wa weta, meiäu. Inok ros ko kar ro wenuk, meiäi ko ämän roiäi roat amiakap imäi
potaiei.' *Kisim Bek 20:13*
22 Utianik, rurisapai is ak awarom, inok ro ko kon jauk pak ketäirin ko ämän roiäi roat
rawa imäi potaiei. Inok ro ko kon jauk jeimarnuk, ko kaunser opok imäi potaiei. Inok ro
ko kon jauk aurai 'Na raun otop' auruwon, kiro ro ko Satan nukan ep uru nai.
23 Keserianik, na nan opur ra o ra oianik, Anut nukan osap nuraun patan opok maun
oi kowam, ätäi ronkatäm nan jaun na pak ämän orip aurumon, na ätäi ute manam,
24 Nan opur ra o ra kiro patan siakup moinam, pote nan jaun pak aremoi, awan woiawa
karar mianik, na ätäi koia, nan osap oianik, kiro patan opok mianik, Anut nuram.
25 Utianik, na kar ro ori ämän roiäi roat rawa manaun au apu opok pote rai, kiro omre
potorair opokar awan ämän ätäi woiawa nau saräun jekur aräieir. Keseria, ko na ämän
roiäi roat opok wa imäisi potai. Na kiro wa keseram, kos na ämän wasarewareäu ro
nukan ipoukup musonuk, kos na polis nukan ipokup musonuk, polis nukas karapus owa
kureisai.
26 Keseria, na kiro owas ätäi kasik naun erar wa äsimoisaiei. Utianik, na aiauk näwäu
maun aisowon keseriar erekapu marota, epar na kasik utoisona, manam."

Jisas nukas asik oin roat karauk asir pak ariai ämän marowon.

27 Jisas nukas ätäiar awarowon, "Ak ämän meter keser arein roin. 'Na asik oumon ro
karauk asiret kuruk wa imware ariäu.' *Kisim Bek 20:14*
28 Utianik, is keser awarom, kar ro ko kar asir aparianik, kon wou siräianik, aru muram
keser ronkatewon, kiro ro kon wou uruas kiro asir pak onok aru mowon.

29 Keseria, na nan amunauk näu kaima onok aru maun reusonuk rai, kiro amunauk
siräi oinam, känkuräm! Kiro amunauk eteinak känkureta, nan enmatsau erekapu orip
Satan nukan ep näwäu orip orip jereäu mena wa kureisaiei.
30 Nan ipon näu kaima onok aru maun reusonuk, kiro ipon nau kaimas patir oinam,
känkur. Na ipon utup rawam, kiro itok, nan enmatsau erekapu Satan nukan ep näwäu
orip orip jereäu mena wa kureisaiei."

Jisas nukas roasiret ouratianik, utototeäin ämän marowon.
(Matiu 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)

31 Jisas nukas ätäi awarowon, "Meter kiro keser äiein, 'Inok ro ko kon asir utonuk,
manaun ko kar pepa eteinak opok jer weanik, asir nuria, kiro asir utonuk, manai.' *Lo*
24:1-3
32 Utianik, is ak awarom, kar ro kon wau sapum onok aru mau wa, erar utai, kiro ros
onok aru senes kon wau opok keseru. Ko kon wau usu nuriäu, owon, wau ko ätäi kar ro
ounuk, ko roasir ouratäiäi akan sintore ämän espäiäu. Kar ro kiro asir owai, kiro ro ko
nais kiro sintore ämän espäiäu."

Jisas nukas roasir paip maun ämän onok marowon.

33 Ko ätäi äiewon, "Ak meter roasiret keser awaroin roin, 'Na owo paip Anut pak moirin
kiro wa utam, utianik, na owo paip Näwäu pak momon siar, kiro keseriar tainoram.' *Wok*
Pris 19:12
34 Utianik, ruris is ak awarom, na kar ämän mia, kiro ämän paip pak wa sakau mau. Na
ämän äianik, na omar nukan enip wa atau, owon, omar kiro Anut nukan taneäwon patan.
35 Na omnokou erar wa enip atau, owon, kiro opok Anut kon isou mianik, sume raiäu.
Na Jerusalem enip wa atau, owon, kiro Anut iken kamoikeäwon ro näwäu kon näu mena.
Buk Song 48:2
36 Na kar ämän mianik, na tapan wous kiro ämän ronkatemoi, wa sakau mau, owon,
nan kar tapan urik aurta, ärneu ra, mokup ra, wa päi.
37 Na erar keser 'io' ra, 'wa' ra, äiäum. Na owo kar ämän areäum, kiro ämän Satan nuka
pakas koiäu."

Jisas nukas roat akan jaunakat akas akwarona, ak ätäi akan jaunakat pak wa weräiäi
kiro ämän marowon.
(Luk 6:29-30)

38 Jisas nukas ätäi äiewon, "Meter ak keser arena, roin, 'Kar ros nan amunauk aru
musonuk, nas nais ätäi kon amukauk karar aru muram, kar ros nan aunpanak porurnuk,
nas nais kon aukpanak karar poruram.' *Kisim Bek 21:24*
39 Utianik, rusapai is ak awarom, kar ros iwosonuk, nas ätäi ko wa wäu. Kar ros nan
sipon näu kaimas purnuk, ätäi pirirnam, sipon sau kaimas nuruta, purai.
40 Kar onok kesek, kar ros na ämän roiäi ro opok imäisi potauri nan omjo rumukäu
ounuk, nas wa tämurau. Utota, nan kar omjo nais owaura.
41 Kar onok kesek, kar marai ros kon jo oianik, apu rumukur imäiri manau aisonuk rai,
nas pak kiro ro imäianik, apu rumukäu senes imäi pote mam.
42 Kar ses opok, kar ros nan osap owaun aisonuk, na wa tämarau, na ko nuram. Kar ros
pak nan o ra, karauk osap ra oia, 'ätäi amuk isam aisonuk rai, na ko wa sumkäinäu, na
ko nuram.' "

Jisas nukas roasiret keser awarowon, "Akan iwäi jaunakat akanun woiakas meiäiei."
(Luk 6:27-28, 32-36)

43 Kos ätäi äiewon, "Meter ak ämän keser arein roin, 'Nan wonas nan jaunan karar
meieäum, utianik, na nan iwäi jaunat mesin wonas wa meieäum.' *Wok Pris 19:18*
44 Utianik, rusapai is ak awarom, akan iwäi jaunakat akanun woiakas meienai, kiro
roat akas ak akwaroin akanun ak Anut nukas sarwaraun auraiei.
45 Keseria, ak akan momonaka omar oik rau nukan mokoit saräiei. Anut nukas san
ate mianik, arou merek kiro roasiret aru pak roasiret eposek pak arou mareäu. Om nais
kesekur roasiret eposek pak Satan nukan onok aru miäi roat pak erek om ne mareäu.
46 Karauk roat akas akanun woiakas meieäi, akas nais ätäi kiro roat akanun karar
woiakas meieäi. Keserna, Anut nukas ak kar osap eposek arai ra? Kiro roat onok aru
orip akas nais kir keseriäi.
47 Ak akan jaunakat karar ämän eposek maraiei, ak karauk roat ämän eposek wa
maraiei. Akan onokus karauk roasiret akan onok wa itimwaraiei. Owon, Anut nukan
ämän wa roiäi roat akas nais kir keseriäi.
48 Akan momonaka omar oik rau kon onok eposek senes. Keseria, ak nais ko senek
onok eposek senes orip rawaiei."

6

Jisas nukas karauk roasiret sarwaraun onok awarowon.

1 Jisas nukas ätäiar awarowon, “Ak jekur ronkatewe. Ak akan onok eposek eposek
karauk roasiret akan amiakap wa keserwe. Utianik, ak kiro onok roasiret amiakap
keserna roi, akan momonaka omar oik rau, kos ak kar osap wa arai.
2 Ak kar saruku ro osap nuraurmana, ak karauk roasiret urwarna, wa koi aparaiei.
Kiro sätäiäi roat akas Juda roasiret akan tururiäi owa, apu opok akan onok keser ariena,
roasiret akas apwareanik, iken enmok roror mukaurai räi keseriäi senek. Ak wa keserau.
Is ak epar senes awarom, kiro sätäiäi roat akan osap erekapu oin. Tawa Anut nukas kiro
roat osap wa arai.
3 Kar ses opok, na saruku ro osap nuraun, ämäi ämäi nuram. Keserta, nan jaunat ak na
siatap rai akas wa apaisianik, äpu maiei.
4 Na keseram, kiro nan onok ämäi rawai. Na kiro onok ämäi kesermon nan Momonas
karar apaisianik, kos na ro eposek aisianik, tawa na osap isai.”

Jisas nukas roasiret Anut auraun onok ätär marowon.
(Luk 11:2-4)

5 “Ak Anut auriäi ses opok, sätäiäi roat akas keseriäi senek wa keserau! Ak roasiret
akas apaikia, akan enmak roror maurai rai, nepipirianik tup owa pak näu apu kasakup
tai raianik, Anut auriäi senek ak wa keserau. Is ak epar senes awarom, kiro roat akan
osap erekapu oin. Tawa Anut ak kar osap wa arai.
6 Utianik, na Anut auraun nan niniäum ou waru uru tonoinam, im penemata, nan
Momon ämäi rau aparaun, auram. Na keserta, nan Momonas nan aurumon ronkat
aparianik, tawa kar osap isai. *Aisaia 26:20*
7 Ak Anut auraun ses opok, ämän sepuk sepuk wa arau. Roasiret Anut mesin woiaka
epar mau wa, akas akan sät eitek aurianik, ämän sosop rowaura rai keseriäi senek ak kiro
wa keserau.
8 Ak kiro roat senek wa saräu. Ak Anut aurau wa opok, ko akan ronkat meter äpu
mowon.
9 Ak Anut keser aurwe, ‘Iken momonek, na omar oik raum. Nan enmat eposek ik jou
musiäum.
10 Nan kamoikaun ses okoro omnokou erekapu koi itok mai. Nan onsau omar oik
tainoriäi senek, ik nais omnokou pakan erek tainoram.
11 Omre orip orip ik nas o ikam.
12 Ikes karauk roat akan onok aru ik opok mukiäi jäkäi mareäum senek, nas pak iken
onok aru jäkäi muk.
13 Na ik osap ate apaikaun opok wa kureikam. Na ik utoikota, onok arus wa imäikai.’
14 Keseria, ak akan jaunakat akas onok aru ak opok mareäi, akas kiro akan onok aru
jäkäi marona, akan momonaka omar oik rau kos nais akan onok aru miäi jäkäi marai.
15 Utianik, ak akan jaunakat akan onok aru wa jäkäi marona roi, akan momonakas nais
akan onok aru wa jäkäi marai.”

Jisas nukas o utaun onok ätär marowon.

16 Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak Anut auraun o utiäi, kiro sätäiäi roat akas o utomoi,
wopure raiäi senek wa keserau. Ak sou ariena, karauk roat akas apwareanik, kiro roat
akas äiäiei kiro roat ak o utoinus, keserai. Is ak epar senes awarom, kiro roat ak akan
osap erekapu oin. Tawa Anut nukas kar osap wa arai.
17 Na o utoinam, an joumoi, sarat putaria, nan omjo eposek takäm.
18 Na kiro onok keserta, karauk roat akas na o utomon wa äpu musaiei. Nan momon
ämäi rau, ko karar äpu mai. Na kiro onok ämäi kesermon, nan momonas apaisia, kos na
ro eposek aisianik, tawa kos na osap isai.”

Ak omar oik osap sosop oi rawaiei.
(Luk 12:33-34)

19 Jisas nukas ätäiar awarowon, “Ak okoro omnokou opok akan osap eposek sosop
sosop wa turur maiei. Ak kiro keseraiei, nunuris karauk osap aru miäi, karauk akan
osap erekapu aru mau wa, karauk päu roat akas akan ou kiräianik, kiro osap päu owaiei.
20 Utianik, ak akan osap eposek omar oik turur mowe. Kiro opok, nunuris wa aru maiei.
Päu roat akas kiro opok akan ou wa kiräianik, akan osap erekapu wa owaiei.
21 Keseria, owo mena nan osap turur miäum opok nan wonauk nais kiro mena rau.”

Enmaksaun arou.
(Luk 11:34-36)

22 Kos ätäi äiewon, “Akan amiaka kiro enmaksau pakan arou. Akan amiaka eposek
rawai kiro akan enmaksau arou senek jere rawai.
23 Utianik, nan amunauk aru saräi, nan won uru nais erekapu pututu saräi. Keseria,
nan won uru merek wäpik kiro pututu rau, kiro epar pututu näwäu senes!”

Anut nukan sarau momoi, aiauk sarau pak wa mau.
(Luk 16:13, 12:22-31)

24 Kos ätäi äiewon, “Sarau ro kararas ko ro oirori opok sarau mau senek wa. Owon, ko
karan wous meieanik, kar ron wous wa meiäi. Ko kar ron ämän jekur tainorianik, sarau
eposek momoi, kar ro sumkäineanik, kon ämän jekur wa tainoriäu. Ak Anut nukan sarau
pak aiaukun sarau pak erek turur mau senek wa.”

Roat woiaka aru mianik, ronkat sosop oiäin onok.

25 Jisas nukas ätäi awarowon, “Keserianik, is ak epar senes awarom. Ak awau rawaun
ronkat sosop oianik, wa keser äiäu, ‘Ik owo o pak an pak jemoi, rawau?’ ‘Ik owo omjo
takäu?’ keser wa äiäu. Totomaka kiro näwäu senes, o näwäu wäpik. Akan enmaksau
näwäu senes, omjo kiro näwäu wa.
26 Ak ai raut apwarwe! Ak o uku wa weäi, ak o arianik, pote owa wa turur miäi. Akan
momonaka Anut nukas ai raut o ariäu. Akas Anut nukan amuk opok ai raut erekapu
itimware rai.
27 Inok ro ak kamuk opok kon ronkat sosopus okoro omnokou opok omre rumuk
rawaun itok? Ko keserau senek wa.
28 Ak owon omjon ronkat sosop ourai? Ak kurukan am musip aparwe. Ak sarau wa
miäi, omjo nais akasar wa ate miäi.
29 Utianik, is ak epar senes awarom, meter kamwareäwon ro Solomon ko kon omjo
eposek miäwon, kiro omjo am musip eposek senek wa.
30 Kurukan amurik erar kiro Anut nukas omjo areäu. Kiro amurik rurisa rawai, kiro
ariwa epis erekapu jerai. Kiro amurik erar raiäi kiro Anut nukas omjo areäu. Akan
woiaka epar moin kiro eteinak! Ak äpu mowe, Anut nukas ak nais kamwareäu.
31 Keseria, ak ronkat sosop mianik, keser wa äiäu, ‘Isan o eras kowai? An eras kowai?
Isan omjo eras kowai?’
32 Kiro Anut nukan ämän wa roiäi roat akas, ak okoro omnokou pakan osap owaun
ronkateäi. Utianik, akan momonaka omar oik rau ko äpu mowon, kiro osap sarau orip,
okon, kos ak arai.
33 Ak Anut nukan mena tonaun amke ronkateanik, kon onok eposek tainoraiei, kos ätäi
kiro osap erekapu ak arai.
34 Keseria, ak ariwan ronkat rusapai wa owau. Rusapaian usu kiro kon atap. Ariwa
nais usu orip. Ak rusapaian usu karar ronkatewe.”

7

Ak karauk roat akan ämän kurte wa wasare marau.

1 Jisas nukas ätäiar awarowon, “Ak karauk roat akan onok wa wasare marau. Ak
keserna, Anut nukas nais akan onok wa wasare marai.
2 Ak karauk roasiret akan owo ämän wasare maraiei, Anut nukas nais kesekur akan
ämän wasare marai. Ak karauk roat opok owo onok miäi senek, Anut nukas ak opok nais
keseriar keserai.
3 Na owon nan jaunan amuk opok us eteinak oi kuräun aparum? Nakan amun opok
am sawau rau na aparau senek wa ra?
4 Nakan amunauk opok am sawau näwäu raunuk, na owose nan jaunan amuk opok us
oi kuräun aurum, ‘Jai, is nan amun opok us oi kuräm.’
5 Na sätwareäum ro, amke am sawau näwäu nakan amun opok rau oi kureinam, ätäi
eposek apu aparianik, epar jaunan us amuk opok rau oi kuräm.
6 Ak owo osap Anut nuraun sare moin kiro en oraut wa arau. Ak karoroi eposek
eposek po nepukup wa känkuräu. En po ories kiro osap jau senek wa. Keseria, akas
ätäi piririanik, akan isorakas kiro osap tai kunorianik, ätäi aka tukwaraiei.”

Ak Anut aurna, kos ak osap arai.
(Luk 11:9-13)

7 Jisas nukas ätäi äiewon, “Ak owo osap owaun Anut aurna, kos osap arai. Ak owo osap
itanäiei, ak aparaiei. Ak im ut koukouraiei, Anut nukas imtue marai.
8 Inok roasir ko osap owaun Anut aurai, ko osap owai. Inok roasir osap itanäi, ko aparai.
Inok roasir ko Anut nukan im ut koukourai, Anut nukas ko im tue murunuk, owa tonai.

9 Utianik, kar ron mokois momok aurai, ‘Moni, is ma jam,’ aurnuk, momokus aiauk
omnokou pakan oi nuriäu ra?
10 Utianik, kon mokois, ‘Moni, is was jam,’ aurnuk, momokus kar män aru oi nuriäu ra?
11 Is ak epar senes awarom, roat onok aru miäi akas akan mokoit owo osap eposek
araun äpu miäi, keseriar akan Momonaka omar oik rau aurna, kos ak osap eposek senes
arai.
12 Kiro ämän Moses nukan sintore ämän pak Anut nukan ämän roianik, areain roat akan
ämän pak akan onoktapau, owon kiro owo onok eposek roasiret akas ak opok keseraun
keserna, ak nais kiro onok karar ak opok keserwe.”

Awau rawaun ororok eteinak.
(Luk 13:24)

13 Kos ätäi äiewon, “Ak ororok eteinak tonowe. Ep unik naun apu näwäu apsasawo
roasiret sosop ak kiro apu opok säpkäri tainoriäi.
14 Utianik, kiro awau rawaun ororok eteinak. Kiro roasiret sosop tonaun senek itok wa.
Roasir karar karar ak kiro ororok apariäi.”

Sät ämän areain roat akan ämän jekur wasarewe.
(Luk 6:43-44)

15 Jisas nukas roasiret keser awarowon, “Ak sät ämän roianik, ariäi roat jekur apwarwe.
Kiro roat apwareanik, akas ak sipsip senek ronkateäi, utianik, ak epar kurukan en sei
senek.
16 Kiro sät roat akan onok owoseäi pakaima ak epar äpu maiei. Roat wain nemauk mur
katuau pakan oiäi ra? Roat ak uran nemauk isiäu amurik pakan oiäi ra? Wa senes, wa.
17 Keseriar, owo am eposek ko nemauk eposek muriäu. Owo am aru ko nemauk aru
muriäu.
18 Am eposek ko nemauk aru wa muriäu. Am aru ko nemauk näu wa muriäu.
19 Kiro am erekapu nemauk näu wa muriäi, kiro erekapu toreanik, ep uru amke kuräiei.
20 Kesek, okon, kiro sät ämän areäin roat akan onok owoseäi pakaima ak äpu maiei.”

Tawa wasarewaraun omre päi.
(Luk 13:25-27)

21 Jisas nukas ätäi awarowon, “Roasiret erekapu isan enim atomoi, äiäi, ‘Näwäu,
Näwäu,’ kiro roasiret Anut nukan kameäu mena wa tonaiei. Utianik, inok ro isan moni
omar oik rau kon ämän tainoriäu ro karar ko epar tonai.
22 Tawa wasarewaraun omre päi opok, roasiret sosop akas pemana, keser airaiei,
‘Näwäu, Näwäu, ik nan enmat pakaimas ik Anut nukan ämän oumoi, karauk roasiret
pote ätär mareäumun, ik nan enmat pakaimas karauk roat ak osou aru orip raiäi
jekwareäumun, nan enmat pakaimas ik kurur atap atap miäumun.’
23 Kiro ses opok is ak keser awaram, ‘Ak onok aru miäi roasiret, ak eurwe! Is ak äpu
wa.’ ”

Ou maun onok oirororr.
(Luk 6:47-49)

24 Kos ätäi äiewon, “Keseria, inok ro ko isan ämän roianik, tainoriäu ro, ko ro ronkat
eposek orip. Kon ou aiauk sosop sakau opok miäu senek.
25 Om nonuk, joi näwäu nea, urir näwäu peanik, kiro ou suworwon, sinuk, sorokäiäu
wa, owon, ou tutu aiauk sakau opok mowon, okon, ou sakau senes rau.
26 Utianik, inok ro ko isan ämän roumara, tainorau wa, ko karauk otop roat ronkat wäpik
senek, kon ou usnokou opok mowon.
27 Om nonuk, joi näwäu nea, urir näwäu peanik, kiro ou usnokou opok mowon erekapu
suornuk, sorokäieanik, erekapu aru mowon.”

Jisas nukan ämän sakau orip.

28 Jisas nukas kon ämän erekapu roasiret mare kurenuk, ak kon ämän atap tamarowon
roianik, karkairin.
29 Kon ämän sintore ämän tamareäi roat akan ämän senek wa. Ko kar ro enip orip
senekus ämän awarowon.

8

Jisas nukas kar ro sip aru repros orip jekurwon.

1 Jisas ko omtapau oikas ute nonuk, roasiret sosop ko tainor potoin.

2 Kar ro sip aru repros orip kos Jisas siakup koianik, uou sur wemara, auruwon,
"Näwäu, na, isan ui aru jäkäi muraun itok, utianik, nan ronkat pakas keser. Na is rapoire
murota, is eposek saräm."
3 Jisas kon ipous kiro ro atomara, auruwon, "Isas aisom. Na eposek saräm." Kiro ses
opokar, Jisas nukas kiro ro repros orip jekur mowon.
4 Keseria, Jisas nukas auruwon, "Is okoro onok keserim na pote karauk roasiret wa
awarau. Utianik, na Anut kamuk raiäu ro siakup potea, nan enmat näu sarewon ätär
muruta, apaisai. Apaisonuk, na Moses nukan sintore ämän tainornam, opur oianik, Anut
jou muruta, kiro epar roasiret erekapu äpu maiei, na ätäi eposek saremon." *Wok Pris 13:49*

Jisas nukas marai roat akan ro näwäu nukan sarau ro jekurwon.
(Luk 7:1-10)

5 Kiro ses opok, Jisas ko Kapaneam mena potonuk, Rom marai roat akan ro näwäu nukas
pemara, kon sarau ro jekuraun rai Jisas auruwon,
6 "Näwäu, isan sarau ro ko sip näwäu oianik, ko tätäi näwäu orip ariäu senek wa, ko
owa patan opok nini rau."
7 Jisas nukas ätäi auruwon, "Is potoita, kiro ro jekur mam."
8 Kiro marai roat akan ro näwäu nukas ätäi Jisas auruwon, "Näwäu, is onok aru miäim
ro, okon, na isan owa wa potau. Utianik, na onsaus karar äieta, isan sarau ro ko eposek
saräi.
9 Is nais roat näunäu akan inkaruru raiäim. Karauk marai roat ak isan inkaruru raiäi.
Isan kar marai ro auriäim, 'Na okoro opok koi,' aurita, koiäu. Kar auriaim, 'Na enro opok
pot,' aurita, poteäu. Isan sarau ro ko 'Na okoro sarau mo,' aurita, sarau miäu."
10 Jisas ko kiro marai roat akan ro näwäu nukan ämän roianik, ko karkairianik, roasiret
ko tainori potoin keser awarowon, "Is epar senes awarom, is kar Israel ro okoro ro senek
kon wou epar mowon wa aparmin.
11 Is ak epar senes awarom, roasiret san peäwon pakan pak san neäwon pakan pak
koianik, Abraham, Aisak, Jekop pak koi Anut nukan kamwareäwon mena tururmoi, Anut
nuka pak taneanik, erek o je rawaiei.
12 Utianik, karauk roat ak Anut nukan amukup ämän orip rain ak oi kurwarnuk, pututu
rawaiei, kiro roasiret ak akan aiakpanak kartitirianik, wai rawaiei."
13 Keseria, Jisas nukas marai roat akan ro näwäu auruwon, "Na nan mena man! Is nan
won epar momon apaisom. Kiro epar päi." Kiro ses opokar, marai roat akan ro näwäu
nukan sarau ro eposek sarewon.

Jisas nukas roasiret sosop sip orip jekwarowon.
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

14 Jisas ko Pita nukan owa toneanik, ko Pita nukan tanau asir sip enip sopou orip patan
opok nini rawon aparwon.
15 Jisas nukas kiro asiren ipou atonuk, sip kiro asir opok rawon ute manowon. Kiro asir
ko siräianik, Jisas nukan o jekur muruwon.
16 Iukärir sarenuk, karauk roasiret akas roasiret sosop osou aru akan woiaka uru rain
Jisas rawa imware koin. Jisas nukas kiro roasiret osou aru orip oksaus äienuk, kiro
osou aru kiro roasiret pakan utware manoin. Jisas nukas nais karauk roasiret sip orip
jekwarowon.
17 Ko kiro kesernuk, ak kiro ämän Anut nukan ämän roianik, areawon ro, Aisaia nukas
arewon,
'Kiro ro nukasar iken sip pak osou aru pak jäkäi mukianik, oi manowon.' *Aisaia 53:4*
Kiro epar peu.

Roat akas Jisas tainoraurin.
(Luk 9:57-62)

18 Roat sosop ak Jisas siakup tururmoi, karirim kator rauna, kos apwareanik, kon
tamareäu roat Galili An Unik karaima potaun rai awarowon.
19 Kar sintore ämän tamareäu ros Jisas siakup koumara, Jisas auruwon, "Tamareäum
ro, na erapok manam is na orip orip tainoise manam."
20 Jisas nukas ätäi auruwon, "Kurukan opur sei raut ak ninaun ou orip, ai raut ak
ninaun tou orip, utianik, Ro Nukan Mokoi ko ninaun omoi wäpik."
21 Jisas nukan tamareäu ro karas Jisas auruwon, "Näwäu, amke na is utoirota, pote isan
moni up kureita, ätäi koi, na tainoise manam."
22 Jisas nukas ätäi auruwon, "Na is tainoir. Meiein roat akasar akan jaunakat meiein
up kurwaraiei."

Jisas nukas urir näwäu aurnuk, utowon.
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

23 Jisas ko kon tamareäu roat pak ous opok erek toneanik, manoin.
24 Urir näwäu peanik, an ekur pakurnuk, ous mas an unik uru naurwon. Utianik, Jisas ko ekep ninowon.
25 Kon tamareäu roat akas poteanik, ko turarianik, aurin, "Näwäu, na ik sareik. Ik anas oike jauru!"
26 Jisas nukas ätäi awarowon. "Owon ak iminerai? Akan woiaka epar mowon kiro eteinak!" Keseria, ko siräianik, urir pak mas an pak kewatonuk, utoirin. Kiro mas an kon rawon siar päurar rawon.
27 Kesernuk, roat erekapu ronkat sosop oianik, aka aka äiein, "Okoro ko owo ro rä? Urir mas an ori kon ämän tainorir!"

Jisas nukas ro oirori osou aru orip jekwatowon.
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

28 Kiro ses opok Jisas ko Gadara roasiret akan omnokou opok, an unik karaima kasakup potowon. Kiro mena roat meiäi up kurwareäi omoi pakas kar ro oirori kiro up uru rairinus, peanik, Jisas apu opok tararirin. Kiro roat ori au osou aru orip otop sareirin. Roasiret erekapu ak kiro otop roat ori iminewateanik, kiro apu pakas wa poteäi.
29 Kiro roat ories Jisas sakau urweanik, keser auririn, "Na Anut nukan Mokoi, na iu owoseitaun koum? Na iu usu itaun koum ra? Iken wasareikaun ses rusa wa, tawa kowai."
30 Kiro roat ori raiäirin opok, poat sosop ak kiro opok atapukar senek o je rain.
31 Keseria, kiro osou aru akas Jisas sakau ämän aurin, "Na ik äsimoikaurumata, ik enro po raut rai akan woiaka uru äsimoikota, nam."
32 Jisas nukas osou aru awarowon, "Ak manowe!" Keseria, kiro osou aru ak po raut akan woiaka uru ute tonoin. Kiro po raut ak kurte iminemoi, om aru opokas pote an unik uru nopteanik, an jemana, meiein.
33 Po kamwareäin roat ak kiro onok aparianik, kurte akan näu mena imine poteanik, kiro roat ori osou aru orip owoseirin ämän erekapu karauk roasiret awaroin.
34 Keseria, kiro menan roasiret erekapu Jisas aparaun potoin, ak pote ko aparianik, akan omnokou utomoi, kar mena manaun rai sakau ämän aurin.

9

Jisas nukas kar ro isou ipou tipinewon jekurwon.

1 Jisas ko ätäi ous opok toneanik, Galili An Unik kureanik, kon mena Kapaneam potowon.
2 Karauk roat akas kar sip ro kon isou ipou tipinewon orip patan opok mianik, Jisas rawa imäi koin. Kiro roat akan woiaka Jisas mesin epar moin apwareanik, kiro ro isou ipou tipinewon orip auruwon, "Mokoi, nan won päurar rawai, is nan onok aru jäkäi musom."
3 Keser aurnuk, karauk sintore ämän tamareäi roat akas akan woiaka uruas aka aka keser ronkatein, "Kiro ro ko Anut jeje ämän auru."
4 Jisas ko kiro roat akan ronkat äpu momara, awarowon, "Ak owon akan woiaka uruas kiro ronkat aru ourai?
5 Is owo ämän äiäun itok, owo ämän äiäun itok wa? 'Nan onok aru jäkäi musom,' is keser äiem ra, 'Na siräinam, manam,' is keser äiem ra? Is owo ämän äiem, ak akan woiaka is mesin epar maiei?
6 Utianik, ak Ro Nukan Mokoi ko enip orip, ko okoro omnokou pakan onok aru jäkäi maun itok äpu maun is keseram." Keseria, kos kiro sip ro auruwon, "Na siräinam, nan mat oinam, nan mena man!"
7 Kesernuk, kiro ro siräianik, kon mena manowon.
8 Roasiret ak kiro onok aparianik, ak Anut nukan enip jou moin. Owon, kos Jisas sakau nurunuk, kos roat siräi mareäwon.

Jisas nukas Matiu uruwon.
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

9 Jisas ko Kapaneam mena utomara, apu opok pote, kar ro kon enip Matiu ko takis aiauk oiäwon ro kon sarau miäwon owa tane rawon aparwon. Ko Matiu keser auruwon, "Na koi, is tainoir." Keser aurnuk, Matiu ko siräianik, Jisas tainori manowon.
10 Jisas ko Matiu nukan owa o jenuk jenuk, karauk takis aiauk oiäin roat pak, onok aru miäin roat pak peanik, Jisas kon tamareäu roat pak tane raiäin patan opok pe erek tane o jein.

11 Karauk Parisi roat akas kiro roat apwareanik, Jisas nukan tamareäu roat totwaroin,
“Akan tamareäwon ro ko owon kiro takis oiäi roat pak onok aru miäi roat pak erek o
jera?”
12 Jisas ko kiro ämän roianik, awarowon, “Roasiret sip wäpik ak dokta siakup wa poteäi,
roasiret sip orip karar epar ak dokta siakup potaiei.
13 Ak kiro ämän Anut nukas äiewon ak pote onoktapau itanenai, äpu maiei. ‘Opur
amkeanik, is iraiei kiro is woi eräu utou.’ Ak kiro onok wa keserau, ak karauk roat akanun
woiakati mianik, sarwaraiei kiro isan woi ereai. Is roasiret onok eposek miäi urwaraun
kowau wa. Is roasiret onok aru miäi urwaraun koimin.”

Jisas nukas roasiret o utaun ämän awarowon.
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

14 Kiro ses opok Jon, an jomareäwon ro nukan tamareäu roat akas Jisas siakup pemana,
keser totorin, “Ik Parisi roat pak karauk omre opok o utiäum. Nan tamareäum roat owon
ak o wa utiäi?”
15 Jisas nukas ätäi awarowon, “Kar ro ko asir awau owaurnuk, kon jaukut pak raunuk,
akan woiaka aru miäi ra? Wa! Karauk roat akas kiro ro asir owon imäi manona, ko ak
pak rawau wa, kiro ses opok, ak woiaka aru mianik, o utaiei.
16 Kar ros kon omjo kiräiwon, omjo si awau oianik, omjo mustäi opok wa näke mai. Kiro
omjo an kosoriäu ses opok, omjo awau eteinak sareanik, kon omjo ätäi kiräimara, amarer
näwäu saräi.
17 Kar ros wain an awau meme kerau mustäi opok wa äräine miäu. Ko kesernuk rai,
kiro wain an awau sipar kurarianik, meteran meme kerau kiräianik, wain an omnokou
opok kour nai. Kiro meme kerau nais erek jäkäiai. Wain an awau ko meme kerau awau
opok äräine mota, au eposek rawaiei.”

Jisas nukas asinak meiewon pak sip asik pak jekwatowon.
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

18 Jisas ko roasiret kiro ämän maronuk maronuk, kar Juda ro näwäu kos Jisas siakup pe
uou sur weanik, auruwon, “Isan asinak rusapai meiewon, utianik, na potea, nan ipon ko
opok mota, ko ätäi siräiäi.”
19 Keser aurnuk, Jisas ko siräianik, kiro ro tainori potowon. Kon tamareäu roat nais ak
erek potoin.
20 Kar asir ko keir sip orip orip oiäu, kiro sip nukan woisan 12 orip rawon. Jisas ko
manonuk manonuk, ko Jisas mekesup pemara, Jisas nukan omjo peteu atowon.
21 Kiro asir kon wou uruas ronkatewon, ‘Is kon omjo karar atoita, is ätäi eposek saräm.’
22 Jisas ko ätäi pirirmara, kiro asir aparwon, kos keser äiewon, “Asinak, nan won päurar
rawai. Na is mesin won epar momon, okon, na eposek saräm.” Kiro ses opokar kiro asir
ätäi eposek sarewon.
23 Keseria, Jisas ko ro näwäu nukan owa potowon. Roasiret ak kar asinak meienuk,
karauk roat ak paraur we rain, karauk roasiret akas waiauk kure rain apwarwon.
24 Kos awarowon, “Ak roasiret erekapu kasik nowe! Kiro asinak ko meiäu wa, ko erar
nini rau!” Jisas nukas keser äienuk, roasiret akas ko apari ioin.
25 Roasiret ak erekapu kasik ute nona, Jisas ko kiro asinakun ou waru uru tonomara,
kon ipou oirori atonuk, kiro asinak ätäi siräiwon.
26 Ko kiro onok keserwon ämän kiro omsau erekapu manowon.

Jisas nukas ro oirori amiaka utup jekwatowon.

27 Jisas ko kiro mena utomara, apu opok potonuk potonuk, ro amiawa utup oirories ko
tainori pote rai, sakau urweirin. “Devit nukan Mokoi, na iwenun wonti mutoinam, na iu
sareit.”
28 Jisas ko kar owa tononuk, kiro ro ories ko siakup tonosa, kos au totwatowon, “Awan
woiawa is au sarwataun mesin epar moir ra?” Ories ätäi keser äieirin, “Näwäu, io, na
itok, keseitam.”
29 Jisas nukas awan amiawa ateanik, äiewon, “Awan woiaka is mesin epar moirin, okon,
awan amiawa uräiäi!”
30 Jisas nukas keser äienuk, kiro roat orien amiawa orärewon. Jisas nukas ätäi keser
sakau ämän awatowon, “Au pote, roasiret wa awarau!”
31 Utianik, kiro roat ori au kasik neanik, Jisas nukas jekwatowon kiro omsau erekapu
ämän areirin.

Jisas nukas kar ro ok utup jekur mowon.

32 Jisas kon tamareäu roat pak manaurna, karauk roasiret akas kar ro ok utup osou aru
orip Jisas rawa imäi koin.

33 Keserna, Jisas nukas kiro osou aru ok utup ro pak raiäwon oi kurewon. Kesernuk,
kiro ro arewon, roasiret ak ronkat sosop oianik, keser äiein, “Ik kiro onok meter Israel
roasiret kamuk opok aparau wa.”
34 Utianik, Parisi roat akas keser arein, “Ko kiro osou aru akan näwäus ko sakau
nurunuk, ko osou aru oi kurwareäu.”

Jisas nukas roasiret akanun wouti mowon.

35 Jisas ko näu mena pak eteinak mena pak erekapu poteanik, ko akan tururiäi owa
roasiret ämän marowon. Anut nukas roasiret kamwaraun kowai Ämän Eposek sakau
marowon. Ko roasiret sip atap atap orip sarwareäwon.
36 Ko roasiret sosop koi tururna, apwareanik, wouti mowon, owon, ak kar ros wa
sarwareäu, ak akan ronkat atap atap rain kiro onok ak sipsip kamwaraun roat wäpik
senek.
37 Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat keser awarowon, “Kiro woia o sosop itok sare
rau, kiro woia o ariaun sarau roat sosop wa.
38 Ak kiro woi atak ro ko aurna, kos karauk sarau roat äsimwaronuk, akas pote kiro o
turur maiei.”

10

Jisas nukas kon ämän oi ariaun roat 12 orip sare marowon.

1 Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip urwaronuk, kouna, osou aru oi kuräun pak,
roasiret sip atap atap orip jekwaraun pak sakau arowon.
2-4 Okoro Jisas nukan tamareäu roat 12 orip, ak Anut nukan ämän oi ariain roat akan
enmaka kesek: Saimon kon kar enip Pita, kon amakun enip Andru, Jems kon amak Jon
ori, au Sebedi nukan mokoit ori. Filip, Bartolomiu, Tomas, Matiu ko takis oiäwon ro, Jems
ko Alfius nukan mokoi, Tadias, kar Saimon ko kar tupsiu enip Serot pakan, Judas Iskariot
kos Jisas kon iwäi jaukut ipiakap marowon.

Jisas nukas Anut nukan ämän oi ariaun roat sarau arowon.
(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

5 Jisas nukas kiro roat 12 orip äsimwareanik, awarowon, “Ak karauk omsau pakan
roasiret akan omsau pak, ak Samaria akan karauk näu mena wa potau.
6 Utianik, ak Israel roasiret sipsip senek ämäi räi opok potowe.
7 Ak potea, keser awaraiei, ‘Anut nukas roasiret kamwaraun omre siarakap pe rau.’
8 Ak pote keseraiei, roasiret sip orip jekware maiei, meiein roasiret ätäi siräiware maiei,
roasiret sip repros orip jekware maiei pak osou aru roasiret opok rai oi kuräiei. Ak kiro
sarau maiei, keser ronkateanik, äiewe, ‘Ik kiro sakau erar oumun, keseria, ikes karauk
roat akas ik aiauk ikaun wa awaram.’
9 Ak karauk aiauk akan jo päisau uru joke maiei, wa oi manaiei.
10 Ak apu opok manauria, kar ros kon jo ra, omjo ra, su ra, kar naruauk ra wa oi manaiei.
Sarau miäu ro kos kiro osap epar oiäu.
11 Utianik, ak kar näu mena ra eteinak mena toneanik rai, ak roasiret akan onok jekur
apwaraiei, owo ro kon onok eposek ra, owo ro kon onok aru ra, ak kiro roat eposek pak
jekur rawaieis, ätäi kiro mena utware manaiei.
12 Ak kiro roat akan owa tonea rai, ak keser äiäiei, ‘Iken woiok ak pak eposek rau.’
13 Kiro owan ros ak imwareanik, eposek kamwaronuk, akan jekur rawaun ämän kiro
ro pak rawai. Utianik, inok ro ko ak kon owa wa imware tononuk, akan jekur rawaun
ämän ko pak wa rawai.
14 Karauk roat akas akan ämän rowau utomoi, jekur wa kamwarona rai, ak kiro mena
utoinai, akan onok aru ätär maraun akan isorak pakan maimai putarwe.
15 Is ak epar senes awarom, wasarewaraun ses opok Sodom Gomora roasiret usu
äiäknak owaiei, utianik, kiro menan roasiret ak usu näwäu senes owaiei.” Jisas nukas
nukan ämän oi ariain roat keser awarowon.

Karauk usu atap atap ak opok päi.
(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

16 Jisas nukas ätäiar keser awarowon, “Ak rowe, is ak sipsip senek en sei raut rai kamuk
opok äsimwaroita, pote rawaiei. Keseria, ak män senek päurar pote rai apu jekur aparaiei,
ak ai manap akan onok tainorna, ak päurar rawe.
17 Ak karauk roat jekuriar apwarwe. Karauk roat akas ak sakatwareanik, wasarewa-
raun ro siakup imware potaiei. Ak sakatwaromoi, akan tururiäi owa atap atap imware
potea, mänkäsiwaraiei.

18 Ak isan enim pakas sarau mona, apwareanik, karauk roat akas karapus owa
kurwaraun akan kamwareäin roat näunäu opok imware potaiei. Keserna, kiro ses opok
akas ak pak karauk omsau pakan roat pak, isan ämän awaraiei.
19 Karauk roat akas ak karapus owa kurwaraun imware potona, ak imineanik, 'Ik owose
aräu', 'Ik owo ämän ätäi awarau', keser ronkateanik, ak woiaka aru wa mau. Kiro ses
opok, ak Anut nukas ronkat aronuk, ak aräiei.
20 Ak kiro ämän akan oiaksaus akasar wa aräi. Akan momonakan Osou Näu nukasar
ronkat aronuk, ak aräiei.
21 Karauk roat akasar akan aunakat pak amunakat pak, akan iwäinakat akan ipiakap
marona, kiro iwäinakat akas akwarona, meiäiei. Momonakat akas akan mokoit keseriar
kesewarona, akwaraiei, keserna, mokoit akas nais ätäi piririanik, akan momonakat
keseriar kesewaraiei. *Maika 7:6*
22 Utianik, ak isan sarau muriäin, okon, roat akas akanun kasiak peanik, sauk maraiei.
Inok ro ko isan sarau wa utai, ko orip orip sakau me rawai, tawa wasarewaraun ses opok,
Anut nukas ko ätäi imäiai.
23 Utianik, ak kiro näu menan roat akas ak opok onok aru marona rai, ak ätäi kar näu
mena imine manaiei. Is ak epar senes awarom ak Israel akan mena näunäu sarau erekapu
patarau wa opok Ro Nukan Mokoi ätäi kowai.
24 Kar skul mokois kon tamuriäwon ro itimorau senek wa, kar sarau ros kon kameäu ro
itimorau senek wa.
25 Keseria, kiro mokoi kon ronkat kon tamuriäwon ro senek sareanik, kiro epar kon
wou näu saräi. Sarau ro nais keseriar, ko kon kameäwon ro senek sareanik, kon wou näu
sarai. Karauk roat akas is akan kamwareäu ro Bielsebul nukan enip is opok muraiei, akas
ak isan tamareäimin roat opok enmak aru senes maraiei."

Roasiret ak Anut karar iminewe.
(Luk 12:2-7)

26 Jisas nukas ätäiar awarowon, "Keseria, ak karauk roat wa iminewarau. Owo osap
rusapai oturu ämäi rau, kiro amop päi. Owo ämän ämäi rau, roat ak kiro äpu maiei.
27 Isan ämän umtutu awaroram akas pak sanpeu aräiei. Is ak owo ämän akararnak
äiäurar awaromin, akas pak roasiret amiakap siräia, tai raianik, ämän amop awaraiei.
28 Ak karauk roat akas roat akwariain meiäi, kiro roat ak wa iminewarau, akas ak
akwarianik, akan totomaka aru marau senek itok wa. Ak Anut karar iminäiei, kos epar
akan enmaksau pak totomaka orip erekapu ep näwäu uru kurwaraun itok.
29 Na aiauk eteinak wan toia senekus ainak simnak oiroror kau miäum. Kar ainak nan
momonas utom äienuk, kiro ainak omnokou opok wa utonuk, nai. Anut nukas ai raut
eposek kamwareäu, okon, kos ak nais eposek kamwarai.
30 Kos akan tapiaka urik karar karar kiro erekapu ninarewon rau.
31 Keseria, ak wa iminäu, Anut nukan amuk opok ak roat eposek, akas ai raut itimware
rai."

Jisas Krais nukan enip jou maun onok.
(Luk 12:8-9)

32 Jisas nukas ätäiar äiewon, "Inok ros ko roasiret amiakap 'Is kon jauk' äiäi, isas nais
isan moni omar oik rau kon amukup kiro ro 'Ko isan jai' äiäm.
33 Utianik, inok ros ko 'Is kon jauk' roasiret amiakap wa äienuk rai, isas nais isan Moni
omar oik rau kon amukup kiro ro 'Ko isan jai' wa äiäm."

Is tamuräi rawaun kowau wa, utianik, is weräiäun marai ori koimin.
(Luk 12:51-53, 14:26-27)

34 Jisas nukas ätäi awarowon, "Ak keser wa ronkatewe, ko okoro omsau opok roasiret
tamurai rawaun kou rai wa äiäu. Is ak pak tamuräi rawaun kowau wa, utianik, ak pak
weräiäun is marai oi koimin.
35 Is mokoit akan woiaka pirwaroita, akan momonakat pak iwäi muratäiei. Asinakut
akan aninakat pak iwäi muratäiei. Asiret nais akan pusirakat pak iwäi muratäiei.
36 Roasiret ak tupsiu karar ätäi aka aka iwäi saräiei. *Maika 7:6*
37 Inok mokoi ko kon momok, anakun wous meieanik, ko isanun wous meiäu wa, ko
isan tamareäim ro wa rawai. Inok ro ko kon mokoi, asinakun wous meieanik, ko isanun
wous meiäu wa, ko isan tamareäim ro wa rawai.
38 Inok ro ko kon am äpäs ämäianik, is tainoirau wa, kiro ro ko isan tamareäim ro wa.
39 Utianik, inok ro nukasar kon totok awau rawaun sarau mai, kiro ro kon totok aru
mai. Utianik, inok ro ko isanun ronkatemara, kon enipsau utiäu, kiro ro kon totok awau
orip orip rawai. Ko wa meiäi."

Jisas nukas roasiret osap eposek owaun ämän awarowon.
(Mak 9:41)

40 Kos keser awarowon, “Inok ros ak imwareanik, jekur kamwareäu, kiro ros is pakur
erek imäiriäu. Inok ros is imäiriäu, kiro ro ko Anut pakur erek imäiäu. Kiro keseraun
Anut nukas is äsimoirnuk, koimin.
41 Inok ro ko kar ro Anut nukan ämän roianik, areawon ro äpu mianik, ko kiro ro imäiäu,
tawa omar oik ko osap kiro ämän roianik, areawon ro owon senek owai. Inok ro ko kar
ro tuku ariäu äpu mianik, ko kiro ro imäiäu, tawa ko osap kiro ro tuku owon senek owai.
42 Inok ros kar ro enip näwäu wäpik ko isan onok tainoriäu äpu mianik, ko kiro ro an
ore nurai, is ak epar senes awarom, kiro ro Anut nukas wa sumkäinai, tawa ko epar omar
oik osap eposek owai.”

11

An jomareäwon ro Jon nukas kon tamareäu roat Jisas siakup äsimwaronuk, potoin.

1 Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip, sarau maun ämän awareanik, ko kiro mena
utomara, karauk mena kiro mena siakupaiar pote Anut nukan ämän roasiret marowon.
2 An jomareäwon ro, Jon ko karapus owa raianik, Krais nukas owosewon ko kiro ämän
roianik, kon tamareäu roat Jisas siakup äsimwaronuk, potoin.
3 Kos ak Jisas keser totoraun awarowon, “Ik äpu kar ro näwäu kowai äiein. Na kiro ro
ra, ara, ik kar ro tawa kowai kumäu ra?”
4 Jisas nukas kiro roat ätäi awarowon, “Ak owo ämän roumoi, akan amiakas owo onok
apari kiro erekapu, ätäi pote Jon aurwe.
5 Amiak utup roat ak ätäi amiak uräräumoi, ätäi om apari. Isiaka tipinewon roat ak ätäi
apu arirai. Roat sip repros orip ak ätäi eposek sarei. Raiaka utup roat ak ätäi ämän jekur
roi. Meiein roat ak ätäi awau siräiein. Saruku roat ak Anut nukan Ämän Eposek roi.
6 Inok ro ko isanun wou epar mianik, ko sakau tai rawai, kiro ro kon wou näu saräi.”
Aisaia 35:5, 61:1
7 Jon nukan tamareäu roat ak ute manona, Jisas nukas Jon nukan ämän roasiret turur
rain opok awarowon. Ko keser totwarowon, “Ak ro wäpik mena om puru opok Jon siakup
owo aparaun potoin? Ak kar pakpak uriris atonuk aparau potoin ra?
8 Ak owo pote aparin? Ak kar ro omjo eposek mer amke rawon pote aparin ra? Kesek
roat ak omjo eposek eposek orip mer amkeanik, ak kamwareäin roat näunäu akan mena
eposek opok raiäi.
9 Utianik, ak owo aparau potoin, is airoie. Ak kar Anut nukan ämän roianik, areawon
ro aparaun potoin ra? Kiro epar senes. Is epar awarom, ko Anut nukan ämän roianik,
areäu ro. Kos karauk Anut nukan ämän roianik, areäi roat itimware rau.
10 Anut nukan ämänis Jon mesin keser äiewon, ‘Anut nukas äiewon, “Rowe, isan ämän
oi aräun ro äsimorta, amke koi, nan apu tuku sare musai.” ’ *Malakai 3:1; Aisaia 40:3*
11 Is ak epar senes awarom, Jon nukas okoro omnokou pakan roasiret erekapu itimware
rau. Utianik, inok ro ko Anut nukan amuk opok enip jou wäpik, kos äiäu, ‘Anut isan
kamoireäu ro näwäu, is kon inkaruru raim’ kiro ros Jon itimori rau.
12 An jomareäwon ro, Jon nukan ämän areawon ses rurisapai koi utou, karauk roat
sakau orip akas Anut akan Näwäu senek ak kamwaraun sakau ataurin. Keseria, ak Anut
nukan kamwaraun onok eposek aru murin.
13 Jon päu wa opok, meter Anut nukan ämän roianik, areain roat pak Moses nukan
sintore ämän pak akas Anut ik kamoikaun kowai rai ämän miäi.
14 Kiro roat akas keser äiein, ‘Elaija ätäi kowai.’ Ak kiro roat akan ämän roianik, akan
woiaka epar moin rai, ak äpu Jon kosar ko Elaija, kowai äiein.
15 Roasiret raiaka orik ak kiro ämän rowe!
16 Utianik, is rusapaian roasiret ak owo senek awaram? Ak mokoit eteinanak akas om
sorik opok tane raumana, karauk mokoit pak sipiräiäun keser urwareäi.
17 ‘Ik asir oiäin parau urumun, utianik, ak karäu wa.’ ‘Ik op meieäin sir wemun, utianik,
ak waiäu wa.’
18 Jon ko pemara, karauk omre opok ko o pak wain an pak wa jeäwon. Kesernuk,
roasiret akas keser äiein, ‘Kiro ro ko osou aru ko opok rau.’
19 Utianik, Ro Nukan Mokoi kowon, ko o pak wain an pak jenuk, roasiret akas keser
äiein, ‘Kiro ro aparwe! Ko o pak wain an sosop jeäu. Ko takis oiäi roat pak onok aru
miäin roat pak akan jaunaka!’ Ak keser äiein. Utianik, Anut nukan ronkat eposek ak
tawa aparia, äpu maiei kon onok eposek senes.”

Wopurut karauk menan roasiret Jisas nukanun woiaka epar mau wa.
(Luk 10:13-15)

20 Karauk mena kiro pakan roasiret, ak Jisas nukas kon kurur atap atap ätär marowon.
Ak kiro aparianik, akan onok aru utomoi, ak woiaka pirirau wa. Keserna, Jisas nukas
kiro menan roasiret kewarowon.
21 Ko äieu, "Korasin roasiret, is ak apware woiti mou. Betsaidar roasiret, ak nais apware
woiti mou. Is kiro kurur näwäu atap atap Taia menan roasiret pak Saidon menan roasiret
pak ak kiro kurur ätär maromin senek maro, kiro Airen roasiret ak woiaka aru monuk,
kurte omjo sirop takeanik, aitap opok tane rawoi. Kiro onok keserin kiro akan onok aru
pakan ätäi woiaka piririn!
22 Is ak epar senes awarom, tawa Anut nukas ätäi koi roasiret wasarewaraun ses opok
Taia pak Saidon roasiret pak ak usu äiäknak owaiei, utianik, rusapaian roasiret ak usu
näwäu senes owaiei!
23 Ak Kapaneam roasiret, ak akasar omar oik tonaiei ra? Epar senes, ak wa tonaiei.
Anut nukas ak up uru ep näwäu opok känkurwarai. Okoro kurur ak ätär marom senek
Sodom menan roasiret ak nais kesek kurur ätär maromin maro, ak rurisapai rawoi!
24 Keserianik, is ak awarom, ak äpu maiei, Anut nuka ätäi koi roasir wasarewaraun ses
opok Sodom usu äiäknak owaiei, utianik, rusapaian roasiret usu näwäu senes owaiei."

Jisas nukas roasiret ko rawa koi sumaun ämän awarowon.
(Luk 10:21-22)

25 Kiro ses opok Jisas nukas äiewon, "Moni, na karar omar pak omnokou pak akan
Näwäu, is nan enmat jou mom, owon, na nan onok eposek äpu miäin roasiret pak skul
manoin roasiret akan amiakap ämäi maromon. Utianik, na kiro onok eposek äpu wa
roasiret erekapu ätär maromon.
26 Moni kiro onok epar nakasar nan ronkatis kesermon.
27 Isan Monias osap erekapu isan ipi opok mowon. Kar ros kon Mokoi äpu wa miäu,
momok nuka karar äpu. Kar ros kiro mokoin momok äpu mau senek wa, kon mokois
karar momok äpu. Kiro mokois roasiret kosar sare mareanik, kon momok ätär maronuk,
ak nais ko äpu maiei.
28 Roasiret, ak sarau sakau momoi, usu näwäu orip orip ämäi ariai, rusapai ak erekapu
is siarap kouna, sume rawaiei.
29 Ak okoro ämän isas ak tamaromin oianik, tainoraiei. Owon, is kasi wa peäu, is
roasiret eposek sarwareäim. Keserita, akan woiaka päurar rawai.
30 Ak isan ämän tainornai, kiro usu näwäu wa, ak tainoraun itok." *Jeremaia 6:16*

12

Parisi roat akas akan sumaun omre opok Jisas totorin.

1 Kar Juda akan sumiäi omre opok, Jisas kon tamareäu roat pak ak wit woi kamukas
potoin. Kon tamareäu roat ak sou akwaronuk, kiro woian wit nemauk oianik, jein.
2 Karauk Parisi roat akas kiro onok keserin aparianik, akas Jisas aurin, "Apar! Nan
tamareäum roat akas iken sumaun omre opok kiro onok aru keseri. Ak iken sintore ämän
espäiäi."
3 Jisas nukas ätäi awarowon, "Devit kon roat pak sou akwaronuk, owosein? Ak kiro
ämän ninarein ra?
4 Devit kon roat pak sou akwaronuk, Anut nukan tup owa toneanik, bret kiro Anut
nurin oianik, jein. Ak sintore ämän tainorau wa, kiro bret sepuk roat akas wa jeäi, Anut
kamuk raiäin roat karar kiro jaun itok.
5 Ak Moses nukan sintore ämän buk ninarai ra, sumaun omre opok Anut kamuk raiäin
roat akas Anut osap nuriäi ou näwäu opok sarau miäi. Kiro roat ak sumaun omre opok
sintore ämän jekur wa tainoriäi, utianik, ak Anut nukan amuk opok ämän wäpik.
6 Is ak epar senes awarom, kar ro okoro rau kos Anut nukan osap nuriäi ou itimori rau.
7 Anut nukan ämänis keser äieu,
'Ak opur amkeanik, is iraiei, kiro is woi ererau utou. Ak kiro onok wa keserau. Karauk
roat akanun woiakati mianik, sarwaraiei, kiro epar is woi ereräi.' *Hosea 6:6*
Ak kiro ämän onoktapau äpu momana, ak karauk roat onok aru wa miäi akan enmakap
keser sätwaromoi, ak onok aru moin rai wa awarau.
8 Ro Nukan Mokoi ko karar sumaun omre kameäu."

Jisas nukas kar ro ipou aru orip jekur mowon.
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

9 Jisas kiro mena utomoi, ko Juda akan tururiäi owa tonowon.

10 Kiro owa kar ro ko ipou aru orip rawon. Karauk roat akas Jisas kar onok aru monuk,
aparaun rai, ko totorin, “Iken sintore ämän tainorianik, ik iken sumaun omre opok roat
sip orip jekuraun itok ra, wa?”
11 Jisas nukas ätäi keser awarowon, “Kar ron sipsip sumaun omre opok up uru nai, ak
owosäiei? Ak kiro sipsip up uruan imäi oi maiei ra?
12 Ro ko totok orip, ko sipsip itimori rau, okon, iken sintore ämänis io aikowon ik karauk
roat sumaun omre opok sarwaram.”
13 Kos kiro ro ipou aru orip auruwon, “Nan ipon kur.” Keser aurnuk, kiro ros kon ipou
kurenuk, kar ipou näu rau senek, kon ipou eposek sarewon.
14 Kesernuk, Parisi roat ak ute maneanik Jisas wäun ämän atoin.

Anut nukas Jisas kon sarau muraun sare mowon.

15 Jisas ko nuka wäun ämän roianik, ko kiro mena ute manowon. Roasiret sosop ko
tainori potona, kos sip roasiret erekapu jekwarowon.
16 Jisas nukas kiro roasiret sakau ämän awarowon, “Ak is mesin karauk roasiret wa
awaraiei.”
17 Ko kiro ämän keser awarowon, kiro Anut nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia
nukas ämän jer wewon kiro ämän rusa epar peu.
18 Anut nukas äiewon, ‘Okoro isan sarau ro, ko isakasar sare momin, konun isan woias
meiewon, konun isan woi näu sarewon. Isan Osou Näu ko opok äsimorta, kos ätäi koi
karauk omsau pakan roasiret wasarewaram ämän erekapu awarai.
19 Ko wa kewarai, ko apu opok ämän näwäu wa are ariäi.
20 Kos karauk roat sakau wäpik rai sarwarai, karauk roat akas akan jaunakat sakau
wäpik sarwareäi kos sarwarai. Kon sarau kiro mowos tawa kon wasarewaraun onok
eposekus karauk onok eposek erekapu itimorai.
21 Omsau erekapu roasiret konun akan woiaka epar mianik, ko kame rawaiei.’ *Aisaia
42:1-4*

Karauk roat akas Jisas ko Bielsebul (kon kar enip Satan) nukan jauk äiein.
(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23, 12:10)

22 Kiro ses opok, karauk roat akas kar ro osou aru nukas amuk utup sareanik, ok utupre
mowon Jisas siakup imäi koin. Jisas nukas kiro osou aru kiro ro opokan oi kurenuk, kiro
ro aremara, ko ätäi amuk amarewon.
23 Jisas nukas kiro onok keserwon roasiret akas aparianik, karkairmana, ak äiein, “Kiro
Devit nukan Mokoi ra, ko wa ra?”
24 Parisi roat ak kiro ämän roianik, akas roasiret keser awaroin, “Ko Bielsebul, eitek aru
akan kamwareäu ro näwäu, nukas sakau nurunuk, ko osou aru oi kureäu,” keser äiein.
25 Jisas ko akan ronkat äpu momara, keser äiewon, “Kar omsau pakan roasiret ak aka
aka weräianik, aka aka inäimoi, ak om rumuk wa rawaiei. Kar menan roasiret ak nais
aka aka weräianik, aka aka inäimoi, ak aru maiei. Kar tupsiu nais keseriar keseraiei.
26 Utianik, kiro osou aru ak Satan nukan mena rai akan jaunakat pak aka aka weräianik,
aka aka inäimoi, ak owose rawaiei.
27 Akas is mesin keser arein, ‘Ko Bielsebul nukas sakau nurunuk, ko osou aru oi
kureäwon.’ Kiro onok keseriäim maro, inokos akan tamareäi roat sakau aronuk, akas
osou aru oi kureäi? Akan tamareäi roat akas akan ämän kiro itok wa äiäiei!
28 Utianik, is Bielsebul nukas sakau wa iriäu, Anut nukan Osou Näu nukas is sakau
ironuk, is osou aru oi kureäimin. Keseria, ak kiro äpu maiei Anut nukan kamwaraun ses
ak siarakap rusapai koi rau.
29 Kar ros kar sakau ron owa kiräi tonea, amke ko kiro ou atak ro ipou isou muris sisikäi
mianik, kon owan osap erekapu owai.
30 Inok roasir isan jai wa, ko isan iwäi jai. Inok roasir is sareirianik, karauk roat is
siarap imware kowau wa, ko roasiret emwaronuk, ak mane kureäi.
31 Keseria, is ak epar senes awarom, inok ro ko onok aru miäu pak ämän aru areäu,
Anut nukas kiro onok aru jäkäi mai, utianik, inok ro ko Anut nukan Osou Näu jeje ämän
aurai, Anut nukas kiro ron onok aru wa jäkäi murai.
32 Inok roasir ko Ro Nukan Mokoi enip opok ämän aru monuk, Anut nukas kiro kon
onok aru jäkäi murai, utianik, ko Anut nukan Osou Näu opok ämän aru äiäu, Anut nukas
kiro ämän rusapai wa jäkäi murai, tawa nais wa jäkäi murai. Kiro ron onok aru mowon
ko ämän orip, ko keseriar orip orip rawai.”

Am aru kon nemauk aru, am näu kon nemauk näu.
(Luk 6:43-45)

33 Jisas nukas ätäi awarowon, “Am eposek apariäi, kiro kon nemauk nais eposek. Am
aru kiro kon nemauk nais aru. Roat ak am kon nemauk aparianik, ak äpu maiei kiro am
näu ra aru ra.
34 Ak roat aru, män raut senek. Akan woiaka uru onok aru ok pe rau? Owoseanik, akan
oiaksaus ämän eposek areäi?
35 Ro eposek ko kon ronkat eposek orip ko ämän eposek kon wou uruas penuk, areäu.
Ro aru ko kon ronkat aru orip ko ämän aru miäu. Owo ronkat kon wou uru rau, kiro kon
oksau pakas ämän miäu.
36 Anut nuka ätäi koi okoro omnokou pakan roasiret wasarewaraun ses opok, ak owo
ämän sepuk sepuk ariain, Anut amukup owose ariain ak keseriar aräiei.
37 Akan owo ämän areain, kiro ämänisar ätäi aka wasarewarai. Ak ämän eposek areain
Anut keseriar wasarewareanik, ak roasiret eposek äiäi. Ak ämän aru areain keseriar
wasarewareanik, ak roasiret onok aru miäin äiäi.”

Karauk roat akas Jisas kurur atap atap monuk, aparaun rai aurin.
(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

38 Kiro ses opok karauk sintore ämän tamareäi roat pak karauk Parisi roat pak akas
Jisas aurin. “Tamareäumon ro, rusa, nan kar kurur ätär mukota, ik aparam.”
39 Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak rusapaian roasiret, ak onok aru miäin. Ak Anut
nukan ämän wa tainoriäi. Akas is kar kurur moita, aparaun rai totoiroi ra? Wa senes wa!
Is Anut nukan ämän roianik, areäwon ro Jona nukan kurur karar kiro epar ätär maroita,
ak kiro epar aparaiei.
40 Jona ko omre 3 orip pak pututu 3 orip ko was näwäu nukan wou uru rawon senek,
Ro Nukan Mokoi nais keseriar, omre 3 orip pak pututu 3 orip ko up uru rawai.
41 Tawa, Anut nuka ätäi koi okoro omnokou pakan roasiret wasarewaraun ses opok
Niniwa roasiret meiein ätäi siräianik, Anut nukan amuk opok rusapaian roasiret pak erek
tai raianik, auraiei, ‘Rusapaian roasiret ak onok aru miäi’. Owon, Niniwa roasiret ak Jona
nukas Anut nukan ämän marowon, akan onok aru utomoi, ätäi woiaka piririanik, Anut
mesin akan woiaka epar moin. Is ak epar senes awarom, rusa okoro opok kar ro rau ko
näwäu, kos Jona itimori rau. Ak kiro ro näwäu nukan ämän rowau utoi.
42 Tawa Anut nuka ätäi koi okoro omnokou pakan roasiret wasarewaraun ses opok,
Siba omsau kamwareäwon asir ko meiewon ätäi siräianik, ko Anut nukan amukup tai
raianik, aurai, ‘Rusapaian roasiret ak onok aru miäi’. Owon, kiro asik ko apu opok om
rumuk koumoi, kamwareäwon ro Solomon nukan ämän rowau kowon. Is ak epar senes
awarom, okoro opok kar ro rau, ko näwäu, kos Solomon itimori rau. Ak kiro ro näwäu
nukan ämän rawau utoi!”

Osou aru ätäi kon owa kowon.
(Luk 11:24-26)

43-44 Jisas nukas ätäi äiewon, “Osou aru ro opiakapan oi kurena, ko potea, ro wäpik
mena sume rawaun omoi itanäi. Ko pote sumaun omoi warnuk, kiro osou aru ko ätäi
ronkateanik, äiewon, ‘Is ätäi isan mustäi owa potam.’ Keseria, ko ätäi pote kiro ou om
kasar jekur moin, erar rawon aparwon.
45 Aparianik, ko pote karauk osou aru 7 orip akan onok aru senes orip imwareanik, ätäi
kiro owa erek rawaun koin. Keseria, kiro osou aru rautes kiro ro opok onok aru senes
mona, kiro ko kon meter aru rawon senek wa, ko rusa aru senes rau. Kiro onok keseriar
rusapaian roasiret opok päi.”

Jisas nukan anak amakut pak Jisas auraun koin.
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

46 Jisas ko roasiret pak owa arenuk arenuk, kon anak amakut pak koin. Ak kasik koi tai
raianik, keser arein, “Ik Jisas pak aräun koum.”
47 [Keseria, kar ros apwareanik, kos tone Jisas keser auruwon, “Nan anin amunat pak
na apaisaun ak koi kasik tai rai, ak na pak aräun rai.”]
48 Jisas nukas ätäi kiro ro auruwon, “Isan ani inok? Isan amaiat inokot?”
49 Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat ipous ätär mareanik, awarowon, “Apwarwe,
roasiret okoro opok rai, kiro isan ani amaiat!
50 Inok roasir ko isan Moni omar oik rau kon ronkat tainoriäu, kiro roasir epar ko isan
ani, isan äpi, isan amai.”

13

Ro o uku wewon totok ämän.

1 Jisas ko ninowon ou utomara, pote Galili An Unik kasakup tane raumoi, roasiret Anut
nukan ämän maraun keserwon.
2 Roasiret sosop sosop senes koi ko siakup turur surwate rauna, ko kar ous oik tone tane
raunuk, roasiret ak an kasakup tai rain.
3 Ko totok ämänisar onok sosop awariäwon. Ko keser awarowon, “Kar omre opok kar
ro o uku kuräun kon woia potowon.
4 Ko kiro o uku woia kuräun oi potonuk potonuk, karauk o uku apu opok nekure rawon.
Kesernuk, ai rautes pe oi jein.
5 Karauk o uku ai marmar opok nekurein. Omnokou eposek sosop wa, okon, kiro o uku
kurte tu peanik, käwäu orip sarein.
6 Utianik, san sakau peanik, kiro o uku tu pein erekapu rurnein. Akan kinip om wou
uru rapor nau wa, okon, erekapu kusakusaianik, uräi kurein.
7 Karauk o uku amurik katuau sop uru neanik, tu pein. Katuaus oi jenuk, jekur tone
murau senek wa.
8 Utianik, karauk o uku omnokou eposek opok noin, kiro o uku tu peanik, nau
murkurein. Karauk nemauk sosop senes murkurein, karauk nemauk sosop murkurein,
karauk nemauk karar karar murkurein.”
9 Jisas nukas kiro totok ämän aware kureanik, ko keser äiewon, “Roasiret ak raiaka orip
raroi, ak kiro totok ämän roianik, onoktapau äpu maiei!”

Owon Jisas nukas roasiret totok ämän pakas awareäu.
(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

10 Jisas nukan tamareäu roat ak ko siakup keresir koianik, totorin. “Owon na totok
ämänis roasiret ämän awareäum?”
11 Jisas nukas ätäi keser awarowon, “Anut nukas roasiret kamwaraun onok meter ämäi
rawon. Rusapai ak isan tamareäim roat, okon, kiro onoktapau ätär marom. Utianik,
karauk roasiret ko kiro onoktapau ätär marau wa.
12 Kar ro ko karauk ronkat eposek orip, kiro ro Anut nukas karauk ronkat eposek nais
nurai. Kesernuk, ko ronkat eposek senes owai. Utianik, inok ro ko ronkat eposek wäpik,
Anut nukas kon ronkat eteinak ate rau kiro erekapu ätäi senri owai.
13 Is totok ämänis karauk roasiret awareäim, is kiro keserita, ak owo osap akan amiakas
apariai, sinuk, ak jekur wa apariai, ak owo ämän akan raiakas roiäi, sinuk, ak jekur wa
roianik, onoktapau äpu maiei.
14 Keseria, Anut nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia ko kiro roat akanun areawon,
rusapai epar peu. Anut keser äiäu,
‘Ak ämän akan raiakas roiäi, sinuk, ak jekur wa roianik, onoktapau äpu miäi, ak osap
amiakas apariäi, sinuk, ak jekur wa apariäi.
15 Kiro roasiret ak wa ronkateäi, kiro akan raiaka itur we mianik, amsinemoi raiäin, Ak
kiro onok wa keseraiei, akan amiakas owo onok aparaiei, akan raiakas owo ämän rowaiei,
akan ronkat eposek penuk, ak kiro onoktapau äpu maiei, ak akan onok aru utomoi, ätäi
woiaka pirirna, is akan onok aru jäkäi maram.’ Anut nukas keser äieu. *Aisaia 6:9-10*
16 Rusapai, ak isan ämän tamareäimin roat ak akan woiaka näu saräiei! Akan amiakas
osap aparaiei, akan raiakas ämän roiäi.
17 Is ak epar senes awarom, meter Anut nukan ämän roianik, areain roat pak karauk
roat Anut nukan amuk opok eposek raiäi pak, ak kiro osap ak rusapai apari senek
aparaun rai keserin, ak aparau wa. Ämän rusapai ak roi senek meteran roat ak rowam
rai keserin, ak rowau wa.”

Jisas nukas ro o uku kurewon totok ämän onoktapau kon tamareäu roat awarowon.
(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

18 Keserianik, Jisas nukas kon ämän tamareäu roat keser awarowon, “Ak kar ros woia
o uku kurewon, kiro totok ämän kon onoktapau kesek ak rowe.
19 Roat sosop ak Anut nukas kon roasiret kamwaraun ämän awaronuk, roiäi, kon
onoktapau ak jekur äpu wa, kiro roasiret ak o uku apu opok noin senek. Keserna, Satan
ko kurte ak opok peanik, Anut nukas kon ämän akan woiaka uru mowon kurte oikureäu.
20 Karauk o uku ai marmar opok neanik, tu pein, kiro kon onok kesek, karauk roasiret
ak Anut nukan ämän roianik, oumoi, kurte nepipiriäi.
21 Utianik, kiro ämän eposek akan woiaka uru orip orip wa raiäu. Keseria, kiro ämän
eposek mesin karauk onokun akan woiaka aru monuk, kiro Anut nukan ämän erekapu
utiäi.
22 Karauk roasiret ak o uku amurik katuau sop uru tu pein, kiro kon onok kesek, karauk
roasiret ak Anut nukan ämän roiäi, utianik, ak okoro omnokou pakan onok ronkateanik,

osap sosopun akan woiakas meieanik, Anut nukan ämän utiäi. Kiro ämän eposek ak oin
kiro amurik katuaus o uku oi jeäu senek jekur wa muriäu.
23 Karauk o uku kiro omnokou näu eposek opok neanik, tu pein, kiro kon onok kesek,
karauk roasiret ak ämän roianik, akan woiaka uru moin. Ak kiro Anut nukan ämän
onoktapau jekur äpu moin, kiro ämän eposek oin o sosop muriäu senek, karauk nemauk
sosop senes 100 orip muriäu, karauk nemauk sosop 60 orip muriäu, karauk nemauk karar
karar 30 orip muriäu."

Amurik aru nukan totok ämän.

24 Jisas nukas kar totok ämän kon ämän tamareäu roat keser awarowon, "Anut nukan
roasiret kamwaraun onok kesek, kar ros wit uku eposek kon woia wewon.
25 Kesernuk, kar umtutu roasiret erekapu ninona, kiro ron iwäi jaukus peanik, kon wit
uku wewon woia amurik uku aru kureanik, ko ute manowon,
26 Rai rai, kiro wit uku tu peanik, amurik aru pak erek tu penuk, aparin.
27 Kiro woi kameäi sarau roat akas woi atak ro siakup poteanik, keser aurin, 'Näwäu,
iken ronkat na o uku eposek nan woia wemon rai äiemun. Kiro amurik aru nan woia
owose pe rau?'
28 Kos ätäi keser awarowon, 'Kiro iken iwäi jaunok karas kiro keserwon.' Kon sarau
roat akas ätäi woi atak ro keser aurin, 'Nan ronkat ik pote kiro amurik aru ure kuräm
ra?'
29 Kiro ros keser awarowon, 'Wa, ak amurik aru urearir wit pak uräiei, okon, kiro wa
keserau.
30 Ak amurik utona, wit pak erekur rawaurair. Tawa wit näu owaun ses opok ak amke
amurik aru oia, sisikäi mianik, makaiei, wit näu karar oianik, isan o miäim owa pote
muraiei!' "

Jisas nukas kar totok ämän marmar uku opok mowon.
(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

31 Jisas nukas kon tamareäu roat kar totok ämän keser awarowon, "Anut nukas roasiret
kamwareäu onok kesek. Kar ros kar am enip marmar uku eteinak senes oianik, kon woia
wewon.
32 Kiro marmar uku ko eteinak senes, karauk o uku senek wa, utianik, kiro marmar uku
tu peanik, karauk woian o uku erekapu itimwareäu, kiro am näwäu senes saräi. Kiro am
mu näwäu sarenuk, ai raut ak koi kiro am iporu opok tou mokuräiei."

Jisas nukas kar totok ämän bret amkeäin marasin kon enip jis opok marowon.
(Luk 13:20-21)

33 Jisas nukas kon tamareäu roat kar totok ämän keser awarowon. "Anut nukas roasiret
kamwareäu onok kiro kar marasin enip jis senek. Kar asires kiro jis eteinak oianik, plaua
kap 40 orip ore oumara, tururmoi, etwairnuk, kiro plaua noroianik, mup näwäu sareäu."

Jisas nukas roasiret ämän awaraun ko totok ämän pakas karar awareäu.
(Mak 4:33-34)

34 Kiro ämän sosop Jisas nukas roasiret totok ämän pakas awareäu, ko kar ämän amop
äiäu wa, ko totok ämän pakas karar awareäu.
35 Ko kiro totok ämän areäu kiro Anut nukan ämän roianik, areawon ro nukas ämän
roasiret awariäwon, kiro ämän rusapai epar peu. Kos keser jer wewon, 'Is totok ämän
pakas roasiret ämän awareäim. Ämän omnokou ate mowon ses opok pote rusapai ämäi
rawon is ak awarom.' *Buk Song 78:2*

Jisas nukas amurik aru nukan totok ämän onoktapau kon tamareäu roat awarowon.

36 Jisas ko roat sosop utwareanik, ko owa tonowon, kon tamareäu roat akas peanik,
keser aurin, "Na ik kiro amurik uku aru woia tu pewon nukan totok ämän onoktapau
aikam."
37 Jisas nukas ätäi keser awarowon, "Ro o uku eposek weäwon, kiro Ro Nukan Mokoi.
38 Woi kiro okoro omnokou, o uku eposek kiro Anut nukas kamwareäu roasiret, amurik
aru kiro ak Satan nukan roasiret.
39 Amurik uku aru woia kurewon ro, kiro iken iwäinok, Satan. Woian o uku owaun ses
iken Anut nuka ätäi koi roasiret wasarewarai, o owaun roat kiro Anut nukan sarau eitek.
40 Keseria, amurik aru sisikäianik, ep opok makaiei, tawa Anut nukas wasarewaraun
ses opok, okoro omnokou opok keseriar keseraiei.
41 Ro Nukan Mokoi nukas kon sarau eitek äsimwaronuk, koia, akas Anut nukan roasiret
kamuk opok karauk roasiret onok aru maun äiein pak, karauk roat erek onok aru miäi
pak erekapu oikurwarai. *Sefanaia 1:3*

42 Kiro roasiret ak ep näwäu jerera, uru känkurwaraiei, ak ep uru ne waianik, akan
aiakpanak kartitir rawaiei.
43 Kiro ses opok, Anut akan momonaka nukas roasiret kamwaraun onok amop penuk,
roasiret woiaka epar moin ak san nukan arou senekus merek kurwarai. Roasiret ak
raiaka orip, kiro ämän roianik, onoktapau äpu maiei." *Daniel 12:3*

Jisas nukas kar totok ämän keser äiewon, kar ros bokis aiauk orip omnokou uruan owon.
44 Jisas nukas keser äiewon, "Omnokoukan roasiret ak Anut nukan roasiret saräun
kiro kesek, kar ros kon aiauk sosop bokis uru mianik, kon woia ämäi mowon. Kiro ro
nuka meienuk, kar ros kiro bokis aiauk orip aparianik, kos pak ätäi ämäi mowon. Ko
nepipirmara, kon osap erekapu karauk roat aronuk, kau mona, kos pak kiro aiauk oianik,
pote kiro woi kau mowon. Kesermara, kiro aiauk bokis uru rawon, kon sarewon."

Kar ro ko karoroi sosop kau miäwon totok ämän.
45 Jisas nukas ätäi äiewon, "Anut nukas roasiret kamwareäu onok kar kiro kesek. Kar
ro ko karoroi eposek eposek aiauk näwäus kau maun itane ari rawon.
46 Ko kar karoroi eposek senes aparianik, ko ätäi pote kon osap erekapu karauk roat
aronuk, kau mona, kos pak kiro aiauk oumara, pote kiro karoroi eposek kau mowon.
Keseria, kiro karoroi kon senes sarewon."

Was oiäin jo nukan totok ämän.
47 Jisas nukas ätäiar äiewon, "Anut nukas roasiret kamwareäu kon onok kar kiro kesek.
Karauk was oiäin roat akas was owaun jo an unik näwäu opok kureanik, was sosop aru
pak näu pak sepuk oin.
48 Was sosopus jo ok penuk, ak kiro jo was orip ate reurna, kasakup kounuk, ak
taneanik, was wasarewaroin. Was eposek akan maro opok mokurein, was aru oi
käkänkurein.
49-50 Kiro totok ämän kon onok kesek, Anut nukas ätäi koi roasiret wasarewaraun ses
opok, kon sarau eitek akas Satan nukan roasiret ak Anut nukan roasiret pak erek turur
rain pakan wasare imwareanik, ep näwäu orip orip jere raiäu opok pote ep unik uru
kurewarna, ak akan aiakpanak kartitirianik, wai rawaiei."

Meteran ämän pak rusapaian ämän awau pak.
51 Jisas nukas kon tamareäu roat totwarowon, "Ak kiro ämän onoktapau ak äpu ra?"
Akas ätäi ko aurin, "Io, ik äpu."
52 Jisas nukas keser awarowon, "Kiro ämän kon onoktapau kesek. Sintore ämän
tamareäu ro ko Anut nukan kamwaraun onok äpu momara, ko isan tamareäim ro saräun,
ko toneanik, kiro owan osap meteran pak awau pak oi koiäu."

Nasaret menan roasiret akas Jisas sumkäinein.
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)
53 Jisas ko kiro totok ämän awareanik, kiro mena ute manowon.
54 Keseria, ko nukan mus mena ätäi potowon. Ko roasiret akan tururiäi owa tone Anut
nukan ämän marowon. Roasiret akas kon ämän roianik, karkairin. Keseria, akas keser
äiein, "Kiro ro ronkat eposek pak karauk onok erapakan owon?
55 Ko kurur atap atap maun sakau erapakan owon? Ko ou miäwon ro nukan mokoi wa
ra? Maria kiro kon anak ra? Jems, Josep, Saimon, Judas kiro kon awakut ra?
56 Kon äpiaukut okoro opok rai ra? Ko kiro onok erapakan owon?"
57 Ak keser areanik, Jisas sumkäinein. Keserna, Jisas nukas keser awarowon, "Karauk
mena Anut nukan ämän roianik, areawon ro, ko enip jou orip, roasiret akas akan woiakas
konun epar miäi, utianik, nukan mena enip jou wäpik, okon, kon roasiret pak kon tupsiu
pak akas ko sumkäinein."
58 Kiro pakan roasiret akan woiaka epar mau wa, okon, ko kiro mena karauk kurur
sosop ätär marau wa.

14

An jomareäwon ro, Jon ko meiewon.
1-12 Kiro ses opok, Herot ko Galili provins kameäwon ro näwäu king. Meter Herot
nukas kon amak Filip nukan wau Herodias senri owon. Kesernuk, an jomareäwon ro,
Jon nukas Herot keser auruwon, "Na nan amunan asir Herodias oumon. Kiro na sintore
ämän espäumon!" Jon nukas keser aurnuk, Herot ko Jon wäun ronkatewon, utianik, ko
Juda roasiret akas Jon Anut nukan ämän roianik, areawon ro äiäin. Keseria, Herot ko ak

rauna, apwareanik, iminewarowon. Iminemara, ko karauk roat awaronuk, poteanik, Jon sakateanik, ipou muris sisikäimana, karapus owa kurein.

Herot nukan anakus an jowon omre tararmana, roasiret sosop tururmoi, kiro omre jou me rain. Kiro omre opok, Herodias nukan asinak ko roasiret amiakap pe kare rawon. Kesernuk, Herot ko kiro asinak makun aparianik, kon wou näu sarewon. Ko kiro asinak makun pak paip mia, kos keser auruwon, "Is epar senes aisom, na owo osap owaun is airota, isas na erekapu isam."

Kiro asinakus kon anak totormara, ko anakun ronkat oianik, ätäi koi Herot keser auruwon, "Na an jomareäwon ro, Jon nukan pou patirnam, kon tapau wou kar maro opok mia, oi koi iram."

Kiro asinak nukas Herot keser aurnuk, ko roianik, ko wou usu sarewon. Utianik, roasiret ko pak tane o je rain akan amiakap kiro asinak pak paip momara, epar äiewon ämän ronkatemara, ko utau senek wa. Keseria, ko kiro asinakun ämän tainoria, kon sarau ro auruwon, "Na pote, Jon nukan pou patir." Kon sarau ro kar keser aurnuk, ko pote Jon karapus owa rawon pakan pou patirwon. Jon nukan tapau wou kar maro opok mianik, oi koumoi, kiro asinak nurunuk, kos pak oi pote kon anak nuruwon. Jon kon tamareäwon roat akas kon enipsau karar oianik, pote up kurein.

Rai rai, Herot nukas Jisas nukan sarau mowon ämän roumara, kos kon sarau roat keser awarowon, "Kiro an jomareäwon ro, Jon ko meiewon ätäi up uruas ätäi siräi pewon, okon, ko kiro kurur atap atap maun sakau orip."

Jisas nukas roat 5,000 orip o arowon.
(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-13)

13 Jisas ko Jon meiewon ämän roianik, ko ous oumara, kiro mena utomoi, nukarar ro wäpik mena om puru opok manowon. Kesernuk, roasiret ak Jisas manowon ämän roianik, akan mena utomoi, apu pakas ak ko tainori potoin.

14 Jisas ko kasakup pote sumomara, ous opokas neanik, roasiret sosop rain apwareanik, ko akanun wouti momara, karauk roasiret sip orip jekwarowon.

15 Jisas nukan tamareäu roat akas iukärir o jaun ses opok ko pe keser aurin, "Om iru okoro ro wäpik mena raum. Na roasiret äsimwarota, akan mena mena atap atap pote o kau momoi, jaurai."

16 Keser aurna, Jisas nukas ätäi kon ämän tamareäu roat keser awarowon, "Kiro roasiret ak owose manaiei? Akasar o jaun araiei."

17 Akas ätäi ko keser aurin, "Ik o sosop oi kowau wa. bret 5 orip pak was oirorer pak oi koumun rau."

18 Jisas nukas kon ämän tamareäu roat awarowon, "Kiro o oi koi is irowe."

19 Ko roasiret awaronuk, ak amurik opok tane rauna, kos kiro bret 5 orip pak was oirorer pak oianik, omar oik eisane aparmara, Anut 'pere' auruwon. Ko kiro bret pärärmara, kon tamareäu roat aronuk, akas pak oianik, roasiret arona, jein.

20 Roasiret erekapu ak kiro o jeanik, nokomaka pewon. Kiro o autau raunuk, Jisas nukan tamareäu roat akas basket 12 orip oianik, joke mona, kiro basket erekapu ok pewon.

21 O jein roat 5,000 orip, asiret mokoit pak ak o jein ninarewarau wa.

Jisas ko Galili An Unik oikas ariewon.
(Mak 6:45-52; Jon 6:15-21)

22 Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat awaronuk, "Ak ous oik tonea, Galili An Unik karaima amke potaiei." Awaromara, nuka roasiret äsimwaronuk, akan mena mena manaiei rai awarowon.

23-24 Ko roasiret äsimwaronuk, manona, ko nukarar omtapau oik tonea, Anut auri rawon. Iukärir, omiri kounuk kounuk, Jisas nukarar kiro pakar raunuk raunuk, kiro ous kon tamareäu roat akas oi potoin ko an unik näu kamuk opok potonuk, urir näwäu peanik, kiro ous atonuk anas kiro ous kururur maurwon.

25 Tapera, om teine kounuk kounuk, 3 klok pote 6 klok opok senek, Jisas ko ätäi kon tamareäu roat rain opok an unik oikas ari ari kowon.

26 Kon tamareäu roat akas ko an atat kounuk, aparianik, ak sakau iminein. Keser äiein, "Kiro kar op!" Äianik, ak sakau imineanik, aru piorin.

27 Kurte Jisas nukas awarowon, "Ak sakau rawe. Okoro isaka. Ak wa iminäu!"

28 Pita nukas ätäi keser auruwon, "Näwäu, kiro epar na raroi, is airota, an oikas na raum opok potam."

29 Jisas nukas ätäi auruwon, "Io, na koi!" Keser aurnuk, Pita ko ous oikas pitir nomara, an oikas Jisas rawon opok potowon.

30 Kesernuk, Pita ko urir näwäu nukas an unik uru kururur maurnuk, aparianik, ko
sakau näu imineanik, urwewon, “Näwäu, na is sareir!”
31 Jisas nukas kon ipou kurte ateanik, keser auruwon, “Nan won epar momon kiro
eteinak senes. Na owon ronkat oirori oumon?”
32 Jisas ko Pita ori ätäi pote ous opok tonosa, urir utowon.
33 Jisas nukan tamareäu roat ak ous uru rain ak kon enip rororin. Ak keser äiein, “Epar
senes, na Anut nukan Mokoi.”

Jisas ko Genesaret omnokou opok sip roasiret sosop jekwarowon.
(Mak 6:53-56)

34 Jisas kon tamareäu roat pak ak Galili An Unik kure poteanik, Genesaret omnokou
kasakup potoin.
35 Kiro pakan roasiret ak äpu moin kiro Jisas kou. Kesermana, akas ämän surna, kiro
omnokou pakan roasiret karauk roasiret sip orip Jisas siakup imware koin.
36 Karauk roasiret akas Jisas keser sakau aurin, “Na kiro sip roasiret utwarota, akas koi
nan omjo peteu ataiei.” Keseria, sip roasiret akan ipiakas Jisas nukan omjo atianik, ak
erekapu näu sarein.

15

Askanai akan sintore ämän.

1 Karauk Parisi roat pak sintore ämän tamareäi roat pak ak Jerusalem menas koianik,
Jisas keser totorin,
2 “Owon nan tamareäum roat akas iken askanai akan sintore ämän wa tainoriäi? Ak o
jauri akan ipiak an wa kosoriäi.”
3 Jisas nukas owon Anut nukan ämän wa tainoriäi, ak akan askanai akan onok karar
tainoriäi?
4 Anut nukas äiewon, ‘Na nan momon aninan ämän tainor.’ Ko ätäi äiewon, ‘Inok ro ko
kon momok anak jeimarai, karauk roat akas ko wena, meiäi.’ *Kisim Bek 20:12-17*
5 Utianik, ak keser ämän miäi, ‘Inok ro ko osap orip kon momok anak ori sarwataun
itok. Utianik, ko au awateäu. “Is kiro osap Anut nuraun karar sare momin rau. Keseria,
is au sarwatau senek wa.” ’
6 Ak Parisi roat keser äiäi, ‘Kiro itok, ko kon momok anak wa saräi.’ Kiro onokus ak
Anut nukan ämän tonoi mianik, akan askanain ämän karar epar tainoriäi.
7 Ak sätäiäin roat! Anut nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia nukas ak mesin epar
äiewon. Ko keser jer wewon,
8 ‘Anut nukas äiewon,
“Kiro roasiret akas erar oiaksaus isan enim rororiäi, utianik, akan woiakas isanun meiäu
wa. Ak isan ämän awareäim ak jekur wa tainoriäi.
9 Ak kar ron sintore ämän tainoria, ak keser äiäi kiro Anut nukan ämän. Ak sät ämän
tainorianik, ak isan enim erar rororiäi!” ’ ” *Aisaia 29:13*

Osap atap atap kis roat ukun kurwareäwon.
(Mak 7:14-23)

10 Jisas nukas roasiret sosop urwarnuk, ko siakup kouna, keser awarowon, “Ak okoro
ämän awaram roinai, jekur äpu maiei!
11 Kar ro ko o jeäu kis Anut nukan amukup ukun wa kureäu. Ronkat aru wou uru rau
siräienuk, kon oksaus äiäu kis epar ko ukun kureäu.”
12 Kiro ses opok kon tamareäu roat akas ko siakup koianik, keser aurin, “Na kiro ämän
aremon mesin Parisi roat ak kiro ämän roianik, akan woiaka aru moin, na kiro äpu ra?”
13 Jisas nukas ätäi kon tamareäu roat awarowon, “Isan Moni ko omar oik rau, ko woi
orip. O uku nuka ipous wäu wa, kiro erekapu akan kinip orip siräi kuräi.
14 Ak kiro utwarona, rawe, kiro roat ak amiak utup, ak kar jaunakat amiak utup apu
ätär marau senek wa. Kar ro amuk utup kos kar amuk utup jauk apu ätär murim rai, au
jauk ori erek erek owateanik, up uru naieir.”
15 Keser äienuk, Pita nukas Jisas keser auruwon, “Na kiro totok ämän onoktapau ik
aikota, rowam.”
16 Jisas nukas awarowon, “Is ak ämän sosop ätär maromin sinuk, akan ronkat eposek
senes saräu wa.
17 Ak kiro onok äpu wa ra? Owo o jeäi kiro pimur uru ne raiäu, kiro ätäi pimur uruas
koianik, neäu.
18 Utianik, ronkat aru woiaka uru raiäu siräienuk, oiaksau opokas peäu, kiro ronkatis
karar roasiret epar ukun kurwareäu.

19 Woiaka uruas roasiret ak kiro ronkat aru keser oiäi: Ak roasiret akwarona, meiäun
ronkateäi, ak ro oin asiret aru maraun ronkateäi, ak karauk memes onok maun
ronkateäi, ak osap päu owaun ronkateäi, ak osap aparianik, meswareäu, ak ämän sät
äiäun pak, roasiret enmakap ämän maun pak ronkateäi.
20 Kiro onok aru kis roasiret ukun kurwareäu. Utianik, ak ipiak an kosorau wa, o jeäin
kis roasiret Anut nukan amuk opok ukun wa kurwareäu."

Kenan asir kar ko Jisas mesin wou epar mowon.
(Mak 7:24-30)

21 Jisas ko kiro mena utomoi, kar omsau Taia näu mena pak Saidon näu mena kamuk
opok potowon.
22 Kar Kenan asir ko kiro mena raiäwon, ko pemara, Jisas auruwon, "Näu ro, na Devit
nukan Mokoi, na isanun wonti moinam, is sareir! Isan asinak osou aru nukas erekapu
aru mowon rau."
23 Utianik, Jisas nukas kiro asir ätäi kar ämän aurau wa. Kon tamareäu roat akas ko
siakup peanik, keser aurin, "Kiro asir ko ik tainoike koi rai, ur orip koura, okon, na ko
äsimorta, ätäi manai!"
24 Keserna, kos ätäi awarowon, "Israel roasiret ak sipsip senek kamwaraun ro wäpik.
Isan moni nukas kiro Israel roasiret akanun karar is äsimoirnuk, kamwaraun koimin."
25 Keser awaronuk, kiro asir ko Jisas siakupai pemara, ate waianik, keser auruwon,
"Näu ro, na is sareir."
26 Jisas nukas ätäi keser auruwon, "Ik mokoit akan o oianik, enat wa kure mareäum.
Kiro onok aru."
27 Kesernuk, kiro asires Jisas keser auruwon, "Näu ro, kiro epar äiem, utianik, enat ak
akan momonakat patan opok o jena, karauk o usip omnokou opok nonuk, akan enat akas
kiro o usip jeäi." *Buk Song 62:12*
28 Kesernuk, Jisas nukas kiro asir auruwon, "Asir, nan won epar momon kiro näwäu
senes! Nan owo onok is na sareisaun airom, kiro sareisam." Jisas ko kiro asir keser
aurnukar, kiro asiren asinak ko ätäi eposek sarewon.

Jisas nukas roasiret sosop sip aru atap atap orip jekwarowon.

29 Jisas ko kiro mena utomoi, Galili An Unik kasakup potowon. Ko kar omtapau opok
toneanik, tane rawon.
30 Karauk roasiret akas karauk roasiret sosop, amiak utup roat, isoraka aru roat, pak
oiaka utup roat pak, karauk sip roat pak ak Jisas nuka siakup imware koi maroin. Kos
kiro roasiret sip orip erekapu jekwarowon.
31 Kesernuk, ak ko kiro onok keserwon aparianik, ak ronkat sosop oin. Oiaka utup roat
ak ätäi eposek arein, isiaka mämäinewon roat ak ätäi tuku sarein, amiaka utup roat ak
amareanik, osap aparin, wa ariain isorak aru roat ak ätäi ariein, karauk roat ak sip atap
atap orip ak eposek sarein. Kesernuk, kiro roasiret akas Israel akan Anut enip rororin.

Jisas nukas roat 4,000 orip o arowon.
(Mak 8:1-10)

32 Jisas nukas kon tamareäu roat ur warnuk, kouna, keser awarowon, "Is okoro roasiret
ak omre 3 orip o wäpik ik pak erek erar rain apwareanik, woiokti mou. Ak apu opok pote
sous meiäiei. Keseria, is erar akan mena äsimwaroita, manau senek wa."
33 Kon tamareäu roat akas ätäi keser aurin, "Ik okoro ro wäpik mena raum, okoro
roasiret sosop, ik o erapakan oianik, roasiret arota, jaiei?"
34 Jisas nukas ätäi awarowon, "Ak bret esap esap rau?" Akas ätäi aurin, "Ik o sosop oi
kowau wa, bret 7 orip pak karauk was eteinanak pak rau."
35 Keserna, Jisas nukas ätäi roasiret omkapai tanewe räi awaronuk, ak tanein.
36 Kos bret 7 orip pak was pak oianik, Anut 'pere' auruwon. Keserianik, kon tamareäu
roat aronuk, akas pak kiro roasiret arona, jein.
37 Roasiret ak kiro o jeanik, erekapu nokomaka pewon. Karauk o autau utoin Jisas
nukan tamareäu roat akas basket 7 orip oianik, kiro o jein autau joke mona, ok pewon.
38 O jein roat ak 4,000 orip, utianik, asiret mokoit pak ak ninarewarau wa.
39 Keseria, Jisas nukas kiro roasiret äsimwaronuk, akan mena mane kurena, ko ous oik
toneanik, Magadan omnokou opok potowon.

16

Parisi pak Sadusi roat pak akas Jisas nukas kar kurur monuk, aparaun rai totorin.

1 Karauk Parisi pak Sadusi roat pak akas Jisas ate aparaun koin. Keseria, ak Jisas aurin,
"Na kar kurur ätär muk. Keserta, ik äpu mam, na Anut omar oik rau nukasar kiro sakau
isiäu." [
2 Utianik Jisas nukas ätäi keser awarowon, "Ak iukärir san nomara, omar osou sarenuk,
aparianik, ak keser äiäi, 'Ariwa omre eposek.'
3 Tapera ak omar osou pak mokup pak aparianik, keser äiäi, 'Om nai.' äiäi. Ak omar
aparia, kiro onok ak epar äpu miäi. Utianik, owo onok rusapai peu, ak kiro onoktapau
äpu wa.]
4 Ak roasiret aru, ak Anut nukan onok eposek wa tainoriäi! Akas is kar kurur moita,
aparaun totoiroi ra? Utianik, is ak kiro kurur wa ätär maram! Jona nukan kurur karar
ätär maroita, kiro epar ak aparaiei."
Keser awareanik, Jisas ko utware manowon.

Jisas nukas Parisi pak Sadusi pak akan onok bret makona, noroiäwon marasin enip jis senek äiewon.
(Mak 8:14-21)

5 Jisas nukan tamareäu roat ak rakuswarnuk, karauk bret owau wa, ak erar Galili An
Unik kureanik, karaima potoin.
6 Jisas nukas kon tamareäu roat keser awarowon, "Ak Parisi pak Sadusi roat pak akan
bret makona, noroiäwon marasin enip jis jekur aparaiei."
7 Aka aka keser areanik, äiein, "Ik bret oi kowau wa, okon, ko kiro ämän aikou."
8 Jisas ko akan ämän are rain äpu momara, kos keser totwarowon, "Ak owon keser
arerai? 'Ik bret oi kowau wa.' Akan woiaka epar moin kiro eteinak!
9 Utianik, ak ronkat eposek wäpik ra? Is bret 5 orip oumoi, pärärianik roat 5,000 orip
aroita, jein, ak kiro ronkatäu wa ra? Ak basket esap esap oianik, bret autau joke mona,
ok pewon?
10-11 Kar ses opok, is bret 7 orip oianik, roat 4,000 orip aroita, jein ak kiro ronkat oin ra?
Ak basket esap esap oianik, bret autau oi joke mona, ok pewon? Owon ak kiro ronkatäu
utoi? Rusapai is ak bret mesin awarau wa. Is ak Parisi pak Sadusi roat pak akan jis kiro
jekur aparaun rai is ak awarom!"
12 Kesernuk, kon tamareäu roat ak ätäi äpu moin. Jisas ko bret makona, noroiäwon
marasin enip jis kinun awarau wa, utianik, ko ak Parisi pak Sadusi roat pak akan ämän
tamareäi jekur wasarewaraun rai awarowon.

Pita nukas Jisas nukan enip amop mowon.
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

13 Jisas kon tamareäu roat pak ak Sisaria-Filipai provins opok poteanik, kon tamareäu
roat keser totwarowon, "Roasiret akas Ro Nukan Mokoi inok äiäi?"
14 Ak ätäi aurin, "Karauk roasiret akas keser äiäi, 'Ko an jomareäwon ro, Jon.' Karauk
roasiret akas keser äiäi, 'Ko Elaija.' Karauk roasiret akas äiäi, 'Ko Jeremaia ra, ara, ko
Anut nukan ämän roianik, areawon ro kar rä.' "
15 Keser aurna, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, "Akasar is inok äiäi?"
16 Saimon-Pita nukas ätäi auruwon, "Na Krais, na Anut ko awau orip orip raiäu nukan
mokoi."
17 Jisas nukas Saimon ätäi keser auruwon, "Saimon, Jona nukan mokoi, na nepipir! Kar
omnokoupaian ros kiro ämän na aisau wa, utianik, nan ämän kiro isan moni omar oik rau
kosar na ätär musowon.
18 Keseria, is na aisom, na Pita, aitapau senek. is isan roasiret kiro aitapau oik turur
maram, utianik, meiäun onokus kiro roasiret wa aru marai.
19 Is nan enmat näwäu isom. Nas roasiret wasarewarea, kar ro keser auram, 'Na kiro
onok keseraun itok.' Na kar ro keser auram, 'Na kiro onok wa keserau.' Inok roasir na
omnokou opok auram, 'Na kiro onok wa keserau,' Anut nukas nais omar oik keseriar
aurai. Inok roasir nas omnokou opok auram, 'Na kiro onok keseraun itok.' Anut nukas
nais omar oik keseriar aurai."
20 Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat ämän keser awarowon, "Ak karauk roasiret
ko Krais ak keser wa awarau."

Jisas nuka meieanik, ätäi siräiaun ämän kon tamareäu roat marowon.
(Mak 8:31–9:1; Luk 9:22-27)

21 Kiro ses opok, Jisas nukas kon tamareäu roat amop ämän marowon, "Is Jerusalem
mena potoita, kiro pakan roat näunäu pak, Anut kamuk raiäi roat näunäu pak, sintore
ämän tamareäi roat pak akas is tätäi näwäu iraiei. Is tätäi näwäu irianik, akas iworona,
meiäm, utianik, omre 3 opok, is ätäi siräiam."

22 Pita nukas Jisas ämäi ämäi kasakup keraun imäi manowon. Pita nukas kermara, keser
auruwon, “Wa senes! Kiro onok na opok wa päi!”
23 Kesernuk, Jisas nukas ätäi piritirianik, Pita keser auruwon, “Satan, na is mekesirap
man! Na isan ami pe wa sor rau, is apu anaraurim opok. Na roat akan ronkat karar
tainoriäum, na Anut nukan ronkat eposek wa tainoriäum.”
24 Ko Pita keser aurianik, ko kon tamareäu roat awarowon, “Inok ro is tainoire päun,
ko nukanun wa ronkatäi, ko kon am äpäs nukasar ämäianik, is tainorai.
25 Inok ro ko kon totok awau rawaun ronkateäu kiro kon totok aru mai. Utianik, inok ro
kon totok isanun meiäi, kiro ro kon totok orip orip jekur eposek rawai. Ko eposek rawaun
apu itanai.
26 Kar ro omnokoupaian osap erekapu oumara, ko meiäi. Kiro osapus nukan totok
awau rawaun owose saräi? Ko owo osap oianik, ätäi nukan totok awau rawaun kau mai?
Wa, ko ätäi nukasar nukan totok kau mau senek wa.
27 Utianik, Ro Nukan Mokoi kon momokun arou pak, kon sarau eitek raut pak erek
koianik, roasiret wasarewarai. Inok roasiret ak onok eposek miäin, ko osap eposek arai.
Inok roasiret ak onok aru miäin, ko osap wa arai. Ko roasiret erekapu wasarewarai.
28 Is ak epar senes awarom, karauk roat ak okoro omnokou opok rai, karauk wa meiäiei,
utianik, ak rauna raunar, Ro Nukan Mokoi kamwareäwon ro näwäu senek kounuk, ak
aparaiei.”

17

Jisas nukan enipsau atap pirirmara, pewon.

1 Omre 6 orip utia, Jisas nukas Pita, Jems, kon amak Jon pak ak karar kos imwaromara,
kar omtapau rumukäu oik tonoin.
2 Ak akan amiak opok, Jisas nukan enipsau pirirmara, atap pewon aparin. Kon
neputapau san amuk senek aparin, kon omjo nais san nukan merek senek.
3 Kesernuk, ak Moses, Elaija ori au peanik, Jisas pak are rairin apwatoin.
4 Keseria, Pita nukas Jisas keser auruwon, “Näwäu, ik okoro opok rawaun eposek! Na
äuta, is okoro opok akan jan ou 3 orip mam, kar nan, kar Moses nukan, kar Elaija nukan.”
5 Ko keser arenuk arenuk, kar iou ärneu senes koi kururururwaronuk, Anut nukas kar
ämän kiro iou uruas keser arewon, “Kiro mokoi epar isan senes, is konun isan woias
meieäim, is kon onok aparianik, isan woi näu sareäu. Ak kon ämän rowaiei!”
6 Kiro ses opok, Jisas nukan tamareäu roat akas kiro pätu roianik, ak sakau imineanik,
om tonoi rain.
7 Keserna, Jisas ak siarakap pemara, atwareanik, kos keser awarowon, “Ak siräwe. Ak
wa iminäu!”
8 Kesernuk, ak siräianik, akan amiakas aparin, ak kar ro aparau wa, Jisas karar rawon
aparin.
9 Jisas kon tamareäu roat pak omtapau ute ne ne rai, ko ak keser ämän awarowon, “Ak
okoro onok ak amiakap pewon aparin ak pote kar roasir wa aurau, utianik, Ro Nukan
Mokoi meiemara, ätäi up uruas siräienuk, kiro ses opok ak owo onok aparin kiro epar
roasiret awaraiei.”
10 Utianik, Jisas nukan tamareäu roat akas ko keser totorin, “Sintore ämän tamareäi roat
akas owon Elaija ko amke kowai äiäi?”
11 Jisas nukas ätäi keser awarowon, “Ak kiro epar äiäi, Anut nukan ämänis keser äiewon,
Elaija ko amke koia, ko ätäi osap erekapu jekur mai.
12 Utianik, is ak epar awarom, Elaija ko amke kowon, roasiret ak ko jekur äpu mau wa,
akas akan ronkatis onok aru atap atap ko opok keserin. Ak ko keser rain siar akan onok
aru Ro Nukan Mokoi opok kir keseraiei.”
13 Ko keser arenuk, kon tamareäu roat ak äpu moin, ko an jomareäwon ro, Jon nuka
mesin äieu rai äiein.

Jisas nukas kar mokoi osou aru orip jekur mowon.
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43)

14-15 Jisas kon tamareäu roat pak roasiret sosop turur rain opok potona, kar ros Jisas
siakup peanik, uou sur wemara, äiewon, “Näwäu, na isan mokoi mesin wonti moinam,
ko jekur muram! Ko sip arus ate kareäu. Ko kesernuk, orip orip ep uru neäu. Kar muti
an opok neäu.
16 Is ko nan tamareäum roat rawa imäi koimin, utianik, akas ko jekurau senek wa.”
17 Jisas nukas roasiret kewareanik, awarowon, “Ei, owon akan woiaka epar mau wa!
Ak tapiaka sakau miäi. Omre esap esap is ätäi ak pak rawam? Omre esap esap is akanun
ätäi woias meiäm. Ak kiro mokoi is siarap imäi kowe.”

18 Ak kiro mokoi imäi kouna, Jisas nukas kiro osou aru kiro mokoi opok rawon sakau
kernuk, kiro ses opokar osou aru kiro mokoi ute manowon. Kiro mokoi ätäi eposek
sarewon.
19 Ko kesernuk, Jisas nukan tamareäu roat akas ämäi ämäi peanik, Jisas keser totorin,
"Ik owo onokun kiro osou aru oi kuräun senek itok wa?"
20 Jisas nukas ätäi awarowon, "Ak akan woiaka epar moin kiro eteinak senes. Kesek,
okon, ak itok wa. Is ak epar awarom, akan woiaka epar moin kiro am uku eteinak marmar
senek, akas okoro omtapau keser auraiei, 'Na okoro pakas siräinam, enro opok pot,' keser
aurna, ko potai. Akan woiaka epar senes mia, ak owo sarau maun kiro maiei.
21 [Utianik, kar apu pakaimas kiro osou aru oikuräu senek wa. Anut aurmana, o utomoi,
kiro pakas karar epar keseraiei."]

Jisas nuka meieanik, ätäi siräiäun ämän kon tamareäu roat ätäi awarowon.
(Mak 9:30-32; Luk 9:43-45)

22 Kar ses opok, Jisas kon tamareäu roat pak erek Galili potaun pote rai, kos keser
awarowon, "Karauk roat akas Ro Nukan Mokoi sakateanik, karauk roat akan ipiaka opok
maiei.
23 Kiro roat akas ko wena, meiäi. Keserna, omre 3 opok ko ätäi up uruas siräiai." Kon
tamareäu roat ak kiro ämän roianik, akan woiaka usu senes sarein.

Jisas nukas Anut osap nuriäi owa aiauk miäin ämän awarowon.

24 Kiro ses opok Jisas kon tamareäu roat pak Kapaneam mena potona, Anut osap nuriäi
owa takis aiauk oiäin roat akas koi Pita totorin, "Akan ämän tamareäwon ro ko takis aiauk
tup owa miäu ra?"
25 Pita nukas äiewon, "Io, ko miäu." Keseria, Pita ko owa tononuk, Jisas nukas amke ko
totorwon, "Saimon nan ronkat owo senek? Okoro omsau kamwareäin roat näunäu akas
inok roat pakan takis aiauk owaiei? Akan omsau pakan roat ra, karauk omsau pakan
roat?"
26 Keser aurnuk, Pita nukas ätäi Jisas auruwon, "Kar omsau pakan roat akas aiauk
maiei!" Jisas nukas ätäi ko keser auruwon, "Keseria, okoro omsau pakan roat ak takis
aiauk wa maiei, ak erar rawaiei.
27 Utianik, ik kiro roat pak wa ketäiäm. Keseria, na nan huk oinam, pote an unik opok
huk kureinam, was amke owam. Kiro was kon au uru kar aiauk rau paraine apari owam.
Kiro itok, nas kiro aiauk oi pote tup owa arota, kiro aiauk iwen erek karar."

18

Inok ro näwäu senes ko Anut nukan roasiret kamuk opok rau?

1 Kar omre opok, Jisas nukan tamareäu roat akas, ko rawa koianik, ak keser totorin.
"Inok ro näwäu senes ko Anut nukan roasiret kamuk opok rau?"
2 Keseria, Jisas nukas kar mokoi eteinak aura kounuk, kiro mokoi roat amiakap kamuk
tai momara, awarowon,
3 "Is ak epar senes awarom. Utianik, ak akan woiaka ätäi piririanik, okoro mokoinakut
senek saräu wa, kiro ak Anut nukan roasiret wa saräiei.
4 Inok ro nukasar kon enip wa rororai, ätäi okoro mokoinak senek saräi, kiro ro epar
kos karauk roat itimwareanik, Anut nukan amuk opok ro näwäu saräi.
5 Inok ros isanun ronkatemara, ko kar mokoi okoro mokoinak senek imäianik, jekur
kameäu, kiro ko is imäiriäu."

Onok arus woiaka epar miäin roasiret aru mareäu.
(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

6 Jisas nukas ätäi awarowon, "Kar mokoinak is mesin kon wou epar mowon kar ros ko
onok aru ätär muronuk raroi, kiro onok aru senes. Karauk roat akas aiauk usuäu oianik,
kiro ron pou opok muris pararar mianik, an unik uru känkurena, nai, kiro itok, kiro usu
eteinak. Warnuk, tawa omar oik, ko usu näwäu senes owai.
7 Wopur senes, karauk omnokou pakan roat akas onok aru mianik, kiro onokus karauk
roasiret eposek akan woiaka epar moin utiäi. Kiro onok aru epar peäu, utianik, kiro ro
kiro onok aru miäu, wopur, ko tawa usu näwäu senes owai.
8 Utianik, nan ipon ra ison ra, kis onok aru maun reusona rai, nan kiro ipon ra ison ra
patirnam, känkuram, kiro itok. Na orip orip eposek awau rawam. Na kiro wa keserta rai,
na kiro ipon oirori ra, ison oirori orip pak erekapu ep wa koseriäu uru kureisaiei.
9 Utianik, nan amunauk kararas onok aru maun reusonuk rai, kiro amunauk kiro etkoi
kurär amunauk karar kiro itok. Na orip orip awau rawam. Na kiro keserta rai, na kiro
amunauk oirori orip pak erekapu ep orip orip jeräu mena kureisaiei."

Jisas nukas kar sipsip ämäiwon kon totok ämän mowon.
(Luk 15:3-7)

10 Jisas nukas ätäiar awarowon, “Ak jekur rowe, ak keser wa ronkatäu okoro mokoit
ak erar mokoinakut rai wa äiäu. Wa! Is ak epar awarom, omar oik akan kamwareäwon
sarau eitek rai, ak orip orip isan Moni omar oik rau kon amuk opok tai raiäi.
11 [Kiro owon, Ro Nukan Mokoi ko roasiret wasarein ätäi imwaraun kowon.]
12 Kar ro kon sipsip 100 orip, utianik, ko kon sipsip karar ämäienuk, akan ronkat
owosäiei? Ko wa itanäi ra? Wa. Ko karauk sipsip 99 orip omtapau opok utwaronuk,
amurik je rauna rauna, ko kar sipsip ämäiewon pote itanäi.
13 Is ak epar senes awarom, kiro ro ko pote kiro sipsip ämäiewon itane aparmoi, ko wou
näu sareanik, nepipirwon. Ko karauk 99 sipsip akanun näwäu nepipirau wa, owon ak
ämäiäu wa.
14 Kiro kon onok kesek akan Momonaka ko omar oik rawos okoro mokoit eteinanak
utwaronuk, wa wasaräiei.”

Nan jaun onok aru na opok monuk, nas ätäi ko sareta, eposek rawaun ämän.

15 Jisas nukas ätäi awarowon, “Utianik, nan jaunas na opok onok aru monuk, nas ko
siakup potea, kon onok aru mowon mesin auram. Utianik, aukararnak ämäi ämäi kiro
keseraieir. Keserta, kos nan ämän rounuk rai, kiro itok nas nan jaun ätäi ki imäum.
16 Utianik, ko nan ämän rowau utonuk rai, na ro karar ra ro oirori imwateanik, ak ko
pak koi taneanik, kon wou ätäi piriraun auraieir. Keseria, kiro ro oirories kon ämän tuku
rai aparaieir. *Lo 19:15*
17 Keserna, ko akan ämän rowau utonuk rai, ak roasiret woiaka epar moin kiro ron
onok aru mowon kon ämän awarona, akas pak ko saräiei. Utianik, ko roasiret akan ämän
keseriar rowau utonuk rai, ak ko keser auraiei, ‘Na won epar mau wa ro senek, na takis
oiäu ro senek, na ik pak wa turur rawam.’ ”

Jisas nukas omnokoupaian karauk onok aru utia, karauk onok eposek ate rawaun ämän awarowon.

18 Jisas nukas ätäi äiewon, “Is ak epar senes awarom, omnokou opok, inok roasir ak
auraiei, ‘Na kiro onok wa keserau’ Anut nukas nais omar oik keseriar aurai. Omnokou
opok, inok roasir ak auraiei, ‘Na kiro onok itok keser,’ Anut nukas nais omar oik keseriar
aurai.
19 Is ak ätäiar awarom, okoro onkapai kar omre opok ro oirories awan woiaka karar
mianik, au ämän ateanik, owo osap owaun Anut auraieir, isan Moni ko omar oik rau kos
au kiro osap atai.
20 Keseria, ro oirori ra 3 orip akas is mesin ronkateanik, isan enip pakas ak turur raiäi,
kiro is ak pak rawam.”

Omsau kamwareäwon ro kon sarau ro nukan onok aru jäkäi murau wa.

21 Kiro ses opok Pita nukas Jisas siakup koianik, keser totorwon, “Näwäu, utianik, isan
jaias orip orip is opok onok aru monuk, omre esap esap is kon onok aru jäkäi muram?
Omre 7 orip ra?”
22 Jisas nukas ätäi keser auruwon, “Is keser wa aisom. Utianik, is 70 orip keserai kiro 7
orip na aisom.
23 Ak rowe, Anut nukan kamwareäu onok kiro senek: Kar ses opok kar omsau
kamwareäwon ro näwäus kon sarau roat akan aiauk amuk owaun pote totwarowon.
24 Ko osap amuk owaun kiro onok kesernuk kesernuk, kiro omre opokar karauk roat
akas kar ro, ko ro näwäu nukan aiauk sosop ten milion owon imäianik, koin.
25 Kiro sarau ros kiro aiauk amuk ätäi nurau senek wa. Kesernuk, kiro ro näwäu nukas
ko keser auruwon, ‘Is naka pak nan asik pak nan mokoit pak erekapu is ak aiauk wa oiäin
sarau roat senek sare maroita, nan osap pak erekapu karauk roat akas ak kau marona,
is kiro aiauk amuk ätäi kiro pakan irona, owam.’
26 Kiro sarau ros kamwareäwon ro näwäu ko siakup pemara, wopur ämän keser
auruwon, ‘Na isanun wonti mo. Is nan aiauk oimin erekapu ätäi na isam.’
27 Omsau kamwareäwon ro näwäu nukas kiro ro mesin wouti momara, kos kiro ro keser
auruwon, ‘Na isan aiauk oumon kiro is ätäi wa irau. Is kiro aiauk tamkäsirowon.’ Ko keser
aurnuk, kiro sarau ro ute manowon.
28 Utianik, kiro sarau ro ko ute maneanik, apu opok kar sarau ro jauk kon aiauk amuk
eteinak owon tararmara, kos kon jauk pou ate siermara, keser auruwon, ‘Na isan karauk
aiauk erar oumon ätäi amuk erekapu kurte iram.’
29 Kesernuk, kiro sarau jaukus omnokou opok kurir ninomara, wopur ämän orip kiro
sarau jauk auruwon. ‘Na isanun wonti mota, is nan aiauk amuk ätäi isam.’

30 Utianik, kos kon sarau jaukun ämän rowau wa, kos kiro ro auruwon. ‘Utianik, na isan
aiauk erar oumon ätäi irau wa, okon, is na karapus owa musam. Na isan aiauk kiro amuk
ätäi iromata, epar na ute manam.’ Keser aurianik, ko kiro ro karapus owa kurewon.
31 Kesernuk, kon karauk sarau jaukut akas ak kiro onok aparianik, ak woiakati
maronuk, akas akan kamwareäwon ro näwäu kiro ämän erekapu pote aurin.
32 Keseria, kamwareäwon ro nukas kon sarau ro aru urirawa, siakup kounuk, kos keser
auruwon, ‘Na sarau ro aru senes. Na isan aiauk erar isota, oumon, nas is aiauk wäpik
airota, is epar rai isan aiauk amuk na pakan ätäi owau wa.
33 Isas nanun woiti momin, nas nan sarau jaun mesin wonti mau utomon. Isas nanun
kesermin senek, nas pak konun keserau utomon. Na onok aru mom.’
34 Keseria, kiro omsau kamwareäwon ro ko kasak penuk, kiro sarau ro karapus owa
kuremara, ko sarau näwäu senes nurmoi, ko keser auruwon, ‘Na ätäi isan aiauk amuk
erekapu iram.’ ”
35 Jisas nukas kiro ämän patarianik, ätäi keser awarowon, “Akan woiaka sakau monai,
akan jaunakat akas onok aru moin erekapu jäkäi maraiei. Ak wa keserna rai, kiro omsau
kamwareäwon ro nukas kon sarau ro keseru senek, kiro onok keseriar isan Moni ko omar
oik rau kos nais ak erekapu, kiro onok kesewarai.”

19

Jisas nukas roasir ouratäiäis, ätäi utototäiäin ämän mowon.

1 Jisas nukas roasiret kiro ämän mare kuremara, ko Galili provins utia, Judia provins
Jordan An karaima rau opok potowon.
2 Potonuk, roasiret sosop sip orip ko tainori potona, kos kiro opok karauk roasiret sip
orip jekwarowon.
3 Karauk Parisi roat akas Jisas ate aparaun ko siakup koianik, keser totorin. “Iken
sintore ämänis äieu, kar asir onok aru mau wa, kon komus kon ronkatis utaun itok ra,
wa?”
4 Jisas nukas ätäi keser awarowon. “Ak Anut nukan ämän kesek rau wa ninareäi ra?
‘Amke Anut nukas ro pak asir pak ate matowon.’ *Stat 1:27*
5 ‘Kiro onokun, ro kon wau ori erekur atap raianik, awan enmaksau karar tururaieir.’
Stat 2:24
6 Keseria, kiro ro asir ori awan enmaksau atap atap oirorоr rawau wa, utianik, awan
enmaksau karar senek sare rawai. Keserianik, Anut nukas au karar enmaksau senek
turur matowon, okon, kar roasires ätäi wa inäi matau.”
7 Kesernuk, Parisi roat akas Jisas keser aurin. “Nan ämän epar maro, Moses nukan
sintore ämänis owon keser aikowon, kar ro kon asir utonuk, manaun kar jer wemara,
kon wau nurai, kiro kesermara, epar kon wau utonuk, manai? Ko owon keser äiewon?”
Lo 24:1-4
8 Jisas nukas ätäi awarowon, “Moses nukas akan woiaka sakau mona, apwareanik, roat
ak asiret owaroin, utwarona, manaun itok awarowon. Utianik, meter ro asir pak atwate
mowon ses opok, kiro onok kesek rawau wa.
9 Is ak epar awarom, inok ro kon wau sapum onok mau wa, kiro ros kon wau erar
utomoi, ko kar asir owai, kiro ko nukasar kon asir utomoi, ko nukasar roasiret ouratäiäi
sintore ämän espäiai.”
10 Parisi roat ak manona, Jisas nukan tamareäu roat akas ko keser aurin, “Asir pak
rawaun onok kesek, okon, iken ronkat roat ak asir wa owaiei erar rawaiei, kiro onok
itok.”
11 Keserna, Jisas nukas ätäi keser awarowon, “Kiro ämän roasiret erekapu tainorau
senek wa. Utianik, Anut nukas karar karauk roasiret sakau maronuk, ak kiro ämän
tainoriäi.
12 Ak rowe! Karauk roat ak asir wa oiäin, kon onoktapau kesek: karauk roat akan
aninakat akas sip aru orip an jowaroin, okon, ak mokoi mau senek wa. Utianik, karauk
roat akas karauk roat aru maroin, okon, ak asir owau senek wa. Karauk roat ak Anut
nukan sarau oianik, ak asir wa oiäi. Owo ro ko okoro ämän roumoi, tainoraun ko
tainoraura.”

Jisas nukas mokoi eteinanakut jekur rawaun ämän arowon.
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

13 Kiro ses opok, roasiret akas akan mokoinakut Jisas nukas akan tapiaka atomara, Anut
nukas ak sakau araun rai auraun ko siakup imware koin. Utianik, kon tamareäu roat akas
kiro roasiret kewaroin.

14 Keserna, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, “Ak kiro mokoit utwarona, is siarap kowaiei. Ak wa tämarau. Roasiret ak okoro mokoinakut senek, ak äpu Anut akan kamwareäu ro näwäu.”
15 Ko kon ipou kiro mokoit akan tapiakap mianik, Anut ak mesin aurmara, ute manowon.

Kar mokoi awau ko osap sosop orip.
(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

16 Kar ro ko Jisas siakup koumara, auruwon, “Tamareäum ro, is owo onok eposek kesermoi, isan totom orip orip awau rawai?”
17 Keser aurnuk, Jisas nukas auruwon, “Na owon onok eposek maun is totoirom? Kar ro karar ko eposek. Utianik, na awau rawauria, sintore ämän erekapu tainoram.”
18 Kiro ros ätäi Jisas auruwon, “Owo sintore ämän?”
Keser aurnuk, Jisas nukas ätäi kiro ro auruwon, “Sintore ämän kesek, ‘Na kar ro weta, wa meiäu’, ‘Na kar ron asir wa imäi ariäu’, ‘Na karauk roat akan osap wa päu owau’, ‘Na kar ron enkup sät ämän wa mau’,
19 ‘Na nan momon anin orien ämän erekapu tainor,’ ‘Na nakanun wonas meieäum senek, karauk roat akanun keseriar keseram.’ ” *Kisim Bek 20:12-16*
20 Kiro mokoi awaus ätäi keser auruwon, “Is kiro sintore ämän erekapu tainoriäim. Utianik, owo onok eposek is keserau wa?”
21 Jisas nukas kiro ro ätäi keser auruwon, “Utianik, na ro eposek senes saräuria, na potoinam, nan osap erekapu karauk roat are kureta, akas kiro osap kau mona, kiro aiauk oinam, saruku roat osap wäpik kiro aiauk inäi aram. Na keserta, nan osap sosop senes omar oik rawai. Keseria, na koi is tainoir.”
22 Kiro mokoi awau ko kiro ämän roianik, kon wou usu sarenuk, ko ute manowon. Owon, ko osap sosop orip, okon, kiro onok keserau senek wa.
23 Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, “Is ak epar senes awarom. Roat osap sosop orip ak Anut nukan roasiret saräun kananäiei.
24 Is kiro ämän ätäi awarom. Kar opur kamel ko omjo näkeäi nil nukan amarer uruas tonaun kananäi. Utianik, roasiret osap sosop orip ak Anut nukan roasiret saräun sakau kananäiei.”
25 Kon tamareäu roat akas kiro ämän roianik, ak karkairmoi, äiein, “Keseria, Anut nukas inok ro imäienuk, ko pak erek orip orip rawai?”
26 Jisas nukas apwaromara, awarowon, “Roat akas kiro onok keseraun itok wa. Utianik, Anut nukas karar kiro onok erekapu keseraun itok.”
27 Ko keser äienuk, Pita nukas ätäi auruwon. “Na ik apaik, ik iken osap erekapu utomoi, na tainoise koumun. Ik owo osap owam?”
28 Jisas nukas ätäi awarowon, “Is ak epar senes awarom, omnokou awau penuk, Ro Nukan Mokoi ko enip näwäu orip kamwareäu ro nukan sia opok tanenuk, kiro ses opok ak is tainoireäin roat ak nais kamwareäi roat akan sia 12 orip opok taneanik, akan sarau Israel akan tupsiu karar karar 12 orip akan onok wasarewaraiei.
29 Inok roasir isan enim jou maun ronkateanik, ko kon ou, kon awak, kon amak, kon äpiauk, kon momok, kon anak, kon mokoit, kon asinakut, kon omnokou utomoi, isan onok tainorwon, tawa Anut nukas kiro osap ute kowon senek, 100 orip nurunuk, ko orip orip eposek awau rawai.
30 Rowe, roat sosop ak rusapai enmaka näwäu orip rai, tawa ak enmaka wäpik erar ro senek rawaiei. Utianik, roat rusapai erar rai, tawa akas enmaka näwäu orip rawaiei.”

20

Roat wain woia sarau miäin totok ämän.

1 Jisas nukas ätäi äiewon, “Anut nukan kamwareäwon onok kesek rau. Kar omre tapera senes, wain woi atak ro nukas kon woia sarau maun karauk roat amket opok rai itanware potowon.
2 Ko pote karauk roat tarwareanik, keser awarowon, ‘Ak isan wain woia, pote sarau mona, is ak aiauk omre karar opokan aiauk keseriar aram.’ Kesernuk, kiro roat akas ior aurna, ko ak äsimwaronuk, kon woia sarau maun potoin.
3 Kiro woi atak ro ko ätäi 9 klok senek amket opok ätäi potea, karauk roat erar tai rain apwarwon.
4 Keseria, kos kiro roat awarowon, ‘Ak nais pote isan wain woia sarau mona, is ak aiauk aram.’
5 Kesernuk, kiro roat ak sarau maun manona, ko ätäi 12 klok keseriar keserwon. Rai rai, ko 3 klok kir keserwon.

6 Kiro ro ko 5 klok utonuk, ätäi amket opok potea, ko karauk roat kiro opok erar rain
apwarwon. Kos awarowon, ‘Ak owon okoro opok erar rai?’
7 Kiro roat akas ätäi ko keser aurin, ‘Ik kar ros sarau ikau wa, okon, ik erar raum.’ Akas
keser aurna, kos ätäi kiro roat awarowon, ‘Ak pote isan wain woia sarau mowe.’
8 Keseria, iukärir sarenuk, woi atak ro nukas sarau roat kamwareäwon ro näwäu
auruwon, ‘Na sarau roat urwarota, kouna, akan aiauk ar. Ruris pote sarau moin roat
ak aiauk amke aroinam, tawa amke pote sarau moin roat ak ätäi aiauk ruris aram.’
9 Kiro roat atap atap ak rusapai pote, sarau moin omre karar opokan aiauk oin.
10 Keserna, amke pote sarau moin roat akas ‘Ik aiauk sosop senes owam’ rai ronkatein,
utianik, ak nais keseriar omre karar opokan aiauk oin.
11-12 Ak kiro aiauk oianik, woi atak ro pak korkorurianik, ak keser aurin, ‘Kiro roat ak
ruris pote, sarau eteinak moin. Ik taperar pote, sarau momun sanas atap pakakaikowon.
Utianik, ik aiauk näwäu ikau wa. Kiro roat aiauk oin senek ik nais kesekur ikom.’
13 Keser äienа, kiro woi atak ros kar sarau ro keser auruwon, ‘Jai, is na sät aisau wa.
Is na pak ämän ateanik, aisomin, na okoro omre karar opok sarau mota, is omre karar
opokan aiauk isam, keser aisoita, naka io rai airomon.
14 Rusapai na nan aiauk oinam, nan mena ute man. Kiro ro ko ruris koi sarau mowon
ko nais na oumon siar nuraurim.
15 Okoro isan aiauk, okon, isakasar ronkateanik, kiro onok keserim. Is kiro onok eposek
keserim, owon na won aru mom?’ ”
16 Keseria, Jisas nukas äiewon, “Kiro roat ak enmak näwäu wa ruris rai ak amke rawaiei.
Amke rai roat ak enmak orip ak ruris rawaiei.”

Jisas ko meieanik, omre 3 opok ätäi siräiaun ämän kon tamareäu roat ätäiar awarowon.
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-33)

17 Jisas kon tamareäu roat 12 orip ak erek Jerusalem mena pote pote rai, kos ämän ämäi
awarowon,
18 “Ak isan ämän rowe! Rusapai ik Jerusalem mena potota, kiro pakan roat akas Ro
Nukan Mokoi Anut kamuk raiäi roat näunäu pak, sintore ämän tamareäi roat pak, akan
ipiak opok maiei. Kiro roat akas akan ämän roianik, wena, meiäun ämän ataiei.
19 Akas ko karauk omsau pakan roat akan ipiak opok mona, kiro roat akas ko jeje ämän
auria, mänkäsi oumana, am äpäs opok äsäi mona, meiäi. Utianik, omre 3 opok Anut nukas
ko ätäi siräi mai.”

Jems Jon orien aniakas Jisas kar ämän totorwon.
(Mak 10:35-45)

20 Utianik, kiro ses opok, Sebedi nukan waus kon mokoit ori Jisas siakup imwate koia,
ko kar osapun totoraurwon.
21 Jisas nukas kiro asir auruwon, “Na owo osap owam?” Kiro asires ätäi keser auruwon,
“Na is pak paip keser mam. Isan mokoit ori okoro tawa awas na kamwaraun ro näwäu
sareta, kar mokois ipon näu kaima tanäi, kar mokois ipon saunan kaima tanäi, au na pak
rawaieir.”
22 Ko keser äienuk, Jisas nukas ätäi awarowon, “Kiro ämän totoiroi kon onoktapau ak
äpu mau wa. Is kiro an kap opok rau jam, au kiro an jaun itok ra?” Kiro mokoit ories ätäi
auririn, “Iu kiro an jaun itok.”
23 Jisas nukas kiro mokoit ori ätäi awatowon, “Kiro epar, au isan kap pakan an jaurir,
utianik, inok ro ko isan ipi näu kaima tone tanäi, inok ro ko ipi saunan kaima tone tanäi,
kiro isan sarau wa. Isan Monias karauk roat akan omoi jekur marowon rau.”
24 Jisas nukan karauk tamareäu roat 10 orip akas kiro ämän roianik, ak kiro mokoit ori
mesin kasiaka pewon.
25 Jisas nukas kon tamareäu roat awaronuk, ak koi erekapu tururna, kos keser
awarowon, “Ak äpu kiro omnokoupaian roat akan karauk kamwareäin roat näunäu akas
akan enmak rorormoi, akan roasiret kamwareäi. Roasiret akan roat näunäu akas roasiret
akan ämän tainoraun sakau ämän awareäi.
26 Ak isan roat ak kiro onok wa keserau. Utianik, kar ros akan näwäu rawam äienuk,
kiro itok, amke ko akan sarau ro rawai.
27 Kar ros ‘is enim jou orip amke rawam’ äienuk rai, kiro itok, amke ko akan sarau ro
(slev) senek rawai.
28 Kiro senek, Ro Nukan Mokoi karauk roasiret akas ko isanaraun kowau wa. Wa! Ko
karauk roasiret sarwaraun kowon. Ko meieanik, roasiret sosop ätäi Anut nuka rawa
imware tonai.”

Jisas nukas amiawa utup ro oirori jekwatowon.
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

29 Jisas kon tamareäu roat pak Jeriko mena potona, roasiret sosop akas tainware potoin.
30 Amiawa utup ro oirori au apu kasakup tane rairin. Au Jisas pe itimwate manaurnuk,
ämän roianik, awas keser ur weirin, "Näwäu, na Devit nukan Mokoi, na iwenun wonti
mutoinam, iu sareit."
31 Roasiret sosop akas kiro ro ori kewateanik, ur uter rai sakau näu awatoin. Utianik,
au akan ämän rowau wa, au kakapar sakau ur weanik, keser äieirin, "Näwäu, na Devit
nukan Mokoi. Na iwenun wonti mutoinam, iu sareit."
32 Jisas ko tai raianik, kiro roat ori urwatomara, awatowon, "Is au owoswataun airoir?"
33 Kiro roat ories ätäi auririn, "Näwäu, na iwen amiok urär̈e mutota, iu om aparamur."
34 Jisas ko kiro ro orien wouti momara, ko awan amiak ipous atonuk, kiro ses opokar
awan amiak urär̈enuk, ätäi apu aparirin. Keseria, au ko tainori manoirin.

21

Jisas ko kar omsau kamwareäwon ro king senek, Jerusalem mena potowon.

1-2 Jisas ko kon tamareäu roat pak Jerusalem näu mena potaun pote rai, Betfasi mena
Olivet omtorou opok potomana, Jisas nukas kon tamareäu ro oirori äsimwatomara,
awatowon, "Au enro mena eteinak opok potea, opur donki kon nak pak muris pararar
moin rair aparinair, mur uräinäir, kiro donki nak orip is siarap imäi kower.
3 Utianik, kar ros au totwatonuk rai, kiro donki atak ro keser aurwer, 'Kiro donki kon
nak ori iken Näwäu, ko au pak sarau orip.' Keseria, ko kurte au äsimwatonuk, kowaieir."
4 Kiro onok kar Anut nukan ämän roianik, areäwon ro nukas ämän äiewon kiro erekapu
peu.
5 "Ak Saion roasiret keser awaraiei, 'Akan omsau kamwaraun ro näwäu kou. Ko
nukasar kon enip wa rororiäu, ko donki opok taneanik, kou.' " *Aisaia 62:11; Sekaraia 9:9*
6 Keseria, Jisas nukan tamareäu ro ories kon ämän awatowon siar keseririn.
7 Keseria, au donki nak Jisas siakup imäi koianik, awan omjo rumukäu donki nukan
mekesu opok puris rue mosa, Jisas nuka oik tone tanewon.
8 Karauk roasiret sosop akas akan omjo oianik, apu opok puris rue potoin. Karauk
roasiret akas ukumai pisau senek patir okukureanik, apu opok puris rue potoin.
9 Keseria, karauk roasiret akas Jisas kamuk mianik, amke potoin. Karauk roasiret akas
ruris tainoria, keser ur we we potoin, "Devit nukan Mokoi enip oik jou murau. Kiro ro ko
Näwäu nukan enip pakas kou, jou murau, Anut nukan enip karar oik jou murau." *Buk Song 118:26*
10 Jisas ko Jerusalem näu mena tononuk, kiro menan roasiret akas ko aparianik,
karkairmoi, keser äiein, "Kiro ro inok?"
11 Ko pak erek potoin roasiret akas keser awaroin, "Ko Jisas, Anut nukan ämän roianik,
areäu ro. Ko Nasaret mena Galili provins pakan."

Jisas ko Anut osap nuriäi ou näwäu enip tempel owa tonowon.
(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

12 Jisas ko Anut osap nuriäi ou näwäu tempel owa toneanik, roasiret ak osap kau
momana, amuk we rain opokan Jisas nukas emwaronuk, erekapu manoin. Ko roat akan
aiauk amuk we oiäin patan pak ainak moi rain bokis pak oianik, känkukurewon.
13 Kos kiro roat awarowon, "Anut nukan ämän jer we moin rau, 'Isan osap iriäi ou
näwäu kiro roasiret akas is pak airäun ou äiäiei.' Utianik, rusapai akas päu roat akan
ämäi rawaun omoi senek sare moi." *Aisaia 56:7; Jeremaia 7:11*
14 Jisas ko Anut osap nuriäi ou näwäu owa raunuk, karauk roat amiak utup pak isorak
aru pak ko siakup kouna, kos jekwarowon.
15-16 Mokoit akas kiro owa raianik, keser ur wein, "Devit nukan Mokoi kon enip
rororau." Anut kamuk raiäi roat näunäu pak sintore ämän tamareäi roat pak ak Jisas
nukas karauk kurur atap mowon aparianik, kiro mokoit akan ämän roianik, woiaka aru
monuk, akas Jisas keser totorin, "Na kiro ämän arei roum ra?" Jisas nukas ätäi awarowon,
"Io. Is roim. Utianik, ak Anut nukan ämän kiro wa ninareäi ra? 'Na mokoit pak karauk
mokoit eteinak apur jeäi pak kosar ämän ätär maronuk, akas nan enmat eposek senes
roror musaiei.' " *Buk Song 8:2*
17 Jisas ko kiro roat utwareanik, näu mena ute pote, ko Betani mena ninowon.

Jisas nukas kar am uran kernuk, rurunewon.
(Mak 11:12-14, 20-24)

18 Jisas ko kon tamareäu roat pak ak tapera senes ätäi näu mena kowaun koirai, Jisas
ko sou wewon.
19 Ko apu kasakup kar am uran senek aparianik, siakup potowon. Utianik, kiro
am nemauk murau wa, ko käwäu sapai raunuk, aparwon. Keserianik, kos kiro am
auruwon. "Na nemauk ätäiar wa muram. Wa senes." Kos keser aurnukar, kiro am kurte
kusakusaiwon.
20 Kon tamareäu roat akas kiro onok aparmoi, karkairianik, akas keser äiein, "Kiro am
owose kurte rurneu?"
21 Jisas nukas ätäi kon tamareäu roat awarowon, "Is ak epar senes awarom, akan
woiaka epar mianik, ak ronkat oirori wa owaiei, is kiro am keserim senek, ak nais kir
keseraiei. Utianik, ak kiro onok karar wa keseraiei. Wa senes! Ak enro omtapau auraiei,
'Na siräunam, an unik uru pitikänir nam!' aurna, ko keserai.
22 Keseria, ak akan woiaka epar mianik, owo onok Anut nukas keseraun auraiei, ko kiro
onok keserai."

Jisas ko inokos sakau nuruwon roat akas kiro onoktapau aparaun totorin.
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

23 Jisas ko ätäi Anut osap nuriäi ou näwäu owa tonea, roasiret Anut nukan ämän tamare
raunuk raunuk, Anut kamuk raiäi roat näunäu pak karauk ämän tamareäi roat pak ak ko
siakup koianik, ko totorin, "Na owo sakau oianik, kiro onok keseriäum? Inos kiro sakau
na isowon?"
24 Jisas nukas ätäi kiro roat awarowon, "Isas pak kar ämän totwaraurim. Akas amke
isan ämän onoktapau kiro totwaraurim airona, isas pak is owo sakau pakas kiro onok
keseriäim kiro onoktapau ak awaram.
25 An jomareäwon ro, Jon, kon sakau erapakas kowon? Kiro sakau Anut nukas nuruwon
ra, ara kar ro nukas kiro sakau nuruwon ra?"
Ak kiro ämän roianik, aka aka areanik, äiein, "Ik ko owo räi aurau? Ik ko Anut nukan
sakau pakas an jomareäwon äieta, kos aikai, 'Keseria, ak owon akan woiaka epar mau
utoin?'
26 Utianik, 'Kon sakau kiro ro nukas nuruwon,' keser aurta, roasiret akas ik owoseikaiei
rai iminewaroin. Owon, ak Jon ko Anut nukan ämän roianik, areawon ro keser sakau
ronkateäi."
27 Keseria, akas Jisas ätäi aurin, "Ik äpu wa." Kos ätäi kiro roat awarowon, "Is nais,
inokos is sakau ironuk, kiro onok keseriäim ak wa awaram."

Jisas nukas mokoi oirori awan totok ämän mowon.

28 Jisas nukas ätäi awarowon, "Akan ronkat owo senek? Kar ro ko mokoi oirori orip.
Kiro ros kon urek mokoi pote, auruwon, 'Mokoi, rusa na wain woia pote sarau mo.'
29 Kiro mokois ätäi kon momok auruwon, 'Is woia manau utom.' Keser äiewonus, ko
ätäi ronkat oianik, woia pote sarau mowon.
30 Kiro ros kon etei mokoi keseriar pote, auruwon, 'Na nais wain woia pote sarau mo.'
Kos ätäi auruwon, 'Io, moni, is manam.' Utianik, ko keser aurianik, ko woia manau wa.
31 Kiro ses opok, owo mokois kon momokun ämän tainoru?" Roasiret akas keser äiein,
"Urek mokois kon momokun ämän tainorwon."
Keseria, Jisas nukas kiro roat awarowon, "Is ak epar senes awarom, takis aiauk oiäin
roat pak apu pakan asiret pak ak amke Anut nukan roasiret sarei.
32 An jomareäwon ro, Jon ak opok koianik, apu eposek ätär marowon, ak konun akan
woiaka epar mau wa. Keserna, takis aiauk oiäin roat pak apu pakan asiret pak akas akan
woiaka konun epar moin. Ak kiro roasiret akan onok apwareanik, akas akan onok aru
pakan ätäi wa piririanik, konun woiaka epar wa moi."

Roat aru akas wain woi kameäin totok ämän.
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

33 Jisas nukas awarowon, "Ak kar totok ämän rowe. Kar ro ko omnokou näwäu orip,
ko wain woi momara, wain uku weanik, porim wate mowon. Kiro woia wain nemauk
äsisiraun up tuweanik, woi kamäun ou rumukäu kämioik mowon. Woi erekapu jekur
raunuk, karauk roat kon woia sarau maun kau mareanik, sarau mona mona, kiro woi
atak ro nuka ko kar mena atapuk manowon. *Buk Song 80:8*
34 Wain nemauk murunuk, owaun ses kounuk, kiro woi atak ros kon karauk sarau roat
awaronuk, 'Karauk wain nemauk owaun kiro woi kumeäin roat rai opok potowe,' keser
awaronuk, potoin.
35 Wain woi kameäin roat akas kiro sarau roat 3 orip sakau atwareanik, kar ro wena,
manowon, kar ro wena, meiewon, kar ro ko aiaukus wena, meiewon. Ak keserna,

36 kiro woi atak ros ätäi kon sarau roat sosop äsimwaronuk, ak wain woi kameäin roat siarakap potoin. Kiro roat akas sarau roat 3 orip amke akwaroin siar, kiro sarau roat sosop ak nais kir akwaroin.
37 Keserna, kiro ros nukan mokoi senes äsimornuk, kiro roat rain opok potowon. Momokus keser ronkatewon, 'Ak isan mokoin ämän roumoi, wa aru muraiei.'
38 Utianik, kiro woi kameäin roat akas woi atak ron mokoi kounuk, aparianik, ak keser äiein, 'Kos kon momok meienuk, kon osap erekapu owai. Ik ko weta, meienuk, kon wain woi ik owam. Kiro ik keseram.'
39 Keseria, ak kiro mokoi wain woian imäi neanik, woi kasakupai wena, meiewon."
40 Jisas nukas roat rain awarowon, "Akan ronkat owo senek? Woi atak ro ko wain woia koia, kiro woi kameäin roat owosewarai?"
41 Akas ko aurin, "Kos kiro aru roat erekapu akware kureanik, ko ätäi karauk roat ak kiro wain woi kamäun imwarai. Tawa kiro wain murunuk, owaun ses opok kiro wain woi kamäiei roat akas woi atak ro karauk wain nemauk nuraiei."
42 Jisas nukas ätäi awarowon, "Ak Anut nukan ämän kiro äieu ninareäi ra? Kiro ou tutu ou miäin roat akas aru äumoi, sauk moin. Rusapai, kiro ou tutu kamuk opokan ou tutu sakau eposek sarewon. Näwäu nukasar kiro tutu sarau näwäu nuruwon, kiro eposek senes ik aparum." *Buk Song 118:22*
43 Jisas nukas kiro roat awarowon, "Meter Anut nukas ak kamwareäwon, rusapai Anut nukas ak utwareanik, karauk roasiret ak kon sarau eposek muriäi kos kiro roasiret kamwarai. [
44 Inok roasir kiro tutu opok siotorai, kiro roasir erekapu pitpatir, usipnirnaräi. Kiro tutus kar ro opokup nonuk, kiro ro ko maimai senek saräi.']"
45 Anut kamuk raiäi roat näunäu pak Parisi roat pak akas Jisas nukan totok ämän roianik, ak äpu moin, ko akan onok mesin äieu.
46 Keseria, akas kipakar Jisas sakataurin. Utianik, ak äpu roasiret akas Jisas ko Anut nukan ämän roianik, areäu ro rai ronkatein, okon, ak roasiret iminewaromoi, utoin.

22

Asik oianik, o näwäu amkeäin totok ämän.
1 Jisas nukas totok ämän pakas roasiret keser awarowon,
2 "Anut nukas kamwareäu onok kiro kesek. Kar omre opok kamwareäwon ro näwäu king nukas kon mokoi asir owaurnuk, o makaurwon.
3 Keseria, kon sarau roat äsimwaronuk, pote kiro roat kos meter awarowon, awarianik, imware koi ak kon o makai opok kowaiei. Utianik, ak kiro roat awaroin kowau utoi.
4 Keserna, kos kon karauk sarau roat sakau ämän orip äsimwareanik, awarowon, 'Is ruris o makaurim. Isan bulmakau sawai pak opur sirau orip erekapu weanik, mis momin. Ak asir owaun o makomin opok kowe.'
5 Utianik, kon sarau roat äsimwaronuk, ak pote kiro ämän awarona, kiro roat akas akan ämän rowau wa, ak akan sarau opok atap atap manoin. Kar ro ko kon woia potowon. Kar ro ko kon stua opok potowon.
6 Karauk roat akas kon sarau roat sakatwareanik, jeje ämän awaromoi, akwarona, meiein.
7 Keserna, kamwareäu ro näwäu king ko kasak penuk, kon marai roat äsimwaronuk, pote kiro roat erekapu akware kureanik, akan näu mena episai makoin.
8-9 Keseria, kos kon karauk sarau roat awarowon, 'Is asir owaun o makomin. Utianik, is roasiret awaromin ak koi o jau utoi, okon, ak näu apu opok potoinai, roasiret sosop apwareanik, awarona, o makam opok kowaiei.'
10 Kos keser äienuk, kon sarau roat akas apu opok erekapu pote roasiret eposek pak aru pak erek awarona, kon o jaun owa erekapu koi ok pe rain.
11 Keserna, kamwareäu ro näwäu ko kiro owa tonea, kar ro ko omjo eposek orkäu wa aparwon.
12 Kiro omsau kamwareäu ro näwäu nukas kiro ro keser auruwon. 'Jai, na owon omjo eposek orkäu wa, na okoro owa pemon?' Utianik, kiro ro ko aräu wa, ko äpik rawon.
13 Keseria, kiro ro näwäus kon sarau roat awarowon, 'Ak kiro ron isou ipou pak, muris parararnai, kasik oi känkurena, ko pututu wai rai aukpanak kartitir rawai.' "
14 Jisas nukas keser äiewon, "Anut nukas roasiret sosop ko siakup kowaun urwareäu, utianik, ko roasiret sosop wa sare mareäu."

Roat akas takis aiauk Sisa nuraun itok wa ra rai Jisas totorin.
(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

15 Kiro ämän äiewon roianik, Parisi roat akas kasik nemana, aka aka Jisas atonoraun
ämän atoin.
16 Keseria, akas akan karauk tamareäi roat pak Herot nukan ämän tainoriäi roat pak
ak Jisas rawa äsimwarona, koin. Ak koianik, keser aurin, "Tamareäum ro, ik äpu na
epar ämän areäumon ro. Na ro akan ronkat wa roiäum. Enmak orip roat karar na wa
apwareäum. Na Anut nukan ämän epar senes ik ätär mukiäum.
17 Keseria, nan ronkat owo senek? Ik takis aiauk Sisa nuram ra utau? Nas ik aikam."
18 Jisas ko nuka ate aparaun ämän moin äpu momara, kos ätäi awarowon, "Ak sätäiäi
roat, ak owon is ate aparoi?
19 Ak kar takis miäi aiauk oi ätär murona, is aparam!" Akas kiro aiauk oi koi nurin.
20 Kos totwarowon, "Okoro aiauk opok enip totok orip inokon?"
21 Akas ätäi aurin, "Sisa nukan."
Keser aurna, Jisas nukas ätäi awarowon, "Keseria, ak Sisa nukan osap kiro Sisa nuraiei.
Anut nukan osap, kiro Anut nuraiei."
22 Ak kiro ämän roianik, ronkat sosop oumana, ute manoin.

Jisas nukas roat meieanik, ätäi siräiäi ämän awarowon.
(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

23 Kiro omre opakar, Sadusi roat akan ronkat kesek, roat meieäi, ätäi wa siräiäiei rai
äiäi, akas Jisas siakup pemana, keser totorin,
24 "Tamareäum ro, meter Moses nukas keser äiewon, 'Kar ro ko asir oumara, kon wau
mokoi wäpik meie ute manonuk, kon amakus pak awakun wäimäs oumara, mokoi mai,
kiro mokoi awak meiewon nukan mokoi senek saräi.' *Lo 25:5*
25 Utianik, kar muti kar ro kon mokoit orip. Mokoi urektapau asir oumara, ko mokoi
wäpik meiewon. Keseria, kar amunakas kon wäimäs owon.
26 Ko nais mokoi wäpik meiewon. Keseriar pote, kiro roat 7 orip akas kiro asir oin,
erekapu mokoi wäpik erar meiein.
27 Keserianik, kiro wäimäs asir rawonus, ruris meiewon.
28 Kiro asir roat 7 oripas oin, tawa meiein roasiret ätäi siräiäiei ses opok, kiro asir inon
tuku rawai? Omnokou opok, kiro roat 7 orip meiein akas kiro asir karar oin."
29 Keser aurna, Jisas nukas ätäi keser awarowon, "Ak Anut nukan ämän pak kon sakau
pak ak äpu wa. Keseria, ak sätäpu roat senes!
30 Roasiret meiein ätäi siräianik, ak Anut nukan sarau eitek omar oik rai senek rawaiei.
Ak wa ouratäiäi.
31 Anut nukasar meiein roat ak ätäi siräiäiei rai äiewon. Ak kiro ämän ninareäi ra?
32 'Is Apraham, Aisak, Jekob akan Eit.' *Kisim Bek 3:6*
Anut ko roat meiein akan Eit wa, ko roat orip orip awau raiäi akan Eit."
33 Keser awaronuk, roasiret ak kon ämän eposek roianik, karkairin.

Owo sintore ämän kiro näwäu senes?
(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

34 Jisas nukas kiro ämän Sadusi roat awaronuk, ak ätäi aräu senek wa. Kesernuk, Parisi
roat ak kiro ämän roumoi, tururianik,
35 Parisi ro kar sintore ämän tamareäu ro nukas Jisas ate aparaun keser totorwon,
36 "Tamareäum ro, owo sintore ämän kiro näwäu senes?"
37 Kesernuk, Jisas nukas ätäi auruwon, " 'Na nan won pak nan totomat pak nan ronkat
pak nan Näwäu, Anut nukanun erekapu meie.' *Lo 6:5*
38 Kiro sintore ämän epar mäwäu senes, amke rau.
39 Kar sintore ämän näwäu kiro kon onok kesek. 'Na nakanun meieäum senek, nan
jaunan keseriar meie.' *Wok Pris 19:18*
40 Moses nukan sintore ämän pak Anut nukan ämän roianik, areain roat akan ämän pak
kiro sintore ämän näwäu oirori opok sakau miäi."

Krais ko inokon mokoi?
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

41 Jisas nukas karauk Parisi roat ko siakup koi turur rauna, kos totwarowon,
42 "Akan ronkatis Krais ko inok äiäi? Ko inokon mokoi?" Akas ätäi ko aurin, "Ko Devit
nukan Mokoi."
43 Jisas nukas ätäi awarowon, "Owose Osou Näus Devit ronkat nurunuk, kos Krais kon
Näwäu äiäwon?
44 Devit nukas äiewon, 'Anut Näwäu nukas isan Näwäu auruwon, "Na isan ipi näu kaima
taneta, isas nan iwäi jaunat erekapu itimwareanik, nan isonap mareita, nan inkaruru
rawaiei." ' *Buk Song 110:1*

45 Devit nukasar ‘Krais ko isan Näwäu’ äiewon. Keseria, owose ak Krais ko kon mokoi
äiäi?”
46 Keseria, kiro omre opokas pote, kar ros Jisas karauk ämän aurau wa, ak ko sakau
imineanik, kar ämän totorau wa.

23

Jisas nukas sintore ämän tamareäi roat pak Parisi roat pak akan onok aru mesin awarowon.

1 Keseria, Jisas nukas roasiret pak kon tamareäu roat pak ämän marowon.
2 Ko keser awarowon, “Tamareäi roat pak Parisi roat pak akas ak sintore ämän
tamareäi, kiro Moses nukan sintore ämän senek.
3 Keserianik, ak kiro ämän arorai ak roianik, erekapu tainorwe. Utianik, akan onok
keseriäi, ak kiro wa tainorau. Owon? Ak erar ämän sosop miäi, utianik, aka kiro ämän
wa tainoriäi.
4 Akas usu sosop roasiret arona, ak kiro usu oi kuräu senek wa. Utianik, kiro usu
roasiret ariai ak ätäi wa sarwareäi.
5 Ak owo onok keseria, kiro erekapu keserna, roasiret akas apaikaun rai keseriäi. Ak
roat apwaraun räi, ak karauk Anut nukan ämän kar pepa eteinak opok jer weanik, akan
oioraka, ipiaka opok muris rakir miäi. Ak akan Anut auraun omjo opok mer eposesek
mako muriäi.
6 Keseria, ak o jeäi owa pak tururiäi owa pak omoi eposek eposek opok amke tanäun
akan woiaka meiäi.
7 Ak akan ronkat kesek roat akas amket opok, ‘pere,’ awareanik, ipiak atomoi, ‘Tamareäi
roat,’ keser awarona, akan woiaka näu sareäi.
8 Utianik, ak isan tamareäimin roat, karauk roat akas ak tamareäi roat rai keser wa
awaraiei. Ak erekapu tupsiu karar. Akan tamareäu ro karar.
9 Keseria, ak kar onkapan ro ‘Moni’ rai wa aurau. Akan Momonaka karar ko omar oik
rau.
10 Karauk roat akas ak ‘iken kamoikeäi roat’ keser wa äiäiei. Akan kamwaraun ro kiro
is karar Krais.
11 Ak kamuk opok, inok ro näwäu saräun ko akan sarau ro senek rawai.
12 Inok ro nukasar kon enip rororai kiro ron enip Anut nukan amukup näwäu wa saräi.
Inok ro ko nukasar kon enip wa rororai, kiro ro kon enip jou orip rawai.”

Jisas nukas tup ou kameäi roat akan onok aru apwareanik, kewarowon.
(Mak 12:40; Luk 11:39-52, 20:47)

13 Jisas nukas ätäi äiewon, “Ei! Ak sintore ämän tamareäi roat Parisi roat pak. Ak
wopurut! Ak sätäiäi roat! Anut nukas roasiret kamwaraun apu akas soriäi. Ak akasar
kiro opok wa toneäi. Utianik, roasiret kiro opok tonauri keseriäi, akas akan apu tonaun
sor rai.
[
14 Ei! Ak sintore ämän tamareäi roat Parisi roat pak, ak wopurut! Ak sätäiäi roat. Ak
wäimäs asiret atonwareanik, akan owan osap erar oi maneäi. Karauk roat akan amiakap
nais ak Anut aurianik, ämän rumukäu miäi. Keseria, tawa Anut nukas koi wasarewaraun
ses opok, ak usu näwäu senes owaiei.]
15 Ei! Ak sintore ämän tamareäi roat, Parisi roat pak, ak wopurut, ak sätäiäi roat. Ak
mas an siakup pak omnokou opok pak erekapu arianik, kar ro akan onok tainoraun rai
itaneäin. Ak kiro ro akan onok tainoraun itanein, ko akan onok aru erekapu tainormara,
ko ep wa koseriäu uru nai, aka naiei senek nai.
16 Ei! Wopurut! Ak amiaka utup roat. Akas karauk roat apu ätär mareäi. Keseria, akas
keser ämän areai, ‘karauk roat ämän awareanik, akas Anut osap nuriäi ou näwäu nukan
enip ateäi, kiro ämän sakau wa. Utianik, ak aiauk gol owa rau nukan enip ateäi, kiro ämän
epar sakau orip, ak kiro ämän jekur tainoriäi.’
17 Ak otop, ak amiaka utup roat! Owo osap kiro näwäu senes? Anut osap nuriäi ou kiro
näwäu ra, aiauk gol nukas ou ate miäin kiro näwäu ra?
18 Kar ämän akas keser äiäi. ‘Utianik, kar ros ämän areanik, opur amkeäi patan nukan
enip atai, kiro ämän sakau wa, kiro wa tainorau. Utianik, kar ro ko opur amkea, patan
opok kar osap oik raunuk, kon enip atai, kiro ämän epar sakau saräi.’
19 Ak amiaka utup roat! Owo osap kiro Anut nukan amuk opok näwäu? Anut nukan
opur amkeäi patan ra, kiro osap patan opok rau ra? Osap kiro opur amkeäi patan opok
rau, kiro patanis kiro osap eposek sareäu.

20 Keseria, kar ro kon ämänis sakau mianik, ko opur amkeäi patan nukan enip atai, ko
erekapu osap patan opok rau akan enmak erek ateäu.
21 Utianik, kar ro ko Anut osap nuriäi ou näwäu nukan enip ateanik, kon ämän kiro
sakau mai, ko kiro ou nukan enip pak Anut owa rau nukan enip pak erek ateäu.
22 Utianik, kar ros omar enip ateanik, kon ämän sakau mai, ko Anut nukan taneäu patan
pak Anut nuka patan opok tane rau awan enmawa erek ateäu.
23 Ei! Ak sintore ämän tamareäi roat, Parisi roat pak, ak wopurut! Ak sätäiäi roat! Akan
woian onin eteinak karar karar 10 orip inäianik, surwate mianik, karar sur oi Anut nuriäi.
Utianik, ak karauk sintore ämän näwäu kiro utomoi, wa tainoriäi. Kiro sintore ämän ak
tainorau wa kiro onok kesek: ak karauk roat pak onok eposek wa miäi. Ak karauk roat
akanun woiakati wa miäi. Ak karauk roat jekur wa kamwareäi. Ak kiro onok eposek
näwäu erekapu tainori rai, epar ak karauk onok eteinanak erek tainoraiei.
24 Ak amiaka utup roat! Ak keseria, kamkeris akan o ur opok naurnuk, ak kiro emeriai.
Utianik, opur kamel näwäu ak o ur orip nikateäi. Ak sintore ämän eteinanak tainoriäi,
utianik, ak sintore ämän näwäu wa tainoriäi.
25 Ei! Wopurut! Ak sintore ämän tamareäi roat, Parisi roat pak, ak sätäiäi roat! Keseria,
ak akan kap pak maro pak oi mekesupan an kosoriäi. Utianik, ak onok aru sosop miäi,
okon, akan woiaka uru ukun sosop rau, ak kiro wa kosoriäi.
26 Ak Parisi roat, ak amiaka utup! Ak amke akan kap wou uru ukun rau kiro kosoria,
ätäi kasikan enipsau opok kosorna, kiro ukun wäpik eposek saräi!
27 Ei! Wopurut! Ak sintore ämän tamareäi roat Parisi roat pak, ak epar sätäiäi roat! Ak
op up opok mer eposek amke muriäi senek, kiro mer roat akas apariai kiro eposek senes.
Utianik, up uru op nuka poomreanik, sou aru rau.
28 Kiro keseriäu senek akan onok nais kesekur, roasiret akas apwareanik, ‘ak roat
eposek’ äiäi. Utianik, akan woiaka uru ak onok aru senes mia, sät ämän areai.”

Jisas nukas owo onok aru sintore ämän tamareäi roat pak Parisi roat opok päi rai awarowon.
(Luk 11:47-51)

29 Jisas nukas ätäiar awarowon, “Ak sintore ämän tamareäi roat Parisi roat pak, ak
wopurut! Ak sätäiäi roat. Keseria, ak Anut nukan ämän roianik, areain roat akan up
opok patan eposek käi miäi. Ak roat akan woiaka epar moin, akan up opok mer eposek
amke mareäi.
30 Utianik, ak keser äiäi, ‘Ik iken asonokot pak meter erek raumun senek maro, ik kiro
roat wa akwarowom.’
31 Akan ämänisar aka ätäi amop marou, ak akan momonakat akas meter Anut nukan
ämän roianik, areain roat akwarona, meiein ak akan mokoit.
32 Keseria, akan momonakat akas keserin siar, ak nais keseriar karauk Anut nukan
ämän roianik, areai roat akwarona, meiäiei.
33 Ak män aru nukan mokoit! Anut nukas ep wa koseriäu opok kurwarnuk, ak owose
imine manaiei?
34 Is epar senes awarom, ak rowaiei, isas Anut nukan ämän roianik, areai roat pak
ämän tamareäi roat pak äsimwaroita, ak rai opok kowaiei. Akas karauk roat akwarona,
meiäiei. Karauk roat am äpäs opok äsäiware mona, meiäiei. Karauk roat akan tururiäi
owa mänkäsi owaraiei. Karauk roat akas emwarona, imine pote kar näu mena potona,
ätäi kiro pakan emwarona, kar näu mena potaiei. Ak keser keser ari rawaiei.
35 Keserianik, karauk roat akas meter roat woiaka epar moin akwarona, meiein, kiro
usu ak opok päi. Abel ko onok eposek miäwon ro wena, meiewon, keseriar pote Sekaraia,
ko Berekia nukan mokoi kir keserin. Ak Sekaraia Anut osap nuriäi ou näwäu pak jou miäi
patan kamuk opok wena, meiewon.
36 Is ak epar senes awarom. Kiro onok meter akan askanai akas keserin mesin ak
rusapaian roasiret ak kiro usu näwäu owaiei!”

Jisas ko Jerusalem mena aparmara, wouti mowon.
(Luk 13:34-35, 19:41-44)

37 Jisas nukas Jerusalem mena aparmara, äiewon, “O, Jerusalem, Jerusalem! Akas Anut
nukan ämän roianik, areain roat akwarona, meiein. Ak karauk roat ämän oi ariain roat
Anut nukas äsimwarowon, aiaukus akwarona, meiein. Is omre sosop, kakarau anak nukas
kon nakut saus kururware raiäu senek, isan ipias roasiret kamware rawaurimin. Utianik,
roasiret akas is ak kesewaraun wa utoiroin.
38 Ak rowe, Anut kon osap nuriäi ou ute manonuk, kiro ou erekapu aru saräi.

39 Is ak epar senes awarom, rusapai is manoita, ak is ätäi wa apairaiei, pote tawa, akasar
keser äiäiei, ‘Anut nukasar kiro ro sare mai, ko Näwäu nukan enip pakas kowai.’ ” *Buk*
Song 118:26

24

Jisas nukas Anut osap nuriäi ou näwäu enip tempel aru mai rai äiewon.

1 Jisas ko Anut osap nuriäi ou näwäu enip tempel owa rawonus, ute ne manaurnuk, kon
tamareäu roat akas koianik, aurin, “Na okoro ou jekur aparnam man.”
2 Kos ätäi keser awarowon, “Kiro itok, ak osap erekapu apari. Utianik, is ak epar senes
awarom, iwäi jaunakat akas koia, kiro ou erekapu aru maiei. Kiro ou moin aiauk erekapu
uräi naiei. Kar aiauk kon omoi wa rawai.”

Jisas nukas tawa usu sosop päi rai äiewon.
(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

3 Keserianik, Jisas ko Olivet omtapau opok pote tane raunuk raunuk, kon tamareäu
roat akarar ko siakup koianik, akas ko keser totorin, “Esepa kiro onok päi? Na ik aikota,
rowam, owo onok amke penuk, ik kiro omre äpu mam?”
4 Kos ätäi awarowon, “Ak sakau tai rawe. Karauk roat akas pemana, ak sät ämän
awaraiei. Ak kiro akan ämän wa rowau.
5 Karauk roat akas pemana, isan enim ateanik, keser äiäiei. ‘Is Krais is ak ätäi imwaraun
ro pem.’ Roat sosop akas kesek ämän roianik, epar äiäiei. Ak, isan tamareäim roat, ak kiro
roat akan ämän wa tainwarau.
6 Utianik, ak amke marai kowai ämän pak marai jejep pak siarakap kounuk, roumoi,
ak wa karkairau. Kiro onok epar amke päi. Utianik, wasarewaraun ses kiro kurte wa
pekeräi.
7 Kar omsau pakan roasiret akas siräianik, kar omsau pakan roasiret pak iwäi
muratäianik, weräiäiei. Karauk omsau opok mim päi. Karauk omsau opok roasiret sou
om rumukäu rawaiei.
8 Kiro onok erekapu päi kiro kon onok kesek, kar asir ko mokoi owaun amke tätäi näwäu
oiäu senek.
9 Keseriar, kiro ses opok ak isan tamareäimin roat akan iwäi jaunakat akas sakatware-
anik, usu näwäu aromoi, akwarona, meiäiei. Omnokou pakan roasiret erekapu akas
akanun kasiaka peanik, sauk maraiei. Ak isan tamareäimin roat, okon, ak roasiret akas
kesewaraiei.
10 Roasiret sosop akan woiaka epar moin, kiro ses opok akan woiaka epar moin utaiei.
Kesermana, aka aka akan jaunakat pak iwäi muratäianik, ak imwareanik, akan iwäi
jaunakat akan ipiakap maraiei.
11 Ak keserna keserna, Satan nukan ämän roianik, areäi roat akas peanik, roasiret sosop
sätwarona, ak akan ämän tainoraiei.
12 Ak kiro onok näwäu sarenuk, roasiret sosop akan jaunakat akanun woiakati miäin,
ak kiro onok eposek utaiei.
13 Utianik, inok ro isan sarau wa utai, ko orip orip sakau me rawai tawa wasarewaraun
ses opok, Anut nukas ko ätäi imäiai.
14 Roasiret akas Anut nukan Ämän Eposek omsau erekapu roasiret awarona, roasiret
ak kiro ämän äpu momoi, roi rauna rauna, epar kiro wasarewaraun ses kowai.”

Kar osap aru senes päi.
(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

15 Jisas nukas ätäi äiewon, “Ak kar osap aru senes kiro meter Anut nukan ämän roianik,
areawon ro Daniel nukas arewon päi aparaiei. *Daniel 9:27*
Kiro osap aru senes peanik, Anut nukan omoi näu eposek opok pe tai rawai. (Ak kiro
ämän ninarein raroi, jekur ronkatäiei.)
16 Kiro ses opok roasiret ak Judia provins opok rai ak omtorou opok imine tonaiei.
17 Kar ro ko ou oik rawai, ko neanik, kon osap owa rau wa tone owai. Ko kurte erar imine
manai.
18 Kar ro woia sarau me rawai, ko kon mer eposek owa rau koi wa owai.
19 Kiro ses opok, asiret ak amaiwo orip pak asiret mokoit apur jerai orip, ak wopuräiei.
20 Ak Anut auraiei, ‘Om nai ses opok ra, iken sumaun omre opok, kiro osap aru kowai wa
iminäiei.’
21 Ak kiro usu näwäu meter wa oiäin. Omnokou awau pewon ses opokas koi rusapai rau,
tawa nais kesek usu ätäi wa päi.

22 Utianik, Anut nukas omre rumukäu kurte katu sarewon, owon, ko kiro onok keserau
wa maro, roasiret sosop wa rawoi. Ko karauk roasiret imwaraun sarware mowon, okon,
kiro onok kurte keserwon.
23 Kar ros pemara, keser awarai, 'Krais okoro pe rau!' ra, 'Ko enro rau!' rai, awaronuk,
ak kon ämän roianik, woiaka epar wa mau.
24 Karauk roat akas pemana, sätäianik, keser äiäiei, 'Is Krais.' Karauk roat akas äiäiei,
'Is Anut nukan ämän roianik, areäim ro.' Keseria, ak kurur näunäu pak karauk sarau atap
atap maiei. Ak karauk roasiret Anut nukas nukan sare marowon, sätwaraurmana, akan
amiakap kiro onok keseraiei. Sätwarona, ak Anut nukan roasiret akan onok tainorianik,
ak Anut nukan onok utaun rai keseraiei. Utianik, akas kiro onok kesewaraun senek wa.
25 Is ak kiro ämän awaromin jekur rowe. Owo onok tawa päun rau pak rusapai pak is
ak awarom.
26 Keseria, karauk roat akas pemana, keser awaraiei, 'Ro Nukan Mokoi ko ro wäpik
mena koi rau.' Keser awarona, ak wa pote aparau. Kiro roat akas ätäi awaraiei, 'Ko
kowon enro owa ämäi rau.' Keser awarona rai, ak akan ämän roianik, woiaka epar wa
mau.
27 Ro Nukan Mokoi kowaun ses kurte päi, san peäu pakas ermänirmara, nopte san neäu
opok nopteäu senek keseriar kowai.
28 Opur meieanik, poomre rawai kiro opok, epsimai sosop kiro opur pomou jaun pote
tururaiei."

Ro Nukan Mokoi ätäi kowai.
(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

29 Jisas nukas ätäiar äiewon, "Kiro usu näwäu senes erekapu pe manonuk, san ko pututu
senek saräi, keir ko merek wa kuräi, pai omar opokas atere kowaiei. Keserna, omar oikan
osap sakau rain erekapu ritratorai. *Aisaia 13:10*
30 Kiro onok kesernuk rai, kar osap omar oikas kounuk, ak äpu maiei kiro Ro Nukan
Mokoi kowai. Roasiret omnokou opok rai ak imine wai rauna rauna, Ro Nukan Mokoi
omar oik iou pakas sakau näwäu orip arou pakas kounuk, aparaiei. *Daniel 7:13*
31 Keseria, kos kar Anut nukan sarau eitek aurnuk, parau urwenuk, jejep näwäu saräi.
Kos karauk Anut nukan sarau eitek äsimwaronuk, omsau erekapu poteanik, Anut nukas
kon roasiret sare marowon, imware koi turware maiei." *Kisim Bek 19:16*

Suwaro käienuk, ak äpu miäi san tawaun ses pera.
(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

32 Jisas nukas ätäi awarowon, "Am suwaro nukas ak san tawaun onok ätär marai.
Keseria, suwaro erekapu käianik, am käwäu awau ätäi tu penuk rai, ak kiro äpu maiei,
kiro san näwäu päun ses.
33 Kiro senek tawa kiro onok atap atap penuk, ak äpu maiei, Ro Nukan Mokoi kowaun
ses katu sare rau.
34 Is epar senes awarom, okoro roasiret rusapai rai ak wa meiäiei opok kiro onok keser
päi ak aparaiei.
35 Omar omnokou pak rau kiro erekapu wasaräieir. Utianik, isan ämän wa wasaräi,
orip orip rawai."

Ro Nukan Mokoi kowaun omre kar ros wa äpu mai.
(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

36 Jisas nukas ätäi äiewon, "Kar ros Ro Nukan Mokoi kowaun omre wa äpu mai. Anut
nukan sarau eitek nais ak äpu wa. [Kon mokoi nuka nais ko äpu wa.] Isan moni nuka
karar ko kiro omre äpu.
37 Meter Noa rawon ses opok roasiret akas akan onok atap atap keser rain senek Ro
Nukan Mokoi ätäi kowai ses opok roasiret kir keser rawaiei.
38 Joi näwäu päu wa opok roasiret ak o je rai, an je rai, ro asir oi rai, ak keser rauna
rauna, Noa ko ous uru tonowon. *Stat 7:7*
39 Utianik, ak kiro onok päun ronkatäu wa. Keseria, joi näwäu peanik, kiro roasiret
erekapu ämäi marowon. Kiro onok keserin senek ak keserna keserna, Ro Nukan Mokoi
ätäi kowai.
40 Kiro ses opok, ro oirori au woia sarau me rawaieir opok sarau eitek akas koi kar ro
imäianik, kar ro ute manaiei.
41 Asir oirori au ma rei rawaieir opok, kar asir koi imäianik, kar asir ute manaiei.
42 Kesek okon, ak awau tai rawe. Owon, ak akan Näwäu nukan kowaun omre ak äpu
wa.

43 Utianik, kar ou atak ro kos kar päu ro owo ses pututu pe kon ou uraianik, owa tonaun
äpu momara, ko wa ninai, ko awau tai raiäu. Ko kiro ro inikernuk, kon owa wa uräi tonai.
44 Ak nais keseriar orip orip jekur kame rawe. Owon? Ro Nukan Mokoi ko sareper
kowai, kon kowaun omre ak äpu wa."

Sarau roat aru pak eposek pak akan totok ämän.
(Luk 12:41-48)

45 Jisas nukas ätäi awarowon, "Inok sarau ro ko ronkat eposek orip ämän tainoriäu?
Kiro ro karar kon kameäu ros sare monuk, kos karauk sarau roasiret kamwareanik, akan
o are rawai.
46 Kiro sarau ro ko keserai, kon kameäu ro kounuk, ko nepipirai.
47 Is epar senes awarom, kiro sarau ro ko kon ro näwäus kon osap erekapu kamäun sare
murai.
48 Utianik, kar sarau ro ko ronkat eposek wa, ko keser ronkatäi, 'Isan kamoireäu ro ko
kurte kowau utou.'
49 Kesermara, kos karauk sarau jaukut, akwaromara, ko an sakau jemara, rauk käi
rawai.
50-51 Ko kesernuk kesernuk, kon kameäu ro sareper koumara, mänkäsir oianik, emer-
nuk, sätäiäi roat pak pote raianik, aukpanak kartitirmara, wai rawai."

25

Asir 10 orip akan totok ämän.

1 Jisas nukas ätäi awarowon, "Anut nukas roasiret kamwaraun omre päi kiro kon onok
kesek. Asiret makun 10 orip akas akan lam oianik, kar ro asir awau owon ak pote apu
pakan tararmoi, imäiäun potoin.
2 Kiro asiret makun 10 orip karaima 5 orip ak akan ronkat eposek wa, karaima 5 orip
akan ronkat eposek orip.
3 Kiro asiret ronkat eposek wäpik akas akan lam oi koin, utianik, ak an sosparar owau
wa.
4 Utianik, asiret ronkat eposek orip akas akan lam pakan an botol orip ok pewon oiar
koin.
5 Kiro asir owon ro ko kurte kowau wa. Kesernuk, kiro asiret 10 orip ak amoswaronuk,
ninoin.
6 Ak ninona ninona, pututu kar ros keser ur wewon, 'Asir awau owon ro ki kou! Ak apu
opok pote tararnai, imäi kowe!'
7 Asiret 10 orip ak kiro ur roumana, siräianik, akan lam jekurin.
8 Keseria, kiro asiret 5 orip ak ronkat eposek wäpik akas jaunakat ronkat eposek orip
awaroin, 'Ik akan lam pakan an mikou rawai ik äräiene mukowe. Iken lam an wäpik,
okon, koserauru.'
9 Utianik, kiro asiret ronkat eposek orip akas ätäi keser awaroin, 'Wa, iken an okoro ak
pak itok wa mai, iken lam pakan karar rau. Ak awau stua pakan atapur pote, kau mowe.'
10 Keserianik, kiro asiret ronkat eposek orip wa, ak stua opok an kau maun manona
manona, asir owon ro kowon. Asiret ronkat eposek orip ak ko kounuk, aparia, ko pak o
jaun owa erek tonoin. Keserna, im pene moin.
11 Keserna, kiro asiret 5 orip ronkat eposek wäpik ak ätäi koia, keser äiein, 'Näwäu,
Näwäu, na ik im tue muk.' "
12 Aurna, kiro ros ätäi keser awarowon, "Epar senes, utianik, is ak äpu wa."
13 Keseria, Jisas kiro totok ämän aware kureanik, ko roasiret ätäi keser awarowon, "Ro
Nukan Mokoi ko kowaun omre ak äpu wa, okon, ak awau tai rawe."

Sarau roat 3 orip akan totok ämän.
(Luk 19:11-27)

14 Anut nukas roasiret kamwaraun omre päi kiro kon onok kesek. Kar ro kon ou ute ko
kar mena atapuk manaurmara, kon sarau roat awaronuk, ak kouna, kon osap erekapu
akan ipiakap marowon.
15 Ko akan onok aparianik, aiauk atap atap keseriar arowon. Ko kar ro aiauk 5,000 orip
nuruwon, kar ro ko 2,000 orip nuruwon, kar ro ko 1,000 orip nuruwon. Kesermara, ko
utware manowon.
16 Kesermoi, ko manonuk manonuk, kiro ro ko aiauk 5,000 orip owon ko kiro aiaukus
sarau momara, ätäi kar 5,000 kiro sarau pakan owon.
17 Kar ro ko keseriar aiauk 2,000 orip owon ko nais sarau momara, ätäi kar 2,000 owon.

18 Utianik, kar ro ko aiauk 1,000 orip owon, ko kiro aiauk up tueanik, up uru ämäi
monuk, rawon.
19 Omre sosop manonuk, kiro kamwareäu ro kon sarau roat aiauk arowon, kiro aiaukun
ämän jekuraun ätäi kowon.
20 Kiro sarau ro ko aiauk 5,000 owon ko siakup pemara, keser auruwon, “Näwäu, meter
na is aiauk 5,000 iromon, is kiro aiaukus sarau momoi, ätäi kar 5,000 oimin. Okoro apar!”
21 Kesernuk, kon kameäu ros ätäi keser auruwon, “Na sarau ro eposek. Na sarau eteinak
jekur kamemon, okon, is na sarau näwäu opok musoita, na sarau kamäm. Keseria, na is
pak pea, nepipir rawam.”
22 Kesernuk, kar sarau ro ko aiauk 2,000 owon, ko nais pemara, keser auruwon, “Näwäu,
nas is aiauk 2,000 iromon. Na okoro apar. Is ätäi sarau mianik, kar 2,000 oimin.”
23 Kesernuk, kiro kamwareäu ros auruwon, “Na sarau ro eposek. Na sarau eteinak
jekur kamemon, okon, is na sarau näwäu opok musoita, na sarau kamäm. Keseria, na is
pak pea, nepipir rawam.”
24 Kesernuk, kar sarau ro aiauk 1,000 owon ro ko nais pemara, keser auruwon, “Näwäu,
is äpu na kurte kasat peäu ro. Keseria, kar ros kon woia o uku weäwon, na kiro pakan o
siräi oiäum. Na kar ros kon woia o uku kureäwon, na kiro pakan o jare oiäum.
25 Keseria, is iminemoi, nan aiauk 1,000 iromon, is kiro aiauk oi pote omnokou uru up
tue momin. Nan aiauk okoro apar.”
26 Keser aurnuk, kon kameäu ros kiro sarau ro keser auruwon, “Na sarau ro aru! Na ro
wäskupu senes. Kar ros kon woia o uku weäwon, is kon o siräi oiäim ra?
27 Keseria, na isan aiauk benk opok murau owon utomon. Is ätäi keser koita, kiro aiauk
pak karauk aiauk pak owam.”
28 Keser aurmoi, kos karauk sarau roat awarowon, “Ak ko pakan aiauk 1,000 senri
oianik, 10,000 orip ro nuraiei.”
29 Kos ätäi awarowon, “Is epar senes awarom, inok ro ko osap sosop orip, ko sarau
miäu, kiro ro ko Anut nukas karauk osap sosop senes nurai. Keseria, kiro ro osap sosop
orip saräiei. Utianik, inok ro ko osap eteinak orip sarau wa miäu, kon osap erekapu senri
owam.
30 Kiro wäskupu ro aru, ak ko imäinai, kaik känkurena, pututu ne rawaura. Ko roat
waianik, aiakpanak kartitir rai pak erek rawaiei.”

Ro Nukan Mokoi ätäi koianik, roasiret erekapu wasarewarai.

31 “Kiro ses opok Ro Nukan Mokoi ko kamwareäu ro näwäu king senek, ko kounuk, Anut
nukan sarau eitek pak erek kowaiei. Keserianik, ko kon patan opok taneanik, roasiret
wasarewarai.
32 Omnokoupaian roasiret omsau sau rai, ak erekapu ko siakup kouna, kos karauk
roasiret karaima inäi marea, karauk roasiret karaima inäi marai. Roat akas sipsip meme
ori kamwareanik, inäi mareäi senek, sipsip karaima inäi mareanik, meme karaima inäi
mareäi senek keserai.
33 Kos roasiret woiaka epar moin ak kon ipou näu kaimas marai, karauk roasiret ak
woiaka epar mau wa ko ak ipou saunan kaima marai.
34 Keseria, kamwareäu ro näwäu king nukas keser awarai, “Roasiret isan ipi näu kaima
rai, ak isan Monias sare marowon. Meter omnokou päu wa opok, isan Monias nukan
kamwareäu mena akan sare marowon, ak owaiei.”
35 Kos keser awarai, ‘Is sou raimin, akas is o irona, jemin. Is an pätirwon, akas is an
irona, jemin. Is kar menan ro senek koimin, akas akan owa imäiri tonoin.
36 Is omjo wäpik, erar raimin, akas omjo irona, takemin. Is sip raimin, akas koi
kamoiroin. Is karapus owa raimin, akas pote apairoin.’
37 Kos keser awaronuk, roat eposek akas ätäi ko keser auraiei, ‘Näwäu, esepa na sou
raumon, ik na o isomun? Esepa na an pätisonuk, ik na an isomun?
38 Ik owo ses opok na kar menan ro senek apaisianik, iken owa imäisi potomun? Esepa
ik na omjo wäpik raumon apaisianik, omjo isomun?
39 Na owo ses opok sip raumon ra karapus owa raumon, ik pote apaisomun?’
40 Ak keser aurna, kiro kamwareäu ro näwäu king nukas ätäi awarai, ‘Ak epar senes
awarom, ak isan kar ro kon enip näwäu wa, ak ko sarein, kiro ro karar sarau wa, ak kiro
is sareiroin.’
41 Keserianik, kos kiro roasiret kon ipou saunan kaima rain, keser awarai, ‘Ak euruwe,
Anut nukan amuk opok ak ämän näwäu orip. Ak ep wa koseriäu opok pote. Kiro ep isan
monias Satan kon sarau eitek pak erek sare marowon kiro opok ak erek ne rawaiei.
42 Kiro owon, is meter sou iworowon ak is o irau wa, is an pätirwon, ak is an irau wa.

43 Is kar menan ro senek koimin, akas akan owa imäiri potau wa. Utianik, is omjo wäpik
raimin, akas kar omjo irau wa. Is sip orip raimin akas kamoire rawau wa. Is karapus owa
raimin ak is pote apairau wa.'
44 Keser awaronuk, akas ko ätäi auraiei, 'Näwäu, na esepa sou raumon ik apaisomun,
na esepa an pätison, na esepa na kar menan ro senek koumon, na esepa na omjo wäpik
raumon, na esepa sip orip raumon, na esepa karapus owa pote raumon, ik na sareisau
wa?'
45 Kiro kamwareäu ro näwäu king nukas ätäi ak keser awarai, 'Is ak epar senes awarom,
ak isan kar ro kon enip näwäu wa, ak ko saräu wa, kiro ak is saroirau wa.'
46 Keseria, kiro roasiret ak ep näwäu wa koseriäu opok ne rawaiei, utianik, roasiret
eposek ak karar epar orip orip awau rawaiei."

26

Roat näunäu akas Jisas wena, meiäun ronkat oin.

1 Jisas nukas kiro ämän aware kurea, kiro omre opokar kon tamareäu roat awarowon,
2 "Ak äpu sumaun omre kon enip Pasowa omre oirori manonuk, kiro omre päi. Ro
Nukan Mokoi kiro ses opok kon iwäi jaukut akas aru murianik, am äpäs opok äsäi maiei."
3 Kiro ses opokar karauk Anut kamuk raiäi roat näunäu pak, mena kameäi roat näunäu
pak akas Anut kamuk raiäi roat akan kamwareäu ro näwäu, kon enip Kaiapas nukan owa
pote tururin.
4 Keseria, ak Jisas sakau ateanik, wena, meiäun ämän ämäi ämäi atoin.
5 Utianik, ak äiein, "Ik ko kiro sumaun omre opok wa wäu, roasiret akas siräianik, akas
ik pak näwäu weräiäiei."

Kar asires uer sou eposek orip oianik, Jisas nukan tapau opok kourwon.
(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

6 Betani mena kar ro, kon enip Saimon, meter ko sip repros orip raiäwon, Jisas tone kon
owa rawon.
7 Keseria, ko owa tanea, o jenuk jenuk, kar sarau asires botol eposek uer sou eposek
orip oi peanik, Jisas nukan tapau opok kourwon. Kiro asir meter aiauk näwäus kiro uer
kau mowon.
8 Jisas nukan tamareäu roat akas kiro onok aparianik, kasiak penuk, keser äiein, "Owon
kiro asires uer sou eposek orip erar kouru?
9 Ik kiro uer karauk roat arota, kau mona, kiro pakan aiauk näwäu oianik, saruku
roasiret araun itok."
10 Keserna, Jisas ko akan ronkat äpu momara, kos keser awarowon, "Owon ak kiro asir
wousarianik, usu nuri? Ko kiro onok eposek senes is opok keseru.
11 Saruku roasiret ak pak orip orip rawaiei. Utianik, is ak pak orip orip ekep wa rawam.
12 Kiro asir ko uer sou eposek orip isan enimsau opok kourwon, kiro is meieita, up
kureiraun enimsau wäräu jekuri mou.
13 Is ak epar senes awarom, roat akas okoro Anut nukan Ämän Eposek omnokou
erekapu roasiret aware arianik, kiro onok okoro asires keserwon kiro nais awaraiei.
Keseria, roasiret ak konun ronkatäiei."

Judas nukas Jisas roat näunäu ipiakap maun paip mianik, ojap owon.
(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

14-15 Jisas nukan tamareäu roat 12 orip pakan kar ro, kon enip Judas Iskariot, ko Anut
kamuk raiäi roat näunäu siarakap potomara, kos keser totwarowon, "Is Jisas akan ipiaka
opok maroita, akas is owo osap iraiei?" Kesernuk, akas aiauk 30 orip ninareanik, ko
nurin.
16 Kiro ses Judas ko Jisas kon iwäi jaukut ipiakap maun apu itane rawon.

Jisas kon tamareäu roat pak Pasowa omre opok o jein.
(Mak 14:12-21; Luk 22:7-14, 21-23; Jon 13:21-30)

17 Bret jis wäpik amke jeäin omre karar amke penuk, Jisas nukan tamareäu roat akas
ko keser totorin, "Ik nan Pasowa omre opok o jaun omoi erapok jekur musau?"
18 Keserna, kos kon tamareäu roat keser awarowon, "Ak Jerusalem näu mena tonoinai,
kiro opok kiro ro keser aurwe. 'Iken Näwäus, keser aikowon, "Isan utware manaun omre
siarap ki peu, okon, is isan tamareäim roat pak Pasowa omre opok nan owa koi o jam."
' "
19 Kesernuk, Jisas nukas kon tamareäu roat kiro ämän awarowon siar, ak pote, Pasowa
omre opok o jaun omoi jekur moin.
20 Iukärir sarenuk, Jisas kon tamareäu roat pak kiro owa o jaun tanein.

21 Ak taneanik, o je je rai, kos keser awarowon, “Is ak epar senes awarom, kar ro ak
kamuk rau kos is isan iwäi jaiat akan ipiakap murai.”
22 Ko keser äienuk, akan woiaka usu sarein. Ak karar karar akas ko keser totorin,
“Näwäu, na is mesin äiem ra? Is wa ra?”
23 Jisas nukas ätäi awarowon, “Kiro ro ko is ori erek maro karar opok kon bret ur opok
mianik, oura, kos is isan iwäi jaiat akan ipiakap murai.
24 Anut nukan ämänis äiewon siar, Ro Nukan Mokoi manai, utianik, kiro ros kon iwäi
jaukut akan ipiakap marowon, kiro ro ko wopur. Kiro ro anakus an jowon ses opok
meiewon maro, kiro usu eteinak. Keserau wa, okon, tawa omar oik ko usu näwäu senes
owai.”
25 Kiro ro Jisas kon iwäi jaukut ipiakap maraun ro, Judas kos keser äiewon, “Tamareäum
ro, epar isas na keseisam ra?” Keser aurnuk, Jisas nukas ätäi auruwon, “Io, nakasar ki
äiem.”

Jisas nukas bret wain an pak kon tamareäu roat arowon.
(Mak 14:22-26; Luk 22:14-20; 1 Korin 11:23-25)

26 Jisas kon tamareäu roat pak tane o je je rai, ko bret oumoi, Anut ‘pere’ aurmara, ipous
pärärianik, kon tamareäu roat aromara, äiewon, “Ak oinai, jeie. Okoro isan enimsau.”
27 Keseria, ko ätäi wain an kap orip oumoi, Anut aurmara, kon tamareäu roat aromara,
awarowon, “Ak erekapu okoro kap pakan an jeie.
28 Okoro isan karian, Anut nukas kiro karianas ak pak paip [awau] mou. Isan karian
kournuk, kis roasiret sosop akan onok aru jäkäi marai.
29 Is ak epar senes awarom, is ätäi okoro wain nemauk pakan an wa jam, pote is kar
wain an awau kiro isan Monian kamwaraun mena ak pak ätäi jam.”
30 Kesermana, ak kar sir wemoi, kasik neanik, Olivet omtapau opok potoin.

Jisas nukas Pita keser auruwon, “Nas roasiret is mesin awaram, ‘Is ko äpu wa.’ ”
(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

31 Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, “Rurisa okoro pututu kar onok is opok
penuk, ak aparianik, ak is utoirea, imine manaiei. Anut nukan ämänis keser äieu. ‘Kiro
sipsip kameäu ro isas weita, sipsip raut ak imine atap atap manoutaiei.’ *Sekaraia 13:7*
32 Kiro keserna, is meieanik, ätäi siräianik, amke Galili provins opok potoita, ak tainori
potaiei.”
33 Pita nukas Jisas ätäi auruwon, “Onok aru na opok penuk, aparianik, ak erekapu na
utoisi manaiei. Is karar na wa utoisam.”
34 Jisas nukas ätäi keser auruwon, “Is na epar senes aisom, rusapai pututu kakarau ur
wäu wa opok nas isan enim ämäi momata, ‘Is ko äpu wa’ rai 3 orip äiäm.”
35 Pita nukas ätäi auruwon, “Epar senes, is kesek ämän wa äiäm. Utianik, is na pak erek
meiäm.” Kesernuk, karauk tamareäu roat akas nais keseriar aurin.

Jisas ko Getsemani woia pote Anut auri rawon.
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

36 Jisas kon tamareäu roat pak kar om enip Getsemani poteanik, keser awarowon, “Ak
okoro opok tane rauna, is enro opok Anut aurau potom.”
37 Kos Pita pak Sebedi nukan mokoit ori pak imware manowon. Kon wou aru senes
monuk, ko nepipirau wa.
38 Jisas nukas kiro roat 3 orip awarowon, “Isan woi usuäu senes monuk, waiauk
patirnuk, meiäurim. Ak is pak okoro opok awau tai rawe.”
39 Ko kiro omoi utomara, nukararnak pote ämäi raia, ko wou kumase nini rai, Anut
keser auruwon. “O Moni, nas is opiapan usu oi kuräm kiro itok. Utianik, na isan ronkat
wa tainorau, na nakan ronkat karar tainor.”
40 Keseria, ko kon tamareäu roat 3 orip ak nini rain opok pe apwareanik, rurawarowon.
Ko Pita auruwon, “Ak is kamoireanik, tai rawau owon utoi?
41 Ak wa ninau, awau tai raianik, Anut aurwe. Keseraiei, Satan nukas wa ate apwarai.
Is äpu ak onok eposek keserauriäi, utianik, akan enmaksau sakau wa.”
42 Keseria, ko ätäiar Anut auraun potea, Anut keser auruwon, “O Moni, is okoro meiäun
kap nas wa oi kureta, is kiro jeita rai, itok nan onokur tainor.”
43 Ko ätäi pe kon tamareäu roat ak ätäiar keseriar nini rain apwarwon. Ak amos
atomaronuk, awau tai rawau senek wa.
44 Keseria, ko ätäi utware Anut auraun manowon. Ko amke Anut auruwon siar kiro
ämänir ätäi mane auruwon.

45 Utianik, ko ätäi pemara, kon tamareäu roat nini rain apwareanik, rurawaria, keser
awarowon, “Ak ninianik, sume rai ra? Ak rowe! Ro Nukan Mokoi sakateanik, roat onok
aru miäi akan ipiaka opok maun ses kou.
46 Aparwe! Enro ros is isan iwäi jaiat ipiaka opok muraun ki kou. Ak sirauwe! Ik pote
ko tararau manau.”

Judas nukas Jisas kon iwäi jaukut akan ipiakap mowon.
(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

47 Jisas nukas kon tamareäu roat kiro ämän awaronuk awaronukar, kon tamareäu roat
12 orip pakan kar kon enip Judas nukas ko siakup kowon. Menan roat näunäu pak, Anut
kamuk raiäi roat näunäu pak akas roat sosop Jisas sakau ataun äsimwarona, Judas tainori
potoin. Ak weräiäin siräp pak utupauk pak ate koin.
48 Judas nukas meter kiro roat keser awarowon, “Is kiro ro pote oktokorita, ak äpu maiei
kiro ro karar ak sakataiei.”
49 Keseria, Judas ko kurte Jisas siakup potomara, keser auruwon, “Pere, tamukiäu ro!”
aurianik, oktokoruwon.
50 Kesernuk, Jisas nukas ätäi auruwon, “Jai, na owosäun koumon rai na kurte keser.”
Ko keser äienuk, kiro roat akas kurte pemana, Jisas sakau atoin.
51 Keserna, kar ro Jisas pak rawonus, kos kon siräp rumukäu oumara, Anut kamuk raiäi
roat akan kamwareäi ro näwäu nukan sarau ro wem raiar kon rauk käu patir kurewon.
52 Kesernuk, Jisas nukas kiro ro auruwon, “Nan siräp oinam, ätäi kon jowa joke mo.
Roat ak siräpis weräiäin ak siräpis akwarona, meiäiei.
53 Utianik, na äpu wa ra? Is isan Moni aurita, kos is sareirianik, kon sarau eitek sosop
omsau 12 orip akan marai roat senek itimwaraiei kiro äsimwaraun itok.
54 Utianik, isan Monias sareirnuk rai, kon ämän buk opok rau kiro epar wa päi. Okon,
kiro onok nukasar is opok päun äiewon päura.”
55 Keseria, Jisas nukas kon iwäi jaukut awarowon, “Ak weräiäun utupauk pak siräp pak
oianik, is päu ro senek sakatoirianik, iworaun koi ra? Is omre orip orip Anut osap nuriäi
ou näwäu owa roasiret tamareäimin, ak kiro opok sakatoirau utiäin.
56 Utianik, ak kiro onok keserna, Anut nukan ämän roianik, areai roat akas kon ämän
jer we moin kiro epar pewon.” Keserna, kiro ses opok kon tamareäu roat erekapu imine
manoin.

Jisas ko roat näunäu amiakap wena, meiäun rai ate aparin.
(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

57 Kiro roat akas Jisas sakau ateanik, Anut kamuk raiäu ro näwäu senes kon enip
Kaiapas nukan owa imäi potoin. Kiro opok sintore ämän tamareäi roat pak menan roat
näunäu pak erek turur rain.
58 Kiro roat akas Kaiapas nukan owa Jisas imäi tonona, Pita ko potonar, ämäi ämäi
keres keres potowon. Keserna, Pita tonea, kiro opok om kameäi roat pak taneanik, Jisas
owoseanik, ätäi imäi nona, aparam rai rawon.
59 Anut kamuk raiäi roat näunäu pak karauk Juda roat näunäu pak akas karauk sät ämän
Jisas opokup momana, owose wena, meiäun rai keserin.
60 Roat sosop peanik, ko opokup sät ämän moin. Utianik, ak kon onok wasare aparin,
ko kar onok aru mau wa. Roat sosop ämän mona, kar ro oirorоr pe tai rairin.
61 Awas keser äieirin, “Kiro ros keser äiewon, ‘Is kiro Anut osap nuriäi ou näwäu
uräianik, omre 3 orip ätäi mam,’ kos keser äiewon.”
62 Keserna, Anut kamuk raiäu ro näwäu senes, Kaiapas nukas akan amiakap tai
raumara, ätäi Jisas keser totorwon, “Na owon kiro roat akan ämän aisoin ätäi awarau
utom? Na owosemon, okon, na enmatap ämän miäi.”
63 Utianik, Jisas ko aräu wa.
Okon, Kaiapas nukas ätäiar auruwon, “Na Anut, ko orip orip awau raiäu, nukan enip
atea, nan ämän sakau momoi, na ik aik, na Krais, Anut nukan Mokoi ra, wa?”
64 Keser aurnuk, Jisas nukas ätäi auruwon, “Io, naka äiem senek. Is ak erekapu epar
senes awarom, kiro ses opok, Ro Nukan Mokoi ko Anut, ko sakau näwäu orip nukan ipou
näu kaima taneanik, omar oik iou pakas ätäi kowai, aparaiei.” *Buk Song 110:1; Daniel*
7:13
65 Kaiapas ko kiro ämän roumara, nukan omjo kiräianik, keser äiewon, “Kiro ro ko Anut
jeje ämän auru! Ik owon karauk roat awarota, koi kon enip opok karauk ämän maiei? Ko
Anut jeje ämän auruwon, ak roin.
66 Karo, akan ronkat ko owosäiei?” Akas ätäi äiein, “Ko ämän orip, okon, wena, meiäi.”
67 Kesermana, akas Jisas opokup sinok kurea, ipiakas wein. Karauk roat akas sipou
purianik,

68 akas ko aurin, “Na Krais, na ämän roianik, areäumon ro rai, na ik aik, karo, inos na iwosou?”

Pita nukas ‘Is Jisas äpu wa’ äiewon.
(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

69 Pita ko Anut kamuk raiäi roat akan kamwareäu ro näwäu, Kaiapas nukan ou kiro kasakupai tane raunuk, kar sarau asires pemara, auruwon. “Na Galili provins pakan ro, Jisas nukan jauk.”
70 Keser aurnuk, Pita nukas kiro roat amiakap Jisas nukan enip ämäi mianik, äiewon, “Na kiro ämän äiem kiro kon onoktapau is äpu wa.”
71 Keseria, ko ätäi ou rorokpai tai raunuk, kar sarau asires pemara, roasiret awarowon, “Okoro ro nais ko Nasaret menan, Jisas pak ariäu ro.”
72 Kesernuk, Pita nukas ipou oik mianik, ätäi äiewon, “Epar senes, is kiro ro äpu wa.”
73 Rai rai, karauk roat atapuk rainus, Pita siakup pemoi, keser aurin, “Epar senes, na Jisas nukan tamusiäu ro kar. Nan arem pätunas na amop musou.”
74 Utianik, Pita nukas ipou kämioik momara, ätäiar äiewon, “Epar senes, is ak awarom! Is sät ämän mam kar usu is opok päi. Is kiro ro äpu wa!”
Ko keser äienuk äienukar, kakarau ur wewon.
75 Kesernuk, Pita ko Jisas nukas ämän meter auruwon, ätäi ronkatewon. “Kakarau ur wäu wa opok, na isan enim ämäi momata, ‘is ko äpu wa’ rai 3 orip äiäm.” Keseria, Pita ko kasik neanik, näwäu waiewon.

27

Jisas ko Pontias-Pailot siakup imäi potoin.

1 Om teinenuk, tapera, Anut kamuk raiäi roat näunäu pak karauk menan roat näunäu pak, akas Jisas wena, meiäun ämän atoin.
2 Keseria, ko muris ipou parar mia, Rom akan kamwareäu ro Pailot ipokup maun imäi potoin.

Judas pomur oianik, meiewon.
(Aposel 1:18-19)

3 Judas ko Jisas kon iwäi jaukut ipiakap marowon ro Pailot nukas Jisas wenuk, meiäun aparianik, ko ätäi Jisas nukanun wouti momara, ätäi pote Anut kamuk raiäi roat näunäu pak karauk roat näunäu pak ko kiro aiauk 30 orip owon ätäi araun potowon.
4 Ko pote, kiro roat awarowon, “Is onok aru momin kiro ro ko kar onok aru mau wa, isas kon iwäi jaukut ipiakap momin, okon, ko wena, meiäuru.” Akas ätäi aurin, “Kiro onok ikes kesermun ra? Nakasar kesermon apar!”
5 Keser aurna, Judas ko kiro aiauk Anut osap nuriäi ou näwäu owa känkurea, ute pote nukasar pomur oumara, meiewon.
6 Anut kamuk raiäi roat näunäu akas kiro aiauk oianik, äiein, “Kiro ojap momun aiauk, kiro iken sintore ämänis äiewon, kiro ukun orip, okon, ik Anut osap nuriäi ou näwäu pakan aiauk pak wa turur mau.”
7 Ak kiro aiauk oumoi, mis ate miäi roat akan kar omnokou kau mianik, kar menan roasiret meiena, kiro opok up tuewaraiei.
8 Keserianik, kiro om enip ‘Karian omnokou’ äiäi. Kiro omnokou rusapai nais enip atorai.
9-10 Meter Anut nukan ämän roianik, areawon ro Jeremaia nukas kiro ämän arewon kiro epar peu. ‘Akas kiro aiauk 30 orip Israel roasiret akas kiro ojap moin aiauk oianik, kiro mis ate miäin roat akan omnokou kau moin. Kiro Anut nukas is airowon siar.’ *Sekaraia 11:12-13*

Pailot nukas Jisas totorwon.
(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jon 18:33-38)

11 Jisas Pailot nukan amuk opok tai mona, Pailot nukas totorwon. “Na Juda roasiret akan kamwareäum ro näwäu king ra?” Jisas nukas ätäi auruwon, “Io, naka äiem senek.”
12 Utianik, Anut kamuk raiäi roat näunäu pak karauk menan roat näunäu pak, akas Jisas enip opok ämän sätäuna, kos ätäi kar ämän awarau wa.
13 Keserna, Pailot nukas auruwon, “Utianik, kiro ämän nan enmatap moi, na rowau wa ra?”
14 Keser aurnuk, Jisas nukas kar ämän eteinak ätäi aurau wa. Kesernuk, Pailot ko ronkat sosop owon.

Pailot nukas Jisas wena, meiäun awarowon.
(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jon 18:38–19:16)

15 Akan sumaun omre enip Pasowa opok, Rom akan kamwareäu ro näwäu king nukas
woisan karar karar kiro omre opok kar ro karapus owa raiäu utonuk, maneäu. Roasiret
akasar koi tururianik, kar ro utona, manaun aurna, kos kiro ro utonuk, maneäu.
16 Kiro ses opok kar ro kon enip Bar-Abas kon enip jou aru orip ko karapus owa raiäu.
17 Keseria, roasiret koi tururna, Pailot nukas awarowon. “Akan ronkat is inok ro utoita,
ko manai? Bar-Abas ra, Jisas ko Krais äiäi ra?”
18 Pailot ko äpu Juda roasiret ak Jisas nukan onok eposek mesin kasiak peäi, okon, ak
ko siakup imäi koin.
19 Keserna, Pailot ko ämän wasarewareäu sia opok tane raunuk, kon waus kar ämän
sur murumara, auruwon, “Nas kar onok aru kiro ro opok wa keserau. Kiro ro ko onok
eposek miäu. Is pututu nini epire ko aparmin, okon, isan woi usuäu senes sareu.”
20 Anut kamuk raiäi roat näunäu pak karauk roat näunäu akas roasiret raiaka atomoi,
awaroin, “Pailot aurwe, Bar-Abas utota, man. Jisas weta, meiäura.”
21 Pailot nukas ätäiar roasiret totwarowon, “Akan ronkat okoro ro oirori, is inok ro
utoita, manai?” Akas ätäi aurin, “Bar-Abas utota, manai.”
22 Keserna, Pailot nukas ätäi awarowon, “Jisas, ko Krais äiäi, is ko owosäm?” Akas
oiaksau karar mianik, aurin, “Ko am äpäs opok äsäi mo!”
23 Pailot nukas awarowon, “Owon? Ko owo onok aru keserwon?” Akas ätäi ko am äpäs
opok äsäi mota, meiäun rai sakau äiein.
24 Ko roasiret apwarowon ak weräiäun senek sarena, Pailot ko kar ämän mau senek wa,
okon, an maro orip oumara, roasiret amiakap kon ipou an kosorwon. Kos äiewon, “Okoro
isan usu wa, isas kiro ro weita, wa meiäi. Akasar keseraun keserwe!”
25 Roasiret akas ätäi aurin, “Owosäi ko meienuk rai, kiro usu ika pak iken mokoit pak
erek owauram.”
26 Keserna, Pailot nukas Bar-Abas utonuk, manowon. Kesermara, kos kon kar marai ro
aurnuk, kos Jisas mänkäsirianik, karauk marai roat aronuk, akas am äpäs opok äsäi maun
imäi potoin.

Marai roat akas Jisas jeje ämän aurianik, ir tukein.
(Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)

27 Marai roat akas Jisas Pailot nukan ou enip Pretoriam owa imäi potona, karauk marai
roat owa rain erek koi ko karirim kator rain.
28 Keseria, marai roat akas kon omjo jäkäi murianik, kar omjo osou ko opok kuror
murin.
29 Keseria, ak kar rumäkät katuau orip oumoi, tatmaianik, kon tapau opok kuror moin.
Kar aitauk oianik, kon ipou näu kaima moin. Keseria, ak ko siakup uoraka sur wea, jeje
ämän aurin. “Na Juda akan kamwareäum ro näwäu, king, ik nan enmat jou mom.”
30 Akas ko sinok amuk urarianik, ipokupan aitauk senri oumoi, kiro aitaukusar tapau
purin.
31 Ak ko jeje ämän erekapu auri kureanik, kiro omjo ko opokupan jäkäi oumana, ätäi
kon omjo orke murin. Keseria, ak ko imäianik, am äpäs opok äsäi maun imäi potoin.

Jisas am äpäs opok äsäi moin.
(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

32 Rom akan marai roat akas Jisas am äpäs opok wäun apu opok imäi potona potona,
kar ro ko Sairini menas ätäi näu mena tonaun kowon. Kon enip Saimon, ak ko apu opok
tararianik, sakau atea, Jisas nukan am äpäs oianik, Saimon ämäi muruna, ko Jisas tainori
potowon.
33 Ak kar om enip Golgota potoin. Kiro om enip onoktapau kesek ‘op tapau sekerem’.
34 Keseria, akas wain an amkasuwei tiu senek orip momoi, keputirianik, Jisas jaura rai
nuraurin. Utianik, ko kiro wain an menopakus märäkärwon tiurnuk, ko jau wa.
35 Keseria, marai roat akas Jisas am äpäs opok äsäi mianik, ak kon omjo atapane owaun
rai, aiauk oianik, satu sipiräiein.
36 Keseria, ak Jisas am äpäs opok äsäi mianik, kiro opok kame rain.
37 Ak ko äsäi mianik, tapakup karauk roat akas kar ämän enkup moin ak keser jer we
moin. ‘Okoro ro Jisas, ko Juda roasiret akan kamwareäu ro näwäu, king.’
38 Keseria, Jisas am äpäs opok äsäi momana, akas onok aru moirin ro oirorer
imwateanik, kar ro Jisas nukan ipou näu kaima äsäi moin, kar ipou saunan kaima äsäi
moin.
39 Keserna, roasiret akas apu pakas pe mane rai, ko aparianik, tapiaka känkänirmoi, jeje
ämän auri auri maneäi.

40 Ak keser äiein, “Nas keser äiemon, na Anut osap nuriäi ou näwäu uräianik, omre 3
orip ätäi ou awau mam äiemon. Keseria, na Anut nukan Mokoi maro, nakasar ätäi nakan
enmatsau sareanik, am äpäs opokan ute ne.”
41 Anut kamuk raiäi roat näunäu pak sintore ämän tamareäi roat pak akas nais keseriar
jeje ämän aurin.
42 Ak keser äiein, “Ko karauk roasiret sarwareäwon, nukasar ätäi nukan enipsau saräu
senek wa! Ko Juda roasiret akan kamwaraun ro näwäu king maro, ko am äpäs opokas
ute nonuk rai, ik kiro aparianik, iken woiok konun epar mam.
43 Kon wou Anut nukanun epar momara, äiäu, ‘Is Anut nukan Mokoi.’ Keseria, Anut
nukas ko saräi ra, ik apari rawau.” *Buk Song 22:8*
44 Kiro onok aru moirin roat ories nais ko keseriar jeje ämän auririn.

Jisas meiewon.
(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

45 Sankeu san näu kamuk, san jeräu wa, om erekapu pututu senek sare pote 3 klok
iukärir.
46 Keser raunuk raunuk, 3 klok siakup sarenuk, Jisas nukas keser urwewon, “Eloi, eloi,
lama sabaktani.” Kiro ämän onoktapau kesek. ‘Isan Anut, isan Anut, na owon is utoirom?’
Buk Song 22:1
47 Kesernuk, karauk roasiret kiro opok tai rain akas kiro ur roianik, äiein, “Kiro ro ko
Elaija urura!”
48 Keseria, kar ros kurte mane kar osap jaimirmir senek oianik, wain an tiu mia, aitauk
opok momara, Jisas jaun nurauruwon.
49 Utianik, karauk roasiret akas kiro ro aurin, “Ik kame rauta, Elaija nukas koi, saräi ra,
ik apari rawau!”
50 Jisas nukas ätäiar kakaparnäkäu urwenuk, kon osou nukasar utonuk, manowon.
51 Kiro ses opokar, omjo Anut osap nuriäi ou näwäu owa äsäi moin rawon, oikas kiräi
nopte, oirori sarewon. Kesernuk, mim näwäu pemara, aitapau näunäu kamukasar käi
kurwarowon.
52 Keseria, op up nais om käienuk, meten roasiret ak akan woiaka Anut nukanun epar
mianik, meiein, ak ätäi erekapu siräiein.
53 Jisas ko ätäi siräienuk, kiro meiein roasiret siräiein ak Jerusalem näu mena potona,
roasiret sosop akas apwaroin.
54 Marai roat akan ro näwäu ko kon marai roat pak ak Jisas kume rain, mim pemara,
onok atap atap penuk, aparianik, ak sakau imineanik, äiein, “Epar senes, kiro ro ko Anut
nukan Mokoi.”
55 Asiret sosop meter Galili provins pakas Jisas isanaraun tainori koin, ak erek atapukas
tai raianik, Jisas owosäiei rai apari rain.
56 Kiro asiret kamuk, kar asir kon enip Maria ko Magdala menan, pak kar asir kon enip
Maria ko Jems Josep orien aninawa, pak kar asir ko Sebedi nukan wau, pak rain.

Jisas nukan enipsau oi aireu uru moin.
(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

57 Iukärir sarenuk, kar ro aiauk sosop orip ro kowon. Kon enip Josep, ko Arimatea
menan, ko nais kar Jisas nukan tamareäwon ro.
58 Ko Pailot siakup potomara, Jisas nukan kopeu owaun totorwon. Kesernuk, Pailot
nukas kon marai roat awaronuk, akas Jisas nukan kopeu oi nurin.
59 Keserna, Josep nukas Jisas nukan kopeu oianik, omjo awau eposek ärneus kurur
mowon.
60 Ko kon up awau nukasar nukan wäräu tuwe mowon, Jisas nukan kopeu kiro aireu
uru mowon. Keseria, aiauk näwäu oumara, aireu oksau pene mianik, ute manowon.
61 Maria ko Magdala menan pak kar asir kon enip Maria, au kiro up siakup taneanik,
apari rairin.

Marai roat akas Jisas nukan up kame rain.

62 Ninoinus, tapera, sumaun ses opok Anut kamuk raiäi roat näunäu pak sintore ämän
tamareäi roat pak ak Pailot pak koi tururin.
63 Akas keser aurin, “Ro näwäu, ik kar ämän meter kiro ro sätäiäwon, ros keser äiewon
roumun ronkatem, ‘Tawa omre 3 orip utia, is ätäi siräiäm’ äiewon.
64 Kesek, okon, nas nan marai roat awarota, akas kiro op up jekur kume rawaiei, pote
omre 3 orip utaiei. Keserta, kon tamareäwon roat akas kon kopeu wa päu owaiei. Na kiro
wa keserta roi, akas kon kopeu päu owaiei. Na kiro wa keserta roi, akas kon kopeu päu
oumoi, roasiret keser awaraiei, ‘Ko meieanik, ätäi up uruas siräiwon.’ Meter ko keser sät

äiewon, ‘Is Krais.’ Ak rurisa keser sätäiäi, ‘Ko meieanik, ätäi siräiwon.’ Kiro rusapaian sät
ämänis meter arewon sät ämän itimorai.”
65 Keser aurna, roumara, Pailot nukas kiro roat näunäu awarowon, “Karauk marai roat
imwaroinai, pote kiro up jekur sakau kamäiei.”
66 Keseria, ak pote up opok aiauk näwäu muris parar momoi, okäk mianik, karauk marai
roat akas kiro up kume rain.

28

Jisas ätäi siräiewon.

1 Sumoin ses manonuk, tapera Tup Näu opok Magdala menan Maria pak kar Maria ori
au Jisas nukan up aparaun potoirin.
2 Kurte mim näwäu penuk, Näwäu nukan kar sarau eitek omar ute nemara, aitapau
näwäu up oksau pene moin opakan erororor momara, ko kiro opok tane rawon.
3 Kon neputapau ermän nukan merek senek. Kon omjo iou ärneu senek.
4 Marai roat up kame rain, ak ko aparmoi, karkairianik, sakau iminemoi, ak roat meiein
senek ninoin.
5 Ak keserna, Anut nukan sarau eitekus kiro asiret ori awatowon, “Au wa iminäu. Is
äpu au kiro ro ko Jisas am äpäs opok äsäi moin meiewon aparaun itanerair.
6 Ko okoro opok rawau wa. Meter ko äiewon siar ätäi siräiewon. Au ko nini moin omoi
koi aparwer.
7 Au kesernair, kurte potoinair, kon tamarowon roat awaraieir. Jisas ko up pakas ätäi
siräiewon, ko amke Galili provins potonuk, ak tainori potaiei. Ak kiro opok pote aparaiei.
Isan ämän okoro awatom jekuriar ronkatäieir.”
8 Kiro asiret ori au imineirin sinuk, kurte up utia, nepipirmoi, kon tamarowon roat
awaraun potoirin.
9-10 Apu opok potosa, Jisas nukas kurte pe tarwatianik, awatowon, “Orie.” Keser
awatonuk, awas ko siakup peanik, kon isou atomoi, kon enip jou murusa, Jisas nukas
kiro asiret ori awatowon, “Au wa iminäu. Au pote isan tamareäimin roat awarona, Galili
pote apairaiei.”

Marai roat akan ämän.

11 Kiro asiret ori au apu opok potosa potosa, karauk up kamein marai roat akas näu
mena poteanik, Anut kamuk raiäi roat näunäu kiro onok pewon erekapu awaroin.
12 Anut kamuk raiäi roat näunäu pak menan roat näunäu pak aka aka ämän ateanik,
aiauk sosop oianik, marai roat aroin.
13 Akas marai roat keser awaroin. “Ak keser äiäiei, ‘Ik pututu ninota ninota, kon
tamareäwon roat akas peanik, kon kopeu päu oi manoin.’ keser awaraiei.
14 Keserna, Pailot ko kiro ämän rounuk rai, ikes ko keser auram, ak kar onok aru mau
wa, okon, ak kiro onokun woiaka aru wa mau.”
15 Keseria, marai roat akas kiro aiauk oianik, ämän awaroin siar tainorin. Keserna, kiro
ämänis Juda akan omsau erekapu pote iporwon. Kiro ämän Juda roasiret rusapai keseriar
areai.

Jisas kon tamareäwon roat amiakap pewon.
(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Aposel 1:6-8)

16 Jisas nukan tamareäwon roat 11 orip ak Galili poteanik, Jisas nukas meter awarowon
kiro omtapau opok potoin.
17 Kiro opok, ak ko aparianik, rororin. Utianik, tamarowon roat karauk ak ronkat
oirororor orip.
18 Jisas ko ak siarakap pemara, keser awarowon, “Anut nukas omar pak omnokou pak
kamäun kiro sakau erekapu is irowon.
19 Keseria, ak omsau sau erekapu potoinai, roasiret ak isan ämän tamarona, akan
woiaka pirirmoi, isan tamareäim roat sarena, akas pote, Moni nukan enip pak Mokoi
nukan enip pak Osou Näu nukan enip pakaima, roasiret an jomaraiei.
20 Ak kiro ämän ätär maromin akas pak ätäi roasiret ätär maraiei. Keserna, is ak pak
orip orip rawam, keseriar pote wasarewaraun ses kowai.”

Mak
Jisas nukan Ämän Eposek Mak nukas jer wewon
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko ätäi omar oik tone raunuk, woisan 25 orip manonuk, Mak nukas Jisas nukan Ämän Eposek jer wewon. Mak kon kar enip Jon. Ko Jisas nukan tamariawon roat 12 orip pakan wa. Pita nukas Jisas nukan Ämän Eposek arenuk, roianik, ko kiro ämän jer wewon.

Mak nukas keser jer wewon, Anut nukas Jisas äsimornuk, ko ro senek okoro omnokou opok kowon. Ko omnokou opok ari raianik, Anut nukan Ämän Eposek roasiret awariäwon. Mak kiro ämän Rom roasiret jer we marowon, okon, Jisas ko sakau orip roasiret ätär maraun ko Jisas nukas kurur atap atap mowon mesin jer we marowon.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-13 Anut nukas kar ro kon ämän awaraun äsimornuk, kowon.
1:14–13:37 Anut nukan ämän awariäu ro nukan sarau.
14:1–15:47 Jisas ko meiewon. 16:1-12 Ko meiemara, ätäi siräiewon.

An jomareäwon ro, Jon nukas roasiret ämän marowon.

1 Anut nukan Mokoi, Jisas Krais, kon Ämän Eposek keser onoktorowon.
2 Meter Anut nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia, Anut nukan ämän keser jer weanik, äiewon,
"Rowe, isan ämän oi areäun ro äsimorta,
amke koi, nan apu tuku sare musai. *Malakai 3:1*
3 Kar ro ko ro wäpik mena om puru opok urwera,
'Näwäu nukan apu jekur sare muruwe. *Aisaia 40:3*
4 An jomareäwon ro, Jon ko ro wäpik mena pewon. Peanik, roasiret ämän awaromara, äiewon, "Ak woiaka pirirnai, akan onok aru sumkäineinai, kouna, isas an jomaroita, Anut nukas akan onok aru jäkäi marai."
5 Judia provins pakan roasiret pak Jerusalem menan roasiret pak Jon siakup potoin. Poteanik, akan onok aru Anut aurna, Jon nukas Jordan an opok an jomarowon.
6 Jon ko opur kamel urik oumara, takeanik, ko kar opur kerau, let senek, kon nokou tapau opok takewon. Kon mer näu mokoi wäpik. Ko o eposek wa jeäwon, kon o sonkäpit upes an pak karar jeäwon.
7 Kos keser awarowon, "Kar ro ruris koura. Kon sakaus isan sakau itimorai. Is ro eposek wa, okon, kon isou pakan su oi kuräun senek itok wa.
8 Isas anas an jomariäim, kos Anut nukan Osou Näu oripas an jomarai."

Jon nukas Jisas an jomurowon.
(Matiu 3:13–4:11; Luk 3:21-22, 4:1-13)

9 Kiro ses opok, Jisas Nasaret mena Galili provins utomoi, kounuk, Jon nukas Jordan an opok Jisas an jomurowon.
10 Jisas an ute kasakup penuk, apari rauna, kurte omar kerererianik, Anut nukan Osou Näu ai manap senek ko opok tapakup nowon aparwon.
11 Kesernuk, kar ron pätu senekus omar oikas keser urwewon, "Na isakan mokoi senes, isan woias nanun meieäu. Isan woi nanun näu sareu."
12 Kiro ses opokar, Anut nukan Osou Näus Jisas ko ro wäpik mena om puru opok äsimornuk, manowon.
13 Ko ro wäpik mena om puru opok, omre 40 orip raunuk raunuk, Satan nukas ate aparwon. Jisas ko opur raut pak rawon. Anut nukan sarau eitek rautes koianik, ko isanarin.

Jisas nukas was oiäin roat 4 orip urwarowon.
(Matiu 4:12-22; Luk 4:14-15, 5:1-11)

14 Roat akas Jon karapus owa mona, Jisas nukas Galili provins poteanik, Anut nukan Ämän Eposek roasiret awarowon.
15 Jisas nukas keser awarowon, "Ak rowe, rusapai, omre Anut nukas roasiret kamwaraun sare mowon rusapai kowon rau, okon, akan onok aru utomoi, akan woiaka pirirnai, Anut nukan Ämän Eposek mesin woiaka epar mowe."
16 Kar omre opok, Jisas ko Galili An Unik kasakup pote rai, Saimon kon amak Andru ori apwatowon. Au was owaun jo an unik opok kure rairin. Owon, au awan sarau was oiäirin roat ori.

17 Jisas nukas apwatomara, keser awatowon, “Au koi is tainoirsa, isas au roasiret imwaraun onok ätär matam.”
18 Kurte au awan was oiäirin jo utomoi, Jisas tainori manoirin.
19 Jisas ko ätäiar ari ari maneanik, Sebedi nukan mokoit ori Jems Jon ori apwatowon. Au ous opok tane raia, awan was owaun jo kiräwon, okon, näke rairin.
20 Au nais keseriar Jisas nukas urwatonuk, au awan momonawa Sebedi, kon sarau roat pak ous opok rauna, utwaromoi, Jisas tainori manoirin.

Jisas nukas osou aru kar ron wou uru rawon emerwon.
(Luk 4:31-37)

21 Ak Kapaneam mena Juda akan sumaun omre opok potoin. Kiro opok, ak Juda akan tururiäi owa tonomoi, Jisas nukas onoktoroi roasiret näu ämän tamarowon.
22 Roasiret ak kon ämän roianik, karkairin. Owon, ko akan sintore ämän tamareäi roat akas awareäi senek awarau wa. Ko kar ro enip orip senekus ämän awarowon.
23 Kiro ses opok, kar ro ko osou aru orip kiro tururiäi owa rawon.
24 Kiro osou aru keser urwewon, “Nasaret menan Jisas, na ik owoseikaun koum? Na ik aru mukaun koum ra? Is na äpu, na ro eposek tuku senes, Anut nuka pakaima koumon.”
25 Utianik, Jisas nukas kiro osou aru sakau ämän aurmara, äiewon, “Na asornam, kiro ro ute man!”
26 Keser aurnuk, kiro osou arus kiro ro ate kareanik, näwäu piormoi, ute manowon.
27 Kesernuk, roasiret ak erekapu kiro onok aparianik, karkairmoi, aka aka tototein, “Kiro owo onok peu? Ämän awau rä? Kiro ro ko enip orip senek, kos osou aru raut sakau ämän awaronuk, ak kon ämän roianik, tainoriäi.”
28 Keseria, kurte Galili provins pakan roasiret ak Jisas owo sarau me kowon, erekapu roin.

Jisas nukas roasiret sosop sip orip jekwarowon.
(Matiu 8:14-17; Luk 4:38-41)

29 Jisas ko Juda akan tururiäi ou utomoi, Jems Jon ori pak, Saimon Andru orien owa erek tonoin.
30-31 Saimon nukan tanau asir ko sip enip sopou orip pasar opok nini rawon. Roasiret akas kurte Jisas ko mesin aurna, Jisas nukas kiro asir siakup tone tai raumara, kon ipou ate siräi monuk, kiro sip kurte ute manonuk, ko roat akan o mis marowon.
32 San nonuk, iukärir roasiret akas akan jaunakat sip orip pak karauk osou arus akan woiaka uru rain pak, imware Jisas siakup koin.
33-34 Näu menan roasiret koianik, kon ou rorokup turur rain. Kos roasiret sosop sip atap atap orip jekwarowon. Kos osou aru sosop emwarowon. Kiro osou aru ak Jisas äpu, okon, Jisas nukas ak aräun tämarowon.

Jisas nukas Galili provins roasiret Anut nukan ämän marowon.
(Luk 4:42-44)

35 Om jekur teinäu wa, tapera senes, Jisas siräimara, ko kar mena ro jejemak wäpik opok poteanik, Anut auruwon.
36-37 Saimon kon jaukut pak erek ko itane potoin. Pote tararmana, aurin, “Roasiret akas na itaneisorai.”
38 Keserna, Jisas nukas awarowon, “Ik okoro opok karauk mena okoro mena siakup rai opok potau. Is kiro opok nais Anut nukan ämän awaram. Owon, is kiro onokun Anut nukas äsimoirnuk, koimin.”
39 Keseria, ko Galili provins erekapu ariemoi, Juda akan tururiäi owa atap atap opok Anut nukan ämän mare mare, osou aru pakur emwarowon.

Jisas nukas kar ro sip repros orip jekur mowon.
(Matiu 8:1-4; Luk 5:12-16)

40 Kar ro sip repros orip Jisas siakup koianik, uou sur wemoi, ämän sakau auruwon, “Näwäu, na isan ui aru jäkäi muraun itok, utianik, nan ronkat pakas keser. Na is rapoire murota, is eposek saräm.”
41 Jisas nukas kiro ron wouti momara, kon ipou kiro ron enip opok mianik, auruwon, “Isas aisom, na eposek saräm.”
42 Kiro sip repros kurte ute manonuk, ko eposek sarewon.
43-44 Jisas nukas ko sakau auruwon, “Is okoro onok keserim na pote karauk roasiret wa awarau. Utianik, na Anut kamuk raiäu ro siakup potea, nan enmat näu sarewon ätär muruta, apaisai. Apaisonuk, na Moses nukan sintore ämän tainornam, opur oianik, Anut jou muruta, kiro epar roasiret erekapu äpu maiei, na ätäi eposek saremon.”

45 Utianik, kiro ro ko Jisas nukan ämän tainorau wa, ko potea, roasiret ämän erekapu
awarowon. Kesernuk, Jisas ko näu mena amop tonau senek wa. Ko mena kasakup ro
wäpik opok rawon. Utianik, roasiret sosop kar mena kar menan erekapu ko siakup koin.

2

Jisas nukas kar ro isou ipou tipinewon jekurwon.

1 Karauk omre manonuk, roasiret ak Jisas Kapaneam mena ätäi kowon owa rau kiro
ämän roin.
2 Roasiret sosop koi kiro owa tururmana, omoi erekapu oi kuremoi, ou rorokpai nais
erekapu ok pe apu sorin. Keserna, Jisas nukas roasiret näu ämän tamarowon.
3 Karauk roat akas kar sip ro kon isou ipou tipinewon manau senek wa roat 4 oripas
kakure koin.
4 Roasiret sosop akas apu sor rauna, kiro ro Jisas siakup imäi tonau senek wa, okon,
ak äpäs tit ou sakatou oik tonomoi, Jisas rawon tapakupas ou sau tueanik, kiro amarer
uruas sip ro pasar orip Jisas nepukup mona, nowon.
5 Jisas nukas akan woiaka ko mesin epar moin apwareanik, kiro sip ro isou ipou
tipinewon keser auruwon, "Mokoi, is nan onok aru jäkäi musom."
6-7 Keser aurnuk, karauk sintore ämän tamareäi roat tane rain akan woiaka uruas keser
ronkatein, "Kiro ro owon keser äieu? Ko Anut jeje ämän auru. Kar omnokou pakan ros
ko onok aru jäkäi mau senek itok wa. Anut nukas karar epar ko onok aru jäkäi maraun
itok."
8 Kiro ses opokar, Jisas kon wou uruas owo ronkat akan woiaka uru rau äpu momara,
keser awarowon, "Ak owon akan woiaka uru kiro ronkat ourai?
9 Is owo ämän äiäun itok, owo ämän äiäun itok wa? Is isou tipinewon ro keser auram,
'Nan onok aru jäkäi musom' ra? Is isou tipinewon ro keser auram, 'Na siräinam, nan mat
oumoi, manam.' auram ra? Is owo ämän äiem, ak akan woiaka is mesin epar maiei?
10-11 Utianik, Ro Nukan Mokoi, ko enip orip, ko okoro omnokou pakan onok aru jäkäi
maraun itok räi äpu maun is kiro keseram." Keser awareanik, kos sip ro isou tipinewon
auruwon, "Isas na aisom, siräianik, nan mat oinam, nan mena man!"
12 Kiro ro siräinik, roasiret amiakap kurte kon mat oumara, manowon. Roasiret ak kiro
onok aparia, karkairianik, Anut nukan enip jou muromoi, äiein, "Meter ik kesek onok wa
apariäumun."

Jisas nukas Liwai uruwon.
(Matiu 9:9-13; Luk 5:27-32)

13 Jisas an unik kasakup ätäi noptowon. Roasiret koi ko siakup tururna, kos Anut nukan
näu ämän tamaraun onoktorowon.
14 Jisas ari ari maneanik, Alfius nukan mokoi kon enip Liwai, ko takis aiauk oiäu owa
tane rawon aparianik, auruwon, "Na koi, is tainoir." Keser aurnuk, Liwai siräianik, tainori
manowon.
15 Jisas nukas takis aiauk oiäin roat pak onok aru miäin roat pak erek Jisas tainori koin
pak kon tamareäu roat pak ak erek Liwai nukan owa turur o je tane rain.
16 Keserna, karauk Parisi akan sintore ämän tamareäi roat näunäu, akas Jisas kiro onok
aru miäi roat pak, takis oiäi roat pak erek o je rauna, aparianik, akas Jisas nukan tamareäu
roat awaroin, "Ko owon onok aru miäi roat pak takis oiäi roat pak erek o jera?"
17 Jisas nukas kiro ämän roianik, ätäi awarowon, "Roasiret sip wäpik ak dokta siakup
wa poteäi, roasiret sip orip karar epar dokta siakup poteäi. Kiro senek, is roasiret onok
eposek miäi urwaraun kowau wa. Is roasiret onok aru miäi urwaraun koimin."

Jisas nukas roasiret o utiäi onoktapau marowon.
(Matiu 9:14-17; Luk 5:33-39)

18 Kar omre opok, Jon an jomareäwon ro nukan tamareäu roat pak Parisi roat pak akas
Anut nuka ronkatäun o ute raiäin. Karauk roat akas koianik, Jisas totorin, "Jon nukan
tamareäu roat pak Parisi roat pak Anut nuka ronkatäun o utiäi. Owon nan tamareäum
roat ak o wa utiäi?"
19 Jisas nukas ätäi awarowon, "Kar ro ko asir awau owaurnuk, kon jaukut pak ak o
utaun itok ra? Wa, ak o wa utaiei.
20 Utianik, kar omre opok, karauk roat akas kiro ro asir owon imäi manona, ko ak pak
rawau wa. Kiro ses opok ak woiaka aru monuk, o utaiei.
21 Kar ro kon omjo kiräiwon ko omjo si awau oianik, omjo mustäi opok wa näke mai. Ko
kesernuk rai, an kosoriäu ses opok, kiro omjo si awau eteinak sareanik, kon omjo mustäi
ätäi kiräimara, amarer näwäu saräi.

22 Kar ros wain an awau meme kerau mustäi opok wa äräine miäu. Ko kesernuk rai, kiro wain an awau sipar kurarianik, meteran meme kerau kiräianik, wain an omnokou opok kour nai. Kiro meme kerau nais erek jäkäiai. Wain an awau ko meme kerau awau opok äräine mota, au eposek rawaiei."

Parisi roat akas akan sumaun omre opok Jisas totorin.
(Matiu 12:1-8; Luk 6:1-5)

23 Juda akan sumiäin omre opok, Jisas kon tamareäu roat pak wit woi kamukas potoin. Pote rai, kon tamareäu roat akas karauk wit nemauk ate oumoi, pinoi, jein.
24 Karauk Parisi roat akas kiro onok keserin apwareanik, Jisas aurin, "Apar! Tup omre opok sumaun ses, owon nan tamareäum roat akas kiro onok keserin? Iken sintore ämänis äieu sumaun ses opok kiro asu."
25 Jisas nukas ätäi awarowon, "Ak Devit kon roat pak sou akwaronuk, owosein ak kiro jer ninaräu wa ra?
26 Anut kamuk raiäwon ro näwäu, Abiatar raunuk, Devit nukas Anut nukan owa toneanik, bret kiro Anut nurin oi jewon. Kiro bret asu, Anut kamuk raiäin roat akas karar kiro bret jaun itok. Utianik, Devit nukas kiro bret jemoi, kon roat aronuk, ak nais jein."
27 Jisas nukas ätäi awarowon, "Anut nukas amke roasiret atware mowon. Ko ak mesin ronkateanik, sumaun omre mowon. Kiro sumaun omre opok, roasiret eposek rawaiei, ak wa aru maiei.
28 Keserianik, Ro Nukan Mokoi, ko kararas sumaun omre kumeäu. Ko owo onok keseraun itok."

3

Jisas nukas kar ro ipou meiewon jekurwon.

1 Jisas ko ätäi Juda akan tururiäi owa tonowon. Kiro owa kar ro kon ipou meiewon orip rawon.
2 Karauk roasiret akas Jisas nukas sumaun omre opok kiro ro raporai ra, wa rai aparaun kame rain. Owon, akan ronkat ko sumaun omre opok kiro ro jekurnuk, ak ko enkup ämän maurmana, apari rain.
3 Jisas nukas kiro roat akan ronkat äpu momara, kiro ro ipou meiewon orip auruwon, "Na roasiret amiakap siräinam, koi!"
4 Jisas nukas roat näunäu totwarowon, "Iken sintore ämän nukas ik sumaun omre opok, onok eposek mam ra, onok aru mau, äieu ra? Ik roat ätäi imwarau ra, ara akwarota, meiäiei ra?" Kos keser awaronuk, akas ätäi kar ämän aurau wa.
5 Jisas nukas kiro roat apwaromara, kasak pewon. Owon, akan woiaka sakau mona, apwareanik, ko wou usu sarewon. Kos kiro ro ipou aru orip keser auruwon, "Nan ipon kur!" Ko ipou kurenuk, kon ipou kurte näu sarewon.
6 Kesernuk, Parisi roat ak kurte owan ute kasik nea, Herot nukan roat pak tururia, Jisas wäun ämän atoin.

Roasiret sosop akas Jisas tainori potoin.

7 Jisas kon tamareäu roat pak kiro mena utomoi, Galili An Unik siakup noin. Galili provins pakan roasiret sosop erek potoin.
8 Roasiret sosop Jisas nukan sarau mowon roianik, ko siakup koin. Judia provins kipakan roasiret pak, Jerusalem näu menan roasiret pak, Idumia provins kipakan roasiret pak, Jordan An kasakup raiäin roasiret pak, roasiret Taia mena karaiman pak Saidon mena karaiman pak raiäin erek ko siakup koin.
9 Jisas nukas kiro roasiret sosop apwareanik, kon tamareäu roat awarowon, "Roasiret sosop is suoiraiei, okon, ak kar ous oi koi, rapor mona rau, is suoirna rai, kiro opok tone tanäm."
10 Meter Jisas nukas roasiret sosop jekwarowon, okon, kiro mesin sip roasiret akas akan ipiakas Jisas ataurin.
11 Karauk roasiret akan woiaka uru osou aru rautes rakurein. Kiro roasiret akas Jisas aparianik, ak uoraka sur wemoi, sakau urwein, "Epar, na Anut nukan Mokoi."
12 Utianik, Jisas nukas sakau ämän awarowon, "Ak is mesin karauk roasiret wa awaraiei!"

Jisas nukas kon ämän oi ariaun roat 12 orip sare marowon.
(Matiu 10:1-4; Luk 6:12-16)

13 Jisas ko omtapau opok toptowon. Ko karauk roat ko pak rawaun sare maraun urwaronuk, kiro roat ak Jisas siakup koin.

14 Kos roat 12 orip sare marowon. [Ak ‘Anut nukan ämän oi ariaun roat’ enip marowon.]
Ak Anut nukan näu ämän karauk roasiret araun sare mareanik, äsimwaraun keserwon.
15 Jisas nukas nukan sakau ak osou aru roasiret akan woiaka uru rai emwaraun ak
arowon.
16-19 Kos roat 12 orip sare marowon. Akan enmaka kesek: Saimon (kon kar enip awau
Jisas nukas mowon Pita), Jems (Sebedi nukan mokoi), kon amak Jon (awan enmawa awau
matowon, Boanerges, kiro enmawa onoktapau ‘om taiäu nukan mokoi ori’), Andru, Filip,
Bartolomiu, Matiu, Tomas, Jems (ko Alfius nukan mokoi), Tadias, kar Saimon (ko kar
tupsiu enip Serot pakan), Judas-Iskariot (kos Jisas kon iwäi jaukut ipiakap marowon).

Karauk roat akas Jisas ko Bielsebul nukan jauk äiein.
(Matiu 12:22-32; Luk 11:14-23, 12:10)

20 Jisas ko ätäi owa tononuk, roasiret sosop ätäi kiro opok koi turur rauna, Jisas kon
tamarowon roat pak ak o jau senek wa.
21 Jisas nukan kinjaukut ak Jisas nukas kiro onok keserwon ämän roianik, akas äiein,
“Ko otop sareu.” Äianik, ak imäiäu koin.
22 Karauk sintore ämän tamareäin roat näunäu ak Jerusalem mena rainus, ute
nopteanik, ämän keser awaroin, “Bielsebul, kon kar enip Satan, kiro eitek aru nukan osou
Jisas nukan wou uru tone kame rau. Bielsebul ko karauk eitek aru kamwareäu kos Jisas
sakau nurunuk, osou aru oi kurwareäu.”
23 Keser äiena, Jisas nukas urwarnuk, siakup kouna, kar totok ämän keser awarowon,
“Satan nukas owose ätäi Satan emeriäu?
24 Omsau karar pakan roasiret ak aka aka weräianik, aka aka inäumoi, ak om rumuk
wa rawaiei.
25 Karar owan roasiret ak nais aka aka weräianik, aka aka inäumoi, ak aru maiei.
26 Satan, kamwareäu eitek aru nukan tupsiu ak aka aka weräianik, aka aka inäiaiei, ak
sakau wa rawaiei. Ak erekapu wasaräiei.
27 Kar ros kar sakau ron owa ou kiräi tonea, osap erar wa owai. Amke ko kiro ou atak
ro ipou isou muris sisikäi mianik, kon owan osap erekapu owai.
28 Is epar senes awarom, Anut nukas roasiret akan onok aru pak, akan jeje ämän pak
erekapu jäkäi mai.
29 Utianik, inok ro ko Anut nukan Osou Näu jeje ämän aurai, Anut nukas kiro ron onok
aru wa jäkäi murai. Kiro onok aru ko opok orip orip rawai.”
30 Jisas nukas keser awarowon, owon, akas meter keser äiein, “Osou aru nukas kon wou
uru tone kame rau.”

Jisas nukan amakut aniaka pak Jisas ämän aurau koin.
(Matiu 12:46-50; Luk 8:19-21)

31 Kiro ses opok, Jisas nukan amakut aniaka pak koin. Ak kasik tai raumana, kar ro ko
Jisas rawon auraun äsimoroin.
32 Roasiret sosop akas Jisas kator rain, Jisas aurin, “Nan anin amunat pak kasik en tai
rai itaneisorai.”
33 Keser aurna, Jisas nukas ätäi kiro ro totorwon, “Isan ani inok? Isan amaiat inokot?”
34 Keser äianik, roasiret ko siakup koi tane rai, amukus apwaromara, awarowon,
“Apwarwe, roasiret okoro opok rai, kiro isan ani amaiat!
35 Inok roasir ko Anut nukan ronkat tainoriäu, kiro roasir epar ko isan ani, isan äpi,
isan amai.”

4

Ro o uku wewon totok ämän.

1 Jisas nukas onoktoroi roasiret Galili An Unik kasakup ämän tamarowon. Roasiret
sosop senes koi ko siakup tururna, ko kar ous oik tone tane rawon. Roasiret ak erekapu
an kasakup tai rain.
2-3 Jisas nukas totok ämänisar onok sosop tamarowon. Ko ämän keser awarowon, “Ak
rowe. Kar ro o uku kuräun kon woia potowon.
4 O uku kurenuk, karauk apu opok nowon. Kesernuk, ai rautes pe oi jein.
5 Karauk o uku ai marmar opok ne kurein. Omnokou eposek sosop wa, okon, kiro o
uku kurte tu peanik, käwäu orip sarein.
6 Utianik, san sakau peanik, kiro o uku tu pein erekapu rurnein. Kinip om wou uru
rapor nau wa, okon, erekapu kusakusaianik, urai kurein.
7 Karauk o uku amurik katuau sop uru neanik, tu pein. Katuaus oi jenuk, jekur taiäun
senek wa.

8 Karauk o uku omnokou eposek opok noin. Kiro o uku tu peanik, näwäu sarianik,
nemauk sosop murkurein. Karauk nemauk karar karar 30 orip murkurein. Karauk
nemauk sosop 60 orip murkurein. Karauk nemauk sosop senes 100 orip murkurein."
9 Jisas nukas kiro totok ämän aware kureanik, ko keser awarowon, "Roasiret ak raiaka
orip raroi, ak kiro ämän roianik, onoktapau äpu maiei!"

Jisas ko owon roasiret totok ämänis karar awareäu.
(Matiu 13:10-17; Luk 8:9-10)

10 Roasiret ak Jisas ute manona, kon tamareäu roat 12 orip pak karauk roat Jisas pak
erek raiäin akas kiro totok ämän onoktapau owo senek rai Jisas totorin.
11 Kos ätäi keser awarowon, "Anut nukas roasiret kamwaraun onok meter ämäi rawon.
Rusapai ak, isan tamareäim roat, okon, kiro onoktapau ätär maram. Utianik, karauk
roasiret kasik rai, is ak erar totok ämänis karar awaram.
12 Keserna, Anut nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia nukas meter jer wewon
rusapai epar peu. Ko keser äiewon,
'Ak owo osap akan amiakas apariäi, sinuk, ak jekur wa apariäi.
Ak owo ämän akan raiakas roiäi, sinuk, ak jekur wa roianik, onoktapau äpu maiei.
Ak onoktapau äpu moin maro, akan woiaka pirirna, Anut nukas akan onok aru
erekapu jäkäi marowo.' *Aisaia 6:9*
Aisaia nukas keser jer wewon."

Jisas nukas o uku nukan totok ämän onoktapau awarowon.
(Matiu 13:18-23; Luk 8:11-15)

13 Keserianik, Jisas nukas kon tamareäu roat keser awarowon: "Kiro totok ämän
onoktapau ak äpu wa, ra? Is karauk totok ämän awarom ak owose äpu maiei?
14 Kiro o uku kar ros woia kurewon, kiro Anut nukan ämän.
15 Karauk roasiret ak kiro o uku apu opok nowon senek. Ak Anut nukan ämän roin.
Erar raiakas rouna, kurte Satan nukas peanik, akan woiaka uruan ämän oi kureäu.
16 Karauk roasiret ak o uku ai marmar opok nowon senek. Ak ämän roianik, oumoi,
kurte nepipiriäi.
17 Utianik, kiro ämän akan woiaka uru neanik, omre rumukäu ekep wa raiäu, owon,
karauk roat akas ak kiro ämän oin äpu mianik, usu araiei. Keseria, akan woiaka aru
momana, Anut nukan ämän roianik, oin kurte erekapu utiäi.
18-19 Karauk roasiret ak o uku amurik katuau sop uru tu pein, kiro kon onok kesek,
karauk roasiret ak Anut nukan ämän roiäi, utianik, rai rai, ak okoro omnokou pakan
onok ronkateanik, osap sosopun akan woiakas meieanik, Anut nukan ämän utiäi. Kiro
ämän eposek oin katuaus o uku oi jeäu senek jekur wa muriäu.
20 Karauk roasiret ak o uku omnokou näu eposek opok nowon senek. Ak Anut nukan
ämän roin, akan woiaka uru momoi, rapor tainoriäi kiro ämän eposek oin o sosop muriäu
senek. Karauk nemauk karar karar 30 orip muriäu, karauk nemauk sosop 60 orip muriäu,
karauk nemauk sosop senes 100 orip muriäu."

Arou patan inkaruru wa ämäi miäi.
(Luk 8:16-18)

21 Jisas nukas awarowon, "Ak arou aioimana, baket uru ra, pasar inkaruru ämäi miäi
ra? Wa, ak arou aioianik, kämioik äsäi miäi. Kiro epar.
22 Keserna, owo osap akan woiaka uru ämäi raiäu, erekapu amop päi. Owo osap roat
akas kururur miäi, tawa erekapu arou merek opok penuk, roasiret aparaiei.
23 Roasiret ak raiaka orip, ak kiro ämän roianik, onoktapau äpu maiei!"
24 Jisas nukas ätäiar awarowon, "Ak kiro ämän roi jekur ronkatewe. Ak karauk roat
osap ariai senek, Anut nukas ak osap arai. Ak roat osap sosop arona, Anut nukas nais ak
ätäi osap sosop arai. Kos ak osap sosop arai. Keseriar, ak karauk roat opok owo onok miäi
senek, Anut nukas ak opok nais keseriar keserai.
25 Kar ro ko karauk ronkat eposek orip, kiro ro Anut nukas karauk ronkat eposek nurai.
Utianik, inok ro ko ronkat eposek wäpik, Anut nukas kon ronkat eteinak ate rau kiro
erekapu ätäi senri owai."

O uku tu pewon totok ämän.

26 Jisas nukas kar ämän awarowon, "Anut nukas roasiret kamwareäu onok kiro kesek:
kar ro kon omnokou opok o uku kurewon.
27 Pututu kiro ro ko niniäu, sankeu siräianik, kon karauk sarau miäu opok manowon.
Kiro o uku tu pemana, owose näunäu sarein kiro ro ko äpu wa.
28 Omnokousar sarau monuk, o uku tu pemoi, tonomara, muruwon.
29 O näu murunuk, woi atak ros panin atomara, patirai. Owon, o owaun ses pewon."

Jisas nukas kar totok ämän o uku eteinak mesin awarowon.
(Matiu 13:31-32, 34; Luk 13:18-19)

30 Jisas nukas ätäi awarowon, “Anut nukas roasiret kamwareäu onok owo senek rau awaram? Is kar totok ämän awaroita, rowe!
31 Kiro onok kar am marmar uku kesek. Kiro am uku karauk senek wa, ko eteinak senes.
32 Akas kiro am uku omnokou opok wena, kos jaukut itimware, ko am näwäu senes sareäu. Kiro am näwäu sarenuk, ai akas kiro am iporu opok jokoru rawaun tou maiei.”
33 Jisas nukas roasiret Anut nukan ämän onoktapau orip wa awareäu, ko totok ämänis karar akan ronkat rau siar awariäwon.
34 Ko kar ämän onoktapau orip roasiret awarau wa. Ko totok ämänis karar awariäwon. Utianik, kon tamareäu roat karar nuka pak erek rauna, kos ämän onoktapau erekapu ätär marowon.

Jisas nukas urir näwäu aurnuk, utowon.
(Matiu 8:23-27; Luk 8:22-25)

35 Kiro omre opokar, om ironuk, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, “Ik an unik karaima aisen potau.”
36 Ak roasiret sosop utwareanik, kon tamareäu roat ak kiro ous Jisas meter tone rawon opok toneanik, erek manoin. Karauk ous nais ak pak erek manoin.
37 Urir näwäu peanik, an ekur pakurornuk, an ous uru nonuk, an ok päurwon.
38 Jisas ko ous mekesup täptäp opok nini rawon. Kon tamareäu roat akas turarianik, aurin, “Tamukiäum ro, ik anas oike jauru! Na ikenun wa ronkatem ra?”
39 Jisas nukas siräimara, urir kermara, an ämän sakau auruwon, “Äiäk! Na ut!” Urir utonuk, an amuk patirmara, päurar tipine rawon.
40 Jisas nukas kon tamareäwon roat awarowon, “Ak owon imine rai? Ak isan onok sosop aparin, utianik, ak isanun woiaka epar mau wa ra?”
41 Ak sakau imineanik, aka aka arein, “Kiro ro inok? Urir mas an ori kon ämän tainorir.”

5

Jisas nukas kar ro osou aru orip jekur mowon.

1 Jisas kon tamareäu roat pak ous oianik, an unik karaima kasakup, Gadara roasiret akan omnokou opok potoin.
2 Jisas ko ous utomoi, omnokou opok pitir nonuk, kar ro osou aru orip ko op up uru rawonus, koianik, Jisas tararwon.
3 Ko op mareäi akan aireu uru niniäwon. Kar ros ko sakatau senek itok wa. Ak ko mur sakaus isou ipou pararar miäi, sinuk, kos kiro mur sakau patiriäwon.
4 Roat akas ko orip orip ipou isou mur sakaus pak sen pak pararar miäin. Utianik, kos kiro mur sakau pak sen pak erekapu pitpatir kureäwon. Kiro ro sakau senes, okon, kar ros ko itimorau senek wa.
5 Ko orip orip pututu, sankeu, op miäi aireu pak omtapau oik pak raianik, sakau urwemoi, nukasar aiaukus nukan enipsau pitpatiriäwon.
6-7 Kos Jisas atapukas aparianik, kurte koumara, Jisas nukan isou siakup uou sur wemara, ko keser sakau urwewon, “Jisas, na Anut kämioik rau nukan mokoi. Na is owoseiraurum? Is Anut nukan enip sakau ateanik, aisom, na is usu wa irau.”
8 Kiro ros keser auruwon, owon, Jisas nukas amke auruwon, “Osou aru, na kiro ro ute, man!”
9 Jisas nukas ko keser totorwon, “Nan enmat inok?”
Kos ätäi auruwon, “Isan enim Sosop. Owon, ik osou aru sosop kiro ron wou uru raum.”
10 Keserianik, osou aru akas ik kar omnokou opok wa äsimoikau rai Jisas sakau ämän aurin.
11 Po raut sosop kar omtorou karaima o je rain.
12 Keseria, kiro osou aru akas Jisas sakau ämän aurin, “Ik äsimoikota, kiro po raut rai akan woiaka uru nam.”
13 Keser aurna, Jisas nukas awarowon, “Itok, ak manowe!” Keser awaronuk, osou aru sosop kiro ro utomana, kiro po raut akan woiaka uru tonoin. Kiro po raut sosop 2,000 orip. Ak iminemoi, kurte om aru opokas poteanik, an unik uru neanik, an jemana, meiein.
14 Kiro po kamwareäin roat ak kiro onok aparianik, kurte imine potomoi, akan mena pak karauk kiro mena siakupaian roasiret erekapu awaroin. Awarona, roianik, roasiret erekapu owo onok pewon aparaun potoin.
15 Akas Jisas siakup koianik, kiro ro meter osou aru orip rawon rusapai ko omjo takeanik, ronkat eposek orip tane raunuk, aparin. Roasiret ak kiro aparianik, iminein.

16 Roasiret ak Jisas nukas kiro onok keserwon aparianik, akas pote, karauk roasiret po
raut owosein ämän pak, ro meter osou aru sosop kon wou uru rawon ko eposek sarewon
ämän pak erekapu awaroin.
17 Roasiret kiro ämän roianik, ak Jisas akan omnokou utomoi, kar mena manaun rai
sakau ämän aurin.
18 Keserna, Jisas nukas kon ous oik tonaurnuk, kiro ro meter osou aru orip rawon
eposek sarewon kos Jisas sakau auruwon, “Is na pak manam, na is ior airam ra?”
19 Keser aurnuk, Jisas nukas ätäi ko ior aurau wa. Kos kiro ro keser auruwon, “Na nan
mena potoinam, Anut nukas na mesin wouti momara, okoro onok keseisowon nan tupsiu
erekapu awaram.”
20 Keser aurnuk, kiro ros poteanik, näu mena 10 orip, enip Dekopolis, kiro pakan
roasiret Jisas nukas ko owoseanik, sarewon ämän aware ariewon. Roasiret erekapu ak
kiro ämän roumoi, karkairianik, ronkat sosop oin.

Jisas nukas asinak meiewon pak sip asik pak jekwatowon.
(Matiu 9:18-26; Luk 8:40-56)

21 Jisas ko ous opok tonomara, Galili An Unik karaimas karaimas ätäi potowon. Ko an
kasakupai usnokou opok nonuk, roasiret sosop koi tururin.
22-23 Juda akan tururiäi ou kumeäwon ro kar, kon enip Jairas, ko koianik, Jisas aparmara,
isou siakup uou sur wemoi, sakau ämän auruwon, “Isan asinak meiäuru. Na koinam, nan
ipon ko opok mota, ko ätäi eposek saräi.”
24 Jisas an utomoi, ko kiro ro pak erek potoirin. Kesernuk, roasiret sosop ak erek Jisas
tainori manoin.
25 Roasiret ak kamuk kar asir rau. Ko keir sip orip orip oiäu, kiro sip nukan woisan 12
orip rawon.
26 Jekwareäin roat sosop akas ko jekurmana, tätäi sosop nuriäin. Kon aiauk kiro jekuriäi
roat opok patariäwon. Utianik, kon sip utau wa, ko sip näwäu oi rawon.
27 Ko karauk roat akas Jisas mesin ämän mona, roianik, roasiret kamuk raumoi, ko Jisas
mekesup peanik, Jisas nukan omjo atowon.
28 Ko keser ronkatewon, “Is kon omjo karar atoita, is ätäi eposek saräm.”
29 Keseria, ko omjo atonuk, kon sip kiro kurte utowon. Ko rowon kon enipsau opok sip
rawau wa. Ko eposek sarewon.
30 Jisas nukas kon sakau manonuk, äpu mianik, pirirmoi, awarowon, “Inokon ipous
isan omjo atou?”
31 Kon tamareäwon roat akas aurin, “Roasiret sosop turur rai kotomaisoi, nas owon
‘inokon ipous is atoirou’ räi awaromon?”
32 Utianik, Jisas nukas inokos keseirowon rai amukusar itanewon.
33 Kiro asir owo onok ko opok pewon äpu momara, ko näwäu iminemoi, Jisas siakup
uou sur weanik, kon ämän erekapu epar auruwon.
34 Kesernuk, Jisas nukas auruwon, “Asinak, nan won epar mowon, okon, nan enmatsau
eposek sarewon. Na won päurar orip man. Nan sip erekapu utai.”
35 Jisas nukas arenuk arenuk, karauk roat ak Juda akan tururiäi ou kumeäwon ro Jairas
nukan owas koianik, Jairas aurin, “Jairas, nan asinak meiewon. Na owon tamareäu ro
sarau nuram?”
36 Jisas nukas kiro ämän roianik, Jairas auruwon, “Na wa iminäu, nan won epar mo!”
37 Ko keser aurianik, roasiret sosop imwarau wa. Pita, Jems, Jon (Jems nukan amak) ak
karar Jisas tainori potoin.
38-39 Ak Jairas nukan owa kouna, roasiret sosop akas wai rai, käi mirori rain. Jisas nukas
apwareanik, awarowon, “Owon ak käi mirori rai? Ak owon wairai? Kiro asinak meiäu
wa, ko erar nini rau.”
40 Jisas keser äienuk, ak ko apari ioin. Kos roasiret kasik naun äsimwaronuk, nona,
asinak nukan momok anak ori pak, kon tamareäwon roat 3 orip pak, ak karar asinak
nukan ou waru uru imware tonowon.
41 Toneanik, kos asinak nukan ipou ateanik, Juda ämänis keser auruwon: “Talita kum”,
kiro ämän onoktapau kesek, ‘Asinak isas aisom, na siräu.’
42 Kesernuk, kiro asinak kurte siräi ariäwon. Kiro asinak kon woisan 12 orip. Roasiret
rain ak kiro kurur aparianik, näwäu karkairin.
43 Jisas nukas ämän sakau awarowon, “Ak kiro onok aparin karauk roasiret wa awarau.
Rusapai ak kiro asinak karauk o nuruwe.”

6

Nasaret menan roasiret akas Jisas sumkäinein.

1 Jisas kiro mena utomoi, kon tamareäwon roat pak erek nukan mus mena manoin.
2 Sumaun omre opok, Juda akan tururiäi owa tonomara, Anut nukan ämän onoktoroi
tamarowon. Roasiret sosop kon ämän roumoi, karkairianik, arein, “Kiro ro ko ämän
erapakan owon? Inokos ko ronkat eposek nurunuk, kos kurur atap atap miäu?
3 Kiro ro ko iken ou miäu ro ra? Ko Maria nukan mokoi ra? Kon amakut Jems, Josep,
Judas (Jut), Saimon, kon äpiaukut pak erek ak okoro opok raiäi ra?” Ak keser aremana,
ak ko sumkäinein.
4 Keserna, Jisas nukas akan ämän äpu mianik, awarowon, “Karauk mena Anut nukan
ämän roianik, areäu ro, ko enip jou orip, roasiret akas akan woiaka konun epar miäi,
utianik, nukan mena senes ko enip jou wäpik, okon, nukan roasiret pak nukan tupsiu
pak akas ko sumkäineäi.”
5 Keserna, ko kiro mena karauk kurur mau senek wa. Ko kon ipou sip roasiret karar
karar opok monuk, näu sarein.
6 Jisas nukas roasiret kon ämän mesin woiaka epar mau wa, apwareanik, ronkat sosop
owon.

Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip mena atap atap äsimwarowon.
(Matiu 10:5-15; Luk 9:1-6)

Keserianik, Jisas kon mena utomoi, karauk mena poteanik, roasiret Anut nukan ämän
tamarowon.
7 Kiro ses opok, Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip urwarnuk, siakup kouna, osou
aru oi kuräun sakau aromoi, ro oirori oirori äsimwarowon. Ak oirori oirori sarau maun
awarowon.
8 Keseria, kos ak keser awarowon, “Ak apu opok potaun kar osap wa owau. Ak naruauk
karar oi manowe. Utianik, ak karauk o ra, akan jo ra, karauk aiauk osap kau maun akan
jo päisau uru ra, wa oi manaiei.
9 Ak akan su karar momoi, omjo oirori wa oi manaiei.
10 Ak kar mena potona, kiro pakan roasiret akas imwarona rai, kiro roat akan owa
karar rawaiei. Tawa kiro ou utomoi, kar mena potaiei.
11 Kiro pakan roasiret akas imwarau utomoi, akan ämän rowau utona rai, ak akan owa
wa tonaiei. Ak kiro mena ute manaurna, akan onok aru ätär maraun akan isoraka pakan
maimai putarwe.”
12 Ko keser aware kurenuk, kon tamareäu roat akas mena atap atap poteanik, Anut
nukan ämän roasiret tamareanik, awaroin, “Ak akan onok aru utoinai, woiaka pirirwe.”
13 Ak osou aru sosop emwaremana, am ukuauk pakan uer oianik, sip roasiret sosop
akan enmaksau opok mianik, jekwarona, näu sarein.

An jomareäwon ro Jon meiewon.
(Matiu 14:1-12; Luk 9:7-9)

14 Kiro omsau kamwareäwon ro king Herot-Antipas ko rowon, owon, kiro omsau pakan
roasiret erekapu Jisas nukan onok äpu moin. Karauk roasiret akas keser äiein, “Kiro an
jomariäwon ro Jon, ko meiewon ätäi up uruas siräi pewon, okon, ko kiro kurur atap atap
maun sakau orip.”
15 Karauk akas äiein, “Kiro Elaija.”
Karauk äiein, “Ko kar Anut nukan ämän roianik, areäu ro. Ko meten Anut nukan ämän
areain roasiret senek.”
16 Utianik, Herot nukas kiro ämän roumara, äiewon, “Meter, is Jon nukan pou patir
kuremin, utianik, ko meiewon ätäi siräi pewon.”
17-18 Ko iminewon, owon, meter Herot nukasar kon amak, Filip, nukan wau, kon enip
Herodias, senri owon. Kiro ses opok, Jon nukas Herot auruwon, “Na nan amunan
asir oumon, kiro na sintore ämän espäiemon.” Kesernuk, Herot nukas roat awaronuk,
poteanik, Jon sakatemoi, ipou muris sisikäimana, karapus owa kurein.
19-20 Herodias nukas Jon mesin wou aru momara, wenuk, meiäun keserwon, utianik,
Herot ko Jon iminewon. Ko äpu Jon ko Anut nukan ämän roiäu ro. Ko onok eposek
miäwon, okon, Herot nukas Jon rapor kamäurnuk, Herodias nukas wäu senek wa. Herot
nukas Jon nukan ämän roumara, ronkat sosop oianik, ko Jon nukan ämän ätäi ätäi jekur
rowaurwon.
21 Rai rai, Herodias nukas Jon wäun kar apu aparwon. Herot ko anakus an jowon
omre tararmana, kos kon ou kameäin roat näunäu pak, kon marai roat näunäu pak, Galili
provins akan roat näunäu pak erek, äs me jaun imwarowon.
22 Kiro ses opok, Herodias nukan asinak makun koumoi, kiro roat näunäu amiakap
karenuk, Herot kon jaukut pak aparianik, akan woiaka näu sarein. Keseria, Herot nukas
kiro asinak auruwon, “Nan ronkat owo osap owaun airota, is na isam.

23 Is ämän epar aisom, is na pak paip momoi, na owo osap owaun airota, is na isam. Na
isan omnokou kameäim karaimas isaun airota, kiro itok, is na karaimas isam.”
24 Keser aurnuk, kiro asinak kaik neanik, anak totorwon, “Is owo owaun aurau?”
Anakus ätäi auruwon, “Nas kesek aur. An jomareäwon ro, Jon nukan tapau wou owaun
auram.”
25 Keseria, kos kurte ätäi ro näwäu siakup peanik, auruwon, “Nas rusapaiar, an
jomareäwon ro, Jon nukan tapau wou kar maro opok moinam, is iram.”
26 Keser aurnuk, Herot nukan wou usu sarewon. Utianik, kon jaukut pak karauk
roasiret ko pak tane o je rain amiakap kiro asinak pak paip mowon, okon, ko kiro paip
mowon ämän utaun senek wa.
27 Keseria, kos kurte kon marai ro kar äsimornuk, kos Jon siakup pote Jon nukan pou
patirmoi, kon tapau kerem oi kowaun auruwon. Keseria, kiro ro karapus owa poteanik,
Jon nukan pou patirwon.
28 Kos kiro tapau wou kar maro opok mianik, oi koumoi, kiro asinak nurunuk, kos pak
oi pote kon anak nuruwon.
29 Jon nukan tamareäwon roat akas kiro ämän roumoi, koianik, nukan enipsau oi pote
up kurein.

Jisas nukas roat 5,000 orip o arowon.
(Matiu 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

30 Meter Jisas nukas kon ämän oi ariai roat nukas mena atap atap äsimwarowon, ätäi
nuka siakup koin. Ak pote owo sarau pak owo ämän roasiret tamaroin pak erekapu ko
koi aurin.
31 Utianik, roasiret sosop akas pote koi, pote koi arna, okon, Jisas kon roat pak o jau
senek wa. Keserianik, Jisas nukas awarowon, “Ikarar kar mena ro wäpik opok sumau
manau.”
32 Keseria, ak akarar ous oianik, kar mena ro wäpik opok potoin.
33 Utianik, roasiret sosop ak kiro mena utona, apwareanik, ak erekapu mena utomoi,
isorakas kurte ak sinsin potoin.
34 Keserna, Jisas nukas ous ute nemara, roasiret sosop turur rain apwareanik, akanun
wouti mowon. Owon, kon ronkat kiro roasiret ak sipsip senek ak kamwareäu ro wäpik.
Keserianik, kos ak ämän sosop onoktoroi tamarowon.
35-36 Rai rai, san naurnuk, kon tamareäwon roat akas siakup koianik, aurin, “Okoro
mena ro wäpik, san nauru, okon, nas roasiret äsimwarota, mena atap atap maneanik, ak
o kau me jaiei.”
37 Utianik, Jisas nukas ätäi awarowon, “Akasar jaun o araiei.”
Akas ätäi totorin, “Utianik, nan ronkat roasiret erekapu eteinanak jaun kiro aiauk 200
kina senekus pote bret kau maun itok. Ik o kiro aiauk näwäu kureanik, o kau momoi,
araun, itok ra?”
38 Jisas nukas awarowon, “O erasek rau? Potoinai, aparwe!” Ak äpu momoi, ätäi aurin,
“Bret 5 orip pak was oirori pak rau.”
39 Keser aurna, Jisas nukas ätäi kon tamareäu roat awarowon, “Roasiret amurik eposek
opok sarpeter marona, tane potaiei!”
40 Keseria, roasiret ak erekapu tanein. Karauk roat 100 orip tanein, karauk roat 50 orip
tanein.
41 Keserna, Jisas nukas bret 5 orip pak was oirori pak oianik, omar oik eisane aparmara,
Anut ‘pere’ auruwon. Aurmara, bret pärärianik, kon tamareäu roat akas roasiret araun
arowon. Was oirori pärärianik, nais kir keserwon.
42-43 Roasiret ak erekapu kiro o jeanik, nokomaka penuk, Jisas nukan tamareäu roat
akas roasiret akas o jein o autakau utoin basket 12 orip oumana, joke moin. Kiro basket
erekapu ok pewon.
44 Roat kiro o jein 5,000 orip.

Jisas an unik oikas ariewon.
(Matiu 14:22-33; Jon 6:15-21)

45 Kiro ses opokar, Jisas nukas kon tamareäu roat äsimwaronuk, ous opok toneanik,
an unik karaimas Betsaida mena amke manona, Jisas nukarar roasiret akan mena
äsimwaraun rawon.
46 Ko roasiret äsimwaronuk, manona, ko nukarar om nepu opok Anut auraun tonowon.
47 Iukärir, omiri kounuk kounuk, ous an unik näu kamuk raunuk, Jisas nukarar an
kasakup rawon.
48-49 Jisas nukas kon tamareäu roat sarau näwäu momoi, ous nukan amauk reurin
manau senek wa, uriris pairnuk, aparwon. Om teine kounuk kounuk, Jisas nuka an unik

oikas ari ari kowon. Jisas nuka kon tamareäu roat itimware potaurwon, utianik, ak ko an
opokas ari rawon aparianik, akas ko op rai ronkateanik, pierin.
50 Ak näwäu iminein. Keserna, kos kurte awarowon, “Ak woiaka sakau rawe! Okoro
isaka, ak wa iminäu!”
51 Keser awaromoi, Jisas nuka ous opok toneanik, ak pak erek raunuk, urir utowon. Ak
karkairianik, ronkat sosop oin.
52 Ak Jisas nukas roat bret arowon kiro onok keserwon nukan onoktapau jekur äpu mau
wa, okon, akan woiaka sakau maronuk, ak kon onok äpu mau senek wa.

Jisas ko Genesaret menan sip roasiret sosop jekwarowon.
(Matiu 14:34-36)

53 Jisas kon tamareäu roat pak ak an unik kure poteanik, Genesaret omnokou kasakup
poteanik, kiro opok ous mur kure moin.
54-55 Ous utonuk, roasiret kiro opok Jisas äpu mianik, ak kiro omnokou opok atap atap
mena poteanik, karauk roasiret Jisas erapok rau rai awarona, sip roasiret pasar opok
mareanik, imware koin.
56 Näu mena ra, mena eteinak ra, apu opok ra, ko erapok ariäwon opok ak sip roasiret
om sorik opok marona, rain. Ak Jisas keser sakau aurin, “Na kiro sip roasiret utwarota,
koi akas nan omjo peteu ataiei.” Keseria, sip roasiret akan ipiakas Jisas nukan omjo
ateanik, ak erekapu näu sarein.

7

Askanai akan sintore ämän.

1-2 Karauk Parisi roat pak karauk sintore ämän tamareäin roat pak Jerusalem näu mena
utomoi, koumana, Jisas siakup tururmoi, Jisas nukan karauk tamareäu roat ak Parisi akan
sintore ämän tainorianik, akan ipiaka an kosorau wa, ak erar o je rain apwarin.
3 (Parisi roat pak Juda roat näunäu pak ak akan askanain sintore ämän jekur tainorianik,
akan ipiaka wa an kosoriäi, o wa jeäin.
4 O kau maun omoi amket opokas ätäi owa koianik, ak amke an jowaiei, warnuk, ak o
wa jaiei. Ak karauk askanai akan sintore ämän sosop tainoriäin. Ak kiro ämän äiäu senek
akan kap, maro, patan pak erekapu an kosoriain.)
5 Keseria, kiro Parisi roat pak ämän tamareäin roat pak akas Jisas keser totorin, “Nan
tamareäumon roat akas owon akan askanai akan onok wa tainoriäi? Ak o jauri akan
ipiaka an wa kosoriäi?”
6 Jisas nukas ätäi awarowon, “Meter Anut nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia
nukas ak sätäiäin roat mesin epar äiewon. Ko keser jer wewon, ‘Anut nukas äiewon, “Kiro
roasiret akas erar oiaksaus isan enim rororiäi, utianik, akan woiakas isanun meiäu wa.
Ak isan ämän awareäim ak jekur wa tainoriäi.
7 Ak kar ron sintore ämän tainoria, ak keser äiäi kiro Anut nukan ämän. Ak sät ämän
tainorianik, ak isan enim erar rororiäi!” ’ *Aisaia 29:13*
8 Ak Anut nukan sintore ämän utomoi, akan askanai akan onok sakau ateanik, tainoriäi.”
9 Jisas nukas ätäi keser awarowon, “Ak Anut nukan ämän utianik, akan askanai akan
ämän tainormoi, akasar akan ronkat tainoriäi.
10 Moses nukas meter awarowon, ‘Na nan momon aninan ämän tainor.’ *Kisim Bek*
20:12
‘Inok ro kon momok anak jeimarai karauk roat akas ko wena, meiäi.’ *Kisim Bek 21:17*
11 Utianik, ak keser ämän miaäi, ‘Inok ro ko osap orip kon momok anak ori sarwataun
itok. Utianik, ko au awateäu. “Is kiro osap Anut nuraun karar sare momin rau. Keseria,
is au sarwatau senek wa.”
12 Keseria, rusapai ko kon momok anak ori wa kamwateäu. Ak kiro onok eposek auriai.
13 Keserianik, ak akan askanai akan onok tainorianik, Anut nukan ämän tonoi miäi. Ak
karauk onok kesek sosop keseriäi.’

Osap atap atap kis roat ukun kurwareäu.
(Matiu 15:10-20)

14 Jisas nukas roasiret ätäi urwarnuk, kouna, awarowon, “Ak erekapu isan ämän roinai,
jekur ronkat oumoi, äpu maiei.
15 Kar osap kasik rawon kar ro nukan wou uru toneäu, kiro osapus Anut nukan amukup
ro ukun wa kureäu. Utianik, kiro ron ronkat aru wou uru rau siräienuk, kon oksaus äiäu
kis epar ko ukun kureäu. [
16 Roasiret ak raiaka orip raroi, ak kiro ämän roianik, kon onoktapau äpu maiei!”]

17 Jisas ko kiro roasiret utwareanik, owa tononuk, kon tamareäu roat akas kiro ämän
äiewon onoktapau mesin totorin.
18 Keserna, Jisas nukas ätäi awarowon, “Akan ronkat eposek wa ra? Ak kiro onok äpu
wa ra, osap kasikrawon kar ro nukan wou uru neäu, kiro osapus Anut nukan amukup ro
ukun wa kureäu.
19 Kiro o jeäi kiro wou uru wa neäu, kiro pi pimur uru äräreiäu, ätäi pimur uruas
koianik, neäu.”
Ämän kiros, Jisas nukas o erekapu jaun kiro itok äiewon. Kar o asu rawau wa.
20 Jisas nukas ätäi awarowon, “Ronkat aru roasiret akan woiaka uru raiäu, siräianik,
oiaksau opokas peäu, kiro ronkatis karar epar ukun kurwareäu.
21-22 Woiaka uruas roasiret ak kiro ronkat aru keser oiäi; ak sapum onok aru maun
ronkateäi, ak jaunakat akan osap päu owaun ronkateäi, ak roasiret akwarona, meiäun
ronkateäi, ak karauk roat akan asiret aru maraun ronkateäi, ak osap sosop meswaronuk,
owaun ronkateäi, ak karauk roasiret opok onok aru sosop maun ronkateäi, ak sät ämän
maun ronkateäi, ak karauk roasiret mesin wa ronkatwareäi, ak erar onok aru maun
ronkateäi, ak jaunakat akan osap aparianik, meswareäu, ak jaunakat akan enmakap sät
ämän maun ronkateäi, ak karauk roat akan ämän rowau utiäi, ak otop onok miäi.
23 Kiro onok aru erekapu akan woiaka uru raumoi, kasik neäu, kis Anut nukan amuk
opok ak ukun kurwareäu.”

Kar Siria provins pakan asir Jisas mesin wou epar mowon.
(Matiu 15:21-28)

24 Jisas nukas kiro ämän me kureanik, kiro mena utomoi, Taia mena siakup potowon.
Ko kar owa tone raunuk, kar ros ko kiro opok rauräi äpu murau senek wa rai ronkatewon,
sinuk, ko ämäiäu senek wa.
25 Kesernuk, kiro ses opokar, kar asir kon asinak osou aru wou uru raiäu, kos Jisas kiro
opok rau ämän roumara, kurte koianik, Jisas siakup uou sur wewon.
26 Kiro asir Juda asir wa. Ko Grik asir, kon mena Fonisia, Siria provins pakan. Kos Jisas
keser sakau auruwon, “Osou aru isan asinakun wou uru rau, nas oi kur.”
27 Kesernuk, Jisas nukas ätäi auruwon, “Amke ik Juda akan mokoit o arau. Mokoit akan
o oianik, en wa kure mareäum. Kiro onok aru.”
28 Kiro asires ätäi auruwon, “Näu ro, kiro epar, utianik, enat patan inkaruru raianik,
mokoit akan o usip nonuk, oi jeäi.”
29 Keser aurnuk, Jisas nukas ätäi auruwon, “Na eposek ämän airom. Na ätäi manam.
Kiro osou aru nan asinakun wou uru rawon kiro ute manowon.”
30 Kiro asir kon owa poteanik, aparwon kon asinak pasar opok nini raun, osou aru wou
uru rawon ute manowon.

Jisas nukas kar ro rauk otop pak menopauk usu sarewon jekurwon.

31 Jisas ko Taia mena utomara, Saidon omnokou itimormoi, näu mena 10 orip enip
Dekopolis omnokou kamuk opok Galili An Unik siakup potowon.
32 Karauk roasiret akas kar ro rauk otop saremoi, menopauk usu sarewon orip Jisas
siakup imäi koin. Ak Jisas sakau aurin, “Nan ipon kiro ro opok mo.”
33 Keseria, Jisas nukas roasiret utwareanik, ko imäi keresir manowon. Aukarar
raianik, Jisas nukan ipouaukus kiro ron rauk oirori uru mowon. Kon sinok oumara, ron
menopauk opok mowon.
34 Kos omar eisane aparianik, kon wou usuäu saremara, suornuk, Juda ämänis kiro ro
keser auruwon, “Epata!” Kiro ämän onoktapau kesek ‘Im tue!’
35 Keser aurnuk, kiro ron rauk näu sarenuk, ko ämän jekur rowaun itok. Kon menopauk
näu sarenuk, ko ämän rapor onoktoroi arewon.
36 Kiro ses opok, Jisas nukas roasiret sakau awarowon. “Ak kiro onok apari mesin pote
karauk roasiret wa awarau.” Jisas nukas ätäi ätäi ak sakau ämän keser awarowon, sinuk,
ak kon ämän tainorau wa, ak ämän sue kurein.
37 Roasiret akan ämän roianik, ak erekapu karkairianik, äiein, “Ko owo onok miäu
erekapu onok eposek senes. Kos roasiret raiaka otop jekwaronuk, ämän roiäi, menopauk
usuäu sarewon ätäi ämän jekur areai. Kos keseriäu.”

8

Jisas nukas roat 4,000 orip o arowon.

1-2 Kiro ses opok, roasiret sosop koi tururin. Ak o wäpik rauna, Jisas nukas kon tamareäu
roat urwarnuk, kouna, awarowon, “Is kiro roasiret akanun woiti mou. Ak is pak omre 3
orip rain, okon, rusa ak o wäpik rai.

3 Is kiro roasiret äsimwaroita, akan owa potaiei, ak apu opok pote amkoririwaromoi, owarai. Karauk ak apu rumukäu koin.”
4 Keser awaronuk, kon tamareäu roat akas ätäi aurin, “Ik okoro ro wäpik omnokou opok raum. Ik erapakan o oianik, roasiret arota, jaiei?”
5 Jisas nukas totwarowon, “Ak bret esap esap rau?”
Akas ätäi aurin, “7 orip.”
6 Keserna, Jisas nukas roasiret onkapai tanäun awaronuk, ak tanein. Kos bret 7 orip oumara, Anut ‘pere’ aurmoi, bret pärärianik, kon tamareäu roat aronuk, akas pak roasiret arona, jein.
7 Ak karauk upinan was eteinanak orip, okon, Jisas nukas kiro oianik, Anut aurmoi, kon tamareäu roat aronuk, akas pak roasiret aroin.
8 Roasiret ak kiro o jeanik, erekapu nokomaka pewon. Karauk o autakau utoin raunuk, Jisas nukan tamareäu roat akas basket 7 orip oianik, kiro o jein autau joke mona, ok pewon.
9-10 Kiro o jein roasiret ak 4,000 orip. Jisas nukas ak akan mena äsimwaronuk, manona, ko kon tamareäwon roat pak ous opok toneanik, Dalmanuta omnokou opok potoin.

Parisi akas Jisas nukas kar kurur monuk, aparaun rai totorin.
(Matiu 16:1-4)
11 Karauk Parisi roat akas koianik, Jisas ate aparaun aurin, “Na kar kurur ätär mukota, kiro epar ik äpu mam, na Anut omar oik rau nukasar kiro sakau isiäu.”
12 Ko wou suornuk, awarowon, “Rusapaian roasiret owon is kar kurur ätär maraun airoi? Is ak epar senes awarom, kiro ses opok is kar kurur wa ätär maroita, aparaiei.”
13 Keser awareanik, Parisi roat utwaromoi, ous opok ätäi toneanik, an unik karaimas potowon.

Jisas nukas Parisi roat pak Herot pak akan onok jis senek äiewon.
(Matiu 16:5-12)
14 Jisas nukan tamareäu roat ak rakuswarnuk, karauk bret owau wa, ak erar manoin. Ous opok kar bret eteinak karar rawon oi potoin.
15 Jisas nukas ak sakau ämän keser awarowon, “Ak Parisi pak Herot nukan roat pak akan bret makona, noroiäwon marasin enip jis ak jekur aparaiei.”
16-17 Kon tamareäwon roat akas aka aka areanik, arein, “Ik bret oi kowau wa, okon, ko kiro ämän aikou.”
Jisas nukas akan äkän äpu mianik, “Ak bret wäpik mesin owon arerai? Is ak pak om ses rumukäu raianik, onok sosop tamaromin, owon ak kiro onok jekur ronkatäu wa? Ak isan onok äpu wa ra? Akan woiaka sakau sarera?
18 Ak amiakas apari, sinuk, ak osap jekur aparau wa ra? Ak raiakas roiäi, sinuk, ak ämän jekur rowau wa ra?. Ak meten onok ätäi ronkatäu senek itok wa ra? *Esekiel 12:2*
19 Is bret 5 orip oumoi, pärärianik, roat 5,000 orip aroita, jein, ak o autakau erasek jowa joke moin?”
Akas ätäi aurin, “Jo 12 orip.”
20 Jisas nukas ätäi totwarowon, “Kar ses opok is bret 7 orip oianik, pärärmoi, roat 4,000 orip aroita, jein, akas o autakau erasek jowa joke moin?”
Akas aurin, “Jo 7 orip.”
21 Keseria, kos awarowon, “Ak rusapai isan onok äpu mau wa ra?”

Jisas nukas Betsaida mena kar ro amuk utup jekurwon.
22 Ak Betsaida mena kouna, karauk roat akas kar ro amuk utup imäi koianik, ämän sakau Jisas keser aurin, “Nan ipon okoro ro opok mo.”
23 Jisas nukas kiro ro amuk utup nukan ipou ateanik, mena kasakup imäi manowon. Kiro ron amuk uru sinok kureanik, kon ipous kiro ron amuk opok mianik, totorwon, “Na kar osap aparaun itok ra?”
24 Ros apwareanik, auruwon, “Is roasiret apwarom. Ak am senek ari rai.”
25 Jisas nukas ätäi kon ipou ron amuk opok monuk, ko sakamarnuk, ko rapor amareanik, ätäi osap erekapu rapor apwarwon.
26 Jisas nukas kiro ro kon owa äsimorianik, auruwon, “Na ätäi mena wa tonau.”

Pita nukas Jisas nukan enip amop mowon.
(Matiu 16:13-20; Luk 9:18-21)
27 Jisas kon tamareäu roat pak erek Sisaria-Filipai mena atap atap potoin. Apu opok pote pote rai, kos kon tamareäu roat totwarowon, “Roasiret akas is inok äiäi?”
28 Ak ätäi aurin, “Karauk roasiret akas keser äiäi, ‘Ko an jomareäu ro, Jon.’ Karauk akas äiäi, ‘Ko Elaija.’ Karauk akas äiäi, ‘Ko Anut nukan ämän roianik, areäwon ro kar.’ äiäi.”

29 Keser aurna, Jisas nukas ätäi aka totwarowon, “Akasar is inok aiäi?”
Pita nukas ätäi auruwon, “Na Krais, Anut nukas kon roasiret ätäi imwaraun
äsimoisonuk, koumon.”
30 Pita nukas keser aurnuk, Jisas nukas ak sakau awarowon, “Kiro epar, utianik, kiro
ämän ak karauk roasiret wa awarau.”

Jisas ko tätäi sosop oumara, meieanik, ätäi siräiäun ämän marowon.
(Matiu 16:21-28; Luk 9:22-27)

31 Kiro ses opok, Jisas nukas onoktoroi ämän tamareanik, kon tamareäu roat keser
awarowon, “Ro Nukan Mokoi, tätäi sosop oumara, Juda roat näunäu pak Anut kamuk raiäi
roat pak sintore ämän tamareäi roat pak erek akas isan ämän rowau utomoi, sumkäinäiei.
Akas is iworona, meiäm. Utianik, omre 3 opok is ätäi siräiam.”
32 Kos kiro ämän amop maronuk, Pita nukas ko kasakup imäi maneanik, kermara,
auruwon, “Wa senes wa! Kiro onok na opok wa päi!”
33 Utianik, Jisas nukas piririanik, kon tamareäu roat apwareanik, Pita keser kerwon,
“Satan, na is mekesirap man! Na Anut nukan ronkat eposek wa tainoriäum, na roat akan
ronkat karar tainoriäum.”
34 Keseria, ko roasiret sosop pak kon tamareäu roat pak urwarnuk, kouna, keser
awarowon, “Inok ro is tainoire päun, ko nuka mesin wa ronkatäi, kon am äpäs nukasar
ämäianik, is tainoirai.
35 Inok ro ko kon totok awau rawaun ronkateäu kiro kon totok aru mai. Utianik, inok
ro ko isanun pak Anut nukan Ämän Eposek pakaima meiäi, kiro ro kon totok orip orip
jekur eposek rawai.
36 Kar ro omnokoupaian osap erekapu oumara, ko meiäi. Kiro osapus nukan totok
awau rawaun owose saräi?
37 Ko owo osap oianik, ätäi nukan totok awau rawaun kau mai? Wa, ko ätäi nukasar
nukan totok kau mau senek wa.
38 Inok ro rusapaian roasiret onok aru miäin akan amiakap is tainoraun iminäi, kos is
äpu wa äianik, isan ämän ämäi mai, is Ro Nukan Mokoi, tawa isan monian arou näwäu
pak sarau eitek eposek raut erek koi isas nais kiro ro äpu wa äiäm.”

9

1 Jisas nukas ätäi awarowon, “Is ak epar awarom, karauk roat ak okoro omnokou opok
rai, karauk wa meiäiei, utianik, ak rauna raunar, Anut nukan kamwaraun onok sakau
orip amop päi aparaiei.”

Jisas nukan enipsau atap pirirmara, pewon.
(Matiu 17:1-13; Luk 9:28-36)

2 Omre 6 orip utia, Jisas nukas Pita, Jems, Jon pak imware, omtapau rumukäu oik
tonomara, ak karar rain. Akan amiakap Jisas nukan enipsau pirirmara, atap pewon
aparin.
3 Kon omjo san nukan merek senek jeremara, ärneu senes sarewon. Omnokou opok
kar ron omjo ärneu senes kesek wa.
4 Kesernuk, ak Elaija Moses ori au peanik, Jisas pak arere rairin apwatoin.
5 Pita nukas Jisas auruwon, “Tamukiäum ro, ik okoro opok rawaun eposek. Na äuta, ik
akan jan ou 3 orip mam, kar nan, kar Moses nukan, kar Elaija nukan.”
6-7 Ak imineanik, Pita nukas owo ämän maun äpu wa, okon, ko erar keser äienuk, kar
iou näwäu omar oikas ak kururuware mowon. Kar oksaus kiro iou uruas, äiewon, “Kiro
mokoi isakan senes, is konun isan woias meieäim. Ak kon ämän rapor rowaiei!”
8 Keser äienuk, akan amiakas aparin, ak kar ro aparau wa, Jisas karar ak pak erek rawon
aparin.
9 Ak omtapau ute ne ne rai, Jisas nukas sakau ämän keser awarowon, “Okoro onok ak
amiakap pewon aparin ak pote kar roasir wa aurau. Ro Nukan Mokoi, meiemara, ätäi up
uruas siräunuk, kiro ses opok owo onok aparin kiro epar roasiret awaraiei.”
10 Keseria, ak kiro ämän ämäi ämäi atomoi, ak aka aka äiein, “Up uruas ätäi siräiaun,
kiro owo onok rä?”
11 Akas Jisas totorin, “Juda akan sintore ämän tamareäi roat akas owon Elaija ko amke
kowai äiäi?”
12 Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak kiro epar äiäi, Elaija ko amke koianik, osap erekapu
jekur mora. Utianik, Anut nukan ämän jer we moin rau owon keser äieu, ‘Ro Nukan Mokoi
tätäi sosop ounuk, roasiret akas ko sumkäinäiei’?

13 Utianik, is ak epar awarom, Elaija ko amke kowon, roasiret akas akan ronkatis onok
aru atap atap ko opok keserin. Ak kiro onok ko opok keseraiei mesin meter Anut nukan
ämän jer we moin rau."

Jisas nukas kar mokoi osou aru orip jekur mowon.
(Matiu 17:14-21; Luk 9:37-43)

14 Jisas kon tamareäu roat 3 orip ak karauk tamareäu roat siarakap koianik, akas
roasiret sosop koi tururin pak, karauk sintore ämän tamareäi roat akas ak pak aurate
rain apwaroin.
15 Roasiret akas Jisas kounuk, aparmana, karkairianik, kurte ko siakup potea, 'Pere,'
aurin.
16 Jisas nukas totwarowon, "Ak owon ak pak ämänis weräirai?"
17 Kar ro, roasiret kamuk rau kos ätäi auruwon, "Tamukiäum ro, isan mokoi osou aru
wou uru raunuk, ok utup raunuk, na siatap imäi koim.
18 Kiro osou arus ko sakau ateanik, oi omnokou opok känkurenuk, au sipar kurarianik,
aukpanak kartitirmoi, enip tipine kureäu. Is nan tamareäum roat osou aru emeraun rai
awaromin. Utianik, ak emeraun itok wa."
19 Jisas nukas roasiret kewareanik, ätäi äiewon, "Roasiret rusapai rai, akan ronkat owo
senek ak woiaka epar mau senek wa. Omre esap esap is ätäi ak pak rawam? Omre esap
esap is akanun ätäi woias meiäm? Kiro mokoi is siarap imäi kowe."
20 Keseria, ak kiro mokoi imäi Jisas siakup kouna, osou arus Jisas aparianik, kurte kiro
mokoi ate karemara, känkurenuk, omnokou opok kurir momara, nini taitairmoi, au sipar
kurewon.
21 Jisas nukas mokoin momok totorwon, "Omre esap esap ko kiro keser rawon?"
Momokus ätäi auruwon, "Mokoi eteinak pakar keserwon.
22 Kiro osou arus orip orip ep mik oi kureäu, an unik uru oi kureäu wenuk, meiäun
keseriäu. Utianik, na kar onok keseraun itok raroi, na iwenun wonti moinam, iu
sareitam."
23 Keseria, Jisas nukas auruwon, "Na owon keser äiem, 'Na kar onok maun itok ra?'
airom. Kar ro is mesin wou epar miäu, kos onok erekapu keseraun itok."
24 Keser aurnuk, mokoin momokus kurte urweanik, äiewon, "Is na mesin woi epar
mowon, utianik, isan woi epar mowon, kiro eteinak, okon, nas is sareir."
25 Jisas nukas roasir sosop kurte ko siakup kouna, apwareanik, osou aru sakau
auruwon, "Na, osou ok utup, rauk otop, is na aisom, na kiro mokoi rurisa utoinam, man.
Na ätäi kon wou uru wa tonam."
26 Keser aurnuk, kiro osou aru piormoi, mokoi sakau ate kareanik, ute manonuk, mokoi
op meiewon senek nini rawon. Roasiret sosop akas aparianik, äiein, "Ko meiewon."
27 Utianik, Jisas nukas kon ipou ateanik, rurarnuk, siräiewon.
28 Keseria, Jisas ko ute owa tonomoi, kon tamareäu roat pak akarar raianik, akas ko
totorin, "Ik owo onokun kiro osou aru oi kuräu senek itok wa?"
29 Kos ätäi awarowon, "Ak Anut karar auri rawaiei, kiro onok kararas epar osou aru
emeraiei. Kar onokus kiro itok wa."

Jisas nuka meieanik, ätäi siräiäun ämän kon tamareäu roat ätäi awarowon.
(Matiu 17:22-23; Luk 9:43-45)

30-31 Ak kiro mena utomoi, Galili provins kampai ari ari potoin, owon, ko kon tamareäu
roat ämän tamareäu, okon, Jisas kar ros ko erapok rau äpu maun utowon. Kos keser
awarowon, "Karauk roasiret akas Ro Nukan Mokoi sakateanik, roat akan ipiaka opok
maiei. Ko wena, meieanik, omre 3 opok ko ätäi up uruas siräiai."
32 Ak kiro ämän onoktapau äpu wa. Utianik, ak iminemoi, ko kar ämän totorau wa.

Jisas nukas inok ro näwäu rawaun ämän awarowon.
(Matiu 18:1-5; Luk 9:46-48)

33 Ak Kapaneam mena koumoi, kar owa toneanik, Jisas nukas totwarowon, "Ak apu
opok koi rai, owo ämän arein?"
34 Akas ko kar ämän ätäi aurau wa, owon, apu opok, 'inok ro näwäu senes enip orip
karauk roat itimwareäu?' aka aka keser äiein.
35 Keseria, Jisas nukas tanemara, kon roat 12 orip urwarnuk, kouna, awarowon, "Inokos
ro enip näwäu orip saräun, ko erar ep ro senek raianik, karauk roat akan sarau ro senek
sareanik, roasiret erekapu isanwarai."
36-37 Keser awareanik, kar mokoinak imäumoi, ak kamuk tai momara, pokäir raianik,
awarowon, "Inok ros isanun ronkatemoi, kar mokoi okoro mokoinak senek imäianik,

jekur kameäu, kiro ko is imäiriäu. Inok ros is imäiriäu, ko is karar wa imäiriäu, kiro ko isan moni is äsimoirnuk, koimin, imäiäu."

Inok ro ko akan iwäi jaunakat wa, kiro akan jaunakat.
(Luk 9:49-50)

38 Jon nukas Jisas auruwon, "Tamukiäum ro, ik kar ro nan enmat pakas osou aru oi kurenuk, aparmun. Ko iken jaunok wa, okon, ik kiro ro kiro onok wa keserau rai aurumun."
39 Jisas nukas ätäi awarowon, "Ak ko wa tämurau. Kar ros kar kurur isan enim pakas miäu, kos is kurte wa jeimairai.
40 Inok ro ko iken iwäi jaunok wa, kiro iken jaunok.
41 Is ak epar senes awarom, inok ros ak isan jaiat rai äpu mareanik, an jaun an arai, kiro ro Anut nukas wa sumkäinai, tawa ko epar omar oik osap eposek owai."

Onok arus kiro ron wou epar mowon aru murai.
(Matiu 18:6-9; Luk 17:1-2)

42 "Kar mokoinak is mesin kon wou epar mowon kar ros ko onok aru ätär muronuk raroi, kiro onok aru senes. Karauk roat akas aiauk usuäu oianik, kiro ron pou opok muris pararar mianik, an unik uru känkurena, nai, kiro itok, kiro usu eteinak. Warnuk, tawa omar oik, ko usu näwäu senes owai.
43 Nan iponas onok aru monuk rai, nan ipon kar patir känkuräm, kiro itok. Keserianik, ipon karar orik na orip orip eposek awau rawam. Na kiro wa keserta rai, kiro ipon oirori orip pak erekapu ep wa koseriäu uru kureisaiei. [
44 Kiro mena mamat sosopus roasiret akan enmaksau tukware raunuk, ak wa meiäiei, kiro ep wa koserai.]
45 Nan isonas onok aru monuk rai, kar ison patirnam, känkuräm. Keserianik, ison karar orik na orip orip eposek awau rawam. Na wa keserta rai, ison oirories na kiro mena ep näwäu wa koseriäu uru känkureisaiei. [
46 Kiro mena mamat sosopus roasiret akan enmaksau tukware raunuk, ak wa meiäiei, kiro ep wa koserai.]
47 Nan amunauk kararas onok aru monuk, reusunuk rai, kiro amunauk kiro etkoi känkuräm, amunauk karar kiro itok. Na orip orip eposek awau rawam. Na kiro wa keserta rai, na ran amunauk oirori orip pak erekapu ep näwäu orip orip jeräu mena kureisaiei.
48 Kiro mena mamat sosopus roasiret akan enmaksau tukware rawai, sinuk, ak wa meiäiei, kiro ep wa koserai. *Aisaia 66:24*
49 Siu o opok kureäi kiro o wa poomreäu senek, Anut nukas kon roasiret ate aparaun usu ariäu, okon, ak sakau sareanik, wa wasaräiei.
50 Siu osap eposek, o wa poomreäu. Utianik, siu nukan sakau manonuk rai, kiro sakau ätäi owose owai? Onok eposek siu sakau senek akan woiaka uru moinai, kiro onokun ak jaunakat pak wa weräiäu, ak woiaka karar orip eposek rawaiei."

10

Jisas nukas roasir ouratäiäis, ätäi utototeäi ämän mowon.

1 Jisas kiro mena utomoi, Judia provins opok Jordan An kasakup potowon. Roasiret sosop ätäi koumoi, tururianik, Jisas nukas kon onok tainorianik, Anut nukan ämän tamarowon.
2 Karauk Parisi roat koianik, ko ate aparaun keser totorin, "Iken sintore ämänis äieu, ro kon wau utaun itok ra, wa?"
3 Jisas nukas ätäi awarowon, "Moses nukas owo sintore ämän sakau awarowon?"
4 Akas ätäi aurin, "Moses nukas keser aikowon, kar ro kon asir utonuk, manaun ko kar jer wemara, kon wau nurai. Kesermara, epar ko wau utonuk, manai."
5 Jisas nukas ätäi awarowon, "Moses nukas akan woiaka sakau mona, apwarwon, okon, kiro sintore ämän jer we arowon.
6 Utianik, meter Anut nukas omnokou ate mowon ses opok, ko ro pak asir pak ate matowon. *Stat 1:27*
7-8 Kiro onokun, ro kon momok anak ori utwatomara, kon wau ori erekur atap raianik, awan enmaksau karar tururaieir. Keseria, kiro ro asir ori awan enmaksau atap atap oirorоr rawau wa, utianik, awan enmaksau karar senek sare rawai. *Stat 2:24*
9 Keserianik, Anut nukas au karar enmaksau senek turur matowon, okon, kar roasires ätäi wa inäi matau."

10 Jisas keser awareanik, ätäi owa tononuk, kon tamareäu roat akas kiro ämän mesin
totorin.
11 Kos ätäi awarowon, “Inok ro kon wau utomara, ko kar asir owai, kiro, ro asir ouratäiäi
akan sintore ämän espäianik, onok aru kon wau opok mai.
12 Kiro senek keseriar, waus kon komuk utomara, ko kar ro pote owai, kiro asires sintore
ämän espäianik, onok aru kon komuk opok mai.”

Jisas nukas mokoi eteinanak kon sakau araun tapiaka atowon.
(Matiu 19:13-15; Luk 18:15-17)

13-14 Karauk roasiret akas akan mokoinakut Jisas nukas kon ipou akan tapiaka ateanik,
sakau araun rai, imware koin. Utianik, kon tamareäu roat akas kiro roasiret kewarona,
Jisas nukas kiro onok aparianik, ko wou aru momoi, kon tamareäu roat keser awarowon,
“Ak kiro mokoit utwarona, ak is siarap kowaiei. Ak wa tämarau. Roasiret ak okoro
mokoinakut senek, ak äpu Anut ko akan kamwareäu ro näwäu.
15 Is ak epar senes awarom, inok roasir ko mokoinak senek saräu wa, ko Anut nukan
roasir tuku wa rawai.”
16 Keser awareanik, Jisas nukas mokoinakut imware oi wauk orori kurwareanik, kon
ipou akan tapiakap momara, Anut nukas ak jekur kamwaraun auruwon.

Kar ro ko osap sosop orip.
(Matiu 19:16-30; Luk 18:18-30)

17 Jisas nukas kiro mena ute manaun siräi nonuk, kar ros ko siakup kurte koianik, uou
sur wemoi, totorwon, “Tamukiäum ro eposek, is owo onok eposek kesermoi, isan totom
awau orip orip rapor rawai?”
18 Jisas nukas ätäi auruwon, “Na owon is ro eposek airom. Kar ro karar ko eposek. Kiro
Anut karar.
19 Na iken sintore ämän äpu. ‘Na kar ro weta, wa meiäu, na kar ron asir wa imäi ariau,
na karauk roat akan osap wa päu owau, na kar ro nukan enkup sät ämän wa mau, na nan
jaunan osap erar owaun wa sätäiäu, na nan momon anin orien ämän erekapu tainor,’ kiro
na äpu.” *Kisim Bek 20:12-16*
20 Kiro ros ätäi auruwon, “Näu ro, meter is eteinak opok kiro sintore ämän erekapu
tainori koi, rusapai nais keseriar raim.”
21 Jisas nukas kiro ämän roianik, kiro ro mesin wous meieanik, amukus aparmara,
auruwon, “Kiro itok, kar onok karar na itimoisi rau. Na pote, nan osap erekapu karauk
roat are kureta, akas kiro osap kau mona, kiro aiauk oinam, saruku roat osap wäpik kiro
aiauk inäi aram. Na kiro keseria, tawa omar oik osap sosop owam. Na pote, kiro onok
kesernam, koi is tainoir.”
22 Kiro ro ko osap sosop orip, okon, kiro ämän roumara, ko wou usu sarenuk, nepu aru
mianik, ute manowon.
23 Kesernuk, Jisas nukas kon tamareäu roat amukus apwarea, awarowon, “Roat osap
sosop orip ak Anut nukan roasiret saräun kananäiei.”
24 Kon tamareäu roat kiro ämän roianik, karkairina, Jisas nukas ätäi awarowon,
“Mokoit, kar omnokou pakan ro Anut nukan ro saräun kos sarau sakau mai.
25 Kar opur kamel ko omjo näkeäi nil nukan amarer uruas tonaun kananäi. Utianik,
roasiret osap sosop orip ak Anut nukan roasiret saräun kiro näwäu kananäiei.”
26 Keser awaronuk, kon tamareäu roat ak näwäu karkairianik, kesek aurin, “Keseria,
Anut nukas inok ro imäienuk, ko pak erek orip orip rawai?”
27 Jisas nukas apwareanik, awarowon, “Roat akas kar onok keseraun itok wa, Anut
nukas karar kiro onok keseraun itok. Anut nukas owo onok keseraun ronkatemoi,
erekapu keseraun itok.”
28 Ko keser äienuk, Pita nukas auruwon, “Rou! Ik iken osap erekapu utomoi, na tainoise
koumun!”
29-30 Jisas nukas ätäi auruwon, “Is na epar aisom, inok ro isanun ronkateanik, Anut
nukan Ämän Eposek araun, kon mena, awakut, amakut, äpiaukut, anak, momok, mokoit,
omnokou pak utwareanik, kowon, tawa Anut nukas kiro osap ute kowon senek sosop,
100 orip senek, ätäi nurai. Ko rusapai okoro omnokou opok, ou sosop, awakut, äpiaukut,
anakut, mokoinakut, pak omnokou sosop ak oianik, rawaiei. Utianik, kiro ses opokar,
karauk roat akas ko onok aru muriäi. Utianik, tawa ko orip orip eposek rawai.
31 Roat sosop ak rusapai enmaka näunäu orip rai, tawa ak enmaka wäpik ro senek
rawaiei. Utianik, roat rusapai erar rai, tawa akas enmaka näunäu orip rawaiei.”

Jisas nukas nuka tätäi sosop oumoi, meiäun ämän ätäi marowon.
(Matiu 20:17-19; Luk 18:31-34)

32 Jisas nukas kon tamareäu roat pak Jerusalem näu mena toptaun ari ari pote rai, Jisas
nuka amke potowon. Kon tamareäu roat akas ko kiro mena tonaurnuk, ronkat sosop
oin. Roasiret akas tainware kouna, iminein. Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip ätäi
imwareanik, owo onok ko opok päi awarowon.
33 Kos keser awarowon, “Rowe. Ik rusapai Jerusalem mena potota, karauk roat akas
Ro Nukan Mokoi Anut kamuk raiäi roat näunäu pak sintore ämän tamareäi roat pak akan
ipiaka opok maiei. Keseria, kiro roat akas akan ämän roianik, wena, meiäun ämän ateanik,
karauk omsau pakan roat akan ipiaka opok maiei.
34 Akas ko jeje ämän aurianik, opokup sinok kuremoi, mänkäsirianik, wena, meiäi.
Utianik, omre 3 opok, ko ätäi siräiäi.”

Jems Jon ories Jisas kar osapun totoririn.
(Matiu 20:20-28)

35 Keser awaronuk, Jems Jon ori, Sebedi nukan mokoit ori, awas Jisas siakup koumoi,
keser totoririn, “Tamukiäum ro, iwes na iu sareitaun aisamur siar na kiro ämän tainoraun
aisom.”
36 Keseria, Jisas nukas ätäi awatowon, “Awas is owo onokus au sarwataun airoir?”
37 Awas keser auririn, “Nas iu pak paip keser mam, tawa nas kamwaraun ro näwäu
sareanik, iu imäitota, karas nan ipon näu kaima tanäi, karas saunan kaima tanäi.
Keseitota, iu na pak rawamur.”
38 Jisas nukas ätäi awatowon, “Kiro ämän totoiroir kon onoktapau au äpu mau wa. Is
kiro an kap opok rau jam, au kiro an jaun itok ra? Is an joianik, tätäi näwäu owam siar,
au kiro senek owaun itok ra?”
39-40 Awas ätäi auririn, “Io, iu itok.”

Keseria, Jisas nukas awatowon, “Kiro epar. Kiro an kap opok rau is jam, au nais jaieir.
Is an joianik, tätäi owam, au nais keseriar an jowaieir, utianik, inokos isan ipi näu kaima
tone tanäi, inokos isan ipi saunan kaima tanäi, kiro isan sarau wa. Anut nukasar karauk
roasiret sare mareanik, akan omoi jekur marowon rau.”
41 Jisas nukan tamareäu roat 10 orip akas kiro ämän roianik, ak Jems Jon ori mesin
kasiaka pewon.
42 Keserna, Jisas nukas ak urwarnuk, siakup kouna, awarowon, “Ak äpu, okoro
omnokou pakan roat akan karauk kamwareäin roat näunäu akas akan enmak jou momoi,
akan roasiret kamwareäi. Roasiret akan roat näunäu akas roasiret akan ämän tainoraun
sakau ämän awareäi.
43 Ak isan roat, ak kiro onok wa keserau. Utianik, kar ros akan ro näwäu rawam äienuk
rai, kiro itok amke ko akan sarau ro senek rawai.
44 Kar ros is enim jou orip rawam äienuk rai, amke ko roasiret erekapu akan sarau ro
(slev) senek rawai.
45 Owon, Ro Nukan Mokoi karauk roasiret akas ko isanaraun kowau wa. Wa! Ko karauk
roasiret sarwaraun kowon. Ko meieanik, roasiret sosop ätäi Anut nuka rawa imware
tonai.”

Jisas nukas kar ro amuk utup enip Bartimeas jekur mowon.
(Matiu 20:29-34; Luk 18:35-43)

46 Jisas kon tamareäu roat pak Jeriko mena potowon. Akas roasiret sosop pak ätäi kiro
mena ute nonuk, kar amuk utup ro enip Bartimeas, Timeas nukan mokoi, ko apu kasakup
tane rawon. Kos roasiret osapun nik mareäwon.
47 Ko Nasaret menan ro, Jisas koura äuna, roianik, kos urwäun onoktoreanik, äiewon,
“Jisas, Devit nukan mokoi, na isanun wonti moinam, is sareir.”
48 Roasiret sosop akas kerianik, aurin, “Na asor!” Utianik, ko sakau urwewon, “Devit
nukan mokoi, na isanun wonti moinam, is sareir!”
49 Kesernuk, Jisas nukas tai raumara, roasiret awarowon, “Ko aurna, koi.”

Ak kiro ro amuk utup urianik, aurin, “Kos na urweisou, okon, na won näu saremoi, na
siräi, koi.”
50 Keseria, kos kon omjo rumukäu känkureanik, kurte siräianik, Jisas siakup kowon.
51 Kesernuk, Jisas nukas auruwon, “Isas na owosisaun airom?”

Kesernuk, kiro ro amuk utupus auruwon, “Tamukiäum ro, is ätäi ami urarenuk, apu
aparam.”
52 Jisas nukas ätäi auruwon, “Itok, na man. Nan won epar momon, okon, na ätäi amun
urarenuk, apu aparam.” Kiro ses opokar, kon amuk urarenuk, ätäi apu aparianik, ko Jisas
tainori potowon.

11

Jisas ko kar omsau kamwareäwon ro king senek, Jerusalem mena tonowon.

1-2 Jisas ko kon tamareäu roat pak Jerusalem näu mena potaun pote rai, Betfasi pak Betani mena kamuk omtorou enip Olivet opok potomana, Jisas nukas kon tamareäu ro oirori äsimwatomara, awatowon, "Au enro mena aparum opok potoinair. Kar donki nak muris pararar moin rau, mur uräinäir, kiro donki nak imäi kower.

3 Utianik, kar ros au kiro donki nak owon ourair rai totwatonuk rai, awas ätäi aurwer, 'Iken Näwäus okoro donki sarau orip äiewon. Sarau patirianik, ätäi kurte äsimornuk, kowai.' keser aurwer."

4-5 Au poteanik, kar opur donki nak apu kasakup ou rorokpai muris pararar moin, aparirin. Au mur uraresa, karauk roat kiro opok tai rain, akas awatoin, "Au owon mur donki nak pakan uräurair?"

6 Awas Jisas nukas ämän awatowon siar, keseriar kiro ämän ätäi awaroirin. Roat akas ior äuna, au donki oi koirin.

7 Keseria, au donki nak Jisas siakup imäi koianik, awan omjo rumukäu donki nukan mekesu opok puris rue moisa, Jisas nuka oik tone tanewon.

8 Roasiret sosop akas akan karauk omjo apu opok tai potaun puris rue mokurein. Karauk roasiret ak woia apu siakupaian poteanik, kar am ukumai pisau senek patir okukureanik, apu opok puris rue potoin.

9 Roasiret akas Jisas kamuk mianik, karauk amke potona, karauk ruris tainoria, ak erekapu keser ur we we potoin, "Anut nukan enip jou murau. Kiro ro ko Näwäu nukan enip opokas kou, *Buk Song 118:25-26*

ik koi kon enip jou murau, ko Anut nukas sareäu.

10 Devit, iken askanai, nukan kamwaraun ses pera. Kiro kamwaraun ses päi opok ik rapor rawam. Anut nukan enip karar oik jou mau."

11 Keserna, Jisas nukas Jerusalem mena toneanik, Anut osap nuriäi ou näwäu enip tempel nukan porim rorokpai tonowon. Ko osap erekapu jekur aparwon. Utianik, kiro ses iukärir, san naurnuk, okon, kon tamareäu roat 12 orip pak ak Jerusalem mena utomoi, ätäi Betani mena potoin.

Jisas nukas kar am uran senek kon enip fik kernuk, meiäun kerwon.
(Matiu 21:11-19)

12 Jisas ko kon tamareäu roat pak ak tapera senes ätäi Betani mena utomoi, apu opok pote pote rai, Jisas ko sou wewon.

13 Ko am uran senek enip fik käwäu orip atapukas aparianik, am nemauk rau rai aparaun siakup potowon. Kiro am nemauk muraun ses wa, okon, ko am nemauk aparaun siakup pote, nemauk murau wa aparwon. Am käwäu karar rawon aparwon.

14 Keserianik, Jisas nukas kiro am keser auruwon, "Kar ros nan nemauk ätäi wa oi jai. Na nemauk ätäiar wa muriäwam." Kon tamareäu roat ak kiro ämän roin.

Jisas ko Anut osap nuriäi ou näwäu enip tempel opok tonowon.
(Matiu 21:12-17; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

15 Ak Jerusalem mena koianik, Jisas ko Anut osap nuriäi ou näwäu enip tempel owa toneanik, roasiret ak osap kau momana, aiauk amuk we rain opokan Jisas nukas emwaronuk, erekapu imine manoin. Kos roat akan aiauk amuk we oiäin patan pak ainak me rain bokis pak oianik, kour kurewon.

16 Kos roasiret osap kau maun tempel owa oi koiäin tämarowon.

17 Kos roasiret ämän tamareanik, awarowon, "Anut nukan ämän jer we moin kesek rau, 'Isan ou kiro roasiret omsau atap atap pakan koianik, akas is pak aräun ou äiäiei.' *Aisaia 56:7*

Anut nukan ämän kesek rau ra, wa? Utianik, akas okoro ou päu roat akan ämäi rawaun omoi senek sare moin." *Jeremaia 7:11*

18 Keser awaronuk, karauk Anut kamuk raiäi roat näunäu pak sintore ämän tamareäi roat pak ak kiro ämän roianik, ko wena, meiäun apu onoktoroi itanäurin. Roasiret erekapu kon ämän eposek roianik, karkairin, owon, kiro roat näunäu akas Jisas iminein.

19 Iukärir, om iraurnuk, Jisas kon tamareäu roat pak erek ak Jerusalem näu mena ute potoin.

Am uran meiewon.
(Matiu 21:20-22)

20 Pote ninoinus, tapera, ak apu opok ari ari poteanik, am uran kinip käwäu pak erekapu meiewon, aparin.

21 Keseria, Pita nukas Jisas nukas kukam kiro onok keserwon ätäi ronkateanik, Jisas
auruwon, “Tamukiäum ro, apar! Kukam, na kiro am aru mam aurumon. Rusapai ko
meiewon.”
22 Jisas nukas ätäi auruwon, “Na Anut mesin won epar mo!
23 Is ak epar senes awarom, kar ros kiro omtapau aurai, ‘Na siräunam, an unik uru
pitikänir nam!’ Keser aurianik, ko wou oirori wa mai, kon wou epar mowon sakau
momara, kiro om tapau kon ämän tainorai.
24 Keserianik, is ak awarom, ak owo onok Anut nukas keseraun rai auraun, akan woiaka
epar oripas auraiei. Kos akan ämän tainorianik, ko kiro onok keserai.
25 Ak Anut auraun tai rauna, kar ros ak aru maraun ämän ronkatemoi, akas kiro ron
onok aru jäkäi muraiei. Ak keserna, akan momonaka omar oik rau kos nais akan onok
aru jäkäi marai. [
26 Ak kar ron onok aru wa jäkäi muruna rai, akan momonaka omar oik rau kos nais
akan onok aru wa jäkäi marai.]”

Jisas inos sakau nuruwon kiro onoktapau aparaun totorin?
(Matiu 21:23-27; Luk 20:1-8)

27 Ko keser awaromoi, ak poteanik, Jerusalem mena ätäi tonoin. Jisas kos Anut osap
nuriäi ou näwäu owa ari raunuk, Anut kamuk raiäi roat näunäu pak sintore ämän
tamareäi roat pak karauk roat näunäu pak Jisas siakup koin.
28 Ak koianik, Jisas keser totorin, “Na owo sakau oianik, kiro onok keseriäum? Inokos
na kiro sakau isowon?”
29 Jisas nukas ätäi awarowon, “Isas nais ak kar ämän totwaraurim. Akas amke
isan ämän onoktapau kiro totwaraurim airona, isas pak is owo sakau pakas kiro onok
keseriäim onoktapau ak awaram.
30 Jon, an jomareäwon ro, ko Anut nukas sakau nuruwon ra, ara, roat akas sakau nurin
ra? Akas is kiro onoktapau airowe.”
31 Kesernuk, ak aka aka areanik, äiein, “Ik ko owo rai aurau? Ik ko Anut nukan sakau
pakas an jomareäwon äieta, kos aikai, ‘Keseria, ak owon akan woiaka epar mau utoin’.
32 Utianik, ik ko ro pakan sakau orip äieta, kiro nais itok wa.” (Roasiret akan ronkat
Jon epar Anut nukan ämän roianik, areawon ro kar, okon, kiro roat näunäu ak roasiret
akas owo onok ak opok keseraiei rai ronkateanik, iminein.)
33 Keserianik, ak ätäi Jisas aurin, “Ik äpu wa.”

Keserna, Jisas nukas ätäi awarowon, “Is nais, inokos is sakau ironuk, kiro onok
keseriäim ak wa awaram.”

12

Wain woi kameäin roat aru akan totok ämän.

1 Jisas nukas ak totok ämänis tamareanik, awarowon, “Kar ro ko wain woi mianik, wain
uku wemoi, porim wate mowon. Kos woia wain nemauk asisiraun up tuweanik, woi
kamäun ou rumukäu kämioik mowon. Woi erekapu jekur raunuk, karauk roat kon woia
sarau maun kau mareanik, sarau mona mona, nuka kar omsau atapuk pote rawon.
2 Wain nemauk murunuk, owaun ses penuk, kiro woi atak ros kon sarau ro kar kiro
wain woia sarau me rain roat rawa potaun awaronuk, karauk wain nemauk oi nuruna,
oi kowaun rai, äsimornuk, potowon.
3 Utianik, kiro woi kame rain roat akas kiro sarau ro sakau ateanik, wemoi, erar
äsimorna, potowon.
4 Keserna, ko ätäi kar sarau ro äsimornuk, potonuk, ak ko nais keseriar kon tapau
puromoi, aru murianik, erar äsimorna, potowon.
5 Keserna, kos ätäiar kar sarau ro äsimornuk, potowon. Ko nais wena, meiewon. Wain
woi atak ros kon sarau roat sosop äsimwaronuk, potona, karauk erar akwaroin, karauk
akwarona, meiein.
6 Keserna, ro karar rau ko äsimoraun itok. Kiro kon mokoi senes kon wous konun
meiewon. Keseria, kos kon mokoi ruris äsimorianik, ronkatewon, ‘Ak isan mokoin ämän
roumoi, wa aru muraiei.’
7 Utianik, kiro woi kameäin roat akas ko kounuk, aparianik, äiein, ‘Kiro woi atak ron
mokoi kou. Kon momok meienuk, kos kon momokun osap erekapu owai. Ik ko weta,
meienuk, kon wain woi ik owam. Kiro ik keseram.’
8 Keseria, ak kiro mokoi sakau ateanik, wena, meiewon. Keseria, kon enipsau woi
kasakup känkurein.”

9 Jisas nukas roat rain totwarowon, “Akan ronkat woi atak ro nukas kiro sarau roat
owoswarai? Ko koumara, kiro woi kameäin roat akwaronuk, meiena, kon wain woi
karauk roat akan ipiakap marai.
10-11 Kiro Anut nukan ämän jer wein ak ninaräu wa ra? ‘Kiro ou tutu ou miäin roat
akas aru äumoi, sauk moin. Rusapai, kiro ou tutu kamuk opokan ou tutu sakau eposek
sarewon, Anut nukasar kiro tutu sarau näwäu nuruwon, kiro eposek senes ik aparum,’
Buk Song 118:22-23
jer keser rau.”
12 Jisas nukas keser awaronuk, Juda roat näunäu akas ko kiro opokar sakau ataurin,
owon ak äpu ko kiro totok ämän akan onok senek awarowon. Ak roasiret iminewareanik,
ak ko sakau atau senek wa. Keseria, ak ko utomoi, manoin.

Roat akas Jisas totorin, “Ik takis aiauk Sisa nuraun itok ra?”
(Matiu 22:15-22; Luk 20:20-26)

13 Juda roat näunäu akas karauk Parisi roat pak Herot nukan ämän tainoriäi roat pak
Jisas nuka ämän atonoraun äsimwarona, koin.
14 Koianik, akas Jisas aurin, “Näu ro, ik äpu na epar ämän areäum ro. Na kar ron ronkat
wa roiäum. Enmak orip roat karar na wa apwareäum. Na Anut nukan onok epar ik ätär
mukiäum. Nan ronkat owo senek? Takis aiauk Sisa nurau kiro onok eposek ra, wa?
15 Ikes kiro takis aiauk nuram ra, utau?”
Jisas ko amuk atomoi, ämän moin äpu momara, ätäi awarowon, “Ak owon is ami atorai?
Ak takis miäi aiauk karar oi ätär muruna, is aparam.”
16 Akas kiro aiauk karar oi koi nuruna, Jisas nukas awarowon, “Okoro aiauk opok enip
totok orip inokon rau?”
Akas ätäi aurin, “Sisa nukan.”
17 Keserianik, Jisas nukas ätäi awarowon, “Keseria, ak Sisa nukan osap kiro Sisa nuraiei.
Anut nukan osap, kiro Anut nuraiei.”
Ak kiro ämän eposek roianik, ronkat sosop oin.

Jisas nukas roat meieanik, siräiäi ämän awarowon.
(Matiu 22:23-33; Luk 20:27-40)

18-19 Karauk Juda akan roat näunäu, enmak Sadusi, akas äiäi, roat meiäi ätäi wa siräiäiei
rai äiäi. Kiro omre opokar, karauk Sadusi roat pemana, Jisas keser totorin, “Tamareäum
ro, meter Moses nukas ik ninaräun keser jer wewon, ‘Kar ro ko asir orip ko meiemara,
kon wau mokoi wäpik meie ute manonuk, kon amakus awakun wäimäs oumara, mokoi
mai. Kiro mokoi penuk, kiro ro meiewon nukan mokoi senek saräi.’
20 Utianik, kar muti kar ro kon mokoit 7 orip. Mokoi urektapau asik oumara, ko mokoi
wäpik meiewon.
21 Keseria, kar amunakas kon wäimäs owon. Ko nais mokoi wäpik meiewon. Kesernuk,
kar amunakas kiro asir oianik, keseriar keserwon.
22 Keseriar pote, kiro roat 7 orip kiro asir oin, erekapu mokoi wäpik erar meiein.
Keserianik, kiro wäimäs asir rawonus, ruris meiewon.
23 Kiro asir roat 7 oripas oin, tawa meiein roasiret siräiäiei omre opok siräuna, kiro
inokon asir rawai? Omnokou opok, kiro roat 7 orip meiein akas kiro asir karar oin.”
24 Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak Anut nukan ämän pak kon sakau pak äpu wa. Keseria,
ak sätäpu roat senes!
25 Roasiret meiein ätäi siräiaiei, kiro ses opok, ak wa ouratäiäi. Ak erekapu Anut nukan
sarau eitek omar oik rai senek rawaiei.
26 Moses nukas roat meiein, siräiäi mesin jer wewon. Kiro ämän rusapai amop rau. Ak
kon ämän kesek ninaräu wa ra? Meter ep arou am eteinak opok jeremara, Anut nukas
kon enip keser mowon, Moses auruwon, ‘Is Apraham, Aisak, Jekob akan eit.’ *Kisim Bek*
3:6
27 Anut ko roat meiein akan eit wa. Ko roat orip orip awau raiäi akan eit. Akan ämän
kiro eposek wa.”

Owo sintore ämän kiro näwäu senes?
(Matiu 22:34-40; Luk 10:25-28)

28 Kar sintore ämän tamareäu ro Jisas nukas kiro ämän eposek Sadusi roat awarowon
roianik, kos koumoi, Jisas totorwon. “Iken sintore ämän erekapu kamuk opok, owo
sintore ämän kiro näwäu senes?”
29 Kesernuk, Jisas nukas ätäi awarowon, “Kiro sintore ämän epar näwäu senes amke
rau, ‘O, Israel roasiret, ak rowe. Anut iken Näwäu, nuka karar ko iken Näwäu.

30 Na nan won pak nan totomat pak nan ronkat pak nan sakau pak nan Näwäu, Anut
nukanun erekapu meie.' *Lo 6:4-5*
31 Kar sintore ämän näwäu kiro kon onok kesek, 'Na nakanun meieäum senek, nan
jaunan keseriar meie.' *Wok Pris 19:18*
Kiro sintore ämän oirorоr au näwäu. Kar sintore ämänis au itimwatau senek wa."
32 Keser äienuk, kiro sintore ämän tamareäu ros Jisas ätäi auruwon, "Näu ro, na äiem
kiro epar ämän. Anut nuka karar epar iken Näwäu. Kar eit Anut senek rawau wa.
33 Ik opur wemoi, amkeanik, Anut nuraun kiro onok eposek. Utianik, ik iken woiok pak
iken ronkat pak iken sakau pak Anut nukanun meieanik, ikas ikanun meieäum senek,
iken jaunokot ika siarokop rai roasir mesin keseriar meiäun, kiro onok oirori au eposek
näwäu senes."
34 Jisas nukas kiro ron ronkat eposek äiewon, roianik, ko auruwon, "Om ses rumukäu
wa, na Anut nukan roasiret pak erek rawam." Kos keser aurnuk, roasiret akas Jisas ätäi
kar ämän totoraun iminein.

Krais ko inokon mokoi?
(Matiu 22:41-46; Luk 20:41-44)

35 Jisas nukas Anut osap nuriäi ou näwäu tempel owa roasiret tamare raumara,
totwarowon, "Owon sintore ämän tamareäi roat akas Krais ko Devit nukan mokoi äiäi?
36 Devit nukasar Osou Näus ko ronkat nurunuk, äiewon, 'Anut Näwäu nukas isan Näwäu
auruwon, "Na isan ipi näu kaima taneta, isas nan iwäi jaunat erekapu itimwareanik, nan
isonap mareita, nan inkaruru rawaiei." *Buk Song 110:1*
37 Devit nukasar "Krais ko isan Näwäu" äiewon, keseria, owoseanik, akas ko kon mokoi
äiäi?' "

Jisas nukas sintore ämän tamareäi roat akan onok aru mesin awarowon.
(Matiu 23:1-36; Luk 20:45-47)

Keser äienuk, roasiret sosop ak kon ämän roi rain akan woiaka näu sarewon.
38 Jisas nukas ämän tamareanik, awarowon, "Ak sintore ämän tamareäi roat rai opok
jekur aparwe. Kiro roat ak omjo eposek mianik, nepipir ariai. Roasiret akas kiro roat
amket opok pe apwareanik, 'pere' awarianik, ipiak atona, kiro roat akan woiaka näu
sareäi.
39 Juda roasiret akan tururiäi owa ra, o jaun owa pemoi, ak tanäun omoi eposek oiäi.
40 Kiro roat akas wäimäs asiret sätwareanik, akan owan osap erar oi maneäi. Karauk
roat akan amiakap nais ak Anut aurianik, ämän rumukäu miäi. Tawa, Anut nukas koi
wasarewaraun ses opok, kiro roat ak usu näwäu senes owaiei."

Kar wäimäs asires Anut aiauk nuruwon.
(Luk 21:1-4)

41 Jisas ko Anut osap nuriäi ou näwäu owa aiauk bokis siakup tane rawon. Roasiret
sosop akas aiauk Anut nuriäi bokis uru moin, aparwon. Roasiret ak aiauk sosop orip
akas aiauk näwäu moin.
42 Utianik, kar wäimäs asir ko osap sosop wäpik, kos pemara, aiauk eteinak oirorоr,
2toia senek, bokis uru mowon.
43 Jisas nukas kon tamareäu roat urwarnuk, siakup kouna, awarowon, "Is epar senes
awarom, okoro wäimäs asir ko osap sosop wa, kos aiauk näwäu senes mowon. Kos karauk
roasiret erekapu itimware rau.
44 Okoro roasiret erekapu ak akan aiauk sosop rau, karauk aiauk karar oumoi, Anut
nurin. Utianik, okoro asir ko wa senes. Ko kon aiauk erekapu Anut nuru, ko o kau maun
kar aiauk rawau wa."

13

Jisas nukas Anut osap nuriäi ou näwäu enip tempel aru mai rai äiewon.

1 Jisas ko Anut osap nuriäi ou näwäu enip tempel owa rawonus, ute ne manaurnuk,
kon tamareäu ro karas keser auruwon, "Tamukiäum ro, na okoro ou moin apar! Aitapau
näunäus ou eposek eposek moin rau jekur apar."
2 Jisas nukas ätäi auruwon, "Kiro itok, utianik, na okoro ou erekapu aparum tawa iwäi
jaunakat akas koianik, kiro ou erekapu aru maiei. Kiro ou moin aiauk erekapu uräi naiei.
Kar aiauk kon omoi wa rawai."

Jisas nukas tawa usu sosop päi rai äiewon.
(Matiu 24:3-14; Luk 21:7-19)

3-4 Keserianik, Jisas ko Olivet omtapau opok tone tanemoi, Anut osap nuriäi ou näwäu
aisas apari raunuk raunuk, Pita, Jems, Jon, Andru, ak karar Jisas pak raumoi, keser
totorin, “Kiro onok esepa päi? Owo onok amke penuk, ik kiro omre äpu mam?”
5 Jisas nukas awarowon, “Ak sakau tai rawe. Karauk roat akas peanik, ak sät ämän
awaraiei. Ak akan ämän wa rowau.
6 Tawa roat sosop akas koianik, isan enim atomoi, keser äiäiei, ‘Isakasar is Krais, ak ätäi
imwaraun ro pem.’ Roasiret sosop akas kesek ämän roianik, epar äiäiei.
7 Ak marai kowai ämän pak marai jejep pak siarakap kounuk, roumoi, ak wa karkairau.
Kiro onok epar amke päi. Utianik, wasarewaraun ses kiro kurte wa pekeräi.
8 Kar omsau pakan roasiret akas siräianik, kar omsau pakan roasiret pak iwäi
muratäianik, weräiäiei. Karauk omsau opok mim näwäu päi. Karauk omsau opok roasiret
sou om rumukäu rawaiei. Kiro onok erekapu päi kiro onok kesek, kar asir ko mokoi
owaun amke tätäi näwäu oiäu senek.
9 Kiro ses opok, ak sakau tai rawe. Karauk roat akas ak sakatwareanik, akan roat
näunäu akan amiakap imware poteanik, Juda akan tururiäi owa ak mänkäsiwaraiei. Ak,
isan tamareäimin roat, okon, akas omnokou pakan omsau kameäi roat näunäu amiakap
isan ämän awaraun sakau tai rawaiei.
10 Roasiret akas Anut nukan Ämän Eposek omsau erekapu roasiret awarona, roasiret
ak kiro ämän äpu moi rauna rauna, epar kiro wasarewaraun ses kowai.
11 Roat ak sakatwarona, akas roat näunäu amiakap ämän mareanik, owo ämän aräm
rai ronkat sosop wa owau. Kiro ses opokar Anut nukas ämän awaraun arai. Anut nukan
Osou Näus akan oiaksau pakas äiäi.
12 Karauk roat ak akan aunakat, amunakat, akas akan iwäi jaunakat akan ipiaka opok
marona, akwarona, meiäun rai maraiei. Karauk momonakat akas akan mokoit keseriar
kesewaraiei. Mokoit akas nais akan momonakat aninakat sumkäinewareanik, akan iwäi
jaunakat akan ipiakap marona, akwarona, meiäiei.
13 Ak, isan tamareäimin roat, okon, roasiret erekapu ak mesin kasiaka peanik, sauk
maraiei. Utianik, inok ro ko isan sarau wa utai ko orip orip sakau me rawai, tawa
wasarewaraun ses opok, Anut nukas ko ätäi imäiai.”

Kar osap aru senes päi.
(Matiu 24:15-28; Luk 21:20-24)

14 Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak kar osap aru senes kiro meter Anut nukan ämän
roianik, areäwon ro Daniel nukas arewon päi aparaiei. *Daniel 9:27*
Kiro osap aru senes peanik, Anut nukan omoi näu eposek opok pe tai rawai. (Ak kiro
ämän ninarein raroi, jekur ronkatäiei.) Kiro ses opok, roasiret ak Judia provins opok rai
ak omtorou opok imine tonaiei.
15 Kar ro ko ou oik rawai, ko neanik, kon osap owa rau wa tone owai. Ko kurte erar
imine manai.
16 Kar ro woia sarau me rawai, ko kon mer eposek owa rau koi wa owai.
17 Kiro ses opok, asiret amaiwo orip pak asiret mokoi apur jerai pak, ak wopuräiei.
18 Ak Anut auraiei, ‘Om nai ses, kiro onok aru wa päi.’
19 Ak meter kiro usu näwäu wa oiäin. Anut nukas omnokou ate mowon ses opokas koi
rusapai rau kesek usu kar wa pewon, tawa nais kesek usu ätäi wa päi.
20 Utianik, Näwäu nukas omre rumukäu kurte katu sarewon, owon, ko kiro onok
keserau wa maro, roasiret sosop wa rawoi. Ko karauk roasiret imwaraun sarware
mowon, okon, kiro onok kurte keserwon.
21 Kiro ses opok, kar ros pemara, keser awarai, ‘Krais okoro pe rau!’ ra, ‘Ko enro rau!’
rai, awaronuk, ak kon ämän roianik, woiaka epar wa mau.
22 Karauk roat akas pemana, sätäianik, keser äiäiei, ‘Is Krais.’ Karauk roat akas äiäiei,
‘Is Anut nukan ämän roianik, areäim ro.’ Keseria, ak kurur näunäu pak karauk sarau atap
atap maiei. Ak karauk roasiret Anut nukas nukan sare marowon, sätwaraurmana, akan
amiakap kiro onok keseraiei. Sätwarona, ak Anut nukan roasiret akan onok tainorianik,
ak Anut nukan onok utaun rai keseraiei. Utianik, akas kiro onok kesewaraun senek wa.
23 Keserianik, ak sakau tai rawe. Owo onok tawa päun is erekapu ak awaromin.”

Ro Nukan Mokoi ätäi kowai.
(Matiu 24:29-31; Luk 21:25-28)

24-25 Jisas nukas ätäiar äiewon, “Kiro usu näwäu senes erekapu pe manonuk, ‘san ko
pututu senek saräi, keir ko merek wa kuräi, pai omar opokas räkäi kowaiei. Keserna,
omar oikan osap sakau rain erekapu ritratorai.’ *Aisaia 13:10*
26 Kiro onok kesernuk rai, roasiret akas Ro Nukan Mokoi omar oik iou pakas sakau
näwäu orip arou pakas kounuk, aparaiei.

27 Keseria, kos Anut nukan sarau eitek äsimwaronuk, omsau erekapu pak omar oik pak
erekapu potomana, Anut nukas kon roasiret sare marowon, imware koi turware maiei.”

Suwaro käienuk, ak äpu miäi san tawaun ses pera.
(Matiu 24:32-35; Luk 21:29-33)

28 Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak am suwaro nukan onok jekur ronkatewe. Am suwaro
nukas ak san tawaun onok ätär marai. Keseria, suwaro erekapu käianik, am käwäu awau
ätäi tu penuk rai, ak kiro äpu maiei, kiro san näwäu päun ses.
29 Kiro senek, tawa kiro onok atap atap penuk, ak äpu maiei, Ro Nukan Mokoi ätäi
kowaun ses katu sare rau.
30 Is epar senes awarom, okoro roasiret rusapai rai ak wa meiäiei opok kiro onok keser
päi ak aparaiei.
31 Omar omnokou pak rau kiro erekapu wasaräieir. Utianik, isan ämän wa wasaräi,
orip orip rawai.”

Ro Nukan Mokoi kowaun omre kar ros wa äpu mai.
(Matiu 24:36-44)

32 Jisas nukas ätäiar äiewon, “Kar ros Ro Nukan Mokoi kowaun omre wa äpu mai. Anut
nukan sarau eitek nais ak äpu wa. Kon mokoi nais ko äpu wa. Momok karar ko äpu.
33 Kesek onok, okon, ak jekuriar tai rawe. Kiro omre esapa kowai ak äpu wa.
34 Kiro kesek, kar ro ko kon ou utia, kar mena atapuk manauriäu. Kos kon ou ute
manaurianik, kon sarau roat kon ou kamäun raiäi. Akan sarau atap atap mianik, ou
rorokup kameäu ro sakau auriäu, ‘Jekur kame rau.’
35 Kesek onok, okon, ak jekur kamäiei. Ak äpu wa, ou atak ro esapa ätäi kowai. Ko
iukärir kowai ra, pututu kowai ra, kakarau äienuk, kowai ra, om teinenuk kowai ra? Ak
äpu wa.
36 Ak wa jekur kame rauna rai, ko kurte koianik, ak nini rauna, koi tarwarai.
37 Okon, is ak okoro ämän awarom. Kiro epar, is roasiret erekapu okoro ämän awarom.
Ak jekuriar kame rawe.”

14

Roat näunäu akas Jisas wena, meiäun ronkat oin.

1 Omre oirori utonuk, okoro tup roasiret bret jis wäpik jeäi, enip Pasowa penuk, Anut
kamuk raiäi roat näunäu pak sintore ämän tamareäi roat pak akas Jisas sakau ateanik,
wena, meiäun ämän ämäi ämäi atoin.
2 Utianik, ak äiein, “Ik ko kiro sumaun omre opok wa wäu, roasiret akas siräianik, ik
pak näwäu weräiäiei.”

Kar asires uer sou eposek orip oianik, Jisas nukan tapau opok kourwon.
(Matiu 26:6-13; Jon 12:1-8)

3 Betani mena, kar ro enip Saimon, meter ko sip repros orip raiäwon, Jisas nukas kon
owa tone raumara, o jaun patan siakup tane rawon. O jenuk jenuk, kar asires botol eposek
uer sou eposek enip nar orip oi pewon. Kiro asir ko meter aiauk näwäus kiro uer sou
eposek kau mowon. Kos kiro botol kakareanik, uer sou eposek orip Jisas nukan tapau
opok kourwon.
4 Karauk roat rain ak kiro onok aparianik, akan woiaka aru momana, aka aka äiein,
“Owon kiro asires uer sou eposek orip erar sakaru?
5 Ik kiro uer roat arota, kau mona, kiro pakan aiauk näwäu, woisan karar pakan aiauk
senek, oianik, saruku roasiret araun itok.” Keseria, ak kiro asir sakau keirin.
6 Jisas nukas akan ronkat äpu mianik, awarowon, “Ak kiro asir utona, rawai. Ak owon
ko wousarianik, usu nuri? Ko kiro onok eposek senes is opok keseru.
7 Saruku roasiret ak pak orip orip rauna, akas orip orip ak sarwaraun itok. Utianik, is
ak pak orip orip ekep wa rawam.
8 Kos owo onok keseraun keserwon. Ko uer sou eposek orip isan enimsau opok
kourwon, kiro is meieita, up uru naun enimsau wäräu jekuri mou.
9 Is ak epar senes awarom, roat akas okoro Anut nukan Ämän Eposek omnokou erekapu
roasiret aware arianik, kiro onok okoro asires keserwon kiro nais awaraiei. Keseria,
roasiret ak konun ronkatäiei.”

Judas nukas Jisas roat näunäu ipiakap maun paip mowon.
(Matiu 26:14-16; Luk 22:3-6)

10 Keseria, Jisas nukan tamareäu roat 12 orip pakan kar ro, kon enip Judas Iskariot, ko
Anut kamuk raiäi roat näunäu siarakap Jisas akan ipiakap maun potowon.

11 Ak kiro ämän roianik, nepipirmoi, aiauk nuraun paip moin. Keserna, Judas ko Jisas
akan ipiakap maun apu itane rawon.

Jisas kon tamareäu roat pak Pasowa omre opok o jein.
(Matiu 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Jon 13:21-30)

12 Bret jis wäpik amke jeäin omre karar amke pewon. Kiro omre opok Juda roasiret ak
akan Pasowa sipsip nak wemoi, amkeanik, jeäin. Keseria, Jisas nukan tamareäu roat akas
Jisas aurin, "Ik nan Pasowa omre opok o jaun omoi erapok pote jekur musau?"
13 Keser aurna, kos kon tamareäu roat oiror äsimwatomara, awatowon, "Au kiro mena
potaieir opok, kar ro ko an oremara, pea, au tarwatai. Awas ko tainori potower.
14 Ko owa tononuk, au kiro owan ou atak ro aurwer, 'Iken tamukiäu ro äiewon, "Is isan
tamareäim roat pak Pasowa o jaun ou waru erapok rau?" keser äiewon.'
15 Ko kar ou waru näwäu osap jekur mowon kamiauk oik rau ätär matai. Au kiro opok
iken o jaun omoi jekur mower."
16 Au poteanik, näu mena tonomoi, Jisas nukas awatowon siar aparianik, kiro owa
Pasowa o jaun omoi jekur moirin.
17 Iukärir sarenuk, Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip pak koin.
18 Ak taneanik, o je je rai, kos keser awarowon, "Is ak epar senes awarom, kar ro ak
kamuk rau kos isan iwäi jaiat akan ipiakap murai. Kiro ro ko rurisa is pak o je rau."
19 Ko keser äienuk, ak akan woiaka usu sarein. Ak karar karar akas ko keser totorin,
"Na is mesin äiem ra? Is wa ra?"
20 Jisas nukas ätäi awarowon, "Kiro ro ko isan roat 12 orip pak raiäu. Ko is ori erek
maro karar opok kon bret ur opok mianik, oura.
21 Anut nukan ämänis äiewon siar, Ro Nukan Mokoi meiäi, utianik, kiro ros kon iwäi
jaukut akan ipiakap marowon, kiro ro ko wopur. Kiro ro ko anakus an jowon ses opok
meiewon maro, kiro usu eteinak. Keserau wa, okon, tawa omar oik ko usu näwäu senes
owai."

Jisas nukas bret pak wain an orip kon tamareäu roat arowon.
(Matiu 26:26-30; Luk 22:14-20; 1 Korin 11:23-25)

22 Ak o je je rauna, Jisas nukas bret oumoi, Anut aurmara, ipous pärärianik, kon
tamareäu roat aromara, äiewon, "Ak oinai, jeie. Okoro isan enimsau."
23 Keseria, ko ätäi kap wain an orip oumoi, Anut aurmara, kon tamarowon roat aronuk,
ak erekapu okoro kap pakan an jein.
24 Kos awarowon, "Okoro isan karian, Anut nukas kiro karianas ak pak paip [awau]
mou. Isan karian kiro kournuk, roasiret sosop sarwarai.
25 Is ak epar senes awarom, is ätäi okoro wain nemauk pakan an wa jam, pote is kar
wain an awau kiro isan Monian kamwaraun mena ätäi jam."
26 Kesermana, ak kar sir wemoi, kasik neanik, Olivet omtapau opok potoin.

Jisas nukas Pita keser auruwon, "Nas roasiret is mesin 'Is ko äpu wa.' awaram."
(Matiu 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

27 Jisas nukas kon tamareäu roat keser awarowon, "Ak is utoirea, imine manaiei. Anut
nukan ämän kesek jer we moin rau, äieu, 'Kiro sipsip kumeäu ro isas weita, sipsip raut ak
imine atap atap manoutaiei.' *Sekaraia 13:7*
28 Utianik, is meieanik, ätäi siräianik, amke Galili provins opok potoita, ak tainoire
potaiei."
29 Pita nukas auruwon, "Ak erekapu na utoisi manona rai, is karar na wa utoisam."
30 Jisas nukas ätäi keser auruwon, "Is na epar senes aisom, rusapai pututu kakarau ur
oirori wäu wa opok, na isan enim ämäi momata, is 'ko äpu wa' rai 3 orip äiäm"
31 Utianik, Pita nukas sakau auruwon, "Epar senes, is kesek ämän wa äiäm. Is na pak
erek meiäm." Jisas nukan tamareäu roat akas nais keseriar äiein.

Jisas ko Getsemani pote Anut auri rawon.
(Matiu 26:36-46; Luk 22:39-46)

32 Jisas kon tamareäu roat pak kar om enip Getsemani poteanik, kos awarowon, "Ak
okoro opok tane rauna, is Anut auraurim."
33-34 Kos Pita, Jems, Jon pak imware maneanik, kon wou aru monuk, ko nukasar
nukanun wouti momara, keser awarowon, "Isan woi usuäu senes monuk, waiauk
patirnuk, meiäurim. Ak okoro opok awau tai rawe."
35 Ko keresir maneanik, omnokou opok wou kumäse ninomara, Anut nukas kiro usu
ko opok wa päun rai Anut auruwon.
36 Kos auruwon, "O Moni, na owo sarau keseraun itok. Nas is opiapan usu oi kuräm.
Utianik, na isan ronkat wa tainorau, na nakan ronkat karar tainor."

37 Keser aurianik, ko kon tamareäu roat nini rain opok pe apwareanik, rurawarowon.
Keseria, ko Pita auruwon, “Saimon, na nini raum ra? Na is kamoireanik, is pak ekep tai
rawau senek wa ra?
38 Ak wa ninau, awau tai raianik, Anut aurwe. Keseraiei, Satan nukas wa ate apwarai.
Is äpu ak onok eposek keseraun ronkateäi, utianik, akan enmaksau sakau rawau senek
wa.”
39 Keseria, ko poteanik, ätäi Anut kiro ämän meter auruwon siar keseriar auruwon.
40 Ko ätäi koianik, kon roat ätäi nini rain, apwarwon. Ak amos atomaronuk, awau tai
rawau senek wa. Akas ko owo ämän auraun äpu wa.
41 Jisas nuka ätäi Anut auraun utware manowon. Kos ätäiar koianik, rurawarianik,
awarowon, “Ak ninianik, sume rai ra? Kiro itok, äiäk! Aparwe! Ro Nukan Mokoi
sakateanik, roat onok aru miäi akan ipiaka opok maun ses kou.
42 Enro ros is isan iwäi jaiat ipiaka opok muraun ki kou. Ak sirauwe! Ik pote ko tararau
manau.”

Judas nukas Jisas kon iwäi jaukut ipiakap mowon.
(Matiu 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

43 Jisas nukas kon tamareäu roat kiro ämän awaronuk awaronuk, kon tamareäu roat
12 orip pakan kar kon enip Judas, ko siakup kowon. Juda roat näunäu pak, Anut kamuk
raiäi roat näunäu pak sintore ämän tamareäi roat akas roat sosop Jisas sakau ataun
äsimwarona, Judas tainori potoin. Ak weräiäin siräp pak utupauk pak ate koin.
44 Judas nukas meter kiro roat keser awarowon, “Is kiro ro pote oktokorita, ak äpu maiei
kiro ro karar ak sakau atoinai, ko marai roat akan ipiakap mona, imäi manaiei.”
45 Keseria, Judas ko kurte Jisas siakup potomara, keser auruwon, “Pere, tamukiäum ro!”
aurianik, oktokorowon.
46 Roat ak ko äpu mianik, Jisas sakau atoin.
47 Kar ro ak kamuk tai rawonus, kos kon siräp rumukäu oumara, Anut kamuk raiäu ro
näwäu nukan sarau ro wem raiar kon rauk käu patir kurewon.
48 Kesernuk, Jisas nukas roat awarowon, “Ak weräiäun utupauk pak siräp pak oianik,
is päu ro senek sakatoirianik, iworaun koi ra?
49 Is omre orip orip Anut osap nuriäi ou näwäu owa roasiret tamareäimin, ak kiro opok
sakatoirau utiäin. Utianik, ak kiro onok keserna, Anut nukan ämän areai roat akas kon
ämän jer we moin kiro epar pewon.”
50 Keserna, kiro ses opokar, kon tamareäwon roat erekapu imine manoin.
51-52 Kar mokoi awau niniäwon omjo karar takewon, Jisas tainori potowon. Roat akas
ko sakataurna, ko kon niniäwon omjo akan ipiaka opok utomara, pirim imine manowon.

Jisas ko roat näunäu amiakap wena, meiäun rai ate aparin.
(Matiu 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

53 Kiro kameäin roat ak Jisas sakau atoin, akas Anut kamuk raiäu ro näwäu senes nukan
owa imäi potoin. Kiro opok Anut kamuk raiäi roat näunäu pak sintore ämän tamareäi roat
pak Juda roat näunäu pak erek turur rain.
54 Pita ko ämäi ämäi potonar, keres keres potowon. Keserna, Pita owa toneanik, kiro
opok ou kameäi roat pak taneanik, ep uke rawon.
55 Anut kamuk raiäi roat näunäu pak karauk Juda roat näunäu pak akas karauk ämän
Jisas opokup momana, owose wena, meiäun rai keserin, utianik, ak kar kesek ämän itanäu
senek wa.
56 Roat sosop peanik, sät ämän ko opokup moin, utianik, karar ämän ak mau wa.
57 Keserna, karauk roat pe tai raianik, kiro sät ämän moin.
58 “Ik Jisas nukas kiro ämän äiewon, roumun. Kos keser äiewon, ‘Is kiro Anut osap nuriäi
ou näwäu roat akas ipiakas moin, uräianik, omre 3 orip utia, is kar ou awau mam. Roat
akas kiro ou wa maiei.’ Ko keser ämän äiewon, ik roumun.”
59 Utianik, akan ämän kiro erekapu itok wa, ak ämän sepuk sepuk moin.
60 Keserna, Anut kamuk raiäu ro näwäu senes akan amiakap tai raumara, Jisas
totorwon, “Na owon kiro roat ämän aisoin ätäi awarau utom? Na owosemon, okon, na
enmatap ämän miäi.”
61 Utianik, Jisas ko asor raianik, ämän aräu wa.
Anut kamuk raiäwon ro näwäu senes nukas ätäiar totorwon, “Na Krais, kiro ro Anut
nukas roasiret ätäi imwaraun äsimornuk, kowon ra? Na iken Näwäu nukan Mokoi ra?”
62 Jisas nukas ätäi auruwon, “Okoro is karar. Is ak epar senes awarom, Ro Nukan Mokoi
ko Anut sakau näwäu orip, nukan ipou näu kaima taneanik, omar oik iou pakas kowai,
ak aparaiei.”

63 Anut kamuk raiäu ro näwäu senes kiro ämän roumara, nukan omjo kiräianik, roat
rain totwarowon, “Ik owon karauk roat awarota, koi kon enip opok karauk ämän maiei?
64 Ko Anut jeje ämän auruwon, ak roin. Akan ronkat owosäiei?”
Akas ätäi äiein, “Ko ämän orip, okon, wena, meiäi.”
65 Kesermana, ak Jisas opokup sinok urarianik, kon amuk omjos pararar momoi, ipiakas
weanik, aurin, “Na ämän roianik, areäum ro rai, na ik aik, kiro inos na iwosou?” Keserna,
Jisas kameäin roat akas ko imäianik, wein.

Pita nukas ‘Is Jisas äpu wa’ äiewon.
(Matiu 26:69-75; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

66 Pita ko ou kasakupai tane raunuk, Anut kamuk raiäu ro näwäu senes nukan sarau
asir kar pewon.
67 Kos Pita ep uke rawon aparianik, sakamarmoi, auruwon. “Na Nasaret menan ro,
Jisas pak raiäumon.”
68 Utianik, Pita nukas ätäi auruwon, “Na kiro ämän äiem kiro kon onoktapau is äpu wa.”
Keser äianik, ko ou rorokupai siakup potonuk, [kar kakarau urwewon].
69 Kiro sarau asir ko ororokpai tai rawon aparianik, kos roasiret siakup tai rain,
awarowon, “Kiro ro ko kar Jisas nukan tamuriäu ro.”
70 Pita nukas ätäi awarowon, “Is kon tamuriäu ro wa.”
Rai rai, karauk roat Pita siakup tai rain, akas aurin, “Na epar ko pak ariäum, owon, na
nais Galili provins pakan ro.”
71 Utianik, Pita nukas ipou kämioik momara, ätäiar äiewon, “Epar senes is ak awarom!
Is sät ämän mam kar usu is opok päi. Is kiro ro äpu wa!”
72 Ko keser äienuk äienukar, kakarau ätäi ur wewon. Pita ko Jisas nukas meter ämän
auruwon ätäi ronkatewon. “Kakarau ur oirori wäu wa opok, na isan enim ämäi momata,
‘is ko äpu wa,’ rai 3 orip äiäm”. Keseria, Pita ko näwäu waiewon.

15

Jisas kar Rom akan ro näwäu enip Pontias-Pailot siakup imäi potoin.

1 Om teinenuk, tapera, Anut kamuk raiäi roat näunäu, Juda roat näunäu, sintore ämän
tamareäi roat, kaunser roat erekapu pak akas Jisas wena, meiäun ämän atoin. Ak Jisas
muris ipou parar mianik, Pailot nukan ipoukup maun imäi potoin.
2 Keserna, Pailot nukas Jisas totorwon “Na Juda roasiret akan kamwaraun ro näwäu
king ra?”
Jisas nukas ätäi auruwon “Kiro nakas äiem senek.”
3 Anut kamuk raiäi roat näunäu akas kon enip opok sät ämän sosop moin.
4 Keserna, Pailot nukas ätäiar totorwon, “Na ätäi ämän mau owon utom? Na kiro ämän
nan enmatap moi, na rowau wa ra?”
5 Utianik, Jisas nukas kar ämän ätäi aurau wa. Kesernuk, Pailot ko ronkat sosop owon.

Pailot nukas Jisas wena, meiäun awarowon.
(Matiu 27:15-26; Luk 23:13-25; Jon 18:39–19:16)

6 Akan sumaun omre enip Pasowa opok, Rom akan kamwareäu ro näwäu nukas woisan
karar karar kiro omre opok kar ro karapus owa raiäu utonuk, maneäu. Roasiret akasar
koi tururianik, kar ro utona, manaun aurna, ko kiro ro utonuk, maneäu.
7 Kiro ses opok, kar ro kon enip Bar-Abas ko karapus owa rawon. Meter kiro mena roat
akan kamwareäwon ro näwäu pak weräianik, Bar-Abas nukas kar ro wenuk, meiewon.
Keseria, ko karapus owa kurein rawon.
8 Roasiret sosop akas peanik, Pailot keser totorin “Nas Pasowa sumaun ses orip orip kar
karapus ro utota, maniäu. Rusapai nas kiro onok keseriar keseram.”
9 Keser aurna, Pailot nukas ätäi awarowon, “Akan ronkatis, is Juda akan kamwareäu
ro näwäu utoita, ak pak potai ra?”
10 Pailot ko äpu Anut kamuk raiäi roat näunäu ak Jisas nukan onok eposek mesin kasiaka
penuk, okon, ak ko siakup imäi koin. Keseria, kos kiro ämän totwarowon.
11 Utianik, Anut kamuk raiäi roat näunäu akas roasiret raiaka atomoi, awaroin, “Pailot
aurwe, ‘Bar-Abas utota, manai.’ keser aurwe.”
12 Keserna, Pailot nukas ätäiar totwarowon, “Okoro ro ko Juda akan kamwareäu ro
näwäu äiäi, is owosäm?”
13 Akas sakau urwein “Ko am äpäs opok äsäi mo.”
14 Pailot nukas awarowon, “Owon? Ko owo onok aru keserwon?”
Akas näwäu senes urwein, “Ko am äpäs opok äsäi mo!”

15 Roasiret akan woiaka näu saräun Pailot nukas Bar-Abas utonuk, manowon. Kesermara, kos Jisas marai roat akan ipiakap monuk, akas ko mänkäsirianik, karauk marai roat arona, akas pak ko am äpäs opok äsäi maun imäi potoin.

Marai roat akas Jisas jeje ämän aurianik, ir tukein.
(Matiu 27:27-31; Jon 19:2-3)

16 Marai roat akas Jisas Pailot nukan owa, enip Pretoriam, imäi poteanik, karauk marai roat owa rain erek urwarna, ak koi tururin.
17 Keseria, marai roat akas kar omjo osou ses kure murianik, kar rumäkät katuau orip oumoi, tatmaianik, kon tapau opok kuror moin.
18 Akas sakau aurin, "Na Juda akan kamwareäum ro näwäu king, ik nan enmat jou mom."
19 Ak amaukus kon tapau ätäi ätäi purianik, sinok amuk uru kurein. Ak ko siakup uoraka sur weanik, ro näwäu senek kon enip kämioik moin.
20 Ak keser jeje ämän aurianik, ätäi omjo osou ko opokupan jäkäi oumoi, kon omjo ätäi orke murin. Keseria, ak ko am äpäs opok äsäi maun imäi potoin.

Jisas am äpäs opok äsäi moin.
(Matiu 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

21 Rom akan marai roat akas Jisas am äpäs opok we maun apu opok imäi potona potona, kar ro ko Sairini menas, Aleksanda Rufus orien momonawa, näu mena tonaun kowon. Kon enip Saimon. Ak ko apu opok tararianik, sakau ateanik, Jisas nukan am äpäs oianik, Saimon ämäi muruna, ko Jisas tainori potowon.
22 Ak Jisas kar om enip Golgota imäi potoin. Kiro om enip onoktapau kesek 'op tapau sekerem'.
23 Keseria, akas wain an kar marasin tiu enip mair orip, momoi, keputirianik, Jisas jaura rai nuraurin. Utianik, Jisas ko jau utowon.
24 Keserianik, akas Jisas am äpäs opok äsäi moin. Kon omjo osap orip ak atpane owaun rai aiauk oianik, satu sipiräiein.
25 San penuk, 9 klok senek, ak ko am äpäs opok äsäi moin.
26 Kiro ämän roasiret akas meter kon enip opok ämän moin, kon tapau opok keser jer we moin, 'Juda akan kamwareäu ro näwäu, king.'
27 Akas roat oirorer au onok aru moirin imwateanik, kar ro Jisas nukan ipou näu kaima äsäi moin, kar ipou saunan kaima äsäi moin.
28 [Keserna, Anut nukan ämän meter jer wein siar, "Akas ko roat aru pak erek turur moin." Kiro ämän epar pewon.]
29 Roasiret akas apu pakas pe mane rai, ko aparianik, tapiaka känkänirmoi, jeje ämän aurianik, äiein, "A! Nas keser äiemon, na Anut osap nuriäi ou näwäu uräianik, omre 3 orip ätäi ou awau mam.
30 Keserianik, nakasar ätäi nakan enmatsau sareanik, am äpäs opokan ute ne.!"
31 Anut kamuk raiäi roat näunäu pak sintore ämän tamareäi roat pak akas nais keseriar jeje ämän keser äiein, "Ko karauk roasiret sarwareäwon, nukasar ätäi nukan enipsau saräu senek wa!
32 Ko Krais, Juda akan kamwareäu ro näwäu king maro, ko am äpäs opokas ute nonuk rai, ik kiro aparianik, iken woiok konun epar mam." Kiro päu roat ories nais ko keseriar jeje ämän auririn.

Jisas meiewon.
(Matiu 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

33 Sankeu, san kamuk, san jeräu wa, om erekapu pututu senek sare pote 3 klok iukärir.
34 Keser raunuk raunuk, 3 klok siakup, Jisas nukas keser urwewon, "Eloi, Eloi, lama sabaktani." Kiro ämän onoktapau kesek 'Isan Anut, isan Anut, na owon is utoirom?' *Buk Song 22:1*
35 Kesernuk, karauk roasiret kiro opok tai rain, akas kiro ur roianik, äiein "Rowe! Kiro ro ko Elaija urura."
36 Keseria, kar ros kurte potea, kar osap jaimirmir senek oianik, wain an tiu mia, aitauk opok momoi, Jisas jaun rai nurauromara, roasiret awarowon, "Ik kame rauta, Elaija nukas koi, ko am äpäs opokan imäi mai ra, apari rawau."
37 Kiro ses opokar, Jisas nukas sakau urwemara, kon osou nukasar utonuk, ko meiewon.
38 Keseria, omjo Anut osap nuriäi ou näwäu owa äsäi moin rawon, oikas kiräi nopte, oirori sarewon.

39 Marai kamwareäu ro näwäu ko Jisas siakup erekur tai raianik, [kon ur wewon
roumoi], ko meiewon onok aparianik, kos äiewon, “Epar senes, kiro ro ko Anut nukan
Mokoi!”
40 Karauk asiret akas atapukas tai raianik, apari rain. Kiro asiret kamuk, kar asir kon
enip Maria ko Magdala menan, kar asir kon enip Maria ko Jems (ko eteinak äiein) Josep
orien aninawa, pak kar asir kon enip Salome pak, rain.
41 Kiro asiret meter Jisas Galili provins raunuk, ko isanaraun tainori poteäin. Karauk
asiret sosop ak Jisas pak erek Jerusalem menas koin, ak nais erek rain.

Jisas nukan enipsau oi aireu uru moin.
(Matiu 27:57-61; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

42-43 Kiro Fraide, osap jekuraun ses. Tup etei kiro Juda akan sumaun omre. Keseria,
iukärir sarenuk, kar ro kon enip Josep ko Arimatea menan, ko Juda kamwareäin roat
näunäu akan sarau jaunaka, kos Anut okoro omnokou kamäun ätäi kowai rai kame
raiäwon. Ko Pailot iminäu wa, siakup potomara, Jisas nukan kopeu oumoi, up uru kuräun
totorwon.
44 Pailot nukas Jisas kurte meiewon ämän roianik, ko karkairwon. Ko karauk roat
äsimwaronuk, marai kamwareäu ro näwäu koi aurna, ko kounuk, Pailot nukas totorwon,
“Jisas meiewon ra?”
45 Kiro marai ros ior aurnuk, Pailot nukas Josep auruwon, “Itok, nas op kopeu oi
manam.”
46 Keseria, Josep nukas karauk omjo ärneu kau mianik, Jisas nukan kopeu am äpäs
opokan oumoi, omjos kurur momara, aireu uru mowon. Keseria, aitapau näwäu oumara,
aireu oksau pene mowon.
47 Maria ko Magdala menan, Maria ko Josep nukan anak ori au Aramatia menan Josep
nukas Jisas kiro aireu uru mowon apariri n.

16

Jisas ätäi siräiewon.

1 Sumaun ses manonuk, Maria ko Magdala menan, kar Maria ko Jems nukan anak,
Salome pak ak am anakas sou eposek orik kau mianik, oi koumana, Jisas nukan enipsau
opok joutor muraurin.
2-3 Tup Näwäu opok, taperar senes, ak kiro aireu aparaun apu opok pote räi, aka aka
arein, “Inokos kiro aiauk näwäus up oksau pene moin oi erororai?”
4 Utianik, ak jekur aparianik, kiro aiauk näwäu senes oi kurein aparin.
5 Keseria, ak kiro aireu uru toneanik, mokoi awau omjo ärneu orip aireu uru ipou näu
kaima tane rau aparianik, karkairin.
6 Kos awarowon, “Ak wa iminäu. Ak Jisas Nasaret menan, am äpäs opok äsäi moin,
itanäun koin. Ko ätäi siräiewon! Ko okoro opok rawau wa. Kiro omoi ko nini moin ak
aparwe.
7 Utianik, ak potoinai, kon tamariäwon roat pak Pita pak awarowe, ‘Jisas ko amke Galili
provins opok potonuk, ak tainori potaiei. Ak ko meter awarowon siar kiro opok aparaiei,’
ak keser awarowe.”
8 Ko keser awaronuk, kiro asiret ak karkairianik, ronkat sosop oumoi, kiro aireu
utomana, imine manoin. Ak näwäu imineanik, kar ro ämän aurau wa.

[Jisas nukas Magdala menan Maria siakup pewon.
(Matiu 28:9-10; Jon 20:11-18)

9 Tup Näu opok, taperar, Jisas nukas ätäi siräianik, ko amke Maria ko Magdala menan,
meter kiro asir pakan osou aru 7 orip emwarowon siakup potonuk, kos ko aparwon.
10 Keseria, Maria poteanik, kiro roat meter Jisas pak raiäin, woiaka aru monuk, wai rain
awarowon.
11 Maria nukas keser awarowon, “Jisas awau raunuk, is ko aparmin.” Ak kon ämän
roianik, akan woiaka epar mau wa.

Näwäu nukas kon tamariäwon roat oirori awan amiawap pewon.
(Luk 24:13-35)

12 Kar omre opok, Jisas nukan tamariäwon roat ori oirororau näu mena utomoi,
manaun ari ari manoirin. Au akan apu opok Jisas aparirin.
13 Awas ätäi poteanik, karauk tamariäwon roat awaroirin, “Iu Jisas apu opok
aparmurin!” Utianik, ak awan ämän roianik, akan woiaka epar mau wa.

Jisas kon tamariäwon roat amiakap pewon.
(Matiu 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Aposel 1:6-8)

14 Kar omre opok, kon tamariäwon roat 11 orip o jena jena, Jisas nukas ak siarakap penuk, akas ko aparin. Kos kewareanik, awarowon, “Ak owon akan woiaka epar mau wa, ak woiaka sakau moin? Is ätäi siräimin, roat ak is apairoin akas akan ämän roianik, ak owon woiaka epar mau wa? Kiro onok eposek wa.”
15 Keserianik, kos ak awarowon, “Ak omsau sau erekapu potoinai, isan Ämän Eposek roasiret erekapu tamarowe.
16 Inok roasir kiro ämän roianik, kon wou epar monuk, ak ko an jomurna, ko Anut nukas ätäi imäiai. Inok roasir kon wou epar mau wa, ko kiro ro utai, ko ämän orip.
17 Roasiret akan woiaka epar mianik, ak kiro onok keseraun itok. Akas isan enim ateanik, osou aru emwaraiei. Akas kar omsau pakan ämän meter äpu wa rain araiei.
18 Akas män aru ipiakas atwarona, kiro mänis ak wa aru maraiei. Akas an aru jaun meiäun senek jeanik, ak wa meiäiei. Akas akan ipiaka sip roasiret opok marona, kiro roasiret amiaka muraiei.”

Anut nukas Jisas omar oik imäi tonowon.
(Luk 24:50-53; Aposel 1:9-11)

19 Jisas Näwäu ko kiro ämän aware kurenuk, Anut nukas imäienuk, omar oik tonowon. Ko Anut nukan ipou näu kaima tane rau.
20 Kesernuk, kon tamariäwon roat ak omsau sau erekapu poteanik, Jisas nukan ämän roasiret awaroin. Näwäu nuka ko ak pak sarau erek monuk, akas kiro onok meter awarowon siar keserna, karauk roat kiro onok aparianik, kon ämän meter äiewon epar ak äpu moin.]

Luk
Jisas nukan män Eposek Luk nukas jer wewon
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko omar oik tononuk, woisan 30 orip manonuk, Luk nukas kon ämän jer wewon. Luk ko dokta, kos roasiret sip orip jekwariäwon. Ko Jura ro wa, ko Krik ro. Ko Jisas kon amukus aparau wa, utianik, ko Jisas nukan tamariäwon roat pak erek ariewon, okon, kon ämän äpu mowon. Ko Krik roasiret jer we marowon. Luk nukas keser awarowon, "Jisas ko ika ro senek kos omnokou pakan roasiret erekapu mesin wous meianik, akan onok aru pakan imwaraun kowon."

Buk Aposel kiro nais Luk nukasar jer wewon.

Okoro puk tainoraun ämän

1:1-4 Luk nukas kon ämän onoktorowon.
1:5–2:52 Jisas owose pewon.
3:1-20 An jomariäu ro, Jon nukan sarau.
3:21–4:13 Jon nukas Jisas an jomuronuk, Satan nukas koianik, Jisas ate aparwon.
4:15–9:50 Jisas ko Galili provins opok Anut nukan ämän roasiret tamarowon.
9:5–19:27 Jisas ko Galili provins utomoi, Jerusalem näu mena potowon.
19:28–23:56 Jisas ko Jerusalem näu mena kon sarau pataraun tonowon.
24:1-53 Jisas ko meiemara, ätäi siräiewon. Kon tamariäwon roat ak ko apar rauna rauna, ko ätäi omar oik tonowon.

1 Tiofilus,

na Anut nukan wonas meieäum ro. Meten roat näunäu akas meter Jisas nukas onok
ätär mukowon. Kiro jer wein.
2 Meter karauk roat akas kiro onok aparianik, äiein jer wein. Keseria, is nais erek kiro
ämän roianik, na jer we musom.
3 Is Luk, meter is kesekur kiro ämän onok rowaun totwaraun arimin, is erekapu roumoi,
jer we musom.
4 Keseria, na äpu mo, kiro ämän na ätär musom kiro epar senes.

5 Kiro ses opok Herot ko Juda omsau kameäwon ro näwäu, kiro opok kar ro ko Anut
kamuk raiäwon ro kon enip Sekaraia, kon waun enip Elisabet, ko nais Anut kamuk raiäin
roat akan kinjaunaka.
6 Kiro ro kon wau ori au Anut nukan amuk opok eposek raianik, kon ämän erekapu
tainoriäir au onok aru wäpik.
7 Utianik, au mokoi wäpik, owon, Elisabet ko mokoi wa miäwon. Keseria, Elisabet
Sekaraia ori au koiam senes sareirin.

8 Kar omre opok Sekaraia kon sarau maun ses penuk, ko Anut jou muraun tup owa tone
Anut nukan amuk opok sarau me rawon.
9 Anut kamuk raiäin roat akan onok kesek, ak aiauk sipiräieanik, Sekaraia nukas Anut
osap nuriäi ou näwäu owa sarau mau tonowon. Keseria, osap sou eposek orip makaun
ko nurin.
10 Kiro ses opok, Sekaraia ko Anut nukan osap sou eposek makaun opok, roasiret sosop
ak kasik tai raianik, ak Anut auri rain. Ko Anut nukan owa jou muraun tononuk,

11 Anut nukan sarau eitek ko siakup pemara, ipou näu kaima epit sou eposek pe rawon
opokas pe tai rawon.
12 Sekaraia ko Anut nukan sarau eitek aparianik, karkairmara, iminewon.
13 Anut nukan sarau eitekus auruwon, "Na wa iminäu. Anut nan ämän aurumon rowon.
Okon, nan wat Elisabet ko kar mokoi owai. Na kon enip Jon mam.
14 Kiro mokoi penuk, naka pak karauk roat asiret näunäu sosop ak woiaka ereraiei.
Akan woiaka näu saräiei.
15 Ko Anut nukan amuk opok ro näwäu rawai. Ko an wain pak, an sakau pak wa jai. Ko
anak wou uru raunuk, Anut nukan Osou Näu kiro mokoi pak orip orip rawai.
16 Kos Israel roasiret sosop akan woiaka piririanik, ätäi akan Anut Näwäu siakup
imware potai.
17 Ko Näwäu amukup amke potai. Ko ro sakau orip Elaija senek rawai. Kos mokoit
pak akan momonakat pak ätäi erek turur marai. Kos roasiret akan ronkat aru miäi ätäi
ronkat eposek pirir marai. Kos Näwäu nukan roasiret jekur marai."

18 Sekaraia nukas Anut nukan sarau eitek ätäi auruwon, “Kiro onok epar penuk, is
owose äpu mau? Is koiam senes saremin, isan asir nais emas senes sarewon, kiro onok
owose päi?”
19 Anut nukan sarau eitekus auruwon, “Is Gabriel. Is Anut nukan amuk opok tai raiäim.
Is Anut nukasar äsimoirnuk, kiro ämän eposek aisau koimin.
20 Utianik, na isan ämän tainorau utomoi, na kiro onok keserum, okon, kiro paip musom
penuk, na wa aräm, on utup sare rawam.”
21 Anut jou muraun owa ko kesernuk kesernuk, roasiret ak kasik raianik, Sekaraia owo
sarau mora rai ronkat sosop oin.
22 Ko ätäi kasik nemara, ko aräu senek wa. Kesernuk, roasiret ak äpu moin ko tup owa
kar onok penuk, aparwon. Ko are marau senek wa, okon, ko owo ämän awaraun ipousar
ätär maronuk, aparin.
23 Sekaraia, kon sarau miäwon ses manonuk, ko kon mena manowon.
24 Rai rai, kon wau Elisabet amaiwo saremara, ko keir 5 orip kon mena ute manau wa.
25 Kos äiewon, “Rusapai, Anut nukas sareiromara, ko isan memes jäkäi murowon.”

Anut nukan sarau eitekus Maria ko Jisas owaun auruwon.

26 Elisabet ko amaiwo raunuk raunuk, keir 6 orip Anut nukas ätäi kon sarau eitek
Gabriel, Galili provins kar mena enip Nasaret mena äsimornuk, potowon.
27 Anut nukan sarau eitekus kar asir makun, kon enip Maria, aparaun äsimornuk,
potowon. Maria ko kar ro, enip Josep, owaun sare murin. Josep ko Devit nukan askanai
pakan.
28 Anut nukan sarau eitek ko kiro asir Maria siakup pemara, auruwon, “Pere, Maria,
Anut na pak rau. Anut nakanun wou eposek sarewon.”
29 Maria kiro ämän roumara, karkairianik, ronkat sosop owon.
30 Anut nukan sarau eitekus ätäi auruwon, “Maria, na wa iminäu. Anut na pak rau.
31 Na tawa amaiwo sarianik, kar mokoi an jowam. Kiro mokoin enip Jisas mam.
32 Ko ro näwäu sarianik, Anut kämioik rau nukan mokoi rawai. Anut nukas ko roasiret
kamwaraun äsimorai. Kon askanai Devit rawon senek rawai.
33 Ko Jekob nukan kinjaukut kamwaraun ro näwäu orip orip rawai. Kon roasiret wa
utwarai.”
34 Maria nukas ätäi Anut nukan sarau eitek auruwon, “Is kar ro pak ninau wa, okon,
kiro onok owose is opok päi?”
35 Anut nukan sarau eitekus Maria ätäi auruwon, “Anut nukan Osou na opok kowai.
Anut nukan sakau na opok rawai. Keseria, kiro mokoi Anut nukan Mokoi äiäiei.
36 Maria, meter nan epaut Elisabet ko emas mowon mokoi wa owai äiein, ko rusapai
amaiwo rau. Kon keir 6 orip manowon.
37 Owo onok Anut nukas keseraun ko keserai.”
38 Maria nukas ätäi Anut nukan sarau eitek auruwon, “Is Anut nukan sarau asir, kiro
osap nas äiem senek is opok päura.”

Maria ko Elisabet aparau potowon.

39 Keseria, Anut nukan sarau eitekus Maria ute manowon. Kiro ses opok, Maria
siräianik, Elisabet aparaun Judia provins omtorou opok kon epauk aparau potowon.
40 Maria ko Sekaraia nukan owa tonomara, Elisabet auruwon, “Pere.”
41-42 Elisabet ko Maria nukas ‘Pere’ aurnuk, kiro mokoi kon wou uru rawon karkairi-
anik, siräiewon. Anut nukan Osou Näu Elisabet opok ok penuk, Elisabet ko Anut jou
murianik, Maria auruwon, “Na asir sakau orip, nas asiret erekapu okoro omsau pakan
na karar enmat jou kämioik musaiei. Na kiro mokoi an jowam eposek rawai.
43 Owon, kiro onok eposek is opok peu? Isan Näwäu nukan anak ko is rawa kou.
44 Is nas ‘Pere.’ airota, isan mokoi woi uru rau karkairianik, wou erermara, siräiewon.
45 Na asir nan won epar senes sarewon, okon, nan won ereram. Anut nukasar aisowon
siar nan won epar senes saräi.”

Maria nukas Anut jou muruwon.

46 Maria nukas Anut jou murumara, äiewon,
“Is totom orip erekapu Näwäu jou murim.
47 Isan woi näu sareu, owon, Anut nukas is sareiromara, imäirou.
48 Is, kon sarau asir enim näwäu wäpik, rusapai is kämioik murou. Rusapai pote tawa
pak roasiret erekapu okoro omnokou pakan äiäiei, kiro asir kon wou erer rau.
49 Owon, kiro onok näwäu Anut sakau orip nukasar keserwon. Anut nukan enip eposek.
50 Meteran roasiret pak rusapaian roasiret pak ak Anut jou muraiei, kon wouti ak pak
rawai.

51 Kon sakau näwäus kiro roat akan enmaka jou miäi, kos akan enmaka tonoi marai.
Kiro roat akan enmak kämioik miäi, ak utwaronuk, sepuk sepuk manaiei.
52 Anut nukas kamwareäi roat näunäu akan taneäi sia pakan oi kurwaronuk, nona,
kos ätäi roat enmaka wäpik sarwareanik, akan enmaka oik mareanik, omoi eposek opok
marai.
53 Anut nukas sou rai roat o eposek arai. Ko roat osap sosop orip äsimwaronuk, erar
maneäi.
54 Meter Anut nukas iken askanai opok paip marowon. Kos Apraham kon kinjaukut
pak äiewon ak sarwaram. Keseria, ko ik Israel kon sarau roasiret sareikowon.
55 Ko ik Israel roasiret meter iken askanai Apraham pak kon tupsiu pak paip marowon
rusapai kon wou eposek momara kou." Maria keser äiewon.
56 Maria ko keir 3 orip Elisabet pak rawonus, ätäi nukan mena manowon.

Elisabet nukas Jon an jowon.

57 Elisabet ko an jowaun ses kounuk, ko mokoi an jowon.
58 Kon menan roasiret pak kon tupsiu pak ak kiro ämän roumana, ak poteanik, ko pak
woiaka erermoi, nepipirin. Owon, Anut nukas wou eposek sare muruwon.
59 Israel akan onok, mokoi omre 8 orip utonuk, kon enip kerau patiriäin. Kiro mokoi
omre 8 orip utomoi, kon enip kerau patiraun kon tupsiu pak erek imäi tup owa tonoin.
Kiro ses opok, kon tupsiu akas momokun enip Sekaraias tunaror maurin.
60 Kon anakus ätäi awarowon, "Kiro wa. Kon enip Jon."
61 Kon tupsiu akas ätäi Elisabet aurin, "Nan kar tupsiu enip Jon rawau wa."
62 Kon tupsiu akas ätäi kon momok totorin, ko ok utup aräu senek wa, okon, kon tupsiu
akas kon mokoi enip maun ipiakas ätär murin.
63 Sekaraia nukas kon ipous pepa opok jer wäun awaronuk, kar pepa oi nuruna,
oumara, jer keser wewon, 'Kon enip Jon'. Roasiret ak kiro enip aparmana, ak karkairin.
64 Kiro ses opok Sekaraia ko ok utup rawon, ko ätäi arewon. Ko nepipirianik, Anut
nukan enip jou muruwon.
65 Kon om jaukut ko siakup raiäin kiro ämän erekapu roumoi, ak iminemoi, kiro ämän
erekapu Judia provins omtorou opok jou manowon.
66 Roasiret ak kiro ämän roumoi, karauk totwaroin, "Kiro mokoi tawa ko owo sarau
mai? Kiro mokoi Anut nukan ronkat pak kon sakau näwäu ko pak rau."

Sekaraia ko nepipirmara, Anut jou muruwon.

67 Jon nukan momok, Sekaraia ko Anut nukan Osou Näu kon wou uru raunuk, ko Anut
nukan enip keser jou muruwon,
68 "Ik Israel akan Anut Näwäu nukan enip jou murau. Kos koianik, ik kon roasiret
sareikeanik, ätäi kau mukowon.
69 Kos kon sarau ro Devit nukan tupsiu pakan kar ro ik ätäi kau mukaun äsimornuk,
kowon.
70 Meter Anut nukas kon ämän roianik, ariain roat akan oiaksau pakas äiewon.
71 Ko äiewon, kos iken iwäinokot pak karauk roat ik aru mukiäi pakan ätäi imäikai.
72 Kos äiewon, ko iken kinjaunokot eposek kamwareanik, sarwarmara, kon paip meter
mowon ronkateu.
73 Ko iken asanok Apraham epar senes auruwon. Kiro ämän rusapai ik opok epar peu.
74 Ik ko iken iwäinokot akan ipiakapan imäikai. Ik wa iminäu, ik Anut nukan sarau wa
utau.
75 Keseria, ik omnokou opok raia, ik kon amukup orip orip kon sarau eposek tuku
tainori mam.
76 Na, isan mokoi, tawa nan enmat Anut kämioik rau nukan ämän roianik, ariäu ro senek
aisaiei. Na Näwäu nukan apu sare murianik, amke potam.
77 Na roasiret ätär marota, ak äpu maiei, kos akan onok aru jäkäi maromoi, ak ätäi
imwarai.
78 Iken Anut Näwäu ko ikenun wous meieanik, ko keserai. Ko omar oikan om merek ik
opok äsimorai. Kiro merekus ik ätäi imäikai.
79 Kiro merekus roat pututu rai pak meiäuri pak merek kurwarai. Kon wou eposek
sareanik, apu ätär mukai."
80 Kiro mokoi Anut nukan sakau orip urek sarewon. Ko ro wäpik mena pote rawon. Rai
rai, Israel roasiret akan amiakap pemara, Anut nukan ämän tamarowon.

2

Maria nukas Jisas an jowon.

1 Kiro ses Elisabet ko Jon an jowon opok, kar ro näwäu Sisa-Okastas ko kiro ses opok
kiro omsau pakan roasiret erekapu enmaka owaraun ämän surmarowon.
2 Kiro mena kar ro kon enip Sairinias ko Siria provins kameäwon.
3 Roasiret erekapu akan askanai pewon opok ak karar karar akan enmaka buk opok
wäun potoin.
4 Josep ko Nasaret menas siräimara, Galili provins pakas pote Betlehem mena, Juda
provins opok potowon. Ko Devit nukan askanai, okon, ko kiro opok kon enip wäun
potowon.
5 Josep ko kon wau Maria owaun sare murin amaiwo orip, enip erek wäun imäi
potowon.
6 Pote Betlehem mena rauna rauna, Maria ko an jowaun ses pewon.
7 Maria kon kaman mokoi an jowon. Omjos kururur momara, bulmakau akan o jeäin
maro uru nini mowon. Kiro mena kar ou waru erar rawau wa, om erekapu oi kurein.
Owon, roasiret kiro mena enmak wäu potoin akas om erekapu oi kurein.

Anut nukan sarau eitek nukas sipsip kamwareäin roat awaroin.

8 Kiro om ses opok, kiro mena kasakup karauk sipsip kamwareäin roat ak kiro pututu
akan sipsip kamware ninoin.
9 Anut nukan sarau eitek ak siarakap penuk, Anut nukan arou näwäu kiro roat opiakap
merek kurwarowon. Kiro roat akas kiro arou näwäu apari iminein.
10 Anut nukan sarau eitekus awarowon, “Ak wa iminäu, owon, is ak ämän eposek ak
rawa oi koim. Okoro ämän mesin roasiret erekapu nepipiraiei.
11 Rusapai pututu akan askanai Devit nukan mena, kar ro ak sarwaraun an jowon. Ko
Krais Näwäu.
12 Ak kiro onok äpu maiei. Ak potoinai, kiro mokoi kon anakus bulmakau o jeäin maro
opok nini momoi, omjos kururur mowon rau, ak pote aparwe.”
13-14 Keser arenuk arenuk, omar oikan Anut nukan sarau eitek sosop pemana, Anut
nukan enip jou mianik, sir wein. Ak keser sir wein, “Anut ko sakau orip, ko omar oik rau.
Omnokou pakan roasiret ak onok eposek mona, Anut nukan wou eposek sareu, akan
woiaka päurar rawaiei.”
15 Kiro Anut nukan sarau eitek manona, sipsip kamwareäi roat aka aka arein, “Kir, ik
Betlehem mena potea, ik kiro osap pewon Anut nukas aikowon pote aparau.”
16 Keseria, sipsip kamwareäin roat akas kurte poteanik, Maria kon komu Josep ori pote
tarwatianik, kiro mokoi bulmakau akan maro uru nini rawon aparin.
17 Sipsip kamwareäin roat kiro mokoi aparianik, kon momok anak ori Anut nukan sarau
eitekus ämän awarowon siar kiro ämän erekapu awatoin.
18 Roat kiro opok rain kiro ämän roianik, karkairin.
19 Maria ko kiro ämän roianik, kon wou uru erekapu me rawon.
20 Keseria, sipsip kamwareäi roat ätäi akan mena poteanik, Anut jou murianik, sir wein.
Owon, ak akan amiakas kiro mokoi aparin, Anut nukan sarau eitekus awarowon siar
keseriar pote aparin.

Mokoi enip Jisas moin.

21 Omre 8 orip utonuk, kiro mokoin enip kerau patirianik, kon enip Jisas moin. Kiro
enip meter Anut nukan sarau eitekus Maria amaiwo saräu wa opok kiro enip mowon.

Maria Josep ori Jisas tup owa imäi tonoirin.

22 Maria Josep ori omre 40 orip manonuk, anak ko mokoi pak ätäi eposek saräun, Anut
nukan owa tonoirin. Owon, meter Moses nukas äiewon, ‘Aninakat, momonakat akas akan
mokoit Anut nukan amuk opok imware pote Anut nuraiei.’
23 Kiro Anut nukan sintore ämän opok rau. ‘Kiro mokoit urektapau ak amke naiei, kiro
mokoit ak Anut Näwäu nuruwe.’ *Kisim Bek 2; Kisim Bek 12*
24 Au Anut jou muraun ai manap oirori sintore ämänis äiewon siar oi tonoirin. *Wok Pris
12:8*

Simeon nukas tup ou näwäu uru Jisas aparwon.

25 Kiro ses opok kar ro Jerusalem mena rawon. Kon enip Simeon. Ko Anut nukan
amukup ro eposek raiäwon. Ko orip orip Anut jou muriäwon ro. Ko kar ro Israel roasiret
ätäi imwarau kowaun kume rawon. Anut nukan Osou Näus Simeon pak rawon.
26 Anut nukan Osou Näus Simeon auruwon, “Na kurte wa meiäm. Na kiro ro Näwäu
nukas äsimorai, kon enip Krais aparmata, epar na meiäm.”
27 Keseria, Anut nukan Osous kiro ro äsimornuk, tup owa tonowon. Jisas nukan momok
anak ori awan mokoi imäianik, tup owa meter akan asanakat akas keseriäin senek
keseraun tonoin.

28-29 Simeon nukas Jisas Maria ipokupan imäumara, Anut nukan enip kämioik keser jou
muruwon. Ko äiewon, “Näwäu, rusapai nan sarau ro utota, päurar meiaura. Isan woi
äiäurar rawai. Meter na is paip muromon, rusapai epar peu.
30 Isan amias nas ik imäikaun paip momon pewon aparim.
31 Na okoro roasiret amiakap okoro paip jekur maromon aparim.
32 Kiro mokoinak kos kon arou kar omsau pakan roat opok arou marai. Kos nan Israel
roasiret akan enmaka jou näwäu marai.”
33 Josep Maria ori au Simeon nukas ämän awatowon roianik, au karkairianik, ronkat
sosop oirin.
34 Simeon nukas jekur rawaun ämän awaromara, Jisas nukan anak Maria keser
auruwon, “Na rou, okoro mokoi ko Israel roasiret sosop akas kon ämän wa tainoraiei,
akas ko aru muraiei. Karauk roasiret sosop akas kon ämän tainoraiei, kos ak ätäi imwarai.
Kiro Anut nukas taku mowon roasiret akas kon enip opok ämän aru muraiei.
35 Keseria, roasiret akan ronkat amop päi. Tawa na wonti mianik, kiro kar siräp senekus
nan waunauk patirai.”

Ana ko mokoi Jisas tup owa aparwon.

36 Kiro ses opok, Anut nukan ämän roianik, ariäwon asir kar, ko kiro tup owa raiäwon.
Kon enip Ana. Ko kar ro kon enip Panuel nukan asinak, ko Asa nukan kinjauk. Ko emas
sarewon. Meter ko ro owon opok, woisan 7 orip kon komu ori rairin.
37 Rai, rai, kon komu meiewon, ko ro wäpik erar rawon. Kon woisan 84 orip. Ko tup
ou näwäu opok Anut jou muraun wa utiäu, ko orip orip toneäu. Ko o utomara, Anut auri
raiäu. Ko Anut nukan sarau pututu sankeu orip miäu.
38 Kiro ses opok, ko Anut jou murau pewon. Kos Jerusalem menan roasiret tururin opok
kiro mokoin ämän ätäi roasiret imwaraun kiro kame rain awarowon.

Josep Maria ori Nasaret mena potoin.

39 Ak kiro onok Anut nukan sintore ämänis äiewon erekapu keseria, ätäi Galili provins,
Nasaret mena potoin.
40 Jisas ko sakau orip ko näwäu saremara, kon ronkat sosop orip. Anut nukas kon wou
näu orip ko orip orip isanarwon.

Mokoi Jisas Anut jou muriäin tup owa tonowon.

41 Jisas nukan momok anak ori woisan karar karar opok, Jerusalem mena kar tup enip
Pasowa, kiro jou muraun maneäir.
42 Jisas kon woisan 12 orip sarenuk, kon momok anak ori au tup aparaun maneäirin
siar Jerusalem mena erek manoin.
43 Kiro tup enip Pasowa. Kiro tup patarianik, ak ätäi Nasaret mena koin. Jisas ko mokoi
tenemai. Ko Jerusalem mena rawon. Kon momok anak ori au Jisas tup owa rau au äpu
wa.
44 Awan ronkat kesek Jisas ko karauk roasiret pak potou rai, ute manoin. Kiro omre
potoin opok, au Jisas tararau wa. Keseria, momok anak ori au poteanik, Jisas nukan kas
jaukut rawa itane potoirin.
45 Au Jisas itaneirin, itaneirin. Aparau warnuk, ätäi Jerusalem mena itanäu manoirin.
46 Au ko itane pote, omre 3 opok, au ko Anut nukan osap nuriäin ou näwäu owa pote
rawon aparirin. Ko sintore ämän tamareäi roat näunäu pak kamuk tane rawon. Ko pote
tane rai kiro roat arena, roi rai, kos ätäi ämän totware rawon.
47 Kiro roat kon ämän roumana, ak karkairin. Kon onok eposek, okon, kos ämän ätäi
awarowon.
48 Kon momok anak ori au ko tup owa rawon pote aparianik, karkairirin. Anakus kon
mokoi auruwon, “Isan mokoi, na owon iu kiro onok keseitom? Iu momon ori nanun
woiok usuäu sareu, iu na itaneise omre rumukur orip orip ari ramurin.”
49 Jisas nukas ätäi awatowon, “Au owon is itaneire arieir? Au äpu wa, is isan monian
owa raim”
50 Utianik, au kiro ämän onoktapau kos awatowon au äpu wa.
51 Keseria, ko ätäi kon momok anak ori Nasaret mena tainwate potowon. Momok anak
ories Jisas owo sarau ämän auriair erekapu tainoriäu. Kon anakus kiro ämän erekapu
kon wou uru me rawon.
52 Jisas ko ronkat eposek orip näwäu sarewon. Anut pak roasiret pak ak ko aparianik,
ak woiaka kurein.

3

An jomareäwon ro, Jon ko Anut nukan ämän roasiret marowon.

1 Kiro ses opok, omsau pakan ro näwäu Sisa-Taibirias ko kiro omnokou woisan 15
orip kameäwon. Pontias-Pailot ko Judia provins kamwareäu ro. Herot ko Galili provins
kamwareäu ro, kon awak Filip ko Ituria pak Trakonitis provins pak kameäu ro. Laisenias
ko Abilena provins kameäu ro.
2 Annas Kaiapas ori, au Anut kamuk raiäirin roat ori näunäu senes. Kiro ses opok, Jon,
Sekaraia nukan mokoi ro wäpik mena om puru opok raunuk, Anut nukan ämän ko opok
kowon.
3 Keseria, Jon nukas Jordan An kasakup kiro omnokou opok erekapu pote arianik,
Anut nukan ämän roasiret mareanik, awarowon, "Akan woiaka pirirnai, akan onok aru
sumkäineinai, kouna, isas an jomaroita, Anut nukas akan onok aru jäkäi marai."
4 Okoro ämän meter kar ro Anut nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia nukas kon buk
opok keser jer wewon,
"Kar ro, ko ro wäpik mena om puru opok urwera. 'Näwäu nukan apu jekur sare
muruwe. Kon apu tuku muruwe.
5 Kiro omtorou rau erekapu jekur om wäiei. Kiro apu mänine rau, tuku sarewe.
6 Roasiret ak äpu maiei, kiro Anut nukas akan onok aru jäkäi mareanik, imäikaun kowai,
aparaiei.' " *Aisaia 40:3-5*
7 Keseria, roasiret sosop Jon nukas an jomaraun kouna, Jon nukas awarowon, "Ak män
nukan tupsiu senek, akan onok aru senes. Anut ak akwaraun kowai ses opok, ak owose
imine manaiei?
8 Ak akan onok aru sumkäineinai, akan woiaka pirirwe. Kiro karauk roat äpu maiei
akan onok aru pakan ätäi piririn. Ak akan ronkat keser wa oumoi, äiäu, 'Apraham ko
iken askanai. Keseria, Anut nukas ik sareikonuk, ik eposek rawam.' Anut ko okoro aiauk
rusapai oumara, Apraham nukan kinjaukut ate maun itok.
9 Anut nukan ipous man ateanik, am rurukup me rau. Kar am nemauk näu wa
muriäwon, Anut nukas kiro man oumara, am näu wa muriäu patirianik, ep unik uru
kurenuk, jeräi." Jon nukas keser awarowon.
10 Keseria, roasiret akas ätäi totorin, "Ik owosemoi, eposek saräm?"
11 Jon nukas ätäi awarowon, "Owo roasir ko omjo oirori orip rawai, kar oianik, kar ro
ko omjo wäpik ro nurai. Inok ro ko o sosop orip, ko kesekur keserai."
12 Karauk takis aiauk oiäin roat, ak an jomaraun koianik, Jon totorin, "Näu ro, ik
owosäu?"
13 Jon nukas ätäi awarowon, "Akan kamwareäu ro nukas aiauk owaun awarowon siar
owe. Ak sätäumoi, roasiret akan aiauk sosop erar wa päu owau."
14 Karauk marai roat akas nais pemana, ko totorin, "Ik owosäu?"
Kos ätäi awarowon, "Ak karauk roat sepur akwaria, ämän sätwareanik, akan aiauk wa
päu owau. Ak akan sarau pakan aiauk karar owe."
15 Roasiret akan woiaka uruas ronkat sosop momoi, äiein, "Jon kiro ro ko Krais ra, ko
wa ra?"
16 Keseria, Jon nukas roasiret erekapu awarowon, "Is ak epar anas an jomareäim. Kar
ro ruris koura, kon sakaus isan sakau itimorai. Is ro eposek wa, okon, is kon isou pakan
su oikuräun senek itok wa. Kos ak Anut nukan Osou Näu ep oripas an jomarai.
17 Ko sauwor ipous ate rau, kiro sauworis wit oreanik, oik monuk, uriris kiro wit sinok
utarianik, wit näu oianik, kon owa seper mai, sinok apoi oianik, ep wa koseriäu opok
makai."
18 Jon nukas Anut nukan ämän pak karauk ämän eposek sosop roasiret woiaka pirir
maraun pak awarowon.

Jon nukas Jisas an jomuruwon.
(Matiu 3:13-17; Mak 1:9-11)

19-22 Roasiret erekapu Jon nukas an jomaronuk, rauna rauna, Jisas ko nais, Jon nukas an
jomuruwon. Jisas an jomurumara, ko Anut aurnuk aurnuk, omar im tuewon. Kesermara,
omar oikas Anut nukan Osou Näu ai manap senek ko opok koianik, tapakup nowon. Omar
oikas kar ron pätu senek äiewon, "Na isakan mokoi senes. Isan woias nanun meieäu. Isan
woi nanun näu sareu."

Herot nukas Jon karapus owa muruwon.

Rai rai, Jon nukas Herot, Galili akan kamwareäwon ro näwäu, roasiret amiakap
kerianik, auruwon. Owon, ko kon amakun asir enip Herodias, Filip nukan asir owon,
pak karauk onok aru mowon auruwon. Keseria, Herot nukas kasak pemara, onok aru
senes momara, Jon karapus owa kurewon.

Jisas nukan askanai akan enmaka.
(Matiu 1:1-17)

23 Jisas ko woisan 30 orip momara, sarau onoktorowon. Roasiret akan ronkatis äiein
Jisas ko Josep nukan mokoi, äiein.
Josep ko Irai nukan mokoi,
24 Irai ko Matat nukan mokoi,
Matat ko Liwai nukan mokoi,
Liwai ko Melki nukan mokoi,
Melki ko Jamoi nukan mokoi,
Jamoi ko Josep nukan mokoi,
25 Josep ko Matatias nukan mokoi,
Matatias ko Emos nukan mokoi,
Emos ko Neam nukan mokoi,
Neam ko Esli nukan mokoi,
Esli ko Nagai nukan mokoi,
26 Nagai ko Meat nukan mokoi,
Meat ko Matatias nukan mokoi,
Matatias ko Semen nukan mokoi,
Semen ko Josek nukan mokoi,
Josek ko Joda nukan mokoi,
27 Joda ko Joanan nukan mokoi,
Joanan ko Resa nukan mokoi,
Resa ko Serubabel nukan mokoi,
Serubabel ko Sealtiel nukan mokoi,
Sealtiel ko Neri nukan mokoi,
28 Neri ko Melki nukan mokoi,
Melki ko Erai nukan mokoi,
Erai ko Kosam nukan mokoi,
Kosam ko Ermaram nukan mokoi,
Ermaram ko Er nukan mokoi,
29 Er ko Josua nukan mokoi,
Josua ko Eliesa nukan mokoi,
Eliesa ko Jorim nukan mokoi,
Jorim ko Matat nukan mokoi,
Matat ko Liwai nukan mokoi,
30 Liwai ko Simeon nukan mokoi,
Simeon ko Juda nukan mokoi,
Juda ko Josep nukan mokoi,
Josep ko Jonam nukan mokoi,
Jonam ko Eliakim nukan mokoi,
31 Eliakim ko Melea nukan mokoi,
Melea ko Mena nukan mokoi,
Mena ko Matata nukan mokoi,
Matata ko Natan nukan mokoi,
Natan ko Devit nukan Mokoi,
32 Devit ko Jesi nukan mokoi,
Jesi ko Obet nukan mokoi,
Obet ko Boas nukan mokoi,
Boas ko Salmon nukan mokoi,
Salmon ko Nason nukan mokoi,
33 Nason ko Aminarap nukan mokoi,
Aminarap ko Atmin nukan mokoi,
Atmin ko Hesron nukan mokoi,
Hesron ko Peres nukan mokoi,
Peres ko Juda nukan mokoi,
34 Juda ko Jekob nukan mokoi,
Jekob ko Aisak nukan mokoi,
Aisak ko Apraham nukan mokoi,
Apraham ko Tira nukan mokoi,
Tira ko Nahor nukan mokoi,
35 Nahor ko Seruk nukan mokoi,
Seruk ko Reu nukan mokoi,

Reu ko Pelek nukan mokoi,
Pelek ko Eber nukan mokoi,
Eber ko Sela nukan mokoi,
36 Sela ko Kenan nukan mokoi,
Kenan ko Arpaksat nukan mokoi,
Arpaksat ko Sem nukan mokoi,
Sem ko Noa nukan mokoi,
Noa ko Lamek nukan mokoi,
37 Lamek ko Metusela nukan mokoi,
Metusela ko Enok nukan mokoi,
Enok ko Jaret nukan mokoi,
Jaret ko Makalalel nukan mokoi,
Makalalel ko Kenan nukan mokoi,
38 Kenan ko Enos nukan mokoi,
Enos ko Set nukan mokoi,
Set ko Adam nukan mokoi,
Adam ko Anut nukan Mokoi.

4

Satan nukas Jisas ate aparwon.

1 Jisas ko Jon nukas an jomurnuk, Jordan An pakas Osou Näu orip kasakup penuk, Osou
Näus ko ro wäpik mena om puru opok imäi, manowon.
2 Kiro ro wäpik mena om puru opok, omre 40 orip ko o wäpik rawon raunuk raunuk,
Satan nukas Jisas ate aparwon. Kiro ses opok ko kar o jau wa. Ko sou näwäu wewon.
3 Satan ko Jisas rawa pemara, auruwon, "Na, Anut nukan Mokoi raroi, na okoro aiauk
aurta, bret etäunuk, je."
4 Jisas nukas ätäi Satan auruwon, "Anut nukan ämänis äieu, 'Ro bret karar jeanik, awau
wa rawai.' " *Lo 8:3*
5-7 Keseria, Satan nukas ätäi Jisas imäumara, omtapau oik imäi toptomara, omnokou
erekapu ätär muria, auruwon, "Na is jou murota, na okoro omnokou pakan sakau pak
okoro omnokou pak kiro osap eposek erekapu na isam. Na is jou murota, okoro omnokou
Anut nukas is irowon na aparum, rusapai isas kiro erekapu na isam."
8 Jisas nukas ätäi Satan auruwon, "Anut nukan ämän äieu, 'Na nan Näwäu karar jou
mur. Na Anut nukan sarau karar muram.' " *Lo 6:13*
9 Keseria, Satan nukas ätäi Jisas imäiemara, Jerusalem tup ou näwäu kämioik tone
momara, auruwon, "Utianik, na Anut nukan Mokoi raroi, nakarar kiro pakas pokitir
nopot.
10 Anut nukan ämänis äieu, 'Anut nukas kon sarau eitek nanun awaronuk, na päurar
imäisi ne musaiei.
11 Akas nan ipon karaima karaima atianik, oi ne musaiei. Keserna, kar aiaukus na ison
wa wäi.' " *Buk Song 91:11-12*
12 Jisas nukas ätäi auruwon, "Ei, Anut nukan ämänis äieu, 'Na nan Näwäu, Anut wa ate
apar.' " *Lo 6:16*
13 Keseria, Satan ko Jisas ute manowon. Erekapu ute manau wa, ko tawa Jisas ätäi ate
aparaun kame rawon.

Jisas ko Galili provins sarau onoktorowon.
(Matiu 4:12-17; Mak 1:14-15)

14 Keseria, Jisas ko Anut nukan Osou sakau näu orip Galili provins ätäi potowon.
Roasiret kon sarau mowon ämän arena, erekapu omsau erekapu roin.
15 Ko orip orip roasiret akan tup owa Anut nukan ämän awareäunuk, roasiret erekapu
kon ämän roianik, Jisas nukan enip jou muriäi.

Nasaret menan roasiret akas Jisas sumkäinein.
(Matiu 13:53-58; Mak 6:1-6)

16 Keseria, Jisas ko meter Nasaret mena raianik, urek sarewon, sumaun ses tup opok,
kon onok keseriäwon senek, ko tup owa tonowon. Ko siräianik, Anut nukan ämän roasiret
amiakap ninaräu potowon.
17 Anut nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia nukan buk oi nurin. Kos kiro buk tupäi
moin, uraremara, jer keser rawon ninare marowon.
18 "Anut nukan osou is pak rau, owon, nukasar is roasiret aru moin pak saruku roasiret
pak Anut nukan Ämän Eposek awaraun äsimoirnuk, koimin. Ak karapus raiäin roat ak

karapus owa utoinai, manowe. Ak amiak utup roat ak rusapai jekur apu aparwe. Anut
nukasar is äsimoirnuk, roat sarau aru me rain ätäi imwaraun, koimin.
19 Kiro ses Anut Näwäu nukas kon roasiret onok aru pakan imwaraun peu." *Aisaia 61:1-2*
20 Keser ninareanik, ätäi kiro buk tupäimara, kameäwon ro nurumoi, ko pote tanewon.
Kiro turur rain roasiret erekapu akan amiakas Jisas karar aparin.
21 Kos awarowon, "Ak rusapai roi rauna, is okoro ämän ninare marom roi. Kiro ämän
rusapai epar peu."
22 Roasiret ak Jisas oksau pakan ämän eposek roumoi, kon enip jou murianik, kiro ämän
eposek awarowon, ronkat sosop oin. Keserianik, aka aka arein, "Kiro mokoi Josep nukan
ra?"
23 Jisas nukas ätäi awarowon, "Epar senes, ak is kiro ämän keser airaiei, 'Na dokta, na
nakasar ätäi nakan enmatsau jekur mo.' Ak is keser airaiei. 'Kiro onok Kapaneam mena
onok atap atap kesermon senek, kiro ik roumun senek nakan mena keseriar keser.'
24 Is ak epar senes awarom, roasiret ak Anut nukan ämän roianik, areawon ro nukan
menanus kon ämän wa roiäi.
25 Ak jekur rowe, meter Israel omsau, Elaija rawon ses opok, karauk wäimäs asiret sosop
rain. Kiro ses opok woisan 3 orip pak keir 6 orip pak kar om omar oikas nau wa, kiro ses
opok sou ses näwäu omsau erekapu pewon.
26 Keseria, Anut nukas Elaija kar Israel asir opok äsimorau wa, ko Elaija kar mena enip
Sarepat, Saidon omsau kiro opok kar wäimäs asir opok äsimorwon.
27 Keserianik, kiro ses opok Anut nukan ämän roianik, areawon ro Elaisa rawon
opok, Israel roasiret sosop ak sip repros orip aru marowon rain, ko kar ro jekur mau
wa. Neaman ko karar, Siria provins pakan ro karar jekur mowon." Jisas nukas keser
awarowon.
28 Roasiret ak erekapu turur rain, ak kiro ämän roumana, kasiaka näwäu pewon.
29 Ak siräianik, Jisas suorna, mena kasik kaima om korosi opok sir naun suor potoin.
Kiro mena kar omtapau siakup imäi potoin. Kiro pakas suorna, sir naun rai imäi potoin.
30 Ak ko keserna, kos ak unik uruas itimwareanik, manowon. Ak ko aparin, ko sakau
orip, okon, erar apai rauna, manowon.

Jisas nukas kar ro ko osou aru orip jekurwon.
(Mak 1:21-28)

31 Jisas ko Galili provins Kapaneam mena pote rawon. Kar tup opok, kiro pakan roasiret
Anut nukan ämän kiro opok mare rawon.
32 Kiro pakan roasiret ak kon ämän roianik, karkairin. Owon, ko kar ro enip orip
senekus ämän awarnuk, roin.
33-34 Kiro tururiäi owa, kar ro ko osou aru kon wou uru rawon. Ko kakapar piermara,
äiewon, "Nasaret menan Jisas, na ik owoseikaun koum? Utianik, na ik aru mukaun koum
ra? Is na äpu, na ro eposek tuku senes Anut nuka pakaima koumon."
35 Jisas nukas osou aru sakau ämän auruwon, "Na asornam, kiro ro utoinam, man." Kiro
osou aru kiro ro wou uru rawon, ute manaurmara, roasiret amiakap kiro ro omnokou
opok ämäi tirmoi, ko aru mau wa, erar ute manowon.
36 Roasiret ak kiro onok keserwon aparmana, karkairianik, aka aka keser arein, "Kiro
owo ämän? Kiro ro kon sakaus omsau pakan osou aru sosop sakau ämän awaronuk, ak
kon ämän roumana, roat akan woiaka uru rain utware manoin."
37 Keseria, Jisas nukan sarau mowon ämän omsau erekapu manowon.

Jisas nukas roasiret sosop sip orip jekwarowon.
(Matiu 8:14-17; Mak 1:29-34)

38 Jisas ko roasiret pak akan tururiäi owa rain utwareanik, kar ro Saimon nukan owa
potowon. Saimon nukan tanau asir ko sip enip sopou orip, nini rawon. Roasiret ak Jisas
kiro asir jekuraun aurin.
39 Jisas nukas Saimon nukan tanau asir sip orip nini rawon siakup tone tai raumara,
kiro sip sakau ämän auruwon. Aurnuk, kiro sip kurte ute manowon. Kiro sip asir utomara
manowon, kiro asir ko siräumara, karauk roat akan o mis momara, kamware rawon.
40 San nonuk, kiro roat akan jaunakat sip aru orip Jisas siakup imware kouna, Jisas
nukan ipous sip roat karar karar akan tapiaka opok maronuk, akan sip aru jekwaronuk,
näu sarein.
41 Kiro osou aru ak sip roat sosop opok rain, ak erekapu ute manoin. Kiro osou aru akas
piormana, äiein, "Epar, na Anut nukan Mokoi."
Jisas nukan sakaus osou aru akan oiaksau utup sarewon, akas ätäi aurau senek wa.
Owon, ak äpu Jisas ko Anut nukan Mokoi.

Jisas nukas mena atap atap arianik, Anut nukan ämän roasiret erekapu tamareäu.
(Mak 1:35-39)

42 Tapera senes, Jisas rawon mena utomoi, kar mena ro jejemak wäpik opok potowon.
Roasiret ak ko itanein. Itane pote aparianik, ak ko siakup potoin. Ak ko tararmana, akas
ko utona, manaun senek wa.
43 Kos ätäi awarowon, "Is karauk mena Anut nukan ämän pote tamaram. Kiro onokun
Anut nukas is äsimoirnuk, koimin."
44 Keseria, Judia provins erekapu tururiäi owa, Anut nukan ämän pote tamarowon.

5

Jisas kon tamareäu roat sare marowon.

1 Kar omre opok, Jisas ko Galili An Unik, (kiro an unik kon kar enip Genesaret) ko kiro an
kasakup tai raunuk, roasiret ak kos Anut nukan ämän maronuk, rowaun, Jisas sorotorna,
ko keres keres an kasakup potowon.
2 Jisas ko ous oirori kiro an kasakup us nokou opok rairin aparwon. Kiro ous atak roat
aka ous oikas neanik, akan was oiäin jo an kosor rain.
3 Jisas nukas Saimon nukan ous oik tonomara, Saimon auruwon, ous an unik opok
suornuk, potaun auruwon. Keserianik, ko kiro ous oikas tone tanemara, roasiret Anut
nukan ämän mare rawon.
4 Jisas nukas roasiret Anut nukan ämän mare rawonus, Saimon auruwon, "Ous an näu
kamuk oi potoinam, nan jaunat pak ätäi was oiäin jo kureinai, was owaiei."
5 Saimon nukas Jisas ätäi auruwon, "Näwäu, rusa pututu ik was oiäin jo kuremun
kuremun, ik kar was eteinak owau wa. Rusa nas äiem, okon, is ätäi kuräm."
6 Jisas nukan ämän tainoria, akan was oiäin jo kurena, nonuk, was sosop kiro jo opok
nowon, owau senek wa, akan jo kiräi kuräurwon.
7 Keseria, akas akan jaunakat kar ous opok rain urwarona, koin. Kiro jo was sosop orip
ate reurna, kiro ous oirori opok was sosop senes sarewon. Was akan usuäus kiro ous an
unik uru naurwon.
8-9 Saimon-Pita ko kiro was aparianik, näwäu iminewon. Kos kiro onok aparmoi, ko Jisas
siakup pemara, uou sur weanik, Jisas auruwon, "Näwäu, na is utoirnam, man. Owon,
is onok aru miäim ro." Kon jaukut erek rain, ak nais erek kiro onok aparianik, näwäu
iminein.
10 Sebedi nukan mokoit ori, Jems Jon ori, au Saimon pak erek ariain, ak kiro onok
aparia, karkairirin. Jisas nukas Saimon-Pita auruwon, "Na wa iminäu, na okoro was
rusapai oum senek, tawa na roasiret keseriar imwaram."
11 Keseria, ak akan ous kiro an kasakup oi pote mia, kiro osap erekapu utia, ak Jisas
tainori manoin.

Jisas nukas kar ro sip repros orip jekur mowon.
(Matiu 8:1-4; Mak 1:40-45)

12 Kar omre opok, Jisas ko kar näu mena potowon. Kiro mena kar ro sip aru repros orip
rawon. Kiro ro ko koi Jisas aparmara, uou sur weanik, Jisas auruwon, "Näwäu, na isan ui
aru jäkäi muraun itok, utianik, nan ronkat pakas keser. Na is rapoire murota, is eposek
saräm."
13 Jisas nukas wouti momara, kiro ron tapau atomara, auruwon, "Isas aisom, na eposek
saräm." Kiro ses opokar, kiro ron repros ui manowon.
14 Jisas nukas kiro ro sakau ämän auruwon, "Is okoro onok keserim na pote karauk
roasiret wa awarau. Utianik, na Anut kamuk raiäu ro siakup potea, nan enmat näu
sarewon ätär muruta, apaisai. Apaisonuk, na Moses nukan sintore ämän tainornam, opur
oianik, Anut jou muruta, kiro epar roasiret erekapu äpu maiei, na ätäi eposek saremon."
15 Kiro ro Jisas nukas ämän auruwon tainorau wa, ko potomara, roasiret erekapu
awarowon. Roasiret sosop ak kiro ämän roumana, ak Jisas kon ämän rowaun pak akan
sip jekur maraun pak koin.
16 Jisas nukas Anut auraun ko omnokou roasiret wa raiäi opok poteanik, Anut auriäu.

Jisas nukas kar ro isou ipou meiewon, manau senek wa, jekurwon.
(Matiu 9:1-8; Mak 2:1-12)

17 Kar omre opok, Jisas ko Anut nukan ämän roasiret maronuk maronuk, karauk Parisi
roat näunäu pak sintore ämän tamareäi roat pak, ak erekapu Galili provins pakan, pak
Judia provins pakan pak Jerusalem näu menan pak koianik, ak kiro opok tane rain.
Näwäu nukan sakau Jisas opok raunuk, ko roasiret sip orip jekur maraun itok.

18 Kesernuk, karauk roat akas kar ro patan opok mianik, Jisas siakup ämäi koin. Kiro ro
kon enipsau erekapu meiewon, ko siräi manau senek wa. Ak kiro ro ämäianik, Jisas owa
rawon opok nepukup maurin.
19 Owa roasiret sosop rauna, ak ou rorok pakaima tonau senek wa. Keseria, kiro roat
akas ou sakatou apsasawou oik toneanik, kiro ou sakatou tuwemana, kiro oikas kiro sip
ro Jisas tai rawon opok nepukup mona, nowon.
20 Jisas nukas akan woiaka epar moin apwaromara, ko kiro sip ro auruwon, "Jai, nan
onok aru jäkäi musom."
21 Kiro Parisi roat pak sintore ämän tamareäin roat pak aka aka ronkatein, "Okoro owo
onok? Okoro owo ros Anut ate aparau? Kar omnokou pakan ros ko onok aru jäkäi mau
senek wa. Anut nukas karar epar ko onok aru jäkäi maraun itok."
22 Jisas ko akan ronkat woiaka uru äpu momara, awarowon, "Ak akan woiaka uru owon
kiro ronkat ourai?
23 Is owo ämän äiäun itok, owo ämän äiäun itok wa? 'Nan onok aru jäkäi musom,' is
keser äiäm ra, 'Na siräinam, manam,' is keser äiäm ra? Is owo ämän äiäm, ak akan woiaka
is mesin epar maiei?
24 Utianik, ak Ro Nukan Mokoi ko enip orip, ko okoro omnokou pakan onok aru jäkäi
maun itok äpu maun is keseram." Keseria, kos kiro ro kon ipou isou meiewon auruwon,
"Isas aisom, na siräinam, nan mat oinam, nan mena man!"
25 Jisas nukas kiro ro keser aurnuk, ko kurte siräimara, roasiret erekapu turur rain
amiakap ko kon mat oumara, Anut jou murianik, kon mena manowon.
26 Ko manonuk, kiro roasiret ak erekapu karkairianik, iminemoi, ak Anut nukan enip
jou murumana, äiein, "Ik rusapai kar onok atap aparum."

Liwai ko Jisas tainori manowon.
(Matiu 9:9-13; Mak 2:13-17)

27 Kiro onok kesermara, Jisas ko potomara, kar ro enip Liwai ko roasiret akan takis
aiauk oiäu, kon sarau miäwon owa tane raunuk, aparwon. Jisas nukas Liwai auruwon,
"Na koi, is tainoir."
28 Keser aurnuk, Liwai nukas siräianik, osap erekapu utomoi, Jisas tainori manowon.
29 Kar omre opok, Liwai ko Jisas pak kon owa poteanik, o je rain. Kon owa kon sarau
jaukut pak karauk roat pak tururianik, Jisas pak o jein.
30 Karauk Parisi roat pak sintore ämän tamareäi roat pak akas ämän sosop mianik, Jisas
nukan tamareäu roat totwaroin, "Ak owon takis oiäi roat pak roat onok aru miäi pak erek
o jerai?"
31 Jisas kiro ämän roumara, kos ätäi awarowon, "Roat ak sip wäpik, ak dokta siakup wa
poteäi. Inok ro ko sip orip karar ko dokta siakup poteäu.
32 Kiro senek, is roasiret onok eposek miäi urwaraun kowau wa. Is roasiret onok aru
miäi ak akan woiaka piriraun koimin."

O utaun onok ämän.
(Matiu 9:14-17; Mak 2:18-22)

33 Karauk roat akas Jisas totorin, "Jon nukan tamareäu roat ak kar muti o wa jeäi. Ak
Anut karar auri raiäi. Parisi akan tamareäi roat, nais ak keseriar keseriäi. Utianik, nan
tamareäum roat ak o pak an pak sosop jeäi. Ak owon keseriäi?"
34 Jisas nukas ätäi awarowon, "Kar asir ro owaun ses opok, kiro ro raunuk, kon jaukut
koi rauna, o utaun itok ra? Is epar awarom, Kiro onok wa keseraiei.
35 Utianik, tawa kiro ro asir owaun ko karauk roat akas ak pakan imäi manona, kiro
epar kiro ses opok, ak o utaiei."
36 Keseria, kos kar totok ämän awarowon, "Kar ros kon meteran omjo kiräianik, ko kon
omjo awau pakan omjo si eteinak patirnuk, kiräianik, mustäi opok wa näke miäu. Kar ros
kiro onok kesernuk, kon omjo awau aru mianik, kiro omjo si awau eteinak, omjo mustäi
ori eposek wa sarai.
37 Kar ros wain an awau meme kerau mustäi opok wa äräine miäu. Ko kesernuk rai,
kiro wain an awau sipar kurarianik, meteran meme kerau kiräianik, wain an omnokou
opok kour nai. Kiro meme kerau nais erek jäkäiai.
38 Wain an awau ko meme kerau awau opok äräine mota, au eposek rawaiei.
39 Kar ro ko wain an meten jeanik, ko awau utiäu. Ko keser äiäi, 'Mustäi kiro eposek.' "

6

Juda akan sumaun omre tup eteinak opok.

1 Kar tup etei sumiäi omre opok, Jisas ko kon tamareäu roat pak, wit woi kamukas
potoin. Kon tamareäu roat akas wit nemauk oianik, nuakemoi, je je potoin.
2 Karauk Parisi roat akas apwareanik, äiein, "Ak owon sumaun ses opok sarau morai?
Kiro ak Moses nukan sintore ämän aru morai."
3 Jisas nukas ätäi awarowon, "Ak Devit kon weräiäi roat pak sou akwaronuk, Anut jou
murin pakan bret jein, ak äpu ra, äpu wa?
4 Ko Anut nukan owa tonomara, kiro bret Anut jou muriäin patan opok rawon oumara,
kon roat pak jein. Kiro ep roat akas jaun itok wa. Anut kamuk raiäi roat akas karar jeäin.
Utianik, Devit nukas kon roat pak jein. Ak kiro jer ninaräu wa ra?"
5 Keseria, Jisas nukas awarowon, "Ro Nukan Mokoi, nukasar kiro sumaun omre
kameäu, ko owo onok keseraun itok."

Jisas nukas kar ro ipou meiewon jekur mowon.
(Matiu 12:9-14; Mak 3:1-6)

6 Kar tup etei sumaun omre opok Jisas ko tup owa tonomara, Anut nukan ämän roasiret
mare rawon. Kar ro kon ipou karaima meiewon orip ko kiro tup owa rawon.
7 Raunuk, karauk Parisi roat pak sintore ämän tamareäi roat pak Jisas enkup ämän
maun kiro ro jekurnuk, aparaun rai kame rain.
8 Jisas ko kiro roat akan ronkat äpu momara, kiro ipou meiewon ro auruwon, "Na
siräinam, roasiret amiakap koi." Kiro ro siräumara, roasiret amiakap koi tai rawon.
9 Keseria, Jisas nukas Parisi roat awarowon, "Is ak totwaraurim, iken sintore ämän
nukas sumaun omre opok onok eposek maun äiein ra, onok aru maraun äiein? Kar ro
jekurau ra, aru murau?"
10 Keseria, Jisas nukas roasiret erekapu apware kuremara, kiro ro auruwon, "Nan ipon
kure." Kiro ro auruwon siar kesernuk, kon ipou näu ätäi meter eposek rawon senek
sarewon.
11 Utianik, Jisas nukas kiro kesernuk, aparia, roat näunäu ak kasiaka penuk, aka aka
Jisas wena, meiäun ämän atoin.

Jisas nukas kon ämän oi ariaun roat 12 orip sare marowon.
(Matiu 10:1-4; Mak 3:13-19)

12 Kar ses opok, pututu Jisas ko Anut auraun omtorou opok tone Anut auri rawon.
13 Tapera, kon tamareäu roat urwarnuk, kouna, roat 12 orip sare marowon. Keser sare
maromara, Anut nukan ämän omsau oi ariaun roat enmak marowon.
14-16 Kiro roat sare marowon, akan enmak kiro: Saimon (Jisas nukas ko kar enip Pita
mowon), kon amak Andru, Jems, kon amak Jon pak, Filip, Bartolomiu, Matiu, Tomas, kar
Jems (Alfius nukan mokoi), kar Saimon (ko kar tupsiu enip Serot pakan), Judas (Jems
nukan mokoi), kar Judas Iskariot kos Jisas kon iwäi jaukut akan ipiakap marowon.

Jisas nukas roasiret sosop jekwarowon.
(Matiu 4:23-25)

17-18 Jisas kon ämän oi ariaun roat sare mareanik, ko ne, om urun opok kon sarau
roasiret sosop pak karauk roasiret sosop, Judia provins pakan pak, Jerusalem menan
pak, Taia menan pak, Saidon menan pak kiro omnokou erekapu kiro pakan koi turur
rain opok nowon. Kiro roasiret ak kon ämän rowau koin, karauk roasiret sip aru orip
pak, osou aru orip pak, Jisas nukas jekwarowon.
19 Roasiret ak kon omjo atona, eposek sariai. Kon sakau kiro pakas potomara, roasiret
sip orip eposek sariai.

Jisas nukas woiaka näu saräun ämän awarowon.
(Matiu 5:1-12)

20 Jisas nukas kon tamareäu roat apwaromara, awarowon, "Inok roasiret ak äpu akasar
akan totomaka sarwarau senek wa, akararnak onok eposek mau senek wa, ak woiaka
eposek saräiei. Anut nukas ak kamwareäu.
21 Ei, ak rowe, inok roasiret ak Anut nukan onok eposek owaun sarau sakau maiei ak
woiaka eposek saräiei. Owon, Anut akan sarau moin apwareanik, sarwarai.
Ei, ak rowe, rusapai ak wairai, ak akan woiaka näu sare rawe. Tawa ak nepipiraiei.
22 Tawa ak Ro Nukan Mokoi tainori arina, roasiret akas ak mesin kasiaka pemana, akan
enmaka aru maiei, kiro keserna, ak akan woiaka näu sarewe.
23 Kiro onok ak opok keserna, ak woiaka aru wa mau, woiaka näu moinai, nepipirwe.
Owon, ak kiro onok keseraiei, Anut nukas karauk osap eposek sare marowon omar oik
rau tawa owaiei. Meter akan askanai Anut nukan ämän roianik, areain roat kiro onok
aru ak opok keseriar keseraiei."

Jisas nukas woiaka aru maun ämän arowon.

24 Jisas nukas ätäi äiewon, “Ak roasiret ak rusapai osap sosop orip, ak rusa jekur nepipir rai, tawa ak saruku saräiei.

25 Ak roasiret ak rusapai o sosop jeanik, nokomaka pera, tawa ak sou akwarai.

Ak roasiret ak rusapai nepipirianik rai, tawa ak woiakati mianik, wai rawaiei.

26 Ak rusapai jekur rauna, meter akan askanai akas sät eitek akan ämän roianik, areain roat, akan enmaka jou mareäin senek roasiret akas akan enmaka jou maraiei. Ak wopurut, tawa ak usu näwäu owaiei.”

Jisas nukas roasiret akan iwäi jaunakat pak jekur rawaun awarowon.
(Matiu 5:38-48, 7:12)

27 Jisas nukas ätäiar äiewon, “Ak rowe, akan iwäi jaunakat pak wa weräiäu. Roasiret akas akan enmakap sät ämän mona, akas onok eposek kiro roasiret opok maiei.

28 Ak kiro roat akas ak aru maraun areai, akas pak jekur rawaun ämän awarowe. Ak kiro roat akas ak aru maraun arina, akas Anut aurna, Anut nukas kiro roat sarwarai.

29 Utianik, kar ros nan sipon näu kaimas purnuk, ätäi pirirnam, sipon sau kaimas nuruta, purai. Utianik, kar ros nan omjo rumukäu ounuk rai, nas wa tämurau. Utota, nan kar omjo nais owaura.

30 Kar ros nan osap owaun aisonuk, na wa tämurau. Na ko nuram. Kar ros nan osap oi manonuk, ätäi amuk iram rai wa aurau.

31 Owo onok eposek karauk roat akas ak opok keseraun ronkataiei, akas kiro onok eposek karauk roat opok keseriar keseware.

32 Karauk roat akas akanun woiakas meieäi, akas nais ätäi kiro roat akanun karar woiaka meieäi. Keserna, Anut nukas ak kar osap eposek arai ra? Onok aru miäin roat nais ak keseriar keseriäi.

33 Akas karauk roat kar onok eposek ak opok moin, akas nais ak eposek kamwaraiei, owo osap eposek owaiei? Roat onok aru miäi ak nais kiro onok keseriar keseriäi.

34 Ak kar ro akan osap nurianik, akan ronkat ko kiro osap ätäi arai, owo osap eposek Anut nukas ak arai? Onok aru miäu ro nais ko kar ro osap nurunuk, kon ronkat, kiro ros osap ätäi nuraun rai ronkatäi.

35 Ak kiro onok utomana, akan iwäi jaunakat akanun woiakati maronai, jekur sarware. Ak onok eposek akan iwäi jaunakat opok mowe. Ak roat osap aroinai, ätäi akas pak akan osap ikaurai rai wa ronkatäu. Ak keseraiei, tawa ak osap näwäu owaiei, ak Anut Näwäu nukan mokoit epar rawaiei. Anut ko roat osap erar ariäu, akas ko wa auriäi. Roat eposek pak, roat aru pak, Anut nukasar rapor kamwareäu.

36 Akan momonaka, Anut nukas karauk roasiret akanun woiakati miäu senek, ak nais karauk roat akanun woiakati mianik, sarwaraiei.”

Akas karauk roat akan onok akan ronkat pakaima wa wasarewarau.
(Matiu 7:1-5)

37 Jisas nukas ätäi äiewon, “Ak karauk roat akan onok wa wasarewaräiei. Ak keserna, Anut nukas nais akan onok wa wasaräi. Ak kar ron onok aru wa aparau. Ak keserna, Anut nukas nais akan onok aru wa aparai. Ak kar ron onok aru utona, Anut nukas akan onok aru utomarai.

38 Ak karauk roat osap ariai senek, Anut nukas ak osap arai. Ak roat osap sosop arona, Anut nukas nais ak ätäi osap sosop arai. Kos akan jowa ätäi osap sosop jokeanik, jo suormara, ätäiar osap sosop jowa jokonuk, akan jo ok päi. Ak kiro osap sosop owaiei. Ak karauk roat opok owo onok miäi senek, Anut nukas ak opok nais keseriar keserai.”

39 Jisas nukas kar totok ämän awarowon. “Kar ro amuk utup, kos kar ro amuk utup jauk apu ätär muraun itok ra, wa ra? Ko jauk kesernuk, kiro roat oirori amiaka utup jauk ournuk rai, jauk ori erekur owateanik, up uru naieir.

40 Kar mokoi ko kon tamareäu ro itimorau senek wa. Ko tawa ämän erekapu roianik, jekur tainoria, epar ko kon tamareäu ro senek sarai.

41 Na owon jaunan amuk opok us eteinak oikuräun aparum? Nakan amun opok am sawau rau na aparau senek wa ra?

42 Nakan amunauk opok am sawau näwäu raunuk, na owose nan jaunan amuk opok us oi kuräun aurum, ‘Jai, is nan amun opok us oi kure musam rai aurum?’ Na sätwareäum ro, amke am sawau näwäu nakan amun opok rau oi kureinam, ätäi eposek apu aparianik, epar jaunan amuk opok us rau oi kure mur.”

Am nemauk eposek pak nemauk aru pak.
(Matiu 7:16-20, 12:33-35)

43 Jisas nukas awarowon, “Am eposek raiäu, ko nemauk aru wa muriäu. Am aru ko
nemauk eposek wa muriäu.
44 Am erekapu rau, akan nemauk karar muriäu. Wer nemauk ko äriauk mu opok wa
muriäu. Roat ak uran nemauk isiau amurik pakan oiäi ra? Wa senes wa.
45 Ro eposek ko kon ronkat eposek orip ko ämän eposek kon wou uruas siräi penuk,
areäu. Ro aru ko kon ronkat aru orip ko ämän aru miäu. Owo ronkat kon wou uru raiäu,
kiro siräi penuk, kon oksau pakas ämän miäu.”

Ou maun onok oirori.
(Matiu 7:24-27)

46 Jisas nukas ätäi äiewon, “Ak owon, is ‘Näwäu, Näwäu.’ airiäi? Ak owon isan ämän wa
tainoriäi?
47 Ak rowe! Kar ro ko is rawa koianik, isan ämän roumara, tainoriäu. Is kon onok ak
opok ätär marota, aparaiei.
48 Kiro ro isan ämän roumara, tainoriäu, kiro onok kesek. Kar ro ko ou maurmara,
amke up tuwe noptomara, aiauk tararmara, ou tutu sakau kurewon. Om näwäu nomara,
joi näwäu nowon, kiro ou ko sakau rawon. Owon, ko aiauk opok ou mowon.
49 Kar ro ko isan ämän roumara, tainorau wa, ko kesek, ko ou us nokou opok ou up
tuemara, ou mowon, ko ou sakau mau wa. Om näwäu nomara, joi näwäu nowon, kiro ou
erekapu joies oi manowon. Kiro ro ko Anut nukan ämän roumara, wa tainoriäu.”

7

Jisas nukas kar ro jekur mowon.

1 Jisas ko Anut nukan ämän roasiret erekapu mare kuremara, ko Galili an kasakup
Kapaneam mena manowon.
2 Kiro mena kar ro, ko marai roat akan kamwareäu ro näwäu, nukan sarau ro ko sip
orip. Kon sarau ro kon sarau ämän aurnuk, jekur tainoriäu. Keseria, kon ro näwäu konun
wous meiewon. Kiro ro sip näwäu oumara, meiäurnuk, kiro ro näwäu ko kon sarau ro
nukanun wouti mowon.
3 Keseria, kiro ro näwäu ko Jisas Kapaneam mena pe rawon ämän roumara, kos karauk
Juda akan roat näunäu äsimwaronuk, koi kon sarau ro jekuraun aurau potoin.
4 Kiro roat akas Jisas siakup tonomana, ämän sakau aurin, “Kiro ros ik jekur kamoikeäu
kon sarau ro meiäuru, okon, nas potoinam, jekur mo.
5 Ko ik Juda roasiret jekur sareikeäu. Kosar iken tururianik, Anut nuka jou muraun ou
mowon.”
6 Keseria, Jisas ko kiro ro näwäu nukan sarau roat tainware potowon. Ko mena siakup
potonuk, kiro ro näwäu nukas Jisas ämän keser surmurowon, “Näwäu, is onok aru miäim
ro, okon, na isan owa wa potau.
7 Is ro aru, okon, is na siatap potau senek itok wa. Utianik, na onsaus karar äieta, isan
sarau ro ko eposek saräi.
8 Is nais roat näunäu akan inkaruru raiäim. Karauk marai roat ak isan inkaruru raiäi.
Isan kar marai ro auriaim, ‘Na okoro opok koi,’ aurita, koiäu, kar auriaim, ‘Na enro opok
pot,’ aurita, poteäu. Isan sarau ro ko ‘Na okoro sarau mo,’ rai aurita, sarau miäu.”
9 Jisas ko kiro ämän roumara, ko karkairwon. Ko ätäi pirirmara, kiro roasiret ko tainori
potoin awarowon, “Is epar senes awarom, is kar Israel ro okoro ro senek kon wou epar
mowon wa aparmin.”
10 Kiro roat akan näwäu nukas äsimwarowon ak ätäi poteanik, kiro sarau ro eposek
sarewon aparin.

Jisas nukas Nein menan mokoi meiewon siräi mowon.

11 Om ses katu manonuk, Jisas kar mena enip Nein, kiro mena potowon. Kon tamareäu
roat pak karauk roasiret sosop pak erek potoin.
12 Jisas ko kiro mena porim rorokpai siakup raunuk, kar ro meiewon imäi koin, Ro
meiewon kon anak kar mokoi wäpik, kon mokoi kiro karar, kon komu nais meter
meiewon. Kiro mena roasiret sosop kiro asik pak erek tainori koin.
13 Näwäu ko kiro asik aparianik, wouti mowon. Ko kiro asir auruwon, “Na wa waiäu.”
14 Ko kiro ro meiewon siakup poteanik, ro meiewon patan opok ipou mowon. Kesernuk,
roat ak meiewon ro patan orip ämäi koin ak kiro opok tai rain. Jisas nukas äiewon, “Mokoi,
is aisom, na siräu.”
15 Kiro ro meiewon ätäi siräumara, kon patan opok tane raumara, ko arewon. Keseria,
Jisas nukas kiro mokoi imäiemara, kon anak nuruwon.

16 Kesernuk, roasiret erekapu iminemoi, Anut nukan enip jou murianik, ak äiein, “Anut
nukan ämän roianik, areawon ro kar ik kamuk kowon. Anut kon roasiret sarwarau
kowon.”
17 Roasiret ak Judia provins pak karauk omnokou Judia siakup pak manoutomana, ak
kiro onok Jisas nukas sarau mowon ämän ari ari arein.

An jomareäwon ro, Jon nukas kon tamareäu roat oirori Jisas siakup äsimwatowon.
(Matiu 11:2-19)

18-19 Jon nukan tamareäu roat akas Jisas nukas onok erekapu Jisas nukas keserwon
aparianik, Jon koi aurin. Keseria, Jon nukas kon tamareäu roat ori, Jisas siakup äsimwatia,
keser totoraun awatowon, “Roat akas kar ro näwäu kowai äiein. Na kiro ro ra, ara, ik kar
ro ruris kowai kumäm ra?”
20 Kiro roat ories Jisas siakup koianik, totoririn, “An jomareäu ro, Jon nukas ik na
totoisaun äsimoitowon, ‘Na koi Israel roasiret imwaraun koumon ra, ik kar ro kowai
kamäm?’ ”
21 Kiro ses opok Jisas nukas roasiret sosop sip aru orip jekwarowon. Osou aru orip roat
erek jekwarowon. Karauk roat amiak utup orip amiaka urarenuk, ak ätäi om aparin.
22 Keseria, Jisas nukas ätäi kiro roat ori awatowon, “Ak owo ämän roumoi, akan amiakas
owo onok apari kiro erekapu, ätäi pote Jon aurwe. Amiak utup roat ak ätäi amiak
uräianik, om apari. Isiaka tipinewon roat ak apu arirai. Roat sip repros orip ak ätäi
eposek sarei. Raiaka otop roat ak ätäi ämän jekur roi. Meiein roat ak ätäi awau siräiein.
Saruku roat ak Anut nukan Ämän Eposek roi.
23 Inok ro ko isanun wou epar mianik, ko sakau tai rawai, kiro ro kon wou näu saräi.”
24 Jon nukan tamareäu roat ori manosa, Jisas nukas Jon nukan ämän roasiret turur rain
awarowon, “Ak ro wäpik mena om puru opok Jon siakup owo osap aparaun potoin? Ak
kar pakpak uriris atonuk aparau potoin ra?
25 Ak owo pote aparin? Ak kar ro omjo eposek mer amke rawon pote aparin ra? Kiro
roat ak omjo eposek orip ak osap sosop orip pak ak mena ou eposek opok raiäi.
26 Ak is airowe, ak owo aparau potoin? Anut nukan ämän roianik, ariäwon ro kar ra?
Kiro epar senes. Is epar awarom ko Anut nukan ämän roianik, ariäu ro. Kos karauk Anut
nukan ämän roianik, ariai roat itimware rau.
27 Jon kiro ro meter Anut nukan ämän nukas äiewon, ‘Anut nukas äiewon “Is isan ämän
oi areäun ro äsimorta, amke koi, nan apu tuku sare musai.” ’ *Malakai 3:1*
28 Is ak epar senes awarom, Jon nukas okoro omnokou pakan roasiret erekapu itimware
rau. Utianik, inok ro ko Anut nukan amuk opok enip jou wäpik, kos äiäu, ‘Anut isan
kamoireäu ro näwäu, is ko inkaruru raim’ kiro ros Jon itimori rau.”
29 Roasiret erekapu kiro ämän roumoi, karauk roasiret pak karauk takis aiauk oiäi roat
pak akas äiein, “Epar Anut nukan onok tuku eposek.” Meter, ak Jon nukas an jomarowon,
okon, ak keser äiein.
30 Parisi roat pak sintore ämän tamareäi roat pak ak Anut nukan onok eposek tainorau
utiäi. Keseria, Jon nukas an jomaraun awaronuk, utoin.
31 Jisas nukas roasiret awarowon, “Is rusapaian roasiret owo senek äiäm? Is akan onok
owo senek äiäm?
32 Ak mokoit eteinanak akas om sorik opok tane raumana, karauk mokoit pak sipiräiäun
keser urwareäi, ‘Ik asir oiäin parau urumun, utianik, ak karäu wa.’ ‘Ik op meieäin sir
wemun, utianik, ak waiäu wa.’
33 An jomareäwon ro, Jon pemara, karauk omre opok, ko o pak wain an pak wa jeäwon.
Kesernuk, akas aurin, ‘Jon ko osou aru orip,’ äiein.
34 Ro Nukan Mokoi koumara, ko wain an o pak jenuk, akas äiein, ‘Okoro ro aparwe, ko
po senek o sosop jeäu. Ko aiauk oiäi roat pak onok aru miäi roat pak o jeäu.’
35 Anut nukan Osou Näu oin roasiret ak epar kiro Anut nukan ronkat eposek äpu maiei.”

Kar sapum asires uer sou eposek oumara, Jisas nukan isou kosorwon.

36 Kar Parisi ro nukas Jisas kon owa o jaun imäi potowon. Jisas ko kiro owa poteanik, o
jaun tanewon.
37 Kiro mena kar asir ko onok aru orip raiäwon. Kos Jisas Parisi ro nukan owa o jera
ämän roumara, ko kar botol eposek uer sou eposek päun oumara, kowon.
38 Kiro asir pemara, Jisas siakup tai raumara, wai rawon. Kon amuk urokus Jisas
nukan isou opok nowon. Keseria, kon tapau urik rumukäus kiro amuk urok Jisas nukan
isou opok tätäi kuremara, kon isou oktokormara, kiro uer oianik, Jisas nukan isou opok
kourwon.

39 Kesernuk, kiro Parisi ro kiro aparmara, ronkatewon, ‘Okoro ro ko Anut nukan ämän roianik, areawon ro maro, ko äpu mai, kiro asir inokos ko atou. Ko äpu mai kiro asir ko apu pakan asir.’
40 Jisas nukas kiro Parisi ro nukan ronkat äpu momara, äiewon, “Saimon, is kar ämän aisaurim.” Saimon nukas ätäi Jisas auruwon, “Näwäu nan ämän airota, rowam.”
41 Jisas nukas keser auruwon, “Ro oirori au poteanik, kar ro opok aiauk oianik, auririn ‘Nan aiauk amuk tawa ätäi isamur.’ Kar ro ko aiauk 500 orip owon, kar ros nais keseriar ko aiauk 50 orip owon.
42 Au ätäi kon aiauk nurau senek wa, okon, kiro aiauk atowon ros awatowon, ‘Au kiro aiauk mesin wa ronkatäu, is erar atom.’ Kiro roat oirori, inokos kiro ro mesin wous näwäu meiäi?”
43 Saimon nukas ätäi keser äiewon, “Isan ronkat kiro ro ko aiauk sosop 500 orip owon.”
Jisas nukas ätäi Saimon auruwon, “Na kiro ämän epar senes äiem.”
44 Keseria, Jisas nukas kiro asir rawon pakaima pirirmara, Saimon auruwon, “Na okoro asir amunas aparum ra? Is nan owa pemin, na isan isi an kosoraun an irau wa, utianik, okoro asir ko amuk urokus isan isi an kosorianik, kon tapau urikus tätämuruwon.
45-46 Na is nan owa imäiri pemon na is oktokoirau wa, okoro asires is peita, kos isan isi oktokormara, utoirau wa. Na uer isan tapi opok kourau wa, utianik, okoro asires isan isi uer sou eposekus erekapu jomurowon.
47 Keseria, rusapai is aisom, kon onok aru sosop miäu, isas kon onok aru erekapu jäkäi murim. Owon, kon wou isanun meiewon. Utianik, inok ro ko onok aru eteinak mowon, isas kon onok aru jäkäi murimin. Kos isanun wou uru eteinak meiäi.”
48 Keseria, Jisas nukas kiro apu pakan asir auruwon, “Isas nan onok aru erekapu jäkäi musom.”
49 Karauk roat ak erek ko pak o je rain kiro ämän roumana, aka aka arein, “Okoro ro inok, ko onok aru jäkäi maraun itok ra?”
50 Jisas nukas kiro asir auruwon, “Nan won is mesin epar momon, okon, na ätäi eposek saremon. Keseria, rusapai nan won päurar orip man.”

8

Karauk asiret Jisas kon tamareäu roat pak sarware potoin.
1 Kar omre opok, Jisas ko kon tamareäu roat 12 orip ak näu mena pak mena eteinanak pak poteanik, Anut nukan ämän roasiret maroin.
2 Kiro ses opok, osou aru karauk asiret akan woiaka uru rau Jisas nukas oi kurwarowon. Kar asir kon enip Maria ko Magdala menan Jisas nukas osou aru 7 orip oi kure muruwon.
3 Kar ro kon enip Kusa, ko Herot nukan ou kameäwon ro. Herot ko kiro omsau kameäwon ro näwäu. Kiro ro nukan asir kon enip Jona pak kar asir enip Susana pak karauk asiret pak ak Jisas kon tamareäu roat pak tainwareanik, manoin. Kiro asiret akas akan aiauk pak osap pak oianik, Jisas kon tamareäu roat pak sarware manoin.

Ro o uku woia kurewon.
(Matiu 13:1-9; Mak 4:1-9)
4-5 Roasiret mena atap atap pakan Jisas siakup koin erekapu koi tururna, Jisas nukas kar totok ämän awarowon, “Kar ro o uku kuräun kon woia potowon. Karauk o uku apu opok noin. Kesernuk, roat akas taiein, ai rautes pe oi jein.
6 Karauk o uku aiauk opok noin. Kiro o uku tu pein. Kiro omnokou an wäpik. Keseria, kiro o uku tu pemara, meiein.
7 Karauk o uku amurik katuau sop uru neanik, tu pein. Katuaus oi jenuk, jekur taiäun senek wa.
8 Karauk o uku omnokou eposek opok noin. Kiro o uku omnokou eposek opok noin, kiro o uku eposek tu pein. Tu peanik, ak näu sosop murin, karauk näu 100 orip murin.” Jisas keser äiemara, roasiret awarowon, “Roasiret ak raiaka orip raroi, ak kiro totok ämän roianik, onoktapau äpu maiei!”

Jisas nukasar nukan totok ämän onoktapau äiewon.
(Matiu 13:10-17; Mak 4:10-12)
9 Jisas nukan tamareäu roat akas kiro totok ämän onoktapau owo senek rai totorin.
10 Kos ätäi awarowon, “Anut nukas roasiret kamwaraun onok meter ämäi rawon. Rusapai ak isan tamareäim roat, okon, kiro onoktapau ätär marom. Karauk roasiret ak totok ämän karar roiäi. Keseria, ak amiakas apariäi apariäi, sinuk, jekur wa apariäi. Ak ämän raiakas roiäi roiäi, sinuk, onoktapau äpu wa.” *Aisaia 6:9*

Jisas nukas o uku nukan totok ämän onoktapau awarowon.
(Matiu 13:18-23; Mak 4:13-20)

11 Jisas nukas keser äiewon, “Kiro totok ämän kon onoktapau kesek: Kiro o uku, kiro
Anut nukan ämän.
12 Karauk o uku apu opok noin, kiro kesek, roasiret ak Anut nukan ämän roin, rouna,
Satan nukas peanik, akan woiaka uruan ämän oi manowon. Kon ronkat, ko kesernuk, ak
woiaka epar wa mona, Anut nukas ak ätäi wa imwarai.
13 Karauk o uku ai marmar opok noin, kiro kesek, roasiret ämän roin, roianik, nepipirin.
O uku kinip omnokou uru nau wa. Kon onoktapau kesek, akan woiaka epar moin, kiro
eteinak. Atonwaraun ses opok, ak Anut nukan ämän utaiei.
14 Karauk o uku amurik katuau sop uru noin, kiro kesek, roasiret ämän roin, roianik,
ari ari poteanik, usu atap atap oianik, woiaka aru mona ra, omnokou pakan osap pak
omnokou pakan onok pak aparianik, nepipirmana ra, Anut nukan ämän tamkäswareäi.
Keseria, kiro o uku eposek sarau wa. Wa. Ak Anut nukan ämän erekapu utoin.
15 Kiro o uku omnokou eposek opok noin, kiro kon onoktapau kesek, roasiret ämän
roianik, sakau atoin, akan woiaka epar sarein. Ak sakau raiäi. Kiro keseriar, ak o uku
muriäu senek sosop muriäi.”

Arou baket uru ämäi miäi.
(Mak 4:21-25)

16 Jisas nukas ätäi äiewon, “Kar ros arou aioimara, baket uru ra, patan inkaruru wa
miäu. Ko arou aioianik, kämioik äsäi monuk, karauk roat owa pemana, kiro arou apariäi.
17 Owo osap akan woiaka uru ämäi rau erekapu amop päi. Owo osap roat akas kururur
miäi erekapu arou merek opok penuk, roat aparaiei.
18 Ak jekur rainai, ämän rowe. Utianik, kar ro ko karauk ronkat eposek orip, kiro ro
Anut nukas karauk ronkat eposek nurai. Utianik, inok ro ko ronkat eposek wäpik, utianik,
kon ronkatis isaka ronkat eposek orip äiäu, Anut nukas kon ronkat eteinak ate rau kiro
erekapu ätäi senri owai.”

Jisas nukan anak pak amakut pak ko aparau pein.
(Matiu 12:46-50; Mak 3:31-35)

19 Kiro ses opok, Jisas nukan anak amakut pak Jisas aparau koin. Kiro opok roasiret
sosop turur rain, okon, ak Jisas siakup tonau senek wa. Keseria, ak ou rorokpai tai rain.
20 Karauk roat akas apwaromana, pote, Jisas aurin, “Nan anin amunat pak na apaisau
koin, kasik en tai rai.”
21 Kiro keser aurna, Jisas nukas ätäi kiro roasiret awarowon, “Inok roasiret ak Anut
nukan ronkat tainoriäi, kiro roasiret ak epar isan ani amaiat.”

Jisas nukas urir näwäu pewon aurnuk, utowon.
(Matiu 8:23-27; Mak 4:35-41)

22 Kar omre opok Jisas ko kon tamareäu roat pak ous eteinak opok tonea, awarowon,
“Ik karaima aisen potau.” Awaronuk, potoin.
23 Kamuk potona potona, Jisas ko ninowon. Ninonuk ninonuk, urir näwäu pemara, kiro
ous anas oi jauruwon. Kesernuk, roat erekapu iminein.
24 Jisas nukan tamareäu roat akas potomana, Jisas turarianik, aurin, “Näwäu, ik anas
oike jauru.” Kos siräianik, kiro urir an pak kewatonuk, päurar rairin.
25 Kos ätäi kon tamareäu roat awarowon, “Akan woiaka epar moin esewon?” Ak
iminemoi, ronkat sosop oianik, äiein, “Okoro owo ro? Kos urir pak an pak awatonuk,
au kon ämän roumoi, tainorir.”

Jisas nukas kar ro osou aru orip jekur mowon.
(Matiu 8:28-34; Mak 5:1-20)

26 Kiro keser kureanik, Jisas nuka pak kon tamareäu roat pak kiro ous pakas Gadara
mena, Galili provins karaima potoin.
27 Ous pote kasakupai pote sumonuk, Jisas pitikänir nowon. Kiro mena kar ro ko osou
aru orip rawon. Ko Jisas siakup pewon. Ko om ses rumukäu, ko omjo wa takeäu ko pirim
raiäu. Ko owa wa niniäu. Wäpik, ko op up kureäin omoi niniäu.
28 Kiro ros Jisas aparmara, piormara, koi Jisas nukan isou siakup uou sur wewon.
Kos sakau urwemara, Jisas auruwon, “Jisas, na Anut kämioik rau nukan mokoi. Na is
owoseiraurum? Is Anut nukan enip sakau ateanik, aisom, na is usu wa irau.”
29 Ko keser auruwon, owon, meter Jisas nukas kiro osou aru kiro ro opok man auruwon.
Keseria, kiro osou aru nukas piorwon. Orip orip kiro osou aru nukas kiro ro wou uru
raiäu. Karauk roat akas kiro ro orip orip kame raiäi. Ak ko mur sen oripas isou ipou

rakir miäi. Kos mur sakau pak sen pak pitpatir kureäwon. Kiro osou aru nukas kiro ro imäianik, ro wäpik mena miäu.
30 Jisas nukas totorwon, “Nan enmat inok?” Kos ätäi auruwon, “Isan enim Sosop.” Kiro owon, osou aru sosop kiro ro nukan wou uru rai.
31 Keseria, kiro osou aru akas Jisas aurin, “Ik ep näwäu opok wa äsimoikau.”
32 Karauk poat sosop omtorou karaima o je rain. Keseria, kiro osou aru akas Jisas sakau ämän aurin, “Ik utoikota, kiro poat rai akan woiaka uru nam.” Keser aurna, Jisas nukas awarowon, “Itok, ak manowe!”
33 Keser awaronuk, kiro osou aru akas kiro ro utomoi, kiro poat akan woiaka uru tonoin. Kiro po raut ak kurte potea, om aru opokas pitikänäir noin. Ak neanik, an unik uru neanik, an jemana, meiein.
34 Kesernuk, po kamwareäi roat ak kiro onok aparmana, kurte imine manoin. Ak poteanik, kiro ämän kiro mena pak omsau pak erekapu awaroin.
35 Kiro pakan roasiret ak kiro ämän roumana, ak koi Jisas siakup koianik, kiro ro osou aru oi kure muruwon aparin. Ak kiro ro ko ronkat eposek orip omjo takemara, Jisas nukan isou siakup tane raunuk, aparin. Aparianik, roasiret ak iminein.
36 Kiro roat ak Jisas nukas kiro ro jekurwon aparia, akas karauk roat äpu wa rain, kiro onok keserwon erekapu pote awaroin.
37 Keseria, kiro omnokou Gerasa mena siakup kiro pakan roasiret akas Jisas aurin, “Na ik utoikonam, man.” Ak iminemana, Jisas keser aurin. Keseria, Jisas kon tamareäu roat pak ous oik toneanik, akan mena ätäi manoin.
38-39 Kiro ro ko meter osou aru orip rawon eposek sarewon, kos potomara, Jisas sakau auruwon, “Näwäu, is na pak manam, na is ior airam ra?” Utianik, Jisas nukas ätäi kiro ro auruwon, “Na nan mena potoinam, Anut nukas okoro onok na opok keserwon pote roasiret awar.” Keser aurnuk, kiro ro ko kon mena potomara, Jisas nukas kon osou aru oi kure muruwon kon menan roasiret erekapu awarowon.

Jairas nukan asinak pak kar sip asir ori jekwatowon.
(Matiu 9:18-26; Mak 5:21-43)

40 Jisas kon tamareäu roat pak ätäi karaima kouna, roasiret ak kouna, apwareanik, ak nepipirin. Owon ak Jisas kon tamareäu roat pak ak kamware rain.
41 Kar ro kon enip Jairas, ko Juda akan tururiäi ou kumeäwon ro kar. Kos Jisas nukan isou siakup pemara, uou sur wemoi, Jisas kon owa potaun auruwon.
42 Owon, kon asinak karar kon woisan 12 orip ko meiäuru. Jisas kiro ro tainori potonuk potonuk, roasiret sosop erekapu karaima karaima tainori potoin.
43 Kiro kamuk kar asir ko keir sip orip orip oiäu, pote kiro sip nukan woisan 12 orip rawon. Kar ros ko jekur mau senek wa.
44 Kiro asir ko Jisas siakup pemara, Jisas nukan omjo peteu atonuk, ko sip aru utowon.
45 Jisas nukas roasiret totwarowon, “Inokos is kotomairou?” Roasiret akas äiein, “Ik äpu wa.” Pita nukas auruwon, “Näwäu, roasiret sosop na siatap raianik, nan omjo kotomari.”
46 Jisas nukas äiewon, “Kar ro kos is kotomairowon. Is äpu, owon, isan karauk sakau manowon.”
47 Kiro asir kiro onok keserwon ämäi mau senek warnuk, roasiret amiakap pemara, Jisas nukan isou siakup uou sur wewon. Kiro asires kon ämän erekapu Jisas auruwon.
48 Jisas nukas kiro asir auruwon, “Asinak, nan won epar momon, okon, nan sip manonuk, nan won päurar orip man.”
49 Jisas ko kiro asir aurnuk aurnuk, kar ro Jairas nukan owas koumara, Jairas auruwon, “Jairas, nan asinak meiewon, na tamareäu ro sarau wa mur.”
50 Jisas nukas kiro ämän roumara, Jairas auruwon, “Na wa iminäu. Nan won epar mo. Kiro asinak rau, ko meiäu wa.”
51 Jisas ko kiro ron owa poteanik, Pita, Jon, Jems pak kiro asinakun momok anak ori karar imware tonowon. Kos karauk roasiret tämaronuk, ak kasik rain.
52 Kiro pakan roasiret ak kiro asinakun woiakati maronuk, wai rain. Jisas nukas awarowon, “Ak owon wai rai? Kiro asinak meiäu wa. Ko nini rau.”
53 Keser äienuk, kiro pakan roasiret ak Jisas nukan ämän roianik, ak ioin. Akan ronkat ko erar sätäu rai äiein. Owon, ak äpu kiro asinak meiewon.
54 Jisas nukas kiro asinakun ipou atomara, urwemoi, auruwon, “Asinak, na sirau.”
55 Kesernuk, kiro asinak meiewon kon totok ätäi penuk, siräiewon. Jisas nukas kiro asinak o nuruna, jaun awarowon.
56 Kon momok anak ories kiro onok aparia, karkairirin. Utianik, Jisas nukas kiro onok keserwon, karauk roat wa awarau rai sakau awatowon.

9

Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip Anut nukan ämän roasiret awaraun pak sip orip jekwaraun äsimwarowon.

1 Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip awaronuk, kouna, ko osou aru oi kuräun pak
sip aru jekwaraun pak sakau arowon.
2 Keseria, kos Anut nukas roasiret kamwaraun kowai ämän eposek maraun pak sip aru
jekwaraun pak äsimwarowon.
3 Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, "Ak apu opok potaun kar osap wa owau.
Ak naruauk ra, jo ra, karauk o ra, aiauk wa oi manaiei. Omjo nais wa oi manaiei.
4 Ak kiro mena potona, kiro pakan roat akas imwarona, kiro roat akan owa karar rainai,
Anut nukan ämän roasiret marowe. Anut nukan ämän awaroinai, ätäi kiro owa karar koi
rawaiei.
5 Karauk roat akas akan ämän rowau utomoi, jekur wa kamwarona rai, ak kiro mena
utoinai, akan onok aru ätär maraun akan isiaka pakan maimai putarwe."
6 Kiro tamareäu roat kiro mena utia, mena atap atap erekapu potoin. Anut nukan Ämän
Eposek mare mare, roasiret sip orip jekware mare mare, mena atap atap erek iporin.

Herot-Antipas nukas Jisas ko inok rai ronkat sosop owon.
(Matiu 14:1-12; Mak 6:14-29)

7 Kiro ses opok, Herot ko Galili provins kamwareäwon ro, kiro onok atap atap Jisas
nukas keserwon aurin roumara, ko ronkat sosop owon. Owon, karauk roat akas äiein,
"Kiro an jomariäwon ro Jon, ko meiewon ätäi up uruas siräi pewon."
8-9 Karauk roat akas ronkateanik, äiein, Elaija ätäi sirawon. Karauk akas äiein, kar
meteran Anut nukan ämän roianik, areawon ro ätäi siräiewon, Keseria, Herot nukas
äiewon, "Is Jon nukan pou patir kuremin, kiro inok ro apari?" Herot nukas Jisas aparau
manam rai ronkatewon.

Jisas nukas roat 5,000 orip o arowon.
(Matiu 14:13-21; Mak 6:30-44; Jon 6:1-14)

10 Jisas nukan ämän oi ariai roat ak mena atap atap Anut nukan ämän oi arianik, ätäi
koin. Akas Jisas owo osap keserin erekapu aurin. Jisas nukas imware pote, akararnak
kar mena enip Betsaida, potoin.
11 Roasiret sosop akas ak kiro opok potoin roianik, tainware potoin. Kos potomara,
roasiret Anut nukas kamwaraun koura ämän awaromara, karauk roasiret ui aru orip
pak sip orip pak jekwarowon.
12 Iukärir sarenuk, Jisas nukan tamareäu roat akas Jisas siakup poteanik, keser aurin,
"Näwäu, okoro roasiret äsimwarota, manaiei, ak mena siakup poteanik, o kau mianik, je
je akan mena manaurai, Owon, okoro mena ro wäpik."
13 Jisas nukas ätäi awarowon, "Akasar o jaun araiei." Akas ätäi äiein, "O sosop wa. Ik
bret 5 orip pak was oirori karar rau. Nan ronkat ik mena potomoi, o karauk roat sosop
akan kau marau ra?"
14 Kiro roat ak 5,000 orip. Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, "Kiro
roasiret ak 50 orip sarpeter marona, tane potaiei."
15 Kon tamareäu roat akas kon ämän tainorianik, keserin.
16 Jisas nukas kiro bret 5 orip pak kiro was oirori pak oumara, omar oik eisane
aparmara, Anut 'pere' aurmoi, pärärmara, kon tamareäu roat akas roasiret inäi araun
arowon.
17 Kiro roasiret erekapu kiro o jeanik, ak nokomaka penuk, Jisas nukan tamareäu roat
akas basket 12 orip oumana, roasiret akas o jein o autakau utoin joke moin.

Pita nukas Jisas ko Krais amop äiewon.
(Matiu 16:13-19; Mak 8:27-29)

18 Kar omre Jisas ko nukarar Anut auri rawon, kon tamareäu roat ko siakup potona,
Jisas nukas totwarowon, "Roasiret akas is inok äiäi?"
19-20 Akas ätäi aurin, "Karauk roasiret akas keser äiäi, 'Ko an jomareäwon ro, Jon.'
Karauk roasiret akas keser äiäi, 'Ko Elaija.' Karauk roasiret akas äiäi, 'Ko Anut nukan
ämän roianik, areawon ro kar meiewon ätäi siräiewon.' "
Keser aurna, Jisas nukas kon tamareäu roat totwarowon, "Akas is inok äiäi?"
Pita nukas äiewon, "Na Krais, Anut nukan Mokoi senes. Ik ätäi imäikaun kos na
äsimoisonuk, koumon."

Jisas nuka tätäi sosop oumara, meieanik, ätäi siräiäun ämän marowon.
(Matiu 16:20-28; Mak 8:30–9:1)

21 Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat sakau ämän kiro karauk roasiret wa awarau
rai awarowon.
22 Kos ätäi kon tamareäu roat awarowon, “Is, Ro Nukan Mokoi, tätäi sosop oita, Juda
roat näunäu pak Anut kamuk raiäi roat pak sintore ämän tamareäi roat pak erek akas isan
ämän rowau utomoi, sumkäinäiei. Akas is iworona, meiäm. Utianik, omre 3 opok, Anut
nukas is ätäi siräi murai.”
23 Kos roat erekapu awarowon, “Inok roasir is tainoire päun ko nuka mesin wa
ronkatäu, omre orip orip nukasar kon am äpäs ämäumara, is tainoirai.
24 Inok ro ko kon totok awau rawaun ronkateäu kiro kon totok aru mai. Utianik, inok
ro kon totok isanun meiäi, kiro ro kon totok orip orip jekur eposek rawai.
25 Kar ro omnokoupaian osap erekapu oumara, ko meiäi, kiro osapus nukan totok awau
rawaun owose saräi? Kiro osapus ko wa isanarai.
26 Owo ro is tainoraun iminäi, kos is äpu wa äianik, isan ämän ämäi mai, is, Ro Nukan
Mokoi, tawa isan arou näwäu pak monian arou pak sarau eitek eposek akan arou pak
kiro uruas koita, isas nais äiäm, ‘Is kiro ro äpu wa’.
27 Is ak epar senes awarom, karauk roat ak okoro omnokou opok rai, karauk wa meiäiei,
utianik, ak rauna raunar, Anut nukan kamwaraun onok amop päi aparaiei.”

Jisas nukan nepu pirirwon.
(Matiu 17:1-8; Mak 9:2-8)

28 Jisas kiro ämän erekapu kon tamareäu roat aware kuremara, omre 8 orip manonuk,
kos Pita, pak Jon Jems ori pak imwaromara, omtorou oik Anut auraun tonoin.
29 Jisas nukas Anut aurnuk aurnuk, kon nepu piririanik, kar ro senek etäiwon. Kon
omjo ärneu senes sarewon.
30 Keserianik, kurte kar ro oirori peanik, Jisas pak erek are rairin. Kiro roat ori Moses
Elaija ori.
31 Au omar oikas Anut nukan arou näwäu opokas koianik, au Jisas pak are rairin. Kiro
Anut nukan ronkat rusapai ko Jerusalem mena toneanik, meiäun keser arein.
32 Pita kon jaukut ori pak ak erekapu ninoin, ätäi siräianik, Jisas nukan arou näwäu pak
kiro ro oirori ko pak tai rain apwaroin.
33 Kiro roat ori Jisas ute omar oik manoisa manoisa, Pita nukas Jisas auruwon, “Näwäu,
ik okoro opok rawaun eposek. Nas äuta, ik okoro opok ou 3 orip mam. Kar nan, kar
Moses nukan, kar Elaija nukan.” Pita jekur ronkateanik, ko aräu wa.
34 Ko keser are raunuk raunuk, ious koumara, kururur marowon.
Kiro tamareäu roat 3 orip ak imine rain.
35 Iou uruas kar oksaus keser äiewon, “Kiro isakan mokoi senes. Kiro isakasar
äsimorimin. Ak kon ämän jekur rowe.”
36 Kiro oksau äiewon utonuk, Jisas nukarar rawon. Jisas nukan tamareäu roat ak aräu
wa. Ak ronkat sosop momoi, asor rain. Jisas nukas kon tamareäu roat keser awarowon,
ak kiro onok rusapai apari karauk roasiret wa awarau rai awarowon.

Jisas nukas kar mokoi osou aru orip jekurwon.
(Matiu 17:14-18; Mak 9:14-27)

37 Kiro ninoinus, tapera, Jisas nuka pak kiro roat 3 orip Jisas tainori manoin. Omtorou
oikas utomoi, kouna, roasiret sosop akas apwarea, koi tarwaroin.
38 Kar ro kiro roasiret kamuk rawon urwemara, äiewon, “Näwäu is na aisom, isan mokoi
karar, okon, na aparaun aisom.
39 Osou aru ko opok raianik, piormara, kirekirerianik, pote, au sipar kurariäu. Kiro
osou aru ko utau senek wa, okon, kon enipsau aru sareäu.
40 Is nan tamareäum roat kiro osou aru oikurewe awaromin ak oikuräu senek wa.”
41 Jisas nukas roasiret kewareanik, ätäi awarowon, “Ak rusapaian roasiret, akan ronkat
owo senek ak woiaka epar mau senek wa, ak tapiaka sakau miäi. Is ak pak ekep wa
rawam.” Keser awareanik, Jisas nukas kiro ro auruwon, “Nan mokoi okoro opok imäi
koi.”
42 Kiro mokoi kounuk kounuk, kiro osou aru nukas kiro mokoi suor känkurenuk, Jisas
nukas kiro osou aru kiro mokoi ute manaun kakurarwon. Kiro osou aru ute manonuk,
kiro mokoi jekur mianik, kon momok ätäi nuruwon.
43 Roasiret ak erek turur rain Anut nukan sakau aparianik, ak karkairin.

Jisas nuka meiäun ämän ätäi awarowon.
(Matiu 17:22-23; Mak 9:30-32)

Roasiret ak Jisas nukas kiro kurur keserwon aparianik, ronkat sosop oin.

44 Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, “Ak isan ämän rusapai awarom
wa känkuräu. Is Ro Nukan Mokoi sakatoirianik, roat akan ipiak opok muraiei.”
45 Jisas nukas kiro ämän awarowon, kon tamareäu roat ak kiro ämän onoktapau äpu
wa. Keseria, ak iminemoi, ko totorau wa.

Jisas nukas inok ro näwäu rawaun awarowon.
(Matiu 18:1-5; Mak 9:33-37)

46 Jisas nukan tamareäu roat ak aka aka ketäianik, äiein, “Ik kamuk inok ro näwäu rau?”
47-48 Jisas nukas ak ronkatein äpu momara, kar mokoi eteinak imäiemara, nuka siakup
tai momara, kos awarowon, “Inok ro kos isanun ronkatemara, okoro mokoi imäianik,
jekur kamäi, ko is pakur erek imäirai. Inok ros is imäirai, ko kiro ro is äsimoirnuk, koimin
ko nais erek imäiäi. Inok ro ko rusa ak kamuk opok enip näwäu wa, kiro ro ko näwäu
saräi.”

Inok ro ko akan iwäi jaunakat wa, kiro akan jaunakat.
(Mak 9:38-40)

49 Jon nukas Jisas auruwon, “Näwäu, ik kar ros nan enmat opokas osou aru oi kurenuk,
aparmun. Ik kiro onok wa keserau rai aurumun, owon, ko iken jaunok wa.”
50 Jisas nukas auruwon, “Ak ko wa tämurau, owon, inok ro ko akan iwäi jaunaka wa,
kiro akan jaunaka.”

Samaria menan roasiret ak Jisas imäiäu utoin.

51 Jisas ko okoro omnokou utomara, omar oik tonaun omre katu sarenuk, äpu momara,
Jerusalem mena tonaun ronkatewon.
52 Keseria, kon karauk tamareäu roat amke äsimwaronuk, pote kar Samaria mena
siakup kon ninaun om jekur maun potoin.
53 Kiro Juda akan tup Näwäu aparaun ses opok Jisas ko kiro opok potaun kowon.
Kesernuk, kiro pakan roat akas Jisas imäiäu utoin.
54 Kon tamareäu ro oirori Jems Jon ori au kiro ämän roianik, äieirin, “Näwäu, ik Anut
aurta, omar oikan ep urweta, koi okoro menan roat erekapu koi jerwaraun itok ra?”
55 Jisas nukas ätäi piririanik, kewatowon.
56 Keseria, ko kon tamareäu roat pak kar mena manoin.

Karauk roat akas Jisas tainoraurin.
(Matiu 8:19-22)

57 Jisas kon tamareäu roat pak Jerusalem mena potona potona, kar ros Jisas auruwon,
“Na erapok manam is na pak erek tainoise manam.”
58 Jisas nukas ätäi auruwon, “Kurukan opur sei raut ak ninaun ou orip, ai raut ak
ninaun tou orip, utianik, Ro Nukan Mokoi ko ninaun omoi wäpik.”
59 Jisas nukas kar ro auruwon, “Na tainoir.” Kiro ros ätäi ko auruwon, “Näwäu, is
utoirota, pote isan moni up kureita, ätäi koi na tainoise manam.”
60 Jisas nukas auruwon, “Meiein roat akasar akan jaunakat meiein up kurwaraiei. Na
potoinam, Anut nukas okoro omnokou erekapu kamwaraun koura, kiro ämän eposek
roasiret pote awar.”
61 Kar ros Jisas auruwon, “Is isan tupsiu pote ‘pere’ awaroita, ätäi koita, na tainoisam.”
62 Jisas nukas ätäi kiro ro auruwon, “Inok ro ko apu tuku sare manai, ätäi mäine rai, ko
apu tuku senes wa sare manai. Kesek ro ko Anut nukas kamwareäu roasiret kamuk opok
sarau ro eposek wa rawai.”

10

Jisas nukas roat 72 orip Anut nukan ämän oi ariaun äsimwarowon.

1 Jisas nukas roat 72 orip sare maromara, ro oirori oirori amke mena atap atap Jisas
nuka potaun opok äsimwarowon.
2 Kos kiro roat keser awarowon, “Kiro woia o sosop ariaun itok sare rau, utianik, kiro
woia o ariaun sarau roat sosop wa. Ak kiro woi atak ro ko aurna, kos karauk sarau roat
äsimwaronuk, akas pote kiro o turur maiei.
3 Potowe, is ak sipsip senek enat aru opok äsimwarom.
4 Ak akan jo pak, aiauk bek pak, su pak wa oi manau. Ak apu kamuk karauk roat
tarwaroinai, ak wa are marau.
5 Ak karauk roat akan owa tonaun erar wa tonaiei, amke tonaun ‘Anut ak pak rau,’ rai
awaroinai, owa tonowe.

6 Kiro owan ros ak imwareanik, eposek kamwaronuk, akan jekur rawaun ämän kiro ro
pak rawai. Utianik, inok ro ko ak kon owa wa imware tononuk, akan jekur rawaun ämän
ko pak wa rawai.
7 Inok roat akas ak akan owa rawaun imwaraiei, ak kiro owa karar rawaiei. Ak kiro
owan owo o pak an pak arona, jewe. Owon, kiro sarau roat akan sarau moin ak osap
owaiei. Ak karauk owa wa potau, kiro owa karar rawaiei.
8 Ak näu mena potona, inok ros ak kon owa imware tone, o aronuk, jeie.
9 Kiro mena roasiret sip orip jekur maroinai, kiro pakan roasiret keser awarowe, 'Anut,
okoro omnokou pakan kamwaraun ro näwäu ak siarakap peu.'
10-11 Utianik, ak kar mena potona, kiro pakan roasiret akas ak wa imwarona rai, ak apu
kamuk potoinai, awarowe, 'Ak akan mena maimai iken isiok opok rau utarta, akan mena
ätäi nai, kiro ak äpu maiei akan onok eposek wa.' Is ak epar awarom, Anut nukas roasiret
kamwaraun omre siarakap pe rau.
12 Is ak epar senes awarom, okoro omnokou wasarewaraun ses opok roasiret Sodom
mena meter onok aru me rain epis kiro mena jerwarowon, kiro pakan roasiret ak tätäi
äiäknak owaiei, kiro menan roasiret rusapai rai ak isan ämän roumoi, wa tainoriäi ak
tawa tätäi näwäu senes owaiei."

Karauk mena ak woiaka epar mau wa.
(Matiu 11:20-24)

13 Jisas nukas ätäi awarowon, "Korasin roasiret, is ak apware woiti mou. Betsaidar
roasiret, ak nais apware woiti mou. Is kiro kurur näwäu atap atap Taia menan roasiret
pak Saidon menan roasiret pak ak kiro kurur ätär maromin senek maro, kiro Airen
roasiret ak woiaka aru monuk, kurte omjo sirop takeanik, aitap opok tane rawoi. Kiro
onok keserin kiro akan onok aru pakan ätäi woiaka piririn!
14 Is ak epar senes awarom, tawa Anut nukas ätäi koi roasiret wasarewaraun ses opok
Taia pak Saidon roasiret pak ak usu äiäknak owaiei, utianik, rusapaian roasiret ak usu
näwäu senes owaiei!
15 Ak Kapaneam roasiret, ak akasar omar oik tonaiei ra? Epar senes, ak wa tonaiei.
Anut nukas ak up uru ep näwäu opok känkurwarai."
16 Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, "Inok roasiret akas akan ämän rowaiei,
kiro ak isan ämän nais rowaiei. Inok roasiret akas akan ämän rowau utaiei, kiro ak
isan ämän nais wa rowaiei. Inok roasir isan ämän roianik, tainorau utai, kiro ro inokos
is äsimornuk, koimin kon ämän nais wa tainorai. Jisas nukas kiro ämän awaromara,
äsimwaronuk, manoin."

Roat 72 orip ätäi Jisas siakup koin.

17 Kiro tamareäu roat 72 orip ätäi akan woiaka ererwon orip koianik, Jisas aurin,
"Näwäu, ikes nan enmat pakas roasiret osou aru orip rain awarota, kiro osou aru iken
ämän roumana, ute manoin."
18 Jisas nukas ätäi awarowon, "Is apari raita, Satan ko omar oikas ermäniriäu senek
nowon.
19 Ak rowe, isan sakau ak aromin. Män aru rek ori opok ak ariaun itok. Akas ak wa
tukwaraiei. Satan iken iwäi jaunok nukan sakau erekapu itimoraun sakau is ak aromin.
Kar osapus ak aru wa maraiei.
20 Utianik, osou aru akan ämän tainorin mesin ak wa nepipirau. Anut nukas akan
enmak omar oik jer we mowon mesin ak nepipirwe."

Jisas ko wou ererianik, Anut nukan enip jou muruwon.
(Matiu 11:25-27, 13:16-17)

21 Kiro omre opok Jisas ko Osou Näu orip kon wou erermara, äiewon, "Moni, na karar
omar pak omnokou pak akan Näwäu, is nan enmat jou mom, owon, na nan onok eposek
äpu miäin roasiret pak skul manoin roasiret pak akan amiakap ämäi maromon. Utianik,
na kiro onok eposek äpu wa roasiret erekapu ätär maromon. Moni kiro onok epar
nakasar nan ronkatis kesermon."
22 Isan Monias osap erekapu isan ipi opok mowon. Kar ros kon Mokoi äpu wa miäu,
Momok nuka karar äpu. Kar ros kiro Mokoin Momok äpu mau senek wa, kon Mokois
karar Momok äpu. Kiro Mokois roasiret nukasar nukan sare mareanik, kon Momok ätär
maronuk, ak nais ko äpu maiei.
23 Keseria, Jisas nukas pirirmara, kon tamareäu roat ämän ämäi keser awarowon, "Ak
osap akan amiakas apari akan woiaka erer orip rawaiei.

24 Is epar senes ak awarom, meter Anut nukan ämän roianik, areain roat pak omsau
kamwareäin roat sosop pak ak kiro osap ak rusapai apari senek aparaun rai keserin, ak
aparau wa. Ämän rusapai ak roi senek meteran roat ak rowam rai keserin, ak rowau wa."

Kar Samaria ro eposek nukan totok ämän.

25 Kar sintore ämän tamareäu ro ko Jisas ate aparaun pemara, Jisas keser auruwon, "Ro
Näwäu, Is owosemoi, totom awau orip orip rawaun owam?"
26 Jisas nukas ätäi kiro ro auruwon, "Akan sintore ämän buk opok owo jer wein, akan
ronkat kiro ämän onoktapau owo senek?"
27 Kiro ros Jisas ätäi auruwon, "Na nan wonas pak nan totomatas pak nan ronkatis pak
nan sakaus pak nan Näwäu, Anut nukanun erekapu meie. Na nakanun meieäum senek,
nan jaunan keseriar meie." *Lo 6:5*
28 Jisas nukas äiewon, "Kiro epar senes na kiro keseram, na orip orip rawam."
29 Kiro ro ko nukasar nukan enip jou mam rai, ko pemara, Jisas ätäi totorwon, "Sintore
ämänis isan jai inok mesin äieu?"
30 Jisas nukas ätäi auruwon, "Kar ro ko Jerusalem menas Jeriko mena nowon. Kiro apu
kamuk karauk päu roat akas weanik, aru murianik, kon osap erekapu oianik, ute manoin.
Kiro ro eparar meiäun rauk ser rawon.
31 Kiro ro wein apu opok nini raunuk raunuk, kar ro Anut kamuk raiäu ro ko nais kiro
apu pakas nowon. Ko kiro ro aparmara, imineanik, apu kasakupas manowon.
32 Kiro apu pakar kar Liwai ro, ko Anut kamuk raiäi roat sarwareäu ro, ko nais kiro apu
pakas kowon. Ko nomara, kiro ro apu opok nini rawon aparmara, ko nais apu kasakupas
manowon.
33 Utianik, kar iwäi jauk ko Samaria menan, ko nais kiro apu pakasar kowon. Ko kiro
ro apu opok nini rawon aparmara, wouti näwäu mowon.
34 Ko kiro ro siakup potomara, am nemauk pakan an pak an wain oumoi, kiro ron ui
opok momara, ui laplap sies pararar murianik, kiro ro ämäi oi kon donki opok momara,
kar ou kiro apu siakup rau opok imäi potomoi, jekur kame ninowon.
35 Ninoinus, tapera, kiro Samaria ro nukas aiauk oianik, kiro ou atak ro nurumara,
auruwon, 'Na okoro ro jekur kame rau, nan owo osap okoro ro opok utam, is ätäi koita,
na kau musam.' "
36 Jisas nukas kiro ämän patarmara, kiro sintore ämän tamareäu ro auruwon, "Nan
ronkat, kiro roat 3 orip inokos kiro ro päu roat akas wein ko kon jauk senek sarewon?"
37 Kiro sintore ämän tamareäwon ros Jisas ätäi auruwon, "Kiro ro päu roat akas apu
opok wein mesin wouti mowon ro."
Jisas nukas auruwon, "Na potoinam, keseriar keser."

Jisas nukas Maria Marta ori apwatau potowon.

38 Jisas ko kon tamareäu roat pak kiro ämän mare kurea, ko kar mena kounuk, kar asir
kon enip Marta, nukas kon owa imäi potowon.
39 Kon awak enip Maria ko pemara, Jisas siakup tane raumara, Jisas nukan ämän roi
rawon.
40 Marta ko nukarar sarau momoi, wou aru monuk, koi Jisas auruwon, "Näwäu, is
isakarar sarau moram, isan awai aurta, koi is sareirai."
41 Jisas nukas ätäi Marta auruwon, "Na sarau momata, osap sosopun ronkat oum.
42 Karar onok karar na itimoisi rau. Maria ko kiro onok eposek owaun sare mowon.
Kar ros ko kiro pakan wa oi kuräi."

11

Jisas nukas kon tamareäu roat Anut auraun ätär marowon.

1 Kar omre opok, Jisas ko nukarar Anut auri rawon. Ko Anut auri kurenuk, kon kar
tamareäu ros auruwon, "Näwäu, Jon ko kon tamareäu roat Anut auraun ätär mareäu,
senek, nas nais ik Anut auraun ätär muk."
2 Jisas nukas ätäi awarowon, "Ak Anut keser aurwe,
Iken Momonek, nan enmat eposek ik jou musiäum. Nan kamoikaun ses okoro omnokou
erekapu koi itok mai. [Nan onsau omar oik tainoriäi senek, ik nais omnokou pakan erek
tainoram.]
3 Omre orip orip ik nas o ikam.
4 Ikes karauk roat akan onok aru ik opok mukiäi jäkäi mareäum senek, nas pak iken
onok aru jäkäi muk.
Na ik osap ate apaikaun opok wa kureikam."

5 Kos ätäi awarowon, “Utianik, ak kamuk kar ro ko jauk orip raroi, ko kon jaukun owa
pututu potomara, aurai, ‘Jai, is o iro.
6 Isan jai awau ko rusapai kou, ik o erekapu je kuremun, ik ko nuraun o wa.’
7 Kiro ro ko owas raumara, keser aurai, ‘Is im penemin. Isan mokoit pak ninom. Nas is
sarau wa irau. Is siräianik, o isau senek wa.’
8 Is epar senes awarom, kiro ro owa rauwus siräianik, kon jaukun ronkatäu utou. Ko
kon jauk, okon, orip orip totornuk, siräianik, o nuruwon.
9 Keseria, is epar senes awarom, ak owo osap owaun Anut aurna, kos osap arai. Ak owo
osap itanäiei, ak aparaiei. Ak im ut koukourna, Anut nukas im tue marai.
10 Inok roasir ko osap owaun Anut aurai, ko osap owai; inok roasir osap itanäi, ko
aparai; inok roasir ko Anut nukan im ut koukourai, ko Anut nukas imtue murunuk, owa
tonai.
11 Kar ron mokois momok aurai, ‘Moni, is was jam,’ aurnuk, momokus kar män aru oi
nuriäu ra?
12 Utianik, kon mokois ‘Moni, is kakarau wawak jam,’ aurnuk, momokus on oi nuriäu
ra?
13 Ak roat onok aru orip, akas akan mokoit o eposek araun äpu miäi. Iken momonok
omar oik rau, ko onok eposek orip, akas ko Osou Näu araun aurna, kos ak arai.”

Jisas ko roasiret akas kar eitek enip Bielsebul (kon kar enip Satan) ori sarau mora rai äiein.
(Matiu 12:22-30; Mak 3:20-27)

14 Kiro ses opok Jisas nukas kar ro osou aru orip ok utup rawon jekur mowon. Kiro osou
aru manonuk, kiro ro ätäi arewon. Roasiret kiro opok turur rain ak kiro onok aparianik,
karkairin.
15 Karauk roat akas äiein, “Kiro Bielsebul ko karauk eitek aru kamwareäu kos Jisas
sakau nurunuk, osou aru oi kurwareäu.”
16 Karauk roat akas ko ate aparaun kos kurur atap atap kesernuk, aparaun aurin.
17 Jisas nukas akan ronkat äpu momara, awarowon, “Karar omsau, ak aka aka
weräianik, aka aka inäiaiei, ak ekep wa rawaiei. Ak erekapu aru maiei. Karar tupsiu
ak aka aka weräianik, aka aka inäiäiei, ak jekur wa rawaiei.
18 Utianik, Satan nukan kin karar aka aka weräianik, aka aka inäiäiei, ak owose sakau
rawaiei? Akas is Bielsebul nukan sakau pakas osou aru oi kurwaroram airiäi.
19 Utianik, is Bielsebul nukan sakau pakas osou aru oi kurwaroram rai, inokos
akan mokoit osou aru oi kurwaraun sakau ariäu? Akan mokoit akasar kiro onok
wasarewaraiei.
20 Epar senes wa, is kiro Anut nukan sakaus osou aru oi kurwariäim. Kiro epar äpu
maiei, Anut nukan kamwaraun ses ak siarakap rusapai koi rau.
21 Rowe. Kar ro ko sakau orip ko muk puri pak atomara, kon ou kamenuk, kiro kon
osap wa päu owaiei.
22 Utianik, kar ro ko sakau näwäu senes orip pemara, kiro ro wenuk, kos kiro ron muk
puri pak senri oumara, kon osap erekapu oumara, karauk roat inäi arai.
23 Inok roasir isan jai wa, ko isan iwäi jai. Inok roasir is sareirianik, karauk roat is
siarap imware kowau wa, ko roasiret emwaronuk, mane kureäi.”

Osou aru ätäi pewon.
(Matiu 12:43-45)

24 Jisas nukas ätäi äiewon, “Osou aru ro opiakapan oi kurena, ko potea, ro wäpik mena
sume rawaun omoi itanäi. Ko pote sumaun omoi warnuk, ko keser äiäi, ‘Is ätäi isan
mustäi owa potam.’
25 Keseria, ko ätäi pote kiro ou om kasar jekur moin, erar rawon aparwon.
26 Aparianik, ko pote karauk osou aru 7 orip akan onok aru senes orip imwareanik, ätäi
kiro owa erek rawaun koin. Keseria, kiro osou aru rautes kiro ro opok onok aru senes
mona, meter kiro ro ko aru raiäu, rusapai ko erekapu aru senes rau.”

Jisas nukas roasiret woiaka ereraun ämän marowon.

27 Jisas nukas roasiret turur rain opok kiro ämän mare kurenuk, kar asires kiro kamuk
raianik, kakurarmara, auruwon, “Kiro asir inokos naka musomara, kameisowon ko epar
wou ererai.”
28 Jisas nukas ätäi äiewon, “Wäpik. Inok roasiret ak Anut nukan ämän erekapu roianik,
tainoriäi, ak epar nepipiraiei.”

Jisas nukas kurur atap atap maun utowon.
(Matiu 12:38-42)

29 Roasiret koi turur rauna rauna, Jisas nukas awarowon, “Ak rusapaian roasiret ak aru
senes. Ak kurur atap atap moita, aparam rai, ronkatein. Is kurur atap atap sosop wa ätär
maram. Anut nukan ämän roianik, areäwon ro, Jona nukan kurur karar kiro epar ätär
maram.
30 Meter Anut nukas Jona opok ko kiro kurur Niniwe roasiret ätär marowon senek,
rusapai is, Ro Nukan Mokois, kiro kurur rusapaian roasiret karar ätär maram.
31 Tawa Anut nukas wasarewaraun ses opok, Siba omsau kamwareäwon asir ko
meiewon ätäi siräianik, rusapaian roasiret pak koumana, akan onok aru amop marai.
Owon, kiro asir ko mena atapukas Solomon nukan ämän eposek rowau kowon. Rusapai
is epar senes awarom, kar ro näwäus Solomon itimori rau. Is rusapai okoro raim, utianik,
ak nais isan ämän rowau utoi.
32 Tawa, Anut nuka ätäi koi okoro omnokou pakan roasiret wasarewaraun ses opok
Niniwa roasiret meiein ätäi siräianik, Anut nukan amuk opok rusapaian roasiret pak erek
tai raianik, auraiei, ‘Rusapaian roasiret ak onok aru miäi’. Owon, Niniwa roasiret ak Jona
nukas Anut nukan ämän marowon, akan onok aru utomoi, ätäi woiaka piririanik, Anut
mesin akan woiaka epar moin. Is ak epar senes awarom, rusa okoro opok kar ro rau ko
näwäu, kos Jona itimori rau. Ak kiro ro näwäu nukan ämän rowau utoi.”

Enmaksaun arou.
(Matiu 5:15, 6:22-23)

33 Jisas nukas ätäi äiewon, “Roat ak arou aioianik, baket uru ra, ou waru uru wa ämäi
miäi. Ak arou aioianik, kämioik äsäi miäi. Keserna, roasiret ak owa tonaun kiro arou
merek aparianik, ak owa tonaiei.
34 Nan amunauk kiro enmatsau pakan arou. Nan amunauk eposek rawai, kiro akan
enmaksau arou senek jere rawai. Utianik, nan amunauk aru saräi, nan won uru nais
erekapu pututu saräi.
35 Kiro mesin ak jekur rawe, warnuk, kiro arou woiaka uru rau koserai.
36 Utianik, akan enmaksaun arou eposek orip orip jere rawai, kiro arou owa jereanik,
merek kure rau senek.”

Jisas nukas Juda roat näunäu akan onok aru mesin awarowon.
(Matiu 23:1-36; Mak 12:38-40)

37 Jisas nukas roasiret Anut nukan ämän erekapu mare kurenuk, kar Parisi ros Jisas kon
owa o jaun auruwon. Keseria, Jisas ko pak o jaun potowon.
38 Kiro Parisi ros o jaun ses opok Jisas ko Anut nukan amukup eposek saräun kon ipou
an kosorau wa, aparianik, karkairwon.
39 Kesernuk, Jisas nukas kiro ro auruwon, “Ak Parisi roat akan maro kap pak mekesuk
opok jekur an kosoriäi, ukun wäpik, utianik, ak onok aru sosop miäi, okon, akan woiaka
uru ukun näwäu rau.
40 Akan ronkat eposek wa. Ak äpu wa rä? Anut nukas akan woiaka ate mowon, akan
enmaksau nais kosar ate mowon.
41 Ak kiro o akan maro uru rau kiro roat osap wäpik roat arowe. Ak keserna, ak erekapu
ukun wäpik saräiei.
42 Ak Parisi roat, ak jekur rowe. Ak woian o erekapu näwäu pak eteinak pak 10 orip atap
atap inäianik, surwate mianik, karar sur oi Anut nuriäi. Kiro onok eposek kesermana, ak
Anut mesin woiaka epar wa miäi. Ak kiro onok eposek pak karauk onok eposek keseraun
wa utau.
43 Ak Parisi roat, ak roasiret tururiäi owa ak tanäun omoi eposek oiäi. Ak amket
opok roasiret akas karauk roasiret amiakap pere awarona, akan enmaka rororna, aka
nepipiriäi.
44 Wopurut, ak op up roat akas mer wa amke muriäi senek. Roasiret ak kiro wa apariäi,
ak kiro opok tai arina rai, ak ukun orip saräiei.”
45 Kar sintore ämän tamareäu ros kiro ämän roianik, auruwon, “Näwäu, na kiro ämän
äiem, kiro ik nais woiok aru mukou.”
46 Keser aurnuk, Jisas nukas äiewon, “Ak sintore ämän tamareäi roat nais, ak sintore
ämän kiro osap usu senek roasiret akan enmaksau opok ämäi mareäi. Utianik, akas kiro
usu ämäiaun wa sarwareäi.
47 Wopurut. Akas Anut nukan ämän roianik, areain roat akan up opok patan eposek käi
miäi. Kiro roat akan askanai akas akwarona, meiein.
48 Ak kiro up opok patan eposek käi marona, ak karauk roasiret ätär mareäi, akan
ronkat akan askanai akan onok eposek.

49 Kiro onok Anut nukan ronkat eposek nukas äiewon, ‘Is ak rawa Anut nukan ämän
roianik, areai roat pak ämän oi ariai roat pak äsimwaram. Karauk aru maraiei, karauk
akwarona, meiäiei.’
50 Keseria, rusapaian roasiret akas akan askanai akan usu owaiei. Anut nukas ätäi kiro
roat akwarona, meiein akanun sarwareanik, akwarai.
51 Kiro epar meter roat akas omnokou ate mowon ses opok ak Abel wena, meiewon
pote, akas Sekaraia kos Anut jou muriäin patan pak kon omoi eposek pak kamuk opok
wena, meiewon. Akas kiro roasiret eposek erekapu akwarona, meiein. Is epar senes
awarom, rusapaian roasiret ak kiro usu erekapu owaiei.
52 Sintore ämän tamareäi roat, wopurut, ak Anut nukan ämän karauk roat opok ämäi
miäi. Ak akasar jekur wa tainoriäi. Karauk roat tainori tonam äiäi akasar apu soriäi.”
53 Jisas ko kiro owa rawon ute kasik nonuk, sintore ämän tamareäi roat pak Parisi roat
pak akas ko mekesup sät ämän sosop mianik, totorin.
54 Kos ätäi owo äienuk, ko wena, meiäun rai jekur oksau apai rain.

12

Ak jekur tai rainai, ämän wasarewe.

1 Jisas ko arenuk arenuk, roasiret sosop tururmana, aka aka suosuotein. Jisas nukas
amke kon tamareäu roat awarowon, “Ak Parisi roat akan bret makona, noroiäwon
marasin enip jis jekur aparaiei. Ak akan ämän eposek mitu orip roinai, jekur aparwe.
Kiro ämän erekapu epar wa, okon, jekur aparwe.
2 Owon, osap kururur raiäi kiro erekapu amop päi, owo osap ämäi miäi roasiret äpu
maiei.
3 Keseria, ak owo ämän pututu, ämäi araiei, amop arou opok rowaiei. Ak owo ämän
äiäurar owa im penemoi, araiei kiro ou oikas tone sakau araiei.”

Ik inok iminäu?
(Matiu 10:28-31)

4 Jisas nukas ätäi äiewon, “Isan jaiat, is epar awarom, ak kiro roat, karauk roat
akwarona, meiäiei ak wa iminewarau. Tawa, kiro roat akas ak ätäi aru marau senek
wa.
5 Is ak inok iminäun ätär maram. Ak Anut Näwäu karar iminewe. Ko sakau näwäu orip.
Kos ak tawa akwarianik, ep näwäu uru känkurwarai itok. Kiro epar awarom, ak ko karar
iminewe.
6 Amket opok, ai simnak 5 orip aiauk 2 toia oripas kau miäi. Anut nukas ai karar karar
jekur kamwareäu.
7 Kiro karar wa, ko akan tapiaka urik karar karar erekapu ninarewon rau. Ak wa
iminäu, Anut nukan amukup akas kiro ai eteinanak itimware rai. Anut ak kamwarai.”

Jisas nukan enip jou muraun onok.
(Matiu 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

8 Jisas ätäiar awarowon, “Is epar awarom, inok roasir kos roasiret omnokou opok, ‘is
kon jauk’ awaronuk, is Ro Nukan Mokois nais keseriar Anut nukan sarau eitek akan
amiakap ‘kiro ro ko isan jai’ äiäm.
9 Owo ros roasiret omnokou opok isan jai rai wa awarai, isas nais keseriar Anut nukan
sarau eitek akan amiakap ‘kiro ro ko isan jai’ rai wa äiäm.
10 Utianik, owo ro kos ämän aru Ro Nukan Mokoin enip opok monuk, Anut nukas kiro
onok aru jäkäi murai. Owo ros jeje ämän Anut nukan Osou Näu nukan enkup ämän mai,
Anut nukas kiro ron onok aru wa jäkäi murai.
11 Owo ros ak tururiäi owa, roat näunäu amiakap imware potona, ak araun ronkat sosop
wa owau.
12 Sakau tai rawe. Anut nukan Osou Näus kiro ses opokar ak owo ämän aräun ätär
marai.”

Aiauk sosop orip ro ko rauk käiewon.

13 Kar ros kiro roasiret erekapu turur rain opok siräumara, Jisas auruwon, “Näwäu, nas
isan awai, aurta, kiro osap iken moniokos meieanik, utomti manowon inäi owamur.”
14 Jisas nukas ätäi auruwon, “Is awan osap pak, awaka pak inäi mataun kowau wa.”
15 Keseria, kos roasiret awarowon, “Ak jekur tai rawe, ak okoro omnokou pakan osapun
woiakas wa wäu. Inok ro ko osap sosop orip ko kiro osap opakas totok awau rawaun wa
owai.”
16 Kos ätäi totok ämän awarowon, “Kar ro ko osap sosop orip ro kon woia o sosop raiäu.

17 Kiro ro kon wou uruas ronkatemara, äieu, is owosäu, is okoro osap turur maun omoi
wäpik.
18 Keseria, nukasar ronkatemara, äiewon, ‘Isan ou eteinak okoro erekapu uräi kureita,
kar ou näwäu moita, kiro owa osap erekapu kuräm.’
19 Kesermoi, kos äiäi, ‘Rusa, is o sosop orip, okon, is okoro o woisan sosop orip jeanik,
nepipir rawam, Is sarau ätäi ätäi wa mam, erer raia, o an pak karar je je rawam.’
20 Anut nukas kiro ro auruwon, ‘Na ronkat wäpik ro. Rusapai pututu na meieta, okoro
osap erekapu inokos owai?’
21 Inok ro ko osap sosop turur miäu, ko kiro onok keserai, ko Anut nukan amuk opok
saruku ro rawai.”

Akan woiaka Anut opok karar mowe.
(Matiu 6:25-34)

22-23 Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, “Ak akan enmaksau mesin
ronkateanik, ‘Ik owo o jemoi, rawau?’ ‘Ik owo omjo takäu?’ keser wa äiäu, Totomaka
kiro näwäu senes, o näwäu wäpik. Akan enmaksau näwäu senes, omjo kiro näwäu wa.
24 Ak ai raut apwarwe. Ak o uku wa weäi, ak o arianik, pote owa wa turur miäi. Kiro
Anut nukasar o aronuk, jeäi. Akas kiro ai raut itimware rai.
25 Inok ro ak kamuk opok kon ronkat sosopus okoro omnokou opok omre rumuk
rawaun itok? Ko keserau senek wa.
26 Ak onok eteinak keseraun itok warnuk, ak owon onok näwäu keseraun ronkatei?
27 Ak kurukan am musip aparwe. Ak sarau wa miäi, omjo nais akasar wa ate miäi.
Utianik, is ak epar senes awarom, meter kamwareäwon ro Solomon ko kon omjo eposek
miäwon, kiro omjo am musip eposek senek wa.
28 Kurukan amurik erar kiro Anut nukas omjo areäu. Kiro amurik rurisa rawai, kiro
ariwa epis erekapu jerai. Kiro amurik erar raiäi kiro Anut nukas omjo areäu. Akan
woiaka epar moin kiro eteinak! Ak äpu mowe, Anut nukas ak nais kamwareäu.
29 Keseria, ak woiaka aru wa mau, ak ronkat sosop o jaun wa mau.
30 Anut nukan ämän wa roiäi roat ak okoro omnokou pakan osap owaun ronkateäi.
Iken momonek ko äpu kiro osap sarau orip, okon, kos ak arai.
31 Ak Anut nukan mena tonaun amke ronkatena, kos ätäi kiro osap erekapu ak arai.”

Ak omar oikan osap sosop turur mowe.
(Matiu 6:19-21)

32 Jisas nukas ätäiar äiewon, “Ak wa iminäu, mokoit iken momonek Anut nukas kiro
osap sare mowon roasiret ko akan kamwareäu ro näwäu ronkatemoi, äiäi, kos kiro osap
ak arai.
33 Akan osap erekapu karauk roat aroinai, aiauk oinai, kiro aiauk roat osap wäpik orip
arowe. Ak akan woiaka jekur mowe, ak osap omar oikan sosop turur maun ronkatewe.
Kiro opok kar osap wa itanäiei. Owon, kiro opok kar päu ros päu owaun tonau senek wa.
Kar susurauk toneanik, kiro osap wa aru mai.
34 Keseria, owo mena nan osap turur miäum opok nan won nais kiro mena rau.”

Jisas nukas kon tamareäu roat jekur rawaun awarowon.

35 Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak owo onok päi jekur kame rawe. Ak mer makoinai,
arou aioinai, apu apari rawe.
36 Kar ro ko kon wau ori päursa, kon sarau ros kame raiäu senek keserwe. Kon ro näwäu
pe im ut wenuk, kon sarau roat akas akan ro näwäu kurte pote im tue muraiei.
37 Kiro ro näwäus kon sarau roat apwaromara, näwäu nepipirai. Owon, ak ninau wa.
Is epar senes awarom, kon omjo awau oi mianik, roasiret tanewe awareanik, o arai.
38 Kiro roat ak akan ro näwäu aparianik, nepipiraiei, ko pututu päi nais ak nepipiraiei.
39 Ak äpu, kar ou atak ro ko kiro päu ro kon owa päu owaun omre äpu maro, [ko wa
ninai, ko awau tai raiäu.] Ko kiro ro inikernuk, kon owa wa uräi tonai.
40 Ak nais keseriar jekur kame rawe. Owon, Ro Nukan Mokoi ko sareper kowai, kon
kowaun omre ak äpu wa.”

Sarau ro aru pak sarau ro eposek awan totok ämän.
(Matiu 24:45-51)

41 Pita nukas Jisas auruwon, “Näwäu, okoro totok ämän kiro ik aikom ra, roasiret
erekapu awarom.”
42 Jisas nukas ätäi auruwon, “Inok sarau ro ko ronkat eposek orip ämän tainoriäu? Kiro
ro karar kon kameäu ros sare monuk, kos karauk sarau roasiret kamwareanik, akan o are
rawai.
43 Kiro sarau ro keser rawai, kon kameäu ro kounuk, ko nepipirai.

44 Is epar senes awarom, kiro sarau ro ko kon ro näwäus kon osap erekapu kamäun sare
murai.
45 Utianik, kar sarau ro ko ronkat eposek wa, ko keser ronkatäi, ‘Isan kameiriäu ro
ko kurte kowau utou.’ Kesermara, kos karauk sarau jaukut, akwaromara, ko an sakau
jemara, rauk käi rawai.
46 Ko kesernuk kesernuk, kon kameäu ro sareper koumara, kiro ro mänkäsir oumara,
woiaka epar mau wa roat akan mena emer kuräi.
47 Kiro sarau ro ko äpu kon ro näwäus sarau äsimorai, kiro sarau ro kurte wa manonuk,
kiro sarau ro tätäi näwäu owai.
48 Utianik, kar sarau ro ko ro näwäu nukan ronkat äpu wa, sarau eposek wa monuk,
kiro ro tätäi eteinak owai. Utianik, Anut nukas kar ro kon ipou opok osap kamäun miäu,
tawa kiro ro pakan ätäi osap sosop owam rai aurai. Ko kar ro osap sosop senes kamäun
miäu, ko kiro ro pakan ätäi osap senri owai.”

Jisas ko roasiret inäi maraun kowon.
(Matiu 10:34-36)

49 Jisas nukas äiewon, “Is okoro omnokou opok ep tukuraun koimin. Isan ronkat kiro
ep jere potora, kiro eposek.
50 Is amke tätäi näwäu owam. Kiro usu kame rai, isan woi uru usu näwäu mora.
51 Akan ronkat is okoro omnokou pakan roasiret pak tamuräi rawaun koimin rai äiein.
Wa senes is epar awarom, is okoro omnokou pakan roasiret atap atap inäiwaraun koimin.
52 Rusapai kar tupsiu pakan roasiret 5 orip inäiäiei. Roasiret 3 orip karaima inäianik,
rawaiei, roasiret 2 orip ak karaima rawaiei.
53 Keseriar roat ak akan mokoit pak iwäi muratäiei, mokoit akas akan momonakat pak
iwäi muratäiei. Asiret ak akan asinakut pak iwäi muratäiei. Asinakut ak akan aninakat
pak iwäi muratäiei. Asiret ak akan pusirakat pak iwäi muratäiei, Pusirakat nais akas
keseriar keseraiei.”

Owo onok päun ak äpu maiei.
(Matiu 16:2-3)

54 Jisas nukas roasiret awarowon, “Ak iou mokup näwäu kounuk, aparianik, akas
ronkateäi, ‘Kiro om nai.’ Kiro ak epar äiäi, om neäu.
55 Ak urir pemara, roros orip penuk aparia, akas ‘Kiro san sakau päun ses’, äiäi. Kiro
epar senes peäu.
56 Ak sät äiäi roat, ak omar aparia, kiro owo omre päun äpu miäi. Ak owoseanik, omre
rusapai owo päun kiro ak äpu wa?”

Na nan iwäi jaun pak ämän jekur atower.
(Matiu 5:25-26)

57 Jisas ätäi äiewon, “Akasar jekur ronkatemoi, ämän jekur wa wasareäi.
58 Utianik, na kar ros na wasarewareäu ro nukan amukup imäisi potonuk, au apu opok
pote räi, ämän jekur atower. Warnuk, kos na wasarewareäu ro opok imäisi potonuk, kos
na polis nukan ipou opok musonuk, kos karapus owa kureisai.
59 Na kiro owas ätäi kasik naun erar wa äsimoisaiei. Utianik, na aiauk näwäu maun
aisowon keseriar erekapu marota, epar na kasik utoisona, manam.”

13

Inok ro kon wou pirirau wa, ko meiäi.

1 Kiro ses opok, karauk Galili roat Anut jou muruna, Pontias-Pailot nukas akwaronuk,
meiein. Keseria, karauk roat akas Jisas aurin.
2 Jisas nukas awarowon, “Kiro Galili roat Pailot nukas akwaronuk, meiein akan ronkat
kiro roat meiein akan onok aru pakas meiein ra, kiro Galili roat karauk rusa rai akan
onok eposek, okon, ak wa meieäi ra?
3 Wa senes, epar wa. Ak erekapu onok aru orip. Is epar awarom, ak akan woiaka wa
pirirna rai, ak kiro roat meiein senek ak nais keseriar meiäiei.
4 Kiro roat 18 orip meter Siroam mena ou uräi nomara, akwaronuk, meiein, akan ronkat
kiro roat ämän näwäu orip meiein, karauk roat Jerusalem mena rain, ak ämän wa ra?
5 Is epar senes awarom. Kiro epar wa. Utianik, akan woiaka wa pirirna roi, ak kiro roat
meiein senek meiäiei.”

Am nemauk wa muriäu nukan totok ämän.

6 Keser awaromara, Jisas nukas kar totok ämän marowon, “Kar ro ko wain woia uran
uku wewon. Ko orip orip kiro uran nemauk muru rai pote apariäu, näu wa muriäu.

7 Keseria, kos kiro woi kameäwon ro auruwon, ‘Is woisan 3 orip okoro uran nemauk
muru rai aparau koimin, ko murau wa, okon, is patiram, owon, ko omnokou nukan sirau
erar patarura?’
8 Kiro sarau ros ätäi auruwon, ‘Näwäu, karar woisan opok utota, raunuk, is omnokou
kiro mu opok kureta kureta, pote nemauk murai rä aparam.
9 Kiro woisan opok, wa murunuk rai, epar na koi tore kurämm. Nemauk murunuk rai,
kiro eposek, rawaura.’ ”

Jisas nukas kar asir enipsau meiewon, sumaun omre opok jekur mowon.

10 Kar sumaun omre opok, Jisas ko roasiret tururiäi owa Anut nukan ämän roasiret
mare rawon.
11 Kiro opok kar asir ko osou aru orip woisan 18 orip rawon ko tuku siräi tai rawau
senek wa.
12 Jisas nukas kiro asir aparmara, wouti momara, urunuk, ko siakup kounuk, auruwon,
“Asir, nan sip aru jäkäi musom.”
13 Kos kon ipou kiro asiren tapau atonuk, kiro asir ko tuku siräumara, Anut jou
muruwon.
14 Kiro tururiäi ou kameäwon ro nukas Jisas kiro onok kesernuk, aparmara, kasak
pewon. Owon, Jisas nukas sumaun omre opok kiro asir jekur mowon. Keseria, kiro ros
roasiret awarowon, “Omre 6 opok, kiro sarau maun ses, kiro omre opok jekur maraun
itok. Sumaun omre opok kiro jekur maraun senek wa.”
15 Näwäu nukas ätäi kiro ro auruwon, “Ak sätäiäi roat! Ak sumaun omre opok akan
bulmakau ra donki pakan mur uraianik, imware pote an ariäi.
16 Okoro asir ko Apraham nukan kin pakan, Satan nukas woisan 18 orip imäumara,
sakau ateanik, rawon. Epar kon usu sumaun omre opok jäkäi muraun itok.”
17 Kos keser äienuk, kon iwäi jaukut ak oioraka nowon. Karauk roasiret kiro owa turur
rain ak kiro onok eposek aparianik, jou murin.

Am uku eteinak näwäu saräun ämän.
(Matiu 13:31-32; Mak 4:30-32)

18 Keseria, Jisas nukas roasiret totwarowon, “Is Anut nukas roasiret kameäu onok owo
senek rau awaram?
19 Kiro kon onok kesek, kar ros ko marmar uku oumara, woia wewon. Kiro am uku
eteinak tu pemara, am näwäu sareäu. Kesernuk, ai akas pemana, kiro am iporu opok tou
moin. Kiro senek, amke roasiret karar karar Anut nukan ämän tainoriäi, tawa roasiret
sosop akas tainoraiei.”

Osap eteinakus plaua näwäu sareäwon.
(Matiu 13:33)

20 Jisas nukas ätäi äiewon, “Is Anut nukan kameäwon onok owo senek ätär marau?
21 Kiro onok kesek, kar asires jis eteinak oianik, plaua näwäu orip ore oumara, tururmoi,
etwairnuk, kiro plaua noroianik, mup näwäu senes sareäu.”

Orip orip awau rawaun ororok eteinak.
(Matiu 7:13-14, 21-23)

22-24 Jisas ko Jerusalem mena pote rai, näu mena pak eteinanak mena pak Anut nukan
ämän roasiret mare mare potowon. Kar ros totorwon, “Näwäu, Anut koi wasarewaraun
ses opok roat esap esap apu eposek opok tonaiei? Isan ronkat sosop wa.” Jisas nukas
ätäi awarowon, “Ak sakau mia, apu eteinak pakas tonaiei. Owon, roat sosop ak kiro apu
eteinak pakas tonam äiäiei ak tonau senek wa.
25 Kiro ou rorok kameäu ros im penenuk, ak tonea, kasikas raianik, im ut koukourianik,
äiäiei, ‘Näwäu, ik im tue muk’ auraiei. Kos ak ätäi awarai, ‘Is ak äpu wa, meter ak wa
apwareäim.’
26 Kesernuk, akas ätäi auraiei, ‘Ik na pak raianik, o pak an pak erek jeäum, na iken mena
Anut nukan ämän aikiäum.’
27 Kos ätäi awarai, ‘Ak erapakan pein is äpu wa. Ak onok aru miäi roat, ak enes eur
manowe!’
28 Kiro opok tätäi näwäu orip orip oi rawaiei. Anut nukan kamwaraun onok amop
penuk, akas Apraham, Aisak, Jekop pak Anut nukan ämän roianik, areai roat pak Anut
pak rauna, apwaraiei. Utianik, ak kar mena atap raianik, akan aiakpanak kartitirianik,
wai rawaiei.
29 Kiro ses opok, san peäwon pakan roasiret pak san neäwon pakan roasiret pak roasiret
okoro omnokou pakan erekapu peanik, koi Anut nukan kamwareäwon mena tururianik,
Anut pak o je rawaiei.

30 Roat ak enmak näwäu wa ruris rai, ak amke rawaiei. Amke rai roat ak enmak orip,
ak ruris rawaiei."

Jisas nukas Jerusalem mena mesin wouti mowon.
(Matiu 23:37-39)

31 Kiro ses opok, karauk Parisi roat akas peanik, Jisas aurin, "Na okoro mena wa rawau,
utoinam, kar mena man. Owon, Herot ko na iwose kuräun keserura."
32 Jisas nukas ätäi awarowon, "Akas potoinai, kiro kawarur ro pote aurwe, is rusapai
ariwa pak roasiret osou aru orip pak sip aru orip jekware maram, omre 3 opok orio is
isan sarau patarianik, sumam.
33 Utianik, is rusa, ariwa, orio sarau me Jerusalem mena potam. Owon, Anut nukan
ämän roianik, areawon ro Jerusalem mena karar wena, meiäi."
34 Jisas nukas Jerusalem mena aparmara, äiewon, "O, Jerusalem, Jerusalem! Akas Anut
nukan ämän roianik, areain roat akwarona, meiein. Ak karauk roat ämän oi ariain
roat Anut nukas äsimwarowon, aiaukus akwarona, meiein. Is omre sosop, kakarau anak
nukas kon nakut saus kurur ware, raiäu senek, isan ipias roasiret kamware rawaurimin.
Utianik, roasiret akas is kesewaraun wa utoiroin.
35 Ak rowe, Anut kon osap nuriäi ou ute manonuk, akasar akan ou kamäiei. Is epar
senes awarom, Ak is ätäi wa apairaiei. Is ak epar senes awarom, rusapai is manoita, ak
is ätäi wa apairaiei, pote tawa, akasar keser äiäiei, 'Anut nukasar kiro ro sare mai, ko
Näwäu, nukan enip pakas kowai.' " *Buk Song 118:26*

14

Jisas nukas kar sip ro jekur mowon.

1 Kar sumaun omre opok, Jisas ko kar Parisi ro näwäu nukan owa o jaun potowon. Roat
akas ko owosäi rai jekur apai rain.
2-3 Kar ro ko kon ipou isou erekapu norowon, kiro ro Jisas siakup kounuk, Jisas nukas
aparmara, kos sintore ämän tamareäi roat pak Parisi roat totwarowon, "Kar ro sumaun
omre opok jekur maun itok ra wa?"
4 Kiro roat akas ätäi kar ämän aräu wa. Keseria, Jisas nukas kiro sip ro jekur momara,
äsimornuk, kon mena manowon.
5 Keseria, kos awarowon, "Ak akan mokoi ra donki ra sumaun omre opok an up uru
ouri nonuk, ak owosäiei? Kiro omre opok pote imäiäiei."
6 Akas ko ätäi kar ämän aurau wa.

Ro ko nukasar kon enip jou wa mai.

7 Jisas nukas roat o jaun pe, omoi eposek ouna, apwareanik, kos kiro roat kar totok
ämän marowon.
8 "Kar ros na o näwäu jaun urweisonuk, na potoinam, omoi eposek opok wa tanäu. Kiro
ros kar ro näwäu nais erek uruwon kiro omoi eposek opok pe tanäi.
9 Kiro ro na usowon ros pemara, aisai, 'Kiro omoi tane raum okoro ro näwäu nuruta,
tanäi.' Keseria, na roat enmaka wäpik pak pote tanäun oiot nai.
10 Utianik, na kar ros o jaun urweisonuk, potoinam, karauk roat ruris tane rai opok
tone tane. Keseria, kiro o atak ro pemara, aisai, 'Jai, na kämioik omoi eposek opok tone
tane.' Kesernuk, karauk roat tane rai ak na jou musaiei.
11 Owon, inok ro ko nukasar kon enip rororai, kiro ron enip Anut nukan amukup näwäu
wa saräi. Inok ro ko nukasar kon enip wa rororai, kiro ro ko enip jou orip rawai."

Ik o jaun inokot urwaram?

12 Keseria, Jisas nukas totok ämän maromara, kiro ro o atak ro auruwon, "Na o näwäu
mis moinam, nan jaunat ra nan amunat aunat ra nan tupsiu wa urwarau. Owon, kiro
roat akas na ätäi amuk o jaun urweisaiei. Nas owo onok kesermon ätäi akas nais keseriar
keseisaiei.
13 Utianik, na äs näwäu moinam, roat osap wäpik orip pak roat isoraka ipiaka aru orip
pak amiaka utup orip roat o jaun urwar.
14 Kiro onok keserta, nan won näu sarai. Kiro roat akas na ätäi urweisau senek wa.
Keserta, roat eposek ak meieanik, ätäi siräuna, Anut nukas na jekur kamoisai."

Äs näwäu nukan totok ämän.
(Matiu 22:1-10)

15 Kar ro ko kiro opok tane rawon kiro ämän roumara, Jisas auruwon, "Inok ro ko Anut
nukan kameäu onok amop päi ses opok Anut pak o jeanik, ko eposek nepipir rawai."

16 Utianik, Jisas nukas ätäi auruwon, “Kar ro ko äs näwäu momara, roat sosop kiro o
koi jaun ämän surmarowon.
17 Äs erekapu me kuremara, o jaun ses opok kon sarau ro äsimornuk, kiro roat kos meter
awarowon, koi o jaun pote awarowon, ‘Ak kowe, o jaun ses pe rau.’
18 Kiro roat karar karar akas ätäi kiro sarau ro aurin. Kar ros kiro sarau ro auruwon,
‘Is omnokou rusapai kau momin, is aparau manaurim. Nan ro näwäu pote aur ko wou
aru wa mau.’
19 Karas äiewon, ‘Is rusapai bulmakau 10 orip kau momin, okon, ak jekur sarau morai
ra, wa rä rai apwarau manaurim. Is wa potam. Nan ro näwäu pote aur. Ko wou aru wa
mau.’
20 Karas äiewon, ‘Is asir rusapai oimin, okon, is wa potam.’
21 Keseria, kiro sarau ro ätäi potomara, kon ro näwäu kiro roat akas aurin ämän erekapu
auruwon. Kiro ro näwäu ko kasak pemara, kon sarau ro auruwon, ‘Na kurte näu menan
porim ororokpai pak apu opok pak potoinam, roat osap wäpik orip pak amiak utup orip
pak isoraka aru orip roat isan owa imware koi.’
22 Kiro sarau ros kiro ämän tainorianik, ätäi pemara, äiewon, ‘Näu ro, is nan ämän
airomon erekapu tainorimin, karauk omoi sosop erar rau.’
23 Keseria, sarau ro ätäi kon ro näwäus äsimorianik, auruwon, ‘Na apu kasakup
potoinam, roat erekapu sakau ämän awarota, kouna, kiro omoi rau erekapu owaiei.
24 Owon, is epar senes awarom, kiro roat amke o jaun awaromin, ak isan patan opok o
wa jaiei.’ ”

Roat ak jekur ronkateinai, Jisas tainorwe.
(Matiu 10:37-38)

25-26 Kar omre, roasiret sosop Jisas tainori potona, kos ätäi pirirmara, roasiret keser
awarowon, “Utianik, inok ro isan tamuriäim ro saräun kon momok anak pak kon wau
pak kon mokoit pak nuka pak akanun orip orip ronkatwaraiei, ko isan tamuriäim ro wa
rawai. Ko isanun karar wous meiäi.
27 Kar ro is tainoireanik, ko kon am äpäs ämäiäu wa, ko isan tamuriäim ro wa saräi.
28 Kar ro ko ou maun, ko tane raumara, jekur ronkateäu. Kiro ou pataraun itok ra, wa
ra rai ronkateäu.
29 Ko kiro onok keserau wa, kiro ou kurte wa patarnuk, karauk roat akas kiro ou patarau
wa aparia, iowaiei.
30 Akas äiäiei, ‘Kiro ro ou mowon ko kurte sarau patarau senek wa,’ keser äiäiei.
31 Utianik, kar omsau pakan kamwareäu ro ko kon marai roat pak kar omsau pakan
kamwareäu ro pak kon marai roat sosop pak weräiäun, kiro ro näwäu ko jekur tane
raumara, kar ro näwäu pak owose weräiäun jekur ronkateäu. Kon marai roat pak karauk
marai roat pak weräiäun itok ra, wa ra, keser ronkateäu.
32 Kon ronkat ko karauk roat pak weräiäun itok warnuk, kon iwäi jauk atapuk raunuk
raunuk kon kar sarau ro äsimornuk, pote kar ro tararmara, aurai, ‘Ik ak pak weräiäu
utom.’ ”
33 Jisas ko kiro ämän aware kuremara, awarowon, “Kiro apu karar. Inok ro ko isan
tamuriäim ro rawaun, ko kon osap erekapu sumkäinemara, kiro osapun ronkat sosop wa
mai, ko isan tamuriäim ro tuku rawai.”

Karauk Kristen roasiret ak siu mitu wa senek.
(Matiu 5:13; Mak 9:50)

34 Jisas nukas ätäi äiewon, “Siu eposek kiro mitu. Utianik, kon mitu pote tiu sarenuk,
ätäi mitu saräun senek itok wa.
35 Kiro siu woia pak karauk sarau pak maun senek itok wa. Ik erar oi kureäum. Ak
raiaka orip raroi, ak kiro ämän rowe.”

15

Sipsip ämäuwon totok ämän.

1 Kar omre, takis oiäin roat pak karauk onok aru miäi roat pak ak Jisas nukan ämän
rowau koin.
2 Karauk Parisi roat pak sintore ämän tamareäi roat pak akas ko aparianik, äiein, “Okoro
ro ko onok aru miäi roat pak o jeäu. Kiro onok eposek wa.”
3-4 Keserna, Jisas nukas totok ämänis awarowon, “Utianik, kar ro ko kon sipsip 100 orip.
Keseria, sipsip karar ämäunuk, kiro ro owosäi? Ko kiro sipsip 99 orip utwaronuk, amurik
je rauna rauna, potomara, kiro sipsip karar ämäuwon, itane pote aparmoi, imäi kowai.

5-6 Ko kiro sipsip pote itane oumara, nepipirianik, kuor ämäi oianik, kon mena potai.
Keseria, kon jaukut erekapu urwarnuk, kouna, awarai, ‘Ak is pak koi nepipirwe, owon
isan sipsip kar ämäuwon itane aparim, okon, rusapai ik äs näwäu mau.’
7 Kiro onok senek is epar senes awarom, roat 99 orip ak onok tuku eposek miäi omar oik
ak nepipiraiei. Utianik, kar ro kon onok aru mowon sumkäineanik, kon wou piririanik,
epar miäu, omar oik ak näwäu senes nepipiraiei.”

Aiauk ämäuwon totok ämän.

8 Jisas nukas ätäi awarowon, “Utianik, kar asir kon aiauk eposek 10 orip, karar
ämäunuk, ko owosäi? Ko arou aioi oumara, kon owa om kasarmara, omoi erekapu jekur
aparai.
9 Kiro aiauk karar itane apari oumara, kon jaukut urwaronuk, koi tururna, awarai,
‘Isan aiauk ämäuwon itane apari oim, okon, ak is pak nepipirwe.’
10 Kiro onok kesek, is epar senes awarom, kar ro ko onok aru miäu ko kon wou ätäi
pirirmara, wou epar monuk, Anut nukan sarau eitek akas omar oik keseriar näwäu
nepipiraiei.”

Kar mokoi momok ute manowon.

11 Jisas nukas ätäi kar totok ämän keser awarowon, “Kar ro ko mokoi oirori orip.
12 Etei mokois pemara, kon momok keser auruwon, ‘Moni, na isan osap inäinam, is ir!’
Kesernuk, momonawas kon osap inäianik, kon mokoit ori atap atap atowon.
13 Rai rai, kiro etei mokoi kon osap erekapu aiaukun surmara, ko kiro pakan aiauk
oumoi, kar mena atapuk rawaun ute manowon. Ko kiro omsau atapuk potomara, kon
aiauk erekapu onok aru opok känkurewon.
14 Kon owo osap rawon erekapu patarnuk, kiro ses opok kiro omsau opok sou näwäu
senes pewon. Ko kar osap rawau wa.
15-16 Keseria, kiro mokoi ko kiro mena kar ro rawa pote sarau maun totornuk, kiro ros
kiro mokoi kon poat kamwaräun äsimorwon. Ko sou näwäu raumara, kiro poat o jena, ko
erek jaun ronkatewon, owon, kar ros ko o nurunuk, jau wa.
17 Rai rai, kon ronkat eposek penuk, äiewon, ‘Isan monian sarau roat ak o eposek sosop
jerai, okoro opok o wäpik rai rai, is meiäurim.
18 Isan moni siakup potoita, auram, “Moni, is Anut nukan amukup pak nan amunap is
onok aru momin.
19 Na is nan mokoi rai wa airau, nan sarau ro senek mur.” ’
20 Keser ronkatemoi, ko siräumara, kon mena momok siakup potowon. Ko atapuk
kounuk kounuk, kon momokus atapukas aparmara, kon mokoi mesin wouti monuk, kurte
pote pokäirmara, oktokormoi, imäi kowon.
21 Kon mokois momok auruwon, ‘Moni, is Anut nukan amukup pak nan amunap is onok
aru senes momin, okon, nas is nan mokoi rai wa airau.’
22 Utianik, kon momokus kon sarau roat urwaromara, awarowon, ‘Omjo eposek kurte
oi peinai, take muruwe. Kar ring oinai, kon ipou opok muruwe. Su oinai, kon isou opok
muruwe.
23 Keseria, potoinai, isan bulmakau nak eposek weinai, mis mowe. Ik ko pak o jemoi,
nepipirau.
24 Isan mokoi okoro, ko meiewon raimin ko ätäi koi tarairou, ko erekapu manou rai
äiemin, is ätäi aparim.’ Kesermana, ak o näwäu mis moin.
25 Keserna keserna, mokoi urektapau ko woia rawonus, mena sinakup pemara, owa sir
weanik, nepipir käi mirorir rain rowon.
26 Keserna, kos kar sarau ro urirawa, nonuk, totorwon, ‘Kiro owa owoserai käi
miroriräi?’
27 Kiro sarau ros ätäi auruwon, ‘Nan amun ätäi mena kowon, okon, nan momonas
nepipirmara, kon bulmakau nak eposek wemara, ko pak tanäun äs morai, owon, kon
mokoi ute manowon ätäi kowon.’
28 Kiro mokoi urektapau ko kasak näwäu pemara, ko owa tonau wa. Keseria, momokus
koumara, kon wou näu saräun ämän auruwon.
29 Utianik, kos momok auruwon, ‘Is okoro woisan sosop opok, is nan sarau ro senek
sarau sosop me raimin, nan ämän jekur tainoriäim. Isan jaiat pak äs maun kar meme wa
iromon.
30 Utianik, nan mokoi kiro ko nan osap erekapu oi pote känkuremara, kounuk, nan
bulmakau nak eposek we murum.’
31 Momokus ätäi auruwon, ‘Isan mokoi, na is pak orip orip raiäum, isan osap rau kiro
erekapu nan.

32 Ik erek nepipirau iken woiok eposek saräu, owon, nan amun okoro ko meiewon
raimin, rusapai ko ätäi koi rau. Ko erekapu manowon raimin, rusapai ätäi imäiemin koi
rau.' "

16

Sarau kameäwon ro onok aru mowon.

1 Kar omre opok, Jisas nukas kon tamareäu roat totok ämän keser awarowon, "Kar ro
ko osap sosop orip kos kar sarau ro kon osap kamäun sare muruwon. Kiro sarau ro ko
sarau monuk monuk, karauk roat akas kiro osap atak ro aurin, 'Nan sarau ro ko aiauk
sepuk sepuk käkänkurewon.'
2 Keseria, ko ämän roumara, kon sarau ro urirawa, kounuk, auruwon. 'Is roat akas na
owo kesermon airona, roimin. Kiro epar ra? Kiro ämän eparnuk rai, na isan sarau ro
wa rawam. Na potoinam, inokot akas isan osap erar oin enmak jer we oinam, koi irota,
aparam.'
3 Kiro sarau ros ronkatemara, kon wou uruas äiewon, 'Isan kamoireäu ro ko is ätäi sarau
maun wa imäirai. Is om wäun sakau wäpik, is karauk roat o nik maraun, oior nai.
4 Rusapai is äpu is owosäm, isan näwäu is sarau opok ätäi wa imäironuk, isan jaiat akas
akan owa imäiri potaiei.'
5 Keser ronkatemara, kos roat meter kon näwäu nukan osap erar aronuk, oin,
urwarnuk, kouna, kos kar ro keser auruwon, 'Na isan ro näwäun osap esap esap oumon?'
6 Kiro ros ätäi auruwon, 'Is uer mis 100 orip mis maun äräine oimin.' Kiro sarau ros
auruwon, 'Na kurte taneinam, kiro meten 100 orip jer rau känkureinam, rusapai am
käwäu awau opok mis 50 orip jer we mo.'
7 Kesermara, kos ätäi kar ro auruwon, 'Na osap esap esap oumon?' Kos keser auruwon,
'Is rais bek 100 orip oimin.' Kiro sarau ros ätäi auruwon, 'Na am käwäu awau okoro
oianik, kurte taneinam, bek 80 orip jer we mo.'
8 Kiro sarau ro kon ronkat eposek keseria, kon ro näwäus kiro ro aru nukan enip oik
muruwon. Kiro sarau ro ko ronkat eposek orip senek keserwon. Okoro omnokou pakan
roasiret ak akasar aka sarwaraun ronkat eposek orip sarau maun itok. Ak roat Anut
nukan arou merek eposek opok rai itimware rai.
9 Is epar senes awarom, ak akan aiauk saruku roasiret sarwaraun, arona, kiro roasiret
ak akan jaunakat senek saräiei. Tawa kiro aiauk patarna, Anut nukas ak kon mena eposek
opok iware tonai.
10 Inok ro ko osap eteinak jekur kamäi, ko osap näwäu nais kamäi. Inok ro ko sarau
eteinak jekur wa kameäu, ko sarau näwäu nais jekur wa kamäi.
11 Utianik, ak omnokoukan osap aru jekur kamäu wa, inokos ak osap eposek jekur
kamäun arai?
12 Utianik, ak karauk roat akan osap jekur wa kamena, inokos kar osap eposek ak araun
sare marowon arai? Kar ros wa arai.
13 Sarau ro kararas ko ro oirori opok sarau mau senek wa. Owon, ko karan wous
meieanik, kar ron wous wa meiäi. Ko kar ron ämän jekur tainorianik, sarau eposek
momoi, kar sumkäineanik, kon ämän jekur wa tainoriäu. Ak Anut nukan sarau pak
aiaukun sarau pak erek turur mau senek wa."

Jisas nukas karauk onok awarowon.
(Matiu 11:12-13, 5:31-32; Mak 10:11-12)

14 Karauk Parisi roat ak aiaukun woiakas weäi. Keseria, ak kiro ämän roumana, akas
Jisas oiakas mirikirin.
15 Jisas nukas ak apwareanik, ätäi awarowon, "Ak akan ronkat, ak karauk roat akan
amiakap roat eposek äiäi, Anut ko akan ronkat woiaka uru rau äpu mareäu. Kiro roat
akan ronkatis osap näwäu wouswariäi, kiro onok Anut nukan amuk opok aru senes.
16 Meter roasiret akas Moses nukan sintore ämän ninareäin pak Anut nukan ämän
roianik, areain roat akan ämän orip orip areain. Ak keserna keserna, Jon pewon. Jon
penuk, rusapai isas Anut nukan kamwareäwon ämän mare arieita, roasiret sosop Anut
nukan roasiret saräun sakau miäi.
17 Okoro omnokou omar pak wasaräieir, utianik, Anut nukan sintore ämän eteinak kar
wa ämäiäi."

Jisas nukas ro asir owaun onok awarowon.

18 "Ro kon asir utia, kar asir owai kiro ro roasir ouratäiäi akan sintore ämän espäiau.
Owo ro ko kar asir kon komus utowon, owai, ko nais keseriar kiro sintore ämän espäiau."

Kar ro osap sosop orip pak kar ro enip Lasarus pak.

19 “Kar ro ko osap sosop orip raiäwon, ko omjo eposek eposek mianik, orip orip jekur
nepipir raiäu.
20 Kar saruku ro kon enip Lasarus, kon enipsau opok ui sosop murianik, aru muri
rawon. Ko kiro ro aiauk sosop orip nukan ou rorokpai raiäu.
21 Ko kiro ro aiauk sosop orip ro o jenuk, o usip patan inkaruru nonuk, aparianik, kiro
o usip jaun raiäu. Kesernuk, enat akas koumoi, kon ui merakariäi.
22 Kiro saruku ro meiewon ses opok, kon totok Anut nukan sarau eitek akas imäianik,
Apraham rawon opok omar oik imäi tonoin. Rai rai, kiro ro näwäu nais meienuk up
kurein.
23 Kon totok ep näwäu jere rawon opok nowon. Kiro pakas ko Lasarus Apraham ori
eposek atapuk raunuk, aparwon.
24 Keseria, kiro ros urwewon, ‘Moni Apraham, is okoro up uru ep opok tätäi sosop oi
raim, isanun wonti muroinam, Lasarus aurta, koi kon ipous an atomara, isan menomauk
opok murai.’
25 Apraham nukas ätäi kiro ro auruwon, ‘Isan mokoi, naka meter omnokou opok
raianik, osap sosop erekapu oumata, nepipir raumon, na kiro ronkate. Lasarus ko osap
wäpik erar wopure rawon, okon, rusapai ko okoro mena nepipir rau. Na tätäi näwäu oi
rau.
26 Ik okoro kamuk anrak näwäu rau, roat okoro opok rai ak kiro anrak espäi potau senek
wa, akas nais okoro opok espäi kowau senek wa.’
27 Kiro ros ätäi Apraham auruwon, ‘Keseria, is na aisom. Moni Apraham, ätäi Lasarus
äsimorta, nea, isan tupsiu awaronuk, woiaka piriraun awarai.
28 Kiro opok isan amaiat awaiat 5 orip rai opok nea, awaronuk, ak nais is tätäi ouram
opok wa kowaiei.’
29 Apraham nukas ätäi kiro ro auruwon, ‘Nan tupsiu meter Moses nukan sintore
ämän pak Anut nukan ämän roianik, areain roat akas ämän jer we moin ak aparianik,
tainoraurai.
30 Kiro ros ätäi Apraham auruwon, ‘Moni Apraham, kiro nais itok wa, kiro ämän ak wa
tainoraiei, utianik, kar ro meiewon siräimara, pote ak awaronuk, kiro epar akan onok
aru miäi pakan ätäi akan woiaka piriraiei.’
31 Apraham nukas ätäi äiewon, ‘Utianik, ak Moses nukan ämän pak Anut nukan ämän
roianik, areain roat akan ämän wa tainoriäi, kar ro meiewon, ätäi siräiäi nais aparmoi,
akan woiaka wa piriraiei.’ ”

17

Onok arus kiro ron wou epar mowon aru murai.

1 Kar omre opok, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, “Onok atap atap roasiret
onok aru maraun päi. Kiro ro inokos kiro onok aru oi kowai, kiro ro ko wopur senes.
Anut nukas kiro ro aru murai.
2 Kar ros kar mokoi eteinak onok aru ätär murunuk raroi, kiro onok aru senes. Karauk
roat akas aiauk usuäu oianik, kiro ron pou opok muris pararar mianik, ko an unik uru
känkurena, nai, kiro itok, kiro usu eteinak. Warnuk, tawa omar oik ko usu näwäu senes
owai.
3 Ak owo onok keseraiei, jekur ronkatewe.
Nan jaun ko onok aru monuk rai, nas ko keram. Ko ätäi kon wou pirirmara, kounuk
rai, nas kon onok aru jäkäi mur.
4 Utianik, kos na omre karar opok onok aru 7 orip musonuk, kos ätäi na siatap orip orip
koianik, äiäi, ‘Jai, is woiti murou,’ keser aisonuk, nas kon onok aru erekapu jäkäi mur.”

Woiaka epar maun sakau ämän.

5 Jisas nukan ämän oi ariai roat akas Näwäu aurin, “Na iken woiok epar maun sakau
muk.”
6 Jisas nukas ätäi awarowon, “Akan woiaka epar moin, kiro am uku eteinak marmar
senek, ak okoro wer mu auraiei, ‘Na siräinam, mas an opok pote tai rau,’ aurna, kos akan
ämän tainorai.”

Sarau ro eposek ko onok eposek miäu.

7 “Utianik, kar ro ak kamuk opok rau ko kar sarau ro orip. Kiro sarau ro ko woia sarau
miäu ro ra, sipsip kameäwon ro raiäu. Iukärir sarau patarmara, penuk, nas ‘na kurte
peinam, sia opok pe taneinam, nan o je’ keser auriäum ra?
8 Wa senes. Nas ko keser auram, ‘Na isan o mis mur. Na an joinam, is o jeita, kamoiri
rau. Is o je kureita, tawa na o jam.’

9 Kiro sarau ros kon ro näwäu nukan ämän tainorianik, kon sarau karar miäwon. Kiro
ro näwäus ätäi kon sarau ro sarau miäu kon enip jou wa muriäu.
10 Akas nais keseriar keserwe, karauk roat akas ak sarau maun awarona, sarau mia,
äiewe, 'Is sarau ro enim näwäu wäpik, is erar sarau rai sarau moram.' "

Jisas nukas roat 10 orip sip repros orip jekur marowon.

11 Jisas ko Jerusalem näu mena pote rai, ko Samaria provins pak Galili provins kamuk
potowon.
12 Ko kar mena tononuk, roat 10 orip ak sip repros orip atapukas senek tai rain
tarwarowon.
13 Akas urweanik, äiein, "Jisas, näu ro, ikenun wonti mukoinam, ik sareik."
14 Jisas nukas apwaromara, awarowon, "Ak potoinai, Anut kamuk raiäi roat opok akan
enmaksau ätär marowe." Ak potona potona, kiro sip repros manowon.
15 Karar ro ko aparwon kon sip aru manonuk, ko ätäi koumara, sakau urwemara, Anut
jou muruwon.
16 Koi, omnokou opok Jisas nukan isou opok uou sur wemara, jou muruwon. Kiro ro ko
Samaria provins pakan.
17 Kesernuk, Jisas nukas äiewon, "Roat 10 orip jekwaromin, roat 9 orip ak erapok
manoin?
18 Okoro Samaria ro ko atapukan. Owon nukarar koumara, Anut jou muru?"
19 Jisas nukas kiro ro auruwon, "Na siräinam, man. Na nan won epar momon, okon, na
eposek sareisai."

Anut ätäi roasiret kamwaraun onok owo senek kowai.
(Matiu 24:23-28, 37-41)

20 Karauk Parisi roat akas Jisas totorin, "Anut ätäi kamoikaun esepa kowai?" Kos ätäi
awarowon, "Anut ätäi ak kamwaraun kounuk, ak ko amiakas wa aparaiei.
21 Kar ros wa äiäi, okoro peu koi aparwe, aisen peu aparwe. Utianik, ak rowe, Anut ak
kamwaraun rusapai ak siarakap pe rau."
22 Keser awareanik, kos kon tamareäu roat awarowon, "Kar omre päi kiro opok akan
ronkat ak Ro Nukan Mokoi aparam rai äiäiei, utianik, ak ko wa aparaiei.
23 Karauk roat akas awaraiei, 'Aisen aparwe!' 'Okoro opok aparwe!' Ak kiro roat akan
ämän roinai, epar rai wa tainware manau.
24 Ro Nukan Mokoi kowaun ses opok, omar käiemara, ermänirmara, karaima poteäu
senek. Ro Nukan Mokoi kowaun ses opok, kiro onok senek keser kowai.
25 Utianik, amke ko tätäi sosop oumara, okoro omnokou pakan roat näunäu akas ko
wena, meiäi.
26 Meter Noa rawon ses opok, roasiret akas keserin senek, rusapai nais Ro Nukan Mokoi
kowaun ses opok keseriar keseraiei.
27 Roasiret ak o je rai, an je rai, ro asir oi rai, ak keser rauna rauna, Noa ko ous uru
tononuk, joi näwäus koumara, roasiret erekapu oware jenuk, meiein.
28 Lot rawon ses opok nais keseriar keserin, roasiret erekapu an o pak jeanik, nepipir
rain. O kau mianik, osap ätäi aiaukun arianik, woia o uku we rai, ou awau me rai nepipir
rain.
29 Kiro ses opok, Lot kiro mena ute manonuk, ep näwäu salfa orip omar oikas koumara,
kiro pakan roasiret erekapu jerwarnuk, meiein.
30 Ak keser rain senek, rusapai nais keseriar keserna keserna, Ro Nukan Mokoi ko amop
kowai.
31 Kiro ses opok, ro ko ou oik rawai, kon osap owa rau owaun wa nai. Kar ro ko woia
rawai, ätäi kon mer eposek owaun mena wa potai.
32 Ak Lot nukan asir ronkatewe.
33 Inok ro ko kon totok isanun wa meiäi, kiro ro kon totok erekapu wasaräi. Inok ro ko
kon totok isanun meiäi, kon totok orip orip awau rawai.
34 Is epar senes awarom, kiro ses opok pututu ro oirori au patan karar opok ninaieir
Anut nukan sarau eitek akas kar imäianik, kar ute manaiei.
35 Asir oirori au ma rei rawaieir opok, kar asir koi imäianik, kar asir ute manaiei. [
36 Ro oirori au woia sarau me rawaieir, kar imäianik, kar ute manaiei.]"
37 Kiro ämän roianik, kon tamareäu roat akas totorin, "Näwäu, kiro onok erapok päi?"
Jisas nukas ätäi awarowon, "Erapok opur meieanik, poomre rawai, kiro opok epsimai
sosop kiro opur pomou jaun pote tururaiei."

18

Kar ämän wasarewareäwon ro pak kar wäimäs asir awan totok ämän.

1 Keseria, Jisas nukas kar totok ämän kon tamareäu roat ak orip orip Anut aurianik, kos
ak kurte wa sarwarnuk, akan woiaka aru wa mau rai awarowon.
2 Kos äiewon, "Kar näu mena, kar ämän wasarewareäwon ro ko Anut nukan ämän wa
tainoriäu. Karauk roat akan ämän roianik, jekur wa sarwareäu.
3 Kiro mena nais kar wäimäs asir ko orip orip kiro ro opok koumara, auriäu, 'Isan iwäi
jaias is aru murauru na is sareir.'
4-5 Kiro ros kurte kiro asir saräu wa. Rai rai, kon wou uruas ronkatemara, äiewon, 'Is
Anut nukan ämän wa tainoriäim, karauk roasiret mesin wa ronkateäim. Is apu kiro epar,
utianik, okoro wäimäs asir ko is sarau näwäu iriäu, okon, is ko saräm. Ko wa sareita, orip
orip is siarap kounuk, is wäsuk irai.' "
6 Jisas nukas ätäi äiewon, "Ak kiro ämän wasarewareäwon ro aru nukan ämän rowe.
7 Anut nukas kon roasiret sare marowon, akas omre orip orip sankeu pututu sarwaraun
waiena, kos ak sarwaraun itok ra? Omre rumuk rai rai sarwarai ra?
8 Is epar senes awarom, ko akan wai roumara, kurte sarwarai. Tawa Ro Nukan Mokoi
ätäi kowai ses opok ko okoro omnokou pakan roasiret akan woiaka epar moin aparai ra,
wa?"

Kar Parisi ro pak kar takis aiauk oiäu ro awan totok ämän.

9 Jisas nukas karauk roasiret akasar akan ronkatis akan onok erekapu eposek äiäi,
karauk roat akan onok aru rai äiäi totok ämän marowon.
10 "Kar muti, ro oirori au Anut auraun tup ou näwäu uru tonoirin. Kar ro ko Parisi ro
kar ro ko takis aiauk oiäwon ro.
11 Kiro Parisi ro ko nukarar tai raumara, Anut aurmoi, äiewon, 'Anut, is na pere aisom.
Is karauk roat senek wa. Is sätwareanik, osap erar wa oiäim, sintore ämän wa utiäim. Is
karauk akan asiret wa imware ariaim. Keseria, is na pere aisom. is kiro takis aiauk oiäu
ro aisen tai rau senek wa.
12 Is tup orip orip omre oirori opok na jou musianik, o wa jeäim. Na jou musianik, isan
osap erekapu 10 orip surwate mianik, karar sur na isiäim.'
13 Utianik, kiro takis aiauk oiäu ro ko atapukas tai raumoi, kon oiok omar oik mau wa,
ko wouti momara, äiewon, 'O Anut Näwäu, is onok aru orip, nas is sareir.'
14 Is epar senes awarom, kiro takis aiauk oiäu ro, ko Anut nukan amuk opok eposek
sarewon, kiro Parisi ro ko wa. Owon, inok ro ko nukasar kon enip rororai, kiro ron enip
Anut nukan amukup näwäu wa saräi. Inok ro ko nukasar kon enip wa rororai, kiro ro ko
enip jou orip rawai."

Jisas nukas mokoit eteinanak kon sakau araun tapiaka atowon.
(Matiu 19:13-15; Mak 10:13-16)

15 Karauk roasiret akas akan mokoinakut Jisas nukas kon ipou akan tapiaka opok
kon sakau araun rai, imware koin. Kon tamareäu roat akas kiro roasiret apwaromana,
kewaroin.
16 Keserna, Jisas nukas ak mokoinakut kiro onok keserin aparianik, urwarnuk, kouna,
kon tamareäwon roat keser awarowon, "Ak mokoinakut utwarona, is siarap kowaiei, ak
wa tämarau. Roasiret ak okoro mokoinakut senek sareanik, ak äpu Anut akan kamwareäu
ro näwäu.
17 Is epar senes awarom, inok roasir ko mokoinak senek saräu wa, Anut nukas kon
kameäu ro näwäu wa rawai."

Roat osap sosop orip pak Anut nukan kamwareäu onok pak.
(Matiu 19:16-30; Mak 10:17-31)

18 Kar Juda akan kamwareäu ro näwäus pemara, Jisas totorwon, "Ro eposek, is
owosemoi, isan totom awau orip orip rawai?"
19 Jisas nukas kiro ro ätäi auruwon, "Na owon is ro eposek airom? Kar okoro omnokou
pakan ro ko eposek wa. Anut karar eposek.
20 Na sintore ämän äpu, na kar ron asik wa imäi ko pak ariau, na kar ro weta, wa meiäu,
na karauk roat akan osap wa päu owau, na kar ro nukan enkup sät ämän wa mau, nan
momon anin orien ämän erekapu tainor." *Kisim Bek 20:12-16*
21 Kiro ros ätäi auruwon, "Meter is eteinak opok, kiro sintore ämän erekapu tainori koi,
rusapai nais keseriar raim."
22 Jisas ko kiro ämän roumara, ätäi auruwon, "Kiro itok, karar onok karar na itimoisi
rau. Na pote, nan osap erekapu karauk roat are kureta, akas kiro osap kau mona, kiro

aiauk oinam, saruku roat osap wäpik kiro aiauk inäi aram. Na kiro keserta, tawa na omar oik osap sosop owam. Kiro onok kesernam, na koi is tainoir."
23 Kiro ro ko osap sosop orip. Keseria, kiro ämän roumara, kon wou usu sarewon.
24 Jisas nukas kiro ron wou usu sarewon aparmara, äiewon, "Roat osap sosop orip ak Anut nukas kamwaraun sarau sakau maiei.
25 Kar opur kamel ko omjo näkeäi nil nukan amarer uruas tonaun kananäi. Ro aiauk sosop orip ko Anut nukan ro senes saräun kiro sarau sakau kananäi."
26 Roat kiro ämän roianik, akas totorin, "Keseria, Anut nukas inok ro imäienuk, ko pak erek orip orip rawai?"
27 Jisas nukas awarowon, "Owo onok roat akas keseraun itok wa, Anut nukas keseraun itok."
28 Keseria, Pita nukas äiewon, "Ik iken mena pak iken osap pak erekapu utia, na tainoise koumun."
29-30 Jisas nukas äiewon, "Is epar awarom, inok ro ko Anut nukan roasiret sarwaraun mesin ronkateanik, kon mena, wau, amakut, awakut, momokut pak utwareanik, kowon, Anut nukas rusapai omnokou opok kiro osap ute kowon senek sosop ätäi nurai. Kos tawa ko totok awau orip orip rawaun sakau nurai."

Jisas nuka tätäi sosop oumoi, meiäun ämän ätäiar awarowon.
(Matiu 20:17-19; Mak 10:32-34)

31 Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip kasakup imware potomara, keser awarowon, "Ak rowe, ik Jerusalem mena tonam. Kiro ämän meter Anut nukan ämän roianik, areai roat akas Ro Nukan Mokoi mesin äiein, kiro ämän erekapu rusapai epar päi.
32 Jerusalem menan roat akas ko kar omsau pakan roat näunäu akan ipiakap muraiei. Akas kiro ro jeje ämän aurianik, onok aru murianik, opokup sinok kuräiei.
33 Akas kiro ro mänkäsirianik, wena, meiäi. Utianik, omre 3 opok, ko ätäi siräiäi."
34 Kon tamareäu roat ak kiro ämän roin kon onoktapau ak äpu wa. Kiro ämän onoktapau ak opok ämäi rawon. Ak Jisas nukas kiro ämän awarowon jekur ronkatäu wa.

Jisas nukas kar ro amuk utup jekur mowon.
(Matiu 20:29-34; Mak 10:46-52)

35 Jisas ko Jeriko mena penuk, kar ro amuk utup ko apu opok tane raia, osap nik mareäu.
36 Ko roasiret apu opok arina, roumara, kos totwarowon, "Kiro owoserai?"
37 Akas ätäi aurin, "Nasaret menan Jisas kou."
38 Kos urwemara, äiewon, "Jisas, Devit nukan Mokoi, na isanun wonti moinam, is sareir."
39 Karauk roat akas amke ko siakup potoin akas kerianik, aurin, "Na asor." Utianik, kiro ros ätäi näwäu urwewon, "Jisas, Devit nukan Mokoi, na is sareir."
40-41 Keseria, Jisas nukas sumianik, kiro ro amuk utup ko siakup imäi kowaun awarowon. Ko siakup imäi kouna, Jisas nukas auruwon, "Isas na owosisaun airom?" Kos ätäi äiewon, "Näwäu, is ätäi ami uraienuk, apu aparam."
42 Keseria, Jisas nukas auruwon, "Nan won epar momon, okon, na ätäi amun urareinam, apu apar."
43 Ko keser äienuk, kurte amuk uräianik, ko ätäi om aparwon. Keserianik, ko Anut jou murumara, Jisas tainori potowon. Roasiret ak kiro onok aparmana, ak erekapu Anut jou muroin.

19

Jisas Sakias ori.

1 Jisas ko Jeriko mena tonomara, Jerusalem mena manaun manowon.
2 Kiro mena kar ro ko takis aiauk oiäwon ro, kon enip Sakias, ko aiauk sosop orip.
3 Ko Jisas ro owo senek, koura rai aparaun keserwon, Sakias ko ro rumukäu wa, ko katunak. Keseria, roasiret sosop akas Jisas sorotorin ko aparau senek wa.
4 Keseria, ko koteteip amke kurte potomara, kar am rumuk aparmara, kiro am oik tonowon, Ko äpu Jisas ko kiro am siakupas kowai.
5 Jisas ko kiro am siakup pemara, kiro am oik Sakias rawon aparianik, auruwon, "Sakias, na am oikas kurte ne. Is rusapai pututu nan owa ninam."
6 Keser aurnuk, Sakias ko am oikas kurte nomara, ko nepipirmara, Jisas kon owa imäi potowon.
7 Roat ak kiro onok aparmana, kasiaka penuk, äiein, "Kiro ro ko onok aru miäu ron owa o jau potou."

8 Sakias nukas kiro ämän roianik, siräumara, Jisas auruwon, “Näwäu, isan osap erekapu
inäianik, karauk roat osap wäpik wopure rai aram. Is meter karauk roat sätwareanik, akan
osap erar päu oimin, ätäi kiro osap oimin pak karauk osap sosop pak aram.”
9 Jisas nukas ätäi äiewon, “Okoro ro ko nais ik senek Apraham nukan kinjauk. Keseria,
rusapai roasiret okoro owan Anut nukas ätäi imwarou.
10 Ro Nukan Mokoi ko roat wasarein itanwareanik, imwaraun kowon.”

Aiaukun totok ämän.
(Matiu 25:14-30)

11 Roasiret kiro ämän rouna rouna, Jisas nukas kar totok ämän marowon. Ko Jerusalem
mena siakup rawon. Keseria, roat akan ronkat Anut nukas rusapai kon roasiret
kamwarau kou äiein.
12 Keseria, kos awarowon, “Kar ro ko kamwareäu ro pakan tupsiu. Ko omsau atapuk
kon näu mena kamäun enip owaun potomara, ätäi kowaun ronkatewon.
13 Ko manaurmara, kon sarau roat 10 orip urwaromara, ko siakup potona, karar karar
aiauk 2,000 orip aromara, awarowon, ‘Ak okoro aiauk arom sarau nuruwe. Is ätäi koita,
owam.’
14 Kon menan roat akas akan woiakas konun meiäu wa. Keseria, roat akas karauk
roat äsimwarona, potomoi, kiro omsau ko potowon pakan roat awaroin, ‘Ik kiro ro ko
ik kamoikaun sare murau wa.’
15 Utianik, kiro ro kon omsau kamwaraun enip oumara, ätäi kowon. Ko ätäi koumara,
kiro sarau roat aiauk are manowon, sarau mianik, karauk aiauk oi ra wa rai äpu maun
urwarnuk, ko siakup pein.
16 Kar ro amke pemara, äiewon, ‘Näwäu, kiro aiauk 2,000 iromon sarau mianik, ätäi
aiauk 2,000 oimin.’
17 Kiro ro näwäu nepipirmara, auruwon, ‘Kiro eposek, na sarau ro eposek, na osap
eteinak jekur kamemon, okon, kiro mena ten orip kamwaram.’
18 Kar sarau ro pemara, äiewon, ‘Näwäu, kiro aiauk 2,000 iromon sarau mianik, aiauk
1,000 oimin.’
19 Kiro ro näwäu nukas auruwon, ‘Na kiro mena 5 orip kamäm.’
20 Kar sarau ro pemara, äiewon, ‘Näwäu, nan aiauk iromon omjo sies otpar ämäi
musomin, okoro rau.
21 Is na imineisomoi, kesermin, owon, na ro kurte kasat peäum. Karauk roat akas osap
mona, raiäu, nas erar oi maneäum. Karauk roat akas o uku wein, nas o erar oiäum.
Keserta, is na imineisomoi, kiro onok kesermin.’
22-23 Kos ätäi auruwon, ‘Na sarau ro aru, nakan ämänisar ätäi naka wasareisai. Na äpu,
is kasi kurte peäu, owo osap isan wa is erar oiäim, Keseria, na owon isan aiauk benk opok
murau utomon? Is ätäi keser koita, kiro aiauk pak karauk aiauk pak owam.’
24 Keseria, kos kon kameäi roat siakup tai rain awarowon, ‘Kiro aiauk kon ipou pakan
senri oinai, kiro sarau ro aiauk 4,000 orip nuruwe.’
25 Akas ätäi kiro ro aurin, ‘Näwäu, kiro ro ko aiauk 4,000 orip!’ ”
26 Kos ätäi awarowon, “Is epar senes awarom, inok ro ko osap sosop orip, ko sarau
miäu, kiro ro ko Anut nukas karauk osap sosop senes nurai. Inok ro ko osap wäpik ko
eteinak orip, ko sarau wa miäu, Anut nukas kiro ro pakan osap erekapu senri owai.
27 Utianik, kiro roat meter is okoro näu mena wa kamäu äianik, iwäi muroin, kiro roat
imware koumoi, is amiap akwarona, meiäiei.”

Jisas ko kamwareäu ro näwäu senek Jerusalem mena tonowon.
(Matiu 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon 12:12-19)

28 Jisas ko kiro totok ämän aware kuremara, amke Jerusalem mena tonaun potowon.
29-30 Ko kar om enip Betfasi pak Betani mena omtorou enip Olivet opok pemara, kon
tamareäu ro oirori amke äsimwatianik, awatowon, “Au mena karaima rau opok potoinair,
kar donki nak pararar moin rau, imäi kower.
31 Utianik, kar ros au kiro donki nak owon ourair rai totwatonuk, awas ätäi aurwer,
‘Iken Näwäus okoro donki sarau orip äiewon.’ ”
32 Au poteanik, Jisas nukas ämän awatowon siar aparirin.
33 Au poteanik, kiro donki nak muris rakir moin mur uräuna uräuna, kiro donki atak
ro pemara, awatowon, “Au mur donki pakan owon uräurair?”
34 Awas ätäi kiro ro auririn, “Iwen Näwäus kiro donki sarau orip äiewon.”
35 Au kiro donki nak Jisas siakup imäi poteanik, akan karauk omjo rumukäu kiro donki
nukan mekesu opok puris rue mianik, Jisas nukan ipou atona, ko kiro donki oik tone
tanewon.

36 Ko donki pakas potonuk potonuk, roasiret akas akan omjo apu opok tai potaun puris
rue me potoin.
37 Ko Jerusalem mena siakup, omtapau Olivet nukan apu siakup potowon. Kon
tamareäu roat pak roasiret erekapu ak onok atap atap kos meter keserwon aparin ak
nepipirmoi, Anut nukan enip oik jou murianik, potoin.
38 Ak äiein, "Ik okoro kamoikaun ro näwäu Anut Näwäu nukan enip pakas kou jou
murau. Omar oik akan woiaka päurar rawai. Anut nukan enip kämioik jou murau." *Buk
Song 118:26*
39 Ak kiro onok keserna, karauk Parisi roat akas Jisas aurin, "Näu ro, nan tamareäum
roat awarota, asoraurai."
40 Jisas nukas ätäi awarowon, "Is epar senes awarom, ak asorna, okoro aiauk apu opok
rai akasar urweanik, Anut nukan enip jou muraiei."

Jisas ko Jerusalem mena aparmara, wouti mowon.

41-42 Jisas ko Jerusalem mena aparmara, wouti näwäu momara, äiewon, "Ak rusapai
owo onok woiaka päurar rawaun äpu maiei, kiro eposek. Utianik, okoro onok ämäi rau,
ak aparau senek wa.
43 Karauk omre päiei, nan iwäi jaunat akas kasiaka penuk, pe erekapu aru musaiei. Ak
aiaukus porim ate miäi senek, karaima karaima karirim katoisaiei.
44 Akas peanik, na erekapu aru musianik, nan roasiret kiro opok rai erekapu akwarona,
meiäiei. Kar aiauk kiro opok rau kon omoi utona, wa rawai. Anut nukas ak imwarau
kowon, ak äpu mau wa. Keserianik, kiro usu owaiei."

Jisas nukas roat tup ou näwäu owa emwarowon.
(Matiu 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22)

45 Keser äianik, Jisas nuka Jerusalem mena tonowon. Jisas ko tup ou näwäu owa
tonomara, roat osap kau me rain emwaronuk, erekapu imine manoin.
46 Kos awarowon, "Meter Anut nukan ämän jer we moin, 'Anut nukas äiewon, "Isan ou
kiro roasiret akas is pak aräun ou, *Aisaia 56:7*
utianik, akas okoro päu roat akan ämäi rawaun omoi senek sare moin." ' " *Jeremaia
7:11*
47 Omre orip orip, Jisas ko kiro tup owa tone raumara, Anut nukan ämän roasiret
tamareäu. Anut kamuk raiäi roat näunäu pak sintore ämän tamareäi roat pak roasiret
kamwareäi roat näunäu akas Jisas wäun rai ämän ate rain.
48 Utianik, ak kiro onok keseraun kar apu aparau wa. Owon, roasiret ak orip orip Jisas
nukan ämän roiäi. Ak kon kar ämän utaun senek itok wa.

20

Karauk roat akas Jisas ko sakau inokos nuruwon rai totorin.

1-2 Kar omre opok, Jisas ko tup ou näwäu owa roasiret tamareanik, Anut nukan Ämän
Eposek mare rawon. Anut kamuk raiäi roat näunäu pak sintore ämän tamareäi roat pak
karauk kamwareäi roat näunäu, akas pemana, Jisas aurin, "Na owo sakau oianik, kiro
onok keseriäum? Inokos na sakau isowon? Na ik aik."
3-4 Jisas nukas ätäi keser awarowon, "Isas nais ak totwaraurim, is airowe, Jon ko an
jomareäwon ro, ko Anut nukas sakau nuruwon ra, ara, roat akas sakau nurin?"
5 Keseria, aka aka areanik, äiein, "Ik ko owo räi aurau? Utianik, ko Anut nukan sakau
pakas an jomareäwon äieta, kos äiäi, keseria, ak owon akan woiaka epar mau utoi rai
aikai.
6 Utianik, ik ko ro pakan sakau orip äieta, okoro roasiret akas ik aiaukus iwoikona,
meiäm, owon, ak Jon ko Anut nukan ämän roianik, areäu ro rai sakau ronkateäi."
7 Kesermana, akas äiein, "Jon inokos sakau nuruwon ik äpu wa."
8 Jisas nukas ätäi awarowon, "Is nais, inokos is sakau ironuk, kiro onok keseriäim ak
wa awaram."

Wain woi kameäin roat aru akan totok ämän.
(Matiu 21:33-46; Mak 12:1-12)

9 Jisas nukas kiro totok ämän roasiret maromara, awarowon, "Kar ro ko wain woi
momara, karauk roat kiro woia sarau maun kau mareanik, sarau mona mona, nuka
omsau atapuk pote om ses rumukäu rawon.
10 Wain nemauk murunuk, owaun ses penuk, kiro woi atak ros kon kar sarau ro kiro
wain woia sarau me rain roat rawa karauk wain nemauk oi nuruna, oi kowaun rai,
äsimornuk, potowon. Utianik, kiro woi kame rain roat akas kiro sarau ro wemana, wain
nemauk wäpik orip erar äsimorna, potowon.

11 Keserna, ätäi kar sarau ro äsimornuk, potowon. Ko nais keseriar wemana, aru murianik, erar äsimorna, potowon.
12 Keserna, kos ätäi kar äsimornuk, potowon. Ko nais keseriar keserin. Ak ko nais weanik, kasik känkurena, nowon.
13 Keseria, kiro wain woi atak ros äiewon, 'Is owosäu? Isan mokoi karar isan woias konun meieäim äsimoram. Ak kon ämän roumoi, wa aru muraiei.'
14 Keseria, kon mokoi karar äsimornuk, potowon. Kiro roat akas kon mokoi aparmana, aka aka äiein, 'Kiro woi atak ron mokoi kou. Kon momok meienuk, kos kon momokun osap erekapu owai, okon, ik ko weta, meienuk, okoro wain woi iken saräi. Kir ik kesernam.'
15 Keseria, ak kiro mokoi wain woian imäi neanik, woi kasakupai wena, meiewon.
Jisas nukas totwarowon, 'Kiro wain woi atak ros kiro sarau roat owoswarai?
16 Ko koumara, kiro sarau roat erekapu akwaronuk, meiena, kiro wain woi karauk roat akan ipiakap marai.' "
Roasiret ak kiro totok ämän roumana, äiein, "Kiro onok wa keserai."
17 Jisas nukas ak sakau apwareanik, totwarowon, "Kiro ämän Devit nukas meter jer wewon, kon onoktapau owo senek?
'Kiro ou tutu ou miäin roat akas aru äumoi, sauk moin.
Rusapai, kiro ou tutu kamuk opokan ou tutu sakau eposek sarewon.' *Buk Song 118:22*
18 'Inok roasir kiro tutu opok siotorai, kiro roasir erekapu pitpatir usipnirnaräi. Kiro tutus kar ro opokup nonuk, kiro ro ko maimai senek saräi.' "

Roat akas takis aiauk Sisa nuraun itok ra wa rai Jisas totorin.
(Matiu 22:15-22; Mak 12:13-17)

19 Sintore ämän tamareäi roat pak Anut kamuk raiäi roat näunäu akas Jisas kiro opokar sakau ataurin, owon, ak äpu ko kiro totok ämän akan onok mesin awarowon. Ak roasiret iminewareanik, ak ko sakau atau wa.
20 Keseria, ak karauk roat kau marianik, äsimwarona, koin. Kiro roat akas ik roat eposek äiäun rai sätäumana, Jisas apari rain. Ko owo ämän sät äienuk, sakatianik, omsau akan ro näwäu opok imäi potaun rai keserin.
21 Kiro kau maroin roat akas pemana, Jisas totorin, "Näwäu, ik äpu nan ämän ätär mukiäum, kiro epar. Ik äpu na roat näunäu wa iminewareäum, na Anut nukan onok karar epar ätär mukiäum.
22 Nan ronkat owo senek? Moses nukan sintore ämän opok, ik Rom akan kamwarau ro näwäu aiauk nuraun itok ra, wa ra?"
23-24 Jisas nukas ätäi akan sät ämän äpu momara, awarowon, "Is kar aiauk ätär murowe. Okoro aiauk opok inokon totok enip orip rau?"
Akas ätäi aurin, "Sisa nukan."
25 Jisas nukas awarowon, "Owo osap Sisa nukan kiro Sisa nuruwe, owo osap Anut nukan kiro Anut nuraiei."
26 Ak roasiret akan amiakap kon ämän roin sakau atau senek wa, ak kon ämän awarowon roianik, ronkat sosop oi rain.

Jisas nukas roat meieanik, siräiäi ämän awarowon.
(Matiu 22:23-33; Mak 12:18-27)

27-28 Karauk Juda akan roat näunäu, enmaka Sadusi, akas äiäi, roat meiäi ätäi wa siräiäi rai äiäi. Karauk Sadusi roat akas pemana, Jisas aurin, "Näwäu, Moses nukan sintore ämän opok keser jer wewon, 'Kar ro kon wau mokoi wäpik meie ute manonuk, kon amakus awakun wau oumara, mokoi mai. Kiro mokoi meiewon ron senek saräi.'
29 Utianik, kar muti kar ro kon mokoit 7 orip. Mokoi urektapau asik oumara, ko mokoi wäpik meiewon.
30 Keseria, kon amakus kiro asir owon. Ko nais mokoi wäpik meiewon.
31 Keseria, kar amunakas kiro asik owon, ko nais mokoi wäpik meiewon. Keseriar pote kiro roat 7 orip kiro asik oin erekapu mokoi wäpik, meiein.
32 Kiro roat erekapu meiena, kiro asir ruris meiewon.
33 Kiro asir roat 7 oripas oin, tawa meiein roasiret siräiäiei omre opok sirauna, kiro inokon asir rawai? Omnokou opok, kiro roat 7 orip meiein akas kiro asir karar oin."
34 Jisas nukas ätäi awarowon, Rusapai roasiret awau rai rai ak epar ouratäiäi.
35 Kiro roasiret eposek ak meieanik, tawa awau orip orip rawaun siräiäiei, ak ätäi wa ouratäiäiei.
36 Ak Anut nukan sarau eitek senek saremoi, ätäi wa meiäiei. Ak meieanik, siräiein, keseria, ak Anut nukan mokoit asinakut awau orip orip rawaiei.

37 Moses nukas roat meiein, siräiäi mesin äiewon. Rusapai kiro ämän amop rau. Meter
ep arou am eteinak opok jeremara, ko Anut enip keser mianik, äiewon, Apraham, Aisak,
Jekop akan Eit. *Kisim Bek 3:6*
38 Keseria, Anut ko roat meiein akan Eit wa, roat orip orip awau raiäi akan Eit. Kon
amuk opok kiro askanai meiein ak erekapu awau rai."
39 Karauk sintore ämän tamareäi roat akas äiein, "Näu ro, kiro ämän äiem eposek."
40 Keseria, kar ros Jisas kar ämän ätäi totoraun iminein.

Krais inok.
(Matiu 22:41-46; Mak 12:35-37)

41 Jisas nukas roasiret awarowon, "Owon roasiret akas Krais ko Devit nukan Mokoi äiäi?
42-43 Devit nukasar Buk Song opok keser jer wemara, äiewon,
'Anut Näwäu nukas isan Näwäu auruwon,
"Na isan ipi näu kaima taneta, isas nan iwäi jaunat erekapu itimwareanik, nan isonap
mareita, nan inkaruru rawaiei." ' *Buk Song 110:1*
44 Devit nukasar 'Krais ko isan Näwäu' äiewon, keseria, owoseanik, akas ko kon mokoi
äiäi?"

Sintore ämän tamareäi roat akan onok.
(Matiu 23:1-36; Mak 12:38-40)

45-46 Roasiret ak erekapu ämän roi rauna rauna, Jisas nukas kon tamareäu roat
awarowon, "Ak sintore ämän tamareäi roat akan onok jekur aparwe. Kiro roat ak omjo
eposek mianik, nepipir ariai. Roasiret akas kiro roat apu opok ra, amket opok ra pe
apwarea, uoraka sur wena, kiro roat aka nepipiriäi. Ak Juda roasiret akan tururiäi owa
ra, o jaun omoi ra pemoi, tanäun omoi eposek oiäi.
47 Kiro roat akas wäimäs asiret sätwareanik, akan owan osap erar oi maneäi. Karauk
roat akan amiakap nais ak Anut aurianik, ämän rumukäu miäi. Tawa, Anut nukas koi
wasarewaraun ses opok, kiro roat ak usu näwäu senes owaiei."

21

1 Jisas ko tup ou näwäu owa raunuk raunuk, roat osap sosop orip akas aiauk Anut nuriäi
tup owan bokis uru mona, apwarwon.
2 Kar wäimäs asir pemara, aiauk eteinak oirori, 2 toia senek, Anut nuruwon.
3 Jisas ko kiro aparmara, äiewon, "Is epar senes awarom, okoro wäimäs asir ko aiauk
näwäu senes mowon. Kos karauk roasiret erekapu itimware rau.
4 Okoro roasiret erekapu ak akan aiauk sosop rau, karauk aiauk karar oumoi, Anut
nurin. Utianik, okoro asir ko aiauk wäpik senes. Ko kon aiauk erekapu Anut nuru, ko o
kau maun kar aiauk rawau wa."

Jisas nukas okoro tup ou näwäu aru saräi rai äiewon.
(Matiu 24:1-2; Mak 13:1-2)

5 Karauk Jisas nukan tamareäu roat akas äiein, "Aiauk eposekus ou ate moin pak mer
eposek roat akas Anut nurin pak aparwe."
6 Jisas nukas ätäi awarowon, "Kiro osap ak rusapai apari, omre päi opok iwäi jaunakat
akas koianik, kiro ou erekapu aru maiei. Kiro ou moin aiauk erekapu uräi naiei. Kar
aiauk kon omoi wa rawai."

Jisas nukas tawa usu näwäu päi äiewon.
(Matiu 24:3-14; Mak 13:3-13)

7 Jisas nukan tamareäu roat akas ätäi totorin, "Näwäu, kiro onok esepa päi? Owo onok
amke penuk, kiro ik äpu mam?"
8 Kos ätäi awarowon, "Ak jekur apai rawe. Karauk roat akas ak sätwaraiei. Roat sosop
akas pemana, isan enim atea, keser äiäiei, 'Is Jisas ätäi imwaraun ro pe raim.' 'Omre
rusapai peu,' äiäiei. Ak kiro roat pote wa tainwarau.
9 Ak marai kowai ämän pak marai jejep pak siarakap kounuk, roumoi, ak wa karkairau.
Kiro onok epar amke päi. Utianik, wasarewaraun ses kiro kurte wa pekeräi."
10 Keseria, kos ätäi awarowon, "Kar omsau pakan roasiret akas siräianik, kar omsau
pakan roasiret pak iwäi muratäianik, weräiäiei.
11 Okoro omnokou opok mim näwäu omsau atap atap päi. Karauk omsau sou näwäu
senes päi. Karauk omsau sip näwäu atap atap päi. Omar oik onok atap atap pak iminäun
osap pak päi ak aparaiei.
12 Utianik, kiro osap kurte wa päi. Amke akan iwäi jaunakat akas ak sakatwareanik,
aru maraiei. Ak isan tamareäim roat isan ämän are ariaiei, okon, ak tururiäi owa akan

ämän roianik, karapus owa maraiei. Ak imwarea, omsau kamwareäi roat näunäu akan ipiakap maraiei.
13 Ak kiro onok kesewarona, akas isan ämän eposek awaraiei.
14 Kiro omre kurte wa päi opok, akan woiaka päurar moinai, owo ämän aräun ronkat sosop wa mau.
15 Owon, isakasar kiro ämän pak ronkat eposek ak aram. Keserita, akan iwäi jaunakat akas ak sät ämän moi rai wa awaraiei.
16 Akan momonakat, aninakat, aunakat, amunakat pak akan kinjaunakat pak akan jaunakat akasar, ak akan iwäi jaunakat akan ipiak opok maraiei, karauk ak akwarona, meiäiei.
17 Ak isan tamareäim roat, okon, roasiret erekapu ak mesin kasiaka peanik, sauk maraiei.
18 Utianik, ak jekur rawaiei, akan tapiaka urik erekapu eposek rawai, karar wa siräi nai.
19 Ak sakau tai rawe. Keserna, akan totomaka orip orip awau rawai."

Jisas nukas Jerusalem mena aru mai äiewon.
(Matiu 24:15-21; Mak 13:14-19)

20 Jisas nukas ätäi äiewon, "Ak Jerusalem kon iwäi jaukut akas pe karirim katorna, aparia, ak äpu maiei kiro Jerusalem mena rusapai erekapu aru maiei.
21 Keserna, roasiret ak Juda provins rai omtorou oik imine manaiei. Roat ak Jerusalem mena raiäi, kiro mena ute kasik imine manaiei. Jerusalem mena kasakup raiäi roat, kiro mena wa tonaiei.
22 Kiro omre usu näwäu ses päi, kiro Anut nukas roat akan onok aru miäi ätäi amuk arai. Meter Anut nukan ämän areai roat akas jer wein, kiro epar päi.
23 Kiro ses opok, asiret amaiwo orip pak asiret mokoit apur jerai orip ak wopuräiei. Usu näwäu okoro omnokou opok päi. Anut nukas kasak pemara, kiro roat aru marai.
24 Karauk roat weräianik, siräpis akwarona, meiäiei. Karauk roat karapus maraun imwareanik, kar omsau potaiei. Keseria, kar omsau pakan roasiret akas okoro mena pe oi rauna rauna, pote Anut nukasar akan ses patarai äiäi."

Ro Nukan Mokoi kowai.
(Matiu 24:29-31; Mak 13:24-27)

25 Jisas nukas ätäiar äiewon, "Tawa san, keir, päi opok onok atap atap päi. Okoro omnokou opokas urir näwäu mas an opok siräienuk, roasiret ak kiro roumoi, erekapu iminäiei.
26 Roasiret ak kiro osap omnokou opok päi rai kame raianik, ronkat sosop mia, akan woiaka uru näwäu iminäiei. Amiaka koririrai, owon, omar oikan osap sakau rain erekapu ritratorai.
27 Kiro onok kesernuk rai, roasiret akas Ro Nukan Mokoi omar oik iou pakas sakau näwäu orip arou pakas kounuk, aparaiei.
28 Kiro osap penuk penuk, ak sakau tai rainai, wa iminäu, ak omar oik eisane rawe, owon, Anut ak imwaraun ses ki kou."

Suarou käunuk, ak äpu san tawaun ses pera.
(Matiu 24:32-35; Mak 13:28-31)

29 Keseria, Jisas nukas ätäi kon tamareäu roat kar totok ämän awarowon, "Ak am suarou pak karauk am ronkatewe.
30 Utianik, am suarou käienuk, kiro ak äpu miäi, kiro san tawaun ses pera.
31 Kiro keseriar, ak kiro onok atap atap penuk, ak äpu maiei, Anut kamwaraun ses pe rau.
32 Is epar senes awarom, okoro roat rusapai rai ak wa meiäiei opok, kiro kesek onok päi, ak aparaiei.
33 Okoro omar omnokou pak erekapu wasaräieir, utianik, isan ämän wa wasaräi, orip orip rawai."

Jisas nukan tamareäu roat ak jekur tai rawe.

34 "Ak jekur tai rawe. Warnuk, ak an sakau orip orip jaiei kiro raiaka käiäi. Ak okoro omnokou pakan osapun ronkat sosop owaiei. Keseria, kiro onokus ak aru mare raunuk raunuk, kiro omre opok Anut Näwäu nuka kurte koi ak tarwarai. Kiro mukus opur weäi senek kesewarai.
35 Kiro onok, roat erekapu okoro omnokou rai opok päi.

36 Ak omre orip orip jekur sakau tai raianik, Anut nukas ak sakau araun orip orip
auraiei. Keserna, kiro onok ak opok penuk, ak wa aru marai. Ak Ro Nukan Mokoi amukup
jekur tai rawaiei."
37 Omre orip orip, Jisas nukas roasiret Anut nukan ämän tup owa tamareäu. Pututu ko
omtapau enip Olivet kiro opok ninau poteäu.
38 Roasiret ak Jisas nukan ämän rowaun orip orip taperar poteäi.

22

Roat näunäu akas Jisas wena, meiäun ronkat oin.

1-2 Kar tup enip Pasowa, roasiret bret jis wäpik orip jeäi omre pe raunuk, Anut kamuk
raiäin roat näunäu pak sintore ämän tamareäi roat pak akas roasiret iminewareanik, Jisas
wena, meiäun ronkat ämäi ämäi oin.

Judas nukas Jisas roat näunäu ipiakap maraun paip marowon.
(Matiu 26:14-16; Mak 14:10-11)

3 Judas Iskariot ko kar Jisas nukan tamareäu ro. Satan nukas Judas nukan wou uru
tonowon.
4 Kesernuk, Judas ko Jisas pak karauk tamareäu roat rain utwaromara, Anut kamuk
raiäi roat näunäu pak roat tup ou kameäi pak rawa pote Jisas owose akan ipiakap maraun
awarowon.
5 Ak kiro ämän roumana, ak nepipiria, akas ko aiauk nuraun rai a atoin.
6 Judas ko ior äumara, ko owose Jisas roat näunäu akan ipiakap maraun apu itane
rawon. Keseria, kar omre roasiret sosop wa tururiäi opok ak ipiakap maraun kame
rawon.

Jisas nukas Pasowa omre opok o jaun om jekur mowon.
(Matiu 26:17-25; Mak 14:12-21; Jon 13:21-30)

7 Kiro omre bret jis wäpik jeäi omre pewon. Kiro ses opok, Juda roasiret ak sipsip nak
mantapau wemoi, patan opok amkea, Anut jou muriäi.
8 Keseria, kiro omre penuk, Jisas nukas Pita Jon ori äsimwatomara, keser awatowon,
"Au potoinair, sumaun omre enip Pasowa opok o jaun omoi jekur mower."
9 Awas ätäi auririn, "Ik erapok o jekurau?"
10 Kos ätäi awatowon, "Au kiro mena potaieir opok, kar ro ko an oremara, pea, au
tarwatai. Kiro ro owa tonai opok tainori tonower.
11 Tonoinair, kiro ou atak ro aurwer, 'Iken Näwäus na aisou, isan tamareäim roat pak
sumaun omre opok o jaun ou waru erapok rau?'
12 Keser aursa, kos ou waru kar näwäu kämioik rau ätär matonuk, au kiro opok ik o jaun
omoi jekur mower."
13 Au poteanik, Jisas nukas awatowon siar aparianik, kiro owa o jaun omoi jekur moirin.

Jisas nukas an wain pak bret pak kon tamareäu roat arowon.
(Matiu 26:26-30; Mak 14:22-26; 1 Korin 11:23-25)

14 Pasowa o jaun ses penuk, Jisas kon tamareäu roat pak o jaun tanein.
15 Kos awarowon, "Isan woias ak pak is amke okoro o jeita, epar tawa tätäi näwäu senes
oita, meiäm.
16 Is epar senes awarom. Is kiro pasowa o ätäi wa jam. Anut okoro omnokou kamäun
amop kowai ses opok kiro epar ätäi jam."
17 Keseria, Jisas nukas kap oumara, Anut aurmara, äiewon, "Okoro an wain kap orip
oinai, akasar aka aka je nurate pote.
18 Is epar awarom, is tawa okoro wain nemauk pakan an wa jam. Tawa Anut okoro
omnokou kamäun amop kounuk, kiro epar is ätäi jam."
19 Keseria, ko bret oumara, Anut 'pere' aurianik, ipous pararianik, kon tamareäu roat
aromara, äiewon, "Ak oinai, jeie. Okoro isan enimsau. [Is okoro onok keserim apari ak
tawa isanun ronkateinai, isan enim pakas keseriar pote keserwe."
20 Ak o je kurena, bret keserwon senek, wain an kap orip oumara, äiewon, "Okoro wain
an kiro isan karian, Anut nukan paip awau kiro opok pasar rau, kiro ak arom, jeie.]
21 Utianik, inokos is isan iwäi jaiat ipiakap murai, kiro ro ko is pak erek tane rau.
22 Ro Nukan Mokoi ko kiro apu meter Anut nukas sare muruwon tainori manai. Utianik,
kiro ros kon iwäi jaukut akan ipiakap marowon kiro ro ko wopur."
23 Keseria, kon tamareäu roat aka aka äiein, "Kiro onok inokos keserai?"

Jisas nukan tamareäu roat aka aka inok näwäu rai ketäiein.

24 Jisas nukan tamareäu roat aka aka ketäumoi, äiein, "Inok ik kamuk opok ro näwäu?"

25 Jisas nukas awarowon, “Okoro omnokou pakan kamwareäi roat ak roasiret akan
sarau roat senek kamwareäi. Kiro roat näunäu akas äiäi, ‘Ik iken roasiret jekur
kamwareäum.’
26 Ak kiro onok senek wa keserau. Ro ak kamuk opok näwäu rau ko mokoi eteinak
senek rawai. Akan kamwaraun ro näwäu ko sarau ro senek rawai.
27 Inok ro ko näwäu? Kiro ro tane raumara, o jaun urweäu. Ko ro näwäu ra? Ro o
wemoi, oi koiäu, ko ro näwäu ra? Kiro ro tane raumara, o jaun urweäu ko epar ro näwäu.
Utianik, is akan ro näwäu is ak kamuk sarau ro senek sarwaroram.
28 Is opok usu näwäu peäwon, ak is pak orip orip raianik, is wa utoire maneäi.
29 Keseria, isan monias ak kamwaraun sakau irowon senek isas nais ak karauk roasiret
kamwaraun sakau arom.
30 Keseria, ak isan mena taneanik, isan patan pakan o pak an pak jaiei. Ak nais
kamwareäi roat akan sia opok tanea, Israel akan tupsiu 12 orip akan onok wasare-
waraiei.”

Jisas nukas Pita auruwon, “Nas ‘is ko äpu wa’ äiäm.”
(Matiu 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38)

31 Jisas nukas äiewon, “Saimon, Saimon. Satan nukas ak wit nemauk seperiäi senek na
ate apaisaun Anut nukas auruwon siar keserai.
32 Is nan won sakau maun rai Anut aurimin. Nan won ätäi is opok pirirmoi, is siarap
koumata, nas ätäi nan sarau jaunat akan woiaka sakau mar.”
33 Pita nukas ätäi Jisas auruwon, “Näwäu, is na pak karapus owa potea, meiäun raim.”
34 Jisas nukas Pita ätäi auruwon, “Is epar senes aisom, Rusapai pututu, kakarau urwäu
wa opok, nas isan enim ämäi momata, ‘Is ko äpu wa’ rai 3 orip äiäm.”

Jisas nukas kon tamareäu roat sakau ämän awarowon.

35 Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, “Kar muti is ak Anut nukan ämän
roasiret awaraun äsimwaromin opok, ak kar aiauk ra, jo ra, su ra wa oi manaiei, ak kar
osap owaun ronkatein ra?”
Akas ätäi äiein, “Ik kar osapun ronkatäu wa.”
36 Jisas nukas ätäi awarowon, “Rusapai kiro onok atap, inok ro ko aiauk orip ra, jo orip
ra, ko kiro owai. Inok ro ko siräp rumukäu wäpik, ko kon kar omjo karauk roat aronuk,
kau mona, ko kiro pakan aiauk oumara, kar siräp rumukäu kau mai.
37 Is epar awarom, meter jer weanik, äiein, ‘Akas kiro ro ko onok aru miäi roasiret pak
turur maiei.’ *Aisaia 53:12*
Kiro jer wein ämän epar rusapai is opok päi.”
38 Kon tamareäu roat akas ätäi äiein, “Näwäu, siräp rumuk oirori okoro rau.”
Kos ätäi awarowon, “Ak kiro ämän ekep wa mau äiäk.”

Jisas nukas omtapau enip Olivet opok Anut auruwon.
(Matiu 26:36-46; Mak 14:32-42)

39 Jisas kiro mena utia, kar omtapau enip Olivet ko kiro opok orip orip maneäu opok
potonuk, kon tamareäu roat akas ko tainori potoin.
40 Kiro mena potea, kos keser awarowon, “Ak orip orip Anut aurna, Satan nukas ak wa
ate apwarai.”
41 Keseria, ko ak utwareanik, kar ros ai wäun aiauk atapuk känkurenuk, poteäu senek
opok potomara, kon uou sur wemoi, Anut auruwon.
42 Kos äiewon, “Moni, nakasar okoro usu is opok rau jäkäi mo. Utianik, na isan ronkat
wa tainorau, nan ronkat karar tainor.” [
43 Kesernuk, Anut nukan sarau eitekus omar oikas koumara, ko sakau muruwon.
44 Jisas ko usu näwäu owaun ronkatemara, Anut sakau auruwon. Kesernuk kesernuk,
kon musas karian senekus omnokou opok nowon.]
45 Ko Anut auri kuremara, siräianik, pote kon tamareäu roat rain opok potowon. Ak
woiaka aru mianik, erekapu ninoin apwarwon.
46 Kos rurawaremara, awarowon, “Ak owon ekep nini rai? Siräinai, Anut aurwe.
Keserna, Satan nukas ak wa ate apwarai.”

Jisas wena, meiäun koi sakau atoin.
(Matiu 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:3-11)

47 Jisas nukas kon tamareäu roat are maronuk maronuk, roat näunäu sosop, Judas
tainori pote Jisas sakau atau potoin. Judas ko Jisas nukan tamuriäu ro. Kos amke Jisas
siakup potomara, oktokorowon.
48 Jisas nukas totorwon, “Judas, na Ro Nukan Mokoi kon iwäi jaukut akan ipiakap
maraun koi oktokorum ra?”

49 Kon tamareäu roat akas kiro onok keserin aparia, äiein, “Näwäu, ik ak pak weräiäun
itok ra?”
50 Keseria, karas siräp rumukäu oumara, Anut kamuk raiäwon ro näwäu senes nukan
sarau ro wem raiar kon rauk näu kaima patir kurewon.
51 Jisas nukas kiro onok aparmara, awarowon, “Kiro onok wa keserau.” Keseria, kos
kiro ron rauk käu ate oi monuk, ätäi kon rawon senek sarewon.
52 Keseria, Jisas nukas Anut kamuk raiäi roat pak roat näunäu pak tup ou kameäi roat
pak awarowon, “Ak weräiäun utupauk pak siräp pak oianik, is päu ro senek sakatoirianik,
iworaun koi ra?
53 Is tup owa omre orip orip ak pak raiäimin, ak kiro opok atoiraun utiäin. Utianik,
rusapai kiro akan ses. Okoro omnokou pakan pututu ko sakau orip.”

Pita nukas Jisas nukan enip ämäi mowon.
(Matiu 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jon 18:12-18, 25-27)

54 Keseria, Jisas sakau ate oumoi, Anut kamuk raiäu ro näwäu senes nukan owa imäi
potoin. Pita ko potonar, ämäi ämäi keres keres potowon.
55 Karauk roat akas ep kasik tukurin, Pita ko karauk roasiret kiro ep uke rain opok
potomara, erek ep uke rain.
56 Kar sarau asires ep arou opok kon nepu jekur aparmara, äiewon, “Is äpu okoro ro ko
Jisas pak ariäwon ro.”
57 Pita nukas ätäi äiewon, “Is kiro ro äpu wa.”
58 Rai rai, kar ros kon nepu aparmara, äiewon, “Na nais kon tamusiäu ro.”
Kos ätäi äiewon, “Is kon tamuriäu ro wa.”
59 Ätäi rai rai kar ros äiewon, “Okoro ro ko Jisas pak ariäu is äpu. Ko Galili provins
pakan ro.”
60 Kos sakau momara, äiewon, “Na kiro ämän aurem kiro is äpu wa.”
Ko keser äienuk äienuk, kakarau urwewon.
61 Kesernuk, Näwäu nukas pirirmara, Pita sakamarwon. Pita ko Jisas nukas meter
auruwon ämän ätäi ronkatewon. ‘Rusapai pututu kakarau urwäu wa opok, na isan enim
ämäi momata, is ko äpu wa rai 3 orip äiäm.’
62 Ko kiro ämän ronkatemara, kasik nomara, wouti monuk, näwäu waiewon.

Jisas jeje ämän murianik, mänkäsioin.
(Matiu 26:67-68; Mak 14:65)

63 Kiro roat Jisas kame rain akas ko jeje ämän aurianik, mänkäsioin.
64 Kon amuk omjos pararar momoi, sipou purianik, totorin, “Na äu, inos na iwosou?”
65 Keseria, jeim arianik, karauk aru ämän aurin.

Jisas ko roat näunäu amiakap wena, meiäun ate aparin.
(Matiu 26:59-66; Mak 14:55-64; Jon 18:19-24)

66 Om teinenuk, tapera, roat näunäu pak Anut kamuk raiäi roat näunäu pak sintore
ämän tamareäi roat pak erek tururia, wasarewareäi roat näunäu opok Jisas imäi potoin.
67 Akas totorin, “Na Krais, Anut nukas äsimoisonuk, koumon ra?”
Kos ätäi awarowon, “Utianik, is Krais awaroita, akan woiaka epar wa maiei.
68 Isas ätäi ak totwaroita, akas isan ämän ätäi wa airaiei.
69 Tawa Ro Nukan Mokoi ko Anut sakau näwäu orip nukan ipou näu kaima tane rawai.”
70 Akas ätäi aurin, “Keseria, na Anut nukan Mokoi ra?”
Kos ätäi awarowon, “Io, aka äiäi senek, is Anut nukan Mokoi.”
71 Keseria, akas äiein, “Ik karauk roat kamware rauta, akas koi kon enkup kar ämän
wa maiei. Owo ämän nukan oksaus ämän äienuk, roumun. Nukan ämänisar nuka wasare
murai.”

23

Jisas ko Pailot siakup imäi potoin.

1-2 Keseria, roat näunäu ak erekapu siräianik, Jisas Pailot nukan amuk opok imäi potea,
kon enip opok ämän sätäia, äiein, “Okoro ro kos iken roasiret akan ronkat aru mia,
awareäu ak takis aiauk wa mau rai, äienuk, roiäumun. Kos äiäu, is Krais, roasiret
kamwaraun ro näwäu rai awareäu. Keseria, ik na siatap imäi koum.”
3 Pailot nukas Jisas totorwon, “Na Juda roasiret akan kamwaraun ro näwäu king ra?”
Jisas nukas äiewon, “Kiro naka äiem senek.”
4 Pailot nukas Anut kamuk raiäi roat pak roasiret turur rain pak awarowon, “Is okoro
ros kar onok aru mowon aparau wa.”

5 Akas ätäi sakau ämän mianik, keser äiein, “Kos roasiret amiakap onok aru ätär
mareäu. Ko Judia provins erekapu keserwon. Ko Galili provins opok onoktoreanik,
rusapai Jerusalem mena keserau kou.”

Jisas Herot-Antipas siakup imäi potoin.

6 Pailot ko kiro ämän roumara, totwarowon, “Okoro ro ko Galili provins pakan ra?”
7 Akas ko Galili provins pakan äiein roumara, kos Herot siakup äsimorwon. Herot ko
Galili provins kameäwon ro näwäu. Kiro ses opok, ko kon mena utomara, Jerusalem mena
pote rawon.
8 Jisas ko Herot rawa imäi potona, Herot ko Jisas aparmara, näwäu nepipirwon, owon,
ko Jisas nukan enip roiäu, om ses rumukäu ko owose aparam rai rawon. Ko Jisas nukas
karauk kurur atap atap kesernuk, aparaun ronkatewon.
9 Keseria, kos Jisas ämän sosop totorwon, Jisas nukas kar ämän ätäi aräu wa.
10 Anut kamuk raiäin roat akas tonomana, Jisas nukan enip opok sät ämän sosop moin.
11 Herot kon marai roat pak, akas Jisas ir murianik, jeje ämän sosop aurin. Keseria,
Herot nukas kon marai roat awaronuk, kon omjo eposek Jisas orke muria, ätäi Pailot
rawa äsimornuk, potowon.
12 Herot Pailot ori au meter iwäi rairin, rusapai kiro ses opok au jaiateir.

Pailot nukas Jisas wena, meiäun awarowon.
(Matiu 27:15-26; Mak 15:6-15; Jon 18:39–19:16)

13-14 Herot nukas Jisas ätäi Pailot rawa äsimornuk, kos Anut kamuk raiäi roat näunäu pak
kamwareäi roat näunäu pak roasiret erekapu pak urwarnuk, koi tururna, Pailot nukas
awarowon, “Akas okoro ro ätäi is siarap imäi koianik, roasiret onok aru ätär mareäu rai
airoin. Is akan amiakap totormin is kos kar onok aru mowon aparau wa.
15 Utianik, Herot ko nais keseriar keserwon. Ko Jisas nukas onok aru mowon aparwon
maro, kos is jer we murunuk, aparwom. Okoro ro ko kar onok aru mau wa, ko owon erar
wena, meiäi?
16 Isan marai roat awaroita, mänkäsi oumoi, utona, manai.” [
17 Akan onok, Pasowa sumaun omre opok orip orip Pailot nukas kar karapus ro utonuk,
maneäu.]
18 Roat erekapu akas urweanik, äiein, “Bar-Abas erar utota, manai. Jisas weta, meiäi.”
19 (Meter kiro mena roat akan kamwareäwon ro näwäu pak weräianik, Bar-Abas nukas
kar ro wenuk, meiewon. Keseria, ko karapus owa kurena, rawon.)
20 Pailot nukas ätäi Jisas utonuk, manaun roasiret awarowon.
21 Roasiret akas ätäi urweanik, sakau äiein, “Ko am äpäs opok we mota, meiäura.”
22 Pailot nukas ätäi awarowon, “Ko owo onok aru keserwon? Is kos kar onok aru
keserwon aparau wa. Ko erar weta, meiäun itok wa. Is isan marai roat awaroita, mänkäsi
oumoi, utona, manai.”
23 Akas ätäi kakaparar urweanik, äiein, “Ko am äpäs opok we mota, meiäura.”
24 Keserna, Pailot nukas roasiret akan ämän tainorwon.
25 Pailot nukas Bar-Abas kiro ro kar ro wenuk, meiewon utonuk, manonuk, ko Jisas
marai roat akan ipiakap marowon.

Rom akan marai roat akas Jisas am äpäs opok wena, meiäun imäi potoin.
(Matiu 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

26 Rom akan marai roat akas Jisas am äpäs opok wäun apu opok imäi potona potona,
kar ro ko Sairini menas näu mena tonaun kowon. Kon enip Saimon. Apu opok tararia,
sakau atea Jisas nukasar kon am äpäs ämäi potowon kiro oianik, Saimon ämäi muruna,
Jisas tainori potowon.
27 Roasiret sosop Jisas tainori potoin. Kiro kamuk karauk asiret ko aparmana, woiakati
maronuk, konun waiein.
28 Jisas nukas ätäi pirirmara, awarowon, “Jerusalem asiret. Ak isanun woiakati momoi,
wa waiäu, ak akan mokoit pak aka mesin waiewe.
29 Ak jekur rowe, tawa kiro omre päi opok aka äiäiei, ‘Asiret ewit ak nepipiraiei. Asiret
ak mokoi mau wa ak nais nepipiraiei. Asiret ak mokoi apur wa jeäi ak nais nepipiraiei.’
30 Keseria, kiro ses opok, roasiret akas omtapau näunäu awaraiei, ‘Ik koi, tonoike mowe.’
Akas omtapau eteinak awaraiei, ‘Ik koi kururur mukia, ämäi mukowe.’ *Hosea 10:8*
31 Utianik, ak ro eposek keser aru muruna, ak ro aru opok owo onok kesewaraiei?”
32 Ro oirori au meter onok aru moirin nais Jisas pak meiäun kiro mena erek imwate
potoin.

33 Kiro mena enip Golgota, enip onoktapau kiro kesek, ‘op tapau sekerem’. Kiro opok
peanik, Jisas pak kiro ro oirori au onok aru moirin erek am äpäs opok äsäiware maroin.
Kar ro Jisas nukan ipou näu kaima äsäi moin, kar ipou saunan kaima äsäi moin. [
34 Jisas nukas äiewon, “Moni, kiro onok keseri, ak äpu wa, nas akan onok aru jäkäi mar.”]
Keseria, marai roat akas aiauk oianik, satu sipiräieanik, kon omjo aka inäi owaun
keserin.
35 Roasiret ak tai rai Jisas apai rauna rauna, kamwareäi roat näunäu akas ko ir
muria, jeje ämän aurin, “Ko karauk roasiret sarwareäwon. Ko Krais kiro ro Anut nukas
äsimornuk, kowon maro, nukasar nuka saräun itok.”
36-37 Rom akan marai roat akas nais ko pe jeje ämän aurmana, wain an tiu nurianik,
aurin, “Na epar Juda roasiret akan kamwareäum ro näwäu ra, na am äpäs utoinam, no.”
38 Kon tapau opok keser jer we moin, ‘Okoro ro ko Juda roasiret akan kamwareäu ro
näwäu king.’
39 Kiro ro aru oirori erek am äpäs opok äsäi matoin, karas Jisas jeje ämän keser
auruwon, “Na Krais ra roi, nakasar nan enmatsau sareinam, iu sareit.”
40 Ro karas jauk kermara, auruwon, “Na Anut iminäu utom ra? Ik erekapu usu karar
oum.
41 Iu kiro usu oumur kiro itok, owon iu onok aru momurin, kiro meiäun itok. Okoro ro
ko kar onok aru keserau wa ko ro eposek erar meiäun itok wa.”
42 Keseria, kos ätäi Jisas auruwon, “Jisas tawa na ik kamoikau kowaun ses opok na is
ronkateir.”
43 Jisas nukas kiro ro auruwon, “Is na epar paip musom, rusapai na is pak omar oik
rawam.”

Jisas meiewon.
(Matiu 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30)

44 Sankeu san näu kamuk, san jeräu wa, omnokou erekapu pututu sare pote, 3 klok
iukärir.
45 San jerau wa opok, kiro omjo tup ou näwäu owa äsäi moin rawon oikas kiräi nopte
oirori sarewon.
46 Jisas nukas urwemara, äiewon, “Moni, rusapai isan totom nan ipon opok musom.”
Ko keser äiemara, kon osou nukasar utomoi, meiewon.
47 Marai roat akan kamwareäu ro näwäu ko kiro onok aparianik, Anut nukan enip jou
murmara, äiewon, “Epar senes, okoro ro ko onok aru wa miäu.”
48 Roasiret ak owo onok penuk, apwaraun koi tururin, ak kiro onok aparmana, ak
woiakati näwäu maronuk, ätäi akan mena ute manoin.
49 Jisas nukan jaukut pak asiret Galili provins pakas Jisas tainori koin ak erek atapukas
tai raianik, kiro onok keserin apai rain.

Jisas nukan kopeu oi aireu uru moin.
(Matiu 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42)

50 Kar ro kon enip Josep ko Arimatea menan, Judia provins raiäu. Ko roasiret amiakap
ro eposek raiäu. Ko Juda kamwareäin roat näu näu akan sarau jaunaka.
51 Ko karauk roat näunäu akan ronkat Jisas wena, meiäun äiein akan ämän tainorau wa.
Ko Anut okoro omnokou kamäun ätäi kowai rai kame raiäwon.
52 Kiro ro ko Pailot siakup potomara, Jisas nukan kopeu oumoi, up uru kuräun totorwon.
53 Keseria, kos Jisas nukan kopeu am äpäs opokan oumara, omjo ärneus kururur
murianik, aireu uru moin. Kiro up aiauk näwäu uru tuein. Kiro uru meter kar ro up
kuräu wa.
54 Kiro Fraide, osap jekuraun ses opok keserin. Tup etei, kiro Juda akan sumaun ses.
55 Kiro asiret meter ak Galili provins pakan Jisas tainori koin, ak erek Josep tainori
potea, kiro aireu uru Jisas nukan kopeu owose maiei rai ak apari rain.
56 Keseria, kiro asiret ak ätäi akan mena potea, am anakas sou eposek päun jekur
mianik, sumaun omre penuk, ak sintore ämän tainorianik, sumoin.

24

Jisas meieanik, ätäi siräiewon.

1 Tup Näu opok, taperar senes asiret ak kiro am anakas sou eposek ate moin oianik,
Jisas nukan enipsau opok joutor muraun potoin.
2 Poteanik, kiro aiauk näwäus Jisas nukan up oksau pene moin erororin aparin.
3 Keseria, ak kiro up uru tonea, Jisas nukan kopeu aparau wa.

4 Ak kiro onok keserwon aparianik, ronkat sosop oi rauna rauna, Anut nukan sarau
eitek oirori awan omjo ärneu senes orip kurte pemasa, amiakap tai rairin.
5 Merek näwäus akan amiawa senirnuk, kiro asiret ak iminemoi, akan totomaka
manonuk, ak omnokou apai rauna rauna, kiro sarau eitek ories awaroirin, “Ak owon
ro awau raiäu meieäin roat akan mena itanerai?
6 [Ko okoro opok rawau wa, ko siräi manowon.] Ak kiro ämän meter Galili provins opok
raumara, awarowon ronkatewe.
7 ‘Ro Nukan Mokoi sakau ateanik, onok aru miäi roat akan ipiakap marona, akas ko am
äpäs opok wena, meiäi. Omre 3 opok ko ätäi siräiäi.’ ”
8 Kesernuk, ak kiro ämän Jisas nukas meter äiewon ronkatein.
9 Keseria, kiro asiret akas up utia, kiro osap aparin erekapu karauk roat pak kon
tamarowon roat 11 orip turur rain opok pote awaroin.
10 Kiro asiret akan enmaka kiro, Maria ko Magdala menan, Joana, Jems nukan anak
Maria, karauk asiret pak erek potoin, akas kiro onok aparin, Jisas nukan tamariäwon
roat awaroin.
11 Utianik, kiro roat akan ronkat kiro asiret ak sätäi räumoi, ak woiaka epar mau wa. [
12 Utianik, Pita ko kiro ämän roumoi, siräumara, kurte kiro up opok potomara, kiro
up uru omjo ärineu karar aireu uru rawon aparwon. Ko ätäi owa potomara, kiro onok
keserwon, ronkat sosop oi rawon.]

Näwäu nukas kon tamariäwon roat oirori Emeas mena potoirin opok amiawap pewon.
(Mak 16:12-13)

13 Kiro omre opok, Jisas nukan tamariäwon roat oirori au kar om enip Emeas mena
potoirin. Kiro menas Jerusalem mena potaun atapuk wa.
14 Au aukarar apu opok pote rai, kiro onok pewon are are potoirin.
15 Au are potosa potosa, Jisas nukas awan mekesirawap pemara, tainwate erek potoin.
16 Au ko jekur kon nepu aparau senek wa.
17 Jisas nukas totwatowon, “Au oworäi are potorair?”
Kos keser totwatonuk, au awan woiaka uru usu sarewon.
18 Ro karan enip Kliopas nukas ätäi auruwon, “Na kar menan ro rusapai Jerusalem
mena koumon, okon, na kiro onok umara pewon na äpu wa ra?”
19 Kos ätäi totwatowon, “Owo onok umara pewon?”
Awas ätäi auririn, “Kiro onok Nasaret menan Jisas opok keserwon. Ko Anut nukan
ämän areäu ro näwäu. Anut nukan amukup pak roasiret erekapu akan amiakap kon
sarau pak ämän pak sakau senes.
20 Iken Anut kamuk raiäi roat näunäu pak kamoikeäi roat näunäu akas sakau ateanik,
am äpäs opok wena, meiewon.
21 Iken ronkat kos ik Israel roasiret imäikau kou äiemun. Rusapai tapera omre 3 opok
kar onok pewon.
22 Karauk asiret ik pak erek raiäi akas ik aikona, ik karkairmun. Ak tapera senes up
opok potoin.
23 Ak kon enipsau aparau wa. Akas ätäi koianik, ik aikoin, Anut nukan sarau eitek ories
Jisas ko ätäi siräiewon aikoin.
24 Keseria, iken roat karauk kiro up opok potea, asiret akas awaroin siar aparin. Ak kon
enipsau aparau wa.”
25 Keseria, Jisas nukas awatowon, “Awan ronkat rumukäu wäpik. Meter Anut nukan
ämän roianik, areai roat akas kiro ämän äiein, au awan woiaka epar mau wa.
26 Au äpu wa ra? Krais ko tätäi näwäu oumara, tawa ätäi ko Anut nukan sakau owai.”
27 Kos Moses nukan ämän pakaima onoktoroi awatomara, karauk Anut nukan ämän
roianik, areai roat akan ämän pak awatowon. Kos nuka mesin jer wein ämän onoktapau
erekapu awatowon.
28 Ak Emeas mena siakup pein. Jisas ko sätäumara, ko kar apu pakas manaurwon.
29 Awas au pak rawaun sakau ateanik, auririn, “Om irai, okon, na ik pak ne ninam, na
wa manau.” Keseria, ko tonomara, au pak rawon.
30 O jaun ses, Jisas nukas bret oianik, Anut aurmara, bret eneanik, kiro roat ori atowon.
31 Au kiro onok kesernuk, aparia, au äpu moirin kiro Jisas karar. Keseria, ko kiro
pakasar ämäiewon.
32 Kesernuk, au awaka awaka äieirin, “Iu apu opok komurin, kos kiro ämän onoktapau
Anut nukan ämän opokas aitowon, kiro omre opokar iwen woiok siräiewon.”
33 Au kiro ämän areanik, kiro omre opokar siräianik, Jerusalem mena ätäi potoirin.
Poteanik, Jisas nukan tamariäwon roat 11 orip pak karauk jaunakat pak erek owa turur
rain opok pote tarwaroirin.

34 Kiro owa rai roat akas kiro roat ori awatoin, “Epar senes Näwäu ko ätäi siräiewon.
Saimon ko aparwon.”
35 Keseria, kiro ro ories ätäi kiro onok apu opok pewon erekapu awaroirin. Awas äieirin,
“Kos bret ene itonuk, iu ko äpu momurin.”

Jisas nukan tamarowon roat ak erekapu Jisas aparin.
(Matiu 28:16-20; Mak 16:14-18; Jon 20:19-23; Aposel 1:6-8)

36 Kiro roat ories kiro onok aparirin arena arena, Jisas nukasar kurte ak kamuk opok
pemara, [awarowon, “Akan woiaka päurar rawai.”]
37 Akas karkairmana, iminein, owon, akan ronkat ak op aparum äiein.
38 Kos ätäi awarowon, “Ak owon, karkairianik, iminei? Owon ak ronkat sosop ourai?
39 Ak isan ipi isi ek aparwe, okoro isaka pe raim. Ak isan ipi atoinai, ak äpu maiei. Op
akan enmaksau is apairoi senek wa.”
[
40 Ko keser awaromara, kon ipou pak isou pak ätär marowon.]
41 Ak erar nepipirin. Utianik, ak akan woiaka epar mau wa, ak ronkat sosop oi rain.
Kos totwarowon, “Ak karauk o jaun rau ra?”
42 Akas was jerewon oi koi nurin.
43 Ko kiro was oumara, akan amiakap jenuk, aparin.
44 Kos awarowon, “Is okoro onok meter ak pak raia, kiro ämän awaromin. Kiro osap
meter is mesin Moses nukan sintore ämän jer pak Anut nukan ämän roianik, areain roat
akan ämän pak Buk Song opok jer wein päi awaromin, rusapai epar peu.”
45 Kos akan ronkat are rawa ak Anut nukan ämän awarowon äpu moin.
46 Kos awarowon, “Kiro ämän opok keser jer wein, ‘Krais ko tätäi näwäu oumoi,
meieanik, ätäi omre 3 opok siräiäi.’
47 Kon enip opokas kon ämän roasiret marona, akan woiaka pirirna, Anut nukas akan
onok aru jäkäi marai. Ak kiro sarau Jerusalem mena onoktoraiei.
48 Akas okoro onok akan amiakas apari omsau erekapu pote awarowe.
49 Kiro Osou Näu isan Monias ak araun paip marowon, kiro isas rusapai äsimorita, ak
opok kowai. Ak Jerusalem mena rauna rauna, kiro Osou Näus koi ak sakau marai.”

Anut nukas Jisas omar oik imäi tonowon.
(Mak 16:19-20; Aposel 1:9-11)

50-51 Keseria, Jisas nukas kon tamariäwon roat imwaromara, Betani mena manowon.
Kiro opok kon ipou oik momara, kon tamariäwon roat jekur rawaun ämän aware aware
utware manowon. [Anut nukas ko omar oik imäi tonowon.]
52 Kesernuk, kon tamarowon roat woiaka ererwon orip, ätäi Jerusalem mena potoin.
53 Ak orip orip Anut osap nuriäi owa raianik, Anut auria, jou muri rain.

Jon

Jisas nukan Ämän Eposek Jon nukas jer wewon

Okoro buk nukan onoktapau

Jisas omar oik tone raunuk, woisan 60 orip manonuk, Jon nukas Jisas nukan ämän jer wewon. Kar ro enip Jon ko Jisas nukan tamariäwon ro kar, okon, roasiret sosop kos kiro buk jer wewon ronkateäi. Jisas ko Anut nukan Mokoi senes, okon, ko ik Anut owo senek ätär mukaun okoro omnokou opok pewon. Kos ik iken onok aru pakan imäikowon, utianik, ik ko mesin iken woiok epar mau wa. Ko iken usu oumara, meiewon, ik kiro mesin ronkatäu wa, okon, ik ko mesin ronkatäun rai, Jon nukas okoro buk jer we mukowon.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-18 Jisas ko erapakas koumoi, okoro omnokou opok pewon.
1:19-51 An jomariäu ro, Jon ko sarau monuk monuk, Jisas nukas kon tamaraun roat karar karar urwarnuk, koin.
2:2–12:50 Jisas nukan tamariäwon roasiret ak akan amiakasar amop sarau monuk, aparin.
13:1–19:43 Jisas ko Jerusalem näu mena potomoi, ko roasiret ämän awaromoi, karauk kurur ätär marowon. Keserianik, ko meiewon.
20:1-31 Jisas ko meiemara, ätäi siräi penuk, kon roasiret akas ko aparin.
21:1-25 Kar omre opok, Jisas ko ätäi Galili provins penuk, kon tamariäwon roat akas ko aparin.

Awau rawaun ämän amop pewon.

1 Meter meter Anut ko okoro omnokou ate mau wa opok, Ämän rawon. Kiro Ämän ko Jisas. Ämän ko Anut nuka pak rawon. Ämän ko nukasar Anut.
2 Ko meter meter Anut nuka pak atakan orip orip raiäwon.
3 Kiro Ämänis osap erekapu ate mowon. Karauk osap ko amukmuti kar apu pakas päu wa. Osap erekapu pewon Ämänisar ate mowon.
4 Awau atakan orip orip rawaun sakau ko opok rau, kiro atakan rawaun sakaus arou roasiret maronuk, apariäi.
5 Kiro arous pututu merek kurenuk, merek sareäu. Pututus kiro arou itimorau senek itok wa.
6 Kar ro pewon. Kon enip Jon. Ko Anut nukas äsimornuk, kowon.
7 Kos roasiret kiro arou mesin awarau kowon. Kesernuk, roasiret erekapu ak kiro ämän roianik, akan woiaka kiro ämän mesin epar maun awarowon.
8 Jon nuka ko kiro arou wa. Ko erar kiro arou ruris pera, kon ämän amke okoro omnokou opok roasiret kiro arou mesin awarau kowon.
9 Kiro arou epar. Kiro arou peras okoro omnokou pakan roasiret erekapu arou kurwarnuk, akan woiaka uru merek kuräi.
10 Kosar okoro omnokou ate mowon. Ko okoro omnokou opok koi rawon, utianik, okoro omnokou pakan roasiret ak ko äpu mau wa.
11 Ko kon urek sarewon mena potowon, utianik, kiro opok kon tupsiu akas nepipirianik, ko imäiäu wa.
12 Keserna, karauk roasiret akan woiaka epar moin akas ko imäiein. Keseria, kos kiro roasiret akan woiaka konun epar moin imwareanik, ak Anut nukan mokoit asinakut sare marowon.
13 Ak Anut nukan mokoit saräun ak okoro omnokou pakan momonakat akan karianas atware mau wa. Anut nukan Osou Näus ate marowon, okon, Anut nuka karar akan momonaka.
14 Kiro Ämän ro senek äräräumara, ik kamuk opok koi rawon. Kos kon wou näu oripas, ik sareikeanik, kon epar onok ätär mukowon. Ko kon momok, Anut, nukan mokoi karartapau. Keseria, momokun sakau näwäu oi kounuk, ik kiro sakau aparmun.
15 Jon nukas ko mesin äiewon. Kos roasiret keser awarowon, “Is kiro ro mesin meter keser awareäimin, ‘Kar ro ko is mekesirap ruris pera, ko isan Näwäu. Is päu wa opok ko rawon.’ ”
16 Ik roasiret eposek wa, utianik, kon wou näu oripas ik orip orip sareikeanik, jekur kamoikeäu.

17 Anut nukas kon sintore ämän Moses nukan ipokup monuk, kos roasiret kiro ämän
tainoraun awariäwon, utianik, Anut nukas Jisas Krais äsimornuk, kon wou näu oripas
sareikonuk, kon mokoi nukas kon onok epar pak kon wou näu pak ätär mukowon.
18 Kar ros Anut nukan nepu aparau wa. Anut nukan mokoi karar ko ran Anut, okon, ko
momok siakup raumara, kos ik momok ätär mukiäu.

An jomareäwon ro Jon nukan ämän.
(Matiu 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-18)

19 Juda roat näunäu akas Jerusalem menas karauk Anut kamuk raiäi roat pak karauk
Liwai roat pak erek äsimwarona, pote Jon totorin, "Na ro inok?"
20 Keserna, Jon nukas kiro ämän ämäi mau wa, kos roasiret erekapu rauna ämän amop
awarowon, "Is Krais wa."
21 Akas ätäi totorin, "Keseria, na inok? Na Anut nukan ämän roianik, areäum ro Elaija
ra?"
Kos ätäi awarowon, "Wa."
Akas ätäi totorin, "Na Anut nukan ämän roianik, areäum ro Anut nukasar sare
musowon ik kume raumun ro ra?" Kos awarowon, "Wa."
22 Akas ätäiar keser totorin, "Keseria, nakas ik aik, nan ronkat na inok? Ik roat näunäu
akas äsimoikona, koumun, ik ämän ätäi oi pote awaram, okon, na inok ro raroi nakasar
aikam."
23 Jon nukas keser äiewon, "Meter Anut nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia nukas
keser jer wewon 'Kar ron pätus ro wäpik mena om puru opok urwemoi, keser äieu,
"Näwäu nukan apu jekur sare muruwe. Kon apu tuku sare muruwe." äiewon.' *Aisaia*
40:3
Is kiro ro."
24 Karauk Parisi roat akas kiro roat äsimwarona, potoin.
25 Akas ätäi ko keser totorin, "Utianik, na Krais Anut nukas kon roasiret ätäi imwaraun
sare musau wa, na Elaija wa, na kiro Anut nukan ämän roianik, areäum ro nais wa raroi,
keseri, na owon roasiret an jomariäum?"
26-27 Jon nukas ätäi keser awarowon, "Is roasiret anas an jomareäim. Utianik, kar ro ak
kampai tai rau ak ko äpu wa, kiro ro ko is mekesirap ruris koura, utianik, ko ro näwäu, is
ro eposek wa, okon, is kon isou pakan su oi kuräun kiro itok wa."
28 Betani mena, Jordan an kasakup karaima, san peäwon pakaima kiro opok, Jon nukas
roasiret an jomareäwon opok, kiro onok erekapu pewon.

Jisas ko Anut nukan Mokoi senes.

29 Ninoinus, tapera, Jon ko Jisas kounuk, aparmara, äiewon, "Ak aparwe, enro ro ko
Anut nukan sipsip nak senes. Kos okoro omnokou pakan roasiret akan onok aru miäi
jäkäi maraun kou.
30 Is kiro ro mesin meter ämän marea, awaromin, 'Kar ro ko is mekesirap ruris pera, ko
isan ro näwäu awaromin, owon, is päu wa opok, ko rawon.'
31 Isakasar kiro ro ko inok is äpu wa, utianik, is koi Israel roasiret ko ätär maraun an
jomareäim."
32 Jon nukas ätäiar äiewon, "Is Anut nukan Osou Näu omar oikas, ai manap senek,
koumara, ko pak rawon aparmin.
33 Isaka nais is ko äpu wa, utianik, Anut nukas roasiret akan onok aru pakan piriraun
anas an jomaraun sarau irowon. Kos airowon, 'Isan Osou Näu koi kar ro pak raunuk, na
äpu mam, kiro ro karar kos roasiret Osou Näus an jomarai."
34 Jon nukas ätäiar äiewon, "Is kiro onok keserwon isakasar aparmin. Is epar senes
awarom, ko Anut nukan Mokoi senes."

Jisas nukas kon tamareäu roat sare marowon.

35 Ninoinus, tapera, Jon nukan tamareäu ro oirori Jon nuka pak ätäi kiro opok tai rain.
36 Ko Jisas potonuk, aparmara, äiewon, "Aparwe, kiro Anut nukan sipsip nak senes."
37 Kiro tamareäu roat ori au Jon nukas kiro ämän awatowon roumasa, au Jisas tainori
manoirin.
38 Jisas nukas kiro roat ories ruris tainori potoirin pirir apwatomara, totwatowon, "Au
owo itaneir?"
Awas ätäi auririn, "Näu ro, tamukiäum ro, na erapok raiäum?"
39 Kesersä, kos ätäi awatowon, "Au aparau pewer."
Keseria, au ko tainori potea, kon raiäu ou apariri n. Aparia, au ko pak pote ninoirin.
Owon? Kiro omre iukärir senes, om iraun siakup.

40 Andru ko Saimon-Pita nukan amak, ko jauk ori koirin. Ko Jon an jomareäu ro nukan
ämän roianik, jauk ori Jisas tainoririn.
41 Tapera ko Jisas nukan ou utia, amke potomara, kon awak Saimon tararmara,
auruwon, “Ik Mesaia aparmun.” (Kiro enip Mesaia Ibru ämän, Grik ämänis Krais äiäi.
Ko kiro ro Anut nukas kon roasiret ätäi imwaraun sare mowon.)
42 Andru nukas Saimon Jisas siakup imäi potonuk, Jisas nukas aparmara, äiewon, “Na
Saimon, Jon nukan mokoi. Tawa nan enmat Sifas rawai.” (Kiro enip Sifas pirirmoi, Pita
äiäiei. Kiro enip nukan onoktapau kiro ‘aitapau’.)
43 Jisas ninowonus, tapera, ko Galili provins opok potaun ronkatewon. Ko poteanik, kar
ro enip Filip tararmara, auruwon, “Na pe, is tainoir.”
44 Filip ko Betsaida menan. Kiro Andru Pita orien mena.
45 Kesernuk, Filip pote, Nataniel tararmara, auruwon, “Ik kar ro tararmun. Meter
Moses nukas sintore ämän buk opok kiro ro mesin jer wewon pak, karauk Anut nukan
ämän roianik, areain roat akas nais ko mesin jer wein. Kon enip Jisas, Nasaret menan,
Josep nukan mokoi.”
46 Nataniel nukas äiewon, “Nasaret mena kiro eteinak. Kar osap eposek Nasaret menas
kowai ra?”
Kesernuk, Filip nukas ätäi auruwon, “Na peinam, apar.”
47 Nataniel ko Jisas siakup potonuk potonuk, Jisas nukas aparmara, äiewon, “Aparwe!
Okoro ro kou, ko Israel ro tuku senes. Ko kar sät ämän wa miäu.”
48 Nataniel nukas ätäi Jisas ko totorwon, “Na is owose äpu murom?”
Jisas nukas ätäi auruwon, “Is na Filip urweisau wa opok, na am uran siakup tane
raumon apaisomin.”
49 Nataniel ko kiro ämän roumara, auruwon, “Näu ro, tamukiäum ro, na Anut nukan
Mokoi, na Israel roasiret kamwaraun ro näwäu.”
50 Jisas nukas ätäi auruwon, “Is na am uran siakup tane raumon aisomin mesin na won
epar mom ra? Tawa nan amunas kurur näunäu atap atap aparam.”
51 Jisas nukas ätäiar auruwon, “Is na epar senes aisom, tawa omar im tuenuk, Anut
nukan sarau eitek raut Ro Nukan Mokoi rawa tone koi, tone koi, rauna, na apwaram.”

2

Kena mena kar ro asir owon.

1 Omre oororor manonuk, Jisas nukas Filip Nataniel ori urwatowon, kar mena enip
Kena, Galili provins opok, kar ro omre 3 opok, asir owon. Jisas nukan anak ko kiro roasir
ori ourateirin awan owa rawon.
2 Ak Jisas kon tamareäu roat nais erek kiro roasir ori ourateirin owa kowaun urwarona,
koi rain.
3 Ak wain an erekapu patarna, Jisas nukan anakus Jisas keser auruwon, “Roasiret wain
an patar kurein.”
4 Jisas nukas ätäi auruwon, “Ani, is na owo onok keseraun wa air. Isan sarau maun
omre päu wa rau.”
5 Kon anakus ätäi wain an kameäi sarau roat awarowon, “Kos ak owo ämän awaronuk,
ak kiro ämän tainorwe.”
6 Kiro owa mis näunäu 6 orip rawon. Kiro Juda akan onok an jowaun keseriäi. Kiro mis
näunäu karar karar, dram näwäu senek.
7 Jisas nukas tamareäu roat awarowon, “Okoro mis uru an erekapu ok pe mowe.” Akas
kon ämän roumana, kiro mis uru an äräinein.
8 Keserna, kos awarowon, “Karauk an ore oinai, pote, kiro o kameäu ro nuruwe.”
Keseria, akas kiro an oremoi, oi pote nurin.
9-10 O kameäu ro ko kiro an oi potoin jewon. Kiro an wain etäiewon. Ko äpu wa ak kiro
wain an erapakan oin. Kiro sarau roat ak karar erapakan oin ak äpu. Keseria, kiro o
kameäu ros asir awau owon ro urwenuk, kounuk, keser auruwon, “Roat ak amke wain
eposek arona, jeäi, kiro wain eposek erekapu jena, tawa wain eposek wa arona, jeäi.
Utianik, na okoro wain eposek mota, rawon, rusapai oi koum!”
11 Kiro kurur, Jisas nukas amke Kena mena, Galili provins opok, kon sakau näwäu ätär
maronuk, kon tamareäu roat ko mesin akan woiaka epar moin.
12 Kiro keser kurea, Jisas kon anak amakut pak kon tamareäu roat pak Kena mena ute,
Kapaneam mena potea, kiro opok om rumukurar rain.

Jisas nukas roat onok aru miäi tempel owa rain emwarowon.
(Matiu 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

13 Kiro ses opok, Juda roasiret akan tup aparaun omre Ijip omsau ute koin ronkateäi
tup, enip Pasowa siakup pe raunuk, Jisas ko Jerusalem näu mena potowon.
14 Ko Anut osap nuriäi tup ou näwäu uru tonomara, roat akas bulmakau, sipsip, ai raut
oumana, kiro tup owa aiaukun karauk roat arona, akas kau mona, aiauk oi rain opok
tone apwarwon. Karauk roat aiauk amuk weäi nais erek tone rain apwarwon.
15 Keseria, kos karauk mur oumara, im sakau irkiemoi, kiro opur raut erekapu tup
owan emwaronuk, manoin. Kiro roat aiauk amuk weäi roat akan patan erekapu kour
kure maronuk, akan aiauk erekapu mane kurewon.
16 Kiro roat akas ai raut aiaukun karauk roat araun rain kos sakau ämän awarowon,
"Kiro osap erekapu oi manowe! Ak isan monian ou kiro amket maun mena senek wa
sare mau."
17 Kon tamareäu roat akas Jisas nukas kiro ämän äiewon roumana, kar ämän Anut nukan
buk opok rau ätäi ronkatein. Kiro ämänis keser äieu, 'Is nan ou tuku jekur eposek rawaun
mesin woi uruas ep senek jerenuk, okon, is sarau sakau moram.' *Buk Song 69:9*
18 Juda roat näunäu akas Jisas nukas kiro onok keserwon aparmana, ätäi totorin, "Na
ik owo kurur ätär mukota, ik äpu mam, kiro na Anut nukas sakau isowon?"
19 Jisas nukas ätäi awarowon, "Utianik, akas okoro Anut osap nuriäi tup ou näwäu
uräuna, isas omre 3 orip ätäi siräi mam."
20 Akas ätäi totorin, "Nan ronkat, na okoro tup ou näwäu omre 3 orip maun itok ra?
Roat ak okoro ou moin woisan 46 orip utomoi, patarin."
21 Utianik, Jisas kiro tup ou mesin äiäu wa, ko nukan enipsau mesin äiewon.
22 Keseria, Anut nukas Jisas meiewon ätäi siräi murunuk, kiro ses opok, kon
tamareäwon roat akas kiro ämän kos meter awarowon ämän kiro ätäi ronkatein. Anut
nukan ämän kiro nuka mesin jer wein rawon pak Jisas nukas awarowon ämän mesin pak
akan woiaka epar moin.

Jisas ko roasiret akan ronkat kiro erekapu äpu mowon.

23 Jisas ko Pasowa omre opok, Jerusalem näu mena raumara, kurur atap atap kesernuk,
roasiret sosop ak kiro aparianik, akan woiaka ko mesin epar moin.
24 Utianik, Jisas ko kiro roasiret mesin kon wou epar mau wa, owon, akan woiaka uru
akan ronkat äpu mowon.
25 Ko nukasar kiro roasiret akan woiaka uru owo senek rau äpu marowon, okon, kar
ros kiro roasiret akan onok mesin aurau senek wa.

3

Jisas Nikodimas ori

1 Kar ro enip Nikodimas, ko kar Juda roasiret akan ro näwäu. Ko Parisi ro.
2 Kar pututu, ko Jisas rawon owa potomara, keser auruwon, "Näu ro, ik äpu na
tamukiäum ro näwäu. Anut nukasar na äsimoisonuk, koumon. Na kurur atap atap
keseruram senek kar ros keserau senek wa. Anut nukasar kiro ro pak raunuk, epar ko
kiro kurur keserai."
3 Jisas nukas ätäi auruwon, "Is epar senes aisom. Inok ro ko ätäi awau wa saräi, kiro
ro ko Anut nukan kamwaraun mena kamäun wa aparai."
4 Nikodimas nukas ätäi Jisas totorwon, "Ro ko urek sarewon owose ätäi mokoi eteinak
saräi? Ko ätäi anak wou uru tonomoi, ätäi awau saremara, naun senek itok ra?"
5 Jisas nukas ätäi äiewon, "Is epar senes aisom. Inok ro ko an pak Anut nukan Osou Näu
orip an jowau wa, ko Anut nukan kamwaraun omoi wa tonai.
6 Roat ak akan enmaksau momonakat aninakat pakan oiäin, utianik, Anut nukan Osou
Näus iken totomok awau orip orip rawaun sakau ikiäu.
7 Na okoro ämän aisom mesin ronkat sosop wa owau. Ak ätäi awau sarewe.
8 Urir ko nukasar pemara, maneäu. Na kon jejep karar roiäum, utianik, ko erapakas
pemara, manou, na äpu wa. Kiro senek, roasiret erekapu ak Anut nukan Osou Näus awau
sarein ak keseriar keseraiei."
9 Nikodimas nukas ätäi auruwon, "Kiro onok owose päi?"
10 Jisas nukas auruwon, "Na okoro Israel omsau pakan roasiret tamareäum ro näwäu,
na owose kiro onok äpu mau wa?
11 Is na epar senes aisom. Ik kiro ämän rusapai aisoram kiro ik erekapu äpu mianik,
aparmun. Utianik, ak kiro ämän rowaun utoi.
12 Is ak okoro omnokou pakan onok awaromin woiaka epar wa mona rai, omar oikan
onok awaram nais woiaka epar wa maiei.
13 Okoro omnokou pakan kar ro omar oik wa tone rau. Wa, Ro Nukan Mokoi karar ko
omar ute kowon.

14 Meter Moses nukas ro wäpik mena, om puru opok, män totok amauk opok, äsäi
mowon senek, roat akas Ro Nukan Mokoi nais keseriar keseraiei.
15 Keseria, inok roasiret ak ko mesin akan woiaka epar miäi akan totomaka awau orip
orip rawai.
16 Anut nukas okoro omnokou pakan roasiret mesin wous meiemara, kon mokoi
karartapau äsimornuk, kowon. Ko kiro onok kesernuk, inok roasir ko mesin wou epar
mai, ko wa meiäi, kon totok orip orip awau rawai.
17 Owon, Anut nukas kon mokoi okoro omnokou opok roasiret wasarewaraun ro senek
Anut nukan amukup ak ämän orip awaraun äsimorau wa, utianik, ko roasiret akan onok
aru pakan imwaraun äsimorwon.
18 Inok roasir ko kon mokoi mesin wou epar mowon ko Anut nukan amuk opok ämän
wäpik. Utianik, inok roasir ko mesin wou epar mau wa, ko ämän orip. Owon, ko Anut
nukan Mokoi karartapau mesin wou epar mau wa.
19 Anut nukas okoro omnokou pakan roasiret keser wasarewarai; Anut nukan arou
merek okoro omnokou opok kowon, utianik, okoro omnokou pakan roasiret ak erekapu
okoro omnokou pakan onok aru mianik, pututu rawaun woiakas meieäi. Akan woiaka
uru onok aru maun karar keseriäi. Keseria, ak kiro Anut nukan arou mesin woiakas
meiäu wa.
20 Inok roasiret onok aru miäu, ko Anut nukan arou merek owaun utai. Kiro arou
merekus ko onok aru miäu amop muraurnuk, iminemara, kiro arou merek opok wa
kowai.
21 Inok roasir ko onok eposek keserai, ko arou merek opok peäu. Owon, kiro roasir
sarau monuk, kiro karauk roat akas ko aparaiei."

Jon nukas Jisas mesin äiewon.

22 Kiro keser kureanik, Jisas ko kon tamareäu roat pak Jerusalem näu mena utia, Judia
provins opok pote om rumukurar raumara, roasiret an jomareäwon.
23 Jon ko nais kar an enip Ainon, Salim mena siakup roasiret an jomare rawon. Kiro
mena an sosop rau, roasiret sosop ko rawa nona, kos an jomare rawon.
24 (Kiro ses opok, Herot nukas Jon ko karapus owa kuräu wa opok, ko keser ari rawon.)
25 Jon nukan tamareäu roat pak kar Juda ro pak ak Anut nukan amukup eposek saräun
an joiäi onok mesin ketäiein.
26 Keseria, Jon nukan karauk tamareäu roat akas potomana, Jon keser aurin,
"Tamukiäum ro, naka meter kiro ro mesin äiemon Jordan an kasakup san peäwon
pakaima naka pak rawon ätäi ronkate. Rusapai, roasiret erekapu ko rawa potona, kos
an jomarora."
27 Jon nukas ätäi awaromara, äiewon, "Kar ro ko nukasar kar onok keseraun senek itok
wa, utianik, Anut nukas sakau nurunuk, epar kiro onok keserai.
28 Ak meter 'Is Krais wa' awaromin roin, utianik, Anut nukas is amke äsimoirnuk,
koimin.
29 Kar ros asir ounuk, kiro asir kon wau. Ak rowe, kiro ron jaukut akan jaunaka kon
asir ori are raunuk, roumana, nepipiriäi. Keseriar kiro ro kounuk, is nepipirim.
30 Kon enip näwäu saräi, isan enim eteinak saräura.
31 Kiro ro ko omar oikas kowon kos karauk roat erekapu itimware rau. Okoro omnokou
pakan roasiret ak okoro omnokou pakan osap mesin areäi. Kiro ro ko omar oikas kowon,
kos okoro omnokou pakan roasiret erekapu itimware rau.
32 Ko nukasar kon amukus osap aparwon pak karauk ämän raukus rowon pak roasiret
awareäu, utianik, roat sosop kon ämän roianik, woiaka epar mau wa.
33 Inok ro kon ämän jekur roumara, tainorai, ko owo ämän Anut nukas äiäu kiro epar
senes amop murai.
34 Kiro ro ko Anut nukas äsimorwon, ko Anut nukan ämän eposek miäu, owon, Anut
nukas kon Osou Näu erekapu nuriäu.
35 Momokus kon mokoi mesin wous meieanik, kon sakau erekapu kon ipokup mowon.
36 Inok roasir ko kon mokoi mesin wou epar momoi, kon ämän jekur tainornuk, kon
totok orip orip awau rawai. Utianik, inok roasir ko kon ämän sumkäinenuk, kon totok
orip orip rawaun sakau wa owai. Anut nukas ko mesin orip orip kasak pe raunuk, usu
nuriäu."

4

Jisas nukas kar Samaria provins pakan asir pak arewon.

1 Jisas nukas Jon itimormara, roasiret sosop an jomaronuk, ko tainori rai kiro karauk
roat akas Parisi roat awaroin.

2 (Utianik, Jisas nukas roasiret an jomarau wa, kon tamareäu roat akas an jomareäin.)
3 Keseria, Näwäu nukas kiro ämän roumara, ko Judia provins utomara, ätäi Galili
provins potowon,
4 Ko kiro apu tainori, Samaria provins pakas potowon.
5 Keseria, ko Samaria provins opok, kar mena enip Sikar pewon. Kiro mena, kar
omnokou meter Jekop nukas kon mokoi Josep utomuruwon siakup rawon.
6 Kiro mena kar an oreäi up meter Jekop nukas up tue mowon rawon. Jisas ko apu
rumukäu koianik, enip usu sarewon. San näu kamuk, okon, ko pemara, kiro an up siakup
tanewon.
7-8 Kon tamareäu roat ak erekapu näu mena o kau maun manona, Jisas nukarar kiro
opok rawon. Raunuk, kar Samaria asir ko an oräu nonuk, Jisas nukas kiro asir auruwon,
"O asir, is an pätirou, na an ore irota, jam."
9 Kesernuk, kiro asires ätäi auruwon, "Na Juda ro, is Samaria asir, na owon is an isaun
totoirom?" Juda roasiret ak Samaria provins pakan roasiret pak ak iwäi senek raiäi, ak
karar jaiate wa raiäi.
10 Jisas nukas ätäi auruwon, "Asir, na Anut nukas owo osap isaun paip musai, pak is
pak äpu murom maro, na is airam, 'Na is an irota, jam.' Keserta, is na orip orip awau
rawaun an isam."
11 Kiro asires ätäi auruwon, "Näu ro, okoro an up uru upisa rau, na an oräun baket
wäpik. Keseria, na kiro an orip orip awau rawaun äiem erapakan oräu?
12 Okoro an up iken askanai Jekop nukas utomukowon. Ko kon mokoit pak kon opur
raut pak ak erekapu kiro an ore jeäin. Nan ronkat Jekop ko ro eteinak, na ro näwäu ra?"
13 Jisas nukas ätäi auruwon, "Roasiret ak okoro an jeanik, ätäi an pätwarai.
14 Utianik, inok roasir isas an nurita, jai, ko ätäi an wa pätirai. Kiro an isas nuram, kiro
kon wou uru, an unik ok pe raiäu senek, raunuk, ko orip orip awau rawai."
15 Kiro asires ätäi Jisas auruwon, "Näu ro, is kiro an irota, jam. Keserita, is ätäi an wa
pätirai. An oräun ätäi wa kowam."
16 Jisas nukas ätäi auruwon, "Na potoinam, nan komut imäinam, ätäi koi."
17 Kiro asires ätäi auruwon, "Is ro wäpik."
Jisas nukas auruwon, "Naka ro wäpik äiem, kiro epar senes airom.
18 Owon, meter na roat 5 orip owaromon. Kar ro rusapai na pak rau, kiro nan komut
senes wa. Na kiro ämän airom, kiro epar."
19 Kiro asires ätäi auruwon, "Näu ro, rusapai is na äpu musom, na Anut nukan ämän
roianik, areäum ro.
20 Iken asanokot ak okoro omtapau opok tururia, Anut jou muriäin. Utianik, ak Juda
roasiret akas Jerusalem näu mena karar Anut jou muraun äiäi."
21 Keseria, Jisas nukas kiro asir auruwon, "Asir, na isan ämän mesin nan won epar mo.
Kar omre päi ses opok, roasiret ak iken momonek okoro omtapau opok ra, Jerusalem näu
mena ra, wa jou muraiei.
22 Utianik, ak Samaria roasiret, ak Anut jou muriäi, utianik, ak ko jekur äpu mau wa.
Ik Juda roasiret ik ko äpu mianik, jou muriäum. Owon, Anut nukas amke Juda roasiret
pakaima okoro omnokou pakan roasiret imwaraun paip mowon.
23 Kar omre päi, roasiret akan woiaka epar senes moin, ak epar apu tuku tainorna,
Osou Näus sarwarnuk, ak moni rapor jou muraiei. Epar, kiro omre rusapai pe rau. Isan
monias roasiret ak kiro onok pakas jou muruna, apwareanik, kon wou näu saräi.
24 Anut ko osou. Keseria, roasiret akas ko jou muraun kon Osou Näu kararas ak
sarwarnuk, ak epar apu tainorianik, ko jou muraiei."
25 Kiro asires Jisas auruwon, "Is äpu Krais kowai. Kos koianik, onok erekapu ätär
mukai."
26 Kesernuk, Jisas nukas ätäi äiewon, "Kiro is karar. Rusapai is na pak areram."
27 Ko kiro ämän arenuk arenuk, kon tamareäu roat ätäi koianik, kiro asir pak are rawon
aparmana, karkairin. Utianik, kar ros keser wa totorwon, 'Na owo osap owaurmata,
areram? Na owon kiro asir pak areram?'
28-29 Keseria, kiro asires kon an oräun mis kiro opok utomoi, mena potomara, roasiret
awarowon, "Ak kar ro aparau pewe. Kos is owo onok meter kesermin erekapu amop
muri airowon. Akan ronkat ko Krais ra?"
30 Keseria, kiro roasiret akas akan näu mena utia, Jisas aparau potoin.
31 Kiro ses opokar, kon tamareäu roat akas Jisas o jaun rai sakau aurin, "Näwäu, na o
je."
32 Utianik, kos ätäi awarowon, "Is o orip, kiro o ak äpu wa."
33 Kesernuk, tamareäu roat aka aka areanik, äiein, "Kar ros ko o omuri kowon ra?"

34 Jisas nukas keser awarowon, “Isan o kiro Anut nukan sarau okoro omnokou opok
maun äsimoirnuk, koimin, kon sarau pataraun ronkat tainoruram.
35 Karauk roat akas keser äiäi, ‘Keir 4 orip utia, o awau woian owau,’ utianik, is ak epar
senes awarom, woi jekur amiakas aparwe! Awau woian o näu murianik, urek newon
owaun itok.
36 Inok ro ko kiro woian o oiäu, Anut nukas totok orip orip awau rawaun sakau ko nurai.
Keseria, inok ro o uku weäu pak, inok ro o näu woian oiäu pak, au erek nepipiraieir.
37 Kiro ämän äiäi epar senes, ‘kar ros o uku wenuk, kar ros awau woian o oiäu.’
38 Is ak äsimwaroita, kiro woia ak sarau wa miäi opok erar pote o owaiei. Karauk roat
akas sarau näwäu moin pakan, ak akan o owaiei.”
39 Samaria provins pakan roasiret sosop akan näu mena rain ak Jisas mesin akan
woiaka epar moin, owon, kiro asires Jisas nukas kon onok meter keserwon ämän erekapu
auri kurewon mesin awaronuk, roin.
40 Keseria, Samaria roasiret Jisas siakup koumana, ko ak pak rawaun aurin. Keseria,
ko ak pak omre oirori rawon.
41-42 Roasiret sosop ak kon ämän roumana, akan woiaka epar momana, kiro asir aurin,
“Ik nas ämän aikomon roumun kiro mesin iken woiok epar mau wa, owon, ikasar kon
ämän roumoi, iken woiok epar mukou. Ik äpu ko karar epar okoro omnokou pakan
roasiret onok aru miäi pakan ätäi imwaraun ro koi rau.”

Jisas nukas kar ro näwäu nukan mokoi jekurwon.

43 Jisas kon tamareäu roat pak kiro mena omre oirori utomana, ätäi Galili provins
potoin.
44 Jisas nukasar äiewon, “Anut nukan ämän roianik, areäu ro ko nukan omsau opok kon
enip jou wäpik, okon, kon ämän tainorau utoi.”
45 Utianik, ko Galili potonuk, kiro pakan roasiret nepipirianik imäiein, owon, ak Pasowa
omre opok Jerusalem näu mena toneanik, kurur atap atap kesernuk, aparaun keserin.
46 Keseria, Jisas Kena mena meter an wain senek etäiwon mena ätäi potowon. Kar
gavman ro näwäu Kapaneam mena kon mokoi sip orip rawon.
47 Ko Jisas Judia provins pakas Galili kowon roumara, ko potomoi, kon mokoi Kapaneam
mena meiäurnuk, jekuraun rai totorau potowon.
48 Jisas nukas roasiret rain awarowon, “Ak, woiaka epar wa miäi roasiret. Ak kurur
atap atap aparianik, kiro ses karar akan woiaka epar maiei.”
49 Kiro ro näwäu nukas auruwon, “Näu ro, na is pak wa kouta rai, isan mokoi meiäi.”
50 Kesernuk, Jisas nukas auruwon, “Na wa iminäu, na ätäi pot, nan mokoi wa meiäi,
awau rawai.”
Kiro ro ko Jisas nukan ämän mesin wou epar momara, potowon.
51 Ko apu opok, potonuk potonuk, kon sarau roat akas kurte koianik, aurin, “Nan mokoi
meiäu wa, eposek rau.”
52 Kos totwarowon, “Owo ses opok, ko eposek sarewon?”
Akas ätäi aurin, “Kukam sankeu, san näu kamuk, kon sip ute manowon.”
53 Keseria, momokus kiro ses opakar Jisas nukas ‘Nan mokoi awau rawai’ auruwon ätäi
ronkatewon. Keseria, nuka pak kon tupsiu pak erek akan woiaka Jisas mesin epar moin.
54 Meter Jisas nukas Judia provins utomoi, Galili provins koianik, kar kurur mowon.
Kiro ses opok, ko ätäiar koumoi, kiro kurur keserwon.

5

Jisas nukas kar ro isou meiewon orip jekur mowon.

1 Keser kurea, Jisas ko Juda roasiret akan kar tup aparaun omre penuk, ko Jerusalem
näu mena tonowon.
2 Kiro menan porim rorok, enip Sipsip akan ororok siakup, kar an unik enip, Betesda
rawon. (Kiro enip Ibru ämänis.) Kiro an kasakup ou rumukäu 5 orip rain.
3 Kiro owa sip roasiret sosop, amiak utup roasiret, isiaka aru roasiret pak roasiret isiaka
meiewon pak rain. [Ak kiro an amuk iriraun kume raiäin.
4 Ak kiro keseriäi, owon, karar muti karar muti Anut Näwäu nukan sarau eitek kiro an
unik uru nonuk, an amuk irirnuk, aparia, inok sip ro amke kiro an opok nonuk, kon sip
manai.]
5 Kiro opok, kar ro woisan 38 orip siräi manau senek wa rawon.
6 Jisas ko kiro ro rawon aparwon. Ko kiro ron woisan rumuk sip orip rawon äpu mianik,
kiro ro totorwon, “Nan ronkat na ätäi eposek saräun itok ra?”
7 Kiro sip ros ätäi auruwon, “Näu ro, okoro opok an amuk iririäu opok kar ros is
sareirianik, imäiri ne an opok kureiraun ro wa. Is nam raitar, karas kurte neäu.”

8 Kesernuk, Jisas nukas auruwon, “Na siräinam, nan pasar oinam, ute man.”
9 Kiro ses opokar kiro ron sip ute manonuk, ko kurte siräianik, kon pasar oumara, manowon.
Kiro omre Juda akan sumaun ses, enip Sabat.
10 Keseria, Juda roat näunäu akas kiro sip ro eposek sarewon aurin, “Okoro sumaun omre, iken sintore ämänis äieu ‘Na nan pasar sumaun omre opok wa ämäi ariäu.’ ”
11 Kiro sip ros ätäi awarowon, “Kiro ro is jekuri mowon, nukas ‘Na nan pasar oinam, man’, rai airowon, okon, is kesermin.”
12 Akas ätäi totorin, “Kiro ro inos aisonuk, na kiro onok kesermon? Ik kiro ro ätär muk.”
13 Utianik, kiro ro eposek sarewon ko inokos jekur mowon nuka nais äpu wa. Roasiret sosop kiro opok rauna, okon, Jisas ko kiro kamukas manowon.
14 Kar omre opok, Jisas nukas kiro ro tup ou näwäu owa tararmara, auruwon, “Na rou, na rusapai eposek sarem, keseria, na ätäi ätäi onok aru wa keserau. Na keserta rai, ätäi usu näwäu senes owam.”
15 Kesernuk, kiro ros Jisas äpu momoi, potomara, Juda roat näunäu Jisas nukas ko jekur mowon rai pote awarowon.
16 Jisas ko sumaun omre opok kiro onok keserwon, okon, Juda roat näunäu ak Jisas aru muraun keserin.
17 Jisas nukas awarowon, “Isan moni ko orip orip sarau mora, okon, is nais sarau moram.”
18 Keseria, kiro ämänis Juda roat näunäu siräi maronuk, ak kasiaka näwäu penuk, Jisas wena, meiäun keserin. Ko sumaun omre nukan sintore ämän itimorwon, pak nukasar awarowon, ‘Anut isan moni’. Ko kiro ämän keser äiewon, ko nukasar isaka Anut äiewon. Akan ronkat ko onok aru oirororor mowon, okon, ak ko wena, meiäun keserin.

Anut nukan Mokoi ko sarau maun enip orip.

19 Keseria, Jisas nukas akan ronkat äpu momara, ätäi keser awarowon, “Is ak epar senes awarom, Mokoi ko kar onok kon ronkat pakaima keserau wa, ko kon Momokus owo onok kesernuk aparmara, kon Mokois keseriar keseriäu. Owo onok Momokus kesernuk, kon Mokois nais keseriäu.
20 Momokus kon Mokoin wous meiemara, owo onok nukas keseriäwon siar kon Mokoi tamuriäu. Ko kon Mokoi onok eposek senes ätär murunuk, ak ko kiro onok keserai aparianik, karkairaiei.
21 Momokus meiäi roat siräi mareanik, totomaka awau orip orip rawaun ariäu senek, kon Mokois nais kon ronkat pakas karauk roat keseriar kesewarai.
22 Momokus roasiret wa wasarewarai. Kiro sarau erekapu kon Mokoi nuruwon.
23 Keseria, roasiret erekapu Momok nukan enip jou muriäi senek, kon Mokoin enip nais jou muriäi. Momokus Mokoi äsimornuk, kowon, okon, inok ro ko Mokoin enip wa jou murai, Momokun enip nais wa jou murai.
24 Is epar senes awarom, inok ro ko isan ämän roumara, is äsimoirnuk, koimin ro mesin kon wou epar mai, kon totok orip orip awau rawai. Kos kiro ron onok wa wasare murai. Kos meiäun onok itimorwon, rusapai awau orip orip rau.
25 Is ak epar senes awarom, omre päi äiein rusapai ek pe rau, meiein roat ak Anut nukan Mokoin ämän rowaiei. Kon ämän rowaiei roat ak siräumoi, orip orip awau rawaiei.
26 Moni ko nukasar awau rawaun sakau orip. Kos Mokoi kiro sakau nuruwon. Kesernuk, ko nais nukasar awau rawaun sakau orip.
27 Ko Ro Nukan Mokoi, okon, Momokus roasiret wasarewaraun sakau nuruwon.
28-29 Ak kiro ämän roumoi, ronkat sosop wa owau. Omre päi opok meiein roasiret ak kon ämän roumana, ak siräianik, up uruas kowaiei. Roasiret ak onok eposek miäin, ak ätäi siräimoi, akan totomaka orip orip awau rawaun owaiei. Kiro roasiret ak onok aru miäin ak siräuna, wasarewaraun ros akan onok aru aparmoi, ak erekapu aru maiei awarai.”

Karauk roat akas Jisas ko inok äiein.

30 Jisas nukas ätäi awarowon, “Is isan ronkat pakas kar onok wa keseriäim. Isan monias is owose roasiret wasarewaraun aironuk, is keseriar wasarewareäim. Keseria, isan wasarewareäim onok eposek, owon, is isakasar isan ronkat pakas wa keseriäim. Is Moni nukasar roasiret wasarewaraun ronkat ironuk, keseriäim. Is isan woi ereraun wa keseriäim, is kiro ro is äsimoirnuk, koimin nukan wou ereraun keseriäim.
31 Ak rowe, isakasar isaka mesin ämän maroita, karauk roat ak isan ämän mesin akan woiaka epar wa maiei.
32-33 Utianik, kar ros is mesin ämän maronuk, ak kon ämän roumoi, akan woiaka epar maun itok. Jon ko an jomareäwon ro, ko isan enim amop me ariäwon. Ak erekapu kon

ämän rowaun rai potoin. Is ak epar senes awarom, kiro ro ko is mesin ämän äiewon kiro epar senes.
34 Omnokou pakan roat ak isan enim amop me ariain roat mesin ekep ronkatwarau wa, utianik, isan ronkat Anut nukas akan onok aru pakan imwaraun, is ak okoro ämän ko mesin awarom.
35 Jon ko arou senek, roasiret arou marowon. Ak kon arou aparianik, nepipirmoi, om ses katu kiro arou opok raiäin.
36 Kar onok is mesin äiäu. Kiro Jon nukan ämän itimoriäu. Kiro sarau isan monias is maun irowon, is rusapai moram. Ak kiro sarau aparianik, äpu maiei ko is äsimoirnuk, koimin. Kiro onokun, okoro sarau rusapai moram Jon nukas äiewon amop murou.
37 Moni nukasar is äsimoirnuk, koimin, nukasar isan enim amop murowon. Ak kon pätu rowau wa. Ak kon nepu aparau wa.
38 Ak isan monias is äsimoirnuk, koimin, ko mesin akan woiaka epar mau wa, okon, kon ämän nais akan woiaka uru rawau wa.
39 Ak orip orip Anut nukan ämän ninareäi, kiro akan ronkat Anut nukan jeris ak awau orip orip rawaun rai keseriäi. Kiro jer wein kiro is mesin äiein.
40 Utianik, ak is rawa awau orip orip rawaun kowau utoi.
41 Is roat akas isan enim jou muraun rai wa awarom.
42 Utianik, is akan onok äpu. Ak Anut mesin woiakas wa meiäi.
43 Is monian sakau orip koimin. Ak isan ämän rowau utoi, utianik, kar ro ko nukan sakau orip kounuk, ak kon ämän roiäi.
44 Ak akan jaunakat akas akan enmak jou maraun keseriäi. Utianik, kiro enip näwäu Anut nuka pakaima karar koiäu, ak kiro owaun utorai. Ak kiro onok tainormoi, is mesin akan woiaka owose epar maiei?
45 Is ak isan monian amukup akan enmakap ämän moram rai wa ronkatewe. Wa senes wa. Kiro ro Moses meter akan ronkat 'ko ik sareikai' rai, ko jou muroin, kos akan enmakap ämän mai.
46 Ak Moses nukan ämän roumoi, akan woiaka epar moin maro, ak isan ämän nais roumoi, woiaka epar mowoi. Owon, kos kiro ämän is mesin jer wewon.
47 Utianik, ak kiro ämän kos jer wewon roumoi, akan woiaka epar mau wa, okon, owose isan ämän nais ak roumoi, woiaka epar maiei?"

6

Jisas nukas roat sosop, 5,000 orip o arowon.
(Matiu 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

1 Jisas ko kiro ämän roasiret are kuremara, ous atat kon tamareäu roat pak Galili An Unik karaima potoin. Kiro an unik kon kar enip Taiberias.
2 Kos roasiret sip orip jekwaronuk, roasiret sosop ko kiro kurur keserwon aparianik, ak tainori potoin.
3 Jisas ko omtorou opok tonomara, kon tamareäu roat pak tanewon.
4 Kiro Juda akan tup apariäi ses opok, Juda akan askanai Moses pak meter Ijip omsau ute koin ronkateäi tup, enip Pasowa, siakup pe rau.
5 Jisas ko amuk kurewon, roasiret sosop ko siakup kouna, apwaromara, kos kon tamareäu ro Filip keser totorwon, "Ik o erapakan kau momoi, okoro roasiret arota, jaiei?"
6 Jisas ko owo onok nukasar keseraun äpu momara, Filip nukan ronkat ate aparaun totorwon.
7 Filip nukas ätäi äiewon, "Utianik, roasiret sosop rai, keseria, ik aiauk 200 kina oripas bret kau mianik, roasiret erekapu karar karar o eteinanak arota, jaiei. Kiro nais itok wa."
8-9 Kar Jisas nukan tamareäu ro Andru, ko Pita nukan amak, kos Jisas auruwon, "Kar mokoi kon bret bari 5 orip, pak was oirorоr pak ate rau. Utianik, roasiret sosop kiro o araun senek itok wa."
10 Amurik eposek sosop rawon. Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, "Ak roasiret awarona, tanäiei." Keseria, tamareäu roat akas roasiret tanäun awarona, ak erekapu tane potoin. Kiro tanein roat sosop, 5,000 orip.
11 Ak tanena, Jisas nukas kiro mokoin bret oumara, Anut 'pere' aurianik, pärärnuk, kon tamareäu roat akas kiro roasiret tane rain erekapu are potoin. Was nais oumara, keseriar kesernuk, roasiret jeanik, ak nokomaka pewon.
12 Kiro roasiret erekapu nokomaka penuk, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, "Ak kiro o autau utoin wa sakarau erekapu turur maiei."
13 Keseria, akas kiro o roasiret akas autau utoin turur momana, basket 12 orip ok pe moin.

14 Roasiret ak kiro kurur Jisas nukas keserwon aparmana, äiein, “Epar senes, okoro ro
ko Anut nukan ämän roianik, areäu ro meter Anut nukas okoro omnokou opok äsimornuk,
kowaun äiewon.”
15 Ak Jisas sakau ateanik, akan kamwareäu ro näwäu king sare maun ronkate rain. Jisas
ko akan ronkat äpu momoi, ko nukarar ak utware omtorou oik tonomara, rawon.

Jisas ko Galili An Unik oikas ari ari potowon.
(Matiu 14:22-33; Mak 6:45-52)

16-17 Iukärir sare kounuk kounuk, Jisas nukan tamareäu roat Galili An Unik kasakup
nemana, ous oik toneanik, ätäi Kapaneam mena potaun potoin. Om kiritirmoi, pututu
sarenuk, Jisas ko ak siarakap kowau wa.
18 Urir sakau näwäu senes peanik, mas an siräi mowon.
19-20 Jisas nukan tamareäu roat an unik kamuk pote rauna, Jisas ko kiro an unik oikas
ari ari, kiro ous ak potoin opok kowon. Ak ko aparianik, sakau iminena, kos awarowon,
“Okoro isaka. Ak wa iminäu.”
21 Kesernuk, ak woiaka ereria, kiro ous uru imäi mona, tononuk, ous kiro mena potaun
keserin opok kurte potoin.
22 Ninoinus, tapera, roasiret sosop ak an unik karaima rain ak äpu kukam ous karar
rawon aparin. Ak äpu Jisas ko kon tamareäu roat pak kiro ous oikas manau wa. Tamareäu
roat akarar manoin.
23 Karauk ous Taiberias mena utomoi, an unik kasakup poteanik, meter Näwäu nukas
Anut aurmara, roasiret bret aronuk, jein opok pein.
24 Roasiret ak Jisas kon tamareäu roat pak apwarau wa, okon, ak karauk ous oik
toneanik, Jisas itane Kapaneam mena potoin.

Jisas ko awau rawaun bret.

25 Roasiret akas pote, Jisas an kasakup karaima tararianik, totorin, “Näu ro, na okoro
opok esepa koumon?”
26 Jisas nukas ätäi awarowon, “Is epar senes awarom, ak is kurur atap atap ätär
maromin mesin itaneirau wa, ak kiro bret aromin nokomaka pewonus, tainori koi.
27 Ak kiro o kurte poomreäu mesin wa sarau sakau mowe, ak o awau orip orip rawaun
mesin sarau mowe. Kiro o Ro Nukan Mokois arai, owon, momonok Anut nukas kon wou
erermara, sakau nuruwon.”
28 Keseria, akas ätäi Jisas totorin, “Ik owo sarau momoi, Anut nukan ronkat tainorau?”
29 Keserna, Jisas nukas ätäi keser awarowon, “Anut nukan sarau kesek, ak kiro ro Anut
nukas äsimornuk, kowon mesin akan woiaka epar mowe.”
30 Ak kiro ämän roumoi, akas ätäi keser totorin, “Na owo kurur mota, ik apaisomoi, iken
woiok epar mai? Na owosäm?
31 Iken asanokot meter ro wäpik mena om puru opok kar o enip mana jein. Meter Anut
nukan ämänis keser äiewon, ‘Kos ak omar oikan bret aronuk, jein.’ ” *Kisim Bek 16:4*
32 Jisas nukas ätäiar awarowon, “Is epar senes awarom, Moses nukas omar oikan bret
arau wa. Isan monias epar omar oikan bret ariäu.
33 Kiro bret Anut nukas ariäu, ko omar oikas koianik, okoro omnokou opokan roasiret
awau orip orip rawaun sakau ariäu.”
34 Keseria, akas Jisas aurin, “Näu ro, nas ik orip orip kiro bret ikam.”
35 Jisas nukas ätäi awarowon, “Isakasar is kiro awau orip orip rawaun bret. Inok roasir
is siarap koumara, kon wou is mesin epar mai, kiro roasir ko sou wa wäi, ko an wa pätirai.
36 Utianik, is meter awaromin, ak is apairoin, sinuk, akan woiaka isanun epar mau wa.
37 Isan monias roasiret is irowon, ak erekapu is siarap kowaiei. Inok roasir ko is siarap
kowai, isas ko wa emeram.
38 Owon, is isakan ronkatis sarau maun omar ute kowau wa, kiro äsimoirowon ro nukan
sarau muraun äsimoirnuk, koimin.
39 Kiro äsimoirowon ro nukan ronkatis äsimoirnuk, koimin, okon, kos kar roasir is irai
isas ko wa utam. Tawa omnokou wasaräun omre opok, ätäi ko awau orip orip rawaun
siräi muram.
40 Inok roasir mokoi aparmara, kon wou epar mai ko awau orip orip rawai. Epar,
kiro isan monian ronkat. Isas okoro omnokou wasaräun ses opok kiro roasir ätäi siräi
muram.”
41 Juda roat näunäu ak Jisas nukas ko omar oikan bret äiewon roumana, ak kasiaka
penuk, kon enkup ämän sosop moin.
42 Keseria, akas aka aka areanik, äiein, “Okoro ro ko Jisas, Josep nukan mokoi. Kon
momok anak ori ik äpu. Owoseanik, ko rusa äieu ‘is omar oikas koimin’ äieu?”
43 Jisas nukas awarowon, “Ak aka aka wa tukätäiäu.

44 Kar ro ko nukarar kon ronkatis is siarap kowau senek wa, moni nukasar kon ronkat
siräi murianik, is siarap imäi kowai. Meienuk, tawa wasaräun ses opok, isas ätäi ko siräi
muram.
45 Karauk Anut nukan ämän roianik, areain roat akas keser jer wein, 'Roasiret erekapu
Anut nukas tamarai.' *Aisaia 54:13*
Inok roasir monian ämän roumara, tainorai ko is siarap kowai.
46 Kar ros Momonok wa apari rau. Kiro ro ko Anut pak rawonus, kowon ko karar
Momonok aparwon.
47 Is epar senes awarom, inok roasir kon wou is mesin epar mai, kiro roasir ko orip orip
awau rawai.
48 Isakasar awau orip orip rawaun bret.
49 Meter akan asanakat ro wäpik mena om puru opok kar o enip 'mana' jein, ak erekapu
meiein.
50 Utianik, kiro bret omar utomara, kowon, inok ro kiro bret jai ko wa meiäi.
51 Is kiro awau orip orip rawaun bret omar oikas koimin, inok ro ko kiro bret jai, ko
awau orip orip rawai. Kiro bret nurita, jai, kiro isakan tokou. Kiro omnokou pakan
roasiret aroita, ak awau orip orip rawaiei."
52 Ko keser awaronuk, Juda roasiret aka aka ämänis tukätäumoi, äiein, "Kiro ro nukasar
nukan tokou ik jaun owose ikai?"
53 Jisas nukas ätäi keser awarowon, "Is epar senes awarom, inok roasir ko Ro Nukan
Mokoin tokou karian pak wa jenuk rai, kiro roasir ko awau orip orip wa rawai.
54 Inok roasir ko isan tokou karian pak jai, kon totok awau orip orip rawai. Tawa
wasarewaraun ses opok isas ko ätäi awau rawaun siräi muram.
55 Isan tokou kiro epar o isan karian kiro epar an.
56 Inok roasir ko isan tokou karian pak jai, kon totok is pak pasairi rawai, isan totom
nais ko pak pasar rawam.
57 Isan moni orip orip awau rau nukas is äsimoirowon. Is kon sakau pakas awau raim,
kiro keseriar, inok roasir isan tokou jai ko awau orip orip rawai.
58 Okoro bret omar utomara, kowon, kiro bret akan asanakat akas jeanik, meiein senek
wa. Inok roasir ko okoro bret jai ko awau orip orip rawai."
59 Jisas nukas Kapaneam mena, Juda roasiret akan tururiäi owa, kiro ämän marowon.

Awau orip orip rawaun ämän

60 Jisas nukan tamareäu roat sosop ak kon ämän roumana, äiein, "Kiro ämän usuäu,
inok ro ko tainoraun itok?"
61 Jisas nukas kon tamareäu roat akan ronkat aru moin äpu momara, awarowon, "Kiro
ämänis akan ronkat aru marou ra?
62 Utianik, ak Ro Nukan Mokoi meter rawon mena ätäi tononuk, aparmoi, ak owosäiei?
63 Osou Näus ro awau rawaun sakau nurai. Iken enmoksaus ik wa sareikai. Kiro ämän
is awarom, kiro Osou Näus irowon. Ak kiro ämän roianik, ak awau rawaiei.
64 Utianik, karauk roasiret ak kamuk opok rai, akan woiaka epar mau wa." Kiro roat
akan woiaka epar mau wa, Jisas ko meterar äpu mowon. Kiro ros ko iwäi jaukut ipiakap
murai ro, ko nais äpu mowon.
65 Keseria, kos äiewon, "Kiro onokun is awaromin, utianik, isan monias ro is siarap
kowaun sakau wa nurunuk rai, kiro ro is siarap wa kowai."
66 Jisas nukas kiro ämän äiewon mesin, nukan karauk tamareäu roat ak ko ute manoin.
Ak ko ätäi tainori ariäu wa.
67 Keserna, Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip totwarowon, "Ak nais is utoire
manaiei ra?"
68 Saimon-Pita nukas ätäi ämän auruwon, "Näwäu, ik inok rawa manau? Nakan ämän
kiro awau orip orip rawaun ämän aikom.
69 Rusapai ik iken woiok na mesin epar mukonuk, naka ro tuku senes, na Anut pakas
koumon äpu musom."
70 Jisas nukas ätäi awarowon, "Isakasar ak 12 orip sare maromin. Utianik, karar ro ko
ak kamuk opok kon wou uru osou aru orip rau."
71 (Ko Saimon-Iskariot nukan mokoi, Judas mesin äiewon. Ko Jisas nukan tamareäu ro,
utianik, kos tawa Jisas kon iwäi jaukut akan ipiakap mai.)

7

Jisas nukan amakut akas ko mesin woiaka epar mau wa.

1 Jisas ko kiro ämän aware kuremara, ko Galili provins mena apari apari potowon. Ko
ätäi Judia provins potau wa, owon, Juda roat näunäu akas wena, meiäun apu itane rain.

2 Kiro Juda roasiret akan tup ak wain woia ser ou opok raiäin omre pe rau.
3 Keseria, Jisas nukan amakut akas aurin, “Na okoro mena utoinam, Judia provins opok
man. Keseria, nan tamareäum roat nasar kurur atap atap mota, ak apaisaurai.
4 Kar ro ko enip jou muraun kon sarau wa ämäi miäu. Na roasiret akan amiakap nan
sarau miäum, Keserta, okoro omnokou pakan roasiret erekapu äpu musaiei.”
5 Kon amakut kiro ämän moin, owon, ak nais ko mesin akan woiaka epar mau wa.
6 Jisas nukas ätäi awarowon, “Isan potaun omre päu wa rau. Utianik, ak omre sepuk
sepuk potaun itok.
7 Okoro omnokou pakan roasiret ak sauk wa mareäi, ak is sauk muriäi. Isas ak okoro
omnokou pakan onok aru miäi awareäim, okon, ak kiro mesin is sauk muriäi.
8 Isan omre päu wa rau, okon, is [kiro omre] tup aparaun wa potam, akarar potowe.”
9 Ko keser awaromara, ko Galili provins rawon.
10 Kon amakut erekapu ak kiro ou eteinak opok raiäi nukan tup aparaun Jerusalem näu
mena tonona, ko ämäi ämäi ruris tainware tonowon. Ko amop potau wa.
11 Kiro tup opok Juda roat näunäu akas ko itanemana, äiein, “Kiro ro ko erapok rau?”
12 Roasiret sosop kiro kamuk aka aka ospasi pakaima Jisas mesin äiein, “Ko ro eposek.”
Keserna, karauk akas äiein, “Wa, ko roasiret sätwareäu.”
13 Utianik, kar ros ämän amop aräu senek wa, owon, ak Juda roat näunäu iminewaroin.
14 Kiro tup jou muriäi omre kamuk opok raunuk, Jisas nukas tup ou näwäu owa
tonomara, roasiret amop Anut nukan ämän marowon.
15 Juda roat näunäu ak Jisas nukas ämän marowon roumana, karkairianik, äiein, “Okoro
ro ko skul näwäu opok manau wa, ko owose kiro ämän äpu miäu?”
16 Jisas nukas akan ämän roumara, awarowon, “Is okoro ämän awarom kiro isan ronkat
pakaima wa, kiro Anut nukan ämän, nukasar is äsimoirnuk, koimin.
17 Inok ro ko Anut nukan ronkat tuku tainoraun rawai ro, is okoro ämän moram Anut
nuka pakan ra, isan ronkat pakas moram ra, ko äpu mai.
18 Inok ro ko nukan ronkat pakas ämän äiäu, ko nukan enip jou maun keseriäu. Inok
ro kon äsimorwon ron enip jou muraun ämän miäu, ko wa sätäiäu, kiro ro ko tuku.
19 Meter Moses nukas sintore ämän awarowon, ak erekapu äpu. Ak kiro sintore ämän
jekur tainorau wa. Ak owon is iworaun keserurai?”
20 Roasiret sosop rain akas äiein, “Osou aru nan won uru rau. Inokot akas na iwosauri?”
21 Jisas nukas ätäi awarowon, “Is kurur karar momin ak aparmana, karkairin.
22 Ak rowe, Moses nukas akan mokoit akan enmak kerau patiraun sintore ämän arowon.
Keserianik, ak sumaun omre opok akan enmak kerau patariäi. Kiro enmak kerau
patiraun onok Moses pakas kowau wa, kiro askanai pakas kowon.
23 Kiro ak Moses nukan sintore ämän tainoraun akan mokoit akan enmak kerau sumaun
omre opok patiriäi. Isas kar ron enipsau sumaun omre opok erekapu jekur momin mesin
akas is pak owon iwäi rai?
24 Ak akan amiakas owo osap eposek wa wasare aparau. Ak onok eposek pakas osap
erekapu raporiar wasarewe.”

Karauk roat akan ronkat Jisas ko Krais äiein.

25 Karauk Jerusalem roasiret akas Jisas nukas kiro ämän awarowon roianik, äiein,
“Okoro ro ko Juda akan roat näunäu akas wena, meiäun areai ra?
26 Aparwe, ko roasiret amiakap ämän amop arera. Kar ros ko enkup ämän mau wa.
Roat näunäu akan ronkat ko epar Krais ra?
27 Ik okoro ron mena äpu, utianik, Krais penuk, ko erapakas pewon kar ros äpu wa
mai.”
28 Jisas tup ou näwäu uru roasiret ämän maromara, sakau awarowon, “Ak isaka pak
isan mena pak epar äpu ra? Is isan ronkat pakas kowau wa, kiro ros äsimoirowon ko epar
senes rau. Ak ko äpu wa.
29 Utianik, is ko äpu. Is ko pak raimin, kos äsimoirnuk, koimin.”
30 Keser äienuk, roumana, kiro roat akas ko sakau ataurin. Kar ros sakau atau wa, owon,
kon sakau ataun omre päu wa rau.
31 Utianik, karauk roasiret sosop kiro kamuk rain akan woiaka epar moin, owon, akas
äiein, “Krais kounuk, okoro ron kurur atap atap miäu kos itimorai ra? Iken ronkat ko
wa.”

Juda roat näunäu akas Jisas sakau ataun akan marai roat äsimwarona, koin.

32 Roasiret akas Jisas nukas kurur atap atap mowon mesin ämän sosop ospasi äuna,
Parisi roat akas roumoi, Anut kamuk raiäi roat näunäu pak tururmana, akan marai roat
Jisas sakau ataun äsimwarona, potoin.

33 Keseria, Jisas nukas awarowon, “Is ak pak ekep wa rawam. Is kiro ros äsimoirnuk,
koimin ko rawa ätäi manam.
34 Kiro ses opok, akas is itaneiraiei, utianik, ak is wa apairaiei. Is rawam mena ak wa
kowaiei.”
35 Ko keser arenuk, Juda roat näunäu aka aka arein, “Okoro ro erapok manaurmara, ik
ko wa tararam aikou? Ko Grik omsau iken karauk roasiret rai opok potomara, kiro opok
Grik roasiret tamaraun äieu ra?
36 Ko owo mesin äumara, ‘Ak is itaneiraiei, utianik, ak is wa apairaiei. Is rawam mena
ak wa kowaiei,’ äieu, kiro ämän onoktapau owo senek?”

Awau orip orip rawaun an.

37 Kiro ser owa raiäin tup pataraun omre opok kiro kon omre näwäu senes. Kiro omre
opok Jisas nukas siräumara, amop keser äiewon, “Rowe, inok roasir ko an pätirnuk, ko is
siarap koumara, an jai.
38 Meter Anut nukan ämänis äiewon, ‘Inok roasir is mesin wou epar mai, kon wou uru
orip orip rawaun an ok pemara, kure nai.’ ”
39 Ko Anut nukan Osou Näu mesin äiewon, ‘Inok ro ko mesin wou epar mai kiro Osou
Näu owai,’ äiewon. Kiro ses, Jisas ko omar oik tonau wa, okon, Anut nukas Osou Näu
äsimornuk, kowau wa rau.

Roasiret akas Jisas mesin ämän atap atap moin.

40 Roasiret akas kiro ämän roumoi, äiein, “Epar senes, kiro ro ko Anut nukan ämän
roianik, areäu ro. Anut nukas äsimornuk, kowaun rai äiewon.”
41 Karauk akas äiein, “Ko Krais, Anut nukas kon roasiret ätäi imwaraun äsimornuk,
kowon.”
Utianik, karauk akas äiein, “Krais ko Galili pakas päi ra? Wa senes wa.
42 Anut nukan ämänis äiein, ‘Krais ko Devit nukan tupsiu pakas päi, ko Betlehem mena
meter Devit rawon opok päi.’ ”
43 Keseria, roasiret ak Jisas mesin ronkat sosop mianik, aka aka inäumoi, tupsiu oirororon
sarein.
44 Karauk roat akas ko sakau ataurin, utianik, kar ros ko sakau atau wa.

Roat näunäu ak Jisas mesin woiaka epar mau wa.

45 Keseria, kiro tup owan marai roat ak ätäi Anut kamuk raiäi roat näunäu pak Parisi
roat pak siarakap potona, akas keser awaroin, “Ak owon ko imäi kowau utoi?”
46 Keserna, marai roat akas ätäi awaroin, “Ko ämän mora senek, kar ros kesek ämän wa
miäu.”
47 Keseria, Parisi roat akas ätäi awaroin, “Kos ak nais atonwarou ra?
48 Ik roat näunäu pak Parisi roat kamuk opok, kar ro ko mesin wou epar mowon ra?
Wa.
49 Utianik, okoro roasiret ak sintore ämän äpu wa, ak ko mesin woiaka epar moin, ak
Anut nukas erekapu aru marai.”
50-51 Nikodimas kiro ro ko meter Jisas siakup potowon ko kiro roat näunäu akan
jaunaka, kos keser awarowon, “Iken sintore ämänis kar ron ämän erar wasare murau,
äieu ra? Wa senes wa. Ik kon oksaus ämän aikonuk, kon ämän owo senek mai roia, epar
kon ämän wasare murau.”
52 Akas ko ätäi aurin, “Utianik, na nais, na Galili ro ra? Na Anut nukan ämän jekur
ninareinam, äpu mo, Anut nukan ämän roianik, areäun ro kar ko Galili provins pakas wa
päi.”
53 [Keseria, roasiret ak akan mena atap atap manona, Jisas ko Olivet omtapau opok
tonowon.

8

Karauk roat akas kar asir kar ro pak ariewon sakau atoin.

1 Jisas ko Olivet omtapau opok tonowon.
2 Ninowonus, tapera senes, siräianik, ätäi tup owa tonowon. Roasiret erekapu ak ko
siakup koi tururna, ko tanemara, Anut nukan ämän marowon.
3 Sintore ämän tamareäi roat pak Parisi roat pak akas kar asir ko kar ro pak ariewon
sakau ateanik, koi roasiret akan amiakap tai moin.
4 Akas pemana, Jisas aurin, “Näu ro, okoro asir ko kar ro pak ariewon aparmun.
5 Iken sintore ämän Moses nukas ikowonus keser äieu, ‘Kiro keserai asir ko aiaukus
weta, meiäi.’ Nan ronkat owo senek?”
6 Akas Jisas kiro ämän atonorianik, sakau ataun rai keserin.

Jisas ko kuoinemara, ipous omnokou opok jer we rawon.
7 Akas ko kakap totor rauna, kos ak apwaromara, awarowon, “Inok ro ko meter onok
aru wa miäu, kos amke kiro asir aiaukus wenuk, meiäura.”
8 Keseria, ko ätäiar kuoinemara, omnokou opok jer wewon.
9 Ak kiro ämän arenuk, roumana, näu roat ak karar karar erekapu amke ute manona,
karauk roat ruris manoin. Jisas ko nukarar omnokou opok jer we we raunuk, kiro asir
ko siakup tai rawon siar rawon.
10 Kos kiro asir aparmara, auruwon, “Kiro roat esein? Na onok aru momon äiäun ro
kar rawau wa ra?”
11 Kiro asires auruwon, “Näu ro, kar ro rawau wa.”
Kesernuk, Jisas nukas ätäi auruwon, “Kiro itok, is nais na onok aru momon rai wa
aisam. Utianik, na potoinam, kiro onok aru ätäiar wa keserau.”]

Jisas ko okoro omnokou pakan roasiret akan arou

12 Kar omre opok, Jisas nukas roasiret awarowon, “Isakasar, is okoro omnokou pakan
roasiret akan arou. Inok roasir is tainoirai, ko pututu wa ariäu, kon totok arou opok orip
orip rawai.”
13 Parisi roat akas kiro ämän roumoi, Jisas ätäi aurin, “Na kiro ämän ko mesin arem,
kiro epar wa, kiro nakan ronkat pakaima areram.”
14 Jisas nukas awarowon, “Wa, kiro epar. Is okoro ämän isaka mesin äiem, okoro ämän
awarom kiro epar senes. Is erapakas koimin, ätäi erapakas manam, is äpu. Is erapakas
koimin, ätäi erapakas manam, ak äpu wa.
15 Akas okoro omnokou pakan onokus roasiret wasarewareäi. Isas kar roasir nukan
onok wa wasare muriäim.
16 Utianik, isas roasiret wasarewaraun maro, is jekur wasarewarowom. Owon, is
isakarar rawau wa, isan moni äsimoirowon ro, nuka is pak rau.
17 Akan sintore ämän opok ämän keser jer wein rau, ‘ro oirororor awan ämän karar maieir
kiro ämän epar senes’.
18 Is isaka mesin awareäim, isan moni kos is äsimoirowon ko nais is mesin äiäu.”
19 Akas ätäi totorin, “Nan momon kiro erapok rau?”
Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak is woweiroi, isan moni nais wowäiei. Ak is äpu muroi
maro, isan moni nais äpu mowoi.”
20 Jisas tup ou näwäu owa, aiauk miäin omoi siakup raumara, kiro ämän erekapu
awarowon. Kar ros ko sakau atau senek wa, owon, kon sakau ataun omre päu wa rau.

Is manam mena ak wa manaiei.

21 Jisas nukas ätäi awarowon, “Is manoita, akas is itaneiraiei. Utianik, ak is wa apairaiei.
Ak onok aru orip orip momoi, meiäiei. Is manam mena ak wa manaiei.”
22 Keseria, Juda roat näunäu akas kiro ämän roumoi, äiein, “Ko owosäun keser äieu, ‘Is
manam mena ak wa manaiei’? Ko nukasar nuka wenuk, meiäi ra?”
23 Jisas nukas keser awarowon, “Ak okoro omnokou pakan tupsiu. Is omar oikan. Ak
okoro omnokou pakan, utianik, is okoro omnokou pakan wa.
24 Kiro onokun, is awarom, ak akan onok aru orip orip momoi, meiäiei. Ak is Anut
nukas äsimoirnuk, koimin mesin woiaka epar mau wa, okon, ak erekapu akan onok aru
orip meiäiei.”
25 Akas ätäi totorin, “Keseria, na inok?”
Jisas nukas awarowon, “Is meter awaromin, kiro senek.
26 Is akan onok keseriäi ämän sosop awaromoi, akan onok wasaräun itok. Utianik, kiro
ro is äsimoirnuk, koimin, kon onok epar senes. Kon ämän erekapu roimin, kiro ämän okoro
omnokou pakan roasiret mareäim.”
27 Ko kon momok oik rau mesin awarowon, ak äpu wa.
28 Keseria, kos awarowon, “Tawa akas Ro Nukan Mokoi am äpäs opok äsäi mona, kiro
ses opok, Anut nukas is äsimoirnuk, koimin, ak äpu maiei. Keseria, ak äpu maiei, is isan
ronkat pakas kar onok wa keseriäim, utianik, isan monias karar aironuk, is äiäim.
29 Kiro äsimoirnuk, koimin ro, ko is pak rau, ko is utoironuk, isakarar rawau wa, owon,
is owo onok keserita, ko wou ereriäu.”
30 Roasiret sosop kon ämän roianik, konun akan woiaka epar moin.

Epar ämän akan woiaka uru rawai, ak karauk roat inkaruru wa rawaiei.

31 Jisas nukas Juda roasiret kiro ses opokar kon ämän roianik, konun woiaka epar moin
keser awarowon, “Utianik, ak isan ämän jekur tainoraiei, kiro ak isan tamareäim roat
senes saräiei.

32 Kiro ak Anut nukan epar ämän äpu maiei. Okoro epar ämänis ak onok aru pakan
imwarai."
33 Akas ätäi ko aurin, "Ik iken askanai Apraham nukan tupsiu, ik kar ses opok, karauk
roat akan sarau roat wa raumun. Nan ronkat owo senek, okon, ik sarau aru pakan ätäi
imwaram aikom?"
34 Keser aurna, Jisas nukas ätäi awarowon, "Is epar senes awarom, inok roasir ko onok
aru miäu, ko kiro onok aru nukan sarau ro.
35 Sarau ro ko, kon ro näwäun owa ekep wa raiäu, mokoi epar kon momokun owa orip
orip raiäu.
36 Keseria, Anut nukan Mokois akan onok aru jäkäi maronuk rai, ak onok aru nukan
sarau roat wa rawaiei.
37 Is äpu ak Apraham nukan tupsiu, utianik, ak isan ämän tainorau utoi, is iworona,
meiäun keseri.
38 Is isan monias ätär murowon siar areram, utianik, ak akan momonakas awaroin siar
keseriäi."
39 Juda roat akas Jisas nukan ämän roumoi, äiein, "Apraham kiro iken momonok."
Jisas nukas ätäi awarowon, "Apraham ko akan momonaka maro, kon onok eposek
keseriäu siar keserwoi.
40 Is epar ämän Anut nukas airowon awareäim, utianik, rusa akas is iworam rai keseri.
Apraham ko kiro onok wa keseriäwon.
41 Ak akan momonakas keseriäu siar keseriäi."
Akas ätäi aurin, "Iken aninokot ak kar ro pak ariemana, ik mukau wa. Anut nuka karar
ko iken momonok. Ik kon mokoit senes."
42 Jisas nukas ätäi awarowon, "Anut ko akan momonaka maro, ak akan woiakas is
mesin meiewoi, owon, is Anut nuka pak raiminus, koimin okoro raim. Is isan ronkat
pakas kowau wa, kosar is äsimoirnuk, koimin.
43 Utianik, ak owon isan ämän nukan onoktapau jekur äpu wa? Kiro onokun, ak isan
ämän jekur rowaun utoi.
44 Akan momonaka Satan, okon, ak kon ämän tainoraun keseriäi. Ko meter meter,
roat akwarnuk meiäi ro, ko epar ämän rowaun utiäu, owon, ko orip orip sätäiäu. Ko
sät ämän mianik, ko kon onok kosar tainoriäu, owon, ko sätäiewon ro. Ko sät äiäi roat
akan momonaka.
45 Is epar ämän mareäim, okon, ak isan ämänis akan woiaka epar mau utou.
46 Akan ronkat is onok aru moram rai ronkateäi, ak isan onok aru kiro amop mowe.
Utianik, is epar ämän mom raroi, ak owon isan ämän mesin woiaka epar mau utoi?
47 Anut nukan mokoi, ko Anut nukan ämän roiäu. Utianik, ak Anut nukan mokoit wa,
okon, ak kon ämän rowau utoi."

Jisas Apraham ori.

48 Juda roat akas ätäi Jisas aurin, "Na Samaria provins pakan ro, na osou aru orip."
49 Jisas nukas ätäi awarowon, "Osou aru is opok wa rau. Wäpik, is isan moni nukan
enip jou karar muriäim, utianik, akas isan enim wa jou muriäi.
50 Isakasar isan enim wa jou miäim. Kar ro rau, kos isan onok aparianik, wasareiromoi,
kosar isan enim jou murauru.
51 Is ak epar senes awarom, inok roasir ko isan ämän roianik, tainoriäu, ko wa meiäi.
Wa senes."
52 Akas kiro ämän roumoi, ätäi aurin, "Ik rusapai äpu mom, osou aru na opok rau.
Apraham pak Anut nukan ämän roianik, areain roat pak ak meiein. Na nakasar keser
äiem, inok roasir ko isan ämän roianik, tainorai, ko wa meiäi.
53 Na rou, iken askanai Apraham ko meiewon. Nan ronkat na ro näwäu Apraham
itimori raum ra? Anut nukan ämän roianik, areain roat nais meiein. Nan ronkat na inok
ro senek saräurmata, äiem?"
54 Jisas nukas ätäi awarowon, "Utianik, is isakasar isan enim jou momoi, kiro enim
pakas kar osap wa owam. Isan monias karar isan enim jou muriäu. Kiro Anut karar,
kiro, akas iken eitek äiäi.
55 Utianik, ak ko äpu wa. Is karar ko äpu. Utianik, is ko äpu wa awaroita maro, kiro is
ak sätäiäi roat senek sarewom, utianik, isaka ko äpu, okon, kon ämän erekapu tainoriäim.
56 Meter akan askanai Apraham ko kiro kowaun omre penuk, aparaun ronkatemara,
nepipirwon. Kos epar aparmara, nepipirwon."
57 Akas ätäi aurin, "Nan woisan 50 orip wa. Owose na is Apraham aparmin äiem?"
58 Jisas nukas ätäi awarowon, "Is ak epar senes awarom, Apraham ko päu wa opok is
raimin."

59 Keser äienuk, akas aiauk oianik, Jisas wäurna, ko ämäi ämäi kiro tup ou näwäu owan
ute manowon.

9

Jisas nukas kar ro amuk utup orip pewon jekur mowon.

1 Jisas ko ari ari potomara, kar ro kon anakus amuk utup orip mowon aparwon.
2 Kon tamareäu roat akas totorin, “Näu ro, inokos onok aru mowon, okon, kiro ro
anakus amuk utup orip mowon? Nukas onok aru mowon ra, kon momok anak ories
onok aru moirin ra?”
3 Jisas nukas ätäi awarowon, “Kiro ro amuk utup ko nukas onok aru mau wa, kon
momok anak ori au nais kar onok aru mau wa. Kiro Anut nukan sakau amop penuk,
aparaun keser mowon rau.
4 Rusapai, om teineu, sankeu, is inokos is äsimoirnuk, koimin nukan sarau murau.
Pututu sarenuk, ik sarau mau senek wa.
5 Is okoro omnokou opok raita, isaka karar okoro omnokou pakan roasiret akan arou
senes.”
6-7 Jisas kiro ämän are kuremara, omnokou opok sinok kurewon. Kiro sinok sänsän
ätäiewon oumoi, kiro ron amuk utup opok pasar murianik, auruwon, “Na potoinam,
Siroam An Unik opok nan amun an kosor.” Kiro Siroam kon enip onoktapau ‘äsimornuk,
manowon.’ Kesernuk, kiro ro potomara, kiro an unik opok kon amuk an kosornuk, amuk
amaremara, om eposek aparwon.
8 Kesernuk, ko siakup rain roasiret pak karauk roasiret ak meter ko apu opok raumara,
roasiret o nik mareäwon aparin akas ko eposek sarenuk, aparianik, aka aka arein, “Okoro
ro ko meter apu opok tane raumara, roasiret o nik mareäwon ro ra?”
9 Karauk akas äiein, “Epar, okoro ro ko karar.”
Karauk akas äiein, “Wa, okoro ko wa. Kar ro ko senek.”
Keserna, kiro ro nukasar äiewon, “Is meter roasiret o nik mareäimin, kiro is karar.”
10 Akas ko totorin, “Nan amun owose urarewon?”
11 Kos ätäi awarowon, “Kiro ro Jisas äiäi, kos sänsän an orip oumara, isan ami opok
joutor momara, pote Siroam An Unik opok amun an kosoraun airowon. Is pote keserita,
isan ami urarewon.”
12 Akas ko ätäi totorin, “Kiro ro ko erapok rau?”
Kos ätäi awarowon, “Ko erapok rau, is äpu wa.”

Parisi roat akas kiro ro eposek sarewon totorin.

13 Kiro roat akas meter amuk utup rawon ro imäianik, Parisi roat siarakap imäi potoin.
14 Jisas nukas sänsän oumara, kiro ron amuk utup jekur mowon kiro sumaun omre
opok keserwon.
15 Parisi roat akas kiro meter amuk utup rawon ro owose amun uräiewon rai totorin.
Kiro ros awarowon, “Kos sänsän an orip oumara, isan ami opok monuk, is pote ami an
kosorianik, ami uräimoi, om aparim.”
16 Karauk Parisi roat akas äiein, “Kiro ro ko kiro onok keserwon, ko Anut pakas kowau
wa, owon, ko sumaun omre pakan sintore ämän tainorau wa.”
Keserna, karauk akas äiein, “Ro onok aru miäu, kos owose kurur atap atap okoro keseru
senek keserai?” Keseria, aka aka inäiein.
17 Keseria, Parisi roat akas kiro ro ätäiar totorin, “Na kos nan amun utup ätäi jekur
musowon äiem, utianik, nan ronkat kiro ro inok?”
Kiro ros ätäi awarowon, “Ko Anut nukan ämän roianik, areäu ro.”
18 Juda roat näunäu ak kiro ro kon amuk uräiewon nukan ämän äiewon mesin akan
woiaka epar mau wa, okon, kiro ron momok anak orien ämän jekur rowaun rai urwatoin.
19 Keseria, akas kon momok anak ori totwatoin, “Okoro awan mokoi ra? Awas ko amuk
utup momurin äieirin. Kesersa, rusapai owose kon amuk urarewon?”
20 Kon momok anak ories äieirin, “Iu äpu kiro iwen mokoi, ko amuk utup momurin.
21 Utianik, owose kon amuk uräiewon, kiro iu äpu wa. Inok ros kon amuk urare
muruwon kiro nais iu äpu wa. Ko urek sarewon, nuka totorwe. Nukasar äiäun itok.”
22 Kon momok anak ori au keser äieirin, owon, Juda roat näunäu akas tururiäi owan
emwataiei rai imineirin. Inok ros Jisas ko Krais äienuk rai, epar senes, Juda roat akas kiro
ro tururiäi owa wa rawai rai äiäin, okon, au imineirin.
23 Kiro onokun, kon momok anak ories, ko näwäu sarewon nukasar aräura rai äieirin.
24 Akas ätäiar kiro ro urweanik, aurin, “Na Anut nukan amuk opok epar ämän mam. Ik
äpu kiro ros nan amun jekur mowon, ko onok aru miäu ro.”

25 Kiro ros ätäi awarowon, “Kiro ro ko onok aru miäu ra, wa rä, is äpu wa. Utianik, is
meter ami utup raimin. Rusapai om aparim. Is kiro karar äpu.”
26 Akas ätäi totorin, “Kos na owosisowon? Nan amun utup owose jekur musowon?”
27 Kos ätäi awarowon, “Isan ämän meter awaromin, ak owon isan ämän rowau utoinus,
ätäi rowaun totoiroi? Ak nais kon tamareäu roat saräun rai keseri ra?”
28 Akas jejermana, aurin, “Na karar na kiro ron tamusiäu ro. Utianik, ik Moses nukan
tamukiäu roat.
29 Ik äpu Anut nukas Moses auruwon. Ik äpu wa kiro ro ko erapakas pewon.”
30 Kiro ros ätäi awarowon, “Is akan ämän roianik, karkairim! Ak äpu wa, ko erapakas
pewon, utianik, kos isan ami utup jekur murowon.
31 Ik äpu Anut ko roat onok aru miäi akan ämän wa roiäu. Roat ko jou murianik, kon
ämän tainoriäi karar akan ämän roiäu.
32 Meter omnokou ate mowon ses opok, koi rusapai, kar ros kar ro amuk utup jekur
mowon äuna wa roiäum, rusapai karar.
33 Kiro ro ko Anut pakas wa kowon maro, ko kiro kurur keseraun itok wa.”
34 Parisi ak kiro ron ämän arewon roumana, akas ätäi keser aurin, “Na aninas musowon
ses opok onok aru orip urek saremon keseri nas rusapai ik tamukaurum ra?” Keser
aurianik, kiro ro owan emerna, manowon.

Kiro roat akan woiaka im tuäu wa.

35 Jisas ko kiro onok keserin ämän roumoi, ko pote kiro ro tararmara, totorwon, “Nan
won Ro Nukan Mokoi mesin epar mom ra, wa?”
36 Kiro ros ätäi auruwon, “Näu ro, kiro inok ro rä? Airota, is ko mesin isan woi epar
mam.”
37 Kesernuk, Jisas nukas auruwon, “Na kiro ro amunas aparmon, kiro ro nukasar
rusapai na are musora.”
38 Kiro ros auruwon, “Näwäu, isan woi epar murou.” Keseria, kiro ros Jisas nukan
isokup uou sur wemara, jou muruwon.
39 Jisas nukas äiewon, “Is okoro omnokou opok roasiret akan onok wasarewaraun
koimin. Roat ak amiaka utup orip ak amiaka uraräiei, roat amiaka amare rai, ak amiaka
utup saräiei.”
40 Keser äienuk, karauk Parisi roat ak ko siakupai rain kiro ämän roianik, totorin, “Ik
nais amiok utup orip ra?”
41 Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak amiaka utup orip maro, ak ämän wäpik, utianik, akas
ik amiok orip raum äiäi, okon, ak ämän orip rai.”

10

Sipsip kamwareäu ro kon totok ämän.

1 Jisas nukas ätäiar äiewon, “Is epar senes awarom, kar ro ko sipsip niniäi porim rorok
opakas wa toneäu, ko porim urai toneäu, kesek ro, ko päu ro.
2 Rorok opakas toneäu ro, kiro ko sipsip kamwareäu ro senes.
3 Kiro porim rorok kameäwon ros im tue muriäu, kiro sipsip kameäwon ros kon sipsip
karar karar akan enmaka atonuk, kiro sipsip raut ak kon pätu roumana, ko tainori
maneäi.
4 Ko kasik imware nomara, nuka amke potonuk, kiro sipsip ak ruris tainori poteäi,
owon, ak kon pätu äpu moin.
5 Ak karauk roat wa tainwareäi. Ak karauk roat akas urwarna, imineware manaiei,
owon, ak akan pätiaka äpu wa.”
6 Jisas nukas kiro totok ämän awarowon, utianik, ak kiro totok ämän nukan onoktapau
äpu wa.

Jisas ko sipsip kamwareäu ro eposek.

7 Jisas nukas ätäi äiewon, “Is epar senes awarom, Isakasar is sipsip akan porim rorok.
8 Karauk roat ak amke pein ak päu roat. Sipsip raut akan ämän rowau wa.
9 Isaka karar is porim rorok senes. Inok ro isan rorok opokas päi is ko jekur kamäm.
Ko owa tonomara, ätäi pote o jaun om eposek apari owai.
10 Päu ro ko pe, päu oianik, aru marau peäu. Is ak totomaka orip orip rawaun sakau
araun koimin. Keseria, ak kar osapun wa wasaräiei, orip orip jekur rawaiei.
11 Isaka karar sipsip kamwareäim ro eposek. Sipsip kamwareäu ro eposek ko nukas kon
sipsip mesin meiäun rau.
12-13 Kar ro aiaukun sarau mianik, ko sipsip kamwaraun ro senes wa. Ko opur sei
kounuk, aparmara, kiro sipsip utwaromara, imine manonuk, kiro opur seis pe karauk

tukware jenuk, karauk imine mane kuräiei, owon, kiro ro ko erar aiaukun sarau miäu,
kon sipsip mesin wa ronkatäi.
14-15 Isakasar is sipsip kamwareäim ro eposek. Isan monias is äpu muriäu isas nais moni
äpu miäim senek, is isan sipsip äpu mareäim, akas nais is äpu muriäi. Ak isan sipsip, okon,
is ak mesin meiäun keserim.
16 Isan karauk sipsip ak okoro porim uru rawau wa. Is ak nais imwarea, okoro porim
uru maroita, ak isan ämän roianik, erek karar tupsiu rauna, is ak erekapu kamwaram.
17 Isan monias is mesin wous meieäu, owon, is isan sipsip mesin meiemoi, ätäi siräiam.
18 Isan enimsau utoita, kar ros erekapu iwori kuräu senek wa, is sakau orip isan ronkat
pakas isakasar isan enimsau utomoi, isakasar isan enimsau ätäi owaun itok. Kar ros is
wa tämurai. Isan monias is kiro keseraun airowon siar keseram."
19 Juda roasiret ak kiro ämän roianik, karaima karaima inäiein.
20 Roat sosop akas äiein, "Osou aru kon wou uru tononuk, ko otop sareäu. Ik owon kon
ämän rowaun raiok enmoram?"
21 Utianik, karauk roat akas äiein, "Osou aru orip ro ko ämän eposek keser wa aräi.
Osou aru orip ros owose roat amiaka utup jekware mai?"

Juda roasiret akas Jisas pak iwäi moin.

22 Kiro ses opok, Jerusalem näu mena kar tup aparaun omre näwäu pewon. Omre
näwäu kiro meter Anut osap nuriäi tup ou näwäu sare murianik, im tuein ätäi ronkatäun
omre näwäu. Kiro omre opok, roros näwäu senes peäu.
23 Jisas ko kiro tup owa meter Solomon nuka raiäwon omoi äiäi opok tonomara, ari
rawon.
24 Keseria, Juda roasiret ko siakup pe tururmana, totorin, "Esapa na aikam, na Krais?
Na rusapai amop aikam."
25 Jisas nukas ätäi awarowon, "Is meter ak awaromin, utianik, akan woiaka epar mau
wa. Okoro kurur atap atap erekapu moni nukan enip pakas moram, kiro isan enim amop
me rau.
26 Utianik, ak isan sipsip wa, okon, akan woiaka is mesin epar mau wa.
27 Isan sipsip ak isan ämän roiäi. Is ak äpu, ak is tainoireäi.
28 Is ak totomaka awau orip orip rawaun sakau aroita, ak wa meiäiei. Kar ros ak isan
ipiapan wa imware manai.
29 Kiro roasiret isan monias irowon. Ko näwäu senes karauk roasiret erekapu itimware
rau, okon, kar ros ak monian ipokupan oi kuräun senek wa.
30 Is isan moni ori iu karar."
31 Keser äienuk, Juda roat akas ätäi aiauk oianik, ko wäurin.
32 Utianik, Jisas nukas awarowon, "Is akan amiakap, isan monian kurur atap atap
kesermin, akan ronkat is owo kurur atap atap momin mesin iworauri?"
33 Juda roat akas aurin, "Na kiro kurur atap atap kesermon mesin ik wa keisom, utianik,
na jeje ämän momon. Na erar ro, na isaka Anut äiemoi, Anut nukan omoi owaurta, okon,
kiro mesin ik na iwosaurum."
34 Jisas nukas ätäi awarowon, "Akan sintore ämän opok jer we moin rau, Anut nukas
äiewon, 'Akasar aka eitek, Anut senek.' *Buk Song 82:6*
35 Anut nukan ämän ko sätäiäu wa, epar senes äiewon. Meter Anut nukas roat
awarowon, 'Ak eitek, Anut senek.'
36 Keseria, moni nukasar sare mareanik, äsimoirnuk, koimin, akan ronkat owo senek?
Isas is Anut nukan mokoi raim äieita, ak owon is jeje ämän mom airoi?
37 Is isan monian sarau wa murita rai, ak isan ämän mesin woiaka epar wa mau.
38 Utianik, is kon sarau moita, ak is mesin woiaka epar mau wa raroi, ak isan kurur
mesin woiaka epar mowe. Keseria, ak epar äpu isan Moni is pak raunuk, is ko pak erek
raim."
39 Ak kiro ämän roianik, ak ätäi ko sakau ataurin, sinuk, ko itimware manowon.
40-41 Jisas ko ätäi kiro mena Jordan An kasakup meter Jon nukas roasiret an jomarowon
opok potowon. Ko karauk omre kiro opok raunuk, roasiret sosop ko siakup koin. Akas
äiein, "Jon nukas kar kurur mau wa, utianik, kon ämän erekapu kiro ro mesin äiewon kiro
epar."
42 Kiro mena, roasiret sosop akan woiaka ko mesin epar moin.

11

Lasarus meiewon.

1 Kar ro sip orip kon enip Lasarus, ko Betani mena raiäwon. Kiro mena Maria kon amak
Marta ori raiäirin.

2 Kiro Maria kosar meter uer sou eposek Jisas nukan isou opok kourmara, kon tapau
urik rumukäus tätäi muruwon. Kiro asir nukan äpiauk Lasarus ko sip orip.
3 Kiro asiret ories Jisas ämän surmurianik, äieirin, “Näwäu, nan jaun ko mesin wonas
meieäum ko sip orip rau.”
4 Jisas ko kiro ämän roumara, äiewon, “Kiro sipas ro wa meiäi. Kiro roasiret ak Anut
nukan sakau aparianik, kon enip oik maiei. Kiro apu opokas Anut nukan Mokoi enip jou
näwäu owai.”
5 Jisas ko Marta, kon awak Maria, Lasarus pak akanun kon wous meiewon.
6 Ko Lasarus sip rau ämän roumara, utianik, kiro rawon mena omre oirori rawon.
7 Kiro omre oirori manonuk, kon tamareäu roat awarowon, “Ik ätäi Judia provins
potau.”
8 Kesernuk, kon tamareäu roat akas aurin, “Näwäu, Juda roasiret akas na aiaukus
iwosaurna, koumun, omre rumukäu manau wa, na ätäi kiro mena potaun ronkatem ra?”
9 Jisas nukas ätäi awarowon, “Omre karar opok sarau kiro 12 aua orip, tapera pote
iukärir kiro epar. Keseria, inok ro ko sankeu ariäu ko aiaukus wa siotorai, owon, ko
omnokou pakan arou apariäu.
10 Utianik, ro ko pututu ariäu, ko aiaukus siotorai, owon, ko arou wäpik.”
11 Jisas kiro ämän aware kuremara, awarowon, “Iken jaunok Lasarus ko nini rau, is
potoita, ko siräi muram.”
12 Kon tamareäu roat akas aurin, “Ko nini rau raroi, ko ätäi eposek saräi.”
13 Jisas ko or ämän momara, Lasarus nini rau awarowon, utianik, ko äpu Lasarus
meiewon. Tamareäu roat akan ronkat ko epar nini rau rai äiein.
14 Keseria, Jisas nukas ätäi amop awarowon, “Lasarus ko meiewon.
15 Utianik, is ak mesin ronkateanik, ko pak pote rawau wa, owon, is akan woiaka epar
maun rai kesermin. Ik ko aparau manau.”
16 Jisas keser äienuk, Tomas nukan kar enip Didimas nukas kon sarau jaukut awarowon,
“Kir, ik erek ko pak meiäu manau.”

Ro siräianik, awau orip orip rawaun onoktapau kiro Jisas karar.

17 Jisas ko kon tamareäu roat pak Betani mena siakup pena, karauk roat akas Lasarus
meiewon, up uru momun omre 4 orip manowon rai aurin.
18 Kiro mena Jerusalem siakup.
19 Keseria, Juda roasiret sosop ak Marta Maria ori awan äpinawa meiewon woiaka
eposek saräun rai siarawap koi rain.
20 Marta ko Jisas koura ämän roumara, ko Jisas apu opok tararaun potowon. Maria ko
owa rawon.
21 Marta nukas pote Jisas tararmara, auruwon, “Näwäu, na okoro opok raumon maro,
isan äpi wa meiewo.
22 Utianik, rusapai nais is äpu na owo osap owaun Anut aurta, kos na isai.”
23 Jisas nukas ätäi Marta auruwon, “Nan äpin ätäi siräiäi.”
24 Marta nukas ätäi äiewon, “Io, is äpu, tawa roasiret erekapu ätäi siräiäiei ses opok, ko
nais siräiäi.”
25 Jisas nukas ätäi auruwon, “Siräianik, awau rawaun onoktapau kiro is karar. Inok
roasir ko isanun wou epar momara, meiäi, utianik, ko awau rawai.
26 Roat erekapu awau rai, akan woiaka isanun epar maiei, ak wa meiäiei. Ak awau orip
orip rawaiei. Na kiro ämän mesin won epar mou ra?”
27 Kos ätäi äiewon, “Näwäu, epar senes, isan woi nanun epar mou. Na Krais, Anut nukan
Mokoi, na okoro omnokou opok kon roasiret ätäi imwaraun sare musonuk, koumon.”

Jisas ko Lasarus mesin wouti monuk, waiewon

28 Marta ko kiro ämän are kureanik, ätäi owa potomara, Maria ospasi pakas auruwon,
“Iken tamukiäu ro pemara, ko na apaisam äieu.”
29 Maria kiro ämän roumara, kurte siräumoi, Jisas tararau potowon.
30 Jisas ko mena tonau wa, ko Marta tararwon menar rawon.
31 Juda roasiret ak Maria pak koi rain, Maria ko kurte siräimara, kasik nonuk, aparianik,
akan ronkat ko up opok waiäu potou rai tainori potoin.
32 Maria ko Jisas rawon opok pote tararmara, kon isokup uou sur wemara, auruwon,
“Näwäu, na okoro opok raumon maro, isan äpi wa meiewo.”
33 Maria ko kon äpiauk mesin wouti momara, waienuk, karauk roasiret ko pak erek
potoin ak nais woiakati maronuk, waiena, Jisas ko ak apwaromara, ko nais wouti
momara, wou aru sarewon.
34 Kos totwarowon, “Ak ko erapok up kurein?”
Akas aurin, “Näwäu, na aparau pe.”

35 Jisas ko wouti näwäu senes momara, waiewon.
36 Kesernuk, roasiret akas äiein, “Aparwe, ko Lasarus mesin kon wous epar meiewon.”
37 Utianik, karauk roasiret akas äiein, “Okoro ros kar ro amuk utup orip jekur monuk, om aparwon. Ko owon Lasarus saräun utonuk, meiewon?”

Jisas nukas Lasarus siräi mowon.
38 Jisas ko ätäi wouti näwäu momara, Lasarus aireu uru moin siakup potowon. Kiro aireu aiauk näwäus im pene moin.
39 Jisas nukas awarowon, “Kiro aiauk oi kurewe.”
Kiro ro meiewon, kon äpiauk Marta nukas äiewon, “Näwäu, ko up kuremun omre 4 orip utom, okon, sou aru senes päi.”
40 Jisas nukas auruwon, “Is na meter aisomin, nan won is mesin epar mota, Anut nukan sakau näwäu aparam.”
41 Keseria, akas kiro aiauk im pene moin pakan oi kurena, Jisas nukas omar eisanemara, äiewon, “Moni, na isan ämän orip orip roiäumon, okon, is na ‘pere’ aisom.
42 Is äpu na isan ämän orip orip roiäumon is okoro roasiret rai mesin äiem, iu kiro kurur keserta, akan woiaka nas is äsimoirta, koimin epar maiei.”
43 Jisas ko keser auri kuremara, näwäu urweanik, äiewon, “Lasarus, na kasik koi.”
44 Kiro meiewon ro siräimara, kasik kowon. Kon isou ipou neputapau enipsau erekapu omjos kururur moin.
Jisas nukas awarowon, “Kiro omjo uräi kureinai, utona, manai.”

Roat näunäu akas Jisas wena, meiäun a atoin.
(Matiu 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)
45 Juda roasiret sosop ak Maria aparau koin Jisas nukas kiro kurur keserwon aparmana, akan woiaka ko mesin epar moin.
46 Utianik, karauk roat ak Jisas nukas kiro kurur keserwon aparianik, potomoi, Parisi roat awaroin.
47 Keseria, Parisi roat akas Anut kamuk raiäi roat näunäu pak karauk roat näunäu urwarna, ak koi tururmana, äiein, “Kiro ro ik owosäu? Ko kurur atap atap mora.
48 Ik kiro ro utota, kiro onok keseriar keser raunuk rai, roasiret erekapu akan woiaka konun epar maiei. Keserna, Rom akan roat näunäu akas pemoi, ika aru mukianik, iken omsau pak tup ou näwäu pak erekapu aru maiei.”
49 Kar ro kon enip Kaiapas ko kiro woisan opok Anut kamuk raiäu ro näwäu senes, kos awarowon, “Ak kar ronkat raika uru wa rau.
50 Ak äpu wa ra? Karar ros karar roasiret akan omoi oianik, meiäun itok. Iken roasiret erekapu aru maiei itok wa.”
51 Kaiapas ko kon ronkat pakas kiro onok keseraun äiäu wa, ko Anut kamuk rawaun ro näwäu senes, okon, Anut nukas kiro onok keseraun ronkat nurunuk, ko tawa Jisas meieanik, okoro Juda roasiret sarwaraun rai arewon.
52 Ko Juda roasiret akanun karar meiäu wa. Ko meieanik, Anut nukan roasiret okoro omnokou opok erekapu turur maromara, Anut siakup koi marai.
53 Kaiapas keser äienuk, kiro omre opokar, Juda roat näunäu akas Jisas owose wena, meiäun rai onoktoroi a atoin.
54 Keserna, Jisas ko Judia provins opok ätäi amop ariäu wa. Ko kiro mena utomara, pote, ro wäpik omnokou siakup kar mena enip Epraim, kon tamareäu roat pak rawon.
55 Kiro sumaun omre Pasowa siakup penuk, roasiret Jerusalem näu mena siakupaian erekapu Anut nukan amuk opok eposek saräun akan onok atap atap keseraun näu mena tonoin.
56 Ak Jisas tup owa penuk, aparaun rai tone kame raumoi, aka aka arein, “Akan ronkat owo senek? Ko okoro sumaun ses päi ra, wa päi?”
57 Kiro Anut kamuk raiäi roat näunäu Parisi roat pak akas roasiret awaroin, “Jisas erapok rawai, ak aparianik, ik koi aikona, pote sakau atam.”

12

Maria nukas uer sou eposekus Jisas nukan isou an kosor muruwon.
1 Juda akan tup aparaun omre, enip Pasowa, omre 6 orip raunuk, Jisas ko Lasarus nukan mena Betani tonowon. Kiro mena meter Jisas nukas Lasarus meiewon siräi mowon.
2 Ko kiro opok tononuk, ak ko pak o jaun mis moin. Marta ko o wenuk wenuk, Lasarus ko karauk roat pak ak Jisas pak erek pasar opok tane rain.

3 Keserna, Maria nukas uer sou eposek enip nar, aiauk näwäus kau maun senek oumara,
Jisas nukan isou opok kourmara, kon tapau urik rumukäus tätäi muruwon. Kiro uer sous
kiro owa erekapu ok pewon.
4-5 Kesernuk, Jisas nukan kar tamareäu ro Judas Iskariot, kos tawa Jisas iwäi jaukut
akan ipiakap marai, kos äiewon, "Kiro uer aiauk näwäu, woisan karar pakan aiauk senek,
owaun itok. Ik karauk roat arota, kau mona, aiauk oia, saruku roasiret sarwaraun itok."
6 Ko kiro ämän äiewon, saruku roasiret mesin ronkatäu wa, owon, ko päupu ro. Ko Jisas
nukan tamareäu roat akan aiauk jo kameanik, ko kiro jowan aiauk päu oiäwon.
7 Jisas nukas kiro ämän roumara, äiewon, "Utona, rawai. Ko is up kureiraiei ses opok,
okoro onok keseru tawa ronkatäura.
8 Saruku roasiret ak pak orip orip rawaiei, utianik, is ak pak orip orip ekep wa rawam."

Lasarus wena, meiäun rai a atoin.

9-10 Juda roasiret sosop, ak Jisas Betani mena rau ämän roumana, ak kiro opok potoin.
Ak Jisas karar aparaun potau wa, ak Lasarus meiewon Jisas nukas up uruan siräi mowon
aparau potear arin, Keseria, Anut kamuk raiäi roat näunäu akas Lasarus nais wena,
meiäun a atoin.
11 Owon, ko mesin Juda roasiret sosop ak sumkäinewaromoi, Jisas mesin woiaka epar
moin.

Jisas ko omsau kameäwon ro king senek Jerusalem näu mena tonowon.
(Matiu 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

12 Ninowonus, tapera, roasiret sosop kiro tup enip Pasowa aparaun pein ak Jisas
Jerusalem näu mena koura ämän roin.
13 Keseria, akas ukumai pisau senek patir oianik, Jisas kowaun apu opok tararau
poteanik, keser urwein,
"Anut nukan enip jou murau. Kiro ro Näwäu nukan enip opokas kou, jou murau. Ko
Israel akan kamwaraun ro näwäu, king." *Buk Song 118:25-26*
14 Jisas ko kar donki nak aparmara, kiro oikas potowon. Meter Anut nukan ämänis
äiewon senek epar peu.
15 Kiro ämänis keser äiewon, 'Ak Saion näu menan roasiret, ak wa iminäu. Akan
kamwaraun ro näwäu ko donki nak pakas taneanik, kou.' *Sekaraia 9:9*
16 Kon tamareäu roat kiro onok amke keserin kiro ämän onoktapau ak äpu wa. Utianik,
tawa Jisas omar oik tonowon ses opok, ak kiro ämän Anut nukan ämän opok rau
ronkatemoi, äiein, ko Jisas mesin äiewon. Ak roasiret akas Jerusalem mena keserin
ronkatear arin.
17 Roasiret ak Jisas nukas Lasarus siräi mowon ses opok, ko pak rain, ak arirai kiro ämän
karauk roasiret awareäin.
18 Kiro onokun, roasiret ak Jisas tararau potoin. Owon, kos kiro kurur keserwon roin.
19 Keserna, Parisi roat aka aka äiein, "Aparwe, ik ko tämuraun itok wa. Okoro omsau
pakan roasiret erekapu ko tainori."

Karauk Grik omsau pakan roat akas Jisas itanein.

20 Karauk Grik omsau pakan roat akas, karauk roat kiro sumaun ses, Jerusalem näu
mena, Anut nukan enip jou maun tonona, erek tainware tonoin.
21 Kiro Grik roat akas Filip, ko Betsaida menan ro, aparmana, aurin, "Ik Jisas
aparaurum."
22 Keserna, Filip nukas pote Andru aurianik, awas potomoi, Jisas auririn.
23 Jisas nukas awatowon, "Ro Nukan Mokoi enip jou owaun omre rusapai peu.
24 Is ak epar senes awarom, wit nemauk omnokou opok nau wa, kiro karar tai rawai.
Utianik, ko omnokou opok nomoi, ätäi tu pemara, nemauk sosop murai.
25 Inok ro ko kon totokun wous meieanik, okoro omnokou pakan osapun ronkatäi, ko
aru saräi. Utianik, inok ro okoro omnokou pakan osap sumkäinemara, kon totokun wous
wa meiäi, kon totok awau orip orip rawaun sakau owai.
26 Inok ro ko isan sarau murai, ko is tainoirai. Kiro mena is pote rawam opok isan sarau
ro nais erek is pak pote rawai. Inok ro ko isan sarau murai, isan monias kon enip kämioik
murai."

Jisas nukas nuka meiäun ämän marowon.

27 Jisas nukas äiewon, "Rusapai isan woi usu sarenuk, ronkat sosop oim. Moni, na kiro
tätäi owaun omre utota, is opok wa päu rai, äiäu ra? Wa. Is kiro omre tätäi näwäu owaun
mesin koimin.
28 Moni, nan enmat nakasar näwäu kämioik mo."

Kesernuk, kar oksaus omar oikas äiewon, “Is meter isan enim näwäu jou momin, ätäiar
näwäu jou mam.”
29 Roasiret sosop ak kiro opok turur rain kiro ämän roumana, äiein, “Kiro ermänis
äiera.” Karauk akas äiein, “Anut nukan sarau eitekus koi aurura.”
30 Utianik, Jisas nukas awarowon, “Kiro ämän rusapai ak roi, is sareiräun wa, kiro ak
sarwaraun.
31 Rusapai, Anut nukas okoro omnokou pakan roasiret wasarewaraun pe rau. Keseria,
kos okoro omnokou kameäu ro näwäu oi känkuräi.
32 Is roat akas oik kuoiri muruna, isas roasiret erekapu enonwaroita, is siarap kowaiei.”
33 Ko owose meiäun ämän äiewon.
34 Roasiret akas ätäi aurin, “Ik meter iken sintore ämän opok kesek roumun, Krais ko
päi, wa meiäi, ko orip orip rawai. Nas Ro Nukan Mokoi kämioik kuor maiei owon keser
äiem? Ro Nukan Mokoi kiro inok?”
35 Jisas nukas ätäi awarowon, “Kiro arou ak kamuk omre rumuk wa rawai. Arou merek
raunukar, ak apu apari ariewe, pututu sarenuk rai, wa. Roat ak pututu ariai ak om jekur
wa apariäi.
36 Ak kiro arou merek oumana, ko mesin akan woiaka epar mowe. Keserna, ak
arou pakan roasiret saräiei.” Jisas ko kiro ämän aware kuremara, ko utware manomoi,
ämäiewon.

Juda roasiret akan woiaka epar mau wa.

37 Jisas nukas kurur atap atap akan amiakap keserwon, utianik, ko mesin akan woiaka
epar mau wa.
38 Meter Anut nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia nukan oksaus arewon epar peu,
‘Näwäu, ikes na mesin ämän are armun, inokos iken ämän mesin wou epar mowon?
Anut nukas inok kon sakau ätär muruwon?’ *Aisaia 53:1*
39 Kiro onokun akan woiaka epar mau utoi. Owon, Aisaia nukas nais äiewon,
40 ‘Anut nukas akan amiaka utup sare mareanik, akan ronkat pene marowon. Keseria,
akan amiakas jekur wa aparaiei, ak jekur wa ronkatäiei. Kar, ak akan onok aru utomoi,
ätäi woiaka pirirna, is akan onok aru jäkäi maram.’ *Aisaia 6:10*
Anut nukas keser äiewon.
41 Aisaia nukas Jisas nukan sakau aparmara, ko mesin arewon.
42 Roat sosop pak karauk Juda roat näunäu erek ak Jisas mesin woiaka epar moin.
Utianik, ak Parisi roat iminewareanik, akan woiaka epar moin äiäu wa. Akan tururiäi
owan emwarona, manaiei rai ronkateanik, keserin.
43 Ak Anut nukas akan enmaka kämioik maraun utomoi, ak roat akas akan enmaka jou
maraun rai keseriäin.

Jisas nukan ämänisar roasiret wasarewarai.

44 Jisas nukas urwemara, ämän keser äiewon, “Inok roasir is mesin kon wou epar miäu,
ko isanun karar wou epar mau wa, ko isan Moni is äsimoirowon konun erek wou epar
miäu.
45 Inok ro ko is apairou, ko isan moni is äsimoirnuk, koimin nais aparu.
46 Is okoro omnokou pakan arou senek koimin. Kiro roasiret is mesin akan woiaka epar
mianik, ak pututu wa rawaiei.
47 Inok roasir isan ämän roumara, tainorau wa, is ko wa wasare muram. Is okoro
omnokou pakan roasiret wasarewaraun kowau wa. Is roasiret onok aru miäi pakan ätäi
imwaraun koimin.
48 Utianik, inok roasir ko is sumkäineirianik, isan ämän tainorau utai, kiro ämänisar ko
epar wasare murai. Is okoro ämän awarom, kiro ämänisar ak tawa wasarewarai.
49 Is okoro ämän isan ronkat pakas mau wa, monias is äsimoirnuk, koimin, kosar kiro
ämän erekapu aironuk, awarom.
50 Is äpu inok ro monian ämän tainorai, ko orip orip awau rawai. Keseria, ämän erekapu
okoro awarom, kiro monias airowon siar awarom.”

13

Jisas nukas kon tamareäu roat karar karar akan isoraka an kosor marowon.

1 Pasowa, kiro tup apariäi omre, meter Israel roat akan askanai Ijip omsau ute koin
ronkateäin omre penuk, Jisas ko äpu ko okoro omnokou utia, kon momok rawa omar oik
tonaun omre siakup pe rau. Jisas ko kon roasiret okoro omnokou opok rai akanun wous
meiewon. Ko keseriar raianik, pote, kon enipsau ak sarwaraun meiewon.

2 Jisas kon tamareäu roat pak pututu o jena jena, Satan nukas Judas, ko Saimon-Iskariot
nukan mokoi, Jisas roat näunäu akan ipiakap maronuk, wena, meiäun ronkat nuruwon.
3 Jisas ko äpu momokus sakau erekapu kon ipokup mowon. Ko äpu Anut nukas ko
äsimornuk, kowon, ätäi Anut rawa tonai.
4 Keseria, Jisas nukas o je rain opok siräimara, kon omjo rumukäu oi mianik, kar taur
oumara, kon käkänik opok takewon.
5 Maro opok an we momara, kon tamareäu roat karar karar akan isoraka an kosor
mareanik, kiro taur käkänik opok takewon kis akan isoraka pakan an tätäi marowon.
6 Jisas nukas akan isoraka erekapu an kosor mare mare pote, Pita siakup kounuk,
Saimon-Pita nukas Jisas auruwon, "Näwäu, na isan isi an kosoraurum ra?"
7 Jisas nukas ätäi Pita auruwon, "Okoro onok rusapai keserim na äpu wa, tawa epar na
äpu mam."
8 Pita nukas ätäi auruwon, "Na isan isi wa an kosoram. Wa senes!"
Jisas nukas ätäi auruwon, "Is nan ison an wa kosorita rai, na isan tamuseäim ro wa
rawam."
9 Jisas nukas keser aurnuk, Pita nukas ätäi auruwon, "Näwäu, keseria, na isan isi karar
wa an kosorau, isan ipi pak tapi pak erek an kosor mur!"
10 Jisas nukas ätäi auruwon, "Inok ro ko an jowon, ko ukun wäpik, ko ätäi an wa jowai.
Ko kon isou karar an kosorai, owon, kiro isou om aru tai ariäu. Ak erekapu akan woiaka
uru ukun wäpik, eposek rai. Utianik, kar ro, ko karar kon wou uru ukun orip rau."
11 Jisas ko Judas nukas nuka kon iwäi jaukut ipiakap murai äpu momara, äiewon, "Ak
erekapu akan woiaka uru ukun wa. Kar ro ko karar kon wou uru ukun orip."
12 Jisas nukas akan isoraka an kosor mareanik, kon omjo rumukäu ätäi oumara, momoi,
kon omoi pote tanewon. Jisas nukas ak tane rain totwarowon, "Ak isan tamareäim roat, is
rusapai akan isoraka an kosorim, ak kiro onoktapau äpu ra? Is rusapai kiro onok keserim,
kon onoktapau awaraurim.
13 Ak is pak areanik, airiäi, 'Näwäu, tamukiäum ro.' Ak kiro epar äiäi, kiro isakasar,
akan tamareäim ro, akan Näwäu.
14 Is, akan Näwäu, isas akan isoraka rusapai an kosorim apari kiro onok keserim senek,
tawa akas nais jaunakat akan isoraka keseriar an kosor marowe.
15 Is ak kiro onok ätär marom apari, is erar ro senek sareanik, ak sarwaromin, akas
nais kiro onok tainorwe.
16 Is epar senes awarom, okoro omnokou opok, kar sarau ros kon kameäu ro itimorau
senek wa. Kiro ro ko kon ro näwäus sarau maun äsimornuk, kos potomoi, kon äsimorwon
ro näwäu wa itimorai.
17 Rusapai ak okoro ämän arom roi, kiro epar. Ak okoro ämän awarom roumana, ak
tainorianik, isaka keserim senek kesermana, ak orip orip nepipir rawaiei."

Jisas kar ros ko kon iwäi jaukut akan ipiakap mai äiewon.
(Matiu 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

18 Jisas ätäi awarowon, "Is ak erekapu ukun orip awarau wa. Karar ro mesin äiemin.
Inok roat isakasar sare maromin, kiro is äpu. Utianik, kiro ämän meter Anut nukan ämän
oi areain roat akas äiein rusapai epar peu. Ak keser äiein, 'Kiro ro ko is pak o jera, kos is
iwäi murai.' *Buk Song 41:9*
19 Is rusapai okoro ämän awarom, tawa epar penuk, akan woiaka epar mianik, epar ak
is äpu muraiei. Is orip orip raiäim.
20 Is epar senes awarom, inok ros roat isan ämän oi ariaun äsimwaromin imwareanik,
jekur kamwarai, ko is pakur erek imäirai. Inok ros is imäirai, ko kiro ro is äsimoirnuk,
koimin ko nais erek imäiäi."
21 Jisas nukas kiro ämän kon tamareäu roat awaromara, kon wou usu sarenuk, ämän
ämäi mau senek warnuk, amop mianik, äiewon, "Is epar senes awarom, kar ro ak kamuk
rau kos is isan iwäi jaiat akan ipiakap murai."
22 Ko kiro ämän awaronuk, ak karkairmoi, aka aka amiakas ananateanik, ronkatemana,
äiein, "Ko inok ro mesin äieu?"
23 Jisas nukan tamareäu ro kar Jisas nukas konun wous sakau meieäu, ko Jisas siakup
tane rawon.
24 Keseria, Saimon-Pita nukas tapaus kuiermara, auruwon, "Nas totor, ko inok ro mesin
äieu."
25 Kiro ro Jisas siakup tane rawon, Jisas totoraun keresir potomoi, totorwon, "Näwäu,
na inok mesin äiem?"

26 Jisas nukas ätäi auruwon, “Isan bret autau ur opok momoi, kiro ro nurita, jenuk, kiro
ros karar is iwäi murai.” Keser äiemara, kon bret autau oumoi, ur opok momara, Judas,
Saimon-Iskariot nukan mokoi nuruwon.
27 Judas ko Jisas nukas bret oi nurunuk, Satan nukas Judas sakau ateanik, kon ronkat
erekapu kamewon. Keseria, Jisas nukas Judas auruwon, “Na owon ekep raum. Na owo
onok keseraun raroi kurte keser.”
28 Kon karauk tamareäu roat tane rain Jisas nukas kiro ämän Judas auruwon, ak kiro
arewon ämän onoktapau äpu wa.
29 Judas ko akan aiauk kameäu ro, okon, akan ronkat Jisas nukas ko pote o kau maun
aurura, ara, karauk saruku roat aiauk araun aurura ra, rai äiein.
30 Keseria, Jisas nukas Judas bret autau nurunuk, oumoi, pututu kasik nomara,
manowon.
31 Ko kasik nomoi, manonuk, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, “Rusapai, Ro
Nukan Mokoin enip jou oi rau. Roasiret kiro aparianik, Anut nukan enip jou näwäu maiei.
32 Roasiret akas Jisas nukan enip jou orip rau aparianik, ak Anut nukan enip jou
muruna rai, kiro ses opokar Anut nukas kon mokoin enip kon sakaus kämioik murai.
33 Isan mokoit, is ekep ak pak wa rawam. Is meter Juda roat näunäu awaromin senek
rusapai ak nais awarom, ak is itaneiraiei, utianik, ak is manam opok ak manaun itok wa.
34 Is rusapai ak kar sintore ämän awau awarom, ‘Ak aka aka akan jaunakat akanun
woiakas meiewe. Is ak mesin woias meieäimin senek akas nais jaunakat akanun woiakas
meiewe.’
35 Ak karar karar jaunakat akanun woiakas meiemana, sarwarna, kiro roat akas ak
epar äpu maraiei ak isan tamareäim roat senes.”

Jisas nukas Pita keser auruwon, “Nas is mesin roasiret awaram, ‘Is ko äpu wa.’ ”
(Matiu 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

36 Pita nukas Jisas totorwon, “Näwäu, na erapok uteike manaun aikom.”
Jisas nukas Pita ätäi auruwon, “Pita, rusapai na is manaurim mena na tainoire manaun
senek itok wa. Tawa epar is tainoiram.”
37 Kesernuk, Pita nukas ätäi auruwon, “Näwäu, na is owon na manam opok wa
tainoisau rai airom? Is na sareisaun meiäm.”
38 Jisas nukas ätäi auruwon, “Na epar is sareiräun meiäm ra? Pita, is epar senes aisom,
rusapai pututu, kakarau urwäu wa opok, pe totoisona, na isan enim ämäi momata, ‘is ko
äpu wa’ rai 3 orip äiäm.”

14

Jisas ko Anut rawa tonaun apu.

1 Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, “Ak ronkat sosop oumoi, woiaka usu wa
saräu. Anut mesin akan woiaka epar moinai, isanun nais woiaka epar mowe.
2 Isan monian owa ou waru sosop rau. Is akan rawaun om jekuraun manaurim. Kiro
epar wa maro, is ak wa awarowom.
3 Is tone ak rawaun om jekur momoi, ätäi koianik, ak imwaroita, ak tone, isaka pak
erek rawaiei.
4 Is kiro mena manaurim opok kiro menan apu ak äpu.”
5 Tomas nukas auruwon, “Näwäu, na manaurum mena ik äpu wa. Ik owose kiro menan
apu äpu mam?”
6 Jisas nukas ätäi auruwon, “Isakasar is apu, isakasar is epar ämän onoktapau, isakasar
is totomaka awau orip orip rawaun onoktapau. Inok ro ko moni rawa tonaun kar apu
pakaima tonau senek wa, isan enim pakas karar tonai.
7 Ak rusapai is äpu muroi raroi, isan moni nais äpu maiei. Rusapai ak ko äpu mianik,
amiakas ko apari.”
8 Filip nukas auruwon, “Näwäu, ik momonok ätär mukota, kiro iken woiok epar mam.”
9 Jisas nukas auruwon, “Filip, omre rumukäu senes is ak pak raimin, na is äpu murau
wa ra? Inok ro ko is apairowon, ko isan moni aparwon. Keseria, na owon moni ätär muk
äiem?
10 Filip, is moni pak raim, moni ko is pak rau, kiro nan won epar mau wa ra?”
Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, “Is ak okoro ämän rusapai awarom, kiro isan
ronkat pakas awarau wa. Isan moni ko is pak raumara, kon sarau mora.
11 Is Moni pak raim, Moni nais is pak rau mesin akan woiaka epar mowe. Warnuk, is
kurur miäim apariai ronkatewe. Kiro akan woiaka epar maun siräi marai.

12 Is ak epar senes awarom, inok roasiret isanun woiaka epar moin kiro roasiret ak is
kurur miäim senek maiei. Is moni rawa tonam, okon, epar senes, akas is itimoiromoi,
kurur näwäu senes maiei.
13 Ak isan roasiret, okon, owo onok keseraun airaiei is keseram. Keserna, mokois kon
momokun sakau ätär marai.
14 Ak isan roasiret, okon, owo osap owaun, airona, isas ak aram."

Jisas nukas Osou Näu äsimoraun kon tamareäu roat paip marowon.

15 Jisas nukas ätäiar awarowon, "Ak akan woiakas isanun meie raroi, ak isan sintore
ämän kiro tainoraiei.
16 Is isan moni aurita, kos ak sarwaraun Osou Näu arai. Ko ak pak orip orip rawai.
17 Kiro Osou Näu ko epar ämän areäu. Okoro omnokou pakan roasiret ak ko wa imäiaiei,
owon, ak ko wa apariäi, ak ko wa äpu miäi. Utianik, ak isan jaiat, ak ko äpu moin, owon,
ko ak pak raiäu, okon, ak pak rawai.
18 Is ak utwaroita, aun mokoit senek akarar wa rawaiei, is ak rawa ätäi kowam.
19 Omre katunak rai rai, okoro omnokou pakan roasiret ak is ätäi wa apairaiei. Utianik,
ak isan tamareäim roat karar akas is apairaiei. Isaka awau raim senek, ak nais awau
rawaiei.
20 Kiro omre päi ses opok, ak äpu maiei, moni is pak rau, is ak pak raim, ak nais is pak
rai.
21 Inok ro ko isan sintore ämän roumara, jekur tainoriäu, kiro ro ko isanun wous meieu.
Keseria, isan monias nais kiro ro nukanun wous meiäi. Isaka nais isan woias kiro ro
mesin meieita, is isakasar ko ätär muram."
22 Ko keser äienuk, kar tamareäu ro enip Judas, ko Judas-Iskariot wa, kos auruwon,
"Näwäu, owo onokun ik nan tamukiäum roat nakasar ätär mukota, äpu musam, utianik,
okoro omnokou pakan roasiret na wa apaisaiei?"
23 Jisas nukas ätäi auruwon, "Inok roasir kon wous isanun meieäu, isan ämän tainorai,
isan monias kiro ro nukanun wous meiäi. Iu moni ori kiro ro siakup koianik, ko pak orip
orip rawamur.
24 Inok ro ko isanun wous meieäu wa, ko isan ämän wa tainoriäu. Okoro ämän ak rourai,
kiro ämän isan wa, kiro Moni nukasar is äsimoirnuk, koimin nukan ämän.
25 Is ak pak okoro omnokou opok raumoi, kiro ämän erekapu awaromin.
26 Isan monias kon Osou Näu isan omoi oumoi, ak sarwaraun äsimornuk, kowai. Kos
koianik, onok erekapu tamarai. Kos akan ronkat siräi maronuk, ak meter awaromin ämän
ätäi ronkatäiei.
27 Is ak utware manaurim, okon, isas ak woiaka erer rawaun ämän awaraurim. Is
woiaka erer rawaun onok ak arom. Isan woiaka erer rawaun onok kiro okoro omnokou
pakan roasiret akas ak ariäi senek wa. Ak karkairianik, woiaka usu saremoi, wa iminäu.
28 Is utware manaun okoro ämän awaromin roin. Is maneanik, ätäi ak rawa kowam.
Akan woiakas isanun meiäi, kis akan woiaka ereraiei, owon, is isan moni rawa tonam.
Ko näwäu senes, kos is erekapu itimoire rau.
29 Is okoro ämän rusapai awarom, kiro omre päu wa rau, ak awarom, tawa kiro onok
penuk, akan woiaka epar maiei.
30-31 Is ak pak ämän ekep wa aräm, owon, okoro omnokou kameäu ro siräieu. Kos is
itimoiraun sakau wäpik, utianik, okoro omnokou pakan roasiret äpu maiei isan woias
moni mesin meiemara, owo onok moni nukas aironuk, is keseriäim.
Siräuna, ik ute manau."

15

Jisas ko wain mur senek.

1 Jisas nukas äiewon, "Isaka wain mur senes. Isan moni ko wain woi atak ro.
2 Isan iporu näu wa muriäu kiro monias patir kureäu. Owo iporu näu muriäu, kos
itarianik, karauk isuruk oi kuremara, katu pitpatirnuk, näu sosop muriäi.
3 Ak okoro ämän aroita, roin, okon, kos akan ukun erekapu kosorwon, ak ukun wäpik.
4 Ak is pak pe pasairi rawaiei, is nais ak pak pasarware rawam. Kar am iporu ko
nukarar nemauk murau senek wa, ko mu opok pasar raumara, epar nemauk muriäu.
Kiro onok senek, ak is pak pasairi rawaiei, ak sarau eposek mona, Anut wou ererai.
5 Isaka wain mur, ak wain iporu. Inok roasir ko is pak pasairi rawai, isas nais ko pak
rawam. Ko nemauk sosop murai. Ak is pak wa pasairi rawaiei, ak kar onok keserau senek
wa.
6 Inok ro is opok pasairi wa rawai, ko am iporu patiriäi senek patirna, mokup räi, kiro
iporu oumoi, ep opok känkurena, jere kuräi.

7 Akas is pasairna, isan ämän ak opok pasar rawai, akan ronkat pakas owo osap owaun
totoiraiei, kiro ak owaiei.
8 Isan tamareäim ro eposek, ko isan ämän roasiret awarai, kiro isan moni kon enip jou
näwäu kämioik mai. Kiro keseraiei, ak isan tamareäim roasiret senes sarena, Anut nukan
wou ererai.
9 Monias isanun wous meieäu senek isas nais akanun woias meieäim, okon, ak isaka
siarap rauna, is akanun woias meiäm.
10 Is isan monian sintore ämän tainorita, ko orip orip kon wous isanun meieäu senek,
ak isan sintore ämän tainorna, isan woias akanun orip orip meiäm.
11 Is akanun isan woi erer rau. Is kiro ämän akan woiaka isan woi senek saräun
awaromin. Keseria, akan woiaka näwäu senes ereraiei.
12 Isan sintore ämän kesek, is akanun woias meieäim senek, akas nais karauk roasiret
akanun woiakas meiewe.
13 Kar ros kon jauk saräun kon enipsau karauk roat aronuk, akas wena, meienuk rai,
ik äpu kiro epar ko kon jaukun wous meiewon. Kiro woiakas meiäun onokus karauk
woiakas meiäun onok erekapu itimoriäu.
14 Ak isan sintore ämän awaromin siar tainoraiei, kiro ak isan jaiat.
15 Rusapai isas ak sarau roat räi wa awaram. Sarau ro ko kon kameäu ron ronkat äpu
wa, kesek okon, ak isan jaiat awarom. Owon, owo ämän isan monias airowon, kiro ak
erekapu awaromin.
16 Akas is ak pak rawaun rai sare murau wa, isakasar ak isan tamareäim roat sare
maromin. Akas poteanik, o uku wena, o sosop muraun sare maromin. Kiro o orip orip
rawaiei. Ak isan tamareäim roat, okon, owo osap owaun moni aurna, kos ak arai.
17 Keseria, is ak kiro sintore ämän sakau awarom tainorwe. Ak karar karar akan
jaunakat akanun woiakas meiewe."

Okoro omnokou pakan roasiret akas Jisas nukan tamareäu roat sauk maraiei.

18 Jisas nukas ätäi äiewon, "Utianik, okoro omnokou pakan roasiret akas ak sauk
marona rai, ak ätäi ronkatewe, kiro onok amke isaka keseriar sauk muroin senek ak
opok nais keseriar keseraiei.
19 Ak omnokou pakan roasiret senek maro, kiro roasiret akas akanun woiakas meiewoi.
Utianik, ak kiro roasiret senek wa. Keserna, isas ak okoro omnokou pakan sare maromin,
okon, okoro omnokou pakan roasiret akas ak sumkäinewaraiei.
20 Kar ämän amke awaromin ronkatewe 'sarau ro ko kon kameäu ro itimorau senek
wa'. *Jon 13:16*
Ak is aru muroin senek ak nais aru maraiei. Utianik, kiro roasiret akas isan ämän
tainorin maro, akan ämän nais tainorwoi.
21 Ak isan roasiret, okon, kiro onok ak opok keseraiei. Kiro omnokou pakan roat kiro
ros äsimoirnuk, koimin ak ko äpu wa.
22 Is koi, kiro roat akan onok aru mesin wa awaromin maro, ak onok aru keserin mesin
ämän orip wa rawoi. Akan onok aru miäi, kiro ak is sauk muriäi. Utianik, rusapai ak äpu,
ak is sauk muriäi, okon, akan onok aru ämäi mau senek wa. Kiro onokun, ak ämän orip
rawaiei.
23 Inok roasiret akas ak is sauk murona rai, ak isan moni nais sauk muraiei.
24 Is ak kamuk karauk kurur roat akas keserau senek wa momin. Ak isas kiro kurur
momin wa aparin maro, ak ämän orip wa rawoi. Utianik, isas sarau momin aparianik,
akas iu moni ori sauk mutoin.
25 Kiro onok akan sintore ämän opok jer we moin epar peu. 'Roasiret ak is erar sauk
muroin.' *Buk Song 69:4*
26 Osou Näu isan roasiret sarwaraun moni pak rau, isas ak rawa äsimorta, kowai. Kiro
Osous Anut mesin epar ämän miäu. Ko moni pak rau kowai. Kos koumara, isan ämän
amop mai.
27 Ak nais is sarau onoktoroimin opok is pak rain, okon, akas isan ämän oumoi, karauk
roasiret awaraiei."

16

1 Jisas nukas kon tamareäu roat ätäi awarowon, "Is akan woiaka epar moin wa utau
rai okoro ämän awaromin.
2 Roat akas ak onok aru morai rai, akan tururiäi owan emwaraiei. Omre päi ses opok,
roat akas ak akwarona, meiäiei. Ak kiro onok keseraiei, akas ika Anut nukan sarau eposek
mururam rai äiäiei.
3 Kiro onok aru ak opok keseraiei roat ak is isan moni ori äpu wa.

4 Is okoro ämän awarom, tawa omre päi ses opok keserna, ak okoro ämän ätäi ronkatäiei.
Is kiro ämän meter awarau wa, owon, is ak pak raimin.”

Osou Näu nukan sarau.

5 Jisas nukas ätäi äiewon, “Rusapai is kiro ros äsimoirnuk, koimin mena ätäi manaurim,
ak kamuk kar ros na erapok manaurum rai totoirau wa.
6 Rusapai is kiro ämän awarom, kis akan woiaka aru senes marou.
7 Is okoro ämän awaromin kiro epar senes. Is utware manoita, kiro ak sarwaraun
itok. Is wa manoita rai, ak sarwaraun ro wa kowai. Is manoita, isas ak sarwaraun Osou
äsimorta, kowai.
8 Ko kounuk, kos okoro omnokou pakan roasiret akan onok aru miäi amop maronuk,
tuku rawaun onok pak Anut nukan wasarewaraun onok pak jekur tamarai.
9 Kos akan onok aru miäi amop marai, owon, ak isanun woiaka epar mau wa.
10 Kos ak tuku rawaun onoktapau ätär marai, owon, is isan moni rawa tonam, ak is ätäi
wa apairaiei.
11 Wasarewaraun onok nais ätär marai, owon, okoro omnokou kameäu ro, Satan, ko
monias kon onok aru erekapu wasare murianik, ko ämän orip äieu.
12 Is ämän sosop awaraun itok, utianik, ak rusapai ämän erekapu äpu mau senek itok
wa.
13 Tawa kiro Osou Näu kounuk, kos Anut nukan epar ämän ak opok amop mai. Kon
ronkat pakas ämän wa awarai. Kos ämän Anut nuka pakan koiäu ak awarai. Kos nais
owo onok tawa päi ak awarai.
14 Isas ko owo ämän aurita, oumara, ak awarai, okon, kos isan enim jou murai.
15 Owo osap monian ipokup rau kiro isan, kiro mesin is awarom owo ämän isas Osou
Näu nurita, kos ak awarai.”

Jisas nukan tamareäu roat ronkat sosop oin.

16 Jisas nukas ätäi äiewon, “Karauk omre rai rai, ak is ätäi wa apairaiei. Ätäi karauk
omre manonuk, ak ätäiar is apairaiei.”
17 Karauk tamareäu roat aka aka äiein, “Kiro ämän owo senek äieu? Kos ik aikomara,
‘karauk omre rai rai, ik ko wa aparam äieu, ätäi karauk omre manonuk, ik ko ätäi aparam’
aikou. Ätäiar aikowon, ‘kiro owon, is isan moni rawa manam.’ ”
18 Ak ätäi ätäi totorin, “Ko owo ämän aikaurmara, ‘karauk omre’ äieu. Ik kon ämän äieu
onoktapau äpu mau senek wa.”
19 Jisas nuka kon tamareäu roat akas kiro ämän mesin totoraurin äpu momara,
awarowon, “Is keser äiemin, ‘karauk omre rai rai, ak is ätäi wa apairaiei, ätäiar karauk
omre manonuk, ak is ätäi apairaiei,’ kiro ämän mesin aka aka tototäi ra?
20 Is epar senes awarom, ak woiakati aru mianik, ak waiaiei. Keserna, okoro omnokou
pakan roasiret ak nepipiraiei. Ak, isan roasiret, woiaka aru mai, utianik, akan woiaka
ätäi näu saremoi, nepipiraiei.
21 Kar asir ko mokoi owaun ko wou aru miäu. Owon, ko tätäi näwäu owaun omre siakup
pe rau. Utianik, ko mokoi oumara, ko ätäi kiro tätäi mesin wa ronkateäu. Ko mokoi mesin
nepipiriäu.
22 Kiro onok senek, ak opok päi. Rusapai ak woiakati marou, utianik, is ak ätäi
apwaroita, akan woiaka erermoi, nepipiraiei. Kiro nepipiraiei kar ros akan woiaka uruan
oi kuräu senek wa.
23 Kiro omre päi ses opok, akas is kar osap mesin wa totoiraiei. Is eparar senes awarom,
ak isan roasiret, owo osap owaun moni auraiei, kos arai.
24 Meter raumun opok koi rusapai ak isan enim ateanik, kar osap owaun wa aurin.
Rusapai ak aurna, kos aronuk, owaiei. Keseria, ak näwäu nepipiraiei.”

Jisas nukas okoro omnokou pakan sakau itimorwon.

25 Jisas nukas ätäi kon tamareäu roat awarowon, “Is rusapai or ämänis awarom. Omre
epar päi ses opok, or ämänis wa awaram. Moni mesin amop awaram.
26 Kiro omre opok, ak isan enim ateanik, kar osap owaun moni auraiei. Is sakau orip,
okon, akas isan enim ateanik, moni aurna, kos roianik, akan ämän tainorai. Keseria, isas
akanun ko wa auram.
27 Is Anut pak raiminus, koimin mesin akan woiaka epar moin. Ak nais akan woiakas
isanun meieäi, okon, moni nukasar akanun wous meieäu.
28 Is isan moni pak raiminus, okoro omnokou opok koimin. Keseria, rusapai is okoro
omnokou utomoi, ätäi isan moni rawa tonam.”
29 Keser awaronuk, Jisas nukan tamareäu roat akas aurin, “Rusapai, na amop arem, or
ämänis aräu wa.

30 Rusapai ik äpu mom na osap erekapu äpu, na kar ron ronkat erekapu äpu miäum,
okon, na kon ämän wa totoram. Kiro mesin iken woiok epar mou, na Anut nuka pak
raumonus, koumon.”
31 Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak rusapai akan woiaka epar moi!
32 Utianik, omre siakup pera, epar senes, rusapai pe rau, karauk roat akas ak erekapu
emwarona, atap atap akan mena imine manoutaiei. Ak is utoire manona, isaka karar tai
rawam. Utianik, is kararnak wa rawam, owon, isan moni ko is pak rau.
33 Is ak kiro ämän akan woiaka uru päurar rawaun awarom. Okoro omnokou opok ak
usu näwäu oia, woiakati marai. Utianik, ak sakau tai rawe, owon, isakas okoro omnokou
pakan sakau erekapu itimorimin.”

17

Jisas kon tamareäu roat sarwaraun mesin Anut auruwon.

1 Jisas kiro ämän kon tamareäu roat aware kureanik, omar oik eisane aparmara, Anut
aurmoi, äiewon, “Moni, omre rusapai peu, nan mokoin enip jou orip kämioik mur, keserta,
mokois nais nan enmat jou kämioik musai.
2 Na okoro roasiret erekapu kamwaraun sakau ko nurumon keseria, nakas roasiret ko
nurumon kos awau orip orip rawaun sakau arai.
3 Awau orip orip rawaun onoktapau kiro, naka Jisas Krais pak äpu matoi. Na karar, na
Anut, nas Jisas Krais äsimorta, kowon äpu moin.
4 Is okoro omnokou pakan roasiret nan sakau enmat jou orip pak ätär maromin. Is nas
nan sarau maun äsimoiromon kiro erekapu patarmin.
5 Moni, meter okoro omnokou päu wa opok, is na pak raianik, enim jou orip raimin.
Rusapai nan amun opok kiro enip jou orip ätäi irota, is na pak rawam.
6 Is nakasar okoro omnokou pakan roasiret sare mareanik, is iromon, nan sakau ätär
maromin. Meter kiro roasiret nan sare maromon rain, nas is irota, akas nan ämän
tainoriäi.
7 Ak rusapai äpu moin osap erekapu is iromon, kiro naka pakas kowon.
8 Nan ämän airomon, erekapu awaroita oin. Ak äpu kiro epar is na pak raiminus,
koimin. Nas äsimoirta, koimin mesin akan woiaka epar marou.
9 Is ak mesin na aisom, is okoro omnokou pakan roasiret mesin aisau wa. Utianik, okoro
roasiret nakasar is iromon mesin aisom, owon, kiro roasiret nan.
10 Isan roasiret kiro nan, nan roasiret kiro isan. Karauk roasiret ak isan roasiret akan
onok aparianik, ak äpu maiei isan enim jou orip.
11 Is okoro omnokou opok ekep wa rawam. Rusapai is na rawa tonram, utianik,
ak okoro omnokou opok rawaiei. O moni, nan onok eposek senes, nas kiro roasiret
kamwareanik, nakan sakau is iromon kiro sakaus, ak sakau marota, rawaiei. Keseria,
iwaka woiok karar raumur senek, ak nais woiaka karar me rawaiei.
12 Is ak pak raianik, kiro sakau nas is iromon pakaima kamwareäim. Is jekur
kamwaromin, kar ro wasaräu wa. Kiro tamareäim ro karar Anut nukas ko oikuräun apu
raunuk rai, ko oikuräi. Kiro nan ämän meter äiemon epar peu.
13 Is rusapai na raum opok tonaurim. Okoro omnokou opok, is kiro ämän ak rowaun
äiem, owon, isan woi erekapu ereriäu senek kiro akan woiaka uru nais keseriar ereraiei.
14 Is nakas ämän iromon awaromin. Kiro mesin okoro omnokou pakan roasiret akas ak
sauk maroin. Owon, is okoro omnokou pakan wa. Isan roasiret ak nais okoro omnokou
pakan wa.
15 Is na ak okoro omnokou pakan imware oik tonaun aisau wa, na ak sarwaraun mesin
is aisom. Keserta, ro aru Satan nukas ak wa aru marai.
16 Is okoro omnokou pakan wa, okon, ak nais okoro omnokou pakan wa.
17 Nan ämän erekapu epar senes. Nakasar nan epar ämänis akan woiaka uru sakau
maronuk, ak nan roasiret tuku saräiei.
18 Nas is okoro omnokou opok roasiret kamuk opok äsimoirta, koimin senek, isas nais
ak okoro omnokou pakan roasiret kamuk äsimwaromin.
19 Is ak sarwaraun isan enimsau na isom. Keserita, ak nan roasiret tuku senes rawaiei.
20 Is ak mesin karar aisau wa, inok roasiret isan tamareäim roat akas kiro ämän
awarona, roumoi, akan woiaka epar morai ak nais sarwaraun mesin na aisom.
21 Isan ronkat okoro roasiret erekapu akan woiaka karar me rawaiei. Moni, naka is pak
rauta, is nais na pak raim senek keseraiei. Keseria, ak iu pak rawaun is aisom. Keserna,
okoro omnokou pakan roasiret akas nas is äsimoirta, koimin mesin akan woiaka epar
maiei.

22 Nas is kiro enip jou iromon senek, isas nais ak enmaka jou aromin, okon, iu karar
raumur senek ak nais woiaka karar me rawaiei.
23 Is ak pak pasar raim senek na is pak pasar raum. Keseria, okoro omnokou pakan
roasiret äpu maiei, nakasar is äsimoiromoi, na nan won is mesin meieäum senek, na nais
isan roasiret akanun wonas keseriar meieäum.
24 O moni, nakasar kiro roasiret is iromon is na aisom, is tone rawam opok ak nais is
pak erek tone rawaiei. Keseria, meter okoro omnokou ate mau wa opok, nas nan wonas
isanun meieanik, kiro enim jou iromon ak aparaiei.
25 O moni, na onok eposek miämon ro, okoro omnokou pakan roasiret ak na äpu musau
wa. Okoro roasiret nas is äsimoiromon äpu miäi, ak karar epar is pakas na äpu musoi.
26 Isas nan enmat ak opok amop musomin ätäiar amop musam. Keserita, naka is mesin
wonas meieäum senek, akas nais karauk roat mesin akan woiakas meiena, is ak pak
rawam."

18

Roat akas Jisas sakau atoin.

1 Jisas ko Anut auri kuremara, kon tamareäu roat pak kar an enip Kitron kure potoin.
Kiro an kasakup kon tamareäu roat pak kar woi enip Olivet woia potoin.
2 Judas ko Jisas kon iwäi jaukut ipiakap maun ro ko äpu Jisas kiro woia orip orip kon
tamareäu roat pak poteäu.
3 Keseria, Judas nukas karauk Anut kamuk raiäi roat näunäu akan sarau roat pak Parisi
roat akan sarau roat pak Rom akan marai roat pak imwaromara, kiro woia potoin. Ak
karauk arou pak weräiäin osap pak oiar koin.
4 Jisas ko kiro onok päun erekapu äpu mowon, okon, kos ak siarakap potomara,
totwarowon, "Ak inok itanerai?"
5 Akas äiein, "Ik Nasaret menan Jisas itanem."
Kos awarowon, "Okoro is karar." Judas ko ak pak erek tai rawon.
6 Jisas nukas 'okoro is karar' awaronuk, ak karkairianik, iminemana, onkapai kurir
ninoin.
7 Kos ätäiar awarowon, "Ak inok itane koi?"
Akas äiein, "Nasaret mena Jisas."
8 Jisas nukas awarowon, "Is amke awaromin, okoro is karar. Ak is itaneiroi rai, okoro
roat is pak rai utwarona, manaiei."
9 Kiro ämän ko meter äiewon siar epar päun keser awarowon. Ko meter äiewon, 'Moni,
is okoro roat nakasar iromon kar ro wasaräu wa.' *Jon 6:39*
10 Saimon-Pita nukas kon siräp rumukäu oumara, Anut kamuk raiäu ro näwäu senes
nukan sarau ro wem raiar kon rauk käu näu kaima patir kurewon. Kiro sarau ron enip
Markus.
11 Jisas nukas Pita sakau auruwon, "Nan siräp ätäi kon jowa joke mota no. Kiro tätäi
monias irowon, nan ronkat is kiro tätäi wa owam ra?"

Jisas Annas amukup imäi potoin.

12-13 Keseria, Rom akan marai roat pak akan kamwareäu ro näwäu pak Juda roat näunäu
akan sarau roat pak akas Jisas sakau ateanik, ipou muris rakirmoi, amke Annas siakup
imäi potoin. Annas ko Kaiapas nukan tanau. Kaiapas ko kiro woisan opok Anut kamuk
rawaun ro näwäu senes murin.
14 Kiro Kaiapas nukas meter Juda roat näunäu keser awarowon, 'Karar ros roasiret
erekapu akan omoi oianik, meiäun itok' rai awarowon.

Pita nukas 'is Jisas äpu wa' äiewon.
(Matiu 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

15 Saimon-Pita pak Jisas nukan tamareäu ro kar pak au Jisas tainori potoirin. Anut
kamuk raiäu ro näwäu senes nukas kiro tamareäu ro kar äpu mowon, okon, ko Jisas
tainormara, owa tonowon.
16 Pita ko kasik ororokpai tai rawon. Kiro kar tamareäu ros ätäi kasik nomara, kiro
rorok kameäu asir kos Pita owa imäi tonaun aurnuk, imäi tonowon.
17 Kesernuk, kiro asires Pita auruwon, "Na nais kiro ros tamusiäwon ro ra?" Pita nukas
ätäi auruwon, "Wa, is kon tamareäu ro wa."
18 Kiro ses opok roros, okon, kiro pakan roat pak ou kameäi roat ak ep tukurianik, ep
uke rain. Pita ko nais potomara, ak pak erek ep uke rawon.

Anut kamuk raiäu ro näwäu senes nukas Jisas totorwon.
(Matiu 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

19 Kiro ses pakar, Annas nukas Jisas kon tamareäu roat mesin pak kon ämän roasiret
mareäwon mesin pak totorwon.
20 Jisas nukas auruwon, “Is roasiret akan tururiäi owa pak tup ou näwäu owa pak ämän
mareäimin. Kiro opok, Juda roasiret erekapu koi tururiäi, is kar ämän ämäi ämäi awarau
wa.
21 Na owo onokun is totoirom? Kiro roasiret ak isan ämän roin na ak totwar. Is owo
ämän awaromin ak äpu.”
22 Jisas nukas kiro ämän arenuk, kar marai ros Jisas sipou purmara, äiewon, “Na Anut
kamuk raiäu ro näwäu keser auriäumon ra?”
23 Jisas nukas ätäi kiro ro auruwon, “Utianik, is ämän sätäiemin maro, owo sät ämän
momin rai okoro roasiret awar. Utianik, is epar ämän äiem rai, na is owon sipi purum?”
24 Keseria, Annas nukas Jisas ipou mur oripar Anut kamuk raiäwon ro näwäu senes,
Kaiapas siakup äsimornuk, potowon.

Ätäiar Pita nukas Jisas äpu wa äiewon.
(Matiu 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

25 Saimon-Pita ko tai rawon omoiar tai raumara, ep uke rawon. Karauk roat akas ätäi
totorin, “Epar senes, na kiro ros tamusiäwon ra?”
Kos sätäumara, äiewon, “Is kon tamureäu ro wa.”
26 Kesernuk, kar Anut kamuk raiäwon ro näwäu senes nukan sarau ro pewon. Kiro ro
Pita nukas rauk patirwon ro Markus nukan kinjaukus pemara, totorwon, “Na kiro ro pak
woia erek rain apaisomin ra?”
27 Pita nukas ätäi äiewon, “Wa senes wa. Is kiro ro äpu wa.” Ko keser äienuk äienuk,
kakarau urwewon.

Jisas Pailot amukup imäi potoin.
(Matiu 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

28 Marai roat akas Jisas Kaiapas nukan owas imäianik, kiro omsau kameäu ro näwäu
nukan owa imäi potoin. Kiro ro ko Rom omsau pakan. Kiro tapera senes keserin. Juda
roat näunäu akas kiro ro näwäu nukan owa tonau wa, owon, akan ronkat ak kon owa
tonomoi, Anut nukan amuk opok ukun orip saremoi, Pasowa o wa jam rai keserin.
29 Keseria, ak ko kasik kume rauna, Pailot nukas kasik nomara, roat totwarowon,
“Okoro ros owo onok keserwon ak aparianik, imäi koi?”
30 Akas ätäi äiein, “Ko onok aru keserau wa maro, ik ko na siatap wa imäi kowom.”
31 Pailot nukas awarowon, “Ak ko imäi potoinai, akan sintore ämän tainornai, kon onok
aru mowon aparwe.” Keseria, Juda akan roat näunäu akas ätäi keser aurin, “Iken ipiokos
kar ro weta, meiäun itok wa. Kiro onok Rom akan.”
32 Meter Jisas nukas nuka meiäun ämän mianik, ko kiro onok pakas meiäun äiewon. Kon
ämän rusapai epar päuru.
33 Keseria, Pailot ko ätäi owa tonomara, Jisas urunuk, tononuk, totorwon, “Na Juda
roasiret akan kamwaraun ro näwäu king ra?”
34 Jisas nukas ätäi auruwon, “Kiro ämän äiem nakan ronkat pakas ra, karauk roat akas
na aisoin is totoirom ra?”
35 Pailot nukas ätäi auruwon, “Nan ronkat is Juda ro ra? Na owosemon ämän is äpu wa.
Nakan roasiret pak Anut kamuk raiäi roat näunäu pak akasar na is rawa imäisi koin. Na
owosemon? Is air.”
36 Jisas nukas äiewon, “Isan kamäun mena okoro omnokou opok rawau wa. Wa senes
wa. Isan kamäun mena okoro omnokou opok rau maro, isan tainoireäi roat akas isan
kaima sareirianik, weräuna, is Juda roat akan ipiakap wa muruwoi. Utianik, isan kamäun
mena okoro omnokou pakan wa.”
37 Kesernuk, Pailot nukas ätäi totorwon, “Keseria, na kar menan kamwaraun ro näwäu
epar ra?”
Jisas nukas ätäi auruwon, “Kiro ämän nakan ronkat pakas peu kiro epar. Isan anias
okoro omnokou opok kiro onokun murowon. Is epar ämän äiäm, kiro isan sarau. Inok
roasir epar ämän tainoriäu, ko isan ämän roiäu.”
38 Pailot nukas Jisas auruwon, “Epar ämän, kiro owo senek?”

Pailot nukas Jisas am äpäs opok äsäi maun awarowon.
(Matiu 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

Pailot nukas kiro ämän aurianik, ko ätäi kasik Juda roat rain opok nomara, awarowon,
“Is okoro ros kar onok aru mowon aparau wa.

39 Utianik, ak äpu iken onok, is orip orip woisan karar karar opok, Pasowa sumaun
omre opok, karapus ro karar utoita, maneäu. Keseria, akan ronkat is 'Juda roasiret akan
kamwaraun ro näwäu' utomaroita, manai ra?"
40 Akas ätäi Pailot sakau kakurarianik, äiein, "Wa senes wa. Ko wa. Bar-Abas
utomukota, manai." (Bar-Abas ko kar päu ro aru.)

19

1 Keser aurna, Pailot nukas kon marai roat Jisas imäi mänkäsiraun awaronuk,
mänkäsirin.
2 Marai roat akas rumäkät katuau orip oumana, tatmaianik, kon tapau opok kuror
murin. Keseria, omjo osou king nukan senek oianik, orke murin.
3 Ko siakup pemana, ätäi ätäi jeje ämän aurin, "Na Juda roasiret kamwaraun ro näwäu
king orip orip rawam!" Keser aurmoi, sipou purin.
4 Pailot nukas ätäi kasik nomara, roasiret awarowon, "Ak aparwe. Is ko kasik ak
amiakap imäi koim, kiro ak äpu maiei is okoro ron kar onok aru mowon aparau wa."
5 Keseria, Jisas mur katuau king nukan at orip pak omjo osou orip kasik nonuk, Pailot
nukas awarowon, "Aka äiein ro okoro aparwe."
6 Keser awaronuk, Anut kamuk raiäi roat näunäu pak tup ou näwäu kameäi roat pak
akas Jisas aparmana, Pailot sakau ämän aurin, "Am äpäs opok we mota, meiäura. Am
äpäs opok we mota, meiäura."
Keserna, Pailot nukas awarowon, "Akasar imäinai, am äpäs opok äsäi mowe. Is ko
weita, meiäun kar onok aru kos keserwon wa aparim."
7 Utianik, akas ätäi Pailot aurin, "Iken sintore ämänis keser äieu, kiro ro meiäura, owon,
nukasar 'is Anut nukan Mokoi' rai äiewon."
8 Pailot ko kiro ämän roumara, sakau iminewon.
9 Keseria, Pailot nukas ätäi owa tonomara, Jisas totorwon, "Na owo menan?" Ko keser
auruwon, utianik, Jisas nukas kar ämän ätäi aurau wa.
10 Pailot nukas Jisas ätäi auruwon, "Na owon is are murau utom? Na äpu wa ra? Roat
näunäu akas is sakau iroin. Is na utoisoita, manaun itok. Na am äpäs opok iwosoita,
meiäun itok."
11 Jisas nukas ätäi auruwon, "Na is am äpäs opok äsäi muram äiem, kiro Anut nukasar
kiro keseraun sakau isowon. Utianik, inok ros is imäirianik, nan ipon opok murowon,
kiro ron onok arus nan onok aru erekapu itimori rau."
12 Pailot ko Jisas nukas kiro ämän äienuk, roumara, owo apu pakas Jisas utonuk, manaun
rai ronkatewon. Utianik, roasiret akas ätäi keser urwein, "Na kiro ro utota, manonuk rai,
na Sisa nukan jauk wa rawam. Inok ro ko nukasar is kamwaraun ro näwäu äiäi, ko Sisa
nukan iwäiauk."
13 Pailot ko kiro ämän roianik, Jisas imäumara, ne wasarewareäi sia opok tanewon. Kiro
omoi Ibru ämänis Gabata äiäi. (Ämän onoktapau 'ai pasar'.)
14 Pasowa tup aparaun omre ariwa päi, okon, ak rusapai senek akan osap jekur miäi.
San näu kamuk opok, Pailot nukas roasiret awarowon, "Akan kamwaraun ro näwäu
aparwe."
15 Akas ätäi urwein, "Wena, meie! Wena, meie! Am äpäs opok wena, meiäura!"
Pailot nukas awarowon, "Akan ronkat isas akan kamwareäu ro näwäu am äpäs opok
weita, meiäura ra?"
Anut kamuk raiäi roat näunäu akas äiein, "Ik kamoikeäu ro kar wa rau. Sisa karar ko
iken kamoikeäu ro näwäu."
16 Ak keserna, Pailot nukas Jisas am äpäs opok wena, meiäun marai roat ipiakap
marowon.

Jisas am äpäs opok äsäi moin.
(Matiu 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

17 Ak Jisas imäi potona, ko nukasar nukan am äpäs ämäumara, näu mena utomoi, kar
om enip 'Op Tapau Sekerem' omtorou opok tonowon. Ibru ämänis kiro mena Golgota äiäi.
18 Keseria, kiro mena, am äpäs opok äsäi moin. Kar ro oirori au nais Jisas pak erek am
äpäs atap atap karaim karaim äsäi matoin. Jisas ko kiro ro ori kampai äsäi moin.
19 Pailot nukas kar jer keser we mowon, 'Nasaret menan Jisas. Ko Juda roasiret akan
kamwareäu ro näwäu, king.' Keser jer wemoi, am äpäs opok äsäi moin kon tapakup we
mowon.
20 Ak näu mena siakup, Jisas äsäi moin. Keserna, roasiret sosop kiro jer Jisas nukan
tapakup we mowon ninareäin. Kiro jer Ibru ämän, Rom ämän pak Grik ämänis pak
wewon.

21 Kesernuk, Anut kamuk raiäi roat näunäu akas Pailot aurin, “Na owon kiro ro ko
Juda roasiret kamwareäu ro näwäu king rai jer we momon? Nukasar ‘Is Juda roasiret
kamwareäim ro näwäu, king’, äiewon. Na owon keser jer we mau utom.”
22 Keserna, Pailot nukas ätäi awarowon, “Isas owo ämän jer we momin kiro äiäk,
keseriar rawaura.”
23 Marai roat akas Jisas am äpäs opok äsäi momoi, kon omjo 4 orip inäianik, karar karar
oin. Kon omjo rumukäu orkewon nais oiar arin. Kiro omjo karar rumukäu erekapu
näkein.
24 Marai roat akas aka aka äiein, “Kiro omjo wa kiräiäu. Ik aiauk oianik, satu
sipiräieanik, aparau inokos owai.” Keserna, kiro ämän meter jer wein epar pewon. ‘Akas
isan omjo aka aka inäi oin. Isan omjo rumuk mesin aiauk sipiräieanik, oin.’ *Buk Song 22:18*

Kiro onok marai roat akas keserin.
25 Jisas nukan am äpäs siakup kon anak pak, kon änäiauk pak, Klopas nukan wau enip
Maria pak, Magdala menan Maria erek, ak kiro opok tai rain.
26 Jisas nukas nukan anak pak kon tamuruwon ro mesin wous meieäu pak apwatomara,
anak keser auruwon, “Asir, okoro ro, ko nan mokoi senes.”
27 Keseria, ätäi kiro tamuruwon ro auruwon, “Okoro asir, kiro nan anin.” Kesernuk,
kiro ses opokar, Jisas nukan anak kiro tamuruwon ros kon owa imäi pote me rawon.

Jisas meiewon.
(Matiu 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

28 Jisas ko äpu rusapai Anut nukas okoro omnokou opok sarau maun auruwon, sarau
erekapu patarwon. Keseria, Jisas nukas äiewon, “Is an pätiru.” Kesernuk, kiro ämän
meter Anut nukan buk opok äiewon siar kiro epar peu.
29 Kar maro wain an tiu orip siakup rawon, okon, ak kar osap jaimirmir senek oumana,
kiro wain an tiu sourmoi, amauk opok mianik, kon oksau opok moin.
30 Jisas ko kiro wain an tiu jemara, äiewon, “Rusapai sarau ki pataru.” Keser äiemara,
ko kon tapau akuräi nonuk, kon osou utonuk, manowon.

Rom akan marai roat akas Jisas nukan kasak uru marais wein.

31 Kesernuk, Juda akan kamwareäi roat näunäu akas am äpäs opok äsäi maroin roat
isoraka piriporurna, kurte meiena, imware naun Pailot aurin. Ak keser totorin, owon,
kiro omre osap jekur miäi. Akan sumaun omre ariwa, okon, akan ronkat ak kiro roat
akan enmaksau utwarona, kiro omre opok am äpäs opok rawaun senek wa, okon, keser
äiein.
32 Keseria, marai roat akas potomana, kiro roat ori Jisas pak äsäi matoin isorawa
porurin.
33 Ak Jisas ko meiewon aparianik, kon isou porurau wa.
34 Utianik, kar marai ros kon marais Jisas nukan kasak uru wenuk, kurte karian an orip
kounuk, aparin.
35 (Ro nukasar kiro onok keserin aparmara, äiewon, “Kiro onok epar pewon.” Ko
nukasar äpu ko epar ämän karar äieu. Keseria, ak nais akan woiaka epar mowe.)
36 Kiro onok keserin kiro meter Anut nukan buk opok äiewon, epar peu. Keser äiewon,
‘Akas kon kar isuauk wa poruraiei.’ *Kisim Bek 12:46*
37 Kar ämän meter Anut nukan buk opok nais äiewon, ‘Roasiret kiro ro marais wein ui
kur orip aparaiei.’ *Sekaraia 12:10*

Jisas nukan enipsau aireu uru moin.
(Matiu 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

38 Kiro keserna, kar ro kon enip Josep, ko Arimatea menan, ko Jisas nukan enipsau
am äpäs pakan oi manaun pe Pailot auruwon. Josep ko nais Jisas nukan tamuriäwon ro,
utianik, ko Juda akan kamwareäi roat näunäu iminewareanik, ko Jisas mesin wou epar
mowon ämäi mowon. Pailot nukas ‘io’ aurnuk, ko pote, Jisas nukan enipsau am äpäs
pakan owon.
39 Nikodimas kiro ro ko meter Jisas aparaun pututu potowon, ko nais koumara, Josep
pak Jisas nukan enipsau owaun potowon. Ko kar am ankas sou eposek peäu oumara,
potowon. Kiro am ankas kon usu 30 kilo orip.
40 Kiro roat ories Jisas nukan enipsau oumasa, am ankas sou eposek joutor mianik,
omjos kon enipsau rakir moirin. Kiro onok Juda akan roat meiäi up kurwaraun keseriäi
senek keserin.
41 Jisas am äpäs opok äsäi moin siakup, kar plaua woi rawon. Kiro plaua woia kar aireu
awau tuein. Kiro uru meter kar ro mau wa.

42 Kiro ses opok, Juda roasiret akan sumaun omre päurnuk, kiro aireu siakup rawon,
okon, au Jisas imäi pote kiro aireu uru moirin.

20

Jisas ätäi siräiewon

1 Tup Näu opok, pututu om teine kounuk kounuk, Magdala menan Maria ko Jisas
up opok aparaun potowon. Ko potomara, kiro aiauk näwäus im pene moin oi kurein
aparwon.
2 Kos ätäi kurte, Saimon-Pita pak Jisas nukas kon tamareäu ro kar ko mesin wous
meieäu pak au siarawap potomara, awatowon, "Karauk roat akas Näwäu nukan enipsau
up uruan imäi manoin. Ko erapok pote ämäi moin rau rä! Ik äpu wa."
3 Keseria, Pita kiro tamureäwon ro ori siräumoi, up opok potoirin.
4 Kiro ro Pita ori au erek kurte potoirin. Kiro ros Pita itimormara, kurte ko tet amke up
opok potowon.
5 Ko poteanik, up kasikas kuoinemara, aireu uru amuk kurewon. Ko omjo Jisas nukan
enipsau kururur moin rawon aparwon. Ko up uru tonau wa.
6 Saimon-Pita ko ruris pemara, aireu uru tonomara, kiro omjo rawon aparwon.
7 Kar omjo tapau opok rakir moin nais rawon aparwon. Kiro omjo kar omjo pak turur
rawau wa ko kar ros jekur miäu senek keser monuk, rawon.
8 Kesernuk, kiro ro ko amke up opok pewon ko nais aireu uru tonowon. Ko kiro osap
aparmara, kon wou epar mowon.
9 Kiro ses opok, ak kiro ämän Anut nukan buk opok ko ätäi siräiäi rai äiewon jekur äpu
mau wa.
10 Keseria, kiro tamatowon roat ori au ätäi mena ute potoirin.

Magdala menan Maria nukas Jisas aparwon
(Matiu 28:9-10; Mak 16:9-11)

11 Maria ko kiro up siakup tai raumara, wai rawon. Ko wai wai raianik, kuoinemara,
kiro up uru amuk kurewon.
12 Anut nukan sarau eitek oirori omjo ärneu oripas Jisas nukan enipsau nini moin opok
tane rairin. Kar tapau pakas tane rawon, karas isou pakas tane rawon aparwon.
13 Awas Maria keser totoririn, "Asir, na owo mesin wonti musonuk, waieram?"
Kos ätäi awatowon, "Isan Näwäu nukan enipsau oi manoin. Is äpu wa erapok moin rä!"
14 Ko keser äianik, pirirmara, Jisas tai rawon aparwon. Kiro asir ko Jisas nukan nepu
aparianik, äpu mau senek wa, ko wou wewon.
15 Keseria, Jisas nukas totorwon, "Na owo itanemata, waieram?"
Maria kon ronkat kiro woi kameäwon ros raumara, keser äieu rai, auruwon, "Ro näu,
nas kon enipsau oi manomon raroi, kon enipsau erapok oi pote momon airota, pote
imäiäm."
16 Jisas nukas auruwon, "Maria." Kesernuk, Maria kon pätu roumoi, piririanik, Jisas
jekur aparianik, äpu muromara, Ibru ämänis keser äiewon, "Rabonai." Kiro ämän
onoktapau kesek, 'Tamukiäum ro'.
17 Jisas nukas ätäi auruwon, "Is isan moni rawa tonau wa raim, okon, nas is wa atoirau.
Utianik, na potoinam, isan tamareäimin roat awar, 'Is isan moni rawa tonaurim. Ko nais
akan momonaka, isan Anut, akan Anut erek.' "
18 Keseria, Maria nukas potomara, Jisas nukan tamareäwon roat awarowon, "Is Näwäu
ätäi siräiwon aparmin." Jisas nukas auruwon ämän kiro tamareäwon roat erekapu
awarowon.

Jisas kon tamareäwon roat amiakap penuk, aparin.
(Matiu 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

19 Jisas nukan tamareäwon roat ak Juda akan roat näunäu iminewareanik, akan raiäi
owa im sakau penemoi, rain. Tup näwäu opok, pututu, Jisas nukas kon tamareäwon roat
kamuk pe tai raumara, awarowon, "Ak akan woiaka päurar rawai."
20 Ko keser awaromara, kon ipou wein pak kon kasak uru marais wein ui kur ätär
marowon. Kon tamareäwon roat ak Näwäu aparmoi, nepipirianik, woiaka ererin.
21 Jisas nukas ätäi awarowon, "Ak akan woiaka päurar rawai. Isan monias is äsimoirnuk,
koimin senek isas nais keseriar ak äsimwarom."
22 Keser awareanik, kon au osou ak opiakap urmara, äiewon, "Akan woiaka uru Osou
Näu owe.

23 Keseria, akas karauk roat akan onok aru jäkäi marona rai, Anut nukas nais kiro roat
akan onok aru erekapu jäkäi marai. Utianik, akas karauk roat akan onok aru wa jäkäi
marona rai, Anut nukas nais akan onok aru wa jäkäi marai."

Jisas Tomas ori.

24 Jisas kon tamareäwon roat amiakap pewon ses opok, kon tamareäwon ro kar kon enip
Tomas, kon kar enip Didimas, ko ak pak rawau wa.
25 Ko ätäi penuk, kon jaukut akas aurin, "Ik Näwäu aparmun."
Tomas nukas ätäi awarowon, "Utianik, isan amias kon ipou ui kur aparita, isan ipias
kon kasak uru marais wein ui kur opok moita, kiro epar isan woi epar mam."
26 Tup manonuk, kar omre Jisas nukan tamareäwon roat ak erekapu ätäi owa im sakau
penemoi, turur rain. Kiro ses opok, Tomas pak erek rain. Im sakau penein, utianik, Jisas
ko ätäi pemara, kon tamareäwon roat kamuk pe tai raumara, awarowon, "Ak akan woiaka
päurar rawai."
27 Keseria, kos Tomas auruwon, "Nan iponauk isan kasi opok moinam, isan ipi apar. Na
ronkat sosop utoinam, nan won epar mo."
28 Kesernuk, Tomas nukas Jisas auruwon, "Na isan Anut is jou musiäim, na isan Näwäu."
29 Jisas nukas auruwon, "Na is apairmata, nan won epar mom ra? Karauk roat ak is
apairau wa, akan woiaka epar moin kiro roat akan woiaka näwäu ereraiei."

Okoro buk nukan onoktapau

30 Jisas nukas kon tamareäwon roat amiakap kurur atap atap keserwon, okoro buk opok
erekapu jer we mau wa.
31 Utianik, Jisas ko Krais, kiro ro Anut nukas kon roasiret ätäi imwaraun äsimornuk,
kowon, ko nais Anut nukan Mokoi senes mesin akan woiaka epar maun rai jer wemin.
Keseria, ak ko mesin akan woiaka epar mianik, ak awau orip orip rawaiei.

21

Jisas nukas kon tamareäwon roat 7 orip amiakap pewon.

1 Omre rumukurar manonuk, Jisas nukasar ätäi Galili An Unik siakup kon tamareäwon
roat amiakap pewon.
2 Kiro opok kon tamareäwon roat kesek rain, akan enmak Saimon-Pita, Tomas (kon kar
enip Didimas), Nataniel (Nataniel ko Kena menan Galili provins pakan), Sebedi nukan
mokoit ori pak Jisas nukan kar tamateäwon roat ori pak ak erek rain.
3 Saimon-Pita nukas kon jaukut keser awarowon, "Is was owaun manaurim." Keser-
nuk, kon jaukut akas nais aurin, "Ik erek na pak was owau manam." Keseria, kiro roat
erekapu ak ous opok toneanik, manoin. Kiro pututu ak kar was owau wa.
4 Om teine kounuk kounuk, Jisas ko Galili An Unik kasakup tai rawon aparin. Utianik,
kon tamareäwon roat akas Jisas owo ro rai wou wein.
5 Keserna, kos totwarowon, "O, Jaiat, ak karauk was oin ra?"
Akas ätäi aurin, "Wa senes wa. Ik kar was owau wa."
6 Kos ätäi awarowon, "Akan was oiäi jo oinai, ous kasakup ipiaka näu kaimas kureinai,
karauk was owaiei." Keser äienuk, akas Jisas nukan ämän tainorianik, akan was oiäi jo
ipiaka näu kaima kureanik, ätäi ate reurna, ous oik päu senek wa, owon, was sosop ok pe
rau.
7 Keseria, Jisas nukas kon tamareäwon ro kar konun wous meieäu kos Pita auruwon,
"Kiro ro us nokou opok tai rau, kiro iken Näwäu!" Saimon-Pita ko akan Näwäu us nokou
opok tai rau auruwon roumara, ko kon omjo oi momara, sarau me rawon kurte oi
orkemara, an unik uru pokir neanik, an äsäi potowon.
8 Karauk tamareäwon roat ak ous opokas was jo ok pewon orip reur an kasakup koin,
owon, us nokou atapuk wa.
9 Ak kasakup koianik, ep jere rawon aparin. Kiro ep opok, karauk was rawon pak bret
ep somuk rawon aparin.
10 Keserna, Jisas nukas awarowon, "Ak karauk was rusapai oin oi kowe."
11 Saimon-Pita nukas kurte ous oik tonomara, was jo orip reur kasakupai kowon. Was
näunäu sosop, 153 orip rain. Was sosop jo ok pewon, utianik, jo wasas kiräiäu wa.
12 Jisas nukas awarowon, "Ak o jau pewe." Kesernuk, kon tamareäwon ro karas sakau
mianik, 'na inok ro' rai totorau wa. Owon, ak äpu kiro Näwäu nuka.
13 Keseria, Jisas nukas ep somuk pemara, bret oumara, arowon. Ko was nais keseriar
keserwon.
14 Jisas meieanik, ätäi up uruas siräiwon ses opok amke kon tamareäwon roat owa rain
opok oirorpai amiakap pewon. Rusapai okoro keserwon kiro 3 amiakap pewon.

Jisas nukas Pita totorwon.

15 Jisas kon tamareäwon roat pak o je kuremana, Jisas nukas Saimon-Pita totorwon,
“Saimon, Jon nukan mokoi, nas okoro roat rai itimwareanik, nan won is mesin meieäum
ra?”
Kos ätäi auruwon, “Io, Näwäu, naka äpu. Is nanun woi ereru.”
Jisas nukas auruwon, “Na isan sipsip nakut o aram.”
16 Ätäi Jisas nukas totorwon, “Saimon, Jon nukan mokoi, na epar nan won is mesin
meieäum ra?”
Kos auruwon, “Io, Näwäu, naka äpu. Is nanun woi ereru.”
Jisas nukas auruwon, “Na isan sipsip jekur kamwar.”
17 Ätäiar, Jisas nukas totorwon, “Saimon, Jon nukan mokoi, na isanun won ereru ra?”
Pita ko Jisas nukas ätäiar 3 orip totorawa, kon wou usuäu sarenuk, auruwon, “Näwäu,
owo onok erekapu nakasar äpu. Na äpu is nanun woi ereru.”
Jisas nukas auruwon, “Na isan sipsip nakut o aram.
18 Is na epar senes aisom, na mokoi awau opok, na erapok manaun ronkatemata,
maneäum. Tawa na koiam sareanik, nan ipon kuorta, karauk roat akas muris rakisianik,
na kar mena potaun utam opok imäisi potaiei.”
19 (Jisas ko kiro ämän äiewon owo onok pakas Pita meieanik, Anut nukan enip kämioik
maun äiewon.) Keseria, Jisas nukas Pita auruwon, “Na is tainoir.”

Jisas nukas kon tamareäwon ro kar mesin wous meiewon nukan ämän mowon.

20 Pita nukas mäinemara, Jisas nukas tamareäwon ro kar ko mesin wous meieäu, ruris
au siarawap pe tai raunuk, aparwon. (Meter Jisas pak o jein ses opok kiro ros siakup tane
raumara, totorwon, “Näwäu, inok ros na iwäi jaunat ipiakap musai?”)
21 Pita nukas kiro ro aparmara, Jisas totorwon, “Näwäu, okoro ro ko owosäi?”
22 Jisas nukas ätäi auruwon, “Utianik, isan ronkatis is ko utoita, raunuk raunuk, is ätäi
kowam, na owon kiro mesin ronkat sosop oum? Naka, is tainoir.”
23 Kesernuk, kiro tamureäwon ro wa meiäi rai ämän erekapu Jisas mesin woiaka epar
moin roasiret opok potonuk erekapu roin. Utianik, Jisas nukas ko wa meiäi rai äiäu wa.
Ko keser äiewon, “Utianik, isan ronkatis is ko utoita, raunuk raunuk, is ätäi kowam, na
owon kiro mesin ronkat sosop oum?”
24 Jisas nukan tamuruwon ro kos rusapai kiro onok mesin ämän äianik, kosar okoro
ämän jer wewon. Ik äpu okoro kon ämän äiewon, kiro epar senes.

Okoro jer pataraun ämän.

25 Jisas nukas karauk onok sosop nais keserwon. Utianik, is kiro karauk onokun
ämän karar karar buk opok jer erekapu wemin maro, isan ronkat kiro buk sosop okoro
omnokou opok rawaun omoi wäpik.

Aposel
Jisas nukan ämän oi ariain roat akan sarau.
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko omar oik tone raunuk, woisan 33 orip manonuk, Luk nukas Jisas nukan ämän oi ariai roat akan sarau miai ämän jer wewon.

Jisas ko meiemara, omar oik toneanik, kon Osou Näu äsimornuk, kowon. Kiro Osou Näus kon roat sarwarianik, sakau aronuk, ak iminäu wa. Akas Jisas nukan ämän oumoi, Jerusalem näu mena Juda roasiret tamarianik, Judia provins pak Samaria provins pak nais pote roasiret tamaroin. Rai rai, karauk omsau pakan roasiret nais Jisas nukan ämän tamaroin. Omsau sau erekapu ak Anut nukan ämän roumoi, karauk roat akan woiaka Anut mesin epar moin.

Kiro buk opok, Luk nukas amke Pita nukas sarau mowon mesin jer wewon, ruris kiro Pol nukas sarau mowon mesin jer wewon.

(Luk nukas kiro ämän kar Grik ro enip Tiofilus jer we muruwon)

Okoro buk tainoraun ämän

1:1–5:42 Jisas nukan tamariäwon roat akas Jisas mesin akan woiaka epar mianik, kon sarau onoktoroin.

6:1–9:31 Jisas nukan roat ak usu sosop oin, sinuk, ak iminäu wa. Ak Jisas nukan Ämän Eposek roasiret erekapu tamaroin.

9:32–12:35 Pita nukas Jisas nukan Ämän Eposek roasiret tamarowon.

13:1–14:28 Amke Pol nukas Jisas nukan Ämän Eposek omsau sau oi ariemoi, roasiret tamarewon.

15:1-41 Jerusarem näu mena Pol ko Jisas mesin woiaka epar moin roasiret akan roat näunäu pak erek tururin.

16:1–18:23 Ätäi Pol nukas Jisas nukan Ämän Eposek omsau sau oi ariemoi, roasiret tamarewon.

18:14–21:14 Ätäiar Pol nukas Jisas nukan Ämän Eposek omsau sau oi ariemoi, roasiret tamarewon.

21:15–28:31 Pol ko Jerusarem näu mena karapus rawonus, Rom näu mena potowon.

Jisas nukas Anut nukan Osou Näu äsimoraun paip marowon.

1-2 O jai Tiofilus, na Anut nukan wonas meieäum ro. Is amke Jisas nukas onok eposek keserwon pak kos sarau mowon pote, ko omar oik tonowon pak, kiro ämän erekapu jer we musianik, aisomin. Jisas ko Anut nukas omar oik imäi tonau wa opok, ko Anut nukan Osou Näu nukan sakau oripas kon ämän oi ariai roat sare marowon kon ämän jekur awarowon.

3 Jisas ko meieanik, ätäi awau siräumara, kon tamareäwon roat amiakap orip orip peäu. Omre 40 orip ko kesernuk, ak äpu moin epar nukasar kiro ko meiäu wa, ätäi siräiewon. Kos ak Anut nukas ätäi koi kamwaraun ämän awarowon.

4 Kar muti ko erek ak pak pe raumara, awarowon, “Ak Jerusalem näu mena wa ute manau. Ak kame rauna, Osou Näu meter moni nukas ak araun paip marowon kiro mesin awareäim kiro kos arai.

5 Meter Jon nukas roasiret anas an jomarowon. Utianik, omre rumuk wa, Anut nukas nukan Osou Näus ak an jomarai.”

Jisas omar oik tonowon.
(Mak 16:19-20; Luk 24:50-53)

6 Kar omre opok, Jisas nukan ämän oi ariain roat erekapu Jisas pak ätäi tururianik, akas Jisas totorin, “Näwäu, kiro ses opok na iken iwäinokot emwareanik, Israel roasiret okoro Judia provins ätäi aram ra?”

7 Keserna, Jisas nukas ätäi awarowon, “Kiro akan sarau wa. Isan moni nukasar kon sakaus kiro omre isas okoro omnokou kamwaraun sare mowon. Ak kiro omre äpu mau senek wa.

8 Utianik, Anut nukan Osou Näu ak opok kounuk, kiro ses opok ak sakau oripas Jerusalem näu mena pak Judia provins pak Samaria provins pak, omsau sau erekapu potomoi, isan enim roasiret awaraiei.”

9 Ko kiro ämän aware kurenuk, Anut nukas ko omar oik imäi tonowon. Ak apai rauna rauna, kar ious pemara, ko kururur mowon, ak ko aparau senek wa.

10-11 Ko erekapu manonuk, ak omar oik aparam rai eisane rauna rauna, ro oirori awan omjo ärneu oripas kurte ak siarakap pe tai raumasa, äieirin, “Galili provins pakan roat, ak owon okoro opok tai raumana, omar oik eisane rai? Kiro Jisas ko rusapai Anut nukas ak opakan imäianik, omar oik tonou apari senek, tawa ätäi keseriar kowai aparaiei.”

Kar ro Judas nukan omoi owaun sare murin.

12 Keseria, Jisas nukan ämän oi ariai roat ak Olivet omtapau utomana, ätäi Jerusalem näu mena tonoin. Kiro omtapau Jerusalem mena siakup rau.

13 Ak näu mena tonomoi, akan ou waru kämioik raiäin opok tonoin. Kiro roat akan enmaka Pita, Jon, Jems, Andru, Filip, Tomas, Bartolomiu, Matiu, Jems ko Alfius nukan mokoi, Saimon ko kar tupsiu enip Serot pakan, Judas ko Jems nukan mokoi.

14 Kiro roat Jisas mesin woiaka karar mianik, Anut aurna, karauk asiret pak Jisas nukan anak Maria pak kon amakut pak erek ak nais orip orip tururianik, Anut auriai.

15-16 Kar omre roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin 120 orip turur rain opok, Pita nukas akan amiakap siräumara, äiewon, “O jaiat, Judas nukas, Jisas marai roat akan ipiakap marowon. Kiro mesin meter Anut nukan osous Devit nukan oksau pakas äiewon kiro rusapai epar peu.

17 Judas ko meter iken sarau jaunok, Jisas nukas ik pak erek sarau maun sare mowon.

18 (Kiro ro Judas onok aru mianik, aiauk oumara, kiro aiaukus omnokou eteinak kau mowon. Kiro opok nukasar am iporu opok pomur oumara, meienuk, kon nokou tapau puturmoi, pimur erekapu omnokou opok kourwon.

19 Roasiret erekapu ak Jerusalem mena rain ak kiro ämän roumana, ak kiro omnokou enip Akeldama moin. Kiro ämän kon onoktapau Karian omnokou.)

20 Kiro ämän meter Buk Song opok keser jer wewon,

‘Kon ou erar rawaura, kar ros kiro owa wa rawai.’ *Buk Song 69:25*

Kar ämän Buk Song opok nais rau, keser äiewon,

‘Kar ros kon sarau owoura.’ *Buk Song 109:8*

21 Keseria, ik rusapai kar ro ika kamuk erek ariäu, kiro ses opok Jisas Näwäu ik pak erek raunuk, kiro ro ko erek rawon sare mau.

22 Meter Jon nukas roasiret an jomarowon ses opok koi, Jisas sarau onoktorowon pote kiro ses opok Anut nukas Jisas ätäi omar oik imäi tonowon. Kar ro ko kiro onok erekapu kon amukus aparwon ik ko sare mau. Ko ik pak sarau erek mia, Jisas ätäi siräiewon ämän roasiret maraura.”

23 Pita nukas keser äienuk, akas ro oirori sare matoin. Kar ro Josep, Bar-Sabas äiäi, kon kar enip Jastus. Kar ro kon enip Mataias.

24 Keseria, ak Anut keser aurin, “Näwäu, na roat akan ronkat woiaka uru äpu. Keseria, nakas okoro roat ori rair, owo ro nan sarau musaun sare momon ätär muk.

25 Ko Judas nukan omoi oumara, sarau mai. Judas kiro sarau Jisas nukan ämän oi araun utomoi, ko om aru opok manowon.”

26 Keseria, akas kiro roat ori kamuk inok sare maun satu sipiräiein. Mataias nukan aiauk eposek pewon. Keseria, ak Mataias sare moin. Keserianik, ko ämän oi ariai roat 11 orip rain pak pote tururwon.

2

Anut nukan Osou Näu kowon.

1 Kar omre, enip Pentikos penuk, roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin karar owa turur rain.

2 Rauna rauna, kar jejep urir sakau senekus kurte omar oikas kounuk, roasiret kiro owa rain ak erekapu kiro jejep näwäu roin.

3 Kesermara, ak ep arou menop senekus koi käumara, roat karar karar akan tapiakap iporwon aparin.

4 Kiro roat erekapu Anut nukan Osous akan ronkat erekapu kamwareanik, sakau maronuk, ak ämän atap atapus karauk omsau pakan ämänis arein.

5 Kiro opok, Juda roasiret ak Jerusalem mena rain. Karauk Juda roasiret Anut jou muriäi omsau atap atap pakas koin pak erek rain.

6 Ak kiro jejep roumana, roasiret sosop kiro ou siakup tururin. Roasiret akan woiaka epar moin ak akan menan ämänis atap atap arein roumana, ak erekapu karkairin.

7 Ak karkairmana, ronkat sosop mianik, äiein, “Kiro roat ak keser arei ak erekapu Galili provins pakan roat.

8 Utianik, ik erekapu karar karar iken menan ämän arena, roum.

9-10 Ik erekapu omsau atap atap pakan, Partia, Midia, Elam, Mesopotemia, Judia, Kapadosia, Pontus, Esia provins pakan pak karauk Prigia, Pampilia, Ijip pak Libia Sairini mena siakup pak karauk Rom näu mena pakan koi raum.
11 Ik karauk Juda roat pak karauk kar omsau pakan roat Juda akan onok tainorin roat pak ik karauk Krit omsau pak Arebia provins pakan koi raum. Utianik, Galili roat ak Anut nukas kurur atap atap keserwon mesin iken ämän atap atapus arena, ik erekapu roum.”
12 Ak keser äumana, karkairianik, ronkat sosop oumoi, aka aka tototein, “Kiro owosei?”
13 Keserna, karauk roat akas jeje ämän awaromana, äiein, “Kiro roat an sakau jeanik, keseri.”

Pita nukas ämän mowon.

14 Pita nuka pak Jisas nukan ämän oi ariai roat 11 orip erek siraumana, kos ämän roasiret keser awarowon, “Ak Juda roasiret pak karauk roasiret erekapu Jerusalem näu mena koi rai, ak rowe. Ak isan ämän maraurim okoro onok pewon kon onoktapau awaraurim ak jekur rowe.
15 Akan ronkat okoro roat an sakau jeanik, raiaka käieu aikoin. Utianik, rusapai okoro 9 klok tapera karar keseru. Keserianik, okoro roat ak an sakau jau wa.
16 Rowe! Anut nukan ämän roianik, areawon ro Joel nukas kiro onok mesin äiewon.
17 Anut nukas äiewon, ‘Omre wasaräun ses siakup, is isan Osou Näu erekapu roasiret opok äsimoram. Keserita, akan mokoit asinakut owo onok tawa päi aräiei, is akan mokoit onok atap atap ätär maroita, aparaiei. Koiam roat nine epiräiei.
18 Epar senes kiro ses opok is isan Osou Näu sakau orip isan sarau roasiret opok äsimoram.
19 Kurur atap atap omar omnokou ori opok matam. Kiro ses opok omar oikas karian pak, ep arou pak, epit pak päi.
20 San wa jerai, pututu senes saräi. Keir karian senek osou saräi. Kiro osap penuk, Anut nukan omre sakau näwäu päi. Kiro omre näwäu arou näu orip.
21 Inok roasir Näwäu keser aurai, “Näwäu, isan onok aru pakan imäir,” keser aurnuk, kiro roasir Näwäu nukas imäiäi.’
Joel nukas keser jer wewon. *Joel 2:32*
22 Israel roasiret! Ak okoro ämän rowe! Anut nukas Jisas Nasaret menan ro sare momara, äsimornuk, kowon. Anut nukan sakaus kiro ro sarau sakau mowon. Ko ak kamuk kiro sarau monuk, ak kiro aparin.
23 Meter Anut nukasar Jisas akan ipiak opok maraun apu sarewon. Keseria, akas ko onok aru miäi roat akan ipiakap marona, akas ko am äpäs opok äsäi mianik, wena, meiewon.
24 Utianik, Anut nukas kiro ro ätäi siräi mowon. Ko kon meiewon tätäi kiro opok utomoi, imäi manowon. Jisas ko op up uru rawaun itok wa.
25 Kiro mesin Devit nukas äiewon, ‘Näwäu ko is siarap orip orip raiäu. Ko is siarap raumara, sakau muriäu. Keseria, kar osapus is wa itimoirai.
26 Keseria, isan woi erernuk, nepipiraun ämän mom. Is äpu is ro meiäun itok, utianik, is kiro osap eposek owaun kame raim.
27 Owon, na is utoirota, meieäi akan mena wa rawam. Nan sarau ro eposek utota, up uru wa pomoräi.
28 Na awau orip orip rawaun apu ätär muriäum. Na is pak rauta, kiro nan amun opok is nepipirianik, rapor rawam.’ *Buk Song 16:8-11*
29 O Jaiat, Israel roasiret, is iken askanai Devit mesin epar awaraurim. Ko meienuk, roasiret akas up uru kurein. Kon up rusapai okoro rau.
30 Ko Anut nukan ämän roianik, areawon ro ko äpu Anut nukas paip muruwon. Anut nukas ämän sakau orip auruwon, ‘tawa nan kar asan päi. Ko roasiret nas kamwarom senek kos nais kamwarai.’
31 Devit ko tawa Anut nukas owosäi ko äpu momara, Krais ätäi siräiäi mesin keser äiewon, ‘Ko meieäi akan mena utonuk, wa rawai. Ko Anut nukan ämän areawon ro, ko Anut nukas paip muruwon äpu Anut nukas utonuk, kon enipsau wa pomoräi.’
32 Keseria, Anut nukas kiro Jisas siräi mowon, okon, epar ik erekapu iken amiakas aparmoi, äpu mianik, kon ämän awarom.
33 Rusa kon momok Anut nukas ko kämioik imäi toneanik, nukan ipou näu kaima tane mowon rau. Kos meter auruwon siar Jisas kon Osou Näu nuruwon. Keseria, ak okoro onok aparmoi, roi. Kiro Jisas nukas kon Osou Näu ik opok äsimoru.
34-35 Devit ko omar oik tonau wa. Utianik, ko nukasar äiewon,
‘Anut nukas isan Näwäu auruwon, “Na isan ipi näu kaima taneta, isas nan iwäi jaunat itimwareanik, nan isonap maroita, nan inkaruru rawaiei.” *Buk Song 110:1*

36 Ko keser keser äiewon, okon, ak Israel roasiret erekapu ak kiro ämän äpu mowe, kiro
Jisas karar akas ko am äpäs opok äsäi mona, meiewon, Anut nukas kon enip Krais mowon,
ko iken Näwäu sare mowon rau.' "

Roasiret sosop woiaka piririanik, an join.

37 Roasiret ak kiro ämän roumana, ak woiaka aru momana, Pita pak karauk Jisas nukan
ämän oi ariai roat pak awaroin, "O Jaunokot, ik rurisa owosäu?"
38-39 Pita nukas keser awarowon, "Ak erekapu karar karar akan onok aru miäi utoinai,
woiaka pirirmoi, Jisas Krais nukan enip pakaimas an jowe. Keserna, Anut nukas akan
onok aru jäkäi maromara, kon Osou Näu arai. Meter Anut nukas kon Osou Näu ak akan
mokoit pak karauk omsau pakan roasiret pak erek araun paip mowon. Kos äiewon, 'Inok
roasir isas urweita, is ko isan Osou Näu nuram.' "
40 Pita sakau ämän sosop awaromara, äiewon, "Ak jekuriar tai rawe! Keseria, ak roat
aru pak wa aru maiei."
41 Karauk roasiret ak Pita nukan ämän roumoi, woiaka epar momana, an join. Kiro ses
opok roasiret 3,000 orip an join.

Roasiret woiaka epar moin akan onok eposek.

42 Roasiret ak akan woiaka epar moin orip orip Jisas nukan ämän oi ariai roat pak
tururmana, akan ämän rowaun tup apariain. Ak jaunakat sarwareäi. Ak akan o jaun
tururianik, Anut nukan o jeäi. Ak omre orip orip Anut auriai.
43 Anut nukas kon ämän oi ariai roat akan ipiaka opok kurur atap atap kesernuk,
roasiret erekapu kiro aparmana, iminein.
44 Roasiret akan woiaka epar moin karar tururianik, akan osap kiro jaunakat pak erek
akan karar.
45 Roasiret osap sosop orip, ak akan omnokou pak akan osap pak karauk roat aromoi,
aiauk oianik, kiro aiauk inäimana, roasiret osap wäpik ariai.
46 Ak erekapu woiaka karar mianik, omre orip orip Anut osap nuriäi ou näwäu owa
tonomoi, tururiäin. Akan owa atap atap tururia, o je je ariein. Ak woiaka epar momoi,
woiaka erer orip o jeäi.
47 Ak orip orip Anut nukan enip jou muriäi. Karauk roasiret akas ak apwareanik, akan
woiaka näu saremoi, omre orip orip Näwäu nukas karauk roasiret ätäi imwaronuk, ak
roasiret woiaka epar moin pak erek turur rain.

3

Pita nukas ro isou aru jekur mowon.

1 Kar muti iukärir, Pita Jon ori Anut auraun Anut osap nuriäi ou näwäu owa tonauririn.
2 Kiro opok, kar rorok enip Eposek äiäi opok roat akas kar ro kon isou aru manau senek
wa, ämäianik, kiro opok pe moin. Kiro ro anakus isou aru keseriar mowon. Kiro ros omre
orip orip roasiret osap nuraun rai nik mareäu.
3 Kiro omre opok, Pita Jon ori kiro tup owa tonaursa, kiro ros apwatomara, aiauk
nuraun totwatowon.
4 Pita Jon ories ko sakamarmasa, Pita nukas auruwon, "Na iu apait!"
5 Kesernuk, kiro isou aru ro Pita Jon ori kar osap iraieir rai apwate rawon.
6 Kesernuk, Pita nukas auruwon, "Is aiauk wäpik. Kar osap epar is isaurim. Is Nasaret
menan Jisas Krais nukan sakau pakaima aisom, na siräinam, ari!"
7 Keserianik, Pita nukas kiro ron ipou näu kaimas atomara, siräi monuk, kurte kiro ron
isou sakau sarewon.
8 Ko siräumara, tai ariäwon. Kesermara, ko ori pak erek tup owa tainwate tonomara,
pokir pokirmara, Anut nukan enip jou mowon.
9 Roasiret kiro tup owa rain ak erekapu kiro ro siräi arimara, Anut nukan enip jou
maronuk, aparin.
10 Ak äpu kiro rosar meter tup ou nukan rorok enip Eposek siakup tane raumara,
roasiret osap nik mareäwon. Kiro onok mesin karkairmana, ronkat sosop oin.

Pita nukas Anut osap nuriäi tup ou näwäu owa ämän mowon.

11 Kiro ro meter isou aru mowon kos Pita Jon ori siarawap tai raunuk raunuk, roasiret
erekapu karkairmana, kurte koianik, kiro owa enip Solomon nukan enip moin kasikaima
ak siarakap koi tururin.
12 Pita ko kiro onok aparianik, roasiret awarowon, "Israel roasiret, ak owon kiro kurur
aparianik, kiro mesin ronkat sosop ourai? Akan ronkat iwen onok eposek senes, okon,
iwen sakaus okoro kurur keserum rai sakau apaitoi ra? Wa senes wa!.

13 Iken askanai akan Anut pak Apraham, Aisak, Jekop akan Anut nukas kon sakau
näwäu kon sarau ro Jisas nurunuk, kon enip kämioik mowon. Kiro ro akasar kon iwäiakut
akan ipiakap moin. Pailot nukas ko utonuk, manaun äiewon akas kon ämän rowau wa.
Ak ko sumkäinein.
14 Kiro ro ko Anut nukas äsimornuk, kowon. Ko onok eposek orip. Utianik, akas ko
sumkäinein. Ak Pailot urwemana, aurin, 'Na kiro ro kos kar ro wenuk, meiewon utota,
man.' Pailot nukas ko äsimornuk, manowon.
15 Orip orip awau rawaun apu ätär mareäu ro akas wena, meiewon. Utianik, Anut
nukas ko ätäi siräi mowon. Roat akas wena, meiewon ätäi siräiewon iwen amiokos
aparmurin, okon, ak rusapai awarom.
16 Kiro Jisas nukan sakaus okoro ro isou aru jekur mowon. Ak rusapai apari, ko Jisas
mesin wou epar mowon, okon, kiro ro sakau muruwon. Ak ko aparnai, äpu mowe. Iu
äpu Jisas nukan sakau epar, kiro sakau pakaima okoro ro jekur momur. Ak erekapu kiro
aparin.
17 O Jaiat, ik äpu ak akan roat näunäu pak kamwareäin roat pak Jisas ko inok ak äpu wa,
okon, ak ko keserin.
18 Anut nukas meter kiro onok mesin kon ämän roianik, areain roat akan oiaksaus äiein,
'Nukan Krais ko tätäi näwäu owai.' Kiro ämän äiein epar pewon.
19 Keseria, ak akan ronkat pak onok aru pak utoinai, akan woiaka Anut mesin pirirwe.
Ak keserna, kos akan onok aru jäkäi marai.
20 Ak kiro keserna, Anut nukas ak sakau awau arai. Kos Krais äsimornuk, ak rawa kowai.
Kiro ro meter Anut nukas sare mowon kon enip Jisas.
21 Rusapai ko omar oik ätäi tonowon rau. Ko kiro ses Anut nukas osap erekapu
ätäi awau sare maun kame rau. Kiro kon ämän meter kon ämän roianik, areain roat
awaronuk, akas roasiret awaroin.
22 Moses nukas ko mesin keser äiewon, 'Anut Näwäu nukas is äsimoirowon senek tawa
kon ämän roianik, areäu ro kar äsimorai. Kiro ro akan jaunaka senes. Ak kos ämän awarai
roinai, kon ämän erekapu tainorwe.
23 Inok roasir kiro Anut nukan ämän roianik, areäu ron ämän wa tainornuk rai, ko Anut
nukan roasiret pak wa rawai. Ko Anut nukas aru murai.' *Lo 18:15, 18-19*
24-25 Anut nukas meter Apraham pak paip keser mianik, äiewon, 'Nan askanai pakas
okoro omnokou pakan roasiret jekur rawaun sakau aram.' *Stat 22:18*
Kos kon ämän roianik, areain roat pak kiro paip mowon. Kon ämän roianik, areain roat
meter pein Samuel pakas pote rusapai pein, akas nais kiro onok rusapai peu mesin äiein.
Keseria, rusapai kiro paip epar pewon, akasar aparin.
26 Keserianik, Anut nukas kon sarau ro ak karar karar jekur rawaun pak onok aru pakan
pirirwe rai, awaraun sare momara, amke ak Israel roasiret rawa äsimornuk, kowon."

4

Pita Jon ori roat näunäu akan amiakap tai matoin.

1 Pita Jon ori roasiret ämän awarona awarona, Karauk Anut nukan kamuk raiäin roat
pak Anut osap nuriäi ou kameäi roat akan näwäu pak karauk Sadusi roat nais erek au
rawa koin.
2 Pita Jon ories Anut nukas Jisas meiewon pakan ätäi siräi mowon awau rau rai, roasiret
awaroirin. Ak kiro ämän roumana, kasiaka pein.
3 Keseria, kiro roat akas Pita Jon orien ämän aparaun sakau atwatoin. Utianik, ak iukärir
senes sarenuk, aparianik, karapus owa kurwatoin.
4 Utianik, roasiret sosop kiro opok rain awan ämän roianik, akan woiaka epar moin.
Roasiret akan woiaka epar moin 5,000 orip sarein.
5 Tapera, Juda roasiret akan roat näunäu pak kamwareäin roat näunäu pak sintore ämän
tamareäi roat pak ak Jerusalem näu mena koi tururin.
6 Kiro roat potomana, Anut kamuk raiäu ro näwäu senes, enip Annas, pak Kaiapas pak
Jon pak Aleksanda pak karauk Annas nukan tupsiu pak tururin.
7 Jon Pita ori akan amiakap pe tai matea, totwatoirin, "Kiro ro isou aru ro owose jekursa,
om tai manou? Au owo sakaus kiro onok keseririn? Au inon enip pakas keseririn?"
8-9 Pita ko Anut nukan Osou Näus sakau murunuk, kiro roat awarowon, "Ak roasiret
kamwareäin roat näunäu, ak rusapai iu ro isou aru jekur momurin mesin totoitoi. Ak
owose okoro ro eposek sarewon rai totoitoi.
10 Keserianik, ak erekapu Israel roasiret pak äpu maiei, Jisas Krais Nasaret menan kon
sakaus kiro ro nukan isou sakau mowon. Kesernuk, ko rurisa ak amiakap tai rau. Akas
ko am äpäs opok wein. Ko meienuk, Anut nukas ko ätäi up uruan siräi mowon.

11 Kiro Jisas karar mesin meter Anut nukan ämänis äiein,
‘Kiro ou tutu ou miäin roat akas aru äiein,
rusapai kiro ou tutu eposek senes sarewon.’ *Buk Song 118:22*
12 Kos karar ak imwaraun itok. Kon enip karar sakau orip. Roasiret kon enip pakas urwena, imwarai. Kar ros okoro omnokou pakan imäikaun senek itok wa.”
13 Kiro roat näunäu ak Pita Jon ories sakau ämän momasa, iminäu wa, apwatianik, ronkat sosop oin. Ak äpu kiro roat ori skul sosop manau wa, au erar roat ori. Keseria, ak äpu au meter Jisas tainori ariairin.
14 Kiro ro kon isou eposek sarewon ko au pak tai rawon aparin, okon, ak kar ämän aräu senek wa.
15-16 Kesermana, akas kiro owan äsimwatona, kasik nosa, aka aka ämän keser atoin, “Ik kiro roat ori owosewatau? Okoro Jerusalem menan roasiret ak erekapu kiro kurur awas keseririn äpu moin, ik ämäi mau senek wa.
17 Utianik, kiro onok omsaukan roasiret awarona, rowaiei, okon, ik kiro roat ori Jisas nukan enip pakas karauk roasiret wa tamarau rai tämatau.”
18 Kesermana, roat näunäu akas Jon Pita ori ätäi urwatona, owa tonosa, sakau awatoin, “Au ätäi ätäi Jisas nukan enip pakas karauk roasiret ämän wa awarau.”
19 Pita Jon ories ätäi awaroin, “Ak akasar akan ämän wasarewe. Anut nukan ronkat owo senek, ik akan ämän tainorau ra Anut nukan ämän tainorau? Kiro akasar ronkatewe.
20 Ik kiro onok iken amiokos erekapu aparmoi, roumun, okon, kon ämän wa utam. Roasiret erekapu awaram.”
21-22 Keseria, roat näunäu akas ätäiar Jisas nukan ämän roasiret awarona, akwataiei rai, sakau ämän awateanik, utwatona, manoirin. Kiro ro kon isou aru jekur moirin kon woisan 40 orip itimorwon. Roasiret erekapu aparianik, Anut nukan enip jou murianik, Anut nukas kiro kurur keserwon mesin akan woiaka epar moin. Keseria, roat näunäu ak roasiret iminewareanik, ak kiro roat ori tämataun apu wäpik.

Roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin Anut nukan sakau owaun aurin.
23 Roat näunäu akas Pita Jon ori utwatona, manosa, au ätäi akan jaunakat akan owa turur rain opok potoirin. Au roat näunäu akas ämän erekapu awatoin awas pote, jaunakat awaroin.
24 Ak kiro ämän roumana, ak erekapu woiaka karar mianik, tururmana, Anut keser aurin, “O Anut Näwäu, okoro omnokou omar pak mas an pak osap erekapu nakasar ate momon.
25 Meter nan Osou Näu iken askanai, nan sarau ro Devit nukan oksau pakas keser äiewon,
‘Karauk omsau pakan roasiret owon kasiaka perai?
Kiro roasiret owon akan ronkat atap atap morai?
26 Okoro omnokou pakan roat näunäu ak akan
weräiäun osap jekur momana,
Anut Näwäu pak kon mokoi ik imäikaun sare mowon
Krais pak weräiäun keserin.’ *Buk Song 2:1-2*
27 Epar senes, Herot pak Pontias-Pailot pak karauk omsau pakan roasiret pak Israel roasiret aka pak erek okoro Jerusalem näu mena tururmana, Jisas nakan sarau ron enip tonoi muraun keserin. Nakasar ko sare momon.
28 Ak sarau erekapu meter nakasar nan sakau ronkat orip pak sare momon epar päun tainorin.
29 O Näwäu, na rusapai kiro roat akas ämän aru ik opok morai rou! Ik nan sarau roasiret mesin ronkateikoinam, sareikota, ik nan ämän roasiret sakau mareanik, wa iminäm.
30 Na nan ipon sip roasiret opok mota, ak ätäi eposek saräiei. Na nan sarau mokoi eposek Jisas nukan enip pakas kurur atap atap mo.”
31 Ak Anut auri kurena, kiro owa rain opok mim senek pewon. Kesermara, kiro roasiret ak erekapu Anut nukan Osou Näus sakau kamwaronuk, Anut nukan ämän aremana, iminäu wa.

Roasiret akan woiaka epar moin erekapu woiaka karar moin.
32 Kiro roat akan woiaka Jisas mesin epar moin ak erekapu woiaka karar momoi, ronkat karar moin. Kar ron osap kon karar rai äiäu wa. Owo osap karan erekapu atpanianik, erek oiäi.
33 Jisas nukan ämän oi ariai roat ak Jisas Krais meieanik, ätäi siräiewon mesin sakau areanik, iminäu wa. Keserna, Anut nukas kon wou näu oripas ak sarwarnuk, ak rapor rain.

34 Kiro ses opok, kar ro ko kar osapun wasaräu wa. Karauk roasiret akas akan omnokou
ra, ou orip ra karauk roat aromana, kiro pakan aiauk oin.
35 Kiro aiauk oi koianik, akas Jisas nukan ämän oi ariai roat koi arona, akas nais kiro
aiauk inäianik, akan jaunakat osap wäpik roat ariai.
36 Kiro ses opok, kar ro kon enip Josep ko Liwai nukan tupsiu pakan ko Saiprus omsau
pakan ro rawon. Jisas nukan ämän oi ariai roat akas ko Barnabas auriai. Kiro enip
onoktapau, roat akan woiaka päurar rawaun ämän mareäu ro.
37 Ko nais kon kar omnokou eteinak kar ro nurunuk, kau mowon. Kiro omnokou pakan
aiauk oumara, Jisas nukan ämän oi ariain roat koi arowon.

5

Ananaias Safaira orien onok aru.

1 Utianik, kar ro kon enip Ananaias, kon waun enip Safaira ori raiäir. Au awan
omnokou karauk roat arianik, aiauk oirin.
2 Kon wau ori au a ateanik, karauk aiauk awakan owa ämäi moirin. Au sätäumasa,
awan aiauk erekapu oi koumur äiäun rai, karauk aiauk oi pote Jisas nukan ämän oi ariai
roat aroin.
3 Keseria, Pita ko kiro onok keseririn äpu momara, Ananaias auruwon, “Na Satan owon
utota, nan ronkat erekapu kamenuk, Anut nukan Osou Näu atonormata kiro omnokou
pakan karauk aiauk ämäi momata, karauk oi koum?
4 Kiro omnokou meter karauk roat akas kau mau wa opok kiro omnokou nan. Rusapai
karauk roat kiro omnokou aromon kau mianik, aiauk isoin kiro nakan aiauk. Na owo
ronkat oumata, kiro onok aru keserum? Na ro atonorau wa, na Anut atonorum.”
5 Ananaias ko kiro ämän roumara, omnokou opok ourmara, meiewon. Roasiret ak kiro
opok rain kiro ämän roumana, karkairianik, sakau iminein.
6 Kesernuk, karauk mokoit awau akas pemana, kiro meiewon ro omjos kururur mianik,
ämäi maneanik, up kurein.
7 Rai rai, Ananaias nukan wau Safaira ko kiro onok keserwon äpu wa, owa pewon.
8 Pita nukas kiro asir aiauk ätär muromara, totorwon, “Na is air, au komut ori awan
omnokou pakan aiauk oirin okoro karar ra?”
Kiro asires auruwon, “Io, aiauk omnokou pakan omurin kiro karar.”
9 Keseria, Pita nukas ätäi auruwon, “Na owon komut ori a ateanik, Anut nukan Osou
Näu ate aparir? Kiro roat nan komut ämäi pote up kurein senek, rusapai na meieta, nais
imäisi pote, up kureisaun rorokpai tai rai.”
10 Pita nukas keser äienuk, kurte kiro asir kon isou siakupai kurir momara, meiewon.
Kiro roat owa peanik, asir meiewon aparmoi, kon enipsau oi ämäianik, pote kon komu up
kurein siakup pote up kurein.
11 Keserianik, roasiret woiaka epar moin pak kiro menan roasiret pak erekapu kiro
onok keserin roumana, karkairianik, sakau näu iminein.

Kurur atap atap pewon.

12 Jisas nukan ämän oi ariai roat akas roasiret akan amiakap kurur atap atap keserin.
Roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin woiaka karar mia, koi meter Solomon nukan
tane raiäwon ou kasikaima tururin.
13 Roasiret akas akan sarau aparianik, akan enmaka jou mareäin, sinuk, akas ak pak
tururaun iminein.
14 Utianik, roasiret sosop senes akan woiaka Näwäu mesin epar moin, ak pak erek koi
tururin.
15 Keserna, roasiret akas karauk roasiret sip orip patan opokas imware koi apu opok
nine maroin. Akan ronkat, san penuk, Pita potonuk kon totokus karauk sip roasiret opok
nonuk, ak eposek saräun rai keserin.
16 Keseria, roasiret sosop Jerusalem näu mena siakupan akan jaunakat sip orip pak
roasiret osou aru orip imware pena, ak eposek sarein.

Juda roasiret akan roat näunäu akas Anut nukan ämän oi ariai roat aru maroin.

17 Keseria, Anut kamuk raiäu ro näwäu senes kon sarau jaukut pak erek rain, ak erekapu
Sadusi roat. Ak Jisas nukan ämän oi ariain roat mesin kasiaka penuk, aru maraun keserin.
18 Kesermana, akan marai roat akas Jisas nukan ämän oi ariai roat sakau atwareanik,
karapus owa karauk roat maroin opok erek pote kurwaroin.
19-20 Utianik, kiro pututu kar Anut nukan sarau eitekus pemara, kiro karapus ou
imtuemara, Anut nukan ämän oi ariai roat imware kasik nomara, awarowon, “Ak tup
näwäu owa potoinai, kiro pakan roasiret awau orip orip rawaun ämän awarowe.”

21 Jisas nukan ämän oi ariai roat kiro ämän tainormana, om teinenuk, tup näwäu owa toneanik, kiro pakan roasiret Anut nukan ämän mare rain.

Anut kamuk raiäu ro näwäu senes nukas kon sarau jaukut pak Juda akan roat näunäu urwarna, koi erek tururin. Ämän karar atea, akan marai roat akas Jisas nukan ämän oi ariai roat karapus owan ak siarakap imware kowaun äsimwaroin.

22-23 Keseria, marai roat ak kiro roat karapus owan imwarau potoin. Ak owa tone apwaroin warnuk, ätäi potea, roat näunäu awaroin, "Ik karapus owa poteanik, im sakau pene moin aparmun. Kiro karapus ou kamein roat ak kiro ou sakau kame rain apwaromun. Utianik, ik im tue owa toneanik, kiro roat apwarau wa."

24 Anut kamuk raiäi roat näunäu pak kiro tup ou kamwareäi roat akan ro näwäu ak kiro ämän roumana, Anut nukan ämän oi ariai roat owoswarou rai ronkat sosop oin.

25 Keserna keserna, kar ros pemara, awarowon, "Ak rowe, kiro roat akas karapus owa kurwaroin, ak potomana, iken tup ou näwäu owa Anut nukan ämän roasiret marorai."

26 Keser awarona, tup ou kameäwon ro näwäus kon marai roat pak akas Jisas nukan ämän oi ariai roat pote imware koin. Utianik, roasiret akas ak aiaukus akwaraiei rai iminewareanik, ak akwarau wa.

Jisas nukan ämän oi ariai roat ak roat näunäu amiakap ämän maun iminäu wa.

27 Akas imware pemana, roat näunäu akan amiakap tai maromana, Anut kamuk raiäi roat akan näwäus totwarowon.

28 "Ik ak kiro ron enip roasiret ätäi wa awarau rai sakau awaromun, utianik, ak iken ämän tainorau wa. Akan ämänis Jerusalem näu mena erekapu iwaurewon. Kesermana, akas äiein, ikes kiro ro weta, meiäun äiemun rai akas kiro ämän sät aikoin."

29 Pita pak karauk Jisas nukan ämän oi ariai roat akas ätäi äiein, "Ik Anut nukan ämän karar tainoram. Ik roat akan ämän wa tainoram.

30 Akas Jisas am äpäs opok äsäi mona, meiewon. Iken askanai akan Anut nukas meiewon pakan ätäi siräi mowon.

31 Anut nukas ko imäi kämioik toneanik, kon ipou näu kaimas mowon. Kiro Jisas rurisa iken kamoikaun ro ko iken onok aru pakan imäikaun ätäi siräi mowon. Keseria, ik Israel roasiret iken woiok pirirta, iken onok aru pakan jäkäi mukaun keserwon.

32 Kiro onok keserin ik iken amiokosar aparmun, okon, okoro ämän areram. Anut nukan Osou Näus nais okoro ämän äiäu. Inok roasir Anut nukan ämän jekur tainoriäu Anut nukas kon Osou Näu nuriäu."

33 Roat näunäu ak kiro ämän roumana, ak kasiaka näwäu penuk, kiro roat akwarona, meiäun kesewaroin.

34-35 Keserna, kar Parisi ro näwäu kon enip Gameliel, ko nais sintore ämän tamareäwon ro näwäu kiro opok raiäu, karauk roasiret ak kon ämän jekur tainoriäi. Kos roat näunäu amiakap siräumara, kiro Jisas nukan ämän oi ariai roat kasik imware naun awarowon. Kasik imware nona, kos awarowon, "O jaiat, Israel roat, ak owo onok okoro roat opok keseraun, ak rapor ronkateinai, keserwe.

36 Ak äpu, woisan rumukäu wa opok, kar ro kon enip Teudas nukas pemara, isaka ro näwäu rai äumara, nukasar kon enip jou oik me ariäu. Kesernuk, roat 400 orip ko tainorin. Karauk roat akas ko we rauna, meienuk, kon tainoriäi roat ak erekapu imine manoutoin. Kon onok ätäi päu wa.

37 Rai rai, roat näunäu akas roasiret akan enmaka buk näwäu opok wäun ses, kar ro kon enip Judas, ko Galili provins pakan pemara, roasiret sosop ko aparmana, tainorin. Ko nais roat akas we kurena, meienuk, kon tainoriäi roat ak nais erekapu imine manoutoin.

38 Keseria, is kiro onokun ak awarom, ak kiro roat mesin kurte kasiaka wa päu. Akan owo onok keseriäi kiro roat akan ronkatis raroi, kiro ekep wa rawai, rai rai, wasaräi, okon, utwarona, rawe. Utwaroinai, apware rawe.

39 Utianik, kiro ronkat Anut pakas kowon ronkat roi ik tämarau senek itok wa. Ik kiro onok keseram, kiro ik Anut pak weräiäu senek weräiäm."

40 Kiro roat näunäu ak Gameliel nukan ronkat eposek arowon roianik, tainorin. Keseria, akas kon ämän tainoria, Jisas nukan ämän oi ariäi roat urwarna, pena, mur katuau oripas mänkäsi owaromoi, ak Jisas nukan enip ätäi roasiret wa awarau rai tämarea, utwarona, manoin.

41 Keserna, Jisas nukan ämän oi ariai roat, ak roat näunäu utwaromoi, kasik nea, woiaka näwäu ererin. Owon, Anut ko ronkatewon ak itok Jisas nukan enip pakas tätäi oin.

42 Omre orip orip, ak Anut osap nuriäi tup ou näwäu owa pak roasiret akan owa atap atap potomoi, akas Jisas Krais nukan ämän eposek roasiret tamareäin.

6

Jisas nukan ämän oi ariain roat sarwaraun roat 7 orip sare maroin.

1 Kiro ses opok, roat sosop Jisas mesin akan woiaka epar mianik, karauk Juda roat Grik
ämän miäi akas Juda roat ak Ibru ämän miäi kewareanik, awaroin, "Omre orip orip ak
akan wäimäs asiret sarwareäi. Utianik, ak iken wäimäs asiret wa sarwareäi."
2 Keseria, Jisas nukan ämän oi ariai roat akas kiro roat akan woiaka Jisas mesin epar
moin erekapu urwarna, koi tururna, awaroin, "Ik Anut nukan ämän roasiret awaraun
sarau utomoi, roasiret orip orip o araun kiro onok itok wa.
3 Kesek okon, akasar iken jaunokot 7 orip ak kamuk sare marowe. Kiro roat ak Anut
nukan Osou Näu pak ronkat eposek orip sare marowe. Kiro sarau kiro roat opok marota,
kiro sarau akas maiei.
4 Ika omre orip orip Anut auria, kon ämän roasiret aware ariäm."
5 Roasiret akan woiaka epar moin ak akan ämän roumoi, nepipirmana, akas roat kesek
sare maroin: Stiven, kon wou epar senes mowon, Anut nukan Osou Näus kon ronkat
erekapu kameäwon, Filip, Prokorus, Nikanor, Timon, Parmenas, Nikolas. Kiro Nikolas ko
kar omsau pakan ro, Antiok menan, meter kon wou piriria, Anut nukan ämän tainorianik,
koi Juda roasiret pak enip owon.
6 Kiro roat 7 orip sare maroin ak Jisas nukan ämän oi ariäi roat akan amiakap pe tai
maroin. Keserna, akas Anut auria, sarau sakau maun akan ipiaka kiro roat akan tapiakap
maroin.
7 Keseria, Anut nukan ämän Jerusalem mena erekapu oi potoin. Roasiret sosop kiro
mena rain akan woiaka Jisas mesin epar mianik, ko tainorin. Karauk Anut kamuk raiäi
roat sosop ak nais akan woiaka Jisas mesin epar moin.

Juda roat näunäu akas Stiven sakau atoin.

8 Kiro ro Stiven Anut nukas kon wou näu oripas ko isanarianik, sakau nurunuk, kos
roasiret akan amiakap kurur atap atap kesernuk, aparin.
9 Utianik, karauk Juda roat akas kiro onok aparianik, kasiaka penuk, ko pak ketäiein.
Kiro roat ak akan owa atapur tururiäi. Akan tururiäi ou enip Sarau Roat Wa akan ou äiäi.
(Enip onoktapau, kiro roat meter sarau roat slev raiäi, rusapai kiro sarau utoin.) Karauk
ak Sairini menan, karauk Aleksandria menan, karauk Silisia omnokou pakan, karauk
Esia provins pakan roasiret kiro opok tururiäi.
10 Anut nukan Osou Näus Stiven ronkat eposek nurunuk, kar ros kon ämän itimorau
senek wa.
11 Keseria, akas kon enip opok ämän sätäumoi, karauk roat aiauk areanik, akan woiaka
siräi momana, awaroin, "Epar senes, kos Moses Anut ori jeje ämän roasiret awarowon
roumun."
12 Keseria, ak kiro sät ämän roumana, roasiret pak menan roat näunäu pak sintore ämän
tamareäin roat ak kasiaka penuk, Stiven pote sakau ateanik, roat näunäu amiakap reur
potoin.
13 Keseria, karauk roat ko enkup sät äiäun erek tainware potomoi, äiein, "Okoro ro ko
orip orip Anut osap nuriäi tup ou näwäu pak, Moses nukan sintore ämän aru wa tainorau
rai roasiret awareäu."
14 Kos äiewon, "Kiro Nasaret menan Jisas nukas iken okoro tup ou näwäu uräi kuräi.
Kos iken onok Moses nukas ätär mukowon utonai, awau onok tainorwe awarowon." Kos
keser äienuk, roumun.
15 Roat näunäu kiro opok rain akas Stiven sakau aparin, kon neputapau Anut nukan
sarau eitek nukan neputapau san jereäu senek jerewon aparin.

7

Stiven nukas roat näunäu awarowon.

1 Keseria, Anut kamuk raiäu ro näwäu senes nukas akan ämän roumara, Stiven
totorwon, "Kiro ämän äiäi epar ra?"
2-3 Stiven nukas ätäi äiewon, "O jaiat, moniat, ak rowe! Meter iken amkinip jaunok
Apraham ko Haran omsau potau wa opok, Anut ko arou sakau oripas Mesopotemia
omsau ko siakup pemara, auruwon, 'Na nan omnokou pak nan jaunat pak utwaroinam,
kar omnokou na ätär musaurim opok pot.' *Stat 12:1*
4 Kesernuk, Apraham ko Mesopotemia omsau utia, Haran omsau opok pote rawon. Kiro
omsau pote rawa rawa, kon momok meienuk, Anut nukas äsimornuk, okoro omnokou ik
rusapai raum opok koi rawon.

5 Anut nukas Apraham kar omnokou nukan senes saräun nurau wa. Wa senes wa. Ko
kar om eteinanak nais nurau wa. Utianik, Anut nukas ko okoro omnokou mesin paip
muromara, auruwon, ‘Tawa naka meieta, nan asanat okoro omnokou aram.’ Kiro ses
opok Apraham ko mokoi wäpik raunuk, Anut nukas kiro paip muruwon.
6 Anut nukas keser auruwon, ‘Nan asanat ak karauk omsau opok pote rawaiei. Kiro
omnokou opok pote rawaiei kiro akan omnokou senes wa. Keserna, kiro omsau pakan
roat akas nan tupsiu woisan 400 orip sarau roat senek sare marea, aru maraiei.
7 Utianik, tawa isas kiro omsau pakan roasiret aru maroita, ak ätäi okoro omnokou
opok koumana, isan enim jou muraiei.’ *Stat 7:6-7*
8 Keseria, Anut nukas paip awau enip ‘enmaka kerau pätiraun’ Apraham auruwon.
Anut nukas keser aurnuk, Apraham nukan mokoi Aisak penuk, omre 8 opok mokoin enip
kerau pätirwon. Rai rai, Aisak nukan mokoi Jekop pewon. Kiro mokoi ko iken askanai 12
orip akan momonaka.
9-10 Jekop nukan mokoit, iken amkinip jaunokot akas akan amunaka Josep mesin
kasiaka penuk, karauk omsau pakan roat aiaukun arona, akas kau mona, aiauk oin. Kiro
roat akas ko Ijip omsau imäi potoin. Utianik, Anut ko Josep utau wa. Ko pak erek raumara,
ko sareanik, kon usu erekapu jäkäi muruwon. Josep ko Ijip akan kamwareäwon ro näwäu
ori raiäu ses opok, Anut nukas ronkat eposek nuruwon. Kamwareäwon ro nukas Josep ro
eposek aparmara, kos Josep kiro omsau pak kon owan osap pak kamäun sarau nuruwon.
11 Keseria, kiro ses opok Ijip omsau pak Kenan omsau pak om nau wa, okon, sou näwäu
penuk, roasiret ak usu näwäu oin. Iken askanai o owau senek itok wa.
12 Jekop nukas o Ijip omsau rau ämän roumara, kon mokoit onoktoroi äsimwaronuk, Ijip
omsau o kau maun potoin.
13 Kiro o patarianik, ak ätäi o owaun Ijip omsau potona, Josep nukas kon awakut keser
awarowon, ‘Is Josep, akan amunaka.’ Kesernuk, Ijip kamwareäwon ro ko Josep nukan
tupsiu äpu marowon.
14 Keseria, Josep kon awakut äsimwaronuk, pote kon momok Jekop pak kon tupsiu 75
orip koi ko pak Ijip omsau rawaun ämän surmarowon.
15 Keserna, Jekop kon tupsiu pak Ijip omsau pote raumara, nuka pak iken asanokot 12
orip pak erekapu meiein.
16 Keseria, karauk roat akan enmaksau ätäi imware koi, Sekem mena meter kiro
omnokou Apraham nukas Amo nukan tupsiu pakan kau mowon opok koi up kurwaroin.
17 Meter Anut nukas Apraham pak ak kiro omsau ute manaun paip muruwon, kiro paip
epar päun siakup penuk penuk, iken askanai ak Ijip omsau opok rain akan tupsiu sosop
sarein.
18 Keseria, kiro ses opok kar ro Ijip akan kamwareäwon ro pewon. Kiro ro ko Josep
nukan enip äpu wa.
19 Kiro ro näwäus iken amkinip jaunokot sätwaromara, onok aru mareanik, akan
mokoinakut kasik oi känkurwarona, meiäurai rai, sakau ämän maroin.
20 Kiro ses opok, Moses pewon. Kiro mokoi aparin kon nepu eposek senes. Keseria,
momok anak ories kiro mokoinak awan owa ämäi mosa, keir 3 orip rawon.
21 Rai rai, ko kasik imäi ne mona, kamwareäwon ro nukan asinakus imäumara, kon
mokoi senek kamewon.
22 Roat akas Moses Ijip akan onok eposek erekapu ätär murin. Ko enip näwäu orip
sarewon. Owo sarau maun pak ämän aräun pak ko itok.
23 Moses ko woisan 40 orip sarenuk, kon jaukut Israel roasiret owose sarau morai rai
apwarau potaun ronkatewon.
24 Kar omre opok, ko kar Ijip ros kar Israel ro wemara, aru muruwon, aparianik, kos
Israel ro saremara, kiro Ijip ro wenuk, meiewon.
25 Moses nukan ronkat kiro kon jaukut keser ronkatäiei, ‘Anut ko Moses nukan ipou
pakas ik sareikauru.’ Utianik, ak keser ronkatäu wa.
26 Ätäi kar omre opok, Moses kar Israel ro kon jauk ori awaka awaka weräi rairin opok
pewon. Ko au weräi rairin pote patwatomara, awatowon, ‘Ei, au owon jaun ori awaka
awaka weraurair?’
27 Jauk aru muri rawon ros Moses suor kuremara, auruwon, ‘Na inokos ik kamoikeanik,
wasareikaun ro sare musowon?
28 Kukam nas kar Ijip ro we kureta, meiewon senek, rusapai nais is iworaurum ra?’
Kisim Bek 2:14
29 Moses ko kiro ämän roumara, kon ronkat Ijip akan ro näwäu kiro ämän roianik, sakau
atoiria, iworonuk, meiäm raumara, ko imine Midian omsau potowon. Kiro opok pote, ko
mokoi oirori orip sarewon.

30 Woisan 40 orip manonuk, Anut nukan sarau eitek karas Sainai omtapau siakup ro
wa raiäi mena Moses siakup pewon. Kiro eitek am eteinak pakas ep arou uru rawon
aparwon.
31 Moses ko kiro onok pewon aparmara, ronkat sosop oianik, jekur aparaun siakup
potonuk, Anut nukas keser auruwon rowon.
32 Anut nukas äiewon, 'Is Anut nan askanai akan eit. Apraham, Aisak, Jekob is akan eit.'
Kisim Bek 3:6
Moses ko karkairianik, aparaun sakau iminewon.
33 Kesernuk, Näwäus auruwon. 'Na nan ison pakan su oi mo. Owon, kiro omoi na tai
raum kiro omnokou asu.
34 Ijip omsau pakan roat akas isan roasiret opok onok aru maroin is aparianik, ak
sarwaraun waiein roimin. Is rusapai kiro usu pakan imwaraun nem. Keseria, rusapai
is na Ijip omsau ätäi äsimoisoita, potam.' *Kisim Bek 3:5-10*
35 Kiro Moses karar meter roat kon ämän rowau utomana, aurin, 'Na inokos ik
kamoikeanik, wasareikaun ro sare musowon?' Ko Anut nukasar kiro roat kamwaraun
äsimoronuk, pote ätäi imware kowaun ro sare muruwon. Anut ko kiro sarau eitek am
eteinak opokas pewon nukan ipou pakas Moses sakau nuruwon.
36 Keseria, Moses nukas Israel roasiret imware koumara, kurur atap atap Ijip omsau
opok kesermara, pote mas an enip Osou opok kesermara, pote ro wäpik mena keserwon.
Woisan 40 orip ko keserwon.
37 Kiro Moses kararasar Israel roasiret awarowon, 'Anut Näwäu nukas is äsimoirowon
senek tawa kon ämän roianik, areäun ro kar äsimorai. Kiro ro akan jaunaka senes.' *Lo
18:15*
38 Kiro ro Moses kararasar roasiret pak erek ro wäpik mena turur rawon. Ko Sainai
omtapau opok Anut nukan sarau eitekus eposek rawaun ämän aurnuk, Moses nukas iken
askanai kiro ämän awarowon.
39 Utianik, iken askanai ak kon ämän rowau utoin. Akan woiaka pirirmana, Ijip omsau
rawaun ätäi ronkatein.
40 Keseria, roasiret akas Eron aurin, 'Nas ik karauk eitek totok ate mukota, amke ik pak
potaiei. Kiro Moses ko ik Ijip omsau pakan imäiki kowon, ko eras manowon rä ik äpu wa.'
Kisim Bek 32:1
41 Kiro omre opokar, ak kar bulmakau nak nukan totok ate mianik, ak kiro sät eitek
opok opur amkea, kon enip jou murin. Ak kiro osap akan ipiakasar ate momana, akan
woiaka ererin.
42 Keserna, Anut nukas ak mekesirak arowon. Ak san keir pak pai pak akan enmak
opokas tup apariäi. Anut nukan ämän roianik, areawon ro Emos nukas keseriar jer
wewon, 'Ak Israel roasiret ak meter woisan 40 orip ro wäpik mena rain, ak bulmakau
pak sipsip pak wemana, amkeanik, tup aparmana, ak isan enim jou murau wa.
43 Ak Molok nukan tup ou ser pak akan eitek Repan nukan pai totok pak ak ämäi
potoin. Kiro osap totok meter akas ate mianik, akan enmak jou murin. Keseri, okon,
is ak utwareanik, äsimwaroita, Babilon omsau opok pote rawaiei.' *Amos 5:25-27*
44 Meter iken askanai ak ro wäpik mena rain, akan tup ou seris moin. Anut nukas
Moses kiro ser ou nukan totok ätär murunuk, aparwon. Anut nukas ko ou kesekur mo
räi auruwon.
45 Rai rai, kiro Anut nukan ser ou mokoit akas oumoi, ämäimana, Josua karauk
roasiret pak Anut nukas sarwareanik, kiro omnokou pakan roasiret emwaronuk, ak kiro
omnokou oianik, kiro ser ou moin. Iken askanai akas kiro omnokou opok akan tup ou
ser ou oi koi mona, rawon pote Devit pewon ses opok.
46 Anut nukas Devit nukan onok eposek aparianik, ko wou näu sarewon. Devit nukas
Anut auruwon, 'Meter Jekop nukas na jou musiäwon. Rusapai is kar tup ou sakau musaun
rai aisom.'
47 Utianik, Anut nukas wa mam aurnuk, kon mokoi Solomon nukas kiro tup ou
muruwon.
48-49 Utianik, Anut Näwäu ko roat akas ou miäi owa wa raiäu. Anut nukan ämän roianik,
areäu ro Aisaia nukas jer wewon senek, 'Näwäu nukas keser äiewon, "Omar oik kiro isan
tanäun pasar senek. Omnokou kiro isan isi me rawaun omoi. Isan ou owo senek muraiei?
Isan sumaun mena erapok rau?
50 Isan ipiasar kiro osap erekapu ate momin." ' *Aisaia 66:1-2*
51 O, rusapaian roasiret, ak akan asanakat raiäin senek. Akan woiaka kiro roat ak Anut
nukan ämän eparar wa roiäin senek, ak nais ämän wa roiäi. Ak akan asanakat senek. Ak
Anut nukan Osou Näu nukan ämän wa tainoriäi.

52 Akan askanai akas Anut nukan ämän roianik, areain roat erekapu akwarona, meiein.
Ak kiro roat Anut nukan sarau ro eposek kowai äiein nais akwarona, meiein. Rusapai nais
akas kiro sarau ro eposek kon iwäi jaukut ipiakap marona, ko wena, meiewon.
53 Meter Anut nukan sarau eitek akas ak Juda roasiret Anut nukan sintore ämän aroin,
utianik, ak kiro tainorau wa."

Roat akas Stiven aiaukus wena, meiewon.

54 Ak kiro ämän roumana, aiakpanak kartitirmana, Stiven mesin kasiaka pewon.
55 Utianik, Anut nukan Osou Näus Stiven ko sakau nurunuk, ko omar oik sakau
aparmara, Anut nukan arou sakau näwäu pak Jisas ko Anut nukan ipou näu kaima tai
rawon aparwon.
56 Kiro aparmara, äiewon, "Rowe, omar oik is Ro Nukan Mokoi nukas Anut nukan ipou
näu kaima tai rau aparim."
57 Keser äienuk, akan ipiakas raiaka pene momana, ak ätäi sakau urweanik, erekapu
siräianik, kurte pote Stiven sakau atoin.
58 Ak kiro omoian ate reur ne mena kasakup oi känkurena, nonuk, ko aiaukus wein.
Stiven wäun roat akas akan omjo rumukäu oi mianik, kar ro enip Sol siakup turur mona,
kame rawon.
59 Ak Stiven aiaukus wena wena, kos keser auruwon, "Jisas Näwäu, na isan osou ou!"
60 Ko uou sur wemara, ätäi sakau urwemoi, äiewon, "Näwäu, na kiro roat akan onok
aru jäkäi mar." Ko keser äianik, meiewon.

8

1 Sol ko ak Stiven wena, meiewon aparianik, kon wou ererwon.

Sol nukas roasiret akan woiaka epar moin aru marowon.

Kiro omre karar opokar, kiro Juda roat Jerusalem menan roasiret akan woiaka epar
moin onoktoroi aru mare rauna, ak erekapu Judia provins opok pak Samaria provins
opok imine mane kurein. Jisas nukan ämän oi ariai roat karar ak Jerusalem mena rain.
2 Karauk roat akan woiaka epar moin akas Stiven mesin woiakati maronuk, sakau
waianik, up kurein.
3 Utianik, Sol ko roasiret woiaka epar miäi aru mareanik, akan owa karar karar
tonomara, roasiret akan woiaka epar moin rewareanik, imware karapus owa koi
kurwareäwon.

Filip nukas Anut nukan ämän Samaria provins pakan roasiret marowon.

4 Kiro roasiret ak imine manoin ak karauk mena poteanik, Anut nukan ämän karauk
roasiret maroin.
5 Filip ko kar näu mena Samaria provins opok potomara, Krais nuka mesin roasiret
ämän marowon.
6 Roasiret ak Filip nukan ämän roumana, kos Jisas nukan enip pakas kurur atap atap
keserwon aparianik, ak kon ämän jekur roi rain.
7 Karauk roasiret sosop ak osou aru akan woiaka uru rawon, kos Jisas nukan enip
opakas oi kurwaronuk, piorianik, manoin. Roasiret sosop akan enmaksau meiewon ariäu
senek wa pak, karauk roasiret isiaka aru pak kos jekwarowon.
8 Keseria, kiro Samaria provins pakan roasiret akan woiaka uru näwäu nepipirin.
9 Kar ro ko kiro mena raiäu, kon enip Saimon. Ko orip orip os ämänis kurur atap atap
kesernuk, Samaria menan roasiret aparianik, ak epar rai akan woiaka epar moin. Kos
äiäu, "is ro näwäu".
10 Roasiret erekapu, roat näunäu pak karauk roat enmaka näwäu wa, ak kon ämän
jekur roi raiäi. Akas kiro eitek enip 'Sakau Näwäu' omnokou opok pemara, kos Saimon
äräräwon äiäi.
11 Ko kon os ämänis omre orip orip kurur atap atap miäu, okon, ak ko tainoriäin.
12 Utianik, Filip nukas Anut koi kamwaraun ämän pak Jisas Krais nukan ämän roasiret
awarowon. Kiro ses opok roasiret ak akan woiaka pirirna, an jomaroin.
13 Saimon nais kon wou epar mowon. Ko an joi kuremara, Filip pak ari raumara, Filip
nukas kiro kurur atap atap keserwon aparmara, ronkat sosop owon.
14 Karauk Jisas nukan ämän oi ariai roat ak Jerusalem mena raiäi, Samaria provins
pakan roasiret ak Anut nukan ämän roianik, akan woiaka epar moin roumana, akas Pita
Jon ori kiro provins äsimwatona, potoirin.
15 Kiro ro ori au Samaria provins neanik, kiro roat akan woiaka epar moin Anut nukan
Osou Näu owaurai rai Anut auririn.

16 Ak Jisas nukan enip pakas karar an join, okon, Anut nukan Osou Näu akan woiaka
uru nau wa.
17 Keseria, Pita Jon ories awan ipiaka, kiro roasiret akan woiaka epar moin akan tapiaka
opok marona, Anut nukan Osou Näu ak opok nowon.

18-19 Saimon ko kiro Jisas nukan ämän oi ariai roat ories roasiret akan tapiaka atona,
Anut nukan Osou Näu oin aparmara, aiauk ataun oi koumara, awatowon, "Au kiro sakau
is erek irower. Keseria, inok ro isan ipi kon tapau opok moita, ko nais Anut nukan Osou
Näu owai."

20 Pita nukas ätäi auruwon, "Anut nukas kiro sakau erar ikiäu, nan ronkat Anut nukan
osou kiro aiaukus kau miäi rai ronkatäm ra? Wa senes wa. Na keser ronkatem, nan aiauk
orip ep näwäu opok nam.
21 Okoro sarau iu momur kiro nan sarau wa. Anut nukan amuk opok nan won uru
eposek wa.
22 Keseria, nan won ätäi pirirnam, kiro onok aru sumkäineinam, Anut aurta, kiro nan
ronkat aru jäkäi musai.
23 Na osap sosop owaun wonas weäum. Nan won uru onok aru nukas na sakatoisi rau
apaisom."
24 Saimon nukas ätäi Pita keser auruwon, "Awas Anut Näwäu is sareiräun aurwer.
Keserna, kiro onok awas airoir is opok wa päi."

25 Jisas nukan ämän oi ariain roat ori au Jisas nukan ämän roasiret mare kuremasa,
au ätäi Jerusalem näu mena poteanik, apu opok mena mena Samaria provins opok awas
Jisas nukan Ämän Eposek mare mare potoirin.

Filip nukas Itiopia menan ro näwäu an jomurowon.

26 Kar Anut nukan sarau eitekus peanik, Filip auruwon, "Na siräinam, apu Jerusalem
menas Gasa mena poteäi opok pot. Kiro apu ro wäpik menas potowon."
27 Keseria, Filip ko siräumara, potowon. Kiro apu opok ko kar ro aparwon. Kiro ro ko
Itiopia omsau kameäwon asir enip Kandasi nukan aiauk kameäu. Ko Jerusalem mena
Anut jou muromara, karis pakas ätäi kon mena potaun pote rawon.
28 Ätäi kon mena pote pote rai, kon karis opok tanemara, kar buk meter kar Anut nukan
ämän roianik, areawon ros jer wewon, ninare ninare potowon.
29 Anut nukan Osou Näus Filip auruwon, "Na kiro karis siakup tone tararnam, erek
potower."
30 Keseria, Filip ko kurte siakup tonomara, kiro ämän Anut nukan ämän roianik,
areawon ro Aisaia nukas jer wewon ninare potowon rowon. Keseria, Filip nukas kiro
ro totorwon, "Na kiro ämän ninareram onoktapau na äpu ra?"
31 Kiro ros ätäi Filip auruwon, "Kar ros kiro ämän onoktapau ätär murunuk, kiro epar
is onoktapau äpu mam. Is owose kiro ämän onoktapau äpu mam?" Keseria, kos Filip
auruwon, "Na karis oik peinam, is siarap tane."
32 Kiro jer ko ninarewon kiro Anut nukan ämän areawon ro nukas keser jer wewon,

'Akas ko sipsip senek wena, meiäun sakau ate koin. Ko sipsip nak senek kon urik patirna,
ko piorau wa. Kiro ro ko kar ämän aräu wa.
33 Roat akas kon enip tonoi muria, ak kon ämän jekur wasare murau wa. Kar ros kon
tupsiu amop mau senek wa. Ak ko wena, meiewon. Ko okoro omnokou opok rawau wa.'
Aisaia 53:7-8

34 Kiro ro näwäus Filip auruwon, "Na is air Anut nukan ämän roianik, areawon ro kiro
inok mesin äieu? Nuka mesin äieu ra, kar ro mesin äieu ra?"
35 Kesernuk, Filip nukas kiro ämän onoktapau pakas Jisas nukan ämän eposek auruwon.
36 Au apu opok potea, kar an unik rawon, opok peirin. Ko an unik aparmara, äiewon,
"An okoro rau, na is an jomuraun itok ra?"
37 [Filip nukas auruwon, "Nan won epar senes momon roi, is na an jomusaun itok."
Kos ätäi Filip auruwon, "Isan woi epar mom, Jisas ko Krais, Anut nukan mokoi senes."]
38 Keseria, kos kon sarau roat awaronuk, akas karis atona, sume raunuk, Filip kiro ro
ori an opok noirin. Kiro opok Filip nukas kiro ro näwäu an jomurowon.
39 Au keseria, an utia, apu opok peanik, kurte Anut nukan Osou Näus Filip imäi
manowon. Kiro ro näwäu ko ätäi Filip aparau wa. Kiro ro ko wou uru nepipirmara,
kon mena ätäi potowon.
40 Filip ko Asdot mena pote tue momara, karauk mena mena Anut nukan ämän roasiret
aware aware potomara, ko Sisaria mena potowon.

9

Sol kon wou pirirwon.

1-2 Sol nukas Jisas nukan tamareäu roat akware kuräun ämän sakau mowon. Keseria, kos Anut kamuk raiäi roat akan näwäu siakup potonuk, jer we nurunuk, Damaskus mena pote Juda roasiret akan tururiäi owa potea, inok roasir akan woiaka Jisas mesin epar moin tarwaromara, sakau atwareanik, Jerusalem mena imware kowaun auruwon.
3 Keseria, Sol ko Damaskus mena pote pote, ko kiro näu mena siakup tononuk, kurte kar arou näwäu ermän senek omar oikas ko opok kurewon.
4 Kesernuk, Sol ko omnokou opok ouri nonuk, kar ron pätu senekus keser auruwon rowon, "Sol, Sol, na is owon onok aru muroram?"
5 Kos ätäi äiewon, "Näwäu, na inokos?" Kiro pätus ätäi äiewon, "Is Jisas nukas na is onok aru muroram.
6 Na siräinam, kiro näu mena ton. Tawa, kar ros koumara, na owo onok keseraun aisai."
7 Kiro roat ak Sol pak potoin ak karkairianik, apik tai rain. Ak kiro pätu roin, kar ro aparau wa.
8 Keseria, Sol ko siräia, kon amuk amarewon, ko amuk utup sareanik, apu aparau senek wa. Kesernuk, kon ipou atea Damaskus näu mena imäi tonoin.
9 Ko omre 3 orip amuk utup rawon. Kiro ses opok ko wou aru monuk, o pak an pak jau wa.
10 Kar Jisas nukan tamareäwon ro ko Damaskus mena rawon kon enip Ananaias, ko Näwäu nukas nine epir pakaima, auruwon, "Ananaias." Kos ätäi äiewon, "Näwäu, is okoro raim."
11 Näwäu nukas auruwon, "Na siräinam, kiro apu enip Tuku opok potoinam, Judas nukan owa kar ro kon enip Sol, ko Tarsas näu menan pote totwar. Kiro ro ko Anut auri rau.
12 Sol nukas nine epir pakaima, kar ro kon enip Ananaias nukas pemara, kon amuk atonuk, ätäi apu aparaun ätär muruwon."
13 Ananaias nukas ätäi auruwon, "Näwäu, is kiro ro Jerusalem mena nan roasiret aru mareäu ämän sosop airona, roimin.
14 Anut nukan kamuk raiäi roat näunäu akas ko kiro onok aru maun sakau nurin. Okoro menan roasiret na jou musiäi kos Jerusalem mena imware potea, karapus owa kuräun pewon."
15 Utianik, Näwäu nukas ätäi auruwon, "Na isas aisom pot. Kiro ro ko isan ämän oi ariaun sarau ro sare momin. Kos karauk omsau pakan roasiret pak akan kamwaraun roat näunäu pak Israel roasiret pak isan ämän awarai.
16 Isakasar ko is mesin usu näwäu owaun ko ätär muram."
17 Keseria, Ananaias ko Sol rawon owa potomara, kon ipou Sol opok momara, auruwon, "Jai Sol, Jisas näwäu nukasar na apu koumon opok pewon. Kosar is na rawa äsimoirnuk, koim. Na ätäi om aparnam, Anut nukan Osou Näu na opok ok päura."
18 Kesernuk, kurte osap kes senek Sol nukan amuk opok rawon jäkäi nonuk, ko ätäi om aparwon. Keseria, ko siräinuk, karauk roat akas ko an jomurin.
19 Keseria, Sol ko o jemara, ko ätäi kon iris sarewon.

Sol nukas Damaskus näu mena Anut nukan ämän mowon.

Sol ko karauk omre Jisas nukan tamareäwon roat pak Damaskus mena rawon.
20 Ko siräumara, pote Juda roasiret akan tururiäi owa potomara, roasiret Anut nukan ämän maromara, äiewon, "Jisas Krais ko Anut nukan mokoi senes."
21 Roasiret erekapu ak kon ämän roumana, karkairin, akas äiein, "Okoro ro kos Jerusalem menan roasiret akas Jisas nukan enip ate jou mona, kos aru mareäu. Ko okoro mena inok roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin imwareanik, Jerusalem mena pote aru maraun kowon."
22 Utianik, Sol nukan ämän marowon sakau näwäu senes sarenuk, Juda roasiret Damaskus mena rain ak kon ämän roianik, karkairin, kos sakau awareanik, äiewon, "Jisas ko Krais, kiro ro Anut nukas ik ätäi imäikaun äsimornuk, kowon." Kesernuk, roasiret ak kon ämän sätäu rai aurau senek wa.
23 Omre sosop manonuk, Juda roat näunäu ak tururianik, Sol wena, meiäun a atoin.
24 Karauk roat akas Sol wena, meiäun ämän roumana, Sol aurna, rowon. Roat ak kiro mena porim rorok erekapu kameanik, Sol kasik nonuk, wena, meiäun rai pututu sanpeu orip orip kame rain.
25 Kar pututu kon tainoriäi roat akas imäianik, pote ou amarer opokas kar kopser näwäu uru nonuk, menan porim kasikaima imäi mona, neanik, manowon.

Sol ko ätäi Jerusalem mena tonowon.

26 Sol Jerusalem mena potomara, karauk Jisas nukan tamareäwon roat pak tururaun potowon. Utianik, kiro roat ak erekapu ko aparmana, iminein. Akan ronkat ko sätäura äiein. Iminemoi, kon ämän akan woiakas epar mau wa.

27 Keseria, Barnabas nukas Sol saremara, Jisas nukan ämän oi ariai roat siarakap imäi tonowon. Kos karauk roat, Sol nukas Jisas apu opok aparnuk, Näwäus auruwon erekapu awarowon. Barnabas nukas karauk roat Sol nukas Damaskus mena Anut nukan ämän sakau marowon nais erekapu awarowon.

28 Keseria, Sol kiro roasiret pak Jerusalem mena raia, karauk mena Jerusalem mena siakup erekapu potomara, Jisas nukan ämän sakau mare ari rawon. Ko iminäu wa.

29 Karauk Juda roat ak Grik ämän miäi akas Pol pak ämänis ketäianik, kiro roat akas kasiaka penuk, Sol wena, meiäun ronkatein.

30 Karauk roat akan woiaka epar moin roat akas kiro roat akan ronkat äpu momoi, Sol Sisaria mena imäi poteanik, kon mena Tarsas äsimorin.

31 Keseria, Judia provins pak Galili provins pak Samaria provins pakan roasiret woiaka epar moin ak päurar rain. Ak weräiäu wa, kiro pakan roasiret akan woiaka epar mianik, Anut Näwäu pak kon Osou Näu pak awas ak sakau marosa, päurar raia, sosop sarein.

Pita nukas kar ro enip Inias jekur mowon.

32 Pita ko mena erekapu Anut nukan ämän mare ari rawon. Kar omre opok, ko kar mena enip Lida kiro menan roasiret akan woiaka epar moin apwarau potowon.

33 Kiro mena kar ro kon enip Inias aparwon. Kiro ro kon enipsau erekapu meiewon, ko woisan 8 orip pasar sau opok karar nine rawon manau senek wa.

34 Pita nukas kiro ro aparmara, auruwon, “Inias, rusapai, Jisas nukas na jekusi mai. Na siräinam, nan pasar jekur mo.” Kesernuk, kiro ro ko kurte siräiewon.

35 Kiro Lida menan roasiret pak, Saron menan roasiret pak ak kiro onok aparia, Näwäu mesin akan woiaka piririn.

Pita nukas Tabita ätäi siräi mowon.

36 Kar Jisas nukan tamareäwon asir ko Jopa mena raiäwon, kon enip Tabita. Grik ämänis Dorkas äiäi. Ko orip orip onok eposek karauk roasiret osap wäpik kos sarwareäu.

37 Kiro ses opok, ko sip näwäu oumara, meiewon. Kon enipsau an jomuri momana, ou waru kämioik mona, rawon.

38 Lida mena kiro Jopa mena siakup rau. Keseria, Jisas tainoriäi roat ak Pita ko Lida mena rau ämän roumana, akas ro oirori äsimwatona, pote Pita keser auririn, “Na ik siarokop kurte koi.”

39 Keseria, Pita nukas siräumara, kiro roat ori pak potowon. Ko kiro mena potonuk, akas imäianik, kiro ou waru opok imäi tonoin. Wäimäs asiret ak erekapu Pita siakup koi tururia, ate waiein. Akas kiro omjo pak karauk osap Dorkas nukas ate mianik, arowon Pita ätär murin.

40 Pita nukas roasiret erekapu kasik äsimwaronuk, nona, ko kon uou sur wemara, Anut auruwon. Keser kurea, kos pirirmara, kiro asir nine moin opok amuk kure aparmara, äiewon, “Tabita, na siräu.” Kesernuk, kiro asir ko ätäi amuk pitainemara, Pita aparianik, siräumoi, kon patan opok tanewon.

41 Pita nukas ko siakup potea, kon ipou atomara, siräi murunuk, kiro meiewon asir siräiewon. Pita nukas roasiret Anut nukanun woiaka epar moin pak wäimäs asiret pak urwarnuk, pena, kos Dorkas ätär marowon.

42 Kiro ämän Jopa menan roasiret akas oi erekapu pote awarona, roasiret sosop akan woiaka Näwäu mesin epar moin.

43 Pita ko Jopa mena omre sosop rawon. Ko kar ro bulmakau nukan keraus osap ate miäwon ro enip Saimon pak rawon.

10

Pita Konilias ori.

1 Kar ro ko Sisaria mena raiäu, kon enip Konilias. Konilias ko Rom akan marai roat 100 orip kamwareäu ro näwäu. Kiro marai roat ak Itali omsau pakan.

2 Ko Anut nukan ämän tainoriäu. Ko kon tupsiu pak Anut jou muriäi. Kos Juda saruku roasiret sarwareäu. Ko omre orip orip Anut auriäu.

3 Kar omre opok iukärir, Anut nukan sarau eitek karas nine epir pakaima ko siakup pemara, auruwon, “Konilias.”

4 Kos kiro Anut nukan sarau eitek sakau aparmara, imine orip äiewon, “Näwäu, is air.”
Anut nukan sarau eitekus ätäi auruwon, “Anut nan auriäum pak sarau eposek miäum pak
aparmara, ko nanun wou ereru.
5 Keseria, na rusapai nan karauk roat Jopa mena äsimwarota, pote kar ro kon enip
Saimon-Pita imäi kowaiei.
6 Ko kar ro kon enip Saimon ko bulmakau nukan keraus osap ate miäu owa mas an
kasakup raiäu.”
7-8 Kiro Anut nukan sarau eitek manonuk, Konilias nukas kon sarau roat ori pak kar
marai ro ko Anut nukan ämän tainoriäu ro pak urwaronuk, ko siakup kouna, kos Anut
nukan sarau eitekus owo ämän auruwon, erekapu awaromara, Jopa mena äsimwaronuk,
manoin.
9-10 Pote ninoinus, kar omre opok, kiro roat Jopa mena apu opok potona potona, san
kamuk opok, Pita ko Anut auraun ou oik tonowon. Ko sou wenuk, o jaun ronkatewon.
Ko o mis moin jekur mona mona, ko nine epir pakas senek kar osap aparwon.
11 Ko omar im tuewon aparwon, kiro opakas kar osap nineäin omjo näwäu senek
newon. Kar osapus karaim karaim atonuk, äiäur äiäur omnokou opok nowon aparwon.
12 Kiro osap nineäin omjo senek uru opur atap atap sosop, män, jamai, ai raut pak
apwarowon.
13 Keseria, kar ron pätu senekus auruwon, “Pita, na siräinam, kiro opur akwaroinam,
je.”
14 Pita nukas ätäi äiewon, “Näwäu, is kiro wa keseram. Is opur ukun orip aru wa jeäim.”
15 Keseria, kiro ron pätus ätäi auruwon, “Owo osap Anut nukas eposek sare mowon,
nas ukun orip rai wa äiäu.”
16 Kiro ron pätus kiro ämän 3 orip keser aurnuk, kiro osap nineäin omjo senek ätäi omar
oik tonowon.
17 Pita ko kiro epir aparwon onoktapau owo senek rai ronkat sosop me rawon. Kiro ses
opokar, Konilias nukas kon roat äsimwaronuk, pote, Pita imäiäun ko owo owa rawon äpu
momana, pote, kon ou porim rorokpai tai rain.
18 Akas pemana, kiro pakan roat totwaroin, “Okoro opok kar ron enip Saimon-Pita rau
ra?”
19 Pita ko kiro nini epir pakaima senek aparwon onoktapau äpu maun ronkate raunuk
raunuk, Anut nukan Osou Näus auruwon, “Pita, roat 3 orip na apaisaun kasik pe tai rai.
20 Keseria, na ronkat sosop wa owau, nan osap jekur moinam, ak tainware man, kiro
roat isas na imäisaun äsimwaroita, koin.”
21 Keseria, Pita nukas kasik nomara, kiro roat tarwaromara, awarowon, “Kiro ro ak
itane koi kiro is karar. Ak owon koi?”
22 Akas ätäi Pita aurin, “Konilias ko Rom akan marai roat kamwareäu ro näwäu nukas
ik äsimoikonuk, koumun. Ko Anut nukan ämän tainoriäu, ko Anut orip orip jou muriäu.
Juda roasiret akas ko mesin woiakas meiäi. Kar Anut nukan sarau eitekus na kon owa
imäisi potaun äiewon. Keseria, nan ämän mota, rowai.”
23 Keseria, Pita nukas kiro roat owa imware tonomara, o aronuk, jena, ninoinus, tapera,
siräianik, ko karauk Jopa menan roat woiaka epar moin imwareanik, kiro Sisaria menan
roat koin tainware potowon.

Pita Konilias nukan owa tonowon.

24 Ak pote, kamuk ninoinus, tapera, Sisaria mena tonoin. Konilias ko kon tupsiu pak
roat ko siakup rai kon owa koi kame rain.
25 Kame rauna rauna, Pita ko Konilias nukan owa penuk penuk, Konilias nukas
potomara, Pita siakup jou muraun uou sur wewon.
26 Kesernuk, Pita nukas ipou ate siräi mianik, auruwon, “Na siräu! Is Anut wa, is erar
ro.”
27 Pita ko Konilias pak are are kon owa tonea, roasiret sosop turur rain apwarowon.
28 Keseria, Pita nukas awarowon, “Ak äpu, Juda akan sintore ämän äieu, ‘Juda roasiret
ak karauk omsau pakan roasiret akan owa wa tonau, ak ukun orip,’ äiäi. Utianik, Anut
nukas is rusapai amop ätär murianik, äiewon, ‘karauk omsau pakan roasiret ukun orip
wa awarau, ak eposek, ukun wäpik.’
29 Keseria, is imäirau potoin is siräumoi, kar ämän totwarau wa, tainware koimin. Is ak
rusapai totwaraurim. Ak is owon roat äsimwarona, pote imäiri koin?”
30-31 Konilias nukas ätäi auruwon, “Omre 3 orip manowon opok, is iukärir isan owa
Anut auri raimin opok, kurte kar ro ko omjo ärneu orip isan ami opok pe tai raumara,
airowon, ‘Konilias, Anut ko nan aurumon ämän rowon. Nan sarau karauk roasiret
sarwareäum kos naka mesin wou ereru.

32 Na karauk roat Jopa mena äsimwarota, pote kar ro enip Saimon-Pita imäi kowaiei.
Ko kar ro kon enip Saimon ko bulmakau nukan keraus osap ate miäu ro nukan owa, mas
an kasakup rau.'
33 Keseria, is kiro ses opokar na imäisaun roat äsimwaroita, pote na imäisi koi. Na onok
eposek mianik, ak pak koum. Ik rusapai Anut nukan amuk opok Anut nukas owo ämän
aikaun äiewon rowaun tururianik, na kamoisi raum."

Pita nukan ämän

34 Pita nukas ätäi äiewon, "Is rusapai epar äpu mom, Anut ko karar ron wous wa meiäu,
ko roasiret erekapun mesin wous meiäu.
35 Inok ro ko Juda ro ra, kar omsau pakan ro ra, ko Anut iminemoi, onok eposek mai,
Anut nukas ko mesin wou ereai.
36 Ak kiro ämän äpu, Anut nukas Jisas Krais nukan ämän eposek amke ik Israel roasiret
ikowon. Ik Anut pak päurar turur rawaun Jisas mukowon, Jisas ko omnokou pakan
roasiret erekapu akan Näwäu.
37 Ak äpu, meter Jon nukas an jowaun mesin awarowon, kiro ämänis kiro ses opok Galili
provins opok onoktoroi pemara, Judia provins erekapu potowon.
38 Ak äpu kiro Jisas Krais Nasaret menan, Anut nukas ko sakau pak Osou Näu pak
nuruwon. Ko omsau erekapu ari ari potomara, Anut nukan ämän mareanik, roasiret sip
aru orip jekur maromoi, osou aru roasiret akan woiaka uru rain kos oi kurewon. Anut
nukan sakau ko pak rawon, okon, ko keseriäwon.
39 Ik iken amiokos kos okoro Israel omnokou pak Jerusalem mena keserwon aparmun,
okon, awarom. Roat akas ko am äpäs opok äsäi mona, meiewon.
40 Utianik, omre 3 opok, Anut nukas ko ätäi awau siräi murunuk, roasiret akas aparin.
41 Ko roasiret erekapu akan amiakap päu wa. Kiro roat nukasar kon sakau aparaun
sare marowon akan amiakap pewon, kiro ik. Ko siräianik, ik pak pe erek o jemoi, an
jewon.
42 Kos ik roasiret opok Anut nukan ämän eposek awaroinai, amop marowe räi sakau
ämän ikomara, keser aikowon. Ko Anut nukas roasiret meiein pak awau rai pak
wasarewaraun sare muruwon.
43 Anut nukan ämän roianik, areain roat akas nais meter ko mesin areanik, äiein.
Roasiret ak erekapu konun woiaka epar maiei, Anut nukas Jisas nukan enip pakas akan
onok aru jäkäi marai."

Kar omsau pakan roasiret Anut nukan Osou Näu oin.

44 Pita ko kiro Anut nukan ämän maronuk maronuk, Anut nukan Osou Näu kiro roasiret
kon ämän roi rain opok nowon.
45 Juda roat akan woiaka epar moin, ak Pita pak Jopa menas erek koin, ak Anut nukan
Osou Näu karauk omsau pakan roat opok nais nonuk, aparmana, karkairianik, ronkat
sosop oin.
46-47 Juda roat ak kiro roat ämän atap atapus Anut jou muroin roin. Keseria, Pita nukas
äiewon, "Okoro roasiret ak Anut nukan Osou Näu ik oumun senek ak nais kesekur rusapai
oi, okon, kar ros ak an jowaun wa tämarai."
48 Keseria, kos Jisas nukan enip opokas an jomarowon. Keseria, akas Pita karauk omre
ak pak rawaun rai aurin.

11

Pita Jerusalem näu mena potomara, karauk jaukut awarowon.

1 Jisas nukan ämän oi ariai roat pak karauk roat akan woiaka epar moin ak karauk
omsau pakan roasiret Anut nukan ämän roumoi, woiaka piririn roin.
2-3 Keseria, Pita ko Jerusalem mena ätäi potonuk, kiro Juda roat woiaka epar moin ak
Juda akan onok tainoria, akan enmak kerau patirin akas Pita kermana, aurin, "Na karauk
omsaukan roat akan enmak kerau patirau wa, akan mena potomata, ak pak o jemon."
4 Keser aurna, Pita nukas owo onok erekapu ko opok pewon awaromara, äiewon,
5 "Kar omre, is Jopa mena raia, Anut auri raita raita, kurte kar osap nineäin omjo näwäu
senek epir pakaima, omar oikas kar osapus karaim karaim atonuk, is siarap nowon
aparmin.
6-7 Kiro osap nineäin omjo senek uru opur sosop rain, karauk opur sei, karauk aim,
karauk ai atap atap apwaromin, Keseria, is kar ron pätu senekus airowon roimin, 'Pita,
na siräinam, kiro opur apwarom akwaroinam, je.'
8 Kesernuk, isas ätäi aurmin, 'Näwäu is kiro opur ukun orip is jaun itok wa.'

9 Kiro ron pätu senekus omar oikas ätäi airowon, ‘Owo osap Anut nukas eposek sare
mowon nas ukun orip rai wa äiäu.’
10-11 Kiro onok 3 orip kesernuk, kiro osap ätäi omar oik tonowon, Kiro ses opokar roat
3 orip ak Sisaria menas, is kiro owa raimin opok äsimwarona, tonoin.
12 Anut nukan Osou Näu nukas na ronkat sosop wa owau rai aironuk, okoro jaiat 6 orip
ak Jopa menas is pak erek Sisaria mena potomoi, Konilias nukan owa erek tonomun.
13 Konilias nukan owa tonota, kos Anut nukan sarau eitek kon owa pe tai raumara,
auruwon, na karauk roat Jopa mena äsimwarota, pote kar ro kon enip Saimon-Pita imäi
kowaiei räi auruwon.
14 Kos na pak nan tupsiu pak kiro owa rai, koi Anut nukan ämän awaronuk, Anut nukas
ak imwarai.
15 Kesernuk, is pote Anut nukan ämän awaroita awaroita, Anut nukan Osou Näu amke
ik opok nowon senek ak opok nais keseriar nowon.
16 Keseria, is kiro opok Näwäu nukan ämän äiewon epar äpu momin. Jon nukas roasiret
anas an jomareäwon, utianik, akas Anut nukan Osou Näu oripas an jomaraiei rai äiewon
ronkatemin.
17 Kiro onok amop, Anut nukas kiro karauk omsau pakan roat akan enmak kerau
patirau wa, kiro sakau iken woiok epar mowon sakau oumun senek ak nais keseriar oin.
Is owo sakau oripas Anut nukan sarau tämurau?”
18 Ak Pita nukan ämän roumana, akan woiaka erermoi, Anut nukan enip jomuria,
äiein. Keseria, karauk omsau pakan roat nais ak Juda roasiret senek Anut nukas orip
orip rawaun woiaka piriraun itok äiewon.

Antiok menan roasiret.

19 Stiven wena, meiewon ses opok, woiaka epar moin roat ak omsau erekapu imine
manoin. Karauk roat Fonisia provins opok manoin. Karauk roat Saiprus omsau pak
Antiok mena pak manoin. Ak poteanik, Juda roasiret karar Jisas nukan ämän mare ariein.
20 Utianik, karauk Saiprus pak Sairini menan roat akas Antiok mena potomoi, roasiret
Grik omsau pakan nais akan enmak kerau patirau wa Jisas nukan ämän maroin.
21 Anut nukan sakau ak pak raunuk, roasiret sosop akan woiaka pirirmoi, Jisas mesin
woiaka epar moin.
22 Jerusalem menan woiaka epar moin roat ak kiro ämän roumana, akas Barnabas
Antiok mena äsimorna potowon.
23 Ko potomara, Anut nukas kon wou näu oripas ak sarwarowon apwaromara, kon wou
uru nepipirwon. Keseria, kos roasiret akan woiaka epar moin sakau maun ronkat siräi
marowon.
24 Barnabas ko ro eposek, ko Anut nukan Osou Näu orip kon wou sakau epar mowon.
Keseria, roasiret sosop akan woiaka piririanik, Näwäu mesin woiaka epar moin.
25 Keseria, Barnabas ko Sol Tarsas mena rawon tararaun manowon.
26 Ko pote tararmara, ätäi Antiok mena imäi kowon. Kiro woisan opok, au kiro opok
raia, woiaka epar moin roasiret sosop Anut nukan ämän mare rairin. Kiro mena roasiret
akas amke roasiret akan woiaka epar moin enip Kristen aroin. Kiro enip onoktapau ‘Krais
tainoriäi roasiret.’
27 Kiro ses opok, karauk Anut nukan ämän roianik, areai roat ak Jerusalem menas
Antiok mena noin.
28 Ro karan enip Agabus, Anut nukan sakau orip siräumara, äiewon, tawa okoro
omnokou opok sou näwäu senes päi räi awarowon. Kiro sou näwäu Rom nukan
kameäwon omsau erekapu päi. (Sisa-Klodias omsau kameäwon ro rawon opok kiro epar
pewon.)
29 Keseria, Jisas nukan tamareäwon roat akas roasiret akan woiaka epar moin Judia
provins rai sarwaraun aiauk surmaraun a atoin. Erekapu akan aiauk atap atap aparianik,
karauk surmaroin.
30 Keseria, ak aiauk seper momara, Barnabas Sol ori awan ipiakap mona, kiro woiaka
epar moin roasiret kamwareäi roat näunäu araun oi potoirin.

12

Herot-Agripa nukas roasiret woiaka epar moin aru marowon.

1 Kiro ses opok roat ak Jisas tainorin, Herot-Agripa nukas aru mareanik, karauk sakau
atwaroin.
2 Kos kon marai roat awaronuk, akas Jon nukan amak Jems siräp rumukäus wena,
meiewon.

3 Herot ko kiro onok keserwon, Juda roasiret ak nepipirin aparia, karauk roat
äsimwaronuk, pote Pita nais sakau ataun keserin.
4 Kiro omre Pasowa opok Pita pote sakau atea karapus owa mianik, marai roat 16 orip
ko kamäun sare maroin. Amke roat 4 orip kame rain, pote sumona, karauk roat 4 orip
koin, keser keser pote 16 orip. Herot nukan ronkat kiro Pasowa omre manonuk, roasiret
akan amiakap imäi potea, wena, meiäun rai ronkatewon.
5 Keseria, Pita ko karapus owa kureanik, marai roat akas ko jekur kame rain. Roasiret
akan woiaka epar moin Jerusalem menas Pita saräun mesin pututu Anut orip orip auri
rain.

Pita ko karapus owas ute manowon.

6 Ariwa senek Herot nukas Pita kasik imäi naurnuk, Pita kon ipou muris rakir moin,
marai ro oirori au Pita kamuk mianik, kame rausa rausa, Pita ninowon. Kar marai ro
oirories ororokpai kame tai rairin.
7 Kurte senes, Anut nukan sarau eitek pe owa kamuk tai raunuk, arou näwäus kiro owa
erekapu merek kurewon. Anut nukan sarau eitekus Pita nukan sau onoktapau atomara,
siräi mianik, auruwon, “Na kurte siräu.” Keser äienuk, kiro mur kon ipou opok rakir moin
nukarar uräwon.
8 Keseria, Anut nukan sarau eitekus auruwon, “Nan omjo katu takeinam, nan ison opok
su mo. Na omjo rumukäu kurururnam, is tainoir.”
9 Keser aurnuk, Pita nukas Anut nukan sarau eitek tainori kasik nowon. Pita nukan
ronkat, kiro onok Anut nukan sarau eitekus kesera, kiro nine epirem rai äiewon.
10 Au marai roat oirori ororokpai tai rairin pak karauk kasik tai rain erekapu itimware
ne kasik näu mena manaun porim siakup pesa, kiro rorok im nukarar tue matonuk, au
kasik noirin. Au ne, apu tainori manea, kiro Anut nukan sarau eitek Pita ute manowon.
11 Keseria, Pita ko kiro onok keserwon äpu momara, äiewon, “Is rusapai äpu mom, kiro
onok epar senes. Anut nukas kon sarau eitek äsimornuk, Herot nukan sakau pakan pak
kiro onok Juda roasiret akas is aru muraurin pakan ätäi imäirou.”
12 Ko kiro onok äpu momara, ko Jon-Mak nukan anak, Maria nukan owa potowon.
Roasiret sosop ak kiro owa turur raumana, Anut auri rain.
13 Pita ko potomara, oun porim rorok wewon. Kesernuk, kar sarau asir kon enip Roda
nukas inokos kiro rorok wera räi aparaun kowon.
14 Ko Pita nukan pätu roumara, nepipirianik, ko im tuäu wa, ko ätäi kurte potomara,
karauk roasiret Pita kasik tai rau räi awarowon.
15 Akas ko ätäi aurin, “Na sätäiem.” Kos awarowon, “Is epar awarom, Pita kasik tai
rau.” Kesernuk, akas ätäi äiein, “Kiro Anut nukan sarau eitek.”
16 Ak arena arena, Pita ko orip orip ou rorok we rawa, owan roat akas pote im tueanik,
Pita aparin. Ak ko aparianik, karkairin.
17 Pita kon ipous asoraun awaronuk, ak a sorna, ko Anut nukas owose kasik imäi ne
mowon kiro ämän jekur awarowon. Ko keser awareanik, ko ak ätäiar awarowon, “Kiro
ämän Jisas nukan amak Jems pak karauk roat akan woiaka epar moin pak awarowe.” Ko
keser aware kuremara, ko kar mena ute manowon.
18 Kiro marai roat ak Pita kame ninoin tapera Pita aparau warnuk, aka aka näwäu
iminemoi, ronkat sosop oin. Aka aka äiein, “Pita esewon?”
19 Keseria, Herot nukas Pita manowon ämän roumara, ko kasak penuk, marai roat Pita
itanäun äsimwarowon. Ak Pita itanein, itanein aparau warnuk, kos Pita kamein marai roat
jekur totwaromara, karauk marai roat akas kiro marai roat akwarona, meiäiei awaronuk,
ak kon ämän tainorin.
Rai rai, Herot ko Judia provins pakas Sisaria mena nopte rawon.

Herot meiewon.

20 Herot ko Taia mena pak Saidon menan roasiret akanun kasak näwäu pewon.
Kesernuk, ak tururianik, ko pak aräu koin. Kar ro enip Blastas, ko Herot nukan ou
kameäwon ro, ak ko pak woiaka karar maun arein. Akan o Herot nukan omsau pakan
oiäi, okon, ak Herot siakup poteanik, kon kasak peäwon ämän utaun räi aurin.
21 Herot nukasar kar omre sare miäu opok, kon omjo eposek momara, kon patan opok
tanemara, roasiret ämän marowon.
22 Roasiret akas ätäi ätäi urwemana, äiein, “Kiro ros aräu wa, eitek näwäus arera.”
23 Herot ko kiro sät ämän rai awarau wa, ko Anut nukan enip jou murau wa, okon, Anut
nukan sarau eitekus kurte nomara, aru mowon. Ko sip näwäu oumara, rumuris kon wou
uru raianik, tuke jena, meiewon.
24 Roasiret sosop Anut nukan ämän roumana, akan woiaka piririn.

25 Barnabas Sol ori awan sarau patarmasa, ätäi Jerusalem mena ute potoirin. Jon-Mak erek imäi manoirin.

13

Roat akas Barnabas Sol ori sare mateanik, äsimwatoin.

1 Kiro Antiok mena roat woiaka epar moin ak kamuk opok karauk Anut nukan ämän roianik, areai roat pak karauk Anut nukan ämän tamareäi roat pak rain. Kiro opok Barnabas, Simeon (ko ro mokup äiäi), Lusius (ko Sairini menan), Manain, (ko Herot nukas penewon mokoi) pak Sol erek rain.

2 Kar omre opok, Anut nukan enip jou mianik, o utomoi, rauna rauna, Anut nukan Osou Näus akan ronkat opok pemara, awarowon, "Barnabas Sol ori au isan sarau maun sare matom."

3 Keser awaronuk, ak o an pak utomoi, Anut aurianik, akan ipiaka kiro roat orien tapiakap mia, äsimwatona, manoirin.

Pol Barnabas ori Saiprus omsau Anut nukan ämän marau potoirin.

4 Barnabas Sol ori Anut nukan osous äsimwatia, Selusia menas ous pakaima Saiprus omsau mas an kamuk opok potoirin.

5 Au Salamis mena poteanik, Juda roasiret akan tururiäi owa toneanik, Anut nukan ämän maroirin. Jon-Mak nukas au sarau sarwateäu.

6 Ak Saiprus omsau erekapu pote, kar mena enip Papos poteanik, kiro mena kar Juda ro ko os ämän sosop orip kon enip Bar-Jisas pote tararin. Kos is Anut nukan ämän roianik, areäimin ro rai sätäiäu.

7 Kiro ro ko kiro om kameäwon ro Sergius-Paulus nukan sarau ro. Sergius-Paulus ko ro ronkat eposek orip ro. Kiro ro näwäus Barnabas Sol ori Anut nukan ämän mona, rowaun urwatonuk, kon owa potoirin.

8 Utianik, kiro os ämän areäu ro, kon kar enip Elimas (Grik ämänis Elimas äiäi, 'os ämän areäu ro') kos awan ämän tonoi matowon. Kiro ros kon ro näwäu nukan wou epar mowon, tämuraun keserwon.

9-10 Keseria, Sol kon kar enip Pol, ko Anut nukan Osou Näu orip kos kiro os ämän areäu ro kakap sakamarmara, auruwon, "Na Satan nukan mokoi. Na roat onok eposek miäin akan iwäi jaunaka, roat sätwaraun onok nan ronkat opok ok pe rau. Nas Anut nukan ämän epar orip orip kiro sät ämän räi äiäum.

11 Anut nukan sakaus rusapai na opok nonuk, nan amun utup saräi. Na merek wa aparam, pote Anut nukasar nan amun oraienuk, epar ätäi om aparam."

Kiro ses opokar, Elimas amuk putut kariewon. Kesernuk, ko karauk roat akas ipou atea, apu ätär muraurai rai ipiaka ataun ari rawon.

12 Kiro ro näwäu nukas kiro kurur aparmara, näwäu karkairianik, Anut Näwäu nukan ämän roumara, kon wou epar mowon.

Pol ko Antiok näu mena Pisidia provins opok potowon.

13 Pol kon jaukut ori Papos mena utia, ous opokas Perga mena Pampilia provins opok peirin. Jon-Mak ko kiro mena utwatianik, ätäi Jerusalem mena potowon.

14 Au Perga mena utia, kar näu mena enip Antiok Pisidia provins opok peirin. Kiro omre opok sumaun ses, okon, au potea, Juda roasiret akan tururiäi owa pote taneirin.

15 Kiro tururiäi ou kameäi roat näunäu Moses nukas sintore ämän jer wewon pak Anut nukan ämän roianik, areain roat akan jer wein pak ninare kuremana, akas Pol Barnabas ori awatoin, "Jaunokot, ak iken roasiret karauk ämän tuku saräun rau raroi, iken roasiret awarowe."

16 Keseria, Pol nukas siräumara, roasiret a soraun awaronuk, a sorna, awarowon,

"Israel roasiret pak karauk omsau pakan roasiret ak okoro opok rai Anut jou muriäi, ak isan ämän rowe.

17 Okoro Israel roasiret akan Anut Näwäu nukas iken askanai sare mareanik, sarwarnuk, Ijip omsau opok sosop senes sarein. Anut nukan sakau näwäus iken kinjaunokot Ijip omsau opok sarau aru wopur orip me rain opokan imware kowon.

18 Woisan 40 orip ro wäpik mena om puru opok akas onok aru sosop miäin, utianik, kos ak jekur kamwarowon.

19 Kos Kenan omsau pakan mena näunäu 7 orip akan roasiret erekapu aru maromara, kiro omnokou kon roasiret akan senek saräun arowon.

20 Kiro ses Jekop kon tupsiu pak Ijip omsau tone rainus, pote Kenan omsau opok koin kiro erekapu woisan 450 orip. Kenan omsau opok Anut nukas roasiret kamwaraun roat sare mareäu.

Kiro pakas pote Anut nukas kon ämän roianik, areau ro Samuel sare mowon.

21 Roasiret akas omsau kamwaraun ro näwäu king sare maraun Samuel aurna, Anut
nukas Sol, Kis nukan mokoi, Benjamin nukan askanai pakan sare muruwon. Ko woisan
40 orip roasiret kamware rawon.
22 Utianik, Anut nukas king Sol utomara, Devit ak kamwaraun sare monuk, ko
kamwareäu ro näwäu rawon. Okoro ro Anut nukas ko mesin äiewon.
'Devit ko Jesi nukan mokoi, aparianik, isan woi ko mesin meiem. Owo onok ko keseraun
auriäim ko kiro ämän erekapu tainoriäu.'
23 Jisas ko Devit nukan tupsiu pakan, Israel roasiret onok aru pakan imwaraun kon paip
mowon siar kowon.
24 Jisas ko sarau mau wa opok, amke Jon nukas roasiret akan onok aru pakan piririanik,
kouna, kos an jomarowon.
25 Jon ko äpu kon sarau pataraun ses penuk, roasiret keser awarowon, 'Akan ronkat is
inok? Is kiro ro ak ätäi akan onok aru pakan imwaraun kame rai ra? Is kiro ro wa, ko
ruris pera. Is ro erar, is ko siakup poteanik, kon su mur uraiäu senek itok wa.'
26 O jaiat, ak Apraham nukan tupsiu pakan pak karauk omsau pakan roat ak Anut jou
muriäi, Anut nukas imäikaun ämän kiro Anut nukas ik opok äsimornuk, kowon.
27 Jerusalem mena rain roasiret pak akan kamwareäi roat näunäu pak ak Jisas ko ätäi
imäikaun ro äpu wa. Akas Jisas wena, meiewon. Keseria, ak Anut nukan ämän roianik,
areain roat akan ämän sumaun omre opok orip orip ninareäi erekapu iporwon.
28 Akas ko kar onok aru keserwon meiäun senek aparau wa, utianik, ak ko erar wena,
meiäun Pailot sakau aurna, wena, meiewon.
29 Ak kiro onok meter Anut nukan ämän areain roat akas äiein erekapu tainorin. Akas
ko am äpäs opakan oi neanik, kar aireu uru moin.
30 Utianik, Anut nukas meiewon pakan ätäi awau siräi mowon.
31 Omre sosop ko pemara, kon sarau roat meter Galili provins pakas Jerusalem mena
poteäi opok, ak pak ari rawon. Akan amiakas aparianik, ak iken roasiret awareäi.
32 Ik rusapai kiro Anut nukan ämän eposek Anut nukas iken askanai paip marowon
awarom.
33 Kiro paip rusapai Anut kos Jisas siräi murunuk, ik akan mokoit pak epar senes ätär
mukou. Kiro ämän Buk Song opok jer wein epar pewon. 'Na isan mokoi, rusapai is nan
momon sarem.' *Buk Song 2:7*
34 Kiro epar Anut nukas ko meiewon pakan siräi mowon, ko wa pomoräi. Kiro Anut
nukas meter äiewon,
Is ak jekur rawaun ämän Devit nuraun paip murumin, kiro ämän mesin akan woiaka
epar maiei.' *Aisaia 55:3*
35 Keseria, Buk Song opok jer keser rau,
'Na nan sarau ro eposek utota, up uru wa pomoräi.' *Buk Song 16:10*
36 Ik äpu, Devit ko roasiret amiakap Anut mesin wous meiemara, kon ämän erekapu
tainori rawon. Rai rai ko meienuk, kon asakut akan up siakup up kurena, ko poomrewon.
37 Utianik, kiro ro Anut nukas siräi mowon ko pomoräu wa.
38 Isan jaiat, ak rowe, ak kiro ämän epar äpu maun awarom. Jisas nukas epar akan onok
aru jäkäi marai.
39 Moses nukan sintore ämän karar tainoraiei, Anut nukas akan onok aru wa jäkäi
marai. Inok ro Jisas mesin wou epar mowon kon onok aru erekapu jäkäi murianik, ko ro
tuku sare murai.
40 O jaiat, ak jekur tai rawaiei. Ak keserna, okoro onok akas äiein ak opok wa päi.
41 Karauk Anut nukan ämän roianik, areai roat akas äiein, 'Rowe, ak aru ämän miäi roat,
ak Anut nukan ämän rowau utomoi, ak ronkat sosop oianik, sepuk sepuk meiäiei. Okoro
sarau rusapai aka rauna, is keseram kiro akan woiaka epar wa maiei. Karauk roat akas
ak jekur awaraiei nais ak woiaka epar wa maiei.' " *Habakuk 1:5*
42 Kiro ämän roasiret mare kuremana, Pol Barnabas ori kasik manaursa, roasiret akas
kar sumaun ses opok ämän kesek ätäi maraun awatoin.
43 Keseria, Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak erekapu ak Anut jou
muria, Pol Barnabas ori apu opok tainwate nona, kiro ro ories Anut nukas kon wou näu
oripas ak sarwarnuk, kon onok eposek tainoraun awaroin.

Pol Barnabas ori karauk omsau pakan roasiret Anut nukan ämän maroirin.

44 Kar sumaun omre opok, kiro menan roat sosop Anut nukan ämän rowaun koi tururin.
45 Karauk Juda roasiret ak roasiret sosop Anut nukan ämän rowaun koi tururna,
apwarea, woiaka aru mareanik, kasiaka pewon. Ak Pol nukan enkup ämän momana,
äiein, 'Pol kiro ämän sätäura.'

46 Keserna, Pol Barnabas ories sakau ämän awaroin, “Anut nukan ämän ak Juda roasiret
amke marona, rowaun itok, utianik, ak kon ämän rowau utona, kiro onokun akasar äiäi,
‘Ik awau orip orip rawaun sakau owau senek wa.’ Ik rusapai ak utwarea, karauk omsau
pakan roasiret opok pote maram.
47 Owon, Näwäu nukas meter sakau ämän keser aikowon,
‘Is ak karauk omsau pakan roasiret akan arou senek marom. Erekapu omsau pakan
roasiret akas sarwarna, Anut nukas ätäi imwarai.’ ” *Aisaia 49:6*
48 Karauk omsau pakan roasiret ak kiro ämän roumana, ak nepipirianik, Anut nukan
ämän oik jou murin. Kiro roasiret Anut nukas orip orip awau rawaun sare marowon ak
akan woiaka piririanik, epar moin.
49 Anut nukan ämän kiro omsau erekapu oi manoin.
50 Keseria, Juda roasiret akas kiro menan asiret osap sosop orip Anut jou muriäi pak
karauk roat näunäu pak akan woiaka siräi marona, ak Pol Barnabas ori akan menan
emwatona, manoirin.
51 Ak kiro onok keserna, Pol Barnabas ori akan onok aru ätär maraun awan su oianik,
maimai isorawa opakan utarianik, Aikonium mena manoirin.
52 Au ute manosa, Jisas nukan tamareäwon roat ak Antiok mena rai Anut nukan Osou
Näus kamwaronuk, ak nepipir rain.

14

Pol Barnabas ori Aikonium mena Anut nukan ämän roasiret maroirin.

1 Pol Barnabas ori Aikonium mena Juda roasiret akan tururiäi owa toneanik, Antiok näu
mena keserin senek, roasiret Anut nukan ämän sakau arona, roasiret sosop Juda roasiret
pak karauk omsau pakan roasiret pak ak akan woiaka Jisas mesin epar moin.
2 Utianik, karauk Juda roasiret akan woiaka epar mau wa, akas karauk omsau pakan
roasiret akan woiaka siräi marona, ak Kristen roasiret mesin kasiaka pein.
3 Utianik, Pol Barnabas ori au Aikonium mena om rumuk raianik, Anut nukan ämän
roasiret sakau maroin. Keseria, Anut nukas kon wou näu oripas au sarwateanik, sakau
atonuk, kurur atap atap moirin. Kiro keserna, Anut nukas roasiret kon ämän epar senes
tamarowon.
4 Kiro menan roasiret erekapu ak inäianik, karauk Jisas nukan ämän oi ariai roat
tainwaroin, karauk roasiret ak Juda roasiret akan onok tainorin.
5 Keseria, karauk Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak akan roat näunäu
erek tururia, akas Jisas nukan ämän oi ariai roat aru marea, aiaukus akwarona, meiäun
keserin.
6 Jisas nukan ämän oi ariai roat ak kiro ämän roumana, Laikonia provins akan näu mena
oirori enmaka Listra Derbi ori pak karauk omnokou kiro mena siakup imine manoirin.
7 Kiro opok ak Jisas nukan Ämän Eposek roasiret maroin.

Listra mena kar ro isou meiewon jekur moin.

8 Kiro Listra mena kar ro ko kon isou meiewon orip rawon. Ko anakus isou meiewon
oripar an jowon, okon, ko ariäu senek wa.
9-10 Ko tane raumara, Pol nukas Anut nukan ämän arewon roi rawon. Pol ko kiro ron
wou epar mowon äpu momara, ko eposek saräun itok, sakau aparianik, roasiret amiakap
auruwon, “Na siräinam, isonas omtau.” Kurte, kiro ro kon isou meiewon pokirianik, om
taiewon.
11 Roasiret ak kiro kurur Pol nukas keserwon aparmana, akan ämänis urwemana, äiein,
“Iken eitek oraut ro senek äräräumoi, ik opok koi.”
12 Keseria, akas Barnabas ko enip Sus moin. Pol ko ämän areawon ro, okon, kon enip
Ermis moin.
13 Kiro sät eitek Sus nukan kamuk raiäwon ro, kon tup ou kiro mena kasik rau, ko kiro
ämän roumara, karauk bulmakau sawai pak am musip mer eposek pak oumoi, mena
porim siakup pewon. Kon roasiret pak kiro Jisas nukan ämän oi ariain roat akan enmaka
opok amkea, jou maraun pein.
14-15 Jisas nukan ämän oi ariai roat Barnabas Pol ori, au kiro onok keseraurin raumasa,
au awan woiawa aru mianik, awan omjo kiräianik, kurte kiro roasiret kamuk poteanik,
awaroin, “Iken jaunokot, ak kiro onok owon keserauri? Ik roat aka senek, ik eitek wa. Ik
okoro opok Anut nukan ämän eposek awarau koumun. Ik ak kiro sät eitek sumkäineinai,
Anut ko awau raiäu, kos omar pak omnokou pak mas an pak osap erekapu ate mowon,
ko mesin karar akan woiaka epar mowe.
16 Meter kos roasiret owo onok keseraun tämarau wa.

17 Utianik, Anut ko ämäiäu wa, kos ik onok eposek ätär mukiäu. Kos om äsimornuk,
kounuk, akan woia o uku eposek tu penuk, o jemana, aka nepipiriäi."
18 Jisas nukan ämän oi ariain roat ories kiro roasiret ak opur patan opok amkea, iu wa
jou mutau rai awaroirin. Utianik, ak kiro onok keserna, awas ak tämaraun sarau sakau
senes mosa, ak kiro onok utoin.
19 Keserna keserna, karauk Juda roat Antiok näu mena Pisidia provins pakan pak
Aikonium menas pemana, kiro pakan roasiret akan woiaka karar maun ämän maromoi,
akan ronkat ätäi pirir mareanik, keser awaroin, "Ak kiro roat aiaukus akwarowe." Keser
awarona, akas Pol aiaukus wein. Keserianik, akan ronkat ko meieu aumana, ak ko mena
kasik ate reur ne känkurein.
20 Utianik, roasiret akan woiaka epar moin ak Pol siakup pemana, karirim kator rauna
rauna, Pol ko siräianik, kiro mena ätäi tonowon. Ninoirinus, tapera, Barnabas Pol ori au
Derbi mena manoirin.

Pol Barnabas ori ätäi Antiok näu mena Siria provins opok potoirin.

21 Pol Barnabas ori au Derbi mena raia, Anut nukan Ämän Eposek marona, roasiret
sosop akan woiaka piriria, Jisas tainorin. Keseria, Pol Barnabas ori au ätäi Listra mena
potea, kiro pakas ätäi Aikonium mena potea, kiro pakas Antiok näu mena Pisidia provins
opok potoirin.
22 Keseria, au kiro roasiret akan woiaka sakau marea, akan woiaka epar moin wa utau
rai ronkat sakau maroin. Awas awaroin, "Ik erekapu Anut nukan kamoikaun mena
tonaun usu sosop oia tonau."
23 Au mena karar karar opok potea, roasiret woiaka epar moin pak erek tururia, kiro
pakan roasiret kamwaraun roat sare maroin. Ak karauk omre opok, o utomoi, Anut
aurianik, au Anut nukan ipou opok maroirin.
24 Kiro Pisidia provins erekapu aria, ak ätäi Pampilia provins opok koin.
25 Anut nukan ämän Perga menan roasiret marea, Atalia mena noin.
26 Kiro menas ous opokas ätäi Antiok mena potoirin. Kiro mena meter roasiret akas
Anut kon wou näu oripas ak sarwataun aurna, Jisas nukan ämän roasiret maraun
äsimwatoin, kiro sarau au rusapai erekapu patariri n.
27 Ak Antiok näu mena pemana, kiro pakan roasiret woiaka epar moin au onok erekapu
keseririn pak owose Anut nukas karauk omsau pakan roasiret woiaka epar maun apu
ätär marowon mesin awaroin.
28 Ak omre rumuk, kiro roat akan woiaka epar moin pak rain.

15

Jisas nukan ämän oi ariai roat pak Jerusalem menan roat näunäu pak tururin.

1 Karauk roat akas Judia provins pakas Antiok näu mena koumana, woiaka epar moin
roasiret awaroin. "Ak Moses nukas sintore ämän jer wewon akan enmak kerau patirna,
kiro apu pakas karar Anut nukas ak orip orip rawaun imwarai."
2 Pol Barnabas ori au kiro ämän roumasa, woiawa aru matonuk, kiro roat pak ketäiein.
Keseria, kiro pakan roat akas karauk roat näunäu pak Pol Barnabas ori pak kiro ämän
Jisas nukan ämän oi ariai roat pak roat näunäu Jerusalem mena rai tone awaraun sare
maroin.
3 Roasiret akas äsimwarona, ak Fonisia pak Samaria provins opokas potea, karauk
omsau pakan roasiret akan woiaka piririn, kiro omsau pakan roasiret akan woiaka epar
moin awaroin. Ak kiro ämän roianik, akan woiaka ererin.
4 Ak Jerusalem mena tonona, kiro roat woiaka epar moin pak Jisas nukan ämän oi ariai
roat pak roat näunäu pak akas apwareanik, nepipirin. Pol Barnabas ories Anut nukas ak
pak sarau mowon erekapu awaroin.
5 Utianik, karauk Parisi roat woiaka epar moin akas siräumoi, äiein, "Kiro karauk omsau
pakan roat ak Anut nukan ämän tainoraun, ak akan enmak patiria, Moses nukan sintore
ämän erekapu tainoraiei."
6 Keserna, Jisas nukan ämän oi ariai roat pak roat näunäu pak ak tururianik, kiro ämän
jekur wasare aparaun keserin.
7 Kiro ämän are kurena, Pita nukas siräumara, awarowon, "Isan jaiat, ak äpu, meter
Anut nukas ak kamuk is karauk omsau pakan roasiret kon ämän araun sare murowon.
Keseria, ak nais Anut nukan Ämän Eposek roia, akan woiaka pirirauraiei.
8 Anut ko roat akan woiaka uru äpu. Keseria, kos akan woiaka epar moin aparmara, ik
Osou Näu ikowon senek ak keseriar arowon.
9 Kos ik ak pak atap atap inäi mukau wa, akan woiaka epar moin, okon, kos akan woiaka
uru onok aru jäkäi marowon.

10 Keseria, ak owon Anut ate aparaun usu näwäu roat akan woiaka epar moin akan
enmaka opok maroi? Meter iken kinjaunokot pak ika pak kiro usu ämäiäun itok wa.
11 Ak rowe, Jisas nukas kon wou näu oripas ik sareikonuk, iken woiok epar mota, kos
ik imäikaun kesermun senek, ak nais imwaraun keseriar keserai."
12 Roasiret erekapu asor rauna, Barnabas Pol ories, awan ipiawas Anut nukas kurur
atap atap karauk omsau pakan roasiret opok marowon ämän awarona, roi rain.
13 Ak erekapu are patarna, Jems nukas ätäi äiewon, "Jaiat, ak isan ämän rowe.
14 Saimon nukas ak rusapai Anut nukas amke kos karauk omsau pakan roasiret akanun
ronkateäu awarowon, kiro pakan karauk roasiret kon senes sare marowon.
15-16 Meter Anut nukan ämän roianik, areain roat akas keseriar äiäin. Keser äiein, 'Anut
nukas äiewon, "Tawa ätäi koita, kiro Devit nukan ou ätäi mam. Is kiro ou erekapu aru
mowon ätäi jekur mam.
17 Keseria, karauk omsau pakan roasiret ak nais Näwäu tainoraiei, kiro roasiret isakasar
sare maromin."
18 Anut nukas keser äiewon.' Ko meter roasiret kiro ämän awarowon, ak roin." *Amos 9:11-12*
19 Keseria, Jems nukas are potomara, äiewon, "Kiro isan ronkat, ik karauk omsau pakan
roasiret akan woiaka Anut siakup kowaun usu wa arau.
20 Utianik, ik ak jer we marea, keser awarau, ak o sät eitek nukan enip pakas jou muria,
araiei kiro o wa jau. Owon, kiro o ukun orip. Ak karauk opur roat akas pou äsisiriäi kiro
opur wa jau. Ak karian nais wa jau. Ak kar ron asik ra kar asiken ro pak wa ariäu rai
awarau.
21 Ik äpu mena karar karar Moses nukan sintore ämän omre orip orip sumaun omre
opok tururiäi owa ninare marona, roiäi. Keseria, karauk omsau pakan roasiret erekapu
äpu kiro onok 4 orip Juda roasiret amukup aru senes. Okon, ik kiro ämän jer we marau."

Jisas nukan ämän oi ariai roat pak roat näunäu pak akas karauk omsau pakan roat jer we maroin.

22 Keseria, kiro pakan Jisas nukan ämän oi ariai roat pak roat näunäu pak kiro menan
roasiret akan woiaka epar moin pak akas ämän atea, akan karauk roat sare marea,
Barnabas Pol ori pak äsimwaraurin. Akas Judas, kon kar enip Bar-Sabas, Sailas ori sare
matoirin. Kiro roat ori au karauk roat akan amiakap onok eposek orip raiäirin.
23 Ak keser jer wemoi, äsimwaroin,
O iken jaunokot, ik Jisas nukan ämän oi ariäum roat pak okoro pakan roat näunäu pak
iken woiok ak mesin nepipirianik, ak iken jaunokot karauk omsau pakan roat Antiok
mena rai pak Siria provins rai pak Silisia provins rai jer we mareanik, 'pere' awarom.
24 Ik roumun, iken karauk roat akas poteanik, enmak kerau patiraun ämän awaroin
roin kiro ämän mesin akan woiaka aru mowon. Utianik, ikes ak kiro ämän pote araun
awarau wa.
25 Keseria, ik erekapu tururianik, ro oirori ak awaraun äsimwatomun. Au iken jaunokot
Pol Barnabas ori pak potaieir.
26 Pol Barnabas ori au Jisas nukan sarau mona, karauk roat akas akwaraurna, meiäurin.
Utianik, au awan totomakan ekep ronkatäu wa.
27 Keseria, ikes Judas, Sailas ori ak opok äsimwatom. Awan oiaksau pakas okoro jer we
marom senek keseriar awaraiei.
28 Anut nukan Osou Näu ik opok raunuk, ik karauk usu ak opok wa maram. Okoro onok
karar keserwe.
29 Ak karauk sät eitek jou maraiei kiro pakan o wa jau. Ak karian wa jau. Ak opur roat
akas pou äsisiriäi kiro opur wa jau. Ak kar ron asir ra kar asiren ro pak wa ariäu. Ak kiro
ämän tainorna, ak eposek rawaiei. Pere.
30 Kiro roat sare maroin äsimwarona, Antiok poteanik, roasiret akan woiaka Jisas mesin
epar moin turur mareanik, kiro pas jer wein aroin.
31 Roasiret ak kiro jer wein akan woiaka päurar rawaun ninareanik, ak näwäu
nepipirin.
32 Judas Sailas ori au Anut nukan ämän roianik, areairin roat ori, okon, au roasiret akan
woiaka eparar moin ämän sosop aria, akan woiaka sakau maroin.
33 Kiro mena omre rumukur rainus, kiro menan roasiret jekur rawaun ämän awateanik,
Jisas nukan ämän oi ariai roat rawa äsimwatoin.
34 [Utianik, Sailas ko Antiok mena rawaun ronkat owon.]
35 Pol Barnabas ori au om rumuk, Antiok raianik, au karauk roat pak roasiret Anut
nukan ämän tamaroin.

Pol Barnabas ori atap atap manoirin.

36 Om rumukurar rai rai, Pol nukas Barnabas auruwon, “Ik ätäi potomoi, kiro mena
atap atap meter Anut nukan ämän tamaromun, iken Kristen jaunokot ak itok rai ra owose
rai apwarau potoinamur.”
37 Ko keser äienuk, Barnabas nukas Jon-Mak imäiar potaun äiewon.
38 Utianik, Pol nukan ronkat ko Jon-Mak pak manau utowon. Meter ko ak pak Pampilia
provins raianik, sarau patarau wa, ko utwaromara, ätäi kon mena manowon. Keseria,
Pol nukas Jon-Mak imäi potaun utowon.
39 Au sakau ketäumasa, atap atap manoirin. Barnabas ko Jon-Mak imäumara, ous atat
Saiprus potoirin.
40 Pol ko Sailas imäumara, ute manaurnuk, roasiret akan woiaka epar moin akas Näwäu
nukas au sarwataun kon ipokup matona, manoirin.
41 Ko Siria provins pak Silisia provins kiro pakan woiaka epar moin roat sakau mare
mare potowon.

16

Timoti ko Pol Sailas ori pak manowon.

1 Pol ko Antiok mena utia, Derbi menas pote ätäi Listra mena potowon. Kar ro kon enip
Timoti, kon wou Jisas mesin epar mowon kiro mena rawon. Kon anak nais kon wou epar
mowon, ko Juda asir. Timoti nukan momok ko Grik ro.
2 Listra menan Kristen roasiret pak Aikonium menan Kristen roasiret pak akas Timoti
nukan onok eposek äiäi.
3 Keseria, Pol nukas Timoti imäi erek manaurmara, kon enip kerau patir muruwon.
Kiro pakan Juda roasiret ak äpu Timoti nukan momok ko Juda ro wa, okon, Pol nukas
Juda roasiret ak woiaka aru wa maun rai kiro onok keserwon.
4 Ak erekapu näu mena aria, meter Jisas nukan ämän oi ariai roat pak roat näunäu
pak Jerusalem mena a atea, jer wein kiro ämän roasiret woiaka epar moin awareanik,
awaroin. Ak kiro ämän karar tainoraun rai awaroin.
5 Keseria, kiro roasiret akan woiaka epar moin sakau mareanik, omre karar karar
karauk roasiret woiaka piririanik, Kristen roasiret sosop sarein.

Pol nukas osap epir pakaima senek aparwon.

6 Pol kon jaukut pak ak Prigia provins pak Galesia provins opok karar poteanik, Anut
nukan ämän roasiret maroin. Ak karaima potau senek wa, owon, Anut nukan Osou Näu
nukas Esia provins karaima Anut nukan ämän wa pote aräu rai tämarowon.
7 Ak pote Misia akan omnokou taku opok potea, ak Bitinia omnokou opok tonaun
keserin. Utianik, Jisas nukan osous tämaronuk, kiro omnokou opok tonau wa.
8 Keseria, ak Misia omsau itimori potea, Troas mena noin.
9 Troas mena pututu, Pol kar nine epir senek pakaima aparwon, kar Masedonia provins
pakan ros pe amuk opok täumara, auruwon, “Na mas an kureinam, Masedonia koinam,
ik sareik.”
10 Pol ko kiro epir pakaima aparmara, aikonuk, iken osap jekur momoi, Masedonia
provins potomun. Iken ronkat Anut nukas kiro provins pakan roasiret Anut nukan Ämän
Eposek arau potaun urweikou.

Kar asir enip Lidia kon wou epar mowon.

11 Ik kar ous pakas Troas mena utia, Samotres omnokou opok potomoi, kiro mena
ninomunus, tapera, Niopolis mena potomun.
12 Kiro pakas Masedonia provins akan näu mena enip Filipai potomun. Kiro näu mena
Rom akas kamwareäi. Ik kiro mena karauk omre raumun.
13 Sumaun ses opok, kiro mena kasik an kasakup nomun. Iken ronkat kiro an kasakup
roasiret akas Anut auraun omoi rau rai ronkatemun. Ik tone tane rauta, karauk asiret
tururaun kouna, ikes Anut nukan ämän maromun.
14 Kiro opok kar asir rau. Kon enip Lidia, ko Taiatira menan. Kiro asir nukan sarau
kesek, ko omjo eposek senes aiwer aiaukun ariäu. Kiro asir ko Anut jomuriäu, keseria,
Näwäu nukas kon wou im tuenuk, Pol nukas Anut nukan ämän mowon jekur roi rawon.
15 Keseria, kiro asir nuka pak kon tupsiu pak kon sarau roasiret kon owa rain ak
erekapu an join. Keseria, kos ik aikowon, “Utianik, akan ronkat is Näwäu mesin woi
epar mom ak is pak isan owa potea, o jau.” Keser aikomoi, sakau mukonuk, ik ko tainori
potomun.

Pol Sailas ori Filipai mena karapus owa rairin.

16 Kar omre opok, ik Juda roasiret tururianik, Anut auriai mena pote pote rai, apu opok
kar sarau asir ko osou aru orip tararmun. Kiro asir osou aru orip owo onok tawa päi
roasiret awaronuk, kon kameäi roat akas aiauk sosop karauk roat pakan oiäi.
17 Kiro asires Pol kon jaukut pak, erek tainware potomara, keser urwewon, “Okoro roat
ak Anut Näwäu omar oik rau nukan sarau roat. Ak Anut nukas owose ätäi imwaraun
ämän mare arirai.”
18 Ko kiro ämän omre sosop tainware arirai kesernuk, Pol nukas kiro sarau asiren wouti
monuk, pirirmara, kiro osou aru auruwon, “Is Jisas nukan enip pakaima, aisom, na kiro
asir utoinam, man!” Kesernuk, osou aru kiro ses opokar kiro asir utomara, manowon.
19 Kiro asir kameäi roat ak kiro asir ätäi sarau monuk, aiauk owau senek wa räi
ronkatemoi, kasiaka penuk, Pol Sailas ori sakau atwatoin. Keseria, akas kiro roat ori,
roat näunäu turur rain akan amiakap ate rewate potoin.
20 Ak roat näunäu amiakap imwate potea, äiein, “Okoro Juda roat akas iken menan
roasiret ämän atap awareanik, akan woiaka siräi maroin.
21 Awas onok atap atap roasiret ätär maroirin. Kiro onok iken sintore ämän tainorau
wa. Ik Rom omsau pakan roasiret, okon, ik kiro onok kiro roat ories keserir ik wa
tainoram.”
22 Keseria, roasiret akas onoktoroi Pol Sailas ori akwatoin. Keserna, wasarewareäi roat
näunäu akas marai roat awarona, awan omjo oi kureanik, mänkäsiwataun awaroin.
23 Ak sakau mänkäsi owatomoi, karapus owa kurwateanik, kiro ou kameäwon ro ko kiro
roat ori jekur kamwataun sakau ämän aurin.
24 Kiro ou kameäu ro ko akan sakau ämän roumara, kiro roat ori kar ou waru kamuk
rau uru kurwatomoi, awan isorawa sakau rakir matomara, im sakau pene moin.
25 Pututu om näu kamuk Pol Sailas ori au Anut jou muri sir we rairin. Karauk karapus
roat ak erek owa rain ak roi rain.
26 Kurte senes, mim näwäu pemara, kiro karapus ou erekapu rikorwon. Kesernuk, kiro
owan ou rorok nukarar tuewon. Kiro mur nais roat ipiakap rakir moin nukarar urare
kurewon.
27 Kiro ou kameäwon ro, ko siräumara, im erekapu tue kurewon aparmara, kon ronkat
karapus roat erekapu imine manoin äiemara, ko kon siräp rumuk oumoi, nukasar nukan
enip tutunaun keserwon.
28 Kesernuk, Pol nukas urwemara, äiewon, “Ei! Ik imine manau wa, ik erekapu raum,
na nakasar nan enmatsau wa aru mau.”
29 Keseria, kiro ou kameäwon ros karauk roat awaronuk, arou oi pena, ko iminemara,
pote Pol Sailas orien isorawa siakup uou sur wewon.
30 Keseria, kos kasik imwate nea, awatowon, “Näwäu ori, is owoseita, Anut nukas is ätäi
imäirai?”
31 Awas ätäi auririn, “Nan won Jisas mesin karar epar mota, Anut nukas nan tupsiu pak
ätäi imwarai.”
32 Keseria, awas Anut nukan ämän kon tupsiu pak matona, roin.
33 Kiro pututu, kiro ros imwatomara, awan ui erekapu jekur matowon. Keserianik,
nuka pak kon tupsiu pak erek an join.
34 Kos Pol Sailas ori kon owa imwate potomara, o atonuk, jeirin. Ko kon tupsiu pak Anut
mesin woiaka epar moin, okon, akan woiaka uru nepipirin.
35 Tapera, Rom akan roat näunäu akas marai roat äsimwarona, pote karapus ou
kameäwon ro aurin, kiro roat ori utwatona, manaieir.
36 Keseria, kiro ou kameäwon ros Pol auruwon, roat näunäu akas au karapus owas
utoinair, manower äiein awatom, “Au ute manower. Awan woiawa päurar maner!”
37 Pol nukas marai roat awarowon, “Ik kar onok aru, keserau wa, utianik, ik roasiret
amiakap erar mänkäsi oi koin. Ik Rom omsau pakan roat. Ik karapus owa kureikoin
rusapai ämäi ämäi äsimoikauri ra? Wa senes! Rom akan roat näunäu akasar koumoi, ik
utoikona, manam.”
38 Kiro marai roat akas poteanik, kiro ämän Rom akan roat näunäu awaroin. Ak Pol
Sailas ori Rom omsau pakan roat ämän roin äpu momana, ak iminein.
39 Keseria, akasar poteanik, wopurut ori rai awateanik, kiro roat ori kasik imwate
neanik, awatoin au okoro mena wa rawau räi awateanik, äsimwatoin.
40 Pol Sailas ori au kiro owa utomoi, Lidia nukan owa potoirin, Kiro opok potea, roat
woiaka epar moin sakau rawaun ämän awarea, utware manoin.

17

Tesalonaika menan roasiret, ak Pol Sailas orien kasiaka pewon.

1 Pol Sailas ori Lidia nukan mena utia, Amfipolis mena tonoirin. Au Amfipolis menas
pote Apolonia mena potoirin. Au kiro mena nais utia, Tesalonaika mena peirin. Kar Juda
akan tururiäi ou rau opok tonoirin.
2 Pol ko kiro tururiäi owa tonomara, sumaun omre 3 orip kiro mena raumara, orip orip
keseriäu senek Anut nukan ämän ninaremara, eparar senes tamaraun awarowon.
3 Kos Anut nukan ämän ninaremara, onoktapau awarowon, "Anut nukas Jisas ko tätäi
näwäu oumara, meieanik, ätäi siräiaun sare mowon. Kiro Jisas is rusapai kon ämän
awaroram, kiro Krais, kiro ro Anut nukasar ik imäikaun sare mianik, äsimorwon."
4 Karauk Juda roasiret ak Pol nukan ämän epar äianik, Pol Sailas ori pak tururin. Karauk
Grik roasiret ak Anut nukan ämän tainoriäi pak karauk asiret näunäu nais Jisas mesin
woiaka epar moin.
5 Karauk Juda roat ak kiro onok aparmana, ak akan woiaka ak mesin aru mareanik,
näu apu opok poteanik, roat onok aru miäin imwarona, kiro roat aru akas karauk roasiret
akan woiaka siräi maroin. Keseria, ak Jason nukan owa poteanik, Pol Sailas ori roasiret
akan amiakap imwate kowaun pote ou karirim katorin.
6 Ak kiro roat ori apwatau warnuk, akas Jason nukan ou rorok erekapu siräi kureanik,
owa tonomoi, Jason pak karauk roat akan woiaka epar moin imwareanik, menan roat
näunäu amiakap tai maromoi, äiein, "Kiro roat Pol Sailas ori au omsau erekapu onok aru
me arirai. Au rusapai kiro onok keseraun iken mena peirin.
7 Keseria, Jason nukas kon owa matonuk, rairin. Au Sisa nukan ämän wa tainoriäir.
Awas keser äiäir, okoro omsau opok kar kamoikaun ro rau, kon enip Jisas."
8 Roasiret pak roat näunäu pak ak kiro ämän roumana, akan woiaka aru moin.
9 Menan roat näunäu akas, Jason pak roat woiaka epar moin pak ak aiauk sosop mona,
epar utwarona, manaiei rai, awaroin. Kesermana, ak ätäi akan owa manoin.

Pol Sailas ori Beria mena potoirin.

10 Kiro pututu, roat akan woiaka epar moin akas Pol Sailas ori ämäi ämäi äsimwatona,
Beria mena potoirin. Au Beria mena tonea, Juda akan tururiäi owa tonoirin.
11 Beria menan Juda roasiret akan onok eposek, akan onokus Tesalonaika menan
roasiret akan onok itimware rai. Ak Anut nukan ämän roianik, woiaka ererianik, Pol
nukas Anut nukan ämän omre orip orip ninareäu, kon ämän epar äpu maun akasar jekur
ninareäi.
12 Keseria, Juda roasiret sosop kiro mena rai akan woiaka epar moin. Karauk Grik roat
näunäu pak akan asiret näunäu ak nais akan woiaka Jisas mesin epar moin.
13 Rai rai, Juda roasiret Tesalonaika mena rai ak Pol Beria mena Anut nukan ämän
marora ämän roumana, ak kiro mena tonea, kiro pakan roasiret Pol Sailas ori emwataun
woiaka siräi maroin.
14 Keseria, kiro pakan roat woiaka epar moin akas Pol äsimorna, kar mena mas an
kasakup rau opok manowon. Sailas Timoti ori au karar Beria mena rairin.
15 Kiro roat ak Pol imäi Atens mena pote kuremana, ak ätäi Beria mena potaurna, Pol
nukas Sailas Timoti ori kurte pote ko tararsa, sakau ämän awataun awaronuk, ämän oi
potoin.

Pol nukas Atens menan roasiret Anut nukan ämän marowon.

16-17 Pol ko Atens mena potomara, Sailas Timoti ori kamwate rai rai, kiro menan sät
eitek akan totok sosop akan ipiakas ate moin aparmara, ko wouti näwäu senes mowon,
Keseria, omre orip orip, Pol ko Juda roasiret akan tururiäi owa potomara, Juda roat pak
karauk omsau pakan roasiret akan woiaka epar moin Anut nukan ämän tamarowon. Ko
amket opok poteanik, inok roasiret koiäi Anut nukan ämän mareäu.
18 Ko arenuk arenuk, karauk tamareäi roat akan enmaka Epikurian roat pak Stowik
roat pak ak pemana, Pol pak ämänis ketäiein. Ko Jisas meiewon ätäi siräiewon ämän mare
rawon, karauk akas äiein, kiro a sakau ro owo ämän äi ari ra? Karauk roat akas äiein, "Ko
karauk omsau pakan eitek enip äi arira."
19 Keseria, akas Pol imäianik, Ariopagas tururiäi mena wasarewareäi roat näunäu
amiakap imäi potea, äiein, "Ik kiro awau ämän nakas roasiret mareäum mota, ik rowam.
20 Nan karauk ämän ik roumun awau, okon, ik wou wem, ik kiro awau ämän onoktapau
jekur aikota roianik, äpu mam."
21 Okoro Atens menan roasiret pak karauk omsau pakan roasiret kiro opok raiäin ak
erekapu orip orip ämän awau arena, roia, ak kar sarau wa miäi.
22 Keseria, Pol nukas Ariopagas menan roat näunäu amiakap siräumara, äiewon, "Atens
menan roasiret, is ak apwaromin, akan woiaka akan eitek jou maraun woiaka epar näwäu
senes miäi.

23 Is akan tup apariai opok ariemin, is akan eitek jou mareäi patan opok keser jer we
moin apwaromin. Kar patan opok ak keser jer we moin 'Okoro eitek kiro ik kon enip
äpu wa nukan patan.' Ak kiro eitek äpu wa jou muriäi, okon, is kiro eitek kon ämän
awaraurim. Kon enip Anut.
24 Anut nukas okoro omnokou opok osap erekapu rau kiro kos ate mowon. Ko omar
omnokou pak awan Näwäu. Ko tup ou roat akas moin opok wa raiäu.
25 Ko kar osap wäpik sarenuk, roasiret akas ko nurau senek itok wa, owon, osap erekapu
kon. Ko kosar totomaka osou orip pak, karauk osap erekapu roasiret nukasar ariäu.
26 Ik roasiret rusapai okoro raum, Anut nukas ro karar opokas atoike monuk, kiro
tupsiu opokas käianik, omnokou erekapu iporaun mukowon Anut nukasar omre pak
mena rawaun pak sare momara, ate marowon.
27 Anut nukasar kiro onok keserwon. Owon, roat akas ko atapuk rau rai wa itanäiei,
utianik, Anut ko atapuk rawau wa, ko ik siarokop rau.
28 Ik rusapai ko pak raumoi, kos sakau ikonuk, omnokou opok raiäum. Meter akan äpu
miäi roat akas keser jer wein, 'Ik nais ik kon mokoit.'
29 Keseria, ik Anut nukan mokoit raum, okon, iken ronkat akas Anut ko gol, silva aitapau
senek rai wa äiäu. Roat akas akan ronkat pakaima ipiakas ate moin rai wa ronkatäu.
30 Meter roat ak kiro onok ak äpu wa, okon, ak osap sosop jou maun ate mona, Anut
nukas ak aru marau wa. Rusapai Anut nukas omnokou pakan roasiret erekapu akan
woiaka piriraun rai ämän sakau marou.
31 Ko kar omre roasiret erekapu wasarewaraun sare mowon rau. Kiro omre opok kos
roasiret akan onok wasarewarai. Ko jekuriar wasarewarai. Kos kar ros wasarewaraun
sare mowon. Kiro ro meienuk, Anut nukas ätäi siräi muruwon. Keseria, ik äpu kiro epar."
32 Roasiret ak Pol nukan ämän roat meiein siräiäiei ämän roumana, karauk roat akas ko
apari ioin, karauk akas äiein, "Ik ätäi kiro ämän tamukota, rowam."
33 Ak akan woiaka epar mau warnuk, Pol kiro turur rain pakan utwaromara, manowon.
34 Karauk roat ak kamuk rai, ak Pol nukan ämän tainoria, akan woiaka epar moin. Kar
ro kon enip Daionisias, ko Ariopagas menan näu ro, pak kar asir kon enip Damaris pak
karauk roasiret pak erek akan woiaka epar moin.

18

Pol nukas Korin menan roasiret Anut nukan ämän marowon.

1 Pol ko Ariopagas menan roat näunäu amiakap are kuremara, Atens näu mena utia,
Korin näu mena potowon.
2-3 Kiro opok ko kar Juda ro tararmara, ko pak rawon. Kiro ro kon enip Akwira,
Pontus provins opok ureknewon. Kon wau enip Prisila ori, au Rom näu menas rusapai
koirin, owon, Sisa-Klodias nukas kon omsau opok Juda roasiret wa rawau, manaiei rai
awaronuk, ak Rom näu mena ute manoin. Keseria, Pol ko kiro Juda ro asir ori apwatau
poteanik, au pak rawon. Au ser ou ate mianik, karauk roat aromoi, aiauk oiäir. Kiro Pol
nukan sarau miäu senek, okon, ko au pak kiro sarau me rawon.
4 Pol nukas sumaun ses opok tururiäi owa, Juda roasiret pak Grik roasiret akan woiaka
piriraun ämän orip orip mareäwon.
5 Sailas Timoti ori au Masedonia provins pakas Pol siakup potona, Pol ko kar sarau mau
wa, ko Anut nukan ämän karar Juda roasiret Jisas ko Krais rai awarowon.
6 Karauk Juda roasiret ak kon ämän rowau utianik, jeimarna, kos akan onok aru ätär
maraun kon omjo pakan maimai us putarianik, awarowon, "Anut nukas ak aru maronuk
rai, kiro isan usu wa, kiro akan usu. Isan woi näu raunuk, rusapai is karauk omsau pakan
roasiret Anut nukan ämän awaraun potam."
7 Keseria, ko utwaromara, pote kar ro enip Titius-Jastas nukan owa pote rawon. Ko
Anut jou muriäu ro. Kon ou Juda roasiret akan tururiäi ou siakup raiäu.
8 Kiro tururiäi ou kameäu ro kon enip Krispas, ko kon tupsiu pak karauk Korin roasiret
pak ak Pol nukan ämän roumana, woiaka epar momoi, ak an join.
9 Kar pututu, Näwäu nukas Pol nine epir senek pakaima auruwon, "Na wa iminäu, isan
ämän roasiret awaraun wa utau.
10 Is na pak raim. Kar ros na pak iwäi momara, wa aru musai, owon isan roasiret sosop
ak okoro mena rai."
11 Keseria, Pol ko kiro mena woisan karar keir 6 orip raumara, roasiret Anut nukan
ämän tamare rawon.
12-13 Rom akan roat näunäu akas kar ro enip Galio, ko Grik omsau kamäun sare murin.
Ko kiro omsau kameäwon ses opok Juda roasiret ätäi tururianik, Pol sakau atomana,
wasarewareäi roat näunäu opok imäi potomana, äiein, "Okoro ro ko iken roasiret Anut

jou muraun onok atap tamareäu. Ik kon ämän tainorta rai, ik Sisa nukan sintore ämän wa tainoram."
14 Pol nukas ätäi awaram äienuk, Galio nukas Juda roasiret awarowon, "Ak Juda roasiret, rowe! Okoro ro ko kar iken omsau pakan sintore ämän utau wa. Ko kar onok aru senes mau wa. Ko kiro onok keserwon maro, is akan ämän epar awarowom.
15 Utianik, kiro akan sintore ämänin koi airoi, kiro akasar jekur mowe. Is kiro ämän wa aparam."
16 Kos keser awareanik, äsimwaronuk, kasik noin.
17 Kasik nomana, ak kasiaka penuk, kar ro ko akan tururiäi ou kameäu ro enip Sostenes sakau ateanik, Galio nukan ou siakup erar wein. Galio ko kiro onok keserin ko ronkatäu wa.

Pol nukas ätäi Antiok mena Siria provins opok potowon.
18 Pol ko Korin mena omre sosop roasiret akan woiaka epar moin pak rawonus, ous pakas utwaromara, Siria provins potaurwon. Prisila Akwira ori au Pol pak erek potoirin. Pol ko ous oik tonau wa opok Senkria mena Juda akan onok tainorianik, kon tapau kurum sarewon, owon, ko kar onok keseraun Anut paip muruwon.
19 Efesas mena pemana, kiro opok Prisila Akwira ori utwatomara, Pol nukarar Juda roasiret akan tururiäi owa Anut nukan ämän marau manowon.
20 Akas ko omre rumuk ak pak rawaun aurin, kos awarowon, "Is ak pak ekep wa rawam," räi awarowon.
21 Ko manaurmara, keser awarowon, "Anut nukas ätäi okoro opok koi aironuk, is epar kowam." Keseria, ko ous oumara, Efesas mena utomara Sisaria mena potowon.
22 Ko Sisaria mena potomara, Jerusalem näu mena toptomoi, roasiret woiaka epar moin ämän awaromara, Antiok mena ätäi manowon.
23 Pol ko Antiok mena om rumukurar rawonus, manowon. Ko Galesia provins pak Prigia provins opok mena atap atap ariemara, roasiret akan woiaka epar moin sakau mare mare ari rawon.

Apolos nukas Anut nukan ämän Efesas mena marowon.
24 Kar Juda ro ko kon enip Apolos, ko Aleksandria näu mena urek sarewon, ko Efesas mena pewon, Ko ämän eposek miäu, ko Anut nukan ämän erekapu eposek äpu mowon.
25 Karauk roat akas ko Jisas nukan onok jekur tamuruna, kos pak ätäi Jisas nukan ämän tuku karauk roasiret tamarowon. Utianik, ko Jon nukan an jomareäwon onok karar ko äpu.
26 Ko Juda roasiret akan tururiäi owa tonomara, ko roasiret iminewarau wa, Anut nukan ämän sakau marowon. Kesernuk, Prisila Akwira ori au kon ämän roumoi, awan owa imäi poteanik, awas karauk Jisas nukan ämän ko äpu wa jekur tamuroirin.
27 Apolos ko Anut nukan ämän Akaia provins maraun manaurnuk, Efesas menan Kristen roasiret akas kon ronkat sakau muruna, Akaia provins pakan Kristen roasiret ko imäiäun rai, jer we nuruna, oiar potowon. Keseria, kiro omsau opok, Apolos nukas potomara, Anut nukas kon wou näu oripas roasiret sarwarnuk, akan woiaka epar moin, kiro roasiret jekur sarwarowon.
28 Ko karauk roasiret akan amiakap, Juda roat ämänis sakau kewareanik, kos Anut nukan ämän ninareanik, tamarowon, epar Jisas ko Krais, kiro ro ko Anut nukas äsimornuk, ak imwaraun kowon ro.

19

Pol ko Efesas mena potowon.
1-2 Apolos ko Korin näu mena Akaia provins opok raunuk raunuk, Pol ko Prigia provins utomara, ari ari pote, Efesas näu mena pewon. Kiro opok, karauk roat woiaka epar moin tarwaromara, totwarowon, "Ak akan woiaka epar momana, Anut nukan Osou Näu oin ra?" Akas ätäi aurin, "Osou Näu rau ik äpu wa."
3 Keserna, Pol nukas ätäi totwarowon, "Ak owo onok pakaima an join?" Akas ätäi äiein, "Ik Jon nukan onok pakaimas tainorianik, an jomukoin."
4 Pol nukas ätäi äiewon, "Meter Jon nukas roasiret akan onok aru pakan pirirna, an jomarowon. Kos roasiret kiro ro rusapai koura, konun akan woiaka epar maun rai keser awarowon. Kiro ro ko Jisas."
5 Ak kiro ämän roumana, ak Jisas mesin woiaka epar moin karauk roasiret ätär maraun an join.
6 Pol nukas kon ipou kiro roasiret akan tapiakap maronuk, Anut nukan Osou Näu ak opok penuk, akas karauk omsaukan ämän atap atap ak meter äpu wa momana, kis Anut nukan enip jou murin.

7 Kiro roasir erekapu ak 12 orip senek.
8 Pol keir 3 orip kiro mena raumara, ko Juda roasiret akan tururiäi owa tonomara, orip
orip Anut nukan ämän epar äpu maun sakau ämän awarowon. Ko ak pak raumara, Anut
okoro omnokou koi kamäun ämän erekapu mare rawon.
9 Karauk roasiret akan woiaka sakau monuk, ak kon ämän rowau utomoi, äiein, "Kiro
Näwäu nukan Apu tainoraun ämän tamukiäu kiro ämän sätäiäu." Keser äiena, Pol ak
utwareanik, kos Jisas nukanun woiaka epar moin roasir imwaromara, Tiranus nukan
ämän ateai owa potoin. Omre karar karar roasiret pak ämän wasareäi.
10 Pol ko kiro onok keserwon. Woisan oirori ko kesernuk, kiro Juda roasiret pak Grik
roasiret Esia provins raiäi pak ak erekapu Anut nukan ämän roin.

Skeva nukan mokoit.

11 Anut nukas Pol nukan ipokup kurur näwäu atap atap keserwon.
12 Roasiret kiro onok aparianik, akas päm si pak karauk omjo eteinak pak oianik, Pol
nukan enipsau kotomarianik, sip roat siarakap potomoi, akan opiakap mona, sip aru pak
osou aru ak opok rakurein ute maneäi.
13 Karauk Juda roat akas nais pote ariemana, osou aru oi kuraun, ak Jisas nuka enip
ateanik, osou aru jäkäi oi kuraun keserin. Karauk akas osou aru awareäi, "Is kiro Jisas,
Pol nukas awareäu, kon enip pakas ak kurte manaun sakau awarom."
14 Kar Juda akan Anut kamuk raiäwon ro näwäu enip Skeva, kon mokoit 7 orip akas kiro
onok keseriäi.
15 Utianik, kar omre opok kiro osou arus awarowon, "Is Jisas Pol ori äpu. Ak inokot?"
16 Kiro ro ko osou aru oripas kasak pemara, kiro roat 7 orip sakau akwaria, näwäu senes
aru marea, akan omjo erekapu kiräi maronuk, päm pirim kon owas imine manoin.
17 Juda roasiret pak Grik roasiret ak Efesas mena raiäi ak kiro ämän roumana, erekapu
sakau iminein. Keseria, akas Jisas nukan enip näwäu kämioik jou murin.
18 Roasiret akan woiaka epar moin akas pemana, akan onok aru keseriäin erekapu
amop moin.
19 Karauk roat meter otin amkeäin ak akan buk uru os ämän jer wein rau erekapu oi
koianik, roasiret akan amiakap ep näwäu uru amke kurein. Ak kiro buk karauk roat aroin
maro, ak aiauk sosop 60,000 kina senek owaun itok.
20 Anut nukan ämän omsau erekapu iporomoi, sakau senes pewon.

Karauk Efesas akas Pol mesin kasiak näwäu pewon.

21 Kiro onok erekapu keserianik, Pol ko Masedonia provins pak Akaia provins pakas
potea, Jerusalem näu mena potaun ronkatewon. Kon ronkat pakaima äiewon, "Is kiro
opok potoita, Rom näu mena nais pote aparam," äiewon.
22 Keseria, kos Timoti Erastus ori kon sarau sareäirin roat ori äsimwatonuk, Masedonia
provins potosa, nuka Esia provins om rumukur rawon.
23 Kiro ses opok, karauk roat ak Anut nukan apu tainorau utomoi, ämänis auratein.
24 Kar ro ko kon enip Demitrias, ko kar aiauk enip silva pakas karauk osap ate miäu.
Kos kiro aiauk silva pakas kiro sät eitek enip Atemis nukan tup ou totok eteinanak sosop
ate monuk, karauk roat akas kau mona, ko kiro pakan aiauk sosop oiäu. Keseria, kos roat
sosop silva sarau aronuk, mona, ko aiauk näwäu oiäu.
25 Kos kiro roat pak roat osap sosop ate miäi pak turur maromara, awarowon, "Jaiat,
ak äpu iken aiauk eposek sosop kiro sarau pakas peäu.
26 Kiro ro enip Pol nukas owo ämän äiäu akasar roinai, aparwe. Kos äiäu, roat akas
akan ipiakas eitek totok ate miäi, kiro sät eitek. Keseria, kos okoro Efesas mena pak Esia
provins pakan roasiret sosop senes erekapu awaronuk, ko karar tainori.
27 Kiro Pol nukan ämänis iken aiauk sarau aru mukaun itok. Kiro karar wa, roasiret
akas kiro asir Atemis iken eitek näwäu nukan tup ou ätäi wa jou maiei. Kiro asir roasiret
erekapu Esia provins pak kiro omnokou erekapu jou muriäi, kon sakau wasaräi."
28 Roasiret ak kiro ämän roumana, kasiaka penuk, sakau urweanik, äiein, "Efesas
menan eitek Atemis ko iken Näwäu."
29 Kiro menan roasiret erekapu kasiaka penuk, karauk roat akas Gaias Aristarkas ori,
Masedonia provins pakan roat ori Pol pak erek ariair, sakau atwateanik, akan tururiäi
omoi näwäu opok rewate potoin.
30 Pol ko nukasar roasiret amiakap potaurwon, utianik, roasiret akan woiaka epar moin
akas utona, manau senek wa.
31 Karauk roat näunäu ak nais Pol nukan jaukut, akas ämän surmurianik, aurin, "Na
kiro mena roasiret tururai opok wa potau."
32 Roasiret erekapu pio piorianik, ak ämän atap atap urwena, karauk roasiret sosop
akas owon tururai rai wou wein, ak äpu wa.

33 Juda roat akas Aleksanda roasiret amiaka opok suorna, tonowon, okon, karauk roat
akas ko ämän onoktapau ro räumana, ronkatein. Keseria, Aleksanda nukas roasiret
asorna, aräun rai kon ipous asorwe rai awarowon.
34 Ak ko Juda ro aparianik, äpu momana, ak woiaka karar momana, ätäi ätäi urweanik,
äiein, "Iken Atemis ko Efesas menan näwäu."
35 Rai rai, kar kiro näu menan kamwareäu ro näwäu pemara, kos roasiret asoraun
awarowon. Roasiret erekapu asorna, kos keser awarowon, "Efesas menan roasiret, okoro
omnokou pakan roasiret erekapu äpu Efesas näu menan roasiret akas kiro Atemis näwäu
nukan ou pak kon totok jou miäi omar oikas nowon pak kamwateäi, kiro ak äpu.
36 Keseria, kar ros ko kiro onok äpu wa rai wa äiäi. Keseria, ak asornai, woiaka päurar
orip rawe.
37 Akas okoro roat ori imwate koi. Utianik, awas kiro tup owan osap kar päu owau wa.
Iken eitek jeje ämän murau wa.
38 Utianik, Demitrias kon sarau jaukut pak ak ämän orip raroi, wasarewaraun omoi rau.
Wasarewaraun roat rai. Ak kiro opok pote ämän maun itok.
39 Ak karauk ämän orip raroi, akan kamwareäi roat näunäu ak tururaun ses opok, ak
kiro ämän jekur maiei.
40 Ik rusapai usu owaun itok, owon, ik rusapai ämän onoktapau wäpik erar weräuram.
Rom kamwareäi roat akas ik usu ikaiei. Owon, ik weräiäun ämän onoktapau ak awarau
senek wa."
41 Kiro ro näwäus ämän aware kuremara, roasiret äsimwaronuk, akan mena manoin.

20

Pol ko ätäi Masedonia provins pak Grik omsau potowon.

1 Kiro ämänis ketäiein erekapu meienuk, Pol nukas roasiret akan woiaka epar moin
turur mareanik, sakau rawaun ämän awaromara, 'pere' awareanik, utware Masedonia
provins manowon.
2 Ko kiro omsau pakaima potomara, kiro pakan roasiret sakau rawaun ämän marowon.
Keseria, ko Grik omsau potowon.
3 Kiro opok keir 3 orip rawon. Kon osap jekur momara, Siria provins ous atat
potaurwon. Juda roasiret akas nuka wena, meiäun ämän roumara, ätäi Masedonia
provins potaun keserwon.
4 Karauk roat ak Pol pak manoin akan enmaka kiro kesek: Pirus nukan mokoi, Sopater
ko Beria menan pak, Aristarkas Sekundus ori au Tesalonaika menan, Gaias ko Derbi
menan, Tikikus Trofimus ori au Esia provins pakan pak, Timoti nais erek potoin.
5 Kiro roat ak amke potea, Troas mena ik kamoike rain.
6 Pasowa sumaun ses patarianik, ik Filipai menas ous opokas ute poteanik, ak omre 5
opok Troas mena tarwaromun. Ik kiro opok pote, tup karar utomun.

Pol nukas Troas mena kar ro meiewon siräi mowon.

7 Tup etei pututu, ik Anut nukan o jaun erekapu tururmun. Pol nukas roasiret ämän
marowon. Ko ariwa tapera, kiro mena ute manaun, okon, ko ämän mare pote um kamuk
sarewon.
8 Arou sosop aioianik, kiro tururiäi owa kar waru kämioik ik turur raumun opok,
erekapu äsäi mo kurein rawon.
9 Kar mokoi tenemai kon enip Eutikus ko kämioik ou windo opok tane raumara, Pol
ämän maronuk, roi rawon. Eutikus ko amosirnuk, erekapu ninowon. Erekapu nineanik,
kiro ou oikas ouri omnokou opok noptowon. Roat akas ko ne kuor imäianik, aparin ko
meiewon.
10 Pol ko nomara, kiro ro kon ipous atomara, äiewon, "Ak ronkat sosop wa owau, kon
totok manau wa, ko rau." Keser äienuk, kiro mokoi ätäi siräiewon.
11 Keseria, Pol ätäi tonomara, roasiret pak Anut nukan o jewon. Jemara, ak pak are
pote, erekapu om teinenuk, Pol ko utware manowon.
12 Kiro ro meiäu wa, imäi kon owa koianik, ak näwäu nepipirin.

Pol ko Troas mena utomara, Miletus mena potowon.

13 Ik kar ous oikas Asos mena amke potea, Pol kume rauta, Pol nuka isous kiro mena
pote taraikaun aikowon.
14-15 Ko pote Asos mena taraikonuk, ikes ko ous opokas imäia, Mitilini mena potomun.
Mitilini mena pote ninea, kiro pakas Kios mena potomun. Kiro opok ninomunus, tapera,
Kios menas pote Samos mena potomun. Ätäi ninomunus, Samos menas pote Miletus
mena potomun.

16 Pol ko karauk omre Esia provins opok rawau utomara, ko Efesas mena itimori
manaun ronkatewon. Ko kurte Jerusalem mena Pentikos omre opok potaun keserwon.

Pol nukas Efesas menan roat näunäu jekur rawaun ämän awarowon.

17 Pol nukas Miletus menas Efesas menan Kristen roat näunäu ko koi tararaun rai ämän
surmarowon.
18 Kiro roat näunäu ko siakup koi tururna, kos awarowon, "Ak äpu is amke ak pak okoro
Esia provins opok ak kamuk owose raiäimin akan amiakas apairoin.
19 Is isan enim oik mau wa. Is Anut näwäu nukan sarau murita, Juda roasiret akas is
aru muraun keserin. Kiro onokun is woi usu sarenuk, waiäuriäimin.
20 Ak äpu, is ak sarwaraun kar Anut nukan ämän isan woi uru wa ämäi miäimin. Kiro
ämän erekapu akan tururiäi owa pak akan owa karar karar pote erekapu awareäimin.
21 Is Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret ak akan onok aru utia, akan woiaka
Anut opok karar pirirmana, iken Näwäu Jisas mesin akan woiaka epar mowe rai sakau
ämän awareäimin.
22 Rusapai, is Anut nukan Osou Näu nukan ronkat tainormoi, Jerusalem näu mena
potaurim. Is äpu wa roasiret akas kiro opok is owoseiraiei rä.
23 Is äpu mena karar karar opok Anut nukan Osou Näus ronkat sakau iromoi, airowon,
karapus owa musomana, onok aru tätäi näwäu orip musaun kamoisi rau rai airowon.
24 Utianik, is isan totoman mesin ronkat sosop wa oim. Isan ronkat kiro sarau Jisas
Krais nukas maun irowon kiro Anut nukas kon wou näu oripas ik sareikaun Ämän Eposek
omsau erekapu awaraun ariram.
25 Ak rowe, meter is ak pak koi raia, Anut nukas kamoikaun ämän ätäi awaromin, is
äpu tawa ak isan nepi wa aparaiei.
26 Keseria, is Anut nukan ämän rusapai awarom, tawa kar ro ak kamuk okoro ämän we
kureanik, wa tainornuk, Anut nukas ko aru monuk rai, kiro isan usu wa, kon usu.
27 Is Anut nukas owo onok keseraun erekapu awaraun iminäu wa.
28 Ak aka pak roasiret woiaka epar moin pak jekur kamwarowe. Anut nukan Osous ak
kon roasiret kamwaraun sare marowon, Ak jekur sakau tai rainai, roasiret Näwäu mesin
woiaka epar moin kamwarowe. Jisas Krais nukas ak kon karianas kau marowon, okon,
ak kon senes.
29 Is äpu, tawa is ak utware manoita, karauk roat ak en sei aru senek akas pemana,
roasiret woiaka epar moin aru maraiei.
30 Tawa, akan karauk roat akasar pemana, sät ämän mia, karauk roasiret akan woiaka
epar moin kiro aru roat tainwaraiei.
31 Keseria, ak orip orip sakau tai rawe, ak ronkatewe, woisan 3 orip sankeu pututu is
sarau näwäu mianik, ak Anut nukan ämän mare ariemin.
32 Rusapai is ak Anut nukan ipou opok marom. Kos kon wou näu oripas ak sarwareanik,
ak sakau marai. Kos ak osap nukasar kon roasiret sare marowon senek ak araun itok. Ak
kon ämän tainoraiei, kos ak keser sarwarai.
33 Is karauk roat akan aiauk silva ra gol ra osapun wa wous wareäimin.
34 Aka äpu, is isan ipiasar sarau sakau mianik, isaka pak isan jaiat sarwareäim.
35 Is kiro osap isan ipiasar kesermin, ik kiro sarau ikakan ipiakasar sarau momoi,
karauk roasiret sakau wäpik kiro sarau sakau senek sarwaraun ätär maromin. Ik keser
ronkatäu, iken Näwäu Jisas nukas kiro ämän äiewon, 'Inok ro karauk roat akas osap nuriäi,
nepipirai kiro eteinak. Utianik, inok ro karauk roat osap areäu, kiro näwäu nepipirai.' "
36 Pol ko kiro ämän patar kuremara, kiro roat pak kon uou sur wemara, Anut auruwon.
37 Ak erekapu woiakati maronuk, waianik, pokäirin.
38 Roasiret ak woiakati näwäu moin, owon, Pol nukas ak ätäi kon nepu wa aparaiei rai
awarowon. Keseria, ak ko tainori ous opok kuräu noin.

21

Pol Jerusalem näu mena potowon.

1-2 Ik Efesas roat näunäu 'pere' aware kurea, utware manomun. Ik potea, kar mena
enip Kos potomun. Kiro opok ninomunus, tapera, Rodes mena potomun. Kiro pakas ätäi
Patara mena potomun. Kiro mena kar ous Fonisia provins potaun rawon ik kiro ous oik
tonea, manomun.
3 Ik pote rai, Saiprus akan omsau aparmun, kiro omsau tonau wa, itimorianik, Siria
akan provins opok tonea, Taia mena poteanik, kiro menan osap oi kuräun ous sumowon.
4 Kiro mena karauk roasiret Anut mesin woiaka epar moin tarwarea, ak pak tup karar
raumun. Kiro roasiret Anut nukan Osou Näus ronkat aronuk, Pol ko Jerusalem näu mena
wa tonau rai tämuraurin.

5 Utianik, ik kiro mena ute manaun ses penuk, utware ous opok nomun. Kiro menan
Kristen roat erekapu akan mokoit wariakat, pak ik ous opok tonaun mas an kasakup
imäiki noin. Kiro opok ik iken uorok sur wemoi, erek ak pak Anut aurumun.
6 Keseria, ikes pere aware kurea, ik manaun ous oik tonota, ak akan mena manoutoin.
7 Ik Taia mena utia, Tolomes mena potomun. Kiro opok karauk roasiret akan woiaka
epar moin pote tarwarea, ak pak omre karar raumun.
8 Ninomunus, tapera, siräianik, kiro mena utia, Sisaria mena potomun. Kiro opok, Anut
nukan ämän mareäu ro kar enip Filip nukan owa raumun. Meter karauk roat 7 orip
Jerusalem mena roasiret sarwaraun sare maroin, kiro roat 7 orip pakan kar ro kon enip
Filip rau. Okoro ro kiro Filip.
9 Kiro ro kon asinakut makun 4 orip ak Anut nukan ämän roianik, areain asiret.
10-11 Ik kiro opok omre rumukur rauta rauta, Anut nukan ämän roianik, areawon ro
kar, kon enip Agabus ko Judia provins opakas kowon, Ko ik siarokop pemara, Pol nukan
let oumara, nukan isou ipou opok rakir momara, äiewon, "Anut nukan Osou Näu nukas
keser äiewon, 'Okoro let atak ro, ko Juda roasiret akas okoro let rakir mom apari senek
tawa ko nais kesermana, karauk omsau pakan roat ipiaka opok maiei.' "
12 Ik kiro ämän roumoi, ik kiro menan roat pak Pol Jerusalem mena wa potau rai sakau
ämän aurumun.
13 Ikes ko keser aurta, kos ätäi keser aikowon, "Ak owon waiemana, isan woi aru muroi?
Utianik, Jerusalem menan roat akas is Jisas nukan sarau moita, kiro mesin sakau atoiraiei
isan ronkat kiro itok. Ak is iworona, meiäm kiro nais itokur."
14 Ik kon ronkat ätäi pirirau senek wa. Keseria, ik aurmoi, äiemun, "Anut Näwäu kon
ronkat na opok päura."
15 Kiro Sisaria mena karauk omre manonuk, ik iken osap erekapu jekur mia, Jerusalem
näu mena tonomun.
16 Karauk Sisaria menan roasiret ak Jisas mesin woiaka epar moin ak erek ik tainoike
potea, kar ro ko meter kon wou epar mowon ro kon enip Nason ik kiro ron owa ninaun
imäiki potoin, kiro ro ko Saiprus omsau pakan.

Pol nuka Jerusalem näu mena tonowon.

17 Ik Jerusalem näu mena tonota, iken jaunokot karauk akan woiaka epar moin ak ik
apaikomana, nepipirin.
18 Ninomunus, tapera, ik Pol pak Jems aparam rai potomun. Kiro menan woiaka epar
moin roat näunäu ak Jems pak rain pote tarwaromun.
19 Pol nukas pere aware kuremara, Anut nukas owo sarau karauk omsau pakan roasiret
opok nukan ipous keserwon karauk sarau roat erekapu ämän jekur marowon.
20 Ak erekapu kiro ämän roumana, Anut nukan enip kämioik jou murin. Keseria, akas
aurin, "Jaunok Pol, okoro pakan Juda roasiret sosop ak akan woiaka piririn. Utianik, ak
Juda akakan sintore ämän tainoraun sakau miäi.
21 Karauk roat akas na mesin keser aiäi, Pol nukas kiro Juda roasiret karauk omsau opok
rai ak Moses nukan sintore ämän wa tainorau rai awareäu. Kos äiäu, ak akan mokoit akan
enmak kerau wa patirau. Ak meteran onok ätäi wa tainoraun awareäu rai äiäi.
22 Na okoro opok pem äpu musaiei. Okon, ik na owosei sam?
23 Ik na kiro onok keseraun aisaurum, roat 4 orip ik pak ak Anut nukan sarau maun
paip moin rai.
24 Na kiro roat imwaroinam, ak pak ätäi Anut nukan amuk opok eposek saräun na akan
opur Anut jou muraun kau mota, akan tapiaka kurum saräiei. Na keserta, kiro roasiret ak
erekapu äpu maiei, kiro ämän meter roin kiro epar wa, na nakasar Moses nukan sintore
ämän tainoriäum rai äiäiei.
25 Utianik, kiro karauk omsau pakan roasiret akan woiaka epar moin ikes jer we
mareanik, awaromun ak sät eitek jou murianik, o patan opok amkeäi pak opur karian
pak karauk opur pou äsisirna, meiein kiro ak wa jau. Ak kar ron asir ra, kar asiren ro
pak wa ariäu räi awaromun."
26 Keseria, ninoinus, tapera, Pol nukas kiro roat 4 orip imwareanik, ak pak ätäi eposek
saräun manoin. Kiro keser kurea, ko Anut osap nuriäi ou näwäu owa tonomara, Anut
kamuk raiäin roat omre esap esap utia, ak ukun wäpik saräun Anut opur patan opok
amke muraun totwarowon.

Roat akas Pol tup owan sakau atoin.

27-28 Kiro omre 7 orip sare moin pataraurnuk, karauk Juda roasiret ak Esia provins
pakan akas Pol Anut osap nuriäi owa tone rawon aparianik, akas roasiret erekapu akan
woiaka aru siräi marea, imware pei. Keseria, Pol sakau ateanik, akas urwemana, äiein,
"Israel roasiret, ak ik sareike. Okoro ros mena mena atap atap erekapu potomara, Moses

nukan sintore ämän pak okoro tup ou näwäu pak iken onok pak aru rai enmakap ämän mare mare ariäu. Kos karauk omsau pakan roat imwareanik, okoro tup ou näwäu owa Juda akan omoi opok imware pen. Kiro asu näwäu senes, okon, ko iken tup ou aru mowon.”

29 Ak keser äiein, owon, meter Trofimus ko Efesas menan ko Pol pak kiro mena rawon aparin, okon, akan ronkat Pol nukas kiro ro tup owa imäi tonowon rai äiein.

30-31 Keseria, roat erekapu akan woiaka siräi marona, ak kurte koianik, Pol sakau atea, tup owan ate reurmana, kasik noin. Kesermana, kiro tup ou im pene moin, Roasiret akas Pol we kuräurna, kar ros kurte potomara, Rom akan marai roat kamwareäu ro näwäu auruwon, “Jerusalem menan roasiret ak weräu rai.”

32 Kurte kiro marai ro näwäu nukas siräumara, kon karauk marai roat imwaromara, kiro roasiret turur rain opok nowon. Roasiret ak kiro marai roat akan ro näwäu pak nona, apwareanik, ak Pol we rain utoin.

33 Kiro marai roat akan näwäus Pol siakup potomara, sakau ateanik, muris ipou rakiraun rai kon marai roat awarowon. Keseria, kos roasiret totwarowon, “Okoro inok ro? Ko owosewon?”

34 Akas sät ämän atap atap kon enip opok moin. Marai roat akan näwäu ko akan ämän sosop jekur rowau senek warnuk, kon marai roat awaronuk, Pol akan owa imäi tonaun rai awarowon.

35 Ak ko imäi ou äpäs siakup pena, roasiret ak kasiaka näwäu senes penuk, ko wäurna, marai roat akas ko kuormana, ämäiein.

36 Roasiret akas tainware pemana, sakau urwein, “Wena, meie!”

Pol nukas kon wou epar mowon onoktapau Juda roasiret awarowon.

37 Marai roat akas Pol owa imäi tonaurna, Pol nukas marai roat akan ro näwäu Grik ämänis auruwon, “Is roasiret ämän araun itok ra?” Kiro ro näwäus Pol auruwon, “Ei, na Grik ämän miäum ra?

38 Isan ronkat na kiro Ijip ro. Meter ko ik pak marai amkeanik, roat 4,000 orip weräiäun marai orip imwareanik, ro wäpik mena pote tururwarewon rai äiemin.”

39 Pol nukas äiewon, “Wa. Is Juda ro, isan mena Tarsas, Silisia provins opok, kiro isan om enip orip. Na is utoirota, roasiret ämän maraurim.”

40 Kiro marai ro näwäus io rai aurnuk, Pol ko kiro äpäs opok tai raumara, roasiret asoraun rai kon ipous asorwe rai awaronuk, roasiret erekapu asorna, Pol nukas Ibru ämänis keser awarowon,

22

1 “O moniat, jaiat, ak rowe. Is ätäi isakanun ak ämän awaraurim.”

2-3 Ak Pol nukas Ibru ämänis awaronuk, roianik, erekapu asorna, kos awarowon, “Is Juda ro Tarsas mena Silisia provins opok ami tawon, utianik, is okoro Jerusalem mena ureknemin. Gameliel ko isan tamuriäwon ro. Kos is iken asanokot akan sintore ämän erekapu jekur tamurowon. Ak rusapai kiro sintore ämän sakau tainorurai senek, is nais keseriar Anut jekur sakau tainoruram.

4 Is karauk roasiret Jisas mesin woiaka epar moin aru mareaimin. Isas isan jaiat akas karauk roasiret muris akan isoraka ipiaka rakir mareanik, karauk roasiret akwarona, meiäun rai awaromin. Karauk karapus owa kurwaraun imware poteäimin.

5 Anut kamuk raiäi roat näunäu pak Juda roasiret akan kamwareäi roat näunäu ak erekapu kiro onok meter keseriäimin äpu, akas kiro ämän epar äiäiei. Is jer we irona, Damaskus mena, roasiret woiaka epar moin sakau atwareanik, tätäi näwäu aromoi, imware koi karapus owa kurwaraun potomin.

Pol nuka kon wou epar mowon onoktapau awarowon.

6 Is kiro roat Damaskus mena sakatwarau potomin, Damaskus mena siakup tonoita, san näu kamuk senek opok, kurte kar arou näwäu omar oikas ermän senekus is opok kurewon.

7 Kesernuk, is omnokou opok oire nonuk, kar ron pätu senekus airowon, ‘Sol, Sol, na is owon aru muroram?’

8 Keseria, isas ätäi äiemin, ‘Näu ro, na inok?’ Kos ätäi is airowon, ‘Is Jisas, Nasaret menan, na is aru muroram.’

9 Karauk roat is pak erek potomun ak kiro arou näwäu aparmana, iminein. Kar ron pätu senekus is airowon ak rowau wa.

10 Isas ätäi aurmin, ‘Näwäu, is owosäu?’ Näwäu nukas ätäi airowon, ‘Na siräinam, Damaskus mena tonota, kiro opok na Anut nukas owosäun sare musowon kiro aisaiei.’

11 Kiro arou näwäus is ami putut kariewon, om aparau senek wa. Keseria, is tainoire
potoin roat akas isan ipi ateanik, Damaskus mena imäiri tonoin.
12 Kiro mena kar ro rawon, kon enip Ananaias, ko is apairau kowon. Ko iken sintore
ämän erekapu tainoriäu, okon, kiro pakan Juda roasiret ak äpu kon onok eposek.
13 Ko is siarap koi tai raumara, airowon, 'Jai Sol, na ätäi om apar rai aironuk, kiro opokar
kurte is ami amareanik, ko aparmin.'
14 Kos keser airowon, 'Iken asanokot akan Anut nukas na kon sarau ro eposek Jisas
aparaun pak kon oksaus arenuk, rowaun nukasar sare musowon, ko kon ronkat na
isowon, okon, owo onok ko keserwon na äpu.
15 Keseria, na kiro osap nan amunas aparmon pak karauk ämän roumon kiro roasiret
erekapu awaram.
16 Jai, na owon ekep raum? Na an jounam, kon enip pakaima ko aurta, nan onok aru
jäkäi musai.'

Anut nukas Pol karauk omsau pakan roasiret kon ämän maraun äsimorwon.

17 Kesernuk, is ätäi Jerusalem mena potomin. Kiro opok Anut osap nuriäi owa Anut
aurta aurta, is nine epir pakaima senek Näwäu aparmin.
18 Kiro opok, Näwäu aparta, kos airowon, 'Na kurte siräinam, Jerusalem mena ute man,
owon, okoro pakan roasiret ak nan ämän is mesin awarota, wa rowaiei.'
19 Isas ätäi aurmin, 'Näwäu, ak is äpu muroin. Is tururiäi owa karar karar potomoi,
roasiret akan woiaka epar moin pote sakau atwareanik, karapus owa kurwaromoi,
akwariäimin.
20 Meter Stiven, kiro ro nan enmat roasiret aware ariäu kiro onok keserin ses opok, is
siakup tai raitar, we kurein aparmin. Kiro ses opok isan woi eposek sarewon. Is kiro roat
Stiven wein akan omjo kame raimin.'
21 Utianik, kos ätäi airowon, 'Na man, is na omsau atapuk karauk omsau pakan roasiret
opok äsimoisom.' "

Pol nukas is Rom omsau pakan ro äiewon.

22 Roasiret ak Pol nukan ämän roi potea, kiro ämän roumana, kasiaka näwäu penuk,
ätäi näwäu urweanik, äiein, "Wena, meie! Kesek ro ko okoro omnokou opok utona, wa
rawau."
23 Ak sepuk sepuk sakau urweanik, akan omjo jäkäi momana, maimai oianik, oik
käkänkurein.
24 Kiro marai roat akan ro näwäu nukas kiro keserna apwarea, kon marai roat
awaronuk, Pol akan owa imäi tonoin. Roasiret owon Pol pak kasiaka pera äienuk, rowaun
kon marai roat ak Pol mänkäsir owaun awarowon.
25 Utianik, ak Pol mänkäsir owaun kon ipou rakirna, Pol nukas kar marai ro siakup tai
rawon auruwon, "Akan sintore ämän opok ak Rom omsau pakan ro kon ämän aparau wa
opok mänkäsi owaun jer rau ra?"
26 Kiro marai ro kon ämän roumara, akan ro näwäu opok tonomara, auruwon, "Na
owosäurum? Kiro ro ko Rom ro."
27 Keseria, kiro marai roat akan näwäu nukas Pol siakup potomara, auruwon, "Na is
air, na epar Rom omsau pakan ro ra?" Pol nukas ätäi auruwon, "Io, is Rom omsau pakan
ro."
28 Kiro marai roat akan ro näwäus ätäi äiewon, "Is Rom omsau pakan ro saräun aiauk
sosop kuremin." Pol nukas äiewon, "Isan moni ani ori au Rom omsau pakan, okon, is Rom
omsau pakan ro urek saremin."
29 Keser awaronuk, roat ko totoraun rai ronkate rain imine manoin. Kiro marai roat
akan näwäu nukas Pol ko Rom omsau pakan ro roianik, kosar Pol muris sakau rakirwon
äpu momara, ko iminewon,

Pol nukas Juda roat näunäu ämän marowon.

30 Marai roat akan näwäu nukas owo onokun Juda roasiret akas Pol nukan enkup ämän
moin äpu maun rai keserwon. Keseria, ninowonus, tapera, ko Pol nukan mur ipou rakir
moin uräi kurena, kos Anut kamuk raiäi roat näunäu pak Juda roasiret akan kamwareäi
roat näunäu pak tururaun sakau ämän surmarowon. Koi tururna, kos Pol imäianik, koi
akan amiakap tai mowon.

23

1 Pol nukas roat näunäu sakamwaromara, awarowon, "O jaiat, Israel roat, is meter
Anut nukan amuk opok eposek raianik, ariäimin kar onok aru mau wa koi rusapai raim.
Keseria, isan woi näu sareu."

2 Anut kamuk raiäi roat akan näwäu enip Ananaias nukas kiro ämän roumara, karauk
roat Pol siakup tai rain kon oksau puraun rai awarowon.
3 Ak keserna, Pol nukas auruwon, “Na porim aru senek roat akas es ärneus jomurna,
eposek sareäu wou uru aru senes rau. Anut nukas na iwosai. Na okoro opok tane
raumata, sintore ämänis isan onok wasare muroram. Utianik, na nakasar kiro sintore
ämän jekur wa tainoriäum. Kesermata, nas karauk roat is iworaun awarom!”
4 Kiro roat Pol siakup tai rain akas ätäi Pol aurin, “Na Anut kamuk raiäi roat akan näwäu
ämän aru aurum.”
5 Pol nukas awarowon, “Jaiat, Israel roat, is ko Anut kamuk raiäi roat akan näwäu äpu
wa. Anut nukan ämänis äieu, ‘Na nan roasiret kamwareäu ro näwäu ämän aru wa aurau.’
Kiro ämän karar is äpu.” *Kisim Bek 22:28*
6 Pol nukas karauk Sadusi roat pak karauk Parisi roat kiro opok rain apwaromara, kiro
wasarewareäi roat näunäu awarowon, “Jaiat, Israel roat, is Parisi ro. Is kar Parisi ro
nukan mokoi. Is roat meieäi ätäi siräiäi mesin woi epar mom. Keseria, is kiro ämän ak
awarom. Kiro onokun ak rusapai isan ämän ate apairoi.”
7 Pol nukas keser äienuk, Parisi roat pak Sadusi roat pak inäianik, aka aka ketäiein.
8 Sadusi roat akas äiein roat meieanik, ätäi wa siräiai. Ak ätäiar äiein, Anut nukan sarau
eitek pak karauk eitek pak rawau wa rai äiäi. Utianik, Parisi roat ak kiro osap erekapu
mesin woiaka epar moin.
9 Kiro opok näwäu ketäianik, näunäkäu arein. Karauk Parisi sintore ämän mareäi roat
akas siräumana, sakau arein, “Ik okoro ros kar onok aru kesernuk, aparau wa. Iken
ronkat kar osous ra, kar Anut nukan sarau eitekus epar auruwon raroi ik ämän wäpik.”
10 Kiro ketäiein pote näwäu sarenuk, marai roat akan ro näwäu kiro roat akas Pol karaim
karaim ate reurna, sau siräiei rai iminewon. Keseria, kos marai roat äsimwaronuk, ne Pol
kiro roat kamukan imäianik, akan owa imäi tonaun awarowon.
11 Kiro pututu, Näwäu nukas Pol siakup pe tai raumara, auruwon, “Pol, na wa iminäu,
sakau tai rau. Na isan ämän okoro Jerusalem mena sarau maromon senek, Rom omsau
opok nais keseriar pote keser.”

Juda roat akas Pol wena, meiäun a atoin.

12 Tapera, karauk Juda roat ämäi ämäi tururianik, a atomoi, äiein, “Ik paip keser mau,
o pak an pak wa jau, ik Pol weta, meienuk, epar o an pak jau.”
13 Roat kiro onok keseraun a atoin akan namba 40 orip itimorin.
14 Keseria, ak Anut kamuk raiäi roat pak roat näunäu siarakap toneanik, awaroin, “Ik
paip momoi, ik o pak an pak wa jam, ik Pol weta, meienuk, epar o an pak jam.
15 Keseria, rusapai ak marai roat akan ro näwäu Pol imäi naun ämän surmurwe. Ak roat
näunäu pak sätäumana, kon onok aparaurum rai äsimorna, ik apu kamuk ämäi rawamus,
weta, meiäi.”
16 Utianik, Pol nukan käus kiro ämän atoin roumara, marai roat akan owa pote Pol
auruwon.
17 Keseria, Pol nukas kar marai ro urunuk, ko kounuk, auruwon, “Na okoro mokoi akan
ro näwäu rawa imäi pot, ko kar ämän orip.”
18 Keseria, kiro marai ros kiro mokoi akan ro näwäu siakup imäi potomara, äiewon,
“Kiro karapus ro Pol nukas okoro mokoi ko na kar ämän aisaun is äsimoironuk, na siatap
imäi koim.”
19 Kiro marai roat akan kamwareäu ro nukas kiro mokoin ipou atomoi, kasakup imäi
potomara, totorwon, “Na is owo ämän airaun imäisi koin?”
20 Kos auruwon, “Juda roat näunäu akas Pol ariwa nas ak siarakap imäi näun a atoin.
Ak sätäumana, kon onok jekur aparaun äiein.
21 Utianik, na akan ämän wa rowau, owon, roat ak Pol wena, meiäun apu kamuk ämäi
rawaiei kiro roat ak 40 orip itimorin. Ak paip keser mianik, o an pak wa jam äiein, ‘Ik Pol
weta, meienuk, epar o an pak jam rai, roat näunäu amiakap keser paip moin.’ Kiro roat
ak kiro onok keseraun na akan ämän tainoram ra wa rai roirai.”
22 Kiro marai roat akan näwäus kiro mokoi auruwon, na karauk roat okoro ämän ko
aurimin rai wa awarau. Keseria, kos kiro mokoi äsimornuk, manowon.

Marai roat akan ro näwäus Pol ko kar ro näwäu enip Feliks siakup äsimorwon.

23 Keseria, kiro marai roat akan ro näwäus kon marai ro näu oirori urwatonuk, ko
siakup potosa, awatowon, “Au potoinair, marai roat 200 orip pak roat 70 orip ak hos
opokas tane potaun pak marai roat 200 orip akan muk ate potaun pututu okoro mena
utia, Sisaria mena potaun sare marowe.
24 Pol tane potaun hos oi nuroinair. Ko jekur kameinai, pote Judia provins kameäu ro
näwäu Feliks rawa imäi potaiei.”

25 Kiro marai kamwareäu ro näwäus Feliks keser jer we muruwon.
26 O, ro näwäu Feliks, is Klodias-Lisias, isas na ro näwäu jer we musianik, pere aisom.
27 Juda roat akas kiro ro na siatap imäi potoi sakau ateanik, wäurna, meiäuruwon. Is ko Rom omsau pakan ro äiewon roumoi, is isan marai roat pak kiro ro roat akas we rain unik uruan imäiemin.
28 Is ko owo onokun ämän opokup morai rai rowaun akan roat näunäu rawa imäi nomin.
29 Keseria, is roimin ko kar onok aru mau wa, ko erar meiäun itok wa, ko erar karapus owa kuräun nais itok wa. Is totwaroita, airoin, kos Juda akan sintore ämän jekur wa tainoriäi rai airoin.
30 Rusapai ko wena, meiäun a atorai rai ämän roumoi, ko na siatap äsimorim. Is kon iwäi jaukut awaromin ak ko enip opok ämän maun akasar ro näwäu Feliks amukup potoinai, aurwe rai awaromin. Keserna, na nakasar roat owo ämän ko enkup maun keseri nas rowam. Ko keser jer we muruwon.
31 Keseria, marai roat ak kon ämän tainoria, pututu Pol imäia, Antipatris mena imäi potoin.
32 Tapera, marai roat hos wäpik orip ak akan mena ätäi manoin. Kiro roat hos orip karar ak Pol imäianik, Sisaria mena potoin.
33 Ak Sisaria mena toneanik, kiro jer ro näwäu nurumoi, Pol imäianik, kon ipou opok moin.
34 Kiro ro näwäus jer wewon ninaremara, Pol totorwon, “Na owo omnokou pakan?” Pol nukas ätäi auruwon, “Is Silisia omnokou pakan.”
35 Keseria, kos Pol auruwon, “Kiro roat nan enmat opok ämän mau kouna, isas nan ämän aparam.” Keseria, kos marai roat awaronuk, ko Herot nukan ou näwäu owa imäi pote moinai, jekur kamäiei rai awarowon.

24

Juda roat näunäu akas Pol enkup ämän moin.

1 Omre 5 orip manonuk, Anut kamuk raiäu ro näwäu enip Ananaias pak karauk roat näunäu pak akan ämän sarwareäu ro enip Tertulus imäianik, omnokou kamwareäu ro näwäu enip Feliks siakup Pol nukan enkup ämän mau koin.
2 Kiro ro näwäus Pol imäi naun awaronuk, imäi nona, Tertulus nukas Pol enkup sät ämän momara, äiewon, “Ro näwäu, ik okoro omsau opok rawaun jekur kamoikomon, ik ketäiäu wa. Nan ronkatis iken roasiret sarwareanik, okoro omsau osap meter eposek wa, nas jekur maromon.
3 Keseria, iken woiok eposek sarenuk, eposek raum, ik nan enmat jou mia, ‘pere’ aisom.
4 Keseria, is na ekep wa sakatoisam. Is kiro ron ämän maurim jekur roi rau.
5 Kiro ro ko onok aru miäu. Ik okoro ro nukan onok aparumun. Kos ik Juda roasiret okoro omnokou erekapu woiaka siräi mukeäu. Ko kar tupsiu enip Nasaret akan ro näwäu.
6 Ko tup ou näwäu nais aru maurwon, okon, ikes sakau atomun. [Iken ronkat ko iken sintore ämän pakas wasaräun kesermun.
7 Utianik, marai roat akan ro näwäu, Lisias nukas koianik, sakau momara, iken ipiok pakan imäi manowon.]
8 Keseria, kos roat awarowon, ‘Ak na siatap koianik, kon ämän wasare muraiei awarowon. Utianik, nakasar kiro roat totowar. Keseria, na äpu mam kiro ämän ik kon enkup mom kiro epar.’ ”
9 Juda roasiret akas kiro ro saremana, Pol nukan enkup ämän mia, äiein, “Kiro ämän äieu erekapu kiro epar.”

Pol ko nukanun Feliks ämän muruwon.

10 Keseria, kiro ro näwäu Feliks nukas Pol aräun rai tapaus kuiernuk, Pol nukas siräumara, äiewon, “Is äpu na okoro omsau pakan roasiret woisan sosop orip jekur wasarewareäumon. Kesek, okon, isan woi eposek sarenuk, isakanun na aisaurim.
11 Na jekur totwaram, na kesek ämän rowam. Omre 12 opok, kiro omre rumukäu wa, is Jerusalem mena Anut jomurau tonomin.
12 Is tup owa kar ro pak ketäiäu wa. Is roasiret akan tururiäi owa potomoi, roasiret akan woiaka onok aru maun siräi marau wa. Is näu menan roasiret nais aru marau wa. Keseria, isan iwäi jaiat akas is kar onok aru moita, apairau wa.
13 Okoro ämän rusapai isan enim opok morai kiro ämän epar wa. Ak kiro ämän epar senes ätär musaun kar onok keseraun itok wa.
14 Is okoro ämän na opok amop maurim. Kiro epar Juda roasiret akas sät apu äiäi, kiro apu is tainoriäim. Is kiro apu tainorianik, iken asanokot akan Anut jou muriäim. Is Juda

roasiret akan sintore ämän pak Anut nukan ämän roianik, areai roat akan ämän jer wein erekapu kiro mesin woi epar miäim.
15 Okoro roat akan woiaka Anut mesin epar miäi senek is nais keseriar isan woi epar mom. Anut ätäi roasiret onok eposek miäi pak onok aru miäi pak meiein siräi marai mesin is woi epar me rau.
16 Keseria, is orip orip, Anut nukan amukup pak roasiret akan amiakap woi näu orip, sarau sakau moram.
17 Is karauk woisan opok karauk omsau pote raiminus, ätäi koimin, is karauk saruku roat sarwaraun aiauk, pak Anut opur patan opok amkea, jomuraun osap erek oi koimin.
18 Is kiro onok tup owa keserita keserita, Juda roat akas is apairoin. Kiro ses opok, is Anut nukan amuk opok eposek saremin roasiret is pak tururau wa. Is karauk roat pak ketäiäu wa.
19 Utianik, karauk Juda roat ak Esia provins raiäi akas pemana, is onok aru mora rai, sakatoiroin. Utianik, kiro roat ak is onok aru momin aparin raroi, akas pemana, na aisaurai.
20 Warnuk, okoro roat is Jerusalem menan roat näunäu akan amiakap tai raimin opok owo ämän momin roin raroi akas na rusapai aisaurai.
21 Is meter kiro roat amiakap tai raia, äiemin Anut nukas roasiret meiein ätäi siräi marai, isan woi epar mou räi äiemin. Kiro ämän mesin karar is rusapai sakatoirianik, nan amunap imäiri koi.”
22 Keseria, Feliks ko Pol nukan ämän roumara, karauk roat akan woiaka Jisas mesin epar miäi äpu momara, awarowon, “Tawa marai roat akan näwäu, Lisias kounuk, epar akan ämän wasare maram.”
23 Keseria, kos kiro marai ro Pol kameäwon jekur kamäun auruwon. Utianik, karauk omre opok, kon jaukut apwaraun manaurnuk, wa tämarau rai auruwon. Kon jaukut akas owo osap nuraun pena, wa tämarau auruwon.

Feliks nukas Pol karapus owa woisan oirori utonuk, rawon.
24 Karauk omre manonuk, Feliks ko kon wau enip Drusila ori noirin. Drusila ko Juda asir. Pol nukan ämän rowaun Pol imäi kowe awaronuk, imäi nona, Pol nukas Jisas Krais mesin woiaka epar maun rai ämän mowon.
25 Pol nukas onok eposek maun pak, ro ko nukasar kon onok jekur kamäun pak, tawa Anut nukas ik wasareikaun pak ämän muruwon. Pol ko kiro ämän monuk, Feliks ko iminemara, äiewon, “Is kar omre sarau warnuk, kiro epar nan ämän ätäi rowam, na rusa man.”
26 Kon ronkat Pol nukas aiauk karapus utaun isaka iraura rai, orip orip Pol urweanik, ko pak areäu.
27 Woisan 2 orip manonuk, kar ro enip Porkius-Festus ko Feliks nukan omoi owon. Feliks nukas manaurianik, Juda roasiret akan woiaka näu saräun rai Pol karapus owa utonuk, rawon.

25

Pol nukas kon ämän Rom akan ro näwäu Sisa nukas wasare muraun äiewon.
1 Festus, kiro omnokou kamwareäu opok koi rawon, omre 3 orip manonuk, ko Sisaria mena utomara, Jerusalem mena potowon.
2 Kiro opok, Anut kamuk raiäi roat näunäu pak Juda roat näunäu akas ko siakup potomana, akas sakau ämän aremana, Pol nukan enip opok ämän moin.
3 Ak Pol apu opok potonuk, wena, meiäun rai sätäumoi, äiein, “Na ik sareikoinam, kiro ro äsimorta, Jerusalem mena pot.”
4 Festus nukas ätäi awarowon, “Pol ko Sisaria mena karapus owa kurein rau, is kiro mena potaurim.
5 Keseria, akan karauk roat näunäu is pak erek Sisaria mena potea, kiro ros ak owo onok aru marowon roi potoinai, kon ämän wasarewe.”
6 Festus ko omre 8 orip senek Jerusalem mena rawonus, ätäi Sisaria mena kiro roat pak erek potoin. Pote ninoinus, tapera, Pol nukan ämän aparaun awaronuk, nuka siakup imäi koin.
7 Pol imäi kouna, kiro Juda roat erek koin akas pemana, Pol nukan enkup ämän sosop momana, sakau moin. Kiro ämän onoktapau wäpik, okon, akan ämän kiro epar senes räi ro näwäu ätar muraun senek wa.
8 Utianik, Pol ko nukasar nukan ämän sakau momara, äiewon, “Is kar onok aru Juda akan sintore ämän opok keserau wa. Is akan tup ou näwäu aru mau wa. Is kar onok aru Rom omsau akan ro näwäu enip Sisa opok keserau wa.”

9 Utianik, Festus nukas Juda roat akan woiaka näu saräun Pol totorwon, “Na Jerusalem
mena potota, kiro opok nan ämän wasare musaun itok ra?”
10 Pol nukas ätäi Festus auruwon, “Okoro owa is tai raim opok, kiro is Sisa nukan
wasarewareäi roat akan amiakap tai raim. Okoro owar isan ämän wasare muraiei. Naka
äpu momon is kar onok aru roasiret opok mau wa.
11 Is kar onok aru keseram, kiro is iworona, meiäun itok, utianik, akan ämän epar wa,
erar isan enimap ämän sätäiäi. Kar ros Juda roat akan ipiak opok ätäi wa murai. Is na
sakau ämän aisom, Sisa nukas isan ämän aparai.”
12 Keseria, Festus kon roat näunäu pak aremara, ätäi auruwon, “Na nakasar Sisa nukas
nan ämän aparaura rai äiemon, okon, na Sisa aparaun Rom mena manam.”

Festus nukas Agripa Pol nukan ämän auruwon.

13 Karauk omre manonuk, omsau kamwareäu ro king Agripa pak kon äpiauk Bernaisi
au Sisaria mena Festus kiro omnokou kamäun sare murin pere aurau koirin.
14 Au kiro mena omre rumuk rairin. Keseria, Festus nukas Pol nukan ämän Agripa
aurmara, äiewon, “Kar ro okoro opok Feliks nukas karapus owa kurewon rau.
15 Is Jerusalem mena potomin opok, Juda akan Anut kamuk raiäi roat pak roat näunäu
akas pemana, kon enkup ämän mianik, ko aru muraun airoin.”
16 Keserna, isas awaromin, “Ik Rom iken onok kesek, ik kar ro erar aru murau senek
wa, okon, inok roasir ko onok aru mowon, kiro inokot akas kon enkup ämän moin erek
koi tai rauna, kos nukanun kaima saremara, äienuk, rowau.”
17 Keseria, ak okoro opok is pak erek koin. Ninomunus, tapera, is wasarewareäi owa
tane raumoi, kiro ro imäi kowe awaroita, imäi noin.
18 Kon iwäi jaukut akas siräianik, kon onok aru mowon äiäiei rai ronkatemin. Utianik,
akas kon onok aru kar keserwon rai airau wa.
19 Ak akan Anut jou muraun onok pak kar ro meiewon enip Jisas mesin pak ketäiein.
Pol nukas rusa kiro ro awau rau äiewon.
20 Is kiro ämän onoktapau rowaun äiemin, kon ämän aparmin itok warnuk, isas aurmin,
‘Na Jerusalem mena potota, kiro opok nan ämän wasare musaun itok ra?’
21 Pol nukas ätäi äiewon, ko karapus owa raunuk, Sisa nukas kon ämän wasare murai.
Keseria, isas ko karapus owa mota, raunuk raunuk, Sisa ämän surmurita, kos koi ämän
wasare murai.
22 Kos keser äienuk, Agripa nukas auruwon, “Is kiro ron ämän isakasar rowauram.”
Festus nukas ätäi auruwon, “Ariwa, na rowam.”

Pol Agripa nukan amukup tai rawon.

23 Ninoinus, tapera, Agripa Bernaisi ori au awan omjo eposek mianik, marai roat akan
kamwareäi roat näunäu pak menan roat näunäu pak erek wasarewareäi ou waru opok
tonoirin. Festus nukas Pol imäi kowaun awaronuk, imäi koin.
24-25 Festus nukas äiewon, “King Agripa pak, ak roat erekapu ik pak rai, ak okoro ro
aparwe. Juda roasiret Jerusalem mena rai pak okoro opok rai, ak ko isan amiap imäi koi
tai mianik, äiein, ko okoro opok wa rawai weta, meiäura rai äiein. Utianik, is kos kar onok
aru keserwon aparau wa, okon, ko erar weta, meiäun itok wa. Nukasar ko Sisa nukas kon
ämän aparaun äiewon, okon, is ko Sisa rawa äsimoraun ronkatemin.
26 Is kar ämän Sisa jer we muraun ko pakan ämän tuku owau wa, Keseria, ro näwäu, is
okoro ro Pol roat amiakap na siatap imäi koim. Ik kon ämän roumoi, karauk apu aparia,
epar Sisa jer we muram.
27 Isan ronkat ik kar karapus ro ko ämän wäpik erar äsimorta, manai itok wa.”

26

1-2 Festus nukas keser aurnuk, Agripa nukas Pol auruwon, “Nakasar nakanun areta,
rowam.”
Kesernuk, Pol nukas siräumara, ipou kamiauk momara, nukan kaima äiewon, “O ro
näwäu, rusapai okoro roat akas isan enim opok ämän muraun räi nan amun opok koi tai
muroin is mesin aisaurim. Isan ronkat kiro eposek.
3 Kiro epar, na ik Juda roasiret iken onok pak ämänis ketäiäun äpu momon. Keseria, is
na isan ämän jekur roi rau.
4 Juda roasiret erekapu, ak is mokoi awau raimin opok is owo senek raimin aka äpu.
Meter mokoi eteinak opok, isakan mena Jerusalem owose raimin ak äpu.
5 Woisan sosop ak is äpu muroin. Ak is Juda akan onok Parisi roat senek sakau
tainoriäimin awaraun kiro itok. Akasar. Parisi roat ak iken onok sakau tainoriäi, ak
karauk roat erekapu itimwareäi. Is nais kesekur keseriäimin.

6 Rusapai is imäiri kouna, amiakap pe tai raim. Kon onoktapau kesek, meter Anut nukas
iken askanai paip marowon. Ko roat meiäi ätäi siräiäiei. Kiro mesin isan woi epar monuk,
kiro epar päun kame raim. Kiro onokun is rusapai nan amun opok tai muroi äiäm.
7 Kiro paip karar meter iken askanai 12 orip ak akan tupsiu pak aparaun, sankeu pututu
Anut jou muriäin. O ro näwäu, kiro onokun Juda roasiret akas is nan amun opok tai
muroi.
8 Juda roasiret, ak owon Anut nukas meiein roat ätäi siräi mareäu rai akan woiaka epar
wa miäi?
9 Is meter Jisas Nasaret menan enip aru muriäim, isan ronkat kiro eposek rai
keseriäimin.
10 Is Jerusalem mena kiro onok keseriäimin, Anut nukan kamuk raiäi roat näunäu akas
Jisas mesin woiaka epar moin roasiret imware koi, karapus owa kurwaraun is sakau
iroin. Kiro roasiret akwarona, meiena, isas kiro eposek rai nepipiriäimin.
11 Omre sosop opok is akan tururiäi owa atap atap ak aru maraun potea, is akan woiaka
epar moin utaun sakau awareäimin. Is kasi näwäu penuk, karauk mena atapuk poteanik,
Kristen roasiret aru mareäimin.

Pol nukas ko owose kon wou pirirwon awarowon.

12 Is kiro onok keseraun, Anut kamuk raiäi roat näunäus äsimoirna, Damaskus mena
tonaun potomin.
13 Sankeu apu opok kar arou näwäu ermän senek omar oikas kowon aparmin. Kiro arou
nukan merekus san itimorwon. Kiro arous koumara, isaka pak roat is pak erek potomun
pak merek kurewon.
14 Ik erekapu omnokou opok oike nonuk, kar ron pätu senekus Ibru ämänis keser
aironuk, roimin. Kiro ron pätus airowon, ‘Sol, Sol, na is owon aru muroram? Isan sakau
näwäu, okon, na is iwororam, nakasar na ätäi tätäi owam. Kiro kesek bulmakau kon
momokun ämän tainorau utomoi, momokun amauk war senek ätäi ätäi isous kurenuk,
isou tätäirai.’
15 Keser aironuk, isas ätäi totoromin, ‘Näu ro, na inok?’
Näwäu nukas ätäi airowon, ‘Is Jisas na is aru muroram.’
16 Na siräu, is na isan sarau ro sare musaun na siatap koim. Nas potoinam, onok rusapai
aparum pak onok tawa ätär musam pak roasiret awaram.
17 Is na Israel roasiret pak karauk omsau pakan roasiret opok äsimoisam, is ak
inikwaroita, na aru wa musaiei.
18 Nas potoinam, kiro roat akan amiaka urare marota, ak pututu Satan nukan sakau
uru rai opakan utomoi, Anut nukan arou opok kowaiei. Keseria, ak is mesin woiaka epar
mona, Anut nukas akan onok aru jäkäi maronuk, ak Anut nukan roasiret eposek pak erek
rawaiei.

Pol nukas kon sarau me ariewon Agripa auruwon.

19 Ro näwäu, is kiro ämän roimin, utau wa.
20 Kiro ämän amke Damaskus mena maromoi, koi Jerusalem mena awaromoi, pote
Judia provins erekapu pak karauk omsau pakan roasiret erek ämän maromin. Is ak akan
onok aru miäi pakan ätäi pirirnai, Anut mesin woiaka epar mowe awaromin. Ak onok
eposek mona, karauk roat apwareanik, äpu maiei ak akan onok aru pakan piririn.
21 Kiro onokun, is Anut osap nuriäi ou näwäu owa raimin opok Juda roat akas sakau
atoirianik, iworona, meiäurumin.
22 Kiro ses opok Anut nukas sareirnuk, kiro ämän epar ak roasiret erekapu enmaka orip
pak enmaka wäpik pak rusapai awarom. Kiro ämän meter Anut nukan ämän roianik,
areain roat akas tawa kiro onok päun äiein pak Moses nukas äiewon pak, is kiro ämän
karar awarom.
23 Ak äiein Krais ko tätäi näwäu oumara, meieanik, ätäi ko amke siräiäi. Keseria, Juda
roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak ätäi imwarai, Krais ko akan arou senek
saräi.”
24 Pol nukas keser äienuk, Festus ko sakau äiewon, “Pol, na ronkat sosop oumon, okon,
raun käieu.”
25 Pol nukas ätäi auruwon, “Ro näwäu, is rai käiäu wa. Is rusapai okoro ämän arem kiro
epar senes. Is ronkat orip arem.”
26 Pol nukas ätäi Agripa auruwon, “Ro näwäu, kiro onok keserin na äpu, okon, is
erekapu amop maurim. Kiro onok ak ämäi ämäi keserau wa. Kiro onok amop keserin
naka äpu.
27 O ro näwäu, kiro ämän Anut nukan roianik, areain roat akas jer wein mesin is äpu
nan won epar momon.”

28 Agripa nukas Pol auruwon, “Nan ronkat, is rusapai kiro ämän eteinakus woi piririanik, Jisas mesin woi epar maun itok ra?”
29 Pol nukas äiewon, “Rusapai ra tawa, is naka pak roasiret amiakap tai raim ak is senek
saräun Anut auriäim. Utianik, is ak karapus owa rawaun aurau wa.”
30 Keseria, Agripa, Festus, Bernaisi ak siräi ute manoin.
31 Ak ute manea, aka aka äiein, “Kiro ro ko kar onok aru mau wa. Ko erar wena, meiäun
itok wa. Ko erar karapus owa utona, rawaun itok wa.”
32 Agripa nukas Festus auruwon, “Okoro ro Pol ko Sisa nukas kon ämän wasare muraun
wa äiewon maro, ko rusapai utoita, manowo.”

27

Pol ous opokas Rom mena potowon.

1 Ak Rom näu mena ous atat äsimoikaun sakau ronkatein. Pol karauk karapus roat pak
erek kar marai kamwareäu ro enip Julias nukan ipokup maroin. Julias ko Sisa nukan
marai roat kamwareäu ro.
2 Ik kar ous Adramitium menas Esia provins potaun rawon opok tonota, mas an pakas
imäiki potowon. Aristarkas ko Tesalonaika menan, Masedonia provins pakan ro ko erek
potomun.
3 Tapera, ik pote Saidon mena sumomun. Julias ko onok eposek mianik, Pol utonuk,
kon jaukut apwaraun potonuk, akas ko isanarin.
4 Saidon mena utia, urir näwäu penuk, ous jekur manau senek warnuk, Saiprus omsau
kasakupaias ririr potomun.
5 Keseria, ik Silisia provins pak Pampilia provins itimwarea, Maira mena Lisia provins
opok pemun.
6 Keseria, kiro opok kamoikowon ro näwäus kar ous Aleksandria menan Rom omsau
potaun aparmara, ik kiro ous oik mukowon.
7 Kiro opok urir näwäu, okon, ik äiäur äiäur om rumuk pea, Nidus mena siakup pemun.
Ik potaun apu pakas urir näwäu senes, okon, kiro pakas potaun itok wa. Keseria, ik
Salmone Om Nepu kiro Krit omsau opok siakupas potomun. Kiro opok urir näwäu wa,
okon, kis potomun.
8 Kiro ous ik potomun kon roat sarau sakau mona, ous omnokou kasakupaias sakau me
poteanik, ous sumiäwon mena enip Sumaun Omoi Eposek, Lasea mena siakup pemun.
9-10 Ik kiro opok om rumuk raumun, ik manau wa. Kiro ses opok Juda roasiret akan
o utiäi omre manonuk, mas an uriris aru miäu, okon, roat ak äpu kiro ses ak sumiäi.
Keseria, Pol nukas roat sakau awarowon, “Jaiat, ik eririe potea rai, isan ronkat, ous pak
osap ous uru rau aru marea, ika pak erek anas aru mukai.”
11 Utianik, kiro marai roat akan näwäu, ko Pol nukan ämän rowau wa, ko kiro ous atak
ro pak ro ous ate maneäu pak awan ämän tainorwon.
12 Kiro omoi roros ses urir näwäu orip, okon, eposek rawaun senek wa. Keseria, roat
sosop ik kiro mena ute manaun äiein. Akan ronkat ik Finiks mena pote kiro opok rawaun
äiein. Kiro mena Krit omsau opok, ous sumiäi omoi mas an san neäwon kaima rawon.
Kiro uru urir näwäu päu senek wa.

Mas an aru mowon.

13 Amke urir eteinak san peäwon näu kaima penuk, roat akan ronkat, kiro urir eteinak
rai keserin. Keseria, ous oumana, Krit omnokou siakupas potomun.
14 Potota potota, mas an kamuk opok urir sakau näwäu san peäwon kaimas pewon.
15 Kiro urir näwäus ous sakau pairnuk, kiro ous kameäi roat ak kiro ous ate manau
senek wa. Keseria, ik ous utota, uriris paikonuk, manomun.
16 Ik kar om eteinak mas an kamuk rau enip Kauda siakup pemun. Kiro opok urir
näwäu senes, okon, ik potau senek wa. Utianik, an aru me raunuk, ik iken ous eteinak
ous näwäu opok muris sakau ataun sarau näwäu momun.
17 Ak ous eteinak jekur mianik, ous näwäu sakau maun muris pararar moin. Akan
ronkat kiro ous Libia siakup us nokou opok aru mai rai imineanik, ak uriris pairnuk,
potaun omjo oik uräuna, nowon. Ous utona, uriris pairnuk, erar manowon.
18 Urir mas an pak sakau pewon keseriar raunuk, karauk roat akan osap ous uru rawon
oianik, känkurena, an unik uru nowon.
19 Ninoinus, tapera, keseriar raunuk, ous pakan osap akan ipiakas oi käkänkurena, an
unik uru nowon.
20 Ik omre rumuk pai san pak aparau wa, urir näwäu karar orip orip peäu. Keseria, iken
ronkat ik kar mena wa pote sumam, iken ronkat ik an jemoi, meiäm rai ronkatemun.

21 Omre rumuk, kiro roat o jau wa. Keseria, Pol nukas siräumara, awarowon, “Ak roat,
is meter Krit omsau wa ute kowau rai sakau ämän awaromin. Utianik, ak isan ämän
tainorin maro, ik rusapai usu näwäu oianik, osap sosop känkurem senek wa keserwom.
22 Utianik, is ak rusapai awarom, ak woiaka aru wa mau, akan woiaka päurar mowe.
Kar ro okoro ous opok rau wa meiäi. Ous karar epar aru mai.
23-24 Is Anut jou muriäim. Kukam pututu kar sarau eitek nukas pemara, äiewon, ‘Pol,
na wa iminäu, na Sisa nukan amukup pote tai rau. Na rou kiro roat erekapu ous opok rai
nas Anut aurumon ämän rowon, okon, ak wa meiäiei.’
25 Keseria, ak roat, ak wa iminäu. Is isan woi uru Anut nukas kiro onok äiewon, epar
päi mesin woi epar mom.
26 Utianik, ik uriris kar omnokou mas an kamuk rau opok pote kureikai.”
27 Omre 14 opok, pututu ik Meriterenian mas an opok oririr potomun. Pututu näu
kamuk kiro ous kameäi roat akas ous omnokou mas an kamuk peu rai ronkatein.
28 Ak osap usuäu mur opok rakir mia, an unik uru känkuremoi, an unik nukan rumuk
40 mita aparin. Rai rai, ak ätäi keseriar keserin kon rumuk 30 mita.
29 Kiro roat akas ous uriris pair nopteanik, aiauk opok aru mai rai iminemoi, kar ain
usuäu 4 orip ous mekesupas äsäi mona, mas an opok nonuk, om kurte teinäun rai, auri
auri rain.
30 Karauk ous kameäi roat imine manaun ronkat oianik, sätäumana, kar ain ous
neputapau pakas mona, an opok naun ous eteinak kiro ous kasak opok owaun mur
reurna, nowon.
31 Keseria, Pol nukas akan ronkat aparmara, kiro marai roat akan ro näwäu pak kon
sarau roat pak awarowon, “Utianik, kiro ous kameäi roat ak ous opok wa rauna rai, ik
erekapu wa rawam.”
32 Keseria, marai roat akas kiro ous eteinanak ous näwäu opok rawon akan mur patirna,
an opok oririr manowon.
33 Om teine kounuk kounuk, Pol nukas awarowon, “Ik omre 14 orip o jau wa, okon,
rusapai o jeie.
34 Is sakau awarom, ak o jena, akan enmaka sakau saräi. Is epar senes awarom, kar ro
wa meiäi, erekapu eposek rawaiei.”
35 Keser awaromara, Pol nukas karauk bret oianik, roat akan amiakap Anut ‘pere’
aurmoi, pärärmara, jewon.
36 Kesernuk, roat erekapu akan woiaka näu sarenuk, ak nais keseriar o atap atap oianik,
jein.
37 Kiro ous opok rain roat 276 orip.
38 Ak o je kuremana, ous jawau saräun kar o enip wit erekapu oi käkänkurena, an unik
opok nowon.

Ous aru sarewon.

39 Om teine kurenuk, tapera om aparin, utianik, ak kiro omnokou äpu wa. Ak kar mena
us nokou eposek aparmana, kiro opok ous uriris pairunuk, tonaun eposek rai ronkatein.
40 Kesermana, kiro ain muris ous opok rakir moin erekapu patir kurena, an unik uru
nowon. Keserna, ous manaun am sawau oik muris rakir moin uraiein. Keseria, omjo
uriris pair potaun rai ous neputapau opok äsäi mona, us nokou opok potowon.
41 Utianik, ous neputapaus potomara, usnokou wemara, omnokou uru erekapu nonuk,
siräiäu senek wa. Ous nukan mekesu anas erekapu pärärwon.
42 Kesernuk, marai roat akas akan ro näwäu kiro karapus roat kasakup potea, imine
manaiei rai akware kuräun aurin.
43 Utianik, kiro ro näwäus Pol saräun ronkatemara, kos karapus roat wa akwarona,
meiäu, awarowon. Kiro ro näwäus awarowon, “Inok roat ak sakau orip an äsäiäun itok
raroi, ak amke manaiei.
44 Karauk ruris ous pakan am sawau ateanik, potaiei.” Ak erekapu kon ämän tainoria,
roat erekapu ak eposek kasakup potoin.

28

Ik Molta mena pemun

1 Ik kiro mena mas an mena kamuk rau eposek peta, kiro menan roat akas okoro Molta
mena rai aikona, ik roumun.
2 Kiro Molta menan roasiret akan onok eposek. Kiro opok om nenuk, roros näwäu peäu.
Keseria, akas us nokou opok ep tukuri momoi, ep ukäun aikoin.

3 Pol nukas kiro roat isanwareanik, epkor oumara, ep jerewon opok tukuri monuk,
kiro epkor uruas kar mäⁿ aru ro tukwareäwon kos pemara, Pol nukan ipou tukemara,
rakirwon.
4 Kiro pakan roasiret akas kiro mäⁿ Pol nukan ipou rakir rawon aparmana, aka aka
arein, “Okoro ro epar senes ko kar ro wenuk, meiewon. Ko mas an opok an jeanik, meiäu
wa. Utianik, roasiret wasarewareäu eitek kos kiro ro awau utonuk, wa rawai.”
5 Keser apar rauna rauna, Pol nukas kiro mäⁿ putar kurenuk, ep unik uru nowon.
6 Kiro roasiret akas kon ipou norounuk, kurte meiäi rai apari rain rain warnuk, akas
ätäi äiein, “Ko erar ro wa, ko eitek akan jaunaka.”
7 Kiro mena raumun siakup, kar ron enip Publius nukan omnokou rawon. Kiro ro ko
kiro mena kamwareäwon ro näwäu. Kos ik kon owa imäiki poteanik, omre 3 orip kos o
ikonuk, ik ko pak raumun.
8 Publius nukan momok ko sip näwäu roros sip wenuk, kon pasar opok nine rawon. Pol
nukas kiro äpu momoi, kon waru uru toneanik, Anut aurmara, kon ipou kiro ron tapau
opok monuk, ko ätäi eposek sarewon.
9 Ko kiro kurur keserwon ämäⁿ kurte manonuk, menan roasiret sip orip roianik, ak
erekapu ko siakup kouna, kos ak jekwarowon.
10 Ik kiro mena ute manaurta, akas ik osap sosop ikomana, karauk o apu opok jaun ous
opok mukoin.

Pol Rom näu mena potowon.

11 Ik kiro mena keir 3 orip raumunus, utomoi, roros ses kar ous ko kiro mena rawon,
pote aparmoi, tonomun. Kiro ous Aleksandria menan. Kon nepu opok eitek oirori amak
awak ori awan totomaka atware moin. Kiro eitek awan enmawa Kastor Poluks ori.
12 Ik potea, Sirakius näu mena omre 3 orip pe raumun.
13 Kiro pakas potea, Regium näu mena potomun. Ninomunus, tapera, urir san peäwon
kaima pemara, ik sareikonuk, ätäi ninomonus, tapera, ik Puteoli mena pemun.
14 Kiro opok peta, karauk roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin akas ik ak pak
omre 7 orip rawaun aikoin. Keseria, kiro pakas ik Rom näu mena ätäi ari potomun.
15 Iken jaunokot akan woiaka epar moin akas ik Rom näu mena siakup koumun ämäⁿ
roumana, ak atapukas ik taraikaun koin. Karauk roat ik taraikaun Apius nukan Amket
opok koin. Karauk apu opok nineäin ou 3 orip rawon opok koi taraikoin. Pol nukas kiro
roat koi taraikoin apwaromara, Anut nukan enip jou mianik, kon wou näu sarewon.

Pol Rom näu mena rawon.

16 Ik Rom akan näu mena peta, Rom akan ro Näwäus Pol ko kar owa nukarar raunuk,
marai roat akas ko kame rawaiei räi awarowon.
17 Omre 3 orip manonuk, Pol nukas Juda roat näunäu koi ko pak tururaun ämäⁿ
surmarowon. Keseria, ak erekapu koi tururna, kos awarowon, “O, jaiat, is kar onok aru
iken roasiret opok ra, kiro onok iken asanokot akas ätär mukoin pak aru mau wa. Ak is
erar sakau atoirianik, Rom akan ipiakap muraun imäiri koin.
18 Rom akan roat näunäu akas isan ämäⁿ aparmana, utoirona, manaurimin, owon, is
kar onok aru mau wa, is erar meiäun itok wa.
19 Juda roasiret akas is wa utoirona, manam rai ämäⁿ sakau moin. Is isan roasiret akan
enmakap ämäⁿ wäpik, utianik, isakasar is Rom potoita, Sisa nukas isan ämäⁿ aparaura
rai sakau äiemin.
20 Kiro onokun, is ak pak tururianik, aräun ämäⁿ surmaromin. Juda roasiret ak kiro ro
Anut nukas ak äsimornuk, ätäi imwaraun kame rain kon ämäⁿ mesin akas is muris rakir
muroin raim.
21 Keseria, roat näunäu akas ätäi äiein, “Ik kar Judia provins pakan ros na mesin jer we
mukianik, aikau wa. Ik kar ro okoro opok koumara, na aru musorai rai koi aikau wa.
22 Utianik, rusapai ik nan onsau pakas nan ronkat äieta, rowam. Ik äpu omsau erekapu
roasiret akas roasiret Jisas mesin woiaka epar miäin akan enmakap ämäⁿ aru mareäi.”
23 Keseria, akas kar omre sare mianik, roasiret sosop Pol rawon owa kon ämäⁿ
maronuk, rowaun koi tururin. Tapera pote pututu ko Anut nukas roasiret koi kamwaraun
ämäⁿ jekur awarowon. Moses nukan sintore ämäⁿ pak Anut nukan ämäⁿ roianik, areain
roat akan ämäⁿ ninareanik, kos Jisas mesin woiaka epar maun rai ronkat sakau orip
tamarowon.
24 Karauk roat ak kon ämäⁿ roumana, epar äiein, karauk ak kiro ämäⁿ sätäieu äiein.
25 Ak ronkat atap atap oianik, manaurin. Amke Pol nukas kar ämäⁿ keser marowon,
“Anut nukan Osou Näus, kon ämäⁿ roianik, areawon ro Aisaia nukan oksau pakas iken
asanokot opok epar senes awarowon.

26 ‘Ak kiro roasiret rawa potoinai, keser awarowe, Ak kiro ämän orip orip roiäi roiäi,
sinuk, ak jekur roianik, onoktapau wa äpu maiei. Ak owo osap apariäi apariäi, sinuk, ak
jekur wa apariäi.
27 Owon, kiro roasiret akan woiaka sakau sarewon. Akan ämän rowaun utomana,
raiaka iturweäi. Ak osap aparaun amsiniäi. Ak kiro onok wa keserna raroi, ak osap
aparaiei, ak ämän rowaiei, akan woiaka uru kiro ämän onoktapau äpu maiei. Akan
woiaka pirirmoi, is siarap kouna, isakasar ak jekwaram.’ ” *Aisaia 6:9-10*
28 Keserianik, ak äpu maiei kiro sakau epar Anut nukas ik ätäi imäikaun keserwon, kiro
ämän karauk omsau pakan roasiret opok äsimornuk, ak kiro ämän roianik, tainoraiei.”
29 [Pol nukas keser awaronuk, Juda roasiret kiro owan ute maneanik, aka aka ketäiein.]
30 Pol ko woisan oirori kiro opok ou kau mianik, raunuk, roasiret ak ko aparam rai
kouna, kos onok eposek mareäu.
31 Kos Anut nukas kamwaraun kowai ämän pak Jisas Krais nukan ämän pak roasiret
sakau maronuk, kar ros ko tämurau wa.

Rom
Okoro buk nukan onoktapau.

Jisas ko omar oik tononuk, woisan 27 orip manonuk, Pol nukas Korin menas raianik, karauk roasiret Rom näu mena rain, ak Anut nukan onok rapor tainoriäi sakau maraun jer we marowon. Rom näu mena Juda roasiret pak Krik roasiret pak erek turur rain. Pol nukas keser jer we marowon, "Ik roasiret erekapu Anut nukan amukup onok aru miäum, utianik, ik Jisas mesin woiok epar mota, kos iken onok aru jäkäi mukianik, nukan roasiret tuku sare mukai."

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-17 Pol ko kon jer nukan onoktapau awarowon.
1:18–3:20 Kar roasir nukan sakau pakas awau wa rawai.
3:21–4:25 Ik iken sarau miäum pak onok eposek tainoriäum pak kis ik wa sareikai. Iken woiok Jisas mesin epar mam kos sareikonuk, ik awau rawam.
5:1–8:39 Ik iken woiok Jisas mesin epar me rauta rai, awau rawaun apu aparam.
9:1–11:36 Israer roasiret Anut nukas ak mekesiraka arowon. Ätäi rai rai, nukasar kon roasiret sare marowon. Ak akan woiaka Jisas mesin epar maiei.
12:1–15:13 Jisas nukan roasiret akan onok.
15:14–16:27 Pol nukas karauk roasiret 'pere' awarianik, kon ämän patarwon.

1 Is Pol isas kiro ämän jer we marom. Is Krais Jisas nukan sarau ro. Is Jisas nukas kon
ämän oi ariaun urweirianik, Anut nukan Ämän Eposek roasiret awaraun äsimoirowon.
2 Meter Anut nukas kon Ämän Eposek roasiret araun paip mowon. Kon ämän roianik,
areain roat akas kiro ämän Anut nukan buk opok jer wein.
3 Ak Anut nukan mokoi mesin jer wein. Ko ro senek king-Devit nukan tupsiu pakas
pewon.
4 Ko omnokou opok, Anut nukan Osou Näus ko isanarnuk, Anut nukan ämän orip orip
tainorianik, onok eposek senes miäwon. Ko meienuk, Anut nukas ätäi siräi mowon.
Ko Anut nukan mokoi senes, okon, Anut nukas ko roasiret erekapu sakau näwäu orip
kamwaraun sare mowon. Kiro mokoi ko Jisas Krais, iken Näwäu.
5 Anut nukas Jisas äsimoronuk, ko koi ik aikowon, okon, Anut nukas kon wou näu oripas
ik Jisas nukan ämän oi ariaun sarau ikowon. Anut nukas kon sarau kiro ikowon, okon, ikes
omsau erekapu roasiret kon ämän awarota, akas Krais mesin akan woiaka epar momoi,
kon ämän jekur tainoraiei. Kiro sarau ik Krais nukan enip pakas moram.
6 Ak, Kristen roasiret Rom näu mena rai, ak nais Anut nukas Jisas Krais nukan roasiret
saräun sare marowon.
7 Keserianik, is ak roasiret Rom näu mena rai, ak jer we marom. Anut nukas kon wous
ak mesin epar meiemara, ko nukan roasiret senes rawaun urwarowon. Is Anut keser
aurim, "Anut, iken momonek, pak iken Näwäu, Jisas Krais pak awas awan woiawa näu
oripas ak sarwareanik, akan woiaka päurar rawaun maraieir."

Pol ko Rom roasiret mesin wou ererianik, ko Anut 'pere' auruwon.

8 Amke is ak keser awaraurim. Is ak mesin ronkateanik, is Anut keser auriäim, "O Anut,
is na 'pere' aisom. Nas Jisas Krais äsimorta, kiro roasiret sarwarowon." Is ko pere aurim,
owon, erekapu omsau pakan roasiret akas ak Rom roasiret Krais mesin akan woiaka
sakau epar moin arena, roiäimin.
9 Is omre orip orip ak mesin ronkateanik, Anut auriäim. Anut ko äpu kiro epar. Is
kon sarau maun isan woi sakau momoi, kon Ämän Eposek kon mokoi mesin roasiret
awareäim.
10 Is meter ak apwarau wa, okon, is orip orip Anut sakau aurita, kos is äsimornuk, ak
apwaraun potam. Anut nukasar is kiro onok keseraun aironuk rai, kiro epar is ak rawa
potam.
11 Owon, is ak apwaraun isan ronkat näwäu rau. Is koianik, ak sarwaraun Anut nukan
ämän awaroita, Osou Näus ak sakau maronuk, ak jekur rawaiei.
12 Isan ronkatis iken woiok Anut mesin epar momun kiro ika ika sarsarete rawam.
Akan woiaka epar moin kis is sareirai. Isan woi epar momin kis ak sarwarai.
13 O jaiat, ak äpu maiei omre orip orip is ak rawa koianik, sarwaraun ronkateäim.
Utianik, karauk onok atap atap is opok penuk, is ak rawa wa koumoi, sarwareäim. Is
karauk omsau pakan roasiret Jisas nukan onok tainoraun sarwareäimin senek ak nais
keseriar sarwaraurim.

14 Anut nukas is kon ämän roasiret awaraun sarau irowon, okon, is roasiret erekapu akanun sarau mam. Grik roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak erek akanun sarau mam. Roasiret skul moin pak roasiret skul mau wa pak erek akanun sarau mam.
15 Kiro onokun, isan woi erer orip ak roasiret Rom näu mena rai, Anut nukan Ämän Eposek tamaraun kume raim.

Anut nukan Ämän Eposek sakau orip.

16 Is Anut nukan Ämän Eposek roasiret awaraun isan woi erer oripas awareäim, kiro mesin is oior wa neäu, owon, Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak kiro ämän roianik, ak akan woiaka Jisas mesin epar mona, Anut nukas kon sakaus akan onok aru pakan ätäi imwaronuk, Anut nukan amukup eposek sareäi. Juda roasiret amke kiro ämän roin. Rusapai karauk omsau pakan roasiret nais roi.
17 Anut nukan Ämän Eposekus roasiret ak Anut nukan amukup eposek rawaun onok ätär mareäu kiro onok kesek, akan woiaka epar amke Jisas mesin moin keseriar rauna, kiro roasiret ak eposek rawaiei. Anut nukan ämänis keser äiewon, 'Roasiret ak Anut nukan amukup eposek raiäi, kos ak sarwarai mesin akan woiaka epar miäi, orip orip awau rawaiei.' *Habakuk 2:4*

Roasiret erekapu ak onok aru miäi.

18 Anut ko omar oik rau, kon kasak pe rau ätär mukora, owon, roasiret erekapu ko mekesiraka nurianik, onok aru atap atap miäi. Ak akan onok aru pakas karauk roasiret ak Anut nukan epar ämän äpu maun ämäi miäi.
19 Anut ko kasak peäu, owon, kon onok erekapu kiro amop roasiret ätär marowon, okon, ak ko äpu maun itok.
20 Kiro owon, epar roasiret akas akan amiakas Anut aparau senek wa, utianik, Anut nukas omnokou ate mowon ses opok, roasiret ak kon onok owo senek ronkatäun itok, owon, ak ko osap ate mowon aparianik, ko owo senek äpu maun itok. Keserianik, roasiret ak Anut ko Eit näwäu, ko sakau orip, ko orip orip keseriar rawai, äpu maun itok. Keserianik, roasiret kiro äpu momoi, ak Anut keser aurau senek wa, "Is na äpu wa, okon, is owo onok keseraun kiro keseram."
21 Roasiret ak Anut äpu, utianik, ak ko wa jou muriäin. Kos ak sarwarnuk, ko wa 'pere' auriäin. Akan ronkat aru senes sarewon. Keserianik, akan woiaka uru ak owo onok eposek ra, owo onok aru ra, ak äpu wa.
22 Roasiret ak keser äiäin, "Ik ronkat eposek orip," utianik, ak ronkat eposek orip wa, ak otop roasiret.
23 Epar Anut orip orip awau raiäu akas wa jou muriäin. Ak äpu roasiret pak, ai, män, opur raut ak erekapu meiäiei, utianik, ak akan totomaka akasar ate mareanik, jou mareäin.
24 Roasiret ak otop roasiret senek, onok aru sosop maun ronkateäin. Keserna, Anut nukas inikwaronuk, ak akan ronkat aru tainorianik, memes onok aru senes mianik, akan enmaksau opok aka aka sapum onok murateäi.
25 Kiro roat ak Anut nukan epar ämän utomoi, karauk sät ämän mesin woiaka epar miäin. Ak Anut nukas osap ate mowon kiro osap akan sarau mianik, jou mareäin. Ak Anut nukan sarau murianik, ko wa jou muriäin. Utianik, Anut nuka karar roasiret akas orip orip jou muraiei. Epar!
26 Roasiret ak Anut jou muraun utoin, okon, Anut nukas ak inikwaronuk, ak memes onok miäin. Is kiro onok amop awaram. Asiret ak Anut nukas akan komurakat pak karar ninaiei rai awarowon. Ak kiro onok karar wa keseriäin. Utianik, ak aka aka asiret jaunakat pak sapum onok miäin. Ak kiro onok keseriäin kiro akan komurakat pak niniäin senek keseriäin.
27 Roat ak nais kesekur ak akan wariakat pak karar wa niniäi. Roat ak akan woiaka uruas ep senek jerenuk, ak aka aka akan roat jaunakat pak sapum onok miäin. Ak kiro memes onok keseriäin, okon, Anut nukas ak usu näwäu arowon.
28 Ak Anut äpu maun itok, utianik, ak 'Anut ko Näwäu' keser ronkatäu utoin, okon, Anut nukas ak utwaronuk, ak akan ronkat aru tainormoi, onok aru sosop senes miäi.
29 Kiro roasiret orip orip ak onok aru atap atap mianik, ak karauk roasiret opok onok aru senes miäi. Ak osap sosop orip rai, sinuk, ak orip orip ätäi karauk osap owaun ronkateäi. Ak orip orip karauk roasiret usu araun onok aru atap atap ak opok miäi. Ak karauk roasiret akan osap owaun ronkat sosop oiäi. Ak roasiret akwarona, meieäi. Ak aka aka ketäianik, weräiäi. Ak sät ämän mona, akan jaunakat akas kiro epar ämän morai rai ronkatäun keseriäi. Ak karauk roasiret usu araun ronkateanik, akan onok atap atap miäi. Ak ämäi ämäi ämän aru akan jaunakat enmakap miäi.

30 Ak akan jaunakat enmakap sät ämän amop areäi. Kiro roasiret ak Anut nukan iwäi
jaukut. Akas roat enmaka jou orip ak erar roat senek sepuk sepuk ämän awareäi. Ak aka
roasiret enmaka näwäu orip ronkateanik, akan enmaka oik jou miäi. Ak onok aru maun
apu awau ronkateäi. Ak akan momonakat aninakat akan ämän wa tainoriäi.
31 Ak ronkat eposek wäpik, ak tawa owo onok keserin Anut nuka auraun wa ronkateäi.
Ak akan ämän epar äianik, tainorau wa. Ak akan tupsiu mesin woiakas meiemoi, wa
sarwareäi. Ak roasiret usu orip mesin wa woiakati miäi.
32 Ak äpu, Anut nukan sintore ämän eposekus kesek roasiret mesin keser äiewon, 'Kesek
roasiret ak kiro onok aru keseriäi Anut nukas kiro roasiret meiäiei äiäu.' Aka kiro ämän
äpu, utianik, ak akan onok aru utau wa, ak orip orip morai. Ak kar onok nais kir keseriäi,
karauk roasiret akas kiro onok aru keserna, akas woiaka erermoi, äiäi, 'Ak kiro onok
keseriäi, kiro eposek.'

2

Anut nukas tawa roasiret erekapu wasarewarai.

1 O jaiat, ak karauk roasiret wasarewaraun ronkateäi kiro onok aru. Ak nais onok
aru miäi, okon, Anut nukas ak ran usu araun itok. Ak kiro roasiret akan onok aru
wasarewareäi, utianik, kiro roasiret onok aru miäi senek aka nais kir keseriäi. Keseria,
ak karauk roasiret akan onok wasarewaraiei kiro ak akakan onok nais wasareäi. Kiro
onokus aka ämän orip ätär mareäi.
2 Ik äpu Anut nukas roasiret kesek onok aru miäi kon onok tuku pakas wasarewarai.
3 Ak roasiret onok aru miäi wasarewareäi, utianik, aka nais kiro onok aru senek miäi.
Keserianik, ak äpu maiei Anut nukas aka erek wasarewareanik, usu arai. Ak kiro usu
pakas owose imine manaiei? Ak manau senek wa.
4 Anut ko akanun wouti mianik, ko ak kurte wa aru mareäu. Anut ko akan onok aru
utaun omre rumuk kamware raiäu. Utianik, ak kon onok eposek mesin wa ronkateäi.
Ak Anut nuka jekur äpu mau wa. Keseria, ak akan woiaka sakau mianik, akan onok aru
pakan ätäi pirirmoi, kon ämän tainorau wa.
5 Utianik, ak roasiret akan woiaka sakau senes rau, ak akan onok aru utau senek wa.
Kesermoi, ak akasar usu näwäu senes owaiei. Akan usu kiro tawa Anut nukas roasiret
erekapu wasarewarai opok owaiei. Kiro omre opok, roasiret ak kon kasak näwäu penuk,
kon onok tuku aparaiei.
6 Roasiret erekapu ak onok aru miäin ra, onok eposek miäin ra, Anut nukas ätäi keseriar
osap arai.
7 Karauk roasiret ak Anut nuka pak awau orip orip rawaun kos akan enmaka kämioik
jou maun orip orip sarau eposek miäi. Kiro roasiret usu oianik, sakau tai raiäi, okon,
Anut nukas ak orip orip awau rawaun sakau arai.
8 Utianik, karauk roasiret ak aka mesin karar ronkatemoi, ak Anut nuka mekesiraka
nurianik, kon epar ämän rowau utiäi. Ak onok aru miäi. Anut nukas ak mesin kasak
näwäu penuk, sakau akwarai.
9 Roasiret ak onok aru kesek miäi, Anut nukas usu aronuk, ak tätäi owaiei. Juda roasiret
onok aru miäi ko amke usu arai, karauk omsau pakan roasiret onok aru miäi ko ak nais
usu arai.
10 Utianik, karauk roasiret ak onok eposek miäi kiro roasiret Anut nukas 'ak onok
eposek miäi roasiret' awareanik, akan enmaka jou näwäu orip oik maromoi, akan woiaka
päurar rawaun arai. Juda roasiret onok eposek miäi kos amke ak opok kiro onok eposek
keserai, ätäi karauk omsau pakan roasiret onok eposek miäi ko ak nais kesewarai.
11 Owon, Anut nukan amukup roasiret erekapu karar, okon, Juda roasiret pak karauk
omsau pakan roasiret pak erekapu keseriar wasarewarai.
12 Ak rowe, karauk omsau pakan roasiret ak Moses nukas Anut nukan sintore ämän
arau wa, utianik, akan woiaka uruas owo onok eposek ra, owo onok aru ak äpu. Keseria,
ak onok aru mona, Anut nukas ak erekapu aru marai. Juda roasiret ak Anut nukan sintore
ämän orip, ak nais akan woiaka uruas owo onok eposek ra, owo onok aru äpu miäi, okon,
ak kiro sintore ämän tainorau wa, onok aru mona, tawa Anut nukas ak wasarewareanik,
aru marai.
13 Rowe, roasiret ak sintore ämän erar raiakas roiäi, ak Anut nukan amuk opok eposek
wa rawaiei. Utianik, roasiret ak sintore ämän jekur tainoriäi ak epar Anut nukas ak kon
amuk opok eposek rai äiäi.
14 Karauk omsau pakan roasiret ak Anut nukan sintore ämän wäpik, utianik, ak onok
eposek kiro sintore ämän nukan äiäu senek keserna rai, karauk roasiret ak äpu ak akan

woiaka uruas owo onok eposek ra, owo onok aru ra keseraun äpu mianik, onok eposek maun woiakas weäi.
15 Ak onok eposek miäi kiro ak akan woiaka uruas Anut nukan sintore ämän owo senek äpu miäi karauk roasiret ätär mareäi. Keseria, akan woiaka uruas akan onok aru ra, onok eposek ra awaronuk, onok eposek maun woiakas weäi. Kar muti akan ronkatis 'ak onok aru morai' awareäu. Kesernuk, akan woiaka aru miäu. Kar muti akan ronkatis awarai 'ak onok eposek morai.' Keser awaronuk, akan woiaka näu sareäu.
16 Kar omre päi opok, Anut nukas Krais Jisas äsimornuk, koianik, kos owo onok roasiret akan woiaka uru pak ronkat opok pak ämäi rau kos erekapu wasarewarai. Kiro onokun, is roasiret 'Anut nukas Krais ak sarwaraun äsimornuk, kowon', Ämän Eposek awaromoi, is ätäi 'Ko akan onok wasarewaraun kowai' ämän awareäim.

Juda roasiret ak akan sintore ämän orip.
17 Utianik, ak Juda roasiret, ak karar karar sintore ämän mesin akan woiaka epar momoi, ak nepipirianik, 'ik Anut nukan roasiret,' rai äiäi.
18 Ak äpu Anut nukasar ik owo onok keseraun äiewon. Ak sintore ämän orip orip ninareäi, okon, ak owo onok Anut nukan amukup eposek raiäu ak kiro äpu mianik, onok eposek maun itok.
19 Okon, ak keser ronkateäi, 'karauk omsau pakan roasiret ak amiaka utup roat senek ak apu äpu wa, ikes ak ätär marau.' Ak ätäi keser ronkateäi, 'ak pututu rai, utianik, ik epar arou merek opok raum, okon, ikasar kiro roasiret akan arou senek, apu ätär marau.'
20 Ak keser ronkateäi, 'kiro roasiret ak ronkat eposek wäpik, okon, ikes kiro roasiret onok eposek keseraun ätär marau. Ika tamareäum roat senek, ikes kiro roasiret iken onok tainoraun tamarau.' Ak keser äiäi, 'ik Anut nukan sintore ämän orip, okon, ik Anut nukan epar ämän erekapu äpu miäum, okon, ikes kiro roasiret mokoit eteinanak senek Anut nukan ämän tamaraun itok.'
21 Epar, ak karauk roasiret onok eposek maun tamareäi, ak owon akasar aka aka tamuratäiäu wa ra? Ak roasiret osap wa päu owau rai awareäi, utianik, aka osap päu oiäi.
22 Roat ak karauk roat akan asiret pak wa ariäu rai awareäi, utianik, aka karauk roat akan asiret pak onok aru me ariai. Ak sät eitek mekesiraka nuriäi, sinuk, ak sät eitek akan tup owa tonea, akan osap päu oiäi.
23 Ak Anut nukan sintore ämän ateanik, nepipiriäi, utianik, ak sintore ämän erekapu wa tainoriäi, kiro onokun, ak karauk roasiret akan amiakap Anut memes nuriäi.
24 Anut nukan ämänis keser äiewon, "Ak Juda roasiret, ak onok aru miäi, okon, karauk omsau pakan roasiret akas akan onok aru aparianik, Anut jeje ämän auriäi." *Aisaia 62:12*
25 Is kar ämän awarom. Ak, Juda roat, ak Anut nukan sintore ämän erekapu tainorianik, akan enmak kerau patiriäi, kiro eposek senes. Utianik, ak sintore ämän erekapu jekur wa tainoriäi, onok aru miäi, akan enmak kerau patiriäi kiro ak Anut nukan amukup roat enmak kerau patirau wa senek rai.
26 Karauk omsau pakan roat ak akan enmak kerau wa patiriäi, utianik, ak sintore ämänis owo onok eposek keseraun äiewon erekapu tainorna rai, kiro onokus ak Anut nukan amukup roat ak akan enmak kerau patirin senek.
27 Ak rowe, kar omsau pakan ro kon enip kerau patirau wa ko onok eposek Anut nukas kon sintore ämän opok keseraun äiewon tainoriäu, kos ak Juda roat Anut nukan amukup ämän orip rai ätär marai, owon, ak Anut nukan ämän jer wein ate raumoi, ak akan enmak kerau patiriäi, utianik, ak kiro sintore ämän jekuriar wa tainoriäi, onok aru miäi.
28 Roat ak 'ik Juda roat senek ariäum' rai äiäi, utianik, kiro ämänis ak Anut nukan roat epar ätär marau wa. Akan enmak kerau patirin kiro enmaksau oik opok karar rai, kiro onokus ak epar Anut nukan roat senes ätär marau wa.
29 Kar ro epar ko kon wou Anut mesin epar senes mianik, onok eposek miäu, kiro ro Anut nukan Osou Näus sarenuk, nukasar kon wou uru onok eposek karar keseraun ronkateäu. Kiro ses opok, ko epar Anut nukan roasiret akan pekur orip rau. Ko epar Anut nukan amukup Juda ro. Utianik, kar ros sintore ämän jer wein tainorianik, kon enip kerau patiriäu, utianik, ko sintore ämän erekapu jekur wa tainoriäu, ko Anut nukan amukup pekur orip wa rau. Kar inok ros ko Juda ro epar sarenuk, karauk roasiret akas kon enip oik jou wa muriäi, Anut nukasar kon enip oik jou muriäu.

3

1 Keserianik, akas is ätäi keser airaun itok, "Owose ik Juda roasiret ikes karauk omsau pakan roasiret itimwareäum? Ik iken enmak kerau patiriäum kis owose sareikeäu?"

2 Rowe, ikes epar karauk roasiret itimwareäum! Amke Anut nukas kon ämän atap atap,
ik Juda roasiret, ikowon. Kos nukan ämän karauk roasiret awaraun ikowon.
3 Kesernuk, owo onok ik opok pewon? Karauk Juda roasiret ak Anut nukan ämän mesin
akan woiaka epar mau wa. Ak kon ämän wa tainoriäin. Keserna, kiro onok arus Anut
nukan epar ämän oi kureäu ra?
4 Wa senes wa! Ko orip orip kon ämän äiewon kiro epar tainorai. Roasiret erekapu ak
sät ämän mona rai, Anut nuka ko sät ämän wa miäu, ko epar ämän karar areäu. Owon,
Anut nukan ämänis keser äieu, "O Anut, na owo ämän äiäm roasiret ak roianik, na ro tuku
senes äpu musiäi. Roasiret akas nan ämän wasare musianik, epar wa äiena rai, nakasar
ak sät ämän miäi ätär maram." *Buk Song 51:4*
5 Ik keser aräun itok ra? "Ik onok aru mota, karauk roasiret Anut ko onok tuku miäu
ätär mareäi. Keserianik, iken ronkat ik onok aru mota, Anut nukas ik mesin kasak peanik,
usu ikai, kiro onok tuku wa." (Is kiro ämän karauk omnokoupaian roat akas äiäi senek
arem.)
6 Utianik, kiro epar wa. Wa senes wa! Anut nukan onok tuku warnuk rai, tawa roasiret
omnokou opok erekapu kos owose wasarewarai?
7 Karauk roasiret ak keser äiäiei, "Ik sät ämän mota, kiro Anut nukan enip jou näwäu
manai. Owon, iken sät ämänis Anut nukan epar ämän amop ätär mareäu. Keseria,
Anut nukas owon ik, Juda roasiret, karauk omsau pakan roasiret onok aru miäi senek
wasareikianik, usu ikiäu?"
8 Keseria, ik keser araun itok ra? "Ik onok aru mota rai, onok eposek päi." Roasiret
sosop ak isan enim opok ämän momana, isas keser ämän miäim äiäi. Roasiret ak is mesin
keser ämän äiäi ak sät ämän areäi. Kiro roasiret Anut nukas tawa ak wasarewareanik,
usu näwäu senes arai.

Kar ros orip orip onok eposek wa miäu.

9 Keserianik, ik Juda roasiret karar roasiret eposek, ik Anut nukan amukup karauk
omsau pakan roasiret itimwareäum ra? Wa senes, wa! Is kiro ämän meter awaromin.
Onok arus ik Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak erek orip orip
kamoikeäu.
10 Anut nukan ämänis keser äiewon, "Kar ros orip orip onok eposek wa miäu. Wa senes,
wa! Roasiret ak erekapu onok aru miäi.
11 Kar ros Anut nuka owo senek rau rai jekur wa ronkateäu. Kar ros ko isanaraun Anut
wa itaneäu.
12 Roasiret erekapu ak Anut mekesiraka nurin. Ak erekapu aru sarena, Anut nukas ak
kon sarau muraun sare marau senek wa. Kar ros kon jauk opok onok eposek wa miäu.
Epar senes, onok eposek miäu ro rawau wa. *Buk Song 14:1-3*
13 Roasiret akan oiaksau op up wa sorotoriäi senek. Ak karauk roasiret onok aru
keseraun sät ämän awareäi. *Buk Song 5:9*
Owo ämän akan oioksau pakas koiäu, kiro män nukas tukwareäu senek, ak roasiret aru
mareäi. *Buk Song 140:3*
14 Akan oiaksaus orip orip karauk roasiret sunwarona, ak usu oiäi. *Buk Song 10:7*
15 Ak orip orip roasiret akwarona, meiäun ronkateäi.
16 Ak omsau erekapu ariemoi, osap erekapu aru mianik, roasiret woiakati maun
keseriäi.
17 Ak roasiret pak woiaka päurar orip rawaun onok kiro ak äpu wa. *Aisaia 59:7-8*
18 Ak Anut nuka ronkatemoi, kon ämän imine orip wa tainoriäi." *Buk Song 36:1*
Kiro ämän erekapu Anut nukan sintore ämän opok rau.
19 Keserianik, ik erekapu äpu inok roasiret ak Anut nukan sintore ämän kon inkaruru
raiäi kiro sintore ämänis kamwareäu, okon, kar Juda ros "Is owo onok eposek ra, owo
onok aru ra, kiro is äpu wa," Anut keser aurau senek wa. Keseria, Anut nukas ik Juda
roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak erek tawa ik ämän orip aikai.
20 Owon, kar inok roasir ko sintore ämän tainoraun sarau momoi, ko Anut nukan
amukup eposek wa rawai. Kiro owon, sintore ämänis ik onok aru miäumun ätär mukiäu,
ik ko tainoraun sakau wa ikiäu.

Anut nukas roasiret nuka pak tuku rawaun owose sarwarai.

21 Utianik, rusapai Anut nukas roasiret kar onok awau pakas ik kon amukup tuku
rawaun sare mukowon. Kiro ak kon sintore ämän tainoriäi pakas wa. Anut nukas ik
onok awau ätär mukowon. Moses pak Anut nukan ämän roianik, areain roat pak akas
kiro onok awau mesin äiein.
22 Anut nukas Jisas roasiret akan onok aru pakan imwaraun äsimornuk, kowon.
Kesernuk, inok roasiret ak akan woiaka Jisas Krais mesin epar mona, Anut nukas ak isan

amiap roasiret tuku rai äiäi, okon, Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak ak karar.
23 Owon, roasiret erekapu onok aru miäin. Ak onok aru miäi, okon, Anut nukas akan enmaka jou näwäu orip wa oik marai.
24 Roasiret ak Jisas mesin woiaka epar moin, Anut nuka kon wou näu oripas ak erar sarwarnuk, ak kon amukup eposek raiäi äiäu. Krais Jisas nukas ak mesin meieanik, akan onok aru jäkäi marowon, okon, Anut nukan amukup ak rusapai ämän wäpik.
25 Anut nukas Jisas Krais iken onok aru jäkäi mukaun sare mowon. Kiro onokun, Jisas nuka roasiret akan amiakap am äpäs opok meiemara, ik ko mesin iken woiok epar mota, kon karianas iken onok aru kiro erekapu kau mukowon, okon, rusapai Anut ik mesin kasak wa pe rau. Kiro onokun, Anut nukas ko orip orip onok eposek miäu ätär mukiäu. Meter roasiret ak onok aru mona, Anut nukas ak kurte wa aru mareäwon.
26 Utianik, ko akan onok aru erekapu tamkäsirau wa, kiro kon ronkat opok rau. Utianik, ko kar onok awau keseraun ronkatewon. Rusapai, Anut nukas ik kurte aru mukau wa, owon, kos ikenun wouti momoi, Jisas Krais iken onok aru jäkäi mukaun äsimornuk, kowaun kume rawon. Kiro onokun, ik äpu Anut nuka tuku raiäu ro. Keserianik, roasiret ak akan woiaka Jisas mesin epar moin kiro roasiret Anut nukasar ak kon amukup tuku raiäi äiäu.
27 Keserianik, owose ikakan enmok jou mau? Kiro onok ik keserau senek wa. Kiro apu sorwon. Owo onokus ik Anut nukan amukup eposek saremun? Kiro iken onok eposek pakas wa. Kiro sintore ämän tainoriäumun pakas nais wa. Wa senes, wa! Iken woiok epar miäum onok kis epar ik kon amukup eposek saremun.
28 Ik erekapu äpu, roasiret akan woiaka epar miäi kis ak Anut nukan amukup roasiret eposek raiäi. Ak sintore ämän tainoriäi kiro onok pakas ak Anut nukan amukup roasiret eposek wa raiäi.
29 Anut ko Juda roasiret akan Anut karar ra? Ko karauk omsau pakan roasiret akan Anut wa ra? Wa, ko Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak erek akan Anut.
30 Anut ko karar, owon, ik äpu kar Anut rawau wa. Juda roasiret akan woiaka epar maiei Krais nukas akan onok aru jäkäi maronuk, ak Anut nukan amukup roasiret eposek raiäi. Karauk omsau pakan roasiret ak nais akan woiaka epar maiei, Krais nukas akan onok aru jäkäi maronuk, ak Anut nukan amukup roasiret eposek raiäi.
31 Kesermoi, iken woiok epar momun kis sintore ämän oi kuräi ra? Wa senes, wa! Ik Jisas nukan onok tainorianik, ik sintore ämän nais jekur tainoriäum.

4

Apraham kon wou Anut mesin epar mowon, okon, Anut nukas ko ro eposek auruwon.

1 Roasiret akan woiaka Jisas mesin epar mona, Anut nukas ak eposek rai äiäu. Keserianik, Apraham ko ik Juda roasiret iken moniok ik ko mesin owo äiäm? Ko owosewon?
2 Anut nukas Apraham nukan sarau eposek aparianik, ko ro eposek äiewon maro, ko nukan enip jou maun itok. Utianik, Anut nukas kon sarau eposek aparianik, ko ro eposek äiäu wa, okon, kiro onokun, ko nukan enip jou mau senek wa.
3 Owon? Anut nukan ämänis keser äieu, “Apraham ko kon wou Anut mesin epar mowon, okon, Anut nukas ko ro eposek äiewon.” *Stat 15:6*
4 Ak rowe, kar ro ko kar ron sarau mianik, aiauk oiäu. Kiro aiauk ko erar owau wa, ko sarau momara, oiäu.
5 Utianik, kar ro ko kon saraus Anut nukan amukup eposek wa saräi. Wa, ko kon wou Anut mesin epar monuk, Anut nukas ko ro eposek äiäu. Anut nukas kiro ro meter nuka mekesuk nuriäwon ätäi kon amukup eposek rawaun sare miäu.
6 Omsau kamwareäwon ro näwäu king-Devit nukas keseriar äiewon, “Anut nukas roasiret kon amukup eposek raiäi äianik, ak sintore ämän tainoriäi mesin wa ronkateäu. Utianik, Anut ko kiro roasiret eposek awaronuk rai, akan woiaka erer orip raiäi.”
7 Devit nukas keser jer wewon, “Anut nukas roasiret akan onok aru erekapu jäkäi maromoi, ämäi maronuk, akan woiaka erer orip raiäi.
8 Näwäu nukas kar ro keser aurai, ‘Is nan onok aru momon ätäi wa ronkatäm.’ Ko keser aurnuk rai, kiro ro kon wou näwäu ereriäu.” *Buk Song 32:1-2*
9 Keseria, ik kiro mesin owo äiäm? Kiro woiaka ereriai onok kiro roat akan enmak kerau patiriäi akan karar ra? Karauk omsau pakan roat ak enmak kerau patirau wa kiro akan wa ra? Wa, akan erek. Owon, ik äpu ik meter Anut nukan ämänis keser äieu äiemun, “Apraham kon wou Anut mesin epar mowon, okon, Anut nukas ko ro eposek äiewon.”

10 Apraham ko owose raunuk, Anut nukas ro eposek äiewon? Ko kon enip kerau
patirwon ses opok ra, patirau wa opok ra? Anut nukas Apraham keser wa auruwon,
"Amke nan enmat kerau patiram. Keseria, na isan amiap ro eposek saräm." Wa, Apraham
kon enip kerau patirau wa ses opok, Anut nukas ro eposek äiewon.
11 Amke, Anut nukas Apraham ro eposek äiewon. Rai rai, Apraham kon enip kerau
patirwon. Ko kiro onok keserwon, owon, ko amke kon wou Anut mesin epar monuk, ko
Anut nukan amukup ro eposek sarewon, ätär marowon. Keserianik, Apraham ko roat
akan enmak kerau wa patiriäi akan woiaka Anut mesin epar miäi akan momonaka. Kiro
roat akan woiaka epar moin ak nais Anut nukan amukup roat eposek saräun itok.
12 Apraham ko nais roat akan enmak kerau patirin akan woiaka Anut mesin epar moin
akan momonaka. Akan enmak kerau patirin mesin Apraham akan momonaka ik keser
wa äiäum. Apraham ko kon enip kerau patirau wa opok kon wou epar mowon. Kesernuk,
kiro roat ak kon onok tainorianik, akan woiaka Anut mesin epar miäi, kiro mesin epar
Apraham ko akan momonaka.

Anut nukas paip keser mowon 'Roasiret akan woiaka epar moin kos imwarai'.

13 Anut nukas Apraham kon askanai pak paip keser marowon, 'Akas omnokou erekapu
owaiei'. Utianik, Apraham ko sintore ämän pakas kiro paip owau wa. Kon wou Anut
mesin epar monuk, Anut nukas ko ro eposek äiewon, okon, ko kiro owai.
14 Roasiret ak sintore ämän tainorianik, kiro omnokou owaiei maro, Anut nukas kiro
paip erar mowo. Roasiret ak sintore ämän tainorianik, kiro omnokou owaiei maro, ak
akan woiaka Anut mesin epar miäi, kiro erar me rawoi.
15 Roasiret ak sintore ämän erekapu tainorau senek wa, okon, Anut ak mesin kasak
peäu. Sintore ämän rawau wa maro, roasiret ak sintore ämän espäiäu senek wa. Utianik,
sintore ämän rau, ik kiro espäiäum.
16 Kesermoi, roasiret akan woiaka Anut mesin epar moin, ak kon paip pakas osap
owaiei. Owon, Anut nukas paip marowon, kon wou näu oripas kiro osap erar arai.
Apraham nukan askanai erekapu akan woiaka epar moin kiro osap owaiei. Juda roasiret
ak Anut nukan sintore ämän orip ak karar kiro osap wa owaiei. Utianik, roasiret erekapu
ak, Apraham nuka senek, akan woiaka Anut mesin epar miäi ak nais kiro osap owaiei.
Apraham ko roasiret woiaka epar miäi akan momonaka.
17 Anut nukan ämänis keser äiewon, "Apraham, is na omsau sosop pakan roasiret
erekapu akan momonaka sare musomin." *Stat 17:5*
Keseria, Anut nukan amukup woiaka epar moin roasiret ak erekapu Apraham nukan
askanai. Anut nukasar roat meiein ätäi siräi mareäu. Osap päu wa, kos äienuk, erekapu
peäi. Kesernuk, Apraham kon wou kiro Anut mesin epar senes me rawon.
18 Apraham ko Anut nukas mokoit sosop nuraun mesin wou epar mowon. Ko koiam,
okon, is mokoi wa owam rai ronkatewon. Ko Anut nukanun karar orip orip wou epar
mianik, kume rawon. Kesernuk, Anut nukas ko omsau sosop akan roasiret erekapu akan
momonaka sare mowon. Anut nukas meter keser auruwon, "Na askanai sosop omar
oikan pai senek owam." *Stat 15:5*
19 Apraham ko koiam senes, kon woisan 100 siakupai, meiäun rai rawon. Kesermoi, ko
mokoi owau senek wa. Sara nais ko emas senes mowon ko mokoi owau senek wa, okon,
Apraham nukan ronkat ko mokoi wa owai rai ronkatewon. Utianik, kon wou Anut mesin
epar mowon kiro utau wa, ko sakau me rawon.
20 Utianik, Apraham ko Anut nukas paip muruwon mesin ronkat oirororwa oiäwon.
Kon wou Anut mesin epar mowon utau wa, sakau me raumara, karauk roasiret akan
amiakap Anut nukan enip jou miäwon.
21 Kon ronkat oirori mau wa, ko äpu Anut nukas owo onok keseraun paip mowon kon
sakaus kiro onok epar keserai.
22 Keserianik, Anut nukas Apraham nukan wou epar mowon aparianik, ro eposek
auruwon. *Stat 15:6*
23 Kiro ämän Anut nukas Apraham ro eposek auruwon, kiro ko karar isanaraun jer wäu
wa.
24 Kiro ämänis ik nais sareikaun jer wein rau. Iken woiok Anut mesin epar miäum Anut
nukas ik roasiret eposek aikäi. Ko iken Näwäu, Jisas am äpäs opok meiewon ätäi siräi
mowon, okon, ik ko mesin woiok epar miäum.
25 Anut nukas Jisas karauk roat akan ipiakap monuk, ko iken onok aru jäkäi mukaun
am äpäs opok meiewon. Kos ik kon amukup eposek rawaun ko ätäi siräi mowon.

5

Ik Anut nukan amukup roasiret eposek rawam.

1 Keserianik, ik iken woiok epar monuk, Anut nukan amukup roasiret eposek rawam.
Jisas Krais, iken Näwäu nukas ik Anut nuka pak iken woiok päurar orip rawaun sare
mukowon.
2 Iken woiok epar momun, okon, Krais nukas ik Anut nuka pak pasar rawaun sare
mukowon, okon, Anut nukas kon wou näu oripas sareikeanik, jekur kamoikäi. Kesernuk,
ik woiok erer orip keser äiäum, 'Ik Anut nukas tawa iken enmok jou orip kämioik mukaun
kume raiäum.'
3 Kiro onok karar wa. Epar senes, ik nais usu owaun mesin woiok erer orip raiäum.
Owon, ik usu outa, iken woiok Anut mesin epar momun, kiro usus sakau mukiäu.
4 Iken woiok epar momun sakau atomoi, ik äpu Anut nukas ik onok eposek miäum aikai.
Ko keser aikonuk rai, ik äpu ik woiok erer orip Anut nukas tawa iken enmok kämioik
mukaun kume rawaun itok.
5 Ik keser kume rauta, iken woiok aru wa miäu. Owon, Anut nukas kon Osou Näu iken
woiok uru rawaun mukowon. Kiro Osou Näus Anut nukas kon wous ik mesin epar senes
meieäu ätär mukiäu.
6 Ik äpu Anut nukas kon wous ik mesin meie rau, owon, ik ko mekesirakap me raumoi,
onok aru mianik, ik ikasar ika ika isaisanatäu senek warnuk, Krais ko ikenun meiewon.
Kiro omre meter Anut nukas sare mowon opok, ko meiewon.
7 Roat karar karar, sosop wäpik, ak kar roasir sintore ämän tainoraun onok eposek miäu
isanaraun kon omoi oianik, meiäi. Utianik, kar ros orip orip karauk roasiret sarwaraun
onok eposek miäu, karauk akas konun meiäun ronkateäi.
8 Utianik, ik onok aru me rauta, Krais ko ikenun meiewon. Kiro onok pakas, Anut nukas
ikenun wous näwäu meieäu ätär mukiäu.
9 Anut nukas Krais äsimornuk, ko kon karianas iken onok aru erekapu jäkäi mukowon,
okon, ik Anut nukan amukup roasiret eposek sare mukowon. Keseria, ik epar äpu mom,
tawa Anut nukan kasak päi ses opok, onok aru moin roasiret usu araurnuk, Krais nukas
ik eposek sareikai.
10 Is keser äiem, owon, meter ik Anut nukan iwäi jaukut. Utianik, kon mokoi iken onok
aru jäkäi mukaun am äpäs opok meiäun äsimorowon, okon, ko ätäi ik kon jaukut sare
mukowon. Epar senes, rusapai ik Anut nukan jaukut senes rauta, kon mokoi ätäi awau
rau, kos ik eposek sareikai.
11 Ko kiro onok karar keserau wa. Ko iken Näwäu, Jisas Krais äsimornuk, kos ik Anut
nukan jaukut sare mukonuk, ik Anut pak iken woiok erer orip raiäum, okon, ik Anut
nukan enip jou miäum.

Meiäun onok Adam pakas pewon, awau rawaun onok Krais pakas pewon.

12 Keserianik, ik kiro äpu maun itok, Adam iken askanai pak Krais, iken Näwäu au
roat ori. Kar ro Adam nukas onok aru onoktoroinuk, kiro onok omnokou opok erekapu
kowon. Keseria, onok arus meiäun onok imäi kowon. Kiro ron onok pakas roasiret
erekapu meiäiei. Owon, ko onok aru mowon senek, kiro roasiret erekapu ak onok aru
miäi.
13 Anut nukan sintore ämän päu wa opok, onok aru okoro omnokou opok rawon.
Utianik, sintore ämän wäpik opok, roasiret onok aru mona, Anut nukas kiro roasiret kon
sintore ämän espäiain rai awarau wa.
14 Utianik, Adam nukas onok aru mowon ses opok, koi Moses nukas sintore ämän owon
ses opok roasiret ak erekapu meieäin. Adam ko meiewon, owon, ko Anut nukan sakau
ämän jekur tainorau wa. Utianik, karauk roasiret ak kiro sakau ämän utau wa, utianik,
ak nais meieäin. Ak Adam nukas onok aru mowon pakas meieäin.

Adam ko kar ro tawa kowai kon totok senek. Kiro ro kowai, ko Krais.

15 Utianik, Anut nukas kon wou näu oripas ik erar sareikowon, kiro Adam nukas onok
aru mowon senek wa. Owon, kar ro Adam nukas Anut nukan ämän tainorau wa pakas
roasiret sosop ak meiein. Utianik, ik epar äpu mom, Anut nukan wou näu oripas erar
sareikaun onok, kiro näwäu senes. Ko Jisas Krais äsimornuk, koumoi, roasiret sosop senes
sarwarowon.
16 Kar ämän, Adam ko onok aru mowon, okon, Anut nukas kon askanai erekapu
wasarewareanik, ak ämän orip äiewon. Utianik, Anut nukan erar sarwaraun onok kiro
atap. Kiro ro Krais koianik, ko onok eposek mowon, okon, Anut nukas roasiret sosop
sarwarowon. Owon, Adam nukas onok aru monuk, Anut nukas auruwon, "Na nan
askanai pak erekapu ämän orip, okon, akan totomaka erekapu meiäiei." Utianik, Anut
nukas roasiret onok aru sosop moin apwareanik, Krais meiewon ronkatemoi, wouti
momara, kon wou näu oripas awarowon, "Ak ämän wäpik."

17 Rowe, kiro epar. Ro kararas kararpai onok aru mowon, okon, meiäun onokus roasiret
sosop kamwarowon. Utianik, ätäi rowe, karauk roasiret ak onok eposek mau wa, utianik,
rusapai ik epar äpu mom, Anut nukan wou näu oripas erar sareikaun onok, kiro näwäu
senes. Ko Jisas Krais äsimornuk, koumoi, roasiret sosop senes sarwarowon. Kos aikiäu,
'Ak Jisas Krais pak pasar raumoi, isan amiap eposek raianik, is pak orip orip awau raumoi,
karauk roasiret kamwaraiei."
18 Keserianik, is awaromin, ro kararas kararpai onok aru mowon, okon, Anut nukas
'roasiret erekapu ämän orip, okon, akan totomaka meiäiei' awarowon. Kiro onok senek,
ro kararas onok eposek kararpai mowon, okon, kiro onokus Anut nukas roasiret akan
onok aru jäkäi marianik, erekapu awarowon, 'Ak ämän wäpik.' Kesernuk, ak Anut nuka
pak orip orip awau rawaun itok.
19 Owon, Adam nukas Anut nukan ämän tainorau wa, okon, roasiret sosop ak onok aru
miäi roasiret sarein. Utianik, Krais nukas Anut nukan ämän jekur tainorwon, okon, kiro
onokus roasiret sosop ak Anut nukan amukup eposek sarein.
20 Anut nukas owon Moses kon sintore ämän nuruwon? Sintore ämän penuk, roasiret
ak kiro sintore ämän orip orip espäina, kiro sintore ämänis ak onok aru sosop miäi ätär
mareäuwon. Utianik, roasiret onok aru sosop senes mona, Anut nukas kon wou näu
oripas ak akan onok aru itimwaraun sarwareäwon. Kos ak eposek senes sarwareäwon.
21 Roasiret akas onok aru mona, meiäun onokus ak sakau kamwareäwon. Utianik, Anut
nukas kon wou näu oripas roasiret sarwareäwon. Kesermoi, ak kon amukup eposek raiäi,
okon, kon onok eposekus roasiret kamwareäu. Iken Näwäu, Jisas Krais nukas iken onok
aru pakan imäikowon, okon, ik roasiret Anut nuka pak orip orip awau rawam.

6

Ik onok aru mianik, meiäm, utianik, ik Krais pak pasar raianik, awau rawam.

1 Keserianik, ik owo ämän äiäm? Akan ronkat ik onok aru keseriar me rauta, Anut nukas
kon wou näu oripas ik ätäi ätäi sareikaun ätär mukai ra?
2 Wa senes, wa! Ak kesek ronkat owau senek wa. Ik woiok epar momun roasiret, iken
onok aru erekapu utomun, kiro meiein roat ak ätäi onok aru wa miäi senek. Kesermoi,
ik ätäi ätäi onok aru wa me rawam.
3 Ak kiro onok mesin ronkatewe. Ak kiro tamkäswarowon ra? Ik Krais Jisas mesin woiok
epar mota, roat akas ik an jomukona, ik Krais Jisas pak pasarmun. Kiro ses opok, ik ko
pak meiemun senek.
4 Keserta, kiro epar. Krais meienuk, karauk roat akas ko up kurein. Keserianik, ik an
jomukoin ses opok, kar ros ik an inkaruru mukowon. Kiro onokus ik meiemun, roat akas
ik ko pak up kureikoin senek. Keserianik, iken momonek, Anut nukas kon sakau näwäus
Krais meiewon ätäi siräi mowon senek, ik nais ko pak meieta, Anut nukas ätäi siräike
monuk, awau raianik, apu awau senes tainoraun itok.
5 Krais ko meiewon senek, ik nais ko pak pasar raumoi, meiemun, okon, ik äpu ko ätäi
siräiewon senek, ik nais ko pak ätäi siräimun.
6 Meter ik onok aru miäumun roasiret. Utianik, ik äpu, ik Krais nuka pak am äpäs opok
meieta, Anut nukas kiro iken onok aru utaun sakau ikowon. Keseria, iken onok arus iken
woiok uru raianik, ik ätäi wa sakau kamoikai. Ik kiro onok aru nukan sarau ätäi wa mau.
Ik rusapai kiro onok aru nukan inkaruru wa raiäum.
7 Keseria, inok roasir ko Krais pak meiewon, kiro roasir ko onok arus sakau wa kamäi,
okon, kiro roasir ko Anut nukan amukup eposek rawaun itok.
8 Ak kiro ronkatewe, ik Krais pak meieta rai, ik epar äpu, ik ko pak pasar raumoi, awau
rawam.
9 Krais ko meiemara, ätäi siräiwon, okon, ik äpu ko ätäi wa meiäi. Rusapai, meiäun
onokus ko ätäi wa kameäu.
10 Owon, Krais ko kararpai meiewon, okon, epar senes, onok aru nukan sakaus ko
kämäun senek wa. Utianik, rusapai ko awau raianik, Anut nukan wou ereraun sarau
mora.
11 Kiro onok senek, ak aka mesin keser ronkatewe, "Ik nais meiemun senek, okon, onok
aru kon sakaus ik ätäi kamoikau senek wa." Ak akasar äpu maiei, Anut nukas Krais Jisas
awau rawaun siräi mowon, okon, ak keser ronkatewe, "Jisas nuka awau raianik, Anut
nukan wou ereraun sarau mora senek, ik nais kir keseram."
12 Keserianik, ak okoro omnokou pakan onok aru inikerna, kos akan enmaksau wa
kämäi. Ak kiro onok wa keserna, ak akan enmaksau nepiriraun orip orip ronkateanik,
onok aru maiei. Ak onok aru maun ronkat kiro utowe.

13 Akan enmaksau kar onok aru maun wa nuruwe. Akan enmaksaus karauk onok aru
wa mau. Utianik, akan enmaksau kiro Anut karar nuraiei. Ak roat meieanik, ätäi awau
rai senek keser rawe. Akan ipiaka, isiaka, ronkat, enmaksau erekapu onok eposek karar
maun Anut nuraiei.
14 Onok arus kiro akan kamwareäu ro senek wa rawai. Owon, ak sintore ämän nukan
inkaruru rawau wa. Rusapai Anut nukas wou näu oripas ak sarwareäu, okon, ak kon
amukup eposek raianik, kon inkaruru rai.

Ik onok eposek nukan sarau roasiret rawau.

15 Kesermoi, ik owosäm? Ik sintore ämän nukan inkaruru rawau wa. Anut nukas kon
wou näu oripas sareikowon, okon, ik kon inkaruru raum. Keseria, ik ätäi onok aru me
rawam ra? Wa senes, wa!
16 Ak äpu akasar akan enmaksau kar ro nurianik, kon ämän tainoraiei, ko akan
kamwaraun ro näwäu rawai. Ak akan enmaksau onok aru maun nuraiei ra, ak akan
enmaksau Anut nukan ämän tainoraun nuraiei ra? Onok arus ak kamwarai, kiro ak
erekapu meiemana, ep wa koseriäu, orip orip jereäu opok naiei. Utianik, ak Anut nukan
ämän tainoraiei, kos ak onok eposek maun sakau arai.
17 Meter ak onok aru nukan sarau roasiret, onok arus ak kamwareäwon, utianik,
rusapai Anut nukas kon roat kon ämän tamaraun äsimwaronuk, akan ronkatis kon ämän
erekapu tainoriäi, okon, ak Anut 'pere' auraiei.
18 Anut nukas ak onok aru pakan imwaronuk, ak kon sarau roasiret sareanik, onok
eposek miäi.
19 Is sarau roat pak akan kamwareäi roat omnokou opok rai mesin awarom, owon, ak
kiro omnokou pakan onok äpu. Meter ak akan enmaksau sapum onok sosop mianik,
karauk onok aru senes maun nurin. Ak kiro onok keseriäin, Anut nukan sintore ämän
erekapu espäiein. Rusapai, ak akan enmaksau Jisas nukan onok eposek tainoraun
nuruwe. Keserna, ak Anut nuka senek eposek, ukun wäpik saräiei.
20 Meter ak onok aru nukan sarau roasiret raiäin. Onok eposek nukas ak wa kamware
raiäwon, okon, ak onok eposek maun wa ronkateäin.
21 Ak meter onok aru miäin. Rusapai kiro onok aru miäin ätäi ronkatemoi, oiorak neäu.
Kiro onok aru miäin kis ak sarwareäwon ra? Wa senes, wa! Kiro onok aru miäinus roasiret
erekapu aru maronuk, ep wa koseriäu, orip orip jereäu opok kurwarai.
22 Utianik, rusapai onok arus ak kamwarau wa. Anut nukas ak imwaronuk, rusapai ak
kon sarau roasiret senes rai. Kos karar ak owose rawaun awareäu. Ak onok eposek miäi
kis ak sarwarnuk, ak Anut nuka senek eposek ukun wäpik saräiei. Kiro onok pakas ak
Anut nuka pak orip orip awau rawaiei.
23 Keserianik, roat onok aru miäi, kiro onok arus ak ep wa koseriäu nukan apu opok
mareäu. Utianik, roasiret ak iken Näwäu, Krais Jisas pak pasar rauna, Anut nukas kon
wou näu oripas ak sarwareanik, ak orip orip awau rawaun apu opok mareäu.

7

Ouratäiäun sintore ämän.

1 O jaiat, is ak kar ämän awarom. Ik sintore ämän inkaruru rawau wa, ik Anut nukas
sareikonuk, raum ätär maraurim. Ak erekapu sintore ämän nukan onok kiro aka jekur
äpu, okon, ak äpu roasiret omnokou opok rauna, kiro sintore ämänis kamwareäu.
2 Is kar ämän kiro epar ätär maraun awaram. Sintore ämänis keser äieu, "Asir ko kar ro
owai kon komu raunuk, ko kon komunuri jekur rawai." Utianik, kon komu meienuk rai,
kos ko pak pasarau wa. Keseria, ouratäiäin sintore ämänis ko kumäu wa, ko kar ro awau
owaun itok.
3 Utianik, kiro asir ko kon komu raunukar, kar ro owai kiro asir ko ouratäiäin sintore
ämän itimornuk, roasiret akas ko sapum onok mou äiäi. Utianik, kon komu meienuk
rai, kiro asir ko ouratäiäin sintore ämänis kumäu wa, ko kon komu pak pasar rawau wa.
Kesermoi, ko kar ro owai ko sapum onok mau wa.
4 Kiro onok senek, jaiat, Anut nukas ak imwaronuk, ak kiro sintore ämän ko Moses
nuruwon pak wa pasar rai. Krais nuka am äpäs opok meienuk, ak nais ko pak meiein
senek, okon, rusapai, ak sintore ämän nukan inkaruru rawau wa, ak kar ron inkaruru
rai. Kiro ro ko Jisas Krais, ko ätäi siräiewon ak kon roasiret. Keseria, ik Krais nukan
roasiret raumoi, Anut nukan wou ereraun karar sarau miäum.
5 Meter ik iken enmaksau nepipiraun karar ronkateanik, onok aru miäumun. Sintore
ämänis keser äiewon, "Ak kiro onok keserwe. Ak kiro onok wa keserau." Keser aikonuk,
iken woiok siräi mukonuk, ik onok aru maun ronkateäumun. Keseria, ik onok aru
miäumun kis ik erekapu ep wa koseriäu nukan apu opok mukiäu.

6 Utianik, rusapai ik kiro sintore ämän nukan inkaruru rawau wa. Ik meiemun senek,
okon, kiro sintore ämänis ik meter kamoikowon, rusapai kis ik kamoikau wa. Keserianik,
rusapai ik Anut nukan sarau muram. Epar, meter ik sintore ämän jer wein rau tainorianik,
kon sarau muraun keseriäumun. Utianik, rusapai Anut nukan Osou Näus ik sareikonuk,
ik apu awau pakas kon sarau eposek muram.

Roasiret ak sintore ämän roianik, onok aru miäi.

7 Ik keser owo äiäm? "Sintore ämän kiro aru" äiäm ra? Wa senes, wa! Utianik, sintore
ämänis ik onok aru miäum ätär mukiäu, okon, sintore ämän kiro eposek. Anut nukas
ik sintore ämän ikau wa maro, is karauk onok kesermin kiro onok aru is äpu wa. Is
meter karauk roat akan osap owaun woias weäimin opok, is onok aru miäim kiro äpu
wa. Utianik, kar sintore ämänis keser äiewon, "Na karauk roasiret akan osap owaun wa
wousarau." *Kisim Bek 20:17*

8 Keser äienuk, onok aru isan woi uru rau kos kiro sintore ämän pakas is karauk roasiret
akan osap owaun orip orip ronkateanik, onok aru maun keseriäim. Kesermoi, sintore
ämän rawau wa maro, onok aru iken woiok uru rau, ko siräiäun sakau wäpik. Ko meiewon
senek.

9-11 Meter is sintore ämän äpu wa opok, isan ronkat is Anut nukan amukup ro eposek
raim rai äiäim. Utianik, rusapai is sintore ämän äpu, okon, onok aru isan woi uru rau ko
siräianik, is kiro sintore ämän espäimin, okon, is äpu is Anut nukan amukup ro eposek wa.
Anut nukas kiro sintore ämän is kon amukup eposek awau rawaun irowon, utianik, kiro
sintore ämänis is kon amukup eposek wa, is meiemin senek ätär murowon, okon, onok
aru isan woi uru rau kos kiro sintore ämänis sätäiromoi, is kar apu pakas Anut nuka rawa
potaun airowon, okon, kiro onokus is Anut nukan amukup eposek wa, is meiemin senek
keseirwon.

12 Keserianik, sintore ämänis Anut nuka owo senek rau ätär mukiäu, okon, sintore ämän
kiro eposek senes. Owo onok Anut nukas kon sintore ämän pakas ik keseraun aikiäu, kiro
nais eposek senes. Epar, kiro eposek senes, ik sareikeäu.

13 Keseria, is owo äiäm? "Kiro osap eposekus is meiäun rai keseriäu ra?" Wa senes, wa!
Utianik, onok aru isan woi uru rau kos sintore ämän pakas is Anut pak raimin pakan
imäirowon, is meiemin senek raiäim. Anut nukas sintore ämän ik sareikaun ikowon,
utianik, onok arus is aru muroin. Kiro onokus, Anut nukas isan onok aru miäimin kiro
aru senes ätär murowon.

Onok arus roasiret akan ronkat aru mareäu.

14 Ik äpu Anut nukan Osou Näus kiro sintore ämän ikowon. Utianik, is omnokoupaian
ro, okon, is ätäi ätäi onok aru miäim. Onok arus is kameironuk, is kon sarau ro (slev)
senek raim.

15 Is owo onok keseriäim, kiro owon keseriäim is äpu wa. Is onok eposek keseraun
ronkateäim, kiro onok is wa keseriäim. Owo onok aru iro wa keseraun ronkateäim, kiro
onok is orip orip keseriäim.

16 Keseria, karauk ses opok, is onok aru wa maun ronkateäim, is kiro onok miäim. Kiro
onokus is sintore ämän eposek ronkateäim ätär muriäu.

17 Keserianik, is keser äiem, isakasar onok aru wa keseriäim. Onok aru isan woi uru
rau kos kiro onok aru keseriäu.

18 Rowe, is äpu kiro epar senes. Isakasar kar onok eposek mau senek wa. Is
omnokoupaian ro, okon, onok eposek maun ronkateanik, isakasar isan sakaus tainorau
senek wa.

19 Owon, is onok eposek keseraun ronkateäim, kiro is wa keseriäim. Owo onok aru wa
keseraun ronkateäim, kiro is keseriäim.

20 Keserianik, onok aru wa maun ronkateäim, kiro onok aru keserita rai, kiro onok
isakasar wa keseriäim, wa, onok aru isan woi uru rau kos kiro keseriäu.

21 Keserianik, rusapai is kiro onok äpu mom. Is owo onok eposek keseraun ronkateanik,
kiro keseraun ronkateäim, kiro wa keseriäim. Is orip orip onok aru miäim.

22-23 Epar, Anut nukan sintore ämän tainoraun mesin isan woi ereru, utianik, kar sintore
ämän aru isan woi uru raianik, kos is owo onok keseraun kameiriäu. Kiro, onok aru
nukan sintore ämän. Keseria, isan ronkatis kiro sintore ämän aru isan woi uru rau pak
iwäi morair. Kiro sintore ämän aru isan woi uru rawos, is itimoriäu, okon, is isan ronkat
eposek wa tainoriäim. Is kiro sintore ämän arus kon karapus owa kureire rau.

24 O, is ro wopur orip. Is onok aru orip, okon, is meiäurim, Anut pak orip orip wa rawam.
Keserita, inok ros is kiro onok aru pakan imäiraun itok?

25 Rowe, Anut nukas ik kiro onok aru pakan imäikiäu. Ko iken Näwäu, Jisas Krais
äsimornuk, kos ik sareikeäu, okon, is Anut 'Pere' aurim.

Kesermoi, is keser äiem, isan ronkatis is kon sarau ro (slev) senek, Anut nukan sintore ämän eposek tainoraun keseriäim, utianik, isan enimsaus onok aru nukan sintore ämän isan woi uru rau nukan sarau ro (slev) senek, kon onok aru tainoriäu.

8

Krais nukas onok aru jäkäi mukianik, Anut nukan Osou Näu ikowon.

1-2 Rusapai, inok roasir ko Krais Jisas pak pasar rau, Anut nukas kiro roasir "Isan amiap na ämän orip, okon, is na aru musam", keser wa aurai, owon, ik Krais Jisas pak pasar raum, okon, Anut nukan Osou Näus ik apu awau ätär mukiäu. Meter ik meiäun onok aru nukan apu opok raianik, ik Anut siakup rawau wa. Meiäun onok pak onok aru pak awas ik kamoikeäir. Utianik, Anut nukan Osou Näus kiro onok aru oirori awan sakau itimwateanik, ik ätäi Anut nuka pak awau rawaun imäikowon.

3 Rowe, sintore ämän kos ik onok aru pakan imäikaun ko sakau wäpik. Owon, kiro onok aru iken woiok uru rau sakau senes. Utianik, Anut nukas ik apu awau pakas sareikowon. Ko kon mokoi äsimornuk, okoro omnokou opok kowon. Ko ro ik senek kowon, utianik, kon onok kiro karauk roat onok aru miäi senek wa. Kar onok aru kon wou uru rawau wa. Anut nukas kon mokoi äsimornuk, iken onok aru erekapu kau mukaun meiewon. Keserianik, Jisas nukas iken omoi ounuk, Anut nukas kon mokoi, auruwon, "Isan amiap na ämän orip, okon, is na aru musam." Okon, Anut nukas Jisas tätäi nuruwon.

4 Ko kiro onok kesernuk, onok aru iken woiok uru rau ik wa tainorau, ik Anut nukan Osou Näu nukan onok tainori rawau. Ik keserta rai, Anut nukan sintore ämän nukas äiewon senek ik kon onok eposek erekapu tainoraun itok.

5 Karauk roasiret ak kiro onok aru akan woiaka uru rau tainorianik, akan enmaksau nepipiraun karar ronkateäi. Utianik, karauk roasiret ak Anut nukan Osou Näu tainorianik, kiro Osou Näu nukan wou ereraun karar ronkateanik, ak kon apu tainoriäi.

6 Kar ro ko kon ronkat onok arus kamenuk rai, kiro ro ko Anut pak wa rawai, ko meiäi. Utianik, kar ro ko kon ronkat Anut nukan Osou Näus kamenuk rai, ko Anut pak wou päurar orip awau rawai.

7 Kiro owon, kiro onok epar senes, onok arus kiro ron ronkat kamäi kiro ro ko Anut nukan iwäi jauk. Owon, ko Anut nukan sintore ämän wa tainoriäu. Epar, ko sakau wäpik, okon, Anut nukan sintore ämän tainorau senek wa.

8 Roasiret onok arus kamwareäu akas kar onok Anut nukan wou ak mesin ereraun keserau senek itok wa.

9 Utianik, ak woiaka epar moin roasiret, onok aru akan woiaka uru rawos, ak wa kamwareäu. Anut nukan Osou Näus ak kamwareäu. Osou Näu akan woiaka uru rau. Kiro epar senes, utianik, inok roasir Osou Näu kiro Krais nukas äsimorowon kiro kon wou uru wa raunuk rai, ko Krais nukan roasir wa.

10 Ak Krais pak pasar rauna, Osou Näu akan woiaka uru rau kos kamwareäu. Epar senes, ik äpu ik onok aru momun, okon, iken enmoksau meiäiei, utianik, iken totomok awau rawaiei. Owon, Anut nukas ik kon amukup eposek aikiäu.

11 Krais ko meiewon, Anut nukas ätäi siräi mowon. Keseria, Anut nukan Osou Näu akan woiaka uru raunuk rai, ak meiäiei, kos ak ätäi awau rawaun siräiware mai. Ko kiro onok keserai, owon, Anut nukan Osou Näus rusapai akan woiaka uru rau.

12 O jaiat, kesermoi, Anut nukas ik eposek sareikowon, okon, ik ko pak amuk orip. Osou Näus ik owo onok keseraun aikiäu, kiro tainoram. Ik iken enmoksau nepipiraun onok aru wa mam.

13 Owon, ak kiro onok aru akan woiaka uru rau tainorianik, onok aru orip orip miäi, ak meiäiei, ak Anut pak wa rawaiei. Utianik, Anut nukan Osou Näus sarwarnuk, ak onok aru miäi utona rai, kiro epar ak orip orip Anut pak awau rawaiei.

14 Owon, roasiret ak Anut nukan Osou Näu nukan ämän tainoriäi, kiro roasiret ak Anut nukan mokoi asinakut.

15 Meter ak onok aru nukan sarau roasiret raiäi, Anut nukas ak aru maraurnuk, imineäin. Rusapai, Osou Näus akan woiaka uru raunuk, ak Anut imineäi ra? Wa senes, wa. Kiro Osou Näus ik Anut nukan mokoit sare mukonuk, ik Anut aurianik, keser auriäum, "O Momonek, iken Momonek."

16 Ik keser aurta, Osou Näu iken woiok uru rawos, ätäi keser aikiäu, "Epar, ak Anut nukan mokoit."

17 Ik Anut nukan mokoit tuku rauta rai, tawa kon osap eposek kon mokoit araun sare marowon rau ikai. Ko kiro osap ikianik, ik Krais nuka pak enmok jou orip ikai. Epar, Krais nuka usu owon senek, ik nais kir usu outa rai, ik tawa ko pak omar oik enmok jou orip eposek rawam.

Tawa ik omar oik Anut nuka pak eposek rawam.

18 Rusapai, ik usu ouram, utianik, is kiro mesin ekep wa ronkatem, owon, is äpu kiro
epar, tawa kiro usu wa owam, ik Anut nukas osap eposek pak enmok jou orip ikai. Kiro
osap eposek senes.
19 Anut nukas omnokou pakan osap erekapu ate mowon ak woiaka erer orip raumoi,
kon mokoit amop maraun rai kume rai.
20 Meter Adam nukas onok aru monuk, Anut nukas kon ronkatis osap erekapu ate
mowon kiro sunawareanik, usu arowon, okon, kiro osap Anut nukas meter eposek päun
ronkatewon senek, päu wa. Kiro osap akararnak akan ronkatis wa aru sarein. Utianik,
kiro Anut nukasar aru maraun ronkatewon. Kesernuk, ko tawa ätäi ak opok onok eposek
maun kume rai.
21 Anut nukan ronkat osap erekapu ate mowon kiro tawa wa aru maiei, wa meiäiei. Ak
Anut nukan mokoit pak enmaka jou orip eposek rawaiei. Kiro ses opokar, Anut nukas kiro
osap erekapu ak pak eposek rawaun imwaraun kowai. Ak ätäi onok aru nukan inkaruru
kon sarau roat senek wa rawaiei.
22 Ik äpu omnokou pakan osap meter Anut nukas ate mowon kos sunawaronuk, ak
erekapu tätäi orip rai rai, koi rusa nais rai. Kiro osap ak kar asir mokoi an jowaun tätäi
näwäu oianik, pioriäu senek, keseriar rai.
23 Rowe, kiro osap karar tätäi orip rawau wa, ik nais iken woiok uru tätäi orip raum.
Anut nukas ik osap ikaun paip mowon kiro amke kon Osou Näu ikowon. Keseria, iken
woiok uruas tätäi oi rauta rauta, kos ik kon mokoit senes imäikaun woiok erer orip kume
raum. Kiro ses opok, kos iken enmoksau ätäi awau mukai.
24 Anut nukas ik iken onok aru pakan imäikowon, okon, ik kiro mesin woiok erer orip
kume rawaun itok. Utianik, ik osap apariäum, ik ätäi kiro osap aparaun rai wa kume
rawam. Owon, ik äpu kar roasir ko osap orip, ko kiro osap owaun ätäi wa kume rawai.
25 Utianik, ik osap rusapai owau wa kiro kume raiäum. Ik sakau tai raianik, kiro osap
owaun woiok päurar orip kume raiäum.
26 Utianik, usu kounuk, ik sakau tai rawaun sakau wäpik. Keserta, Osou Näus iken
woiok uru raianik, sareikeäu. Owon, Anut nukas ik sareikaun owo onok keseraun auram
kiro ik äpu wa. Utianik, kiro ses opok, Osou Näu nukasar ik mesin Anut nik muriäu. Ko
iken woiok uru raianik, tätäi orip senek Anut auriäu. Kon ämän Anut auriäu kiro ikes
iken omnokou pakan ämänis mau senek wa.
27 Anut nukas iken woiok uru owo senek ko aparmara, ko nais Osou Näu nukan ronkat
erekapu äpu. Keseria, Osou Näus Anut nukan ronkat tainormoi, Anut nukan roasiret
sarwaraun Anut nuka pak areäu.
28 Ik epar äpu mom, inok roasiret akan woiakas Anut mesin meiein, owo onok ak opok
peäu, eposek ra, aru ra, Anut nukas ak sarwareäu, kiro onok tawa eposek senes penuk,
aparaiei. Kiro roasiret Anut nukasar kon ronkat tainoraun meter urwarowon.
29 Ik äpu meter ko osap okoro omnokou opok ate mau wa opok, kon roasiret inokot
ko äpu marowon. Kiro roasiret ko meter äpu marowon, ak kon mokoi Jisas nuka senek
saräun sare marowon. Keseria, Jisas ko kiro roasiret sosop akan aunaka rawai.
30 Anut nukasar kiro roasiret ak kon mokoit senek saräun sare marowon, kosar kiro
roasiret akan woiaka ko mesin epar maun urwarowon. Anut nukas ätäi kiro woiaka
epar moin roasiret nukan amukup eposek rawaun sare marowon. Kiro roasiret ak nukan
amukup eposek rai, tawa omar oik kos ak enmaksau awau aronuk, ak ko pak enmaka jou
orip rawaiei.

Krais Jisas nukas Anut ko ik mesin kon wous meiewon ätär mukiäu.

31 Keserianik, ik kiro onok mesin owo äiäm? Anut nukas ik sareikaun raunuk rai, inokos
ik itimoikaun itok? Kar ros ik itimoikau senek wa.
32 Epar senes, Anut nukas kon Mokoi senes tämurau wa. Ko kon mokoi okoro omnokou
opok äsimorianik, karauk roat akan ipiakap monuk, akas ko am äpäs opok wena,
meiemara, ik iken onok aru pakan erekapu kau mukowon. Kesernuk, ko kon Mokoi
ikowon, okon, ik epar äpu mom, ik karauk osap wäpik rauta, kos kiro osap kon wou näu
oripas erar ikai.
33 Anut nukas ik kon roasiret sare mukowon. Kesernuk, inokos Anut ik mesin keser
aurai, “Kiro roasir ko ämän orip”? Kar ros keser aurau senek wa. Owon, Anut nukas iken
onok aru erekapu jäkäi mukowon, ik kon amukup eposek raum.
34 Inokos Anut ik mesin keser aurai, “Kiro roasir ko onok aru mowon, okon, nas ko aru
maram”? Kar ros keser aurau senek wa. Wa senes, wa. Owon, Krais Jisas ko ik mesin
meiewon, ik iken onok aru pakan erekapu kau mukowon. Kiro karar wa, ko meiemara,
ätäi siräiewon. Rusapai ko Anut nukan ipou näu kaima raumoi, ik sareikaun Anut aurura.

35 Krais ko ikenun wous meiewon, okon, ik ko pak pasar raum. Kar ros ik inäi mukaun
senek itok wa. Ko orip orip ikenun wous meie raiäu. Ik usu owam, kiro usus ik Krais
pakan inäi mukaun itok ra? Wa senes, wa. Onok aru ik opok kounuk, ik tätäi owam, kis
ik inäi mukai ra? Wa senes, wa. Ik iken woiok Krais mesin epar momun, okon, karauk
roasiret akas ik aru mukaiei, kiro onokus ik inäi mukai ra? Wa senes, wa. Ik o wäpik
ra, omjo wäpik ra, kar osapus ik aru mukai ra, kar ros ik siräpis iwokonuk, meiäm, kiro
onokus ik inäi mukai ra? Wa senes, wa.
36 Anut nukan buk opok jer keser rau, "Ik nan roasiret, okon, karauk roasiret na sauk
musoin, akas orip orip ik keser aikiai, 'Ik ak akwarota, meiäiei.' Akan ronkatis ik opur
we jeäi senek, okon, ak ik iwokauriäi." *Buk Song 44:22*
37 Utianik, kiro onok erekapu Krais nukas kon wous ikenun meiewon tämurau senek
wa. Owo onok ik opok penuk, ik marai erekapu itimoram. Owon, Krais ikenun wous
meieanik, ik mesin meiewon, okon, ko ik orip orip sareikaun rau. Kar osapus ik itimoikau
senek wa.
38-39 Kiro owon, is ronkat oirororo wäpik, is epar senes äpu miäim, ik meiäm ra, awau
rawam ra, kar osapus ik Krais pak pasar raum wa inäi mukai. Anut nukan sarau eitek
ra, karauk eitek aru näunäu (Satan senek) ra, akas Krais ikenun wous meieäu tämurau
senek wa. Tawa päiei onokus ra, rusapaian onok ra, kis ik inäi mukau senek wa. Onok
sakau mim senekus ik aru mukai, kis nais ik inäi mukau senek wa. Ik omar oik tonam ra,
omnokou uru nam ra, Krais kiro opok nais ik sareikai. Epar, kar osap ra, roasir ra, Anut
nukas ate mowon akas ik Anut nukas kon wous ikenun meiewon ätär mukaun tämurau
senek wa. Owon, ko iken Näwäu, Krais Jisas ik sareikaun äsimorowon. Kiro ses opok, kon
wous ikenun meiewon ätär mukowon.

9

Meter Anut nukas Juda roasiret nukan senes sare marowon.

1 Is kar ämän awaraurim. Is Krais pak pasar raim. Kesermoi, is epar ämän awarom. Is
sät ämän awarau wa. Isan ronkat kiro Anut nukan Osou Näus kameäu, okon, kiro ronkatis
airiäu is sät ämän awarau wa.
2 Isan woi usu näwäu saremoi, tätäiru. Juda roasiret sosop senes, Krais ko akan onok
aru pakan imwaraun kowon, akas ko sumkäinein. Ak isan jaiat, okon, isan woi aru mou.
3 Epar, ak isan omnokoupaian tupsiu. Isan ronkat is ak sarwaraun Anut keser aurita,
"Na is emeiram, isan jaiat akas isan omoi owaiei. Keserta, is Krais pakan inäiäm."
4 Ak Juda roasiret mesin ronkatewe. Akan kar enmaka Israel roasiret. Anut nukas kon
mokoit senes rawaun sare marowon. Ko meter kon arou näwäu ätär maronuk, ak äpu ko
ak pak rawon. Kos kiro roasiret pak paip atap atap mowon. Anut nukas Moses pakas kon
sintore ämän arowon. Kos nuka jekur jou maraun onok ätär marowon. Anut nukas ätäi
ätäi ak sarwaraun epar ämän mowon.
5 Kiro roasiret iken momonokot pakas pein. Krais nuka ko ro senek kiro tupsiu pakas
pewon. Utianik, ak kiro roasiret apwarwe, akas Krais sumkäinein. Utianik, Krais ko Anut,
kos osap erekapu kameäu, okon, ik kon enip orip orip jou murau. Epar.
6 Isan jaiat, Krais nukas akan onok aru pakan imwaraun kowon, akas ko sumkäinein,
utianik, akan onok kis Anut nukas Apraham pak paip erar mowon ätär mukau wa. Is
Israel roasiret mesin awaroita rai, is Jekop nukan tupsiu erekapu mesin awarau wa.
7 Is Apraham nukan tupsiu awaroita rai, is nukan omnokou pakan mokoit mesin
awarau wa. Is kiro woiaka epar moin roasiret Anut nukas Israel roasiret enip areäu
mesin awareäim. Rowe, kiro ämän Anut nukas Apraham auruwon, "Aisak pakas karar
nan mokoit senes päiei." *Stat 21:12*
8 Keseria, Apraham nukan omnokou pakan tupsiu erekapu ak Anut nukan mokoit wa.
Anut nukan amukup roasiret ak kiro paip Anut nukasar Apraham pak mowon pakas pein
kiro roasiret ak epar Apraham nukan tupsiu senes.
9 Ik äpu kiro epar senes, owon, Anut nukas Apraham epar ämän keser auruwon, "Kar
omre, kiro isakasar sare momin opok, is ätäi peita, Sara ko mokoi mai." *Stat 18:10*
Kiro onokun, ik äpu Ismael nukan tupsiu ak Apraham nukan mokoit senes wa.
10 Kiro onok karar wa, Apraham nukan mokoi Aisak kon wau Rebeka ori raianik, ko
mokoi oirori owon. Ak kiro onok nais ronkatewe.
11 Kiro onok kesek, Iso Jekob ori au päu wa opok, kiro mokoit ori au onok eposek ra,
onok aru ra, mau wa opok, Anut nukas kon epar ämän Apraham auruwon kiro tainormoi,
kar mokoi nukan senes sare mowon, kar mokoi nukan sare mau wa.
12 Anut nukas kiro mokoit orien sarau owo senek moirin aparianik, inok sarau eposek
mowon mesin sare murau wa. Wa, kon ronkatisar inok mokoi nukan tuku sare mowon.

Ik kiro äpu owon, Rebeka ko kiro mokoi oirori mau wa opok, Anut nukas keser auruwon,
"Nan urek mokoi nukas amakun sarau ro rawai." *Stat 25:23*

13 Anut nukan buk opok jer wein rau, keser äieu, "Is Jekob mesin woias meiemin, is Iso
sauk murumin." *Malakai 1:2-3*

14 Kiro onokun, ik owo äiem? 'Anut ko mokoi karar nukan senes sare mowon, kar wa,
kiro onokun, kon onok eposek wa,' äiem ra? Wa senes, wa. Ik keser äiäu senek wa.

15 Meter roasiret Moses pak ak Anut mekesiraka nurianik, bulmakau nukan totok ate
mona, Moses nukas akan onok aru jäkäi maraun Anut auruwon. Kiro ses opok, Anut
nukas Moses ätäi auruwon, "Is isan ronkatisar kar ro mesin woiti mam, kar ro mesin wa
woiti mianik, usu nuram. Is isan woi näu oripas, kar ro isanaram, kar ro wa isanoram.
Is isan ronkatisar keseram." *Kisim Bek 33:19*

16 Keserianik, Anut nukas kar ro sare monuk rai, kos kiro ron ronkat tainorau wa. Kos
kiro ron onok eposek miäwon mesin sare mau wa. Utianik, Anut nukas kon ronkatisar
kiro ro erar sare miäu.

17 Ak kiro onok ronkatewe. Anut nukan buk opok, Anut nukas Moses Ijip omsau
kameäwon ro näwäu kon enip Pero keser auraun auruwon, "Anut nukasar keser äiewon,
'Is na ro näwäu sare musoita, kiro onokun, na isan ämän wa tainoram, okon, is na usu
atap atap isianik, isan sakau karauk roasiret ätär maram. Keseria, isan enim omsau sau
erekapu manai.' " *Kisim Bek 9:16*

18 Keseria, ak äpu miäi, Anut nukas kon ronkatis kar ro mesin wouti mianik, wa usu
nuriäu. Ko kon ronkatis kar ron wou sakau murunuk, kiro ro kon ämän wa rowai.

19 Keserianik, ak kamuk, kar ros is keser airaun itok, "Anut nukas iken woiok sakau
mukonuk rai, iken onok aru mesin owon ik usu ikiäu?" Anut nukas kar onok keseraun
ronkatäi, inok ros kiro onok tämuraun itok?

20 Wäpik, na omnokoupaian ros is kesek ämän wa airau. Roasiret akas Anut ätäi ämän
auraun senek itok wa. Mis nukas momok ate mowon ätäi wa auriäu, "Na owon is kesek
atoiri momon?" *Aisaia 29:16*

Ko keser wa auriäu.

21 Mis ate mowon ro kosar kiro mis owosäun ko keseriäu. Kosar misän oianik, mis atap
atap ate mai. Kar mis jer eposek orip kiro na omre näwäu opok mis maun ate mai, kar
mis jer wäpik kiro orip orip mis maun ate mai.

22 Kiro onok senek Anut nukas keserwon. Kon ronkatis owo onok Juda roasiret pak
karauk omsau pakan roasiret opok keseraun ko keserai. Rowe, Anut nukas kon ronkatis
Juda roasiret mesin kon kasak pewon roasiret erekapu ätär maronuk, ak kon sakau
aparaiei. Keseria, roasiret akas Anut ätäi ämän auraun senek itok wa. Utianik, Anut
nukas Juda roasiret aru maraun kasak pewon ko kurte keserau wa. Ko akan onok aru
utaun omre rumuk kamware raiäu.

23 Anut ko karauk roasiret sare marowon mesin wouti mareanik, kon osap eposek ätär
marauru. Kon ronkatis ko kiro roasiret kon omoi eposek opok tone nuka pak rawaun
sare marowon.

24 Kiro roasiret ik. Anut nukas ik sare mukowon. Kos karauk Juda roasiret pak karauk
omsau pakan roasiret pak ik erek sare mukowon.

25 Anut nukan buk opok Anut nukan ämän roianik, areäu ro kar, Hosea nukas kar omsau
pakan roasiret mesin keser jer wewon, "Anut nukas äiewon, 'Roasiret ak meter isan wa,
kiro roasiret isas isan äiäm. Karauk roat meter isas akanun woias wa meiäu, kiro roasiret
is isan woias meieäim awaram.' " *Hosea 2:23*

26 Anut nukas ätäi keser äiewon, "Karauk omsau opok is meter ak isan roasiret wa
äiemin, kiro opok kiro roasiret keser awaraiei, 'Ak Anut awau orip orip raiäu nukan
mokoit.' " *Hosea 1:10*

27 Utianik, Aisaia nukas ko Israel roasiret mesin sakau awareanik, keser äiewon, "Kiro
Israel roasiret sosop senes ak upinan uskakar senek sarena rai, Anut nukas roasiret sosop
wa imwarai, ko roasiret karar karar epar imwarai.

28 Epar senes, Näwäu nukas roasiret okoro omsau opok wasarewareanik, akan onok
aru erekapu mesin kurte aru marai." *Aisaia 10:22-23*

29 Meter, Aisaia nukas kar onok tawa päun mesin keser äiewon, "Anut Näwäu ko sakau
näwäu orip, roasiret wasarewareanik, kos ik roasiret karar karar sareikowon. Ko kiro
onok keseräu wa maro, ik Sodom menan roasiret keserin senek erekapu epis jereike
kurewo. Roasiret ik mesin keser äiäiei, 'Juda roasiret ak Gomora menan roasiret epis
jerwarowon senek.' *Aisaia 1:9*

Juda roasiret ak Jisas mesin woiaka epar mau wa.

30 Keserianik, ik owo äiäm? Karauk omsau pakan roasiret akasar Anut nukan amukup
eposek rawaun sarau mau wa, ak rusapai akan woiaka Jisas mesin epar moin, okon, ak
Anut nuka pak tuku raiäi.
31 Utianik, Israel roasiret ak Anut nukan amukup eposek rawaun sintore ämän erekapu
tainoraun sarau sakau moin. Utianik, ak kiro sintore ämän erekapu tainoraun apu itanäu
wa.
32 Kiro owon, ak Anut nukan amukup eposek saräun akan woiaka Jisas mesin epar
mau wa. Ak akan sarau atap miäi kis ak Anut nukan amukup eposek rai ätär muraun
keseriäin. Ak ou tutu omnokou opok akan apu sorianik, nini rau aparau wa, kiro ou
tutus isorak tornuk, ak owarowon.
33 Anut nukan ämänis kiro ou tutu mesin keser äiewon, "Ak rowe. Is kar ou tutu Saion
mena moram, roasiret ak kiro ou tutu aparau wa kos siotwaronuk, owarai, okon, kiro
ou tutus roasiret aru marai. Utianik, inok roasir ko kiro ou tutu mesin wou epar mai, ko
mesin wa oiok nai." *Aisaia 8:14, 28:16*

Jisas ko kiro ou tut senek, inok roasir ko mesin wou epar mai, ko mesin wa oiok nai,
owon, Anut nukas kiro roasir kon amukup eposek rau äiäu.

10

1 O isan jaiat, isan ronkat sakau Anut nukas isan Juda jaiat erekapu akan onok aru
pakan imwarai, okon, isas ko kiro mesin auriäim.
2 Is epar äpu, ak Anut nukan wou ereraun sarau sakau miäi, utianik, ak kon apu jekur
wa äpu miäi.
3 Anut nukas kar roasir kon amukup eposek saräun sare muriäu, ak kiro onok jekur
äpu wa. Ak akan onok atap miäi, kis Anut nukan amukup aka roasiret eposek rai ätär
mareäi. Ak kiro onok keseriäi, okon, ak Anut nukan eposek rawaun apu sumkäineäi.
4 Krais ko sintore ämän nukan omoi owon. Inok roasir ko kon wou Krais mesin epar
mai, ko epar Anut nukan amukup eposek rawai.

Jisas nukas roasiret erekapu imwaraun kowon.

5 Juda roasiret ak Anut nukan amukup eposek rawaun apu jekur äpu mau wa. Moses
nukas roasiret ak sintore ämän tainorianik, Anut nuka pak rawaun ämän mesin keser jer
we mowon, "Inok ro kos sintore ämän erekapu tainorianik, kar sintore ämän eteinak utau
wa, ko kiro sintore ämänis isanarnuk, orip orip awau rawai." *Wok Pris 18:5*
6 Ätäi Moses nukas roasiret akan woiaka epar mianik, Anut nukan amukup eposek
rawaun ämän mesin keser jer we mowon,
"Ak keser wa ronkatäu, 'Inos omar oi tonai?'
(Is keser äiem, owon, inos omar oik tonomoi, Krais omnokoupai imäi naun keserai.)
7 Ak ätäi keser wa ronkatäu, "Inos meiein roat akan mena noptai?" *Lo 30:12-13*
(Inos kiro mena nomoi, Krais meiewon imäi päun keserai.) Ak keser wa ronkateäu, owon,
Krais ko omar oikas ik rawa kowon. Ko meiewon, ätäi siräiewon.
8 Moses nukas keser äiewon, "Anut nukan ämän aka pak erek rau. Kiro akan oiaksau opok
pak woiaka uru pak rau." *Lo 30:14*

Okon, ak kiro ämän säpkäri äiäun itok, ak kon onoktapau jekur äpu maun itok. Keseria,
ak karar karar akan woiaka Krais mesin epar maun ämän ikes sakau awareäum.
9 Ak karauk roasiret Krais mesin awareanik, keser awaraiei, "Jisas ko iken Näwäu."
Akan ronkat opokas "Anut nukas Jisas meiewon ätäi siräi mowon" woiaka epar maiei. Ak
keser awareanik, aka keser woiaka epar mona rai, kos ak akan onok aru pakan imwarai.
10 Epar senes, kar roasir kon wou Krais mesin epar mai, Anut nukas kiro roasir ko
eposek aurai. Kiro roasir karauk roasiret Jisas ko isan Näwäu keser awarai, Anut nukas
kon onok aru pakan imäiäi.
11 Ik äpu kiro epar, owon, Anut nukan ämänis keser äieu, "Inok roasir ko mesin kon
wou epar mai, kiro roasir ko wa oiok nai. Owon, Anut nukas kiro roasir nukan amukup
eposek rau äiäu." *Aisaia 28:16*
12 Kiro Anut nukan ämänis keser äiewon, "Inok roasir", äiewon. Ko kar tupsiu tuku wa
aurau, okon, ik äpu Juda roasir pak karauk omsau pakan roasiret ak Anut nukan amukup
karar senes rai. Jisas ko ik roasiret erekapu iken Näwäu karar. Inok roasir Näwäu nukas
isanaraun aurai, ko jekuriar isanarai.
13 Ik äpu kiro epar, owon, Anut nukan ämänis keser äieu, "Inok roasir Näwäu keser aurai,
'Näwäu, isan onok aru pakan imäir,' keser aurnuk, kiro roasir Näwäu nukas imäiäi." *Joel 2:32*
14 Utianik, kar Juda roasires keser airaun itok. "Roasiret ak akan woiaka Näwäu mesin
epar mau wa, Anut nukas akan onok aru pakan imwaraun owose auraiei? Roasiret ak

Anut nukan ämän rowau wa, ak akan woiaka owose epar maiei? Karauk roasiret ak rawa potomoi, Anut nukan ämän ak awarau wa, ak kon ämän owose rowaiei?

15 Anut nukas kiro roasiret kon Ämän Eposek awaraun äsimwarau wa, ak kiro ämän iken roasiret owose awaraiei? Okon, Juda roasiret ak akan woiaka Krais mesin epar mau wa, ak ämän orip wa." Kar Juda ros keser airaun itok, utianik, is ko ätäi keser auram, "Utianik, Anut nukas karauk roat äsimwaronuk, akas ak Juda roasiret kon ämän awaroin. Owon, Anut nukan ämänis keser äiewon, "Ik roat akas Anut nukan Ämän Eposek aikaun kourai apwareanik, iken woiok ereriäu." *Aisaia 52:7*

16 Utianik, Juda roasiret ak erekapu ak Anut nukan Ämän Eposek roianik, tainorau wa. Rowe, Aisaia nukas äiewon, "Näwäu, inok roasiret ikes ak nan ämän awaromun mesin akan woiaka epar mai?" *Aisaia 53:1*

17 Kiro onok kesek, roasiret amke Krais nukan ämän roiäi, okon, akan woiaka epar miäi. Kar ros Krais nukan ämän roasiret awaronuk, ak kiro ämän roianik, Krais nukas ak sarwaraun kowon ak äpu maiei.

18 Is ak keser totwarom, "Juda roasiret ak epar Anut nukan ämän rowau wa ra?" Wa senes. Ak kon ämän roin. Anut nukan ämänis keser äiewon, "Anut nukas roat äsimwaronuk, akan oiaksaus nukan ämän areai kiro ämän omnokou erekapu manowon. Kiro ämän omnokou erekapu pote iporwon." *Buk Song 19:4*

19 Is ätäi ak keser totwarom, "Israel roasiret ak kiro ämän nukan onoktapau äpu mau wa ra?" Wa, ak äpu moin. Amke Moses nukas Anut nukan ämän keser äiewon, "Isas karauk omsau pakan roasiret ak meter isan roasiret wa pakan imwareanik, jekur kamwaram, okon, ak, Juda roasiret, akas akan omoi owaun wous waraiei. Kiro karauk omsau pakan roasiret ak is äpu murau wa, utianik, is kiro karauk omsau pakan roasiret sarwaroita, akas ak mesin woiaka aru näwäu maiei." *Lo 32:21*

20 Moses nukas karar kiro ämän äiäu wa. Aisaia nukas nais ko Anut nukan ämän ämäi mau wa, kos keser arewon, "Karauk roasiret ak is itaneiraun sarau mau wa, ak is apairaiei. Karauk roasiret ak is mesin totwarau wa, isakasar ak rawa kowam." *Aisaia 65:1*

21 Utianik, Aisaia nukas Anut nukan ämän Juda roasiret mesin keser äiewon, "Omre orip orip ak is rawa kowaun kamware raiäim. Utianik, ak isan ämänin auratemoi, tainorau wa, ak sumkäinein." *Aisaia 65:2*

11

Anut nukas Israel roasiret mesin ronkat utau wa.

1 Is ak keser totwaram, "Anut nukas kon Israel roasiret sumkäinewareanik, utwarowon ra?" Wa senes, wa. Ko ak utwarau wa. Ak is mesin ronkatewe. Ko epar is utoirau wa. Isaka nais Israel ro. Apraham ko isan askanai. Is Benjamin nukan tupsiu pakan.

2-3 Anut nukas kon roasiret meter sare marowon, sumkäinewareanik, utware manam rai, keser awarau wa. Meter Elaija ko Israel roasiret aru maraun Anut auruwon. Kiro Anut nukan ämänis äiewon ak kiro ämän äpu. Elaija nukas keser äiewon, "Näwäu, roat akas nan ämän roianik, areai roat akwarona, meiein. Na jou musiäi patan nais erekapu aru maroin. Is karar na jou musiäim ro karar raim. Rusapai roat akas is nais iworaun keseri." *1 King 19:10, 14*

4 Utianik, Anut nukas Elaija owo ämän ätäi auruwon? Anut nukas keser auruwon, "Roat 7,000 orip isan senes ak is jou muraun sare maromin rai. Kiro roat ak sät eitek enip Bal wa jou muriäin." *1 King 19:18*

5 Rusapai nais, kiro onok senek rau. Anut nukas Juda roasiret karar karar kon wou näu oripas sarwareanik, sare marowon.

6 Anut nukas kiro roasiret kon wou näu oripas sare marowon, okon, ko roasiret ak owo onok keseriäi mesin kos kon roasiret saräun sare marau wa. Ak akan onok eposek pakaima Anut nukan roasiret sarein maro, Anut nukas kon wou näu oripas wa sare marowo. Utianik, kiro epar wa.

7 Keserianik, kiro isan ronkat, Israel roasiret ak Anut nukan amukup eposek rawaun sarau sakau miäi, utianik, ak kon amukup eposek wa raiäi. Anut nukasar Juda roasiret karar karar sare marowon ak kon amukup eposek raiäi. Karauk roasiret kon ronkatisar akan woiaka sakau maronuk, ak Jisas akan kamwaraun ro äsimorowon mesin akan woiaka epar mau wa.

8 Anut nukan buk opok jer keser rau, "Anut nukasar roasiret akan ronkat aru maronuk, roasiret amoswaronuk, ekep niniäi senek, ak jekur ronkatäu senek wa. Kosar akan amiak otpar monuk, ak kon ämän jekur aparau senek wa. Akan raiaka pene maronuk, ak kon ämän jekur rowau senek wa. Epar, kiro onok keser koi rusapai rau." *Lo 29:4*

9 Israel roasiret akan ronkat ak Anut nukan sintore ämän tainoraiei, kon amukup
eposek saräiei. Kiro onokun, Devit nukas keser äiewon, “Anut, na akan o eposek pak
karauk osap eposek ak aru maraun opur owaun im miäi senek mam. Keseria, kiro ses
opokar, nas ak usu aram.
10 Akan amiaka kurur moita, ak nan ämän aparianik, onoktapau jekur wa äpu maiei.
Ak orip orip kesewaroita, usu näwäu oi rawaiei.” *Buk Song 69:22-23*
11 Isas ak keser totwaram, “Juda roasiret ak onok aru mianik, owaronuk, ak ätäi siräiäu
senek wa ra?” Wa senes, wa. Ak Anut nukan amukup eposek rawaun apu sumkäine
rauna, Anut nukas karauk omsau pakan roasiret sarwareanik, akan onok aru pakan
imwarowon. Ak eposek rauna, Juda roasiret ak kiro roasiret apwareanik, akan omoi
owaun wous waraiei.
12 Juda roasiret ak onok aru mona, Anut nukas omnokoupaian roasiret erekapu jekur
sarwarowon. Ak kiro onok aru keserna, Anut nukas akan rapor rawaun omoi opok,
karauk omsau pakan roasiret marowon. Kiro epararnuk rai, ronkatewe, tawa Juda
roasiret erekapu ätäi Anut nukan amukup eposek rawaun kouna, Anut nukas karauk
roasiret omnokou opok rai, osap eposek senes aromoi, jekuriar kamwarai.
13 Rusapai, is ak karauk omsau pakan roasiret awaraurim, “Anut nukas is Jisas nukan
ämän oi ariäim ro sare murianik, is ak awaraun äsimoirowon.” Keserianik, is woi erer
orip, isan sarau miäim mesin awareäim.
14 Isan ronkat, is keserita, Anut nukas ak opok onok eposek monuk, isakan Juda roasiret
akas ak apwareanik, wous waraiei. Kiro onok pakas, isas karauk Juda roasiret sarwaroita,
ak akan woiaka pirirna, Jisas nukas ak akan onok aru pakan imwarai.
15 Anut nukas Juda roasiret akan jekur rawaun omoi pakan oi kurwaromoi, ko ätäi
karauk omsau pakan roasiret kon jaukut sare marowon. Keseria, ak epar äpu maiei, Anut
nukas Juda roasiret akan omoi eposek ätäi arai, kiro ses opok, omnokoupaian roasiret
erekapu ak nepipiraiei, owon, Juda roasiret ak meiein, ätäi up uruas siräiein senek.
16 Kar ros awau woian o eteinak oianik, Anut nurunuk raroi, karauk o kiro woia rau
erekapu kon. Am kinip Anut nukan raroi, am iporu nais kon.
17 Keseria, ak Juda roasiret mesin keser ronkatewe, Juda roasiret ak menan am eposek
enip ‘oliv’ senek, ak karauk omsau pakan roasiret ak kurukan am ‘oliv’ senek. Kar ros
kon menan am eposek kon karauk iporu pitpatirwon. Kos karauk kurukan am iporu
oianik, kiro menan am iporu pitpatirwon opok ruor mowon. Kiro kurukan iporu menan
am opok ruor mowon, akan sakau menan am kinip pakan sakau oiäi.
18 Kesermoi, ak karauk omsau pakan roasiret, akas kiro menan am iporu pitpatirwon
mesin wa nepipirau. Utianik, ak kiro mesin nepipirna rai, ak keser ronkatäiei, ‘Am
kinipus am iporu pakan sakau wa oiäi. Wäpik, am iporu ak kinip pakan sakau epar oiäi.’
19 Keseria, kar ro ak kamuk kos keser äiäi, “Karauk am iporu poruru, okon, isas akan
am mu pak pasar rawam.”
20 Kiro onok epar, Juda roasiret ak kiro am iporu pirpororwon senek, ak akan woiaka
epar mau wa. Ak karauk omsau pakan roasiret, ak iporu awau rai senek, akan woiaka
epar mianik, kiro am mu pak pasar rai. Ak aka mesin wa nepipirau. Utianik, ak iminewe.
21 Owon, Anut nukas epar meten am iporu utwaronuk, rawau wa. Kiro onok senek, ak
nais akan woiaka epar moin utona rai, kos ak wa utwaronuk, rawaiei.
22 Keserianik, ak keser ronkatewe. Anut kon wou näu oripas karauk roasiret
sarwareäu. Utianik, kosar karauk roasiret mesin kasak penuk, usu ariäu. Juda roasiret
ak kon apu utona, ko ak usu arowon. Utianik, ko ak, karauk omsau pakan roasiret, akan
woiaka epar mianik, kon apu tainoriäi, ko ak eposek sarwareäu. Utianik, ak kon apu
tainorau wa, kos ak oi kurwarai.
23 Utianik, ak rowe. Juda roasiret ak ätäi Anut mesin woiaka epar mona rai, ko ätäi
imwarai. Kos ätäi ak kon roasiret senes sarware momoi, ak akan am mu opok ätäi ruor
marai. Epar, Anut nukas kiro keseraun itok.
24 Ak keser ronkatewe. Kurukan am iporus menan am pak säpkäri tururau senek wa.
Ak karauk omsau pakan roasiret ak kurukan am iporu owon senek, ak menan am iporu
opok erek tururin. Keseria, Juda roasiret ak menan am eposek nukan iporu senek. Ak
ätäi akan am mu opokar säpkäri tururaiei.

Israel roasiret ak erekapu ätäi Anut nukas imwarai.

25-26 O jaiat, is kiro epar ämän ämäi rau ak jekur jekur äpu maun sakau ronkateäim.
Owon, ak kiro ämän nukan onoktapau äpu mianik, ak keser wa ronkatäiei, “Anut nukas
Juda roasiret erekapu utwaronuk, ik karar ko pak eposek rawam.” Kiro ämän nukan
onoktapau kesek, karauk Israel roasiret Anut nukas ak woiaka sakau maronuk, ak rusa
Jisas mesin woiaka epar wa miäi. Utianik, karauk omsau pakan roasiret ak erekapu Anut

nukan amukup eposek rawaun ämän rouna, kiro ses opok, epar Anut nukas ätäi Israel roasiret erekapu imwarai. Anut nukan buk opok jer keser rau, “Akan imwaraun ro ko Saion mena Anut nuka raiäu pakas kowai. Kos Jekop nukan askanai sarwarnuk, ak akan onok aru pakan piririanik, kon apu tainoraiei.
27 Isan paip awau kiro roasiret pak mam, kis akan onok aru jäkäi maram.” *Aisaia 59:20-21*
28 Keseria, Juda roasiret ak Anut nukan Ämän Eposek tainoraun utoin, okon, Anut ko akan iwäi jaunaka senek sarewon. Kiro onokun, Anut nukas ak karauk omsau pakan roasiret sarwarou. Utianik, Anut nukas meter Juda roasiret ak nukan roasiret senes sare marowon. Kesermoi, kos akanun kon wous erekapu meieäu, owon, meter kos kon paip ak eposek kamwaraun akan askanai pak mowon.
29 Ko meter kon roasiret sare mareanik, ak kon sarau maun pak osap eposek pak areäu pakan utwaraun kon ronkat ätäi wa piririäu.
30 Rowe, meter, ak karauk omsau pakan roasiret ak Anut nukan ämän tainorau utiäin. Utianik, rusapai Anut nukas akanun wouti mareanik, sarwarou. Owon, Juda roasiret ak kon ämän tainorau utoin.
31 Kiro onok kesek, rusapai Juda roasiret ak Anut nukan ämän tainorau utiäi, okon, kos akanun wouti miäwon senek, ko ätäi [rusapai] Juda roasiret akanun wouti mareanik, sarwarai.
32 Keserianik, Anut nukas sakau äiewon, “Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak ak erekapu isan ämän tainorau wa, okon, is ak aru maraun itok.” Ko kiro keser äiewon, owon, kon ronkat kesek, “Is Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak erekapu akanun woiti mareanik, sarwaram.”

Ik Anut jou murau
33 Anut nuka ko näwäu senes. Ikes kon onok owo senek ronkatäu senek wa. Kos ik eposek senes sareikeäu. Kon ronkat eposek senes. Ko onok eposek maun erekapu äpu miäu. Kar ros kon ronkat nukan onoktapau äpu mau senek wa. Kar ros ko owoseäu kiro onoktapau äpu mau senek wa.
34 Anut nukan ämänis keser äieu, “Inokos Anut Näwäu nukan ronkat äpu miäu? Inokos ko ronkat nurai? *Aisaia 40:13*
35 Inokos karauk osap ko nuruwon, okon, kos kiro ron osap ätäi amuk nurai?” *Job 41:11*
Wäpik. Kar ros keserau wa.
36 Epar senes. Anut nukasar osap erekapu ate mowon. Osap erekapu rai, kiro Anut nukan sakau pakas rai. Osap erekapu nukan ronkat tainorianik rai. Keserianik, ik orip orip kon enip jou näwäu kämioik murau. Kiro epar.

12

Ik iken enmoksau Anut nurianik, kon sarau karar mau.
1 O jaiat, is ak sakau ämän awaraurim. Anut nukas akanun wouti mianik, sarwarowon. Kesermoi, akan enmaksau kiro Anut nuraiei. Ak omnokou opok awau raumoi, akan enmaksau ko karar nuruna, kon wou ererai. Onok eposek karar tainorianik, Anut jou muraiei.
2 Ak okoro omnokou pakan roasiret akan onok utomoi, ätäi wa tainorau. Utianik, ronkat awau ouna, Anut nukas ak owo onok keseraun ronkatewon äpu maiei. Ak kiro onok eposek keserna, Anut nukan wou ererai. Anut nukas ak onok erekapu eposek tuku senes keseraun awareäu.
3 Anut nukas kon wou näu oripas is sarau atap irowon. Kiro onokun, is ak karar karar kiro ämän awarom. Nas isaka ro eposek raim keser wa ronkatäu. Na nan enmat wa oik jou mam. Wa, nakasar ronkat eposek orip nuka mesin karar ronkatäm. Ak kiro mesin ronkatewe, akan woiaka Krais mesin epar mona, Anut nukas ak karar karar sarwarmoi, nukan sarau maun sakau arowon.
4 Ik ro karar karar iken enmoksau karar rau. Ipiok, isiok, tapiok, karauk osap erek iken enmoksau opok rai akan sarau atap atap miäi.
5 Kiro onok senek, ik roasiret sosop senes. Utianik, Krais nuka pak pasar raumoi, ik roasir karar senek raum. Epar, ika ika karar turur raumoi, iken sarau atap atap miäum mesin sarsarateäum.
6 Keseria, Anut nukas ik roasiret erekapu iken sarau atap atap ikowon. Anut nukasar kon wou näu oripas iken sarau maun sakau atap atap ikowon. Kar ro Anut nukas kon ämän nurunuk, karauk roasiret araun sarau nuruwon, kiro ro ko Osou Näus ko isanaraun rau äpu mianik, roasiret kiro ämän jekur marai.

7 Inok ro Anut nukas karauk roasiret sarwaraun sakau nuruwon, kiro ro roasiret rapor sarwarai. Inok ro Anut nukas kiro roasiret Anut nukan ämän tamaraun sarau nuruwon, kos roasiret jekur tamarai.
8 Kar ro Anut nukas karauk Kristen roasiret Jisas nukan apu jekur tainoraun ämän awaraun sarau nuruwon, kiro ro ko kiro sarau jekur mai. Kar ro kon sarau kiro roasiret osap wäpik osap areäu, kiro ro utona, ko kiro roasiret eposek sarware rawai. Kar ro kon sarau ko roasiret kamwareäu, kiro ro utona, kon sarau jekur monuk, roasiret eposek tane rawaiei. Kar ro kiro kon sarau roasiret usu orip mesin wouti mareanik, akan woiaka näu saräun sarwareäu, kiro ro utona, kon sarau wou erer oripas keseriar roasiret sarware rawai. Keserianik, is akan sarau keseriar me rawaun awarom.
9 Ak akan Kristen jaunakat mesin akan woiakas epar senes meiemoi, wa sätwarau. Ak onok aru oi sauk maiei. Ak onok eposek maun karar sakau ate rawaiei.
10 Ak akan amunakat, äpinakat mesin woiakas meieäi senek, karauk Kristen roasiret mesin akan woiakas nais keseriar meiäiei. Ak orip orip akan jaunakat akan enmaka jou moinai, akakan enmaka jou wa mau.
11 Ak Näwäu nukan sarau me rai, wa wäsuk etäiäu. Ak woiaka erer orip kon sarau muraun orip orip kume rawaiei.
12 Ak Näwäu nukas tawa osap eposek araun äiewon arai ronkateanik, ak woiaka erer orip kume rawaiei. Ak usu oianik, nais, akan woiaka päurar orip rawaiei. Ak orip orip Anut auri rawaiei.
13 Karauk Kristen roasiret ak osap wäpik sarwareanik, osap araiei. Kar menan Kristen roasiret akan mena kouna, ak imware jekur kamwaromoi, o araiei.
14 Karauk roat akas ak opok onok aru mona rai, Anut nukas kiro roat opok onok eposek maraun ak Anut auraiei. Is ätäi sakau awarom. Ak kiro roat ätäi aru maraun Anut wa sunarau.
15 Roasiret ak nepipir rauna, ak nais ak pak erek nepipir rawaiei. Utianik, roasiret akan woiakati aru me rauna, ak nais ak pak erek akan woiakati aru me rawaiei.
16 Ak karauk roasiret pak woiaka karar orip päurar rawaiei. Ak akasar akan enmaka jou wa me rawau. Karauk roat akan enmaka jou wäpik ak kiro roat pak jaiateinai, tämuräi rawaiei. Is ak sakau awarom, ak 'ika ronkat eposek orip rai' keser wa ronkat oi rawau.
17 Kar ros ak opok onok aru monuk rai, akas ätäi kiro ro opok onok aru wa murau. Ak roasiret erekapu akan amiakap onok eposek karar maiei.
18 Ak karauk roasiret pak wa ketäiäu, wa, akas ak pak orip orip päurar rawaun sarau maiei.
19 O jaiat, karauk roat akas onok aru marona, akas pak ätäi usu wa arau. Ak Anut kume rauna, tawa kosar kiro roat mesin kasak pemara, usu arai. Anut nukan ämänis keser äieu, "Näwäu nukas keser äiäu, 'Isakasar kiro roat akan onok aru moin, ätäi aru maram. Kar ros ak opok onok aru marai, isakasar ätäi kon onok aru nuram." *Lo 32:35*
Okon, ak kiro roat wa aru marau.
20 Utianik, ak karar karar okoro onok keseraiei. Anut nukan buk opok jer kesek rau, "Na nan iwäi jaun sou wenuk rai, na ko o nuram. Ko an pätirnuk rai, na ko an nuruta, jai. Na ko opok kiro onok keserta rai, na ko isanarum, owon, ko oiok nonuk, kon ronkat aru pakan pirirmoi, Anut nukan onok tainorai." *Sindaun 25:21-22*
21 Na Satan inikerta, kon onok arus na wa kameisai. Nakasar onok eposek momoi, kiro onok aru erekapu itimoram.

13

Ak akan omsau kamwareäi roat näunäu akan inkaruru rawe.

1 Roasiret erekapu ak akan omsau kamwareäi roat akan inkaruru rawe. Kiro owon, Anut nukasar kiro roat kamwaraun enmaka aronuk, akas roasiret kamwareäi. Rusapai, kiro roat akas owo onok roasiret opok keswarorai kiro Anut nukasar sare marowon.
2 Keseria, inok roasir ko kiro roat akan ämän tainoraun utiäu, ko Anut nukan ämän nais tainoraun utiäu. Roasiret ak akan kamwareäi roat akan ämän tainorau wa, ak akasar akan enmaka opok usu oi maiei.
3 Roasiret ak onok eposek miäi, ak akan kamwareäi roat wa iminewareäi. Utianik, karauk roasiret ak onok aru miäi ak epar iminewaraiei. Keseria, ak akan kamwareäi roat usu araun iminewarau utomoi, ak onok eposek karar maiei. Ak onok eposek mona rai, akan kamwareäi roat akas akan enmaka jou maiei.
4 Akan kamwareäi roat kiro ak Anut nukan sarau roat akas, ak sarwaraiei. Utianik, ak onok aru mianik, ak iminewaraiei. Akan kamwareäi roat ak sakau orip, okon, ak onok

aru miäi, akas ak usu araiei. Ak Anut nukan sarau roat, okon, akas roasiret onok aru maiei Anut nukan omoi oianik, akas ak mesin kasiaka peanik, usu araiei.
5 Kiro onokun, ak akan kamwareäi roat inkaruru rawaiei. Ak kiro roat akas ik usu ikaiei rai karar wa ronkatewe. Wa, akan woiaka uru owo onok eposek keseraun ak äpu miäi, okon, ak woiaka erer orip akan inkaruru rawaiei.
6 Kiro onokun, ak takis aiauk jekur mowe. Owon, kiro omsau kamwareäi roat ak Anut nukan sarau roat. Ak orip orip akan roasiret kamwareäi. Ak kar apu pakas aiauk owau senek wa.
7 Akan kamwarai roat akas ak aiauk araun awarona rai, ak aiauk araiei. Akan takis kuräun ses, ak takis mowe. Karauk aiauk maun ses opok, kiro aiauk nais mowe. Ak kar kamwareäu ro nukan inkaruru rai, ak kon ämän tainorwe. Kar ro näwäu raunuk, kon enip jou mowe.

Jisas nukan ätäi kowaun ses koura, okon, akan jaunakat mesin woiakas meiewe.
8 Ak karauk roat akan osap erar oianik, wa sakau atau. Akas ak kiro osap ätäi amuk araiei. Utianik, ak aka aka jaunakat akanun woiakas meiäun onok sakau ataiei. Ak ätäi ätäi sarsaratäiei. Owon, inok roasir ko kar roasir mesin wous meieäu, ko Anut nukan sintore ämän erekapu tainoriäu.
9 Kiro sintore ämän näwäu, 'Na nan jaunan wonas meie,', kiro Anut nukan sintore ämän erekapu karar tururau. Kon sintore ämän meter Moses nukas keser jer wewon, 'Na kar ro nukan asir pak wa ariäu.' 'Na kar ro weta, wa meiäu.' 'Na karauk roasiret akan osap wa päu owau.' 'Na kar ron osapun wonas wa wäu.' *Kisim Bek 20:13-17*
Kiro sintore ämän erekapu okoro sintore ämän näwäu nukan inkaruru rai.
10 Ak akan kar jaunaka mesin woiakas meiäiei, ak kiro jaunaka opok onok aru mau senek wa. Keseria, ak akan jaunakat mesin woiakas meiäi kiro ak Anut nukan sintore ämän erekapu tainoriäi.
11 Keserianik, ak Jisas ätäi kowaun ses siakup koura äpu mianik, akan jaunakat mesin woiakas meiäiei. Rusapai, akan niniäin onok utomoi, siräianik, woiaka erer orip kume rawaiei. Owon, kiro omre Jisas nukas koianik, ik omar oik ko pak eposek rawaun imäikaun rusapai siakup pe rau. Meter iken woiok epar momun ses opok, kiro omre siakup rawau wa. Rusa, kiro omre siakup pe rau.
12 Pututu manonuk, om teinaun siakup koura. Keseria, ik iken onok aru roasiret akas pututu opok miäi senek sumkäineanik, ik iken onok pirirmoi, onok eposek roasiret sankeu amop miäi senek karar me rawau. Keseria, ak onok aru itimoraun itok.
13 Ik arou merek pakan raiäi roasiret senek onok eposek senes me rawau. Ik an sakau jeanik, otop etäumoi, apu opok wa käi ariäu. Ik sapum onok pak karauk onok aru senes iken enmoksau opok wa mau. Ik karauk roasiret pak ketäianik, akan enmakap ämän momoi, usu wa arau. Ik karauk roasiret akan omoi owaun wa wous warau.
14 Utianik, ak iken Näwäu, Jisas Krais pak pasar raumoi, kon onok tainoraiei. Ak akan enmaksau nepipiraun onok aru sosop me rawam rai ronkat sosop wa oi rawau.

14

Ak akan jaunakat akan onok wa wasarewarau.
1 Rusapai, is ak kar onok mesin awaraurim. Ak kar ro kon wou Anut mesin epar mowon kiro sakau wäpik, ko Jisas nukan onok erekapu jekur äpu mau wa, ak ko imäianik, isanaraiei. Ak ko pak päurar raianik, kon ämän roumoi, wasare murianik, ko pak wa ketäiäu.
2 Kar ro kon wou epar sakau mowon ko o sepuk jaun sakau ronkateäu, ko keseraura. Utianik, kar ro ko kon wou epar mowon kiro sakau wäpik, ko Anut nukan amukup opur jaun kiro onok aru rai ronkateäu. Keseria, kiro ro ko woian o karar jaura.
3 Kiro o sepuk jeäu ros "Isaka ro eposek, o utiäu ro ko eposek wa", keser wa äiäi. O utiäu ros o sepuk jeäu ro ko kiro onok aru miäu rai keser wa aurau. Owon, kiro ro Anut nukas kon senes imäiewon.
4 Akas kar ron sarau ro wa wasaräu. Kon kameäu rosar kon sarau ro onok eposek mou ra, onok aru mou ra, wasare murianik, tuku murai. Kiro onok senek, Näwäu ko iken kamoikeäu ro, kosar ik owo sarau maun aikiäu, okon, Näwäu nukasar kiro ro sarau eposek miäu ra, wa ra, rai aurianik, sakau tai rawaun isanarai.
5 Kar ros 'karar omre kiro näwäu senes, karauk omre näwäu wa', ko keser ronkateäu. Kar ros keser ronkateäu, "Omre erekapu kiro karar." Woiaka epar moin roat karar karar ak akan ronkatisar, akan woiaka siräunuk, owo omre opok tup aparaun äianik, keseraiei.
6 Kar ros omre karar kiro näwäu, karauk omre näwäu wa äiäu, kiro ro ko kiro omre näwäu opok tup apariäu, ko Näwäu nukan enip jou muraun keseriäu. Utianik, ro o opur

pak sepuk jeäu ko nais Näwäu nukan enip jou murianik, Anut ‘pere’ aurianik, kiro o sepuk jeäu. Ro woian o jeäu ko nais Näwäu nukan enip jou murianik, Anut ‘pere’ aurianik, kiro woian o jeäu.
7 Ik omnokou opok, ikasar nepipiraun karar wa raiäum. Ik ikasar iken ronkatis wa meieäum.
8 Ik awau raumoi, ik Näwäu nukan apu tainoriäum. Utianik, kiro onok nais epar. Ik Näwäu nukan ronkat pakas meiäm, kiro nais kon apu tainoriäum. Kesermoi, ik awau raiäum ra, meieäum ra, ik Näwäu nukan roasiret karar. Ik kon apu karar tainorianik, kon enip jou miäum.
9 Kiro onokun, Krais ko meiemara, siräiewon. Roasiret awau raiäi pak meiein pak ko akan Näwäu rawaun kiro onok keserwon.
10 Ak owon akan jaunakat akan onok wasarewareäi? Ak owon keser ronkateäi, ‘ika ro eposek, iken jaunokot ak eposek wa’? Ronkatewe, ik tawa erekapu Anut nukan amukup tai rauta, kos ik erek wasare mukai.
11 Anut nukan ämänis keser äieu, “Näwäu nukas epar äieu, ‘Is raitär, kiro onok epar päi. Roasiret erekapu ak isan amiap uoraka sur wäiei. Akas keser airaiei, ‘Na iken Eit.’ ”
Aisaia 45:23
12 Kesermoi, ik ikasar iken onok atap atap keseriäumun, kiro Anut auram.

Ak karauk roat onok aru maun wa samarau.
13 Keserianik, ik ika ika wa wasare muratäiäu. Wäpik, ik keser ronkatäm, “Ikes iken jaunok kar ämän ra, kar onok ko opok mota, kon wou epar mowon apu wa sorau.”
14 Is iken Näwäu, Jisas pak pasar raim, okon, is isan ronkat sakau oripas äpu, ik kar o jam kiro ik Anut nukan amukup aru wa saräm. Utianik, kar ros keser äiäu, “Is kiro o jam is onok aru mam, okon, is kiro o jeita rai, is Anut nukan amukup onok aru mom.” Keseria, kiro ro ko kiro o jau senek wa. Kiro onok nukasar utiäu.
15 Na kar o jeta, nan jaunan wou aru monuk rai, kiro, na nan jaunan wonas meiäu wa. Krais ko kiro ro mesin meiewon, okon, ko kar o wa jeäu nas kiro o jam, ko apaisianik, kon wou Jisas mesin epar mowon aru muram. Keseria, na kiro onok wa keserau.
16 Ak kar onok eposek äianik, akan jaunakat mesin wa ronkatemoi, sepuk mona rai, karauk roasiret akas akan enmakap jeje ämän maiei.
17 Anut nukan roasiret saräuria, o ra an jaun kiro näwäu wa. Kon roasiret saräun kiro onok kesek. Anut nukan Osou Näu nukas ak sarwarnuk, ak karauk roasiret opok onok eposek mianik, ak pak päurar raumoi, woiaka erer orip rawaiei.
18 Inok ro ko kiro onok tainorianik, Krais nukan sarau me rawai, Anut nukas konun wou ererai. Kiro ro karauk roasiret akas ko mesin keser äiäiei, “Ko onok eposek tainoriäu.”
19 Keserianik, ik sakaurar raumoi, karauk onok eposek momoi, päurar rawau. Ik ika ika Anut nukan onok eposek tainoraun sarsaratäu.
20 Ak akan o jeäi onokus Anut nukan sarau wa aru maiei. O erekapu jaun Anut nukan amukup kiro eposek. Utianik, kar jaunaka kar o jaun aru rai ronkatenuk, na kar o sepuk jeta, ko nan onok tainorianik, kiro o jai nas ko opok onok aru mom. Nan onok kis kon wou epar mowon apu utai.
21 Na nan jaun isanaraun, opur ra, wain an ra wa jau. Na nais karauk onok kon wou epar mowon apu tämuraun wa keserau.
22 Nan won epar momon kiro sakau rai, na owo onok keseraun, jekur ronkateanik, keser. Utianik, karauk roasiret akan amiakap wa keserau. Nan onok kiro Anut pak naka pak karar rawai. Inok ro ko jekur ronkateanik, kar onok miäu, tawa kon wou uruas ko onok aru momin rai ronkatäu wa, kiro ro ko wou ererai.
23 Utianik, kar ro ko ronkat oiroror oumara, o jeäu, kiro ro nukasar nukan amukup pak Anut nukan amukup pak onok aru miäu. Owon, kon wou epar mowon kiro sakau wäpik, kiro o jeäu. Keseria, kiro ro kar onok keseraun Anut nukan amukup aru rai ronkateäu, utianik, ko kiro onok sepuk keseriäu, ko epar onok aru miäu.

15

Ik karauk roat sarwarau, ikanun karar wa ronkatäu.
1 Ik iken woiok Anut mesin epar sakau momun, okon, karauk roasiret akan woiaka epar sakau mau wa ikes ak päurar sarwarau. Ik iken woiok näu saräun karar wa ronkatäu.
2 Wa, ik erekapu karar karar iken jaunokot akan woiaka näu saräun ronkatäu. Kiro onokus kiro roasiret akan woiaka Anut mesin epar moin sakau marai.
3 Krais ko nukasar nukan wou näu saräun sarau mau wa. Wäpik, ko Anut nukan wou näu saräun sarau mowon. Anut nukan ämänis keser äiewon, “Karauk roasiret akas na aru ämän aisoin. Kiro aru ämän nais is opok moin.” *Buk Song 69:9*

4 Ämän erekapu meter Anut nukan buk opok jer wein kiro rusa ik tamukou. Kon karauk
ämänis ik usu orip sakau tai rawaun tamukou. Karauk ämänis ik Anut nukan onok jekur
äpu maun ätär mukoi, okon, kis iken woiok Anut mesin epar momun sakau saräi. Kiro
onokun, ik Anut nukas imäikaun woiok erer orip kume rawam.
5 Keserianik, is keser äiem, Anut nukas ika sakau ikonuk, ik erekapu usu oianik, sakau
tai raumoi, iken woiok ko mesin epar momun kiro sakau me rawau. Is Anut aurita, kos
ak Krais Jisas nukan onok tainoraun akan woiaka karar tururaiei.
6 Kesermoi, akan woiaka karar turur me rawaiei. Keserianik, ak erek turur raianik,
iken Näwäu, Jisas Krais nukan Eit, kon momok nukan enip jou maiei.
7 Krais nukas ak Anut nukan tupsiu sare maromoi, imwarowon. Kesernuk, roasiret
akas Anut nukan enip jou maiei. Ak aka aka woiaka erer orip raumoi, kon onok
tainorianik, akan jaunakat sarwaraiei. Krais nukas ak imwarowon senek, akas nais akan
jaunakat imwarowe.
8 Is ak awarom, Krais ko Anut nukan sarau ro, kos Juda roasiret sarwareäwon. Kiro
onokun, Anut nukas Juda akan askanai pak paip mowon ko kiro epar tainorwon ätär
marowon. Krais ko kiro onok kesernuk, Anut nukas paip mowon kiro epar senes pewon.
9 Krais nukas Juda roasiret sarwareanik, ko karauk omsau pakan roasiret akanun nais
wouti maromoi, imwarowon, okon, akas Anut nukan enip jou miäi. Meter Anut nukan
ämänis keser äiewon, "Kiro onokun, is karauk omsau pakan roasiret kamuk opok raumoi,
na mesin sir weanik, nan enmat jou musam." *2 Samuel 22:50*
10 Ätäi kar Anut nukan ämänis äiewon, "Ak karauk omsau pakan roasiret, ak Anut
nukan roasiret pak erek tururmoi, nepipir rawe." *Lo 32:43*
11 Ätäiar Anut nukan ämänis keser äiewon, "Ak karauk omsau pakan roasiret erekapu,
ak Näwäu jou muraiei. Omnokoupaian roasiret ak erekapu kon enip jou muraiei." *Buk
Song 117:1*
12 Aisaia nukas Krais mesin keser äiewon, "Devit nukan momok, Jesi kon tupsiu pakas
kar ro ko koumoi, karauk omsau pakan roasiret kamwarai, okon, kiro roasiret ak kos koi
ak opok onok eposek maun kume rawaiei." *Aisaia 11:10*
13 Is ak mesin Anut aurita, akas ko mesin akan woiaka epar mona, kos ak sarwarnuk,
akan woiaka päurar raianik, woiaka näu orip kos koi ak opok onok eposek maun kume
rawaiei. Kiro onokun, Anut nukan Osou Näus ak sakau aronuk, ak woiaka erer orip kume
rawaiei.

Pol ko kon sarau miäu mesin äieu.

14 O jaiat, isan woi uru is äpu ak onok eposek senes karauk roasiret opok miäi. Is äpu ak
Anut nukan onok jekur äpu miäi, okon, akas akan jaunakat onok eposek maun tamaraun
itok. Onok aru wa maun nais tamaraun itok.
15 Utianik, is karauk ämän jer we maromin ak kiro jer ninareanik, ätäi sakau ronkatäiei.
Anut nukas kon wou näu oripas is sarau irowon, okon, is kiro ämän sakau jer we maromin.
16 Krais Jisas kosar is kon sarau ro karauk omsau pakan roasiret sarwaraun sare
murowon. Anut nukasar is karauk omsau pakan roasiret sarwaraun akan kamuk rawaun
ro senek sare murowon. Anut kamuk raiäi roat ak akan enmaksau roasiret sarwaraun
Anut nuriäi senek, is nais karauk omsau pakan roasiret sarwaraun isan enimsau Anut
nuriäim. Is ak kon Ämän Eposek tamareäim. Anut kamuk raiäi roat akas roasiret akan
osap Anut nuriäi senek, is karauk omsau pakan roasiret akan woiaka Krais mesin epar
maun sarwareanik, ak Anut nukan roasiret saräun imwareäim. Anut nukan Osou Näus
akan woiaka uru koi raunuk, Anut nuka kon wou erer oripas ak kon senes rawaun
imwarai.
17 Keserianik, is Krais Jisas nuka pak pasar raumoi, Anut nukan sarau moram mesin is
isan enim jou miäim.
18 Krais nukas Anut nukan sarau erekapu mora, keseria, is karauk sarau karauk roasiret
akas moin is kiro mesin awarau wa. Krais nukas kon sarau isan ipi opok mowon, is kiro
mesin epar awaram. Kiro sarau pakas karauk omsau pakan roasiret ak Anut nukan ämän
jekur tainoriäi. Ak isan ämän roianik, isan onok aparmoi, tainoriäin.
19 Ak Anut nukas is sakau ironuk, kurur atap atap, onok atap atap pak moita, ak
aparianik, ak kon ämän tainorin. Anut nukan Osou Näus is sareirnuk, is Anut nukan
sakau ätär maraun kiro onok kesermin. Keseria, is Jerusalem näu menas pote Ilirikum
provins kiro apu rumukäu potomin. Kiro pakan roasiret erekapu Krais nukan Ämän
Eposek awaromin. Keserianik, is isan sarau erekapu patarmin.
20 Mena sosop roasiret ak Krais nukan ämän wa roiäi opok, is kon Ämän Eposek awaraun
potomin. Is kiro keseriäimin, owon, karauk roat akas karauk mena amke pote sarau moin
opok, is kiro opok ätäi isan sarau wa mam rai sakau ronkatemin.

21 Utianik, Anut nukan ämänis keser äiewon, “Roasiret kar ros Anut nukan ämän meter
awarau wa, ak nukan ämän roumoi, ko äpu muraiei. Ak meter kon ämän rowau wa,
rusapai, ak onoktapau äpu maiei.” *Aisaia 52:15*

Pol ko Rom näu mena aparaun ronkatewon.

22 Is ak rawa potaun orip orip ronkateäim, utianik, is kiro karauk mena sarau sosop
orip, okon, is ak rawa potau senek wa.
23 Rusapai, okoro karauk mena isan sarau erekapu patar kuremin. Woisan sosop is ak
apwaraun ronkateanik, is rusapai ak rawa potaurim.
24 Is Spen omsau potaun, pote rai is ak apware apware potam. Is ak pak ekep wa rawam,
utianik, is ak apwarianik, nepipiram. Keseria, is Spen omsau potaurita, akas is apu opok
sareiraiei.
25 Utianik, rusapai is Jerusalem näu mena Kristen roasiret kiro opok rai sarwaraun
potaurim.
26 Kiro owon, Juda roasiret woiaka epar moin Jerusalem mena rai, ak osap wäpik rai.
Keserna, Kristen roasiret Masedonia provins pak Akaia provins opok akas aiauk turur
mianik, kiro roasiret sarwaraun keserin.
27 Kiro roasiret ak akan woiaka erer oripas ak kiro onok keserin. Epar, Juda roasiret
akas karauk omsau pakan roasiret Anut nukan ämän aromoi, akan totomaka sarwaroin.
Keserna, karauk omsau pakan roasiret akas pak Juda roasiret sarwaraun enmaksaun
osap arauri.
28 Is kiro sarau patar kurea, aiauk oumoi, osap wäpik roasiret Jerusalem rai aroita, Spen
omsau potaun apu opok pote rai, sume rai, ak apwaram.
29 Is äpu is ak koi apwareanik, Krais nukas ik sareikaun Ämän Eposek erekapu awaroita,
ak roianik, akan woiaka näwäu ererai.
30 O isan Kristen jaiat, iken Näwäu, Jisas Krais nukas ik erek kon sarau maun sare
mukowon. Keseria, Anut nukan Osou Näus sareikonuk, ik iken woiok epar momun
jaunokot akanun woiokos meiäu. Okon, is ak sakau awarom, isan sarau mesin ak is pak
sakau tai raumoi, Anut sakau aurna, kos is sareirai.
31 Karauk roat Judia provins rai akan woiaka Jisas mesin epar mau wa akas is aru
murauri, okon, akas is akan ipiakapan imäiraun Anut auraiei. Ak nais Anut auraiei,
Kristen roasiret Jerusalem mena rai, ak woiaka erer oripas kiro aiauk karauk omsau
pakan Kristen roasiret pakan owaiei.
32 Anut nukasar is ak rawa kowaun aironuk, kiro epar is ak rawa kowam. Is woi erer
orip ak rawa koumoi, ak pak erek sume rawam, okon, ik ika ika sakau muratäi rawau.
33 Isan ämän pataraun, is Anut aurim, kos ak pak erek rawai. Kos karar iken woiok
päurar rawaun sakau ikai. Kiro epar!

16

Pol nukas kon karauk ämän Rom roasiret awarowon.

1 Is rusapai karauk ämän awaraurim, iken äpinok Fibi ak rawa kounuk, akas ko jekur
kamäiei. Ko kon sarau Senkria menan Kristen roasiret sarwareäu.
2 Ko Näwäu nukan sarau asir, okon, ko ak pak rawaun imäiäiei. Anut nukan roasiret
akas karauk roasiret kamwareäi senek, ak ko kamäiei. Ko karauk osap wäpik akas ko
isanaraiei. Owon, kos roasiret sosop sarwareanik, isaka nais sareirowon.
3 Is Prisila, Akwira ori ‘pere’ awatom. Au is pak Krais Jisas nukan sarau erek miäum.
4 Karauk ses opok, is usu orip, awas is sareiroirin. Karauk roat akas au akwataun
itok, utianik, au awan enmawasaun wa ronkateäir au is sareiroirin. Isas karar au ‘pere’
awatau wa, karauk omsau pakan Kristen roasiret is pak rai akas nais au ‘pere’ awatoi.
5 Roasiret ak awan owa tup aparaun koi tururiäi is ak nais ‘pere’ awarom.
Isan jai, Epinitas ko nais is ‘pere’ aurim. Is konun woias meieäim. Ko karar amke Esia
provins opok kon onok aru pakan ätäi pirirmoi, Krais mesin wou epar mowon.
6 Akas isan ‘pere’ ämän Maria aurwe. Ko nais Jisas nukan sarau asir. Ak äpu ko ak mesin
sarau sakau mianik, sarwareäu.
7 Ak isan ‘pere’ ämän Andronikas, kon wau Junias ori awatowe. Au Juda roasiret ori, is
senek, au is pak erek karapus owa raumun. Amke au awan woiawa Krais mesin
epar moirin. Rai rai, ruris is isan woi Krais mesin epar momin. Au Jisas nukan
ämän oi arianik, kon sarau eposek senes miäirin. Karauk roasiret akas awan onok
eposek apwatianik, awan ämän tainoriäi.
8 Ak isan jai Ampliatas isan ‘pere’ ämän aurwe. Is konun woias meieäim. Ko ik pak
Näwäu nukan onok karar tainoriäum.
9 Ak isan ‘pere’ ämän Urbanus aurwe. Ko is pak Krais nukan sarau karar miäumur.

Ak isan jai Stakis nais ko isan ‘pere’ ämän aurwe. Is konun woias meieäim.
10 Ak isan ‘pere’ ämän Apeles aurwe. Ko usu sosop owon, sinuk, kon wou Krais mesin epar mowon, kiro utau wa. Kiro onokun, ik äpu ko epar Krais nukan sarau ro senes.
Ak Aristobulus nukan tupsiu pak isan ‘pere’ ämän awarowe.
11 Ak isan ‘pere’ ämän Herodion aurwe.
Ko Juda ro ko is senek. Ak isan ‘pere’ ämän Näwäu nukan roasiret ak Nasisas nukan owa raiäi awarowe.
12 Traifina, kon jauk Traifosa kiro asiret oirororor au Näwäu nukan sarau sakau miäir akas isan ‘pere’ ämän awatowe.
Isan jai Persis ko nais Näwäu nukan sarau sakau miäu. Is kiro asir mesin woias meieäim. Ak kiro asir nais isan ‘pere’ ämän aurwe.
13 Rufus ko Näwäu nukas kon sarau ro sare monuk, kos kon sarau erekapu jekur miäu. Ak isan ‘pere’ ämän ko pak kon anak pak awatowe. Kon anak ko isan ani senek kos is jekur kameiriäu.
14 Ak isan ‘pere’ ämän Asinkritas, Flegon, Hermes, Patrobas, Hermas pak karauk roasiret ak akan woiaka Jisas mesin epar moin ak pak rai awarowe.
15 Ak isan ‘pere’ ämän Filologus kon wau Julia ori awatowe. Nerius kon äpiauk pak, Olimpas pak karauk roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin ak pak rai isan ‘pere’ ämän nais awarowe.
16 Ak erekapu akan woiakas akakanun meiemoi, ipiaka atotianik, isan ‘pere’ ämän aräiei.
Krais nukan roasiret ak mena atap atap tururiäi, akas akan ‘pere’ ämän awaroi.

Pol nukas Rom roasiret sakau tai rawaun ämän awarowon.

17 O jaiat, is ak ruris sakau ämän awaraurim. Ak jekur aparwe! Owon, karauk sätäiäi roat akas ak atap atap inäi maraiei. Kiro onok pakas roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin kiro utaiei. Kiro sätäiäi roat akas ak meter Anut nukan ämän roin oi kuremoi, akas akan ämän atap tamareäi. Ak kiro sätäiäi roat äpu mareanik, mekesirak aroinai, ak pak wa rawau.
18 Kesek roat ak iken Näwäu, Krais nukan sarau wa miäi. Ak akan enmaksaun nepipirmoi, onok aru maun karar ronkat oiäi. Ak akan ämän karauk roat akas epar äiäun rai, roasiret ronkat eteinak orip amiaka ateanik, jokokwariai. Keserna, ak Anut nukan apu utiäi.
19 Roasiret erekapu ak akan woiaka Jisas mesin epar mianik, Anut nukan onok eposek tainorin ämän roin. Keserianik, is akanun isan woi ereru. Utianik, isan ronkat ak onok eposek maun onok jekur äpu mianik, tainoraiei. Utianik, ak onok aru maun onok äpu moinai, kiro oi sauk mowe.
20 Anut ko woiaka päurar rawaun nukan onoktapau. Kos kurte Satan nukan sakau ak opok rau erekapu aru monuk, Satan ko akan isorak inkaruru rawai.
Is Anut keser aurim, “Iken Näwäu, Jisas kon wou näu oripas ak sarwarai.”
21 Timoti ko isan sarau jai kos ak ‘pere’ awarou. Lusius, Jeson, Sosipater ak Juda roat is senek, akas nais ak ‘pere’ awaroi.
22 Is Tertias, isas Pol nukas ämän äiewon, ämän roianik, ak okoro pas jer we marom. Is nais Näwäu mesin woi epar momin, isas isan ‘pere’ ämän awarom.
23 Gaias nukas is kon owa imäirianik, jekur kameiriäu. Kos Kristen roasiret erekapu kon owa koi tururna, kamwareäu. Kos nais ak ‘pere’ awarou.
Erastus ko okoro näu menan aiauk kameäu ro, ko iken jaunok Kwartus awas ak ‘pere’ awaroir. [
24 Is Anut keser aurim, “Iken Näwäu, Jisas Krais nukas kon wou näu oripas ak sarwarai. Kiro epar”]

Pol nukas Anut jou murianik, kon ämän patarwon.

25 Keserianik, rusapai ik Anut jou murau. Kosar nukan Ämän Eposek is ätär murowon akan woiaka ko mesin epar moin kiro sakau maronuk, ak kon onok tainoraiei. Kiro senek, isas roasiret keseriar awareäim. Isas Jisas Krais nukas ik imäikaun ämän roasiret awareäim. Omnokou ate mowon ses opok, koi kiro ämän ämäi rawon. Rusapai, Anut nukasar amop mowon.
26 Utianik, rusapai kon Ämän Eposek kiro nukasar ik kon sarau roasiret ätär mukou. Kiro ämän Anut nukan ämän roianik, areain roat akas Krais mesin jer wein kiro rusapai amop peu. Anut nuka ko orip orip raiäu, ko ik sakau aikonuk, ik roasiret akan amiakap

kiro Ämän Eposek ämäi rawon amop mota, karauk omsau pakan roasiret erekapu äpu
mianik, ak konun akan woiaka epar momoi, kon onok jekur tainoraiei.
27 Anut ko karar ko ronkat näwäu orip, kos Jisas Krais ik sareikaun äsimorwon, okon, ik
kon enip orip orip jou murau. Kiro epar.

1 Korin
Okoro buk nukan onoktapau

Pol ko Efesas mena raianik, okoro pas Korin roasiret jer we marowon. Korin mena kiro Akaia provins opok rau. Kiro mena Krik roasiret sosop rain. Jura roasiret ak nais kiro opok rain. Meter Pol ko kiro mena pote raumoi, Anut nukan ämän tamaronuk, kiro pakan roasiret sosop akan woiaka Jisas mesin epar moin. Korin mena karauk roasiret ak osap sosop orip, utianik, ak onok aru sosop miäin. Ak sapum onok mianik, sät eitek jou me rain. Pol nukas Kristen roasiret akanun ronkateanik, ak kiro onok wa keserau rai jer we marowon. Akan woiak Jisas mesin epar moin sakau ate rawe rai awarowon.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-9 Pol nukas Korin roasiret awarowon.
1:10–4:21 Pol nukas Kristen roasiret aka aka inäianik, atap atap sarau miäi mesin ämän awarowon.
5:1–7:40 Karauk roasiret ak sapum onok miäi, Pol nukas ak ätäi Anut nukan ämän tainorianik, jekur rawaun rai awarowon.
8:1–11:1 Kristen roasiret pak sät eitek jou muriäi roasiret pak akan ämän.
11:2–14:40 Kristen roasiret ak owoseanik, Anut nukan sarau murumoi, kon enip jou muraiei.
15:1-58 Krais ko meiemara, ätäi siräiewon senek roasiret ak nais ätäi siräiäiei.
16:1-4 Jisas mesin woiaka epar moin roasiret Judia provins opok usu oi rauna, karauk roasiret akas aiauk turur mianik, ak sarwaraun ämän.
16:5-24 Pol nukas karauk ämän nukanun aremoi, kon ämän patarwon.

Pol nukas Korin menan Kristen roasiret jer we marowon.

1 O jaiat, Korin menan Kristen roasiret, is Pol, Anut nukasar is Jisas Krais nukan ämän oi ariaun sare murowon iken jaunok, Sostenes ko erek is pak raianik, iwes ak jer we maromur.

2 O jaunokot, okoro jer iwes ak Kristen roasiret Korin mena rai surmaromur. Ak Krais Jisas pak pasar rai, okon, Anut nukas kon roasiret eposek sare marowon. Ko ak pak roasiret erekapu okoro omnokou opok iken Näwäu, Jisas Krais nukan enip jou muriäi pak erek kon roasiret eposek rawaun urwarowon. Jisas Krais ko ik ak pak erek iken Näwäu.

3 Is Anut keser auriäim, ko iken momonek pak, iken Näwäu, Jisas Krais pak awan woiawa näu oripas ak sarwarna, akan woiaka päurar rawaiei.

4 Is orip orip ak mesin isan Anut pere auriäim, owon, ak Jisas Krais pak pasar rauna, kos ak kon wou näu oripas eposek sarwarowon.

5 Is ak mesin Anut ‘pere’ auriäim, owon, kos ak sarwareanik, osap erekapu ariäu. Ronkat eposek aronuk, ak kon ämän eposek äpu mianik, karauk roasiret awareäi.

6 Krais nukan ämän akan woiaka uru sakau rau. Roasiret akan onok aparianik, ak Krais nukan ämän kiro epar äiäi.

7 Keseria, ak rusapai, iken Näwäu, Jisas Krais ätäi amop kowaun kame raianik, ak osap erekapu akan totomaka sarwaraun rai. Anut nukan Osou Näus kiro osap orip orip ariäu.

8 Jisas nukasar akan woiaka epar moin sakau maronuk, ak sakau tai rauna, omnokou wasaräun ses kowai. Keseria, iken Näwäu, Jisas kowai ses opok, akan enmakap kar ämän wa rawai.

9 Anut nukas ak kon mokoi, iken Näwäu, Jisas Krais pak tururaun urwarowon. Anut nukasar kon ämän erekapu orip orip tainoriäu, okon, ik äpu kos ik rapor kamoikonuk, ik Jisas pak eposek rawam.

10 O jaiat, iken Näwäu, Jisas Krais nukan enip pakaima is ak sakau ämän awarom, ak erekapu ämän karar mowe. Ak atap atap wa inäiäu. Woiaka karar orip pak ronkat karar orip pak eposek rawe.

11 O jaiat, karauk Klowi nukan owa raiäi roat koianik, akas ak woiaka karar orip wa raiäi, aka aka ämänis weräiäi ämän airoin roimin.

12 Kiro mesin is okoro ämän awaraurim. Ak karar karar ämän atap äiäi. Karauk akas äiäi, “Is Pol tainoriäim.” Karauk akas äiäi, “Is Apolos tainoriäim.” Karauk akas äiäi “Is Pita tainoriäim.” Ätäi karauk akas äiäi, “Is Krais tainoriäim.” rai äiäi.

13 Ak kiro onok keseria, kiro ak Krais eteinak senek atap atap inäiäi. Utianik, is Pol akan onok aru jäkäi maraun am äpäs opok meiemin ra? Ak isan enim pakaima an join ra? Wa senes, wa.

14 Is ak kamuk roasiret sosop isan ipias an jomarau wa. Is Krispas, Gaias ori karar an
jomatomin. Kiro mesin is Anut ‘pere’ auriäim.
15 Keseria, kar ros ak isan enip pakas an join rai wa äiäi.
16 (O, kiro epar, is Stefanas nukan tupsiu ran an kurwaromin. Is karauk isan ipias an
kurwaromin ra, wa ra, is ronkatäu senek wa.)
17 Krais nukas is roasiret an jomaraun äsimoirau wa, is kon Ämän Eposek roasiret
awaraun äsimoirowon. Isan ämän roat akan ämän areai senek wa. Kiro ämän roat akan
ronkat pakas kowau wa. Is erar roat akan ronkat tainormoi, ämän momin maro, Jisas
Krais am äpäs opok meiewon kiro saraus ik sareikau wa.

Krais ko Anut nukan ronkat eposek pak sakau pak ate rau.

18 Is äpu, kiro roat ak wasaräun roat, akas Jisas Krais ko am äpäs opok ak imwaraun
meiewon kiro ämän roumana, akan ronkatis kiro otop ämän rai äiäi, utianik, ik roasiret
kos ätäi imäikora ik äpu kiro ämän Anut nukan sakau orip.
19 Anut nukan ämän meter jer we moin kiro kesek rau, “Is äpu miäi roat akan ronkat
eposek oi kuräm. Is roat ak ronkat eposek orip äiäi akan ronkat aru maram.” *Aisaia
29:14*
20 Kesernuk, kiro äpu miäi roat ak owosäiei? Kiro sintore ämän tamareäi roat pak
okoro omnokou pakan roat ämänis weräiäi pak ak owosäiei? Kiro roat Anut nukas okoro
omnokou pakan ronkat kiro eposek wa, kiro roat akan ronkat otop senek ätäware mowon.
21 Anut nukan ronkat eposek senes, okon, okoro omnokou pakan roasiret akan ronkat
pakas ko äpu mau senek wa. Akan ronkat kon ämän roasiret awareäum kiro ämän otop ro
nukan senek, utianik, Anut nukas kiro ämänis roasiret akan woiaka epar moin imwaraun
kon wou ereriäwon.
22 Juda roasiret ak kurur atap atap aparaun keseriäi. Grik roasiret ak ronkat eposek
owaun keseriäi.
23 Utianik, ik Krais an äpäs opok meiewon nukan ämän awaroram, kiro ämänis Juda
roasiret Anut siakup potaun apu sorwareäu. Karauk omsau pakan roasiret akan ronkat
kiro ämän otop roat akan ämän senek.
24 Utianik, kiro roasiret Anut nukas Jisas tainoraun urwarowon, ak Juda roasiret ra,
Grik roasiret ra, ak äpu kiro Krais nukan ämän, Anut nukan sakau pak kon ronkat eposek
pak ko pakas kowon.
25 Roat akas Anut nukan ronkat kiro aru rai memeniariäi, utianik, kiro ron ronkat, kos
omnokou pakan ronkat erekapu itimware rau. Roat akas Anut nukan sakau eteinak äiäi,
utianik, kiro sakau eteinakus roat akan sakau erekapu itimwareäu.
26 O jaiat, ak rusapai ronkatewe, ak meter owo senek rain opok Anut nukas Jisas Krais
tainoraun urwarowon kiro ätäi ronkatewe. Ak kamuk opok, roat sosop okoro omnokou
pakan ronkat eposek orip rawau wa. Roat sosop ak enmaka jou orip rawau wa. Roat
sosop ak roat näunäu akan tupsiu pakan päu wa.
27 Utianik, äpu roasiret Anut nukas oioraka naun rai, otop roasiret sare marowon. Ko
roasiret sakau orip oioraka naun rai, roasiret sakau wäpik sare marowon.
28 Inok roasiret okoro omnokou opok, karauk roasiret akan ronkat ak eposek wa, ak
kiro roasiret sauk mareäi, Anut nukas kiro roasiret sare marowon. Ko roasiret enmaka
wäpik sare marowon. Kiro onokun, owo osap roasiret akas kiro näwäu rai ronkateäi,
Anut nukas mekesirap marowon.
29 Keseria, kar ros nukasar kon enip Anut nukan amukup kämioik mau senek wa.
30 Anut nukasar ak Jisas Krais pak pasar marowon rai. Kos Jisas ik ronkat eposek
ikaun onoktapau mukowon rau. Jisas Krais nukas karar ik Anut nukan amukup roasiret
tuku aikianik, kon onok eposek tainori ariaun sare mukowon. Jisas Krais am äpäs opok
meiewon, okon, Anut nukas iken onok aru pakan imäikowon. Kesernuk, kiro onok arus
ik ätäi kamoikau senek itok wa.
31 Keseria, Anut nukan ämänis äiewon senek, ko keser äieu, “Inok ro kon sarau mowon
mesin kon enip jou mauria, ko Näwäu nukas ko kiro sarau maun sakau nuruwon
ronkateanik, Näwäu nukan enip karar jou mai.” *Jeremaia 9:24*

2

Krais meiewon ämän

1 O jaiat, is amke ak siarakap koimin opok, Anut nukan ämän ämäi rawon ak awaromin.
Is ak ämän roat ronkat sosop orip akas areai senek awarau wa.
2 Is keser ronkatemin is ak kamuk raianik, is karauk osap mesin ronkatemoi, ak wa
awaram. Is Jisas Krais ko am äpäs opok meiewon karar ronkateanik, awaram.

3 Keseria, is ak siarakap koimin ses opok, is sakau wäpik, is kirekirermoi, imine orip raimin.
4 Is Jisas nukan ämän maromin kiro karauk äpu miäin roat akan ronkat pakas akan ronkat piriraun rai awariäi senek awarau wa, utianik, Anut nukan Osou Näu kon sakaus isan oisau sakau murowon, okon, ak äpu moin kiro Anut nukan ämän maroita, roin.
5 O jaiat, is kiro onok kesermin, owon, isan ronkat akan woiaka epar moin kiro Anut nukan sakau karar opok mowe, äpu roat akan ronkat wa tainorau.

Anut nukan ronkat eposek.
6 Utianik, ik areäum, kiro ämän ronkat eposek pakas penuk, areäum. Roasiret ak Anut nukan onok pakas sakau moin ak iken kiro ämän awareäum roianik, äpu moin. Utianik, kiro ämän eposek ak äpu moin, kiro okoro omnokou pakan äpu miäi roat pak okoro omnokou pakan roat näunäu pak akan ronkat pakas päu wa. Kiro roat erekapu wasaräiei.
7 Wa senes wa, ik Anut nukan ämäiwan ämän kon ronkat eposek pakas peäu awarom. Meter Anut nukas okoro omnokou ate mau wa opok, kon ronkat eposek pakas ik ko pak omar oik jekur rawaun sare mukowon.
8 Okoro omnokou pakan roat näunäu ak kiro ämän eposek äpu wa, owon, ak ko äpu moin maro, ak iken Näwäu ko enip jou orip am äpäs opok wa äsäi mowoi.
9 Utianik, Anut nukan ämän meter jer wein keser äieu, "Owo osap kar ro amukus meter aparau wa pak, ämän raukus rowau wa pak, owo osap tawa päi wa ronkateäu, kiro osap eposek senes Anut nukas roasiret ko mesin woiakas meiein owaun sare marowon rau."
Aisaia 64:4
10 Utianik, Anut nukas kon Osous ik kiro osap amop ätär mukowon.
Anut nukan Osou Näus osap erekapu ämäi rai itaneanik, apwareäu. Anut nukan ronkat ämäi rau ran ko amop apariäu.
11 Kar ros kar ron ronkat owo senek rau ko äpu mau senek wa. Wa senes, wa. Kiro ron osou nukas karar kiro ron ronkat owo senek rau äpu miäu. Kiro senek, kar ros Anut nukan ronkat owo senek rau äpu wa miäu. Anut nukan Osous karar Anut nukan ronkat owo senek rau äpu miäu.
12 Ik okoro omnokou pakan osou owau wa, ik Anut nukas kon Osou Näu ikowon oumun. Keseria, ik Anut nukas owo osap erar ikowon erekapu äpu maun itok.
13 Okoro ämän eposek ik ak awarom, kiro roat akan ronkat pakan oianik, awarau wa. Anut nukan Osou nukasar ik tamukonuk, ak kiro ämän awarom. Ik okoro Osou Näu nukan epar ämän roasiret Osou Näu orip awareäum.
14 Utianik, kar ro ko Anut nukan Osou Näu owau wa, ko osap eposek Anut nukan Osou Näu pakas kowai kiro wa owai. Owon, kon ronkat kiro osap onoktapau wäpik, ko kiro osap nukan onoktapau äpu mau senek wa, owon, roat Osou Näu orip ak karar kon onoktapau äpu maun itok.
15 Kar ro ko Osou Näu orip ko osap erekapu aparianik, wasarewareäu, utianik, kar ros kiro ro nukan onok wasaräun senek itok wa.
16 Anut nukan ämänis keser äieu,
"Inokos Anut Näwäu nukan ronkat äpu miau? Inokos ko ronkat eposek nuraun itok?"
Aisaia 40:13
Kar omnokou pakan ros keseraun senek itok wa.
Utianik, iken ronkat kiro Krais nukan ronkat senek.

3

Ik Anut nukan sarau miäum roat.
1 O jaiat, is ak roat Anut nukan Osou Näu orip awareäim senek awarau wa. Is ak okoro omnokou pakan roasiret onok aru miäi senek awaromin. Ak roasiret rusapai woiaka epar moin senek, okon, is ak mokoinakut senek awaromin.
2 Is ak mokoit senek apur karar aromin, o sakau arau wa, owon, ak o sakau jaun itok wa. Rusapai ran ak o sakau owaun senek itok wa.
3 Owon, ak okoro omnokou pakan roasiret senek raiäi. Ak aka aka enmakap ämän murateanik, ketäiäi. Epar senes, kiro onok keseriäi kiro okoro omnokou pakan onok.
4 Ak atap atap inäiemana, karauk akas äiäi "Is Pol tainoriäim", karauk akas äiäi, "Is Apolos tainoriäim". Kiro ak okoro omnokou pakan roasiret akas keseriäi senek keseriäi.
5 Ak jekur ronkatewe. Apolos ko inok? Pol ko inok? Ik erar Anut nukan sarau roat ori, Näwäu nukas kon sarau ak woiaka epar maun rai sare mutowon. Iu karar karar iwen sarau atap miäumur.
6 Amke isas o uku wemin, Apolos nukas ruris o uku kameäwon, utianik, Anut nukas kiro o uku sakau nurunuk, tu peäu.

7 Inok ros o uku weäu ra inok ros o uku kameäu ra kiro ro näwäu wa, utianik, Anut
nukas kiro o uku sakau nurunuk, tu peäu, ko karar näwäu senes.
8 Inok ros o uku weäu, inok ros o uku kameäu, au erek Anut nukan sarau karar miäir.
Anut nukas tawa kiro roat owo sarau moin siar osap atap atap arai.
9 Iu erek Anut nukan sarau karar miäumur. Ak Anut nukan woi.
Ak ran Anut nukan ou.
10 Anut nukas kon wou näu oripas is sareirnuk, kiro ou eposek maun ätär muronuk,
is ou tutu ou eposek miäi roat akas sakau miäi senek ate rawaun kure potomin. Karauk
roat akas kiro tutu opok ou morai. Utianik, roat karar karar ak jekuriar kiro tutu opok
ou maiei.
11 Anut nukas Jisas Krais kamukan ou tutu sakau senek tai mowon rau, okon, kar ros
kiro kamukan ou tutu awau tai mau senek itok wa.
12 Karauk roat ak kiro ou tutu opok ou maun aiauk eposek ra, aiauk gol ra, silva ra
oianik, ou sakau miäi. Utianik, karauk roat ak am ra, kamap pisau ra, amurik ra oianik,
ou miäi.
13 Wasarewaraun omre opok, ro nukan sarau owo senek miäwon, ik amop aparam. Kon
sarau epis ate aparai, okon, kon sarau eposek ra, aru ra, amop ätär mukai.
14 Kar ro kon ou kiro tutu opok mowon epis wa jerenuk rai, ko osap eposek owai.
15 Utianik, kar ron ou erekapu epis jerenuk rai, kiro ron sarau erekapu manai. Kiro ou
atak ro nukarar Anut nukas imäienuk, ko aru saräu wa, utianik, ko kiro ep unik uruas ute
imine manowon senek.

Ik Kristen roasiret Anut nukan tup ou näwäu.

16 Epar senes, ak äpu, Anut nukan tup ou näwäu aka karar. Anut nukan Osou Näu akan
woiaka uru rau.
17 Keseria, inok ros Anut nukan tup ou aru mai, Anut nukas ätäi ko aru murai, owon,
Anut nukan tup ou kiro nukan senes sare mowon. Aka kiro tup ou näwäu.

Ik roat akan enmaka wa jou marau.

18 Kar ro ko nukasar nukan enkup ämän wa sätäurau. Kar ros, aka kamuk, kon okoro
omnokou pakan ronkat oripas isaka ronkat eposek orip rai enip oik jou monuk rai, is kiro
ämän auraurim, "Na tawa ronkat eposek orip rawaun amke na otop ro senek sare rau."
19 Owon, okoro omnokou pakan ronkat, Anut nukan amukup eposek wa, otop ro nukan
senek. Anut nukan ämän meter kiro mesin äiewon, "Äpu miäi roat owo onok maun
ronkate rauna, Anut nukas kurte koianik, akan ronkat aru ätär mareäu." *Job 5:13*
20 Ätäiar, Anut nukan ämänis keser äieu, "Näwäu ko äpu, okoro omnokou pakan äpu
miäi roat akan ronkat eteinak, ak owo sarau maun ronkateäi, näu wa murai." *Buk Song
94:11*
21 Kiro onokun, kar ros, okoro omnokou pakan roat akan enmaka jou oik wa mau. Anut
nukas ak osap erekapu arowon.
22 Kos Pol, Apolos Pita pak akas ak sarwaraun arowon. Okoro omnokou pak awau
rawaun onok pak meiäun onok pak osap rusapai rau pak osap tawa päun äiein kiro osap
erekapu akan.
23 Ak Krais nukan, Krais ko Anut nukan.

4

Anut nukas ik Jisas Krais nukan sarau muraun urweikowon.

1 Keseria, roasiret ak äpu mowe, ik Krais nukan sarau roat, ikes Anut nukan epar ämän
ämäi rau amop me ariaun sare mukowon.
2 Sarau roat akan sarau maun sakau ämän kesek, ko kon kameäu ros owo sarau maun
aurnuk, ämän jekur roumara, tainorianik, sarau miäu.
3 Akas ra, okoro omnokou pakan roasiret ra akas isan onok ate aparaiei, is kiro mesin
ronkat sosop wa oim. Rowe, is isakasar isakan onok wa ate apariäim.
4 Is äpu wa, kar onok aru kesermin ra, wa ra, utianik, is erekapu onok eposek miäim rai
äiäu senek wa. Näwäu nukas karar isan onok wasare muriäu.
5 Keseria, o jaiat, iken Näwäu ätäi kowaun omre päu wa rau opok, karauk roasiret akan
onok kurte wa wasarewarau. Ko koianik, owo osap pututu ämäi rau arou opok amop mai.
Ko owo ronkat roat akan woiaka uru rau amop mai. Kesernuk, Anut nukas roasiret owo
sarau moin siar akan enmaka jou keseriar marai.
6 O jaiat, ak rowe, is ak sarwaraun kiro ämän iu Apolos ori mesin awareäim. Keseria,
kiro onokun, is ak tamaroita, ak kiro ämän nukan onoktapau äpu maiei. Kiro ämänis keser
äieu, "Anut nukan ämän jer wein kiro rau, kiro karar tainorau, kar ämän pak wa tururau."

Kiro onokun, kar ros ak kamuk kar ron enip oik jou mianik, keser wa äiäu, “Okoro ro ko
eposek”, “Enro ro ko ro eposek wa”.
7 Inos na ro näwäu sare musowon? Na osap karar ate raum, kiro Anut nukas isau wa
ra? Anut nukas na osap erekapu isowon. Keseria, na owon nan enmat oik jou momata,
isan sakau pakas osap oimin rai äiem?
8 Akan ronkat, ak osap erekapu akan totomaka sarwaraun orip, ak osap sosop orip,
okon, ak nepipir rai? Akan ronkatis ak omsau kameäi roat näunäu senek sare rai ra?
Akan ronkat ik wa ra? Isan ronkat epar ak omsau kameäi roat näunäu sarena, ik ak pak
erek omsau kamäm, kiro eposek.
9 Utianik, isan ronkat, Anut nukas ik kon ämän oi ariaun roat ruris senes mukowon.
Keseria, ik karapus roat akwarona, meiäi senek, roat akan amiakap pak Anut nukan sarau
eitek akan amiakap ariram.
10 Ik Krais mesin woiok epar momun, okon, roasiret akas ik otop roat rai äiäi, utianik,
ak Krais mesin woiaka epar moin akas ak ronkat eposek orip äiäi. Akas ik sakau wäpik
äiäi, utianik, ak sakau orip äiäi. Akas iken enmok oik wa jou mukiäi, akan enmak karar
oik jou mareäi.
11 Ik meter koi rusapai, ik o an pak sosop wa jeäum, sou ariäum. Ik omjo aru kiräwon
orip take ariäum. Ik roat akas mänkäsi oikiäi. Ik ou wäpik erer karauk akan owa nini nini
ariäum.
12 Ik ikasar iken ipiokosar o kau me jaun sarau sakau miäum. Roat akas ik aru mukaun
sunaikona, ikes ätäi Anut ak opok onok eposek maun auriäum. Roat akas ik aru mukona,
ikes ätäi wa aru mareanik, ik kiro usu ämäi ariäum.
13 Roat akas iken enmok opok sät ämän mona, ikes ak ätäi ämän eposek awareäum.
Meter koi rusapai, ik roasiret akan amiakap o sinak aru känkureäi senek sare raum.
14 Is akan oioraka naun jer we marau wa. Ak isan mokoit is akanun woias meieäim,
okon, ak Anut nukan ämän jekur tainoraun rai jer we marom.
15 Kamwareäi roat 10,000 orip, akas ak Krais nukan onok tainoraun tamaraun itok,
utianik, akan momonakat sosop rawau wa. Is karar ak Jisas Krais nukan Ämän Eposek
maroita, ak akan woiaka epar moin, okon, is karar is akan momonaka.
16 Keseria, o jaiat, ak isan onok tainoraun rai sakau ämän awarom.
17 Kiro onokun, is ak rawa Timoti äsimorim. Ko isan mokoi senek, is konun woias
meieäim, ko Näwäu nukan ämän jekur tainoriäu. Is Krais pak pasar raianik, owo onok
miäim mesin kos akan ronkat ätäi siräi marai. Is kiro onok Kristen roasiret mena erekapu
opok tamaroram. Timoti nukas ak pote awarai.
18 Utianik, ak kamuk, karauk roat akan ronkat is ak siarakap wa kowam rai, akan
enmaka oik mianik, Anut nukan ämän jekur wa tainoriäi.
19 Utianik, Näwäu nukas, is ätäi ak siarakap potaun aironuk, ekep wa, ak apwarau
potam. Keseria, is potoita, kiro roat akan ämän karar wa rowam. Is kiro roat akan sakau
owo senek apwaram.
20 Is kiro keseram, owon, Anut nuka roasiret kamwareäu onok äpu maun, ik ämän karar
wa rowau, ik sarau kon sakau orip apwarau.
21 Akan ronkat owo senek, is ak mänkäsi owaraun sin oi potau ra, is akanun woias
meieanik, woi erer orip apwarau potau ra?

5

1 Ak kamuk kar ro ko sapum onok aru senes keserwon airona, roimin. Kiro sapum
onok aru senes Airen roasiret wa keseriäi, kiro onok asu. Kiro onok kesek, kiro ros kon
momokun ror asir imäi ariäu airona, roimin.
2 Ak kiro onok aru mesin äpu momana, ak nepipiriäi kiro onok itok ra? Wäpik! Ak kiro
onok aru mesin woiaka aru näwäu mianik, kiro ro ko kiro onok aru keserwon ko ak pak
wa turur rawai, emerwe.
3 Ak äpu is ak pak pote rawau wa, is atapuk raim, utianik, isan osou ak pak pote rau,
kiro is ak pak pote raim senek. Keseria, is kiro ron onok wasare murianik, ko onok aru
mowon aparmin.
4 Akan tururiäi ses opok, ak iken Näwäu, Jisas nukan enip jou mona, isan osou ak pak
erek raiäu. Iken Näwäu, Jisas nukan sakaus ik kamuk koi raiäu.
5 Keseria, kiro sapum onok aru miäu ro okoro omnokou pakan enipsau aru muraun
Satan nukan ipokup mowe. Keserna, tawa iken Näwäu Jisas ätäi kowai ses opok, kiro ron
totok imäiäi.
6 Ak kiro onok aru mesin nepipirianik, enmaka jou oik miäi. Kiro onok eposek wa! Ak
äpu wa ra? Kar osap bret amkeäi enip jis, eteinak oianik, bret opok mona, bret erekapu
noroiäu.

7 Kiro jis ko kiro ron onok aru senek. Ak meteran jis oi kurewe. Keserna, ak erekapu
Anut nukan amukup roasiret awau saräiei. Epar, is äpu ak roasiret onok eposek orip,
owon, Krais iken Pasowa nukan sipsip nak senek karauk roat akas wena, meieanik, iken
onok aru jäkäi mukowon.
8 Keserianik, ik iken tup aparaun opok iken onok aru erekapu utau. Ik karauk roasiret
aru maraun wa ronkatäu, ik Satan nukan onok wa tainorau. Wäpik, ik onok aru erekapu
utomoi, epar ämän pak onok eposek pak karar tainorau. Kiro onok bret jis wäpik orip
senek.
9 Is meter ak jer we mareanik, sapum onok aru miäi roat pak wa tämuräiäu rai
awaromin.
10 Is ak okoro omnokou pakan roasiret ak Kristen wa, akas sapum onok miäi, karauk
roat akan osapun wouswareäi, osap päu oiäi, pak sät eitek jou miäi roasiret pak wa
tämuräiäu rai awarau wa. Utianik, ak kiro kasikan roasiret utwaromana, ak ute erapok
manaiei? Ak keserna rai, ak okoro omnokou erekapu ute manaiei. Is ak kiro roat
utwaraun awarau wa.
11 Is ak kar ro kos Krais mesin wou epar mowonus, ätäi sapum onok aru miäu, karauk
roat akan osapun wouswareäu, sät eitek jou mareäu, karauk roat akan enmakap sät ämän
miäu, wain an sosop jeäu, osap päu oiäu, is kiro kesek ro mesin ak ko pak wa tämuräiäu
rai awaromin. Ak kesek ro pak o wa jau.
12-13 Is karauk kasikan roat wasarewaraun, kiro isan sarau wa, Anut nukasar epar ak
wasarewarai. Ak akasar akan Kristen jaunakat wasarewarowe. Anut nukan ämänis keser
äieu, "Onok aru miäu ro ak pak raunuk rai, ak ko emerna, ak pakan ute manai." *Lo 17:7*

6

1 Ak kamuk, kar ro kon jauk ori ketäusa rai, akas ko Anut nukan onok wa tainoriäi roat
akan amiakap kon onok wasare muraun imäi poteäi ra? Ko Anut nukan ämän eposek
tainoriäi roat opok imäi potaun itok.
2 Tawa Kristen roasiret akas okoro omnokou pakan roasiret erekapu akan onok
wasarewaraiei, ak äpu wa ra? Keseria, utianik, okoro omnokou pakan onok eteinak ak
siarakap rau akas wasarewaraun itok.
3 Ik tawa Anut nukan sarau eitek akan onok wasarewaram, ak äpu wa ra? Kiro epar
raroi, ak okoro omnokou opok akan Kristen jaunakat akan onok aru miäi wasarewaraun
itok.
4 Keseria, ak usu orip, akan usu apari wasare maraun kar ro ak kamuk, ko Kristen
roasiret akan amiakap enip jou wäpik, kos akan usu wasare maraun sare maiei ra? Wa,
senes wa.
5 Is okoro ämän ak oioraka naun mesin okoro jer we marom. Isan ronkat ak kamuk kar
ro ko ronkat eposek orip kos woiaka epar moin roasiret akan onok wasarewaraun ro rau.
6 Utianik, ak kiro onok wa tainoriäi. Ak kamuk kar ro kon jauk Anut nukan ämän wa
tainoriäu ro nukan amukup kasikan ro siakup kon onok wasare muraun imäi poteäu.
Kiro onok aru.
7 Ak akan jaunakat kasikan wasarewareäi roat siarakap imware poteäi. Kiro onokus,
ak Krais nukan onok wa tainoriäi. Keseria, is ak kiro ämän awarom, ak akan Kristen
jaunakat inikwarona, akas ak aru maraiei, kiro itok. Jaunakat akas akan osap päu oiäi,
kiro nais itok. Utianik, ak kasikan wasarewareäi roat siarakap imware potaiei, kiro onok
itok wa.
8 Utianik, ak onok eposek wa keseriäi. Ak akasar akan jaunakat sätwareäi. Akasar
karauk roat akan osap päu oiäi. Epar, ak akan jaunakat opok kiro onok aru miäi.
9-10 Is epar senes awarom, onok aru miäi roat ak Anut kamwaraun kowai ses opok,
ak kon kamwaraun omoi wa tonaiei. Ak kiro äpu wa ra? Ak akasar akan woiaka wa
sätäiäu. Inok roasiret ak sapum onok miäi, ak sät eitek jou miäi, ak karauk roat akan
asiket pak ariai, roat ak karauk roat pak sapum onok miäi, ak karauk roasiret akan osap
meswaronuk, päu oiäi, wain an sosop jeäi, ak karauk roat akan enmakap sät ämän miäi,
ak karauk roasiret sätwareanik, akan osap oiäi, kiro roasiret keseriäi, ak Anut nukan
kamwaraun omoi wa tone owaiei.
11 Ak meter kiro roasiret keseriäi senek raiäi, utianik, rusapai Anut nukas akan onok
aru jäkäi maronuk, ak nukan roasiret senes sarein. Ak iken Näwäu, Jisas Krais pak iken
Anut nukan Osou Näu pak pasar raianik, Anut nukan amukup ak roasiret eposek sarein.

Sapum onok

12 Kar ros keser äiäi, “Is owo onok keseraun itok. Kar ros is tämarau senek wa.” Kiro itok, utianik, kiro onokus erekapu ak sarwaraun itok wa. Epar, is owo onok keseraun itok. Utianik, is kar osapun sarau ro wa rawam.
13 Kar ros keser äiäi, “O kiro pimur uru naun, pimur kiro o maun jo.” Utianik, tawa Anut nukas kiro oirori erekapu aru matai. Iken enmoksau sapum onok maun wa. Iken enmoksau kiro Näwäu jou muraun. Näwäu nukas iken enmoksau kameäu.
14 Anut nukas kon sakaus iken Näwäu meiewon pakan ätäi awau siräi muruwon. Keseriar, kon sakaus ik ran ätäi awau rawaun siräi mukai.
15 Akan enmaksau, Krais nukan enipsau pak pasar rau, ak äpu wa ra? Is Krais nukan enipsau oumoi, apu pakan asiren enipsau opok pasar maun itok ra? Wa senes wa.
16 Inok ro ko kon enipsau oi poteanik, apu pakan asiren enipsau opok pasar mai, kiro awan enmaksau karar tururai, ak kiro äpu wa ra? Anut nukan ämänis keser äieu, “Ro asir ori au karar senek saräieir.” *Stat 2:24*
17 Utianik, inok ro ko Näwäu pak pote pasarnuk rai, kon osou Näwäu nukan Osou pak pasar raiäu.
18 Keseria, is ak sakau awarom. Ak sapum onok pakan imine manowe. Karauk onok aru roat akas keseriäi kiro enmaksau kasikaiman. Utianik, inok ro ko sapum onok miau, kiro onok aru senes, nukan enipsau aru miäu.
19-20 Akan enmaksau kiro Osou Näu nukan tup ou näwäu, ak kiro äpu wa ra? Anut nukas kon Osou ak arowon, kiro Osou akan woiaka uru rau. Jisas nukas kon karianas ak kau marowon, okon, akan enmaksau kiro akan karar wa. Keseria, akan enmaksaus Anut nukan enip karar oik jou muruwe.

7

Ro asir ouratäiäi onok.
1 Ak meter is ro asir ouratäun onok mesin jer we muroin. Kiro isan ronkat kesek, kar ro ko asir owau wa, kiro eposek.
2 Utianik, sapum onok sosop rau, okon, isan ronkat, roat ak karar karar asir owaiei. Asiret ran ak ro owaiei, owon, ak kiro onok wa keserna rai, Satan nukas ak sapum onok aru maun rewarai.
3 Ron enipsau kiro kon waun, ros wa tämai. Asir ran kon enipsau kiro kon komun, asires wa tämai.
4 Owon, asir meter ro owau wa opok ko nukan enipsau nukasar kameäu. Utianik, rusapai ro owon, kon komus kamäi. Ron enipsau ran asires kamäi.
5 Na nan asir pak rawaun nan enmatsau asir wa tämurau. Utianik, au woiawa karar momoi, Anut auraun awan enmaksau tämaieir, kiro itok, utianik, au om ses katunak karar täme rawaieir. Awan enmoksau sakau wäpik, keseria, kiro om ses katu utomoi, au ätäi tururaieir. Kesersa, Satan nukas au sapum onok aru opok rewataun senek itok wa.
6 Is ak ro ra, asir ra, ouratäun sintore ämän sakau mau wa. Akan ronkatis, asir owaurnai, owe, kiro itok.
7 Isan ronkat roasiret isaka asir wäpik raim senek rawaiei kiro eposek. Utianik, Anut nukas roasiret sakau atap atap ariäu, karauk asir owaun sakau ariäu, karauk erer rawaun sakau ariäu.
8 Is rusapai ak roat asir owau wa pak asiret ro owau wa pak asiret komurakat meiein pak ak awarom. Ak isaka raim senek rawaiei kiro eposek.
9 Utianik, ak akan enmaksau jekur kamäun itok warnuk rai, ak ro ra asir ra owaun rai awarom. Ak asir owaiei, kiro itok, utianik, akan woiakas sapum onok aru maun siräiäi, kiro onok itok wa.
10 Kiro ro asir ouratein, is sintore ämän awaraurim. Kiro sintore ämän isan wa, kiro Näwäu nukan. Kiro kesek, asir kon komu wa utai.
11 Utianik, kiro asires kon komu utonuk rai, ko kar ro wa owai, erar rawai, warnuk, ätäi kon ro owaun potai. Ros ran kon asir wa utonuk, manai.
12 Is karauk roasiret awaraurim. Kiro Anut Näwäu nukan ronkat wa. Isan ronkat kiro kesek, kar ro ko Jisas mesin wou epar mowon, ko kar asir kon wou Jisas mesin epar mau wa oumara, kiro asires kiro ro pak rawaurnuk rai, kiro ros kiro asir wa utonuk, manai.
13 Keseriar, kar asir kon wou epar mowon, ko kar ro kon wou epar mau wa oumara, kiro ros kiro asir pak rawaurnuk rai, kiro asir kiro ro wa ute manai.
14 Kiro ro kon wou epar mau wa, kon asir wou epar mowon pak pasar raunuk, kiro ro ko Anut nukan amukup eposek senek rawai. Kar asir kon wou epar mau wa, kon ro wou epar mowon pak pasar raunuk, ko nais Anut nukan amukup eposek senek rawai. Kiro onok wa keserna rai, akan mokoit ran karauk omsau pakan roasiret ak Anut nukan onok

eposek wa tainoriäi roat akan mokoit senek rawaiei. Utianik, kiro epar wa, akan mokoit Anut nukan amukup eposek raiäi.

15 Utianik, kiro ro kon wou epar mau wa, kos kiro asir kon wou epar mowon utaurnuk, kiro itok, manaura. Anut nukas kiro mesin sakau ämän äiäu wa, okon, kiro kesek onok penuk, kiro ro ra, asir ra, kon wou epar mowon, ko kon komu ra, kon wau ra wa sakau ateäu. Owon, Anut nukas ak karauk roasiret woiaka päurar orip rawaun sare marowon.

16 Utianik, na, won epar momon asir, na äpu wa, nan komut wou epar mau wa ko nas onok eposek tainorta, apaisianik, kon wou ätäi piriraun itok ra, wa ra. Na, won epar momon ro, na nais äpu wa, nan wat wou epar mau wa, nan onok eposek tainorta, apaisianik, kon wou piriraun itok ra, wa. Akas keserna rai, Anut nukas ak ätäi imwarai.

Ik owo onok keserta, Anut nukas urweikowon, ik kiro onok pakar rawau.

17 Utianik, ak karar karar owo senek rain pakan Anut nukas ak Jisas Krais tainoraun urwarowon ak kiro pakar keseriar rawe. Näwäu nukas ak keseriar rawaun sare marowon. Is kiro sintore ämän Kristen roasiret ak mena atap atap tururiäi opok erekapu awareäim.

18 Inok ro, kon enip kerau patirwon opok, Anut nukas urwewon ko kiro enip kerau ätäi jekuraun wa ronkatäu. Inok ro kon enip kerau patirau wa opok, Anut nukas urwewon, kon enip kerau patiraun wa ronkatäu.

19 Ro kon enip kerau patirwon ra, kon enip kerau patirau wa ra, kiro onok näwäu wa. Inok ro ko Anut nukan sintore ämän tainoriäu, kiro onok näwäu.

20 Roat karar karar owo sarau opok rauna, Anut nukas urwarowon, ko kiro sarau pakar rawaura.

21 Na sarau ro (slev) raumon opok, Anut nukas urweisowon, na won aru wa mau, utianik, sarau utaun apu raunuk rai, utam.

22 Inok ro ko sarau ro (slev) rawon opok, Anut Näwäu nukas urwewon, rusapai ko Näwäu nukan. Anut Näwäu nukan amukup ko ätäi sarau ro (slev) wa rawai. Keseriar, inok ro ko nukasar nukan sarau me rawon opok, Anut nukas uruwon, rusapai ko Krais nukan sarau ro (slev) rawai.

23 Jisas Krais nukas osap näwäus ak kau marowon, okon, ak karauk roat akan sarau roat (slev) wa saräu.

24 O jaiat, ik owo onok opok rauta, Anut nukas urweikowon, ik kiro onok pakar rawau. Ik erekapu Anut nukan inkaruru raum.

Pol nukas roasir ouratäu wa akan ämän marowon.

25 Kar ämän ran roasir ouratäu wa mesin airoin. Kiro mesin Anut Näwäu nukas is sintore ämän irau wa, utianik, isan ronkat pakas awaraurim, owon, Näwäu nukas isanun wouti momara, is kon ämän aräun sare murowon, okon, is ak epar ämän awaraun itok.

26 Rusapai ik opok usu näwäu peäu apariäum, owon, ik Jisas tainoriäum. Isan ronkat ro asir owau wa, ko keseriar rawaura.

27 Na ro asir orip, na nan wat utaun apu wa itanäu. Na ro asir owau wa, na asir owaun apu wa itanäu.

28 Utianik, na asir owam, kiro onok aru wa. Asir ro owau wa, ko ro owai, ko nais onok aru mau wa. Utianik, roasiret ouratein ak omnou pakan usu näwäu tararaiei. Is kiro usu ak opok päun utom, okon, kiro mesin awarom.

29 O, jaiat, is owon keser awarom? Rusapai omre katu sareu, omnokou wasaräun omre siakup pe rau. Roat asir orip ak asir owau wa senek rawe.

30 Roasiret usu orip ak wai raiäi, ak waiäu wäpik senek rawe. Roasiret ak nepipir raiäi, ak nepipirau wa senek rawe. Roasiret ak osap kau miäi, ak kiro osap kau miäi akan senes rai wa ronkatäu.

31 Roasiret ak okoro omnokou pakan osapun sarau miäi, ak kiro sarau näwäu rai äiäu senek wa. Owon, ik äpu, okoro omnokou pak osap erekapu okoro opok rai erekapu wasarera.

32 Isan ronkat kesek; ak okoro omnokou pakan osap eposek mesin ronkat sosop wa mau rai awarom. Asir owau wa ro ko Näwäu nukan sarau muraun karar ronkateäu, okon, ko Anut Näwäu nukan wou ereraun ronkatianik, sarau eposek maun keseriäu.

33 Utianik, asir komuo ro, ko okoro omnokou pakan osap mesin ronkateäu, owon, ko kon waun wou ereraun ronkateäu.

34 Keseria, kon ronkat oirororon inäi rau. Asir ko ro owau wa ra, asir makun ra, ak Anut mesin ronkat sosop mianik, akan enmaksau pak totomaka pak erekapu Anut Näwäu nuraun keseriäi. Utianik, ro komuo asir, ko okoro omnokou pakan osap mesin ronkateäu, owon, ko kon komun wou eposek saräun rai keseriäu.

35 Is okoro ämän ak sarwaraun awarom. Is ak opok sintore ämän usu orip marau utom.
Ak eposek raiäi, Näwäu nukan sarau murianik, kar osapus rewaronuk, akan ronkat sepuk
sepuk wa owau rai awarom.
36 Utianik, inok ro kar asir owaun sare murin, ko kiro asir opok onok eposek mau wa
rai ronkateanik, kon wous kiro asir owaun siräinuk, owai. Ko kiro onok keserai, ko onok
aru wa mai.
37 Utianik, inok ro kon wou sakau momara, kon enipsau jekur kamäun itok, ko asik
owaun sare murin wa owam rai ronkatemara, owau wa. Kiro ro nais onok eposek keseru.
Ko onok aru mau wa.
38 Keseria, isan ronkat, kiro ro asik owai, ko onok eposek keseru, kiro ro asik owau wa,
ko onok eposek senes keseru.
39 Sintore ämän is äieu, 'Asir ko ro orip, kon komu pak pasar raiäu, utau senek wa.'
Utianik, kon komu meie ute manonuk, kiro asir pote kar ro awau owaun itok, utianik, ko
ro Näwäu mesin wou epar mowon ro owaura.
40 Utianik, ko ätäi ro wa ounuk rai, ko nepipir rawai. Isan ronkat Anut nukan Osou is
pak rau, okon, is kiro ämän äiem.

8

Pol nukas opur karauk roat akas sät eitek areäin mesin äiewon.

1 Rusapai opur karauk roat akas sät eitek nuriäi, akas oianik, jeäi mesin awaraurim.
Akas ik kiro osap erekapu äpu momun rai äiäi. Kiro epar, utianik, kiro äpu moinus akan
enmaka oik jou miäi. Utianik, iken woiokos jaunokot mesin meieta, kiro onokus ik Kristen
roasiret eposek sareikai.
2 Kar ros, is osap erekapu äpu äiäi, kiro ro kon ronkat eposek wa, owon, ko epar osap
erekapu äpu wa.
3 Utianik, inok ro kon wous Anut mesin meieäu, Anut nukas kiro ro äpu miäu.
4 Keseria, is kiro opur karauk roat akas sät eitek nuruna, akas oianik, jeäi mesin
awaraurim. Ak rowe, ik äpu sät eitek akan totomaka kiro epar wa, kiro erar eitekun
totok. Iken Anut epar rau.
5 Karauk roat akan ronkat, karauk eitek omar oik pak okoro omnokou opok pak rai äiäi.
Kiro epar, sät eitek sosop pak, osap sosop Airen roasiret ak akan näwäu äiäi pak rai.
6 Utianik, iken Anut karar rau, ko iken momonek, kos osap erekapu okoro omnokou
opok pak omar oik pak ate mowon. Iken sarau kiro kon enip jou muraun. Iken Näwäu
karar kiro Jisas Krais. Kosar okoro osap erekapu ate mowon. Kon sakau pakas karar ik
orip orip raum.
7 Utianik, Kristen roasiret sosop ak kiro ämän äpu wa. Roasiret kesek ak meter orip orip
kiro sät eitek akan totok jou mareäin. Keseria, ak opur roat akas sät eitek akan totok jou
muraun makoin akan ronkat kiro opur sät eitek epar jou muriäi rai äiäi. Keserna, akan
ronkat sakau warnuk, ak kiro opur jeanik, akan ronkat ak Anut nukan amukup ukun
orip rai ronkateäi.
8 Kar o jam kis Anut siakup wa imäiki tonai. Utianik, ik o jam ra, ik o wa jam nais, Anut
nukan amukup atap atap wa rawam.
9 Utianik, ak jekur aparwe! Aka äpu kiro opur jaun woiakas meieanik, jeäi, kiro itok.
Utianik, ak kiro onok Kristen roasiret ak woiaka sakau wa akan amiakap keseriäi, ak
akan apu opok siotwaraun mur miäi senek miäi.
10 Owon, kar ro, kon wou sakau wa, ko na ronkat eposek orip kar sät eitek nukan tup
owa toneanik, kiro opur jeta, apaisianik, ko nais kiro opur jaun itok rai jai.
11 Keseria, nan ronkat eposekus nan jaun kon wou sakau wäpik aru murum. Krais
nukas kiro ron nais meiewon.
12 Ak akan jaunakat kiro onok aru mareanik, akan woiaka aru marona rai, kiro ak Krais
opok onok aru muriäi.
13 Keserianik, is o jeäim os isan jai onok aru murunuk rai, is awau raumoi, ätäi kar opur
wa jam. Is kiro onok keseram, is isan jai opok onok aru wa mam.

9

Pol nukas Jisas nukan ämän oi ariäu ro nukan sarau mesin äiewon.

1 Is Jisas nukan ämän oi ariaim ro. Is karauk roat akan sarau ro wa, is owo sarau maun
kar osapus wa tämurai. Is isakasar isan amias iken Näwäu, Jisas aparmin. Isas Näwäu
nukan sarau moita, kiro saraus ak roasiret akan woiaka piririn.

2 Karauk roasiret akas is Jisas nukan ämän oi ariaim ro wa rai airiäi, utianik, ak Kristen
roasiret, ak is äpu muroin, owon, ak Näwäu pak pasar rai, okon, kiro mesin ak is kon ämän
oi ariaim ro rai amop ätär muriäi.
3 Karauk roat akas is ate apairaun totoirna, kiro ämänis isan kaima sareiräun awaram.
4 Ik Anut nukan ämän oi ariaun roat ik iken kiro sarau pakas o an pak ak pakan oianik,
jaun itok wa ra?
5 Karauk ämän oi ariai roat pak Näwäu nukan amakut pak Pita pak ak akan asiret
woiaka epar moin ak pak erek om rumuk imware manona, kamwareäin. Ik kowaun
iken wariokot orip kouta, akas kamoikaun itok wa ra?
6 Ara, is Barnabas ori iwesar Anut nukan sarau me rawamuris, karauk sarau mianik,
aiauk oumoi, o kau me jamur ra?
7 Kar marai ro, ko nukasar kar sarau atap mianik, kon sarau maun ko nukasar nukan
aiauk owaun itok ra? Wa, ko wa keseriäu. Ko marai pakan karar kon aiauk oiäu. Kar ro
ko woia o uku wemara, näu murunuk, ko kiro o wa jeäu ra? Wa, ko jeäu. Kar ro ko opur
kameäu, ko kiro opur nukan tokou wa jeäu ra? Wa, ko jeäu.
8 Is okoro ämän awarom kiro roat akan ronkat pakas äiäu wa, owon, okoro ämän äiem
kiro Anut nukan sintore ämänis keseriar äiewon.
9 Moses nukan sintore ämän opok, ko keser jer wewon, “Bulmakau nukas wit nemauk
taienuk taienuk, kon oksau wa parar mau. Karauk wit nemauk utona, jaura.” *Lo 25:4*
Anut nukas bulmakau mesin karar äiewon ra?
10 Wa, ko ika mesin äiewon. Epar senes, ik sareikaun jer we mowon. Ko kiro äiewon,
owon, o uku wäun ro pak o owaun ro pak, au sarau mianik, kiro woian o owaun kame
raiäir.
11 Ikes akan totomaka sarwaraun Anut nukan ämän maromun raroi, ik okoro omnokou
pakan osap ak pakan owaun itok ra?
12 Karauk roat ak sarwarna, akas ak osap sarwaraun areäi. Keserna, ik ak eposek
sarwareäum, okon, ak ik akan osap sosop ikaun itok.
Utianik, ik ak pak raumoi, ak ik kiro osap ikaun rai awarau wa. Epar, ik usu sosop
ämäiemun, kiro owon, ik Krais nukan Ämän Eposek apu sor rau utiäum.
13 Ak äpu inok ro ko Anut osap nuriäi ou näwäu owa sarau miäu ro, ko kiro tup ou
näwäu owan o jeäu. Kiro roat ak Anut jou muraun patan opok opur amkeäi, ak kiro
patan opokan opur jeäi, kiro ak äpu.
14 Kiro senek, Näwäu nukas kiro mesin sakau äiewon, inok roat ak Anut nukan Ämän
Eposek roasiret awareäi, karauk roasiret kiro ämän roianik, akas ätäi karauk osap kiro
roat sarwaraun araiei.
15 Utianik, is ak kar osap iraun rai wa awareäimin. Is rusapai jer we mareanik, ak kiro
osap is tawa iraun rai wa awarom. Wa senes wa. Isan ronkat kar ros ak pakan osap oimin
rai äiäu, kiro aru. Isan ronkat is meiäm, kiro eposek. Is erar sarau miäim, okon, isan woi
ereru.
16 Is isakan enip oik jou maun mesin Anut nukan Ämän Eposek roasiret marau wa,
owon, Anut nukas is kiro sarau maun sakau ämän airowon. O wopur, is kiro Anut nukan
Ämän Eposek roasiret wa marota rai, Anut nukas ik wasareikaun ses opok, is usu näwäu
irai.
17 Is kiro sarau isan ronkat pakas keserita rai, is ätäi kar osap eposek owam, utianik, is
kiro sarau isakan ronkat pakas mau wa, kiro sarau Näwäu nukasar isan ipiap murowon.
18 Keseria, is kiro sarau pakan owo osap eposek owam? Isan ronkat kiro osap eposek
kesek, is Anut Nukan Ämän Eposek maroram, is kiro pakan osap wa oianik, woi ererai. Is
kiro Ämän Eposek roasiret erar maroram, is kiro sarau pakan aiauk wa oianik, woi näu
ererai.

Pol ko roasiret akan sarau ro senek rawon.

19 Is karauk roat akan sarau ro wa, utianik, is isakasar isan ronkat pakas roasiret
erekapu akan sarau ro raim, owon, kiro onok pakas roasiret sosop Krais siakup imware
kowaun rai, keserim.
20 Is Juda roasiret pak raimin ses opok, is akan amiakap Juda ro senek raiäim, owon,
ak Krais siakup imware kowaun aka raiäin senek raiäim. Is isakasar akan sintore ämän
inkaruru rawau wa, utianik, is ak pak raumoi, is kar ro kiro sintore ämän inkaruru raiäu
senek raiäim. Kiro onok pakas, is roat sintore ämän inkaruru raiäi imware kowaun itok.
21 Is karauk omsau pakan roasiret ak sintore ämän äpu wa kamuk opok raumoi, is kar
ro äpu wa senek raiäim. Kiro roat ak sintore ämän äpu wa Krais siakup imware kowaun
keseriäim. (Kiro ses opok, is Anut nukan sintore ämän utau wa, utianik, is Krais nukan
sintore ämän tainorianik, keseriäim.)

22 Is karauk roat ak Jisas mesin akan woiaka sakau wa miäi, kamuk opok raumoi, is ak
senek sakau wäpik sare raiäim. Is kiro roat akan woiaka sakau wäpik imware kowaun rai
keseriäim. Is roat akan onok owoseäi, tainorianik, karauk Krais siakup imware kowaun
keseriäim.
23 Is kiro sarau Jisas nukan Ämän Eposek sakau maun mesin miäim. Is kiro osap eposek
Anut nukan Ämän Eposekus ikaun äiewon owaun sarau moram.

Ak sarau sakau momoi, osap eposek owaiei.

24 Ak äpu, roat kirikiri maun kurtäun opok roat erekapu kurteäi. Utianik, karar ros
kirikiri mareanik, osap oiäu. Keseria, ak osap eposek owaun sakau kurtewe.
25 Inok roasiret ak kurteanik, osap owaun ak akan enmaksau sarau sakau nuriäi. Kiro
osap owaun karar ronkateäi. Ak osap eposek owaun kurteäi, utianik, kiro osap okoro
omnokou pakan osap, okon, aru saräi. Utianik, kiro osap ik owaun sarau sakau moram,
kiro wa aru saräi, orip orip rawai.
26 Keseria, is roat sakau kurteäi senek keseriäim. Ak apu tuku karar pakas kurteäi,
ak wa mäimäineäi senek is keseriäim. Is roat ipiakas weräiäi kon ipou sepuk sepuk wa
kureäu senek keseriäim.
27 Is isan enimsau sarau sakau nuriäim. Keserita, isan enimsau ko isan sarau ro senek
sareäu. Is keseriäim, owon, is karauk roasiret Anut nukan ämän aware kureita, kar, iken
Anut nukas is sumkäineirianik, kos is kon osap eposek wa irai.

10

Pol nukas Juda akan askanai mesin äiewon.

1 O jaiat, okoro isan ronkat kesek: meter iken askanai ak Moses tainori koin ses opok
owosein ätäi ronkatewe. Meter iken askanai Anut nukas ious ak kururur mareanik,
kamwaronuk, mas an kuremana, koin.
2 Kiro onokus, ak kiro ious pak mas anas pak an join senek. Kiro ak Moses tainoriäin
roat saräun ätär marowon.
3 Ak erekapu kiro o Anut nukan Osous aronuk, jein.
4 Ak erekapu nais kiro an Anut nukan Osous aronuk, jein. Kiro an aitapau uruas nonuk,
jein. Kiro aitapausar ak tainware potowon. Kiro aitapau Krais nuka karar.
5 Kiro onok keserwon, utianik, iken askanai kamuk, sosop ak Anut nukan onok tainorau
wa, okon, Anut nukas akanun kasak pemara, akwaronuk, ro wäpik mena om puru opok
meieutoin.
6 Kiro onok erekapu pewon, ik rusapai akan onok aru wa tainorau rai ätär mukou. Ak
akan woiaka onok aru maun sakau moin, ik ak keserin senek wa keserau.
7 Karauk akas sät eitek akan totok ipiakas ate momana, jou muriäi senek, ik wa keserau.
Meter Anut nukan ämänis keser äiewon, "Roasiret ak tanemoi, o an pak jeanik, ätäi Airen
roasiret senek sät eitek nukan totok nepukup karäu manoin." *Kisim Bek 32:6*
8 Ik karauk akas sapum onok miäin senek wa keserau. Ak sapum onok aru mona, omre
karar opokar 23,000 roasiret meiein.
9 Ik ran Anut Näwäu ate wa aparau. Iken karauk askanai akas Anut Näwäu ate apari
rauna, mänis tukwaronuk, meiein.
10 Ik wa korkorurau. Iken karauk askanai akas korkorurna, Anut nukan sarau eitekus
roasiret akwaronuk, meiäi kos koumara, kiro roasiret akwaronuk, meiein.
11 Kiro onok erekapu ak opok pewon, kiro ik aparaun totok. Kiro ik onok aru wa
tainoraun rai, jer we moin. Owon, ik rusapai omnokou opok raum, kiro omnokou
pataraun ses siakup rau.
12 Keseria, inok ro ko is sakau tai raim rai ronkatäi, ko jekuriar rawai. Warnuk, ko onok
aru opok ouri nai.
13 Rowe, owo onokus ak ate apwaraun rewaronuk, ak opok peäu, kiro onok atap
wa. Kiro karauk roasiret opok peäu senekurar. Utianik, Anut nukas orip orip ak jekur
kamwareäu. Ko äpu akan sakau owo senek, okon, ko kar onok inikernuk, kos akan sakau
ate apwareanik, itimwaraun wa päi. Utianik, ate apwaraun ses kounuk, kos kar apu sare
maronuk, ak sakau tai rawaun itok.

Sät eitek akan o pak Anut nukan o pak.

14 O jaiat, isan woias ak mesin meieäim. Ak sät eitek jou muriäi onok pakan ute imine
manowe.
15 Is ak ronkat eposek orip roasiret awarom, akasar isan ämän jekur wasarewe.

16 Kiro kap ik Näwäu nukan o jaun ses opok oianik, Anut ‘pere’ aurmoi, wain an jeäum,
kis ik Krais nukan karian pak turur mukiäu. Kiro bret Näwäu nukan o jaun ses opok,
pärärianik, jeäum, kis ik Krais nukan enipsau pak turur mukiäu.
17 Owon, bret karar rau, ik sosop raum, utianik, kiro bret karar ik erekapu jeäum,
keserianik, ik roasiret enmaksau karar senek tururiäum.
18 Ak Israel roasiret mesin ronkatware. Ak Anut jou murianik, patan opok opur
makona, jeäin. Kis ak Anut pak erek tururiäi.
19 Is okoro ämän awarom kiro is sät eitek Airen roasiret akas jou maraun patan opok
opur amkeäi epar rai äiäu wa. Is kiro sät eitek totok ran epar rai awarau wa.
20 Wa senes wa, kiro Airen roat akas akan sät eitek opok opur amkeanik, jou mareäi,
kiro ak Satan nukan eitek aru jou morai. Ak Anut wa jou muriäi. Kristen roasiret, ak kiro
Satan nukan eitek aru pak wa tururau rai sakau awarom.
21 Ak Näwäu nukan kap opok an jemoi, ätäi pote Satan nukan eitek aru nukan kap opok
an jeäi, kiro onok itok wa. Ak Näwäu nukan patan pakan o jemana, ätäi pote, Satan nukan
eitek arun patan pakan o jeäi, kiro itok wa.
22 Ik Näwäu kasak päun kiro onok keseriäum ra? Iken ronkat iken sakaus kon sakau
itimoriäu ra?

Woiaka epar moin roasiret ak karauk roasiret akan sarau ro wa.

23 Ik owo onok keseraun kar ros ik tämukau senek wa. Kiro epar, utianik, onok erekapus
ik sareikaun senek itok wa. Ik onok erekapu keseraun itok, utianik, karauk onokus ik
Kristen roasiret sakau saräun wa sareikai.
24 Ik ika karar sareikaun wa ronkatäu, ik karauk jaunokot sarwaraun ronkatäu.
25 Ak owo opur amket opok karauk roat akas aiaukun surna, akas kau mianik, jaun itok.
Ak woiaka oiroror orip kiro mesin ronkat sosop oinai, poteanik, okoro opur sät eitek opok
makoin rai wa totware ariäu.
26 Owon, ik erekapu äpu, okoro omnokou pak osap erekapu okoro opok rau pak kiro
Näwäu nukan karar.
27 Kar ro kon wou Jisas mesin epar mau wa ros kon owa o jaun aisonuk rai, potoinam,
owo o isonuk, je. Won oirori moinam, wa totorau.
28 Utianik, kar ros aisai, ‘okoro o sät eitek jou murin pakan’ aisonuk rai, na kiro ron
ämän aisowon roinam, kon wou aru maun kiro o wa jau.
29 Is akas akan woiaka aru maun kiro onok keseriäi rai, äiäu wa, ak kiro o jeäi, ak onok
aru wa miäi, utianik, is kiro ron wou aru mai rai keser äiäim.
Utianik, kar ros keser äiäi, “Kar ros is owo o jaun tämarau wa, owo o jaun mesirwon is
jaun itok. Is owon kar ron wou aru maun mesin ronkatäu?
30 Is o jaun Anut ‘pere’ aurita rai, kar ros is onok aru mom rai airau senek wa. Owon,
amke is Anut ‘pere’ aurianik, jemin.”
31 Utianik, is sakau awarom, ak owo o jeäi, owo an jeäi, owo onok keseriäi, kiro Anut
nukan enip jou muraun keserwe.
32 Ak onok eposek mowe. Keserna, Juda roasiret ra, Grik roasiret ra, roasiret akan
woiaka epar moin ra, ak akan onok aparia, onok aru opok wa oware nai.
33 Isaka keseriäim senek keserwe. Is isakasar isan enimsau saräun mesin wa
ronkateäim, is roasiret erekapu sarwaraun ronkateanik, ak Krais siakup imware kowaun
keseriäim.

11

1 Is Krais nukan onok tainoriäim senek, akas is apairoinai, isan onok tainorwe.

Pol nukas tapiaka kururur miäi mesin äiewon.

2 O jaiat, isas onok erekapu ätär maromin ak orip orip ronkatemoi, tainoriäi. Ak
keseriäi, okon, is akanun woi erernuk, akan enmaka oik jou mareäim.
3 Is ak okoro ämän awaraurim, ak erekapu äpu mowe, roat ak Krais inkaruru rai, asiret
ak roat inkaruru rai, Krais ko Anut inkaruru rau.
4 Inok ro ko roasiret amiakap kon tapau kurururmara, Anut auriäu ra, Anut nukan
ämän miäu ra, kiro ro ko kon Näwäu Krais nukan enip tonoi muriäu ra.
5 Utianik, inok asir ko roasiret amiakap kon tapau kurururau wa, Anut auriäu ra, Anut
nukan ämän mareäu ra, kiro asir ko kon komu nukan enip tonoi muriäu. Inok asir ko kon
tapau kurururau wa, ko kar asir kon tapau kurum sareäu senek.
6 Keseria, inok asir kon tapau omjos kurururau utai, kon tapau urik katu patiraura. Inok
asir ko kon tapau urik katu patirai ra, kurum saräi ra, kiro oiok nonuk rai, kon tapau wou
omjos kurururaura.

7 Ro ko kon tapau omjos wa kururur mai, owon, ko Anut nukan totok senek, ko Anut
nukan enip jou orip roasiret ätär marai. Utianik, asir ko kon ron enip jou orip roasiret
ätär marai.
8 Kiro owon, Anut nukas asiren enipsau oumoi, ro ate mau wa. Wa senes wa. Ko ron
kasakpanak oumara, asir ate mowon.
9 Anut nukas ro ko asir sarau isanaraun ate mau wa, Anut nukas ro mesin ronkatemara,
ro sarau isanaraun asir ate mowon.
10 Kiro onokun, asiret ak roat inkaruru rai ätär maraun akan tapiaka omjos kurururwe.
Ak keserna, Anut nukan sarau eitek apwareanik, ak asiret roat inkaruru rai äpu maiei.
11 Roasiret ak Näwäu pak pasar rai, asir ko nukarar rawau wa, ro ran kir ko nukarar
rawau wa. Asires ro sareäu, ros asir sareäu.
12 Kiro epar senes, Anut nukas ron kasakpanak oianik, asir ate mowon. Utianik,
rusapai, ro ko asir pakas peäu. Utianik, Anut nukasar osap erekapu ate mowon.
13 Akasar akan onok wasarewe. Kar asir roasiret amiakap kon tapau omjos kurururau
wa Anut auriäu, kiro akan amiakap eposek ra?
14 Anut nukas omnokou pakan roasiret owo senek ate mowon, ik ätär mukiäu, ro tapau
urik rumukäu orip, kiro oiok naun onok.
15 Utianik, asir tapau urik rumukäu orip kiro kon mer eposek senes. Owon, Anut nukas
kon tapau urik rumukäu kon tapau kurururaun nuruwon.
16 Inok ros kiro ämän mesin kewaronuk rai, is kiro ro aurim, ik kar onok wa tainoriäum.
Kristen roasiret erekapu nais ak kar onok wa tainoriäi.

Näwäu nukan o jaun ses

17 Rusapai, is ak sakau ämän awaraurim. Is ak mesin woi wa ereriäu. Is ak mesin woi
aru mou. Owon, akan tururiäi ses opok, ak onok eposek mau wa, ak onok aru miäi. Ak
aka aka wa isaisanatäiäi.
18 Is kiro onok mesin amke awaraurim, ak tup aparaun koi tururmana, ak atap atap
inäiäi ämän airoin roimin. Kiro ämän airoin mesin is woi epar mou.
19 Isan ronkat aka aka inäiäi, kiro onokus ak kamuk inok ro kon wou Anut mesin epar
miäu amop ätär mareäu, kiro itok.
20 Ak koi tururmoi, akan ronkatis akas ika Näwäu nukan o jem rai ronkateäi, utianik,
ak Näwäu nukan o jau wa. Wa senes, wa.
21 Ak o jaun ses opok ak karar karar woiaka upiäpirmana, kurte akan o oi jeäi. Ak
karauk roasiret päun wa kamwareäi. Keserna, karauk roat ak o wäpik sou raiäi, karauk
roat ak wain sosop jemana, raiaka käiäu.
22 Ak akan owar o an pak jaun itok wa ra? Akan ronkat Anut nukan ou kiro erar ou rai
owa pemana, karauk jaunakat osap wäpik oioraka naun rai keseriäi. Is kiro onok keseriäi
mesin owo awarau? Is kiro onok mesin akan enmaka kämioik wa maram, wa senes wa!
Akan onok aru senes.
23-24 Is kiro ämän tamaromin kiro Näwäu nukas irowon. Kiro kesek, kiro pututu Judas
nukas iken Näwäu, Jisas kon iwäi jaukut ipiakap muraun ses opok, Jisas nukas bret
oumara, Anut ‘pere’ aurmara, pärärianik, äiewon, “Okoro isan enimsau, ak sarwaraun
arom. Ak kiro bret jeinai, isanun ronkateirowe.”
25 Bret je kuremana, kap wain an orip oumara, äiewon, “Okoro kap kiro Anut nukan
paip awau isan karianas pasar mowon. Karauk omre okoro kap wain jeinai, is mesin
ronkatewe.”
26 Ak owo omre opok, kiro bret pak kiro kap wain an jemana, karauk roasiret Näwäu
meiewon ämän aware rauna rauna, ätäi Näwäu nuka kowai.
27 Keseria, inok roasir ko onok aru Krais nukan enip tonoi muraun keseriäwos Näwäu
nukan bret pak kon wain an kap opok jeäu, kiro roasir Näwäu nukan enipsau karian pak
aru miau. Ko ämän orip, tawa ko usu owai.
28 Keserianik, roasiret karar karar amke akan woiaka uru owo senek rau wasareinai,
Anut nukan bret pak wain an pak jewe.
29 Inok roasir ko amke Näwäu nukan enipsaun ronkatäu wa, ko erar bret, wain an jeäu,
kiro ko Anut nukan amukup ämän orip.
30 Kiro onok keserna, ak karauk sakau wäpik raiäi, karauk sip oiäi, karauk meiäi.
31 Utianik, ik iken woiok jekur wasaremoi, Anut nukan o jam, kiro usu wa owam. Anut
nukas ik kiro mesin wa wasareikianik, ik ämän orip rai wa aikai.
32 Utianik, karauk ses opok, ik Anut Näwäu nukas wasareikomara, onok eposek ätär
mukaun usu ikiäu. Kesernuk, tawa Anut Näwäu nukas wasaräun ses opok, okoro
omnokou pakan roasiret ämän orip äiemoi, kos ik ak pak erek ämän orip rai wa aikai.

33 Keseria, o jaiat, utianik, ak Anut nukan o jaun koi tururia, kurte o wa jau, jaunakat
päun kamware rawe.
34 Inok ro ko eparar sou wenuk rai, ko ätäi kon owa pote o jaura. Keseria, ak koi tururna,
Anut nukas ak ämän orip wa awarai.
Karauk ämän rau, tawa isakasar ak siarakap koita, kiro ämän jekuram.

12

Anut nukan Osou Näus ik sakau eposek atap atap ikiäu.

1 O jaiat, is ak Anut nukan Osou Näu nukas sarau maun sakau eposek ak karar karar
areäu mesin awaraurim. Is ak kiro onok jekur äpu maun mesin awarom.
2 O jaiat, aka äpu, meter ak Airen roasiret Anut nukan ämän rowau wa opok, karauk
roasiret akas apu atap atap pakas rewarona, ak pote sät eitek akan totok ämän wa areai
jou mareäin.
3 Keseria, is ak okoro ämän jekur äpu maun awarom. Kar ro ko Anut nukan Osou Näu
orip kos "Anut, na Jisas aru mo." keser rai wa äiäu. Kar ep ros "Jisas ko isan Näwäu,"
äiäu senek wa. Kiro ro ko Anut nukan Osou Näusar kiro ronkat nurunuk, ko wou epar
mianik, "Jisas ko isan Näwäu" äiäu.
4 Osou Näu nukas sakau eposek atap atap ikiäu. Utianik, kiro Anut nukan Osou karar
rau.
5 Anut Näwäu nukan sarau muraun apu sosop rau, utianik, ik Näwäu karar jou
muriäum.
6 Anut nukan sarau muraun ik sakau atap atap orip, utianik, Anut kararas kon sarau
maun kiro sakau atap atap erekapu ikiäu.
7 Kiro Anut nukan Osou Näu nukasar roasiret karar karar sakau eposek aka aka
sarsaratäun areäu.
8 Anut nukan Osous kar ro ronkat eposek karauk roasiret awaraun nuriäu. Kiro Osou
kararasar kar ro äpu maun sakau nurunuk, Anut nukan ämän roasiret tamaraun nuriäu.
9 Kiro Osou kararasar kar ro kon wou epar maun sakau nuriäu. Kiro Osousar kar ro
roasiret sip orip jekwaraun sakau nuriäu.
10 Kar ro kurur atap atap keseraun sakau nuriäu. Kar ro Anut nukan ämän roianik,
roasiret araun sakau nuriäu. Kar ro owo osap Osou Näu pakas kowon, owo osap ko pakas
kowau wa, kiro wasareanik, äpu maun sakau nuriäu. Kar ro ko kar menan ämän atap atap
aräun sakau nuriäu. Kar ro kiro ämän atap atapan onoktapau owo senek äpu mianik,
piriraun sakau nuriäu.
11 Utianik, kiro sakau atap atap Anut nukan Osou Näu kararasar nukan ronkat pakas
koiäu. Kos kon ronkatis roasiret sakau atap atap areäu.

Ik erekapu tururianik, enmoksau karar senek raiäum.

12 Ro nukan enipsau karar, utianik, kon isou, ipou, tapau, erekapu tururnuk, kon
enipsau karar sareäu. Kiro kesek, ik erekapu tururta, Krais nukan enipsau karar senek
sareäum.
13 Kiro senek, ik erekapu Juda roasiret ra, karauk omsau pakan roasiret ra, sarau
roasiret (slev) ra, roasiret akan sarau akasar kamwareäi ra, ik erekapu Anut nukan Osou
Näu kararas an joumun. Anut nukas ik erekapu kiro Osou Näu karar iken woiok uru
mukowon. Keseria, ik Krais nukan enipsau senek karar raum.
14 Ik erekapu äpu, iken enmoksau kiro karar rawau wa, ko isou, ipou, tapau pak erekapu
mamak turur rai.
15 Keseria, isous äiäi, "Is ipou wa, okon, is enipsau pakan wa," ko keser äianik, wa manai,
kiro pakar pasar rawai.
16 Rauk käus äiäi, "Is amukwak wa, okon, is enipsau pakan wa," ko keser äianik, wa
manai, kiro pakar pasar rawai.
17 Utianik, enmoksau erekapu amukwawak kerek sarenuk rai, kar jejep owose rowai?
Ko jejep rowau senek itok wa. Enmoksau erekapu rauk käu kerek sarenuk rai, sou päi
owose rowai? Ko sou rowau senek itok wa.
18 Iken enmoksau kesenek wäpik, Anut nukasar nukan ronkat pakas enmoksau opok
osap atap atap sarau karar karar orip marowon.
19 Utianik, iken ipiok ra, isiok ra, karar raunuk rai, iken enmoksau wa rawai.
20 Ik äpu osap atap atap erekapu tururna, enmoksau karar rau.
21 Keseria, amukus ipou "Na okoro opok wa rawau, is karar rawam," keser aurau senek
wa. Tapaus isou "Na okoro opok wa rawau, is karar rawam," keser aurau senek wa.
22 Wa senes, wa. Owo osap iken enmoksau opok rau iken ronkat kiro osap sakau wäpik
äiäum, kiro osap wa raunuk rai, ik eposek wa rawam.

23 Owo osap iken ronkat eposek wa, jekur kameanik, mer eposek mako muriäum.
Karauk osap ik karauk roasiret akas aparaun memeswariäu, kiro jekur kameanik,
kururur miäum.
24 Karauk osap iken ronkat kiro eposek senes aparaun itok, ik jekur wa kamwareäum.
Utianik, Anut nukas iken enmoksau ate mowon. Kos iken ipiok, isiok, tapiok tururwon.
Karauk osap iken ronkat eposek wa kos jekur kamwareäu.
25 Kesernuk, iken enmoksau atap atap wa inäiäu. Iken enmoksau karar senek, isiok,
ipiok, tapiok wou, aka aka jekur kamkamoteäi.
26 Utianik, karar osap tätäi ounuk, enmoksau erekapu tätäi oi potaiei. Utianik, iken
ipiok ra, isiok ra, tapiok wou ra, karauk roat akas aparianik, enip jou mona, kiro iken
enmoksau erekapu nepipirai.
27 Ak rowe. Ak erekapu tururin, kiro ak Krais nukan enipsau. Ak karar karar kon
enipsau senek rai.
28 Anut nukan roasiret kamuk opok, Anut nukas amke, Jisas nukan ämän oi ariaun
roat sare marowon. Ko ätäi nukan ämän roianik, äräun roat sare marowon. Ätäiar,
ko tamaraun roat sare marowon. Keseria, kos karauk roat kurur atap atap maun sare
marowon. Karauk sip roat jekwaraun sakau arowon. Karauk ak roasiret sarwaraun
sakau arowon. Karauk ronkat eposek karauk roasiret kamwaraun sakau arowon. Karauk
menan ämän atap atapus aräun arowon.
29 Akan ronkat roat erekapu Jisas nukan ämän oi ariaun roat ra? Ak erekapu Anut
nukan ämän roianik, araun roat ra? Ak erekapu tamaraun roat ra? Ak erekapu kurur
atap atap maun roat ra?
30 Ak erekapu sip aru jekwaraun sakau orip ra? Ak erekapu kar menan ämän atap
atapus aräun itok ra? Ak erekapu kiro ämän piriraun itok ra? Wa senes, wa. Anut nukas
roat karar karar akan sarau maun sakau atap atap arowon.
31 Utianik, ak Korin roasiret, ak Osou Näu nukan sakau eposek senes owaun woiakas
weanik, ronkat sakau oiäi.
Is rusapai kar onok eposek senes ätär maram. Kiro onokus karauk onok erekapu
itimwareäu.

13

Iken jaunokot mesin woiokos meiäun onok.

1 Is karauk menan roat akan ämän atap atapus pak, Anut nukan sarau eitek akan ämänis
pak areita, utianik, is karauk roasiret mesin isan woias wa meieita rai, isan ämän kiro
kanam wak ori senek erar jejep täiäi.
2 Is Anut nukan ämän araun sakau orip, is ronkat eposek senes orip Anut nukan
ämäiewon ämän nukan onoktapau äpu momoi, isan woi epar momin kiro sakau senes,
okon, is omtapau oikuräun itok, utianik, is karauk roasiret mesin isan woias wa meieita
rai, kiro onok keseriäim erar senek.
3 Is karauk roasiret isan osap erekapu ariäim, isan enimsau karauk roat akas epis
makoiraun aroita, meiäm, utianik, isan woias karauk roasiret mesin wa meieita rai, is
kar osap eposek wa owam.
4 Inok ro ko kon jauk mesin kon wous meieäu, kiro ro ko wou päurar orip, ko karauk
roasiret opok onok eposek miäu, ko karauk roasiret akan osapun wous wa weäu, ko
nukan enip oik jou muromara, wa nepipiriäu.
5 Ko karauk roasiret woiaka aru maraun ämän aru wa miäu. Ko nukarar nukan enip
oik maun mesin ronkatäun karauk roasiret akas kon onok tainoraun rai wa keseriäu. Ko
kurte kasak wa peäu. Karauk roasiret akas ko opok onok aru mona rai, kos ätäi ak opok
onok aru maun wa ronkateäu.
6 Kiro ro karauk roat mesin wous meieäu, ko owo onok aru keseriäi aparianik, wou wa
ereriäu, utianik, owo onok tuku keseriäi aparianik, wou ereriäu.
7 Kos orip orip karauk roat jekur kamwareäu, ko orip orip karauk roasiret onok eposek
maun mesin wou epar miäu, ko orip orip wou erer orip owo onok eposek karauk roat
akas ko opok keseraun kame raiäu, karauk roat akas ko usu nuruna, ko orip orip sakau
tai raiäu.
8 Kiro karauk roasiret mesin woiakas meiäun onok, ko wa utai. Wa senes, wa. Ko orip
orip keseriar rawai. Utianik, Anut nuka pakan ämän roat akas roianik, areai kiro orip
orip wa rawai. Roat akas kar menan ämän atap atapus areai, Anut nukas ak tämarai.
Iken äpu miäum onok nais ämäiäi.
9 Rusapai, ik Anut nukan ämän onoktapau erekapu äpu wa, eteinanak karar. Ik Anut
nukan ämän eteinanak karar areäum.

10 Utianik, tawa, Krais koianik, osap erekapu eposek sarenuk, osap karar karar ik
rusapai äpu moram, kiro eteinanak atap atap inäiäi.
11 Meter is mokoinak opok isan ämän, isan ronkat, mokoit akan senek. Rusapai is ro
näwäu, is mokoit akan onok wa tainoram.
12 Rusapai, ika Anut nukan neputapau siror opokas apariäum senek, ik Anut jekur äpu
mau wa raum, omre tawa päi ses opok, kon nepu amop aparam. Rusapai, is ko eteinak
äpu, utianik, kiro omre päi ses opok, is Anut nukas is äpu muriäu senek, isas ko erekapu
äpu muram.
13 Rusapai, onok 3 orip, orip orip rai. Kiro Anut mesin woiaka epar miäum pak, kiro osap
tawa päun kameäum pak, iken woiokos karauk roasiret mesin meieäum pak. Utianik, iken
woiokos karauk roasiret mesin meieäum, kiro onok näwäu senes.

14

Ik roasiret Anut nukan ämän tuku awarau.

1 Keserianik, akan woiakas karauk roasiret mesin meiäun orip orip sarau sakau mowe.
Ak Osou Näu nukan sakau atap atap owaun woiaka sakau mowe. Utianik, kiro onok Anut
nukan ämän roasiret awaraun woiaka sakau senes mowe.
2 Inok roasir ko karauk menan ämänis areäu, kiro ko karauk roasiret awarau wa, ko
Anut karar auriäu, owon, kar ros kon ämän onoktapau äpu wa miäu. Ko Anut nukan
Osou Näu nukan sakaus ämäiwan epar ämän ariäu.
3 Utianik, inok roasir ko roasiret Anut nukan ämän akan ämänis awareäu, kiro ron
ämänis kiro roasiret akan woiaka Anut mesin sakau maromoi, onok eposek keseraun
woiaka siräi mareanik, akan woiaka päurar rawaun mareäu.
4 Inok roasir ko karauk menan ämänis ämän mareäu kiro ämänis kiro ro nukan wou
Anut mesin sakau muriäu, utianik, inok roasir Anut nukan ämän roasiret akan ämänis
awareäu, kos nais kiro Kristen roasiret erekapu akan woiaka sakau mareäu.
5 Isan ronkat, ak erekapu karauk menan ämänis äräiei kiro eposek, utianik, is ak Anut
nukan ämän roasiret akan ämänis awaraun rai sakau ronkatem. Inok roasir ko Anut
nukan ämän roasiret amop awareäu, kon saraus kiro ro ko karauk menan ämänis areäu
sarau itimoriäu. Karauk menan ämänis Anut nukan ämän roasiret awaraun kiro itok wa,
utianik, karauk roat kiro ämän ätäi piriraun rauna rai, kiro itok, pirirna, Kristen roasiret
erekapu sarwareäu.
6 O jaiat, ak kiro ämän mesin jekur ronkatewe. Is ak rawa koumoi, karauk menan ämän
atap atapus awaroita rai, kiro ämän roumoi, äpu maun itok ra? Wa senes, wa! Kiro ämänis
ak wa sarwarai. Utianik, is karauk ämän Anut nukas is amop ätär murowon akan ämänis
awaram, is ak ronkat eposek aram, is Anut nukan ämän amop awaram, is kar ämän eposek
tamaram, kiro ak sarwaraun itok.
7 Ak kiro osap totok wäpik jejep täiäi keseriar ronkatewe. Gita ra, or ra, roat akas ewarar
wena, kiro osap jejep jekur wa peäu. Owo sir wäun kon pätu oinam, gita weta, jejep
eposek penuk, roasiret roiäi.
8 Kiro keseriar, weräiäun ses opok, weräiäun pupu jekur wa urna rai, marai roat ak
weräiäun osap owose jekur maiei?
9 Ak ran kesenek, ak karauk menan ämänis roasiret äpu wa awarona, ak kiro ämän
onoktapau owo senek rau wou wäiei. Akan ämän erar omnokou opok nai.
10 Epar senes, okoro omnokou opok ämän atap atap sosop rau, utianik, ak erekapu
onoktapau orip.
11 Kar ros is kon ämän onoktapau äpu wa aironuk rai, kon ronkat is kar menan ro äiäi,
isas ran ko kar menan ro äiäm.
12 Ak ran kesenek, ak Anut nukan Osou nukan sakau atap atap owaun ronkat sakau
miäi. Keseria, ak Kristen roasiret sarwaraun kiro Osou Näu nukan sakau owaun sarau
sakau mowe.
13 Kiro onokun, inok ro ko karauk menan ämän areäu, ko kiro ämän ätäi piriraun sakau
owaun Anut aurai.
14 Utianik, ak jekur ronkatewe, is karauk menan ämänis Anut auram, kiro isan osou
karar auriäim, isan ronkat erar raiäu.
15 Keseria, is owosäm? Is Anut auraun, is isan ämänis Anut aurita, isan osou ronkat orip
erekapu ko aurita, roasiret rowaiei. Is Anut jou murianik, sir waun isan osou ronkat pak
erek sir wäm.
16 Utianik, nan osous kar menan ämänis Anut auram, kar ro ko na siatap tane raiäu,
owose roumara, epar äiäi? Ko nas aremon äpu wa.

17 Nas Anut ‘pere’ auriäum, kiro eposek, utianik, kar ro na siatap tane rau kiro ko isanarau wa.
18 Is Anut ‘pere’ aurim, owon, omre orip orip is karauk menan ämänis auriäim. Epar, is ak erekapu itimwareäim.
19 Utianik, roasiret Anut nukan ämän rowaun tup aparau kouna, ämän eteinak akan ämänis ak rowaun senekur awaram. Utianik, kar menan ämän sosop ak äpu mau senek wa kiro ak awaraun itok wa.
20 Jaiat, ak mokoit akas ronkateäi senek wa ronkatäu. Ak mokoinakut onok aru wa miäi senek rawe, utianik, roat näunäu akan ronkat orip rawe.
21 Anut nukan sintore ämän buk opok meter Aisaia nukas keser jer wewon,

“Näwäu nukas äiewon, ‘Is karauk omsau pakan roat isan ämän awaroita, akas akan ämänis isan roasiret awaraiei. Is karauk omsau pakan roasiret akan oiaksaus ak awaram. Is keseram, utianik, ak isan ämän wa rowaiei.’ ” *Aisaia 28:11-12*

22 Keseria, karauk menan ämänis areai onok kiro onok atap Anut nukan sakaus ätär maraun keseriäu. Utianik, kiro onokus roat akan woiaka Jisas mesin epar mau wa Anut nukan sakau ätär mareäu. Utianik, Anut nukan ämän akan ämänis aräun onok kiro roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin amop tamareäu.
23 Keseria, tup aparaun omre opok, roasiret erekapu koi tururna, akas erekapu menan ämän atap atapus arena, karauk roasiret akan woiaka epar mau wa ak ran erek pemana, kiro ämän atap atap roumana, äiäiei, “Kiro roat ak raiaka käienuk, keseri rai?”
24 Utianik, ak Anut nukan ämän amop awarona rai, kar ro ko wou epar mau wa ra, kar kasikan ro ra, ko kiro owa päi, kiro ämänis kon waukauk mukus senek wenuk, ko äpu mai ko onok aru miäu ro. Kiro ämän ko rowaies, kon onok erekapu wasare murai.
25 Kon owo onok wou uru ämäi rau amop saräi. Keseria, ko uou sur wemara, Anut jou murianik, awarai, “Epar senes, Anut ak pak rau.”
26 O jaiat, is ak kiro onok keseraun awarom, ak tup aparaun koi tururia, ak owosäiei? Ak erekapu sarau orip. Kar ro ko sir wäi, kar ro koi Anut nukan ämän tamarai, kar ro ko kar ämän Anut nukas ko auruwon awarai, kar ro ko kar menan ämänis ämän mai, kar ro ko kiro ämän ätäi pirirai. Ak kiro onok erekapu keseraiei, kiro Anut nukan roasiret sarwareanik, sakau maraiei.
27 Inok roasiret ak karauk menan ämänis aräun, ro sosopus wa aräu, oiroror ra, roat 3 oripas aräiei, kiro itok. Ak ämän wa poutotonäiäu. Karas are kurenuk, karas ruris keserwe. Kar ros kiro ämän onoktapau pirir mai.
28 Utianik, kar ro kiro ämän onoktapau piriraun itok warnuk rai, kiro ro kar menan ämänis areäu ro wa aräu, asor rawai. Ko kon ronkat pakas Anut pak päurar äräura.
29 Anut nukan ämän roianik, aräun roat oiroror ra, 3 orip karar karar siräi arena, karauk roasiret rai akas kiro ämän wasarewaraiei.
30 Utianik, Anut nukas kar ro kiro opok tane rawai, ämän awau nurunuk rai, kiro ro siräi arenuk, amke arewon ro ko asorai.
31 Ak erekapu karar karar Anut nukan ämän roasiret marona, keseria, roasiret erekapu ak ämän äpu momana, akan woiaka onok eposek keseraun siräi marai.
32 Inok roat ak Anut nukan ämän roasiret mareäi ak akasar akan oiaksau jekur kamäiei.
33-34 Owon, Anut ko sarau erekapu tuku miäu, ko sarau sepuk sepuk wa miäu. Ko wou päurar orip sarau miäu. Kesernuk, ik kon onok tainorau.

Karauk Anut nukan roasiret mena atap atap tururiäi senek, akan tup aparaun ses opok ran, asiret ak wa araiei, ak asor rawaiei. Ak inikwarna, ak ämän wa maiei. Ak roat akan inkaruru rawaiei. Kiro iken Juda akan sintore ämänis keser äiewon.
35 Ak owo ämän onoktapau äpu wa, kiro äpu maun akan komurakat akan owa totwarona, awaraiei. Utianik, roasiret erekapu turur rauna, kar asires siräi ämän mai, kiro onok aru senes.
36 Ei, ak Korin menan roasiret, akan ronkat Anut nukan ämän ak pakas onoktorowon ra? Akan ronkat kon ämän ak opok karar kowon ra? Wa senes, wa.
37 Kar ron ronkat is Anut nukas kon ämän roasiret awaraun sakau irowon ra, Osou Näus kar sakau eposek irowon äienuk rai, kos okoro ämän jer we marom kiro Näwäu nukan sintore ämän äpu mianik, awarai.
38 Utianik, kiro ro isan ämän jer wemin wa tainornuk rai, ak kon ämän wa tainoraiei.
39 O jaiat, keserna, ak akan woiakas roasiret Anut nukan ämän maraun sakau mowe. Utianik, ak karauk roasiret karauk menan ämän atap atapus aräun wa tämarau.
40 Utianik, ak tup aparaun ses opok, karauk roasiret sarwaraun ronkateanik, onok eposek jekur tainorwe.

15

Krais ko meiemara, ätäi siräiwon ämän

1 O Jaiat, is ak meter kiro Anut nukan Ämän Eposek maroita, roianik, akan woiaka sakau
moin, rusapai, ätäi kiro ämän ronkatäun awarom.
2 Ak kiro Ämän Eposek mareäimin jekur roianik, sakau atona rai, kiro Anut nukas ak
imwareäu. Ak kiro wa keserna rai, akan woiaka kiro erar epar moin.
3 Is kiro Ämän Eposek amke awaromin, isaka amke oumoi, rusapai ak arom. Kiro ämän
onoktapau näwäu. Kiro Krais iken onok aru jäkäi mukaun meiewon. Anut nukan ämänis
meter äiewon siar keserwon.
4 Ko meienuk, up kurein omre 3 opok, ko ätäi awau siräiwon. Anut nukan ämänis meter
äiewon siar keserwon.
5 Ko siräimara, Pita amukup pewon. Kesermara, kon tamareäwon roat 12 orip amiakap
pewon.
6 Keseria, kiro roasiret sosop akan woiaka ko mesin epar moin amiakap penuk, aparin,
akan namba 500 itimorwon. Kiro roasiret akan amiakas ko aparin karauk rusapai rai,
karauk meiein.
7 Keseria, ko Jems amukup penuk, aparwon. Kesermara, kon ämän oi ariai roat erekapu
amiakap penuk, aparin.
8 Roasiret akan woiaka epar moin erekapu apari kurena, is ran amiap rusapai penuk,
aparmin. Is karauk ämän oi ariai roat pein senek kiro apu pakas päu wa.
9 Anut nukan ämän oi ariai roat kamuk is enim jou näwäu wa. Anut nukan roasiret akas
is ko Jisas nukan ämän oi ariäu ro rai äiäu wa, owon, isas meter roasiret akan woiaka Jisas
mesin epar moin aru mareaimin.
10 Utianik, Anut nukas kon wou näu oripas is sareirianik, is kon ämän oi ariaun sare
murowon. Anut nukas is erar sareirau wa, is sarau sakau senes mianik, karauk Jisas
nukan ämän oi ariai roat erekapu itimware raim. Utianik, isan sakaus kiro sarau mau
wa, Anut nukasar kon wou näu oripas is sakau ironuk, kiro sarau mururam.
11 Anut nukan ämän isas maroram ra, karauk akas marorai ra, ik kiro Anut nukan ämän
karar mareäum. Ak roianik, woiaka epar miäi.

Ik erekapu meieanik, ätäi siräiäm.

12 Ik Krais ko meiemara, ätäi siräiwon ämän awarota, roiäi. Keseria, ak kamuk karauk
roat akas owon "Roasiret meiäi ak ätäi wa siräiäiei" rai äiäi?
13 Roasiret meiäi ätäi wa siräiäiei ämän epar warnuk rai, kiro Anut nukas Krais ätäi siräi
murau wa.
14 Anut nukas epar Krais siräi murau warnuk rai, Anut nukan ämän eposek mesin aware
ariram kiro onoktapau wäpik, ak ko mesin woiaka epar moin ran onoktapau wäpik.
15 Kiro ämän ko siräiwon mesin awareäum epar warnuk rai, karauk roasiret akas ik
Anut mesin sät ämän miäum rai äiäun itok, owon, ik Anut nukas Krais meienuk, ätäi siräi
muruwon rai awareäum. Utianik, roasiret meiein ätäi siräiäu senek warnuk rai, kiro epar
Anut nukas Krais siräi murau wa.
16 Anut nukas roat meiäi ätäi wa siräi mareäu, kiro ämän epar rai, Anut nukas Krais
ätäi siräi murau wa.
17 Anut nukas Krais siräi murau wa maro, akan woiaka Krais mesin epar moin kiro erar
mowoi, ak akan onok aru opokar rawoi.
18 Keserianik, kiro roasiret akan woiaka Krais mesin epar mianik, meiein ak wasarein.
Anut nukas ak imwarau wa.
19 Ik Krais mesin woiok epar mianik, kos ik opok onok eposek mukaun kame raum.
Utianik, kiro onok eposek ik opok keseraun okoro omnokou opok karar kame rawam,
karauk roasiret akas ik apaikianik, äiäiei "Wopurut! Kiro roasiret ak erar sarau sosop
mianik, meiäiei."
20 Utianik, kiro ämän epar senes. Anut nukas Krais ätäi siräi mowon, ko awau woian o
senek amke siräiwon, okon, ik äpu roasiret meiein erekapu siräi marai.
21 Kar ros meiäun onok amop mowon, keseriar kar ros ätäi siräiäun apu sarewon.
22 Roasiret ak Adam pakas pein, okon, ak ko senek meiäiei. Kiro onok senek, roasiret
ak Krais pak pasar rai ak ko senek ätäi awau siräiäiei.
23 Utianik, ak karar karar akan siräiaun ses opokar siräiäiei. Amke Krais awau woian o
senek siräiewon. Tawa, ko ätäi kounuk, kon roasiret nais siräiäiei.
24 Keserna, omnokou wasaräun omre kowai, Krais nukas kamwareäin roat näunäu pak
roat enmaka orip pak roat sakau orip pak akan sakau erekapu aru marai. Kesermara,
kos osap erekapu kamwaraun kon momok, Anut nukan ipokup murai.

25 Rusapai Krais nukas okoro omnokou kame rawai pote, Anut nukas kon iwäi jaukut
erekapu itimwareanik, kon isou inkaruru murai.
26 Kon iwäi jaunakat erekapu aru sareanik, meiena, kos meiäun sakau nais itimorai.
27 Owon, Anut nukan ämänis keser äieu, “Anut nukas osap erekapu kon isou inkaruru
mowon.” *Buk Song 8:6*
Kiro amop senes. Anut nukasar osap erekapu Krais nukan isou inkaruru mowon.
Keseria, ik epar äpu, Anut nukasar ko Krais nukan isou inkaruru rawau wa.
28 Kiro osap erekapu Krais nukas kamäun kon isou inkaruru monuk, Krais nukasar
nuka Anut nukan inkaruru rawai. Amke Anut nukas osap erekapu kon mokoin isou
inkaruru mowon. Utianik, tawa ätäi mokoi nukasar momokun inkaruru raunuk, Anut
nukas kiro osap erekapu kamäi.
29 Ak rusapai kiro onok mesin ronkatewe. Karauk roat jaunakat meiena, akan jaunakat
meiein sarwaraun akan enmaka atea, Krais nukan enip pakas an joiäi. Karauk roat akas
Anut nukas roat meiäi ätäi awau wa siräi marai äiäi. Akan ämän eparnuk rai, kiro roat
ak jaunakat meiein mesin an joiäi ak owon keseriäi?
30 Utianik, is rusapai, ik mesin awarom. Meiein roat ätäi wa siräiäiei maro, ik owon
orip orip Anut nukan ämän maraun usu oi ariäum?
31 O jaiat, is ak epar senes awarom, is omre orip orip karauk roat akas is iworona, meiäm
ra, wa ra, ronkateanik, sarau moram. Ak erekapu iken Näwäu, Jisas Krais pak pasar rai
mesin isan woi ereru, okon, is kiro ämän ak opok ämäi mau senek wa.
32 Utianik, isan ronkat kiro, okoro omnokou pakan osap mesin woias meieäim maro,
is okoro Efesas menan roat ak kurukan opur sei senek pak weräiänik, owo osap owam?
Rowe, roasiret meiäi ätäi wa siräiäiei maro, ik äiäu,
“Ik rusapai nepipirmoi, o an pak jau, owon, ik ariwa meiäm.” *Aisaia 22:13*
33 Ak karauk roat inikwarona, wa sätwärau. Ak onok aru miäi roat pak tämuräiena,
kiro roat akas akan onok eposek aru maraiei.
34 Ak akan onok eposek meter miäin ätäi ronkateinai, onok aru utowe. Is akan oioraka
naun okoro ämän awarom, owon, akan karauk roasiret ak Anut äpu wa.

Iken enmoksau ätäi awau siräiäiei.

35 Utianik, karauk roat akas keser totwaraiei, “Roat meiäiei, Anut nukas ätäi owose siräi
marai? Akan enmaksau owo senek saräiei?”
36 Kiro ronkat wäpik roat akan ämän! Ak äpu, ak o uku weäi, kiro o uku omnokou uru
wa nokoutirinuk rai, tu awau wa päi.
37 Kiro owo o uku weäi kon näu orip wa weäi. Ak o uku karar weäi. Ak atum uku ra,
saki uku ra weanik, ak akan uku karar weäi.
38 Utianik, Anut nukasar akan näu atap atap sare mariäu. Kos uku atap atap kon näu
atap atap ariäu.
39 Enmaksau erekapu karar wa. Roat akan enmaksau atap, opur akan enmaksau atap,
ai akan enmaksau atap, was akan enmaksau atap.
40 Omar oikan osap akan enmaksau atap, omnokou pakan osap ran akan enmaksau
atap. Utianik, omar oikan osap akan mer atap, omnokou pakan osap akan mer atap.
41 San kon merek atap, keir kon merek atap, pai raut karar karar akan merek nais atap
atap.
42 Kiro senek, tawa, roasiret meiein ätäi siräiäiei, kiro o uku senek. Enmaksau up kureäi
kiro nokoutirianik, poomreäu, enmaksau siräiäu atap kiro nokoutirianik, poomreäu
senek wa.
43 Enmaksau up kureäi, kiro ukun orip sakau wäpik, enmaksau ätäi siräiäu kiro eposek
sakau orip.
44 Kiro enmaksau up kureäi kiro omnokou pakan, kiro enmaksau siräiäu kiro omar oik
rawai.
Omnokou pakan enipsau raunuk raroi, omar oikan enipsau nais raiäu.
45 Anut nukan ämän meter jer we moin, keser äiewon, “Anut amke kar ro Adam ate
monuk, kiro ro ko okoro omnokou opok rawaun sarewon.” *Stat 2:7*
Utianik rusapaian Adam kiro atap senes kos omar oik awau orip orip rawaun sakau
ikowon.
46 Anut nukas koteteip omar oikan enmoksau ikau wa, amke omnokou pakan enmok-
sau ikowon. Tawa ik omar oikan enmoksau ikai.
47 Amkewan ro Adam ko okoro omnokou pakan pewon. Anut nukas omnokou oianik,
ate mowon. Rusapaian ro ätäi sirawon ko omar oikan enipsau orip.
48 Okoro omnokou pakan roasiret, ak kiro omnokou ate mowon ro senek. Utianik, omar
oikan roasiret ak kiro omar oikan ro senek saräiei.

49 Ik rusapai kiro omnokou pakan ro senek raum, keseriar tawa ik omar oikan ro rau
senek rawam.
50 O jaiat, is ak epar senes awaron, okoro omnokou pakan roasiret ak omnokou pakan
enmaksau orip ak Anut nukan kameäu mena omar oik toneanik, kiro pakan osap eposek
wa owai, wa senes wa. Osap poomreäwos, osap wa poomreäu wa owai.
51 Ak rowe, is ak kar ämäiwan ämän eposek awaraurim. Ik erekapu wa meiäm, utianik,
iken enmoksau ätäi atap pirirai.
52 Kiro amiok sipakariäum senek kurte keseram. Tawa Anut nukan sarau eitekus pupu
ruris rau urunuk, kiro onok keserai. Pupu urunuk, roumana, meiein roat ätäi siräiäiei,
ätäi wa aru maiei, ak erekapu atap etäiäiei.
53 Kiro enmaksau poomreäi etäimana, eposek orip orip rawaiei. Kiro enmaksau meiein
etäimana, awau orip orip rawaiei.
54 Kiro onok kesernuk, epar senes kiro ämän Anut nukan buk opok rau epar peu. Kiro
keser äiewon, “Meiäun sakau Anut nukas erekapu aru murianik, itimorwon.” *Aisaia 25:8*
55 “Meiäun onok kon sakus inok itimoriäu? Meiäun onok kon sakaus inok tätäi nuriäu?”
Hosea 13:14
Kos kar ro itimorau senek wa. Rusa kon sakau erekapu manowon.
56 Meiäun onok kon sakaus kiro roasiret onok aru miäi tätäi ariäu. Onok aru kon sakau
kiro sintore ämän pakan oiäu.
57 Utianik, ik Anut ‘pere’ aurmoi, kon enip jou murau, owon, Anut nukas iken Näwäu,
Jisas Krais äsimornuk, kos ik sakau ikonuk, ik kiro marai itimoriäum.
58 O jaiat, is ak mesin woias meieäim. Keseria, ak sakau tai rawe. Ak kar osap inikerna,
ak onok aru opok wa rewarai. Ak orip orip Näwäu nukan sarau mowe. Owon, ak äpu ak
Näwäu pak pasar rauna, akan sarau miäi kiro wa wasaräi.

16

Pol nukas aiauk karauk jaunakat araun rai awarowon.

1 Is rusapai kiro aiauk akas turur mona, Anut nukan roasiret Jerusalem mena rai araun
awaraurim. Is meter Galesia provins pakan roasiret akan woiaka epar moin kiro onok
ätär maromin senek ak nais kiro onokur tainorwe.
2 Ak erekapu akan sarau pakas aiauk oiäi. Keserna, tup näu opok ak karar karar akan
aiauk owo senek oin inäinai, karauk akan owa mowe. Keserna, is koita, ak aiauk tururaun
sarau wa maiei.
3 Akasar karauk roat kiro aiauk turur moin Jerusalem näu mena oi potaun sare
marowe. Is ak siarakap koita, is kar pas Jerusalem roasiret akas kiro roat äpu maraun
jer we mareanik, aroita, oi potaiei.
4 Utianik, isan ronkat is ak pak potaun sarau orip raroi, is ak pak erek potam.

Pol nukan ronkat

5 Is Masedonia provins potam. Is kiro pakas potoita, ak rawa kowam.
6 Is ak pak pote omre rumukur rawam. Is äpu wa, is roros ses opok ak pak rawam ra,
wa ra. Keserita, is ak utware manaurita, isan manaun ses opok, ak is sareiraiei.
7 Is ak pak omre katu rawau utom. Anut Näwäu nukan ronkat, is kiro opok omre
rumukur rawaun aironuk, is ak pak omre rumukur rawam. Warnuk, wa.
8 Utianik, is Efesas mena raita, Pentikos omre päi.
9 Owon, Anut nukas okoro Efesas menan roasiret sarwaraun apu im tuewon. Is roasiret
akan woiaka epar maun sakau näwäu irowon. Utianik, karauk roat akas is pak iwäi morai.
10 Timoti ko ak rawa potonuk, akas ko ‘pere’ aurianik, imäi jekur kamewe. Ak kiro onok
keserna, ko wa iminäi, owon, ko is Näwäu nukan sarau miäim senek kos nais mora.
11 Keseria, akas kar ro inikerna, kos Timoti ko ro tenemai rai, mekesuk wa nurai. Ak
ko ätäi manaun omre opok jekur isanarwe. Ko ätäi is rawa kowaurnuk, ak ko isanarna,
ko wou päurar orip kowai, owon, is ko pak karauk jaunokot pak erek kowaun kamware
raim.
12 Rusapai is iken jaunok, Apolos mesin awaraurim. Is ko karauk jaunokot pak ak koi
apwaraun sakau auriäimin, utianik, ko rusapai ak koi apwaraun wou ererau wa. Tawa
ak koi apwaraun apu raunuk, ko epar kowai.
13 O jaiat, ak jekur aparwe. Akan woiaka epar moin sakau atowe. Ak wa iminäu, sakau
tai rawe.
14 Akan jaunakat mesin orip orip woiakas meienai, sarwarowe.
15 O jaiat, ak Stefanas kon tupsiu pak äpu. Akaia provins opok kiro tupsiu akteteip
woiaka epar moin. Ak Anut nukan roasiret sarwaraun karar sarau sakau miäi.

16 Ak kiro onok keseriäi roat akan ämän jekur tainoraun rai sakau awarom. Ak kiro
roat senek pak karauk roasiret ak pak sarau miäi akan inkaruru rawe.
17 Stefanas, Fortunatus, Akaikus akas is koi apairona, isan woi ereru, owon, is äpu ak
erekapu is koi apairau senek itok wa. Akas akan omoi oumoi, is koi apairoin.
18 Ak is sareiroin, okon, isan woi näu sareäu, meter akas ak sarwarna, akan woiaka nais
näu sarein. Ak äpu, kesek roat ak enmak orip, okon, akan ämän tainorwe.

Pataraun ämän

19 Esia provins pakan roasiret akan woiaka epar moin akas ak ‘pere’ awaroi. Akwira,
Prisila ori pak roasiret akan woiaka epar moin akas awan owa tururia, akas Näwäu nukan
enip pakas ak ‘pere’ awaroi.
20 Iken jaunokot is pak rai akas ran erekapu ak ‘pere’ awaroi. Ak aka aka woiakas
meiäun ätär maraun ipiak atotowe.
21 Is Pol, is okoro ‘pere’ ämän isan ipiasar jer we marom.
22 Utianik, inok roasir ko Näwäu mesin wous meiäu wa, is Anut aurta, kos kiro roasir
aru muraura.
Is äiem, “Näwäu, na koi!”
23 Iken Näwäu, Jisas nukas kon wou näu oripas ak sarwareanik, ak pak rawai.
24 Ak erekapu Jisas Krais pak pasar rai, okon, is ak erekapu mesin woias meieäim. Epar.

2 Korin
Okoro puk nukan onoktapau

Pol ko Masedonia provins pote rai rai, ätäi Korin roasiret jer we marowon. Taitas nukas koi Pol keser auruwon, “Nas amke Korin roasiret jer we marowon. Karauk roasiret akas nan ämän roianik, akan woiaka ätäi piririn, utianik, karauk roasiret ak nan ämän rowau utomoi, akas keser äiein, ‘Pol ko Jisas nukan ämän roasiret tamariäu ro epar wa.’ ” Pol nukas kiro ämän roumoi, ätäi Korin roasiret keser jer we marowon. “Ak karauk roasiret isan ämän roianik, akan onok aru pakan pririrmoi, akan woiaka epar moin, kiro eposek. Ak Anut nukan ämän sakau ate rawaiei. Akas pak karauk Anut nukan roasiret Jerusarem näu mena osap wäpik rai sarwaraiei. Is Jisas nukan ämän tamariäimin ro epar senes. Karauk roasiret ak isan ämän rowau wa, is ak pak ämän orip.”

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-11 Pol nukas Korin roasiret woiaka ereraun ämän awarowon.
1:12–7:16 Pol nukas Korin roasiret ak Jisas nukan onok tainoraun rai awarowon.
8:19:15 Pol nukas kiro pakan roasiret ak akan osap turur mianik, Juda roasiret osap wäpik Jerusalem rai araun awarowon.
10:1–13:10 Roasiret ak Pol nukan ämän roumoi, akan woiaka Jisas mesin epar maun ko keser awarowon, “Is Jisas nukasar kon ämän roasiret tamaraun sare murowon.”
13:11-13 Pol kon ämän patarwon.

1 O jaiat, okoro jer kiro is Pol nukas jer we marom, Anut nukan ronkatisar is Jisas Krais nukan ämän oi ariaun ro sare murowon. Iu Timoti ories ak Anut nukan roasiret Korin menan pak Akaia provins pakan pak jer we maromur.
2 Iken momonek, Anut pak iken Näwäu, Jisas Krais ori awas awan woiawa näu oripas ak sarwareanik, akan woiaka päurar rawaun araieir.

Anut nukas Pol eposek sarewon mesin kos Anut nukan enip oik jou muruwon.

3 Anut ko iken Näwäu, Jisas Krais nukan eit, pak kon momok. Ik erekapu Anut nukan enip oik jou murau. Ko iken momonek, ko ik mesin wouti mianik, sareikeäu. Ko woiaka päurar rawaun nukan onoktapau.
4 Kos ik usu orip rauta, iken woiok päurar rawaun sareikeäu. Keseriar, ikes pak iken woiok päurar oripas karauk roasiret usu orip rai akan woiaka päurar rawaun sarwaraun itok.
5 Krais nuka usu näwäu ämäiwon senek, ik nais keseriar ämäiäum, utianik, ik Krais pak pasar raiäum, okon, Anut nukas ik orip orip woiok päurar rawaun sakau ikiäu.
6 Utianik, ik usu outa rai, kiro Anut nukas ak imwaraun akan woiaka päurar rawaun keserai. Kiro onokus, Anut nukas iken woiok päurar rawaun sakau ikonuk rai, ak ik apaikianik, akan woiaka nais päurar saräiei. Anut nukas akan woiaka päurar rawaun marai. Keseria, ak ik usu ouram senek ouna rai, ak sakau tai rawaiei.
7 Ik ak sakau tai rawaun ronkat sakau miäum, owon, ik äpu, ak ik pak erek usu oiäum, keseriar, ak woiaka päurar rawaun sakau erek owaiei.
8 O jaiat, ik kiro usu Esia provins opok oumun mesin awaraurum. Usu näwäus ik erekapu tonoike monuk, iken sakau itimorwon. Keseria, iken ronkat ik okoro omnokou opok wa rawam meiäm rai ronkatemun.
9 Kiro epar, iken ronkat kiro onok pakas ik meiäun rai kesermun, utianik, kiro onok ik opok pewon, owon, iken sakaus ik sareikau senek wa äpu maun keserwon. Anut nukas karar ik sareikaun itok. Kos roat meiein ätäi kon sakaus siräi mareäu.
10 Anut nukas kon sakaus ik meiäuruta, imäikowon. Ik tawa usu orip kos ik ätäi imäikai. Iken ronkat ko opok sakau mota, ik usu orip kos orip orip ik imäikai.
11 Akas ik sareikaun Anut auriai, okon, ko ik imäikai. Roasiret sosop ik mesin Anut aurna, ko roumoi, kon wou näu oripas ik sareikai. Kesernuk, Anut nukas ik eposek sareikonuk, roasiret sosop aparmana, akas Anut ‘pere’ auraiei.

Pol ko Korin menan roasiret sätwarau wa.

12 Ik woiok erer orip kiro ämän awarom. Owon, iken woiok uru okoro ämän awaraurim kiro epar senes ik äpu mom. Ik onok tuku eposek roasiret amiakap miäumun. Anut nukas ik mesin wou ereraun ikes kiro onok eposek miäumun. Ik kiro onok eposek iken omnokou pakan ronkatis owau wa. Anut nukasar kon wou näu oripas ik sareikonuk, ik kiro onok tuku eposek roasiret erekapu akan amiakap keseriäumun, utianik, ik aka Korin roasiret akan amiakap kiro onok tuku eposek senes keseriäumun.

13 Ik ak ämän ninareanik, onoktapau säpkäri äpu maun karar jer we marom. Is karauk
ämän ak kon onoktapau wou wäiei kiro wa jer we mareäim.
14 Ak rusapai iken ämän nukan onoktapau eteinak äpu miäi. Utianik, iken ronkat sakau
ak tawa iken ämän erekapu kon onoktapau äpu maiei. Keserna, tawa iken Näwäu, Jisas
nukan kowaun omre kounuk, ik ak mesin iken woiok uru nepipiriäum senek akas nais ik
mesin nepipiraiei.
15 Meter isan ronkat sakau kesek rawon; is amke koi ak sarwaram, tawa nais ätäi koi
sarwaram.
16 Isan ronkat Masedonia provins potaun pote rai tarwaroita, ak pak rawamis, ätäi
Masedonia provins potamis, ätäi koi ak apwaram. Keserita, is Judia provins potaurita,
akas is apu pakan osap sareiraiei.
17 O jaiat, amke is ak koi apwaraun ronkatemin, kiro is sätwarau wa. Akan ronkat
is okoro omnokou pakan roasiret akas sätäiäi senek keseru rai airoi ra? Wa senes wa.
Utianik, kar sarau pewon, okon, is kurte ak rawa kowau wa.
18 Anut nuka kon ämän erekapu tainoriäu senek ikes nais keseriar ak epar ämän
awarom. Ik ämän erekapu awareäum kiro epar ämän, kiro sät ämän wa. Ikes ak "Io,
ik kiro onok keseram," ätäi kurte ronkatemoi, "Wa, ik kiro onok keserau utom," awarau
wa. Ik iken ämän orip orip tainoriäum.
19 Timoti, Sailas ikes Anut nukan mokoi Krais Jisas nukan ämän awareäumun. Ak äpu,
Jisas Krais ko roasiret wa sätwareäu, ko orip orip kon ämän tainoriäu. Ik kon onok
tainoriäum.
20 Anut nukas roasiret sarwaraun epar ämän sosop miäwon. Ko Krais pakas kiro epar
ämän erekapu iporwon. Keseria, Jisas Krais ik sareikaun kowon, okon, ik keser äiäum,
"Epar, Anut nukas kon epar ämän tainorwon," okon, ik Anut nukan enip oik jou muriäum.
21-22 Anut nukasar ik ak pak erekapu Krais pak pasar rauta, sakau mukiäu. Ik nukan
roasiret senes sare mukianik, kon roasiret ätär maraun kon jer ik opok we mowon. Kon
Osou Näu, kiro totok senek, iken woiok uru mukowon. Kesernuk, ik äpu tawa ik osap
erekapu ikaun aikowon owam.

Pol ko kurte Korin mena potau wa.

23 Anut nuka äpu is ak epar ämän awarom. Is ak rawa Korin mena kurte ätäi kowau
wa, owon, is ak usu arau utom. Kiro onokun karar.
24 Ik akan woiaka epar moin kiro sakau kamwaraun rai awarau wa. Ik äpu akan woiaka
Anut mesin sakau moin. Keseria, ik ak pak erek akan woiaka erer orip rawaun sarau
karar moram.

2

1 Is meter ak rawa poteanik, usu aromin. Keseria, rusapai is sakau ronkatemin, is ätäi
koi akan onok aru aparita, akan woiaka usu saräi, okon, is ätäi ak wa koi apwaram.
2 Utianik, isas ak woiaka usu saräun ämän maroita rai, inokos is woi erer murai? Akas
karar isan woi erer muraiei, okon, isas akan woiaka usu saräun wa aram.
3 Kiro onokun, is ak meter sakau ämän jer we mareanik, surmaromin. Akasar is woi
erer orip rawaun keseiriäi, keseria, is ak rawa pote woi usu owaun utomin. Keseria, ak
kiro ämän meter jer we maromin ninareanik, akan woiaka piririanik, ätäi onok eposek
tainoraiei. Is äpu is kar osapun woi erermoi, nepipirita rai, ak nais erekapu nepipiraiei.
4 Is onoktori jer we maromin ses opok, isan woi usuäu sarenuk, woiti näwäu orip jer
we maromin. Is ak woiaka usu saräun rai jer we marau wa, is isan woias ak mesin näwäu
meieäim ätär maraun jer we maromin.

Kar ros onok aru ak opok monuk, akas kon onok aru jäkäi muruwe.

5 Utianik, kiro onok aru mowon ro, is meter ko mesin jer we maromin, ko is usu irau
wa, ko ak erekapu usu arowon. Utianik, is kiro usu mesin sakau ämän sosop wa awaram.
6 Akan karauk jaunakat akas pak ko usu nurin, kiro usu ko äiäk owon.
7 Utianik, rusapai, akas kiro ron onok aru mowon ätäi wa ronkatäu, kon onok aru jäkäi
murianik, kon wou eposek saräun isanaraiei. Warnuk, usu näwäu sareanik, kiro usus ko
itimorai.
8 Keseria, is akan woiakas kiro ro mesin meiäun ätär muraun sakau awarom.
9 Kiro ämän meter jer we maromin, kiro ak ate apwaraun rai kesermin. Isan ämän
awaromin kiro erekapu tainori ra, wa rai äpu maun jer we maromin.
10 Utianik, akas kar ron onok aru jäkäi muruna rai, isas nais jäkäi muram. Kiro ro ik
opok onok aru monuk rai, isas Krais nukan amukup kon onok aru jäkäi muram. Kiro ak
sarwaraun keseriäim.

11 Is kiro onok wa keserita rai, Satan nukas säpkäri itimoikai. Epar, ik kon ronkat pak
kon onok pak äpu momun.

Pol ko Troas mena Taitas itanewon, ko aparau wa.

12 Is Troas näu mena Krais nukan Ämän Eposek awarau potomin ses opok, Näwäu nukas
kiro mena kon ämän roasiret awaraun apu im tue murowon, kiro is äpu momin.
13 Utianik, is kiro opok rawaun woi ererau wa, owon, isan sarau jai Taitas ko ak mesin
ämän airaun aparau wa. Keseria, kiro menan roasiret 'pere' aware kurea, Masedonia
provins potomin.

Krais nukan sakaus ik marai itimoriäum.

14 Utianik, rusapai is akan ämän roimin, okon, is Anut jou murim. Ik Krais pak
pasar raumoi, orip orip marai itimoriäum. Keseria, Anut nukas karauk roasiret marai
itimoriäum ätär maraun akan amiakap imäiki ariäu. Anut nukas Krais nukan ämän kiro
am sou eposek sou peäu senek omsau erekapu oi ariaun ik sare mukonuk, roasiret kiro
ämän roianik, Krais äpu miäi.
15 Epar senes, ik Krais nukan Ämän Eposek awareäum, okon, ik osap sou eposek orip
Anut nuriäi senek. Roasiret Anut nukas imwarowon pak karauk roasiret wasaräun apu
opok rai pak ak erekapu kiro ämän roiäi, kiro ak sou eposek roiäi senek.
16 Kiro roasiret ak wasaräun apu opok rai, ak meiäun sou roi rai, utianik, kiro roasiret
ak Anut nukas imwarowon, ak awau rawaun sou roi rai. Inok kiro sarau näwäu maun
itok?
17 Ik karauk roat akas Anut nukan ämän aiauk owaun sarau miäi senek wa sarau miäum.
Ik kiro roat senek wa. Anut nukas ik kon sarau maun äsimoikowon, okon, ik Anut nukan
amukup Krais nukan ämän roasiret jekur awareanik, wa sätwareäum.

3

Jisas nukan ämän oi ariai roat ak paip awau opok sarau miäi.

1 Akan ronkat ik ikasar iken enmok kämioik jou miäum ra? Ik ak ätär maraun karauk
roat akas ik sarau roat eposek äiäun pas jer wäun wa awareäum. Ikes ak nais karauk roat
ätär maraun kesek pas jer wäun wa awareäum. Kiro karauk roat akas keseriäi senek ik
wa keseriäum.
2 Ik iken ipiokos pas atau wa. Ak iken pas senek, kiro pas iken woiok uru rau. Roasiret
erekapu pas ninareäi senek, ak akan onok eposek keseriäi apwareanik, iken sarau owo
senek ak äpu mukaiei.
3 Roasiret akas akan onok eposek apwareanik, ak äpu maiei ak Krais nukan roasiret.
Akan onok kiro Krais nukas iken sarau mesin pas jer wewon senek. Kiro pas penis jer
wäu wa. Utianik, Anut awau raiäu nukan Osous jer wewon. Ko kiro pas aiauk opok jer
wäu wa. Kiro roasiret akan woiaka uru jer we marowon.
4 Ik Krais pak pasar raum, okon, Anut nukan amukup ronkat karar oripas ikes ak iken
sarau pakas Krais nukan roasiret sarein äiäun itok.
5 Iken sakau pakas ik kiro sarau eposek miäum keser äiäu senek wa. Ik owo onok eposek
miäum kiro onok maun Anut nukasar sakau ikiäu.
6 Anut nukasar karauk roasiret paip awau awaraun kon sarau roat sare mukianik,
sakau ikowon. Ik kiro paip awau mesin roasiret sintore ämän tainoraun rai awarau wa.
Wäpik, ik kiro paip awau mesin roasiret Osou Näu nukan ämän tainoraun rai awareäum.
Sintore ämän jer wein kis roasiret meiäun apu opok mareäu. Utianik, Osou Näus awau
rawaun sakau ariäu.

Paip awau kiro eposek senes.

7 Anut nukasar sintore ämän aiauk opok jer we mowon. Roasiret kiro sintore ämän
tainorau wa, ak meiäi. Utianik, kiro sintore ämän Anut nukan arou orip pewon, okon,
ik äpu kiro osap eposek Anut nuka pakas pewon. Moses nukan neputapau san peäwon
merek senekus kururur monuk, Juda roasiret ak kon neputapau jekur aparau senek wa,
utianik, kiro arou rai rai ätäi ämäiewon.
8 Anut nukan Osou Näu nukan sarau eposek arou näwäu orip pewon kos sintore ämän
nukan sarau itimoriäu.
9 Is kiro onok mesin äiem. Kiro sintore ämänis roasiret onok aru miäin wasarewareanik,
ämän orip awareäu. Utianik, kiro sintore ämän Anut nukan arou orip pewon. Anut nukan
Osou nukan sarau pakas roasiret Anut nukan amukup eposek sareäi, okon, ik äpu kiro
sarau näwäu senes.
10 Kiro sintore ämän arou orip, utianik, kon arou utonuk, kon sarau ämäieu. Rusapaian
paip awaus itimorianik, kon sarau näwäu senes rau.

11 Kiro sintore ämän nukan sarau orip orip wa raiäu, ko Anut nukan arou orip pewon,
okon, ik äpu kiro osap näwäu. Keseriar, kiro Osou Näu nukan sarau orip orip rau, ik äpu
kiro näwäu senes.
12 Keserianik, ik epar äpu mom, kiro paip awau wa ämäiäi, okon, ik wa iminäu. Ik sakau
tai raumoi, roasiret kiro paip mesin awarau.
13 Ik Moses senek wa. Ko kon neputapau omjos kururur monuk, Juda roasiret ak ko
jekur aparau senek wa. Kiro arou ämäiäurnuk, Moses nukas roasiret kiro arou koser
nonuk nonuk, wa aparaiei rai, kon neputapau kururur mowon.
14 Utianik, Juda roasiret akan woiaka sakau, okon, kiro ses opok, koi rusapai, kiro
roasiret ak meten paip ninareäi, kiro omjos akan ronkat kururur me rau senek. Ak kiro
omjo oi kuräu wa. Ak Krais mesin woiaka epar mona, kos epar kiro omjo oi kuräi.
15 Utianik, rusapai kiro Juda roasiret ak Moses nukan sintore ämän ninareäi kiro omjos
akan ronkat kururur rau.
16 Utianik, inok ro kon onok aru pakan ätäi piririanik, Näwäu tainoriäu, kiro Näwäu
nukas kiro omjos kon ronkat kururur mowon oi kureäu senek.
17 Is Näwäu rai äiäim, is kiro Osou Näu mesin äiäim. Kar ro ko Näwäu nukan Osou Näu
orip ko sintore ämän nukan sarau ro senek wa raiäu.
18 Iken nepiok kururur mau wa. Ik siror senek, roasiret erekapu iken onok eposek
miäum aparianik, kiro Näwäu nukan arou ik pakan aparaiei. Ik ätäi iken onok aru pakan
piririanik, Näwäu nuka senek etäumoi, onok eposek miäum. Roasiret iken onok eposek
aparianik, Näwäu ko eposek senes äpu maiei. Näwäu nukas sakau ikonuk, ik onok eposek
miäum. Kiro Näwäu nuka Osou Näu.

4

Jisas nukan ämän oi ariai roat ak mis senek.

1 Anut ko ik mesin wouti mianik, iken onok aru jäkäi mukomara, kon sarau maun
ikowon. Kesermoi, kiro sarau pakas ik usu oumoi, woiok aru monuk, kiro sarau wa
utiäum.
2 Utianik, roasiret akas oiorok naun onok ämäi ämäi keseriäi, ikes kiro erekapu
sumkäinemun. Ik sät ämän wa miäum. Ik Anut nukan epar ämän iken ronkat pakas atap
wa piririäum. Wäpik, ik Anut nukan ämän amop tamareäum, okon, roasiret erekapu akas
keser äiäiei, 'Kiro roat ak sät ämän wa äiäi.' Epar, akan woiaka uru ak äpu miäi ik Anut
nukan amukup onok eposek miäum.
3 Krais nukan Ämän Eposek tamarom kiro ämän ämäi rawau wa. Utianik, roasiret ak
onok aru miäi wasaräun apu opok rai, akan amiakap kiro epar ämän ämäi rau senek,
owon, ak kiro epar ämän mesin akan woiaka epar mau utoi.
4 Roasiret ak akan woiaka epar mau wa, ak Krais nukan Ämän Eposek nukan arou
merek jekur aparau senek wa, Satan nukas kiro roasiret akan ronkat aru marowon. Ak
kiro ämän nukan onoktapau äpu mau senek wa, okon, ak Krais nukan onok eposek senes
äpu wa. Krais ko Anut nuka senek.
5 Ik roasiret iken ämän tainoraun tamarau wa. Utianik, ik roasiret Krais Jisas nukan
ämän tainoraun tamaroram, owon, ko akan Näwäu. Ik keser äiäum, 'Ik akan sarau roat.'
Owon, kiro sarau moram, Jisas nukas ikowon.
6 Meter Anut nukas äiewon, "Pututu rau opok, arou peanik, merek kuräi!" *Stat 1:3*
Kiro onok senek Anut nukas kon arou merek iken woiok uru merek kuräun mowon.
Anut nukas kon arou Krais pakas ikowon, kiro merekus ik kon onok eposek senes äpu
miäum.
7 Ik Anut Jisas ori äpu mateäum. Kiro ronkat osap eposek senek. Utianik, kiro osap
eposek iken enmoksau opok rau. Iken enmoksau sakau wäpik, kiro mis kurte käiäu senek.
Kiro onokun, roasiret erekapu ak äpu maiei, iken sakau näwäu kiro Anut nukas ikowon,
kiro iken wa.
8 Ik usu orip orip oiäum, utianik, kiro usus ik erekapu wa aru mukiäu. Osap sosopus
iken ronkat ate reuriäu, utianik, ik woiok aru mianik, iken sarau wa utiäum.
9 Ik roat akas aru mukauriäi, utianik, Anut nukas ik utoikonuk, ikarar wa raiäum.
Karauk roat akas ik tätäi ikiäi, utianik, ik erekapu wa aru mukona, meiäm.
10 Ik Jisas nukan sarau miäum, okon, Jisas meiewon senek, roat akas ik nais iwokona,
meiäuriäum. Ik awau rauta, roasiret akas äpu maiei, Jisas ko erekapu meiäu wa, awau
rau, owon, kos ik awau rawaun sakau ikiäu aparaiei.
11 Ik Jisas nukan sarau mota, roat akas iwokona, meiäuriäum. Kiro onok ik opok penuk,
roasiret akas Jisas ko awau raianik, iken omnokou pakan enmoksau awau rawaun sakau
ikiäu äpu maiei.

12 Kesermoi, ik Jisas nukan ämän oi ariäum roat karauk roat akas orip orip iwokona,
meiäuriäum, utianik, ak Korin roasiret, iken sarau pakas orip orip awau raiäi.
13 Anut nukan buk opok kar ros keser äiewon, “Isan woi Anut mesin epar momin, okon,
is kiro ämän äiem.” *Buk Song 116:10*
Kiro ro kon wou Anut mesin epar mowon senek ik nais iken woiok epar momun, okon,
ik nais ämän moram.
14 Owon, ik äpu Anut nukas iken Näwäu, Jisas meiewon ätäi siräi mowon, ko ik nais
Jisas nuka pak siräike mai. Kos ik ak pak erek imäikianik, nukan amukup tai mukai.
15 Kiro onok aru erekapu ik opok pewon, kiro ak sarwaraun keserwon. Anut nukas kon
wou näu oripas ak sarwaraun onok roasiret sosop senes äpu maiei. Kinun kiro roasiret
sosop akas ko ‘pere’ aurianik, kon enip jou näwäu senes muraiei.

Jisas mesin akan woiaka epar mianik, rawe.

16 Kiro onokun, ik usu oianik, woiok aru momoi, iken sarau wa utiäum. Iken enmoksau
sakau wäpik kiro aru saräiei. Utianik, iken totomok omre orip orip sakau awau oiäi.
17 Rusapai, ik usu tätäi orip oiäum. Utianik, kiro usu omre katunak rawaiei. Kiro usus
ik tawa Anut nuka pak omar oik orip orip raianik, osap eposek owaun sareikeäi. Kiro
osap eposekus karauk osap erekapu itimware rau.
18 Keseria, ik osap iken amiokos apariäum mesin ekep wa ronkateäum. Utianik, ik osap
omar oik rai iken amiokos wa apariäum kinun ronkateäum. Ik owo osap iken amiokos
apariäum kiro omre rumukäu wa rawaiei. Osap iken amiokos wa apariäum kiro orip orip
rawaiei.

5

1 Keseria, ik keser äpu mom, iken enmoksau kiro omnokou pakan ser ou senek. Kiro
erekapu aru mai. Utianik, kiro onok kesernuk, Anut nukas ou awau ikonuk, ik kiro owa
rawam. Kiro ou kar ron ipous mau wa. Kiro ou omar oik orip orip rawai.
2 Utianik, rusapai, iken enmoksau usu ounuk, woiok uru tätäirnuk, roianik, iken
enmoksau aru kiro utaun ronkateanik, Anut nukas ik omar oik enmoksau awau ikaun
ronkateäum.
3 Ik enmoksau awau oumoi, pirim senek wa rawam.
4 Rusapai, ik iken omnokou pakan enmoksau orip raumoi, tätäi oianik, utaun
ronkateäum. Ik pirim rawau utom, utianik, ik iken omar oikan enmoksau omjo senek
takäun ronkateäum. Keserianik, iken omnokou pakan enmoksau kiro erekapu ämäuna,
ik enmoksau awau orip orip rawaun owam.
5 Kiro onok Anut nukasar ik opok keseraun sare mowon. Kos ik Osou Näu ikowon. Kiro
totok senek. Kesernuk, ik äpu tawa osap eposek ikaun aikowon owam.
6 Keserianik, ik orip orip ronkat sakau orip raum. Ik äpu ik omnokoupaian enmoksau
orip raumoi, ik Näwäu nukan mena nuka pak rawau wa.
7 Ik ko wa apariäum, utianik, iken woiok ko mesin epar me raiäum.
8 Is äiem ik ronkat sakau orip. Iken ronkat kesek, ik iken enmoksau okoro omnokou
opok utomoi, Näwäu nuka pak kon mena tone eposek senes rawam.
9 Keseria, ik Anut nukan wou ereraun karar sarau mau. Ik omnokou pakan enmoksau
orip ra, omar oikan enmoksau orip ra, ik orip orip kon wou erer murau.
10 Owon, tawa, ik erekapu Krais nukan amukup tai rauta, kos iken onok erekapu wasare
mukai. Roasiret ak karar karar okoro omnokou opok raumoi, onok aru ra, onok eposek
miäin ra, kos akan onok erekapu wasarewareanik, osap keseriar arai.

Ik Anut nuka pak woiok karar orip rawam.

11 Näwäu nukas iken onok erekapu wasare mukai, okon, ik ko iminemoi, kon Ämän
Eposek roasiret akan woiaka piriraun awareäum. Kesermoi, ik roasiret sarwaraun sarau
sakau miäum. Iken sarau kiro moram, Anut nuka äpu miäu. Is sakau ronkateäim, ak nais
akan woiaka uru ik kiro sarau moram äpu maiei.
12 Ak ik roat eposek rai aikaun okoro ämän awarau wa. Karauk roat akas akakan
enmaka jou maun keser äiäi, “Ik roasiret akan amiakap sarau eposek miäum”, utianik,
ak akan woiaka uru Anut nukan wou ereraun ronkatäu wa. Ik iken sarau miäum ämän
awarota, ak iken onok äpu mianik, akan woiaka ereraiei. Keseria, kiro roat akas iken
enmok opok sät ämän mona rai, ak Korin roasiret, akas pak kiro roat owo ämän ätäi
awaraun äpu maiei.
13 Akan ronkat ik otop roat ra? Wa, ik Anut nukan sarau moram. Akan ronkat ik ronkat
eposek orip ra? Kiro epar, ik ak sarwaraun sarau miäum.

14 Krais nukas ik mesin wous meieäu, okon, ik kiro äpu mianik, kon sarau miäum. Karar
ros roasiret erekapu mesin meiewon. Kos iken omoi oianik, meienuk, kiro ak erekapu ko
pak meiein senek.
15 Ko roasiret erekapu mesin meiewon, okon, roasiret ak orip orip awau rawaun sakau
orip. Keseria, ak akasar aka mesin woiaka ereraun wa ronkateäi. Ko roasiret mesin
meiemara, ätäi siräiewon, okon, roasiret ak kon wou ereraun ronkateanik, sarau maiei.
16 Keserianik, rusapai ik Jisas tainoriäum roat, ik karauk roasiret akan sarau miäi mesin
wasarewareanik, ik omnokoupaian roasiret akas wasarewareäi senek wa kesewarau.
Meter, ik kiro roasiret senek, Krais nukan sarau wasare muriäumun. Meter ik ko
omnokoupaian erar ro rai ronkateäumun. Utianik, rusapai, ik keser wa ronkateäum.
17 Kiro onokun, inok ro ko Krais pak pasar rau, ko ro awau sare raiäu. Kon meteran
onok kiro erekapu manonuk, onok awau miäu.
18 Anut nukasar kiro onok ik opok päun keserwon. Krais ko ik mesin meiewon, okon,
Anut nuka ik pak ätäi jaiatemara, ik karauk roasiret Anut nuka pak jaiatäun awaraun
äsimoikowon.
19 Iken ämän awareäum kesek, Anut nukas Krais omnokou opok äsimornuk, kowon,
okon, Anut nukas omnokou pakan roasiret pak ätäi jaiatäwon. Ko roasiret akan onok
aru miäin ätäi wa ronkateäu.
20 Keserianik, ik Anut nukas Krais nukan ämän aräun äsimoikowon. Kiro onokun, Anut
nukasar iken oioksau pakas roasiret awarora. Ik Krais nukan ämän keser sakau awarom,
“Ak Anut nuka pak jaiatemana, woiaka karar orip rawaiei.”
21 Krais ko kar onok aru mau wa. Utianik, Anut nukas iken onok aru erekapu ko opok
turur mianik, usu nuruwon. Anut nukas ik sareikaun kiro onok keserwon, okon, Jisas
nukan onok eposek pakas Anut nukas ik kon amukup eposek raum aikiäu.

6

1 Ik Anut nuka pak erek sarau miäum. Kesermoi, ak sakau ämän awarom. Ak Anut
nukas kon wou näu oripas ak sarwarowon, okon, ak ätäi onok aru wa mau.
2 Anut nukas keser äiewon, “Is kar omre ak imwaraun sare momin. Kiro omre opokar,
akas is ämän airoin roianik, ak sarwaromin.” *Aisaia 49:8*
Rowe, kiro omre rusapai pe rau. Imwaraun omre kiro rusapai pe rau.

Pol ko usu sosop owon.

3 Karauk roat iken ämän roumoi, wa sumkäinäun ik karauk roasiret akan apu opok
siotwaraun mur miäi senek wa miäum. Wäpik, ik sarau miäum ses opok karauk onok aru
wa miäum.
4 Utianik, omre orip orip, ik sarau me rauta, roasiret akas ik Anut nukan sarau roat äpu
miäi. Karauk usu atap atap oianik, ik sakau tai raiäum. Karauk roasiret akas ik opok onok
aru mona, ik päurar raiäum. Karauk onokus ik aru mukona, ik woiok aru wa miäum.
5 Karauk roat akas ik iwokiäi, karauk roat akas ik karapus owa mukiäi. Karauk roat
akas ik mesin woiaka aru mianik, iwokaun äiäi. Ik sarau sakau senes miäum. Omre
sosop ik jekur wa niniäum. Karauk ses, ik sou niniäum.
6 Ik Anut nukan sarau tuku momoi, ik onok aru wa miäum. Ik ronkat eposek orip.
Karauk roat akas ik aru mukona rai, ikes ak äiäur awareanik, ak opok ätäi onok aru wa
miäum. Ik karauk roat opok onok eposek miäum. Ik Anut nukan Osou Näu nukan sakau
oianik, sarau miäum. Ik karauk roasiret mesin orip orip woiokos meieäum.
7 Anut nukan sakau pakas kon epar ämän areäum. Ik onok eposek momoi, onok aru
erekapu itimoraun itok, owon, iken ipiok näu kaima weräiäin marai ateäum, ipiok saunan
kaima kari ateäum. Keseria, ik Anut nukan sarau maun weräiäum.
8 Karauk roat akas iken enmok jou miäi, karauk roat akas memes onok opiokop miäi.
Karauk roat akas ik onok eposek miäum äiäi, karauk roat akas ik onok aru miäum äiäi.
Karauk roat akas ik sät ämän miäum äiäi, utianik, ik epar ämän miäum.
9 Karauk roasiret akas ik erar roat äiäi, utianik, roasiret sosop akas iken sarau miäum
äpu miäi. Ik roat meiäurumun senek, utianik, ik awau raiäum. Karauk roat akas ik
iwokianik, usu ikiäi, sinuk, ik meiäu wa.
10 Ik woiok aru senes miäum, utianik, ik orip orip woiok erer orip raiäum. Ik saruku
roat senek raiäum, sinuk, ikes roasiret sosop Anut nukan amukup eposek rawaun rai
sarwareäum. Ik osap wäpik senek raiäum, utianik, osap erekapu rau iken. Kiro onok
erekapu ik opok penuk, roasiret akas ik Anut nukan sarau roat äpu miäi.
11 Ikes ak Korin roasiret, akanun woiokos meieanik, iken ämän amop awareäum.
12 Ik akanun woiokos meieäumun kiro wa utiäum, utianik, akas ik mesin woiakas
meieäin kiro epar rusapai utoin.

13 Ak isan mokoit senek, okon, is okoro ämän awarom. Ikes akanun woiokos meieäum
senek, akas pak ikenun woiakas meiewe.

Ak woiaka epar mau wa roasiret pak karar wa turur rawau.
14 Ak karauk roasiret akan woiaka Jisas mesin epar mau wa pak karar wa turur rawau.
Onok eposek miäi roasiret pak onok aru miäi roasiret pak ak karar tururaun senek itok
wa. Arou merek pak umtutu pak ak karar tururau senek wa.
15 Krais nukan roasiret pak Satan nukan roasiret pak ak owose ronkat karar orip
rawaiei? Roasiret Jisas mesin woiaka epar moin pak roasiret woiaka epar mau wa pak
ak owose karar turur rawaiei?
16 Anut osap nuriäi ou näwäu pak sät eitek jou miäi ou pak au karar tururau senek
wa. Ik Anut osap nuriäi ou näwäu. Anut awau raiäu ko iken woiok uru rau. Anut nukas
äiewon siar, "Is okoro roasiret pak raumoi, ak pak ari rawam. Is akan Eit rawam, ak isan
roasiret rawaiei." *Wok Pris 26:12*
17 Kiro onokun, Näwäu nukas keser äiewon, "Ak kiro roasiret aru pak wa turur rawau,
ak atap rawe. Ak osap isan amiap ukun orip wa atau. *Aisaia 52:11*
Ak keserna, isas aka imwaram." *Esekiel 20:34*
18 Anut Näwäu sakau orip nukas keser äiewon, "Is akan Momonaka rawam. Ak isan
mokoit asinakut rawaiei." *2 Samuel 7:14*

7

1 O jaiat, is akanun woias meieäim. Anut nukas kiro epar ämän erekapu aikowon, okon,
ik ikasar iken enmoksau ra, iken totomok ra, jekur kamäu. Iken onok aru erekapu utomoi,
Anut nukan onok tuku senes tainoria, imine orip kon inkaruru raianik, ko senek saräun
sarau sakau mau.

Pol nuka wou erer orip rawon.
2 O jaiat, ak ik mesin akan woiaka epar moinai, ikenun woiakas meiewe. Ik kar onok
aru ak opok mau wa. Ik kar ron wou epar mowon kiro aru murau wa. Ik kar ro amuk
atomoi, kon osap owau wa.
3 Is ak ämän orip rai awarau wa. Meter ik akanun woiokos meieäum ämän awaromin,
okon, orip orip akanun woiokos meiemoi, ik ak pak erek awau rawam ra, meiäm ra, ik
orip orip keseriar keser rawam.
4 Is akan onok äpu momin, okon, isan ämän ämäi mau senek wa. Is ak mesin orip orip
woi ereriäu. Ik usu sosop oiäum, sinuk, is sakau momoi, woi erer orip raiäim.
5 Ik Masedonia provins koumun ses opok, kiro usu atap atap keseriar oumoi, jekur
sumau wa. Karauk roasiret akas ik pak ketäianik, iken sarau tämukaun keserin. Keserna,
iken woiok aru saremoi, ik sakau iminemun.
6 Utianik, inok ro usu orip Anut nukas kon wou päurar rawaun sare miäu. Ik usu orip
raumun opok, Taitas kounuk, Anut nukas iken woiok päurar rawaun sare mukowon.
7 Taitas nukas koumoi, iken woiok sakau mukowon. Akas nais kon wou sakau murin
ämän airowon roimin. Akas is apairaun äiein ämän kiro Taitas nukas koi airowon roimin.
Meter ak keirianik, usu sosop iriäin, utianik, rusapai ak ätäi kiro mesin woiakati moin,
okon, kos kiro ämän airowon. Ak is pak woiaka karar me rawaun ämän sakau äiein, kiro
ämän nais airowon. Is kiro ämän erekapu roianik, isan woi näwäu ererwon.
8 Is meter pas jer we maromin kis akan woiaka usu sarewon. Utianik, is kiro pas jer we
maromin kis ak usu aronuk, aparianik, is ak mesin woiti mau wa, owon, is äpu ak isan
pas ninareanik, akan woiaka usu sarein, utianik, kiro usu omre rumukäu rawau wa.
9 Is ak usu aromin mesin woi ererau wa. Utianik, ak kiro usu oumoi, akan onok aru
pakan ätäi piririn, kiro mesin rusapai is woi ereru. Anut nukan ronkat ak akan onok aru
mesin woiakati maun rai ronkatewon. Kesernuk, ikes ak opok onok aru marau wa.
10 Kar ro ko onok aru momoi, ko Anut nukan amukup kiro mesin wouti mianik, kiro
onok aru pakan ätäi pirirnuk rai, Anut nukas ko ätäi imäiäi. Kesernuk, kiro ses opok
kon wou usu wäpik. Utianik, woiaka epar mau wa roasiret ak onok aru mianik, ak kiro
mesin woiakati momoi, ätäi pirirau wa, okon, Anut nukas ak ätäi wa imwarai. Tawa akan
totomaka erekapu meiäiei.
11 Akas Anut nukan amukup akan onok aru mesin woiakati mianik, ätäi piririn.
Keserna, owo onok eposek ak opok pewon jekur ronkatewe. Ak akan woiaka ätäi piririn,
kiro ses opokar karauk roasiret onok aru utomoi, onok eposek maun rai sakau ämän
awaroin. Ak karauk roasiret akan amiakap, owo ämän ak opiakap rau jekuraun sakau
ronkatein. Anut nukas ak aru maraun mesin imineanik, is ak rawa akan onok awau miäi
aparau potaun woiakas weäi. Kiro ro onok aru mowon, ak ko tuku nuraun wäsuk saräu
wa. Ak kiro onok erekapu tainorianik, ak rusa ik ämän wäpik rai ätär mukiäi.

12 Owo onokun is meter kiro pas jer we maromin? Is kiro ro onok aru mowon
mesin jer wäu wa. Is kiro ros jauk aru muruwon mesin nais jer wäu wa. Ak kiro pas
ninareanik, Anut nukan amukup ak epar akan woiaka uruas isan inkaruru raianik, isan
ämän tainoriäi ätär maraun jer we maromin.
13 Ak isan ämän tainorin, kis iken woiok sakau mukoi.
Ak iken woiok karar sakau mukau wa. Ak Taitas eposek isanarianik, kon wou nais
sakau murin. Keserna, ko wou päurar orip ik rawa ätäi kounuk, aparianik, ik iken woiok
erermun.
14 Isas Taitas ak Kristen roasiret eposek aurmin. Ko ak rawa potomoi, akan onok eposek
aparianik, isan ämän aurmin kiro epar äpu mowon. Ik orip orip ak epar ämän awareäum.
Kiro onok kesek, kiro ämän eposek is Taitas ak mesin aurmin akan onokus kiro ämän epar
ätär murin.
15 Ko ak rawa potonuk, kos ak usu arai rai iminemoi, ak ko imäianik, jekur kamemoi,
kon ämän tainorin. Ko meter akanun wous meiewon, utianik, ätäi koumoi, akan onok
eposek ko opok moin ätäi ronkateanik, kon wous akanun näwäu meieäu.
16 Is äpu ak epar onok eposek miäi, okon, isan woi ereru.

8

Kristen roasiret akas karauk roasiret Judia provins opok rai aiauk ariai.

1 O iken jaunokot, Anut nukas kon wou näu oripas kon roasiret Masedonia provins
pakan onok eposek maun sarwarowon mesin awaraurum.
2 Karauk usu näwäus kiro roasiret ate apwaronuk, ak saruku roasiret senek raiäin,
utianik, ak woiaka erer orip nepipirmoi, karauk roasiret osap wäpik sarwaraun akan
aiauk osap pak turur mianik, kiro roasiret aiauk sosop araun tururin.
3 Is ak epar awarom, kiro roasiret ak akan aiauk owo senek rawon, keseriar oumoi, kiro
roasiret araun tururin. Ak ätäi akan ronkatisar karauk aiauk turur mona, sosop senes
sarewon. Kar ros ak aiauk sosop turur mowe rai ronkat arau wa. Kiro akan ronkatisar
keserin.
4 Utianik, ak äpu karauk menan roasiret akas Anut nukan roasiret Judia provins opok
rai sarwaraun ronkateäi, keseria, ikes nais kiro roasiret sarwaram rai akas ik orip orip
sakau aikiain.
5 Iken ronkatis ak aiauk eteinak araiei rai äiemun, utianik, ak akan ronkatis aiauk sosop
aroin. Amke ak akan enmaksau erekapu Näwäu nurianik, iken ämän nais tainorin, owon,
ak äpu kiro onok Anut nukan ronkat tainorin.
6 Taitas amke ak kamuk Korin mena kiro aiauk turur maun sarau onoktorowon.
Kesernuk, ik Taitas aurta, pote kiro sarau akan woiaka näu oripas onoktoroin kiro sarau
erekapu pataraun sarwarai.
7 Ik äpu akan onok eposek senes. Ak akan woiaka Jisas mesin epar moin, ak karauk
roasiret Anut nukan ämän areain, ak Anut nukan ronkat owo senek kiro ak äpu miäi. Ak
karauk roasiret sarwaraun sakau ronkateäi. Ak ik mesin woiakas meieäi. Keserianik, ak
akan woiaka näu oripas karauk roasiret eposek sarwaraun aiauk sosop nais arowe.
8 Ak karauk aiauk araun is sakau ämän awarau wa. Utianik, woiaka epar moin roasiret
Masedonia provins rai, akas karauk roasiret mesin woiakas meieanik, eposek sarwaroin.
Is ak Korin roasiret, ak kiro roasiret senek ra, wa ra ate apwaraurim.
9 Iken Näwäu, Jisas Krais kon wou näu oripas ak sarwareäu, kiro ak äpu. Ko meter omar
oik osap sosop orip, utianik, ko ak mesin saruku ro senek sarewon. Ko kiro onok ak osap
sosop owaun sarwarowon.
10 Isan ronkat ak kiro onok keseraiei. Kiro woisan manowon opok, akas amke kiro
roasiret usu orip aiauk araun ronkatein. Keseria, akas amke aiauk tururin.
11 Keserianik, kiro sarau maun amke ronkateanik, woiaka erer orip onoktoroin, rusa
kiro sarau erekapu patarwe. Akan aiauk owo senek rau ak keseriar mowe.
12 Kar ros kon osap karauk roasiret araun ronkateanik, arai, Anut ko kiro ro mesin wou
ererai. Kiro ro ko osap sosop orip keseriar arai, Anut ko mesin wou ererai. Anut nukas
kar ro osap sosop wäpik äpu mianik, kos osap sosop araun wa aurai.
13-14 Is ak karauk roasiret sarwaraun akan osap erekapu areanik, aka usu owaun
awarau wa. Rusapai, ak osap sosop orip. Keseria, kiro karauk roasiret osap wäpik araiei.
Tawa ak osap wäpik sarena, akas osap sosop orip sareanik, ätäi ak araiei. Keserna, aka
aka sarsarateanik, ak erekapu eposek rawaiei.
15 Meter Israel roasiret ak kiro o enip mana oin senek, rusapai ak nais keseriar keseraiei.
Kiro Anut nukan ämänis äiewon siar keserin. Kos keser äiewon, “Kar ro ko o sosop senes

turur mowon, ko o jeanik, autau wa utiäwon. Kar ro ko o eteinak turur mowon, kiro ro ko nais o jeanik, ätäi sou wa weäwon." *Kisim Bek 16:18*

Taitas ko kon jaukut pak roasiret sarwaraun Korin mena potoin.

16 Is ak sarwaraun ronkateäim senek, Taitas nais ko ak sarwaraun ronkateäu, okon, is Anut 'pere' aurim.

17 Taitas ko pote akan aiauk tururaun aurumun ko wou erer orip keseräm äiewon. Kiro onok karar wa, kon ronkatis nais ak sarwaraun potauru.

18 Iken kar jaunok ko Taitas pak äsimorta, potai. Kiro ros Jisas nukan Ämän Eposek roasiret mena atap atap raiäi tamaraun sarau sakau miäu, okon, Anut nukan roasiret akas kon enip jou miäi.

19 Ko nais kon menan Kristen roasiret akas ik pak karauk roasiret kiro aiauk araun oi ariaun sare moin. Kiro sarau Näwäu nukan enip jou maun keseriäum. Iken sarau kiro karauk roasiret sarwaraun woiok erer orip miäum.

20 Kiro aiauk näwäu turur moin ämäinuk rai, karauk roat akas iken enmok opok ämän maiei rai, kiro ro ko ik pak potai.

21 Ik sarau eposek maun sakau ronkateäum. Ik Näwäu nukan amukup pak roasiret akan amiakap nais iken sarau amop miäum, okon, ak erekapu iken onok eposek äpu maiei.

22 Ik iken kar jaunok nais au pak äsimorta, ak sarwaraun potai. Ko orip orip karauk roasiret sarwaraun sarau sakau monuk, aparmun. Ko akas karauk roasiret jekur sarwareäi roumoi, epar rai ronkatemoi, kon wou erer orip ak rawa potauru.

23 Rusa, is Taitas mesin aräurim. Ko isan sarau jai. Ko is pak ak sarwaraun sarau miäu. Kiro jaunokot ori au awan menan Kristen roasiret akas äsimwatona, ak rawa potaieir. Awas Krais nukan enip jou mianik, kon sarau muriäir.

24 Keserianik, akas kiro roat mesin akan woiakas meiemoi, akan onok eposek ätär maraiei. Ak kiro onok keserna, Kristen roasiret omsau erekapu akas akan onok eposek rowaiei. Keseria, ik owo onokun akan enmaka jou miäum ak äpu maiei.

9

Pol nukas karauk Anut nukan roasiret sarwaraun rai äiewon.

1 Ak karauk roasiret osap sosop wäpik sarwareäi, okon, ak Anut nukan roasiret Judia provins opok rai sarwaraun mesin is ämän sosop wa jer we maram.

2 Is äpu ak woiaka erer orip kiro roasiret sarwarauriäi. Is Masedonia provins pakan roasiret akan amiakap akan enmaka jou mareanik, ak kiro onok eposek maun kume rai awareäimin. Ak kiro woisan manowon opok, akan sarau aiauk tururaun Akaia provins opok maun onoktoroin. Okoro pakan roasiret akas ak karauk roasiret osap sosop wäpik sarwaraun aiauk tururmoin, ämän roianik, akan woiaka siräienuk, akas nais akan osap karauk roasiret sarwaraun turur moin.

3 Utianik, rusapai is isan jaiat ak aiauk turur mona, sarwaraun äsimwaroita, potaiei. Keseria, ak onok eposek mona, karauk roasiret akas ik akan enmaka jou momun kiro epar aparaiei. Keseria, ak siräinai, akan aiauk is kiro roasiret awaromin senek turur maiei.

4 Karauk Masedonia roat ak ik pak koumoi, apwaraiei akan sarau kiro wa patarna rai, ik oiorok nai. Ak nais oioraka näwäu nai, owon, ik akan enmaka jou erar momun.

5 Kiro onokun, is isan jaiat awaroita, ak amke ak rawa koumoi, akan aiauk karauk roasiret araun äiein turur maun sarwaraiei. Keseria, ak kiro aiauk turur me rauna rauna, ik kowam. Karauk roasiret akas ak woiaka erer orip kiro aiauk karauk roasiret araun turur moin aparianik, ak äpu kiro akan ronkatis keserin, kar ros ak kiro sarau maun sakau ämän awarau wa.

6 Ak okoro ämän jekur ronkatewe. Kar ro ko o uku sosop wäu wa, kiro ro ko tawa o sosop wa owai. Utianik, kar ro ko kon woia o uku sosop wäi, kiro ro tawa o sosop senes owai.

7 Roat karar karar ak karauk roasiret osap araun jekur ronkateanik, araiei. Akan woiaka usu orip kiro akan osap karauk roat wa arau. Kar ros ak kiro onok keseraun sakau awaronuk, ak iminemoi, kon ämän tainorau rai wa arau. Kiro owon, ro wou erer orip karauk roasiret osap arai, kiro Anut nukas konun wou ererai.

8 Anut nukas kon wou näu oripas ak osap atap atap aronuk, ak orip orip osap sosop senes owaiei. Ak eposek rawaun mesin osap sosop oi rawaiei. Ak osap sosop senes oianik, karauk roasiret eposek sarwaraun itok.

9 Anut nukan ämänis nukan onok mesin keser äiewon,
"Kos nukan osap sosop saruku roat ariäu. Ko sarau eposek mowon, kiro sarau eposek orip orip rawai." *Buk Song 112:9*

10 Anut nukasar ro o uku nurunuk, uku weäu. Kosar o atap atap aronuk, ak o jeäi. Ro
nukas o uku woia wenuk, tawa o sosop sareäu senek, Anut nukas osap aronuk, akas ätäi
kon roasiret eposek senes sarwaraun itok.
11 Anut nukas orip orip osap sosop aronuk, akas woiaka erer orip aiauk karauk roasiret
araun itok. Akas ik aiauk sosop Judia provins pakan roasiret araun ikona rai, roasiret
sosop kiro onok aparianik, akas Anut 'pere' auraiei.
12 Akan sarau miäi kis Anut nukan roasiret karar sarwarau wa. Utianik, karauk roasiret
sosop ak akan sarau aparianik, ak orip orip Anut 'pere' auraiei.
13 Akan sarau miäi kis ak akan woiakas Anut mesin epar meieäi amop mareäu. Akan
sarau miäi mesin roasiret akas Anut nukan enip jou maiei. Ak Krais nukan Ämän Eposek
roumoi, kiro mesin woiaka epar mianik, jekur tainoriäi, okon, karauk roasiret akas Anut
'pere' auraiei. Ak woiaka erer orip kiro roasiret osap ariain pak, karauk roasiret nais
osap ariain, okon, roasiret akas Anut nukan enip jou muraiei.
14 Anut nukas kon wou näu oripas ak eposek sarwarowon, okon, akas pak jaunakat
sarwareäi. Keserna, kiro roasiret akas akanun woiakas meiemoi, Anut nukas ak opok
onok eposek maun auraiei.
15 Anut nukas osap eposek senes ikowon. Kiro osap näwäu senes, okon, kiro osap owo
senek ik aräu senek wa. Kesermoi, ik kiro osap mesin ko 'pere' aurim.

10

Pol nukas nukan sarau mesin äiewon.

1 Karauk roasiret akas isan enim opok ämän keser miäi, "Ko ik pak raumoi, ämän äiäurar
aikiäu, utianik, ko kar mena atapuk raumoi, ko sakau ämän jer we mukiäu." Utianik, Krais
nuka kon enip jou wa miäu, ko wou päurar orip raiäu senek is Pol, kon onok tainorianik,
kiro ämän äiäurar awaraurim.
2 Karauk roasiret akan ronkat ik okoro omnokou pakan onok tainor ariram rai
ronkateäi, utianik, ik okoro omnokou pakan onok wa tainoriäum. Is ak rawa koumoi,
roasiret kesek ronkat orip sakau ämän awaram. Utianik, ak kiro roasiret akan onok wa
tainorna rai, tawa is ak rawa koumoi, ak ätäi sakau ämän wa awaram.
3 Kiro epar ik omnokou opok raum, utianik, ik omnokoupaian roasiret weräiäi senek
wa weräiäum. Ik kar onok pakas weräiäum.
4 Omnokoupaian roat akan muk atap atap oumoi, weräiäi, ik nais iken muk atap atap
oumoi, weräiäum. Utianik, iken muk kiro Anut nukan, sakau orip. Kiro mukus iken iwäi
jaunokot akan mena sakau raiäi kiro erekapu aru marai.
5 Roat ak ik pak ämänis weräuna, ikes ak aru maram. Ikes kiro roat akan ronkat
aru ätär mareäum. Karauk roat akas ämän atap atap mianik, ak Anut äpu maun apu
sowaraun keseriäi. Ikes akan ämän aru roasiret erekapu ätär mareäum. Ik ämän awarota,
roasiret akan ronkat piririanik, akan onok aru pakan utomoi, akan ronkat erekapu karar
tururianik, Krais nukan ämän tainoriäi.
6 Ak Korin roasiret, iken ämän awarom kiro erekapu tainorna, ikes karauk roasiret ak
iken ämän rowau utoi usu araun kume raum.
7 Ak ik mesin ronkateanik, iken onok apariäi jekur ronkatäu wa. Kar ros is Krais pak
pasar raim rai sakau äiäu, kiro ro ik erek ko senek Krais pak pasar raum rai ronkatäi.
8 Näwäu nukas ik kon sarau maun sakau ikowon, okon, ik kiro mesin iken enmok jou
maun woiok erer orip awareäum. Ikes kiro sakau Anut nukas ikowon pakas akan woiaka
Krais mesin epar moin kiro sakau mareäum. Ik kiro sakau pakas akan woiaka epar moin
wa aru mareäum. Keserianik, ik iken ämän moram mesin wa oiorok nai.
9 "Pol nukas kiro pas ik iminäun jer we mukowon", ak keser wa ronkatäu.
10 Karauk roasiret akas keser äiäi, "Pol nukan pas kiro eposek sakau orip. Utianik, nuka
ik pak raiäu ses opok ik ko apariäum, ko sakau wäpik, ko Anut nukan ämän maun jekur
äpu mau wa."
11 Kiro roasiret ak okoro ämän mesin jekur ronkatewe. Rusapai ik ak pak rawau wa,
okon, iken ämän sakau orip pas opok jer we marom. Utianik, ik ak pak pote rauta rai,
iken ämän sakau orip pas opok apari senek, iken onok keseriar aparaiei.
12 Karauk roat ak akasar akan enmaka jou miäi senek, ikes iken enmok jou mau wa.
Kiro roat akan onok kiro akas akan ronkatisar wasareäi. Kar ros nukan sarau wasaremoi,
kon jaukun sarau owo senek aparianik, äiäi, 'isan saraus kon sarau itimoru ra, wa ra?'
Roasiret ak kiro onok tainoriäi ak ronkat eposek wäpik.
13 Utianik, Anut nukas owo sarau ikowon kiro mesin karar iken enmok jou mam. Owo
mena Anut nukas sarau maun ikowon, ik kiro opok karar sarau miäum. Kiro sarau ak
opok nais poteäu.

14 Ik ak rawa koianik, iken sarau momun mesin iken enmok jou maun itok, owon, Anut
nukas ik ak pak sarau maun aikowon. Utianik, ik ak rawa wa koumun maro, ik kon ämän
wa tainorwom. Keseria, ik iken enmok jou mau senek wa. Utianik, ik epar Krais nukan
Ämän Eposek kiro ak rawa oi koumun.
15 Karauk roat akas amke kar mena sarau moin kiro ikes sarau momun rai enmok jou
mau wa. Iken ronkat ak akan woiaka Krais mesin epar moin kiro sakau sarenuk, iken
sarau kiro moram näwäu senes saräi.
16 Kesernuk, ik karauk mena kiro akan mena kasakup rai Anut nukan Ämän Eposek
aware ariäm. Karauk roat akas meter owo mena sarau moin opok, ik ätäi kiro opok iken
enmok jou maun wa potam.
17 Utianik, Anut nukan ämänis keser äieu, "Inok ro kon sarau mowon mesin kon enip
jou mauria, ko Näwäu nukas ko kiro sarau maun sakau nuruwon ronkateanik, Näwäu
nukan enip karar jou mai." *Jeremaia 9:24*
18 Kar ros nuka ro eposek äiäu, ko Anut nukan amukup ko ro eposek wa, utianik, Näwäu
nukasar kiro ro eposek äiäu, kiro ro epar kon amukup eposek.

11

Pol sät ämän oi ariai roat pak.

1 Isas otop ro senek karauk ämän isan enim jou eteinak maun awaraurim. Ak is
utoirona, keseraun itok ra?
2 Anut nukas ak mesin sosop ronkateäu senek, isas nais ak mesin sosop ronkateäim.
Kar ros kon asinak kar ro nuraun paip momoi, jekur kameäu senek, is ak Krais nuraun
jekur kamwaraun onoktoromin, okon, tawa ak Krais rawa potea, ak kon roasiret tuku
rawaiei.
3 Utianik, Satan nukas Ewa ate aparwon senek, karauk sätäiäi roat akas nais ak ate
apwaraiei rai is iminem. Ak sätwareanik, akan ronkat eposek aru marona, Krais nukan
onok jekur tainoriäi kiro utaiei.
4 Karauk roat akas koumoi, kar ämän tamaraiei. Ikes Jisas nukan Ämän Eposek epar
tamareäumun, utianik, kiro roat akas Jisas mesin kar ämän atap maiei. Kiro onok pakas
ak osou atap owaiei. Meter Anut nukan Osou Näu oin kiro senek wa. Kiro roat akas ämän
eposek atap tamaraiei. Kiro Anut nukan Ämän Eposek ikes tamaromun senek wa. Ak kiro
onok keserna, akas akan ämän epar kurte tainoraun rai keseriäi.
5 Utianik, isan ronkat kiro sät ämän oi ariai roat ak akan enmaka jou oik miäi, ak näwäu,
is eteinak rai ronkatäu wa.
6 Epar, is Anut nukan ämän aräun kiro skul mau wa, utianik, is kon ämän jekur äpu
momin, okon, ik orip orip ak Anut nukan ämän amop tamareäumun.
7 Is Anut nukan Ämän Eposek tamareanik, akas is aiauk iraun rai wa awareäimin. Is
akan enmaka jou maun keseriäimin, isan enim jou mau wa. Akan ronkat is kiro onok aru
keseriäimin ra?
8 Is karauk menan Kristen roasiret akas aiauk irona, pote ak sarwaraun sarau miäimin.
Kiro onokus is kiro roasiret akan aiauk päu oimin senek.
9 Is ak pak pote raumoi, karauk osap owaun ronkat oianik, ak usu wa ariäimin. Is owo
osap owaun ronkateäimin isan jaiat ak Masedonia provins pakas koin akas epar kiro osap
erekapu iroin. Is akas osap iraun rai wa awareäimin. Rusapai nais, ak is osap iraun rai
wa awareäim.
10 Krais nukas epar ämän miäu senek, is nais epar ämän miäim. Is akan aiauk owau wa,
okon, kiro mesin isan enim jou muraun itok. Akaia provins pakan kar ros is kiro onok
keseraun tämurau senek wa.
11 Is owon akan aiauk owaun wa awareäim? Akan ronkat isan woias aka mesin wa
meieäim ra? Wa senes, wa. Anut ko äpu isan woias ak mesin meieäim.
12 Is meter akan aiauk owau wa, kiro onok rusapai keseriar rau. Kiro sätäiäi roat ak
akan enmaka jou miäi apu soraun is kiro onok keseriäim. Akan sarau iken sarau senek
äiäi, utianik, akas akan sarau mianik, ak pakan aiauk oiäi, okon, akan sarau iken senek
wa.
13 Kiro roat ak Krais nukan ämän oi ariaun roat senes wa. Ak sarau mianik, Krais nukan
sarau moram äiäi. Ak sätäiäi. Akasar pirirmoi, ik Krais nukan ämän oi ariäum roat rai
keseriäi.
14 Akan onok kis ik wa atonoikai. Satan nais nukasar ätäi pirirmara, is Anut nukan
sarau eitek arou opok raim rai keseriäu.

15 Keserianik, Satan nukan sarau roat akasar pirirmoi, sarau eposek mona, karauk
roasiret akas kiro ak Anut nukan sarau roat äiäi. Utianik, kiro roat akan onok kiro
keseriäi, tawa Anut nukas erekapu aru marai.

Pol ko Jisas nukan ämän oi ariemoi, usu sosop owon.

16 Is amke karauk otop ämän maun awaromin. Ak kiro ämän roianik, ko epar otop ro rai
wa ronkatäu. Utianik, ak is otop ro rai ronkate roi, ak karauk otop roat akan ämän roiäi
senek ak isan ämän nais päurar rowaiei. Ak is utoirona, isas nais isan enim jou eteinak
mam.
17 Is äpu isan sarau eposek mesin isan enim jou mam, kiro is Näwäu nukan ämän wa
tainoriäim, is otop roat senek saremoi, isakan enim jou miäim.
18 Roat sosop ak okoro omnokoupaian onok tainorianik, akan sarau mesin akan
enmaka jou miäi. Is nais akan onok tainormoi, isan saraus isan enim jou atap mam.
19 Ak ronkat eposek orip äiäi, utianik, ak otop roat utwarona, akan ämän awarona, roiäi!
20 Ak karauk roat inikwarona, akas sakau ämän awareanik, akan sarau maun imwareäi.
Akas ak jekur kamwaraun sakau awareanik, akan osap erar oiäi. Kiro roat akasar ik roat
eposek äianik, ak roat aru awareäi. Kiro roat sakau orip, akas akan sipiaka pipuriäi senek.
21 Wopurut, ikes nais kiro onok aru ak opok keseraun sakau wäpik, okon, ik oiorok neäu
ra?
Utianik, kar ro kon sarau mowon mesin kon enip jou monuk rai, is nais isan enim jou
mam. Is otop ro senek kiro ämän arem.
22 Kiro roat ak Ibru roat ra? Is nais Ibru ro. Ak Israel roat ra? Is nais Israel ro. Ak
Apraham nukan tupsiu ra? Is nais Apraham nukan tupsiu.
23 Kiro roat ak Krais nukan sarau roat ra? Is rusapai äiem, kiro otop roat senes. Is epar
kon sarau ro. Is sarau sakau senes mianik, kiro roat itimwaromin. Karauk roat akas is
orip orip karapus owa kureiriäin. Roat akas is sosop senes iworomoi, tätäi iriäin. Ak kiro
sätäiäi roat keser akwarau wa. Omre sosop is meiäuriäimin.
24 Juda roat akas 39 orip is mur sakaus mänkäsiroin. Ak kiro onok keserin, omre atap
atap 5 orip keseiroin.
25 Kar muti Rom marai roat akas omre atap atap 3 orip sinis mänkäsiroin. Kar muti,
karauk roat sosop akas aiaukus iworona, meiäurimin. Is ariäim opok, ous 3 orip aru
mowon. Kar ous aru monuk, is pututu karar, sankeu karar mas an opok raimin.
26 Omre sosop is sarau maun apu opok ariäimin. Is anas oire manauriäwon. Karauk
roat akas roat akan osap päu owaun apu opok raiäis, akas is iworauriäin. Isakan jaiat
Juda akasar iworauriäin. Karauk omsau pakan roat akas nais iworauriäin. Is näu mena
usu sosop oiäimin. Ro wäpik mena om puru opok usu oiäimin. Mas anas oire jauriäwon.
Karauk roat akas sätäianik, ik nan Kristen jaunat rai äumoi, iworauriäin.
27 Is sarau sakau atap miäimin. Pututu sosop, is jekur wa niniäimin. Karauk ses, is sou
iworomoi, an patiriäwon. Karauk ses, isan sarau momoi, is o wa jeäimin. Karauk ses, is
omjo wäpik rorosiriäwon.
28 Isan usu kiro karar wa, omre orip orip is Kristen roasiret kamwaraun ronkat sosop
senes oiäimin, kis usu näwäu senes iriäu.
29 Kar Kristen ro ko sakau wäpik sarenuk, is nais sakau wäpik senek sareäim. Kar ro
onok aru monuk, is kiro onokun ronkateanik, woi aru miäu.
30 Ak is erar ro airona rai, is kar apu wäpik, okon, isakasar isan enim jou erar mam.
Utianik, owo onokus is sakau wäpik ätär mareäu, is kiro mesin woi erer orip isan enim
jou mam.
31 Anut nuka ko iken Näwäu, Jisas nukan Momok pak kon Eit pak. Ik kon enip jou orip
orip mau. Ko äpu is kiro ämän sätäiäu wa.
32 Damaskus näu menan kiap ko king-Aretas nukan inkaruru raiäu, kos karauk marai
roat akas is sakau atoiraun menan ororok kamäun marowon.
33 Utianik, isan jaiatos is basket uru murianik, windo opokas muruna, nomin. Keserna,
is kiro menan kiap nukan ipoukupas imine manomin.

12

Pol ko nini epirewon senek raunuk, Anut nukas ämän sosop auruwon.

1 Ak is erar ro rai ronkateäi, okon, is kar apu wäpik, isakasar isan enim ätäi jou mam.
Kiro jou maun onokus is wa sareirai. Utianik, is keser awaram, Näwäu nukas nini epir
pakaimas karauk osap ämäi rawon ätär murowon.
2 Is kar ro Krais mesin wou epar mowon äpu mom. Meter woisan 14 orip manonuk, ko
Anut nukas omar namba 3 opok imäi tonowon. Kon enipsau orip manowon ra, wa ra, is
äpu wa. Anut karar kiro äpu.

3-4 Is äpu kiro ro ko Anut nukas kon mena eposek omar oik imäi tonowon. Kon enipsau
orip manowon ra, wa ra, is äpu wa. Anut karar kiro äpu. Omar opok ko karauk ämän
arein rowon. Kar ros kiro ämän owo senek omnokou pakan ämänis aräu senek wa. Anut
nukas 'kar ros kiro ämän ätäi karauk roasiret wa awarau' rai äiewon.
5 Is kesek ron enip jou mam, utianik, isakan enim jou wa mam. Utianik, owo onokus is
sakau wäpik ätär mareäu is kiro mesin woi erer orip isan enim jou mam.
6 Utianik, isakan enim jou mauria, is otop ro senek wa saräm, owon, is epar ämän mam.
Utianik, is isakan enim wa jou mam, owon, is isakan enim jou moita rai, roasiret akas isan
ronkat tainorianik, isan enim jou maiei. Utianik, ak amke isan ämän tamareäim roumana,
is owo onok keseriäim aparianik, kiro jekur wasare äpu momoi, is mesin rapor ronkatäiei.

Osap katuau senekus Pol nukan enipsau weäu.

7 Utianik, Anut nukas omar oik kiro osap eposek senes ämäi rawon ätär murowon kiro
mesin is isan enim jou mam rai, Anut nukas Satan inikernuk, kos kar osap katuau senek
isan enimsau tätäi iraun rau äsimorowon. Kesernuk, is nepipirianik, isakan enim jou mau
senek wa.
8 Isan usu kiro isan enim opok pe rau kiro oi kuräun rai is 3 orip Näwäu sakau aurmin.
9 Utianik, Näwäu nukas is ätäi keser airowon, "Isan woi näu oripas sareisiäim, kiro itok.
Na sakau wäpik rauta, isan sakaus na sakau musiäu." Keserianik, owo onokus is sakau
wäpik ätär mareäu is kiro mesin isan enim jou mam. Keserita, roasiret akas Krais nukan
sakau kiro is pak rau aparaiei.
10 Kiro onokun, is sakau wäpik, karauk roasiret akas isan enim opok ämän aru miäi, is
usu näwäu oiäim, karauk roasiret is aru muriäi. Kiro usu erekapu is opok penuk, is woi
aru wa miäu, owon, is Krais nukan sarau moram. Keseria, is nepipirim, owon, is sakau
wäpik raita, Anut nukan sakaus is sakau muriäu.

Pol ko Korin roasiret sarwaraun ronkat sosop miäwon.

11 Is otop ämän arem. Utianik, akasar is kiro ämän araun siräire moin. Ak is onok eposek
moram araun itok, utianik, ak keserau wa. Epar, is enim jou näwäu orip wa. Utianik, kiro
sät ämän oi ariai roat akas akan enmaka jou näwäu miäi, akan saraus isan sarau itimorau
wa.
12 Is ak pak raumoi, isas Jisas nukan ämän oi ariaim ro ätär maraun onok atap atap
miäimin. Is ak pak raumoi, kurur atap atap pak onok atap atap miäimin. Is sakau tai
raianik, usu sosop oumoi, Anut nukan sakau ätär maraun kiro onok keseriäimin.
13 Is owo onok karauk Kristen roasiret opok keseriäimin is ak opok nais kir keseriäimin.
Kar onok karar kiro is ak opok keserau wa. Is ak o iraun rai awarau wa. Akan ronkat is o
iraun awarau wa kiro is onok aru momin ra? Ak keser ronkatena rai, akas isan kiro onok
aru jäkäi muraun itok ra?
14 Is rusapai ätäi namba 3 koi apwaraun ronkateram. Akas is sareiräun usu wa aram.
Isas ak akan osap iraun rai wa awarom. Akan woiaka is iraun rai awarom. Mokoit akas
osap turur mianik, momonakat wa areai. Momonakat akas epar osap turur mianik, akan
mokoit areai.
15 Kesermoi, isan osap erekapu rau kiro ak aram. Isan totom nais ak sarwaraun aram.
Isan ronkat isan woias akanun meieäim näwäu sarenuk, akan woiakas isanun meiäi kiro
eteinak saräi.
16 Kiro onok amop senes, isas kar usu akan enmaka opok mau wa. Utianik, ak kamuk
karauk roat akas keser äiäi, "Kos sätäikomoi, atonoikomara, iken osap oiäwon." Kiro epar
wa.
17 Karauk roat isas ak rawa äsimwaroita, potoin akas sätwareanik, akan osap is iraun
oin ra? Wäpik, ak äpu kiro roat akas akan osap owau wa.
18 Isas Taitas ak rawa potaun ronkat sakau nurita, ko ak rawa potowon. Iken jaunok
kar ko Taitas ori äsimwatoita, ak rawa potoirin. Taitas nukas sätwareanik, akan karauk
osap owon ra? Wa senes, ko akan osap owau wa. Is Taitas ori iwen ronkat karar, iu onok
karar tainoriäumur.
19 Akan ronkat ik kiro pas karauk roat akas iken enmok opok ämän aru moin epar wa
rai ätär maraun jer we maromun ra? Ik kiro onokun jer we marau wa. Ik Krais pak pasar
raumoi, Anut nukan amukup kiro ämän awaroram. Ak iken jaunokot senes. Ik owo onok
keseriäum kiro akan woiaka epar moin sakau maraun keseriäum.
20 Is iminem, owon, is ak rawa koianik, ak isan ämän tamaromin wa tainoriäi aparam.
Ak keserna, is koianik, usu aroita, akas is woi päurar orip wa apairaiei. Is ak onok aru miäi
aparau utom. Ak ämänis weräiäiei, akan jaunakat mesin woiaka aru maiei, ak kasiaka päi,
ak atap atap inäiäiei, ak karauk roat akan enmakap ämän maraiei, ak aka aka jeje ämän

muratäiei, ak akan enmaka jou mianik, karauk roat akan ämän wa rowaiei, akas sarau erekapu aru maiei. Is koianik, ak kiro onok keserna, aparaun utom.
21 Is ak rawa koianik, akan onok aru aparmoi, Anut nukan amukup oior nai. Roasiret sosop ak kamuk akas meter onok aru mianik, akan onok aru mesin ätäi akan woiaka pirirau wa aparianik, woi aru näwäu mai. Ak onok aru senes miäin, ak sapum onok miäin, akan woiaka onok aru atap atap keseraun siräiain. Ak kiro onok keseriäin mesin akan woiaka ätäi pirirau wa, is kiro onok aparianik, oior nomoi, woi aru mai. Kesermoi, is ak rawa kowaun iminem.

13

Korin roasiret ak akan woiaka Jisas mesin epar moin kiro jekur kamäiei.

1 Is rusapai ätäi ak rawa namba 3 kowaurim. Ak jekur ronkatewe. Anut nukan ämän keser äiewon, "Ro oirori ra, 3 orip ra, akas akan ämän wasarewareanik, akan ämän epar ra, wa ra awaraiei." *Lo 19:15*
2 Is ätäi ak rawa namba 2 opok poteanik, karauk roat ak onok aru moin sakau ämän awaromin. Is rusapai ak pak rawa wa, kiro sakau ämän ätäi awarom. Is ätäi ak rawa potomoi, ämän äiäur wa awaram. Is kiro roat onok aru morai usu aram.
3 Akas is Krais nukas ämän aironuk, areaim kiro epar rai äpu maun keseram. Keseria, ak äpu maiei Krais ko akan onok jekuraun, päurar wa tuku mareäu, ko sakau orip tuku mareäu.
4 Ko am äpäs opok äsäi moin ses opok kiro epar ko sakau wäpik rawon. Utianik, rusapai ko Anut nukan sakaus awau rau. Kiro onok senek, ik omnokoupaian roat kon sarau momoi, sakau wäpik raum. Utianik, ik ko pak awau raumoi, Anut nukan sakau orip ak pak sarau mam.
5 Ak akan woiaka Jisas mesin epar moin ra akasar akan onok jekur wasaräiei. Ak akan woiaka ko mesin epar moin, ak äpu Krais Jisas ko ak pak rau. Utianik, ak akan woiaka ko mesin epar mau wa ak äpu ko ak pak rawau wa.
6 Is sakau ronkatem, ak iken sarau wasaremoi, akas ik Krais nukas kon sarau maun sare mukowon äpu maiei.
7 Ik Anut aurta, ak sarwarnuk, ak karauk onok aru wa maiei. Ak onok eposek mianik, ikes ak Anut nukan onok jekur tamaromun äpu maiei. Utianik, ik roasiret iken sarau eposek äpu maun Anut aurau wa. Roasiret akan ronkat iken sarau aru, kiro itok, utianik, ikes ak onok eposek me rawaun Anut auriäum.
8 Ik Anut nukan epar ämän tonoi maun kar onok mau senek wa. Utianik, ik karauk roasiret kon epar ämän karar tainoraun sarwareäum.
9 Akan woiaka epar moin sakau tai rauna rai, karauk kasikan roasiret akan ronkat ik sakau wäpik äiäiei, kiro itok, ik nepipiram. Ik Anut aurta, ak sakau tai raianik, roasiret tuku senes saräiei.
10 Is atapukas raianik, ak kiro onokun okoro ämän jer we marom. Ak akan onok aru utomoi, jekur rauna rai, is ätäi ak rawa potoita, isan sakau kiro Näwäu nukas irowonus ak ätäi jekwaraun wa awaram. Näwäu nukas is kiro sakau ak sarwaraun irowon. Ak aru maraun kiro sakau irau wa.
11 O jaiat, is isan ämän pataraun ak 'pere' ämän awarom. Ak roasiret tuku senes saräun sarau sakau mowe. Ak isan ämän roinai, akan ronkat karar momoi, woiaka päurar orip rawe. Keserna, Anut nukas kon wous ak mesin meieäu, ko woiaka päurar rawaun sakau ariäu, ko ak pak rawai.
12 Ak aka aka woiakas meiäun ätär maraun ipiaka atotäiei.
13 Roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin ik pak rai erekapu, akas nais ak 'pere' ämän awaroi.
14 Iken Näwäu, Jisas Krais nukas kon wou näu oripas ak sarwarnuk, Anut nukas akanun wous meiemoi, Osou Näu nukas aka aka woiaka karar orip rawaun sakau marai.

Galesia
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko meienuk, woisan 17 orip manonuk, Pol nukas Galesia provins pakan roasiret jer we marowon. Meter Pol pote ak pak raumoi, Jisas nukan Ämän Eposek tamarowon. Utianik, tawa karauk Juda roat akas karauk omsau pakan roasiret keser awaroin, "Ak Anut nuka pak eposek rawaun ak Moses nukan sintore ämän erekapu tainoraiei." Pol ko kiro ämän roumoi, kiro Juda roat mesin kasak näwäu pewon. Kesermoi, ko kiro pakan roasiret awarowon, "Anut nukasar is kon ämän oi ariaun sare murowon, okon, is ak awarowon. Ak kiro sätäiäi roat akan onok wa tainorau. Utianik, ak Anut nuka pak eposek rawaun, ak akan woiaka Jisas mesin karar epar maiei. Keseria, epar ak kon amukup eposek rawaiei, kar apu rawau wa."

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-10 Pol nukas Galesia roasiret 'pere' awarowon.
1:11–2:21 Pol nukas Galesia roasiret awarowon, "Is Jisas nukan ämän oi ariaim ro enim orip."
3:1–4:31 Iken woiok Jisas mesin epar mam Anut nukas kon wou näu oripas ik sareikai. Moses nukan sintore ämänis ik wa sareikai.
5:1–6:10 Krais nukas iken onok aru pakan imäikowon, okon, Osou Näus ik kamoikonuk, ik karauk roasiret sarwaram.
6:11-18 Pol nukas kon ämän pataraun kiro pakan roasiret ak Jisas nukan onok awau tainoraun awarowon.

1-2 Is Pol, woiaka epar moin jaiat is pak rai, ikes ak Galesia roasiret, ak Jisas mesin woiaka epar moin, okoro jer we marom. Is Jisas nukan ämän oi ariaim ro. Roat näunäu akas Jisas nukan ämän oi ariaun is sare murau wa. Kar ros is äsimoirau wa. Utianik, Jisas Krais pak Anut iken momonek pak awas is sare murianik, äsimoiroirin. Anut nukas Jisas meiewon ätäi siräi mowon.

3 Is Anut keser aurim, ko iken momonek, pak iken Näwäu, Jisas Krais pak awas awan woiawa näu oripas ak sarwarna, awan woiawa päurar raiäu kiro ak arona, ak eposek rawaiei.

4 Okoro Jisas nukas ik okoro omnokou opok onok aru mota, iken onok aru pakan imäikowon. Kos kon enipsau Anut nurianik, am äpäs opok meiewon. Kiro onok iken momonek, Anut nukasar keseraun äiewon, okon, ko keserwon.

5 Keseria, ik Anut ko näwäu senes orip orip jou murinam. Epar!

Is Anut nukan Ämän Eposek karar awareäim.

6 Is karkairianik, akanun woi aru mou, owon, omre rumuk wa, Anut nukas kon wou näu oripas ak kon roasiret saräun urwareanik, ak sarwaraun kos Krais am äpäs opok meiäun äsimoruwon. Kesernuk, ak kon Ämän Eposek mesin woiaka epar moin. Utianik, rusapai, is roim, ak kon ämän eposek tainorin utomoi, kar sät ämän karauk roat akas äiäi 'ämän eposek' tainorauri.

7 Utianik, kiro ämän Anut nukan Ämän Eposek wa. Kiro roat akas sät ämän mianik, akan ronkat aru maroi. Kiro roat akas Krais nukan Ämän Eposek atap pirir miäi.

8 Ik Anut nukan Ämän Eposek epar senes awaromun. Utianik, rusapai, ik ra, kar Anut nukan sarau eitekus kar ämän atap kiro Anut nukan Ämän Eposek awarota rai, is Anut aurim, kos ik tämukianik, äsimukonuk, ik ep näwäu jerera uru neanik, orip orip rawam.

9 Is amke awaromin rusa ätäi awaraurim. Ak amke Anut Nukan Ämän Eposek roianik, tainorin. Ätäi rusapai kar ros kar ämän atap kiro Anut nukan Ämän Eposek awarai, is Anut aurita, kos kiro ro äsimornuk, ep näwäu opok neanik, orip orip rawaiei.

10 Akan ronkat, is roat akan woiaka isanun ereraun kiro ämän areaimin? Wa, isas Anut nukan wou isanun ereraun kiro ämän areaim. Meter isan woi Jisas mesin epar mau wa opok, is roat akan woiaka isakanun ereraun ämän awareäimin. Rusapai, is kiro onok keserau wa, okon, kiro onok pakas is Krais nukan sarau muriäim ätär mareäim.

Meter Pol owose rawon nukan ämän.

11 O jaiat, is ak kiro ämän ak äpu maun awaraurim. Kiro Ämän Eposek awaromin kiro kar ron ronkat pakas wa.

12 Is kar ro pakan kiro ämän owau wa. Is kar ros kiro ämän tamurau wa. Wäpik! Kiro ämän Jisas Krais up uruas ätäi siräianik, nukasar kon roasiret awaraun is irowon.

13 Rowe, meter ak isan enim roiäin. Is Juda roasiret akan onok tainoriäimin. Kiro ses opokar, is Anut nukan roasiret Jisas mesin woiaka epar moin, akanun is woiti mau wa, is ak usu sosop arianik, erekapu aru maraurmin.
14 Isakasar Juda roasiret akan onok sakau senes tainormoi, isan urek jaiat erekapu itimwaromin. Is iken askanai akan ämän erekapu jekur tainorianik, karauk roat nais ak iken askanai akan onok tainoraun sakau awareäimin.
15 Utianik, meter, anias is murau wa opok, Anut nukas kon ronkat pakas is Jisas nukan ämän oi ariaun ro sare murowon. Rai rai, kos is kiro sarau maun urweiromoi, kon wou näu oripas sareirowon.
16 Keseria, is Jisas Krais nukan ämän karauk omsau pakan roasiret awaraun sare muraun Anut nukas kon mokoi is ätär murowon, okon, is äpu ko iken Näwäu. Is karauk roat rawa poteanik, ak is Jisas nukan ämän tamuraun awarau wa. Anut nukasar kon ämän tamurowon.
17 Anut nukas is kon ämän tamuronuk, Jisas nukan ämän oi ariai roat Jerusalem mena Judia provins opok rai, is topte apwarau wa. Utianik, is kiro ses opokar, Arebia ro wäpik mena om puru opok poteanik, ätäi Damaskus näu mena potomin.
18 Is woisan 3 orip utomoi, is Pita tararaun Jerusalem näu mena Judia provins opok toptomin. Is ko meter aparau wa, okon, ko äpu maun is ko pak tup oirori raimin.
19 Kiro opok, is Jisas nukan ämän oi ariai roat erekapu apwarau wa. Utianik, is Näwäu nukan amak Jems karar aparmin.
20 Ak rowe, is ak sät ämän awarau wa. Anut ko äpu, is okoro ämän nukasar is urweirowon mesin jer we marom kiro epar senes.
21-24 Kiro ses opok, roasiret Krais mesin woiaka epar moin Judia provins opok raiäin ak isan nepi aparau wa. Ak karauk roasiret akas is mesin keser arena, roin, “Kiro ros meter Anut nukan roasiret usu arianik, aru mareäwon, utianik, kos Jisas nukan ämän meter aru mareäwon rusapai kiro ämän ätäi roasiret tamarora.” Keseria, kiro Judia roasiret akas kiro ämän roianik, Anut jou murin.
Keseria, Pita ori raiminus, is ätäi Siria provins pak Silisia provins pak potomin.

2

Karauk Jisas nukan ämän oi ariai roat ak Pol mesin akan woiaka ererwon.

1 Ätäi woisan 14 orip utianik, is ätäi Jerusalem näu mena toptomin. Is Barnabas ori, Taitas imäianik, potomurin.
2 Is kiro opok potomin, owon, Anut nukas potaun airowon, okon, potomin. Is Jisas nukan ämän oi ariai roat näunäu isas owo Ämän Eposek karauk omsau pakan roasiret tamareäim mesin awaromin. Is ak kiro ämän nukan onoktapau awaromin. Utianik, is roat näunäu pak karar turwaromin, owon, is Jisas nukan sarau momin pak rusapai moram pak awaromin. Is imine orip turwaromin, owon, is äpu wa ak is pak woiaka karar maiei ra, wa ra.
3-5 Taitas ko is pak rau, ko Grik ro. Utianik, karauk roat akas Taitas nukan enip kerau patiraura rai ronkatein ik kiro mesin ämän ate raumun. Karauk Juda roat ak kiro ronkat sakau ateai, akas sätäianik, Jisas nukan roat senek saremana, päu roat senek pemoi, ik pak erek tururin. Ak ik iken woiok Krais Jisas mesin epar miäumun, Juda akan sintore ämän tainoriäum ra wa rai aparaun pein. Akan ronkat ik Juda akan sintore ämän erekapu tainoraun rai keserin. Utianik, ik äpu ik sintore ämän nukan sarau roat (slev) senek kon inkaruru rauta rai, kiro onok pakas ik Anut nukan amukup eposek wa rawam, okon, ik akan ämän ekep wa tainoriäumun. Keseria, Jisas nukan ämän oi ariai roat näunäu akas Taitas kon enip kerau patiraun rai aurau wa. Keserna, ik Taitas nukan enip kerau patirau wa. Kiro onokun, Jisas nukan Ämän Eposek kiro epar karar ak, Galesia roasiret, pak rawai rai keser awarom.
6 Utianik, kiro Jisas nukan ämän oi ariai roat karauk roat akas ak roat näunäu enmaka jou orip keser äiäi. Is kiro roat enmaka jou orip ra, enmaka jou wäpik mesin ronkat sosop wa owam. Anut nukan amukup ik erekapu karar. Kiro roat näunäu akas Jisas nukan ämän is roasiret tamareäum ätäi atap wa piririn.
7 Utianik, kiro tururin ses opokar, ak äpu moin, Anut nukas is Pita ori kon Ämän Eposek roasiret tamaraun sarau karar itowon. Pita nukan sarau kiro Anut nukas nuruwon kiro Anut nukan Ämän Eposek Juda roasiret tamareäu. Utianik, isan sarau Anut nukas irowon kiro is kon Ämän Eposek karauk omsau pakan roasiret tamareäim.
8 Anut nukasar nukan sakaus is kon ämän oi pote karauk omsau pakan roasiret tamaraun sare murowon. Anut kos karar Pita kon sakaus Juda roasiret siarakap kon ämän oi pote tamaraun sare mowon.

9 Jems, Pita, Jon karauk roat akas ak roasiret kamwareäi roat näunäu senek äiäi. Kiro tururin ses opok, ak äpu moin Anut nukas kon wou näu oripas is sareirianik, karauk omsau pakan roasiret tamaraun sarau irowon. Keserianik, akas Barnabas is ori iwen ipiok atoin. Kiro onok keserin, kiro iken woiok karar raiäum ätär moin. Kesermoi, is Barnabas ori iu ätäi pote, karauk omsau pakan roasiret kamuk opok sarau mamur. Ak Juda roasiret kamuk opok sarau maiei.
10 Ak ik roasiret osap wäpik sarwaraun mesin karar aikoin. Is epar kiro roasiret sarwaraun mesin ronkatwareäim.

Antiok mena Pol nukas Pita sakau kerwon.
11 Kar ses opok, is Antiok mena raita, Pita koumoi, ko kar onok aru mowon. Meter Anut nukas ko kiro onok wa keseraun auruwon. Is kon onok aparianik, Pita sakau kermin.
12 Kiro onok kesek, ko amke Antiok mena potomara, karauk omsau pakan roasiret pak raumara, ak pak o je raiäwon. Jems nukas karauk Juda roat äsimwarnuk, potoin. Kiro Juda roat ak keser äiäi, 'karauk omsau pakan roat ak akan enmak kerau patirau wa, okon, ik ak pak o jau senek wa.' Pita ko kiro Juda roat koin apwaromoi, ko sakau iminewaromara, karauk omsau pakan roat pak o jaun utowon.
13 Karauk Juda roasiret Jisas mesin woiaka epar moin ak äpu kiro onok aru, utianik, Pita kiro onok kesernuk, aparmoi, ak nais kir karauk omsau pakan roat pak o jaun utoin. Barnabas nais akan onok tainorianik, karauk omsau pakan roasiret pak o wa jeäwon. Ko kesernuk, is karkairmin, owon, isan ronkat Barnabas nukan wou epar mowon kiro sakau ronkatemin. Ak erekapu äpu kiro onok aru, utianik, ak keserin.
14 Is kiro roat apwarmin ak Jisas nukan Ämän Eposek jekuriar tainorau wa. Keseria, is roasiret amiakap amop Pita aurmin, "Na Juda ro, na ätäi pirirmoi, kar omsau pakan ro senek raiäum, okon, na rusapai, Juda roat akan onok wa tainoriäum. Na owon karauk omsau pakan roat ak Juda roat akan onok tainoraun rai awareäum?"

Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak ak akan woiaka epar mona, kiro Anut nukas sarwarai.
15 Iken askanai ak Juda roat. Ik karauk omsau pakan roat senek wa. Ak Juda akan sintore ämän wa tainoriäi, okon, ik ak onok aru miäi roat äiäum. Ik Juda roat senes raum.
16 Ik äpu, kar ro ko sintore ämän tainorai, kiro ro Anut nukan amuk opok ro eposek wa raiäu. Wa senes wa. Ko kon wou Jisas Krais mesin epar mai, kiro epar Anut nukas ro eposek äiäi. Kiro onokun, ik nais Anut nukan amukup eposek saräun Krais Jisas mesin iken woiok epar momun, owon, ik sintore ämän karar tainoriäum maro, Anut nukas ik roasiret eposek wa aikowo. Utianik, ik Jisas Krais mesin karar ronkatäm woiok epar momun, kiro epar kos ik roasiret eposek keser aikiäu.
17 Ik, Juda roat, iken woiok Krais mesin epar momun, Anut nukan amukup eposek rawauriäum. Utianik, ik äpu ik nais karauk omsau pakan roasiret senek sintore ämän tainorau wa, okon, kiro sintore ämänis ik onok aru miäum ätär mukiäu. Keseria, ik woiok epar momun opok, Jisas nukas ik onok aru maun rai aikowon ra? Wa senes wa.
18 Utianik, rusapai is Anut nukan amukup eposek saräun sintore ämän tainoriäimin kiro utomin. Is ätäi tainoraurim, Anut nukan amukup is onok aru nukan ro rawam, owon, kiro is erekapu jekur tainoraun itok wa, okon, kiro pakas is Anut nukan amukup eposek saräun itok wa.
19-20 Is kiro sintore ämän tainoraun itok wa, okon, kiro sintore ämänis is meiäun äiäu. Is meiemin maro, sintore ämän ätäi tainoraun wa ronkatewom. Is meiäu wa, utianik, Krais isan omoi oumara, ko am äpäs opok meiewon. Keserianik, is rusapai meiemin senek raumoi, is isan ronkat wa tainoriäim, is Krais nukan ronkat karar tainoriäim. Is Juda akan sintore ämän wa tainoriäim, okon, is rusapai Anut nukan apu karar tainorianik, kon sarau miäim. Rusapai, is okoro omnokou opok raim, isan woi Anut nukan mokoi mesin epar momin raim. Kos karar isanun wous meiemara, isan omoi oumara, is mesin meiewon.
21 Anut nukas kon wou näu oripas is sareirowon, okon, is kiro onok mesin sosop ronkateäim. Owon, sintore ämänis ik Anut nukan amukup eposek saremun maro, Krais ko ik sareikaun wa meiewo, ko erar meiewon.

3

Sintore ämän tainoraun onok pak woiaka epar maun onok pak.
1 Ei, ak, Galesia roasiret, akan ronkat eposek wa! Is ak mesin kasi näwäu peu. Owon, ak karauk roat inikwarona, akas ak sätwarona, ak akan ronkat tainoriäi ra? Jisas Krais ko am äpäs opok meiewon ämän is roasiret amiakap amop awaromin, ak roin.

2 Ak is airowe! Ak owosemana, Anut nukan Osou Näu oin. Ak sintore ämän tainorianik,
Anut nukan Osou Näu oin ra? Wa, ak Anut nukan ämän roianik, akan woiaka Jisas mesin
epar moin, okon, kon Osou Näu oin.
3 Ak amke Krais nukan Osou Näu pakas Anut nukan amukup eposek sarein. Rusapai,
akan sakausar kon amukup eposek sarau mauri ra? Akan ronkat kiro aru.
4 Ak meter Anut nukan amukup eposek sareanik, usu sosop oi rain. Ak kiro usu erar
oin ra? Wa, ik äpu, ak kiro usu erar owau wa.
5 Anut nukas Osou Näu akan woiaka uru momara, kos kurur atap atap ätär mareäu.
Owon? Kiro ak sintore ämän tainoraun rai keseriäu ra? Wa, ak kon ämän roianik, akan
woiaka ko mesin epar mona, kos keseriäu.
6 Kiro onok senek, Anut nukan ämänis Apraham mesin keser äiewon, "Apraham kon
wou Anut mesin epar mowon, okon, Anut nukas ko kon amukup ro eposek senes äiewon."
Stat 15:6
7 Keseria, ak rusapai äpu maiei, roasiret ak akan woiaka epar mai, kiro roasiret ak
Apraham nukan askanai senes.
8 Meter Anut nuka äpu mowon, tawa karauk omsau pakan roasiret akan woiaka Anut
mesin epar mona, kos ak kon amukup eposek rawaun sare marai. Kiro Anut nukas kar
paip momara, karauk roat akas kiro ämän Anut nukan buk opok jer wein. Anut nukas
Apraham kiro kon Ämän Eposek auruwon, "Kar nan askanai pakas tawa isas roasiret
omsau erekapu pakan ak isan amiap eposek saräun sare maram." *Stat 12:3*
9 Keserianik, Apraham kon wou Anut mesin epar mowon, okon, Anut nukas kon
amukup eposek saräun sare muruwon. Roasiret ak nais akan woiaka epar maiei Anut
nukas ak nais kon amukup eposek saräun sare marai.
10 Utianik, inok roasir ko onok eposek maun sintore ämän tainorianik, Anut nukan
amukup eposek saräun äiäu, Anut nukas kiro roasir nukan totok aru murai. Owon? Anut
nukan ämänis keser äiewon, "Roasiret ak sintore ämän Anut nukan buk opok rau, ak kiro
erekapu tainorau wa, ak usu orip orip oi rawaiei, owon, ak äpu tawa Anut nukas akan
totomaka aru maronuk, ko pak awau orip orip wa rawaiei." *Lo 27:26*
11 Keserianik, rusapai ak äpu moi, kar ro ko sintore ämän tainorai ko kiro pakas Anut
nukan amukup ro eposek wa rawai. Anut nukan ämänis keser äiewon, "Roasiret ak Anut
nukan amukup eposek rai, kos ak sarwarai mesin akan woiaka epar miäi, orip orip awau
rawaiei." *Habakuk 2:4*
12 Sintore ämän tainoraun onok pak woiaka epar maun onok pak, au erek karar turur
rawau wa, au atap atap rair. Anut nukan ämänis keser äiewon, "Inok ro kos sintore ämän
erekapu tainorianik, kar sintore ämän eteinak utau wa, ko kiro sintore ämänis isanarnuk,
orip orip awau rawai." *Wok Pris 18:5*
Utianik, roasiret ak sintore ämän erekapu tainorau senek wa, okon, ak kiro onok pakas
awau orip orip wa rawaiei.
13 Keseria, sintore ämän tainoraun onokus ik, Juda roasiret, iken totomok aru mukai.
Utianik, Krais nukas sareikomoi, kiro usu pakan imäikowon. Nukasar iken omoi oumara,
ko am äpäs opok meienuk, Anut nukas ko ik mesin aru muruwon. Ik kiro äpu, owon,
Anut nukan buk opok jer kesek rau, "Roat erekapu ak am äpäs opok meiäiei kiro roat
akan totomaka Anut nukas aru marai." *Lo 21:23*
14 Utianik, Krais Jisas nukas iken omoi oianik, am äpäs opok meiemoi, ko ik ätäi
imäikowon. Ko keserwon, owon, Anut nukas Apraham kon amukup eposek rawaun paip
mowon senek, karauk omsau pakan roasiret ak nais kiro eposek rawaun paip erek owaiei.
Keserianik, ik erekapu woiok epar momun, Anut nukas kon Osou Näu ikaun äiewon ik
owam.
15 O Jaiat, is kar ämän kiro mesin awaram. Kiro omnokou opok, kar ro ko kon jauk pak
paip muratäusa, kar onok eposek miäu ros kon paip ätäi oi kuräu senek wa. Kon ämän
kiro paip opok ätäi wa tunarorai.
16 Kiro onok senek, Anut nukas Apraham pak kon askanai karar pak roasiret kon
amukup eposek rawaun paip mowon. Anut nukan paipis askanai sosop mesin äiäu wa.
Utianik, ko askanai karar mesin äiewon. *Stat 12:7*
Kiro askanai karar, kiro Krais.
17 Is kiro onoktapau äiaurim. Meter Anut nukas Apraham pak paip mowon. Rai rai,
woisan 430 orip utomoi, iken sintore ämän rusa pewon. Keseria, kiro sintore ämänis Anut
nukas Apraham pak paip mowon wa oi kuräi. Kiro sintore ämänis Anut nukan paip nukan
omoi owau senek wa.
18 Ik sintore ämän tainorta rai, Anut nukan amukup eposek raumun maro, kiro paip
nukas ik kon amukup eposek rawaun wa sareikai. Owon, Anut nukas kon wou näu oripas

Apraham pak paip meter mowon ko kon paip tainormara, Apraham nukas Anut nukan amukup eposek rawon. Ko sintore ämän pakas eposek saräu wa.

Sintore ämän nukan onoktapau kesek.

19 Keserianik, sintore ämän kiro owosäun? Roasiret ak onok aru mona, Anut nukas kiro sintore ämän arowon, owon, akan onok aru miäi ätär maraun keserwon. Apraham nukan askanai kiro paip mesin auruwon, Krais penuk, kiro sintore ämän nukan sarau patarwon. Sintore ämän Anut nukas kon sarau eitek aronuk, akas pak Moses nurin. Owon, ko Anut pak roasiret pak kamuk raiäu ro. Kos pak kiro sintore ämän roasiret arowon.

20 Rowe, kamuk raiäu ro ko ro karar nukan sarau murau wa, ko ro oirororor awan sarau mateäu. Anut nukas kon paip mowon, kiro nuka karar kon sarau mowon.

21 Sintore ämänis Anut nukas paip mowon oi kurewon ra? Wa senes. Sintore ämänis roasiret Anut nuka pak awau rawaun sarwarowon maro, roasiret ak sintore ämän jekur tainormana, ak Anut nukan amukup eposek rawoi.

22 Utianik, kiro epar wa, owon, Anut nukan ämänis äiewon, ‘Okoro omnokou opok onok arus roasiret erekapu sakau atwareäu.’ Kiro onok mesin, Anut nukas kon amukup eposek rawaun roasiret pak paip mowon. Kiro onokun, inok roasiret akan woiaka Jisas Krais mesin epar maiei, kiro roasiret karar ak Anut nukan amukup eposek rawaiei.

23 Keseria, ik Juda roasiret, meter Jisas Krais päu wa opok, ik iken woiok epar mau wa opok, sintore ämänis kamoike raunuk, ik kiro sintore ämän inkaruru raiäumun. Jisas penuk, Anut nukas iken woiok ko mesin epar maun ätär mukowon.

24 Kar ro kon mokoi eteinak kamäun kar roasir sare mowon senek Anut nukas sintore ämänis ik kamoikaun sare mowon, pote, Krais kowon. Ko keserwon, owon, iken woiok ko mesin epar mianik, ik Anut nukan amukup eposek rawaun itok.

25 Utianik, rusapai Jisas penuk, iken woiok epar mota, sintore ämänis ätäi ik wa kamoikai.

Ik Anut nukan mokoit.

26 Ak erekapu Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak, ak akan woiaka Krais Jisas mesin epar moin.

27 Okon, rusapai ak Anut nukan mokoit senes. Ak Krais nukan enip pakas an jomaroin, okon, ak Krais Jisas nuka senek sarein.

28 Kesermoi, ak erekapu Anut nukan mokoit raianik, Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak ak atap atap wa, ak karar rai. Roat akan sarau akasar kameäi pak sarau roat (slev) pak ak atap atap wa, ak karar rai. Roat pak asiret pak ak atap atap wa, ak karar. Ak erekapu Jisas Krais nukan roasiret rauna, ak atap atap wa, ak karar senes rai.

29 Ak Krais nukan roasiret raiäi, okon, ak Apraham nukan askanai. Kiro onokun, Anut nukas Apraham owo osap owaun paip muruwon ak kiro osap nais owaiei.

4

1 Utianik, is rusapai kar ämän awaraurim. Mokoi ko kon momokun osap owaun mokoi eteinak raunuk, kon momokus ko kar sarau ro senek kame raiäu. Tawa epar kiro osap kon erekapu owai.

2 Utianik, kiro mokoi eteinak raunuk, karauk roasiret akas ko kamemoi, kon momokus omre sare muruwon opok, ko kiro osap erekapu owaun kame raiäu. Tawa ko tenemai sarenuk, kon momokus omre sare muruwon opok, ko kiro osap erekapu momok ori erek kamäieir.

3 Kiro onok senek, meter Anut nukas Jisas äsimorau wa opok, ik Juda roasiret nais mokoinakut senek rauta, omnokou opok jekur rawaun iken sintore ämän kon sarau roat senek tainoriäumun.

4 Utianik, kiro omre Anut nukas sare mowon penuk, kos kon mokoi senes nuka pakan äsimornuk, kowon. Kon mokoi kiro epar asir wou uruas kowon. Ko koianik, Juda roasiret akan sintore ämän inkaruru raiäwon.

5 Anut nukas inok roasiret ak sintore ämänis kamwareäu pakan imwaraun, ko äsimornuk, kowon. Keseria, Anut nukan ronkat erekapu Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak erek kon mokoit senes saräun keserwon.

6 Ak Anut nukan mokoit, okon, Osou Näu kon mokoi nukan wou uru raiäu, kiro Osou Näu nais iken woiok uru mowon. Kiro Osou Näu raunuk, ik epar äpu Anut iken momonek, okon, ik woiok erer orip Anut keser sakau auriäum, “O Moni, O Moni.”

7 Keserianik, ak meter sarau roat (slev) senek raiäin. Rusapai, ak Anut nukan mokoit senes. Anut nukas tawa osap araun paip mowon kiro osap arai. Owon, kos ak kon mokoit senes sare marowon.

Pol nukas Galesia roasiret sarwaraun ronkat sosop mowon.

8 Utianik, meter ak, karauk omsau pakan roasiret Anut nukan enip äpu wa. Ak sät eitek
akan sarau roat raiäin.
9 Utianik, rusapai ak epar Anut äpu moin. Epar senes, Anut nukasar ak äpu mareäu. Ak
owon sät eitek akan jekur rawaun sintore ämän meter utoin, ak ätäi akan inkaruru sarau
roat senek rawaun ätäi tainori? Kiro sintore ämän sakau wäpik, kos ak sarwaraun senek
wa.
10 Ak Juda roasiret akan sintore ämän tainormoi, akan sumaun omre pak, keir karar
karar omre 1 opok pak, o wäun ses pak, o owaun ses pak, woisan atap atap pak, ak tup
jekur apariäi. Ak owon kiro onok keseriäi?
11 Is ak mesin sarau sakau momin. Utianik, rusapai is isan sarau kiro erar sakaram rai
iminem.
12 O isan jaiat, is ak sakau ämän awarom. Meter ak kar omsau pakan roasiret Juda akan
sintore ämän tainorau wa opok, isas akan mena koianik, is ak senek saremin. Is sintore
ämän utomin senek, ak isan onok tainorianik, rusapai kiro sintore ämän tainoriäi ätäi
utowe. Meter is ak rawa koita, akas is aru wa muriäin. Akas is jekur kamoiroin.
13 Owon, ak äpu is sip utaun amke akan mena koianik, Anut nukan Ämän Eposek
tamaromin.
14 Isan sip kis ak usu arowon. Utianik, ak is sip ro aru rai sauk murau wa. Ak is kar
Anut nukan sarau eitek senek imäiroin. Ak is Jisas Krais senek jekur imäiroin.
15 Is äpu ak is sareiraun akan woiaka erer orip rain. Akan amiaka wawak is sareiraun
etkoi kuräun itok maro, ak is irowoi. Kiro ses opok, akan woiaka erer orip is sareiraun
rain. Utianik, akan woiaka erer orip rain, kiro rusapai esewon?
16 Is Anut nukan epar ämän tamaromin, okon, ak rusapai is pak iwäi sarei ra?
17 Kiro sät roat akas sarau sakau mianik, akas akan onok tainoraun rai akas sarau
sakau mianik, ämän atap awarorai. Utianik, akan ämänis ak wa sarwarai. Ak isan onok
tainoriäi utaun rai sätwarorai. Ak akan onok karar tainormoi, iken onok wa tainoraun
rai kesewareäi.
18 Roat ak karauk roasiret sarwaraun akas sarau sakau maiei kiro itok. Kiro epar senes,
okon, karauk ses is ak pak raiäim pak, karauk ses is ak pak wa raiäim pak, ak orip orip
karauk roat sarwaraun sarau sakau mowe.
19 Ak isan mokoit, okon, aninokot akas mokoi owaun tätäi oiäi senek, is ak mesin isan
woi kesek tätäirou. Is tätäi orip rawam, akas Krais nukan onok ätäi tainorna, isan tätäi
kiro utai.
20 Wopurut, is rusapai ak pak rawaun ronkat sakau oiäim. Keserita, is kiro ämän päurar
awaraun itok. Is owose ak sarwaram, owo ämän awaram rai ronkat sosop ouram.

Hega Sara orien ämän.

21 Ak kamuk opok karauk roasiret ak Juda akan sintore ämän nukan inkaruru rawauri
ra? Kiro sintore ämänis owo äieu? Ak is airowe.
22 Anut nukan ämänis keser äieu, ‘Apraham ko mokoi oirori mowon, Ismael Aisak ori.’
Ismael, kiro kon sarau asir (slev), Hega pakan. Aisak, kiro nukan wau tuku, Sara pakan.
Sara ko sarau asir wa.
23 Kon mokoi sarau asir pakan kiro ika, omnokou pakan roat senek, pewon. Utianik,
nukan wau tuku pakan mokoi kiro Anut nukas Apraham pak paip mianik, kon sakausar
Sara mokoi nuruwon.
24 Is Hega Sara orien ämän awarom. Kiro totok ämän kiro Hega Sara ori senek kiro Anut
nukan paip oirori mowon, ika raum senek. Kiro asir oirori senek Anut nukas paip oirori
roasiret pak mowon. Kar paip kiro Anut nukas Sainai omtapau opok mianik, sintore
ämän Moses nuruwon. Roasiret kiro sintore ämän inkaruru raiäi sarau roasiret (slev)
senek. Sarau asiret akan mokoit, ak nais tawa sarau roasiret (slev) rawaiei. Keseria, is
kiro paip Hega senek äiem.
25 Kiro epar. Karauk roat akas Sainai omtapau, Arebia provins opok, enip Hega äiäi.
Juda akan näu mena Jerusalem nais kiro asir senek. Kiro näu mena roasiret sintore ämän
tainoraun sarau sakau me raiäi.
26 Utianik, ik woiok epar momun roasiret ik sintore ämän inkaruru kon sarau roasiret
senek rawau wa. Iken Jerusalem omar oik rau. Kiro Sara senek. Ko sarau asik wa, okon,
ko ik woiok epar momun roasiret sintore aman inkaruru kon sarau roasiret senek rawau
wa iken aniok.
27 Anut nukan ämänis Sara kon mokoit mesin keser äiewon, “Na asir mokoi wäpik, na
mokoi owaun tätäi rowau wa. Utianik, won erer orip uruwe, rawam! Owon, na mokoi
sosop mam. Nan mokoit akas asir ro oripan mokoit erekapu itimoraiei.” *Aisaia 54:1*

28 O jaiat, keseria, ik Aisak senek. Ko Anut nukas paip mowon pakas kowon senek ik
kon paip mesin woiok epar momoi, kon roasiret saremun.
29 Kiro ses opok, Hega nukan mokoi ika omnokou pakan roasiret senek pewon, kos Sara
nukan mokoi ko Osou Näus sarenuk, usu nuruwon. Kiro onok rusapai nais rau. Roasiret
sintore ämän sakau tainoriäi, akas ik Jisas mesin woiok epar momun roasiret usu ikiäi.
30 Utianik, Anut nukan ämänis owo äiewon? Ko keser äiewon, "Anut nukas Apraham
auruwon, 'Kiro sarau asir kon mokoi ori äsimwatota, manaieir. Kiro sarau asiren mokois
Sara nukan mokoi pak awan momonawan osap karar wa owaieir.' " *Stat 21:10*
31 Keserianik, ik sintore ämän Anut nukan amukup eposek rawaun kakap wa tainoram.
Ik sarau asiren mokoit wa, ik Sara nukan mokoit.

5

Ak Juda akan sintore ämän utoin, okon, ak ätäi wa tainorau.

1 Meter ik sintore ämän tainoraun orip orip ronkateäum. Rusapai Krais nukas
sareikomara, kiro onok pakan imäikowon. Keserianik, ak sakau tai raumoi, karauk roat
akas ak ätäi kiro sintore ämän nukan sarau roat (slev) senek kon inkaruru rawaun sakau
awarona rai, ak akan ämän wa tainorau.
2 Ak rowe! Is, Pol nukas, ak awarom. Ak ätäi sintore ämän tainorianik, enmak kerau
patirna rai, kiro onok kesek, ak Krais sumkäinei. Kon sarau ak mesin mowon, kiro saraus
ak wa sarwarai.
3 Ak, roat erekapu, is ak sakau ämän awarom. Inok roat ak akan enmak kerau patiraun
keserai, kiro roat ak Juda akan sintore ämän erekapu inkaruru raiäi. Ak kiro sintore ämän
erekapu tainoraiei.
4 Ak Anut nukan amukup eposek saräun sintore ämän tainormoi, ak Krais nuka pak
rawaun onok kiro erekapu utiäi. Anut kon wou näu oripas ak sarwareanik, ak kon
roasiret saräun apu sare mowon. Utianik, ak kiro apu utiäi.
5 Utianik, ik ronkat keser owau ik äpu Anut nukas kon roasir sareike mai. Keserianik, ik
iken woiok Jisas mesin karar epar mota, kon Osou Näus ronkat ikonuk, Anut nukas tawa
omar oik ik roasiret eposek aikaun iken woiok erer orip kume rawam.
6 Roat ik Jisas Krais pak pasar raumoi, ik iken enmok kerau patiraun ronkateäum, kiro
onok näwäu wa. Ik iken enmok kerau wa patiram, kiro onok nais näwäu wa. Woiok Jisas
mesin epar mianik, karauk roasiret mesin woiokos meiäm, kiro onok näwäu senes.
7 Meter akan woiaka Jisas Krais mesin epar moin kiro onok eposek me rain. Ak Anut
nukan epar ämän jekur tainori rain. Inokos ak kiro onok ute rai awarowon?
8 Anut nukasar urwarowon, kos ak kiro onok ute rai awarau wa.
9 Roat keser äiäi, "Bret makeäi marasin, kon enip jis, kiro eteinak oumana, plaua opok
mianik, keputirna, bret erekapu näwäu noroiäu." Kiro onok senek, kar ros ak onok aru
maun ämän awareäu, kos ak erekapu aru mareäu.
10 Utianik, Näwäus isan woi sakau muronuk, is äpu akan ronkat isan senek. Inok roat
akas kiro ämän atap atap awareäi, kiro onokus akan ronkat aru maraiei. Kiro kesek roat,
ak enmaka jou orip ra, enmaka jou wäpik, ak Anut nukas aru marai.
11 O jaiat, is enmak kerau patiraun ämän roasiret erekapu wa tamareäimin. Is kiro ämän
roasiret tamareäim maro, Juda roat akas is usu näwäu wa irowoi. Utianik, is Jisas am äpäs
opok meiewon ämän karar tamareäim, okon, ak kiro ämän rowaun utomoi, is usu iriäi.
12 Isan ronkat kiro roat akas ak akan enmak kerau patiraun sakau awarona, akan
woiaka aru mareäi, ak utwarona, ak pote, akan seiaka akasar erekapu oi kuräiei!
13 O jaiat, Anut nukas ak sintore ämän tainoriäin onok pakan imwaraun urwarowon.
Kesernuk, ak Juda akan sintore ämän inkaruru rawau wa, okon, ak owo onok keseraun
itok, utianik, ak kar osapun sarau ro wa rawaiei. Ak akan enmaksau nepipiraun wa
ronkatäu. Utianik, ak akan jaunakat mesin woiakas meiemoi, sarwaraiei.
14 Ak kiro onok keseraiei, ak Moses nukan sintore ämän erekapu tainoraiei. Owon, kon
ämän keser äieu, "Na naka mesin wonas meieäum senek, karauk roasiret akanun nais
keseriar wonas meiäm." *Wok Pris 19:18*
15 Ak rapor rowe! Ak aka aka opur sei senek, ketäianik, weräiäiei, akasar akan totomaka
erekapu aru maiei.

Osou Näu nukan onok pak okoro omnokoupaian onok pak.

16-17 Keserianik, is ak sakau awarom. Ak orip orip Anut nukan Osou Näu nukan onok
karar tainorwe. Owon? Omnokoupaian onok aru kis Anut nukan Osou Näu nukan onok
oi kureäu. Anut nukan Osou Näu nukan onok kis omnokoupaian onok aru oi kureäu. Kiro
onok ori au iwäi murateäir. Keserianik, owo onok keseraun ronkateäum, na kiro onok

orip orip wa keseriäum. Ak Anut nukan Osou Näu nukan onok karar orip orip tainorwe. Keserna, ak onok aru wa maiei.
18 Ak Anut nukan Osou Näu tainori rai, ak Juda akan sintore ämän nukan inkaruru wa rawaiei.
19 Omnokou pakan roasiret akan onok aru miäi kiro amop raiäu. Kiro onok kesek, ak sapum onok pak karauk onok aru maun ronkat aru oianik, roasiret akan amiakap karauk sapum onok amop miäi. Akan enmaksau nepipiraun karauk onok aru miäi.
20 Ak sät eitek jou muriäi, os ämänis karauk onok keseriäi. Roasiret aka aka iwäi sareanik, ämänis ketäiäi. Ak karauk roasiret akan osap meswaronuk, owaun ronkateäi. Ak aka aka karauk roasiret mesin kasiaka peäi. Ak akan enmaka jou näwäu orip rawaun sarau sakau miäi. Ak aka aka ketäianik, atap atap inäiäi. Ak karauk ämän, Anut nukan epar ämän wa, roianik, woiaka kiro mesin epar momoi, roasiret akan ronkat karar senek pak erek tururiäi.
21 Ak karauk roat enmaka jou orip akan omoi owaun sakau ronkateäi. Ak orip orip an sakau jemoi, otop sareäi. Ak otop roat senek, jejep sosop miäi. Ak karauk onok aru nais miäi. Meter is kiro ämän awaromin, rusapai ätäiar awarom. Roasiret ak kiro onok ätäi ätäi keseriäi, Anut nukas roasiret kamwaraun ses kounuk, ak nukan roasiret senes wa saräiei.
22 Utianik, roasiret Anut nukan Osou Näu nukan onok eposek tainorianik, kiro onok kesek miäi. Karauk roasiret mesin woiakas meiäi. Ak woiaka erer orip raiäi. Ak woiaka päurar orip raiäi. Ak karauk roat akas usu arona, akas ätäi kiro roat onok aru wa mareäi. Ak karauk roasiret sarwareäi. Ak onok eposek karauk roasiret opok miäi. Ak orip orip onok eposek miäi, okon, karauk roasiret akas ak mesin woiaka epar miäi.
23 Ak karauk roasiret sakau wäpik mesin ronkateanik, siarakapai potomoi, päurar sarwareäi. Akasar akan ronkat jekur kameäi. Roasiret kiro onok eposek miäi, ak kar sintore ämän wa espäiäi.
24 Jisas Krais nukan roasiret akan omnokoupaian onok aru utomoi, kiro onok aru Krais nukan am äpäs opok äsäi moin. Keseria, akan onok aru maun ronkat oianik, woiaka siräiäu pak kiro onok erekapu oi kurein.
25 Ik, awau rawaun onok kiro Anut nukan Osou Näus ikowon. Kesermoi, ik kon onok jekur tainorau.
26 Ik ikasar iken enmok jou wa mau. Enmok jou näwäu orip rawaun iken jaunokot pak wa ketäiäu. Karauk roat akan enmaka jou owaun wa ronkatäu.

6

Akan jaunakat usu orip akas sarwaraiei.

1 O jaiat, ak kamuk kar ros kar onok aru monuk rai, ak karauk roat Anut nukan Osou Näu orip, kiro äpu mianik, akas ko ätäi onok eposek maun ko siakup pote isanaraiei. Ak pote ko wa kerau, päurar isanaraiei. Owon, aka nais Satan nukas ak onok aru maun ate apwarai, okon, akan onok jekuriar kamäiei.
2 Ak karauk roasiret akan usu ämäiäun sarwaraiei. Ak kesermoi, ak Krais nukan ämän kiro erekapu tainoraiei.
3 Kar ro enip jou wäpik kon ronkat kon enip karauk roasiret akan enmaka itimwareäu, okon, ko nukasar nukan enip jou oik mai, kiro ro ko nukasar sätäieu. Epar senes, ko ro näwäu wa.
4 Utianik, ak roat karar karar akasar akan onok aparianik, wasarewe. Ak onok eposek miäi, kiro itok, ak akan onok mesin nepipiraiei. Ak karauk roat akan onok aparianik, wa wasarewarau.
5 Roat karar karar akasar akan sarau maun usu atap atap ämäiäiei.
6 Utianik, inok ro ko kar ros Anut nukan ämän tamareäu, kos pak ätäi kiro ro isanaraun osap nurai.

Awau rawaun onok kiro o uku weäum onok senek.

7 Ak akasar akanun wa sätäiäu. Owon, kar ros Anut amuk atau senek wa. Ro kon woia owo o uku wewon, kiro o karar owai.
8 Kiro onok kesek, inok roasir ko kon omnokoupaian osap ronkateanik, onok aru me raiäu, kon onok aru kisar wenuk, meiäi. Utianik, inok roasir ko Anut nukan Osou Näu wou ereraun onok eposek miäu, ko Osou Näus sarenuk, ko Anut pak orip orip awau rawai.
9 Keserianik, ik onok eposek maun mesin wa wäsuk ätäiäu. Ik kiro onok eposek wa utam. Keseria, tawa kar omre Anut nukasar sare mowon opok, ik ko pak orip orip awau rawam.

10 Keseria, karauk roasiret sarwaraun apu raunuk, sarwarau. Ik ak opok onok eposek me rawau. Utianik, ik orip orip iken jaunokot Jisas mesin woiaka epar moin sarware rawau.

Pol kon jer wewon patarwon.

11 Ak kiro jer näwäu aparwe. Rusapai, is kiro jer isan ipiasar sakau ämän jer we marom.
12 Karauk Juda roat woiaka epar moin, akas ak karauk omsau pakan roat akan enmak kerau patiraun rai sakau awarorai. Ak akan ämän tainorianik, akan enmak kerau patirna, karauk Juda roat akas kiro roat enmaka jou näwäu maraun rai keseriäi. Kiro roat ak Jisas Krais am äpäs opok ik Anut nukan amukup eposek rawaun meiewon mesin woiaka epar miäi, utianik, ak karauk Juda roat woiaka epar mau wa, akas ak usu araiei rai imineanik, akan enmak kerau patiraun rai awareäi.
13 Kiro Juda roat akan enmak kerau patirin, aka nais akan sintore ämän erekapu wa tainoriäi. Utianik, ak akan enmak kerau patiraun rai awarorai. Ak kiro onok keserna, aka nepipirmoi, enmaka jou näwäu raunuk, ak akan inkaruru rawaun rai kesewarorai.
14 Is, isan ronkat isan enim jou oik maun kar onok wa mam. Utianik, is iken Näwäu, Jisas Krais ko am äpäs opok meiewon konun epar kon enip jou mam. Jisas Krais ko am äpäs opok meiewon senek, isan ronkat okoro omnokoupaian onok aru nais erekapu meiewon. Kiro onok senek, is nais omnokoupaian roasiret akan amiakap meiemin ro senek.
15 Roat enmak kerau patiraun, kiro onok näwäu wa. Roat enmak kerau patirau wa, kiro onok nais näwäu wa. Kar onok karar kiro näwäu. Kiro onok Anut nukas roasiret ätäi awau etäi marowon, kiro onok näwäu senes.
16 Anut nukas roasiret kon ämän tainori rai, kos akanun wouti maromara, sarwarnuk, akan woiaka päurar rawaiei. Kiro roasiret ak Anut nukan roasiret senes. Ak Israel roasiret senes.
17 Keserianik, isan ämän pataraun is karauk roat akas is ätäi usu sosop wa irau rai awarom. Owon, is karauk roat akas iworoin kiro uikur kiro isan enimsau opok rau. Kiro uikurus sarau roat (slev) akan pekur senek, is Jisas nukan sarau ro raim ätär marai.
18 O, isan jaiat, is Anut auriäim, iken Näwäu, Jisas Krais nukas kon wou näu oripas akan totomaka jekur rawaun sarwarai. Epar!

Efesas
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko omar oik tononuk, woisan 32 orip manonuk, Pol ko Rom näu mena karapus raianik, Efesas menan roasiret jer we marowon. Tikikas nuronuk, kiro pas oianik, pote roasiret aronuk, ninäraiei. Roasiret sosop Efesas mena rai ak osap sosop owaun ronkateäin, keseria, kiro pas opok Pol nukas äiewon, "Osap om nokou opok rau pak omar oik rau pak kiro Jisas nukas erekapu kameäu. Anut nukan ronkat Jisas nukan saraus Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak erekapu ak karar turware mowon rai. Akan onok aru kiro Jisas nukas erekapu jäkäi marowon.

Kristen roasiret ak enimaksau karar senek, Krais ko akan tapiaka senek. Ak ou senek, Jisas nuka ko kampaian ou tutu senek, roasiret ou sarin senek. Jisas ko akan komunaka, ak kon asir senek." Kiro pas opok, ik Jisas nukas kon roasiret owo osap arai ik äpu mam.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-2 Pol nukas kon ämän onoktorowon.
1:3–3:21 Jisas nukas Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak karar turur maromoi, nukan roasiret senes sare marowon.
4:1–6:9 Roasiret ak Krais pak pasar raumoi, ak awau apu tainoraiei.
6:10-20 Ik Jisas nukan marai roasiret, okon, ik Satan pak weräiäm.
6:21-24 Pol nukas Efesas roasiret 'pere' awaromoi, kon ämän patarwon.

Pol nukas Efesas menan Kristen roasiret jer we marowon.

1 O jaiat, is Pol, Anut nukas is Jisas Krais nukan ämän oi ariaun ro sare murowon. Ak Efesas menan roasiret akan woiaka Jisas Krais mesin epar moin opok is ak okoro jer we marom.

2 Iken Momonek, Anut pak iken Näwäu, Jisas Krais awas awan woiawa näu oripas ak sarwaremasa, akan woiaka päurar maraieir.

Krais pakaima Anut nukas iken totomok eposek rawaun sakau ikowon.

3 Anut, ko iken Näwäu, Jisas Krais nukan momok pak kon eit, ik nukan enip oik jou murau. Ik Krais nuka pak pasar raiäum, okon, Anut nukas iken totomok eposek rawaun kon sakau omar oikan erekapu ikowon.

4-5 Anut ko okoro omnokou omar pak ate mau wa opok, kos ik Jisas pak pasar raumoi, nukan senes rawaun sare mukowon. Keseria, ik kon amukup eposek senes raia, ämän orip wa rawam. Meter Anut nukas ik mesin wous meiemara, Jisas Krais nukan sarau pakaima ik kon mokoit senes sare mukowon. Kon ronkatis, kon wou erer oripas kiro onok keserwon.

6 Ik erekapu Anut nukas kon wou näu oripas ik sareikowon mesin kon enip oik jou murau. Anut nukas kon mokoi Jisas Krais nukanun wous meiemara, ik erar sareikowon.

7 Anut nukas kon wou näu oripas ik eposek sareikowon, okon, Krais ko ikenun am äpäs opok meieanik, ik ätäi kau mukomara, kon karianas iken onok aru jäkäi mukowon.

8 Anut nuka ronkat näwäu orip, ko iken onok erekapu äpu. Ko onok eposek ätäi ätäi ik opok mukiäwon.

9 Anut nukas meter Krais äsimoraun ronkatewon, kiro kon ronkat meter ämäi rawon rusapai, ik wou erer orip ätär mukowon.

10 Anut nukan ronkat näwäu kiro, tawa kar omre kos sare mowon opok, (kon ronkat erekapu pote ipornuk), osap erekapu omar pakan pak okoro omnokou pakan turur monuk, kamwaraun ro näwäu karar nukan inkaruru rawaiei. Kiro Krais.

11 Ik Krais pak pasar raiäum, okon, Anut nukas kon roasiret senes rawaun sare mukaun ronkatewon. Anut nukas owo onok keseraun ronkateäu, ko kiro ronkat epar tainoriäu, okon, rusapai ko ik kon roasiret senes sare mukowon.

12 Ko ik Israel roasiret amke iken woiok Krais mesin epar mianik, kon sakau näwäu oik jou muraun keserwon.

13 Ak karauk omsau pakan roasiret ran kiro epar ämän Anut nukas ak onok aru pakan imwarowon roin. Ak kiro Ämän Eposek roianik, tainorin, okon, ak Krais nuka pak pasar rai. Ak Jisas Krais mesin akan woiaka epar mona, Anut nukas ak kon Osou Näu araun paip mowon ak arowon.

14 Anut nukas Osou Näu ikowon. Osou Näu kiro totok ikowon, okon, ik äpu kos owo osap kon roasiret araun paip mowon epar tawa arai. Kiro onok pakas ik epar ätär mukou, Anut nukas ik kon roasiret senes sare mukowon, okon, ik kar ron sarau roasiret senek wa rawam. Kiro onokun, ik Anut nukan enip näwäu oik jou muram.

Pol nukas Efesas menan roasiret mesin Anut auruwon.

15-16 Anut nukas ak kiro onok kesewaronuk, karauk roasiret akas akan woiaka Jisas Krais mesin epar mianik, karauk Anut nukan roasiret mesin woiakas meieäi airoin roumoi, is ak kiro onok keserin mesin woi erernuk, Anut orip orip ak mesin 'Pere' aurmoi, wa utiäim. Is Anut auriäim ses opok, ak mesin wa tamkäswareäim.

17 Iken Näwäu, Jisas Krais nukan Anut, iken momonek ko enip jou näwäu orip, kon Osou ronkat eposek orip arianik, kos ak osap jekur ätär maronuk, ak Anut jekur äpu maun rai auriäim.

18 Is Anut nukas kon arou sakau orip akan woiaka uru maronuk, ak owo osap eposek owaun kame rai äpu maun Anut auriäim. Kos ik kon roasiret eposek senes rawaun paip mukowon.

19 Is ak kon sakau näwäus karauk sakau erekapu itimwareäu äpu maun Anut auriäim. Ik iken woiok ko mesin epar momun roasiret ko kiro sakau näwäus ik sareikeäu.

20 Kiro sakausar kos Jisas meiewon ätäi siräi muromara, nukan ipou näu kaima omar oik tane muruwon.

21 Keseria, Krais ko ro näwäu senes omar oik raumoi, kos okoro omnokou kamwareäi roat näunäu pak, sarau eitek raut pak, eitek aru raut pak sakau erekapu rusapai rai pak tawa päiei pak, kos erekapu itimware rau.

22 Anut nukas osap erekapu Krais nukan isou inkaruru turur murmara, Anut nukan roasiret kamwaraun ro näwäu muruwon.

23 Ik Kristen roasiret Krais nukan enipsau senek. Krais nuka iken tapiok senek, okon, kos ik kon sarau maun sakau ikiäu. Kon sakaus omar omnokou pak sarau erekapu miäu. Kar sarau nukarar päu wa.

2

1 Meter ak Anut nukan sintore ämän tainorau wa, ak onok aru miäin. Keseria, akan totomaka meiein senek rain.

2 Kiro ses opok, ak okoro omnokou pakan roasiret onok aru tainoriäi senek ak ran kiro onok aru momana, omnokou pakan osou aru karirim katoiki rai, akan kamwareäu ro Satan nukan onok tainoriäi. Anut nukan ämän wa tainoriäi roasiret, ak kiro osou aru nukan sakaus akan woiaka uru sarau mora.

3 Ik erekapu meter kiro roasiret raiäi senek raiäumun. Ik iken enmoksaun nepipiraun kiro onok aru tainoriäumun, owon, iken ronkat karauk roasiret senek. Ik erek ak pak omnokou pakan onok aru tainoriämun, okon, Anut nukas ik pak kasak pewon.

4-5 Iken totomok meiewon, utianik, Anut nukas ik mesin näwäu wouti momara, ikenun wous näwäu meieanik, kos ik Krais pak ätäi awau siräi mukowon. Epar senes. Nukan wou näu oripas ak ätäi onok aru pakan imwarowon.

6 Ik ak pak Krais Jisas pak pasar rauta, kos ik Krais pak siräi mukianik, ko pak kon kamwaraun patan opok omar oik tane mukowon.

7 Jisas Krais omnokou opok koianik, ik sareikowon, owon, Anut nukas kon wou näu oripas ik sareikaun owo onok eposek senes mukaun roasiret erekapu tawa päiei ätär marowon.

8 Ak akan woiaka Krais mesin epar moin, okon, Anut nukas kon wou näu oripas sarwaromara, akan onok aru pakan ätäi imwarowon. Akas kar sarau eposek kos ak ätäi imwaraun mau wa, wäpik, Anut nukasar ak erar sarwarowon.

9 Akan sakau pakas kos ak imwarau wa, okon, ak akan enmaka jou mau senek wa.

10 Anut nukasar ik ate mukowon. Ik Krais pak pasar rauta, Anut nukas ik sarau eposek maun ate mukowon. Ko meter ik kiro sarau eposek maun sare mukowon.

Krais nukas roasiret erekapu turur mukowon.

11 Ak jekur ronkatewe. Meter akan aniakatos ak karauk omsau opok maroin. Keserna, Israel roat akas akan enmak kerau patiriäin, okon, ak Anut nukan roat äiäin, utianik, akas ak roat enmak kerau patirau wa, äiäin, okon, ak Anut nukan roat wa. (Utianik, kiro roat ak akasar akan ipiakas ika Anut nukan roat ätär maraun rai akan enmak kerau patiriäin.)

12 Kiro ses opok, ak Krais pak pasar rawau wa, ak Israel roasiret pak wa turur raiäin. Kiro paip Anut nukas kon roasiret sarwaraun marowon kiro ak karauk omsau pakan roasiret sarwarau wa. Ak okoro omnokou opok raianik, Anut mesin wa ronkateäin. Ak owo osap eposek tawa owaun äpu wa.

13 Meter ak atapuk raiäin, utianik, rusapai ak Krais pak pasar rauna, nukan karianas ak Anut siakup imware potowon.

14 Krais nukasar iken woiok päurar rawaun onoktapau. Kosar Israel roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak karar turur mukowon. Ak atap atap wa. Meter Israel

roasiret karauk omsau pakan roasiret pak iwäi muratäiäi onok kis porim senek täkäi
murätein. Jisas nukas kiro porim uraiewon.
15 Jisas am äpäs opok meieanik, kos Israel roasiret akan sintore ämän pak sakau ämän
pak erekapu oi kurewon. Ko kiro keserwon, owon, kiro tupsiu oirori tupsiu karar koi
tururmana, ko pak pasar raianik, woiaka päurar orip rawaun keserwon.
16 Kos am äpäs opok meieanik, kiro roat tupsiu oirori meter iwäi raiäin karar turur
mareanik, Anut siakup imware kowon.
17 Keseria, ko koumara, woiaka päurar rawaun ämän ak karauk omsau pakan roasiret
pak Israel roasiret pak kiro ämän tamarowon.
18 Krais nukan sarau pakaima Osou Näu kararas ik erekapu turur mukonuk, iken
momonek siakup tonaun itok.

Ik Kristen roasiret ik Anut nukan ou senes.

19 Keserianik, ak karauk omsau pakan roasiret, ak rusapai atapukan roasiret wa. Ak
rusapai karauk Anut nukan roasiret pak tururianik, Anut nukan mokoi asinakut raiäi.
20 Ak kar ou Anut nukas mowon senek. Kos Jisas nukan ämän oi ariaun roat pak Anut
nukan ämän roianik, areain roat pak kiro ou pakan tutu senek tai marowon. Jisas Krais
nukasar kiro kamukan ou tutu sakau senes rau. Ak nais kiro ou pak pasar rai.
21 Jisas nukas kiro ou jekur sakau atonuk, Anut nukan tup ou näwäu saräi.
22 Ak karauk omsau pakan roasiret Krais mesin woiaka epar moin Anut nukan Osou
Näus ak ran karauk roasiret pak erek imwaronuk, ak Anut nukan ou sare rai.

3

Pol nukan sarau kiro karauk omsau pakan roasiret ämän maraun.

1 Anut nukas ak karauk omsau pakan roasiret Israel roasiret pak turur marowon, okon,
is Pol Jisas Krais nukan sarau murianik, ak karauk omsau pakan roasiret sarwaraun
mesin is karapus owa muroin raim.
2 Ak epar keser roin, Anut nukas kon wou näu oripas is sareiromara, ak sarwaraun sare
murowon.
3 Anut nukas kon ämäiewan ronkat is ätär murowon äpu momoi, amke jer eteinak we
maromin ak aparin.
4 Kiro jer we maromin ninare marona, roin raroi, ak isan Krais Jisas nukan ämän meter
Anut nukas ämäi mowon owose ätär murowon ronkat äpu maiei.
5 Meter kos iken askanai kiro ämäiewan ämän ätär marau wa, utianik, rusapai Anut
nukan Osou Näus Jisas nukan ämän oi ariai roat pak Anut nukan ämän roianik, areain
roat pak kiro onok amop ätär marowon.
6 Kiro ämäiewan ämän kesek, Jisas nukan Ämän Eposek pakas ak karauk omsau pakan
roasiret, Israel roasiret pak tururianik, ak Anut nukan osap eposek erek oiäi. Anut nukas
roasiret Jisas Krais mesin woiaka epar moin kiro osap araun paip mowon, kiro ak erek
owaun turur rai.
7 Anut nukasar is Pol, kiro ämän eposek roasiret awaraun sarau ro sare murowon. Ko
kon wou näu oripas is erar sareiromara, kiro sarau maun rai sakau irowon.
8 Is roasiret amiakap ro enim jou näwäu wa. Karauk roasiret erekapu akas is itimoriai.
Utianik, Anut nukas kon wou näu oripas is sareiromara, kiro sarau Krais nukan ämän
eposek senes karauk omsau pakan roasiret tamaraun irowon.
9 Anut nukas osap erekapu ate momara, amke kon ronkat owo onok keseraun ämäi
mowon, kiro ronkat meter ämäi raiäwon. Utianik, rusapai kiro ämän Anut ik imäikowon
mesin roasiret erekapu awaraun is sarau irowon.
10 Anut nukan ronkat kesek, meter kiro onok ämäi mowon, utianik, rusapai kon roasiret
sare marowon pakas kon ronkat eposek amop mou, kiro pakas kon sarau eitek pak osou
eposek omar oik rai, Anut nukan ronkat eposek äpu maiei.
11 Anut nukas meter meter kiro sarau maun ronkate rawon, rusapai Krais Jisas, iken
Näwäu pakas kiro onok keseru.
12 Krais Jisas ko Anut siakup tonaun apu im tuewon, okon, ik rusapai ko mesin woiok
epar momun, Anut nukan amuk opok kowaun wa iminäu.
13 Keseria, is ak rusapai awarom. Is kiro usu näwäu ak sarwaraun oimin mesin wa
ronkateanik, woiaka aru wa mau. Ak Jisas mesin akan woiaka epar moin wa utau. Kiro
usus ak eposek sarwaraun pe rai.

Pol nukas Efesas menan roasiret mesin Anut auruwon,

14 Is kiro onok momonok omar oik rau nukas ik karar tururaun keserwon mesin
ronkatemoi, is kon enip jou maun uor sur wea, auriäim.

15 Ko roasiret okoro omnokou pakan pak omar oik rai erekapu akan momonaka.
16 Anut nukas omar oikan osap eposek sosop akan totomaka sarwaraun sare marowon rau. Keseria, kos kon Osou Näu äsimornuk, akan woiaka sakau maronuk, ak akan totomaka sakau owaun rai Anut auriäim.
17 Akan woiaka Jisas mesin epar mona, kos akan woiaka uru rawaun rai auriäim. Ak karauk roasiret mesin akan woiakas meiena, kos akan woiaka uru sakau maronuk, ak sakau tai rawaiei. Kiro onok, am kinip nukas omnokou sakau ate raiäu senek rawaun auriäim.
18 Keseria, ak, karauk Anut nukan roasiret pak erek, Jisas Krais nukan wous meieäu onok näwäu senes ak äpu maun itok. Kiro näwäu senes, ak erekapu karirim katware rai. Ak kiro onok pakan imine manau senek wa.
19 Keseria, epar senes, ak Krais Jisas nukas roasiret akanun wous meieäu onok äpu maiei, (utianik, kon onok erekapu äpu mau senek wa.) Keseria, ak kon onok äpu mianik, is Anut kon onok eposek akan woiaka uru maun auriäim.
20 Anut nukan sakausar iken woiok uru sakau miäu, kiro sakaus iken ronkat itimori rau. Osap erekapu Anut nukas keseraun auriäum, kiro kon sakaus iken ronkat itimori rau.
21 Keseria, Kristen roasiret ak Jisas Krais pak pasar rai, ak rusapai rai pak, tawa päiei pak, ak erekapu orip orip Anut nukan enip jou muruwe. Epar.

4

Ik Kristen roasiret Krais pak pasar raum.

1 O Jaiat, is Pol isaka Krais nukan sarau miäimin, okon, karapus owa kureiroin raim. Keseria, is ak onok eposek mianik, Anut nukas owo onok maun urwarowon mesin tainoraun sakau awarom.
2 Ak akan enmaka jou oik wa mau, ak karauk roasiret wopur orip jekur sarwarowe. Karauk roasiret akas ak usu arona rai, ak kasiaka kurte wa päu. Ak karauk roasiret akanun woiakas meieinai, sarwarowe.
3 Ak erekapu Osou Näu pak pasar raianik, woiaka karar päurar rawaun sarau sakau mowe.
4 Ik erekapu enmoksau karar senek. Anut nukan Osou Näu karar. Ik erekapu osap eposek owaun karar kame raum. Anut nukas ik kiro osap owaun urweikowon.
5 Iken Näwäu karar rau. Apu karar pakas ik Jisas mesin woiok epar mau, ik erekapu karar ron enip opokas an joiäum.
6 Anut karar rau, ik roasiret erekapu ko iken momonok. Ik roasiret erekapu ko iken Näwäu, ko roasiret erekapu kon sarau maun sakau ikonuk, iken woiok uru raiäu.
7 Utianik, ik karar karar Krais nukas kon ronkatis sakau atap atap ikonuk, oiäum.
8 Anut nukan ämänis meter äiewon, “Kos kon iwäi jaukut itimwareanik, kämioik tonaun imware tonowon. Kos kon roasiret osap eposek arowon.” *Buk Song 68:18*
9-10 Ko ‘kämioik tonowon’ onok tapau kesek: amke ko omar oikas okoro omnokou opok kowon, Kiro ro okoro omnokou opok kowon, okon, ko ätäi kämioik tonowon. Ko omar oik toneanik, ro näwäu senes sarewon, okon, ko erapok manaun itok. Omar oik ra, omnokou opok ra, manaun itok.
11 Ko nukasar roasiret karar karar sakau arowon. Karauk kon ämän oi ariaun roat sare marowon, karauk kon ämän roianik, araun roat sare marowon, karauk kon ämän roasiret awaraun sare marowon, karauk kon roasiret kamwaraun (pastor) sare marowon, karauk kon ämän tamaraun roat sare marowon.
12 Krais nukas ik Anut nukan roasiret kon sarau muraun kiro sakau eposek ikowon. Keseria, Kristen roasiret sakau saräun kon sarau eposek muraiei.
13 Keseria, ik erekapu woiok Jisas mesin epar mianik, iken ronkat karar orip Anut nukan Mokoi pak karar koi tururmoi, kon onok jekur äpu mau. Keseria, ik mokoinakut senek wa rawau, ik roat näunäu sareanik, iken onok eposek senes Krais nukan senek saräi.
14 Keseria, ik mokoinakut akan ronkat senek wa owau. Karauk sät ämän miäi roat akan sät ämän roumoi, wa tainorau. Kiro roat ak ik atonoikianik, apu aru opok kureikaun sarau miäi. Ik mokoinakut uriris pairiäu senekus paikonuk, akan sät ämän atap atap tainoriäum.
15 Kiro itok wa. Ik iken jaunokot akanun woiokos meieanik, epar ämän momoi, ik erekapu Krais, iken kamoikeäu ro nuka senek saräm.

16 Ik roasiret atap atap, utianik, Krais nukas ik erekapu kamoikeäu. Keseria, ko ik pak
erekapu pasaikonuk, ik enmoksau karar senek sareäum. Ik ika ika woiokos meieanik,
sarsarateäum, okon, ik erekapu iken sarau jekur momoi, ik erek eposek saräm.

Kristen roasiret ak Krais nukan onok eposek tainorwe.

17 Keseria, is kar ämän awaraurim, Näwäu nukan enip pakas is ak sakau awaraurim,
ak meter Airen roasiret senek ronkat aru orip rain. Rusapai ak ätäi akan ronkat sepuk
sepuk wa tainorau.
18 Akan ronkat kiro pututuan ronkat senek. Ak ronkat eposek wäpik, akan woiaka
sakau im pene rawon. Kiro keserin roat ak Anut nukan orip orip awau rawaun sakau
owau wa.
19 Ak owo onok aru miäi mesin oioraka wa neäu. Ak kiro onok aru maun woiaka
siräinuk, onok aru atap atap miäi. Ak orip orip keseriäi.
20 Roat akas Jisas nukan ämän kesenek apu pakas, ak tamarau wa.
21 Is äpu ak Jisas nukan ämän roianik, ak kon tainoriäi roasiret sarena, karauk roat akas
Jisas nukan epar ämän ak rapor tamaroin.
22-23 Meter ak onok aru me ariain. Kiro akan woiakas siräumana, akasar sätäianik, onok
aru keseriäin. Kiro onok pakas ak apu aru opok kurwarowon. Utianik, ak rusapai kiro
onok aru utoinai, onok eposek keseraun ronkatewe. Akan ronkat pak woiaka pak awau
sarewe.
24 Akan woiaka uru ak roasiret awau senek sarewe. Kiro roasiret awau ak Anut nuka
senek saräiei. Akan onok tuku eposek senes rawaiei.
25 Keseria, ak karar karar sätäiäi onok utoinai, karauk Kristen roasiret opok epar ämän
awarowe, owon, ik erekapu enmoksau karar senek raum.
26 Ak kasiaka penuk rai, onok aru wa keserau. *Buk Song 4:4*
Ak kasiaka penuk, kiro kasiaka pewon omre opokar jaiatäiei.
27 Ak Satan inikerna, akan woiaka uru im wa tue tonai.
28 Inok ro ko meter päu oiäwon ro, na ätäi wa päu owau. Owo osap owaun nakan
iponasar sarau mam. Kiro pakas osap sosop oia, karauk saruku roasiret sarwaraun itok.
29 Ak akan oiaksau jekur kameinai, jeim wa atau. Ämän eposek karauk roasiret woiaka
sakau maraun karar mowe. Keseria, ak kiro ämän eposek roumana, kis ak sarwarai.
30 Ak karauk onok Osou Näu nukan wou aru saräun wa mau. Owon, Anut nukas ak ätäi
imwaraun sare marowon ätär maraun Osou Näu akan woiaka uru mowon.
31 Ak karauk roasiret mesin woiaka aru wa mau. Ak mesin wa nep mau. Ak kasiaka wa
päu. Ak wa ketäiäu. Ak akan enmakap sät ämän wa mau. Ak erekapu onok aru karauk
roasiret opok miäi utowe.
32 Utianik, ak roasiret akan woiaka päurar orip sarwareanik, woiakati momana, akas
onok aru ak opok moin jäkäi marowe. Ak Krais pak pasar rauna, Anut nukas akan onok
aru jäkäi mareäu senek, akas nais jaunakat akan onok aru jäkäi maraiei.

5

1 Ak Anut nukan mokoit ko akanun wous meieäu, okon, ak kon onok eposek erekapu
tainorwe.
2 Krais nukas ik mesin wous meiemara, ik sareikaun am äpäs opok meiewon. Ko kon
enipsau Anut nuruwon. Kiro Anut nukan amukup sou eposek senes. Kos keserwon, okon,
ik ika ika mesin woiokos meieäu.
3 Utianik, ak Anut nukan mokoit senes, okon, ak kamuk opok kar ros sapum onok aru
wa mau. Ak karauk onok aru akan enmaksau nepipiraun wa mau. Ak karauk roasiret
akan osap mesin woiakas wa wäu.
4 Ak ämän aru wa mau, ak ir mianik, ämän aru wa mau. Ak akan ronkat pakas karauk
sät ämän wa mau. Kristen roasiret ak kiro onok wa tainoriäi. Wäpik, ak Anut nukan onok
eposek ak opok mowon ronkateanik, ko ‘pere’ auriäi.
5 Ak jekur äpu mowe, roasiret ak sapum onok miäi, ak onok aru akan enmaksaun
nepipiraun miäi, ak karauk roasiret akan osap mesin woiakas weäi, kiro roasiret ak sät
eitek jou miäi roasiret senek. Kiro roasiret ak Anut Krais ories kameäir mena wa tonaiei.
6 Karauk roat akas ak atonwaraun erar ämän mona, ak epar rai wa tainorau. Kiro
roat ak onok aru keseraun rai reware manaun keseriäi. Anut ko kiro roat kon ämän wa
tainoriäi mesin kasak peäu.
7 Keseria, ak kiro onok aru miäi roat pak wa paswarau.
8 Meter ak pututu rain, utianik, rusapai ak Näwäus arou opok marowon. Keseria, ak
arou merek opok raiäi roat senek ariewe.

9 Kiro arou merek ak opok rau kos ak onok eposek tainoraun pak epar ämän maun
erekapu ätär mareäu.
10 Keseria, ak owo onok eposekus Anut nukan wou ereriäu äpu maun ronkatewe.
11 Ak onok aru miäi roat pak wa tämuräiäu. Akan onok aru kiro pututuan onok. Utianik,
ak kiro roat akan onok aru rai ätär marowe.
12 (Owon, roasiret akan onok aru ämäi ämäi keseriäi mesin aräun kiro ak oioraka nai.)
13 Utianik, owo osap pututu ämäi raiäu, arous amop mareäu.
14 Keseria, kiro arous owo osap ämäi rau erekapu amop monuk, kiro osap nais arou
senek saräi. Kiro onokun meter Anut nukan ämänis äiewon, "Na roasir rusapai nini raum,
na siräu. Na up uruas siräuta, Krais nukas kon arou na opok jeräun musai."
15 Ak jekur ariewe, ronkat wäpik ariai roat senek wa ariau. Ak ronkat eposek orip ariai
roat senek ariewe.
16 Rusapai, ak karauk roasiret onok aru sosop miäi apwareäi, utianik, onok eposek
maun apu raunuk rai, ak kiro apu tainorwe.
17 Keseria, ak jekur ronkateinai, Anut nukan ronkat äpu maun itanewe.
18 Ak wain an sosop wa jau, owon, onok aru an sakau jeäi apu opok rau. Utianik, ak
Anut nukan Osou Näu aurna, kos ak kamwarai.
19 Ak jaunakat pak areai ses opok, orip orip akan oiaksaus pak woiaka uruas pak Anut
jou murumana, Buk Song nukan ämän pak Anut jou muraun sir pak wemoi, Näwäu nukan
enip jou maun keserwe.
20 Ak orip orip Jisas Krais nukan enip atoinai, momonek Anut osap erekapu ikiäu mesin
'pere' aurwe.

Pol nukas ouratein roasiret mesin awarowon

21 Ak Krais nukan enip oik jou miäi, okon, jaunakat akan ämän jekur tainorwe.
22 Ak asiret ro orip, ak Näwäu nukan ämän jekur tainoriäi senek akan komurakat akan
ämän ran jekur tainorwe.
23 Owon, Krais ko Kristen roasiret kamwareäu senek, ros asir kameäu. Kiro roasiret ak
Krais nukan enipsau senek, Krais nukas ak akan onok aru pakan imwarowon.
24 Kristen roasiret ak Krais nukan inkaruru rai senek, ak asiret ran orip orip akan
komurakat akan inkaruru rawe.
25 Ak roat, ak akan asiret akanun woiakas meiewe. Krais nukas kon roasiret mesin
wous meiemara, sarwaraun meiewon senek akas ran akan wariakat akanun woiakas
meiewe.
26 Anas pak Anut nukan ämänis pak Krais nukas kon roasiret an jomarowon. Kiro onok
pakas roasiret nukan senes sare marowon.
27 Kon roasiret nukan amukup eposek saräun rai keserwon. Kesernuk, okoro roasiret ak
ukun, ui, karauk osap aru enmaksau opok wa rawaiei. Ak erekapu onok eposek mianik,
kar ämän akan enmaka opok wa raunuk, ak nuka senek eposek rawaiei.
28 Keseriar, ak roat, ak akan enmaksau mesin woiakas meieäi senek, ak akan asiret
mesin woiakas meiewe. Inok ro ko kon wau mesin wous meieäu, ko nukanun wous
meieäu.
29 Ik äpu, kar ros nukan enipsau iwäi wa muriäu, wa senes wa, ko jekur kameäu, Krais
nukas kon roasiret kamwareäu senek keseriäu.
30 Krais ik jekur kamoikeäu, owon, ik erekapu kon enipsau senek.
31 Anut nukan ämänis äieu, "Kiro onokun, ro ko kon momok anak ori utwatomara, wau
pak pasar rawai, au karar senek saräieir." *Stat 2:24*
32 Kiro ämäiewan ämän onoktapau näwäu rau. Isan ronkat kiro Krais kon roasiret ak
enipsau karar senek mesin areäu.
33 Utianik, okoro ämän ran ak karar karar roat ak akan wariakat mesin woiakas meiäun
rai areäu. Ak akan enmaksau mesin meieäi senek akan wariakat mesin keseriar keserwe.
Asiret ran akan roat akan inkaruru raumana, onok eposek ko opok keseraiei.

6

Pol nukas mokoit pak momonakat aninakat pak awarowon.

1 Ak mokoit, ak akan momonakat aninakat akan ämän tainorwe. Ak kiro onok keseraiei
kiro eposek.
2 Owon, Anut nukan ämänis äieu, "Na momon anin orien ämän jekur roumata, awan
ämän tainor." Kiro amkewan sintore ämän paip orip rau.
3 Kiro paip keser äieu, "Na kiro onok keserta, owo sarau erekapu mam eposek sarenuk,
okoro omnokou opok omre rumukäu rawam." *Lo 5:16*

4 Ak mokoi momokuwo roat, ak akan mokoit kasiaka päun sakau ämän wa awarau.
Utianik, akas akan mokoit jekur kamwaronai, Näwäu nukan ämän tainoraun ätär
marowe.

Sarau roat pak akan kamwareäi roat pak

5 Ak sarau roat (slev), Krais nukan ämän woiaka erer orip woiaka karar momoi, imineu
orip tainoriäi senek, ak akan omnokoupaian kamwareäi roat akan inkaruru raumana,
akan ämän tainorwe.
6 Akan kamwareäu roat apware rauna, ak sarau roat eposek enmaka jou oik maraun
sarau karar wa mau. Utianik, akan ronkat, ik Krais nukan sarau roasiret (slev) äiena,
Anut nukas owo sarau maun äiewon ronkatenai, sarau sakau mowe.
7 Woiaka erer orip sarau mowe. Akan ronkat ik roat akan sarau moram rai wa äiäu, ik
Näwäu nukan sarau moram äiewe.
8 Ak rowe, ak sarau roat (slev) ra, roat akan sarau akasar kamwareäi ra, owo sarau
eposek miäi, Anut nukas aka karar karar erekapu ak osap eposek arai, kiro epar ak äpu
miäi.
9 Ak kamwareäi roat, ak ran akan sarau roat (slev) jekur kamwaroinai, onok eposek
marowe. Ak aru maraun ämän wa awarau. Ak rowe, aka pak akan sarau roat pak, akan
kamwaraun ro karar omar oik rau. Kiro ak kamwareäi roat akan Näwäu pak sarau roat
akan Näwäu pak erek kos roasiret akan onok wasarewarai. Kos na ro näwäu, na sarau ro
rai wa inäianik, wasarewarai, iken onok karar pakas wasareikai.

Ik Kristen roasiret ik marai roat senek tai rawau.

10 Rusapai isan ämän pataraurmoi, awaraurim. Ak Näwäu pak pasarwe. Kesermana,
kon sakau näwäu pakas ak sakau tai rawe.
11 Ik Satan nukas atonoikiäu, okon, marai roat akas weräiäurmana, akan weräiäu osap
mianik, weräiäi senek, ak nais Anut nukas weräiäun osap arowon moinai, sakau tai rawe.
12 Ik okoro omnokou pakan roat pak weräiäu wa. Ik Satan nukan karauk osou aru oik
ari rai pak, karauk osou aru sakau orip okoro omnokou opok rai pak, karauk osou aru ak
pututu kameäi pak werauram.
13 Keseria, rusapai Anut nukas owo osap weräiäun arowon erekapu mowe. Keseria,
kiro omre aru päi ses opok, ak osou aru pak weräianik, sakau tai rawaiei.
14 Keseria, is ak awarom, ak sakau tai rawe. Anut nukan epar ämän kiro akan let senek
takeinai, onok eposek kiro akan toromaka opok ain siot senek mowe.
15 Ak karauk roasiret Anut Nukan Ämän Eposek woiaka päurar orip rawaun awareäi,
kiro akan su senek mowe.
16 Ak orip orip akan woiaka Anut mesin epar moin, kiro kari senek ate ariaiei. Satan
nukas muk ep arou oripas pusarai, kiro karies pororaun itok.
17 Anut nukas ätäi imäikowon ronkateäi kiro at kapa senek tapiaka opok kururur
moinai, Anut nukan ämän kiro Osou Näu nukan siräp rumukäu weräiäun arowon atowe.
18 Anut nukan Osou Näus owosäun ronkat aronuk, orip orip aka sarwaraun Anut aurwe.
Kiro onok pakas ak sakau tai rainai, woiaka epar moin wa utau. Ak Anut nukan roasiret
sarwaraun orip orip Anut aurwe.
19 Akas nais Anut is sareiraun auriar aruwe. Keserna, Anut nukas is owo ämän aräun
sakau ironuk, kon Ämän Eposek ämäi rau sakau orip roasiret marea, wa iminäm.
20 Is Anut nukan ämän roasiret aware arieita, karauk roat akas kiro mesin kasiaka
penuk, is rusapai karapus owa kureiroin raim, okon, akas Anut aurna, is sakau muronuk,
roasiret kon ämän maraun wa iminäm.

Pataraun 'pere' ämän

21 O jaiat, Tikikus, ko iken jaunok senes, ko Näwäu nukan sarau eposek muriäu ro nukas
is okoro opok owose raim nukan oksaus erekapu rapor awaronuk, rowaiei.
22 Kiro onokun ko ak siarakap ik erekapu okoro opok owose raum awaraun mesin
äsimorta, pote awaronuk, akan woiaka sakau rawai.
23 Iken momonok, Anut nuka pak iken Näwäu, Jisas Krais awas ak Kristen roasiret
erekapu akan woiaka päurar maronuk, akan woiaka epar maun sakau mareanik, karauk
roasiret akanun woiakas meiäun sakau maraura.
24 Kiro roasiret ak iken Näwäu, Jisas Krais mesin orip orip woiakas meieäi roasiret, ak
Anut nuka kon wou näu oripas sarwarai.

Filipai
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko ätäi omar oik tone raunuk, woisan 32 orip manonuk, Pol ko Rom näu mena karapus owa kurena rawon. Ko kiro opok rai rai, Filipai roasiret jer we marianik, Epafroditus nuronuk, kos Filipai roasiret pote arowon. Pol ko kiro roasiret mesin wou näu sarewon. Owon, akas ko karapus owa raunuk, osap seperianik, Pol surmuruna, ko kiro osap owon. Keseria, Pol ko wou erer orip kiro roasiret 'pere' awaromoi, jer we marowon. Kos ak keser awarowon, "Ak owo usu owaiei ak woiaka erer orip rawaiei, owon, Jisas ko ak pak rau. Ak sätäiäi roat akan ämän wa rowau. Ak Juda roasiret akan sintore ämän wa tainorau, owon, kis ak wa sarwarai. Akan woiaka Jisas mesin epar mai kiro epar kos ak sarwarai.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-11 Pol nukas roasiret woiaka erer orip rawaun ämän awarowon.
1:12-30 Pol nukas nuka opok owo onok pewon mesin awarowon, "Is okoro opok usu näwäu oumoi, tätäi näwäu oi raim. Utianik, Jisas Krais nukas is sareironuk, is woi erer orip raim."
2:1-30 Krais ko usu näwäu oumoi, tätäi owon senek ik nais kir päurar raumoi, usu owam.
3:1-21 Pol nukas Filipai roasiret awarowon, "Sätäiäi roat akan tamariäi roat näunäu akas akan ämän awarona, ak akan ämän wa rowau."
4:1-23 Pol nukas Filipai roasiret päurar rawaun ämän awaromoi, kon ämän patarwon.

Pol nukas Filipai näu mena pakan roasiret jer we marowon.

1 O Filipai näu menan roasiret, Anut nukan roasiret Jisas Krais mesin woiaka epar moin roasiret is ak okoro jer we marom. Akan kamwareäi roat näunäu pak akan sarwareäi roat nais erek jer we marom. Is Pol. Timoti ko is sareiriäu. Iu Jisas Krais nukan sarau roat ories, ak Filipai roasiret jer we maromur.

2 Is Anut auriaim, iken momonek pak iken Näwäu, Krais Jisas, awas ak sarwareanik, onok eposek rawaun ätär mareanik, akan woiaka äiäurar rawaun näwäu arai.

3 O jaiat, Is ak mesin ronkatwareanik, Anut orip orip jou muriäim.

4 Is ak mesin woi erernuk, Anut orip orip ak sarwaraun auriäim.

5 Akas is sareirianik, erek sarau karar mia, ik Anut Nukan Ämän Eposek Jisas Krais mesin karauk roasiret awarona, koi rusapai rai, okon, woi erernuk, Anut jou murim.

6 Is äpu kiro mesin ronkat sakau orip, Anut nukas ak opok sarau eposek maromara, kiro sarau wa meiäi, keseriar pote Jisas Krais ätäi kowaun omre opok potai.

7 Is ak mesin orip orip ronkatwareanik, is akanun woias meieäim. Isan ronkat kiro onok eposek. Ak erekapu isan sarau jaiat sarau mianik, Anut nukas nukan Ämän Eposek roasiret araun irowon roasiret awaraiei. Is karapus owa raita rai, is ämän wasarewareäi roat akan amiakap tai raita, Anut nukan ämän epar awaroita rai, ak Filipai roasiret Anut nukas ik erek sareikeäu.

8 Anut ko is okoro ämän awarom epar ko äpu momara, okoro epar ämän ätär marai. Jisas Krais nukas ak mesin kon wous meieäu senek, isan woias ran akanun keseriar meieanik, ak pak rawaun sakau ronkateanik, ak okoro ämän epar senes awaraurim.

9 Ak sarwaraun is Anut keser auriäim, Anut nukas ak karauk roasiret mesin woiakas meiäi onok ätär maronuk, ak äpu maiei. Keseria, aka owo onok eposek ra owo onok aru äpu mianik, akasar akan onok jekur wasarewe.

10 Keseria, ses karar karar opok, ak onok eposek sare maiei. Keseraiei pote tawa Krais ik wasareikaun kowai omre opok akan enmaka opok ämän wa maraiei, ak ukun wäpik tuku rawaiei.

11 Keseria, akas onok eposek erekapu, Anut nukas ik owose rawaun aikowon senek, kiro Jisas Krais nukas amop ikowon senek maiei. Ik Anut nukan onok eposek äpu mianik, kon enip eposek senes jou muruta, karauk roat akas kon enip kämioik jou muraiei.

12 O jaiat, is Rom näu mena owo onok aru is opok keseiroin is ak kiro jekur äpu maun awarom. Kiro onok roasiret Anut nukas ik Jisas Krais nukan Ämän Eposek awaraun äsimoikowon rowaun kiro onokus ak tämarau wa. Kiro onokus roasiret sosop Jisas mesin woiaka epar maun keserin.

13 Keseria kiro marai roat omsau kamwareäwon ro nukan ou kameäin pak karauk roasiret pak ak äpu moin is Jisas Krais nuka mesin karapus raim.

14 Is karapus owa raita raita, jaunokot sosop ak Jisas mesin akan woiaka epar moin
akas Anut nukan ämän roasiret sakau mare arianik, ak iminäu wa. Is karapus owa raita,
Anut nukas sareirnuk, aparin, okon, ak ran Anut nukas sarwaraun rai akan woiaka epar
sakau moin.
15-17 Kiro epar, karauk roat akan woiaka epar moin ak Krais nukan ämän roasiret
awareäi, owon, ak is mekesirap ämän momana, isan omoi owaun keseriäi. Kiro roat ak
akan enmaka oik jou maun Krais nukan ämän roasiret awareanik, ak ronkat aru oripas
keseriäi. Utianik, akan ronkat, is karapus owa raita, karauk usu is opiap maun keserin.
Karauk roat akan woiaka is opok mianik, Jisas Krais nukan ämän roasiret mareäi. Kiro
roat ak äpu is okoro opok Anut nukan ämän sakau maromin, ak isanun woiakas meieanik,
is sareiromoi, Anut nukan Ämän Eposek awareäi.
18 Kiro owo onok is opok keseri, kiro is ronkat sosop wa oim. Akan onok kiro keseriäi
kiro epar ra, kiro sätäurai ra, kiro ak erekapu Jisas Krais nukan epar ämän roasiret
awarorai. Kiro onok epar keseriäi, okon, is woi ereru.

Epar senes, is orip orip woi ererianik, nepipir rawam.

19 Is äpu, akas is sareiräun akas Anut auriäi, keseria Jisas Krais nukan Osou Näus is
sareirianik, okoro omoi raim pakan imäirai.
20 Is sakau ronkatem, tawa is eposek rawam, okon, is sakau tai raita, wasareiriäi roat
näunäu amiakap araun oior wa nai. Is akan amiakap sakau mianik, Anut nukan ämän
awaraun wa iminäm. Is rawam opok ra, karauk roat akas is iworona, meiäm opok ra,
is kiro onok rusapai meter pak keseriäim senek, karauk roat isan onok aparianik, Krais
nukan enip jou muraiei.
21 Isan ronkat kesek, is okoro omnokou opok raita rai, is Jisas Krais nukan sarau karar
muram. Is roat akas iworona, meieita rai, isan ronkat kiro eposek senes, is omoi eposek
oita, Krais pak rawam.
22 Utianik, is roat akas iworona, wa meieita, awau raita rai, is Jisas Krais nukan sarau
wa utam. Keseria, is äpu wa, is awau rawam ra, iworona, meiäm rä. Owo onok eposek
senes?
23 Is ronkat oirorоr orip. Kiro ronkat oiroros is reuriäir, okon, ronkat karar sare mau
senek itok wa. Isan ronkat näwäu kesek, meieanik, okoro omnokou utoita, Jisas Krais pak
omar oik rawam.
24 Utianik, is ak sarwaraun mesin okoro omnokou opok awau raim, kiro sarau näwäu
senes.
25 Is sakau ronkateäim, is ak mesin wa meiäm, awau rawam. Is äpu is meiäu wa, awau
raianik, ak pak koi raumoi, ak Anut mesin woiaka epar maun sakau sarwaroita, aka
nepipirianik, woiaka erer rawaiei.
26 Is ak rawa ätäi koi raita, ak Jisas Krais nukas is opok onok eposek keserwon
aparmana, ak kon enip näwäu jou muraiei.
27 Kiro ämän näwäu, ak Krais nukas kon Ämän Eposek jekur tainoraun awarowon
senek keseraiei. Ak kiro onok keserna, is ak koi apwaram ra, wa koi apwaroita rai, ak
woiaka karar mianik, sakau tai raia, ak roasiret Anut nukas Jisas Krais äsimornuk, kowon
awarona, roasiret akas kiro Ämän Eposek senes is airaiei.
28 Ak sakau tai raianik, akan iwäi jaunakat apwaroinai, wa iminewarau. Ak kiro onok
keserna rai, kiro epar senes, akan iwäi jaunakat akas äpu maiei tawa Anut nukas ak aru
marai. Ak, roasiret woiaka epar moin, tawa kos imwarai.
29 Kesernuk, ak erekapu woiaka karar momoi, jekur tai rawe. Anut nukas ak Jisas Krais
nukan sarau muraun sakau arowon. Ak Anut nukas Krais mesin woiaka epar mowe, kiro
ämän karar awarau wa. Kiro karar wa. Ak ko mesin woiaka epar mianik, usu näwäu
oumoi, ko tainoraun awarowon.
30 Ak is Filipai näu mena usu näwäu oimin apairoin. Rom akan näu mena ran usu näwäu
oimin roin senek ak ran keseriar kiro onok Krais nukan sarau muraiei mesin ak usu kesek
ourai.

2

Ik Krais nukan onok tainoria, iken enmok jou wa mau.

1 Keserianik, is karauk ämän awaraurim: Ak Krais pak pasariäi, kos ak päurar rawaun
sakau ariäu ra? Ak kon wouti äiäurar rawaun onok oin ra? Ak nukan Osou Näu pak rai
ra? Ak karauk roat mesin woiakati mareanik, sarwareäi ra?
2 Ak kiro onok keserna rai, is ak sakau awarom, kiro akas is näwäu woi erer muroi. Ak
ronkat karar orip sareanik, aka aka mesin woiakas meieanik, Osou karar orip rawe.

3 Ak aka mesin karar wa ronkateinai, nepipirianik, akan enmaka oik wa jou mowe.
Ak ika ronkat eposek orip äianik, karauk roat ak ronkat eposek wäpik rai wa ronkatewe,
utianik, karauk roat akan enmaka ran oik marowe.
4 Ak akanun karar wa ronkatewe, utianik, ak karauk roasiret atap atap erekapu ak
mesin ronkatenai, sarwaraiei.
5-6 Jisas Krais nukan ronkat eposek senes, ak ronkat keseriar owe. Kon ronkat kesek:
ko okoro omnokou opok kowau wa opok, ko epar Anut senes rawon. Keseria, ko Anut
nukan raiäu onok senek oumoi, rawaun sakau ronkatäu wa.
7 Kosar kiro onok eposek utomara, sumkäineanik, okoro omnokou opok koi sarau ro
senek sarewon.
8 Roat ak ko ro senek pewon aparin ko nukasar kon enip oik jou mau wa. Ko Anut
nukan ämän orip orip tainoria pote meiewon, ko am äpäs opok wena, meiewon. Onok
aru miäin roat kiro onok pakas meiäi senek, kiro aru senes.
9 Kiro onokun, Anut nukas ko ätäi awau siräi murianik, kon enip kämioik muruwon.
Kon enip näwäu senes, karauk enmaka erekapu itimware rau. Kos roasiret kamwaraun
sakau nuruwon.
10 Keseria, Jisas nukan enip opokas roasiret omar oik rai ra, roasiret omnokou opok rai
ra, roasiret omnokou uru rai ra, ak ko nepukup uoraka sur wäiei.
11 Keserianik, roasiret akas kon enip oik jou mia sakau äiäiei, "Jisas Krais ko Näwäu, ko
sakau näwäu orip." Ak keser äianik, momonek Anut nukan enip kämioik maiei.

Ik roasiret akan amiakap arou senek jere rawau.

12 O jaiat, Jisas Krais nukas kon momokun ämän erekapu tainorwon senek, is meter
ak pak raita, ak keserin rusapai ran Anut nukan ämän tainornai, keseriar keserwe. Is
ak Anut nukan ämän tainorin apwaromin rusapai ran erekapu kir keserwe. Anut nukas
akan onok aru pakan ätäi imwarowon, okon, ak omnokou opok rainai, imine orip kiro
onok keseraiei.
13 Anut nukas ak sakau aromara, akan woiaka sakau miäu, keseria, kon ronkatis ak
owo sarau maun awaronuk, tainornai, sarau momana, ak eposek rawaiei.
14 Ak owo sarau maiei, kiro mesin woiaka aru momoi, keninianik, aka aka wa ketäiäu.
15 Kesermana, kar ros akan woiaka aru moin woiaka uru wa aparaiei kiro akan enmaka
opok ämän mau senek wa. Ak onok aru orip wa rawaiei, ak Anut nukan mokoit senek raia,
roasiret onok aru miäi amiakap onok eposek arou jereäu senek ak ran keseriar roat apu
ätär marowe.
16 Ak isan mokoit senek sarenai, kiro ämän Anut nukas roasiret orip orip rawaun arai
awarowe, ak kiro onok keserna rai, tawa Jisas Krais wasareikaun kounuk, is ak mesin
näwäu woi erernuk, nepipiram. Kiro ses opok ak mesin äiäm, "Is sarau näwäu erar mau
wa, is isan oisau erar tätäirau wa."
17 Is okoro ämän awaraurim mesin ronkatewe. Anut nukan ämän eposek isas awaromin
aka roianik, Krais mesin woiaka epar moin. Kiro akan woiaka epar moin kiro Anut
kamuk raiäi roat akas Anut nukan patan opok jou muria, opur makeäi senek ak akasar
Anut nurin. Is Rom akan marai roat akas iworona, meieita rai, kiro Anut kamuk raiäi roat
akas an wain opur opok eposek saräun kouriäi senek, isan karian kournuk, Anut nuram.
Keseria, kiro onok penuk, is woi ereru. Ik erek Anut mesin meieäum.
18 Ak isan meiäun ses ronkatäiei keseriar ak ran erek woiaka erernai nepipirwe.

Pol nukas Timoti pak Epafroditus Filipai äsimwatonuk kowaun äiewon.

19 Utianik, is Timoti ak apwaraun ak rawa äsimoraurim. Jisas Näwäu nukas io aironuk,
is Timoti äsimorta, ak rawa potai. Ko ätäi koianik, ak eposek rai aironuk, is ak mesin ekep
wa ronkatwaram.
20 Karauk roat is pak rai akas ak eposek rawaun sarwaraun mesin wa ronkatwareäi.
Timoti karar ko isan ronkat senek orip, okon, is ko ak rawa äsimorta, potai.
21 Is ronkatem, Karauk roasiret ak aka mesin ronkateanik, Jisas Krais nukan sarau
mesin wa ronkateäi.
22 Timoti ko ro eposek, ak kiro äpu murin, mokois kon momok sarau sareäu senek kos is
sareirnuk, iu erek Jisas Krais nukan Ämän Eposek roasiret awarosa, karauk roasiret akan
woiaka epar miäi.
23 Utianik, is äpu wa, is karapus owan utoirona, manam ra, wa utoirona, manam rä,
owo onok is opok keseraiei äpu moita, Timoti ak apwaraun äsimorta, ak rawa potai.
24 Utianik, is Näwäu nukas apu sare murai, is sakau ronkatem, is ekep wa rawam,
isakasar ak koi apwaram.
25 Isan ronkat kiro eposek, akan jaunaka Epafroditus ätäi rusapai ak rawa äsimorta,
potai. Ko isan amai senek, iu Anut nukan sarau erek miäumur. Ko marai ro senek

sakau tai raianik, Anut nukan ämän epar senes roasiret awareäu. Akasar ko is sareiräun äsimorna, kowon.
26 Ak ko sip näwäu owon ämän roumana, akas ko mesin woiakati moin. Ak kiro onok keserin roumara, kos ak mesin wou aru momara, ak apwarau potaun sakau ronkatewon. Kesernuk aparia, is ko ätäi ak rawa äsimorta, potaun ronkate raim.
27 Epar, ko sip näwäu owon ak roin, kiro epar senes, ko meiäun rauk seruwon, utianik, Anut nukas konun wouti momara, kon sip ätäi eposek sare murowon. Anut nukas ko mesin karar wouti mau wa, ko isanun erek wouti mowon. Anut ko äpu is karapus owa usu orip raimin, okon, is usu näwäu oianik, woi aru senes maun utoirea, ko ätäi Epafroditus jekurwon.
28 Kon sip manonuk, is ko ak rawa äsimorta, potaun sakau ronkatem. Ak ko aparianik, akan woiaka näu sarena, is ak mesin ekep wa ronkatwaram.
29-30 Jisas nukan onok keseraun tainoria rai, woiaka erer orip akan jaunaka imäiewe. Ak karauk roat ko senek, akan enmaka kämioik maraiei. Ko nuka mesin ronkatäu wa, Krais nukan sarau sakau maun usu näwäu oumara, meiäun rauk seruwon. Ak atapuk rain, is sareirau senek wa, okon, ko koumara, is sareirowon.

3

1 O Jaiat, is kiro ämän patarianik, awarom, “Ak Näwäu pak pasarnai, akan woiaka erer rawaiei!”

Inok ro ko kon wou epar momara, Jisas tainorai, ko tuku rawai.

Is ak amke jer we mareanik, kiro sät äiäi roat akas sätwareäi mesin ätäi awaraurimin. Rusapai, kiro ämän mesin ätäi jer we mareanik, awarom kiro usu wa.
2 Is awaromin, kiro roat onok aru miäi. Ak apwaroinai, jekur tai rawe. Ak roat aru senes ak mäin aru roat tukwareäi senek. Kiro onok aru miäi roat akan ronkat näwäu kesek; roat Anut tainoraun amke akan enmak kerau patiraiei, okon, kiro roat ak karauk roat imwareanik, akan enmak kerau patiraun sakau miäi.
3 Ak kiro onok mesin akan woiaka epar wa mau. Kiro roat keseriäi ak Anut nukan amukup roat eposek wa. Wa senes, wa! Ik epar Anut nukan roasiret senes, owon, Anut nukan Osou Näus sareikonuk, ik Anut nukan enip jou mianik, kon sarau miäum. Jisas Krais nukas sareikowon mesin ik woiok ereru. Ik iken enmok jou wa mau, iken sarau mesin karar sosop wa ronkatäu. Ik Jisas nukas ik sareikaun karar ronkateäum.
4 Kar ro kon sarau pakas Anut nukan amuk opok eposek rawaun ronkatäu senek wa. Kiro onok pakas eposek sarein maro, isakas ro erekapu itimwarowom.
5 Is isan anias ami taiewon ses opok, pote omre 8 opok isan enim kerau patirin. Is Israel ro, Benjamin nukan askanai, Ibru akan karian senes. Kiro sintore ämän Moses pak karauk askanai akas ikoin, is Parisi ro sareanik, kiro sintore ämän erekapu tainoriäimin.
6 Is Anut nukan sarau sakau maun ronkateanik, roasiret Jisas Krais mesin woiaka epar moin aru mareäimin. Isan ronkat kiro Anut nukan ronkat eposek rai keseriäimin. Isan ronkat, roasiret ak sintore ämän tainoria eposek rawaiei rai keseriäimin. Karauk roasiret is ro onok aru miäim rai enmap wa araiei.
7 Is kiro sintore ämän tainorianik, roat erekapu itimwareäimin. Utianik, rusapai is ätäi kiro onok aparmin, kiro näwäu wa. Jisas nukas erekapu itimori rau.
8 Epar senes, rusapai is äpu isan meten onok aru. Kiro onok erekapus is Anut nukan amukup eposek rawaun wa sareirai. Is kiro onok erekapu utam. Is kiro ronkatem, “Is Krais Jisas äpu mom, ko isan Näwäu, is kon kaima peanik, isan onok aru erekapu utomoi, ätäi onok eposek is opok päun ronkatäu wa. Is isan sarau pakas Anut nukan amukup eposek rawaun ronkatäu wa. Kiro meten onok is utom, owon, kiro onok aru, keseria, is Krais karar tainoram.”
9 Keseria, isan ronkat erekapu Jisas Krais pak pasaram, is keser ronkateäim, isakan sakaus ik Juda akan sintore ämän tainoriäimin. Kiro onok keserta, Anut nukan amukup ro eposek airaun rai keseriäimin. Is rusapai kiro onok keseriäimin kiro sumkäinem. Rusapai Krais mesin karar woi epar monuk, ko is sareirianik, isan onok aru pakan ätäi imäironuk, Anut nukan amuk opok eposek raim.
10 Isan woi erekapu Krais nurita, kos karar sareraun raim. Keserita, isan woi uru Jisas Krais jekur äpu maun ronkatem. Ko meieanik, ätäi awau siräinuk, Anut nukas ko sakau nuruwon. Rusapai is Krais nukan sakau kon sarau muraun is iraun aurim. Krais ko okoro omnokou opok raumara, usu tätäi pak näwäu owon. Rusapai is ran ko usu näwäu owon senek is kon kaima owaun keseraurim. Roat akas Jisas wena, meiewon senek isan ronkat ak is iworona, meiäm kiro keseraiei kiro itok.

11 Is Krais keser äpu mianik, is sakau ronkatem, “Tawa is meieita, is nais Krais nuka
senek ätäi awau siräiäm.”

Pol nukas osap eposek owaun kirikiri maun kurteäu.

12 Isaka onok eposek orip Jisas senek sareanik, tuku nepipir raim rai äiäu wa. Is kiro
osap eposek Krais nukas imäirowon owaun mesin sakau moram.
13 O jaiat, ak äpu mowe, isan ronkat kiro osap eposek epar senes owau wa. Karar onok
karar keseram. Owo onok erekapu miäimin mekesirap kureita, owo onok tawa maun
ronkat sakau owam.
14 Kiro onok keserita, pote is kiro osap eposek owam. Kiro omre Jisas nukas is ko pak
rawaun sare mowon, pote isan meiäun omre is kon onok tainoria, Anut nukas kiro osap
eposek tawa omar oik irai.
15 Mokoi akan ronkat utomoi, roat näu näu sareanik, ronkat eposek orip, ik Jisas nuka
mesin woiok epar momun roasiret, ik ronkat karar mia, kon onok tainorau. Utianik, akan
ronkat atap raunuk rai, Anut nukas owose onok eposek tainoraun ätär marai.
16 Anut nukas karar ik owo onok tainoraun aikai, ik kiro onok karar orip orip tuku
tainorianik, ariäu.
17 O jaiat, ak isaka raim senek rawe! Ik ak pak raianik, onok eposek ätär maromun
senek akas ran keseriar keserwe. Karauk roasiret akan mena rai, ak isan onok eposek
tainoriäi. Ak akan onok tainorwe.
18 Is okoro ämän orip orip awareäim rusapai ätäi woi aru orip awaraurim. Ak karauk
roat akan onok aru wa owau, isakan onok owe. Karauk roat ak onok aru mia, Krais ak
mesin meiewon rowau utomana, ko iwäi muriäi.
19 Anut nukas onok eposek keseriar awareäu, utianik, akan ronkat pakas onok
aru keseriäi. Kiro onok aru keseriäi mesin akan oioraka wa neäu. Aka kiro onok
mesin nepipirmana, onok aru momana, karauk roasiret kiro mesin awariäi. Kiro
omnokou pakan onok keseriäi ak Anut mesin wa ronkateäi, ak akan enmaksaun karar
ronkateäi. Kiro keseriäi roat tawa Anut nukas wasarewareanik, up ep näwäu jereäu uru
känkurwarai.
20 Utianik, ikasar roasiret Jisas mesin woiaka epar momun, okoro omnokou kiro iken
mena senes wa, iken mena senes kiro omar oik rau. Ik iken näwäu, Jisas Krais omar oikas
kowaun woiok erer orip kame raum. Ko iken onok aru pakan imäikaun ro.
21 Kos koumoi, iken enmoksau aru okoro omnokou pakan oi kuremara, enmoksau kon
enipsau awau senek omar oik rawaun mukai. Ko kiro onok kon sakau näwäus keserai.
Kiro sakau kararas osap erekapu turur monuk, erekapu kon ämän tainorna, kiro sakaus
ak kamwarai.

4

1 Keseria, isan jaiat, is ak mesin woi meiemara, ak mesin ronkat sosop mareäim. Isan
ronkat is ak rai opok pote tarwaroita, ik erek turur rawaun rai ronkateäim. Ak Krais Jisas
pak pasar raumana, kon onok tainoria, kiro keseriäi mesin isan woi ereriäu. Keseria, o
isan jaiat, is okoro jer we marom mesin jekur ronkatewe. Ak Näwäu akan woiaka uru
moinai, kon onok sakau tainorwe.
2 O Iuodia Sintike ori, karauk roat akas au awaka awaka ketäiäir mesin airoin roimin,
okon, au rusapai okoro jer we matom. Au Anut nukan asiret ori, is au awatom, kiro onok
aru utoinair, awan ronkat Anut mesin karar mower.
3 O Sisikus, na ran is sareiräun aisom, Nan enmat onoktapau kiro ‘na roasiret turur
mareäum’. Na roasiret sarwaraun ro, keseria is na kiro asiret ori sarwatota, ätäi
jaiatäurair rai na aisom. Amke is Anut nukan Ämän Eposek roasiret awaromin Klemen
karauk sarau roat pak akas is sareirna, kiro asiret oirori ran erek is sareiräun sarau sakau
moirin. Kiro onok keserin, Anut nukas kiro roasiret akan enmaka omar oik buk opok jer
we marowon. Kiro buk opok roasiret ak Anut pak orip orip awau rawaun akan enmaka
jer we mowon rau. Kiro is sareiroin senek nas kiro asiret ori ran sarwataun aisom.
4 Keseria, is rusapai ak erekapu awaraurim, ak Näwäu pak pasarin ak orip orip kiro
mesin ronkatenai, woiaka uru nepipirwe. Is ätäi ak awaraurim, ak orip orip woiaka uru
nepipirwe.
5 Is awarom ak ämän eposek pak onok eposek karauk roasiret opok marowe, owon,
Näwäu ätäi kowaun omre rumukäu wa.
6 Kar osap mesin ronkat sosop wa owau. Owo usu näwäu tararnai, kiro usu jäkäi
maraun Anut aurwe. Kos ak sarwaraun aurwe. Ko ak sarwarnuk, akas ‘pere’ aurwe.
7 Ak Anut keser aurna rai, Anut nukas akan woiaka päurar rawaun arai. Kon wou
päurar raiäu onok kiro eposek senes, ik erekapu äpu mau senek wa. Ak akan woiaka

Jisas Krais mesin epar moin, kos ak kamwaronuk, akan ronkat pak woiakas pak ko pak orip orip jekur pasar rawaiei.

8 O jaiat, okoro isan pataraun ämän, owo osap epar senes, owo osap roasiret akas oik miäi, kiro osap mesin ak jekur ronkateinai, keseraun awarom. Owo osap Anut nukan amuk opok eposek, owo osap tuku senes, owo osap roasiret sarwareanik, akan woiaka karar miäi, owo osap roasiret akas eposek äiäi, kiro osap kesek mesin ak ronkatäun awarom.

9 Is ak pak raianik, isan ämän awaroita, ak jekur roumana, isan ämän tainorin. Is ak kamuk owose raiäim ak apairoin, rusapai ak kiro onok tainornai, isan ämän jekur tainorwe. Ak kiro onok keserna rai, Anut ko kesek roasiret ak päurar rawaun ronkat ariäu. Ko ak pak raumara, sarwarai.

10 Is rusapai nepipirianik, ak mesin Anut jou murim. Owon, ak is mesin ronkateanik, ätäi sareiroin. Is äpu ak orip orip is ronkateiriäi, sinuk, is sareiräun apu itanäu senek wa.

11 Is ak kar osap mesin wa sareirowe rai äiäu wa. Is äpu owo onok taraironuk, kiro itok, isan woi päurar raiäu.

12 Epar senes, karauk omre opok karauk osapun wasareäim, karauk omre opok is osap sosop oiäim. Karauk ses is o sosop jeäim, karauk ses is sou raiäim. Owo onok is opok peäu, kiro itok, orip orip isan woi päurar raiäu.

13 Krais nukas is sakau muronuk, kon sakaus is owo onok keseraun itok.

14 Is usu orip raita, akas is owo osap sareiroin mesin isan woi ereru.

15 O Filipai roasiret, ak okoro rusapai jer we marom mesin ak äpu. Is Masedonia provins utomoi, Anut Nukan Ämän Eposek amke roasiret mare koimin ses opok, karauk menan roasiret akas is sareirau wa, akas karar is sareiriäin. Akas karar is owo osap wäpik raita, iriäin.

16 Is Masedonia provins utomoi, Tesalonaika mena koi raimin opok, akas is osap iraun utoirau wa, ätäiar sareiroin.

17 Is kiro ämän mesin akan osap owaun awarau wa. Ak kiro onok eposek is opok keserin Anut nukas kiro aparmara, kos ak tawa, osap sosop arai.

18 O jaiat, is okoro jer we marom, kiro osap akas Epafroditus nuruna, koi ironuk, oimin mesin ‘pere’ awarom. Is rusapai kar osap wäpik saräu wa. Utianik, ak osap is karar irau wa, akas kiro osap iroin kiro osap sou eposek Anut nuriäi senek. Ak kiro keserin Anut nukas kiro osap oumara, kiro mesin wou ereru.

19 Utianik, Anut nukan kaima, ko osap sosop orip, okon, ak Krais Jisas pak pasarin, ak owo osap wäpik sarena, kos kiro osap arai.

20 Anut ko iken momonek, okon, ik orip orip kon enip jou murau. Epar.

Isan pataraun ämän.

21 Ak erekapu Anut nukan roasiret, Jisas Krais pak pasar rai, is ak erekapu ‘pere’ awarom. Isan jaiat Rom näu mena erek raum akas ran ak ‘pere’ awaroi.

22 Karauk roasiret akan woiaka epar moin pak iken roasiret akan kamwareäwon ro, Sisa nukan owa rai akas nais erek ak ‘pere’ awaroi.

23 Iken Näwäu, Jisas Krais nukas ak sarwareanik, ak pak raumara, akan totomaka päurar rawaun rai aurim. Epar.

Kolosi
Okoro puk nukan onoktapau

Jisas ko meienuk, woisan 32 orip manonuk, Pol kiro pas jer wewon. Pol ko meter Kolosi mena Anut nukan ämän roasiret tamarau wa, Epafras nukas kiro menan roasiret Anut nukan ämän tamarewon. Kiro ses opok, Pol ko Rom näu mena, karapus owa rawon. Kesernuk, Epafras ko Pol aparaun potowon. Ko Pol keser auruwon, "Kolosi mena karauk sätäiäi roat akas Anut nukan roasiret keser awarorai, 'Anut nukas sarwaraun ak okoro onok erekapu tainoraiei, akan enimak kerau patiraiei, ak karauk o wa jaiei, ak kiro onok erekapu tainorna, Anut nukas sarwarai. Jisas Krais ko Anut senek wa. Ko kon mokoi wa, ko erar sarau eitek.' Kiro sätäiäi roat akas keser äiein."

Pol ko kiro ämän roumoi, Kolosi roasiret ätäi keser jer we marowon, "Kiro akan ämän epar wa. Ak kiro roat akan ämän wa rowau, Jisas Krais kos epar roasiret omsau erekapu sarwarowon. Akan woiak ko mesin epar mona, kos sarwarai." Tikikus ko Onesimus ori kiro pas oi pote Kolosi roasiret aroirin.

Okoro puk tainoraun ämän

1:1-8 Pol nukas Kolosi roasiret woiaka erer orip rawaun ämän awarowon.
1:9–2:19 Krais ko ro owo senek, kon sarau owose mowon ämän Pol nukas Kolosi roasiret awarowon.
2:20–4:6 Krais pak awau rawaun onok.
4:7-18 Pol nukas Kolosi roasiret 'pere' awaromoi, kon ämän patarwon.

1 Is Pol, Anut nukas kon ronkat pakas is Krais nukan ämän oi ariaim ro sare murowon. Iken jaunok, Timoti, ko is pak erek iwes ak jer we maromur.
2 Iwes ak iken jaunokot, Anut nukan roasiret Kolosi mena rai akan woiaka Krais mesin epar moin jer we maromur. Iken momonek, Anut nukas kon wou näu oripas ak sarwareanik, akan woiaka päurar rawaun marai.

Kolosi roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin.

3 Ik Anut auriäum ses opok, ik ak mesin orip orip Anut 'pere' auriäum. Anut ko iken Näwäu, Jisas Krais nukan momok.
4 Ik Anut 'pere' auriäum, owon, ik akan ämän keser roumun ak Krais Jisas mesin akan woiaka epar sakau moin. Akas Anut nukan roasiret akanun erekapu woiakas meieäi.
5 Amke Anut nukan Ämän Eposek ak opok kounuk, ak kiro epar ämän roianik, owo osap tawa omar oik rau owaun kume raiäi, okon, akan woiaka Jisas Krais mesin epar mianik, kon roasiret akanun woiakas meieäi.
6 Omsau erekapu roasiret ak Anut nukan Ämän Eposek roumoi, akan woiaka epar mianik, kon onok eposek jekur tainoriäi senek ak Kolosi roasiret nais kiro onok keseriäi. Kiro ämän karar amke ak rawa kounuk, ak kiro epar ämän roianik, Anut kon wou näu oripas ak sarwareäu onok ak äpu moin.
7 Epafras nukas kiro ämän tamaronuk, ak äpu moin. Epafras ko iken sarau jaunok, ik konun woiokos meieäum. Kos ak sarwaraun mesin Krais nukan sarau jekur miäu.
8 Ko ik rawa koianik, ak Anut nukan roasiret mesin woiakas meieäi kiro onok Anut nukan Osou Näus ak arowon ko kiro ämän ik aikowon.
9 Ik amke kiro ämän roianik, kiro ses opokar, kiro onokun Anut nukas ak sarwaraun auriäum. Ik orip orip Anut aurta, kon ronkat eposek kiro nukasar ak arai, okon, ak kon ronkat äpu mona, Anut nukan Osou Näu nukasar ak ronkat eposek sosop arai.
10 Keseria, ik ätäi Anut aurta, ak Näwäu nukan roasiret tuku senek onok eposek karar tainorna, kon wou ak opok orip orip erer rawai. Akan rai onok kiro eposek raianik, sarau eposek mona, karauk roasiret akas akan onok apwareanik, tainoraiei. Ak kiro onok keseria, Anut nuka jekur äpu maiei.
11 Anut nukasar kon sakau näwäus ak sakau arai. Kos ak sakau aronuk, ak opok owo usu penuk, ak sakau tai rawaiei. Keseria, ak päurar tai raumoi, akan woiaka erer orip rawaiei.
12 Keserianik, ak woiaka erer orip iken momonek 'pere' auraiei. Kos ak karauk Anut nukan roasiret pak erek kon arou opok raumoi, kon osap owaun sare marowon. Ak kiro osap erek owaiei.
13 Anut nukas ik pututuan sakau pakan imäikianik, kon mokoin wous meieäu nukan inkaruru rawaun keseikowon. Kesernuk, kon mokois ik kamoikeäu.
14 Anut nukan mokois ik pututuan kau mukomoi, kos iken onok aru erekapu jäkäi mukowon.

Pol nukas Krais nukan onok pak kon sarau pak mesin äiewon.

15 Kar ros Anut aparau senek wa. Krais ko Anut nukan totok senek. Anut nukas osap
erekapu ate mowon kon mokoi urektapaus kiro osap erekapu itimwareäu. Ak erekapu
kon inkaruru raiäi.
16 Krais nukan sakaus osap omar oik rai, omnokou opok rai, kiro erekapu ate mowon.
Kos osap ik apwareäum pak, osap ik wa apwareäum pak ate mowon. Kos okoro omnokou
pakan kamwareäi roat näunäu pak, sarau eitek raut pak, karauk eitek sakau orip pak,
osap erekapu enmaka orip pak atware mowon. Kiro osap kon sarau muraun Krais
nukasar atware mowon.
17 Krais ko raunuk, kiro osap peutoin. Kiro osap kon sakau pakas raiäi.
18 Kos Anut nukan roasiret erekapu kamwareäu. Kiro roasiret ak nukan enipsau senek.
Ko akan tapiaka senek. Nukasar amke rawon. Kosar meiemara, amke ätäi siräiewon.
Osap erekapu kon inkaruru rawaun keserwon.
19 Anut nukas wou erer orip kon ronkatis kon mokoi erekapu nuka senek rawaun sare
mowon.
20 Meter osap erekapu Anut nukan iwäi jaukut sarein, utianik, Krais ko am äpäs opok
meienuk, kon karian kournuk, Anut nukas ätäi kiro osap pak jaiatäwon. Osap omnokou
opok rai pak, omar oik rai pak, ätäi nuka pak päurar rawaun sare marowon.
21 Ak Kolosi roasiret, meter, ak Anut mekesiraka nuriäin. Ak ronkat aru orip, okon, ak
onok aru miäin. Keseria, kiro onokus ak Anut pak iwäi miäin.
22 Utianik, Krais ko omnokou opok raumoi, meiewon, okon, Anut nukas ak ätäi kon
jaukut sare maronuk, Krais nukas Anut nukan amukup ak roasiret eposek Anut nuka
senek rawaun turur marowon. Keseria, ak kon amukup ämän wäpik.
23 Ak Anut nukan Ämän Eposek roianik, akan woiaka epar moin kiro wa utau. Ak akan
woiaka epar moin kiro sakau me rawe. Ak Anut nukan Ämän Eposek pakas Anut nukas
ak osap eposek araun äiewon roianik, kiro osap owaun kume raiäin. Keseria, ak kar ro
inikerna, kos ak kiro ronkat eposek pakan wa rewarai. Ak kiro Ämän Eposek roin. Omsau
erekapu roasiret ak nais kiro ämän karar roin. Is Pol Anut nukan sarau ro sareanik, kiro
Ämän Eposek roasiret tamareäim.

Pol ko Anut nukan roasiret sarwaraun sarau miäwon.

24 Is ak sarwaraun usu oiäimin mesin nepipiriäim. Krais nukas roasiret sarwaraun usu
owon. Kiro onok senek, roasiret ak Anut nukan sarau miäi ak usu sosop owaiei. Anut
nukan roasiret ak Krais nukan enipsau. Is ak sarwaraun usu owam, is kiro usu sosop
erekapu iporianik, pataraurim.
25 Is Anut nukan roasiret akan sarau ro saremin, owon, Anut nukas is akan sarau
maraun sare murowon. Isan sarau kiro ak roasiret sarwaraun Anut nukan ämän erekapu
tamaram.
26 Meter kiro Anut nukan ämän onoktapau ämäi rawon. Kiro ämän meteran roasiret ak
äpu wa. Utianik, rusapai kiro ämän ätäi Anut nukas roasiret akan woiaka epar moin opok
amop mowon.
27 Anut nukas kon ronkatisar kon ämän ämäi mowon karauk omsau pakan roasiret ak
eposek senes sarwaraun ätär marowon. Kiro ämän ämäi rawon kon onoktapau kesek:
Krais ko ak woiaka epar moin roasiret pak rau, okon, ak äpu tawa omar oik ak ko pak
enmaka jou owaiei.
28 Keseria, ik Krais mesin roasiret awareäum. Anut nukas ik ronkat eposek ikonuk, ik
roasiret erekapu Anut nukan ämän tamareäum. Ik ak onok eposek keseraun awareäum.
Roasiret erekapu Krais mesin woiaka epar moin, ik ak Anut nukan amukup eposek senes
rawaun imware kowaun keseriäum.
29 Kiro onok keseraun is Krais nukas sakau näwäu irowon, okon, kiro kon sarau moram.
Is kiro keseraun sarau sakau senes miäim.

2

1 Is ak sarwaraun sarau sakau näwäu moram äpu maun awarom. Is Leodisia menan
roasiret nais sarwaraun sarau sakau moram. Karauk roasiret ak isan nepi aparau wa, is
ak nais sarwaraun sarau moram.
2 Is kiro onok keseriäim, okon, akan woiaka sakau saremoi, aka aka akan jaunakat
mesin woiakas meieanik, woiaka karar orip turur rawaiei. Ak kiro onok kesermoi, ak
ronkat eposek oianik, akan woiaka epar moin sakau marai. Keseria, ak Anut nukan ämän
ämäi rawon äpu maiei. Kiro ämän ämäi rawon kiro Krais nuka karar.
3 Krais opok, Anut nukan ronkat eposek erekapu ämäi rau.

4 Is okoro ämän awarom, owon, karauk roat akas sät ämänis ak amiak atona, akan
ronkat kiro ämän epar rai ronkateäi, utianik, ak sät ämän mareäi.
5 Isaka ak pak rawau wa, utianik, is ak mesin orip orip ronkateäim. Ak onok eposek
mianik, akan woiaka Krais mesin epar momoi, sakau me raiäi, kiro ämän roimin mesin
isan woi ereru.

Ik Krais pak pasar raianik, kon onok jekuriar tainorau.

6 Keserianik, ak Krais Jisas, ko akan Näwäu rawaun imäiein. Keseria, ak ko pak pasar
raianik, kon onok karar tainori rawe.
7 Ik ak Krais nukan ämän tamarta, ak Krais mesin akan woiaka epar moin, okon, kiro
sakau senes me rawe. Am kinip nukas omnokou sakau atomoi, raiäu senek, akan woiaka
Jisas mesin epar moin kiro sakau me rawe. Ou tutu sakau opok, ou tai raiäu senek, ak
nais sakau tai rawe. Ak kiro onok kesermoi, orip orip Anut 'pere' aurwe.
8 Ak jekuriar aparaiei. Karauk roat akas sät ämän awarona, ak akan ämän wa tainorau,
kiro ämän onoktapau eposek wäpik. Kiro askanai akan ronkat pak, omnokou pakan
roasiret akan ronkat. Kiro Krais nukan ronkat wa. Ak kiro roat akan inkaruru wa rawau.
9 Ak äpu Anut nukan onok eposek erekapu Krais nukan enipsau opok raunuk, roasiret
aparin.
10 Ak Krais nuka pak awau pasar raianik, Anut nukan amukup tuku senes raiäi. Krais
ko sakau näwäu orip. Kos roat näunäu pak eitek näunäu pak akan kamwareäu ro näwäu
raiäu.
11 Ak Krais pak pasar rauna, kiro akan enmak kerau patirin senek. Kiro onok roat
akas akan ipiakas akan enmak kerau patiriäi senek wa. Utianik, Krais nukas akan onok
aru pakan imwarowon kiro onokus akan enmak kerau patirin senek, okon, ak rusapai
meteran sintore ämän nukan inkaruru rawau wa.
12 Ak an jomaroin ses opok, ak Krais pak erek up uru noin. Krais ko meienuk, Anut
nukan sakausar ätäi siräi mowon. Akan woiaka Krais mesin epar moin, okon, ak ätäi
Krais pak up uruas siräiein.
13 Meter ak onok aru miäin opok, akan totomaka meiewon senek. Ak, karauk omsau
pakan roasiret, ak Anut nukan sintore ämän tainoriäin kiro ak äpu wa, okon, onok aru
miäin. Utianik, kiro ses opokar, Anut nukas ak Krais pak awau rawaun imwarowon. Anut
nukas iken onok aru erekapu jäkäi mukowon.
14 Sintore ämänis ik onok aru miäum ätär mukowon. Keseria, kiro sintore ämän jer we
mowon iken iwäi jaunok senek, ik kon inkaruru raiäumun äiewon. Utianik, Anut nukas
iken onok aru pak kiro sintore ämän pak oumara, am äpäs opok äsäi mianik, oi kurewon.
15 Krais am äpäs opok meienuk, Anut nukas eitek sakau orip pak omnokou pakan
roasiret enmaka orip pak erekapu itimwarowon. Anut nukas roasiret erekapu akan
amiakap kiro roasiret pak, eitek pak, ak sakau wäpik ätär marowon.

Ik roat akan sintore ämän wa tainorau.

16 Keserianik, ak kar ro inikerna, ak owo o pak an pak jena, aparianik, kos akan onok
owo senek rai wa wasare marai. Ak kiro ro inikerna, ak karauk jou maun omre pak, keir
awau nukan omre pak, Juda akan sumaun omre pak, tup aparna, kos akan onok keseriäi
wa wasare marai.
17 Kiro sintore ämän ak tainoriäi, kiro osap tawa päun nukan totok. Utianik, Krais
kounuk, osap epar senes pewon.
18 Karauk roat akas nini epireanik, nepipirmoi, ak Anut nukan sarau eitek akan enmaka
jou mareäi. Kiro roat akas keser awareäi, "Ak kiro onok wa keseriäi, okon, Anut nukas
ak wa imwarai." Ak kesek ämän roumoi, epar rai wa ronkatäu. Kiro roat akas ik enmok
jou wäpik äiäi, utianik, ak owo onok nini epir pakaimas aparin ämän sosop mianik, aka
mesin nepipirianik, akan enmaka jou miäi. Utianik, akan ronkat eposek wa, kiro roat
akan ronkat karar, Anut nukan ronkat wa.
19 Kiro roat ak akasar Krais pak pasar rawau wa. Kristen roasiret ak Krais nukan
enipsau senek. Krais ko tapiaka senek. Krais nuka kon enipsau kamenuk, karar raiäu.
Aka aka sarsaratena, kon enipsau sakau mianik, eposek raiäu. Keseria, kon enipsau kiro
Anut nukan ronkat karar tainorianik, eposek urekniäu.
20-21 Ak Krais pak meieanik, okoro omnokou pakan onok aru utoin. Keseria, ak owon
omnokou pakan roasiret senek ätäi okoro omnokou pakan sintore ämän tainoraun rai
keseriäi? Ak owon sintore ämän kesek tainoriäi: "Ak kiro o wa jau." "Ak kiro an wa jau."
"Ak kiro osap wa atau"?
22 Kiro sintore ämänis okoro omnokoupaian osap mesin äiäu, kiro osap erekapu
wasaräiei. Kiro sintore ämän roat akan ronkatis tamareäi, okon, rai rai, kiro sintore ämän
erekapu ämäiäiei.

23 Ik kiro sintore ämän ronkat eposek pakas pewon rai ronkateäum. Utianik, kiro sintore
ämän roat akasar momana, roat tainorianik, tup aparaun rai sarau sakau miäi, akasar
akan enmaka ämäi miäi, ak akan enmaka opok usu sosop miäi. Akan ronkat ak keseraiei,
ak Anut nukan amukup eposek saräiei, utianik, akan woiaka siräi maronuk, ak onok aru
moin kiro sintore ämänis sarwarmoi, ak tämarau senek wa, okon, ak Anut nukan amukup
eposek wa saräiei.

3

Ak Krais pak awau rawaiei.

1 Ak Krais nuka pak meieanik, ätäi siräiein. Kesermoi, ak omar oikan osap owaun sakau
ronkatewe. Krais nuka ko kiro opok Anut nukan ipou näu kaima patan opok roasiret
kamwaraun tane rau.
2 Kiro osap omar oik rau owaun mesin ronkat sakau mowe. Okoro omnokoupaian osap
owaun mesin ronkat sosop wa owau.
3 Ak omnokoupaian onok aru pakan meiein. Rusapai ak Krais nuka pak awau rawaun
onok oin, kiro nuka pak ämäi rau.
4 Akan awau rawaun onok kiro Krais pak pasar rau. Keseria, Krais ätäi kounuk, ak nais
amop peanik, ko pak enmaka jou orip rawaiei.

Ik roasiret awau saremun.

5 Keserianik, ak okoro omnokoupaian onok aru erekapu we kurewe. Kiro onok aru
kiro kesek, sapum onok miäi, karauk memes onok miäi, akan woiaka siräinuk, karauk
roat akan asiret pak ariaun ronkateäi, karauk onok aru maun ronkat sosop oiäi, karauk
roat akan osapun woiakas weäi. Kiro karauk roat akan osapun woiakas weäi, kiro sät
eitek jou miäi senek. Ak kiro onok erekapu utowe.
6 Roasiret ak kiro onok keseriäi, okon, Anut nuka kasak päun ses koura.
7 Meter ak kiro roasiret onok aru keseriäin senek arianik, ak kiro onok keseriar me
raiäin.
8 Utianik, rusapai akan onok aru erekapu utowe. Kiro onok kesek: nep miäi, kasiaka
peäi, karauk roasiret aru maraun ronkateäi, karauk roasiret akan enmaka opok jeje ämän
miäi, karauk ämän aru areai. Rusapai, ak kiro onok aru erekapu utowe.
9 Akan meten onok aru utoin. Keseria, ak aka aka sät ämän wa muratäiäu. Rowe, akan
meten onok meiewon senek.
10 Rusapai, ak onok awau opok rai. Ak roasiret awau senek. Anut nukas ak erekapu ate
marowon. Rusapai ak nuka äpu mianik, nuka senek rai.
11 Onok awau pewon, okon, rusapai karauk omsau pakan roasiret pak, Juda roasiret
pak, ak atap atap wa, ak Anut nukan amukup karar senek. Roat enmak kerau patirin
pak, enmak kerau patirau wa pak, ak atap atap wa, ak karar. Menan roat pak, atapukan
roat pak, ak atap atap wa, ak karar. Sarau roat (slev) pak, roat ak akasar akan sarau
kameäi pak, ak atap atap wa, ak karar. Utianik, ak erekapu akan woiaka Krais mesin
epar moin, okon, ak karar. Krais ko ak erekapu pak pasar raiäu.
12 Keserianik, Anut nukas ak kon roasiret sare maronuk, ak kon roasiret tuku raiäi.
Kos akanun wous meieäu. Kesernuk, ak orip orip okoro onok eposek keseraiei. Ak karauk
roasiret mesin woiakati mareanik, ak opok onok eposek maraiei. Ak akasar akan enmaka
wa jou mau. Ak karauk roasiret päurar sarwaraiei. Kiro roasiret akas ak opok onok aru
mona rai, akas pak kiro roasiret ätäi onok aru wa marau.
13 Ak aka aka wa ketäiäu. Akan kar jaunakas ak opok onok aru monuk rai, ak kon onok
aru jäkäi muraiei. Näwäu nukas akan onok aru jäkäi marowon senek, akas nais karauk
roasiret akan onok aru jäkäi maraiei.
14 Ak okoro onok eposek erekapu keserwe. Kiro karar wa, ak nais akan jaunakat
akanun woiakas meiäiei. Kiro owon, ak akan jaunakat akanun woiakas meiäiei kis ak
erekapu woiaka karar orip eposek turur rawaiei.
15 Ak Krais aurna, nukan wou päurar raiäu onok kis ak kamwaronuk, akan woiaka
päurar rawaiei. Ak Anut nukas tupsiu karar senek urwareanik, päurar rawaun rai
awarowon. Kiro onokun, ak ko ‘pere’ auraiei.
16 Krais nukan ämän akan woiaka uru jekuriar mona, rawai. Akan ronkat eposekus aka
aka Anut nukan ämän tamurateanik, ak onok eposek keseraun sakau aräiei. Ak Buk Song
nukan sir pak, tup aparaun sir pak, karauk sir Osou Näus ariäu pak wemoi, akan woiaka
uruas Anut ‘pere’ auraiei.
17 Ak owo ämän areai, owo sarau miäi kiro akan Näwäu, Jisas nukan sarau muriäi
ronkateanik, keseraiei. Ak kiro onok kesermoi, Jisas nukan enip pakas iken momonek,
Anut ‘pere’ auraiei.

Roasiret akan tupsiu pak jekur rawaiei.

18 Asiret, ak akan komurakat akan inkaruru jekur rawe. Ak kiro onok keseraiei, ak
Näwäu nukan amukup onok eposek maiei.
19 Ak roat, ak akan asiret mesin woiakas meiemoi, ak päurar kamwareanik, akan
woiaka aru wa marau.
20 Mokoit asinakut, akan momonakat aninakat akan ämän erekapu tainoraiei. Ak kiro
onok keseraiei, Näwäu nukan wou ak mesin ererai.
21 Mokoi orip roat, ak akan mokoit erar wa kewarau. Ak orip orip kewarona rai, ak
keser ronkataiei, "Ik kar onok eposek mau senek wa", okon, akan woiaka aru maiei.
22 Sarau roat (slev) ak akan omnokou pakan kamwareäi roat akan ämän jekur
tainoraiei. Ak akan amiakap ak roat eposek awaraun rai karar akan sarau jekur wa
maraiei, utianik, ak orip orip woiaka karar orip akan sarau eposek maiei. Kiro onokun,
Näwäu nuka wou ereraun kon sarau mururai.
23 Ak owo sarau morai kiro sarau woiaka erer orip jekuriar mowe. Ak kiro sarau morai,
keser ronkatewe, "Kiro roasiret akan sarau wa, kiro Näwäu nukan sarau moram."
24 Ak äpu akan sarau pakas tawa Näwäu nukas ak ätäi osap eposek arai. Kos owo osap
eposek owaun kon roasiret awarowon kiro osap ak arai. Rowe, ak iken Näwäu, Krais
nukan sarau mururai.
25 Ak äpu roasiret owo onok miäi, Anut nukas keseriar wasarewarai. Ko onok karar
pakas roasiret erekapu wasarewareäu. Kesernuk, inok roasiret onok aru maiei, Anut
nukas ak ätäi usu arai.

4

1 Roasiret kamwareäi roat, ak akan sarau roat (slev) akan sarau owo senek miäi, osap
keseriar jekur arianik, eposek kamwaraiei. Owon, ak äpu akan kamwareäu ro näwäu
nuka ak kamwaraun omar oik rau.

Pol nukas Anut nukan roasiret karauk onok keseraun awarowon.

2 Ak orip orip Anut aurwe. Akan ronkat akasar jekur kameanik, Anut nukas ak eposek
kamwareäu mesin ronkatemoi, Anut 'pere' aurwe.
3 Kiro ses opokar, ak ik mesin Anut aurna, kosar apu im tueanik, ronkat eposek ikonuk,
ik Krais nukan ämän meter ämäi rawon jekuriar roasiret awaram. Is kiro ämän roasiret
awareäimin, okon, karauk roat ak kiro ämän rowau utoin akas is karapus owa kureiroin.
4 Ak Anut aurna, kos is kon ämän amparar tamurowon senek, isas pak roasiret jekur
tamaram.
5 Ak jekur ronkatemoi, roasiret akan woiaka Jisas mesin epar mau wa opok, onok
eposek maiei. Sarau maun omre raunuk, ak kiro omre erar wa sakarau, ak Krais nukan
Ämän Eposek jekuriar marowe. Ak kiro onok keserna, kiro roasiret akan woiaka epar
maun itok.
6 Ak orip orip ämän eposek karar karauk roasiret sarwaraun aräiei. Akan areäi ses opok,
ämän ronkat eposek orip marona, roasiret akas roianik, kiro ämän nukan onoktapau äpu
maiei. Ak keserna, karauk roasiret akas ämän totwarona, aka ätäi owo ämän awaraun
jekur äpu maiei.

Pol nukan pataraun ämän

7 Tikikus nukas isan sarau miäim ämän erekapu awarai. Ko iken amunok senek, is
konun woias meieäim. Ko is pak Näwäu nukan sarau mianik, karauk roasiret eposek
sarwareäu.
8 Is ko äsimorta, ak rawa potai. Kos pote ik owo senek raum ak awarai. Is ko äsimorta,
kos potomoi, akan woiaka sakau marai.
9 Is Onesimus nais äsimorta, Tikikus ori potai. Onesimus ko iken jaunok, is konun woias
meieäim, ko orip orip kon sarau eposek miäu. Ko akan menan. Tikikus Onesimus ories
okoro opok owo onok keseriäum erekapu ak awaraieir.
10 Aristarkas ko is ori karapus owa raumur, kos ak kon 'pere' ämän awarou. Mak ko
Barnabas nukan epaukus nais ak kon 'pere' ämän awarou. Is amke ak Mak isanaraun
ämän surmaromin. Ko ak rawa kounuk rai, ak ko imäinai, jekur isanarwe.
11 Jisas, kon kar enip Jastus, kos nais ak kon 'pere' ämän awarou. Juda roat akan woiaka
Krais mesin epar moin kamuk opok kiro roat 3 orip akas karar is pak roasiret imwaromoi,
Anut nukan inkaruru rawaun sarau moram. Akas is jekur sareirianik, isan woi sakau
muroin.
12 Epafras kos nais ak kon 'pere' ämän awarou. Ko akan menan, ko Jisas Krais nukan
sarau ro. Kos ak mesin orip orip Anut auriäu. Ak roasiret näunäu senek sakau tai raumoi,
Anut nukan ronkat äpu mianik, kon onok tainoraun rai kos Anut auriäu.

13 Is ko mesin epar senes awarom. Ko ak pak Leodisia menan roasiret pak Eirapolis
menan roasiret pak sarwaraun sarau näwäu miäu.
14 Luk, ko iken jaunok, ko dokta, ik konun woiokos meieäum, ko Demas ori awas nais
awan ‘pere’ ämän ak awaroir.
15 Akas isan ‘pere’ ämän kiro Leodisia menan Kristen roasiret awarowe. Karauk roasiret
ak akan woiaka Jisas mesin epar miäi, ak Nimfa nukan owa koi tururianik, Anut jou
muriäi ak nais isan ‘pere’ ämän awarowe.
16 Ak isan pas okoro jer we maromin kiro ninarena, akas pak kiro pas surna, Anut
nukan roasiret Leodisia mena rai opok potonuk, ak nais kiro pas ninaräiei. Is kar pas
Leodisia menan roasiret jer we maromin. Akas kiro pas ak pakan oi koianik, ninarewe.
17 Akas Arkipus keser aurwe, “Na kiro sarau Näwäu nukas maun aisowon eposek
moinam, erekapu patar.”
18 Is, Pol, isan ipiasar kiro ‘pere’ ämän jer we marom. Is karapus owa raim, ak isanun
wa tamkäsirau. Anut kon wou näu oripas ak orip orip sarwarai.

1 Tesalonaika
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko meienuk, woisan 20 orip manonuk, Pol ko Tesalonaika mena Jisas nukan ämän tamare rawonus, Korin mena pote rawon. Ko kiro opok raunuk raunuk, Timoti nukas pote keser auruwon, "Tesalonaika menan roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin akan onok eposek, utianik, karauk Juda roat akas ak pak iwäi maroi." Pol ko kiro ämän roumoi, kiro pakan Kristen roasiret woiaka sakau maraun jer we marowon. Ko akan woiaka epar moin keseriar sakau me rauna, Jisas ko ätäi kowai rai awarowon.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1 Pol nukas Tesalonaika roasiret woiaka ereraun ämän awarowon.
1:2–3:13 Kiro roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin kiro sakau me rauna, Pol ko kiro ämän roumoi, ak mesin kon wou näwäu ererwon.
4:1-12 Tesalonaika roasiret akan woiaka epar moin kiro sakau me rawaun Pol nukas sakau ämän awarowon.
4:13–5:11 Jisas ko ätäi koumoi, owosewarai kiro ämän Pol nukas awarowon.
5:12-22 Pol nukas Näwäu ko ätäi kowai rai awarowon.
5:23-28 Pol kon ämän erekapu patarwon.

1 Is Pol, Sailas Timoti ori, ikes ak Anut nukan roasiret Tesalonaika mena rai jer we marom. Momonek Anut, pak iken Näwäu Jisas Krais mesin akan woiaka epar me rai. Anut nukas kon wou näu oripas ak sarwareanik, akan woiaka päurar rawaun marai.

Tesalonaika menan roasiret ak akan woiaka epar momoi, rapor raiäi.

2 Ik omre orip orip ak mesin ronkateanik, Anut aurmoi, ko 'pere' auriäum.
3 Akan woiaka epar momoi, sarau sakau miäi. Akan woiakas jaunakat mesin meiemoi, sarau näwäu senes miäi. Ak akan woiaka sakau momoi, iken Näwäu, Jisas Krais ätäi kowai mesin kume raiäi, okon, ik akan onok kiro ronkateanik, iken momonek, Anut 'pere' auriäum.
4 O jaunokot, ik äpu, Anut nukas akanun wous meiemara, ak kon roasiret senes saräun sare marowon.
5 Ik Anut nukan Ämän Eposek ak awaraun oi potomun. Utianik, ik kiro ämän aremun kiro erar ämän wa, kiro ämän Osou Näu nukan sakau orip. Iken woiok kiro ämän mesin epar momun kiro ak ätär maromun. Ik ak pak raumoi, kiro onok ak sarwaraun kesermun.
6 Ak iken onok pak Näwäu nukan onok pak tainorin. Kesermana, ak usu sosop senes oin. Utianik, Osou Näus ak woiaka ereraun sakau aronuk, ak kiro ämän oin.
7 Keserna, woiaka epar moin roasiret ak Masedonia provins pak, Akaia provins pak rai akas akan onok eposek miäin aparianik, tainoriäi.
8 Akan woiaka Anut mesin epar moin, Näwäu nukan ämänis kanam jejep senek ak pakas karauk omsau erekapu potonuk, roin. Kiro ämän ak mesin Masedonia provins pak Akaia provins pak karar potau wa, omsau erekapu pote iporwon. Keserianik, ik akan woiaka epar moin mesin kar ämän awarau senek wa.
9 Owon, ik ak pak pote raumun ses opok roasiret erekapu akas ak mesin keser äiäi, "Kiro roasiret akan ämän roianik, ak sät eitek jou miäin utomoi, rusapai epar eit jou mururai. Ak epar Anut awau rau nukan sarau karar mururai.
10 Ak kon Mokoi omar oikas kowaun rai kume rai." Anut nukas kiro Mokoi meiewon ätäi siräi mowon. Tawa Anut nukas kon kasak päun ses opok, roasiret onok aru miäi wasarewaronuk, kon mokoi, Jisas nukas ik woiok epar momun roasiret sareikeanik, imäikai.

2

Pol nuka Tesalonaika mena sarau mowon mesin äiewon.

1 Iken jaunokot, ak äpu ik ak apwarau potomun ik kiro erar potau wa.
2 Ik Tesalonaika mena potau wa opok, Filipai mena rauta rauta, kiro pakan roasiret akas ik usu sosop senes ikomoi, aru ämän aikoin, ak kiro onok äpu. Utianik, iken Anut nukas sareikemara, sakau ikowon. Ik Tesalonaika mena kouta, kos ik sareikonuk, aru roat akas ik aru mukauriäi ik iminewarau wa. Ik sakau tai raumoi, kon Ämän Eposek ak tamaromun.
3 Ik kiro ämän ak tamaromun, kiro iken ronkat pakas sepuk ämän ra, aru ämän ra awarau wa. Ik kar sät ämän ak atonwaraun keserau wa. Wa senes, wa.

4 Anut nukas kon Ämän Eposek araun aikiäu ik kiro ämän karar orip orip areäum. Meter
kos iken onok ate apaikianik, iken onok eposek äiewon, okon, kos ik Jisas nukan Ämän
Eposek roasiret tamaraun sarau ikowon. Ik roasiret akan woiaka ereraun wa sarau
miäum, ik Anut nukan wou karar ereraun sarau miäum. Anut nukas iken woiok jekur
wasare apariäu.
5 Ak äpu iken ämänis ak raiaka atau wa. Ik akan osap owaun ämän mau wa. Anut ko
owo onok ikes keseriäumun kiro ko äpu.
6 Ik kar ros iken enmok jou mukaun rai kiro sarau mau wa. Ik akas ra, karauk roasiret
akas ra, iken enmok jou mukaun rai sarau mau wa.
7 Epar, ik Krais nukan ämän oi ariaum roat. Keseria, ik ak pak raianik, akas ik sareikaun
sakau ämän awaraun itok, utianik, ik ak pak pote raianik, kar asires kon mokoit eteinanak
kamware raiäu senek, ikes ak nais jekur kamware raumun.
8 Iken woiokos akanun meianik, ik woiok erer orip Jisas nukan Ämän Eposek tamaro-
mun. Utianik, ik kiro onok karar mau wa, ik ak sarwaraun onok eposek nais kesermun,
owon, iken woiokos akanun epar meieäum.
9 Iken jaunokot, ik ak mesin sarau näwäu momun, ak äpu. Ik sanpeu, pututu Anut
nukan Ämän Eposek tamaromoi, iken o kau maun karauk sarau nais miäumun. Keseria,
ikes ak kar usu wa aromun.
10 Ik ak pak raumun ses opok, ik karauk onok aru ak opok mau wa, ik Anut nukan onok
eposek karar tainori raumun. Keserta, kar ros ik onok aru momun äiäu senek itok wa.
Iken onok kiro keseriäumun ak äpu. Anut nuka nais ko kiro onok äpu.
11 Ak äpu kar ros kon mokoit jekur kamwareäu senek ikes nais ak roasiret karar karar
jekur kamwareäumun.
12 Ikes akan woiaka sakau mareanik, usu ämäiäun sakau aromoi, Anut nukan wou
ereraun kon onok eposek tainoraun sakau ämän awareäum. Anut nukas ak kon roasiret
senes sare maromoi, ak enmak jou orip kon inkaruru rapor rawaun urwarowon.
13 Ak Anut nukan ämän roumana, tainorin, okon, ik Anut orip orip ‘pere’ auriäum. Ikes
Anut nukan ämän ak siarakap oi koumun, ak roianik, kurte oin. Kiro kar ron ämän wa,
utianik, kiro Anut nukan ämän. Kiro Anut nukan ämänis akan woiaka uru sarau monuk,
akan woiaka epar moin.
14 O iken jaunokot, Anut nukan roasiret Judia provins opok Krais Jisas pak pasar rai,
ak usu oin senek, karauk roasiret akas nais ak opok keseriar keserin. Kiro roasiret akan
jaunakat Juda akasar usu areäi senek, ak nais akan omsau pakan roat akasar usu aroin.
15 Kiro Juda roat akas Näwäu, Jisas wena, meiewon. Anut nukan ämän roianik,
areain roat nais keseriar akwarona, meiein. Akas ik usu atap atap ikomoi, akan menan
emeikona, manomun. Akas Anut nukan wou aru murianik, roasiret erekapu pak iwäi
murateäi.
16 Ikes Anut nukan ämän karauk omsau pakan roasiret tamarta, Anut nukas ak imwarai
rai, kiro Juda roat akas iken apu patiriäi. Kiro onok senek, rusapai akan onok aru sosop
senes morai wa utiäi. Rusapai, Anut nukas kiro roat mesin kasak näwäu peu.

Pol ko ätäi Tesalonaika roasiret apwaraun ronkatewon.

17 Iken jaunokot, ik omre katunak ak utware manomun. Ik ak pak rawau wa, utianik,
iken ronkat karar ak pak rau. Ik ak utware manomun, okon, ik ätäi ak pote apwaraun rai
ronkat sosop ouram.
18 Ik ätäi ak rawa potauriäum. Is Pol, is ak rawa orip orip ätäi potauriäim, utianik, Satan
nukas iken apu patiriäu.
19 Tawa iken Näwäu, Jisas kowai ses opok, kos owo osap tawa oi koi ikai, kiro osap aka
karar. Keseria, ik ak pak erek kon amukup tai raumoi, iken woiok ererai.
20 Epar senes! Ak pakaima, iken enmok jou orip sareanik, iken woiok eposek sare
mukiäi.

3

1-2 Keserna, ik ak apwarau potaun senek wa, okon, omre rumukäu kume rawaun
utomoi, iken ronkat ik Atens näu mena ikarar raianik, Timoti äsimorta, ak rawa potowon.
Ko iken amunok, ko Anut nukan sarau ro Krais nukan Ämän Eposek roasiret tamareäu.
Kos ak rawa potomoi, akan woiaka epar moin sarwareanik, akan woiaka sakau maraun
itok.
3 Kesernuk, ak usu sosop oianik, akan woiaka epar moin ätäi wa piriraiei. Ak äpu, ik
kiro usu owaun Anut nukasar sare mukowon.
4 Ik ak pak raianik, ika opok usu sosop päi rai awareäumun. Ak äpu kiro onok epar
senes rusapai peu.

5 Is omre rumukäu kume rawau senek wa, okon, is Timoti äsimorta, ak rawa potowon.
Kos akan woiaka epar moin kiro owo senek aparaun potowon. Isan ronkat, Satan nukas
ak ate apwaronuk, iken sarau ak pak momun kiro erar sakaram, kiro onok aru.

Timoti nukas Tesalonaika roasiret sarwarowon ämän koi äiewon.

6 Utianik, Timoti ko ak pak rawonus, ko ik siarokop koumoi, ko ak mesin ämän eposek
aikowon. Kos ak akan woiaka epar mianik, karauk roasiret mesin woiakas meieäi ämän
koi mukowon. Ko kar ämän keser aikowon, akas orip orip woiaka erer orip ik mesin
ronkateikianik, ik ätäi apaikaun rai ronkat sosop oiäi. Ikes nais keseriar ak apwaraun rai
ronkateäum.
7 Iken jaunokot, ik usu sosop senes oiäum, sinuk, akan woiaka epar moin ämän eposek
kis ik sakau mukiäu.
8 Rusapai, ik ak Näwäu pak sakau pasar rain ämän roumoi, iken woiok ätäi näu sareu.
9 Rusapai, ik ak mesin Anut ‘pere’ auram. Ik akan onok eposek mesin ronkateanik, iken
Anut nukan amukup woiok näwäu ererianik, raiäum, okon, ko ‘pere’ auriäum.
10 Sanpeu pututu, ik ak mesin iken woiok sakau mianik, ak pote apwaraun Anut
auriäum. Akan woiaka epar moin sakau wäpik sarenuk, ikes ätäi ak isanwareanik, sakau
maraun Anut nais auriäum.
11 Iken Momonek, Anut pak iken Näwäu, Jisas pak awasar iken apu sare mukosa, ik ak
rawa potam.
12 Akas karauk roasiret mesin woiakas meieäi. Ikes Näwäu aurta, kos akan woiakas
meieäi onok näwäu senes saräi. Kesernuk, ikes ak mesin iken woiokos meieäu senek,
akas nais akan jaunakat pak roasiret erekapu mesin pak akan woiakas meiäiei.
13 Ak kiro onok keserna, kos akan woiaka sakau marai. Kesernuk, tawa iken Näwäu,
Jisas ko kon roasiret nuka mesin akan woiaka epar moin nuka pak erek kouna, ak iken
Momonek, Anut nukan amukup ämän wäpik, eposek rawaiei.

4

Ak onok eposek mona, Anut kon wou ererai.

1 Iken jaunokot, iken ämän pataraun kesek ämän awaraurum. Ak iken onok eposek
oin, kiro onok keseriar tainori arina, Anut nukan wou ererai. Ik äpu ak kiro onok rapor
tainoriäi. Rusapai, ik Näwäu, Jisas nukan enip pakas ak sakau ämän awarom, kiro onok
raporiar tainorwe. Keseria, kiro onok eposek näwäu saräi.
2 Iken Näwäu Jisas nukan sakau pakaima, ak owo onok keseraun ämän aromun, ak kiro
äpu.
3 Anut nukan ronkat ak kon onok tainorianik, rapor tuku rawaun äiewon. Ak sapum
onok maun wa ronkatäu.
4 Ak roat karar karar akasar akan enmaksau jekur kumäun äpu maiei. Ak Anut nukan
wou ereraun kon onok tainorianik, akan asiret pak eposek rawaiei.
5 Akan woiaka siräianik, akan enmaksau oumoi, sepuk sepuk sapum onok wa mau.
Karauk Airen roasiret ak Anut äpu wa, akas kiro onok keseriäi senek, ak wa keserau.
6 Kar ros kon Kristen jauk opok kiro onok aru wa mau. Ko kon jauk atonorianik, kon
asir wa imäi ariäu. Kar ros kiro onok aru keserai, Näwäu nukas kiro ro tawa usu näwäu
senes nurai. Ik kiro sakau ämän meter awaromun, rusa nais ätäiar awarom.
7 Anut nukas ik sapum onok me rawaun urweikau wa, ik kon onok eposek me rawaun
urweikowon.
8 Keseria, inok ro ko okoro ämän tainorau wa, ko ro nukan ämän sumkäinäu wa, ko Anut
nukan ämän sumkäineu. Rowe, Anut nukas kon Osou Näu ak areäu.
9-10 Ikes ak akan jaunakat mesin woiakas meiäun rai, jer we marau wa. Ak äpu, Anut
nukas akan jaunakat akanun woiakas meiäun onok ätär marowon, Epar senes! Akan
onok kiro eposek, akan jaunakat erekapu Masedonia provins opok rai akas akanun
woiakas meiäi. Utianik, ak kiro onok keseriar keserna, näwäu saräun sakau awarom.
11 Ak woiaka päurar rawaun sarau sakau moinai, akasar akan sarau atap atap jekuriar
kamewe. Ak jaunakat akan sarau mesin wa aräu. Ak akan ipiakasar sarau mowe. Meter
ikes ak kiro onok keseraun awaromun.
12 Ak kiro onok keserna, karauk roasiret akan woiaka epar mau wa, akan onok
aparianik, akan enmaka jou maraiei. Ak akan sarau jekur maiei. Ak keseraiei, ak karauk
osap mesin karauk roasiret wa awaraiei.

Näwäu nuka ätäi kowai.

13 O iken jaunokot, owo onok woiaka epar moin roasiret meiein opok päi ak äpu maun
ik kiro ämän awaraurum. Karauk roasiret ak Jisas mesin woiaka epar mau wa, osap

eposek päun kame rawau wa, ak ro meiäi ses opok, akan woiaka aru miäi. Ik kiro ämän
awaraurum roianik, akan onok wa tainoraiei.
14 Ik Jisas ko meieanik, ätäi siräiewon mesin woiok epar mom. Keseria, ik äpu, woiaka
epar moin roasiret meiein ak Anut nukas Jisas pak erek ätäi imwarai.
15 Ik rusapai Näwäu nukan ämän tamukowon awaraurum. Kiro Näwäu nuka ätäi kowai
omre opok, ik roasiret omnokou opok awau raum amke wa potam. Meiein roasiret akas
amke siräiaiei.
16 Rowe, Anut nukan sarau eitek akan näwäus sakau ur wenuk, Anut nukan pupu ur
rowam. Kiro ses opok, Näwäu nuka ätäi omar oikas kowai. Roasiret ak akan woiaka Krais
mesin epar mianik, meiein, ak amke siräianik, ätäi awau rawaiei.
17 Keserna, ik rusapai okoro omnokou opok awau raum, ik kiro roasiret pak erek
tururmoi, iou uruas Näwäu omar oik tararaun tonam. Keseria, ik Näwäu pak orip orip
rawam.
18 Keserianik, ak akan jaunakat akan woiaka sakau maraun okoro ämän awaraiei.

5

Näwäu nuka ätäi kowai, okon, ak sakau tai rawe.

1 O jaunokot, owo omre kiro onok päi, owo ses kiro onok päi, ik kiro mesin ak wa jer
we maram.
2 Ak äpu, Näwäu nukan kowaun omre kiro päu roat akas pututu osap päu oiäi senek
keser kowai.
3 Roasiret ak keser äiäiei, “Rusapai omre eposek ik rapor raum.” Keser äi rauna rauna,
usu näwäu ak rawa kurte koumoi, aru marai. Kiro usu kar asir amaiwo orip mokoi an
jowaun kurte tätäi oiäu senek, ak kesek usu kurte owaiei. Ak kiro usu ute imine manau
senek wa.
4 Utianik, jaunokot, ak pututu rawau wa. Keseria, kiro omre nukas päu ro senek koianik,
ak wa atonwarai.
5 Ak erekapu ak sanpewan roasiret, ak arou merek opokan. Ik pututuan roasiret wa, ik
kukuman pakan wa.
6 Kesermoi, ik karauk roasiret nini raiäi senek wa rawau. Ik siräi raumoi, iken ronkat
ikasar jekur kumäu.
7 Niniäi roasiret ak pututu niniäi. Roat an sakau jeäi kiro ak pututu raiaka käiäu.
8 Utianik, ik sanpewan, okon, ikasar iken ronkat jekur kumäu. Ik iken woiok epar
mianik, iken jaunokot mesin iken woiokos meieäum, kiro onokus ik sareikaun ain siot
senek miäum. Iken ronkat Näwäu nukas ätäi koi imäikai kiro onok iken at kapa senek
kureäum.
9 Anut ko kasak peanik, usu ikaun sare mukau wa. Kos iken Näwäu, Jisas Krais pakas
imäikaun sare mukowon.
10 Jisas ko ik mesin meiewon, okon, ik awau rawam ra, meiäm ra, ik ko pak erek rawam.
11 Keseria, ak akan jaunakat karar karar okoro ämän awareanik, akan woiaka sakau
maraun sarwaraiei. Kiro onok rusapai keseriäi senek keseriar keseraiei.

Pol nukas kon ämän patarwon.

12 O jaunokot, ik kar ämän awaraurum. Karauk roat ak kamuk Näwäu nukan sarau
morai. Ak akan ämän jekur roumoi, tainoraiei, owon, Näwäu nukas kiro roat ak
kamwareanik, tamaraun sare marowon.
13 Ak kiro roat akan sarau mesin ronkatemoi, akan woiakas akanun meieanik, akan
ämän tainoraiei. Ak akan jaunakat pak päurar tämuräi rawaiei.
14 Iken jaunokot, ik ak kiro ämän awarom. Karauk roasiret ak sarau mau wa, sarau
maun sakau awaraiei. Inok roasir iminäi, akas kon wou sakau muraun auraiei. Roasiret
ak sakau wäpik, akas sarwaraiei. Ak roasiret erekapu mesin woiakati mareanik, päurar
päurar sarwaraiei.
15 Karauk roasiret akas ak opok onok aru mona rai, akas ätäi onok aru wa marau.
Utianik, omre orip orip ak roasiret karar karar opok onok eposek maun keseraiei. Akan
jaunakat pak karauk roasiret erekapu opok kiro onok eposek nais kir keseraiei.
16 Ak orip orip woiaka erer orip rawe.
17 Ak orip orip Anut aurwe.
18 Owo onok eposek ra, aru ra, ak opok penuk, ak orip orip Anut ‘pere’ auraiei. Owon,
Anut nukas ak roasiret Krais Jisas pak pasar rai, kiro onok tainoraun sare marowon.
19 Osou Näus akan woiaka uru sarau maun keseriäu, ak kon sarau wa tämurau.
20 Osou Näus karauk roat sarwarnuk, akas Anut nukan ämän miäi, ak kiro ämän sauk
wa mau.

21-22 Ak karauk roasiret akan onok pak akan ämän erekapu pak wasare aparnai, owo
onok eposek kiro sakau atowe, owo onok aru kiro erekapu utowe.
23 Is Anut keser aurim, ko iken woiok päurar rawaun keseriäu, keserai, kosar akan
osou, totomaka, enmaksau, erekapu eposek kamwaronuk, ak kon onok tainorianik, iken
Näwäu, Jisas Krais kowai ses opok, ak ämän orip wa rawaiei.
24 Anut nukas ak urwarowon, ko kon ämän orip orip tainoriäu, okon, ko kiro onok
keseraun äiewon epar keserai.
25 O jaunokot, ak ik sareikaun mesin Anut aurwe.
26 Roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin akan ipiaka atotemoi, isan ‘pere’ ämän
awaraiei.
27 Is Näwäu nukan amukup ak sakau ämän awarom, kiro jer ak Kristen jaunakat
erekapu ninare maraiei.
28 Iken Näwäu, Jisas Krais nukas kon wou näu oripas ak sarwarmoi, ak pak rawai.

2 Tesalonaika
Okoro buk nukan onoktapau

Pol ko Korin mena rai rai, ko ätäi kar ämän keser rowon, “Karauk Tesalonaika menan roasiret ak ronkat keser oin, ‘Jisas ko okoro omnokou opok äiäk kowon ko ätäi wa kowai’, okon, ak sarau mau wa, imine orip raiäi.” Keseria, Pol nukas ak awarowon, “Amke kar ro ko sintore ämän wa tainoriäu kounuk, Krais ruris kowai. Anut nukas roasiret kiro ro aru nukan ämän tainorna rai, kiro ro nuka pak erek aru marai.” Kesernuk, Pol nukas nuka pak kon sarau jaukut pak sarau morai senek, Kristen roasiret ak akan sarau jekur me rawaun awarowon.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-2 Pol nukas Tesalonaika roasiret ‘pere’ awarowon.
1:3-12 Pol nukas kiro roasiret onok eposek mianik, usu oumoi, päurar raiäi ämän roumara, akan enmaka jou marowon.
2:1-17 Pol nukas Jisas nuka ätäi kowai ses opok, owo onok päi awarowon.
3:1-15 Inok roasiret ak akan woiaka Jisas mesin epar moin ak orip orip awau rawaiei.
3:16-18 Pol ko Tesalonaika roasiret woiaka päurar orip rawaun ämän awaromoi, kon ämän patarwon.

1 Ik Pol, Sailas, Timoti ikes ak Kristen roasiret Tesalonaika mena rai, okoro jer we
marom. Ak iken Momonek, Anut pak iken Näwäu, Jisas Krais pak pasar rai.
2 Iken Momonek, Anut pak iken Näwäu, Jisas Krais pak awas awan woiawa näu oripas
ak sarwareanik, awan woiawa päurar ak pak rawai.

Pol nukas kon wou ereriäu Anut auruwon.

3 O iken jaunokot, ik ak mesin orip orip iken woiok erermoi, Anut ‘pere’ auriäum. Kiro
onok ik keseriäum, kiro eposek, owon, akan woiaka Jisas mesin epar moin, kiro näwäu
senes sare rai. Ak karauk roasiret mesin woiakas meieäi, kiro nais näwäu senes sare rai.
4 Ik ak mesin iken woiok ereriäu, okon, ik karauk Kristen roasiret ak kiro onok eposek
keserin mesin awareäum. Akan woiaka Jisas mesin epar mianik, karauk usu atap atap
oiäin, utianik, ak sakau tai raianik, kiro usu tätäi oumoi, akan woiaka epar moin wa utiäi.

Anut nukas onok eposek pakas ik wasareikai.

5 Ak usu sosop senes ouna, Anut nukas ak ko rawa tonaun sare marai. Kiro onok pakas
ik äpu kon wasarewaraun onok eposek.
6 Anut nukas onok eposek keseriäu. Inok ros ak usu ariäu kos nais kiro ro usu nurai.
7 Inok roasir ko usu oiäu, Anut nukas kiro usu jäkäi murianik, wou päurar rawaun
murai. Ik nais keseriar keseikai. Iken Näwäu, Jisas ko kon sarau eitek sakau orip pak ak
omar oikas kouna, kiro onok keserai. Ak ep näwäu pakas kowaiei.
8 Ko omar oikas ep arou orip koumoi, roasiret ak Anut äpu mau utoin pak iken Näwäu,
Jisas nukan Ämän Eposek tainorau wa, pak kiro roasiret erekapu aru marai.
9 Kiro roasiret ak orip orip usu näwäu oianik, aru me rawaiei. Ak Näwäu nuka pak kon
arou pak kon kamwaraun sakau pak siakup wa rawaiei, ak atap eur rawaiei.
10 Ko ätäi kowai ses opok, roasiret ak konun tuku rai ak nepipirianik, kon enip jou
näwäu muraiei, owon, akan woiaka ko mesin epar moin. Ak, Tesalonaika menan roasiret,
kiro roasiret pak tururaiei, owon, ik Jisas nukan ämän ätär marota, ak akan woiaka epar
moin.
11 Kiro onokun, ik orip orip ak mesin Anut auriäum. Ik Anut aurta, kos ak onok eposek
miäi apwareanik, ak kon roasiret senes rawaun äiäi. Akan woiaka epar mona, owo onok
eposek nukasar keseraun awarowon ak keseraiei. Ik ätäiar Anut aurta, kon sakaus ak
sarwarnuk, ak kiro onok eposek orip orip keseraiei.
12 Iken Anut pak iken Näwäu, Jisas Krais awas awan woiawa näu oripas ak sarwarna,
ak kiro onok eposek keserna, karauk roasiret akas apwareanik, iken Näwäu, Jisas nukan
enip jou oik maiei. Kos pak akan enmaka jou oik marai.

2

Sintore ämän wa tainoriäu ro päi.

1 Iken Näwäu, Jisas Krais ätäi kowai mesin ak awarom. Ko kowaun omre opok ik ak
pak erek ko pak tururam. Isan jaiat, ak iken ämän jekur rowe, is ak awarom.
2 Karauk roat akas Näwäu nukan omre ki kou ak kesek ämän awarona rai, ak woiaka aru
wa mau. Ak wa karkairau. Kar ros kon ronkat Anut nukan Osou Näus ko ronkat nuruwon,

okon, ko kiro ämän äura. Kar ros karauk roat Anut nukan ämän roasiret awarona, roianik, kiro ämän äura. Kar ros äienuk, ikes kiro ämän senek jer weanik, äsimorumun. Utianik, ak kesek ämän roumoi, akan woiakas epar rai wa usu saräu.
3 Ak kar ro inikerna, kos ak wa atonwarai. Näwäu nukan ätäi kowaun omre epar kowai. Utianik, amke karauk roasiret sosop akas Anut mekesuk nuruna, kiro sintore ämän wa tainoriäu ro penuk, kiro epar ko kowai. Kiro ro Anut nukas ko ep orip orip jere raiäu opok naun sare mowon.
4 Kiro ros Anut pak karauk osap erekapu roasiret akas jou miäi iwäi mareanik, kosar isaka karar ro näwäu äiäi. Keseria, ko Anut osap nuriäi ou näwäu owa tone raumoi, keser äiäi, "Is isaka karar, is Anut."
5 Meter is ak pak raumoi, kiro ämän awaromin. Ak kiro tamkäswarou ra?
6 Ak äpu kar osapus kiro ro arun apu sor rau. Rusapai ko kiro onok wa keseriäu. Näwäu nukasar ko päun omre sare murunuk, ko päi.
7 Rusapai Satan nukan sakaus omsau erekapu ämäi ämäi sarau mora. Utianik, kiro osapus kon apu sor rau, Anut nukas oi kurenuk, ko epar amop päi.
8 Kiro sintore ämän wa tainoriäu ro amop penuk, iken Näwäu, Jisas nukan osou kon oksau opakas urunuk, kiro ro wenuk, meiäi. Näwäu ko kon arou näwäu orip amop päi. Kon arous kiro ro erekapu aru murai.
9 Kiro ro aru ko Satan nukan sakau orip päi. Ko sakau näwäu oripas kurur atap atap mai, ko ro näwäu ätär maraun onok atap atap mai.
10 Kiro ros sät ämän sosop momoi, kurur atap atap mianik, roasiret wasaräun apu opok rai kos kiro roasiret atonwaronuk, akas kon ämän epar rai äiäiei. Anut nukas ak ätäi imwaraun äiewon, utianik, kiro roasiret ak Näwäu nukan epar ämän roianik, woiaka epar mau wa, okon, ak wasaräiei.
11 Kiro onokun, Anut nukas kon sakaus akan ronkat aru maronuk, ak Satan nukan sät ämän mesin woiaka epar maiei.
12 Keseria, ak akan woiaka Anut nukan epar ämän mesin epar wa mianik, ak onok aru mesin akan woiakas meiäi, okon, Anut nukas ak ämän orip äianik, erekapu aru marai.

Anut nukas ak ätäi imwaraun sare marowon.
13 O jaunokot, iken Näwäu ko akanun wous meieäu. Ik ak mesin orip orip iken woiok erermoi, Anut 'pere' auriäum. Meter meter Anut nukasar ak ätäi imwaraun sare marowon. Osou Näu nukan sakau pakas ak Anut nukan roasiret sareanik, akan woiaka epar ämän mesin epar moin, okon, kos ak ätäi imwaraun sare marowon.
14 Anut nukas ak ätäi imwaraun urwarowon. Kiro owon, ikes kon Ämän Eposek tamarta, ak kiro ämän roianik, oin. Keserna, iken Näwäu, Jisas Krais nuka omar oik enip jou näwäu oi rau senek, ak nais enmak jou orip rawaun owaiei.
15 Keseria, jaunokot, ak jekur sakau tai raunai, kon ämän sakau atowe. Kiro ämän ikes tamaromun. Karauk ses, ik kiro ämän iken oioksaus awaromun. Karauk ses, ik jer we maromun. Ak kiro ämän sosparar sakau atowe.
16 Iken Näwäu, Jisas Krais nuka pak iken Momonek, Anut awas ikenun woiawas meieanik, sareikoirin, okon, ik orip orip woiok päurar orip raianik, osap eposek owaun kume rawam.
17 Awas ak woiaka päurar orip rawaun sakau aromoi, akan woiaka sakau marona, ak onok eposek pak ämän eposek pak maiei.

3

Ak ik mesin Anut aurna, kos ik sareikai.
1 O jaunokot, rusapai isan ämän pataraurim. Ak ik mesin Anut aurna, kos ik sareikai. Keserna, Näwäu nukan ämän omsau erekapu kurte manai. Ak kon ämän roianik, enip jou miäi senek roasiret omsau erekapu ak nais kir keseraiei.
2 Ak ätäiar Anut aurna, kos ik roasiret aru akan ipiaka pakan imäikai. Kiro roasiret onok aru miäi. Ak äpu roasiret erekapu akan woiaka Näwäu mesin epar mau wa.
3 Utianik, Näwäu ko orip orip onok eposek miäu. Ko ak sakau aromoi, ak rapor kamwarai. Kesernuk, ro arus ak aru marau senek wa.
4 Näwäu nukas ik ronkat sakau ikonuk, ik äpu miäum ik owo onok tamaromun ak kiro onok jekur tainorurai. Ik äpu tawa nais keseriar tainoraiei.
5 Ik Anut auriäum, Näwäu nukasar akan ronkat jekur kamwarai, okon, Anut nukasar akanun wous meieäu, kiro ak äpu maiei. Ik Anut ätäiar auriäum Krais nukas sakau tai raianik, usu sosop ämäiewon senek ak nais keseriar keseraun itok.

Roasiret erekapu ak sarau maiei.

6 O jaunokot, iken Näwäu, Jisas Krais nukan enip pakas ik sakau ämän awarom. Ak
karauk woiaka epar moin roat ak sarau wa miäi pak wa rawau. Ak atap eur rawe. Kiro
roasiret ak sarau wa miäi ak iken ämän tamareäum kiro wa tainoriäi.
7 Ak iken onok äpu, okon, tainorwe. Ik ak pak raumoi, erar wa raiäumun.
8 Ik akan o erar wa oiäumun. Wäpik. Ik o kau mianik, jeäumun. Ik sarau näwäu
miäumun. Kesermoi, karauk usu ak wa ariäumun. Pututu, sanpeu orip orip ik sarau
miäumun.
9 Ik ak o ikaun rai totwaraun itok. Utianik, kiro onok tainorau wa, ikasar sarau momoi,
o oiäumun. Ik keserta, owon, ak iken onok eposek aparianik, tainoraun rai keseriäumun.
10 Ik ak pak raianik, iken onok tainoraun kiro sintore ämän aromun, “Inok roasir ko
sarau mau utomoi, wäsukun rawai, ko o wa jai!”
11 Ik kiro ämän awarom, owon, ik kesek ämän roumun ak kamuk karauk roasiret ak
sarau wa miäi, ak erar senes raiäi. Kiro roasiret ak sarau mau wa, erar raianik, ak karauk
roasiret akan sarau mesin are ariai.
12 Iken Näwäu, Jisas Krais nukan enip pakas ik kiro keseriäi roasiret sakau ämän
awarom. “Ak akan ronkat jekur kameanik, sarau momoi, o oi jaiei.”
13 Ak, karauk onok eposek miäi roat, akan onok eposek kiro wa utau.
14 Kar ro iken ämän jer we maromun roumoi, wa tainornuk rai, ak ko jekuriar aparaiei.
Ak kiro ro pak wa tämuräiäu. Keserna, kiro ro ko onok aru keserwon äpu momoi, oiok
nai.
15 Utianik, ak kiro ro erekapu akan iwäinaka senek wa saräu. Akan jaunakat awareäi
senek ko onok eposek maun auraiei.

Karauk ämän awaraurum.

16 Näwäu ko iken woiok päurar rawaun onoktapau. Ik Anut aurta, kosar ak owo onok
mesin ronkateäi akan woiaka orip orip päurar rawaun marai. Näwäu nuka ak pak erek
rawai.
17 Is Pol isan ipiasar ak ‘pere’ ämän jer we marom. Isan jer keser weita, ak äpu maiei
kiro isan jer weäim onok kesek.
18 Is Anut auram, iken Näwäu, Jisas Krais kon wou näu oripas ak erekapu sarwareanik,
ak pak erek rawai.

1 Timoti
Okoro buk nukan onoktapau

Pol nukas Timoti jer we muruwon. Timoti ko Esia provins pakan, kon momok ko Krik ro, kon anak ko Juda asir. Pol nukas Jisas nukan ämän tamare rawa, ko kiro ämän roumoi, kon wou epar mowon. Kesernuk, Pol ko Timoti aparwon kon onok eposek, okon, nuka pak sarau me ariaun sare muruwon. Kiro ämän Aposel 16:1-3 opok rau. Pol nukas Timoti ko Efesas mena Anut nukan roasiret kamwaraun sarau nuruwon.

Pol nukas Timoti keser jer we murowon, "Na roasiret Anut nukan ämän tamarauria, na Anut nukan epar ämän karar tamaram. Owon, karauk sätäiäi roat akas Anut nukan roasiret aru marauriäi. Ak keser awariäi, 'Ak karauk o wa jau, ak asir ra ro ra wa owau' awariäi, okon, na Anut nukan roasiret jekur kamwaram. Na Kristen roasiret kamwaraun roat näunäu akan onok eposek orip sare maram. Keserta, akas kiro roasiret kamwaraiei. Ak jekuriar Anut nuka jou muri rawaiei."

Pol nukas ätäi Timoti auruwon, "Efesas mena tupsiu atap atap rai, okon, na sakaurar Anut nukan roasiret erekapu kamwar."

Okoro puk tainoraun ämän

1:1-2 Pol nukas Timoti 'pere' auruwon.
1:3–20 Pol nukas Timoti ko Anut nukan ämän epar senes roasiret tamaraun rai auruwon. Ko karauk ämän kon ronkat pakas wa tamaraun rai auruwon.
2:1-15 Roasiret ak Anut nuka karar jekuriar jou muraiei.
3:1-16 Roat onok eposek orip ak roasiret kamwaraiei.
4:1-21 Pol nukas Timoti nukan sarau rapor maun auruwon.

Pol nukas kon ämän onoktorowon.

1 Is Pol, is Krais Jisas nukan ämän oi ariaim ro. Anut nukas ik imäikowon. Ik Krais Jisas
ätäi kowaun kame raum. Awas is sare murosa, is Jisas nukan ämän oi ariaim.
2 O Timoti, is Jisas nukan ämän tamare raita, na nan won Jisas mesin epar momon, okon,
na isan mokoi senes. Is na okoro jer we musom. Is Anut keser aurim, kon wou näu oripas
na sareisianik, na mesin wouti monuk, Anut, iken Momonek pak iken Näwäu, Krais Jisas
awas na pak erek rausa, nan won päurar rawai.

Ak sätäiäi roat akan ämän wa tainorau.

3 Is Masedonia provins potaurianik, na kar sakau ämän aisomin. Is kiro ämänir na ätäi
aisom. Isan ronkat na Efesas näu mena raianik, Kristen roat ämän sakau awaram. Ak
roasiret Anut nukan ämän tamareanik, karauk sät ämän pak tururmoi, wa tamarau rai
awar.
4 Na kiro roat ak erar kinin pak akan askanai akan enmaka mesin wa tamarau rai awar.
Kiro mesin roasiret auräteäi. Kis ak wa sarwarai. Ak akan woiaka Jisas mesin epar mia,
kon sarau maiei kis epar ak sarwarai.
5 Ik kiro sakau ämän awarom, kiro kon onoktapau kesek: iken woiok ukun wäpik
raianik, iken ronkat ik onok aru momun rai wa aikiäu, iken woiok epar momun sakau
me raumoi, ik iken woiokos jaunokot mesin meiäm.
6 Karauk roasiret ak kiro onok eposek utomoi, ak ämän sepuk sepuk mesin auräteäi.
7 Ak karauk roasiret Anut nukan sintore ämän äpu maun tamarauriäi. Utianik, akasar
akan ämän areai nukan onoktapau aka jekur äpu wa. Ak nais kiro onok mesin sakau
areai, utianik, akasar aka kon onoktapau ak äpu wa.
8 Ik äpu sintore ämän kiro eposek. Kar ros Anut nukan ronkat tainorianik, kiro sintore
ämän jekur ninaräi kiro eposek.
9 Ik äpu Anut nukas sintore ämän roasiret onok eposek miäi mesin jer we marau wa. Ko
roasiret onok aru miäi jekwaraun jer we marowon. Kiro roasiret ak sintore ämän nais wa
tainoriäi, ak roat näunäu akan ämän wa tainoriäi, ak Anut mekesirak nuriäi, ak karauk
onok aru miäi. Ak Anut nukan onok wa tainoriäi, ak omnokoupaian onok tainoriäi. Ak
akan momonakat, aninakat akwarona, meiäi, ak karauk roasiret nais akwarona, meiäi.
10 Ak karauk roat akan asiret pak ariai, ak aka aka sapum onok aru murateäi. Ak karauk
roasiret päu imwareanik, akan sarau roasiret (slev) saräun keseriäi, ak sät ämän äiäi, paip
maun ses opok ak sät ämän miäi. Ak karauk onok aru nais ak Anut nukan ämän tainorau
wa ätär maraun keseriäi. Anut nukas kon sintore ämän kesek roat jekwaraun jer we
marowon.

11 Anut nukan ämän kiro Ämän Eposek epar senes Anut nukas is roasiret awaraun
airowon. Kiro Ämän Eposekus ik keser aikou, Anut ko epar enip jou orip, okon, ik kon
enip orip orip oik jou mau.

Anut nukas Pol sarenuk, kos Anut 'pere' auruwon

12 Krais Jisas, iken Näwäus is sakau ironuk, kon sarau moram. Kon ronkatis is kiro sarau
maun itok, okon, ko is kon sarau muraun sare murowon. Keseria, is ko 'pere' aurim.
13 Meter, is Jisas nukan sarau mau wa opok, is kon enip opok jeje ämän momoi, orip orip
kasi penuk, kon roasiret sosop aru mareäimin. Utianik, Anut nukas isanun wouti mowon,
owon, isan woi Jisas mesin epar mau wa opok, is kiro onok keseriäimin. Kiro ses opok, is
äpu wa kon amukup kiro onok aru momin.
14 Utianik, iken Näwäu kon wou näu oripas is eposek senes sareirowon, okon, is Jisas
mesin woi epar mianik, karauk roasiret akanun woias meieäim, owon, is äpu ik erekapu
Krais Jisas pak pasar raum.
15 Okoro ämän kiro epar senes. Ak kiro ämän jekur rowe. Krais Jisas ko omnokou opok
roasiret onok eposek miäin imwaraun kowau wa, ko roasiret onok aru miäin imwaraun
kowon. Karauk roasiret onok aru miäi, utianik, akan onok aru näwäu wa, isan onok arus
akan onok aru erekapu itimwarowon.
16 Utianik, Anut nukas is mesin wouti mowon. Kiro owon, Krais Jisas nukas karauk
roasiret kon wou päurar raiäu onok ätär maraun keserwon. Is ro aru senes, utianik, Jisas
kon wou päurar oripas is imäirowon. Is kiro totok senek raim. Roasiret ak kon onok is
opok keserwon aparia, akan woiaka Jisas mesin epar mianik, ak ko pak awau orip orip
rawaun itok.
17 Ko iken kamoikeäu ro näwäu orip orip raiäu, ko meieäu senek wa. Ik iken amiokos
ko aparau senek wa. Ko karar iken Eit. Kon enip jou näwäu orip, okon, ik orip orip jou
murau. Epar.
18 O Timoti, na isan mokoi senek. Is na kiro sakau ämän isom. Isan ämän pak kiro Anut
nukan ämän meter na mesin äiewon pak au karar rair. Na kiro ämän sakau atomoi, na
marai ro senek, onok aru pak sakau weräiäum.
19 Keseria, nan won epar momon sakau atomoi, nan wonas na onok aru momon rai wa
aisai. Karauk roat akan woiakas ak onok aru moin awarona, ak kiro rowau wa, okon,
akan woiaka epar moin, kiro ous aiauk opok aru miäwon senek keserin.
20 Aimenius Aleksanda ori, au kesek roat senek, okon, is au Satan nukan ipokup
matomin. Keseria, au Anut ätäi jeje ämän wa auraun äpu maieir.

2

Anut auraun ämän Pol nukas Timoti auruwon.

1 Is amke sakau ämän keser aisom, na Kristen roasiret awarota, ak karauk roasiret
sarwaraun mesin Anut auraiei. Roasiret ak owo osap owaun ronkateäi, ak Anut auraiei.
Ak orip orip Anut 'pere' auraiei.
2 Ak omsau kamwareäi roat näunäu, king pak karauk roasiret ak sakau orip pak ak
sarwaraun mesin Anut auraiei. Kos kiro onok kesernuk, ik opok karauk onok aru wa
päi, ik woiok päurar orip raianik, Anut nukan inkaruru raumoi, kon onok eposek karar
tainori rawau.
3 Akan auriai onok eposekus Anut, iken imäikowon ro, nukan wou ereriäu.
4 Kon ronkat roasiret erekapu imwaronuk, ak kon epar ämän onoktapau äpu maiei.
5 Anut karar rau. Roasiret Anut pak kampai rau ro karar rau. Kiro ro ko Krais Jisas.
6 Ko nukasar am äpäs opok meieanik, roasiret erekapu akan onok aru pakan kon
karianas kau marowon. Ko kesernuk, ik äpu kar omre Anut nukas sare mowon opok,
ko roasiret erekapu imwarai.
7 Kiro onokun, Anut nukas is Jisas nukan ämän oi araun ro pak, karauk omsau pakan
roasiret kon ämän awaraun pak sare murowon. Is kiro ämän sätäiäu wa, is epar ämän
arem. Is karauk omsau pakan roasiret kiro epar ämän tamaroita, ak kon onoktapau äpu
mianik, akan woiaka epar maiei.
8 Isan ronkat kesek tup aparaun omre opok roat omsau erekapu ak akan woiaka Jisas
mesin epar moin ipiak oik mianik, Anut auraiei. Ak onok eposek karar tainorianik, ak
kasiaka wa päu, wa ketäiäu.
9 Asiret nais awaraurim. Ak jekur ronkatenai, akan mer makaiei. Karauk roasiret akas
apwareanik, eposek äiäun mesin tapiaka urik jekur putarianik, mer gol ra, kiriroi eposek
ra, omjo eposek senes aiauk näwäus kau miäi, kesek mer makaun wa ronkatäu.
10 Utianik, Anut nukan ämän tainoriäi asiret akan mer, kiro akan onok eposek. Ak onok
eposek keserna, karauk roasiret ak apwareanik, eposek äiäiei.

11 Asiret ak roat akan inkaruru äiäurar raianik, akan ämän jekur rowaiei.
12 Isakasar kar asir inikerta, kos roat Anut nukan ämän wa tamarai. Is ko inikerta, ko
sakau oianik, roat wa kamwarai. Ko kar ämän wa aräi, ko asor rawai.
13 Owon, Adam ko Anut nukas make ate momara, Ewa ate mowon.
14 Adam nukas amke sät ämän tainorau wa. Utianik, Ewa nukas amke kiro sät ämän
roianik, Anut nukan sintore ämän espäiewon.
15 Utianik, asiret akan sarau kiro mokoi owaun. Ak kiro kesermana, ak Jisas mesin akan
woiaka epar momoi, onok eposek karar me raianik, akan ronkat akasar jekur kameanik,
karauk roasiret mesin woiakas meiena rai, Anut nukas ak ätäi imwarai.

3

Kristen roasiret kamwareäi roat akan ämän.

1 Okoro ämän epar senes. Kar ros ko Anut nukan roasiret kamwaraun ro saräun sakau
ronkatäi, ko epar kar sarau eposek maun wous weäu.
2 Kar ro ko Anut nukan roasiret akan kamwaraun ro rawaun, ko karauk onok aru wa
miäu. Ko asir kararan ro raiäu. Ko äiäurar tane raumara, kon ronkat nukasar jekur
kameäu. Ko onok eposek tainoriäu. Ko kar menan roasiret kon owa imware potomoi,
jekur kamwareäu. Ko roasiret ämän tamareäu ro eposek raiäu.
3 Ko an sakau sosop wa jeäu. Ko kasak kurte wa peäu. Utianik, ko karauk roasiret pak
päurar raumoi, ak pak ämänis wa weräiäu. Ko aiauk sosop owaun wa ronkateäu.
4 Kon tupsiu jekur kamwareäu. Kesernuk, kon mokoit akas nais momonakan ämän
erekapu tainoriäi.
5 Ko kon tupsiu jekur wa kamwaronuk rai, owose ko Anut nukan roasiret kamwarai?
6 Kar ro rusapai ko Jisas mesin wou epar mowon kos roasiret wa kamwarai. Owon,
ko kiro sarau owon pakas kon enip oik monuk rai, Anut nukas meter Satan nukan onok
aparianik, wasare muruwon senek, kos kiro ro kir keserai.
7 Kar ro ko kasikan roasiret akan amiakap onok eposek miäu kos karar Anut nukan
roasiret kamwarai. Keserianik, karauk roasiret akas kon enkup aru ämän wa muraiei.
Ko Satan nukan im opok wa nai.

Kristen roasiret sarwareäi roat.

8 Roat ak Anut nukan roasiret sarwaraun ak nais onok eposek miäi. Ak roasiret akan
amiakap roat eposek raumoi, ak oiaksau oirororr wa miäi. Kiro roat ak an sakau sosop
wa jeäi. Ak karauk roasiret atonwareanik, akan aiauk owaun wa ronkateäi.
9 Ak akan woiaka uru, ak Anut nukan amukup ämän wäpik äpu momoi, Anut nukan
epar ämän mesin akan woiaka epar moin kiro sakau ate rawaiei.
10 Ak karauk roat akas akan onok miäi kiro ate apwaromoi, akan onok itok äiena rai,
kiro epar ak kiro sarau maun itok.
11 Akan wariakat nais keseriar onok eposek tainormoi, karauk roasiret akan enmakap
ämän wa miäi. Ak akan ronkat akasar jekur kamemoi, akan sarau erekapu eposek karar
maiei.
12 Roasiret sarwareäu ro ko asir kararan ro raumara, ko kon tupsiu jekur kamwareäu.
13 Roasiret sarwareäi roat ak akan sarau eposek momoi, akan roasiret amiakap enmak
jou orip rawaiei. Keseria, ak Krais Jisas mesin woiaka epar moin kiro roasiret akan
amiakap tai raianik, amop awaraun itok.

Anut nukan roasiret sarwaraun sarau kiro näwäu senes.

14 O Timoti, is na siatap kurte kowaun ronkatem. Utianik, is na okoro jer we musom.
15 Owon, is na siatap kurte wa koita rai, ik, Anut nukan roasiret, owose rawam na aisaun
okoro pas jer we musom. Ik Anut nukan tupsiu karar. Anut nuka orip orip awau raiäu.
Ou tutus ou sakau ateäu senek, ikes Anut nukan epar ämän sakau ateäum.
16 Anut nukan ämäiwan ämän nukan onoktapau kiro näwäu senes. Anut nukan ämänis
ik keser amop ätär mukiäu,
'Ko iken amiakap ro epar pewon.
Anut nukan Osou Näus kon onok kiro eposek senes ätär mukowon.
Anut nukan sarau eitek akas erekapu kon sakau aparin.
Ko tainoriäi roat akas kon Ämän Eposek karauk omsau pakan roasiret erekapu awaroin.
Keserna, omnokou pakan roasiret sosop ak akan woiaka ko mesin epar moin.
Ko Anut nukas ätäi omar oik imäi tonomoi, enip jou muruwon.'

4

Karauk sät ämän tamareäi roat päiei.

1 Anut nukan Osou Näus ämän amop keser äiäu, tawa karauk roasiret ak akan woiaka
Jisas mesin epar moin, kiro utaiei. Kesermana, ak osou aru akan sät ämän pak Satan
nukan eitek akan ämän pak tainoraiei.
2 Karauk sätäiäi roat akas roasiret atonwareanik, sät ämän awareäi. Kiro roat akan
ronkat kiro ain sopous aru marowon senek, ak akan ronkat pakas owo onok näu, owo
onok aru, ak äpu wa.
3 Kiro sätäiäi roat akas roasiret keser awareäi, 'Ak wa ouratäiäu'. Akas ak karauk o
jaun utaun tämareäi. Akan ronkat ak Anut nukan amukup ukun orip saräiei rai keseriäi.
Utianik, ik äpu Anut nukas o erekapu jaun ikowon. Kesernuk, inok roasir ko kon wou
Jisas mesin epar mianik, kon epar ämän roumoi, äpu momara, ko Anut 'pere' aurianik,
kiro o erekapu jaun itok.
4 Anut nukas osap erekapu ate mowon kiro eposek. Kar osap aru rai, wa sauk mau.
Utianik, Anut 'pere' aurmoi, osap erekapu owau.
5 Anut nukan ämän pak nuka auriäum pakus o erekapu Anut nukan amukup eposek
sarena, ik jaun itok.

Krais Jisas nukan sarau ro eposek.

6 Timoti, na Anut nukan ämän orip orip ninaremoi, kiro ämän mesin nan won epar
mianik, na orip orip tainoriäum, okon, naka jekur sakau tai raianik, okoro ämän eposek
isas na jer we musomin, karauk woiaka epar moin roat awarota rai, na Krais Jisas nukan
sarau ro eposek rawam.
7 Utianik, karauk roat akas askanai akan kinin pak roasiret akan ronkatis kinin erar
miäi pak, mareäi, na kiro roat pak wa rawau. Kiro kinin Anut nukan ronkat tainorau wa.
Na Anut nukan onok eposek orip orip jekur tainormoi, kon sarau ro eposek saräm.
8 Na äpu ik iken enmoksau sakau maun sarau miäum, kis ik eteinak isanaikai. Utianik,
ik Anut nukan sarau sakau mam, kis ik eposek senes isanaikai. Kos ik rusapai omnokou
opok awau rauta, isanaikai. Tawa, ik omar oik tone rauta nais, isanaikai.
9 Is kiro ämän arem kiro epar senes. Roasiret kiro ämän roianik, woiaka epar maun
itok.
10 Ik kon ämän tainormoi, sarau sakau miäum, owon, Anut nuka orip orip awau raiäu,
ko roasiret erekapu imwaraun ronkateäu. Epar, roasiret ak akan woiaka ko mesin epar
moin kos ak imwarai. Kesernuk, ik ko mesin iken woiok epar mianik, kos ik imäikaun
kame raum.
11 Na kiro ämän roasiret sakau awaroinam, jekur tamar.
12 O Timoti, na mokoiawau, okon, na karauk roat inikwarota, na erar ro rai enmatap
ämän wa maiei. Na onok eposek senes mota, karauk Kristen jaunokot akan woiaka epar
moin ak nan onok aparmoi, tainoraiei. Na ämän eposek mam, na onok eposek orip me
rawam, nan wonas akanun meiäm, nan won Jisas mesin epar momon kiro sakau atam,
na karauk onok aru wa mau, onok eposek karar tainoram.
13 Is kurte wa koita rai, nas roasiret Anut nukan ämän ninare mareanik, kiro ämän rapor
tainoraun awareanik, onoktapau jekur tamaram.
14 Kiro sakau Anut nukas isowon, kiro na wa ämäi mau. Meter roat näunäu akas akan
ipiaka nan tapan opok mianik, na mesin Anut nukan ämän mona, kos kiro sakau isowon,
okon, na kiro sakau orip sarau mam.
15 Keseria, kiro onok eposek wa utau. Na kiro onok jekur tainornam, nan wonas kiro
sarau mesin meie. Keseria, na sarau jekur mota, roasiret akas nan sarau eposek sarenuk,
aparaiei.
16 Na nakasar nan onok jekur kameinam, nan roasiret tamaraun sarau kiro jekur mo.
Na kiro sarau jekur mota rai, kiro sarau pakas Anut nukas na imäisianik, nan jaunat ak
nan ämän roianik, tainoriäi ak nais imwarai.

5

Timoti nukas owose Anut nukan roasiret kamwarai.

1 Timoti, na kar koiam ro onok aru monuk, wa kerau, na nan momon ämän äiäurar
auriäum senek, kiro ro nais kir keseram. Na nan aunat amunat jekur kamwareäum senek,
karauk roat nais jekur kamwaram.
2 Na nan anin isanariäum senek karauk emas asiret nais jekur sarwaram. Na nan äpinat
sarwareäum senek karauk asiret nais rapor sarwaram. Keserta, karauk roasiret akas na
sapum onok miämon rai wa äiäiei.
3 Utianik, wäimäs asiret ak karauk roasiret akas ak wa kamwarona rai, nas jekuriar
kamwaram.

4 Utianik, wäimäs asiret ak akan mokoit ra, akan asanakat rauna rai, kiro mokoit
asanakat nas ak Anut nukan onok tainoraun tamarota, ak kiro asiret kamwaraun jekur
tamaram. Owon, meter kiro emas asiret akas ak jekur kamwaroin senek, akas pak ätäi
ak kamwaraiei. Ak kiro onok eposek keserna, Anut nukas kiro onok mesin wou ereriäu.
5 Inok wäimäs asir ko kar ros kamäu wa, ko osap wäpik rau, ko kon wou Anut mesin
epar momoi, pututu sankeu ko orip orip Anut nukas ko isanaraun kume raianik, Anut
auri rawai.
6 Utianik, inok wäimäs asir ko kon enipsau nepipiraun ronkateanik, sapum onok me
ariäu, kos 'isaka awau raim' äiäu, utianik, kon totok kiro meiewon.
7 Keseria, na wäimäs asiret ak akan tupsiu pak kiro sakau ämän awar. Keserta, karauk
roasiret akas akan enmakap ämän wa maiei.
8 Utianik, inok roasir ko kon tupsiu pak aikut pak nukasar jekur kamwarau wa, kon
wou epar mowon kiro nukasar utou. Karauk roasiret akan woiaka epar mau wa, ak kiro
onok aru wa keseriäi. Keseria, kiro roasir akan onok aru näwäu senes.
9 Na karauk wäimäs asiret akan woisan 60 orip wa akan buk opok akan enmaka wa jer
we mau. Na karauk wäimäs asiret akan woisan 60 itimorin, akan enmaka karar jer we
mo. Keserta, woiaka epar moin roasiret akas erek tururianik, kiro asiret sarwaraiei. Kiro
emas asiret ak roat karar tuku oi raiäin.
10 Kiro asiret emas mau wa opok ak sarau eposek miäin, okon, karauk roasiret akan
amiakap akan enmaka jou orip. Kesek asiret ak akan mokoit rapor kamwareäin, ak kar
menan roasiret akan owa imware poteanik, o areäin. Ak akasar akan enmaka wa jou
miäin, okon, Anut nukan roasiret akas jekur sarwareäin. Ak apu pakas kouna, akan isiaka
an kosor mareäin. Karauk roasiret usu orip akas sarwareäin, ak akasar orip orip sarau
eposek miäin. Kesek asiret karar akan enmaka jer we mo.
11 Utianik, wäimäs asiret ak emas senes mau wa, akan enmaka wa jer wäu. Owon, akan
woiaka siräianik, ätäi ro awau owaun ronkat penuk, ak Krais mekesiraka nuraiei.
12 Keserna, ak amke Krais pak kon sarau maun paip moin patiraiei, okon, ak Anut nukan
amukup ämän orip.
13 Kiro onok karar wa, ak wäsuk sareanik, karauk roasiret akan owa en pote, ek pote
ariai. Utianik, ak kiro onok aru karar wa miäi, ak karauk roasiret akan enmaka opok
ämän me ariai, ak karauk roasiret akan sarau mesin enmakap erar are ariai. Kiro onok
keseriäi itok wa.
14 Keseria, is wäimäs asiret ak emas senes wa, ak ätäi ro awau oumoi, mokoi orip
sareanik, akan ou rapor kamäun awareäim. Ak kiro onok eposek keserna, iken iwäi
jaunokot akas Kristen roasiret enmakap ämän wa maiei.
15 Na äpu, karauk wäimäs asiret akan woiaka epar moin, kiro onok utomoi, ak Satan
nukan onok tainorin.
16 Inok roasir ko wou epar mowon kon tupsiu opok wäimäs asiret rauna, nukasar
kiro wäimäs asiret jekur kamwaraura. Ko karauk Kristen roasiret kiro wäimäs asiret
kamwaraun usu wa arai. Kesernuk, Kristen roasiret ak tururianik, karauk wäimäs asiret
akarar wopur orip rai, sarwaraiei.
17 Kristen roasiret akan kamwarexi roat ak sarau eposek mona rai, ak akan enmak jou
maroinai, kiro sarau pakan osap arowe. Inok ros Anut nukan ämän roasiret awareäu pak
inok ros kon ämän tamareäu pak, akas kiro roat jekur kamwareanik, osap eposek aräiei.
18 Owon, ik äpu, Anut nukan ämänis keser äieu, "Bulmakau nukas wit nemauk taienuk
taienuk, kon oksau wa parar mau. Karauk wit nemauk utona, jaura." *Lo 25:4*
Ik xpu, "Sarau ro ko kon sarau pakan aiauk owai." *Luk 10:7*
19 Timoti, karar ros ämän aisai, "Iken kamoikeäu ro ko kar onok aru mowon." Keser
aisonuk rai, na kon ämän wa rowau. Utianik, ro oirori ra, roat 3 orip akas kon onok
aparin kesek aisona rai, epar na akan ämän roianik, rapor wasare aparam.
20 Utianik, kamwareäi roat ak onok aru mona rai, na kiro roat imware koi karauk
kamwareäi roat akan amiakap sakau kewar. Na kiro onok keserta, akan jaunakat ak
kiro onok aparianik, onok aru maun iminäiei.
21 Timoti, is Anut pak, Krais Jisas pak, Anut nukan sarau eitek eposek pak, akan amiakap
okoro sakau ämän aisom, na jekur tainoram. Na roasiret erekapu opok onok karar mo.
Na roat näunäu pak, nan jaunat pak, karar wa sarwarau, roasiret erekapu sarwaram.
22 Na kar ro Anut nukan sarau muraun sare murianik, kon tapau kurte wa atau. Karauk
roat ak onok aru mona rai, na ak pak wa tururau. Na keserta, karauk roat akas nan
enmatap kar ämän wa maiei. Na jekur tai raianik, Anut nukan amukup onok eposek
karar mo.
23-25 Karauk roat akan onok aru amop keseriäi. Keserna, karauk roasiret akas
apwaromoi, kurte wasarewareäi. Utianik, karauk roat ak onok aru ämäi keseriäi.

Keserna, akan onok aru kiro ämäi raiäu. Utianik, rai rai, tawa amop päi. Keseriar, onok eposek kiro amop penuk, apariai. Karauk onok eposek ämäi raiäu, kiro erekapu wa ämäi rawai, tawa amop päi.

Timoti, na rusapai an karar wa jau. Na wain eteinak an opok momoi, jam. Kis isanaisianik, nan won uru sip rau jekurnuk, na sip orip orip oiäum utoisai.

6

1 Sarau roasiret (slev) ak kamwareäi roat akan inkaruru rai, ak erekapu akan kamwareäu ro näwäu nukan ämän jekur tainorwe. Ak kiro onok keserna, karauk roat akan onok eposek aparmoi, ak Anut jeje ämän wa auraiei. Ikes kon ämän roasiret tamareäum, kiro roat akas nais kiro ämän mesin jeje ämän wa maiei.

2 Sarau roat (slev) akan kamwareäi roat Jisas mesin woiaka epar moin akas keser wa ronkatäu, “Iken kamoikeäi roat ak rusapai Kristen sarein, okon, ak iken jaunokot. Keserianik, ik akan ämän wa tainorau.” Ak keser wa ronkatäu, kiro onok aru. Utianik, ak akan kamwareäi roat akan ämän jekur tainorianik, akan sarau eposek maraiei. Owon, ak keser ronkatäiei, “Ikes akan sarau eposek maram, owon, ak rusapai Jisas mesin woiaka epar moin, okon, ak iken jaunokot, ik akanun woiokos meieäum.”

Karauk roat aiauk sosop owaun sät ämän tamareäi.

Na okoro ämän roasiret tamaromoi, ak kiro ämän tainoraun sakau awaram.

3-5 Iken Näwäu, Jisas Krais nukan ämänis ik Anut nukan onok ätär mukiäu. Kar ros ko kar ämän kiro Jisas nukan ämän senek wa roasiret tamaronuk rai, ik äpu kiro ro nukan enip erar jou miäu, ko otop ro senek. Ko onok eposek maun ronkat wa oiäu. Krais nukan Ämän Eposek mesin karauk roat pak ämänis weräiäu, ko ak pak orip orip aurätäun keseriäu. Keseria, kiro onokus, karauk roasiret ak akan jaunakat akan osap owaun woiakas weäi, ak ämänis weräiäi, ak karauk roat akan enmaka opok jeje ämän miäi, akan jaunakat mesin ronkat aru oiäi, ak orip orip auräteäi. Kesek sät ämän tamareäi roat ak ronkat aru orip, Anut nukan epar ämän oin jekur äpu mau wa, okon, utoin. Ak keser ronkateäi, ‘Ik Anut nukan onok tainorta rai, ik osap sosop owam.’

6 Kiro epar, Anut nukan onok erekapu tainormoi, ik woiok erer orip rawam. Kiro iken osap eposek.

7 Okoro omnokou opok, iken aninokot akas mukoin ses opok, ik kar osap orip kowau wa. Ik meiemoi, kar osap wa oi manam.

8 Utianik, o ra omjo ra eteinak rawai, kiro äiäk. Ik woiok erer orip rawam.

9 Roat ak osap sosop owaun keseriäi, kiro roat ak Satan nukas ate apwaronuk, onok aru atap atap maiei. Ak opur raut im opok neäi senek naiei. Kiro onok aru atap atap kis rewarmoi, erekapu aru marai.

10 Aiauk sosop owaun woiakas weäi, kiro onok aru akan onoktapau. Karauk roasiret ak aiauk owaun ronkat sosop oumoi, akan woiaka epar moin kiro utiäin. Kesermana, ak usu sosop senes oianik, akan woiaka aru senes miäin.

Pol nukas Timoti Anut nukan onok eposek jekur ate rawaun auruwon.

11 Utianik, na, Anut nukan ro, kiro onok aru erekapu utoinam, sumkäine. Keseria, na onok eposek momoi, Anut nukan onok karar tainoram. Na nan won epar momon sakau maun, pak na karauk roasiret akanun wonas meiäun, pak na usu owam ses sakau tai rawaun, pak na karauk roasiret pak päurar rawaun pak sarau sakau mo.

12 Woiaka epar moin roasiret ak roat osap owaun kurteäi senek. Na nais kurteanik, nan totomat orip orip awau rawaun sakau owam. Meter na roasiret akan amiakap isan woi Jisas mesin epar mom äieta, Anut nukas na awau orip orip rawaun mesin urweisowon. Keseria, nan totomat awau orip orip rawaun sakau ate rau.

13 Is na sakau ämän aisaurim. Osap erekapu awau rai kiro Anut nukas ate mowon. Krais Jisas nukas Pontias-Pailot nukan amukup kon ämän amop auruwon. Anut Krais Jisas orien amiawap isas na kiro sakau ämän keser aisom.

14 Na isan ämän roumon erekapu jekur tainor. Keserta, kar ros na onok aru mom rai aisau senek wa. Keseriar tainori pote iken Näwäu, Jisas Krais ko kowai.

15 Jisas kowaun ses, kiro Anut nukasar sare mowon rau. Anut ko enip jou orip, nuka karar omnokou pakan roasiret erekapu kamwareäu, ko omsau kamwareäi roat näunäu akan kamwareäu ro näwäu, pak roat näunäu akan Näwäu.

16 Ko karar wa meieäu, ko arou merek näwäu opok raiäu, kar ros kiro arou siakup manau senek wa. Ko kar ros meter aparau wa. Kar ros ko aparau senek wa. Ik kon enip jou murianik, äiäu, ko orip orip sakau rawai. Epar.

17 Timoti, na roat omnokou pakan osap sosop orip rai keser awaram, “Ak kiro osap sosop mesin akan enmaka wa jou mau. Ak kiro osapus ak sarwarai rai wa ronkatäu,

kiro osap erekapu kurte aru mai. Anut nukas ak sarwaraun mesin sakau ronkatewe.”
Nukasar osap eposek sosop iken woiok ereraun ikiäu.
18 Na roasiret osap sosop orip keser awar, “Ak orip orip onok eposek karauk roasiret
sarwaraun mowe. Ak woiaka erer orip, akan osap inäumoi, karauk roasiret osap wäpik
arowe.”
19 Ak kiro onok eposek keserna, akan osap sosop eposek omar oik turur maiei, kiro
tawa owaiei. Keseria, epar ak awau orip orip Anut nuka pak eposek rawaiei.
20 Timoti, Anut nukas na sarau isowon, kiro sarau jekur kamäm. Karauk roat ak Anut
nukan ronkat tainorau wa akan ronkat pakas sät ämän miäi, na kiro ämän wa tainorau.
Karauk roat akas sät ämän momoi, Anut nukan ämän pak weräiäi. Kiro roat akan ronkatis
‘ika ronkat eposek orip’ äiäi, utianik, akan ronkat eposek wa.
21 Karauk roat ak kiro onok tainorianik, akan woiaka epar moin utoin.
Anut kon wou näu oripas ak sarwareanik, ak pak rawai.

2 Timoti
Okoro buk nukan onoktapau

Pol nukas Jisas nukan ämän omsau roasiret tamare rawa, ko Rom näu mena karapus owa kurein. Ko kiro opok rai rai, kon meiäun ses päi ronkateanik, ko ätäi Timoti keser jer we muruwon, “Timoti, na isan sarau jai, iwen woiawa Jisas mesin karar epar momurin. Na Anut nukan ämän roasiret jekuriar tamaram. Karauk erar ämän nan ronkat pakas wa awarau. Karauk Anut nukan roasiret usu näwäu ourai, na jekur sarwaram. Karauk roat akas Anut mekesiriak nuriäi, na akan onok wa tainorau. Kiro roat tawa Anut nukas erekapu aru marai.

Timoti, na isaka senek raumoi, nan won Jisas mesin epar momon kiro wa utau, sakau me raumoi, usu oi rai, Anut nukan roasiret jekur kamware rawam.”

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-2 Pol nukas Timoti wou ereraun ämän auruwon.
1:3-7 Pol nukas Timoti nukan wou epar mowon mesin ‘pere’ auruwon.
1:8–2:13 Pol nukas Timoti keser auruwon, “Karauk sätäiäi roat ak ämän atap atap miai akas na usu sosop isaiei, okon, na tätäi sosop owam, sinuk, na Anut nukan ämän jekuriar roasiret tamaram.”
2:14-26 Roat onok eposek oripas ik ätär mukaiei kiro roat ak Anut nukan sarau roat.
3:1-9 Jisas nuka kowaun ses opok roasiret akan onok aru kiro amop päi.
3:10–4:5 Pol nukas Timoti kon sarau rapor maun rai auruwon.
4:6-18 Pol nukas Timoti mesin wous meiewon ämän.
4:19-22 Pol nukas Timoti nukan wou erer orip rawaun karauk ämän auromoi, ‘pere’ auruwon.

Pol nukas ätäi Timoti jer we muruwon.

1 Is Pol is Krais Jisas nukan ämän oi ariaim ro. Anut nukas kon ronkatis is sare murowon. Ko roasiret ak Krais mesin woiaka epar moin, orip orip awau rawaun sakau araun paip marowon. Ko is kiro ämän roasiret awaraun äsimoirowon.

2 O Timoti, na isan mokoi senek, iwen woiok Anut mesin karar momurin. Is nanun woias meieäim. Iken momonek, Anut pak, iken Näwäu, Krais Jisas pak, awas nan won päurar rawaun musianik, nanun woiawati momoi, awan woiawa näu oripas na sareisaieir.

Pol nukas Timoti kon wou epar mowon sakau ate rawaun auruwon.

3 Isan askanai akas Anut nukan onok jekur tainoriäin senek, is nais keseriar tainoriäim. Keseria, isan ronkat is kon amukup ämän orip wa. Is sanpeu, pututu na mesin ronkatemoi, Anut ‘pere’ auriäim.

4 Is na utoisi koimin ses opok, nan waiemon amun urok aparmin mesin ätäi ronkatem, keseria, na apaisaun woias weäu. Is na apaisoita, isan woi ererai.

5 Nan won epar momon kiro meter nan asan Lois pak, anin Iunis pak awan woiawa epar moirin senek keserum. Is awan onok ätäi ronkateanik, is äpu awan woiawa epar sakau moirin senek kiro onok na opok nais rau.

6 Kiro onokun, is nan ronkat ätäi siräi musoita, kiro sakau Anut nukas na isowon kiro ep uriäum senek, na ätäi sarau nuraun aisom. Isas nan tapan atoita, na kiro sakau oumon.

7 Anut nukas ik iminäun osou ikau wa. Ko Osou Näu ikowon. Kos ik sakau mukonuk, ik karauk roasiret mesin iken woiokos meieanik, iken ronkat ikasar jekur kamäun itok.

8 Keseria, Timoti, na iken Näwäu nukan ämän roasiret awaraun wa iminäu. Nas roasiret is mesin isan jai awaraun wa iminäu, owon, is iken Näwäu mesin karapus owa raim. Na Anut nukan sakau oumoi, kon Ämän Eposek aware arianik, is pak erek usu owam.

9 Anut nukas ik iken onok aru pakan imäikomoi, ik kon roasiret eposek senes rawaun urweikowon. Ik onok eposek momun mesin imäikau wa. Kon ronkatis kon wou näu oripas ik erar sareikomara, ikenun wouti monuk, iken onok aru pakan imäikowon. Meter ko omnokou ate mau wa opok, kon wou näu oripas Krais Jisas nukas ik sareikianik, imäikaun ronkatewon.

10 Utianik, rusapai, ik imäikaun ro, Krais Jisas nuka kounuk, kiro onok amop pewon. Kon saraus meiäun onok itimorwon. Kon Ämän Eposek pakas ko awau orip orip rawaun onok amop mowon.

11 Anut nukas is kon Ämän Eposek roasiret awaraun pak kon ämän oi ariaun pak tamaraun pak sare murowon.

12 Kiro onokun, is usu näwäu oiäim. Utianik, is kiro usu ämäiäun wa iminem. Owon, kiro
ro mesin isan woi epar mowon is ko äpu. Is nais äpu kos kiro sarau isan ipiap mowon,
kos kiro jekur kameäu. Kiro sarau orip orip rawai, keseriar, pote kon kowaun omre päi.
13 Na owo Ämän Eposek isan oisau pakan oumon, na kiro ämän roumon siar roasiret
onok eposek keseraun awaram. Kesermoi, na Krais Jisas pak pasar raumoi, nan won ko
mesin epar momon sakau atoinam, karauk roasiret akanun wonas meiäm.
14 Anut nukas kon Ämän Eposek meter na isowon, kiro na jekur kamäm. Keserta, Osou
Näu iken woiok uru rau kos na nan sarau kamäun sareisai.
15 Na äpu Kristen roasiret ak Esia provins opok rai, akas erekapu is sumkäineiri manoin.
Figelus Ermokenes ori nais is sumkäineiri manoirin.
16 Is Onesiporas kon tupsiu pak ak mesin Anut Näwäu auriäim. Omre orip orip
Onesiporas nukas is sareiriäwon. Is karapus owa raita, ko is apairaun oiok nau wa.
17 Utianik, ko Rom näu mena koumoi, is apairaun sakau itaneire, pote apairowon.
18 Tawa roasiret wasarewaraun omre opok, Näwäu nukas ko mesin wouti mianik,
isanaraun rai is Anut auriäim. Na äpu kiro epar, is Efesas mena raita, Onesiporas nukas
is orip orip sareiriäwon.

2

Timoti ko marai ro eposek rawai.

1 O Timoti, na isan mokoi senek, na Krais Jisas pak pasar rauta, kos kon wou näu oripas
na sareisonuk, na orip orip sakau tai rawam.
2 Na roasiret akan amiakap isan ämän tamaromin roumon, nas nais kiro ämän karar
karauk roat onok eposek miäi awarota, akas pak karauk roasiret tamaraun itok.
3 Na Krais Jisas nukan marai ro eposek rainam, kon sarau pakas na ik pak erek usu
ämäiäm.
4 Na äpu marai ro ko kon kameäu ro näwäu nukan wou näu saräun karar sarau muriäu.
Ko karauk sarau pak erek wa miäu.
5 Kiro onok senek, inok ro ko kurtäun, ko kurtäun sintore ämän roianik, jekur tainorau
wa, ko kurtäi, sinuk, osap wa owai.
6 Inok ro woia sarau sakau miäu kiro ro ko karar ko amke kiro woian o owai.
7 Is kiro ämän aisom na kiro mesin jekur ronkatäm. Näwäu nukas ronkat eposek isonuk,
na kiro ämän roumon nukan onoktapau erekapu äpu mam.
8 Na Jisas Krais mesin ronkatäm. Ko Devit nukan tupsiu pakan. Ko meiemoi, ätäi
siräiewon. Is kiro Ämän Eposek roasiret awareäim.
9 Is kiro Ämän Eposek roasiret aware arieita, karauk roat akas usu iromoi, päu ro senek
karapus owa muroin. Utianik, Anut nukan ämän karapus owa rawau wa.
10 Keserianik, isakasar isan woi sakau momoi, Anut nukas kon roasiret sare marowon
sarwaraun usu sosop senes oiäim. Is kiro usu sosop oita rai, roasiret sosop Anut nukan
Ämän Eposek rouna, Krais Jisas nukas imwaronuk, ak ätäi wa meiäiei, ak awau orip orip
Anut nuka pak rawaiei.
11 Okoro ämän epar senes.
Ik Jisas pak meieta rai, ik nais ko pak erek awau rawam.
12 Ik sakau tai raianik, kon usu outa rai, ik nais ko pak erek roasiret kamwaram.
Ik ko mekesirok nuruta rai, kos nais ik mekesuk ikai.
13 Ik ko pak sakau ämän paip mianik, kiro ämän wa tainorta rai, kos kon paip mowon
ämän tainorai. Owon, kon ämän äiäu, ko utau senek wa.

Sarau ro ko Anut nukan amukup eposek rau kon onok.

14 Na okoro ämän aisomin ätäi ätäi roasiret awaram. Anut nukan amukup na ak kon
ämän mesin ämänis wa weräiäu rai awar. Ak ämänis weräuna rai, kiro onokus ak sarwarau
senek itok wa. Inok roasiret kiro weräiäin ämän roiäi, kiro ämänis akan tane rawaun onok
aru marai.
15 Anut nukas na mesin wou ereraun sarau sakau mo. Keserta, na sarau ro eposek
raianik, oiot wa nai. Keseria, kon epar ämän roasiret jekur tamaram.
16 Na sät ämän roasiret akan ronkat pakas areäi mekestap mam. Kiro ämänis roasiret
Anut siakup wa imware koiäu. Kos ak onok aru nukan apu opok maronuk, ak Anut ute
manaiei.
17 Kiro sät ämän repros ui senekus enmaksau erekapu aru mareäu. Imeneas, Filetus
ori au kesek sät ämän areäir roat ori.

18 Au Anut nukan epar ämän ute manoirin. Au keser areäir, “Kristen roasiret akan an
join ses opok ak meieanik, ätäi awau siräiain, okon, tawa meieanik, ätäi wa siräiaiei.” Au
keser sät ämän aresa, kiro ämänis karauk roasiret akan woiaka epar moin aru mareäir.
19 Utianik, Anut nukan roasiret ak ou tutu sakau Anut nukas kutir mowon senek, kiro
tutu tapkäi nau senek wa. Kiro tutu opok kos keser jer we mowon, “Näwäu nukasar kon
roasiret äpu.” *Namba 16:5*
Ko kar jer nais keser wewon, “Inok roasir ko ‘Is Näwäu nukan’ äiäu, ko onok aru miäu
erekapu utai.” *Namba 16:26*
20 Kar ou näwäu owa mis maro atap atap rai. Karauk aiauk gol ra, silva ra, kis ate
mokurein. Karauk am pak omnokou pak kis ate mokurein. Kiro osap ak sarau atap atap
orip rai. Karauk osap akan sarau näwäu, karauk akan sarau eteinak atap atap.
21 Keseria, inok ro ko kon onok aru pakan utia, ätäi Anut nukan amukup eposek saräi,
kiro ro ko kiro maro sarau näwäu orip senek. Ko Anut nukan amukup eposek sareanik,
iken Näwäu jekur isanaraun itok. Ko sarau eposek maun kame raiäu.
22 Timoti, karauk mokoitawau akas akan onok aru maun keseriäi. Na akan onok aru
wa tainorau. Na Anut nukan amukup eposek rawaun sarau mo. Nan won epar momon
sakau ateanik, karauk roat akanun wonas meienam, ak pak päurar jekur rawam. Na kiro
onok karauk roasiret ak Anut nukan amukup tuku raianik, ko ak sarwaraun auriai pak
erek keseram.
23 Utianik, na roasiret akan ronkatis ämän sepuk sepuk miäi ak pak wa aurätäiäu. Na
äpu kesek ämän are pote weräiäun onok päi.
24 Näwäu nukan sarau ro ko roasiret pak ämänis wa weräiäu. Ko roasiret opok onok
erekapu eposek mianik, ko ak pak päurar tane raumoi, ak Anut nukan onok tainoraun
jekur tamarai. Roasiret akas ko opok onok aru miäi, ko kiro onok mesin ekep wa ronkatäi.
25 Ko inok roasiret kon ämän tainoraun utiäi pak päurar raumoi, Anut nukan epar ämän
äiäurar tamarai. Ko keser ronkatäi, is kiro onok keserita, Anut nukasar kiro roasiret
sarwarnuk, ak akan onok aru pakan ätäi piririanik, nukan epar ämän äpu maiei.
26 Keserna, akan ronkat ätäi eposek sarenuk, ak Satan nukas kon onok tainoraun sakau
atwarowon pakan imine manaiei.

3

Jisas nuka kowaun siakup roasiret onok aru atap atap maiei.

1 Na äpu mam, tawa Jisas nuka ätäi kowaun siakup karauk usu sosop senes päi.
2 Kiro ses opok, roasiret akasar aka mesin woiakas meiäiei. Ak aiauk sosop owaun rai
ronkat sosop owaiei. Ak akasar akan enmaka jou momoi, akan enmaksaun nepipiraiei.
Ak karauk roasiret akan enmaka opok aru ämän awaraiei. Ak akan moniakat aniakat
akan ämän wa tainoraiei. Kiro roasiret ak karauk roasiret akas onok eposek ak opok
mona, ak wa ‘pere’ awaraiei. Ak Anut nukan onok eposek mekesirak nuraiei.
3 Ak karauk roasiret mesin woiakas wa meiäiei. Ak karauk roasiret mesin wa woiakati
maiei. Ak karauk roasiret akan enmakap ämän aru maraiei. Ak akan ronkat akasar wa
jekur kamäiei. Ak kasiaka penuk, karauk roasiret aru maraiei. Ak onok eposek maun
woiakas wa meiäiei.
4 Ak akasar akan jaunakat imwareanik, akan iwäi jaunakat akan ipiakap maraiei. Ak
kurte akan ronkat aru akasar tainoraiei. Ak keser ronkatäiei, ika näu roat. Ak akan
enmaksau nepipiraun orip orip ronkatemoi, Anut nuka mesin woiakas wa meiäiei.
5 Kiro roat ak akasar sät äumoi, ik Anut nukan sarau mururam äiäiei. Utianik, akan
onok aru tainormoi, ak Anut nukan sarau kiro sakau orip ak äpu mau wa. Timoti, na kiro
roat siarakap wa rawau.
6 Karauk asiret ak ronkat sakau wäpik ak onok aru sosop momoi, kiro onok aru mesin
usu sosop ämäiäi. Kiro roat aru akas karauk mena potomoi, kesek asiret akan owa
tonomoi, kiro asiret karauk ämänis raiaka ateanik, akan ronkat kamäun keseriäi.
7 Kiro asiret ak orip orip osap äpu maun keseriäi, sinuk, ak Anut nukan epar ämän äpu
mau senek wa.
8 Meter Janes, Jambres ories Moses pak iwäi sareirin senek, okoro roat nais keseriar
Anut nukan epar ämän pak iwäi muratäiäi. Akan ronkat erekapu aru mowon, ak Anut
mesin akan woiaka eparar mau wa.
9 Utianik, rai rai, roasiret erekapu akas akan otop ronkat apwaromoi, akan ämän aru wa
tainwaraiei. Kiro meter roasiret akas Janes, Jambres orien otop ronkat apwatoin senek.

Pol nukas Timoti sakau ämän auruwon.

10 Utianik, na is pak arianik, isan onok erekapu na äpu momon. Is roasiret tamareäim
onok kiro na äpu. Na is ariaimin onok pak isan ronkat pak kiro na äpu. Isan woi Jisas

mesin epar sakau momoi, karauk roasiret päurar sarwareäim onok kiro na äpu. Isan woias roasiret mesin meieanik, sakau tai raumoi, usu ämäiäim onok kiro na äpu.
11 Roat akas is usu iromoi, iworiäi kiro nais na äpu. Antiok mena, Aikoniam mena, Listra menan roat akas is aru muroin kiro na äpu. Na äpu is usu atap atap oianik, sakau tai raimin. Utianik, Näwäu nukas is kiro usu atap atap pakan imäirowon.
12 Epar senes, inok roasir ko Krais Jisas pak pasar raumoi, Anut nukan onok tainoraun keseriäu, ko karauk roat akas usu nuraiei.
13 Utianik, sät ämän areai roat pak karauk roat aru pak ak Satan nukan sät ämän epar rai ronkateanik, onok aru sosop senes miäi. Akas pak karauk roasiret amiak atona, kiro roasiret akan ämän epar rai ronkateanik, tainoraiei.
14 Utianik, naka, Anut nukan ämän äpu momon, kiro wa utau, jekur tainoram. Na äpu kiro ämän epar senes, owon, na ik roasiret ikes kiro ämän tamusomun na äpu mukomon.
15 Na mokoinak raumon opok, koi rusapai, Anut nukan ämän na äpu mom. Kiro ämänis na ronkat eposek isonuk, nan won Krais Jisas mesin epar momon, okon, Anut nukas imäisai.
16 Anut nukan Osou Näu nukasar Anut nukan ämän roat awaronuk, akas kiro ämän buk opok jer wein. Kiro ämänis roasiret onok eposek maun tamareäu, akan onok aru miäi ätär mareäu, ak ätäi onok eposek maun jekwareäu, Anut nukan amukup ak eposek owose rawaun ätär mareäu.
17 Keseria, inok ro ko Anut nukan sarau muriäu, ko kiro ämän tainorianik, kon sarau erekapu eposek senes maun itok.

4

1 Kesermoi, Anut nukan amukup pak Krais Jisas nukan amukup is na sakau ämän aisom. Krais Jisas nukas roasiret meiein pak roasiret awau rai pak wasarewarai. Tawa Jisas nukas roasiret erekapu kamwaraun akan amiakap kowai. Kesermoi, is na kiro sakau ämän aisom.
2 Anut nukan ämän roasiret awaram. Omre orip orip om ses aru pak näu pak na jekur tai raianik, kon ämän awaram. Na roasiret sät ämän miäi jekwaram. Roasiret ak onok aru mona rai, sakau kewaram. Roasiret akan woiaka epar moin sakau wäpik sakau maram. Na ak pak päurar raianik, onok eposek roasiret rapor tamaram.
3 Owon, kar ses tawa päi opok, roasiret ak Anut nukan ämän rowaun utaiei. Utianik, ak akan ronkatis akan onok atap atap tainormoi, karauk sät ämän tamareäi roat sosop akas ak siarakap koi tururaun awarona, koi tururna, akas akan ämän atap atap awarona, roumoi, akas akan ämän kiro akan raiaka opok maiei.
4 Kiro roat ak Anut nukan epar ämän utomoi, ak roat akan ronkat pakas erar kinin marona, roiäi.
5 Utianik, na omre orip orip nakasar nan ronkat jekur kamemoi, owo usu na opok penuk, na kiro usu ämäiäm. Na Anut nukan Ämän Eposek roasiret awaram. Na Anut nukan sarau ro, nan sarau erekapu rapor mam.
6 Isan meiäun ses koura. Karauk roat akas is iworona, meieita, isan karian kiro wain an Anut kamuk raiäi roat akas Anut nuraun kouriai senek kouraiei. Isan manaun ses siarap pe rau.
7 Is Anut nukan sarau rapor mianik, erekapu patarmin. Isan woi epar momin kiro utau wa, sakau atear raim.
8 Omar oik kiro osap eposek Näwäu nukas roasiret onok eposek miäin araun äiewon, rusa is owaun rau. Näwäu nukas roasiret tuku wasarewareäu. Tawa, roasiret wasarewaraun ses opok, kos is kiro osap irai. Utianik, is karar wa, karauk roasiret ak ko ätäi kowaun woiaka erer orip kume rai, ak nais kiro osap owaiei.

Pol nukas Timoti kurte ko rawa kowaun ämän sur muruwon.

9 O Timoti, na kurte is siarap kowaun apu itanam.
10 Dimas ko kon wous okoro omnokou pakan onok mesin meiemoi, ko is utoireanik, Tesalonaika mena potowon. Kresens ko Galesia provins utoire manowon, Taitas ko Dalmesia provins utoire manowon.
11 Luk ko karar is pak rau. Na kowaurnam, Mak imäiar koi, owon, ko koianik, is sarau sareiräun itok.
12 Is Tikikus äsimorta, Efesas mena potou.
13 Na kowauria, isan omjo rumukäu Troas mena Karpas nukan owa ute koimin, kiro pak isan karauk buk pak oiar kowam. Keseria, na karauk buk opur keraus ate moin kiro pak erek oiar kowam.

14 Aleksanda, ko osap ain pakas ate miäu ro kos is näwäu aru murowon. Kos is
keseirowon, okon, tawa Näwäus ko ätäi usu näwäu nurai.
15 Kesernuk, na ran kiro ro jekur aparam, owon, ko iken ämän wa roiäu, kos iken ämän
erekapu iwäi muriäu.
16 Is amke wasarewareäu ro nukan amukup tai raita, kar ros is sareiräun mekesirap wa
tai rawon. Is isakarar tai raimin. Roasiret erekapu ak utoire manoin. Is Anut aurmin, ak
kiro onok keserin mesin Anut nukas ak ämän orip rai wa awarai.
17 Utianik, Näwäu ko isan kaima raumara, is sakau irowon. Kesernuk, is Anut nukan
ämän roasiret awaroita, karauk omsau pakan roasiret erekapu rowaun itok. Is opur laion
nukan au uru nomin senek, utianik, Näwäu nukas is sareirnuk, roat akas is iworona,
meiäu wa.
18 Epar, kar ros is aru muraurnuk, Näwäus is orip orip sareirianik, imäirai. Kos is
raporiar imäiri kon mena omar oik tonai. Ik kon enip orip orip kämioik jou mau. Epar.

Pol nukas kon ämän patarwon.

19 Na isan ‘pere’ ämän Prisila Akwira ori pak, Onesiporas nukan tupsiu pak erek
awaram.
20 Is Erastus Korin mena ute koimin rau. Trofimus ko sip orip Mairitus mena ute koimin.
21 Na is siarap kurte kowaun apu itanäm. Imkanik rai raroi, kiro roros ses päi, okon,
na kurte kowam. Iubulus, Pudens, Lainus, Klodia, akas na ‘pere’ ämän aisoi. Nan jaunat,
Anut nukan roasiret, erekapu akas nais na ‘pere’ aisoi.
22 Näwäu nukas nan osou pak rawai. Ko kon wou näu oripas ak erekapu sarwarai.

Taitas
Okoro buk nukan onoktapau

Taitas ko Juda ro wa. Pol nukas Jisas nukan ämän roasiret tamaronuk, ko kiro ämän roumara, kon wou Jisas mesin epar mowon. Keseria, ko Pol pak Jerusalem mena Jisas nukan ämän oi ariäi roat pak tururaun erek ariairin (Aposel 15:2). Rai rai, Pol nukas Taitas Krit om airan opok roasiret ak akan woiaka Jisas mesin epar moin akan kamwaraun ro näwäu rawaun auruwon. Kos pak kiro menan roat näunäu sare maronuk, akas pak Anut nukan roasiret kamwaraiei rai awarowon. Ak jekur rauna rauna, pote, Jisas ätäi kowai rai Pol nukas Taitas jer we muruwon.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-4 Pol nukas Taitas 'pere' auruwon.
1:5-16 Roat näunäu ak roasiret akan woiaka epar moin kamwaraun ämän.
2:1-15 Karauk sätäiäi roat akas woiaka epar moin roasiret sätwarianik, imwaraiei akan ämän.
3:1-11 Pol nukas Taitas auruwon, "Na Kristen roasiret Anut nukan ämän jekur tamarota, rapor rawaiei."
3:12-15 Pol nukas karauk ämän pak Taitas nukan wou rapor rawaun ämän pak äiewon.

Pol nukas Taitas jer we muruwon.

1 O Taitas, is Anut nukan sarau ro, Jisas Krais nukan ämän oi ariaim ro. Is Pol, isas na kiro ämän jer we musom. Anut nukas is kon sarau ro sare murowon, okon, meter roasiret Anut nukas nukan sare marowon akan woiaka epar moin jekur rawaun is tamareäimin. Is ak Anut nukan epar ämän tamaroita, ak ämän onoktapau jekur äpu maiei. Kiro ämänis ik Anut nukan onok eposek tainoraun ätär mukiäu.

2 Is akan woiaka epar moin kiro sakau maraun sarwareäimin. Is keserita, akan woiaka näu sarenuk, ak Anut pak awau orip orip rawaiei. Meter Anut nukas osap erekapu ate mau wa opok, kos ik pak paip mowon, ko ik orip orip awau rawaun aikowon. Anut ko wa sätäiäu.

3 Keserianik, kar omre Anut nukas sare mowon, kiro omre opok, roasiret orip orip awau rawaun onoktapau ätär marowon. Is kon sarau ro kon ämän aironuk, isas pak kon ämän oianik, roasiret awareäim. Anut nukas kon sarau is ipiap mowon, okon, is kon ämän roasiret tamareäim. Anut kos karar iken onok aru pakan imäikaun itok.

4 O Taitas, na isan mokoi senek, is na jer we musom. Na Jisas mesin won epar mowon, kiro isaka senek.

Is Anut keser aurim, Anut iken Momonek, Jisas Krais ko iken onok aru pakan imäikaun ro pak, au awan woiawa näu kis nan won päurar rawaun sareisaieir.

Taitas nukan sarau kiro Krit airan rau.

5 Owon, is na Krit airan utoisi koimin? Kiro kon onok kesek, na karauk sarau iu patarau wa, na kiro sarau erekapu pataram. Kiro airan opok mena sosop senes, okon, roat näunäu ak roasiret woiaka epar moin kamwaraun sare maram. Na isan ämän aisomin senek keseram.

6 Inok ro ko onok aru wa miäu, roasiret akas kon enkup ämän wa miäi, na kesek ro senek sare mam. Ko asir karar oumara, karauk asiret pak wa ariäu. Kon mokoit ak Jisas mesin akan woiaka epar miäi. Roasiret ak kiro mokoit akas karauk onok aru mona wa roiäi, ak momonakat akan ämän erekapu tainoriäi.

7 Keserianik, kiro kamwaraun ro ko Anut nukan sarau mianik, kon roasiret jekur kamwarai. Kiro ro ko karauk onok aru wa miäu, okon, karauk roat akas ko mekesup ämän wa miäi. Ko nukasar nukan enip wa jou mianik, karauk roasiret sakau wa kamwareäu. Ko kurte kasak wa peäu. Ko an sakau sosop wa jeäu. Ko karauk roat pak kurte wa weräiäu. Ko aiauk sosop owam rai wa ronkateäu.

8 Utianik, karauk menan roasiret kouna, kos kon owa imware tone, jekur kamwareäu. Ko onok eposek karar keseriäu. Ko nukasar kon ronkat jekur kameäu. Ko karauk roat opok onok eposek miäu. Ko Anut nukan ämän erekapu tainoriäu. Ko nukasar kon rawaun onok jekur kameäu.

9 Ko kon wou Jisas Krais mesin epar mowon sakau ateanik, kiro ämän eposek iwes tamaromurin senek kos nais karauk roasiret keseriar tamarai. Keseria, kos karauk woiaka epar moin roasiret sarwarnuk, ak kiro ämän eposek tainoraun itok. Roasiret ak kiro Anut nukan ämän jekur wa tainorna rai, kos kiro roasiret keser awarai, "Anut nukan ämän kiro epar, ak wa tainoraiei, kiro onok aru miäi. Ak wa keserau."

Taitas, na roat kesenek sare maram.
10 Krit airan pakan roat sosop ak ämän jekur wa tainoriäi. Ak karauk ämän erar momoi,
sät ämän mona, karauk roat kiro ämän roianik, akan onok tainwareäi. Juda roat sosop
ak kamuk opok rai, kiro roat nais ak sät ämän miäi. Ak keser äiäi, woiaka epar moin roat
erekapu akan enmak kerau patiraiei.
11 Naka pak, kiro roat näunäu nas sare maromon pak, akas kiro sätäiäi roat kewaraiei.
Kiro sätäiäi roat akas karauk roat akan tupsiu pak woiaka epar moin erekapu aru mareäi,
okon, ak kiro onok keseriäi akas tämaraiei. Kiro sät roat ak Anut nukan ämän tainorau
wa, ak akan ronkat pakas roasiret pakan aiauk owaun kiro onok roasiret tamareäi. Kiro
onok asu.
12-13 Meter kar Krit airan pakan äpu miäwon ro kos keser äiewon, "Krit roasiret ak sät
ämän areai. Kiro roat ak opur sei senek roasiret aru mareäi. Ak po senek, o sosop jeäi.
Ak sarau wa miäi, wäskupu raut." Kiro ron ämän epar senes. Na kiro Krit roasiret sakau
ämän awareanik, kewarota, akan woiaka epar moin ätäi sakau maiei.
14 Na sakau ämän wa awarota rai, kiro roasiret ak Juda akan askanain kinin pak roat
ak Anut nukan ämän eposek wa tainoriäi akan sintore ämän pak tainoraiei.
15 Is rusapai na aisom na kiro Krit roasiret akan woiaka epar moin, ak sätäiäi roat akan
onok wa tainorau rai, sakau awaram. Kiro sätäiäi roat akas Anut nukan amukup karauk o
ukun orip kiro o wa jau rai äiäi. Utianik, roasiret Anut nukan amukup eposek rai, ak äpu,
osap erekapu Anut nukas ate mowon, kiro eposek, okon, ak jaun itok. Utianik, roasiret ak
Anut nukan amukup ukun orip ak kon ämän jekur wa tainoriäi, ak owo onok keseraun ak
keseriäi. Kiro o ukun orip ra, ukun wäpik ra, ak Anut nukan amukup sepuk jeäi. Utianik,
Anut nukan amukup akan ronkat aru, okon, ak akan woiakas kiro onok aru keserin ak
äpu wa.
16 Kiro roasiret akas keser äiäi, "Ik Anut äpu mom," utianik, ik akan onok aru apariäum,
kesermoi, ik äpu ak Anut mekesiraka nuriäi. Anut nukas kiro roasiret ak aru äiäu, owon,
ak kon ämän wa tainoriäi. Keseria, Anut nukan amukup kar onok eposek ak keseraun
itok wa.

2

Anut nukan epar ämän Taitas nukas roasiret tamarai.

1 Taitas, na roasiret akan woiaka epar moin Anut nukan epar ämän tainorianik, onok
eposek maun tamaram.
2 Na näu roat Anut nukan ämän eposek karar tainoraun awaram. Ak päurar raumoi,
ronkat eposek orip akasar akan rawaun onok jekur kamäiei. Akan woiaka epar moin
sakau mianik, karauk roasiret sarwaraun mesin ronkatäiei. Ak usu oianik, woiaka aru
wa maiei.
3 Na roat näunäu awareaumon senek, asiret näunäu kiro ämän eposek tainoraun
awaram. Kiro asiret ak Anut nukan, okon, ak onok eposek maiei. Ak sapum onok wa
maiei. Ak karauk roasiret mekesirakap sät ämän wa maiei. Ak wain an sosop orip orip
wa jaiei. Akas asiret makun rapor rawaun ämän jekur tamaraiei.
4 Ak kiro onok ätär marona, asiret makun ak nais keseriar akan komurakat mesin jekur
ronkateanik, akanun karar rawaiei. Akan mokoit asinakut nais jekur kamwaraiei.
5 Ak kar sapum onok maun wa ronkatäiei. Ak akan ronkat jekur kameanik, rapor
rawaiei. Ak akan sarau rapor kameanik, akan komurakat akan ämän jekur tainoraiei.
Ak kiro onok erekapu keserna, karauk roasiret akas Anut nukan ämän mesin jeje ämän
wa maiei.
6 Na mokoit awau ran keseriar sakau ämän awaram, ak akan ronkat akasar orip orip
jekur kamäiei.
7 Taitas, na siror senek, ak na apaisianik, tainoisaiei. Keseria, na onok eposek karar
keseram. Na ämän eposek tamarauria, na kar sät ämän wa aräu. Na jekur ronkatemoi,
epar ämän karar awaram.
8 Na roasiret ämän awarauria, epar ämän karar awaram. Na keserta, karauk roat akas
ik jeje ämän wa aikaiei. Na ämän eposek awarota, karauk roat akas iken ämän rowau
utomoi, ak oioraka nai. Owon, ak nan kar sät ämän rowau wa, okon, ak ik woiok epar
momun roasiret kar ämän aru wa aikaiei.
9 Na sarau roat ran sakau ämän awaram. Ak akan kamwareäi roat näunäu akan ämän
erekapu tainoria, akan sarau jekur maiei. Ak owo sarau maun awarona, akas kiro roat
akan woiaka näu saräun ak ämän erekapu tainoraiei. Akas ätäi kar ämän wa awarau.
10 Ak akan roat näunäu akan karauk osap wa päu owaiei. Ak onok eposek karar maiei.
Keserna, akan roat näunäu äpu maiei ak onok eposek miäi roat, okon, akan woiaka ak

mesin näu saräi. Ak kiro onok eposek erekapu keserna, karauk roasiret akas akan onok eposek aparia, ak keser äiäiei, “Anut ko ik ätäi imäikiäu ro, kon ämän eposek.”
11 Anut nukan roasiret akan onok kesek rawai, owon, Anut nukan wou päurar raiäu kis roasiret erekapu sarwarmara, Jisas Krais äsimornuk, okoro omnokou opok koianik, akan onok aru pakan ätäi imwarowon.
12 Ko kiro onok kesermoi, ik ätär mukowon ik omnokou pakan roat senek ätäi onok aru wa mau. Ik omnokou pakan roasiret akas akan enmaksaun karar ronkateäi senek wa keserau. Ik Anut nukan onok eposek wa sumkäinäu. Ik Anut nukan roasiret senes, okon, ik okoro omnokou opok raum konun karar ronkat eposek mianik, ik onok eposek karar tainori rawau. Ik kon amukup onok eposek karar me rawau.
13 Keseria, Jisas Krais ätäi kowai mesin iken woiok erer orip kume rawau. Ko Anut sakau orip, ko iken imäikiäu ro. Ko Anut nukan enip pakas arou näwäu uruas ätäi kounuk, ik aparam.
14 Jisas Krais nukasar ikenun am äpäs opok meiemara, iken onok aru pakan imäikonuk, ik ätäi Anut nukan amukup eposek saremun. Kesernuk, ik kon roasiret, okon, onok eposek karar tainoraun keserwon.
15 Na kiro ämän jekur tamaram. Na ro enmat orip. Keseria woiaka epar moin roasiret kiro ämän tainoraun sarwarota, ak Anut nukan ämän jekur rowaiei. Ak kiro ämän wa tainorna rai, nas ak kewarota, ak ätäi onok eposek maiei. Taitas, nas ämän eposek tamarta, na kar ro inikerta, kos na erar ro rai wa aisai.

3

Eposek rawaun onok.
1 Na woiaka epar moin roasiret ätäi keser ämän awaram, ‘Ak orip orip onok eposek maiei. Ak omsau kamwareäi roat pak akan sarau roat enmak orip akan ämän jekur tainorianik, sarau eposek maiei.
2 Ak karauk roat jeje ämän wa awarau. Ak karauk roasiret pak wa weräiäu. Utianik, ak jekur raumoi, karauk roasiret pak akan woiaka päurar me rawaiei. Ak roasiret erekapu jekur sarwaraiei.’
3 Ik karauk roasiret pak jekur rawaun, kiro ämän awaraurim, kiro kon onok kesek. Meter iken woiok epar mau wa opok omnokou pakan roasiret senek ronkat aru tainoriäumun. Ik ämän eposek wa tainoriäumun, utianik, ik karauk roat akan sät ämän roianik, apu aru tainoriäumun. Kiro onok arus iken ronkat erekapu reukona, ik enmaksaun onok aru karar tainoraun keseriäumun. Kiro onok aru maun mesin iken woiok näu senes sareäumun. Ik kiro onok aru mianik, karauk roat pak auratäi raiäumun. Ik karauk roasiret akan osap mesin mesikiäwon. Keseria, roasiret akas ik pak iwäi rauna, ikes ran iken jaunokot pak iwäi raiäumun.
4 Anut ko iken onok aru pakan imäikowon ro. Owon, ko ikenun wous meiemara, sareikeanik, imäikowon.
5 Ik sarau eposek mota, ko kiro mesin iken onok aru pakan imäikau wa. Wäpik, ko ikenun wouti momara, keserwon. Meter ik kon amuk opok ukun orip raumun. Kos iken ukun kosornuk, ik ätäi roasiret awau saremun. Osou Näus ik sareikonuk, ik Anut nukan mokoit saremun.
6 Jisas Krais ko iken onok aru pakan imäikowon. Kos Osou Näu äsimornuk, koi sakau ikowon.
7 Anut nukas kon wou näu orip, ik sareikeanik, nukasar ik nukan amukup eposek rawaun sare mukowon. Keseria, mokoit ak äpu akan momonakat akas osap maroin tawa owaiei senek, ik nais äpu, ik tawa Anut nuka pak orip orip rawam.
8 Kiro ämän is na aisomin kiro mesin ik woiok epar maun itok. Keserianik, ak Anut nuka mesin woiaka epar moin roasiret kiro ämän jekuriar tamarona, ak orip orip karauk roasiret mesin ronkateanik, sarwaraiei. Kiro ämänis roasiret erekapu sarwarai.
9 Utianik, karauk roasiret ak kiro onok kesek keseriäi. Ak Juda akan askanai akan kinin onoktapau wäpik momoi, kiro mesin aka aka aurateäi. Ak Juda akan sintore ämän ninareanik, kiro mesin nais aurateäi. Ak, Kristen roasiret ak akan kinin onoktapau wäpik wa rowau. Owon, kiro onok arus roasiret ak eposek rawaun wa sarwarai.
10 Kar ros ämän atap are moi, ko roasiret ak Anut nukan ämän eposek roiäin pakan kon ämän rowaun rai imwaronuk rai, nas kiro ro auram, ‘Na kiro onok wa keserau.’ Ko nan ämän rowau utonuk rai, na ätäiar auram, ‘Na kiro onok wa keserau.’ Ko ätäi nan ämän wa rounuk rai, na ko keser auram, ‘Na roasiret woiaka epar moin pak wa turur rawam.’
11 Kesek ro na äpu, ko Anut nukan ämän eposek wa tainoriäu. Ko Anut nukan ämän mesin kon wou epar wa miäu, ko owo onok eposek maun utiäu. Kon onok aru miäu kiro

keseriar me rawai. Kesek ro ko kon onok aru miäu ko nukasar nuka äpu, kon kiro onok aru wa utai kosar kon enip opok ämän miäu.

Pol nukas Taitas karauk ämän auruwon.

12 Is Artemas ra, Tikikus ra, na rawa äsimorta, potai. Ko potea, nan omoi ounuk, nakasar nan apu itanenam, is raim opok Niopolis mena koi. Is Niopolis mena kowaun aisom, kiro kon onok kesek. Is urir ses opok kiro mena pote rawam.

13 Senas ko Juda akan sintore ämän tamareäu ro, Apolos ori na jekur sarwatam. Au Krit airan ute manaurna, nas au karauk osap wäpik sarwatam. Na keserta, au karauk osap mesin apu opok wa ronkatäieir.

14 Is ätäi na aisom, iken roasiret akan woiaka epar moin ak onok eposek orip orip mianik, karauk roasiret ak osap wäpik raiäi sarwaraun ätär maram. Na keserta, karauk roasiret nan onok tainorianik, ak wäsuk etäi erar wa rawaiei.

15 Roasiret is pak rai, ikes na ‘pere’ aisom. Iken jaunokot Krit airan opok rai, kiro akan woiaka Jisas mesin epar moin kiro ik erek, ikes ak ‘pere’ awarom.

Is Anut auriäim, kos ak orip orip sarware rawai.

Filemon
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko meienuk, woisan 32 orip manonuk, Pol ko Rom näu mena karapus owa kurena rai rai, Filemon jer we muruwon. Filemon ko osap sosop orip ro, ko nais Kristen ro. Ko Kolosi menan ro, kiro menan roasiret ak koi kon owa tururianik, Anut jou muriäin. Kon kar sarau ro (slev) kon enip Onesimus ko Filemon nukan sarau pakan imine manowon. Ko Rom näu mena pote, Pol tararwon. Pol nukas Jisas nukan Ämän Eposek roasiret tamaronuk, roumoi, kon onok aru pakan piririanik, kon wou Jisas mesin epar mowon. Ko ätäi Filemon rawa potaurnuk, Pol nukas Filemon keser jer we muruwon, "Na kiro ro wa aru murau. Na konun wonas meienam, kon onok aru jäkäi mur. Ko meter rawon senek wa, rusapai ko ro atap pirir rau."

Pol nukas kar ro enip Filemon jer we muruwon

1 O Jai, Filemon, is Pol, Jisas Krais nukan sarau ro, Anut nukan ämän roasiret Jisas mesin woiaka piriraun aware ari raita, roat akas Jisas nukan ämän roasiret wa awarau rai is karapus owa muroin raianik, na jer we musom. Timoti ko iken sarau jaunok, ko is pak raunuk, na jer we musom.

Filemon, na iken sarau jaunok. Iu Timoti ories jer we musom.

2 Iken apinok Apia pak Arkipus ko Jisas nukan marai ro ik senek, kiro roasiret nan owa Anut jou muraun tururiäi pak iwes akanun ronkatwareanik, ak erek jer we marom.

3 Iken momonek, Anut, pak iken Näwäu, Jisas Krais awas awan woiawa näu oripas, ak sarwarnuk, akan woiaka päurar rawaiei.

4 O Jai, is nanun woiti monuk, na sareisaun Anut orip orip auriäim.

5 O Jai, Filemon, is nan won Jisas Krais mesin epar mianik, nas karauk Anut nukan roasiret nan won meiemata, ak jekur sarwareäum rai airoin roimin.

6 Iken woiok Jisas mesin epar momun, okon, is nan won sakau maun Anut aurita, na kiro osap eposek Krais nukas ikaun jekur äpu mam.

7 Isan jai, Filemon, roasiret akan woiaka Anut nukanun epar moin, nas nan won akanun meieanik, akan woiaka epar moin sakau mareäum, keseria is na mesin isan woi uru näwäu nepipirianik, isan woi päurar rau.

Pol nukas Onesimus isanaraun jer wewon.

8 Is Krais nukan sarau ro, okon, is enim orip, okon, is na sakau aisaun itok. Utianik, is äpu nan won Anut mesin meieanik, roasiret mesin wonas meieäum, okon, is na sakau ämän wa aisam.

9 Is na mesin isan woias meieäim, okon, is na ämän päurar aisaurim. Is Pol, Jisas Krais nukan sarau ro, is rusapai koiam saremin. Is ko mesin karapus owa muroin raianik, okoro ämän päurar na aisaurim.

10 Keseria, is Onesimus mesin aisau pem. Onesimus kon wou Jisas mesin epar mianik, ko isan mokoi senek. Karapus owa raita raita, koi tarairmara, ko isan ämän roianik, kon wou pirirwon. Kesernuk, is kon momok senek saremin.

11 Meter Onesimus ko nan sarau jekur wa miäwon, rusapai ko iwen sarau ro eposek sarau maun itok.

12 Is rusapai Onesimus ätäi na rawa äsimorta, potai. Isan woi ko opok rau.

13 Onesimus is karapus owa raita, kos nan omoi oumara, is sareirianik, Anut nukan ämän roasiret tamaraun itok. Keseria, ko is pak rawaun ronkatem.

14 Utianik, is kiro onok naka amunmuti wa keseram. Nas ior airota, epar is keseram. Nakan ronkat pakaima ior äuta epar ko is pak rawai.

15 Isan ronkat, Onesimus ko meter na utoisi manowon, kiro Anut nukasar keserwon, okon, rusapai is ko äsimorta, nas ätäi imäuta, na pak orip orip pote jekur rawai.

16 Ko meter wopur orip sarau miäwon ro (slev) senek. Rusapai ko kon wou Jisas mesin epar mowon, okon, ko iken amunok senek. O Jai, isan ronkat ko isan amai senek äianik, isan woi konun meieu. Keseria, nas ran nan sarau ro kon wou Näwäu mesin epar mowon ko nan amun senek ronkate, kesernam, nas nan won konun meie.

17 Keseria, nan ronkat is nan jaun, ik Krais nukan sarau miäum ronkatemata, is imäiriäum senek Onesimus nais keseriar imäu.

18 Meter kos na kar onok aru musowon ra, nan aiauk päu owon amuk ätäi isau wa raroi, kon enip nan buk opok rau kosornam, isan enim jer we mo.

19 Is Pol isakasar isan ipias na jer we musom. Kiro osap Onesimus nukas keserwon,
kiro amuk isas ätäi isam. Naka ran is pakan osap oumon. Kiro amuk ätäi irau wa raum,
kiro nakan totomat.
20 O Jai, Näwäu nukan enip pakas na isan woi näu saräun isan ämän aisom keser. Iu
Krais siakup raumur, okon, na kiro onok isan woi eposek saräun keseram.
21 Is äpu na isan ämän tainoram. Keseria, is na jer we musom. Is na äpu musom. Rusapai
na okoro onok keseraun jer we musom, is epar äpu, nan onok eposekus kiro onok itimorai.
22 Is kar ämän aisaurim. Is isan woi uru äpu mou, Anut nukas akan aurin ämän roumara,
kos ätäi is ak rawa äsimoirai, okon, ak isan ou waru kar jekur muraiei.
23 Epafras ko isan karapus jai, ko Jisas Krais tainoriäu nukas na ‘pere’ aisou.
24 Isan sarau jaiat, Mak, Aristarkas, Demas pak Luk akas ran erek na ‘pere’ aisoi.
25 Iken Näwäu, Jisas Krais nukas sarwareanik, akan totomaka pak rawai.

Ibru
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko meienuk, woisan 60 pote, 70 senek kamuk opok manonuk, kar ro kiro buk jer wewon. Inok ros kiro jer wewon kiro ik äpu wa. Ko Juda roasiret jer we marowon. Kiro roasiret ak Jisas mesin akan woiaka epar moin, utianik, ak usu sosop oumoi, akan meten onok ätäi tainoraun ronkatein. Keserna, kiro pas nukas keser awarowon, "Amkewan apu kiro sintore ämän tainorianik, Anut nuka rawa kowaun apu ätär marowon. Utianik, Anut nukas apu awau sare mowon rau. Jisas ko Anut nukan mokoi senes, ko meienuk, kon karianis apu awau sare mowon. Kiro apu pakas ik epar Anut nuka siakup tonaun itok. Kiro amkewan apu senek wa. Juda roasiret kiro onok äpu maun okoro buk jer we marowon rau.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-3 Inok ros okoro buk jer wewon kos Juda roasiret 'pere' awarowon.
1:4–2:18 Anut nukan sarau eitek ak näwäu wa. Krais ko näwäu senes.
3:1–4:13 Moses Josua ori au ro näwäu wa. Krais ko karar ro näwäu senes.
4:14–7:28 Krais ko karar Anut kamuk raiäu ro näwäu senes kämioik raiäu. Karauk Anut kamuk raiäi roat ak kon inkaruru raiäi.
8:1–9:28 Anut rawa tonaun apu kiro Jisas nukas sare mowon kiro epar senes. Amkewan apu senek wa.
10:1-39 Krais nukan karian kiro kararpai Anut nuruwon kiro epar eposek senes. Kiro roat akas karauk osap orip orip oianik, Anut nuriäin senek wa.
11:1-12-29 Meteran roasiret sosop ak Anut mesin akan woiaka epar moin senek, ik nais keseriar iken woiok epar me rawau.
13:1-25 Ik onok eposek senes me rauta rauta, tawa Jisas nuka ätäi kowai.

Anut nukan ämän kiro kon Mokois aikiäu.

1 Meter Anut nukas kon ämän roianik, areai roat awaronuk, akas pak iken kinjaunokot awareäin. Kos iken kinjaunokot onok atap atap pakaima kon ämän ätäi ätäi surmariäwon.
2 Utianik, Jisas meiewon omre koi, rusapai ik raum opok, Anut nukan ämän kiro nukan Mokois aikora. Osap erekapu okoro rakureu, kiro kon mokoin ipou opok mowon. Osap erekapu Anut nukan oksaus äienuk, pewon kiro Jisas nukas osap erekapu ate mokurewon.
3 Kiro Mokois Anut eposek senes ätär mukura. Ik kiro mokoi aparianik, ik Anut nais aparum. Ko Anut senek. Anut nukan osap erekapu pe rakureu, kiro kon Mokois sakau ämän äienuk, jekur raiäi. Anut nukan Mokois roasiret erekapu sarwarowon, okon, Anut nukas kiro roasiret akan onok aru pakan imwaronuk, ak ätäi kon amukup eposek sarein. Kesernuk, kiro Mokoi ko omar oik Anut sakau näwäu orip nukan ipou näu kaima tane raianik, osap erekapu kameäu. Jisas nukan sakau kiro rusapai Anut nukan sakau senek.

Anut nukan Mokoi nukas sarau eitek erekapu itimwareäu.

4 Anut nukan mokoi ko ro senek pewon ses opok, ko enip jou näwäu wäpik, Anut nukan sarau eitek akan inkaruru raiäwon. Utianik, rusapai ko Anut pak omnokou erekapu kameäu. Omnokou opok, kar ron tupsiu senek, kiro ron mokoi ko enip jou näwäu orip, kon sarau roat ak enmaka jou näwäu wäpik. Kesek onok senek, Anut nukan Mokoi ko enip jou näwäu orip. Utianik, sarau eitek ak enmaka jou näwäu wa.
5 Kiro kon onok kesek, Anut nukas kon kar sarau eitek "Na isan mokoi, rusapai is nan momon sarem" keser wa auruwon. Rusapai, Anut nukas kon mokoi auruwon, "Is nan Momon. Is roasiret akan amiakap keser äiem, 'Nas isan roasiret omnokou opok erekapu akan ro näwäu rawam.' " *Buk Song 2:7*
Anut nukas kon kar sarau eitek keser wa auriäu, "Is nan momon rawam, na isan mokoi rawam." *2 Samuel 7:14*
Utianik, kos kiro ämän kon mokoi auruwon.
6 Anut nukas kon mokoi urektapau okoro omnokou opok surianik, kar ämän ätäi keser äiewon, "Isan sarau eitek erekapu akas kon enip jou muraiei." *Lo 32:43*
7 Anut nukas kon sarau eitek ate mareanik, awarowon, "Ak urir ep arou ori senek sareanik, isan sarau me manaieis, ätäi kowaiei, ak keser keser rawaiei."
8 Utianik, kos kon mokoi keser auruwon. "O, Anut, nas, ro näwäu senek, omnokou orip orip kameäum. Na roasiret jekur kamwarota, ak karauk onok eposek mianik, tuku rawaiei.

9 Nas onok eposek mesin wonas ereriäum, na akan onok aru mesin sauk mareäum.
Nan eit, ko nan momon, kos na osap erekapu kamwaraun sare musianik, na ro näwäu
senes won erer orip ate musowon. Na sakau näwäu orip, okon, sarau eitek pak roasiret
akan woiaka Anut mesin epar moin ak omar oik erek rai ak nan inkaruru rawaiei. Anut
nukas nan enmat jou mianik, kos nan won ereriäum kiro näwäu senes sare mai, nan won
ereriäum kis nan jaunat akan woiaka ereriäi kiro itimwareäum." *Buk Song 45:6-7*
10 Ätäi Anut nukas kon mokoi keser auruwon, "O, Näwäu, meter osap pewon ses opok,
nakasar okoro omnokou omar pak nan iponasar ate momon.
11 Kiro omar, omnokou pak erekapu aru mianik, ämäiäieir, utianik, naka wa ämäiäm.
Na orip orip awau rawam. Kiro omar omnokou pak omjo sirokop senek saräieir.
12 Na kiro osap niniäumun mat senek tupäiäm. Na meten omjo oi kureanik, awau miäi
senek, nas omar omnokou pak awau ate mam. Utianik, naka orip orip rawam. Na koiam
wa saräm, na orip orip awau rawam." *Buk Song 102:25-27*
13 Anut nukas kon kar sarau eitek keser wa auruwon, "Na isan ipi näu kaima taneta,
isas nan iwäi jaunat itimwareanik, nan isonap musoita, nan inkaruru rawaiei." *Buk
Song 110:1*
14 Wa! Ko kon sarau eitek keser wa awariäwon. Kon sarau eitek ak owo senek? Ak
eitek, Anut nukan sarau miäi. Anut nukas ak äsimwaronuk, akas kiro roasiret Anut nukas
ko pak orip orip awau rawaun sare marowon sarwaraiei.

2

Anut nukas ik ätäi imäikai, kiro onok näwäu senes.

1 Kiro ämän epar, Mokoi ko näwäu senes, kos Anut nukan sarau eitek erekapu itimware
raiäu. Kiro onokun, kon mokois Anut nukas ik owoseikaun ronkatewon ämän aikowon
kiro ämän ik eposek sareikaun wa utau. Ik kiro ämän jekur tainorau. Kos owo onok tawa
Anut nukan roasiret kesewaraun ronkateäwon ko kiro onok keserai. Utianik, ik kon ämän
wa tainorta rai, kiro ämän roumun erekapu rakusikai.
2 Rusapai, ik kiro äpu mom, Anut nukan sarau eitek akas Moses sintore ämän aurin,
kiro sintore ämän epar senes. Anut nukas äiewon siar, inok roasir ko kiro ämän tainorau
wa, ko usu näwäu owon.
3 Roasiret Anut nukan sintore ämän tainorau wa, ak usu oin. Keseria, ik nais owoseikai?
Anut nukas ik ätäi imäikaun apu sarewon. Kiro apu eposek senes. Kiro onok keserwon
jekur wa ronkatäm, kos epar ik usu näwäu senes ikai. Ik äpu Anut nukas ik owoseikaun
ronkatewon, kiro ämän make Jisas Näwäu nukas aikowon, kiro ik sareikaun apu. Karauk
roasiret akas kon ämän roin kiro ämän epar senes ik aikoin.
4 Kon ämän epar senes ätär mukianik, Anut nukasar kon sakau aronuk, roasiret ak
kurur atap atap miäin. Kos karauk roasiret ronkat eposek Osou Näu pakaimas arowon.

Jisas ko ik ro senek sareanik, iken onok aru pakan imäikowon.

5 Rusapai, ak kiro ämän eposek ronkatäiei. Anut nukan ronkat, tawa kon sarau eitek
akas roasiret okoro omnokou opok wa kamwaraiei. Ik kar omnokou tawa owaun areram.
6 Kar Anut nukan ämänis inok okoro omnokou kamäi rai aikowon. Kiro ämänis keser
äiewon, "Anut, ik roasiret owo senek? Na owon roasiret ak näunäu rai ronkateäum? Iken
ronkat roasiret akan aninakat akas an jowaroin akan enmaka näwäu wa. Na owon kiro
roasiret rapor kamwareäum."
7 Kiro roasiret mesin na äiemon, "Isas kiro roasiret om ses rumukäu wa isan sarau eitek
akan inkaruru maram. Ätäi ak roasiret näunäu sare maroita, akan enmaka näwäu saräiei.
8 Is ak kamwaraun roasiret näunäu sare maroita, akas osap erekapu kamwaraiei." *Buk
Song 8:4-6*
Keseria, okoro omnokou opok, osap erekapu kiro roasiret akan inkaruru rawaiei.
Utianik, rusapai osap erekapu kiro ron inkaruru rai, ik aparau wa.
9 Utianik, ik Jisas karar aparmun. Ko om ses rumukäu wa, Anut nukan sarau eitek
akan inkaruru raiäwon. Utianik, rusapai ko sakau orip, kos osap erekapu kumeäu. Anut
nukan ämänis kar ros kiro onok keserai äiewon. Kiro ro Jisas. Meter ko ro näwäu rawau
wa, kesernuk, Anut nukas ko sarenuk, kos roasiret erekapu akanun wouti momara, akan
onok aru pakan imwaraun meiewon. Rusapai ko sakau orip, Anut nukas ko ro näwäu
sare monuk, roasiret erekapu kon enip jou muraun rai aikowon. Owon, ko usu näwäu ik
sareikaun oumara, meiewon.
10 Anut nukasar osap erekapu ate mowon. Kiro osap erekapu nukan tuku rawaiei.
Kesermara, nukasar ik mesin Jisas usu nuruwon. Ko am äpäs opok meiewon, okon,
kos roasiret erekapu akan onok aru pakan eposek rawaun sarwarai. Jisas ko usu
näwäu oumara, meiewon, okon, ko ro tuku senes sareanik, Anut nukan ämän erekapu

tainorwon. Ko amke omar oik tonomara, kos Anut nukan roasiret ak omar oik tonaun im tuwe marowon.

11 Kos kiro roasiret onok aru pakan sarwarnuk, ak Anut nukan amuk opok eposek sarein, okon, nuka kiro roasiret pak, akan Momonaka karar. Kiro onokun, Jisas nukas kiro roasiret akan woiaka epar moin, ak isan amaiat awaraun rai oiok wa neäu.

12 Kos keser äieu, "Anut, isas na mesin isan amaiat awaram. Is iken tururiäum omre karar karar opok nan enmat jou mam." *Buk Song 22:22*

13 Kar omre opok, ko ätäi äieu, "Is ko mesin isan woi epar mou." *Aisaia 8:17*

Ko ätäiar äieu, "Is okoro opok raim. Anut nukas kon roasiret kamwaraun irowon, ak is pak rai." *Aisaia 8:18*

14 Kiro roasiret ko isan amaiat äiewon, kiro ak omnokou pakan roasiret. Jisas ko nais ak senek raumara, meiewon. Satan nuka ko sakau orip, okon, kos roasiret erekapu aru maraun itok. Utianik, Jisas nuka meiemara, kos Satan nukan sakau erekapu aru mowon.

15 Roasiret ak meiäun imineäi, okon, tawa Anut nukas erekapu aru maraurnuk, ronkatemoi, ak meiäun imineäi. Ak omnokou opok Satan nukas kamwaronuk, ak kon onok tainoriäi. Utianik, rusapai ak Jisas nukanun akan woiaka epar miäi, kos ak Satan nukan sakau pakan imwarowon.

16 Keseria, rusapai ik äpu ko okoro omnokou opok Anut nukan sarau eitek sarwaraun kowau wa. Utianik, ko roasiret Apraham senek ko mesin woiaka epar moin sarwaraun kowon.

17 Kiro onok epar senes, okon, Jisas ko roasiret akan woiaka epar moin kon amakut senek sarein. Owo onok ak opok peäu, ko opok nais keseriar pewon. Ko ak senek saremara, akanun wouti mareäu. Ko Anut kamuk raiäu ro näwäu senes raumoi, ak äpu ko akanun wouti mareanik, Anut nukan sarau jekuriar miäu. Keseria, kos roasiret akan onok aru pakan imwaronuk, ak Anut nukan amuk opok eposek rawaiei.

18 Satan nukas Jisas ate aparnuk, ko usu sosop owon. Kiro onokun, roasiret ak Satan nukas ate apwaronuk rai, Jisas nukas sarwaraun itok.

3

Jisas nukan enip jous Moses nukan enip jou itimoriäu.

1 Kiro onok epar senes, okon, Anut nukas ak nukan roasiret senes ak omar oik awau orip orip rawaun sare marowon, ak erekapu Jisas mesin ronkatäiei. Ko Anut nukas ik rawa äsimornuk, kowon. Ko Anut kamuk raiäu ro näwäu senes, ik ko mesin iken woiok epar miäu. Anut nukas nukan ämän oi koi, ik aikaun äsimwaronuk, ik rawa kowon.

2 Anut nukas nukan sarau muraun Jisas sare monuk, ko kiro saraun wous meiemara, ik sareikaun kiro sarau erekapu raporiar mowon. Moses nukas Anut nukan sarau muromoi, kon roasiret jekur kamwarowon senek, Jisas nukas nais kir keserwon.

3 Kiro onokun, is ak Anut jou muraun awarom. Kar ros ou miäu, roasiret ak kiro ou mesin wa enip jou miäi. Utianik, ak ro nuka ou miäu kon enip jou miäi. Kiro onok senek, Jisas ou miäu ro senek, ko roasiret ak Anut mesin woiaka epar moin kon ou senek turware mowon. Keseria, kon enip jou näwäu orip. Moses ko Anut mesin wou epar mowon ro, okon, ko enip jou näwäu wäpik.

4 Roat ak erekapu mokoi miäi. Utianik, kiro mokoi Anut nukasar atware miäu.

5 Moses ko Anut nukan sarau ro rawon. Ko kar ro Anut nukan tupsiu pakan. Kos kiro roasiret kamware rai, ko Anut nuka enip jou muraun onok tamarowon. Keseria, kos owo onok Anut nukas tawa keseraun ätär marowon.

6 Utianik, Krais ko Anut nukan mokoi. Ko penuk, Anut nukan roasiret ak kon inkaruru rauna, kos ak jekur kamwareäu, okon, ik ronkat sosop wa owau. Ik amke Jisas mesin iken woiok epar momun, wa utau, kiro sakau ate rawau. Owon, ik Anut nukan tupsiu. Ik owo osap eposek tawa owaun oiorok wa nai, kume raum.

Roasiret Anut nukan ämän tainorau wa, ak ko pak eposek wa sume rawaiei.

7-8 Keserianik, rusapai ak Anut nukan roasiret akan woiaka ko mesin epar moin orip orip rawaiei, okon, ak Jisas wa sumkäinäu. Iken askanai akas Anut sumkäinein senek akas wa keserau. Iken askanai akas kiro onok keserna, Anut nukan Osou Näus aikowon, "Rusapai, Anut nukas kon ämän äieu roumoi, ak nais iken askanais keserin senek wa keserau. Ak ro wäpik mena om puru opok akan woiaka sakau momoi, Anut sumkäineanik, kos aru maraun ate aparin senek, kiro onok wa tainorau."

9 Rusapai, Anut nukan Osou Näus akan askanai akas Anut sumkäinein, kiro ämän äiewon ak rowe. Anut nukas rusapai keser äieu, "Woisan 4O orip is kurur atap atap mareanik, akan askanai akan woiaka epar maun rai sarwaromin, sinuk, ak isan ämän tainorau wa. Is ak aru maraun ate apairoin.

10 Keserna, is kiro roasiret mesin kasi näwäu pewon. Is keser äiemin, ‘Kiro roasiret orip
orip akan ronkat aru senes. Kiro roasiret ak isan onok wa tainoriäi.’
11 Keseria, is kiro roasiret mesin kasi näwäu penuk, ämän sakau orip awaromin, ‘Ak
kiro sumaun omnokou owaun awaromin, is epar senes awarom, ak kiro omnokou wa
pote owaiei.’ ” *Buk Song 95:7-11*
12 O jaiat, ak kamuk kar ro ronkat aru orip wa rawai. Kiro ros Anut awau orip orip
raiäu mesin wou epar mowon utomoi, Anut nukan onok wa tainornuk rai, Anut nukas
kiro ro usu näwäu nurai.
13 Utianik, akan woiaka epar moin, kiro keseriar rusapai me raumana, akas nais karauk
roasiret akan woiaka Anut mesin epar moin kiro wa utaiei rai awaraiei. Ak kiro onok
keserna rai, roasiret ak Anut nukan onok erekapu tainorianik, ak Krais wa sumkäinäiei.
14 Is ak sakau ämän awarom. Ik meter iken woiok Krais mesin epar momun, wa utau.
Iken woiok epar momun keseriar rusapai sakau me rauta, Anut nukas ik Jisas nukan
roasiret owo osap ikaun aikowon tawa ko kiro osap ikai.
15 Anut nukan ämänis keser äieu, ‘Rusapai, Anut nukas kon ämän äieu roumoi, akas nais
iken askanais keserin senek wa keserau. Ak akan woiaka sakau momoi, Anut sumkäinein
senek, kiro onok wa tainorau.’ *Buk Song 95:7-8*
16 Iken askanai ak Anut nukan ämän tainorau wa, kiro inokot? Moses ko akan
kamwareäwon ro näwäu kos kiro roasiret Ijip omsau pakan imware kowon. Anut nukan
oksausar kiro roasiret ämän awariäwon. Utianik, ak kon ämän wa tainoriäin.
17 Ak onok aru moin, okon, woisan 4O orip, ak Anut nukan ämän tainorau utoin.
Keserna, Anut ko ak mesin kasak näwäu pewon. Ak Anut nukas omnokou owaun paip
marowon ak pote owau wa. Akan onok kinun, ak ro wäpik mena om puru opok meiein.
18 Keseria, Anut nukas ämän sakau orip awarowon, “Kiro roasiret ak isan ämän jekur
tainorau wa, okon, is kiro sumaun omnokou araun awaromin, ak wa pote owaiei.”
19 Rusapai ik äpu, akan woiaka Anut mesin epar moin, ak ätäi utoin, okon, ak kiro
sumaun omnokou pote, owau wa.

4

Tawa Anut nukan roasiret sumaun omoi owaiei.

1 Keserianik, Anut nukas kiro sumaun omnokou pote owaun paip iken askanai pak
mowon senek, rusapai ik pak nais kiro paip mowon rau. Kon sumaun omnokou pote
oianik, rapor rawaun kiro paip mowon rau, okon, ik, Anut nukan roasiret, kiro paip mesin
jekur ronkateanik, tainorau. Owo roasir kiro paip wa tainornuk rai, ko kiro sumaun omoi
wa pote owai.
2 Is okoro Anut nukan ämän eposek awarom, kiro meter iken askanai ak roin. Ik rusapai
Anut nukan ämän karauk roat akas aikona, roiäum. Utianik, iken askanai ak kiro ämän
akan raiakas roin, kiro ämänis sarwarau wa, owon, akan woiaka Anut mesin epar mau
wa.
3 Ik iken woiok Anut mesin epar mianik, kon paip mowon tainormoi, ik kon sumaun
omoi pote oianik, eposek rawam. Anut nukas keser äieu, “Is kiro roasiret mesin kasi
näwäu penuk, ämän sakau orip awaromin, ‘Ak kiro sumaun omnokou owaun awaromin,
is epar senes awarom, ak kiro omnokou wa pote owaiei.’ ” *Buk Song 95:11*
Meter ko omnokou ate mowon ses opok, kiro sumaun omoi ikaun ronkatewon.
4 Anut nukan ämänis keser äiewon, “Anut ko osap erekapu ate momara, omre 7 opok
ko sumowon.” *Stat 2:2*
Keseria ik äpu sumaun omoi rau.
5 Ko ätäi keseriar äiewon, “Ak kiro sumaun omnokou owaun awaromin ak kiro
omnokou wa pote owaiei.” *Buk Song 95:11*
6 Keserianik, rusapai karauk roasiret ak akan woiaka Anut mesin epar miäi, kos äiewon,
“Ak karar epar isas sumaun omoi sare maromin owaiei.” *Buk Song 110:4*
Akan askanai ak Anut nukan ämän eposek roianik, kon ämän tainorau wa, okon, ak kiro
omnokou pote owau wa.
7 Keserianik, Anut nukas kar omre sare mowon. Kiro omre ‘Rusapai’ äiäu. Meter Anut
nukas kiro ämän iken askanai awarowon, rai rai, Devit nukas kiro ämän kon buk opok jer
wewon. “Rusapai, Anut nukas kon ämän äieu roumoi, iken askanai akan woiaka sakau
mianik, Anut sumkäinein senek ak nais akan onok wa tainorau.” *Buk Song 95:7-8*
8 Josua nukas Anut nukan roasiret Kenan omsau imware potonuk, sumoin. Anut nukas
awarowon siar ak keserin. Utianik, akan sumoin onok kiro Anut nukan sumaun onok
senek wa. Josua nukan ses opok, ak epar sumoin maro, Anut nukas kar sumaun omre wa
sare mowo.

9 Keseria, Anut nukas kon roasiret akan sumaun omoi owaun awarowon kiro ämän
rusapai keseriar rau. Anut nukas osap erekapu ate mianik, omre 7 opok, sumowon senek,
roasiret nais, ak kiro omoi pote oumana, rapor sume rawaiei.
10 Inok roasir ko kon sarau me rawon patarianik, Anut nukan sumaun omoi oumara,
ko ätäi sarau wa mai, ko eposek sume rawai. Anut nuka kon sarau erekapu patarianik,
sume rau senek roasiret ak nais kir keseraiei.
11 Keserianik, ik erekapu Anut nukas kiro omnokou sare mowon owaun sarau sakau
mau. Owo roasir Anut nukan ämän tainorau wa, ko kiro omnokou wa pote owai. Iken
askanai ak omnokou owau wa senek, ko nais wa owai.
12 Keseria, Anut nukas kon ämän tainoraun aikai ik wa sumkäinäu, tainorau. Anut
nukan ämän kiro awau raiäu sakau orip, okon, Anut nukas ik owoseikaun ronkateäu
ko kiro onok keserai. Kon ämän sakau näwäu orip sarau mora. Kiro siräp rumukäu auk
karaim karaim oripas opur run isuk orip patiriäi senek, Anut nukan ämänis iken totomaka
osou ori karar turur rair opok tonai. Kesernuk, ik owo onok keseraun ronkateäum ko äpu.
Kon ämänis iken ronkat aru ra, näu ra, ätär mukiäu.
13 Anut nukan amuk opok ik kar osap ämäi mau senek wa. Kosar osap erekapu ate
mowon, okon, ik kar osap ämäi miäum, ko apariäu. Kar ros kon amuk opok osap ämäi
mau senek wa. Kon amuk opok kiro osap ämäi momon kiro amop rau. Keseria, ik owo
onok keseraun ko mesin ronkatäu. Owon, tawa kon amukup ik owo onok keseriäumun
kiro onok auram.

Jisas ko iken Anut kamuk raiäu ro näwäu senes.

14 Iken Anut kamuk raiäu ro näwäu senes ko omar oik toneanik, Anut pak rau. Ik owo
ämän ko aurta, kos Anut auriäu. Kiro ro ko Jisas, Anut nukan mokoi. Keseria, ik amke
Anut nukan ämän roumun iken woiok epar momun, kiro wa utau, ik jekuriar sakau ate
rawau.
15 Kiro Anut kamuk raiäu ro näwäu senes iken ronkat atap atap oiäum ko äpu ik sakau
wäpik, okon, ko ik mesin wouti miäu. Ik rusapai Satan nukas orip orip ate apaikiäu senek,
ko nais Satan nukas orip orip ate aparwon. Utianik, Satan nukas ko ate aparwon sinuk,
ko kar onok aru mau wa.
16 Keseria, Jisas nukas kon wou näu oripas ik sareikeäu, okon, ik Anut siakupai tonaun
wa iminäu. Kos osap erekapu kameäu, okon, ik ko siakup tonota, kos ik sareikai. Keseria,
karauk usu ik opok penuk, ko aurta, kos ikenun wouti momara, kon wou näu oripas
sareikai.

5

1 Jisas Krais ko Anut nukan mokoi, ko roasiret pak Anut pak kamuk raiäu ro. Ak kiro äpu
wa raroi, rusapai kiro ämän is awaraurim, ak jekur ronkatewe. Inok ro ko Anut kamuk
raiäu ro näwäu senes saräi ko ika ro. Kiro ro ko Anut nukasar kon sarau muraun rai sare
miäu. Ko Anut jou muraun osap oumara, Anut nuriäu. Kos opur makea, karauk osap oia,
Anut nurunuk, Anut nukas roasiret akan onok aru miäin jäkäi maraun keseriäu.
2 Kiro ro nuka nais ko sakau wäpik, okon, ko onok aru miäu. Keseria, karauk roasiret
ak Anut nukan ämän jekur äpu wa, ak onok aru miäi, kos ak päurar sarwarai.
3 Ko roasiret akan opur makeäi Anut rawa oi toneäu. Utianik, nuka nais onok aru miäu.
Keseria, Anut nukas kon onok aru jäkäi muraun kon opur atapur makea, Anut nuriäu.
4 Is ätäiar awaram, kar ro ko nukasar Anut kamuk rawaun ro näwäu senes wa saräi.
Utianik, Anut nukasar ro sare mai. Kiro onok senek, Anut kamuk raiäu ro näwäu senes
Aron ko Anut nukasar sare mowon.
5 Rusapai, ik äpu mom Anut kamuk raiäu ro näwäu senes Krais, ko nukasar kon enip
jou mianik, Anut kamuk rawaun ro näwäu senes saräu wa. Anut nukasar kon enip jou
näwäu muruwon. Ik äpu kiro onok epar, owon, Anut nukas ko keser auruwon, 'Na isan
mokoi, rusapai is nan momon sarem.' *Buk Song 2:7*
Is roasiret akan amiakap keser äiem, 'Nas isan roasiret omnokou opok erekapu akan
ro näwäu rawam.'
6 Anut nukan ämänis äieu, 'Anut nukas keser äiewon, "Na nakasar Anut kamuk raiäu
ro, Melkisedek senek, atakan orip orip rawam.' "
7 Jisas ko okoro omnokou opok rawon ses ko Anut ate waianik, auruwon, "Na is sareir."
Ko Anut aurianik, näwäu waiewon, owon, ko äpu Anut nukas ko isanarnuk, kon iwäi
jaukut akas wa wena, meiäi. Utianik, ko Anut nukan ämän tainoraun kon wou sakau
mowon, okon, ko meieanik, iken onok aru pakan imäikaun Anut nukas apu sare muruwon
tainorwon. Kesernuk, Anut kon auruwon ämän rowon, utianik, roasiret akas ko wena,
meiäun tämarau wa. Ko sakau nurunuk, kos kiro apu Anut nukas sare muruwon, kiro
tainorwon.

8 Jisas ko epar Anut nukan mokoi, utianik, ko usu näwäu owon. Kiro usus sakau
nurunuk, ko Anut nukan ämän erekapu rapor tainorwon.
9 Keserianik, ko ro tuku senes saremoi, ko Anut nukan ämän erekapu tainorwon. Anut
nukas ko sare monuk, kos karauk roasiret ak kon ämän tainorin imwaronuk, ak ko pak
kon omoi toneanik, awau orip orip rawaiei.
10 Ko Anut nukan ämän erekapu tainorwon, okon, Anut nukas kon kamuk rawaun ro
näwäu senes, Melkisedek senek, sare mowon.

Ik mokoit eteinanak senek wa rawau.

11 Krais ko Anut kamuk raiäu ro näwäu senes nukan ämän sosop rau is awaraurim.
Utianik, akan ronkat eposek wa, okon, is kiro ämän awaroita, ak kiro ämän roianik, kon
onoktapau jekur wa äpu maiei.
12 Is akan onok aparmin, okon, is okoro ämän awaraurim. Ak meter meter akan woiaka
epar moin, okon, akas Anut nukan ämän karauk roasiret tamaraun itok. Utianik, aka nais
ak Anut nukan ämän amkewan kiro onoktapau kiro jekur äpu mau wa, okon, karauk roat
akas koianik, ak Anut nukan ämän onoktapau tamarona, ak jekur äpu maiei. Ak mokoit
eteinanak senek. Ak o sakau wa jeäi, apur karar jeäi.
13 Inok roasiret Anut nukan ämän jekur äpu mau wa, kiro roasiret ak mokoit eteinanak
apur jeäi senek. Okon, ak Anut nukan tuku rawaun ämän jekur wa tainori raiäi. Kiro
roasiret ak mokoit eteinanak senek ak owo onok eposek Anut nukan wou ereraun rai wa
ronkateäi. Kiro apu ak äpu wa.
14 Utianik, roasiret ak Anut nukan ämän jekur äpu moin, ak roat näunäu senek, o sakau
jeäi. Kiro roasiret ak sarau sakau mianik, Anut nukan ämän onoktapau äpu miäi. Owo
onok eposek, owo onok aru, ak äpu miäi.

6

1-2 Keserianik, ik kiro Krais nukan ämän amke roumun, kiro karar rai wa ronkatäu. Kon
ämän karauk roat näunäu akas äpu mianik, jekur tainoriäi senek ik nais erek tainorau. Ik
Krais nukan ämän amke roiäumun karar ronkateäum, kon onok kesek; ou miäi roat akas
ou tutu kurianik, ätäi siräumoi, ätäi ou tutu kuriäi senek keser keser rawam. Ak ätäi ätäi
erar keser keser raia, ak ou mau wa. Ik Krais nukan ämän amke roumun kiro mesin karar
ätäi ätäi äiäu senek wa. Kiro amke roiäumun ämän kesek:

Roasiret ak onok aru pakan wa pirirna rai, ak onok aru mona rai, Anut nukas wasarewareanik, akwaronuk, meiäiei.

Roasiret akan woiaka Anut mesin epar mona, Jisas nukas akan onok aru pakan imwaronuk, ak orip orip awau rawaiei.

Ak Jisas pak pasar raumana, roasiret akan amiakap an jowaiei.

Keserna, akan kamwareäi roat, pastor raut akas akan tapiaka atona, Anut nukas kon osou näu arai.

Akan woiaka epar mianik, meiena, tawa Anut nukas ak ätäi siräi maronuk, ak orip orip awau rawaiei.

Anut nukas roasiret erekapu wasarewareanik, roasiret akan woiaka ko mesin epar mau wa, kos ak erekapu oikurwarai.

Ik kiro ämän mesin ätäi ätäi mokoinakut senek wa ronkatäu. Ik Jisas nukan onok karar
tainorta, kiro Anut nukan wou ererai. Krais nukas sakau ikowon, ik roasiret näunäu, kon
karauk ämän nais jekur tainoraun itok.
3 Ik amke Anut nukan ämän roianik, iken woiok epar momun ämän kiro erekapu mota,
raunuk, Anut nukan eposek rawaun ämän karar tainorau. Ik Jisas wa sumkäineta rai,
Anut nukas kon ämän tainoraun ik sareikai.
4 Karauk roasiret ak akan woiaka Jisas mesin epar moin utomoi, ätäi onok aru opok
manoin. Ak ätäi piririanik, woiaka epar mau senek wa. Meter ak Anut nukan arou opok
rain. Owo onokun Anut nukas Jisas äsimurowon ak äpu moin. Ak awau orip orip omar
oik rawaun sakau oin. Anut nukan Osou Näu oin.
5 Anut nukas roasiret ämän eposek awareanik, owoswarowon, ak äpu moin kiro epar
päi. Kos onok eposek keserwon, karauk kurur kon sakaus ätär marowon ak aparin. Kon
sakau kisar tawa karauk roasiret aru mareanik, karauk roasiret osap eposek arai.
6 Keserianik, roasiret ak akan woiaka epar moin erekapu utoin, ak akan onok aru pakan
ätäi piririanik, awau orip orip rawaun sakau owau senek wa. Owon, akan onok kiro
kesek, akas Anut nukan Mokoi am äpäs opok ätäi äsäi morai. Ak keserna, karauk roasiret
akas koianik, ko jeje ämän aurianik, ioirai.

7 Kiro roasiret akan onok kesek, om neanik, omnokou perkau sarenuk, roasir ak kiro
omnokou opok woi mianik, o uku weäi. Kiro omnokou opok o uku rapor peanik, o
murunuk rai, ik äiäum kiro Anut nukasar kiro omnokou jekur mowon.
8 Utianik, kiro omnokou opok amurik aru atap atap karar penuk rai, ik äiäu kiro
omnokou aru. Ik keser ronkat owau 'Anut nukasar kiro omnokou aru saräun sunarwon,
okon, kiro omnokou opok o jekur wa peäu'. Keseria, ik kiro omnokou aru utota, rawai.
9 O jaunokot, ik okoro ämän ak awarom. Utianik, ik äpu ak kiro onok aru wa moin.
Ak omnokou eposek senek, ak onok eposek miäi apwarum. Ak onok eposek moin, okon,
Anut nukas ak ätäi akan onok aru pakan imwaronuk, ak kon roasiret rawaiei.
10 Ik äpu Anut ko ak wa aru marai, ko akan onok aru mesin karar wa ronkatäi.
Ak kon enip rororianik, kon sarau muriäi mesin erek ronkatäi. Ak ko mesin akan
woiakas meieanik, kon roasiret sarwaroin ko kiro ronkatäi. Rusapai nais, ak kon roasiret
sarwareäi mesin erek ronkatäi.
11 Ik sakau ämän awarom, ak karar karar akan sarau morai kiro keseriar orip orip me
rawe. Keseria, ak epar äpu maiei akan sarau kiro morai tawa okoro omnokou erekapu
wasaräi ses opok, Anut nukas akan osap araun sare marowon rau ak owaiei.
12 Ak Jisas nukan onok tainoraun wäsuk wa etäiau. Ak akan askanai akan woiaka epar
moin, akan onok tainorwe. Anut nukas owo osap owaun paip marowon, ak kiro osap
oin senek ak nais kir owaiei. Kiro askanai akan woiaka epar mianik, ak orip orip ronkat
sakau orip raiäin, okon, Anut kon osap arowon.

Anut ko eparar paip miäu.

13 Ak iken askanai Apraham nukan onok tainorwe. Anut nukas Apraham kon tupsiu
pak karauk onok eposek ak opok maraun paip marowon. Anut nukas Apraham ko ronkat
oirororwa owau rai auruwon. Kar ro näwäu, Anut nuka senek rawau wa, okon, Anut
nukasar nukan enip atomara, kon paip sakau mowon. Kesermara, kiro onokun, Anut
kon paip mowon kiro wa utai.
14 Kos Apraham paip murianik, auruwon, "Epar senes isas aisom, is na eposek
sareisoita, tawa nan tupsiu sosop senes päiei." *Stat 22:17*
15 Kesernuk, Apraham ko päurar raumara, kon wou epar mianik, Anut nukas owo
osap nurai rai kume rawon. Anut nukas owo onok keseraun äiewon ko kiro onok epar
keserwon.
16 Apraham kon wou Anut mesin epar mowon senek, ik nais kir iken woiok ko mesin
epar mota, kos owo osap ikaun paip mai, ko ikai. Roasiret akan ämän sakau maun ak
akan epaunakat akan enmaka ateäi. Keserna, ak karauk roasiret pak ämän eririten a,
kiro roasiret ak äpu maiei kiro roasiret akan ämän epar.
17 Kiro keseriäi senek, Anut nukas ik osap ikaun äiewon kiro ikai. Ik ronkat sosop wa
owau, 'ko ikai ra, wa ra', keser wa ronkatäu. Kon ämän aikowon wa utau. Utianik, kos
owo osap ikaun paip mukomara, nukan enip ateanik, kon ämän sakau momoi, kiro osap
epar ikai.
18 Anut ko roasiret owo osap araun, ko apu oirori tainorwon. Ko amke ämän epar
miäwon. Kar apu, ko kon ämän mianik, kon paip sakau maun nukasar nukan enip
ateäwon. Kesernuk, ik äpu ko wa sät äiäu, kon apu oirori kis paip mowon wa utai, ko kon
paip tainorai. Anut kiro keseriäu kiro ik onok aru miäumun utota, Anut nukas iken onok
aru pakan imäikonuk, ik ko rawa potota, kon roasiret saräm. Kos tawa osap ikaun paip
mowon kiro epar ikai, okon, kiro owaun iken woiok sakau me raum. Ik ronkat oirororwa owau. Ko kiro osap ikaun rusapai sare mowon rau.
19-20 Rusapai ik sakau tai rawau. Ik äpu Anut nukas owo osap ikaun paip mowon kiro
osap ko ikai. Keseria, iken woiok ko mesin sakau momun ätäi wa utau. Ik Jisas kowai rai
päurar kume rawau. Kiro onok kesek: mur sakaus iken totomok Jisas pak sakau atoike
rau senek. Jisas nukasar ko amke omar oik toneanik, Anut pak rau. Ko Anut kamuk raiäu
ro näwäu senes, ko orip orip ik sareikaun ro. Ko Melkisedek senek, ko Anut kamuk raiäu
ro näwäu senes orip orip rau.

7

Anut kamuk raiäu ro Melkisedek kon enip jou näwäu senes.

1 Ik meter ak awaromun, Jisas Krais ko Anut kamuk raiäu ro näwäu senes, ko orip orip
raiäu, ko Melkisedek sarau miäu senek. Rusapai, ik Melkisedek nukan onok awaram.
Melkisedek ko Salem näu mena kameäwon ro näwäu. Kon kar sarau kiro ko Anut kamuk
raiäu ro raianik, Anut kämioik rau nukan sarau muriäu. Iken askanai Apraham ko pote
roat näunäu 4 orip pak weräimara, ätäi kon mena koi rai, apu opok Melkisedek tararnuk,
Melkisedek nukas Apraham jekur rawaun Anut auruwon.

2 Kesernuk, Apraham nukas marai pote mianik, karauk osap oi kowon 10 orip
inäumara, karar 10 Melkisedek nuruwon. Melkisedek nukan enip onok tapau kesek:
'roasiret kamwareäwon ro näwäu ko orip orip onok eposek miäu'. Ko Salem näu mena
kameäu ro. Salem kiro kon enip onok tapau 'päurar raiäi' mena. Keseria, kos kon roasiret
päurar rawaun sarwareäwon.
3 Melkisedek nukan momok, anak, kon askanai erapakas koin ik kiro akan enmaka Anut
nukan buk opok aparau wa. Ko owo woisan opok pewon, owo woisan opok meiewon, jer
we mona, ik aparau wa. Ko orip orip Anut kamuk raiäu ro rau. Keseria, ko Anut nukan
mokoi senek, Anut nukan Mokoi nais ko senek.
4 Ak Melkisedek mesin ronkatäiei, ko ro näwäu senes. Apraham ro näwäu enip jou orip
ko iken askanai ko pote weräimara, karauk osap oi kowon. Osap eposek 10 orip inäumara,
Melkisedek karar 10 nuruwon.
5 Ik rusapai äpu mau, inok ro ko karauk roat akas osap inäianik, nuruna rai, ik äiäu, 'ko
näu ro, okon, osap nuroi'. Kar apu kesek, sintore ämänis keser äieu. 'Liwai nukan tupsiu
pakan roat ak Anut kamuk rawaun roat. Akas Israel roasiret akan osap 10 orip 10 orip
owaiei.' Anut kamuk raiäi roat akas akan menan roasiret pakan osap 10 orip pakan karar
karar oiäi. Anut kamuk raiäi roat pak roasiret pak ak erekapu Apraham nukan tupsiu.
6 Melkisedek ko Liwai nukan tupsiu wa. Apraham nukasar kon osap nuruwon.
Apraham ko iken askanai Anut nukas ko pak paip mowon. Ko pakaimas omnokou pakan
roasiret erekapu osap eposek oin. Utianik, Melkisedek nukas Apraham jekur rawaun
ämän auruwon.
7 Ik rusapai äpu mom, ro enip jou näwäu oripas, ro enip jou eteinak orip, jekur rawaun
ämän auruwon. Keseria, kiro ses opok, Melkisedek ko ro näwäu senes, Apraham ko ro
näwäu wa.
8 Anut kamuk raiäi roat ak osap 10 orip pakan karar karar oi oi raiäis, meieäi. Utianik,
Melkisedek ko Apraham ipokupan osap owon, ko meiäu wa orip orip awau rawon. Anut
nukan ämänis ko meiewon äiäu wa.
9 Israel roasiret akas sintore ämän tainorianik, Liwai roat akan osap 10 orip pakan karar
karar oi aroin. Keseria, Apraham nukas Melkisedek osap nurunuk, Liwai nukan tupsiu
ak erek akan osap ko nuroin. Kiro onokus ik ätär mukowon Melkisedek ko ro näwäu
senes, ak roat näunäu wa.
10 Owon, Liwai akan askanai kiro Apraham. Liwai ko päu wa opok Apraham nukas
Melkisedek apu opok tararmara, kon osap nuruwon.

Jisas ko Melkisedek senek, orip orip raiäu.

11 Meter sintore ämänis keser äiewon, Liwai nukan tupsiu karar akas Anut kamuk
rawaun roat saräiei. Utianik, kiro roat akan saraus roasiret Anut nukan amuk opok
eposek sarein senek maro, kar Anut kamuk rawaun ro wa kowo. Is kar ro ko Aron senek
äiäu wa, ko Melkisedek senek.
12 Anut nukas kon kamuk rawaun ro awau sare mowon. Kiro ron saraus roasiret Anut
nukan amuk opok eposek saräun itok. Kiro onokus Anut nukas meteran jou muriäin
sintore ämän oi kuremoi, awau mowon.
13 Ik Jisas mesin äiem, ko Liwai nukan tupsiu pakan ro wa, kon tupsiu atap. Kon tupsiu
pakan kar ro Anut kamuk raiäu ro rawau wa. Kon tupsiu pakan kar ros opur makeanik,
Anut nurau wa.
14 Roasiret erekapu ak äpu iken Näwäu ko Juda nukan tupsiu pakan. Moses nukas kiro
tupsiu pakan kar ro Anut kamuk rawaun ro pe rau keser äienuk, wa roiäumun.
15 Rusapai is kiro ämän awaroita, äpu maiei. Anut nukas kon kamuk raiäi roat atap
atap sare maronuk, ak kon sarau miäi. Kosar kon kamuk raiäu ro kar kon onok atap sare
mianik, ko ik nuka jou muraun sintore ämän awau mowon. Kiro ro ko Melkisedek senek.
16 Meteran sintore ämänis äiewon, Anut kamuk rawaun roat ak Liwai nukan tupsiu
pakas pein. Kiro ro ko Liwai nukan askanai wa. Ko awau rawaun sakau orip, okon, ko
Anut kamuk raiäu ro sarewon.
17 Ik äpu kiro Anut kamuk rawaun ro kon sarau wa utai, owon Anut nukan ämänis
keser äiewon, "Na nakasar Anut kamuk rawaun ro, Melkisedek senek, atakan orip orip
rawam." *Buk Song 110:4*
18 Keserianik, Anut nukas meter roasiret sintore ämän arowon kiro erekapu oi
kurewon, owon, kis roasiret sarwarau wa.
19 Moses nukan sintore ämänis kar roasir Anut nukan amuk opok eposek saräu wa,
okon, rusapai, ik Anut nuka tone auraun nukas kar apu eposek senes sare mukowon.
Ikes nuka jou muraun apu kiro awau sare mukowon, okon, ik kon sarau murau. Keseria,
ik kon onok eposek tainoraun ko aurau.

20 Anut nukas Jisas ko kon kamuk rawaun ro erar sare mau wa. Kos ko sare maurmara,
ko paip sakau momara, sare mowon. Kos Liwai Aron ori pak sakau ämän kesek mau wa.
Ko erar sintore ämän tainorianik, au kon kamuk rawaun roat ori sare matowon.
21 Utianik, Anut nukas Jisas Krais kon kamuk rawaun ro sare momara, paip sakau
mowon. Karauk ämän mianik, kiro paip sakau mowon. Keseria, kos äiewon, "Näwäu
nukas paip sakau momara, karauk ämän kiro paip opok sakau mianik, keser äiewon, okon,
kon ronkat ätäi wa pirirai. Kos äiewon, 'Na nakasar Anut kamuk rawaun ro atakan orip
orip rawam.' " *Buk Song 110:4*
22 Keserianik, ik äpu kiro paip awau Jisas nukas erekapu tainorwon, kiro eposek senes.
Kiro paip awaus meten paip erekapu itimoriäu.
23 Paip awau kiro eposek, kis meteran paip itimoriäu, owon, meteran paip kiro Anut
kamuk raiäi roat sosop raiäi. Ak meiena, akan sarau kar ros miäu.
24 Utianik, Jisas ko wa meieäu, ko orip orip awau raiäu. Kon sarau Anut kamuk raiäu
ro, ko kiro wa utiäu.
25 Keserianik, Jisas nukas kon roasiret Anut siakup potaurna, kos imware potonuk, ak
orip orip awau rawaiei. Nuka nais orip orip awau raianik, kiro roasiret sarwaraun Anut
auriäu.
26 Jisas ko Anut kamuk rawaun ro näwäu senes, ko ik eposek sareikeäu. Ko tuku senes,
ko kar onok aru wa miäu. Ko karauk roat onok aru miäi senek wa, ko ro atap. Ko onok
eposek senes tainoriäu. Keseria, Anut nukas ko omar oik imäi tonowon rau.
27 Ko karauk Anut kamuk raiäi roat näunäu senek wa. Omre orip orip ak amke akan
onok aru jäkäi maraun akan opur makeanik, Anut nuriäi. Ätäi roasiret akan onok aru
jäkäi maraun opur makeanik, Anut nuriäi. Utianik, Krais ko kiro onok keserau wa. Ko
kararpai nukasar nukan enipsau Anut nurumara, am äpäs opok meiemoi, roasiret akan
onok aru erekapu jäkäi marowon. Kar ros kiro onok keseraun senek itok wa.
28 Moses nukan sintore ämänis Anut kamuk raiäi roat näunäu sare mareäin, utianik,
kiro roat ak roasiret senek, ak onok aru miäi. Anut nukan onok jekur wa tainoriäi. Anut
nukas Moses kiro sintore ämän nuruwon. Utianik, om rumuk rai rai, Anut nukas paip
sakau mianik, ätäi kon Mokoi ko kamuk rawaun ro näwäu senes sare mowon. Ko kiro
onok keserwon, owon, kon Mokoi Jisas ko ro tuku senes, kon kar onok wa utiäu. Ko kon
onok erekapu orip orip tainoriäu. Karauk usu sakau senes ko opok peäu, ko kon ämän
erekapu tainorianik, wa utiäu.

8

Jisas ko iken kamuk rawaun ro näwäu senes.

1 Okoro ämän kon onok kesek, Anut nukas Jisas ik sareikaun ko iken kamuk rawaun ro
näwäu senes sare mowon. Ko omar oik raumoi, Anut nukan ipou näu kaima tanemara,
osap erekapu kamware rau. Kon sakau kiro Anut nukan sakau senek.
2 Ko Anut jou muraun Anut nukan epar owa sarau mora. Kiro ou roat akas ate mau wa,
kiro Anut Näwäu nukasar mowon. Rusapai, Jisas ik sareikaun, kiro opok sarau mora.
3 Anut kamuk raiäi roat näunäu Anut nukas sare marowon ak erekapu akan sarau
kesek, opur makeanik, Anut nuriäi. Kiro onokun, Jisas nais ko kar osap oianik, Anut
nuruwon. Kiro osap nuruwon, kiro nukasar, kon enipsau Anut nurianik, iken onok aru
pakan kau mukowon.
4 Rusapai, Jisas okoro omnokou opok rau maro, ko Anut kamuk rawaun ro wa rawo.
Is kiro ämän awarom, owon, Anut kamuk raiäi roat ak äiäk rai, ak Moses nukan sintore
ämän tainorianik, opur makeanik, Anut nuriäi. Ak Liwai nukan tupsiu. Kiro onokun,
Jisas ko Anut nukan sarau omar oik mora, ko omnokou opok sarau mau wa.
5 Omnokou opok, Anut kamuk raiäi roat ak owa sarau muriäi, kiro ou omar oikan sarau
morai ou nukan totok. Moses ko Anut osap nuraun ou maurnuk, Anut nukas auruwon,
"Na kiro ou erar wa mau. Na kiro ou mauria, is amke owo osap Sainai omtapau opok
ätär musomin, kiro osap erekapu ate mam." *Kisim Bek 25:40*
6 Utianik, rusapai, Anut nukas iken kamuk rawaun ro Jisas Krais sare mowon, kon sarau
näwäu senes. Anut kamuk raiäi roat okoro omnokou opok raianik, akan sarau miäi akan
sarau näwäu wa, kiro eteinak. Kiro onok senek, Jisas nukas paip awau Anut pakan oi
kowon kiro näwäu senes. Meten paip kiro näwäu wa. Paip awau ik osap eposek senes
ikaun äiewon, kis meten paip nukan osap itimoriäu.
7 Amke Anut nukas paip mowon roasiret akas kon sintore ämän tainorianik, kon amuk
opok eposek sarein maro, ko kar paip awau rusapai wa mowo. Ak eposek saräun senek
itok wa, okon, ko paip awau mowon.

8 Utianik, Anut ko kon roasiret apwarwon, ak kon ämän wa tainoriäin, ak onok aru
senes miäin. Keseria, Näwäu nukas äiewon, “Tawa is kar paip awau mam. Is kiro paip
Juda Israel roasiret ak pak erek maram.
9 Is akan askanai pak amke paip momin senek wa tainoram. Kiro roasiret isakasar
Ijip omsau pakan imware koimin. Utianik, ak isan sintore ämän tainorau wa, okon, is ak
sumkäinewaromin. Is, Näwäus, kiro ämän awarom.
10 Utianik, is ätäi keser äiem, okoro paip is tawa Israel roasiret pak maram, isakasar
akan ronkat piririanik, isan sintore ämän akan ronkat opok mam. Isakasar akan woiaka
uru isan ämän jer we moita, ak is karar jou muraiei. Is akan eit senes rawam, ak isan
roasiret senes rawaiei.
11 Roasiret akas akan tupsiu ra, akan jaunakat ra, Näwäu äpu maun ämän wa tamaraiei.
Owon, kiro ses opok, roasiret enmaka jou näwäu orip pak, roasiret enmaka jou wäpik pak,
ak erekapu is äpu muraiei.
12 Is akanun woiti mia, akas onok aru akan jaunakat opok miäi erekapu jäkäi maram.
Is ätäi akan onok aru wa ronkatäm.” *Jeremaia 32:31-34*
13 Anut nukas rusapaian paip ‘kiro awau’ äiewon. Amkewan paip ‘kiro mustäi’ äiewon.
Keserianik, owo osap mustäi rau, kiro erekapu ämäiäi.

9

Meter Anut kamuk raiäin roat akas opur karian oianik, Anut jou muriäin.

1 Is rurisa kar ämän awaram. Anut nukas paip awau monuk, Jisas Krais ko ik mesin
Anut nukan sarau omar oik mora. Anut ko meter paip kon roasiret pak momara, ak
sintore ämän ko jou muraun arowon. Ak omnokoupaian tup ou mianik, ko jou muriäin.
2 Kiro tup oun onoktapau is ak awaram. Kiro ou waru oiror, kar waru amke rawon, kar
ruris rawon. Amke waru rawon kiro waru asu. Kiro uru lam pak, bret asu Anut nuraun
patan opok moin rawon.
3 Kar waru ruris rawon, kiro waru asu senes äiäi. Kiro ou waru uru Anut raiäu. Kiro ou
waru oirori kamuk opok, omjo sakau äsäi mona, ou waru asu senes apu sor moin rawon.
4 Kiro omjo rawon siakup Anut osap nuriäi patan gol nukas ate moin rawon. Kiro
opok Anut kamuk raiäin roat akas Anut aurianik, kar osap sou eposek orip makona, sou
peäwon. Waru asu senes uru bokis karar gol nukas ate moin rawon. Kiro bokis Anut
nukas paip kon roasiret pak mowon ätär marowon. Kiro bokis uru, bret enip mana ko
maro gol uru moin pak, Aron nukan naruauk tu pewon pak, aiauk oirororon Anut nukas
sintore ämän 10 orip jer wewon pak erek rain.
5 Kiro bokis oik opok sarau eitek totok oirori rairin. Awas Anut okoro opok rau rai ätär
mare rairin. Awan saiawas kiro bokis äpitu kotomar rairin. Kiro bokis äpitu kon enip
‘Anut nukas roasiret mesin wouti momara, akan onok aru jäkäi mareäu.’ Utianik, is kiro
mesin ämän onoktapau ekep wa awaram.
6 Kiro tup owa, osap keser moin rawon.
Anut kamuk raiäi roat ak omre orip orip roasiret sarwaraun kiro ou waru amke rau
opok tone, Anut nukan sarau miäi.
7 Utianik, Anut kamuk raiäwon ro näwäu senes kos karar woisan karar karar omre karar
opok, ou waru asu senes uru toneäu. Ko erar wa toneäu, opur karian oia, epar toneäu.
Ko kiro opur karian oumara, nukan onok aru pak, roasiret jekur wa ronkateanik, karauk
onok aru erar keseriäi pak jäkäiäun mesin Anut nuriäu.
8 Kiro tup ou omnokou opok raunuk, akan sintore ämän tainorianik, Anut raiäu ou
waru asu senes uru orip orip wa toneäi. Kiro tup ou omnokou opok rawon ses, Anut
nukan Osou Näus ak ou waru amke rawon karar Anut jou murau tonaun ik ätär mukiäu.
Kiro ses opok, ak kiro opok karar Anut jou muriäin. Ou waru asu senes im utuo rawon.
Kiro uru roasiret Anut siakup tonau senek wa.
9 Kiro ak akan onok aru jäkäiäun rai opur we makeanik, Anut nuruna, kos akan onok
aru jäkäiäu. Kiro onokus roasiret ak Anut jou muriäi kis akan woiaka näu wa sareäu.
Meteran onok kiro rusapaian totok.
10 Roasiret ak sintore ämän tainorianik, akan osap ra, opur we makeanik, Anut nuriäi,
kis ak Anut nukan amuk opok eposek saräun itok wa, owon, akan sintore ämänis ak o
jaun, an jaun, an jowaun onok owo senek ätär mareäwon. Ak enmaksaun sintore ämän
tainor potona potona, Anut nukas nukan enip jou muraun onok awau ätär marowon.

Krais nukasar nukan karian oumara, Anut rawa tonowon.

11 Utianik, kiro ses opok, Krais ko Anut kamuk raiäu ro näwäu senes kowon. Kos osap
eposek Anut nukas ik ikaun äiewon erekapu oi ikiäu. Kos tup ou eposek omar oik rau

opok, ik mesin sarau miäu. Kiro tup ou kar ros ate mau wa. Kiro okoro omnokou opok rawau wa. Kiro tup ous omnokoupaian tup ou itimoriäu.
12 Okoro omnokou opok, Anut kamuk raiäu ro näwäu senes kos bulmakau ra meme ra akan karian oumoi, Anut nuraun ou waru asu senes uru toneäu. Utianik, Krais ko kiro onok keserau wa, ko Anut rawa omar oik kararpai tonomoi, nukan karian oumara, Anut nuruwon. Owon, kiro onok pakas kon karianas iken onok aru kau mukowon. Kesernuk, Anut nukas iken onok aru pakan ätäi imäikonuk, ik orip orip ko pak rawam.
13 Jisas ko meiemara, iken onok aru erekapu kararpai kau mukowon. Meter roasiret ak amkewan sintore ämän tainorianik, ak karauk onok atap atap miäi. Kiro onok kesek; roasiret meiena, op isuk ra ateai, kis ak Anut nukan amukup ukun kurwareäu. Ak kiro onok keserna, Anut kamuk raiäu ro ko bulmakau nak wemoi, makeanik, kon aitap oumara, opur karian pak keputirianik, kiro roat opok uris kurwareäu. Kesernuk, kiro roat ak Anut nukan amuk opok kiro roat akan enmaksau ätäi eposek sareäi.
14 Rusapai, Krais nukan karianas kiro onok erekapu itimormara, ik sareikowon. Anut nukan Osou Näu orip orip raiäu. Kos Jisas pak raianik, sakau nuruwon. Kesernuk, Jisas ko nukasar kon enipsau Anut nuruwon. Ko kar onok aru mau wa, ko ro tuku eposek senes raumara, meiewon. Kos iken onok aru pakan erekapu kau mukowon, okon, ik Anut nukan amuk opok ätäi eposek sare raum. Ik enmaksaun sintore ämän tainorta rai, kis ik wa sareikai, ik meiäm. Rusapai, ik onok aru mam Anut nukas ik aru mukai rai wa iminäu. Jisas ko kiro onok ik mesin keserwon, okon, ik kon enip jou murianik, Anut orip orip awau raiäu nukan sarau murau.
15 Owon, Krais nuka kon karianas paip awau momara, Anut nukas ik ätäi nuka pak eposek rawaun imäikowon. Paip amke rawon opok roasiret onok aru miäin. Anut nukas Krais äsimornuk, ko koi akan onok aru pakan imwaraun meiewon. Keseria, owo osap Anut nukas ik owaun sare mukowon karauk meteran paip marowon roasiret nukasar sare marowon ak nais erek kiro osap owaiei. Owon, Krais nukas kon karianas akan onok aru nais kau marowon. Ko kiro onok kesernuk, ak Anut nukas sare marowon ko pak orip orip awau rawaiei.
16 Krais ko meieanik, paip awau mowon ämän kiro kon onok kesek; kar ro ko meiäuria, kon osap kon mokois owai rai äiäu. Kiro mokois ko kurte kiro osap wa owai. Kon momok meienuk, epar osap erekapu owai.
17 Kar ros kon mokoi pak paip miäu. Ko awau raunuk, kiro paip sakau wäpik. Utianik, kiro paip mowon ro meienuk, kiro epar mokois osap erekapu owai.
18 Kiro onok senek, Anut nukas amke kon roasiret pak paip mowon. Kar opur meienuk, Anut nukan paip mowon kiro epar senes pewon.
19 Amke Moses nukas roasiret erekapu Anut nukan sintore ämän pak paip ämän pak awarowon. Keseria, ko bulmakau nak pak meme pakan karian pak oumara, an pak keputirianik, kar tomkou sipsip urik kis toutomoi, pen osou opok moin oumara, kiro kar am iporu opok pararar mowon. Kiro am iporu an karian opok mianik, kiro am iporu tomkou osou oripas sintore ämän buk pak roasiret opiakap pak erek uris kurwarowon.
20 Keserianik, Moses nukas awarowon, “Okoro opur karianas paip eposek mou. Kiro paip Anut nukas ak jekur tainoraun sakau ämän awarowon.” *Kisim Bek 24:8*
21 Kiro karar onok Moses nukas opur karian oumara, ser ou opok uris kurewon. Ko ätäi kiro opur karian oumara, Anut jou muraun osap ser owa rau, kiro opok nais uris kurewon.
22 Anut nukan sintore ämänis keser äiewon, opur karianas osap erekapu ätäi eposek saräiei. Anut nukas iken onok aru erar wa jäkäi mukai. Karianas kiro epar iken onok aru jäkäi mukai.

Krais nukasar meiemara, iken onok aru jäkäi mukowon.

23 Anut nukan amuk opok osap eposek saräun ak opur karianas uris kureäi, kiro omar oikan totok. Utianik, opur karianas osap omnokou opok eposek saräun itok, osap omar oik rau opur karianas eposek saräun itok wa. Kar karian eposekus epar omar oikan osap eposek sarewon.
24 Krais ko tup owa tonowon. Utianik, ko tup ou roat akas ate moin owa tonau wa. Kiro tup ou omnokou opok rau, kiro omar oikan tup ou nukan totok. Krais ko omar oik tonowon. Rusapai ko omar oik Anut pak raumoi, ik sareikaun mesin Anut aurura.
25 Anut kamuk raiäu ro näwäu senes woisan karar karar opok ou waru asu senes opok toneäu. Ko kiro opok tonauria, opur karian Anut jou muraun oiar toneäu. Utianik, ko Krais keserwon senek nukan karian oumara, tone, Anut nurau wa. Krais ko omar oik tonaun ko Anut kamuk raiäi roat näunäu akas keseriäi senek keserau wa, ko nukan karian kararpai Anut nurumara, tonowon.

26 Krais ko ätäi ätäi okoro omnokou ate mowon ses koi rusapai, kon enipsau Anut
nuruwon maro, ko tätäi sosop senes oi rawo. Utianik, kon enipsau kararpai Anut
nuruwon. Okoro omnokou wasaräun ses siakupai, Krais ko pemara, kararpai meiewon,
okon, Anut nukas iken onok aru erekapu jäkäi mukowon.
27 Ko keserwon senek roasiret nais kararpai meiäiei. Ak meiena, tawa Anut nukas ak
wasarewarai.
28 Krais ko kararpai meiemara, kon karianas roasiret akan onok aru pakan imwarowon.
Ko ätäi kowai, roasiret akan onok aru jäkäi maraun wa kowai. Utianik, inok roasiret ko
mesin akan woiaka epar mianik, ko kume rai, kos ak imwaraun kowai.

10

Krais kararpai meiemara, kon karianas roasiret onok aru pakan erekapu imwarowon.

1 Juda akan sintore ämänis ik onok aru pakan wa imäikai. Kiro sintore ämän osap eposek
tawa päi kon totok. Sintore ämänis roasiret ak woisan karar karar opok opur makeanik,
Anut jou muraun rai awarowon. Roasiret ak kiro sintore ämän tainoriäi. Utianik, kis
roasiret akan onok aru pakan imwareäu wa, okon, ak Anut nukan amuk opok eposek
saräu wa.
2-3 Sintore ämänis roasiret eposek sarein maro, ak opur makeanik, ätäi ätäi Anut wa
nuruwoi. Kiro onok erekapu utomoi, akan ronkat ak Anut nukan amukup ämän wäpik
raianik, eposek saräun itok. Utianik, sintore ämänis ak sarwarau wa, okon, ak woisan
karar karar opok, akan onok aru mesin ronkateanik, opur makomoi, Anut nuriäi.
4 Owon, bulmakau meme pak awan karianas roasiret akan onok aru wa jäkäi mareäu.
5 Kiro onokun, Krais ko okoro omnokou opok kowauri, ko Anut keser auruwon, “ ‘Na
opur karian pak karauk osap pak ak isiäi kiro utiäum. Utianik, na isan enimsau na isaun
sare muromon owam.’
6 Roasiret akas nan enmat jou musaun opur wemoi, nan patan opok mianik, erekapu
makeäi na kiro utiäum. Ak opur makeanik, akan onok aru jäkäi maraun, na kiro onok
nais utom.
7 Keserianik, isas na aisomin, ‘O Anut, is koim. Nas is owosäun airomon, is ki koim.
Meter ak is keseraun nan buk opok jer wein.’ ” *Buk Song 40:6-8*
8 Amke Krais nukas keser äiewon, “Anut na opur karian pak karauk osap pak ak na isiäi
kiro utiäum. Roasiret akas opur wemoi, erekapu makeanik, nan patan opok momana,
akan onok aru jäkäi maraun na kiro onok nais utom. Nan sintore ämänisar kiro onok
keseraun awarowon roasiret ak kiro onok keseriäi.”
9 Keseria, Krais nukas Anut auruwon, “Is koim. Nas is owosäun airomon, is ki koim.”
Keseria, roasiret akas opur wemoi, makeäi, Anut ko kiro onok erekapu utomara, kar onok
awau sare mowon.
10 Anut nukas ik erekapu eposek saräun ronkatewon. Keseria, Jisas Krais ko ik mesin
meiemara, kon enipsaus iken onok aru pakan imäikowon. Ko kararpai meiemara, Anut
nukan amuk opok roasiret eposek saräun keserwon.
11 Anut kamuk raiäi roat ak omre orip orip Anut nukan patan siakup tai raianik, opur
ra, osap ra Anut nuriäi. Ak karauk osap wa nuriäi. Nuriäin osap kir nuriäi. Utianik, opur
makeanik, Anut nuriäi kis akan onok aru wa jäkäi mareäu.
12 Utianik, Krais ko meiemara, kon enipsau kararpai Anut nuruwon, kis roasir erekapu
akan onok aru jäkäi marowon. Keserianik, ko Anut nukan ipou näu kaima tane rau.
13 Rusapai Anut nukas kon iwäi jaukut itimwaronuk, kos kiro roat erekapu kon ipokup
monuk, ak kon inkaruru rawaun, ko kume rau.
14 Kon enipsau kararpai Anut nuruwon kis kon roasiret Anut nukan amuk opok eposek
sareanik, orip orip rawaun sarwarowon.
15 Anut nukan Osou Näus nais kiro ämän aikowon. Amke ko keser äiewon,
16 “Okoro paip is tawa isan roasiret pak mam, kiro kesek, is akan woiaka uru isan
sintore ämän mam. Is akan ronkat opok isan sintore ämän jer we mam. Is, Näwäu, isakas
kiro ämän keser äiem.” *Jeremaia 31:33*
17 Anut nukas ätäi äiewon, “Is roasiret akan onok aru jäkäi maromin, okon, ak meter
sintore ämän wa tainoriäin pak, ak onok aru miäin pak, is kiro mesin ätäi wa ronkatäm.”
Jeremaia 32:34
18 Anut nukas roasiret akan onok aru erekapu jäkäi marowon, okon, roasiret ak akan
onok aru jäkäiäun ätäi opur makeanik, Anut wa nuraiei.

Iken woiok Anut mesin epar mianik, konun karar ronkatäu.

19 Jisas am äpäs opok meiemara, kon karianas iken onok aru erekapu jäkäiewon.
Keseria, ko iken kamuk raiäu ro näwäu senes rau, okon, ik rusapai Anut aurianik, ko
rawa ik apu awau opokas säpkäri tonaun wa iminäu.
20 Kiro omjo tup owa rawon, kiro Jisas nukan enipsaun totok. Jisas meienuk, kiro
omjo oikas kiräi noptowon. Kiro Anut rawa tonaun apu, kiro awau. Ik kiro apu pakas
tainorianik, awau orip orip rawam.
21 Iken kamuk raiäu ro näwäu senes, ko Anut nukan roasiret kamware rau.
22 Keseria, ik Anut rawa tonau. Iken woiok Anut mesin epar momun, okon, ik äpu kon
amuk opok ik eposek raum. Ronkat oiror wa owau. Ik iken onok aru pakan woiok pirirta,
Jisas nukas kon karianas ik uris kureikianik, iken woiok uru onok aru rawon, ätäi eposek
sare mowon. Kiro onok ik an eposek opok an joiäum senek.
23 Ik iken woiok Anut mesin epar momun, kiro sakaurar ate rawau. Anut nukas owo
osap ikaun aikowon, ik päurar kume rauta, ko ikai.

Ik iken jaunokot sarwarau.

24 Ik iken jaunokot mesin woiokos meieanik, ika ika sarsaratäun onok ätär muratäumoi,
sarau eposek mau. Iken jaunokot akas iken onok aparianik, ak nais keseriar keseraiei.
25 Ik Anut nukan roasiret ika ika tururaun onok kiro wa utau. Karauk roasiret ak
wa tururiäi senek ik akan onok wa tainorau. Iken woiok Anut mesin epar momun
sakau ataun sarsaratäu. Owon, ik äpu kiro onok keserta keserta, Näwäu nukan roasiret
wasarewaraun omre kowai.

Ik Krais wa sumkäinäu.

26 Ik Anut nukan epar ämän äpu mianik, ko mesin woiok epar momun, ätäi piririanik,
onok aru sosop momoi, ik ätäi kar osap oianik, iken onok aru jäkäiäun Anut nuraun senek
itok wa.
27 Ik kiro onok keseria rai, ik Anut mesin näwäu iminäu. Kos ik erekapu wasareikonuk,
ik ep näwäu jerera opok kureikaun kume rawam. Kiro epis Anut nukan iwäi jaukut
erekapu jerwarai.
28 Meter Moses nukas roasiret Anut nukan sintore ämän jekur tainoraun awarowon.
Inok ro ko kiro sintore ämän tainorau wa, ko onok aru monuk, ro oirori ra 3 orip ra
akas ko onok aru mowon aparmoi, ak ämän wasarewareäu ro aurna, kos kiro ro wasare
murianik, kon onok aru mowon aparnuk rai, roasiret ak ko mesin wa woiakati mai. Akas
ko wena, meiäu.
29 Rusapai inok ro ko Anut nukan Mokoi aru senes äiemoi, sumkäinai, akan ronkat ko
nais ak owosäiei? Epar senes, kiro ro Anut nukas ko usu näwäu senes nurai. Io, ko usu
näwäu owai, owon, ko paip mesin jekur ronkatäu wa. Ko "Jisas ko isanun meienuk, is
Anut nukan amukup ätäi eposek saräm," ko keser ronkatäu wa. Ko Jisas nukan karian
osap erar rai äiäu. Anut nukan Osou Näus ik sareikeanik, kon osap eposek erar ikiäu.
Utianik, kiro ros Osou Näu jeimareäu.
30 Ik äpu meter Anut nukas keser äiewon, Näwäu nukas keser äiäu, "Isakasar kiro roat
akan onok aru moin, ätäi aru maram. Kar ros ak opok onok aru marai, isakasar ätäi kon
onok aru nuram." *Lo 32:35*
Anut nukas ätäiar äiewon, "Is Näwäu, isakasar isan roasiret wasarewaram." *Lo 32:36*
31 Anut awau raiäu, kos kiro ro onok aru mowon sakau atonuk, ko näwäu iminäi.

Ak akan woiaka Anut mesin epar moin kiro wa utau.

32 Ak Anut nukan ämän amke roianik, tainorin ätäi kiro ronkatäiei. Ak karauk roat akas
usu sosop aromoi, aru mareäin. Utianik, ak kiro usu oianik, akan woiaka Anut mesin epar
moin, kiro wa utau sakau me rawe.
33 Karauk ses, kiro roat akas roasiret sosop amiakap jeimwareanik, aru mareäin.
Karauk ses, karauk roasiret akan usu oiäi senek ouna, akas kiro roasiret sarwareäin.
34 Akan woiaka epar moin jaunakat karapus owa rauna, akas kiro roasiret akan usu
ämäianik, sarwareäin. Ak Anut nukan roasiret raianik, karauk roat akas akan osap
erekapu päu ouna, ak kiro osap mesin woiaka aru wa miäin. Akan woiaka erer orip
raiäin. Akan woiaka erer orip raiäin, owon, ak äpu tawa akan osap eposek senes orip
orip rau kiro owaiei.
35 Kesermoi, ak meter akan woiaka Anut mesin epar moin kiro wa utau. Akan woiaka
Anut mesin epar moin keseriar me rauna rai, Anut nukas tawa kon osap eposek arai.
36 Ak woiaka Anut mesin epar me rain, kiro wa utau, sakau me rawe. Keseriar, ak Anut
nukan ronkat tainoraiei. Ak kiro onok keserna, Anut nukas owo osap araun awarowon,
ko kiro osap erekapu arai.

37 Anut nukan ämänis keser äiewon. “Om ses rumuk wa opokar, kiro ro ko meter
kowaun äiewon, ko kurte kowai, ko ekep wa rawai.
38 Inok roasir ko isan amiap eposek raiäu, isas ko isanaram mesin kon wou epar miäu,
orip orip awau rawai. Utianik, inok roasir ko ätäi piririanik, kon wou epar mowon kiro
utai, is kiro roasir mesin isan woi wa ererai.” *Habakuk 2:3-4*
39 Kiro roasiret akan woiaka epar moin utoin, okon, ak Anut siakup wa rawaiei. Utianik,
ik ak senek wa, ik akan onok wa tainoriäum. Wa! Ik, Anut nukan roasiret, iken woiok
epar momun, okon, ik ko pak orip orip awau rawam.

11

Woiok epar maun onok.

1 Woiok epar maun onok kiro kesek. Anut nukas owo osap owaun aikowon ik kiro
osap owaun kume raum kiro epar ik tawa owam. Ik kiro osap iken amiokos aparau wa,
utianik, ik äpu kiro osap epar owam.
2 Meten roasiret ak akan woiaka epar miäin, okon, Anut nukan wou ak mesin erermara,
kiro roasiret eposek äiewon.
3 Ik äpu Anut nukasar omar omnokou pak nukan ämänisar ate mowon. Ik kiro mesin
iken woiok epar momun. Kesermoi, ik äpu, osap erekapu ik rusa apariäum, kiro osap
Anut nukas osap roasiret akas aparau senek wa oianik, ate mowon.

Abel, Enok, Noa ak Anut mesin woiaka epar moin.

4 Abel ko Anut mesin kon wou epar mowon, okon, ko opur makeanik, Anut nuruwon.
Anut nukas kiro onok aparianik, ko mesin wou ererwon. Kain ko nais osap Anut
nuruwon, utianik, ko mesin wou ererau wa. Abel kon wou epar mowon, okon, kos kon
osap nurunuk, Anut nukas ko ro eposek auruwon. Abel ko meiewon, utianik, kon wou
epar mowon ämän rusapai aikorai.
5 Enok nais kon wou epar mowon, okon, Anut nukas ko meiäu wa, awau enipsau orip
imäiewon. Roasiret ak itanein, itanein, ko aparau wa, owon, Anut nukas imäumara,
tonowon. Anut nukan ämänis keser äiewon, “Enok ko Anut nukas imäiäu wa opok, ko
Anut nukan onok erekapu tainornuk, Anut ko kon onok aparianik, ko mesin kon wou
ererwon.”
6 Kar ro ko kon wou Anut mesin epar mau wa, ko Anut nukan ronkat tainorau senek
wa. Anut ko mesin wou wa ererai. Inok ro ko Anut siakup tonaun, ko Anut rau mesin kon
wou epar mai. Ro Anut aparaun sarau sakau miäu, Anut nukas kiro ro eposek isanaraun
wou epar mai.
7 Noa nais kon wou epar mowon, okon, Anut nukas Noa auruwon, “Is an näwäu okoro
omnokou opok surita, koianik, roasiret onok aru miäin erekapu anas oware jai. Roasiret
kiro onok meter aparau wa.” Noa ko Anut nukan ämän roianik, kon wou epar mowon,
okon, ko Anut nukan ämän tainorianik, kon tupsiu pak eposek rawaun ous ate mowon. Ko
keseria, karauk roasiret akan onok aru amop ätär marowon. Noa kon wou epar mowon,
okon, Anut nukas ko ro eposek äiewon.

Apraham Anut mesin wou epar mowon.

8 Apraham nais kon wou epar mowon, okon, Anut nukas Apraham auruwon, “Na nan
mena utoinam, kar om isam owaun man.” Kiro om owaun Anut nukas sare muruwon.
Ko kon wou epar mowon, okon, ko Anut nukan ämän tainormara, nukan mena ute
manowon. Ko kiro mena äpu wa, ko erar sepuk potowon.
9 Kon wou epar mowon, okon, ko Anut nukas kiro omnokou owaun auruwon ko pote
kiro omnokou oumara, kar menan ro senek rawon. Ko ninaun ser ou mianik, rawon.
Aisak Jekop ori au nais ser ou momasa, rairin. Meter Anut nukas au nais om ataun äiewon.
10 Apraham ko wou erer orip ser owa rawon, owon, Anut nukas kar näu mena ou sosop
orip sare monuk, ko kiro opok orip orip eposek rawaun kume rawon. Anut nukas kon
ronkat pakas kiro näu mena orip orip sakau rawaun ate mowon.
11 Apraham, ko koiam senes ko mokoi mau senek wa. Sara nais ko emas asir ko mokoi
owau senek wa. Apraham kon wou epar mowon, okon, Anut nukas sakau nurunuk, ko
mokoi mowon. Ko äpu meter Anut nukas paip muruwon, kiro epar päi.
12 Kiro ro Apraham ko koiam senes, ko meiäuruwon, utianik, ko pakas roasiret sosop
omar oikan pai senek sarein. Kiro roasiret sosop sosop senes upinan uskakar senek. Kar
ros ninaräun senek itok wa.
13 Kiro roat ak akan woiaka epar me rainus, meiein. Anut nukas owo osap owaun paip
marowon ak kiro osap owau wa. Ak erarar meiein. Ak äpu, kiro osap tawa päi ak owaiei,
kesermoi, akan woiaka näu sarewon. Ak roasiret keser awaroin, “Okoro omnokou kiro

iken wa, ik kar menan roat senek erar koi raum. Iken omnokou senes Anut nukas ikaun
paip mowon kiro rau."
14 Roasiret ak kesek ämän arena rai, ik äpu kiro roasiret ak kar epar mena owaun rai
ronkate raiäi, ak tawa kiro owaiei.
15 Kiro roasiret ak akan mena ute koin mesin ronkatein maro, ätäi potaun itok.
16 Utianik, kiro roat ak mena eposek owaun ronkateäin, kiro mena omar oik rau.
Keserianik, ak Anut "Na iken Eit." aurna rai, Anut nukas kiro mesin oiok wa nai. Kos
kiro roat akan näu mena eposek orip orip rawaun sare marowon rau.
17-18 Anut nukas Apraham auruwon, "Is na pak paip keser mom, nan tupsiu sosop senes
päiei. Kiro tupsiu Aisak pakas päiei." *Stat 21:12*
Apraham kon wou epar mowon. Kesernuk, Anut nukas Apraham nukan wou epar
mowon ate aparaun rai auruwon, "Na nan mokoi Aisak weinam, is iram." Keser aurnuk,
Apraham nukas Aisak kon mokoi karartapau Anut nuraun wäurwon. Apraham kon wou
epar mowon, okon, ko kiro onok keserwon.
19 Apraham nukas Aisak wäurnuk, meiäuruwon, kon ronkat Anut nukas roasiret meiäi
ätäi sirware maun itok. Keseria, Aisak meiäurnuk, Anut nukas ko siräi mianik, ätäi
Apraham nuruwon senek.

Aisak, Jekop, Josep ak Anut mesin woiaka epar moin.

20 Aisak nais kon wou epar mowon, okon, kos Jekop Iso ori au tawa jekur rawaun mesin
Anut auruwon.
21 Jekop nais kon wou epar mowon, okon, kos meiäurimara, kon naruauk teiermara,
Josep nukan mokoit ori au jekur rawaun mesin Anut aurmara, ko jou murianik, meiewon.
22 Josep nais kon wou epar mowon, okon, ko meiäurimara, ko äpu tawa Anut nukas
Israel roasiret Ijip omsau pakas imware kowai, okon, Israel roasiret awarowon, "Ak Ijip
omsau ute manaiei opok, isan isuk oumoi, ätäi erapok om oia, kiro opok up kuräiei."

Moses Anut mesin wou epar mowon.

23 Moses nukan momok anak ori nais awan woiawa epar moirin, okon, kon anakus an
jounuk, au keir 3 orip ko ämäi mosa, rawon. Au ko aparirin ko mokoi eposek senes. King-
Pero nukas Israel roasiret keser awarowon, "Akan asiret mokoi an jouna, kiro mokoit
akwarona, meiäiei." Au kon ämän iminäu wa.
24 Moses nais kon wou epar mowon, okon, ko urek nemara, ro näwäu sarewon. Roasiret
akas ko King-Pero nukan asinakun mokoi äiena, ko kiro ämän rowau utiäwon.
25 Ko omnokoupaian onok tainormoi, kon wou ereraun onok aru mianik, ronkat owau
wa. Kiro omnokoupaian onok tainorai, kurte wasaräi. Keserianik, Moses ko Anut nukan
roasiret pak usu owaun ronkatewon.
26 Moses ko keser ronkatewon, "Is Ijip omsau pakan aiauk pak osap sosop oumoi, rapor
rawau utom. Is Anut nukas kiro Krais tawa kowai äiewon, nukan enip pakas usu owam,
kiro itok, tawa kos osap eposek irai."
27 Moses kon wou epar mowon, okon, ko Ijip omsau ute manowon opok, Ijip omsau
kamwareäu ro Pero kasak peäu ko kiro iminäu wa. Roasiret ak Anut aparau senek wa.
Utianik, Moses ko Anut aparwon senek, kon wou epar mowon sakau atowon.
28 Moses kon wou epar mowon, okon, ko Israel roasiret awaronuk, ak sipsip nak weanik,
kon karian oumana, am iporu kiro karian opok momoi, akan ou rorok opok kiotor potoin.
Ak kiro onok keserna, Anut nukan sarau eitek koumoi, akan ou rorok opok kiro opur
karian aparianik, Israel roasiret akan urek mokoit wa akwaraiei, ak eposek rawaiei.

Israel roasiret sosop akan woiaka epar moin.

29 Israel roasiret akan woiaka epar moin, okon, ak Mas An Osou kurein. Kiro opok
an wäpik, omnokou sakau emu rawon senek tai potoin. Ijip akan marai roat ak kiro an
kureanik, kamuk nona, kiro anas ätäi suwor pemara, erekapu oware jewon.
30 Israel roasiret akan woiaka epar moin, okon, ak omre 7 orip Jeriko näu mena porim
kair arina, Anut nukas kiro porim uräiewon.
31 Jeriko menan sapum asir Rehab ko kon wou epar mowon, okon, ko Israel akan päu
aparaun roat kon jaukut senek kon owa imware tonomoi, o aromara, jekur kamwarowon.
Karauk Jeriko roasiret ak Anut nukan ämän tainorau wa, ak erekapu meiein, ko meiäu
wa.
32 Is kar ämän awaraurim, utianik, Gidion, Barak, Samson, Jepta, Devit, Samuel pak
Anut nukan ämän roianik, areai roat akan ämän wa awaram. Owon, is akan ämän
awaram, omre rumuk sosop manai.
33 Kiro roat akan woiaka epar moin, okon, ak omsau erekapu pote, weräianik, akasar
kiro pakan marai roat erekapu itimwaroin. Karauk roat akas roasiret jekur kamwarona,

kiro roasiret ak akan jaunakat pak onok aru wa muratäiäi. Anut nukasar owo onok ak sarwaraun awarowon siar ko kiro onok kiro roat opok keserwon. Karauk roasiret akas opur laion akan oiaksau pene maroin.

34 Karauk akan iwäi jaunakat akas ep näwäu kararna, akas kiro ep jereäu koserin. Karauk roat akan iwäi jaunokot akas ak siräp rumukäus akwaraun urkaswariäi. Roasiret ak sakau wäpik akan woiaka epar moin, okon, Anut nukas sakau arowon. Kesernuk, ak marai roat sakau senes sareanik, akan iwäi jaunakat kar omsau pakan erekapu itimwaroin.

35 Karauk asiret akan woiaka epar moin, okon, akan roat ak meiein, Anut nukas ak ätäi siräiware mowon. Kiro roat ak ätäi akan asiret siarakap poteäin.

Karauk roasiret ak Anut nukan onok tainorna rai, akan iwäi jaunakat akas karapus owa pote mareanik, awareäin, "Ak Anut nukan onok ätäi wa tainorna rai, ik ak wa akwarota, meiäiei." Ak kiro ämän rowau wa, owon akan ronkat kesek, ak Anut nukan onok tainorna, akan iwäi jaunakat akas akwarona, meiäiei, ak tawa ätäi siräumoi, awau orip orip eposek rawaiei.

36 Karauk roasiret ak mänkäsiwareäin, karauk ak jeje ämän awareäin, karauk akan ipiaka muris sisikäianik, karapus owa mareäin.

37 Karauk ak karapus owa mareanik, aiaukus akwariain, Karauk so nukas kamukasar patir kurwareain. Karauk ak siräpis akwarona, meieäin. Karauk roasiret ak omjo wäpik, okon, ak sipsip, meme kerau oianik, takeäin. Ak saruku roasiret senek poteäin. Karauk roat akas kiro roasiret woiaka epar moin usu arianik, onok aru senes mareäin.

38 Kiro Anut nukan roasiret akan onok eposek senes, okon, ak omnokoupaian roasiret pak erek rawau senek wa. Keserna, ak om puru opok, omtapau opok, aireu uru, om up uru pote raiäin.

39 Kiro roasiret akan woiaka epar senes moin. Anut akanun kon wou erermara, karauk osap owaun awarowon. Utianik, ak kiro osap owau wa.

40 Owon, Anut nukas ak ik pak tawa osap eposek ikaun sare me rau. Ik nais iken woiok epar mam kos kiro roat pak tawa osap eposek ikaun sare mukowon rau kiro ikai.

12

Ik nais Jisas nukan onok tainorau.

1 Keserianik, meten roasiret sosop akan woiaka Anut mesin epar moin akas omar oikas ik apaike rai. Meter akan raiäi onokus akan woiaka epar moin onok owo senek kiro ik ätär mukorai. Ik nais ak senek rawau. Ik Anut nukas osap sare mukowon, owaun roat kurteäi senek sarau sakau mau. Apu kamuk ik wa sumau. Omjo usuäu iken enmaka opok rawai oi mianik, kurtäu. Kis usukonuk, ik kurtäu senek wa. Ik owo onok aru orip orip keseriäum kiro onokus sakatoiki raiäu oi kureanik, iken ronkat Jisas mesin karar mianik, wa wäsuk etäiäu, sakau kurtäu.

2 Ik orip orip Jisas mesin ronkatäu. Kos kon wou Anut mesin epar mowon senek, ik nais iken woiok epar mau. Kos iken woiok epar maun apu ätär mukowon, okon, ik ko tainorau. Kos ik sareikonuk, iken woiok epar momun sakau saräi. Kon wou epar mowon kiro ko utau wa, owon, ko äpu Anut nukas tawa kon wou eposek sare murai. Kesermoi, ko usu näwäu oumara, am äpäs opok meiewon. Roasiret akas keser ronkateäi, am äpäs opok meiäun kiro onok aru senes, utianik, ko kiro onok mesin ronkat owau wa ko sepuk meiewon. Rusapai ko omar oik Anut nukan ipou näu kaima patan opok tane rau.

3 Epar senes, ak Jisas mesin jekur ronkatäiei. Onok aru miäin roat akas ko onok aru senes muriäin. Ko sakau tai raumara, kon wou epar mowon kiro utau wa. Ak ko mesin ronkateanik, kon onok tainoraiei. Keserianik, akan woiaka epar moin wa utaiei, kiro sakau rawai.

4 Jisas ko onok aru miäin roat akas wena, meiewon senek, ak akwarona, meiäu wa. Akan woiaka epar moin utaun rai, kiro roat akas usu arianik, akwaroin, utianik, ak sakau tai rain. Akas ak akwarona, erekapu meiäu wa.

5 Anut nukas akan woiaka sakau maun ämän awarowon, ak kiro ämän rakuswarou rai is ätäi awaraurim. Anut nukas ak kon mokoit äiewon. Kos keser äiewon,

"Isan mokoit, Näwäu nukas ak usu aronuk, ak ko erar keseikou rai wa ronkatäu. Ak onok aru mona, kos ak ätäi eposek rawaun kesewarou. Ak kiro onok mesin woiaka aru wa mau.

6 Owon, ko kar ro mesin wous meieäu, kiro ro onok aru monuk rai, ko usu nurai. Kos kiro ro weanik, usu nurai, 'ko isan mokoi senes' äiäi." *Sindaun 3:11-12*

7 Kar ros kon mokoi onok aru monuk, usu nuriäu senek, Anut nukas keseriäu. Mokoit
erekapu ak onok aru mona, akan momonakat akas usu ariai. Keseria, Anut nukas ak usu
aronuk rai, ak sakau tai raumoi, ko mesin woiaka aru wa mau. Owon, ak kon mokoit.
8 Anut nukas kon mokoit onok aru mona, ak eposek rawaun usu areäu. Ko kiro onok
karauk mokoit opok kesewarau wa. Kiro mokoit ak Anut nukan mokoit senes wa, kiro
mokoit ak kurukan mokoit senek. Keseria, kos ak usu wa ariäu maro, ak kon mokoit wa.
9 Ik onok aru mota, iken moniokot akas ik eposek rawaun usu ikona, ik akan ämän
tainoriäum. Anut nukas ko iken totomok kameäu ro kos ik eposek rawaun usu ikonuk, ik
kon ämän epar tainoriäum. Keseria, ik ko pak orip orip rawam.
10 Ik mokoinakut raianik, ik owo onok aru mota, iken moniokot akas kiro onok ätäi wa
keserau, eposek rawaun rai usu ikiain. Utianik, Anut nukas usu ikonuk, ik nuka senek
orip orip eposek saräun keseriäu.
11 Anut nukas usu ikonuk, ik iken woiok aru miäu. Kiro usu oiäum tätäi senes, okon, ik
kiro usu mesin iken woiok wa ereriäu. Utianik, usu oumoi, tawa rai rai, ik ätäi karauk
onok aru wa mam, iken woiok ätäi eposek sareäu, ik woiok erer orip rawam.

Ak jekuriar sakau tai rawe.

12 Is ämän awaromin kiro epar, okon, ak jekuriar sakau tai rawe. Karauk roasiret ak
kurtemoi, akan ipiak, isorak meienuk, ak jekur wa kurteäi senek wa keserau. Ak karauk
roat keseriäi senek, akan ipiak isorak meiäi, sinuk, sepuk sakau momoi, kurtäiei. Ak
keserna, Anut nukas owo osap owaun awarowon ko kiro osap arai.
13 Ak jekuriar sakau tai rawe, akan woiaka Jisas mesin epar moin kiro wa utau. Keserna,
kar ro kon wou epar mowon utauru, ko akan onok eposek aparmoi, ätäi kon wou Jisas
mesin epar maun sakau mai.
14 Ak roasiret pak päurar senes raumoi, ak onok eposek senes Anut nukan onok senek
mowe. Kar ro ko kiro onok eposek mau wa, kiro ro ko tawa iken Näwäu wa aparai.
15 Ak jekur sakau tai rawe, Anut nukas ak sarwareanik, kon wou ak mesin ererwon,
ak ätäi ko wa sumkäinäu. Ak jekur aparaiei kar onok aru miäu ro ak kamuk opok, ko
amurik katuau senek wa rawai. Amurik katuaus akan woia peanik, karauk o siakup raiäi
aru mareäu senek kiro ros ak roasiret erekapu aru marai.
16 Ak ätäi jekur aparaiei, ak kamuk kar roasir ko sapum onok wa mai. Kar ro ko Iso
senek wa saräu. Iso ko Anut mesin ronkatäu wa. Ko urek mokoi, okon, ko kon momokun
osap erekapu owaun itok. Utianik, ko karar muti sounuri kon urektapaun sakau erekapu
kon amak nuruwon.
17 Ak äpu Iso ko kiro onok keserianik, rai rai, ko kon momok opokan jekur rawaun ämän
owaun potowon. Ko jekur rawaun ämän owaun sakau waiewon. Utianik, kon momokus
jekur rawaun ämän aurau wa. Owon, Iso ko kon urektapaun sakau erekapu kon amak
nuruwon, okon, ko kar apu pakas ätäi kiro ämän owau senek wa.
18 Ak roasiret Jisas mesin woiaka epar moin, ak akan awau mena tonauri. Ak rusapai
kiro mena kotomarau senek wa. Ak Israel roasiret senek wa, Israel roasir ak Sainai
omtapau siakupai tonoin. Ak kiro omtapau kotomaraun itok. Ep näwäu kiro omtapau
opok jere rawon. Kiro omtapau kukuman kitir raumoi, urir näwäu kiro opok pe rawon.
19 Kiro omtapau opok parau ur jejep pak Anut nukan pätu pak ak roin. Ak Anut nukan
ämän roianik, sakau iminemoi, ak Moses keser aurin, “Moses, nas Anut aur, ik kon ämän
ekep rowau utom.”
20 Anut nukas Israel roasiret sakau ämän keser awarowon, “Inok roasir ko kiro
omtapau kotomarai, ak ko aiaukus wena, meiäi. Bulmakau ra, sipsip ra ak kiro omtapau
kotomaraiei, ak nais aiaukus akwarona, meiäiei.” *Kisim Bek 19:12-13*
21 Roasiret akan amiakas kiro osap omtapau opok rain aparianik, iminein. Keserna,
Moses nuka nais keser äiewon, “Is sakau näu iminem.” *Lo 9:19*
22 Utianik, ak woiaka epar moin roasiret, ak kiro mena tonau wa. Ak awau mena Saion
omtapau opok tonoin. Anut nuka orip orip awau raiäu ak kon mena tonoin. Kiro mena,
Jerusalem awau, omar oik rau. Ak Anut nukan sarau eitek sosop senes ak karar turur
raumoi, woiaka erer orip rain opok tonoin.
23 Ak Anut nukan mokoit turur rain opok tonoin. Kiro mokoit erekapu ak kon urek
mokoi senek rai, akan enmaka omar oik jer wein rau. Ak roasiret, ak Anut rawa tonoin.
Kos roasiret erekapu wasarewareäu. Ak meteran roasiret meieanik, omar oik rain
siarakap tonoin. Kiro roasiret ak Anut nukan amukup roasiret eposek senes.
24 Ak nais Jisas rawa tonoin. Jisas ko roasiret pak Anut pak kamuk raiäu ro. Kos paip
awau Anut nuka pakan roasiret siarakap oi kowon. Kon karianas roasiret eposek rawaun
paip momoi, uris kurewon. Kon karianas Abel nukan karian itimorwon. Abel nukan

karianas Kain nukan onok aru ätäi amuk kuräun äiewon, utianik, Jisas nukan karianas iken onok aru jäkäiäun äieu.
25 Ak rowe! Anut nukas kon ämän awaronuk, ak wa utau jekur rowaiei. Anut nukas iken askanai ak okoro omnokou opok rain kon sakau ämän awarowon, ak rowau wa. Keserna, kos ak akwaraurnuk, ak imine manaun apu wäpik. Rusapai, Anut omar oikas arera. Keserianik, rusapai inok roasir ko kon ämän roumoi, tainorau wa, kiro roasir ko owose imine manai? Wa, ko usu näwäu senes owai.
26 Anut nukas meter kon oksaus äianik, mim äsimornuk, okoro omnokou erekapu ritoriäwon. Utianik, rusapai ko paip keser mowon, "Omre karar opokar, is ätäi mim äsimorta, omnokou erekapu ritorai. Omnokou karar wa ritorai, omar pak erek ritorai." *Hagai 2:6*
27 Anut nukas 'Omre karar opokar, is keseram', äienuk, ik epar äpu mom, osap ate mowon kos mim äsimornuk, erekapu ritorai. Kos osap erekapu oi manai. Kar osap wa rawai. Karauk osap orip orip rawaun ate mowon, kiro karar wa aru marai.
28 Keserianik, Anut nukas ik kon roasiret senes awau orip orip rawaun sare mukowon, kiro kon näu mena owam. Ko kiro mena wa aru mai, okon, ik wa aru mukai. Keseria, ik kon enip jou mau. Ik kon ämän tainorianik, kon wou ereraun ko jou murau. Keseria, ik ko iminemoi, kon inkaruru rawau.
29 Owon, iken Anut ko ep senek. Epis osap erekapu jereäu senek, kos roasiret kon ämän tainorau wa erekapu aru marai.

13

Ik Anut nukan onok eposek erekapu tainorta, ko ik mesin wou ererai.
1 O Jaiat, ak aka aka orip orip akan woiaka epar moin jaunakat mesin akan woiaka meiäiei.
2 Kar menan roat akas akan mena kouna, akan owa imware tonaiei. Meter karauk roat akas kar menan roat akan owa imware koin. Ak äpu wa, akas kiro erar roat äiäin, utianik, kiro roat ak Anut nukan sarau eitek.
3 Roat woiaka epar moin karapus owa rai, ak kiro roat mesin wa rakuswarau. Ak karapus owa rauna rai, karauk roasiret akas ak sarwaraun keseriäi senek akas nais kiro roat keseriar sarwaraiei. Akan jaunakat Jisas nukan sarau mianik, usu näwäu oiäi mesin wa rakuswarau. Ak kiro roat pak erek usu owaun itok, okon, akas ak sarwaraiei.
4 Roat ak asir oin akan asiret pak rapor rawaiei. Ak karauk asiret pak wa sapum onok mau. Inok roasir ko sapum onok mai, tawa Anut nukas kon onok aru wasare muromoi, ko aru murai.
5 Ak aiauk mesin ekep wa ronkatäu. Ak osap eteinak orip kiro äiäk. Anut nukas keser äiewon, "Is ak wa utwaram. Is ak mekesirak wa aram." *Lo 31:6*
6 Keseria, ik sakau tai raumoi, ik karar karar keser äiäu,
"Näwäu ko isan sareiriäu ro. Is wa iminäm. Karauk roat akas is erekapu wa aru muraiei." *Buk Song 118:6-7*
7 Akan meten kamwareäi roat mesin ätäi ronkatäiei. Kiro roat akas Anut nukan ämän tamaroin. Kiro roat ak akan woiaka epar moin senek, ak nais akan onok tainoraiei.
8 Ak akan onok tainoraun itok, owon, Jisas Krais nukan onok karar. Ko kar onok wa pirirïäu. Kukam, rusapai, tawa, orip orip ko kon roasiret sarwaraun apu karar tainoriäu.
9 Ak karauk ämän awau atap atap akan meten tamareäin roat akas awarau wa, kiro wa tainorau. Kiro ämän awaus onok aru akan apu opok marai. Kiro roat awau ak o jaun sintore ämän atap atap ariai. Kis akan woiaka epar moin wa sarwarai. Anut nukan wou näu oripas akan woiaka epar moin sarwarai.
10 Iken onok aru jäkäiäun omoi rau. Kiro Jisas nukan am äpäs. Kiro Anut kamuk raiäi roat akas Anut osap nuriäi patan senek. Roasiret ak meten sintore ämän tainoraun orip orip ronkateäi, am äpäsis ak sarwarau senek wa.
11 Ik äpu Anut kamuk raiäu ro näwäu senes ko opur karian oumara, roasiret akan onok aru jäkäiäun Anut raiäu ou waru asu senes uru oi toneäu. Utianik, opur näu oianik, pote näu mena kasakupai erekapu make kureäi.
12 Kiro onok senek Jisas nais ko näu mena kasakupai wena, meiewon. Kon karianas roasiret akan onok aru jäkäinuk, roasiret ak Anut nukan amuk opok eposek sarein.
13 Ko am äpäs opok äsäi mona, meiäun oiok nowon. Keseria, ik meten sintore ämän utomoi, Jisas siakup mena kasakupai poteanik, ik ko senek oiorok naun itok. Ik kon onok tainorianik, iken meteran onok utau.
14 Owon, okoro omnokou opok iken mena senes wa. Kiro omnokou orip orip wa rawai. Iken mena senes kiro Anut rawa rau, ik tawa tonam. Kiro mena orip orip rawai.

15 Keseria, Jisas nukas iken onok aru kararpai kau mukowon, okon, ik kon enip ateanik,
Anut nukan enip orip orip jou murau. Kiro onok opur makeanik, Anut nuriäum senek,
kiro Anut nukan wou ererai.
16 Ak karauk roasiret sarwaraun ronkat kiro wa utau. Ak osap orip, ak karauk roasiret
osap wäpik arowe. Kiro onok opur makeanik, Anut nuriäi senek, kiro Anut nukan wou
ererai.
17 Ak akan kamwareäi roat näunäu akan ämän roumoi, jekur tainorwe. Kiro roat ak
sakau orip akas ak kamwareäi. Akas akan totomaka jekur rawaun rai kamwareanik,
tawa Anut nukan amuk opok akan sarau owose moin auraiei. Keseria, ak kiro roat akan
ämän jekur tainorna, akan woiaka erer orip sarau maiei, ak woiaka aru wa mai. Utianik,
ak akan woiaka erer orip wa sarau mona rai, akas roasiret jekur wa kamwaraiei.
18 Ak ik mesin orip orip Anut aurwe. Iken ronkat ik Anut nukan amuk opok ämän wäpik,
owon, ik orip orip onok eposek karar maurum.
19 Is ak sakau awarom, ak is mesin Anut aurna, kos is äsimoirnuk, ak rawa kurte ätäi
kowam.

Isan ämän pataraun Anut aurim.

20-21 Is Anut aurim, kos ak sarwarnuk, akan woiaka päurar rawai. Owo onok eposek
kos keseraun äiewon, ak kiro onok keseraiei. Iken Näwäu, Jisas ko sipsip kamwareäu ro
näwäu. Jisas ko meienuk, Anut nukas ätäi siräi mowon. Kon karianas orip orip awau
rawaun paip mowon. Is Anut aurim, kos ak sarwarnuk, ak kon sarau eposek mona, kon
wou ererai. Kiro mesin, ik Jisas Krais nukan enip orip orip jou muri rawau. Epar!

Is karauk ämän awaraurim.

22 O, Jaiat, is kiro ämän awaromin, ak jekuriar rowe. Akan woiaka sakau rawaun is
okoro jer we maromin. Kiro rumukäu wa.
23 Ak äpu, iken jaunok, Timoti ko karapus owa rawon ko utona, nowon. Utianik, ko is
rawa kounuk rai, is ko ori erek ak apwaraun kowamur.
24 Akan kamwareäi roat näunäu pak Anut nukan roasiret ak pak rai, ikes ak ‘pere’
awarom. Akan jaunakat Itali omsau pakan akas nais ‘pere’ awaroi.
25 Anut kon wou näu oripas ak orip orip sarware rawai.

Jems
Okoro buk nukan onoktapau

Okoro buk Jems nukas jer wewon. Roat sosop akan ronkat Jems ko Jisas nukan amak senes. Jems ko Kristen roasiret Jerusarem näu mena rai akan kamwariäu ro näwäu. Karauk roasiret ak akan woiaka Jisas mesin epar moin ak usu oumoi, imineanik, omsau sau atap atap pote rakurei. Jems ko kiro roasiret jer we marowon. Ko Kristen roasiret owo onok eposek maun mesin jer wewon.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1 Jems nukas roasiret 'pere' awarowon.
1:2-8 Ik usu owam, sinuk, iken woiok erer orip raumoi, iken woiok Jisas mesin epar momun kiro sakau me rawau.
1:9-11 Osap sosop orip roat pak saruku roat pak akan ämän.
1:12-18 Ik Satan nukas ate apaikonuk, onok aru wa mau.
1:19-27 Ik Anut nukan ämän erar wa rowau. Ik kon ämän roumoi, tainorianik, sarau murau.
2:1-13 Ak karauk roat akan mer aparmoi, kiro roat aru ra, eposek rä, wa awarau.
2:14-26 Iken woiok Jisas mesin epar momoi, erar wa rawau. Iken woiok epar mianik, karauk roat ätär maraun sarau eposek mam.
3:1-18 Ik iken oiok sau jekur kamau.
4:1–5:6 Ik okoro omnokou pakan onok aru erekapu utau. Kesermoi, awau rawaun onok karar tainorau.
5:7-20 Ik usu oianik, jekuriar sakau tai raumoi, Anut nuka auri rawau.

1 O jaiat, is Jems, Anut pak iken Näwäu, Jisas Krais awan sarau ros ak Israel roasiret omsau atap atap pote rai jer we marom.

Usu owaun onok.

2 O isan jaiat, ak usu sosop oumana, woiaka aru wa mau, akan woiaka ererwe.
3 Owon, ak äpu kiro usu akan woiaka Jisas mesin epar moin ate aparianik, ak sakau tai rawaun oiäi.
4 Keseria, ak orip orip sakau tai rawe. Kiro onok ak opok sakau päi, ak jekur rawaiei. Keseria, Anut nukan onok ak opok wa ämäiäi. Wa senes wa, akan onok eposek näwäu sarianik, Anut nukan onok erekapu tainoraiei.
5 Utianik, inok ro ak kamuk ko ronkat eposek wa, ko Anut nukas kiro ronkat eposek nuraun aurnuk, Anut nukasar ko nurai, owon, Anut nukas roasiret akan onok wa wasare marai, ko roasiret erekapu wou erer orip erar areäu.
6 Utianik, ko Anut nukas owo osap nuraun auromoi, kon ronkat oirori wa mai, ko kon wou epar oripas aurai. Inok roasir ko ronkat oirori oripas auriäu, ko am iporu uriris atwareäu senek keseriäu.
7-8 Kesek roasir kon ronkat oirori rau, ko owo onok miäwon kiro ro sakau tai wa raiäu. Keseria, ko kar osap Anut pakan owam rai ronkatäu senek wa.
9 Inok ro ko osap sosop wäpik, ko nepipiraura, owon, Anut nukan amukup ko enip orip.
10 Utianik, kar ro ko osap sosop orip, Anut nukas kon enip eposek erar senek ätär murunuk, ko nepipiraura. Owon, ko am musip senek sawanäi.
11 San näwäu penuk, kon osous am musip atonuk, mer eposek sawaneanik, räkäi nomoi, aru miäu. Kiro senek, osap sosop orip ro nais sarau me rawai ses opok am musip keseriäu senek keserai.
12 Inok ro kar usu ko opok penuk, sakau tai raiäu ko nepipirai. Ko usu erekapu itimornuk rai, Anut nukas totok orip orip awau rawaun sakau nurai. Inok roasir Anut mesin wous meieäu, Anut nukas kiro osap eposek nuram äiewon.
13 Utianik, inok ro onok aru maun wou siräunuk rai, kon ronkat, 'Anut nukas kiro onok aru maun reurou' rai wa äiäu. Anut ko onok aru maun wa reukiäu. Wa senes wa, onok arus Anut reurau senek itok wa. Ätäi, Anut nukas kar ro onok aru maun wa reuriäu.
14 Utianik, ik karar karar iken ronkat arus onok aru maun reukonuk, onok aru miäum.
15 Kiro onok aru maun ronkatis ik reukonuk, onok aru mota, kiro onok aru näwäu sarenuk, iken totomok meiäiei.
16 O isan jaiat, karauk roat akas atonwarona, ak ronkat aru wa mau.
17 Osap eposek pak onok eposek erekapu oiäum kiro iken momonok Anut nuka pakas erar koiäi, kosar arou omar oik rai ate mowon. Ko orip orip sakau tai raiäu, ko san iwau senek wa pirirïäu.

18 Anut nukasar nukan ronkat pakas, iken momonek sarewon. Kon epar ämän oripas ik
o uku amke muriäu senek sare mukaun mukowon. Karauk osap erekapu ko ate mowon
ikes itimwareäum.

Ämän jekur roianik, sarau mau

19 O isan jaiat, ak wa wou wäu. Ak erekapu, karauk roat akan ämän jekur roinai, ak
kurte ämän ätäi wa aräu. Akas kurte wa kasiaka päu.
20 Inok ro ko kurte kasak peäu ro, ko Anut nukan onok eposek wa tainoriäu.
21 Keseria, sapum onok pak karauk onok aru miäi kiro utowe. Ak akasar akan enmaka
jou utoinai, Anut nukas kiro ämän akan woiaka uru marowon sakau atowe. Kiro ämänis
akan totomok imware jekur maraun itok.
22 Ak Anut nukan ämän erar wa rowe. Ak ämän roianik, 'ik ro eposek raum' rai wa
sätäiäu. Kon ämän roinai, tainorwe.
23 Owon, inok ro ko Anut nukan ämän roumara, wa tainoriäu ko ro siror oumara, nukan
nepu apariäu senek.
24 Ko nukakan nepu siror opok aparmara, ute maneanik, nukan nepu owo senek
aparwon, kiro kurte rämkäsiriäu.
25 Utianik, ik Anut nukan sintore ämän eposek tainorta rai, onok arus ko ätai wa sakau
kamoikai. Keseria, inok roasir ko kiro sintore ämän tainoraun orip orip jekur ninareanik,
ko erar roumara, wa rämkäsiriäu, ko kiro ämän tainoriäu, okon, Anut nukas kon onok
aparianik, kon sarau miäu eposek sare murai.
26 Utianik, kar ros Jisas mesin wou epar mianik, 'is orip orip tup apariäim' rai äiäu,
utianik, kiro keser äiäu ro ko kon oksau jekur wa kameäu, kon oksau pakas ämän sepuk
sepuk miäu. Kiro ro ko nukasar nuka sätäuriäu. Anut nukan amukup ko tup erar apariäu.
27 Utianik, inok ro ko Jisas mesin wou epar mianik, onok eposek orip aun mokoit pak
wäimäs asiret usu orip pak sarwareanik, okoro omnokou pakan onok aru wa tainoriäu,
Anut iken momonok kiro ro kon amuk opok kon wou epar mowon amop murianik, ko
ämän wäpik, ro eposek aurai.

2

Roasiret osap sosop wäpik pak roasiret osap orip pak jekur kamwarau.

1 O isan jaiat, ak Jisas Krais, iken Näwäu enip jou orip nukan mesin woiok epar miäi
roasiret, ak roat osap sosop orip imwareäi senek saruku roasiret nais keseriar imwarowe.
2 Ak kiro totok ämän ronkatewe. Kar ses opok, kar ro ko omjo awau orkemoi, mer
eposek momara, akan tururiäi owa tonai. Kiro ses opokar, kar saruku ro, ko mer eposek
makau wa ran kiro owa tonai.
3 Kiro ro mer eposek orip aparmana, auraiei, 'Na okoro omoi eposek opok koi tane',
kiro saruku ro auraiei, 'Na tai rau', ara 'Na isan isiap koi tane'.
4 Ak kiro onok keserna rai, kiro akan ronkatis karauk roat akan onok wasarewarorai.
Ak akan ronkat aru pakas wasarewareäi roat senek sareanik, ak akan onok wa jekur
wasarewareäi.
5 O isan jaiat, ak rowe, Anut nukas okoro omnokou pakan saruku roasiret akan woiaka
epar sakau maun sare mareanik, kon kameäu mena tonaun paip marowon. Anut nukas
roasiret erekapu ak konun woiakas meiein pak erek kiro paip marowon.
6 Utianik, ak kiro saruku roasiret mekesiraka ariai. Ak rowe, saruku roat akas onok
aru ak opok wa mareäi. Kiro roat ak osap sosop orip akas epar ak aru mareanik,
wasarewaraun roat siakup imware poteäi.
7 Epar kiro roat akas akan Näwäu nukan enip eposek opok jeje ämän muriäi.
8 Anut nukan buk opok, iken Näwäu nukan sintore ämän keser aikou, 'Na naka mesin
wonas meieäum senek karauk roasiret akanun nais keseriar wonas meiäm.' *Wok Pris 19:18*
Ak kiro sintore ämän eposek senes jekur tainori rai, ak onok eposek keseriäi.
9 Utianik, ak kar ro eposek isanarianik, kar ro mekesiraka nuraiei, kiro ak onok aru
moi. Kiro sintore ämänis ak sintore ämän wa tainoriäi roat ätär marou.
10 Okoro ämän epar, owon, kar ro ko sintore ämän erekapu tainorianik, kar eteinak wa
tainornuk rai, Anut nukan amukup kiro ro ko sintore ämän erekapu espäiewon.
11 Owon, ik äpu, Anut nukas keser aikowon, 'Ak jaunakat akan asir pak wa ariäu.' 'Ak
kar ro wena, wa meiäu.' *Kisim Bek 20:13-14*
Utianik, na jaunan asik pak wa ariäu, na kar ro weta, meiewon, kiro na Anut nukan
sintore ämän erekapu espäiäum.

12 Anut nukan sintore ämänis ik kar ro nukan sarau roasiret wa rawam äieu. Kiro
sintore ämän eposek kisar Anut nukas iken onok aru wasare mukai. Keseria, ak orip
orip kiro sintore ämän nukan inkaruru raianik, ämän moinai, akan sarau mowe.
13 Inok ro ko kon jaukut mesin wa wouti miäu, tawa Anut nukas ik wasareikaun ses
opok ko wa wouti murai. Utianik, inok ro karauk roat mesin wouti mareäu, ko Anut
nukas wasarewaraun ses opok isanarai.

Jisas mesin wou epar mowon ron sarau.

14 O isan jaiat, kar ro kon wou Jisas mesin epar mowon ros äiäu, "Isan woi Krais mesin
epar mom." Keser äianik, ko karauk roat wa sarwareäu, kiro kon wou epar mowonus,
Anut rawa wa imäi tonai.
15-16 Utianik, kar roasir ko omjo aru orip ra o wäpik raunuk, ak kamuk opok kar ros ko
aurai, "Nan won päurar rawai, na potoinam, nan omjo moinam, o pote je," kiro ämänis
ko owose isanarai? Akasar ko omjo nurumoi, änäp täiraun o nuruwe.
17 Woiaka epar maun onok kesenek. Akan woiaka epar moin karauk roasiret
sarwaraun sarau wa miäi, ak erar rauna rai, kiro woiaka epar moin kiro meiewon senek.
18 Kar ros äiäi, "Kar ro ko kon wou epar miäu, kar ro ko onok eposek miäu." Utianik, kar
ro kon wou epar momara, karauk saruku roasiret sarwarau wa, is kon wou Jisas mesin
epar mowon owose äpu mam? Isan onok eposekus isan woi epar momin ätär maronuk,
aparaiei.
19 Na Anut karar rau äpu ra? Na keseriäum, kiro eposek. Utianik, ak rowe, osou aru ran
Anut karar rau äpu momana, näwäu iminemoi, karkairiäi.
20 Ak otop roat, ak Jisas mesin akan woiaka epar mianik, karauk roat wa sarwareäi, kis
akan woiaka eposek sare mai ra? Is akan ronkat aru ak ätär maram.
21 Meter iken askanai Apraham nukas kon mokoi Aisak opur makeäin patan opok nini
mianik, Anut nuraun keserwon. Kiro ses opok, Anut nukas Apraham kon amuk opok
eposek rau rai äiewon.
22 Ak äpu ra? Apraham ko Anut mesin erar wou epar mau wa. Ko Anut mesin wou epar
momara, sarau mowon, okon, Anut nukas ko ro eposek äiewon.
23 Kesernuk, Anut nukan ämän meter äiewon epar pewon. Kiro ämän keser äiewon,
"Apraham ko Anut mesin kon wou epar mowon, okon, Anut nukas ko ro eposek
auruwon." *Stat 15:6*

Kiro onokun, ko Anut nukan paipiauk äiein.

24 Kesek okon, ak äpu mowe, ik karar woiok epar momoi, sarau mau wa, kiro mesin
Anut nukas ik ro eposek wa aikai. Inok ro ko Jisas mesin wou epar mianik sarau mai,
kiro ro Anut nukas eposek aurai.
25 Rehab ko apu pakan asir ko nais keseriar keserwon. Josua nukas Israel ro oirori
Jeriko näu mena päu aparaun äsimwatonuk, peisa, kos ämäi mateanik, kar apu pakas ätäi
äsimwatonuk manoirin, okon, Anut nukas ko kon amukup asir eposek auruwon. *Josua
2:1-21*
26 Kar ron enipsau kon osou manowon kiro ik äpu kiro enipsau meiewon rau. Keseriar,
inok ro ko Jisas mesin kon wou epar mowon sarau mau wa, kiro ron wou epar mowon
meiewon senek.

3

Iken oioksau jekur kamäu.

1 O jaiat, ak äpu, ik Anut nukan ämän tamareäum roat Anut nukas ik sakaurar
wasareikai, karauk roasiret päurar wasarewarai, okon, ak Anut nukan ämän tamaraun
roat ak kamuk sosop wa saräu.
2 Ik erekapu ronkat aru penuk, onok aru miäum, utianik, kar ro kon oksaus kar ämän
aru wa miäu, kiro ro eposek senes. Ko nukasar nukan enipsau jekur kamäun itok.
3 Ik opur hos nukan oksau opok ain eteinak mianik, kiro ain reurta, hos erapakas
manaun iken ronkat tainoria, maneäu.
4 Ous nais ronkatewe. Ous ko näwäu senes urir sakaus pairnuk, maneäu, utianik, ous
nukan stia eteinak keputirnuk, kiro ous näwäu ron ronkat tainori maneäu.
5 Iken oioksau nais kesenek, oioksau ko eteinak. Utianik, kiro oioksaus näwäu
nepipirmara, nukan enip oik jou miäu. Ak ronkatewe, ep katou eteinakus jeremara,
kurukan osap erekapu jereäu.
6 Rowe, iken oioksau kiro ep katou senek, onok arus okoro omnokou kameäu senek
oioksaus iken enmoksau erekapu kameäu. Kiro oioksaus ik onok aru sosop miäum.
Oioksau ep sopou jereäu senek. Kiro ep onoktapau up näwäu uru jereäu pakas pewon.

7 Okoro omnokou pakan opur, ai, män pak karauk osap mas an opok meter sei raiäin,
rusapai roat akas erekapu imwareanik, jekur kamwareäi.
8 Utianik, kar ros kon oksau jekur kamäu senek itok wa, wa senes wa. Oksaus wa
sumiäu, orip orip jeim ateäu. Kiro marasin aru roat akwariäu senek, iken oioksau opok
ok pe rau.
9 Kiro oksaus Näwäu, iken momonek, nukan enip oik jou muriäum. Utianik, kiro ok-
sausar karauk roasiret Anut nukasar nuka senek ate marowon aru maraun sunwareäum.
10 Kiro oksaus Näwäu nukan enip oik muriäum, kiro oksausar karauk roasiret aru
maraun sunwareäum. O isan jaiat, kiro onok keseriäum, kiro eposek wa, aru senes.
11 An eposek jeäumun pak muräi pak antut karar opokas erek wa neäu.
12 O isan jaiat, äriauk mu pakas kopi nemauk murai ra? Wa senes wa. Ätäi kopi mu
pakas äriauk nemauk murau senek itok wa. Keseriar, muräi an pakas an eposek jeäumun
nau senek wa.

Ronkat eposek pak ronkat aru pak.

13 Ak kamuk kar ro ronkat eposek orip rau ra? Kiro ro ko ronkat eposek orip kon jekur
tane rawaun onok karauk roat ätär marai. Ko nukan enip oik wa jou mai. Ko ronkat
eposek tainornuk, roat ak kon onok eposek aparaiei.
14 Utianik, ak karauk roat akan enmaka jou orip owaun mesin woiaka aru mareanik,
akakan enmaka oik maun sarau me rai, akas 'ik ronkat eposek orip' rai wa ronkatewe.
Ak kiro onok kesermoi, sätäumana, epar ämän eposek ämäi miäi.
15 Kiro ronkat, omar oikas kowau wa. Kiro okoro omnokou pakan osou aru nukan
ronkat pakas pewon.
16 Roat ak karauk roat akan enmaka jou orip owaun mesin woiaka aru mareäi, akakan
enmaka oik maun apu itaneäi. Kiro roat ak päurar wa raiäi, ak onok aru karar keseriäi.
17 Utianik, ronkat Anut pakas koiäu, kiro eposek senes. Ak ronkat eposek karar
tainoriäi, karauk roasiret pak päurar raianik, karauk roat mesin ronkatemoi, akan ämän
jekur tainoriäi. Karauk roat mesin woiakati maronuk, orip orip sarwareäi. Ak roasiret
eposek pak roasiret aru pak erekapu sarwareäi. Ak onok eposek tainoraun wa sätäiäi,
owo onok keseraun äiäi epar tainoriäi.
18 Ak woiaka päurar orip rauna, kiro onok woiaka päurar oripas, onok eposek keseriäi.
Kiro onok eposek o uku woia wena, tup peäu senek, päi.

4

Kristen roasiret ak Anut karar tainorwe.

1 Aka aka owo onokun ketäumoi, weräiäi? Kiro enmaksau rororaun onok aru akan
woiaka uru raunuk, aka aka weräiäi.
2 Ak osap owaun wousareäi, kiro osap owau senek itok wa, kesermana, ak karauk roat
akan osap owaun ak akwarona, meiäun keseriäi. Ak osap owaun sakau ronkateäi nais wa
oiäi, keseria, ak kasiaka penuk, ketäianik, weräiäi. Anut nukas ak osap araun wa auriäi,
kiro onokun ak osap wa oiäi.
3 Ak akan enmaksaun karar ronkateanik, osap owaun Anut auriäi. Ak ronkat aru atap
atap, okon, ak Anut owo osap owaun aurna, kos ak kiro osap wa ariäu.
4 Ak Anut mesin woiaka epar mom äiäi, utianik, ak ko pak wa jekur raiäi. Ak äpu,
inok roasir ko okoro omnokou pakan osap mesin wous meieäu ko Anut nukan iwäi jauk.
Keseria, inok roasir ko nukasar okoro omnokou pakan osap mesin wous meiäun sare
miäu ko nukasar Anut nukan iwäi jauk saräi.
5 Anut nukan ämänis äieu, "Kiro Anut nukan Osou Näu, Anut nukasar iken woiok uru
mukowon ik Anut karar woiakas meiäun aikiäu." Akan ronkat kiro ämän onoktapau
wäpik ra?
6 Utianik, Anut nukas kon wou näu oripas sareikowon. Kiro onokun, Anut nukan ämänis
äieu, "Anut nukas roasiret akasar akan enmaka oik jou miäi tai kurwareäu. Utianik,
roasiret akan enmaka oik wa jou miäi Anut nukas kon wou näu oripas ak sarwareäu."
Sindaun 3:34
7 Keseria, ak Anut nukan inkaruru raianik, kon ämän karar tainornai, Satan pak
weräuwe. Ak keserna, ko imineware manai.
8 Ak Anut nuka siakup potona, kos ätäi ak siarakap kowai. Ak onok aru miäi roat, akan
onok aru utowe. Ak roat ronkat oirorror orip, ak kiro ronkat aru akan woiaka uru rau ran
oikurewe.
9 Ak akan onok aru mesin woiakati moinai, wopur orip waiewe. Ak nepipiriäi roat ak
kiro utoinai, wopure rawe. Ak ioiai roat ir utoinai, waiewe.
10 Ak Anut nukan amuk opok akan enmaka oik wa jou mau, kos akan enmaka oik marai.

Nan jaun sät ämän wa aurau

11 O jaiat, ak akan karauk jaunakat enmaka opok ämän wa mau. Inok ro ko jauk enip
opok ämän aru miäu ra, kon onok wasare muriäu ra, kiro ro ko sintore ämän opok ämän
aru momara, sintore ämän wasare muriäu. Na kiro onok keseriäum, kiro na kiro sintore
ämän wa tainoriäum, na sintore ämän wasare muriäum ro senek.
12 Anut nukasar kiro sintore ämän amop mowon, okon, nukas karar roasiret akan
onok wasaräun itok. Nuka karar karauk roasiret imwareanik, karauk aru maraun itok.
Keseria, na ro owo senek, okon, jaunan onok wasare murum?

Ik owo osap tawa päun äpu wa, okon, ak owo sarau maun ämän sakau wa mau.

13 Jaiat, ak rusapai isan ämän awaraurim rowe. Ak keser äiäi, "Is rusapai ra, ariwa ra,
kar näu mena potea, woisan karar utomoi, is kiro opok aiauk sarau moita, aiauk sosop oi
rawam."
14 Ak owon keser äiäi? Ak ariwa owosäi äpu wa. Akan totomaka owo senek rawai? Ak
iou senek pe tuemana, ätäi kurte wasareäu.
15 Utianik, ak keser äiewe, "Kiro Anut nukan ronkat raroi, ik awau raumoi, okoro sarau
mau ra, enro sarau mau."
16 Utianik, rusapai, ak owo sarau maun enmaka oik jou miäi, ak kiro onok aru senes
keseriäi.
17 Ak rowe, inok roasir ko onok eposek keseraun äpu mowon, utianik, ko wa kesernuk
rai, kiro roasir ko onok aru miäu.

5

Jems nukas osap sosop orip roat sakau ämän awarowon

1 Ak osap sosop orip roat, rowe. Woiakati moinai, wopur orip waiewe, owon usu näwäu
ak opok kowai.
2 Akan osap erekapu aru mianik, wasarein. Akan omjo eposek susuraukus tuke jein.
3 Akan aiauk gol, silva pak aur jeäwon senek aru moin. Kiro akan onok aru miäin amop
maronuk, ak ep senek jerwarai, owon, ak omnokou wasaräun omre siakup osap sosop
turur moin.
4 Ak rowe, sarau roat akas akan woia sarau maroin, utianik, akas ätäi kiro sarau roat
akan aiauk arau wa, okon, akas Anut nukas ak ätäi aru maraun rai aururai. Utianik, ak
kiro roat akan ämän roianik, kau marau wa. Kiro sarau roat waiein, Anut sakau oripas
akan wai rowon.
5 Kiro ses opok, ak okoro omnokou opok osap eposek sosop oianik, nepipir rain.
Roat ak opur we jaun ak amke o sosop nuruna, näwäu sarenuk we jeäi senek, ak ran
wasarewaraun ses siakup penuk, osap sosop oi raiäi.
6 Roat onok eposek oripas ak aru marau wa, utianik, akas ak ämän orip awareanik,
akwarona, meiein.

Ik sakau tai raia, usu oianik, Jisas kame rawau

7 O jaiat, keseria, ak akan woiaka päurar orip rainai, iken Näwäu, Jisas Krais ätäi kowai
kame rawe. Ak äpu, woi atak ro, ko kon woia o uku eposek päun apai raiäu. Ko wou
päurar orip om nonuk, kon woian o uku tu päun kame raiäu.
8 Kiro onok keseriäu senek ak ran woiaka päurar orip rainai, sakau tai rawe, owon, iken
Näwäu nuka ätäi kowaun ses atapuk rawau wa.
9 O jaiat, ak akan jaunakat pak wa auratäiäu. Ak keserna, Anut nukas akan onok
wasarewarai. Kiro wasarewaraun ro ko rorokpai tai rau.
10 Jaiat, meter Anut Näwäu nukan ämän roianik, areain roat ak Anut nukan ämän
roasiret mare ariain ronkatewe, akan iwäi jaunakat akas aru maroin, sinuk, ak woiaka
päurar orip, sakau momana, usu oin. Ak kiro onok keserin senek keserwe.
11 Ik äpu ak usu näwäu oianik, akan woiaka Näwäu mesin utau wa, ak nepipiraiei. Ak
meter Jop nukan kinin roin. Ko wou päurar orip usu sosop owon, utianik, ak äpu, Näwäu
nukas ko mesin wouti momara, eposek isanarwon. Näwäu ko wouti mukomara, ik mesin
wous meieäu ro.
12 O jaiat, okoro ämän amke rau, akan karauk ämän sakau maun omar oik ra, omnokou
opok ra, karauk osap enip atea, akan ämän wa sakau mau. Utianik, ak "Wa" äuna rai, kiro
itok. Ak "Io" äuna rai, kiro itok. Keserna, Anut nukas ak wasarewareanik, ak ämän orip
rai wa awarai.

Woiaka eparar orip Anut aurau

13 Ak kamuk kar ro usu orip ra? Kiro ro ko Anut auraura. Kar ro ko wou erer orip rau
ra? Kiro ro ko sir wemara, Anut nukan enip jou maura.

14 Utianik, ak kamuk kar ro ko sip orip raunuk raroi, kiro ro ko akan tup apwaraun
kamwareäi roat näunäu awarona, kon sip mesin Anut auraurai. Ak Näwäu nukan enip
ateanik, uer kon tapau opok kouraurai.
15 Ak woiaka epar momoi, Anut aurna, Näwäu nukas kiro ro jekurnuk, eposek saräi.
Utianik, kiro ro ko onok aru mowon raroi, Näwäu nukas kon onok aru jäkäi murai.
16 Anut nukas akan onok aru jäkäi miäu, okon, ak karar karar akan jaunakat opok onok
aru moin erekapu awarona, aka aka Anut erek aurna, akan onok aru jäkäi mareanik,
jekwaronuk, ak eposek saräiei. Inok ro ko Anut nukan ämän tainoriäu ro kon ämän auriäu
sakau orip, okon, Anut nukas kon auriäu ämän tainorai.
17 Elaija ko ro ika senek, kos okoro omnokou opok om wa naun rai Anut sakau aurirawa,
Anut nukas woisan 3 orip pak keir 6 orip pak om atonuk, om nau wa.
18 Keseria, ko ätäi Anut aurirawa, omar oikas om neanik, o uku ätäi tu pewon.

Kar jaunok apu tuku tainorau wa akas imäianik, apu jekur ätär muraiei.

19-20 O isan jaiat, utianik, kar jaunok ak kamuk ko epar ämän tainorau utonuk, kar
ros apu eposek ätäi ätär murunuk rai, kiro ro ko äpu mai, inok ros kar ro onok aru
miäwon ätäi Anut siakup imäi kowai, kiro onok aru miäwon ron totok meiewon pakan
ätäi imäiewon. Kiro onok pakas, Anut nukas kon onok aru sosop miäwon jäkäi murai.

1 Pita
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko meienuk, woisan 34 orip manonuk, Pita ko Rom näu mena raumoi, kiro pas jer wewon. Rom mena kiro kon kar enip Papiron äiäi. Roasiret ak Jisas enip jou mona, Rom gavman nukas usu sosop atap atap aronuk, ak omsau sau atap atap imine manekurein. Kiro roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin kiro wa utau rai okoro pas jer we marowon. Pita nukas awarowon, "Ak usu owaiei, sinuk, sakau tai raumoi, Näwäu nukan sarau muri rawe. Ko ätäi koianik, ak owo sarau mianik, kume rain mesin osap keseriar arai."

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-2 Pita nukas roasiret 'pere' awarowon.
1:3-12 Anut nukas kiro roasiret sarwaraun ämän Pita nukas awarowon.
1:13–2:10 Anut nukas ik sareikonuk, tawa ik ko pak awau orip orip rawam. Keseria, iken woiok epar momun kiro sakau me raianik, Anut nukan onok eposek tainorau.
2:11–5:9 Pita nukas ik aikou, "Iken woiok Jisas mesin epar momoi, kon sarau muri rauta, nuka ätäi kowaun kume rawam."
5:10-14 Pita ko kiro roasiret jekur rawaun ämän awaromoi, kon ämän patarwon.

1 O jaiat, is Pita Jisas Krais nukan ämän oi ariaim ro. Isas ak Juda roasiret iminewaro-
mana, mena atap atap Pontus, Galesia, Kapadosia, Esia, Bitinia kiro provins opok pote
rakurei jer we marom. Anut nukas ak kon roasiret senes sare maronuk, ak kar menan
roasiret senek kiro omnokou opok rai.
2 O jaiat, moniok Anut nukas meter ak äpu mareanik, kon mokoit sare marowon. Anut
nukan Osous roasiret Anut nuka ukun wäpik rau senek saräun sare mareanik, Jisas Krais
nukan karianas akan woiaka kosor maromara, kon ämän tainoraun sare marowon.
Anut nukas ak erar sarwareanik, akan woiaka päurar rawaun is ko auram. Kesernuk,
ak orip orip eposek senes rawaiei.

Ik omar oik awau orip orip rawaun kame raum.

3 Anut ko iken Näwäu, Jisas Krais nukan momok. Ko Jisas Krais nukan eit. Ik kon
enip jou oik murau. Kos ik mesin wouti mukomara, kon mokoi Jisas Krais up uruan siräi
mowon. Kiro apu pakas, Anut nukas onok awau ikou. Kiro Anut nukas awau orip orip
rawaun sakau ikowon. Kiro mokoi awau anakus an joiäu senek.
4 Ik Anut nukas osap eposek omar oik ikaun sare mukowon rau woiok päurar orip kame
rawam. Kiro osap ukun wäpik orip orip rawai, wa wasaräi.
5 Ak akan woiaka Jisas mesin epar moin, okon, Anut nukan sakaus ak jekur
kamwaronuk, pote, omnokou wasaräun ses opok kos ak amop ätäi imwarai.
6 Kiro mesin akan woiaka ererwe. Rusapai ak usu näwäu oianik, tätäi sosop ourai,
utianik, ak kiro mesin ronkat sosop wa owau.
7 Kiro onokus, Anut nukas akan woiaka Jisas mesin epar moin ra, wa rai ate apwareäu.
Akan woiaka epar moin onok kiro aiauk gol senek. Aiauk gol eposek senes, utianik, gol
eposek ra aru ra aparaun ep opok mianik, gol näu atap poteäu, samuk atap poteäu. Akan
woiaka Jisas mesin epar moin kiro gol eposek itimori rau. Jisas Krais ätäi penuk, akan
woiaka epar moin rau, kos ak mesin wou erermara, Anut nukan amuk opok akan enmak
jou näwäu orip oik marai.
8 Akan amiakas ko aparau wa, utianik, akan woiaka ko mesin meieäi. Ak rusapai ko
aparau wa, utianik, ak ko mesin woiaka epar momana, woiaka erer orip rai. Kiro woiaka
ererai näwäu senes. Kis okoro omnokou pakan woiaka erera erekapu itimori rau.
9 Akan woiaka Jisas Krais mesin epar moin, okon, Anut nukas akan totomaka
imwaronuk, ak ko pak orip orip rawaiei.
10 Meter Anut nukan ämän roianik, areain roat akas rusapai Anut nukas onok eposek
ak erar sarwaraun mesin äiein. Akas kon ämän ätäi ätäi ninareanik, kos ak ätäi owose
imwaraun jekur äpu maurin.
11 Ak owo omre opok Anut nukas owosäi äpu maun ämän jekur ninarein. Krais nukan
Osous akan woiaka uru rawon kiro omre ätär maraurwon. Krais tätäi näwäu ounuk, tawa
roasiret kon enip näwäu jou muraun kos awarowon.
12 Anut nukas kon ämän roianik, areain roat keser ätär marowon, akan saraus aka
sarwarau wa, utianik, ak rusapaian roasiret sarwarou. Jisas nukas Osou Näu roasiret
Anut nukan ämän eposek awaraun omar oikas äsimornuk, kowon. Kiro ämän meter Anut

nukan ämän roianik, areai roat akas ran keseriar äiein. Kiro Ämän Eposek sarau eitek ak ran onoktapau äpu maurin.

Ik Anut nukan onok eposek tainorau.

13 Keseria, rusapai ak omre orip orip ronkat eposek orip rainai, akan sarau jekur kamewe. Akan woiaka sakau moinai, kiro osap eposek Anut nukas erar araun äiewon Jisas Krais ätäi kowai opok ak owaun kame rawaiei.

14 Ak Anut nukan ämän tainorwe. Meter ak Anut äpu wa, okon, ak akan ronkat tainorianik, onok aru miäin. Utianik, rusapai ak kiro onok aru ätäi wa tainorau.

15 Anut nukasar ak rusapai urwarowon, ko onok eposekur keseriäu. Keseria, ak erekapu akan totomaka ko opok karar moinai, nuka ukun wäpik rau senek ak ran keser rawe.

16 Meter Anut nukan ämän keser jer we moin, “Isaka onok eposek miäim senek, ak ran keseriar onok eposek mowe.” *Wok Pris 11:44-45*

17 Ak Anut aurianik, ‘Momonek’ auriai. Kiro momonek ko roat akan enmak jou pakaima karar wa wasarewareäu. Ko roasiret erekapu karar karar akan onok aparmoi, wasarewareäu. Utianik, ak okoro omnokou opok rai, orip orip Anut nukan onok jekur tainorwe. Ak äpu, okoro omnokou kiro akan mena senes wa.

18 Ak rowe, meter akan asanakat akas akan onok aru tainoraun ätär maroin. Utianik, Anut nukas ak ätäi kiro onok aru pakan imwareanik, ko omnokou pakan osap aru sareäu, osap gol ra silva senekus kau marau wa.

19 Wa, ko Krais nukan karianas ak kau marowon. Kiro karian aiauk näwäus kau miäi senekus kau marowon. Krais ko kar sipsip nak eposek senek. Kon enipsau opok kar ukun ra ui wäpik raiäu.

20 Anut okoro omnokou ate mau wa opok, ko Krais ak kau maraun sare mowon. Okoro omnokou wasaräun ses siakup rusapai raunuk, Anut nukas Krais ak imwaraun amop mowon.

21 Ak Krais nukas sarwarnuk, akan woiaka Anut mesin epar moi. Anut nukas Krais up uruan siräi murianik, sakau näwäu nuruwon. Kiro onokun, akan woiaka Anut opok karar moinai, owo onok päun äiewon kame rawe.

Ik iken jaunokot mesin woiokos meiäu.

22 Ak kiro epar ämän erekapu tainorin keseria, kiro onok pakas ak akasar Anut nukan amuk opok akan woiaka ukun wäpik sarein. Keseria, ak akan jaunakat mesin woiakas meieäi. Akan woiaka kiro roat mesin sakau meieinai, akan woiaka ak opok karar marowe.

23 Anut nukan ämän awau orip orip rawaun sakau, kiro mokoi awau rusa anakus an joiäu senek sare marowon. Kiro sakau akan momonakat pakan wa. Utianik, ak kar apu pakas pein. Ak Anut nukan ämän pakaima ätäi awau sarein, kiro ämän orip orip awau rawaiei.

24 Anut nukan ämänis keser äieu,

‘Okoro omnokou pakan roasiret ak woisan rumukäu wa raiäi, ak amurik ure kurena, sawaneäu senek sawanäi. Akan enmaksau am musip senek aru sareäu.

25 Utianik, Anut Näwäu nukan ämän orip orip raiäu.’ *Aisaia 40:6-8*

Kiro Ämän Eposek karauk roat akas ak awarona, roin.

2

Jisas ko ou maun ou tutu eposek senek

1 Keseria, ak erekapu orip orip ätäi awau sarein. Keseria, ak onok aru miäi erekapu utowe. Ak ämän wa sätäiäu. Ak owo onok keseraun äiäi kiro wa utau. Karauk roat akan osap aparianik, wa meswarau. Ak karauk roasiret wa jeimwarau.

2 Ak äpu mokoi eteinak ko apur jaun waiäu. Kiro senek, ak kiro ämän eposek apur senek Anut pakas kowon jaun waiewe. Ak kiro onok kesermoi, akan woiaka sakau sarena, Anut nukas ak ätäi imwarai.

3 Anut nukan ämänis äieu, ‘Akas Näwäu nukan onok aparianik, äpu moin. Kos eposek sarwareäu.’

4 Ak Näwäu siakup kowe. Ko orip orip rawaun ou tutu senek. Roasiret akas kiro ou tutu aru rai äiein, utianik, Anut nukas tai momara, eposek rai äiewon.

5 Keseria, ak orip orip rawaun ou tutu senek, Anut nukas ak imwareanik, kon osou rawaun ou senek ak sare marora. Ak ran Anut kamuk rawaun roasiret sare marora. Ak Jisas Krais tainoriäi, okon, ak akan totomaka opur patan opok makea, Anut nuruna, kon wou ererai.

6 Anut nukan ämänis äieu, ‘Ak aparwe. Is kar ou tutu eposek ou sakau rawaun sare
momin. Kiro ou tutu eposek sakau orip, Saion omtapau opok kutir moram. Inok roasir
ko kiro ou tutu mesin wou epar mai, ko oiok wa nai, ko orip orip sakau rawai.’ *Aisaia 28:16*
7 Keseria, kiro roat ak Krais mesin akan woiaka epar moin kiro ou tutu eposek senekus
roasiret woiaka epar moin sarwareäu. Utianik, kiro roat akan woiaka ko mesin epar mau
wa, kiro kesek,
‘Kiro ou tutu ou miäin roat akas aru äiein, rusapai kiro ou tutu eposek senes. *Buk Song 118:22*
8 Kiro ou tutu apu opok raunuk, roasiret ak kiro ou tutu aparau wa kos siotwaronuk,
owarai.’ *Aisaia 8:14*
Ak siotwarai, owon, ak Anut nukan ämän roianik, woiaka epar wa miäi. Meter Anut
nukas ak keseraiei äiewon kesewarai.

Ik Anut nukan roasiret

9 Utianik, ak, kiro roasiret senek wa. Ak, Anut nukasar nukan roasiret sare marowon.
Ak kamwareäu ro näwäu nukan kamuk rawaun roasiret sare marowon. Ak roasiret ukun
wäpik. Keseria, Anut nukas onok eposek momoi, ak pututu pakan imwareanik, arou opok
marowon mesin karauk roasiret awarowe.
10 Meter ak Anut nukan roasiret wa, rusapai ak kon roasiret senes rai. Meter Anut
nukas akanun wouti mareäu onok ak äpu wa, rusapai kos akanun wouti mareäu onok
kiro amop pewon, ak apari.

Ik Anut nukan sarau roasiret senek rawau.

11 O jaiat, okoro omnokou opok ak kar menan roasiret pak roasiret omnokou wäpik orip
rai senek awaraurim. Rowe, okoro akan omnokou senes wa, akan mena senes omar oik
rau. Keseria, ak akan enmaksau mesin ronkateanik, okoro omnokou pakan onok aru pak
wa pasarau. Kos ak wa sarwarai, ko akan totomaka pak weräiäi.
12 Kiro roasiret akan woiaka Krais mesin epar mau wa akan amiakap onok eposek
mowe. Kiro roasiret akas ak onok aru miäi roasiret äiäi, utianik, akan onok eposek
keseriäi aparia, Jisas ätäi kowai ses opok kiro roasiret akas Anut nukan enip jou muraiei.
13 Ak Jisas Näwäu pak pasar rai, okon, okoro omsau kameäi roat akan inkaruru rainai,
akan sintore ämän jekur tainorwe. Okoro omsau kamwareäu ro king nukas karauk
kamwareäi roat erekapu itimwareäu, okon, kon ämän jekur tainoraiei.
14 Ak nais kon sarau roat akan ämän tainoraiei, owon, kos ak karauk roasiret
kamwaraun sare marowon. Ak roasiret onok aru moin usu arianik, roasiret onok eposek
moin akan enmak jou mareäi.
15 Anut nukan ronkat ak erekapu onok eposek karar keseraiei. Ak kiro onok keserna,
roat ronkat aru oripas akan onok eposek aparmana, jeje ämän wa maiei.
16 Ak karauk roat akan sarau roasiret wäpik. Utianik, ak keser wa ronkatäu ik kar ros
kamoikau wa, okon, iken ronkat pakas onok aru keserau rai wa ronkatäu. Ak Anut nukan
sarau roasiret senes, okon, tuku ariaiei.
17 Ak karauk roasiret opok onok eposek marowe. Akan woiakas Anut nukan roasiret
mesin meiewe. Ak Anut imineinai, ko karar tainorwe. Ak okoro omsau kameäu ro näwäu
nukan enip oik muruwe.
18 Ak, sarau roasiret, ak akan kamwareäi roat akan inkaruru rainai, akan ämän erekapu
tainorwe. Ak akan kamwareäi roat eposek akan ämän tainoriäi senek kiro kamwareäi
roat aru ran akan ämän keseriar tainorwe.
19 Akas Anut nukan ronkat tainorianik, onok eposek keserna, akan kamwareäi roat
akas ak erar tätäi arona rai, ak woiaka aru wa mau, owon, Anut nukas ak eposek sarwarai.
20 Epar senes, ak onok aru mona, akwarianik, tätäi araiei, akan ronkat kiro Anut nukas
ak mesin wou erermara, eposek awarai ra? Wa. Utianik ak onok eposek mona, kiro mesin
kasiaka penuk, erar akwaraiei, kiro Anut nukas ak mesin kon wou erermara, sarwarai.
21 Kiro onok mesin Anut nukas ak sare marowon. Krais nukasar ak mesin usu näwäu
owon. Kiro ak ätär maraun keserwon ak kiro onok aparnai, kon isouen tainorwe.
22 Anut nukan ämänis keser äiewon, ‘Ko kar onok aru mau wa, kar ros kon oksau pakas
kar ämän sät äienuk, rowau wa.’ *Aisaia 53:9*
23 Roat akas ko jeimareanik, sät ämän aurin, utianik, kos ak ätäi jeimwarau wa. Ko tätäi
näwäu oumara, ätäi ak tätäi araun rai ronkatäu wa. Utianik, ko Anut opok kon wou sakau
mowon, owon, ko äpu Anut nukas iken onok erekapu jekur wasare mukiäu.
24 Krais nukas iken onok aru erekapu ämäumara, am äpäs opok toneanik, meiewon. Ko
kiro onok keserwon, owon, ik kiro onok aru nukan sakau pakan ätäi imäikowon. Anut

nuka tuku rau senek ik nais tuku rawaun keserwon. Owon, Krais nuka tätäi sosop owon pakas ik eposek saremun.
25 Ak erekapu sipsip senek apu manaun itane sepuk sepuk ariain. Utianik, rusapai ak kiro kamwaraun ro eposek siakup ätäi pena, kos akan totomaka jekur kamwarou.

3

Roasiret ouratein akan ämän.

1-2 Ro oin asiret ak ran keseriar keserwe. Ak akan komurakat akan inkaruru rawe. Karauk komurakat ak Anut nukan ämän wa tainoriäi ak akan onok eposek keserna aparianik, akan woiaka pirirmana, Anut mesin woiaka epar maiei. Asiret, ak ämän sosop wa maiei, owon, komurakat akas akan onok eposek senes aparianik, akan woiaka Anut mesin epar maiei.
3 Ak akan tapiaka urik pak enmaksau pak mer eposek make murianik, karauk roasiret akan amiakap ika eposek rai ronkatemoi, wa nepipirau.
4 Mer eposek senes ak akan woiaka uru make muri. Roasiret ak kiro uru amiakas wa apariai, utianik, kiro mer wa aru saräi. Kiro woiaka uruan mer kiro woiaka päurar erer orip rawaun onok. Kiro onok Anut nukan amuk opok eposek senes.
5 Meteran asiret akan woiaka Anut mesin epar miäin asiret, ak akan komurakat akan inkaruru raianik, akan ämän jekur tainoriäin. Kiro onok pakas ak roat akan amiakap eposek senes sareäin.
6 Sara kiro asiret senek, ko kon komu Apraham nukan ämän tainormara, 'ko isan näwäu' äiewon. Rusapai, ak onok eposek keseraun wa iminäiei, kiro ak kon asinakut senek rawaiei.
7 Roat, ak ran keseriar keserwe. Roat, ak ronkat eposek oinai, ak akan wariakat pak jekur tane rawe. Asiret akan enmaksau sakau wa, keseria ak roat ak akan wariakat opok onok eposek marowe. Asiret ran ak awau orip orip rawaun omoi owaiei. Ak kiro onok keserna, Anut auraiei opok, kar osapus akan ämän wa tämarai.

Ik karauk roasiret amiakap onok eposek keserau.

8 Is ämän pataraurim. Ak erekapu tupsiu karar pakan senek ak woiakati orip rainai, akan woiaka jaunakat mesin meieinai, jekur sarwarowe. Ak akasar akan enmaka wa rororau.
9 Kar ros onok aru ak opok keserai ra, kos ak jeimwarai ra, akas ätäi onok aru kiro ro opok wa keserau. Akas ätäi onok eposek ko opok keserwe. Owon, Anut nukas ak kiro onok keseraun sare mowon, okon, tawa ak osap eposek owaiei.
10 Anut nukan ämänis äieu,
'Inok roasir kon totok eposek saräun omre penuk, aparaun kame raumoi, ko jeim wa atai, kar ämän wa sät äiäi.
11 Ko onok aru erekapu mekesuk kuremara, onok eposek karar tainorai. Ko karauk roasiret pak woiaka karar mianik, onok eposek tainoraun sakau mai.
12 Owon, Näwäu ko roasiret onok eposek orip kamwareäu, roat akas auriäi kon rauk jekur me roi raiäu. Utianik, ko onok aru miäi roasiret wa sarwareäu.' *Buk Song 34:12-16*
Kiro Anut nukas äiewon.
13 Na onok eposek keseraun sarau näwäu mota, kar ros na aru musaun itok ra?
14 Utianik, ak onok eposek keserna, ak kiro onok eposekun erar tätäi arona, ak nepipirwe. 'Karauk roat aru akas ak iminäun rai sätwarona, ak kiro wa iminäu. Ak akan woiaka kiro mesin wa siräiäu.' *Aisaia 8:12*
15 Utianik, akan woiaka Krais opok karar moinai, keser ronkatäiei, "ko iken Näwäu". Karauk roat akas ak owon Anut ak tawa imwaraun kame rai räi totwarona, aka kiro onoktapau jekur äpu moinai, awarowe.
16 Ak ätäi ämän woiaka erer oripas awarowe, ak orip orip Anut nukan amuk opok tuku rawe. Kesermana, karauk roat akas ak jeimwareanik, jeje ämän awarona, kiro roat ak kiro onok eposek Krais nukan onok tainori aparmana, oioraka naura.
17 Anut nukan ronkat tainorianik, onok eposek pakaima tätäi owam kiro eposek. Utianik, onok aru pakaima tätäi owam kiro aru.

Krais ko meieanik, siräumara, ik imäikowon.

18 Ak Krais ronkatewe, ko onok aru mau wa. Roasiret erekapu onok aru miäi akan omoi oumara, am äpäs opok meieanik, akan onok aru pakan imware Anut siakup pote marowon. Ko kararpai meiewon, ko ätäi wa meiäi. Ko ro senek okoro omnokou opok raunuk, wena, meiewon. Utianik, ko ätäi siräumara, kon totok orip orip awau rau.

19 Ko meiemoi, kon totok roasiret meter meiein akan totomaka karapus rain opok
poteanik, Anut nukan ämän eposek awarowon.
20 Kiro roasiret meter Noa nukan ses opok Anut nukan ämän wa tainoriäin. Kiro ses
opok onok aru näwäu senes pewon, utianik, Anut kurte aru marau wa, ko ak woiaka
piriraun rai kamware rawon. Utianik, Noa ous ate me kurenuk, roasiret sosop wa, 8 orip
kiro ous uru tonoin. Om näwäu nomara, joies kiro ous kuworianik, oririr manonuk, Anut
nukas ak jekur kamwarowon.
21-22 Kiro joi, an jomareäin totok. Anut nukas ak an pakas imwarowon. Kiro an joiäi,
kiro enmaksau pakan ukun wa kosorai, wa senes wa, kiro ak Anut nukan amuk opok
tuku rawaun paip muriäi. Kos ak imwaraun keseriäu. Anut nukas Jisas Krais up opokan
siräi monuk, rusapai ko omar oik Anut nukan ipou näu kaima raianik, Anut nukan sarau
eitek pak osou enmaka orip pak karauk osap sakau orip kos ak erekapu kamware rau.

4

Ik meteran onok aru miäumun erekapu utau.

1 Krais ko am äpäs opok ik mesin tätäi näwäu owon. Ko keserwon senek ak ran keseriar
kon onok tainornai, tätäi owaun kame rawe. Utianik, inok ro ko tätäi owai, ätäi onok aru
orip orip wa mai.
2 Kiro onokun, ak omnokou opok raumoi, ak orip orip akan enmaksau nepipiraun wa
ronkatäu. Ak Anut nukan ronkat karar tainoraiei.
3 Ak meter kiro onok aru sosop roasiret Anut mesin woiaka epar mau wa akas keseriäi
senek keseriäin. Rusapai ak kiro onok wa keserau. Ak meter karauk asiret pak ariain. Ak
akan enmaksau mesin nepipiraun karar ronkateäin. Ak an sakau orip orip jeäin. Ak po
senek o sosop jeäin. Ak an sakau jeanik, otop saremoi, jejemakasapai sare ariain. Ak sät
eitek aru akan enmaka jou miäin.
4 Rusapai ak Airen roat pak kiro onok aru ätäi wa keserna, kiro Airen roat akas
karkairmoi, akan enmakap ämän miäi.
5 Utianik, tawa, kiro roat ak wasarewaraun ses opok akasar owo onok keserin Anut
auraiei. Kiro wasarewareäu ro ko roat awau rai pak meiein pak wasarewaraun kamware
rau.
6 Kiro onokun, Jisas nukasar kiro roasiret ak meter meiein opok nais poteanik,
kon Ämän Eposek maronuk, roin. Kesernuk, akan enmaksau meter meiein, utianik,
wasarewaraun ses opok, inok roasir kiro ämän rowon mesin wou epar mowon, kon totok
Anut nuka senek awau rawai.
7 Okoro omnokou wasaräun ses siakup pe rau, okon, akan ronkat jekur kameanik, Anut
aurwe.
8 Ak jaunakat mesin woiakas meieäi onok sakau atowe. Kiro onokus karauk onok aru
erekapu kururur mai.
9 Karauk roasiret akan owa kouna, ak woiaka aru wa mau. Akas akan owa imware
tonoinai, o arowe.
10 Anut nukas ik karar karar sakau atap atap ikowon. Kiro sakau jekur kameinai, kiro
sakaus karauk roasiret eposek sarwaraiei.
11 Keseriar, inok ro ko Anut nukan ämän roasiret araun sakau owai, ko Anut nukan
ämän roasiret awarai. Inok ro ko karauk roasiret sarwaraun sakau owai, ko Anut nukan
sakau oripas ak sarwarai. Keserna, roasiret akas kiro onok keseri aparmana, ak äpu ak
Jisas Krais nukan roasiret, okon, Anut nukan enip jou muraiei. Ko sakau näwäu orip orip
rawai. Epar.

Ik Krais usu owon senek owaun woiok ererau.

12 O jaiat, Anut nukas ak ate apwaraun tätäi arora, kiro mesin karkairmoi, kiro onok
atap ik opok peu rai wa ronkatäu.
13 Ak kiro tätäi Krais nuka owon senek oi, keseria, ak woiaka ererwe. Tawa Krais sakau
näwäu orip ätäi kounuk, ak woiaka erermana, näwäu nepipiraiei.
14 Ak Krais nukan enip atona, roasiret akas ak aru maraiei, kiro mesin woiaka aru wa
mau, woiaka erer orip rawe. Owon, Anut nukan Osou, ko sakau näwäu orip, ak pak rau.
15 Ak onok aru mianik, tätäi oiäi is kiro mesin awarau wa. Ak ro wena, meiäi, ak karauk
roat akan osap päu owaiei, ak karauk roat akan sarau aru maraiei, ak kiro onokun tätäi
owaiei kiro onok atap.
16 Utianik, ak akan woiaka Krais mesin epar mona, tätäi arona rai, ak oioraka wa nau,
Anut nukan enip oik jou muruwe, owon, ak kon enip ateäi.

17 Wasarewaraun omre siarakap pe rau, amke Anut nukas kon roasiret wasarewarai.
Amke iken onok wasareikonuk, kiro roasiret akan woiaka kiro Ämän Eposek Anut nukas
arowon mesin epar mau wa ak owosäiei?
18 Anut nukan ämänis äieu, 'Roasiret onok eposek miäi ak usu näwäu oianik, omar oik
tonaiei. Utianik, onok aru miäi roat pak roat Anut sumkäineäi pak ak owosäiei?' *Sindaun*
11:31
19 Keseria, kiro roat ak Anut nukan ronkat pakas tätäi oiäi, ak akan totomaka Anut nuka
opok mona, onok eposek karar maiei. Anut nukasar atoike mukomara, orip orip jekur
kamoikeäu.

5

Roasiret kamwareäi roat, ak Anut nukan roasiret jekur kamwarowe.

1 Is rusapai ak, Anut nukan roasiret kamwareäi roat awaraurim. Ak jekur rowe. O jaiat,
isaka ran ak senek, Anut nukan roasiret kamwareäim ro. Is Krais am äpäs opok meiewon
isakan amiasar aparmin. Tawa Krais ätäi amop penuk, is ko pak erek kon sakau oianik,
kon arou merek opok rawam. Keseria, is ak, roat näunäu, sarau jekur maun sakau ämän
awarom.
2 Sipsip kamwareäi roat akas akan sipsip jekur kamwareäi senek akas Anut nukan
roasiret keseriar jekur kamwarowe. Anut nukas kon roasiret, akas kamwaraun rai akan
ipiaka opok marowon ak jekur kamwarowe. Akanun ronkateinai, jekur kamwarowe.
Aiauk owaun wa ronkatäu, woiaka erer oripas kamwarowe.
3 Akan ronkat, ika roat näunäu rai akasar enmak jou oik wa mau. Utianik, ak akan
roasiret onok eposek ätär marona, akan onok eposek kiro aparianik, tainoraiei.
4 Tawa Krais ko ik kamoikaun ro näwäu koianik, kos kiro mer eposek orip orip rawaun
ikai.
5 Karauk roat erekapu, rowe! Ak akan roat näunäu akan inkaruru rainai, akan ämän
eposek jekur tainorwe. Akasar akan enmaka wa rororau, akan jaunakat erar sarwaraiei.
Owon, Anut nukan ämänis keser äieu, "Anut nukas roasiret akasar akan enmaka oik jou
miäi tai kurwareäu. Utianik, roasiret akan enmaka oik wa jou miäi Anut nukas kon wou
näu oripas ak sarwareäu." *Sindaun 3:34*
6 Keseria, akas akan enmaka wa rororau. Ak Anut sakau orip nukan inkaruru rawaiei.
Keserna, tawa kar omre päun sare mowon opok, nukasar akan enmaka oik mai.
7 Akan usu erekapu kon ipou opok mowe, owon, kos ak jekur kamwareäu.
8 Ak akan ronkat jekur kamwaronai, sakau tai rawe. Akan iwäinaka Satan, ko opur
laion senek karauk roat apu opok ariena, apwareanik, aru maraun ariäu.
9 Ak akan woiaka Anut mesin epar moin sakau mowe. Satan nukan ämän wa tainorau.
Owon, ak äpu okoro omnokou opok Kristen roasiret erekapu tätäi ourai senek, ak ran
keseriar tätäi ourai.
10 Utianik, Anut ko ak orip orip sarwareäu. Ak Krais mesin woiaka epar moin kon
sakau oianik, kon arou opok orip orip rawaun urwarowon. Ak kiro tätäi om rumukäu
wa oi rawaiei. Kos ak ätäi imwareanik, sakau maronuk, ak ätäi eposek rawaiei.
11 Ik äiem, kon sakau orip orip rawai. Kiro epar.

Pataraun ämän

12 O jaiat, is Sailas nukas sareirnuk, ak okoro jer katunak we marom. Is äpu ko iken
jaunok, kon wou Jisas mesin epar mowon. Is akan woiaka päurar rawaun pak Anut
nukas ak erar sarwarowon ätär maraun okoro jer we marom. Keseria, ak Anut karar
jou murinai, sakau tai rawe.
13 Babilon näu menan roasiret Jisas nukas ak senek sare marowon akas nais ak 'pere'
awaroi. Mak ko isan mokoi urektapau senek, kos ran ak 'pere' awarou.
14 Ak akan jaunakat mesin woiakas meieanik, kiro onok ätär maraun, akan ipiaka
atotowe.
Ak Krais pak pasar rauna, kiro akan woiaka päurar rawai.

2 Pita
Okoro buk nukan onoktapau

Pita nukas roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin ätäi jer we marowon. Ko awarowon, "Is kar ämän keser roimin, sätäiäi roat akas roasiret akan woiaka epar moin utaun rai keser äiäi. Ak Jisas ko ätäi wa kowai rai äiäi. Keseria, is ak awarom, ak kiro roat akan ämän wa rowau kiro epar wa. Utianik, iken onok aru pakan ätäi piririanik, kume raum. Anut nukan ronkat roasiret erekapu akan onok aru pakan pirirna rai, kiro epar Jisas ätäi kowai.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-2 Pita nukas roasiret 'pere' awarowon.
1:3-15 Anut nukas ik kon roasiret sare mukowon, okon, iken woiok ko mesin epar mau.
1:16-21 Jisas nukan ämän kiro kon ämän oi ariai roat pak Anut nukan ämän roianik, areäi roat pak akas awaroin kiro ämän epar senes.
2:1-22 Sätäiäi roat akas owo ämän ak awarona, roianik, wa tainorau, owon, kiro ämän epar wa.
3:1-18 Jisas Krais epar ätäi kowai.

1 O jaiat, is Saimon-Pita, Jisas Krais nukan sarau ro kon ämän oi ariaim. Is roasiret Jisas mesin woiaka epar moin kiro jer we marom. Jisas Krais ko iken eit, ko iken onok aru pakan imäikowon ro. Jisas Krais nukan onok eposek, kos ik erekapu sareikonuk, iken woiok epar momun senek, ak ran akan woiaka epar moin.
2 Anut ko, iken Näwäu, Jisas ori, awas awan onok eposek ätär mareanik, sarwarmoi, akan woiaka päurar rawaun araieir. Kesersä, ak äpu matomana, orip orip eposek rawaiei.

Anut nukas ik kon roasiret sare mukowon.

3 Jisas Krais nukasar nuka Anut, ko Anut nukan sakau näwäu orip, okon, kos ik Anut nukan ämän tainorianik, ko pak orip orip rawaun sakau ikowon. Kesermoi, kon sakau onok eposek orip ätär mukianik, ik kon roasiret senes saräun urweikowon, okon, ik ko äpu murom.
4 Kiro onok pakas, kos ik osap eposek senes ikaun paip mukowon kiro ikou. Kesernuk, okoro omnokou pakan roat akan ronkat arus ik aru wa mukai, okon, ik Anut nukan onok erekapu tainorau.
5 Keserianik, Krais nukas kiro onok keserwon mesin jekur ronkatewe. Ak ko mesin woiaka epar moin, okon, rusapai, ak onok eposek maun sarau sakau mowe. Ak onok eposek mianik, ak ätäi Anut nukan ämän jekur äpu maun sarau sakau mowe.
6 Ak kon ämän jekur äpu mianik, ätäi akan ronkat jekur kamäun sarau sakau mowe. Ak akan ronkat jekur kameanik, ak ätäi sakau tai rawaun sarau sakau mowe. Ak sakau tai raianik, ätäi Anut nukan onok tainoraun sarau sakau mowe.
7 Ak Anut nukan onok eposek tainorianik, ätäi akan jaunakat eposek sarwaraun sarau sakau mowe. Ak akan jaunakat eposek sarwareanik, ak ätäi roasiret mesin akan woiakas meiäun sarau sakau mowe.
8 Ak kiro onok eposek erekapu keseraiei, ak eposek senes sareanik, ak Jisas Krais jekur epar äpu momoi, ak kon sarau erar wa maiei. Kiro sarau o orip saräi.
9 Utianik, inok ro ko kiro onok eposek wa keserai, ko amuk oporewon ro senek om jekur wa aparai. Amke Anut nukas kiro ron onok aru meter keserwon jäkäi muruwon, utianik, ko kiro mesin ätäi ronkatäu wa.
10-11 O jaiat, ak jekur ronkatewe. Anut nukas ak sare mareanik, urwarowon, okon, woiaka erer orip sarau sakau mowe. Ak kesermoi, Anut wa sumkäineina rai, iken Näwäu, Jisas Krais nukas wou erer orip imwaronuk, ak kon mena awau orip orip rawaun tonaiei.

Meter Anut nukan ämänis Jisas mesin aikowon.

12 Is äpu, ak okoro ämän meter roianik, äpu moin. Kiro Anut nukan epar ämän mesin akan woiaka epar moin. Utianik, is orip orip ätäiar awaram.
13 Isan ronkat, is okoro omnokou opok awau rai rai, ak orip orip okoro ämän mesin ronkat araun wa utam.
14 Is äpu isan meiäun omre siarap pe rau. Iken Näwäu, Jisas Krais nukas is keser airowon.
15 Keseria, is ak okoro ämän sakau awaraurim. Is tawa meieita, ak omre orip orip okoro ämän awaromin ronkatäiei.

16 Ik okoro kinin roat akan ronkat pakas mareäi kiro kinin awarau wa. Ik iken Näwäu,
Jisas Krais, sakau näwäu orip ätäi kowai mesin awarom. Ik Jisas nukan sakau iken
amiokosar aparmun, okon, ak awaroram.
17 Ik erek raumun opok, momonek Anut nukas kon enip oik murianik, sakau näwäu
nuruwon. Anut nukasar enip jou näwäu orip, kämioik rau, ko omar oikas keser äiewon,
'Okoro isan mokoi senes. Isan woi ko mesin meiem. Is ko mesin isan woi ereru.' *Matiu*
17:5
18 Ik Jisas nuka pak Anut rawon omtapau opok erek tone rauta, kiro ämän omar oikas
kowon roumun.
19 Keseria, ik Anut nukan ämän roianik, areain roat akan ämän mesin iken woiok epar
mom. Ak ran kiro ämän akan woiaka uru moinai, ronkatewe, kiro eposek senes. Anut
nukan ämän roianik, areain roat akan ämän kiro arou eteinak pututu jereäu senek. Ak
apu eteinak apariäi. Jisas ätäi kowai kiro om teinewan upi jereäu senek, kiro akan woiaka
uru jere raunuk, ak apu erekapu aparaiei.
20 Utianik, ak rowe, Anut nukan ämän roianik, areai roat akan ronkat pakas erar jer
wäu wa.
21 Ak kar ron ämän aräu wa. Wa senes wa. Ak Anut nukan ämän, Osou Näus akan
ronkat opok maronuk, awareäin.

2

Karauk sät ämän tamareäi roat akas akan ronkat aru maraiei.

1 Meter Israel roasiret kamuk opok, karauk roat ak Anut nukan ämän roianik, arem
rai sätwareäin. Keseria, rusapai ran karauk roat ak kamuk pemana, sät ämän tamareäi.
Ak ämäi ämäi ämän atap ak woiaka Jisas mesin epar moin aru maraun tamareäi. Epar,
kiro roat Näwäu nukas akan onok aru pakan imwaraun meiewon, utianik, akas Näwäu
sumkäineanik, ak Anut nukan ämän erekapu tainoraun kiro utau äiäi. Keseria, Anut
nukas kiro roat kurte aru marai.
2 Utianik, roasiret sosop akan woiaka epar moin ak kiro onok aru oioraka naun tainorna
rai, roasiret akan woiaka Jisas mesin epar mau wa akas kiro onok aparianik, Anut nukan
epar ämän opok jeje ämän maiei.
3 Kiro sät äiäi roat ak akan aiauk ra, akan osap owaun woiakas meieäi. Ak kiro roat
akan sät ämän sosop rowaun akan osap sosop araiei, utianik, kiro sät ämän äiäi. Kiro
sät ämän akan ronkatis miäi. Anut nukas kiro roat wasarewaraun kamware rau. Ak
wasarewareanik, ak erekapu aru senes marai.
4 Ak rowe, meter karauk Anut nukan sarau eitek ak onok aru moin, Anut nukas kiro
sarau eitek inikwaronuk, rawau wa, kiro up pututu uru känkurwarowon. Ak kiro up
pututu uru Anut koi roasiret wasarewaraun kame rai.
5 Kar ses opok, Anut nukas meteran onok aru miäin roasiret inikwaronuk, rawau
wa. Joi näwäus koumara, roasiret akan woiaka Anut mesin epar mau wa erekapu aru
maronuk, meiein. Noa karar ko ämän eposek tamareäwon ro pak roasiret 7 orip Anut
nukas jekur kamwaronuk, ak aru marau wa.
6 Kar ses opok, Anut nukas Sodom, Gomora ori erekapu aru matowon. Ko akan näu
mena oirorer ep äsimornuk, koi jerwarnuk, aitap sareirin. Ak kiro keserwon ronkatewe.
Epis jerwarowon, kiro totok senek. Tawa roasiret akan woiaka epar mau wa ak epis keser
jerwarai.
7 Ik äpu Anut nukas Lot isanarianik, aru murau wa, ko ro onok eposek orip. Lot ko kiro
menan roasiret onok aru miäi pak sapum onok miäi pak kamuk rawon.
8 Lot ko Anut nukan amuk opok ro eposek. Utianik, ko kiro mena roasiret onok aru
miäi pak rawon. Omre karar karar ko roasiret Anut nukan sintore ämän utomoi, onok
aru moin aparianik, kon wou usu orip rawon. Anut nukas ko kiro roasiret aru pakan
imäiewon.
9 Keseria, owo usus roasiret ak Anut mesin akan woiaka epar mianik, kon ämän
tainoriäi opok penuk, Näwäu kiro roasiret sarwaraun äpu mou. Onok aru miäi roasiret
ak Anut mesin akan woiaka epar mau wa, ko nais ak sakau atwareanik, aru maraun äpu
mou. Kar omre päi opok, ko kiro roasiret wasarewareanik, aru marai.
10 Roasiret sapum onok aru senes mianik, Anut jeje ämän auriai, kos kiro roasiret aru
senes marai.

Kiro sät ämän tamareäi roat ak kamuk raumana, ak Anut nukan ämän wa tainoriäi.
Ak akan ronkat karar tainoriäi. Ak Anut nukan sarau eitek jeje ämän awaraun wa
iminewareäi.

11 Anut Näwäu nukan sarau eitek ak sakau näwäu orip, akas kiro sätäiäi roat itimware rai. Utianik, akas Anut nukan amuk opok, kiro onok aru miäi roat akan enmaka opok ämän wa mareäi.
12 Utianik, kiro roat ak karauk onok akan onoktapau äpu wa, utianik, ak kiro mesin jeje ämän miäi. Kiro roat ak opur senek. Opur ak ronkat wäpik sepuk ariena, roat akas akwarona, meieäi. Kiro roat ak ran kesekur, ak ronkat wäpik, owo onok keseraun keseriäi, okon, ak opur senek wasaräiei.
13 Kiro onok senek, kiro sät ämän tamareäi roat akas karauk roat aru mareäi. Tawa Anut nukas ak ran tätäi näwäu arai. Ak nepipirianik, onok aru keseraun sankeu amop keseriäi. Ak orip orip, oioraka naun onok aru kiro keseriäi, utianik, ak 'Ika roat eposek' äiäun rai, ak woiaka epar moin roasiret, pak tururianik, o jeäi. Keserna, Kristen roasiret akan joumaka aru manai.
14 Orip orip asiret apwaromana, aru maraun ronkat aru oiäi. Ak onok aru mianik, äiäk rai wa ronkateäi. Roasiret akan woiaka Anut mesin sakau mau wa ak onok aru maun rewareäi. Owo osap sätäumoi, owaun ak äpu miäi. Ak kiro onok keserna, Anut nukas tawa kiro roat aru marai.
15 Kiro roat ak apu tuku utomoi, ak sepuk sepuk ariäi. Ak kar meten ro, enip Balam, Beor nukan mokoi nukan apu tainoriäi. Balam ko aiaukun ronkatemara, onok aru maurwon.
16 Utianik, kar opur donki ko ron pätu senekus Balam 'Na onok aru senes moram' rai auruwon. Donki ko opur, ko ämän maun senek itok wa, utianik, kiro ses opok, ron pätu oripas ko kiro Anut nukan ämän roianik, areawon ro ronkat aru orip, 'na onok aru wa mau' rai auruwon.
17 Kiro sät ämän tamareäi roat ak antut sikewon senek. Ak iou uriris pair manonuk, om wa neäu senek. Ak roasiret sarwaraun itok wa. Keseria, Anut nukas akan mena sare marowon rau, kiro mena atapuk pututu senes rau.
18 Kiro roat ak onok aru momana, nepipirianik, akan enmaka rororaun ämän sosop miäi. Keserna, karauk roasiret rusapaiar woiaka epar moin ätäi onok aru maun woiaka siräi marona, onok aru miäi.
19 Kiro sätäiäi roat akas roasiret keser awareäi, "Ak iken onok tainoraiei. Ak iken onok tainorna rai, ak karauk roat akan sarau roat wa rawaiei. Ak owo onok keseraun itok." Utianik, kiro roat aru aka onok aru nukan sarau roat. Owon, owo onok akan ronkat opok orip orip rau, ak kiro onok nukan sarau roasiret (slev).
20 Inok roasir ko kon okoro omnokou pakan onok aru erekapu sumkäinemara, iken Näwäu, Jisas Krais, imäikowon ro tainorwonus, ko kiro onok aru meter keserwon ronkatemara, ätäi keserai, ko meter rawon senek wa rawai. Ko rusapai aru senes rawai.
21 Is ak kiro jekur äpu maun kar ämän awaraurim. Ko meter Anut nukas roasiret kon amukup owose eposek saräun ko äpu mau wa, onok aru miäwon, wasarewaraun ses ko usu owaun itok. Utianik, ko kiro Anut nukan ämän karauk roat akas ko ätär murin äpu momoi, tainorianik, ätäi kiro onok utowon, okon, tawa ko usu näwäu senes owai.
22 Ak kiro onok miäi, kiro kar ämän meter äpu miäwon ros äiewon senek. Ko äiewon, 'Enas esiemara, nukan es ätäi jaun poteäu.' *Sindaun 26:11*

Kar ämän kesek rau, 'Ak akan en an jou muruna, ko ätäi potomara, maimai opok nini taitairiäu.'

3

Jisas Krais ätäi kowai.

1 O jaiat, is amke jer we maromin, rusapai okoro ätäiar jer we marom. Kiro jer oirori opok is ak kiro onok eposek wa rämkäswaraun rai ronkat araun jer we maromin.
2 Kiro ämän eposek meter Anut nukan ämän roianik, areain roat akas awaroin. Iken Näwäu, ko iken imäikowon ro, ko nais nukan sakau ämän kon ämän oi ariain roat aronuk, akas awaroin. Ak kiro ämän ätäi ronkatäun rai awarom.
3-4 Is ak okoro ämän awaraurim, jekuriar ronkatewe. Okoro omnokou wasaräun ses opok, roasiret akan ronkat aru tainorianik, ak siarakap koumana, akan woiaka Jisas mesin epar moin mesin jeje ämän awareanik, totwaraiei, "Jisas nukas ätäi kowaun paip mowon, owosera? Ko ätäi kowau wa. Iken asanokot meieutoin, utianik, meter Anut nukas okoro omnokou ate mowon keseriar rau, kar osap awau päu wa."
5 Utianik, meter Anut nukas nukan oksaus omnokou omar pak äienuk pewon, ak kiro mesin ronkatäu utoi. Okoro omnokou an pakas pewon, Anut nukas an inäunuk, omnokou sakau sarewon.
6 Rai rai, Anut nukas ätäi okoro omnokou joies aru mowon.

7 Utianik, okoro omnokou omar pak rusapai rau. Kiro Anut nukan oksausar äienuk,
epis aru maun utonuk, rau. Tawa Anut nukasar okoro omnokou wasaräun ses opok, kiro
roasiret onok aru miäi wasarewareanik, erekapu aru marai.
8 O jaiat, kar ämän okoro awaraurim, ak wa utau. Akas Jisas kowaun om rumukäu rau
räi wa äiäu. Iken ronkat woisan 1,000 kiro om rumukäu rai ronkateäum, Näwäu nukan
ronkat kiro omre karar senek. Iken ronkat omre karar om katu rai ronkateäum, Näwäu
nukan ronkat kiro woisan 1,000 senek.
9 Näwäu ko owo paip mowon keseraun roasiret akan onok senek äiäur äiäur mau wa.
Utianik, ko ak mesin ronkatwareanik, kurte wa keseriäu. Owon, kar roasir wa aru saräun
rai äiäur äiäur miäu. Roasiret erekapu woiaka pirirmoi, onok aru miäi utaun rai wou erer
orip kamware rau.
10 Utianik, Näwäu kowaun ses, ko päu ro senek ämäi ämäi kurte kowai. Kesernuk, omar
jejep näwäu taumara, wasaräi. Omar oikan osap erekapu epis aru mai. Okoro omnokou
pak osap erekapu rai epis jere kuräi.
11-12 Okoro osap erekapu kiro onok pakas wasare kurena, rusapai ak Jisas mesin woiaka
epar moin roasiret, ak owo onok keseraiei? Ak orip orip Anut nukan onok eposek
tainornai, ak kiro omre Anut nukas sare mowon kame rawe. Kiro omre penuk, omar
epis aru mai. Kiro ses opok, omnokou pakan osap pak omar oikan osap pak ep sopous
erekapu aru monuk, an senek saräi.
13 Utianik, Anut nukas ik paip mukowon, ik kiro paip epar päun kame raum. Ik omar
awau pak omnokou awau pak kame raum. Kiro, roasiret onok eposek miäi akan rawaun
mena.
14 O Jaiat, kiro ämän is awaromin epar. Ak kiro omre kowaun woiok karar orip kame
rawe. Ak Anut nukan ämän jekur tainoraun sarau sakau mowe. Ak keserna, kiro omre
sare mowon penuk, Anut nukas ak karar karar awarai, ‘Na onok eposek momon, okon,
na ämän wäpik. Iwen woiok karar päurar raumur.’
15 Näwäu ko karauk roasiret akan woiaka epar mona, imwaraun kamware rau, okon,
ak kiro onok mesin ronkatewe. Anut nukas iken jaunok Pol ronkat eposek nurunuk, kos
ran kiro ämänir ak jer we marowon.
16 Kiro jer sosop Pol nukas we kurewon opok kiro ämän erekapu keseriar jer wewon.
Karauk Pol nukan jer onoktapau äpu maun sakau senes, okon, karauk roat akan woiaka
Anut mesin sakau mau wa akas kon ämän onoktapau jekur amop maun wou wemoi,
ak akan ronkat pakas onoktapau atap roasiret awareäi. Ak karauk Anut nukan ämän
keseriar keseriäi. Ak kiro onok keserna, Anut nukas ak ätäi imwarau senek wa, ak
erekapu aru marai.
17 O jaiat, ak kiro sät roat akan onok äpu moin. Ak iken sintore ämän wa tainoriäi.
Keseria, ak jekur sakau tai raumoi, kiro roat akan ämän epar rai ronkateanik, akan onok
aru wa tainoraiei. Kesernai, ak Anut nukan apu eposek wa utaiei.
18 Jisas Krais, ko iken Näwäu, ko ik imäikaun ro. Is ko aurita, kos ak sarwareanik, kon
onok eposek ätär maronuk, ak äpu moinai, tainorwe. Kon enip karar rororau. Rusapai,
tawa ran orip orip keseriar keserau. Kiro epar.

1 Jon
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko meienuk, woisan 85 senek manonuk, Jon ko Anut nukan roasiret Esia provins opok jer we marowon. Jon ko koiam sarewon. Ko ak Anut pak kon mokoi, Jisas pak woiaka karar me rawaun rai jer we marowon. Karauk sät ämän miäi roat akas keser awariäi, 'Jisas Krais ko ika ro senek pewon, okon, ko Anut nukan mokoi wa. Kesermoi, ko ätäi wa kowai. Akan ronkat osap sosop äpu maun kiro näwäu, utianik, akan woiaka karauk roat mesin meieäi kiro omnokoupaian onok, okon, näwäu wa.

Jon nukas Kristen roasiret ak kiro ämän wa rowau rai awarowon. Kos keser awarowon, 'Ik Anut mesin woiokos meieanik, karauk roasiret akanun nais woiokos meiäu.'

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-4 Jon nukas awau rawaun ämän jer wewon.
1:5–2:17 Sanpewan onok pak pututuwan onok pak ak tururau senek wa.
2:18-29 Jon nukas Krais nukan iwäi jaukut mesin roasiret awarowon.
3:1–4:6 Ik roasiret akan onok aparianik, ak Anut nukan mokoit ra, Satan nukan mokoit rä, ik äpu maun itok.
4:7–5:5 Anut nukas roasiret mesin wous meiäu onok nukan onoktapau, okon, ik nais karauk roasiret mesin iken woiokos meieta rai, karauk roasiret akas ik kon roasiret senes äpu mukaiei.
5:6-21 Jon nukas roasiret owo osap mesin akan woiaka epar maiei rai awarowon. Kos ak owon akan woiaka epar maiei rai awarowon. Ak owo onok tainoraiei rai awarowon. Keser awarianik, kon ämän patarwon.

Awau orip orip rawaun ämän.

1 O jaiat, Jisas ko awau orip orip rawaun ämän. Ko meter okoro omnokou päu wa opok rawon. Kos koianik, ämän arewon ik roumun. Epar senes, ko iken amiokosar aparianik, iken ipiokos nais atomun mesin ak rusapai jer we marom.
2 Kiro awau orip orip rawaun ämän amop sarenuk, ik aparmun. Keseria, ik epar ämän mianik, kiro awau orip orip rawaun sakau mesin ak jer we marom. Meter ko momok pak rawon, rusapai amop penuk, aparmun.
3 Ik ko aparmoi, kon ämän roumun, ikes kiro ämän ran ak mareäumun. Keserta, akas pak akan woiaka ik pak karar mona, ik erek tururia, iken woiok karar momonok pak kon mokoi Jisas Krais pak rawaun itok.
4 Ik iken woiok näwäu ereraun kiro ämän jer we marom.

Ik arou pakas ariäu.

5 Ik kiro ämän Anut nukan mokoi nukan oksau pakan roumun awaraurum. Kon ämän kesek: Anut nuka ko arou senes, kar pututu ko opok rawau wa.
6 Utianik, ikes Anut pak woiok karar rau äianik rai, onok aru mesin ronkateanik, ik pututu ariäum, kiro ik sät ämän mianik, epar ämän wa tainoriäum.
7 Utianik, nuka arou opok rau senek ik nais arou opok arieta rai, kiro iken jaunokot pak woiaka karar me raiäum. Anut nukan mokoi Jisas nukan karianas iken onok aru miäumun erekapu jäkäi mukonuk, ik Anut nukan amukup eposek sare raum.
8 Utianik, ik onok aru wa miäum äieta rai, epar ämän kiro iken woiok uru rawau wa, kiro iken woiok sätäurum.
9 Utianik, iken onok aru miäumun mesin Anut aurta rai, kos kon onok tuku pakas ik paip mukowon tainorianik, iken onok aru miäumun jäkäi mukomara, nukan amuk opok eposek sare mukai.
10 Meter Anut nukas äiewon, "Roasiret ak erekapu onok aru orip." Keseria, ik onok aru wa miäum rai äieta, ikes Anut ko sätäiäu ro auriäum. Keserta, rai kon ämän iken woiok uru rawau wa.

2

Krais ko iken sareikowon ro.

1 O jaiat, ak woiaka epar moin roasiret, is akanun woias meiem, ak isan mokoit senek, is ak onok aru wa mau rai, okoro jer we marom. Utianik, inok roasir ko onok aru monuk rai, Jisas Krais ko onok eposek miäu kos kiro ro saräun momonok auriäu.

2 Nukas iken onok aru jäkäi mukaun kon enipsau Anut nuruwon. Ko ik Juda roasiret
karar sareikaun keserau wa, roasiret erekapu okoro omnokou opok rai erek akan onok
aru jäkäi maraun keserwon.
3 Ik Anut nukan sintore ämän tainorta rai, ik ko epar äpu mom.
4 Utianik, kar ros "Is Anut äpu" äiemara, Anut nukan ämän tainorau wa, kiro ro ko ämän
sätäiäu. Anut nukan epar ämän kon wou uru rawau wa.
5 Utianik, kar ro ko Anut nukan ämän tainoriäu, kiro ro ko epar Anut mesin wous
meieäu, karauk roasiret ätär mareäu. Kiro onok pakas ik äpu ik Anut pak pasar raum.
6 Inok roasir "Is Anut pak pasar raim" äiäi, kiro roasir ko Krais nuka keser ariäu senek
ariaura.
7 O jaiat, is akanun woias meiem, is okoro sintore ämän rusapai jer we marom, kiro
awau ämän wa, kiro meten ämän. Kiro ämän ak meter meter roiäin.
8-9 Utianik, is rusapai okoro sintore ämän jer we marom kiro awau senek. Jisas Krais
nukas iken woiok uru sarau miäu, okon, ik ko senek, iken jaunokot mesin woiokos
meieäum. Keseria, iken woiok uru pututu manonuk, arou senes pemara, jere rau.
Keseria, ik epar äpu kiro sintore ämän epar senes. Inok roasir kos "Is arou opok raim"
äiemara, kon jauk sauk muriäu, kiro roasir ko pututu pakar rau.
10 Inok roasir kon jauk mesin wous meieäu, ko arou opok raiäu, kon wou uru kar osapus
ko onok aru maun rawau wa.
11 Utianik, inok roasir kon jauk sauk muriäu, ko pututu raiäu. Ko pututu raumara, amuk
putut kariewon apu aparau senek wa. Keseria, ko pututu raianik, apu manaun itaneäu.
12 O isan mokoit, ak Jisas mesin woiaka epar mona, akan onok aru miäi kiro Anut nukas
jäkäi marowon, okon, is ak jer we marom.
13 O moniat, kiro ro meter meter rawon, rusapai ran rau ak äpu, okon, is ak jer we
marom. O mokoi tenemai, akas Satan itimorin, okon, is ak jer we marom. O mokoit, ak
momonek epar äpu moin, okon, is ak jer we marom.
14 Moniat, kiro ro meter meter rawon, rusapai ran rau ak äpu, okon, is ak jer we marom.
Mokoit tenemai, ak sakau orip Anut nukan ämän akan woiaka uru rau, akas Satan itimori,
okon, is ak jer we marom.

Omnokou pakan osap mesin woiakas wa meiewe.

15 Ak okoro omnokou pak okoro omnokou pakan osap mesin woiakas wa meiewe.
Utianik, inok roasir ko okoro omnokou pakan osap mesin wous meienuk, ko momonek
omar oik rau mesin wous meieäu wa.
16 Omnokou pakan onok erekapu okoro omnokou opok rau, kiro kesek: ro asik
apareanik meswareäu, ro osap atap atap apwareanik wous weäu, ro osap sosop orip
kon enip kämioik jou miäu. Kiro onok erekapu Anut pakas kowau wa. Kiro onok erekapu
omnokou pakan.
17 Omnokou pak kon enmaksau nepipiraun onok pak, kiro erekapu wasaräieir, utianik,
inok roasir Anut nukan ämän tainorai, ko orip orip awau rawai.

Krais nukan iwäi jaukut.

18 O isan mokoit, is akanun woias meiem, omre wasaräun ses siakup pe rau, ak meter
Krais nukan iwäi jauk päi rai äiein roin. Rusapai, kon iwäi jaukut sosop epar pe rai.
Keseria, ik äpu mau, omre wasaräun ses siarakap pe rau.
19 Kiro roat ak meter ik pak rain ak iken jaunokot wa, ak Jisas iwäi maun kiro onokun
ik utoiki manoin. Utianik, ak iken jaunokot maro, ak ik pak rawoi. Ak ik utoiki manoin,
okon, kiro amop senes ak iken jaunokot wa.
20 Utianik, ak Krais nukas kon Osou Näu ak opok kourwon. Keseria ak erekapu epar
ämän äpu.
21 Is ak kiro epar ämän äpu wa rai jer we marau wa. Ak epar ämän äpu miäi. Ak epar
ämän pakas kar sät ämän wa peäu äpu moi. Kiro onokun is ak jer we marom.
22 Sät äiäu ro inok? Kiro sät äiäu ros Jisas ko Krais, kiro ro Anut nukas ik imäikaun
äsimorau wa rai äiäu. Kiro ro ko Jisas nukan iwäi jauk. Ko Mokoi kon Momok ori mesin
sumkäinewatiäu.
23 Inok ro ko Mokoi sumkäinäi, Momok nais sumkäinai. Inok ro ko Mokoi mesin kon
wou epar miäu, Momok mesin ran wou epar miäu.
24 Kiro ämän meter roin akan woiaka uru sakau ate rawe. Ak kiro ämän akan woiakas
sakau ate rawaiei, kiro ak Mokoi Momok ori pak pasar rawaiei.
25 Kiro kesek, Jisas nukasar ik awau orip orip rawaun paip mukowon.
26 Is karauk roat akas ak sät awareäi mesin jer we marom. Ak onok aru maun awareäi.
27 Utianik, ak, Krais nukas kon Osou Näu ak opok kourwon. Kiro Osou Näu ak opok
rau, okon, kar ros ak kar ämän tamarau senek wa. Kon Osou Näus ak onok erekapu

tamareäu. Kon ämän kiro epar senes, sät ämän wa. Keseria, ak kiro tainorna, Krais pak pasar rawaiei.

Ik Anut nukan mokoit.

28 O isan mokoit, is akanun woias meiem, ak ko pak pasar rawe. Keseria, ko tawa kounuk, ik woiok erer orip ko kowai ses opok oiorok wa nai.
29 Ak äpu Krais ko onok tuku miäu, okon, ak kiro onok äpu, inok ro ko onok tuku keseriäu, ko Anut nukan mokoi saräi.

3

1 Momonek ko ikenun wous meieäu onok owo senek ronkatewe. Kon wous ik mesin epar senes meiewon, okon, ik kon mokoit aikowon. Kiro epar senes ik Anut nukan mokoit raum. Okoro omnokou pakan roasiret ak Anut äpu wa, okon, ak ran ik kon mokoit sare mukowon ak äpu wa.
2 O isan jaiat, is akanun woias meieäim, ik rusapai Anut nukan mokoit raum. Ik äpu wa, tawa ik owo senek rawam rä. Utianik, ik äpu, tawa Krais ätäi kounuk, ik ko rau senekurar aparianik, ik ko senek saräm.
3 Roasiret erekapu Krais ätäi kowaun kame raiäi, ak Anut nukan amukup eposek rawaiei. Krais ukun wäpik senek ak ran ukun wäpik rawaun sarau maiei.
4 Inok roasir onok aru miäu, ko Anut nukan sintore ämän wa tainoriäu. Owon, onok aru ko keseriäu kiro owo senek? Kiro ko sintore ämän wa tainoriäu.
5 Ak äpu Jisas Krais nukas akan onok aru miäi jäkäi maraun kowon. Ko kar onok aru mau wa.
6 Kar roasir ko Krais pak pasar raiäu ko orip orip onok aru wa miäu, utianik, kar roasir ko orip orip onok aru miäu ko Jisas äpu wa, ko Jisas aparau wa.
7 Isan mokoit, is akanun woias meiem, ak kar ro inikerna, kos ak onok aru maun rewaronuk, wa tainoraiei. Inok roasir ko onok tuku eposek miäu, ko Krais senek Anut nukan amukup tuku rawai.
8 Inok roasir ko onok aru orip orip miäu, ko Satan nukan. Satan ko Anut nukas omnokou ate mowon ses opok, onok aru miäwon, koi rusapai kir keseriäu, okon, onok aru miäu roasir ko Satan nukan. Kiro onokun, Anut nukan Mokois Satan nukan sarau erekapu aru muraun kowon.
9 Kar roasir ko Anut nukan Mokoi senes ko orip orip onok aru wa miäu. Anut nukan onok erekapu ko opok rau. Anut kon momok, okon, ko orip orip onok aru wa miäu.
10 Ik äpu inok roasir onok eposek wa miäu, ko kon jauk mesin wous wa meieäu, okon, kiro roasir ko Anut nukan mokoi wa. Kiro onok pakas ik Anut nukan mokoit ak atap apwariäum, Satan nukan mokoit atap apwariäum.

Ik jaunokot mesin woiokos meiäu.

11 Ak okoro ämän meter awarona, roin kiro kesek: ik jaunokot mesin woiokos meiäu.
12 Ak Kain senek wa saräu. Kain ko Satan nukas kon ronkat kamenuk, Abel, nukan amak senes nukasar wenuk, meiewon. Kain nukas nukan amak owo onokun wenuk, meiewon? Kiro onok nukasar keserwon kiro Anut nukan amukup aru senes, utianik, kon amakus Anut nukan amukup onok eposek keserwon, okon, ko amak wenuk, meiewon.
13 O isan amaiat, okoro omnokou pakan roasiret akas ak sauk marona, ak wa karkairau.
14 Ik iken jaunokot akanun woiokos meieäum, okon, ik meiäun onok itimorianik, ik orip orip awau rawaun sakau orip. Inok roasir ko kon jaukun wous meiäu wa, kon totok meie rawai.
15 Inok roasir ko kon jauk sauk muriäu, ko roat akwaronuk, meiäi ro. Ak äpu inok ro ko karauk roat akwaronuk, meiäi, ko awau orip orip rawaun sakau wa owai.
16 Krais nukas ik mesin am äpäs opok meiewon. Keseria, ik jaunokot akanun woiokos meiäun onok äpu miäum, kiro, ik ran iken jaunokot sarwaraun iken enmoksau arau.
17 Kar ro ko osap wäpik raunuk, kar ro osap sosop oripas kiro ron wouti mianik, wa isanarnuk rai, owose ko “Is Anut mesin woias meieäim” äiäu?
18 O isan mokoit, is akanun woias meiem, iken jaunokot akanun woiokos meieäum rai, oioksaus karar erar wa arau. Oioksaus area tainormoi, sarwarau. Kiro iken jaunokot iken woiokos ak mesin epar meieäum äpu maiei.
19-20 Iken sarau pakas ak äpu maiei ik epar ämän tainoriäum. Keseria, iken woiok ik ämän orip äienuk rai, Anut nukan amuk opok woiok erer orip sakau tai rawam. Iken woiok uru ronkat eteinak, Anut ko näwäu, ko iken onok erekapu äpu.
21 O jaiat, is akanun woias meiem, iken woiokos ik ämän wäpik aikonuk rai, kiro ik Anut nukan amukup woiok erer orip tai raum.

22 Ik kon ämän tainorianik, kon wou ereraun sarau miäum, okon, ik owo osap mesin ko
aurta, ikai.
23 Kon sintore ämän kesek: ‘kon mokoi Jisas Krais nukanun woiok epar momoi, jaunokot
mesin woiokos meiäu,’ kiro ko aikowon senek.
24 Roasiret ak kon sintore ämän tainoriäi, ak ko pak pasar raiäi, kos ran ak pak pasar rau.
Kon Osou Näu ikowon kos aikonuk, ik kiro onok pakas ko ik pak pasar rau äpu miäum.

4

Osou aru pak osou näu pak.

1 O isan jaiat, is akanun woias meiem, karauk roat akas ik Osou Näu orip rai awarona,
ak kurte akan ämän erekapu woiaka epar wa mau. Sätäiäi roat sosop ak okoro omnokou
opok erekapu manoutoin. Keserna, akas amke ak ate apwaroinai, kiro osou ak opok rau
Anut naka pakan ra, wa ra aparwe.
2 Ak Anut nukan Osou kesek äpu maiei. Inok ros Jisas Krais ko ro senek okoro omnokou
opok kowon äienuk rai, kiro ro Anut nukan Osou Näu orip.
3 Utianik, inok ros Jisas Krais ko Anut pakas kowau wa äienuk rai, kiro ro osou aru orip.
Kiro osou aru kiro ro opok rau, kiro Krais nukan iwäi jauk. Ak ko kowai äiein roin, epar
ko okoro omnokou opok meter kowon rau.
4 Isan mokoit, is akanun woias meiem, ak Anut pakan, akas kiro sät ämän miäi roat
itimwaroi, owon, kiro Osou Näus ak opok rau kiro roat akan osou itimwarowon.
5 Kiro sät ämän oi areain roat ak okoro omnokou pakan, okon, ak okoro omnokou pakan
ämän are arina, okoro omnokou pakan roasiret akan ämän roumoi, tainoriäi.
6 Utianik, ik Anut nukan roasiret. Inok roasir ko Anut äpu, kiro roasir iken ämän roiäi.
Utianik, inok roasir ko Anut äpu wa, kiro roasir iken ämän wa roiäu. Keserna, kiro onok
pakas ak epar ämän miäu Osou Näu pak sät ämän miäu osou aru pak äpu mataiei.

Anut ko ik mesin wous meieäu.

7 O isan jaiat, is akanun woias meiem, ik ika ika iken jaunokot mesin woiokos meiäu,
owon, jaunokot akanun woiokos meieäum, kiro onok Anut pakas kowon. Inok roasir ko
kon jaukut akanun wous meieäu, ko Anut nukan mokoi, kiro ro ko Anut äpu.
8 Anut nukas ik mesin wous meiäu, okon, inok roasir ko kon jauk mesin wous wa meiäu,
ko Anut äpu wa.
9 Anut nukas kon wous ik mesin meiemara, kon mokoi karartapau okoro omnokou opok
ik ko pakan awau orip orip rawaun sakau owaun äsimornuk, kowon.
10 Wous meiäun onok kesek, amke ikes Anut nukanun woiokos meiäu wa. Anut nukasar
ikenun wous meiemara, iken onok aru jäkäi mukaun mesin kon mokoi äsimurowon, okon,
ik Anut nukan amuk opok eposek rawam.
11 O isan jaiat, is akanun woias meieäim, kiro onokun Anut nukas ikenun wous
meieäwon. Kesernuk, ikes ran iken jaunokot mesin woiokos meiäu.
12 Kar ros Anut wa apari rau, utianik, iken woiokos jaunokot akanun meieta rai, Anut
ik pak rau, kon wous meieäu onok iken woiok uru eposek senes saräi.
13 Anut nukasar kon Osou Näu ikowon. Kiro onokun ik äpu ik ko pak raum, ko ik pak
rau.
14 Momonokos kon mokoi okoro omnokou pakan roasiret akan onok aru pakan
imwaraun äsimornuk, kowon. Iken amiokosar aparmun, okon, kiro ämän ak awarom.
15 Inok roasires Jisas ko Anut nukan mokoi räi äiäi, ko Anut pak rau, Anut ran kiro roasir
pak rau.
16 Keseria, ik äpu Anut nukas kon wous ik mesin meiewon, okon, ik kiro mesin iken
woiok epar mom.
Anut ko roasiret mesin wous meieäu onoktapau. Inok roasir karauk roasiret mesin
wous meieäu, kiro roasir ko Anut pak raiäu, Anut ran ko pak raiäu.
17 Jaunokot mesin woiokos meiäun onok iken woiok uru eposek sare mukowon, okon, ik
okoro omnokou opok Krais rawon senek raum. Keseria, tawa Anut nukas ik wasareikaun
omre opok ik wa iminäu.
18 Inok roasir ko kon jaukun wous meiäi, ko wa imineäu. Anut nukan wous meiäun
onok kar ro nukan wou uru sakau sarenuk, kiro ro ko iminäu wa. Utianik, iken woiokos
jaunokot mesin wa meieäum Anut ik aru mukaun imine orip kame raum.
19 Amke Anut nukas ik mesin wous meieäu, okon, ikes ran karauk roasiret akanun iken
woiokos meiäu.
20 Inok roasir kos “Isan woi Anut mesin meiem” äiemara, kon jauk sauk muriäu, kiro
roasir ko sätäiäu. Kar ro ko jauk amukus aparianik, wous meieäu wa, ko Anut kon
amukus wa apariäu, konun nais wous meiäu senek wa.

21 Kiro sintore ämän Krais nukas ikowon kesek: Inok roasiret akan woiakas Anut mesin meiäi, akan jaunakat akanun ran woiakas meiewe.

5

Ik okoro omnokou pakan sakau itimori raum.

1 Inok roasir Jisas ko Krais kiro ro Anut nukas ik imäikaun äsimornuk, kowon rai kon wou epar mianik, ko Anut nukan mokoi raiäu. Inok roasir momok mesin wous meieäu, kon mokoi mesin ran wous erek meieäu.

2 Iken woiokos Anut mesin meieanik, kon sintore ämän erekapu tainoriäum. Kiro onokun ik äpu mam, ik Anut nukan mokoit mesin woiokos meieäum.

3-4 Ik Anut nukan sintore ämän tainorta rai, kiro Anut mesin woiokos meieäum. Roasiret erekapu ak Anut nukan mokoit asinakut raiäi, ak okoro omnokou pakan sakau erekapu itimoriäu, okon, kon sintore ämän tainoraun usu wa. Ik Anut nuka mesin iken woiok epar miäum, okon, ik okoro omnokou pakan sakau erekapu itimori raum.

5 Inok ro okoro omnokou pakan sakau itimoraun itok? Kiro ro ko Jisas Anut nukan mokoi rai äiemara, kon wou epar miäu ko karar epar okoro omnokou pakan sakau itimoraun itok.

Anut nukas kon mokoi Jisas mesin amop äiewon.

6 Kiro Jisas Krais nukasar kiro onok pakas kowon. Ko anas an jomurin, rai rai, kon karian kourmara, meiewon. Ko an jowaun onok karar pakas kowau wa, ko karian kouraun onok pakas nais kowon. Osou Näu ko epar ämän nukan onoktapau, kosar Jisas nukan ämän amop miäu.

7 Osap 3 oripas Jisas nukan epar ämän ätär mukiäu.

8 Anut nukan Osou Näu, an, karian, kiro osap 3 oripas ämän karar äiäi.

9 Ik roat akan ämän arena, woiaka epar miäum, utianik, Anut nukan ämän areäu kiro sakau senes. Ko kon mokoi mesin epar ämän mowon.

10 Keseria, inok roasir ko Anut nukan mokoi mesin wou epar miäu kiro ämän kon wou uru raiäu. Utianik, inok roasir kon wou Anut mesin epar wa miäu, ko Anut sätäiäu rai äiäu, owon, ko Anut nukas kiro ämän kon mokoi mesin äiäu kon wou epar mau wa.

11 Kiro epar ämän Anut nukas äiewon kesek: Anut nukas iken totomok awau orip orip rawaun sakau ikowon. Kiro totomok awau rawaun onoktapau kon mokoi Jisas opok rau.

12 Inok roasir ko kon mokoi pak pasar raiäu, ko totok awau orip orip rawaun sakau oiäu. Inok roasir ko pak wa pasar raiäu ko kiro totok orip orip rawaun sakau wa oiäu.

Awau orip orip rawaun ämän.

13 Ak Anut nukan mokoi mesin woiaka epar miäi roasiret, akan totomaka awau orip orip rau äpu maun isas okoro jer we marom.

14 Ik Anut nukan ronkat karar tainoria, kar osap mesin auram, ko roumara, ikai. Keseria, ik wa imineäum, ik ko siakup poteäum.

15 Ik owo osap owaun mesin ko auram ko iken ämän auriäum roiäu, okon, ik äpu ikes owo osap ikaun auriäum kos ikiäu.

16 Kar ros kon jauk onok aru mowon apariäu, kiro onok arus kiro ron totok erekapu meiäun apu opok wa monuk rai, kos Anut aurnuk, Anut nukas awau orip orip rawaun sakau nurai. Is onok aru roasiret meiäun apu opok maraun mesin awarau wa. Kar onok arus meiäun apu opok kureikaun itok. Utianik, is kiro mesin Anut auraun rai awarau wa.

17 Onok erekapu eposek wa, Anut nukan amuk opok onok aru. Utianik, karauk onok aru roat akas keseriäi kiro akan totomaka erekapu wa meiäi. Keseria, kon jaukus onok aru monuk rai, ko Anut aurnuk, kos kon jauk isanarai.

18 Ik äpu Anut nukan mokoit akas onok aru ätäi ätäi wa miäi. Anut nukan Mokois ak jekur kamwaronuk, Satan nukas ak ätäi aru maraun senek wa.

19 Satan ko okoro omnokou pakan roasiret erekapu kamwareäu, sinuk, ik äpu ik Anut nukan mokoit.

20 Ik äpu Anut nukan Mokoi okoro omnokou opok kowon kos ik ronkat eposek ikowon, okon, ik äpu Anut ko epar eitek. Ik epar eitek pak kon mokoi Jisas Krais pak pasar raum. Jisas Krais ko epar eitek, ko awau orip orip rawaun onoktapau.

21 Keseria, o isan mokoit, is akanun woias meiem, ak okoro omnokou pakan sät eitek wa jou marau.

2 Jon
Okoro buk nukan onoktapau

Jon ko ätäi keser jer wewon, “Is akan kamwariäim ro näwäus kiro jer kar asir näwäu kon mokoit pak jer we marom.” Karauk roat akan ronkat kesek oin, ‘Jon ko kiro jer kar asir kon mokoit pak jer we marau wa ko totok ämän mowon. Ko Kristen roasiret kar mena rai pak akan kamwariäu ro mesin pak totok ämän mowon.’

Jon nukas roasiret akan woiaka epar moin ak karauk roasiret akanun woiakas meiäun rai awarowon. Ak sät ämän areäi roat akan ämän wa rowau rai awarowon.

1 O asir, Anut nukas na nan mokoit pak nukan senes sare musowon, is, Jon, akan kamwareäim ro, okon, is ak okoro jer we marom. Isan woias ak mesin meie rau, isas karar wa, kiro roat ak epar ämän äpu, akas ran akanun woiakas meie rai.
2 Owon, kiro epar ämän iken woiok uru rau, kiro orip orip iken woiok uru rawai.
3 Momonek Anut, kon mokoi Jisas Krais pak awan woiawas ikenun meieanik, au epar ikenun woiakati momoi, awan ronkatis ik erar sareikoirin, keseria, iken woiok päurar rawai.

Ik erekapu jaunokot akanun woiakas meiäun onok tainorau.

4 Karauk roat akas nan karauk mokoit epar ämän tainorin airoin roumoi, is nepipirim. Kiro onok momonok nukasar tainorwe aikowon senek keseriäi.
5 O asir, kiro onokun, is na aisom, ik erekapu jaunokot mesin iken woiokos meiäu. Okoro sintore ämän rusapai na jer we musom kiro awau ämän wa, kiro sintore ämän meteran.
6 Jaunokot akanun woiakas meiäun onok kesek: Ik Anut nukan sintore ämän jekur tainoriäum. Ak meter Jisas mesin woiaka epar moin opok, ak kiro kon sintore ämän keser roin, ak jaunokot akanun woiakas meiewe, ak kiro onok tainorwe.

Ik Krais nukan ämän sakau atau.

7 Roat sosop okoro omnokou opok ämän sätäikaun arirai. Akas äiäi, “Jisas Krais ko ro senek kowau wa.” Keser äiena rai, kiro roat ak sätäiäi roat. Ak Jisas Krais nukan iwäi jaukut.
8 Ak jekur aparwe, ak kiro osap eposek owaun sarau sakau morai wa utaiei. Ak jekur aparna rai, Näwäu nukas ak osap eposek araun sare marowon kiro erekapu arai.
9 Utianik, kar ro ko pote kar ämän atap oianik, Krais nukan tamareäwon ämän jekur sakau atau wa, Anut kiro ro pak pasar rawau wa. Utianik, inok ro ko Jisas Krais nukan tamareäwon ämän sakau ate raiäu ro, momomok nuka kon mokoi pak au kiro ro pak pasar raiäir.
10 Utianik, kar ro kiro epar ämän ak opok wa oi potonuk rai, akas kiro ro ‘pere’ rai wa aurau, akas ko akan owa wa imäi tonau.
11 Inok ros kiro ro ‘pere’ aurai, kiro kon jauk saremoi, kon sarau aru isanarai.

Jer pataraun ämän.

12 Is ämän sosop rau ak awaraun itok, utianik, is kiro ämän erekapu jer wäu utom. Utianik, is ak rawa pote apwaroita, ik erek tanerai aräu, keseria, iken woiok näwäu ererai.
13 Akan äpinaka Anut nukas sare mowon, nukan mokoit akas na ‘pere’ aisoi.

3 Jon
Okoro buk nukan onoktapau

Jon ko kar pas ätäi jer wewon. Ko kon enip jer wäu wa, ko erar keser jer wewon is akan kamwariäim ro näwäus jer wemin. Ko kar ro kon enip Gaias jer we muruwon. Kos karauk Kristen roasiret jekur kamwaromoi, sarwarowon, okon, Jon nukas kon enip jou muruwon. Jon nukas ko kar ro onok aru miäu, kon enip Daiotrepis, jekur aparaun rai auruwon.

1 O Gaias, is Jisas mesin woiaka epar miäi roasiret kamwareäim. Na isan jai senes. Epar
isan woias nanun meiewon.
2 O jai, is äpu nakan totomat eposek rau, okon, is naka sarau moram sarau eposek
säräun, pak naka jekur rawaun kiro mesin Anut na sareisaun aururam.
3 Iken karauk jaunokot akas is siarap koumana, naka epar ämän jekur tainoriäum
airoin. Is kiro ämän roumoi, isan woi ereru. Epar senes is äpu, orip orip na epar ämän
jekur tainoriäum.
4 Isan mokoit asinakut akas Jisas nukan epar ämän jekur tainoriäi roumoi, isan woi näu
senes sareäu.

Jon nukas Gaias nukan enip oik muruwon.

5 O jai, is nanun woias meiem, na iken Kristen jaunokot erekapu sarwareanik, sarau
eposek miäum. Epar, karauk roat kar menan na äpu wa keseriar sarwareäum.
6 Kiro roat nas sarwaromon akas koianik, roasiret woiaka epar moin okoro rai awaroin.
Kiro kesek roat nan mena kouna, ätäi manaun ses opok, nas Anut nukan wou ereraun
akan apu pakan osap erekapu ar.
7 Akan sarau onoktoroin ses opok, ak akan mena utomoi, Jisas nukan enip jou muraun
potona, roasiret ak Jisas mesin woiaka epar mau wa akan osap wa oiäin.
8 Keserna, ik Jisas mesin woiok epar momun roat, ik kiro roat sarwarau. Kiro onok
pakas ik erek epar ämän tamaraun sarau karar mau.

Daiotrepis kon onok aru.

9 Is karauk ämän nan kamwareäum roasiret opok jer we maromin, utianik, Daiotrepis
ko isan jer we maromin rowau utou, ko nukasar ro näwäu saräun keseriäu.
10 Kesernuk, is ak siarakap potoita, kos kiro onok aru keserwon amop mam. Kos iken
enmaka opok ämän sepuk sepuk sätäiäu. Ko kiro onok karar wa keseriäu, karauk roat
Jisas mesin woiaka epar miäi pena, kon owa wa imware poteäu. Karauk roat akas akan
owa imware potaun äiäi, kos tämaromara, kiro roat Jisas mesin woiaka epar miäi roasiret
tururiäi pakan emwareäu.

Demitrias ko onok eposek miäu.

11 O jai, is nanun woias meiem, na karauk roat akan onok aru wa tainorau, utianik, na
onok eposek tainor. Inok roasir ko onok eposek tainoriäu, ko Anut pakan. Inok roasir ko
onok aru keseriäu, ko Anut aparau wa.
12 Roasiret erekapu ak Demitrias nukan onok eposek jou muriäi. Anut nukan epar
ämänis ran kon enip oik muriäu. Ik ran kon enip oik muriäum, naka äpu iken ämän kiro
epar senes.

Pataraun ämän.

13 Is ämän sosop rau jer we musianik, äiäun itok, utianik, okoro ämän erekapu jer wäu
utom.
14 Is na pote apaisota, iwaka erek tane rai aramur.
15 Nan won päurar rawaura. Jaunokot okoro opok rai akas ran na ‘pere’ aisoi. Nas ätäi
isan ‘pere’ ämän iwen jaunokot na pak rai erekapu awar.

Jut
Okoro buk nukan onoktapau

Jems nukan amak kon enip Jut nukas kiro pas jer wewon. Kon awak Jems ko Anut nukan roasiret Jerusarem näu mena rai akan kamwariäu ro näwäu. Karauk äpu roat akas keser ronkat oin, kiro ro Jut ko Jisas nukan amak. Kiro jer Mak 6:3 opok rau.

Jut nukas inok roasiret jer we marou rä ik äpu wa. Jut ko sät ämän areäi roat akas Anut nukan roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin utaun rai sät ämän awariäi kiro ämän roumoi, keser jer wewon. Ko keser äiewon, "Ak kiro roat akan ämän wa rowau. Ak Jisas nukan ämän amke roin kiro karar tainori rawe. Anut nukas tawa imäikai."

Jut nukas Kristen roasiret jer we marowon.

1 O Jaiat, is Jut, is Jems nukan amak, Jisas Krais nukan sarau ro.

Isas ak roasiret Anut nukas urwarnuk, tainorin mesin ak okoro jer we marom. Momonok Anut nukasar ak mesin wous meienuk, Jisas Krais nukas ak jekur kamwareäu.

2 Anut nukas kon wou akanun meieanik, ak mesin wouti momara, jekur kamwareäu. Kiro akan woiaka päurar senes rawai.

Anut nukas sät ämän miäi roat aru marai.

3 O jaiat, is amke, Anut nukas ik erekapu imäikaun sarau mowon mesin jer we maraun rai ronkatemin. Utianik, rusapai is ak jer we mareanik, iken woiok epar momun kiro sakau kameanik, kiro iwäi jaunokot itimwaraun rai jer we maraun sakau ronkatem. Karar ses opokar, Anut nukas ik kon roasiret sakau ikonuk, iken woiok epar momun, okon, kar ros iken ronkat piriraun senek wa.

4 Is kiro ämän awarom, owon, karauk sätäiäi roat ak ämän ämäi ämäi roasiret awariäi ak Jisas mesin woiaka epar moin ak kamuk pe rai. Kiro roat ak Anut nukan ämän eposek sumkäineäin. Tawa Anut nukas ak wasarewarai. Ak Jisas Krais, ko karar iken Näwäu, sumkäineanik, Anut nukas ik sareikaun ämän pakas ätäi pirirmana, sapum onok aru sosop miäi. Meter Anut nukan ämänis keser äiewon, kiro keseriäi roat Anut nukas ak aru marai.

5 Ak kiro onok äpu, utianik, is ak Anut mesin ätäi ronkat araurim. Ak äpu Anut Näwäu nukas meter Israel roasiret Ijip omsau pakan imwareanik, kowon. Utianik, rai rai, kiro roasiret karauk ak ko mesin akan woiaka epar mau wa, okon, kos akwaronuk, meiein.

6 Ak kiro sarau eitek akan omoi eposek ute manoin ronkatewe. Meter Anut nukan sarau eitek raut nais Anut nukas ak sarau näwäu arowon jekur kamäu wa. Akan mena eposek rain utomana, Anut nukas ak mur sakaus rakis mareanik, karapus owa pututu marowon orip orip rai. Ak Anut nukan wasarewaraun omre kame rai.

7 Meter roasiret Sodom Gomora pak karauk näu mena kiro mena siakup rain ak onok aru Anut nukan sarau eitek akas keserin siar keseriäin. Ak sapum onok aru miäi, onok aru sosop maun akan woiaka siräiäu. Keserna, Anut nukas epis aru marowon. Kiro onok keserwon, kiro ik aparmoi, kiro onok wa keserau rai ätär mukou.

8 Kiro roat raiäin senek, ak rusapai rai. Ak nini epir pakas onok aru keserna, ak akasar akan enmaksau aru miäi. Ak Anut nukan ämän wa tainoriäi, ak Anut nukan sarau eitek omar oik rai jeje ämän awareäi.

9 Meter Anut nukan sarau eitek karas karauk sarau eitek kamwareäu enip Maikel kos kiro onok keserau wa. Inokos Moses nukan enipsau owaun rai ko Satan jeje ämän aurau wa. Kos auruwon, "Anut Näwäu nukas karar nan enmat opok ämän musai."

10 Utianik, kiro roat ak owo onok kiro kon onoktapau äpu wa, akas jeim ateai. Ak opur senek ronkat wäpik owo onok aru sepuk sepuk keseriäi, ak kiro keserna akan totomaka aru miäi.

11 Kiro roat ak wopurut, ak Kain nukan onok tainoriäu senek tainori. Meter Balam nukas aiaukun onok aru keserwon senek akas keseri. Meter Kora nukas Anut nukan ämän tainorau wa kos keserwon senek akas keseri. Kiro onok pakas ak erekapu wasarein.

12 Ak Kristen roasiret woiaka karar mianik, o jaun tururiäi opok, kiro roat ak onok aru orip sätäumana, ak pak erek tururaun wa imineäi. Ak aka mesin ronkateäi. Kiro roat ak iou ärneu om wäpik uriris pairware ariäu senek, okon, ak roasiret wa sarwareäi. Ak am nemauk näu wa muriäi senek, kiro am roat akas torena, meiäu senek keseriäi.

13 Ak joi oksipar jekur apariai senek, ak akan oioraka naun onok amop apwareäi. Kiro roat ak pai omar oikas täkäi neäu senek, Anut nukas kiro roat akan omoi pututu orip orip rawaun sare marowon rau.

14-15 Kar ro enip Enok ko Adam nukan tupsiu pakan kos kiro roat mesin totok ämän
momara, äiewon, “Ak aparwe! Anut Näwäu, kon sarau eitek sosop senes pak koumara,
roat erekapu wasarewaraiei. Kiro roat erekapu kon ämän wa tainoriäi aru maronuk,
ak akan onok aru miäi ätäi ronkatäiei. Ak onok aru miäi roat, ak Anut erekapu
sumkäineanik, jeim ämän sosop Anut opok moin, okon, Anut nukas ak aru marai.”
16 Kiro roat ak mekesirakap ämän miäi roat, owo onok ak opok penuk, ak woiaka aru
miäi, ak onok aru maun woiaka siräiäu, ak ämän sepuk sepuk areanik, akan enmaka oik
miäi roat, ak karauk roat sätwareanik, akan osap erar oiäi. Kiro roat ak Anut nukas aru
marai.

Ak woiaka epar moinai, sakau tai rawe.

17 O isan jaiat, ak meter iken Näwäu Jisas Krais nukan ämän oi ariai roat akas äiein
ronkatewe.
18 Akas wasaräun omre penuk, karauk roat akas pemana, Anut jeje ämän muraiei rai
awaroin. Ak Anut sumkäinea, onok aru maun woiaka siräiaiei.
19 Kiro roat akas omnokou pakan ronkat aru tainormana, Anut nukan Osou Näu wa
tainoriäi. Ak karauk kiro roat akan ämän tainoraiei, karauk wa tainoraiei, okon, kiro
roat akas ak inäi maraiei.
20 Utianik, ak isan jaiat, akan woiaka Anut mesin epar moin orip orip sakau ate rawe.
Ak orip orip Osou Näu nukan sakau orip Anut aurwe.
21 Anut nukas ak mesin kon wous meieäu, okon, ak ko siakup rawe. Kesermana, akan
woiaka sakau moinai, iken Näwäu, Jisas Krais nukas ik mesin wouti momara, awau orip
orip rawaun onok ikaun kame rawe.
22 Karauk roat akan ronkat oirorоr orip mesin woiakati marowe.
23 Karauk roat ak ep unik uru senek me rai, keseria, akas kiro roat kurte ätäi imware.
Karauk roat mesin woiakati mianik, imine orip sarwaraiei. Utianik, akan meten onok
aru kiro omjo ukun orip senek ak kiro onok aparnai, atap eur rawe.

Anut nukan enip jou murau.

24 Anut nukasar ak jekur kamwaronuk, ak wa oware nai. Kos ak imwareanik, kon mena
eposek opok imware tonai. Ak kiro opok ak ämän wäpik, näwäu nepipir rawaiei.
25 Kiro Anut karar iken Näwäu, Jisas Krais nukan sarau pakas ik imäikowon, okon, ik
kon enip karar jou murau. Ko karar ik kamoikaun ro näwäu rawaura. Ko sakau näwäu
orip kos osap erekapu kameäu. ko orip orip keseriar raiäu, rusapai nais rau, ko tawa
keseriar orip orip rawai. Epar.

Revelesen
Ämäiewon Ämän Amop Pewon
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko omar oik tononuk, woisan 65 manonuk, Jon ko kar om enip Patmos Airan opok karapus kurena, raumara, kiro pas jer wewon. Roasiret ak akan woiaka Jisas mesin epar moin kiro wa utau sakau ate rawaun rai jer wewon. Anut nukas nini epir pakas owo onok tawa päi Jon ätär muruwon.

Kiro puk nukan onoktapau näwäu kesek, tawa Jisas nukas kon iwäi jaukut pak Satan nuka pak erekapu aru marai. Inok roasiret ak usu oumoi, sakau tai rawaiei, tawa Anut nukas sarwaronuk, ak kon omoi tone eposek rawaiei. Kiro onok päi Anut nukas nini epir pakas Jon ätär murunuk, ko jer wewon.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-8 Jon nukas roasiret 'pere' awarowon.
1:9–3:22 Jon nini epir pakas Krais aparuwon. Näwäu nukas mena 7 orip pakan Kristen roasiret ämän surmarowon.
4:1–8:1 Jon ko nini epir pakas Näwäu nukas buk tupai moin orarenuk aparuwon.
8:2–11:19 Pupu 7 orip Anut nukan sarau eitek akas purna, karauk onok pein.
12:1–13:18 Satan nukan ämän oi ariäir roat ori awas opur ärärämoi, okoro omnokou opok koirin.
14:1–15:8 Jon nini epir pakas osap atap atap sosop aparuwon.
16:1-21 Anut nukan sarau eitek 7 orip akas maro karar karar ateanik, kouna, kiro maro pakas usu atap atap pein.
17:1–20:10 Anut nukas Babilon näu mena aru murianik, Satan kon jaukut ori pak ep uru kurwarowon.
20:11-15 Anut nukas roasiret wasarewaun omre.
21:1–22:5 Jon nukas omar awau pak omnokou awau pak Anut nukan mena awau Jerusarem orip orip rawai aparuwon.
22:6-21 Jon nukas Jisas ätäi kurte kowai rai awaromara, kon ämän patarwon.

Krais nukas owo onok tawa päun Jon ätär muruwon.

1 Okoro ämän Jisas Krais nukas Jon ätär muruwon. Meter kiro ämän ämäi rawon, utianik, Jisas nukas kiro ämän amop mowon. Anut nukas kiro onok kurte päun Jisas ätär murunuk, kos pak kon sarau roat ätär marowon. Jisas nukas kon sarau eitek äsimoronuk, kos is Jon, kon sarau ro, kiro ämän ätär muraun kowon.

2 Isas pak karauk roasiret kiro ämän pak osap erekapu aparmin pak awareäim. Okoro Anut nukan ämän. Anut nukas kiro onok ämäi rawon, Jisas Krais ätär murunuk, kos erekapu is opok amop mowon.

3 Kiro ämän pakas Anut nukas owo onok tawa päun äiewon. Roasiret ak kiro ämän ninareanik, aka nepipiraiei. Roasiret ak okoro ämän roianik, ak Anut nukan ämän isas jer wemin tainoraiei, ak nais nepipiraiei. Owon, kiro onok Anut nukas päun äiewon kiro epar kurte päi.

Jon nukas pas 7 orip Esia woiaka epar moin roasiret jer we marowon.

4-5 Is Jon, isas ak, Kristen roasiret, Esia mena 7 orip rai jer we marom.

Anut rusapai rau, ko meter rawon, ko tawa ätäi kowai. Anut nukan osou 7 orip ak Anut nukan tanäun patan amuk opok tai rai. Jisas Krais ko Anut nukan ämän erekapu eposek areäu. Ko karar amke meieanik, ätäi up uruas siräi pewon. Kos okoro omnokou kamwareäi roat näunäu erekapu kamwareanik, akan ro näwäu sarewon. Ak keserna, is Anut aurim, nuka, pak kon osou 7 orip pak Jisas Krais pak akas woiaka näu oripas ak sarwarna, akan woiaka päurar rawai.

Jisas nukas ikenun wous meiemara, kon karianas iken onok aru erekapu jäkäi mukowon.

6 Kos ik erekapu Anut nukan roasiret pak kon kamuk rawaun roat sare mukowon. Ik kon momok, Anut nukan sarau moram. Keseria, ik äiem, "Jisas Krais ko orip orip sakau näwäu orip, pak enip jou orip rawai. Epar."

7 Aparwe, ko iou pakas kowai! Roasiret erekapu akan amiakas aparaiei. Roasiret ko marais wein ak nais erek ko aparaiei. Roasiret okoro omnokou opok rai, ak erekapu ko aparianik, näwäu waiaiei. Kiro onok epar senes päi.

8 Anut Näwäu ko erekapu sakau orip ko keser äieu, “Is amke raim, is ruris raim.” Kiro
Anut ko karar rusapai rau, meter rawon, tawa ko kowai.

Jon nukas Krais aparwon.

9 Is Jon, is akan jaunaka, is ak pak erek ik Jisas pak pasar raiäum. Is ak pak erek ik tätäi
oiäum. Is nais ak pak erek ik Anut nukas kamoikeäu. Is ak pak erek usu oianik, woiaka
päurar orip raiäum. Is Anut nukan ämän areanik, isan woi Jisas nukanun epar momin,
keser ämän are raita, is usu iraun Patmos airan opok muroin.

10 Kar Tup Näwäu opok, Anut nukan Osou Näus is sakau kamoironuk, is nini epir pakas
senek, mekesirakapaim kar ron pätu, pupu ur senek, sakau ur wewon roimin.

11 Kiro ros airowon, “Osap erekapu na aparum kiro buk opok jer wenam, kiro jer
roasiret woiaka epar moin näu mena 7 orip sur maro. Efesas, Smerna, Pergamum,
Taiatira, Sardis, Filadelfia, Leodisia kiro mena sur maram.”

12 Kesernuk, inok ros is ämän airou rai, ätäi pirirmin. Is pirirmoi, lam gol 7 orip
aparmin.

13 Is kiro lam kamuk opok kar ro rawon aparmin. Kiro ro ko ‘Ro nukan Mokoi’ *Daniel 7:13*
senek tai rawon aparmin. Ko omjo rumukäu orkenuk, kon isou erekapu kururur
mowon. Kar let gol nukas wakou kur mowon.

14 Kon tapau urik kiro tei urik ärneu senek, iou ärneu senek pak. Kon amukauk kiro ep
arou jereäu senek.

15 Kon isou kiro aiauk gol ep opok amkeäi, ukun wäpik, eposek senes sareäu senek. Is
kon arewon pätu roimin kiro an saru nukan areäu jejep senek.

16 Kon ipou näu kaima, pai 7 orip ate rau. Siräp rumukäu auk karaima karaima, kon
oksau uruas ne rau. Kon neputapau san näu kamuk, san sakau jeräu senek.

17 Is ko aparianik, kon isou siakupai kurir ninomoi, meiemin ro senek raimin. Utianik,
kon ipou näu kaimas isan enim opok mianik, keser airowon. “Na wa iminäu. Is epar
senes aisom, is amke raim, is ruris raim.

18 Is awau raim, is meter meiemin, utianik, apair, is rusapai awau orip orip raim. Is
enim orip, isas meiäun onok kameanik, roasiret meiein akan menan im rorok pakan ki
ate raim.

19 Keseria, na okoro onok rusapai pe rau pak tawa päi pak aparum keseriar jer wäm.

20 Na okoro pai 7 orip isan ipi näu kaima rai pak lam gol 7 orip pak apwarom, kiro
ämän ämäi rau senek. Pai 7 orip kiro kon onoktapau kesek: näu mena 7 orip kiro Kristen
roasiret kamwaraun sarau eitek 7 orip. Lam gol 7 orip kiro näu mena 7 orip pakan Kristen
roasiret.”

2

Jisas nukas Efesas menan Kristen roasiret ämän surmarowon.

1 Kiro ros ätäiar keser airowon, “Na kiro sarau eitek Efesas menan Kristen roasiret
kamware rau, keser jer we muram. Is isan ipi näu kaima pai 7 orip ateanik, is lam gol 7
orip kampai ariaim. Is kiro ämän na surmusoita, kou.

2 Ak, Kristen roasiret Efesas mena rai, ak sarau sakau mianik, akan onok erekapu
keseriäin, kiro is äpu. Ak sakau tai raianik, akan woiaka roat onok aru miäi akanun wa
woiakati miäi. Kiro roat akas ak keser awaroin, ‘Ik nais Jisas nukan ämän oi ariäum roat.’
Utianik, ak Jisas nukan ämän oi ariai roat wa. Ak, Efesas roasiret, kiro roat akan sät ämän
roianik, jekur wasare maroin, akan onok keseriäi nais erekapu wasarewaroin. Keseria,
ak äpu kiro roat ak sätäiäin roat.

3 Utianik, ak, isan ämän tainoriäi roat, okon, karauk roat akas akan onok apwareanik,
kasiaka penuk, akwaromoi, tätäi näwäu aria, onok aru mareäin. Ak kiro onokun wa
imineäi, akan sarau jekur sakau ate raianik, kiro usu ämäiäin, kiro is äpu.

4 Utianik, is rusa ak pak ämän sakau orip. Ak meter isanun akan woiakas epar senes
meiein. Utianik, rusapai ak kiro onok keserin senek keserau wa.

5 Ak amke isanun woiakas epar meiein, ak ätäi kiro onok keserin ronkatewe. Ak amke
isanun woiakas meiein, ak kiro onokur keserwe. Ak akan onok aru pakan ätäi pirirau
wa, is ak siarakap koianik, lam ak pakan oi manam.

6 Utianik, akan karar onok kiro eposek. Ak Nikolas nukan roasiret akan onok aru sauk
mianik, wa tainoriäi. Is nais kir kon onok sauk miäim.

7 Inok roasir ko rauk orip, ko kiro ämän Anut nukan Osou Näus woiaka epar moin
roasiret awarou, ko jekur rowai. Inok roasir onok aru erekapu itimorai, isas ko roasir
eposek äianik, epar awau orip orip rawaun am nemauk nurita, jai. Kiro am Anut nukan
woia omar oik rau.

Jisas nukas Smerna menan Kristen roasiret jer we marowon.

8 Keserianik, nas sarau eitek Smerna menan Kristen roasiret kamware rau, ko keser jer we mur. Kiro ro ko amke rau, ko ruris rau, kos na okoro ämän surmusou. Ko meieanik, ätäi siräimoi, awau rau.

9 Ak, Smerna Kristen roasiret, ak usu oiäi, kiro is äpu. Ak omnokou pakan osap sosop wäpik, kiro is äpu. Utianik, ak Kristen roasiret, ak Anut nukan amukup osap sosop senes orip. Is äpu karauk roat akas akan enmaka opok sät ämän miäi. Kiro roat akas keser äiäi, 'Ik Juda roat', utianik, ak epar Juda roat wa, ak Satan nukan sarau miäi roat.

10 Karauk usu ak opok päi, ak kiro wa iminäu. Ak rowe, Satan nukas ak kamukan karauk roasiret ate apwaraun karapus owa kurwarnuk, kiro opok omre 10 orip ak usu sosop meiäun senek oi rawaiei. Akan woiaka isanun epar mianik, sakau ate rawaiei, pote ak meiäiei. Ak keserna, isas ak awau orip orip rawaun sakau aram.

11 Inok roasir ko rauk orip, ko kiro ämän Anut nukan Osou Näus woiaka epar moin roasiret awarou, ko jekur rowai. Inok roasir onok aru erekapu itimorai, isas ko ätäi meiäun ses opok, wa aru muram."

Jisas nukas Pergamum menan Kristen roasiret ämän surmarowon.

12 Keseria, kiro ros keser äieu, "Nas kiro sarau eitek Pergamum menan Kristen roasiret kamware rau ko keser jer we mur. Kiro ro ko siräp rumukäu auk karaima karaima orip ate rau kos na kiro ämän surmusou.

13 Is nan raum mena äpu, Satan nukan kamwareäu patan kiro mena rau. Utianik, ak, Pergamum Kristen roasiret, ak isan enim sakau ateanik, akan woiaka isanun epar moin, kiro utau wa. Meter kar ro kon enip Antipas ko isan ämän roasiret awareäu, ko ak pak rawon. Ko isan ämän jekur tainoriäu. Akan mena, karauk roat Satan nukan sarau miäi roat akas ko wena, meiewon. Kiro Satan nukan mena. Kiro ses opok nais ak akan woiaka isanun epar moin kiro utau wa.

14 Utianik, is ak pak karauk ämän orip. Akan karauk roasiret Pergamum mena ak pak rai ak Balam nukan onok sakau ateanik, tainorurai. Balam nukas Balak Israel roasiret atonwaraun onok tamuruwon. Balak nukas Israel roasiret atonwaronuk, akas onok aru moin. Karauk roat akas akan sät eitek enip pakas opur amkeanik, jou miäin Israel roasiret akas kiro opur oianik, jeäin. Kiro Israel roasiret ak nais Balak nukan ämän tainorianik, karauk sapum onok keseriäin. Rusapai, akan karauk roasiret nais akan onok tainorianik, keseriäi.

15 Kiro onok keseriäi senek karauk roat ak kamuk opok rai akas Nikolas nukan ämän tainorurai.

16 Ak rusapai akan onok aru pakan ätäi pirirwe! Warnuk, isas ak rawa koumoi, isan oisau opok siräp rumukäu auk karaima karaima orip kis ak pak weräiäm.

17 Inok ro ko rauk orip ko kiro ämän Anut nukan Osou Näus woiaka epar moin roasiret awarou, ko jekur rowai. Inok roasir ko onok aru erekapu itimorai, isas o ämäi rau, enip mana, ko nurita, jai. Ai käräi nais nuram. Kiro ai opok enip awau jer wemin rau. Karauk roat ak kiro enip äpu wa, ro ko kiro ai owai ko karar äpu mai."

Jisas nukas Taiatira menan Kristen roasiret ämän surmarowon.

18 Kiro ros keser äieu, "Ätäi na Anut nukan sarau eitek Taiatira menan Kristen roasiret kamware rau, keser jer we mur. Okoro ämän keser äieu, is Anut nukan Mokoi, isan amiauk ep arou jereäu senek. Isan isiauk aiauk gol eposek ep opok amkeäi senek. Is kiro ämän ak, Taiatira roasiret, rawa surita, kou.

19 Akan onok keseriäin kiro is erekapu äpu mom. Is äpu ak roasiret akanun woiakas meieäi, ak isanun woiaka epar moin, ak isan sarau mianik, karauk roat sarwareäi. Is äpu usu atap atap ak opok penuk, ak jekur sakau tai raiäi. Is äpu amke ak onok eposek moin, rusapai ak onok eposek senes morai.

20 Utianik, is ak pak ämän orip. Ak kiro asir Jesebel inikerna, ko ak pak raiäu. Kos is Anut nukan ämän roianik, areaim asir äiäu. Keseria, kos isan roasiret ämän awaronuk, ak kon ämän tainorianik, sapum onok aru miäi. Karauk roat akas sät eitek jou maraun opur amkena, ak kamukan karauk roasiret akas kon ämän tainorianik, kiro opur oi jeäi.

21 Isan ronkat kiro asir kon onok aru pakan ätäi piriraun is ko karauk omre nurumin. Utianik, ko kon sapum onok aru miäu pakan pirirau utou.

22 Kesernuk, isas ko sip nurita, ko tätäi näwäu owai. Kiro roat ko pak sapum onok morai, akan sapum onok kiro asir pak keseriäin wa utona rai, isas ak nais ko pak usu aroita, tätäi näwäu owaiei.

23 Is kon onok tainoriäi roasiret nais erekapu akwaroita, meiäiei. Keserita, Kristen roasiret erekapu ak owo onok akan ronkat pak akan woiaka uru rau isas apariaim äpu

maiei. Roasiret onok aru keseriäi, isas ak usu aram, roasiret onok eposek keseriäi, isas
ak osap eposek aram. Ak kiro nais äpu miäi.
24 Utianik, ak karauk roasiret Taiatira mena rai, ak kiro asiren ämän tamareäu, ak kiro
wa tainoriäi. Ämän Satan nukan wou uru ämäi rau, kiro ak äpu mau wa. Rusapai is ak
epar senes awarom, ak sakau tai rauna rai, is karauk usu ak wa aram.
25 Akan woiaka epar moin, kiro keseriar rauna, is ätäi kowam.
26 Inok roasir ko onok aru erekapu itimorianik, isan ämän tainoriäu, keseriar pote isan
kowaun ses opok, isas ko karauk omsau pakan roasiret sakau kamwaraun sarau nuram.
27 Is ko sakau nurita, kos roasiret kamwareäin utupauk ateanik, roasiret akwarnuk, ak
mis käi kurena, usip usip sareäu senek keseraiei. *Buk Song 2:9*
Is isan sakau isan Monias is irowon, isas pak ätäi ko nuram.
28 Is ko taperan pai nais nuram."
29 "Inok roasir ko rauk orip, ko kiro ämän Anut nukan Osou Näus woiaka epar moin
roasiret awarou, ko jekur rowai."

3

Jisas nukas Sardis menan Kristen roasiret ämän surmarowon.

1 Keseria, kiro ros keser äiewon, "Na kiro sarau eitek Sardis menan Kristen roasiret
kamware rau ko keser jer we mur. Kiro ro ko Anut nukan osou 7 orip pak pai 7 orip pak
ate rau, kos na ämän surmusou. Is ak, Sardis menan Kristen roasiret owo onok miäi kiro
is äpu. Karauk roasiret akas keser äiäi, 'Sardis menan roasiret awau senes rai'. Utianik,
wa. Ak isan amiap meiein roat senek.
2 Keseria, ak kurte siräwe, wa ninau. Meter ak Anut nukan onok eposek tainoriäin.
Rusapai, ak kiro onok meter keseriäin rusa rau erekapu ätäi sakau maiei, wäpik, kiro
erekapu ämäiäi. Akan onok keseriäi is aparmin kiro Anut nukan amukup eposek wa.
3 Meter karauk roat akas Anut nukan ämän tamarona, roin. Ak kiro ämän ätäi
ronkateanik, jekur tainornai, akan onok aru pakan pirirwe. Ak kiro onok wa keserna
rai, ak isan kowaun omre äpu wa maiei opok, is ak siarap päu ro senek kurte kowam.
4 Utianik, Sardis mena roat karar karar akan omjo ukun wäpik orip rai. Ak roat eposek
senes, okon, ak omjo ärneu mianik, is pak ariaiei.
5 Keseria, inok roasir ko onok aru erekapu itimorai, ko omjo ärneu kiro senek monuk,
isas kon enip isan awau rawaun buk opok rau wa kosoram. Isas isan moni pak kon sarau
eitek pak akan amiakap amop äiäm, 'Kiro ro isan.'
6 Inok roasir ko rauk orip, ko kiro ämän Anut nukan Osou Näus woiaka epar moin
roasiret awarou, ko jekur rowai."

Jisas nukas Filadelfia menan Kristen roasiret ämän surmarowon.

7 Keser kiro ros ätäi äiewon, "Na kiro sarau eitek Filadelfia menan Kristen roasiret
kamware rau keser jer we mur. Kiro ro kon onok erekapu eposek senes, kon ämän äiäu
orip orip tainoriäu, kos na okoro ämän surmusou. Ko Devit nukan kamwareäu sakau orip.
Kos owo osap im tuenuk, kar ros ätäi im penäu senek wa. Kos owo osap im penenuk, kar
ros ätäi im tuäu senek wa.
8 Is ak Filadelfia roasiret owo onok keseriäi kiro is äpu. Akan sakau eteinak kiro is äpu,
utianik, ak isan ämän tainorianik, ak isan sarau utau wa. Is akan amiakap im tuemin rau,
kar ros kiro im ätäi penäu senek wa.
9 Ak rowe. Kiro roat ak Satan nukan tupsiu ak keser äiäi, 'Ik Juda akan tupsiu.' Utianik,
ak Juda akan tupsiu epar wa, ak sätäiäi. Keseria, isas kiro sätäiäi roat sakau atwareanik,
imwaroita, ak siarap koumoi, akan amiakap uoraka sur wäiei. Keserta, kiro sätäiäi roat
erekapu is isan woias ak, isan roasiret, mesin meieäum äpu maiei.
10 Ak isan ämän erekapu tainorianik, usu tätäi pak atap atap ak opok penuk, ak iminäu
wa, ak sakau tai raiäin. Isas tawa okoro omnokou pakan roasiret erekapu ate aparaun
usu atap atap aram. Kiro ses opok, is ak jekur kamwaroita, ak kiro usu wa owaiei.
11 Is ak rawa kurte kowam. Akan woiaka epar moin, kiro wa utau, sakau ate rawe.
Keserna, kar ros akan osap eposek omar oik rau wa oi kuräi.
12 Inok ro ko onok aru erekapu itimorai, isas ko Anut nukan ou näwäu owa ou tutu
senek tai mota, ko kiro ou ätäi wa ute nai. Is kiro ou tutu opok, Anut nukan enip jer we
moita, kiro näu mena awau enip Jerusalem nais jer wäm. Kiro Jerusalem awau kiro Anut
omar oikas kowai. Is isan enim awau nais kiro ou tutu opok jer wäm.
13 Inok roasir ko rauk orip, ko kiro ämän Anut nukan Osou Näus woiaka epar moin
roasiret awarou, ko jekur rowai."

Jisas nukas Leodisia menan Kristen roasiret ämän surmarowon.

14 Keserianik, kiro ros ätäiar äiewon, “Na kiro sarau eitek Leodisia menan Kristen
roasiret kamware rau keser jer we mur. Kiro ro ko epar ämän mianik, ko Anut nukan
ämän eposek erekapu jekur areäu. Ko Anut nukas osap erekapu ate maronuk, pein akan
onoktapau. Kos na okoro ämän surmusou.
15 Ak, Leodisia menan roasiret, owo onok keseriäi kiro is äpu. Is äpu ak oporeu senes
wa, ak sopou senes wa. Isan ronkat ak oporeu senes rawaiei ra, sopou senes rawaiei ra,
kiro eposek.
16 Utianik, ak sopou eteinak senek, ak oporeu senes wa, ak sopou senes wa, okon, isas
ak isan ai uruas esiewaroita, naiei.
17 Ak keser äiäi, ‘Ik osap sosop orip. Ik osap sosop oianik, kar osapun wa wasarem.’ Wa
senes. Ak osap wäpik, isan amiap ak aru senes rai. Ak amiak utup roat senek. Ak omjo
wäpik, pirim raiäi senek. Karauk roasiret akas ak apwareanik, ak mesin woiakati miäi.
Ak kiro äpu wa ra?
18 Isas ak keser awarom, ‘Ak isan gol epis jerewon kau maiei. Ak keserna, osap sosop
senes owaiei. Ak pirim raianik, memeswaronuk, omjo arneu is pakan kau momoi, takäiei.
Ak karauk marasin is pakan kau mianik, akan amiaka opok mona, akan amiaka ätäi
eposek saräi.
19 Inok roasiret is ak mesin woias meieäim, isas ak onok aru miäi apwaromoi,
kewareanik, usu areaim. Keserita, akan sarau miäi opok ätäi pe sarau sakau maun akan
onok aru pakan ätäi pirirwe.
20 Ak rowe! Is ororok opok tai raianik, im ut koukouram. Inok roasir ko isan im ut
koukururam jejep roia, pe im tuenuk rai, is ko pak kon owa tone raumoi, ko pak o jam,
ko nais is pak o jai.
21 Inok roasir ko onok aru erekapu itimorai, ko isan taneäim patan opok moita, ko is pak
roasiret erekapu kamwaraun tanäi. Meter is nais keseriar onok aru erekapu itimorianik,
isan Monian patan opok ko pak roasiret kamwaraun tanemin.’
22 Inok roasir ko rauk orip, ko kiro ämän Anut nukan Osou Näus woiaka epar moin
roasiret awarou, ko jekur rowai.

4

Omar oik Anut jou murin.

1 Is ätäi aparianik, omar oikan ororok im tue rawon aparmin. Keserita, kiro ro pupu ur
jejep senekus kon pätu meter roimin, ätäi keser airowon, “Na oik peta, owo onok tawa
päi is ätär musam.”
2 Kiro ses opokar, Anut nukan Osou Näus is sakau kamoironuk, is nini epir pakas senek
omar oik ro näwäu nukan taneäu patan opok kar ro tane rawon aparmin.
3 Kiro ron neputapau kar aiauk janou, kon enip jaspa senek pak kar aiauk osou, kon
enip konilian senek jerewon. Kar siwananai kar aiauk awarip enip emeral senekus kiro
patan karirim kator rawon.
4 Kiro patan rau siakup karauk patan 24 oripas kator rain. Kiro opok roat näunäu 24
orip ak omjo ärneu orkemoi, at gol omsau kameäi roat akan senek akan tapiaka opok
mianik, tane rain.
5 Is kiro ro näwäu nukan patan opokas ermän senek mämurnuk, aparmin. Is jejep näwäu
atap atap omar käiäu senek roimin. Kiro ro näwäu nukan patan amuk opok arou 7 orip
jere rawon. Kiro arou Anut nukan osou 7 orip.
6 Kiro ro näwäu nukan patan amukwak opokar kar osap mas an siror senek aparmin.
Kiro eposek senes, ukun wäpik rawon aparmin.

Karauk osap 4 orip opur senek awau rain ak kiro ro näwäu nukan patan siakupaiar
kator rain apwarmin. Ak karaima karaima pe tai raianik, akan enmaksau opok
amiakwak sosop rakurewon. Karauk amiakwak akan mekesirap rain.
7 Osap awau amke rau, kiro ko opur laion senek. Kar osap awau rau, kiro ko bulmakau
sawai senek. Kar osap awau rau namba 3, kiro kon neputapau ro nukan senek. Kar osap
ruris senes awau rau, kiro ko ai pair näwäu puririr ariäu senek.
8 Kiro osap 4 orip awau rai, ak erekapu karar karar saiaka 6 orip. Akan amiakwak
sosop enmaksau opok pak saiaka urik uru pak erekapu rakurewon. Ak sir wa utiäi, san
peu, pututu, ak orip orip sir we raiäi. Ak keser sir weäi, “Anut Näwäu, ko erekapu sakau
orip, kon onok eposek, kon onok eposek, kon onok eposek. Ko meter rawon, ko rusapai
rau, ko tawa kowai.”
9-10 Kiro osap 4 orip awau rai, ak kiro ro awau orip orip kon patan opok tane raunuk,
ak woiaka erer orip ‘pere’ aurin. Akas ko näwäu sakau orip äianik, kon enip jou me rai.
Kiro osap 4 orip ak kiro keserna, roat näunäu 24 orip akas Anut nuka ko orip orip raiäu

kon patan opok tane raunuk, ak ko siakup uoraka sur weanik, jou muriäi. Ak akan at gol
ko nepukup oi kureanik, keser äiein,
11 “Anut, na iken Näwäu, na karar na kämioik raum. Na eposek senes, okon, roasiret ak
na näwäu äianik, nan enmat jou kamioik musomoi, nan sakau inkaruru rawaiei. Owon,
nas osap erekapu ate momon. Kiro osap nakasar nan ronkatis ate momon, okon, kiro
osap erekapu pein, rusapai rai.”

5

Jon nukas kar buk tupäi moin aparwon.

1 Anut nukas kon patan opok tane raumara, kar buk kon ipou näu kaim ate rawon
aparmin. Kiro buk pepa rumukäu karaim karaim jer we mianik, tupäi moin. Kiro buk
simom nemauk sik senek 7 oripas sakau pararar moin.
2 Is Anut nukan sarau eitek kar sakau orip nukas keser sakau ur wewon roimin, “Inok ro
ko onok eposek senes miäu, okon, simom nemauk sik senek okoro buk opok rai jäkäianik,
buk tutup orip uraräi?”
3 Utianik, kar roasir ko omar oik rau ra, omnokou opok rau ra, meiein roat akan mena
rau ra, ko kiro buk tutup orip uraräun senek itok wa. Kar ro owo ämän kiro buk uru rau
aparau senek itok wa.
4 Is kar ros kiro buk urarenuk, aparaun senek itok warnuk, kiro mesin näwäu waiemin.
5 Kiro ses opok, kar näu ros is keser airowon, “Na wa waiäu. Na rou, kiro opur laion,
ko Juda akan tupsiu pakan, ko Devit nukan askanai, nukas sakau mianik, kon iwäi jaukut
erekapu itimwarowon, kos epar kiro simom nemauk sik senek 7 orip jäkäianik, buk tutup
orip uraräi.”
6 Keser aironuk, is kar Sipsip Nak ko Näwäu nukan patan kamuk opok tai rawon
aparmin. Kiro osap 4 orip awau rai pak kiro roat näunäu 24 orip pak akas ko karirim
kator rain apwarmin. Kiro Sipsip Nak ko meter wena, meiewon senek. Ko sarat 7 orip pak
amukwak 7 orip, kiro Anut nukan osou 7 orip Anut nukas äsimwaronuk, okoro omnokou
opok omsau erekapu koin.
7 Kiro Sipsip Nak nukas poteanik, Anut nuka kon patan opok taneanik, kiro buk tutup
orip ipou näu kaim ate rawon pakan owon.
8 Ko kesernuk, kiro osap 4 orip awau rai pak roat näunäu 24 orip pak ak Sipsip Nak
siakup koianik, uoraka sur wein. Kiro roat näunäu ak karar karar gita pak maro gol pak
ate rain. Kiro maro opok pauda sou eposek orip, kiro pauda kon roasiret akas Anut nuka
auriai ämän nukan totok senek.
9 Ak kar sir awau keser wein, “Nas kiro buk tutup orip simom nemauk sik senekus rakir
moin, kiro oi uraräun itok. Owon, roat akas na iwosona, meiemon, nan karianas roasiret
tupsiu atap atap pak, omsau atap atap pakan pak, enmaksau atap atap pak, akan ämän
atap atap pak, erekapu kau mareanik, oi Anut nurumon.
10 Nas kiro roasiret erekapu turwaromoi, ak Anut nukan roasiret pak kon kamuk raiäi
roasiret sare maromon, akas pak okoro omnokou opok karauk roasiret kamwaraiei.”
11 Is ätäi aparmin, Anut nukan sarau eitek sosop sosop senes akan pätiaka roimin. Akan
namba wan handet milion. Ak Näwäu nukan patan pak kiro osap 4 orip awau rai pak roat
näunäu pak erekapu akas karirim katoware rain.
12 Keseria, akas sir wena, sir jejep näwäu keser manowon, “Okoro Sipsip Nak meter
roasiret akas ko wena, meiewon. Kon sakaus meiäun onok itimorwon, okon, ko enip
näwäu pak, osap eposek pak, ronkat eposek pak, sakau erekapu owaun itok. Ko eposek
senes, okon, roasiret akas kon enip jou mianik, konun woiaka erermoi, ‘pere’ auriai.”
13 Osap erekapu Anut nukas ate mowon awau raiäi akas ämän arena, is roimin. Kiro
osap erekapu omar oik rai, omnokou opok rai, meiein roat akan mena rai, mas an uru
rai, ak erekapu keser sir wein, “Anut ko kamwareäu ro näwäu nukan patan opok tane
rau pak, Sipsip Nak pak au eposek senes, okon, ik awan enmawa jou mateanik, awanun
woiok erermoi, ‘pere’ awatota, au orip orip sakau rawaieir.”
14 Kiro osap 4 orip awau rai akas arein, “Epar!” Keserna, roat näunäu akas uoraka sur
weanik, awan enmawa jou matoin.

6

Sipsip Nak nukas simom nemauk sik senek 6 orip buk opokan jäkäiewon.

1 Keseria, is Sipsip Nak nukas simom nemauk sik senek amke 7 orip rawon, jäkäiewon
aparmin. Keseria, osap 4 orip awau rai karas kon arewon jejep omar käiäu senek roimin.
Ko keser äiewon, “Koi!”

2 Is ätäi ami kurea, kar hos aup aparmin. Kiro hos opok kar ro ko puri ate raunuk, kar
sarau eitek nukas ko ro näu nukan at nuruwon. Ko marai itimwaraun ros senek kon iwäi
jaukut erekapu itimwaraun potowon.
3 Ätäi Sipsip Nak ko kar simom nemauk sik senek buk pasar rawon opokan jäkäiewon.
Kesernuk, kar osap awau rau namba 2 nukas koianik, keser äiewon, "Koi!"
4 Keser äienuk, kar hos pewon kiro osou. Kar sarau eitekus kiro hos atak ro ko weräiäun
siräp rumukäu nuruwon. Ko nais okoro omnokou pakan roasiret akan woiaka päurar
raiäi onok oi kuräun sakau nuruwon. Ko kesernuk, roasiret ak aka aka weräianik, karauk
akwarona, meie kurein.
5 Keseria, Sipsip Nak nukas ätäi simom nemauk sik senek namba 3 nukas buk pasar
moin jäkäiewon. Kesernuk, kiro osap awau rau namba 3 nukas keser äiewon, "Koi!" Keser
äienuk, is kar hos mokup rau aparmin. Kiro hos atat ro ko osap nukan usu ate aparaun
siker ipous ate rawon.
6 Is kar ron pätu senek kiro osap 4 orip awau rai kamuk opokas keser jejep pewon
roimin. Ko hos atat ro keser auruwon, "Na pote, omnokou pakan o erekapu aru mota,
roasiret sou akwarai. Keserta, ak wit mis eteinak uru rau kau maun, sarau miäi omre
karar pakan aiauk oianik, kau maiei. Ak bali mis 3 orip rau kau maun kiro aiauk senekus
kau maiei. Utianik, na kar am enip 'Orip' nukan uer pak wain an pak wa aru mau."
7 Keseria, Sipsip Nak nukas simom nemauk sik senek namba 4 nukas buk pasar moin
jäkäiewon. Kesernuk, is ätäi osap awau rau namba 4 nukan pätu roimin. Kos keser
äiewon, "Koi!"
8 Is ätäi ami kurear, kar hos janou senek aparmin. Kiro hos atat ro kos Meiäun enip
ate rau. Kar ro kon enip Meiein-Roat-Akan-Mena ko jauk mekesuk kiro hos opok tane
rawon. Kar sarau eitekus au sakau atonuk, au omnokou pakan roasiret erekapu sur 4
orip surwate mareanik, kar sur 4 pakan roasiret erekapu meiäiei. Ak siräp rumukäus
pak sou näwäus pak sip aru atap atapus pak kurukan opur rautes pak akwarona, meiäiei.
9 Sipsip Nak nukas simom nemauk sik senek namba 5 buk opok pasar moin jäkäiewon.
Kesernuk, is ami kurear karauk roasiret akan totomaka Anut nukan jou miäi patan
inkaruru rain apwaromin. Kiro roasiret ak meter Anut nukan ämän sakau ateanik,
karauk roasiret kiro ämän mesin awareäin. Keserna, karauk roasiret akas ak akwarna,
meiein.
10 Kiro totomaka akas keser sakau ur wein, "Anut Näwäu, nan onok erekapu eposek na
epar ämän miäum. Omre esap esap ik kume rauta, nas roasiret omnokou opok rai, akas
ik iwokoin wasarewareanik, usu aram?"
11 Sarau eitek akas kiro roasiret karar karar omjo ärneu rumukäu atap atap arianik,
keser awaroin, "Ak om rumukur ätäi rauna, ak kesewaroin senek akan sarau jaunakat
pak akan karauk jaunakat pak akwarona, kiro namba Anut nukas sare mowon, pote
iporna, akan usu ätäi amuk kiro opok epar päi."
12 Keseria, Sipsip Nak nukas simom nemauk sik senek namba 6 buk opok pasar moin
jäkäiewon. Is ami kurear omnokou opok mim näwäu pemara, san pirirmoi, omjo mokup
senek sarewon. Keir nais ko erekapu pirirmara, osou karian senek sarewon aparmin.
13 Pai omar oikan ak uran nemauk urir näwäus pemara, atonuk, awau täkäi neäu senek,
ak erekapu omnokou opok koin.
14 Omar nais ko niniäi mat tupäi moin senek keserwon. Kesernuk, omtapau pak om
airan pak ak erekapu akan omoi ute manoin.
15 Keseria, okoro omnokou pakan kamwareäi roat näunäu pak, roasiret kamwareäi roat
pak, marai roat kamwareäi roat näunäu pak, roasiret ak osap sosop orip pak, roat sakau
orip pak, sarau roasiret (slev) pak roasiret akan sarau akasar kameäi pak ak erekapu
iminemoi, pote omtapau aireu uru ämäi rain.
16 Keseria, akas omtapau pak aitapau pak keser urwaroin, "Akas neanik, ik erekapu
kururur mukowe. Akas ik ämäike mowe, owon, kiro ro ko kon kamwareäu patan opok
tane rau kos ik apaikai. Kiro Sipsip Nak ko ik mesin kasak pemoi, usu ikauru.
17 Kiro owon, awan kasak pewon usu ikaun omre näwäu rusa peu. Kar roasir kiro usu
näwäu itimorianik, eposek rawau senek itok wa."

7

144,000 Israel roasiret Anut nukan kar osap stem senek oin.

1 Kiro osap erekapu aparmoi, is ätäi Anut nukan sarau eitek 4 orip ak omnokou opok
om konok 4 orip karaim karaim tai raianik, urir 4 orip sakau ate rain apwaromin. Ak
kiro keserna, kiro uriris omnokou opok ra, mas an opok ra, pairau senek wa. Ak am nais
atau senek wa.

2-3 Is ätäi Anut nukan sarau eitek kar san peäwon opokas Anut awau orip orip raiäu
nukan kar osap stem senek Anut nukan jer orip ak opok maun oi pewon, aparmin. Kos
Anut nukan sarau eitek 4 orip Anut nukas akas omnokou pak mas an pak aru maun,
sakau arowon. Kos keser sakau ämän urwarowon, "Ak kurte omnokou pak, mas an pak,
am pak wa aru marau. Utianik, ik Anut nukan sarau roat akan oioraka opok kar jer we
marota, kiro epar ak kiro osap erekapu aru marowe."
4 Akas keser äiein, roimin, "Kiro Anut nukan roasiret kiro jer we maroin akan namba
144,000 orip. Kiro roasiret Israel akan tupsiu 12 orip pakan.
5-8 Kiro roasiret Anut nukas tupsiu karar karar 12,000, 12,000 keser sare maronuk, ak
kiro jer oin.
Juda nukan tupsiu 12,000 orip,
Ruben nukan tupsiu 12,000 orip,
Gat nukan tupsiu 12,000 orip,
Asa nukan tupsiu 12,000 orip,
Naptali nukan tupsiu 12,000 orip,
Manasa nukan tupsiu 12,000 orip,
Simeon nukan tupsiu 12,000 orip,
Liwai nukan 12,000 orip,
Isaka nukan tupsiu 12,000 orip,
Sebiulan nukan tupsiu 12,000 orip,
Josep nukan tupsiu 12,000 orip,
Benjamin nukan tupsiu 12,000 orip. Kiro Israel roasiret tupsiu 12 orip kiro pakan Anut
nukas sare maronuk, ak Anut nukan jer oin."

Roasiret sosop senes ak Anut jou murin.

9 Kiro aparmoi, is ätäi ami kurear roasiret sosop senes apwaromin. Kar ros kiro roasiret
ninarewarau senek itok wa. Kiro roasiret ak erekapu enmaksau atap atap pakan, tupsiu
atap atap pakan, omsau atap atap pakan, ämän atap atap pakan. Ak omjo ärneu rumukäu
orkemoi, ukumai pisau senek ate raianik, ak koi Anut nukan patan pak, Sipsip Nak pak
awan amiawap tai rain.
10 Akas keser sakau äiein, "Iken Anut patan opok tane rau, ko Sipsip Nak pak awas ik
ätäi imäikoirin."
11 Anut nukan sarau eitek akas roat näunäu pak osap 4 orip awau rai pak Anut nukan
patan kariri m katowarianik, tai rain, ak erekapu Anut nukan patan siakupai uoraka sur
wemoi, Anut jou murin.
12 Ak keser äiein, "Epar, iken Anut ko eposek senes, okon, ik konun woiok erermoi, ko
ro näwäu äpu mianik, ik ko ronkat eposek owaun rai äiäum. Ik ko 'pere' aurianik, kon
enip kämioik jou miäum. Ko enip näwäu pak sakau orip raumara, orip orip rawai. Epar."
13 Keseria, roat näunäu kamukan kar ros is keser totoirowon, "Kiro roasiret omjo ärneu
rumukäu orkemoi, koi rai ak inokot? Ak erapakas koin?"
14 Is ätäi ko keser aurmin, "Näu ro, nakasar na äpu. Na is air." Kos is ätäi keser airowon,
"Kiro roasiret akan iwäi jaunakat akas usu arianik, tätäi näwäu arona, ak sakau tai raiäin.
Ak akan omjo rumukäu kiro Sipsip Nak nukan karianas an kosorin, okon, akan omjo
ärneu senes sarewon.
15 Keserianik, ak Anut nukan patan amuk opok siakupai tai raianik, sanpeu pututu Anut
nukan owa ak orip orip kon sarau muriäi. Anut ko kon patan opok tane raumoi, kosar
kiro roasiret jekur sarwarmoi, kamwarai.
16 Kiro roasiret ak ätäi sou wa akwarai, ak ätäi an wa pätwarai. Sanas akan enmaksau
wa pakakwarai. Karauk osap sopous nais akan enmaksau wa pakakwarai. Wa senes, wa.
17 Sipsip Nak ko patan kampai tanemara, ko akan kamwaraun ro rawai. Kos kiro
roasiret orip orip awau rawaun antut opok imware potonuk, an jaiei. Kos kesernuk, Anut
nukas akan amiak urok erekapu tatai marai."

8

Sipsip Nak nukas simom nemauk sik senek namba 7 buk opokan jäkäiewon.

1 Sipsip Nak nukas simom nemauk sik senek namba 7 nukas buk pasar moin jäkäienuk,
omar oik jejep wäpik om rumukur hap aua senek rawon.
2 Kiro utonuk, is Anut nukan sarau eitek 7 orip ak Anut nukan amukup tai rauna, kos
ak pupu 7 orip aronuk, apwaromin.
3 Anut nukan sarau eitek karas maro gol ate peanik, Anut nuka jou muriäi patan
siakupai tai rawon. Ak ko pauda sou eposek peäu sosop nuruna, kos kiro pauda amkeanik,

Anut nukan roasiret akas Anut nuka auriai ämän pak turur mia, Anut nuka jou muriäi patan gol kamwareäu ro nukan taneäu patan amukup tai rau opok mowon.
4 Kiro pauda nukan epit sou eposek pak, Anut nukan roasiret akan auriai ämän pak kiro sarau eitek nukan ipou pakas utomoi, Anut nukan nepukup tonowon.
5 Kiro kesernuk, kiro sarau eitekus Anut nuka jou muriäi patan pakan ep amuk oianik, maro opok momara, oi okoro omnokou opok känkurenuk, kowon. Ko kiro kesernuk, ermänirmoi, omar käiemara, jejep näwäu penuk, mim näwäu pewon.

Anut nukan sarau eitek 4 orip akas akan pupu urin.

6 Keseria, kiro sarau eitek 7 orip akas akan pupu 7 orip atomoi, uraun keserin.
7 Amke namba 1 sarau eitek nukas kon pupu uruwon. Ko kesernuk, omauk sakau pak ep pak karian orip tururmoi, omnokou opok kowon. Ak omnokou erekapu 3 orip inäianik, am nais 3 orip inäiein. Kiro epis nemara, omnokou am pak 3 orip pakan karar erekapu jerewon. Amurik awau nais erekapu epis jerewon.
8 Kesernuk, namba 2 sarau eitekus kon pupu uruwon. Ko kesernuk, ak kar osap omtapau senek ep jerewon orip mas an opok känkurena, noptowon. Ak mas an 3 orip inäianik, 3 orip pakan karar karian ätäiewon.
9 Kiro mas an opok osap awau raiäi 3 orip inäianik, 3 orip pakan karar ak erekapu meiein. Kiro mas an opok, ous nais keseriar 3 orip inäianik, 3 orip pakan karar ak erekapu wasarein.
10 Namba 3 sarau eitekus kon pupu urunuk, pai näwäu, arou näwäu senek jeremara, omar oikas ouri kowon. Ak an näwäu pak upin antut eteinanak pak 3 orip inäianik, kiro pais an 3 orip pakan karar opok nowon.
11 Kiro pai kon enip 'Tiu senes'. Kiro 3 orip pakan an karar tiu senes sarewon, okon, roasiret sosop ak kiro an jeanik, meiein.
12 Namba 4 sarau eitekus kon pupu urwenuk, san, keir, pai pak erekapu karar karar 3 orip inäianik, 3 orip pakan karar aru maroin. San nukan 3 orip pakan karar kon merek aru moin. Keir nukan 3 orip pakan karar kon merek aru moin. Pai nais keseriar keserin. Keseria, pututu sankeu, akan merek eposek jeräu wa.
13 Keseria, is ami kurear kar pairserser omar oik ari rawon aparmin. Is roimin ko keser sakau urwewon, "Wopurut, Wopurut, Wopurut senes. Anut nukan karauk sarau eitek 3 orip akas akan pupu urna, usu näwäu senes omnokoupaian roasiret opok päi."

9

1 Kiro keser arenuk, namba 5 sarau eitekus kon pupu uruwon. Kesernuk, is kar pai omar oikas omnokou opok ouri kowon aparmin. Keseria, ak ko up urkamuk noptowon kon onok tapau wäpik, kiro pakan ki nuroin.
2 Kiro pais kiro up pakan rorok im tuenuk, kiro up uruas epit ep näwäu jereäu nukan epit senek pewon. Kiro epit up uruas pemara, san omar pak erekapu kururur monuk, om pututu sarewon.
3 Kesernuk, kiro epit uruas sonkäpit sosop peanik, omnokou opok koin. Sarau eitek akas kiro sonkäpit rek raut akan sakau senekur sakau aroin.
4 Anut nukas kiro sonkäpit keser awarowon, "Ak amurik ra, am ra, karauk am nasi wa aru marau. Utianik, ak roasiret Anut nukan jer akan oioraka opok marau wa, ak karar epar aru maraiei.
5 Ak kiro roasiret tätäi karar karar arona, keir 5 orip rawaiei. Utianik, ak akwarna, erekapu wa meiäiei." Ak kiro tätäi araiei, kiro rekis tukwareäu senek.
6 Kiro keir 5 opok, roasiret ak tätäi oumoi, meiäun apu itanäiei, utianik, ak kiro apu wa aparaiei. Kiro roasiret ak meiäun ronkatäiei, utianik, meiäun apu kiro akan amiak opok ämäiäi.
7 Is kiro sonkäpit ak hos senek weräiäun rain apwaromin. Akan tapiaka opok kameäi roat king akan at gol senek orip. Akan nepiaka tapau kiro roat akan nepiaka tapau senek.
8 Akan tapiaka urik rumukäu asir akan tapiaka urik senek. Akan aiakpanak kiro laion akan aiakpanak senek.
9 Akan toromaka opok kiro marai pakan omjo ain senek. Akan saiaka urik jejep taiewon kiro hos raut akas marai opok manaun karis reurna, jejep peäwon senek pewon.
10 Kiro sonkäpit ak ikäu orip. Akan ikäu kiro rek raut akan ikäu senek. Akan sakau kiro ikäu opok rau kis roasiret aru marona, pote keir 5 orip raiäi.
11 Ak akan kamwareäu ro näwäu kos ak kamwareäu, ko Satan nukan sarau eitek karas kiro up urkamuk noptowon kon onoktapau wäpik kameäu. Ibru ämänis kon enip Abadon äiäi. Utianik, Grik ämänis kon enip Apolion. Kiro enip nukan onoktapau kesek, 'ko osap erekapu aru mareäu ro.'

12 Amke usu näwäu pewon kiro manowon. Utianik, rowe, usu näwäu oiroror rau, kiro tawa päi.
13 Keseria, namba 6 sarau eitekus kon pupu uruwon. Is kiro jou muriäi patan gol Anut nukan amukup rau kon konok 4 orip pakan sarat 4 orip rain pakas kar ron pätu senek arenuk, roimin.
14 Kos namba 6 sarau eitek kon pupu ate rau keser auruwon, "Nas kiro sarau eitek 4 orip ak Iupretis An näwäu siakupai karapus kurwaromin rai, oikurwarota, roasiret akwaraun manaiei."
15 Keseria, kiro ros sarau eitek 4 orip karapus owan utwaronuk, noin. Kiro omre kiro keir kiro woisan opokar, kiro sarau eitek 4 orip akas omnokoupaian roasiret erekapu 3 orip inäi mareanik, 3 orip pakan karar akwarna, meiäun karapus raianik, kume rain.
16 Akan marai roat hos orip akan namba is keser äiein roimin. Akan namba 200 milion.
17 Is kiro hos nini epir pakas senek apwaromin. Roat hos oik rain akan toromaka opok omjo osou ep senek, pak upip omar senek pak, janou salfa senek pak. Kiro hos raut akan tapiaka wou laion akan tapiaka wou senek, akan oiaksau pakas ep pak, epit pak, kar aiauk sopou jereäu enip salfa nekurein.
18 Ak roasiret 3 orip inäi mareanik, 3 orip pakan karar kiro ep pak epit pak aiauk salfa pak hos akan oiaksau pakas koianik, erekapu akware kurein.
19 Owon, kiro hos akan sakau kiro akan oiaksau pak ikäuamuk opok pak rau. Akan ikäu kiro mäin akan tapiaka wou senek kis roasiret akwaroin.
20 Karauk roasiret ak kiro usus akwarona, meiäu wa ak osap akan ipiakas ate mianik, jou miäin kiro utomoi, ätäi akan woiaka pirirau wa. Ak akan onok tainorianik, osou aru ra, sät eitek ra, karauk totok gol, silva, aiauk, bras, am sawaus ate mianik, ak jou mareäin. Kiro osap ate miäin ak om aparau senek wa, ak ämän rowau senek wa, ak ariäu senek wa, utianik, ak kiro osap jou mareäin.
21 Ak karauk roasiret akwarona, meieäin, ak os ämänis karauk roasiret aru mareäin, ak sapum onok miäin, ak osap päu oiäin, utianik, ak kiro onok utomoi, akan woiaka pirirau wa.

10

Anut nukan sarau eitekus buk eteinak tutup orip ate kowon.

1 Keseria, is ätäi Anut nukan sarau eitek kar sakau näwäu orip omar oikas kowon aparmin. Ko ious kururur monuk, siwananai nukas kon tapakup rawon. Kon neputapau kiro san jereäu senek, kon isou oiroror kiro am tapau ep jereäu senek.
2 Kiro sarau eitek kon ipous kar buk eteinak tutup orip uraiewon ate rawon. Ko kon isou näu kaima mas an opok momara, tai rawon. Kar isou sau kaima kiro omnokou opok mowon.
3 Keseria, ko sakau urwewon, kon ur laion nukas urweäu senek. Ko keser ur wenuk, om käiäu 7 orip akas ätäi ok atoin.
4 Ak ämän arena, is aka arein ämän jer wäuri kesermin, utianik, omar oikas kar pätus is keser airowon roimin. "Kiro ämän om käiäu 7 orip akas arein, na ämäi mou. Wa jer wäu."
5 Keseria, kiro sarau eitek ko mas an pak omnokou opok pak tai rawon, kon ipou näu kaima omar oik monuk, aparmin.
6-7 Ko Anut orip orip raiäu nukan enip atomara, kon ämän sakau mowon. Anut nukas omar pak mas an pak omnokou pak osap erekapu rau ate mowon. Kiro sarau eitekus keser äiewon, "Anut ätäi ekep wa kamwarai, utianik, Anut nukan sarau eitek namba 7 nukas kon pupu urwenuk, Anut nukas kon ämän ämäi mowon amop mai. Kiro ämän meter kos kon ämän roianik, areain roat awarowon. Kos owo keseraun awarowon siar keserai."
8 Ätäi omar oikas is kiro rosar keser airowon roimin, "Na kiro buk tutup orip uraiein, kiro sarau eitek ko mas an pak omnokou opok pak tai rau ipokupan pote ou."
9 Keseria, is ko siakupai potea, kiro buk eteinak tutup orip ir rai aurmin. Kos is ätäi keser airowon, "Na okoro buk oinam, je. Na jeta, kiro buk nukas nan won tätäi isai, utianik, nan onsau opok mitu upes an jeäum senek."
10 Ko keser aironuk, isas kon ipou pakan buk eteinak tutup orip oia, jemin. Isan oisau opok upes an jeäum mitu senek sarewon, utianik, rai rai, isan woi uru tiu sareanik, siparararirowon.
11 Keseria, ko is keser airowon, "Na ätäi Anut nukan ämän roianik, areäum ro senek nas roasiret enmaksau atap atap pak omsau atap atap pak, ämän atap atap pak kamwareäin roat näunäu atap atap pak erekapu pote isan ämän awar."

11

Anut nukas kon ämän areair roat ori oirori äsimatewon.

1 Keserianik, Anut nukas is amauk rula senek irianik, keser airowon, “Na pote, Anut
nukan osap nuriäi ou näwäu enip tempel pak kon jou muriäi patan pak awan rumukäu
ninare apar. Roasiret esap esap ak kiro owa Anut jou muriäi akan namba nais ninar.
2 Utianik, na kiro tup ou näwäu kasikaima wa ninare aparau, owon, is kiro omoi karauk
omsau pakan roasiret, ak Juda roasiret wa aromin. Kiro roasiret akas kiro näu mena
eposek tai kunor pote, keir 42 orip utaiei.
3 Isas isan ämän roianik, areair roat ori oirororr isan ämän kiro roasiret awaraun sakau
atomoi, äsimwatota, kowaieir. Au wopuräun omjo takeanik, isan ämän kiro roasiret mare,
pote omre 1,260 orip utaiei.”
4 Kiro roat ori au am enip ‘oliv’ oirori pak lam oirori au Anut kiro omnokou nukan
kameäu ro näwäu nukan amukup tai raiäi senek tai rair.
5 Utianik, inok roasiret akas au aru matam rai keserna, ep awan oiaksau opokas koianik,
awan iwäi jaunot erekapu epis jerwarai. Keseria, roasiret au aru matam rai äiäiei, ak kiro
onok pakas meiäiei.
6 Au sakau orip, okon, au Anut nukan ämän roasiret mare raianik, au omar aurisä, om
wa nai. Au awan sakaus an aurisä, an osou karian etäiei. Au omnokou weisa, usu atap
atap roasiret aru maraun päi. Kiro onok keseraun awan ronkat pakas keseraieir.
7 Au Anut nukan ämän roasiret mare patarsa, kiro opur sei up onoktapau wäpik uru
rau, kiro uruas peanik, au pak weräiäi. Kos kiro roat ori akwatonuk, meiäieir.
8 Awan enmaksau näu menan apu opok nini mataiei. Kiro näu mena kon enip totok
ämänis keser äiäi ‘Sodom Ijip pak.’ Kiro näu mena ak meter awan Näwäu am äpäs opok
wena, meiewon.
9 Roasiret erekapu omsau atap atap pakan pak, tupsiu atap atap pakan pak, ämän atap
atap pakan pak, enmaksau atap atap pak akas kiro roat orien enmaksau omre 3 orip utia,
pote omre 4 san näu kamuk opok koi apwate rawaiei. Ak karauk roat inikwarona, akas
awan enmaksau wa up kurwataiei.
10 Kiro omnokoupaian roasiret akan woiaka näu saräiei, owon, kiro ro ori au meieirin.
Ak äs näwäu mianik, akan osap, o aka aka nuratäiei. Owon, kiro Anut nukan ämän
roianik, areairin roat ori awas usu näwäu roasiret ariairin.
11 Kiro omre 3 orip utia, pote omre 4 san näu kamuk opok, Anut nukas kon awau rawaun
osou kiro roat ori matonuk, au awau siräiaieir. Karauk roasiret erekapu apwatianik, ak
sakau iminäiei.
12 Kiro Anut nukan ämän roianik, areairin roat ori, au omar oikas kar ämän keser awatai
rowaieir, “Au oik pewer.” Keseria, awan iwäi jaunakat apwate rauna rauna, au iou uruas
omar oik tonaieir.
13 Kiro ses opokar, mim näwäu päi. Kiro näu mena 10 orip inäianik, karar 10 aru
marai. Roasiret 7,000 orip erekapu meiäiei. Karauk roasiret meiäu wa, ak erekapu sakau
imineanik, Anut omar oik rau kon enip jou muraiei.
14 Usu näwäu namba 2 kiro utowon. Utianik, kar usu näwäu namba 3 kiro ekep wa
rawai, kiro kurte päi.

Anut nukan sarau eitek namba 7 nukas kon pupu uruwon.

15 Sarau eitek namba 7 nukas kon pupu urunuk, is roimin. Karauk pätiaka omar oikas
keser sakau urwein, “Anut Näwäu pak Krais kiro ro kos kon roasiret ätäi imwaraun
sare muruwon pak, au okoro omnokou erekapu kamäun sakau orip. Au orip orip awan
roasiret kamäieir.”
16 Keseria, kiro roat näunäu 24 orip ak akan patan opok taneanik, Anut amukup raumoi,
ak uoraka sur weanik, ko jou murin.
17 Akas keser äiein, “Anut Näwäu, na erekapu sakau orip, na rusapai raum, meter
raumon. Na nan sakau näwäu oianik, omnokoukan kamäun ro näwäu pe raum.
Keserianik, ik na ‘pere’ aisom.
18 Karauk omsau pakan roasiret ak nan ämän rowau wa, ak na mesin kasiaka peäin.
Utianik, rusapai nan kasan päun ses pe rau, nas roasiret meiein wasarewaram. Rusapai,
nan sarau roasiret pak nan ämän roianik, areain roat pak nan roasiret erekapu osap
eposek aram. Na roasiret erekapu nan enmat jou miäin, ak roat enmaka orip pak, enmaka
wäpik pak, erekapu osap eposek aram. Rusapai inok roasiret akas omnokou aru moin,
nas ak aru maram.”
19 Ak keser äiena, sarau eitek akas Anut nukan ou näwäu omar oik rau im tue rauna,
Anut nukan paip bokis owa rau amop pewon. Keseria, karar ses opokar, omar oikas

ermänirmara, om jejep taimara, omar käiemara, mim näwäu pemara, an oporeu näwäu nowon.

12

Jon nukas asir jamai näwäu ori apwatowon.

1 Kar onok näwäu atap omar opok pewon. Kiro kar asir ko san omjo senek takemara, pe rawon. Keir kon isou inkaruru rawon. Pai 12 orip kon tapau opok at senek kurewon.

2 Kiro asir ko amaiwo orip, ko mokoi an jowaun tätäi näwäu owon. Ko mokoi owaurmara, tätäi näwäu oianik, sakau pierwon.

3 Kesernuk, kar osap atap ik onok awau tamukaun omar oikas pewon. Kiro kar jamai näwäu senes osou. Kon tapau wou 7 orip. Kon sarat 10 orip. Kiro tapiaka karar karar opok kamwareäu ro näwäu king nukan at senek rain.

4 Ko pai omar oik rai erekapu 3 orip inäianik, 3 pakan karar tupsiu kon ikäus oikurwarnuk, omnokou opok noin. Keseria, nuka kiro asir mokoi an jowaurnuk, oi jam rai, kiro asir nepukup tai raianik, kume rawon.

5 Kiro asiren mokoi Anut nukas ko kamwareäu ro nukan utupauk atomoi, roasiret omnokou opok erekapu sakau kamwaraun sare mowon. Kiro asir mokoi an jounuk, kar sarau eitekus kiro mokoi kurte kotir oianik, Anut nuka kon patan opok tane rawon opok imäi tonowon.

6 Kesernuk, kiro asir ko ro wäpik mena om puru opok imine potowon. Anut nukas meter kiro omoi rawaun sare muruwon. Ko pote, kiro omoi raunuk, sarau eitek akas ko omre 1,260 orip o nurianik, kame rain.

7-8 Keseria, rusa omar oik marai näwäu siräiwon. Maikel kon sarau eitek pak akas Satan nuka pak weräiein. Satan kon sarau eitek pak aka ätäi ak pak weräiein. Utianik, Satan ko kon sarau eitek pak ak marai maun sakau wäpik, okon, ak omar oik rawau senek wa.

9 Anut nukan sarau eitek akas kiro jamai näwäu oi kurena, omnokou opok kowon. Kiro jamai ak meter mäin aru äiäin. Kon kar enip Satan äiäin. Kiro ros omnokou pakan roasiret erekapu sätwareäu. Ko kon sarau eitek pak erek oi kurwarna, omnokou opok koin.

10 Keserna, is omar oikas kar ron pätu keser sakau äiewon, roimin, "Rusapai, Anut nukas kon roasiret ätäi imwarou. Rusapai, Anut nukan sakau amop peu. Ko kamwareäu ro näwäu senek peu. Rusapai, ko Krais enip orip amop ätär mukou. Owon, kiro ros Anut nukan amukup sankeu pututu orip orip iken jaunokot akan enmakap ämän miäu, Anut nukan sarau eitek akas oi känkurena, nowon.

11 Kiro Sipsip Nak nuka meiewon, kon karianas iken jaunokot sarwarnuk, ak sakau oin. Ak kon ämän are arianik, kiro onok pakas nais sakau oin, okon, akas akan iwäi jaunakat itimwaroin. Ak akan enmaksaun ekep ronkatäu wa, ak Jisas mesin meiäun ronkatein.

12 Keseria, ak roasiret omar oik rai ak nepipirwe. Utianik, roasiret ak omnokou opok pak mas an opok rai ak wopurut. Usu näwäu ak opok päuru. Satan ko ak siarakap nou. Ko kasak näwäu peu, owon, ko äpu, okoro omnokou opok rawaun omre katu sareu."

13 Kiro jamai näwäu ko omnokou opok oi kurein äpu momara, ko kiro asir mokoi an jowon tainori pote wäun keserwon.

14 Utianik, ak kiro asir ko epsimai näwäu nukan sau urik nuruna, ko kon omoi ro wäpik mena om puru opok puririr pote rawon. Ko kiro opok woisan 3 orip pak kar woisan karar kamuk utonuk, sarau eitek akas kamena, Satan nukas ko wäu senek wa.

15 Keseria, kiro jamai nukas kon au uruas an esienuk, kiro an näwäu joi senek sareanik, kiro asir potowon oi jaura rai tainori potowon.

16 Utianik, omnokou nukas kiro asir isanarwon. Omnokou enenuk, kiro an jamai nukas esewon erekapu jewon.

17 Keseria, jamai ko kiro asiren kasak näwäu penuk, kiro asir utomoi, ko pote kiro asiren mokoit pak weräiäun keserwon. Kon mokoit ak Anut nukan sintore ämän tainoriäi roasiret. Ak akan woiaka epar momoi, ak Jisas nukan ämän areanik, kon onok jekur tainoriäi.

18 Kiro jamai ko weräiäun mas an kasakup tai rawon.

13

Opur sei oirororor peirin.

1 Is kar opur sei mas an uruas penuk penuk, aparmin. Kon sarat 10 orip, kon tapau wou 7 orip. Kiro sarat 10 orip karar karar opok kamwareäu ro näwäu king nukan at senek rain. Kon tapiaka karar karar opok enmaka jer wekurewon rau. Kiro enmaka erekapu Anut mekesuk jeje ämän aurin.

2 Kiro opur sei ko kar opur lepat pusi näwäu senek, utianik, kon isou kiro kar opur bea
nukan senek. Kon oksau kiro opur laion nukan senek. Jamai näwäus kiro opur sei kon
sakau nuruwon. Ko kon kamwareäu ro näwäu nukan tanäun patan pak kon kamwaraun
sakau näwäu pak nuruwon.
3 Kiro opurin kar tapau wou wena, meiewon senek, ui kur orip aparmin. Meter ko
ui orip rawon, rusapai kon ui kosernuk, ätäi eposek sarewon. Keseria, omnokou pakan
roasiret ak kiro aparmoi, karkairianik, ko tainori manoin.
4 Kiro roasiret ak äpu kiro jamai nukasar kon sakau kiro opur nuruwon, okon, nukan
enip rororin. Ak opur sei nukan enip nais rororianik, keser äiein, “Inok ko kiro opur sei
senek? Inok ko kiro opur pak weräiäun itok?”
5 Anut nukas kiro opur inikernuk, kos nukan enip rororianik, Anut jeje ämän auruwon.
Anut nukas kon sakau tämarau wa. Ko kiro onok keseriäwon, pote keir 42 orip utowon.
6 Keseria, Anut jeje ämän auraun onoktoroi arewon. Anut nukan enip pak kon mena
pak kon roasiret omar oik rai pak erek jeje ämän awarowon.
7 Anut nukas ko inikernuk, kos kon roasiret pak weräianik, kon roasiret marai
itimwarowon. Kos kiro opur sakau nurunuk, roasiret erekapu tupsiu atap atap pakan
pak, enmaksau atap atap pak, ämän atap atap pak, omsau atap atap pakan pak erekapu
kamwarowon.
8 Meter Anut nukas omnokou pak omar pak ate mau wa opok ko kon roasiret akan
enmaka kon Sipsip Nakun awau rawaun buk opok jer we marowon. Kiro Sipsip Nak
roasiret akas wena, meiewon. Roasiret ak okoro omnokou opok rai, akan enmaka kiro
buk opok rawau wa, ak erekapu opur sei nukan enip jou muraiei.
9 Inok roasir ko rauk orip ko kiro ämän jekur rowai.
10 Inok roasir Anut nukas ko karapus owa kuräun sare mai, ak ko epar kuräiei. Inok
roasir ko siräpis wena, meiäun sare mai, ak ko epar senes siräpis wena, meiäi. Kiro onok
epar penuk rai, na Anut nukan roasir usu oianik, na won päurar orip, nan won epar
momon, kiro sakau ate rau.
11 Keseria, is kar opur sei omnokou uruas pewon aparmin. Kon tapau opok sarat oirorор
orip, kon sarat kar sipsip nak nukan sarat senek, kon arewon jejep kiro jamai näwäu
nukas sakau areäu senek.
12 Kiro opur sei namba 2 ko amke pewon opur sei nukan sarau muriäwon. Kos omnokou
pak roasiret omnokou opok rai pak akas opur sei namba 1 ko meter ui orip raianik, ätäi
ui koserwon, nukan enip jou muraun sakau awarowon.
13 Kiro omnokou uruas pewon opur sei nukas kurur näwäu atap atap roasiret ätär
marowon. Kos kar kurur roasiret erekapu akan amiak opok keser ätär marowon, omar
oikas ep oi kurenuk, omnokou opok kowon.
14 Ko kiro kurur atap atap mowon, okon, amke pewon opur sei nukas ko sakau nurunuk,
ko roasiret erekapu omnokou opok atonwarowon. Kiro opur sei namba 2 kos roasiret
awaronuk, akas amke pewon opur sei ko siräpis wewon, meiäu wa, ätäi eposek siräiwon
ak kon totok jou muraun ate moin.
15 Kesernuk, roasiret akas kiro opur amke mas an pakas pewon nukan totok jou muraun
ate moin. Keserna, namba 2 opur kos kiro totok osou nurunuk, ko araun itok. Keseria,
roasiret ak kon enip jou mau wa kos ak akwarnuk, meiäun äiewon.
16 Kiro opur sei nukas roasiret erekapu, mokoit eteinanak, roat näunäu, osap orip roat,
osap wäpik roat, sarau roat, erar raiäi roat pak awaronuk, akan ipiaka näu kaima ra, akan
oiorakawou opok ra, kar jer we marai.
17 Inok roasiret ak kiro opur nukan jer akan ipiaka opok ra, oiorakawou opok rawau
wa ak karauk roat pakan o wa kau maiei. Kiro roat akas nais ak pakan o wa kau maiei.
Kiro jer opur sei nukan enip senek.
18 Inok roasir ko ronkat eposek orip, ko jekur ronkateanik, kiro opur sei nukan namba
jekur ninarai, owon, kiro namba kar ron enip senek rau. Kiro ron namba 666.

14

Sipsip Nak nukan roasiret.

1 Keseria, is ätäiar ami kurear Sipsip Nak ko roasiret 144,000 orip pak Saion omtapau
opok tai rain apwaromin. Kiro roasiret ak Sipsip Nakun enip pak kon Momok nukan enip
pak akan oioraka opok jer we maroin apwaromin.
2 Is jejep eposek omar oikas kowon roimin. Kiro jejep an saru näwäu nukan jejep senek
pak omar käianik, jejep näwäu peäu senek pak. Kiro jejep eposek, roat akas akan gita
weäi senek.

3 Kiro roasiret 144,000 orip ak Anut nukan patan pak osap 4 orip awau rai pak roat
näunäu pak akan amiakap tai raianik, kar sir awau we rain. Kiro roasiret 144,000 orip
ak Anut nukas kau mareanik, omnokou pakan imwarowon, ak karar kiro sir awau äpu
maun itok.
4 Kiro roasiret ak karauk sapum onok atap atap wa miäin, okon, ak Anut nukan amukup
ukun wäpik. Ak Sipsip Nak ko erapok manonuk, ko tainor ariai. Kiro roasiret ak karauk
omnokoupaian roasiret kamukan Anut nukasar kau marowon, okon, ak Anut nuka pak
Sipsip Nak pak awan roasiret senes. Ak awau woian o oianik, au ateai senek.
5 Akan oiaksau pakas kar sät ämän wa miäin. Ak kar onok aru wa miäin. Akan onok
eposek senes.

Anut nukan sarau eitek 3 orip.

6 Is Anut nukan sarau eitek karas omar oikas puririr kowon aparmin. Ko Anut nukan
Ämän Eposek orip orip raiäu roasiret erekapu omnokou opok rai awaraun ate kowon.
Roasiret erekapu enmaksau atap atap pak, tupsiu atap atap pak, ämän atap atap pak,
omsau atap atap pak, omnokou opok rai awaraun kowon.
7 Ko keser sakau urwewon, "Ak Anut iminenai, kon enip karar jou muruwe. Owon,
kon roasiret wasarewaraun ses kou. Omar, omnokou, mas an, antut erekapu ate mowon,
okon, ak kon enip jou muraiei."
8 Anut nukan sarau eitek namba 2 nukas amke kowon sarau eitek tainori koumara,
keser äiewon, "Babilon näu mena ko aru mowon. Epar, ko erekapu aru mowon. Kiro näu
menas kon sapum onok tainoraun karauk roasiret sakau awaronuk, ak keseriäin. Kiro
kon wain an sakau roasiret erekapu aronuk, jeanik, otop sarein senek."
9-10 Anut nukan sarau eitek namba 3 nukas au tainwate pemara, keser äiewon, "Inok
roasir ko opur sei pak kon totok pak jou murianik, kon jer kon oiok opok ra, kon ipou näu
kaima ra oi rawai, Anut nukas kiro roasir mesin kasak peäu. Anut nukas kiro roasir wa
wouti mai, ko sakau näwäu kasak pemara, erekapu aru murai. Kiro roasir Anut nukan
sarau eitek eposek pak Sipsip Nak nuka pak akan amiak opok salfa ep sopou näwäus
makai.
11 Kiro ep jereanik, kon epit orip orip rawai kis kiro roasir tätäi aru orip orip are rawai.
Kiro roasiret ak opur sei pak kon totok jou murianik, kon enip nukan jer akan oioraka
opok ra, akan ipiak näu kaima raiäu orip ak sanpeu pak pututu pak tätäi orip orip oumoi,
wa sume rawaiei."
12 Kiro onok aru keser penuk, Anut nukan roasiret ak kon sintore ämän tainorianik,
akan woiaka Jisas mesin epar moin, sakau me raumoi, ak jekur sakau tai rawaiei.
13 Keseria, is kar ron pätu omar oikas keser ur wewon, roimin, "Na kiro ämän keser jer
we. Roasiret ak rusapai okoro omnokou opok Anut nukan sarau mianik, ak meiäiei akan
woiaka näu saräiei." Anut nukan Osou Näu nukas nais keseriar äiewon, "Epar senes,
Anut nukas akan sarau moin kiro ko äpu miäu, okon, ak woiaka näu sareanik, päurar
rapor sume rawaiei."

Omnokou opok o owaun omre.

14 Keseria, is ätäi eisaneanik, omar oik iou käräi opok kar ro ko Ro Nukan Mokoi senek,
kamwareäu ro king nukan at gol kon tapau opok kureanik, kon ipous sarip senek ateanik,
tane rawon aparmin.
15 Kesernuk, Anut nukan sarau eitek kar ko Anut nukan owa rawonus, nemara, kiro
ro iou opok tane rau keser auruwon, "Nan sarip kis o patir ou, owon, o owaun ses kou.
Omnokou opok o näu ne rau, okon, patir ou."
16 Ko keser äienuk, kiro ro iou opok tane rawon kon saripis omnokou opok o näu muri
rawon patirianik, owon.
17 Kesernuk, is kar sarau eitek ko omar oik Anut nukan owas ko nais kesekur sarip auk
osip ate kounuk, aparmin.
18 Is kar sarau eitek ep kame raiäu aparmin, ko Anut jou muriäi patan opokas kowon.
Kos kiro sarau eitek sarip orip keser sakau uruwon, "Nan sarip auk osipus omnokoupaian
wain nemauk ore rau patir kur. Owon, kiro wain ore rakureu."
19 Keseria, kos saripis wain nemauk orewon omnokou pakan patir oianik, wain äsisiriai
omoi kurewon. Kiro Anut nuka kasak peäu nukan totok senek.
20 Kiro wain nemauk äsisiriai omoi kiro näu mena kasik rau. Kiro wain karian ko joi
neäu om rumukäu 300 kilomita, kon unik näwäu, kiro 2 mita senek.

15

Anut nukan sarau eitek 7 orip akas usu aru senes 7 orip oi pein.

1 Kar osap näwäu atap omar oik penuk, aparianik, is karkairimin. Is sarau eitek 7 orip
rain apwaromin. Ak usu aru senes 7 orip roasiret aru maraun oi koin. Kiro usu aru pe
manonuk, karauk usu roasiret opok ätäi wa päi, owon, Anut nukan kasak peäu erekapu
utai.
2 Keseria, is mas an kar siror senek ep pak tururwon aparmin. Kiro mas an kasakup
karauk roasiret akas sakau tai raianik, opur sei pak, kon totok pak, kon enip nukan jer pak
erekapu itimwaroin, apwaromin. Kiro roasiret Anut nukas ak karar karar gita aronuk,
ate rain.
3 Keseria, ak Anut nukan sarau ro Moses nukan sir pak Sipsip Nakun sir pak keser sir
wein, "Anut Näwäu, na erekapu sakau orip. Nan sarau atap atap eposek senes, okon, is
aparianik, karkairim. Na omnokou pakan roasiret erekapu akan kamwareäum ro näwäu
king. Nan wasarewaraun onok erekapu tuku senes.
4 Näwäu, na karar, na eposek senes, okon, roasiret erekapu na imineisianik, nan enmat
jou maiei. Epar, na karar eposek senes. Karauk omsau pakan roasiret erekapu koianik,
nan enmat jou maiei, owon, nan onok eposek ak erekapu aparin."
5 Keseria, rai rai, is ätäi omar oik Anut nukan tup ou aparmin. Is kiro opok, kon ser ou
im tue rawon aparmin. Anut nuka kiro ser owa raiäwon.
6 Kiro sarau eitek 7 orip akas nukan owas usu aru senes 7 orip oianik, ak kasik koin. Ak
omjo eposek ukun wäpik arneu senes orkeanik, let gol nukas wakasoru kur moin.
7 Osap 4 orip ak awau raiäi, kararas maro gol 7 orip oianik, kiro sarau eitek 7 orip
arowon. Anut nuka orip orip raiäu nukan kasak peäu kiro maro gol opok ok pewon.
8 Anut nukan ou näwäu owa epit ok pe rawon. Kiro epit Anut nukan arou näwäu pakan
pak kon sakau pakan pak erek tururianik, koiäwon. Roasiret kiro owa tonau senek wa.
Anut nukan sarau eitek 7 orip akas usu aru 7 orip akan sarau patarna, kiro epar tonaiei.

16

Anut nukan kasak peäu, kiro maro 7 orip rawon kourin.

1 Keseria, Anut nukan owas kar ron pätu näwäu roimin. Kos Anut nukan sarau eitek 7
orip keser awarowon, "Ak Anut nukan kasak peäu maro 7 orip rau oinai, pote omnokou
opok kour kurewe."
2 Keseria, Anut nukan sarau eitek namba 1 nukas kon maro omnokou opok kour
kurewon. Kesernuk, roasiret ak opur sei nukan jer oin pak kon totok enip jou miäin
ak opok ui aru atap atap tätäi näwäu orip pewon.
3 Keseria, sarau eitek namba 2 kos kon maro oianik, pote mas an opok kourwon.
Kesernuk, kiro mas an meiein roat akan karian senek etäianik, mas an uruan osap pak
opur pak erekapu awau rain meiein.
4 Keseria, sarau eitek namba 3 nukas kon maro näu upin pak antut eteinanak opok pak
kournuk, an erekapu karian etäiein.
5 An kameäu sarau eitek nukas keser äiewon, is roimin, "Anut, na rusa raum, na meter
raumon. Na kiro roasiret jekur wasarewareanik, usu ak opok maun sare momon, kiro
epar. Anut na eposek senes.
6 Kiro roasiret akas Anut nukan roasiret pak kon ämän roianik, areain roat ak akan
karian kour kurein. Keseria, nas ak kiro karian arota, jein. Kiro akan onok aru keserin
siar ak keseriar ätäi amuk oi."
7 Keseria, is kar ron pätu senekus Anut jou muriäi patan pakas keser arewon roimin,
"Anut Näwäu, na erekapu sakau orip. Nan wasarewareäum onok erekapu tuku eposek
senes."
8 Keseria, sarau eitek namba 4 nukas kon maro san opok kour kurewon. Anut nukas
roasiret sanas erekapu jerwaraun sakau nuruwon.
9 Kiro san nukan osou sopou senes sareanik, kiro roasiret jerwarnuk, akas Anut aru
ämän aurin. Anut nukas kiro usu aru erekapu sakau orip kamwareäu, utianik, kiro
roasiret akan onok aru pakan ätäi woiaka piririanik, kon enip jou mau wa.
10 Keseria, sarau eitek namba 5 nukas kon maro opur sei nukan taneäu patan opok kour
kurewon. Kesernuk, opur sei nukan kamwareäu omoi pututu sarewon. Kon roasiret pak
akan aiakpanak kartitir rain, owon, ak tätäi näwäu oin.
11 Ak ui aru tätäi pak oianik, Anut omar oik rau aru ämän aurin. Utianik, ak akan onok
aru pakan ätäi woiaka pirirau wa.
12 Keseria, sarau eitek namba 6 nukas kon maro oi pote Iupretis An näwäu opok kour
kurewon. Kiro an erekapu sikewon, kiro san peäwon pakan kamwareäi roat näunäu king
kowaun akan apu wäräu sare marowon.

13 Kesernuk, is osou aru 3 orip par senek ukun orip apwaromin. Kar par jamai nukan
au uruas kowon, kar opur sei nukan au uruas kowon, kar Satan nukan sät ämän roianik,
areäu ro nukan au uruas kowon.
14 Kiro Satan nukan osou aru akas kurur atap atap ätär maromoi, akas omsau
kamwareäi roat näunäu akan marai roat pak erekapu pote turur mareanik, Anut nukan
wasarewaraun omre näwäu opok Anut pak weräiäun keserin.
15 Keseria, Näwäu nukas keser äiewon, "Ak rowe. Is päu ro senek kowam. Inok ro is
kumoiromara, ko kon omjo siakup momara, ko wa ninai, kon wou näu saräi. Keseria, is
koita, ko roasiret amiakap oiok naun pirim wa ariai."
16 Keseria, osou aru akas kar mena kiro Ibru ämän pakas kon enip Armagedon äiäi kiro
opok, kamwareäi roat näunäu king, imware pote turur maroin.
17 Keseria, sarau eitek namba 7 nukas kon maro urir opok kour kurewon. Anut
nukan owa kamwareäu ro näwäu nukan patan opokas Anut nukas keser äieu, "Kiro onok
erekapu ki pataru."
18 Keseria, ermänirmara, omar käianik, jejep taumoi, mim näwäu pewon. Anut nukas
omnokou ate mowon ses opok, koi rusapai, roasiret ak mim näwäu kesek penuk, aparau
wa. Kiro mim pewon, aru senes.
19 Kiro mim nukas näu mena enip näwäu orip aru murianik, 3 orip inäi muruwon.
Omsau atap atap akan näu mena nais erekapu aru marowon. Anut ko Babilon näu mena
mesin ronkatemara, konun kasak näwäu pewon, okon, ko erekapu aru senes muruwon.
20 Om airan pak omtapau pak erekapu ämäiewon.
21 Omar oikas omauk oporeu näwäu nowon. Kiro omauk nowon kon usu 50 kilogram
senek. Kiro omauk omar oikas roasiret opiakap nowon. Anut nukas kiro omauk
äsimornuk, koi ak erekapu aru marowon, okon, ak Anut aru ämän aurin.

17

Kar asir ko opur oik tane rawon.

1 Sarau eitek 7 orip akas maro 7 orip ate rai karas is keser airowon, "Na koi! Kiro sapum
asir ko an näunäu sosop koi tururwon opok tane rau, Anut nukas ko owo usu nurai is na
ätär musam.
2 Omnokou opok, kamwareäin roat näunäu ak kiro asir pak sapum onok miäin. Karauk
roasiret ak nais kiro asir pak sapum onok orip orip mianik, an wain sakau jemoi,
raiakäiäu senek keser rain."
3 Anut nukan Osou Näus is sakau kamoironuk, nini epir pakas senek, kon sarau eitekus
is imäirianik, ro wäpik mena om puru opok imäiri potowon. Kiro opok, is kiro asir ko kar
opur sei osou opok tane rawon aparmin. Kiro opur nukan enipsau opok jeje ämän pak
aru ämän pak jer sosop wein rawon. Kiro opur sei kon tapau wou 7 orip, kon sarat 10
orip.
4 Kiro asir ko omjo oirori orkewon, kar omjo osou, kar omjo aiwer senek, ko mer eposek
gol pak, aiauk eposek atap atap pak, kiriroi eposek enip pel pak makomara, rawon. Kiro
asiren ipous kap gol atowon. Kiro kap uru kon karauk onok aru pak sapum onok aru pak
ok pe rau.
5 Kon oiok opok karauk ämän onoktapau ämäi rau keser jer we moin, "Babilon näu
mena enip näwäu orip! Ko roasiret sapum onok miäi pak karauk onok aru senes okoro
omnokou opok miäi akan aninaka."
6 Kiro asires Anut nukan sarau roasiret akwarianik, akan karian jemara, raukäiewon.
Kiro sarau roasiret ak Jisas nukanun akan woiaka epar mianik, kon ämän are ariein.
Is kiro asik aparianik, sakau näu karkairmoi, ronkat sosop oimin.
7 Okoro sarau eitekus airowon, "Na owon karkairam? Is na kiro asir pak, opur sei kon
tapau wou 7 orip kon sarat 10 orip, kos kiro asir imäi maneäu pak awan onoktapau meter
ämäi rawon amop aisam.
8 Kiro opur sei na aparmon ko meter rawon, rusapai rawau wa, ko ätäi up onoktapau
wäpik uruas peanik, ko erekapu meiäi. Roasiret ak omnokou opok rai, meter omnokou
pewon ses opok, akan enmaka awau rawaun buk opok jer we mau wa, ak kiro opur
sei aparianik, ak karkairianik, ronkat sosop owaiei. Owon, ko meter rawon, rusapai ko
rawau wa, utianik, tawa ko ätäi päi.
9 Inok roasir ko ronkat eposek orip ko kiro onoktapau äpu mai. Tapau wou 7 orip kiro
omtapau 7 orip kiro asir ko kiro omtapau opok tane raiäu.
10 Tapau wou 7 orip kiro nais kamwareäi roat näunäu 7 orip. Kiro kamwaraun roat 5
orip ak meter meiein. Rusapai kararas rau. Kar kamwaraun ro päu wa rau. Ko peanik,
om rumukäu wa rawai.

11 Kiro opur sei meter rawon, rusapai ko rawau wa, kosar ätäi kamwaraun ro namba
8 saräi. Utianik, ko kamwareäin roat 7 orip meiein pakan kararas ätäi siräianik, pote
erekapu meiäi.
12 Na sarat 10 orip aparmon kiro kamwaraun roat 10 orip. Kiro roat ak kamwaraun
sakau owau wa rai, utianik, ak sakau oianik, ekep wa rawaiei, ak 1 aua karar opok opur
sei nuka pak roasiret kamwaraun rawaiei.
13 Kiro kamwaraun roat 10 orip akan ronkat karar, akas akan kamwaraun sakau kiro
opur sei nuka nuraiei.
14 Roat 10 orip akas Sipsip Nak pak weräiäiei. Utianik, Sipsip Nak pak kon tainoriäin
roat akan woiaka epar moin nukasar nukan sare marowon pak akas kiro kamwareäin
roat pak weräianik, itimwaroin. Owon, Sipsip Nak ko roat näunäu akan ro näwäu. Ko
nais kamwareäi roat akan kamwareäu ro."
15 Kiro sarau eitek nukas is ätäiar keser airowon, "Na kiro an sapum asir kiro opok
tane rawon aparmon, kiro roasiret akan totok. Kiro roasiret ak erekapu omsau atap atap
pakan, tupsiu atap atap pakan, enmaksau atap atap pakan, ämän atap atap pakan.
16 Na kiro sarat 10 orip aparmon, akas opur sei pak tururmoi, kiro sapum asir sauk
muraiei. Akas kon osap omjo pak erekapu oi kurena, ko pirim rawai. Akas kon tokou
jeanik, ko erekapu ep uru makaiei.
17 Anut nukasar ronkat arowon, okon, kon ronkat tainorianik, ak ronkat karar momoi,
kiro akan sakau opur sei nuraiei. Ak keserna, kos roasiret kamware, pote Anut nukas
ämän äiewon kiro erekapu epar päi.
18 Na kiro asir aparmon, kiro näu mena enip näwäu orip, kos omnokoukan kamwareäi
roat king erekapu kamwareäu."

18

Babilon näu mena ko erekapu aru mowon

1 Kiro kesernuk, is Anut nukan sarau eitek kar omar oikas kowon aparmin. Kon sakau
näwäu senes, kon meris omnokou erekapu arou kurewon.
2 Kos keser sakau ur wewon, "Babilon näu mena enip näwäu orip, ko aru mowon!
Babilon näu mena erekapu aru mowon! Kiro mena osou aru pak airaut aru senes ukun
orip pak raiäi.
3 Karauk omsau pakan roasiret erekapu kiro menan sapum onok tainoriäin, ak wain
an sakau jemoi, raiakäiäu senek. Omnokoupaian kamwareäi roat näunäu ak nais ko pak
sapum onok miäin. Roasiret kiro mena rai, ak parai taiäun osap sosop omnokoupaian
osap suriai roat pakan kau mona, akas ak pakan aiauk sosop oiäin."
4 Ätäiar is kar ron pätu omar oikas keser äiewon, roimin, "Isan roasiret ak kiro näu
mena utoinai, kowe! Ak kiro menan onok aru wa tainorau. Keseria, ko usu owai, kiro ak
ko pak wa owaiei!
5 Kon onok aru kiro osap senek kati kurornuk, omar oik toptowon. Anut nukas kiro
menan onok aru ätäi ronkateäu.
6 Kiro asires owo onok aru ak opok keserwon siar akas nais ätäi ko opok keseriar
keseraiei. Kos owo onok aru ak opok keserwon, akas ko opok oirorpai keseraiei. Ko wain
an sakau kap opok keputirmara, arowon, okon, akas ätäi wain an sakau senes nuruna,
jai.
7 Ko nukasar kon enip jou momara, sapum onok aru keseriäwon. Akas kon onok aru
miäwon siar ko tätäi sosop nuruna, usu owai. Ko nukasar keser areäu, 'Is kamwareäim
asir näwäu senek, isan patan opok tane raim. Is kar wäimäs asir senek wa. Is opok kar
usu wa kowai, kesernuk, is woi aru wa mam.'
8 Ko kiro ämän äiäu, okon, karauk usu atap atap ko opok omre karar pakar päi. Sip aru
sosop penuk, kiro menan roasiret ak waiaiei, sou näwäu päi. Kiro asir ko epis erekapu
jerai, owon, Anut Näwäu ko sakau näwäu orip kos kiro asir nukan onok aru wasare
aparmara, ko ämän sosop orip äieu."
9 Omnokoupaian kamwareäi roat näunäu ak kiro asir pak sapum onok mianik, parai
täi raiäin, kiro roat ak näu mena epis jeremoi, epit penuk, aparianik, ak kiro asir mesin
näwäu waiaiei.
10 Ak kiro asiren usu erek owam rai, imineanik, atapukas tai rain. Ak keser äiein,
"Wopur, wopur, Babilon, na näu mena, na näu mena enmat jou näwäu orip. Nan onok
arusar ätäi pirirmoi, kurte aru musou!"
11 Omnokoupaian osap suriai roat ak kiro Babilon näu mena nukanun woiakati monuk,
ak waiein, owon, kar ros akan osap ätäi wa kau mai.

12 Akan suriai osap kiro gol, silva, aiauk eposek, kiriroi eposek enip pel, omjo käräi
eposek, omjo aiwer senek eposek, omjo namurakau, omjo osou pak. Karauk suriai osap
am sou eposek orip atap atap pak, karauk osap elefant nukan aukpanakus ate moin pak,
karauk osap ak am atap atap pak, bras, ain, mabel pakas ate moin.
13 Karauk suriai osap kiro perou, äräi, pauda sou peäu, uer sou peäu atap atap, wain an,
uer enip 'oliv', plaua, wit, bulmakau, sipsip, hos, karis pak. Ak sarau roasiret totomaka
orip nais suriain. Rusapai osap kau maun ro kar rawau wa.
14 Kiro osap suriain roat akas kiro mena keser auraiei, "Kiro osap eposek na oiäum
wonas weäumon kiro utoisi manowon. Nan osap sosop pak mer eposek kiro erekapu
ämäiewon, na ätäi wa aparam."
15 Kiro osap sosop surianik, aiauk oiäin roat ak kiro asiren usu owam rai imineanik,
atapukas tai raianik, woiaka aru monuk, wai rain.
16 Ak keser äiein, "O, Näu mena enmat näwäu orip, wopur, wopur, meter na omjo eposek
käräi pak, aiwer senek pak, osou pak, jokeanik, gol aiauk eposek, kiriroi eposek enip pel
pak, kis mer amke raiäumon.
17-18 Nan osap aiauk näwäus kau momon erekapu kurte aru moin."
Erekapu ous kumeäi roat, karauk roasiret ous atat ariai, ous ateai roat, ous opok sarau
miäi roat pak, ak erekapu atapukas tai apari rain. Ak kon epit penuk, aparianik, keser
urwein, "Kiro näu mena enip jou orip, kar näu mena ko senek rawau wa."
19 Ak maimai oianik, akan tapiakap momoi, waianik, woiaka aru me rain. Ak keser
äiein, "Wopur, wopur, ko näu mena enip näwäu jou orip, ko pakas mas an opok sarau
miäi roat ak osap sosop oiäin. Kurte kon osap erekapu aru moin."
20 Na omar pak, Anut nukan roasiret pak, Jisas nukan ämän oi ariain roat pak, Anut
nukan ämän roianik, areain roat, ak kiro näu mena keseru mesin akan woiaka näu
sarewe. Owon, kiro näu mena nukas ak opok onok aru marowon, okon, Anut nukas kiro
menan onok aru wasareanik, aru muruwon.
21 Kiro ämän utonuk, kar sarau eitek sakau orip nukas kar aitapau näwäu usuäu
oumara, mas an uru känkureanik, keser äiewon, "Kiro aitapau nowon senek, Babilon näu
mena nais keseriar erekapu nai. Roasiret ak ko ätäi wa aparaiei.
22 Babilon mena roat akas gita weäi, sir weäi, or niniäi, parau uriäi, roasiret kiro jejep
ätäi wa rowaiei. Roat sarau miäi ak ätäi wa apwaraiei. wit touriäi kon jejep nais ak wa
rowaiei.
23 Nas arou miäum ätäi arou wa mam. Na opok ro asir ori awau ouratäun akan jaunakat
pak arena, ätäi wa rowaiei. Meter nan osap suriain roat ak roat näunäu osap sosop orip,
akas karauk roat omnokou opok erekapu itimwareäin. Nan os ämänis omkoukan roasiret
erekapu sätwaronuk, ak nan onok erekapu tainoriäin."
24 Anut nukan ämän roianik, areain roat pak, kon sarau roat pak karauk roasiret
erekapu omnokou opok akwarona, meiein, akan karian kourwon kiro erekapu Babilon
mena aparin, okon, Anut nukas Babilon mena usu näwäu nuruwon.

19

Roasiret omar oik Anut nukan enip jou murin.

1 Ätäiar is roasiret sosop senes akas omar oik keser sakau urwein, roimin, "Areruia! Ik
Anut nukan enip jou murau! Kos ik ätäi imäikowon, ko iken Anut, kon enip jou näwäu
orip, ko sakau orip.
2 Kon wasareikaun onok kiro epar tuku senes. Kiro sapum asires kon sapum
onokus omnokoupaian roasiret erekapu aru marowon. Kos Anut nukan sarau muriäin
roat akwaronuk, meiein, okon, Anut nukas kiro asir ko ämän orip äianik, usu näwäu
nuruwon."
3 Ak ätäi keser sakau urwein, "Areruia! Ik Anut nukan enip jou murau. Kiro asir epis
jerewon, kiro epit utau wa, orip orip rau."
4 Kiro roat näunäu 24 orip pak osap 4 orip awau rai akas Anut nuka kon patan opok
tane rau opok uoraka sur weanik, kon enip jou murin. Ak keser urwein, "Areruia! Ik
Anut nukan enip jou murau. Epar."
5 Is Anut nukan patan pakas kar ron pätu keser äiewon roimin, "Ak, Anut nukan sarau
roat, ak kon roasiret erekapu enmaka wäpik pak, enmaka orip, ak Anut imineanik, kon
inkaruru raiäi, okon, akas kon enip jou muruwe."

Sipsip nak asir owauru opok kon o jaun.

6 Keseria, is roasiret sosop urwein roimin. Akan jejemak an saru nukan jejep senek
pak omar käiäu senek. Ak keser sakau urwein roimin, "Areruia! Ik Anut nukan enip jou
murau! Ko iken Näwäu, ko erekapu sakau näwäu orip.

7 Ik iken woiok näu sareanik, nepipirmoi, ko jou murau. Sipsip Nakun asir owaun omre
kou. Kon wau nais mer amkeanik, kame rau.
8 Kiro asir omjo ärineu eposek orkäun nurin." (Kiro omjo ärineu kiro Anut nukan
roasiret akan onok eposek miäin nukan totok.)
9 Keseria, Anut nukan sarau eitekus keser airowon, "Na keser jer we. Inok roasiret ak
Anut nukas Sipsip Nak nuka asir owaun äs mai opok kowaun rai awarai, ak nepipiraiei."
Ko ätäi keser airowon, "Okoro ämän kiro Anut nukan epar ämän."
10 Kesernuk, is kiro sarau eitek nuka jou muraun uor sur weanik, kon enip jou muraun
kesermin. Utianik, kos is keser airowon, "Na kiro onok wa keserau! Is naka pak nan
jaunat pak akan sarau jaunaka, ik erek Jisas nukan ämän areäum. Na Anut karar jou
mur! Jisas nukan epar ämänis, Anut nukan ämän roianik, areai roat akan woiaka siräi
maronuk, akas Jisas nukan enip amop miäi."

Kar ro ko hos aup oik tane rawon.

11 Keseria, is omar im tuenuk, kar hos aup raunuk, aparmin. Kar ro kiro hos opok tane
rau kon enip kesek, 'Ko epar ämän mianik, Anut nukan ämän erekapu jekur areäu.'
12 Kon amukwak kiro ep arou senek, kon tapau opok kamwareäi roat näunäu king akan
at sosop kure rawon. Kon oiok opok kar enip jer wein rau, utianik, roasiret ak kiro enip
ak äpu wa, nuka karar ko kiro enip äpu.
13 Kon omjo karianas erekapu sor oumara, takewon. Kon enip kiro 'Anut nukan ämän'
äiäi.
14-15 Omar oikan marai roat akas omjo ärineu eposek orkeanik, akan hos aup okukure-
anik, ko tainor manoin, Kiro marai roat akan kamwareäu ro näwäu nukas kon oksau opok
siräp auk osip mianik, roasiret omnokou erekapu akwaraun kowon. Ko kamwareäu ro
nukan utupauk ateanik, roasiret erekapu sakau kamwarai. *Buk Song 2:9*
Kos wain nemauk taikunor kureäi senek kesewarai. Kiro Anut sakau erekapu orip, kon
kasak peäu nukan totok.
16 Kon omjo opok, kon pauk opok pak enip keser jer we moin rau. 'Ko kamwareäi roat
akan kamwareäu ro. Ko roat näunäu akan ro näwäu.'
17 Ätäi, is kar sarau eitek san opok tai rawon aparmin. Kos ai raut omar oik ari rain,
keser urwarowon, "Ak erekapu Anut nukan o näwäu jaun kowaiei.
18 Ak koi, omsau kamwareäin roat näunäu king akan tokou pak, marai roat akan
kamwareäin roat akan tokou pak, roat sakau orip akan tokou pak jaiei. Ak hos raut akan
tokou pak, roat hos oik taneäin akan tokou pak jaiei. Ak roasiret erekapu akan tokou jaiei.
Ak sarau roat (slev) pak roat akasar akan sarau kameäi pak, roat enmak jou orip pak roat
akan enmak jou wäpik pak erekapu akan tokou jaiei."
19 Keserianik, is ami kurear opur sei okoro omnokou kamwareäi roat näunäu pak akan
marai roat pak ak tururianik, kiro ro hos oikas arira, kon marai roat pak weräiäuri
apwaromin.
20 Utianik, kiro ro hos oikas ariäu kos opur sei pak kon sät ämän areäu ro ori sakau
atwatowon. Kiro sät ämän areäu ros meter opur sei nukan amuk opok kurur atap atap
mowon. Roasiret opur sei nukan jer oianik, opur sei kon totok jou muriäin, ak kon kurur
aparianik, epar rai ronkatein. Kiro opur sei nuka pak kon sät ämän roianik, areäu ro pak
au sakau atwateanik, ep salfa orip jerera uru awau känkurwatoin.
21 Awan marai roat kiro ro hos oikas ariäu ro nukas kon siräp auk osip kiro kon oksau
opokas ne rau kis awan marai roat erekapu akwaronuk, meiein. Kesernuk, ai rautes
tukware jena, nokomaka pewon.

20

Satan ko woisan 1,000 orip up uru karapus rawai.

1 Is ätäi ami kurea, kar sarau eitek omar oikas kowon aparmin. Kon ipous up onoktapau
wäpik opokan ki, sen näwäu orip ate kowon.
2 Kos kiro meteran jamai näwäu, Satan sakau ateanik, senis rakir monuk, woisan 1,000
orip keseriar rawon.
3 Kiro sarau eitek nukas ko imäianik, up onoktapau wäpik uru momara, up oksau kiro
ki oripas sakau näkäu im penewon. Kesernuk, ko roasiret omnokou opok ätäi sätwarau
senek wa. Ko kiro opok rawai woisan 1,000 orip utonuk, kiro epar ak ko up uruas utona,
pe ari rawai. Utianik, ko pe ekep wa ari rawai.
4 Is kamwareäi roat akan patan apwaromin. Kiro opok roat tane rain. Anut nukas ak
roasiret wasarewaraun sarau arowon. Is ätäi ami kurear karauk roasiret meiein akan
totomaka apwaromin. Kiro roasiret ak Jisas nukan epar ämän pak Anut nukan ämän
karauk roasiret awaroin, okon, karauk roat akas poiaka patirna, meiein. Ak opur sei pak

kon totok pak wa jou miäin. Ak kon jer akan oioraka ra, ipiak opok owau wa. Kiro roasiret
ätäi awau siräianik, Krais pak kiro woisan 1,000 oripar roasiret kamwaraiei.
5 Meter roasiret up uruas keser siräiäu wa, akas rusapai amke up uruas siräiaiei. (Kiro
ses opok, karauk roasiret nais meiein ak ätäi kurte wa siräiaiei. Kiro woisan 1,000 orip
manonuk, epar ak erekapu ätäi siräiaiei.)
6 Kiro roasiret ak amke ätäi siräiaiei, ak Anut nukan roasiret senes raianik, ak nepiaka
piraiei. Ätäi meiäun nukan sakaus kiro roasiret wa aru marai. Utianik, ak Anut
Krais orien kamuk rawaun roasiret raianik, Krais nuka pak woisan 1,000 orip roasiret
kamware rawaiei.

Satan ko aru mowon

7 Kiro woisan 1,000 orip manonuk, ak up onoktapau wäpik im tueanik, Satan utona,
manai.
8 Ko up uruas peanik, omnokou pakan roasiret erekapu sätwaromoi, imwaraun manai.
Ko Gog omsau pak Megog omsau pak poteanik, kiro omnokou pakan roasiret erekapu
weräiäun turwarai. Akan namba kiro upinan uskakar senek rawai.
9 Ak kiro omnokou erekapu pote arianik, kiro mena Anut nukas kon wous meieäu pak
kiro omoi kon roasiret rai pak, erekapu kararim katwataiei. Utianik, kiro ses opok, ep
omar oikas neanik, ak erekapu jerwarai.
10 Satan nukas roasiret sätwareäu, ko sarau eitek akas sakau ateanik, ep salfa pak jereäu
opok, kiro opur sei, kon sät ämän roianik, areäu ro pak kurwatona, rairin pakar kurena,
nai. Ko au pak erek tätäi näwäu orip orip oi rawaiei.

Meiein roasiret wasarewaraun ses

11 Anut nuka kamwareäu ro king nukan patan äreneu näwäu opok tane raunuk, is
aparmin. Omar omnokou pak erekapu mane ämäieirin, ätäi aparau senek wa.
12 Is meiein roasiret enmaka orip pak enmaka wäpik pak ak kiro patan amukup tai rain
apwaromin. Sarau eitek akas karauk buk käsiräiein. Kar buk kiro awau rawaun buk nais
käsiräiein. Meten meiein roasiret ak onkapai raianik, owo sarau moin keseriar buk opok
jer wein rau, kiro jeris ak wasarewarai.
13 Mas an opok meiein roasiret ak nais mas an pakan siräianik, koi kiro patan amukup
tai rain. Meiäun onok pak roasiret meiein akan mena karauk roasiret kiro opok rain kiro
pakan utware manosa, kiro roasiret ak nais kiro patan amukup tai rain. Ak erekapu owo
sarau moin, keseriar wasarewarai.
14 Keseria, meiäun onok pak roasiret meiein akan mena pak ep orip orip jereäu uru
känkurwataiei. Kiro ep orip orip jereäu kiro ätäi meiäun onok.
15 Inok roasir kon enip awau rawaun buk opok rawau wa, ko nais ep näwäu jerera uru
känkurenuk, nai.

21

Omar awau, omnokou awau.

1 Is omar awau pak omnokou awau pak apwatmin. Omar amke rawon pak, omnokou
amke rawon pak kiro erekapu ämäiewon. Mas an nais ämäiewon.
2 Is näu mena eposek senes, kiro Jerusalem awau Anut nuka omar oik rau pakas kounuk
kounuk, aparmin. Kiro mena ko kar asir ro owaun mer eposek amkeäu senek keserwon.
3 Is Anut nukan patan opokas kar ron pätu keser arewon roimin, “Rusapai, Anut nukan
ou roasiret kampai rawai. Ko ak pak rawai. Ak kon roasiret rawaiei. Anut nukasar ak
pak raianik, ko akan Eit rawai.
4 Kos roasiret akan amiak urok erekapu tätäiäi. Kiro roasiret ak ätäi wa meiäiei, woiaka
aru wa mai, wa waiaiei, ak tätäi wa owaiei. Kiro meteran onok erekapu manoin.”
5 Anut nukas patan opok taneanik, keser äiewon, “Na apwar! Is okoro osap erekapu
awau ate mom.” Keseria, kos ätäi äiewon, “Na keser jer we, okoro ämän epar senes, kiro
mesin akan woiaka epar maun itok.”
6 Keseria, ko is keser airowon, “Kiro osap erekapu ate moita, pein rusapai rai. Is
isakasar amke raimin, isakasar rusapai raim. Isakasar onoktoroi osap erekapu ate
momin, ätäi isakasar kiro sarau patarmin. Inok roasir ko an pätirai, ko isan antut pakan
an jai. Kiro an orip orip awau rawaun an ko wa kau mai, erar nurita, jai.
7 Inok ro ko onok aru erekapu itimorai, ko isan osap eposek owai. Is kon Eit rawam, ko
isan mokoi rawai.
8 Utianik, roasiret ak imineanik, marai pakas ätäi koiäi pak, roasiret akan woiaka epar
mau wa pak, roasiret ak onok aru senes miäi pak, roasiret ak karauk roasiret akwarona,
meiein pak, roasiret ak sapum onok miäi pak, roasiret ak os ämän miäi pak, roasiret ak

sät eitek akan totomak jou miäi pak roasiret sät ämän miäi pak, kiro ak erekapu akan mena ep näwäu salfa orip jereanik, wa koseriäu opok naiei. Kiro ätäi meiäiei.”

Jerusalem awau.

9 Anut nukan sarau eitek 7 orip, akas usu aru 7 orip maro 7 orip opok ok pewon atoin, kiro 7 orip pakan kararas koumara, is keser airowon, “Na kouta, is kiro Sipsip Nakun asir owauru ätär musam.”

10 Ko keser aironuk, Anut nukan Osou Näus sakau kameironuk, nini epir pakas senek, kiro sarau eitek nukas imäirianik, omtapau näwäu opok imäiri potowon. Kos näu mena eposek senes, enip Jerusalem Anut nuka omar oik rau pakas kounuk kounuk, ätär murowon.

11 Anut nukan arou näwäu kiro mena arou jere rawon. Kiro arou merek näwäu senes, kar aiauk eposek enip jaspa senek pak, kar aiauk enip kristol ukun wäpik senek jereäu.

12 Kiro näu mena porim kämioik senes. Kiro opok, ororok 12 orip rau. Anut nukan sarau eitek 12 orip akas kiro ororok 12orip kame raiäi. Kiro ororok opok Israel roasiret akan tupsiu 12 orip akan enmaka jer we moin.

13 Kiro mena, ororok erekapu 3 orip atap atap rau. Kar ororok 3 orip kiro san peäwon kaima rau, kar ororok 3 orip kiro san neäwon kaima rau, kar ororok 3 orip kiro not rau, kar ororok 3 orip kiro saut rau.

14 Kiro näu mena porim sakau maun aiauk 12 oripas omnokou opok moin, kiro aiauk opok Sipsip Nak nukan ämän oi ariai roat akan enmaka rau.

15 Kiro Anut nukan sarau eitek ko is pak arewon, ko amauk gol rula senek ateanik, kiro mena pak, ororok pak, porim pak akan rumukäu owo senek ninare aparaun keserwon.

16 Anut nukan sarau eitek nukas kiro näu mena kon amaukus ninare aparwon. Kiro näu menan rumukäu, kon apsasawo senek. Kiro näu mena kon rumukäu 2,200 kilomita, kon apsasawo, kon porim tai rau kon rumukäu kesekur.

17 Kos porim nais ninare aparwon. Kiro porim nukan kukup 65 mita. Kon amaukus ko kiro ninare aparwon.

18 Kiro porim aiauk janou enip jaspa pakas ate moin. Näu mena gol nukas ate moin. Keseria, kiro mena siror awau senek sikmärär rawon.

19 Kiro näu mena nukan porim onoktapau aiauk sakau eposek sosop atap atap kis ate moin.

Aiauk sakau amke omnokoupaian rau, kiro janou enip jaspa.

Aiauk namba 2 upip kon enip sapaia.

Aiauk namba 3 awarip ärineu senek kon enip aket.

Aiauk namba 4 awarip kon enip emeral.

20 Aiauk namba 5 osou ärineu senek kon enip sadonikis.

Aiauk namba 6 osou kon enip konilian.

Aiauk namba 7 janou, kon enip krisolait.

Aiauk namba 8 upip awarip senek, kon enip beril.

Aiauk namba 9 janou, kon enip topas.

Aiauk namba 10 ärineu awarip senek, kon enip krisopres.

Aiauk namba 11 osou janou senek, kon enip haiasin.

Aiauk namba 12 aiwer senek, kon enip ametis.

21 Kiro ororok 12 orip karar karar kiriroi eposek 12 orip akan enmaka pel kis ate moin. Kiro näu menan apu gol nukas ate moin, siror senek minmänirwon.

22 Is kiro näu mena Anut nukan osap nuriäi ou näwäu aparau wa, owon, Anut näwäu sakau erekapu orip pak Sipsip Nak pak awasar kiro menan tup ou näwäu senek.

23 Kiro näu mena san keir ori au merek kuräun rawau wa. Owon, Anut nukan enip jou nukas kiro opok merek kuräi. Sipsip Nak ko kiro pakan arou.

24 Omnokou pakan roasiret ak kiro arou merek opok ari rawaiei. Roasiret akan kamwareäin roat näunäu akas akan osap eposek senes okurianik, kiro näu mena oi kowaiei.

25 Ak kiro näu menan ororok im wa penäiei, kiro ororok orip orip im tue rawaiei, owon, kiro mena om wa irai.

26 Roasiret akas akan mer eposek senes pak akan osap aiauk näwäus kau miäin pak oianik, kiro näu mena oi kowaiei.

27 Utianik, osap aru pak roasiret ak karauk onok aru oioraka naun keseriäin pak roasiret sät ämän miäin pak, ak epar senes, kiro näu mena wa tonaiei. Kiro roasiret Sipsip Nakus kon awau rawaun buk opok akan enmaka jer we mowon ak karar epar kiro näu mena tone rawaiei.

22

Awau rawaun an näwäu.

1-2 Kiro sarau eitekus is awau rawaun an näwäu ätär murowon. Kiro an siror senek minmäniriäwon. Kiro an ko Anut pak Sipsip Nak pak awan patan opokas koianik, kiro näu menan apu kamukas noptowon. Kiro an kasakup karaima karaima awau rawaun am tai rai. Kiro am ak woisan karar karar opok, keir karar karar am nemauk ätäi ätäi orip orip muriäi. Kiro am käwäus kiro roasiret sip akwaronuk, jekwaraun.

3 Karauk osap meter Anut nukas aru maraun äiewon, ak Anut nukan näu mena wa rawaiei. Utianik, Anut Sipsip Nak orien patan epar kiro näu mena raunuk, Anut nukan roasiret ak kon enip jou muraiei.

4 Ak kon nepu aparna, kon enip akan oioraka opok jer we marona, rawaiei.

5 Kar pututu wa rawai. Lam san ori au sarau wäpik, owon, Anut Näwäu nukasar akan arou rawai. Ak kamwaraun roasiret näunäu king senek orip orip rawaiei.

Jisas ko ätäi kowai.

6 Kiro sarau eitekus is keser airowon, “Kiro ämän nas jer we momon epar senes, roasiret ak kiro mesin akan woiaka epar maun itok. Iken Näwäu, Anut nukas kon Osou Näu kon ämän roianik, areain roat areäu, ko kon sarau eitek akas kon sarau roat owo onok kurte päun ätär maraun äsimwarowon.”

7 Jisas nukas keser äieu, “Ak rowe! Is kurte kowam. Okoro buk pakas Anut nukas owo onok tawa päun äiewon, okon, inok roasiret ak okoro buk opokan ämän roianik, tainoriäi akan woiaka näu saräi.”

8 Is Jon, isas kiro ämän roianik, kiro osap erekapu apwarmin. Is kiro ämän roumoi, osap aparianik, kiro sarau eitekus kiro osap erekapu ätär murowon, okon, is nukan enip jou muraun kon isou siakup uor sur wemin.

9 Utianik, kos is ätäi keser airowon, “Na kiro onok wa keserau. Is naka pak nan jaunat, Anut nukan ämän roianik, areain roat pak roasiret erekapu ak okoro ämän kiro buk opok rau tainoriäi pak, akan sarau jaunaka. Na Anut karar jou mur.”

10 Keseria, kos is airowon, “Na okoro onok tawa päun ämän okoro buk opokan nakarar wa ämäi me rawau. Owon, okoro ämän erekapu roumon, kiro kurte päi.

11 Inok roasir ko onok aru miäu, ko kiro onok aru keseriar me rawai. Inok roasir ko sapum onok aru miäu, ko kiro sapum onok keseriar me rawai. Inok roasir ko onok eposek miäu, ko kiro onok eposek keseriar me rawai. Inok roasir Anut nukas kon senes sare mowon, ko ukun wäpik, ko keseriar rawai.”

12 Jisas nukas ätäi keser äieu, “Ak rowe! Is kurte kowam! Ak roasiret owo sarau miäin, is akan osap atap atap kiro sarau moin pakan omariar kowam.

13 Is isakasar amke raimin, isakasar rusapai raim. Isakasar amke pemin ro, isakasar rurisa päun ro. Is isakasar onoktoroi osap erekapu ate momin, ätäi isakasar kiro sarau patarmin.

14 Inok roasiret ak akan omjo an kosoraiei, ak woiaka ereraiei. Ak näu menan ororokupas tonomoi, awau rawaun am nemauk kiro näu mena rau ak jaun itok.

15 Utianik, roasiret ak onok aru miäi, ak näu mena kasik rawaiei. Kiro roasiret ak os ämän miäi, roasiret ak sapum onok miäi, roasiret ak karauk roasiret akwarona, meiäi, roasiret ak sät eitek jou mareäi, roasiret ak sät ämän areanik, tainoriäi. Ak erekapu näu mena kasik rawaiei.

16 Is Jisas, isas, isan sarau eitek äsimwarota, ak isan roasiret okoro ämän awaroin. Devit ko is pakas pewon, is nais kon tupsiu pakas pemin. Isakasar taperan pai merek näwäu orip.”

17 Osou Näu pak Sipsip Nakun asir pak awas roasiret karar karar awaraieir, “Na koi.” Inok roasiret ak kiro ämän roin akas nais “Na koi!” äiäiei. Inok roasiret ak an pätwarnuk, ak awau rawaun an jaun kowe. Akan aiaukus wa kau maiei, erar oi jaiei.

Jon nukas sakau ämän äiewon.

18 Is Jon, isas, ak roasiret kiro onok tawa päun ämän okoro buk opok rau roin sakau awarom, “Inok roasiret kiro ämän roianik, kos kon ronkat pakas karauk ämän kiro ämän pak turur monuk rai, Anut nukas pak kiro ro usu aru senes okoro buk nukas äiewon senek nurai.

19 Inok roasires okoro buk pakan ämän oi kuräi, Anut nukas nais kiro ro osap eposek nuraun äiewon pakan oi kuräi. Kiro ro ko awau rawaun am pakan am nemauk wa jai. Ko Anut nukan näu mena kiro buk nukas äiewon senek tone wa rawai.”

20 Kiro ros kiro ämän kiro buk opok rau erekapu äiewon kos äieu, “Epar senes, is kurte kowam!” Kesernuk, is ko aurim, “Näwäu Jisas, epar, na koi!”

21 Näwäu Jisas nukas kon wou näu oripas Anut nukan roasiret erekapu sarwarai. Epar.

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Matiu 1:1–2:12
2	Matiu 2:13–3:6
3	Matiu 3:7–4:11
4	Matiu 4:12-25
5	Matiu 5:1-26
6	Matiu 5:27-48
7	Matiu 6:1-24
8	Matiu 6:25–7:14
9	Matiu 7:15-29
10	Matiu 8:1-17
11	Matiu 8:18-34
12	Matiu 9:1-17
13	Matiu 9:18-38
14	Matiu 10:1-23
15	Matiu 10:24–11:6
16	Matiu 11:7-30
17	Matiu 12:1-21
18	Matiu 12:22-45
19	Matiu 12:46–13:23
20	Matiu 13:24-46
21	Matiu 13:47–14:12
22	Matiu 14:13-36
23	Matiu 15:1-28
24	Matiu 15:29–16:12
25	Matiu 16:13–17:9
26	Matiu 17:10-27
27	Matiu 18:1-22
28	Matiu 18:23–19:12
29	Matiu 19:13-30
30	Matiu 20:1-28
31	Matiu 20:29–21:22

February

date	Scripture
1	Matiu 21:23-46
2	Matiu 22:1-33
3	Matiu 22:34–23:12
4	Matiu 23:13-39
5	Matiu 24:1-28
6	Matiu 24:29-51
7	Matiu 25:1-30
8	Matiu 25:31–26:13
9	Matiu 26:14-46
10	Matiu 26:47-68
11	Matiu 26:69–27:14
12	Matiu 27:15-31
13	Matiu 27:32-66
14	Matiu 28:1-20
15	Mak 1:1-28
16	Mak 1:29–2:12
17	Mak 2:13–3:6
18	Mak 3:7-30
19	Mak 3:31–4:25
20	Mak 4:26–5:20
21	Mak 5:21-43
22	Mak 6:1-29
23	Mak 6:30-56
24	Mak 7:1-23
25	Mak 7:24–8:10
26	Mak 8:11–9:1
27	Mak 9:2-29
28	Mak 9:30–10:12

date	Scripture
1	Mak 10:13-31
2	Mak 10:32-52
3	Mak 11:1-26
4	Mak 11:27–12:17
5	Mak 12:18-37
6	Mak 12:38–13:13
7	Mak 13:14-37
8	Mak 14:1-21
9	Mak 14:22-52
10	Mak 14:53-72
11	Mak 15:1-47
12	Mak 16:1-20
13	Luk 1:1-25
14	Luk 1:26-56
15	Luk 1:57-80
16	Luk 2:1-35
17	Luk 2:36-52
18	Luk 3:1-22
19	Luk 3:23-38
20	Luk 4:1-30
21	Luk 4:31–5:11
22	Luk 5:12-28
23	Luk 5:29–6:11
24	Luk 6:12-38
25	Luk 6:39–7:10
26	Luk 7:11-35
27	Luk 7:36–8:3
28	Luk 8:4-21
29	Luk 8:22-39
30	Luk 8:40–9:6
31	Luk 9:7-27

date	Scripture
1	Luk 9:28-50
2	Luk 9:51–10:12
3	Luk 10:13-37
4	Luk 10:38–11:13
5	Luk 11:14-36
6	Luk 11:37–12:7
7	Luk 12:8-34
8	Luk 12:35-59
9	Luk 13:1-21
10	Luk 13:22–14:6
11	Luk 14:7-35
12	Luk 15:1-32
13	Luk 16:1-18
14	Luk 16:19–17:10
15	Luk 17:11-37
16	Luk 18:1-17
17	Luk 18:18-43
18	Luk 19:1-27
19	Luk 19:28-48
20	Luk 20:1-26
21	Luk 20:27-47
22	Luk 21:1-28
23	Luk 21:29–22:13
24	Luk 22:14-34
25	Luk 22:35-53
26	Luk 22:54–23:12
27	Luk 23:13-43
28	Luk 23:44–24:12
29	Luk 24:13-53
30	Jon 1:1-28

date	Scripture
1	Jon 1:29-51
2	Jon 2:1-25
3	Jon 3:1-21
4	Jon 3:22–4:3
5	Jon 4:4-42
6	Jon 4:43-54
7	Jon 5:1-23
8	Jon 5:24-47
9	Jon 6:1-21
10	Jon 6:22-40
11	Jon 6:41-71
12	Jon 7:1-29
13	Jon 7:30-52
14	Jon 7:53–8:20
15	Jon 8:21-30
16	Jon 8:31-59
17	Jon 9:1-41
18	Jon 10:1-21
19	Jon 10:22-42
20	Jon 11:1-53
21	Jon 11:54–12:19
22	Jon 12:20-50
23	Jon 13:1-30
24	Jon 13:31–14:14
25	Jon 14:15-31
26	Jon 15:1-27
27	Jon 16:1-33
28	Jon 17:1-26
29	Jon 18:1-24
30	Jon 18:25–19:22
31	Jon 19:23-42

date	Scripture
1	Jon 20:1-31
2	Jon 21:1-25
3	Aposel 1:1-26
4	Aposel 2:1-47
5	Aposel 3:1-26
6	Aposel 4:1-37
7	Aposel 5:1-42
8	Aposel 6:1-15
9	Aposel 7:1-29
10	Aposel 7:30-50
11	Aposel 7:51–8:13
12	Aposel 8:14-40
13	Aposel 9:1-25
14	Aposel 9:26-43
15	Aposel 10:1-33
16	Aposel 10:34-48
17	Aposel 11:1-30
18	Aposel 12:1-23
19	Aposel 12:24–13:12
20	Aposel 13:13-41
21	Aposel 13:42–14:7
22	Aposel 14:8-28
23	Aposel 15:1-35
24	Aposel 15:36–16:15
25	Aposel 16:16-40
26	Aposel 17:1-34
27	Aposel 18:1-21
28	Aposel 18:22–19:12
29	Aposel 19:13-41
30	Aposel 20:1-38

date	Scripture
1	Aposel 21:1-16
2	Aposel 21:17-36
3	Aposel 21:37–22:16
4	Aposel 22:17–23:10
5	Aposel 23:11-35
6	Aposel 24:1-27
7	Aposel 25:1-27
8	Aposel 26:1-32
9	Aposel 27:1-20
10	Aposel 27:21-44
11	Aposel 28:1-31
12	Rom 1:1-17
13	Rom 1:18-32
14	Rom 2:1-24
15	Rom 2:25–3:8
16	Rom 3:9-31
17	Rom 4:1-12
18	Rom 4:13–5:5
19	Rom 5:6-21
20	Rom 6:1-23
21	Rom 7:1-14
22	Rom 7:15–8:6
23	Rom 8:7-21
24	Rom 8:22-39
25	Rom 9:1-21
26	Rom 9:22–10:13
27	Rom 10:14–11:12
28	Rom 11:13-36
29	Rom 12:1-21
30	Rom 13:1-14
31	Rom 14:1-23

date	Scripture
1	Rom 15:1-21
2	Rom 15:22–16:7
3	Rom 16:8-27
4	1 Korin 1:1-17
5	1 Korin 1:18–2:5
6	1 Korin 2:6–3:4
7	1 Korin 3:5-23
8	1 Korin 4:1-21
9	1 Korin 5:1-13
10	1 Korin 6:1-20
11	1 Korin 7:1-24
12	1 Korin 7:25-40
13	1 Korin 8:1-13
14	1 Korin 9:1-18
15	1 Korin 9:19–10:13
16	1 Korin 10:14–11:1
17	1 Korin 11:2-16
18	1 Korin 11:17-34
19	1 Korin 12:1-26
20	1 Korin 12:27–13:13
21	1 Korin 14:1-17
22	1 Korin 14:18-40
23	1 Korin 15:1-28
24	1 Korin 15:29-58
25	1 Korin 16:1-24
26	2 Korin 1:1-11
27	2 Korin 1:12–2:11
28	2 Korin 2:12-17
29	2 Korin 3:1-18
30	2 Korin 4:1-12
31	2 Korin 4:13–5:10

date	Scripture
1	2 Korin 5:11-21
2	2 Korin 6:1-13
3	2 Korin 6:14–7:7
4	2 Korin 7:8-16
5	2 Korin 8:1-15
6	2 Korin 8:16-24
7	2 Korin 9:1-15
8	2 Korin 10:1-18
9	2 Korin 11:1-15
10	2 Korin 11:16-33
11	2 Korin 12:1-10
12	2 Korin 12:11-21
13	2 Korin 13:1-14
14	Galesia 1:1-24
15	Galesia 2:1-16
16	Galesia 2:17–3:9
17	Galesia 3:10-22
18	Galesia 3:23–4:20
19	Galesia 4:21–5:12
20	Galesia 5:13-26
21	Galesia 6:1-18
22	Efesas 1:1-23
23	Efesas 2:1-22
24	Efesas 3:1-21
25	Efesas 4:1-16
26	Efesas 4:17–5:2
27	Efesas 5:3-33
28	Efesas 6:1-24
29	Filipai 1:1-26
30	Filipai 1:27–2:18

date	Scripture
1	Filipai 2:19–3:6
2	Filipai 3:7–4:1
3	Filipai 4:2-23
4	Kolosi 1:1-20
5	Kolosi 1:21–2:7
6	Kolosi 2:8-23
7	Kolosi 3:1-17
8	Kolosi 3:18–4:18
9	1 Tesalonaika 1:1–2:9
10	1 Tesalonaika 2:10–3:13
11	1 Tesalonaika 4:1–5:3
12	1 Tesalonaika 5:4-28
13	2 Tesalonaika 1:1-12
14	2 Tesalonaika 2:1-17
15	2 Tesalonaika 3:1-18
16	1 Timoti 1:1-20
17	1 Timoti 2:1-15
18	1 Timoti 3:1-16
19	1 Timoti 4:1-16
20	1 Timoti 5:1-25
21	1 Timoti 6:1-21
22	2 Timoti 1:1-18
23	2 Timoti 2:1-21
24	2 Timoti 2:22–3:17
25	2 Timoti 4:1-22
26	Taitas 1:1-16
27	Taitas 2:1-14
28	Taitas 2:15–3:15
29	Filemon 1:1-25
30	Ibru 1:1-14
31	Ibru 2:1-18

date	Scripture
1	Ibru 3:1-19
2	Ibru 4:1-13
3	Ibru 4:14–5:14
4	Ibru 6:1-20
5	Ibru 7:1-19
6	Ibru 7:20-28
7	Ibru 8:1-13
8	Ibru 9:1-10
9	Ibru 9:11-28
10	Ibru 10:1-18
11	Ibru 10:19-39
12	Ibru 11:1-16
13	Ibru 11:17-31
14	Ibru 11:32–12:13
15	Ibru 12:14-29
16	Ibru 13:1-25
17	Jems 1:1-18
18	Jems 1:19–2:17
19	Jems 2:18–3:18
20	Jems 4:1-17
21	Jems 5:1-20
22	1 Pita 1:1-12
23	1 Pita 1:13–2:10
24	1 Pita 2:11–3:7
25	1 Pita 3:8–4:6
26	1 Pita 4:7–5:14
27	2 Pita 1:1-21
28	2 Pita 2:1-22
29	2 Pita 3:1-18
30	1 Jon 1:1-10

date	Scripture
1	1 Jon 2:1-17
2	1 Jon 2:18–3:2
3	1 Jon 3:3-24
4	1 Jon 4:1-21
5	1 Jon 5:1-21
6	2 Jon 1:1-13
7	3 Jon 1:1-14
8	Jut 1:1-25
9	Revelesen 1:1-20
10	Revelesen 2:1-17
11	Revelesen 2:18–3:6
12	Revelesen 3:7-22
13	Revelesen 4:1-11
14	Revelesen 5:1-14
15	Revelesen 6:1-17
16	Revelesen 7:1-17
17	Revelesen 8:1-13
18	Revelesen 9:1-21
19	Revelesen 10:1-11
20	Revelesen 11:1-19
21	Revelesen 12:1-18
22	Revelesen 13:1-18
23	Revelesen 14:1-20
24	Revelesen 15:1-8
25	Revelesen 16:1-21
26	Revelesen 17:1-18
27	Revelesen 18:1-24
28	Revelesen 19:1-21
29	Revelesen 20:1-15
30	Revelesen 21:1-27
31	Revelesen 22:1-21

Karauk Ämän Onoktapau

An jomaraun onok — Meter Juda roasiret ak akan onok aru pakan piririn ätär maraun karauk roat ak an unik uru ate suorwareanik, ätäi imwareäin. Rusapai roasiret Jisas mesin woiak epar moin, karauk roasiret akas äpu maraun kiro keseriäi. Keseria, ak äpu ik iken meten onok utomoi, ik roasiret awau sareäum.

Anut kamuk raiäi roat (pris) — Anut nukas kiro roat ko pak roasiret pak kamuk rawaun sare marowon. Ak Riwai nukan tupsiu pakan. Ak Anut nukan tup ou näwäu kameanik, Anut nukan patan opok opur makomoi, roasiret akan kaima Anut osap nuromoi, ak roasiret mesin Anut auriäin. Kiro roat akas Jisas pak aurateäi.

Anut kamuk raiäi roat näunäu (bik pris) — Kiro roat ak karauk Anut kamuk raiäi roat kamwareäi roat näunäu.

Anut kamuk raiäu ro näwäu senes (Het pris) — Anut kamuk raiäi roat akas kiro ro akan kamwaraun ro näwäu sare murin. Woisan karar karar omre karar opok kos karar roasiret akan kaima Anut nukan amuk opok ou waru asu senes uru toneanik, roasiret akan onok aru miäin jäkäi maraun keseriäwon. Rusapai, Jisas nukas kon karianis iken onok aru jäkäi mukowon, okon, ko karar ko iken Anut kamuk raiäu ro näwäu senes.

Anut nukan ämän roianik, areäi roasiret (profet) — Kiro roasiret Anut nukasar kon oksau pakan ämän roianik, kon roasiret awaraun sare marowon. Kesek roasiret karauk akan enmak:- Aisaia, Jeremaia, Elaija, Samuel, Miriam, Ana.

Anut osap nuriäi ou näwäu (Tempel) — Kiro ou Jerusalem näu mena karar rau. (Juda roasiret Anut jou muraun akan tururiäi ou eteinak akan mena atap atap rau.) Anut kamuk raiäin roat akas kiro ou näwäu kameäin. Roasiret erekapu owo tup omre näwäu ronkatäun kiro owa Anut nukan enip jou muriäin.

Amke Solomon nukas kiro ou näwäu Jerusalem mena mowon. Rai rai, iwäi jaunakat akas aru mona, Esra Neiamaia ori awas kar moirin. Rai rai, kiro aru sarenuk, king Herot nukas ätäi mowon. Jisas meiewon woisan 40 orip utona, kiro tup ou näwäu Rom marai roat akas erekapu aru moin. Rusapai, rawau wa.

Anut nukan sarau eitek (ensel) — Kiro eitek akas Anut nukan ämän oi arianik, kon sarau muriäi.

Babilon — Asiria omsau akan näu mena. Meter Asiria akan marai roat akas Israel roasiret imwareanik, Babilon näu mena pote karapus maroin.

Buk Revelesen opok, kiro mena roasiret akan onok aru senes rain kon enip Babilon äiäi. Anut nukas kiro mena erekapu aru mowon.

Balam — Kiro ro ko kar Anut nukan ämän roianik, areäu ro. Ko aiaukun wous weanik, Anut nukan ämän wa tainoräu utonuk, kon opur donki ko kerwon. (Namba 22:1-35 apar.)

Barak — Barak ko kar Israel roasiret akan kamwareäwon ro. (Hetman 4:6 nopte 5:15 apar.)

Enmak kerau patiraun onok — Kiro Juda roat akan onok, mokoinakut omre 8 orip akan enmak kerau patirmareäi. Ak kiro onokus, Israel roasiret Anut pak paip moin ätär mareäi.

Enok — Kiro ro ko Adam nukan tupsiu pakan. (Stat 5:18-24 apar.)

Fik — Kar am uran senek.

Gidion — Gidion ko kar Israel roasiret akan kamwareäwon ro. (Hetman 6:1 nopte 8:35 apar.)

Gol — Kiro osap ain senek, janou. Roat akas omnokou uruan jare oiäi. Amke ko aiauk orip turur raiäu. Ep sopous makona, gol an senek sareanik, nonuk, roat akas turur miai. Osap gol pakas ate moin kau maun, na aiauk sosop kurär.

Israel — Meter Aisak nukan mokoi, Jekop kon enip awau Israel owon. (Stat 32:28 apar.)

Tawa kon tupsiu Kenan omsau pote oin. Kon askanai ik Israel roasiret äiäum, karauk ses opok ak Juda roasiret äiäum.

Janes Jampres ori — Au Ijip omsau akan kamwariäu ro näwäu, Pero nukan usis roat ori. (Kisim Bek 7:22 nopte 9:11 apar.)

Jepta — Jepta ko kar Israel roasiret akan kamwareäwon ro. (Hetman 11:1 nopte 12:7 apar.)

Jeremaia — Jeremaia ko Anut nukan ämän roianik, areawon ro kar. Israel roasiret kon ämän rowaun utomoi, ak ko usu sosop nuroin.

Jisas nukan ämän oi ariain roat (aposel) — Kon tamareäu roat ak kamukan Jisas nukas roat 12 orip kon ämän oi ariaun rai sare marowon. Akas kon tamarowon ämän oumana, karauk roasiret tamareäin. (Mak. 3:13-19 apar.)

Karauk roat nais kesek enmaka orip, Pol, Barnabas. (Aposel 14:14 apar.)

Jisas nukan tamareäu roat (disaipel) — Kiro roat ak Jisas tainorna, kos kon onok tamarowon.

Juda — Juda kiro kar Jekop nukan mokoi.

Meter King Solomon ko Israel omsau kameäwon. Ko meienuk, kon mokois kon omoi owon. Kiro ses opok, Israel ak inäianik, karauk enip Israel roasiret rain, karauk enip Juda roasiret sarein. Juda nukan tupsiu pakas pote Jisas pewon.

Juda roasiret akan tup omre näunäu.

1. **Pupu puriäi tup** — Kiro tup Juda akan woisan onoktoraun pupu puriäi. Kiro pupu roumana, sumeanik, äiäurar raiäi. Kiro tup Oktoba 1 siakup.
2. **Onok aru jäkäi momoi, Anut nuka pak woiak karar me rawaun omre**. — Kiro omre opok, Anut kamuk raiäu ro näwäu senes karar, kos Anut nukan ou waru asu senes, omjo näwäus apu sor rau uru opur karian oi tonianik, roasiret akan onok aru jäkäi maraun kouriäu. Anut nukas roasiret ko siakup imware potaun rai keseriäu. Kiro omre opok, Juda roasiret ak sarau wa miäi. Kiro tup Pupu Puriäi Tup tainoriäu.
3. **Jan owa rawaun tup** — Kiro tup omre opok, Juda roasiret ak wit erekapu oi kuremoi, Anut 'pere' auraun akan woia jan ou mianik, raiäi. Kiro tup meter Juda roasiret Ijip omsau utomoi, om puru opok ser owa nine nine koin ronkatemana, keseriäi. Kiro tup Oktoba 6-13 siakup.
4. **Ou im tueäin omre**. — Kiro omre opok, meter Juda roasiret ak roros ses nepipiriäin. Utianik, rai rai, karauk roat akas Jerusalem tup ou näwäu aru me rauna, kar ro enip Judas Makapius nukas kar woisan kiro omre opok, Anut nukan ou näwäu aru moin jekur mianik, im tuewon, okon, rusapai kiro omre opok roasiret kon onok mesin ronkateäi. Kiro omre opok, roasiret arou sosop miäi, okon, kiro Arou Tup äiäi. Kiro tup Desemba 10-17 siakup.
5. **Pasowa** — Kiro kar Juda akan tup, meter akan askanai Ijip omsau raumana, karapus sarau mianik, woisan 400-orip rain. Kiro ses opok, Anut nukas Israel roasiret sipsipnak weinai, kon karian oianik, akan ou rorok kasakpaias ou tutu opok joutoraun äiewon, okon, kon sarau eitek akas akan ou espäwareanik, pote, Ijip akan mokoit urektapau akwaronuk, meiein. Keseria, Israel roasiret rusapai Anut nukas ak jekur kamwarowon mesin ronkateäi.

   Jisas kar Pasowa ses opok, wena meiewon. Kiro omre Ista siakup.
6. **Bret jis wäpik jaun tup** — Kiro tup meter Israel roasiret ak Ijip omsau ute koin ses opok bret jis wäpik jein ronkatemana, kiro tup opok bret jis orip wa jeäi. Kiro tup Pasowa omre tainoriäu.
7. **Pentikos** — Kiro tup Juda roasiret akan o awau woian oianik, Anut nuriäi. Kiro tup, omre 7 orip ak Anut jou muriäin.

Jisas meienuk, kar Pentikos omre opok, omsaukan roasiret erekapu koi, Jerusalem näu mena Anut jou muraun tururin. Kiro ses opok keserna keserna, Anut nukan Osou Näu kowon. Keseria, ik rusapai Pentikos omre opok Osou Näu mesin ronkateäum. Ista pewon, omre 50 manonuk, kiro tup peäu.

Kora — Israel roasiret ak om puru opok ari rain ses opok, kiro ros Moses pak auratäianik, ko pak iwäi rawon. (Namba 16:1-35 apar.)

Krais — Kiro enip nukan onoktapau kesek: Anut nukas roasiret akan onok aru pakan ätäi imwaraun sare mowon ro. Ik Kristen roasiret äpu, kiro ro ko Jisas karar. Krais kiro Krik ämänis, Ipru ämänis Mesaia äiäi.

Liwai — Kiro Jekop nukan kar mokoi enip Liwai. Anut nukas karauk Liwai nukan tupsiu pakan, Anut kamuk rawaun roat sare marowon, karauk ak kiro tup owa sarau sarwaraun sare marowon.

Maikel — Ko Anut nukan sarau eitek akan kamwareäu eitek näwäu. (Daniel 12:1 apar.)

Kar Juda kinin opok, Moses meiewon ses opok, Satan nukas ko Moses nukan enipsau oi manai rai äiewon. Moses nukan enipsau oi manau kiro Maikel nukan sarau, keseria, Maikel ko äpu kiro itok wa, utianik, ko Satan ketäiau wa. Ko asor raunuk, Anut nukasar Satan ketäiewon.

Mana — Kiro o atap. Meter Israel roasiret Ijip omsau utomoi, om puru opok Anut nukas kiro o enip mana aronuk, jein. Kiro o ärneu, mitu senes. Kiro enip Ipru ämänis kon onoktapau "Okoro owo". (Kisim Bek 16:1-36, Nam.11:4-9 apar.)

Melkisedek — Ko Anut kamioik rau nukan kamuk raiäu ro. Aprakam ko pote roat näunäu 4 orip pak weräimara, ätäi koi rai apu opok Melkisedek tararwon. (Stat 14:17-20 apar.)

Ou waru asu — Kiro Anut osap nuriäi owa ou waru näwäu. Kiro waru opok Anut kamuk raiäi roat karar tonianik, sarau miäin. Roat sepuk sepuk kiro ou waru uru tonau senek itok wa.

Ou waru asu senes — Ou waru asu senes, kiro ou waru asu omjo näwäus taku täkäi moin mekesuk rau. Paip bokis kiro ou waru asu senes uru moin rawon. Kiro ou waru Anut nuka raiäwon. Keseria kar ro kiro waru uru tonau senek itok wa. Woisan karar karar, omre karar opok Anut kamuk raiäu ro näwäu senes kos karar onok aru jäkäi maun kiro ou waru uru tonaun itok.

Paip bokis — Kiro bokis Israel roasiret akas ate mianik, om puru opok ämäi ariäi. Kiro Anut ak pak rau ätär mareäwon. Kiro sintore ämän 10 orip aiauk oirori opok Anut nukas Moses nurowon, kiro paip bokis uru moin [Ipru 9:1-5 apar.]

Parisi roat — Kiro Juda roat Jisas nukan ses opok rain. Kiro roat ak Moses nukan sintore ämän pak karauk akan sintore ämän Anut nukan amukup eposek rawaun sakau tainoriäin. Pol ko Parisi ro. Kiro roat akas Jisas pak aurateäi.

Rama — Kiro mena Betelem siakup rawon. Kiro Samuel nukan mena. Meter kiro mena enip näwäu orip raiäwon. Keseria, roasiret Rama äiäi, ak Juda roasiret erekapu mesin ronkateäi.

Sadusi roat — Kiro ak karauk Juda roat, Jisas nukan ses opok rain. Kiro roat ak roat meieanik, ätäi siräiäi mesin akan woiak epar wa miäin. Ak Anut nukan sarau eitek pak karauk eitek pak rawau wa äiäin. Kiro roat akas Jisas pak aurateäi.

Saion — Kiro om torou. Kiro opok, Jerusalem näu mena rau, karauk roasiret akas Saion kiro Jerusalem mesin äiäi. Buk Revelesen opok, Saion kiro Jerusalem awau omar oik rau.

Salfa — Kiro aiauk janou. Ep jereäu omtapau puturmara, kiro aiauk koiäu. Kiro aiauk ätäi ep opok mota, sopou näwäu senes jereäu.

Samaria roasiret — Kiro roasiret Samaria provins pakan, ak Anut jou muriäin. Utianik, akan ronkat Anut nukas Jerusalem rawau wa meter akan Anut osap nuriäi ou omtapau Kerisim opok moin, Utianik, iwäi jaunakat akas aru mekurein. Akan ronkat kiro omtapau opok Anut jou muraun itok. (Jon 4:21 apar.)

Juda roasiret akan ronkat Samaria roasiret ak ukun orip, okon, ak pak wa tururiäin.

Samson — Samson ko kar Israel roasiret akan kamwareäwon ro. Ko ro sakau senes. (Hetman 13:24 nopte 16:30 apar.)

Samuel — Samuel ko kar Anut nukan ämän roianik, areäwon ro. Ko King Devit nukan ses opok raiäwon. (Buk 1 Samuel apar.)

Sarau roasiret (slev) — Kiro roasiret ak akan atak ro pak pasar raiäin. Ak akan sarau ute manaun senek wa. Karauk atak roat eposekus ak jekur kamwareäin, utianik, karauk usu sosop ariäin. Akan atak roat akan amiakap ak akan opur senek. Karauk roat akas ak kau maraun itok.

Karauk roasiret ak aiauk eteinak oianik, tururmona, näwäu sarenuk, ak akasar aka kau maun itok. Kesermana, ak sarau roasiret (slev) wa rawaiei.

Sekaraia — Roat oirorоr kiro enip orip. Kar ko an jomariäwon ro, Jon nukan momok. (Luk 1:5-67 apar.)

Kar Sekaraia ko Anut nukan ämän roianik, areäwon ro. Karauk roat ko wena meiewon. Olpela Testamen opok, ak roat sosop akwarna, meiein. Ak pakan, Sekaraia nukan kinin ruris rau. (2 Stori 24:20-21 apar.)

Sintore ämän tamareäi roat — Kiro roat akas Juda akan sintore ämän tamareäin. Kiro Moses nukan sintore ämän pak karauk sintore ämän sosop roat akasar tunarorin pak tamareäin. Akan sintore ämän 613 itimwareäin. Akas roasiret kiro sintore ämän erekapu tainoraun rai sakau awariäin. Kiro roat akas Jisas pak aurateäi.

Silva — Kiro osap gol senek, ko ärneu.

Sisa — Kiro ro ko Rom omsau kamwareäwon ro näwäu King senek.

Totok ämän — Ämän tuku ämäi raunuk, roasiret erar totok pakas areäi. Jisas nukas roasiret totok ämänis awareäwon.